* ترجمة الشارح سودى افندى *

مومى اليه بوسنوى الاصلدر قائد توفيق ايله تحصيل علم وكمال ايچون دور ممالك وكالاى ملكه يه مالك اولدقدنصكره دار السلطنه ده طريق سعادت رفيق ندر بسه بعد الدخول وظيفهٔ تقاعد ايله قناعت * وعهد قديمده جنتمكان سلطان احمدخان اول طاب ثراه حضرتلرينك جامع شريفلرى محلنه مشرف ابراهيم پاشاى قديمه منسوب اولوب بندكان خاص پادشاهى يه مأواى تعلم وتربيه اولان سرايده خواجه لك خدمتنه مواظبت اوزره ايكن بيك بش سنه سى حدودنده انتقال ايتمشدى * اشبو كلستان شرحندن بشقه مثنوى شريف وديوان حافظ وبوستانى شرح ايدوب كافيه وشافيه يه ترجمه لرى واردر قاضى ميرحسين ميبدينك هداية الحكمه شرحى اوزرينه حاشيهٔ مشهوره سى واثار سائره سى اولان مصلح الدين لارى مرحوم ديار بكرده مفتى ومدرس ايكن تحصيل هنكامنده وارو ب لسان فارسى يى اندن اخذ ايتمشيدى يعنى لارينك تلميذى ايدى عليهم الرحمة والغفران

بابايهٔ صدارت اناطولى حالا نقيب الاشراف عصمت بك افندى زاده عارف حكمت بك افندى حضرتلرينك اشبو شرح لطيفه ستايش بليغانه لريدر

زهى لوح نصاوير معانى　　كز و لال عجب ار ژنك مانى
درو كنجيده درهاى دقايق　　كه در معنى شده بحر حقايق
دهد بوى بلاغت كلستانش　　بر عرفان برآرد بوستانش
بياض كاغدش صبح مزايا　　سيه رنك مدادش شام معنا
دلايش كشته چون برهان قاطع　　ظريفانرا بود تبيان نافع
هنرمندان ازين تأليف سودى　　عجب نبود اكر يابند سودى
زاسعد طالعش چون يافت سعدى
منور كشته ازوى قبر سعدى

رسومات كومركدن مستثنادر

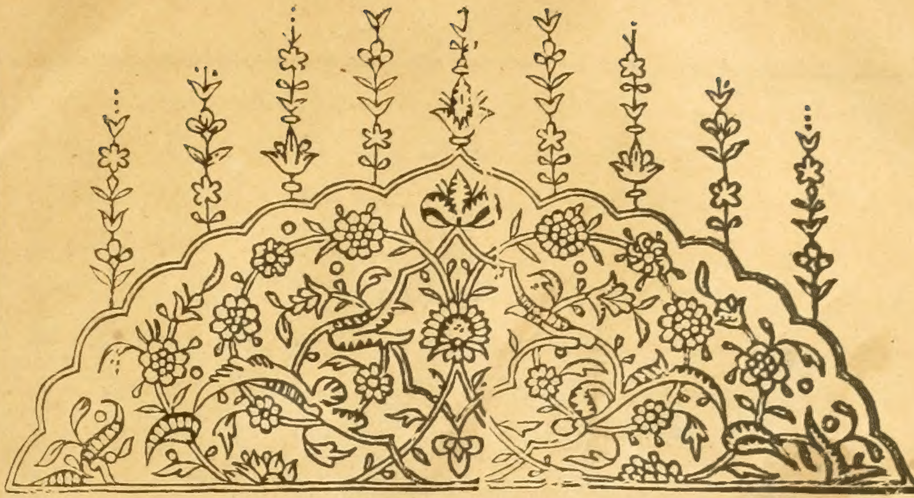
ذهننده حاصل وقائم اولان معنی امر واحد اولوب قنغی لفظله افاده اولنسه اصلا متغیر اولمدیغنه بناء مدار افاده• معنی اولان اعراب وذات وحدثه دلالت ایدن اسم وفعل ایله حروف معانی هر لسانده جاری اولمغله اشبو طبع وتمثیلنه همت بلند رتبت شاهانه ایله موفق اولدیغمز کلستان عباره سنک اعرابنی یعنی جمله• فعلیه واسمیه• ومبتدا وخبر ومعانی حروف ایله بناسنی یعنی مصادر ومشتقات وجوامدینی شارحی سودی مرحوم ذکر ایدوب علامت اعرابی اولان اضافت معنویه نک دخی بانواعها سراپا بیانی ومفعوللرک صریح وغیر صریح محللرینی التزام ایتمش ایسه ده تعریف واقسام وغرضلرینه تصدی بیورمدیغندن تتمیماللفائده قلم شکسته رقم اسعد حقیرایله اشارته جسارت اولندی

• تعریف الاضافة واقسامها •

معلوم اوله که اضافت ایکی نوعدر برینه اضافت لفظیه واضافت غیرمحضه دیکرینه اضافت معنویه واضافت محضه دیرلر • اضافت لفظیه مجرد تخفیف کلام ایچون اولوب مثلا (حسن وجهه) (والضارب زیدا) ترکیبلرینی اصلا معنالرینه تغیر کلمیه رک تخفیف ایچون بالاضافه (حسن الوجه) (والضارب زید) سبکنه تبدیل ایدرلر • واشبو اضافت لفظیه لسان فارسیده اولمیوب لسان عربی یه مخصوصدر• اما اضافت معنویه اوچ قسم اوزره اولوب (اولکیسی) اضافت بیانیه (ایکنجیسی) اضافت لامیه (اوچنجیسی) اضافت ظرفیه در • اکر مضاف مضاف الیهک جنسی یعنی مضاف الیهی وغیری بی شامل واصلی اولور ایسه ومضاف الیه دخی کذلک مضافی وغیری بی شامل برجنس اولور ایسه اضافت بمعنی من درکه اکا اضافت بیانیه دیرلر (خاتم فضة) کبی که تقدیری خاتم من فضة دراشته مضاف اولان خاتم برجنسدرکه مضاف الیهی اولان فضه دن وغیرنسنه دن دخی اولور• کذلک مضاف الیه اولان فضه دن هم خاتم وهم غیری نسنه یاپیلور • واکر مضاف الیه مضافک جنسی اولماز ایسه کرک ایسه مضاف الیه مضافه مباین اولسون (غلام زید) (ورأس عمرو) کبی کرک ایسه اخص مطلق اولسون (یوم الاحد) کبی کرک ایسه مضافک اصلی اولمدیغی حالده من وجه اعم اولسون (فضة خاتمک) کبی اضافت بمعنی لامدرکه اکا اضافت لامیه دیرلر (غلام زید) کبی تقدیری غلام لزید در* واکر مضاف الیه مضافک ظرفی اولور ایسه اضافت بمعنی فی درکه اکا اضافت ظرفیه دیرلر (ضرب الیوم) کبی که ضرب واقع فی الیوم تقدیرنده در* لکن اضافت ظرفیه کلام عربیده قلیل اولدیغندن اکثر نحاة اضافت لامیه ده داخلدر دیرلر وجمهور اسلاف

LIBRARY
JAN 8 1973
UNIVERSITY OF TORONTO

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمدلله وسلام على عباده الذين اصطفى خصوصا على رسوله محمد المصطفى الذى وصفه فى كتابه الكريم وقرأنه العظيم فقال وهو اصدق القائلين وما ارسلناك الا رحمة للعالمين وعلى اله النجباء الاذكياء الكرام واصحابه النجباء الازكياء العظام * و بعد * معلوم اوله كه بو صحايفك منقشى و بو اوراقك مرقشى احقر العباد سودى نامراد ايدركه بر كون ايمن اوقاتده واشرف ساعاتده احب محبين واخلص مخلصين اولكه انواع علومله آراسته واصناف فنون ايله پيراسته ايدى اخلاق سنيه ايله مه‌واطوار رسيده دن محلى اكمل العلماء وافضل الفضلاء احسان وعطاده بى همال وسماحت وسخاده بى مثال جود وكرمده شبهن كورممشدر روزكار دورايده‌لى بونه چرخ دوار شيخ حرم مدينهٔ منوره عمر افندى سقى الله ثراه وجعل الجنة مثواه خانهٔ شكسته به كلدى بس الكلام بحر الكلام و ينساق الى المرام حسبنجه كتاب كلستان كه اعجوبهٔ اهل خيال ونمونهٔ سحر حلال ونوباوهٔ بوستان بيان وتذكرهٔ دوستان زمان ونزهتكاه اولوا الالباب وقبله كاه طلاب بدر تذكر اولنه‌دى ايدى كه نه اولايدى بو مخدرهٔ صاحب جمالك ونو عروس حجلهٔ خيالك پردهٔ اقناعنى و حجاب امتناعنى رفع ايدر تركى عبارتله برشرح اولايدى تاكيم مشكلاتى بيان ومعضلاتى عيان اولوب عباراتى معلوم واستعمالاتى مفهوم قانونى مضبوط واسلوبى مربوط دوشيدى ايتدمكه بعنايت يزدان وهمت ياران بو قضيه‌نك حصولى برادنى التفاته موصولدر همانا دم اول يارموافق ومحب صادق وعد الكريم دين وخلفه شين ديوب ابلاس التماس اتكنى محكم طوتوب فرار يوللرين سد وبهانه سوزلرين رد قيلدى اكرچه كيم تركى عبارت ظرافتدن دور لكن المأمور معذور وهم فارسى لغاتى شرحه تركى عبارت ملايم ومناسب بلكه لازم وواجبدر همان ارباب عرفاندن متوقع واصحاب احساندن متضرع اولدركه بو بندهٔ كمترك وذرهٔ احقرك هر عيب وقصورين ونقصان وفتورين كه كوره‌لر سهو قلمه راجع بيلوب اصلاحى احسانلرندن دريغ بيورميه‌لر والله الموفق الى سبيل الرشاد وهو رؤف بالعباد وهو حسبى ونعم الوكيل

اكثر نسخه‌ده اشبو ديباجه طى اولنمشدر ونسخهٔ مصنفدن استنساخ اولنمش اولدیغى مصرح اولوب مأخذ ترتيب وطبع اولان نسخه‌ده ديباجهٔ مذكوره يازلمش ايسه‌ده (اكمل العلماء وافضل الفضلاء فقره‌لرى برنده افضل خلايق واكمل اخلاق واكرم عرب وعجم على الاطلاق فقره‌لرى يازلمش و اول فقره‌لر اهل دانشه معلوم اولديغى اوزره قابل تأويل اولمديغى حيثيله اويغونسز اولديغندن طى اولنوب يرلرينه ذكر اولنان (اكمل العلماء وافضل الفضلاء فقره‌لرى طبع اولنمشدر طى اولنان فقره‌لر نسخهٔ ديكرده كوريلور ايسه اصلاح اولنمق اقتضا ايلديكنى اخطار ايچون بو محله اشعار اولندى

لمصححه الفقير اسعد

نحويين عندنده اضافت لاميه دن غيرى تعبير اولميوب حتى اضافت بمعنى فى تعبيرى مخترعات ابن حاجبدن اولمسنه بعض متأخرين ذاهب اولمشلر ايسه ده صاحب كشاف (الداالخصام) تفسيرنده اضافت بمعنى فى يه اشارت ايتمسيله رد اولنمشدر * ودخى معلوم اوله كه مضاف فله مضاف اليه بيننده اكثر اختصاص كامل الوب وبعضا لادنى ملابسة دخى اضافت اولنور * مثلا آخرك ملكنده اولان دارى مستأجرك برمدت استيجارى ملابسه سيله دارى وزماندن بحث ايدن كمسنه نك كندوبى حاوى اولمق اعتباريله زمانى وطريق عامده كيدن كمسنه نك مشيى اعتباريله طريقى ديو مجازا نفسنه اضافه ايتديكى كبى بونلرك جمله سى فارسيده دخى جاريدر

* الغرض من الاضافة *

ودخى معلوم اوله كه اكر براسم معرفه يه مضاف اولور ايسه تعريف كسب ايدر (غلام زيد) مثالمزده غلام زيده مضاف اولوب تعريف كسب ايتديكى كبى * زيرا غلام دينلدكده فقط كوله جنسى اكله شيلوب كيمك اولديغى فهم اولنمازلكن معرفه يعنى معلوم اولان زيده مضاف اولدقده تعريف كسب ايدوب زيدك كوله سى اولديغى معلوم اولور * واكر نكره يه مضاف اولور ايسه تخصيص كسب ايدر (غلام رجل) تركيبنده اولديغى كبى زيرا غلام رجله مضاف اولمازدن اول رجل ايچون ياخود مرأه ايچون اولمق محتمل ايدى رجله مضاف اولنجه تخصيص كسب ايدوب وتخصيص شركتى تقليل ايتمكله مرأه ايچون اولديغى ساقط اولور * اما اضافت بيانيه ده غرض مضافك نوعنى بياندر مثلا (خاتم) قنغى نوعدن اولديغى يعنى التوندن وياكمشدن وياسائر معدنياتدن اولديغى بيان مراد اولدقده خاتم فضة دينمكله كمشدن اولديغى معلوم اولوب سائرلرى ساقط اولور * ودخى معلوم اوله كه اضافت بيانيه ايله اضافت لاميه نك بينلرنده فرق بودركه * اكر مضاف اليهك مضاف اوزرينه حملى صحيح اولور يعنى مضاف مبتدا ومضاف اليه خبر اولمغه صالح اولور ايسه اضافت بيانيه اولور مثلا (خاتم فضة) اضافتنده فضه نك رفعيله (الخاتم فضة) صحيح اولديغى كبى * واكر حمل مذكور صحيح اولماز ايسه يعنى مضاف مبتدا ومضاف اليه خبر اولمق صحيح اولمديغى صورتده اضافت لاميه اولور مثلا (غلام زيد) تركيبنده زيدك رفعيله (الغلام زيد) صحيح اولمديغى كبى

* تتمه *

ودخى لسان عذب البيان عربيده صفتك موصوفنه وبالعكس يعنى موصوفك صفتنه اضافتلرى عند البصريين ضعف اوزره اولوب فاما عند الكوفيين جائز ولسان فارسيده صفتك موصوفنه اضافتى خود شايعدر (نرم سوهان) كبى كه اصلى سوهان نرمدر وموصوفك صفتنه اضافتى ايسه واقعدر (مرد كريم) كبى لكن كرك لغت معتبرهٔ فارسيه دن شرفنامه صاحبنك * در فارسى اخر موصوف ومضاف مكسور بود فاماچون صفت ازموصوف مقدم شود اخر موصوف موقوف باشد * قولنجه (وكرك اسحق خواجه سى احمد افندى مرحومك مقدمة الادب ترجمه سى (اقصى الارب) نام كتاب فاخرك مقدمهٔ ثانيه سنده * لسان فارسيده اعرابات ثلثه اجرا اولنمامغله هر فارسى كلمه نك اخرى ساكن قرائت اولنوب فقط اوچ موضعده كه (مضاف) و(موصوف) و(معطوف عليه) درعلامت وضع اولنمشدر كه بر كلمه بر كلمه يه مضاف اولدقده مضافك علامتى جردر يعنى مضافك اخرى هاء رسمى اولمديغى صورتده مجرور اولور (جان من) كبى واكر هاء رسمى اولور ايسه كتابتده هايى اثبات ايدوب تلفظده اندن بدل همزهٔ مكسوره ايله ادا ايدرلر (كردهٔ من) كبى واكر بر كلمه ضميره مضاف اولور ايسه كاهى مضافك اخرنده جر ظاهر اولور كاهى ظاهر اولماز مثلا (كردنش) و(كردنشان) و(كردن ايشان)

دیرلر (ودخی برکلمه برکلمه یه صفت واقع اولسه موصوفك اخرینی مجرور ایدرلر مضافده تقدیر اولندیغی وجه اوزره (روی زیبا) و (خانندهٔ دانا) کبی ودخی برکلمه برکلمه‌نك اوزرینه عطف اولنسه اکر معطوف علیهك اخرینك حرکه‌یه تحملی وارایسه اخرینی مضموم ایدوب وضمه‌یه علامت اولسون ایچون معطوف علیه ومعطوف میانه ضمه جنسندن واورسم ایدرلر که کتابنده اکرچه موجود درلکن قرائت اولنماز (من وتو) و (پدر ومادر) کبی واکر حرکه‌یه تحملی اولمازایسه مثلا معطوف علیهك آخری (الف) یا (واو) یا (هاء رسمی) اولسه واو رسمیٔ مذکوره ضمه حرکت ویررلر مثلا (پاوسر) و (تو ومن) و (خاننده ودانسته) کبی وذکری مروایدن مواضع ثلثه‌دن غیری مواضعده البته کلمهٔ فارسیه‌نك اخری ساکن اولور * دیو بسط ایلدیکی اشبوقول فوائد اول منطوقنجه صفتك موصوفنه اضافتی دیمك مجرد موصوفك آخری مجرور اولمغله اضافته شبیه اولمسندن عبارتدر فاحفظه * وفارسیده براضافت دخی واردر که اکا اضافت تشبیه دیرلر که مشبه بهی مشبهه مضاف ایلمکدر وبو اضافت عربیه‌ده دخی واردر

* احوال مفاعیل *

معلوم اوله که مفعول به ایکی قسم اوزره دربری مفعول به صریح ودیکری مفعول به غیر صریحدر اکر کرك کلام عربی وکرك سبك فارسیده برفعلك مفعولی بهه تجاوزی حرف واسطه‌سیله اولمز ایسه اول مفعول مفعول به صریح واکر حرف واسطه‌سیله اولور ایسه مفعول به غیر صریحدر

(حضرت شیخ بسمله ذکردنصکره حدیث شریفه) اقتدا ایدوب حمد خدایی یعنی ذکر ایلدی ویوردی * منت خدارا * زیرا حقیقت حمد ذات باری نك صفات کمالیه سنی مشتمل کلام ذکر ایلمکدر (لفظ حمدی و یا بعض مشتقاتنی بخصوصه ذکر ایلمك واجب دکل (نته که حاشیهٔ معطالعهده جنید بغدادیدن روایت ایدوب بیورر (حقیقة الحمد اظهار الصفات الکمالیة معنی حقیقت حمد حاومیم ودالی مشتمل الفاظی ذکر ایلمکله دکلدر (حاصلی لفظ حمده ومشتقاتنه مخصوص دکلدر حقیقت حمد بلکه هر کلام که خدانك صفات کمالنه دلالت ایدر حقیقت حمد اولدر کرکسه عربی دلله اولسون و کرکسه غیریله (منت نایله وتامنز مصدردر من یمن دن یعنی نصر بابنك مضاعفندن توبیخله تنبیه ده مستعمل در (من توبیخ اولدر که برکمسنه یه برنسنه اعطا ایلیه سن صکره اذا وجفا ایچون باشنه ققه سن پس بو منت عقلا وشرعا مذمومدر (نته که قرانده بومنتك نهینده آیت کریمه وارد اولمشدر قوله تعالی لا تبطلوا صدقاتکم بالمن والاذی (ومن تنبیه اولدر که سودککه بعض نسنه انعام ایلیه سن صکره تحنن طریقیله یعنی محبت ومودت جهتندن ایلدیکك عطا یا یی تعدید ایلیه سن که محبتك اولدیغنه متنبه اولمغیچون وبو منت عقلا وشرعا مقبولدرنته که آیت کریمه بوکه دلالت ایدر قوله تعالی بل الله یمن علیکم (پس ذات باری یه ایکی طریقله منت اثبات ایلمك اعتراف واقرار طریقله در یعنی بو نجه نعم جلیله که بزه اعطا ایلمشدر وهردم وهرساعت اعطا ایدر اکر بزه منت ایلسه لایق وسزاوار در دیمکدر اخبار طریقله دکلدر یعنی بو اثبات واعتراف طریقیله در اخبار طریقله دکلدر یعنی بزه منت ایلدی ویا ایلردیمك دکلدر پس بو اعتراف محض شکر وثنادر (خدای بایله ویاسزایکی معنی بیننده مشترکدر بریسی ذات باری یه اسمدر عربیده الله کبی غیره اطلاقی جائز دکلدر و بریسیده صاحب ورب معناسنه در کد خدا وخانه خدا کبی صاحب خانه دیمکدر بونده یاسا کن اوقونمق لازمدر (معلوم اوله که هر کلمه نك که آخری الف ویا واو اولسه انده بونلردنصکره بریا مقرردر نهایت حالت اضافتده اثباتی لازمدر کرکسه اول کلمه صفته مضاف اولسون بوی دلاویز کبی کرکسه غیری یه مضاف اولسون بوی نافه کبی فاحفظ (رابونده لام جاره کبی تخصیص افاده ایدر (المنة لله کبی یعنی منت اللهکدر ومنته اول حقیق وحریدر مذکور اعتراف طریقله منت اللهه دیمك دکلدر زیرا منانا ولدرو بز ممنون علیهز (پس منت آنکدر بیزه بزم اکا دکل (معلوم اوله که مسعود رومینك آداب بخشنده متنك اولی المنة لواهب العقل در (پس انده جاری اولان مباحث ومناقشات بونده جاریدر اما طالب تحصیل فارسی اولنه مناسب وملایم اولمدیغیچون ترك اولندی * عز * فعل ماضی مفرد مذکر غائب صیغه سیدر لغتده بولنمیان نسنه یه درلر (اما بونك کبی یرلرده بی مثل وبی مانند معناسنی تضمین ایدرلر معنای استمرار مراد در یعنی دائما عزیزدر دیمك اولور * و * واو حرف عطفدر قیاس بونده واوله همزه بیننده مضموم اوقنمقدر اما عربی کبی مفتوح اوقونمغله شهرت بولمشدر * جل * عز کبی فعل ماضی مفرد مذکر غائبدر لغتده عظیم دیمکدر اما بونك کبی یرلرده متعالی معناسنی ویررلر اولی بودر که عزیه عطف تفسیری اعتبار اولنه بو ایکی جملهٔ فعلیه معنی جهتندن خدایه صفت واقع اولمشدر * که * حرف رابط صفت و یا حرف تعلیل که بوراده اداتدر ماقبلنی مابعدینه ارتباط ایچوندر دیینه بی رابط ایلدیکنی تعیین ایلمك قلت تأملدن ناشیدر * طاعتش * طاعت مصدردر طاع یطوع دن (یعنی نصر بابنك اجوف واویسندن انقیاد معناسنه ضمیره اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتی قبیلندر خدایه راجعدر خدایه طاعت وانقیاد دیمکدر * موجب * اسم فاعلدر افعال بابندن بونك کبی یرلرده سبب معناسنه درمابعدینه اضافتی اسم فاعلك

معطا

٣ معطا

اشبو عز و جل فقره سی عربیه در و بو مقوله فقرهٔ عربیه لر فارسی وترکی انشا خلالنده اتیان اولنورلرسا ان آخر ارا سنه کلمکله اعراب و بناسنه خلل کلمزشا رحك مع الفارق اوله رق فارسی یه قیاسله عز وجل میاننده اولان واو عاطفه بونده قیاس واوایله همزه بیننده مضموم اوقونمقدر اما عربی کبی مفتوح اوقونمغله شهرت بولمشدر دیمه سی جای استغرابدر فتدبر لطا اع
الفقیر اسعد

وشمعی

مفعوانه اضافتیدر (ومضاف بودلده مکسورالاخراولور * قربتست * قربت قرب یقرب یعنی
حسن یحسن بابندن مصدر در قرب که نقیض بعددر یقین للك معناسنه (سین وتا ادات خبر
دراست الفك فتحیله ادات رابطه در دیین الفی همزهٔ مجتلبه اولدیغنی بلمز ایمش ۲(طاعت
مبتدأ وموجب خبری (محصول ترکیب) انجلاین خداکه اکا طاعت وانقیاد ایلمك یقینلکه
سببدر زیرا قرآنده واسجد واقترب بیورمشدر (منه سنده شین ضمیرك اصلی اش در ماقبلنده
همزه ایله آنکیچون آخرنده هااولان کلمه یه داخل اولسه همزه ثابت اولور بنده اش کبی دین همزهٔ
مجتلبه ایله همزهٔ اصلیه یی تشخیص ایلمز ایمش ۳ * و بشکر اندرش مزید نعمت * واوسابقا مذکور
اولان کبی درقیاسده واستعمالده لکن بونك کبی یرلرده ماقبلی مابعدینه وصل اولسه واو تلفظ اولنماز
(بلکه ماقبلندکی حرفك مضموم اوقمسنه علتدر انجق فتامل (وبا حرف ظرفدر عربیده فی کبی
(وشکر برفعلدر که منعمه انعام ایچون تعظیم معناسنی ویرر (شکرك وحمدك ومدحك تفصیلیله
معنالرینه مطلع اولمق استین حاشیهٔ مطالعده واردر مراجعت ایلسون (اندر بامتضمن اولان
معنای ظرفیتی تأکید ایدر بواسلوب کلام عجمده اکثرمن ان یحصی واشهر من ان یخفی در
(نته که بو کتابده مواضع متعدده ده وارداولسه کرکدر ان شاءالله تعالی (بابونده زائد در تحسین
لفظ ایچون کلمشدر دینلرمذکور تقریردن بی خبرایمشلر٤(شین ضمیری ینه خدایه راجعدر(مزید
میمك فتحیله مصدرمیمی در زیاده معناسنه میمك ضمیله افعال بابندن مصدرمیمی اولمسنی تجویزایلین
عندی سوپاش ٥(مزید زاد یزیدن یعنی ضرب بابنك اجوف یائیسندن لازمله متعدی بیننده
مشترکدربونده لازم واقعدر نعمته اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتی قبیلندندر(وینه سین وتا یعنی
ادات خبرمقدردرزیراقاعده دز که فقرهٔ اولاده براداتی ذکرایلسه لرفقرهٔ ثانیه ده حذف ایدوب
تقدیرایدرلر(وبوادات خبرمعنی جهتندن شین ضمیره مقیددر(وبوفقره اولی یه معطوفدر٦(ومزید
مؤخرمبتدا (وبشکر مقدم خبری وجائزدر که مزید ظرفك فاعلی اوله (درشکرش مزید نعمت
ثابتست تقدیرنده اوله(حاصلی جملهٔ اسمیه جملهٔ اسمیه یه معطوفدر یاظرفیه اسمیه یه(محصول ترکیب)
اللهك شکرنده اولمق ازدیاد نعمته سببدرنته کیم خدا کلام مجیدنده بیورر (ولئن شکرتم لازیدنکم
(حاصل خدانك ویردیکی نعمته شاکراولمق جلب نعمت جدیدایلر* هرنفسی * هرکل افرادی
معناسنه در (نفس حیات صاحبلرینك جوفنه داخل وخارج اولان هوادر عجمده دم دیرلر
وترکجه صواق (ویاحرف وحدتدرهر برنفس دیمکدر(که حرف رابط صفتدر که ارتباط ایچوندر
دیو اطلاق ایلین اجمال ایلمش ۷ * فرومیرود * فرو بونك کبی یرلرده اشاغاق معناسنی افاده
ایدراداتدر اما اکثرتاکیدده مستعملدرنته کیم وارداولان محلده تعیین اولنور ان شاءالله
تعالی (فرونك اصلی فرود در تخفیفا حرف اخیر حذف اولنمشدر دین حرفله اسمی
فرق ایلمز ایمش ۸ (می ادات حالدر فعل مضارعده (اما ماضی ده ادات حکایتدر (وکاه
اولور که مضارعده بای استقبالیه معناسنی افاده ایدر (وکاه اولور که مقام استمرارده مستعملدر
بونده کی کبی (رود فعل مضارع مفرد غائبدر رویدندن مشتق درکیدر دیمکدر (معلوم اولا که
فارسیده مصادرك آخری نون او لور ونونك ماقبلی یاتا اولور ویادال ودالك ما قبلی یا
اولورسه جمیع مشتقات عجم قیاسله اندن مخرج اولور (اماتالی مصدر ودالك ماقبلنده یااولمین
مصدردن ماضی ایله اسم مفعولدن غیری نسنه مشتق اولماز بواسلوب ضبط اولنجه جمیع
مشتقات عجم قیاسی اولور هیچ برنسنه سی سماعی اولماز نهایت فکره برمقدار ریاضت ویرمك
استر (محصول ترکیب) هر برنفس که اشاغی کیدر یعنی جوف حیوانه نزول ایدر * ممد
حیاتست * ممد میم اولك ضمی وثانینك کسری ودال مشدد ده ایله افعال بابندن اسم

۲ ردلامعی
۳ درسروری

٤ رد کافی وابن سید علی
وسروری وشمعی
٥ ردابن سیدعلی وسروری

مطلب

قاعده
٦ کلام مسجعده فقره کلام
موزونده مصراع مقامنده در
وسجع ایکی فقره نك
احتماعندن عبارتدر منه

۷ رد لامعی
۸ رد کافی

مطلب

مطلب

فاعلدر قوت ویریجی معناسنه حیاته اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتی قبیلندندر (حیات دیریلکدر (مصحفده الف واو شکلنده یازیلور (اما غیری یرلرده الف کندی صورتنده یازیلور (وسین وتاادات خبردر سابقا ذکر اولنان کبی (ممدحیات دیمك حیاته عون وقوت ویریجی دیمکدر (حاصلی امداد حیات ایدر دیمکدر * وچون برمی آید مفرح ذات * واو حرف عطفدر استعمالی ... بیان اولندی (وچون ادات تعلیلدر ترکیده وفارسیده مستعمل لفظدر (نهایتی ترکیده که لفظیله مستعملدر چونکه دیرلر (بر بونده حرف استعلادر (آید فعل مضارعدر آیدندن کلور دیمکدر فاعلی نفسه راجع تحتنده ضمیردر (آید آمدن لفظندن فعل مضارعدر دیبن مذکور قاعده‌دن اکاه دکل ایمش ۲ (بر حرفیله خروج معناسنی متضمندر چقاردیمکدر (مفرح اسم فاعلدر تفعیل بابندن سویندریجی معناسنه ذاته اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتی قبیلندندر (ذات بونده شیئك عینی و حقیقتی در و یاده ادات خبر مقدردر (محصول ترکیب) وچون که مذکور نفس جوف حیواندن خارج اوله یعنی چقه ذاته فرح وسرور ویرر (معلوم اوله که هوانك داخلنه تنها نفس وخارجنه تنها نفس یور دیمك مجاز مرسل طریقیله در (یعنی کلی ذکر ایدووب جزئی مراد ایلك اعتباریله در (والانفس مجموع داخل وخارج اولان هوادر ومذکور اولان خواصیدر (تکید بوندنصکره کلن فقره‌ده تعیین یورر (وداخلی خارج اوزره تقدیم ایلدی (زیرا حین تنفسده خارج اولان هوا داخلك عینیدر بدون العکس (حضرت شیخ امداد حیاتی هوای داخله وتفریح ذاتی خارجه نسبتنده شول مناسبتی رعایت ایلدیکه کویاکه هوا خارجدن کلوب جوف حیوانی یه دخولیله حیاته مددو قوت ویردی ونزولیله جوف حیوانی یه ثقلت وتضییق وقلق واضطراب ویردی (پس خروجی سببیله قلق واضطراب دفع اولمغله ذاته خفت حاصل اولدی که مورث فرح ونشاطدر * پس در هر نفسی دونعمت موجودست ۳ * پس بونك کبی یرلرده شرطك جوابنه داخل اولان فامعناسنه دردر حرف ظرف (نفسی یا حرف وحدت (دو واور سبله ایکی دیمکدر (نعمت معروف (موجود ظاهر (محصول ترکیب) وقتاکه هوای داخل وخارجك وضعی مذکور اولان کبی اولدیسه امدی هر بر نفسده ایکی نعمت بولندی زیرا امداد حیات بر نعمت وتفریح ذات بر نعمت اولدی وبو ایکی وصفت برایسی مندفع اولسه ذاته هلاك لازم اولور * وبر هر نعمتی شکری واجب * بونده ده بر حرف استعلادر (نعمتی یاسی حرف وحدت (وشکری یاسی حرف تنکیر اراق اولی در وحدتدن (محصول ترکیب) چونکه هر بر نفسده ایکی نعمت موجود بولندی پس هر بر نعمته شکر واجب اولدی * بیت * ازدست وزبان که برآید * کز عهدهٔ شکرش بدرآید * از بونده من ابتدائیه معناسنه حرفدر (دست فارسیده ال معناسنه در (واو حرف عطف (زبان زانك فتحی وضمیله وبانك بدلی فائله دلدر لسان معناسنه (که یه اضافتی لامیه در (وکه بونده ذات ذوی العقوله دلالت ایدر اسمدر کیم معناسنه (اما حرف رابطه اولان که متعدد در ان شاءالله تعالی هر بری محلنده بیان اولنور (بر آید بوترکیب حصول معناسنی متضمندر حاصل الور دیمکدر (بونده دست ذکری مورد شکرك عمومنه اشارت ایچوندر یعنی شکر لسانله وجوارحله اولور دیمکدر (کز اصلنده که از ایدی که حرف بیان) عهده عینك ضمی وهانك سکونیله حق معناسنده مستعملدر آخرنده تامای رسمی شکلنده یازلمغله اضافت اجلیچون برهمزهٔ مجتلبه داخل اولدی (شکره اضافتی و شکرك ضمیر اضافتی لامیه لردر (شین ضمیر مذکور خدایه راجعدر بدر (آیدبا حرف صله (درقپو درباب معناسنه بدرآید قپویه کلور دیمکدر بونده که له معناسنه در

٢ ردلامعی

قطط

۳ حضرت شیخ بو فقره ده مجموع هوای داخل وخارج برنفس اولدیغنی تعیین یوردی

خروجدن کنایه‌در (محصول بیت) کیمسک الندن ودلندن کلور یعنی کیم قادر درکه خدانک شکری حقندن وعهده سندن کله (یعنی کیمسه خدانک شکرینی کمایبنغی اداایده‌من مراد استفهام انکاریدر بو بیتله استشهاد ایلدی حقیقت شکری کیمسه ادا ایلمکه قادر اولمدیغنده زیرا هر نفسده ایکی شکر لازم اولیجق سائر نعمتلره نه قدر شکر لازم در * اعملوا آل داود شکرا و قلیل من عبادی الشکور * اعملوا فعل امر جمع مذکر مخاطب در (آل بونده اتباع واشیاع معناسنه در (داود انبیاء بنی اسرائیلدن بر نبینک اسمیدر سلیمان پیغمبرک باباسیدر (حضرت زبور اکا نازل اولمشدر (آل منادای مضافدر انکیچون منصوبدر (وداود مضاف الیه‌در جری فتحه‌له‌در غیر منصرف اولدیغیچون (شکرا منصوبدر حالیتله (ویامفعول له (اولمغله (ویا مصدر اولمغله (واو حرف ابتدا ویاحرف حال (قلیل آز دیمکدر مقدم خبردر (من حرف جر قلیله متعلقدر (عباد عبدک جمعیدر سیوطی عقود جمان شرحنده یکرمی درلو جمعنی ایراد ایلمش اما بومقامده ذکری مناسب دکل (یاضمیر متکلم وحده در (شکور مبالغه ایله شاکر معناسنه در ومؤخر مبتدا بعضیلر دیدیلر که بو آیت آل داوده دیدیکلی حکایه در (یعنی بز آل داوده امر ایلدک ودیدک‌ای آل داود خدایه عمل وطاعت ایلک شاکر اولدیغکز حالده ویاشکرانه ایچون ویاعمل وشکر ایلک شکر ایلمکله حال بوکه بنم مبالغه ایله شکر ایدر قوللرم ازدر یعنی شاکر قوللرم کثیردر اما مبالغه طریقیله شاکر قوللرم قلیلدر لکن حقیقتله شاکر قوللرم نادردر والنادر کالمعدوم در (زیرا حقیقتله شکر اعضاسندن هر عضوینه ایچون خلق اولندیسه اکا صرف ایلمکه دیرلر مثلا کوزی وقولاغی ودلی خیرلی ایشی کورمکه وایشتمکه وسویلمکه خلق ایلمشدر خالق پس بو وجهله شاکر حکم عدمده در (حضرت شیخ بیت سابقک مضموننی مؤکد بر قطعه ایراد ایدر * قطعه * ٢بنده همان به که زتقصیر خویش * عذر بدرگاه خدای آورد (قطعه لغتده برپاره دیمکدر (اما اصطلاح شعرآده بر نظمه دیرلر که مطلعی اولمیه (بنده قول در عبد معناسنه بونده مبتدا واقعدر (بس برادات صله یعنی زائده در ایدنلر زائد ایلمشلر٣ (همان بو لفظی بعضیلری مفرد اعتبار ایلدیلر وکلمه سی تحسین لفظ وتزیین کلام ایچوندر دیدیلر وبعضیلر مرکبدر هم ایله آندن دیدیلر (هم ادات تأکید وآن اسم اشارت استعماله وطبعه بو ملایمدر (به بای عربینک کسری وهای اصلیه ایله‌یک معناسنه درعربجه اولی دیمکدر بوراده ایو معناسنه درینک لفظنه مرادف دینلر غفلت ایلمشلر٤ (که حرف بیان (ز کسر ایله حرف ابتدادر من معناسنه ازدن مخففدر (تقصیر تفعیل بابندن مصدردر لغتده قصلتمق معناسنه در اما بونک کبی یرلرده اکسکلکدن کنایه‌در (خویش واو رسمیدر یعنی کتابت اولنور اما تلفظ اولنماز نهایتی خانک کسری ضمه روملہ اوقنور رسم واوه رعایت ایچون خواجه واستخوان وخواب وخواست وخوبشتن واولریده بو قبیلدندر (عذر معروفدر فارسیجه پوزش دیرلر کشی اکسکلکین دیلمکه دیرلر آورد فعلنک مقدم مفعول صریحیدر (آورد واوک فتحه‌له فعل مضارع در آوردندن بنه واوک فتحه‌له واوک ضمه‌له اوقیانلر فارسی بیلمزایمش٥ (بدرگا باحرف صله (درقپودر باب معناسنه (وگاه کاف عجمیله ادات ظرف فیه در زمانده ومکانده مستعمل لفظدر قپوری دیمکدر اما تعظیم ایدوب قپواو کیله تعبیر ایدرلر عربیده جنابله تعبیر ایلدکلری کبی (معلوم اوله که الفدن وواودن ویادن صکره ها اصلیه واقع اولسه بونلرک حذفی جائزدر (مثلا) (کاه) (وکه) (وکوه) (وکه) (ودیه) (وده) دیرلر (خدایه اضافتی لامیه در ومفعول غیر صریحیدر اوردلک که فعل مضارع مفرد غائبدر آوریدندن وخبر مبتدأ مذکوردر بونده

قطعه

٢ یکدر اول بنده که تقصیرندن عذری درکاه خدایه کتوره یوخسه اولواغیده لایق انک کیم نه قادر در ادایه کتوره

٣ رد ابن سید علی ولامعی وسروری وشمعی

٤ رد لامعی

٥ رد ابن سید علی وسروری

مطلب

كتوره ديمكدر (آورد فعل مضارعدر آوردن لفظندن دين اشتقاق احوالنى بيلمزايمش ٢ (محصول بيت) قوله هم اول يكدر كه كنديتك عمل وشكرى اكسكلكندن اللهك دركاهنه عذر كتوره (يعنى عمل وشكرى قصورينه اقرار واعتراف ايدوب خدايه اعتذار وعجز كوستره تصوير معناده شمندن صكره اول لفظنى ايرادايدن زايد ايلمش ٣ *ورنه سزاوار خداونديش * كس نتواند كه بجاى آورد * ورنه اكرنه دن مخففدر كه عربيده والا معناسنه در (سزاوار سز يدندن مشتق لايق معناسنه در اصلنده سزالايق ديمكدر (ووارادات نسبتدرلى معناسنه بحسب تركيب لايقلى ديمكدر بر مضاف محذوفدر تقديرى وعمل سزاواردر كه آوردك مقدم مفعوليدر خداونده اضافتى لاميه در (خداوند صاحب ومالك معناسنه اسمدر (وكاه اولور كه عظمت وكبريا صاحبى معناسنده استعمال اولنور فتأمل (ويا حرف مصدر در ضرورت وزن ايچون فتحله اوقنور شين ضمير خدايه راجعدر (كس مبتدأ كيسه ديمكدر (ومابعدى خبرى (نتواند نون مفتوحه حرف نفى در نفى حكم قصد اولنان يرده مابعدينه متصل يازيلور بونده كى كبى (كه حرف بيان نتواندز (بجاى با حرف صله (جاى بونده محل معناسنه در (يعنى برآوردك مقدم مفعول غير صريحدر (محصول بيت) قوله اول يكدر كه خدايه عجز وتقصير خدمت اظهار ايليه يوخسه خدانك صاحبيت ومالكيتنه لايقلى عمل وطاعتى (يعنى اكا لايق وشايسته عملى اداية كيمسه قادر دكلدر كه يرينه كتوره (حاصلى خدانك عظمت وكبرياسنه لايقلى عملى كيمسه ادا ايدمز (وكرنه ده حرف نفيك ياننده بونده مفتوحدر (وكاه اولور كه مكسور اولور وكرنه من همان خاكم كه هستم (هاى رسميله نون نافيه بى مكسور اوقومغه حكم قلت تأملدن كلور ٤ بلكه مكسور اوقونان نون نافيه ياله يازيلور واوقنورنى ديرلر مثلا وجاى اسم خاصدر (وزمين اسم عامدر دينايوجه تشخيص ايدهمش ٥ زيرا جاى مطلق مكان معناسنه در وزمين ارض معناسنه نهايتى زمين كل وجاى جزء حكمنده در انسان وناطق كبى *باران رحمت بى حسابش همه را رسيده * باران صفت مشبهه در منقول اسمدر يغموره درلر زيرا باريدن يغمقدر (پس بومناسبتله يغموره اسم اولدى رحمت اسم كمكدر (بى ادات سلبدر جوامده مخصوص (حساب مصدر در نصر بابندن بونده صايى معناسنه در (اما علم بابندن اولنجه ٦ افعال قلوبدن اولور ظن معناسنه ومصدرلرى بوصيغه اوزره كلز بارانك رحمته (ورحمتك بى حسابه اضافتلرى بيانيه در (وشينه اضافتى لاميه در (بى حساب لفظى رحمتك يا باران رحمتك وصفى در دين غريب ترديد بيورمش ٧ (همه جمع معناسنه اسمدر (ورا حرف صله در (رسيده ايرشمش ديمكدر اسم مفعولدر رسيدندن ديدنلر ملاحظه سز سويلمشلر ٨ (زيرا اسم مفعول اولدر كه نائب عن الفاعله مسند اوله (بوايسه فاعلنه مسند در (پس اسم مفعول اولمغه قابل دكل (نهايتى صيغه ده اسم مفعول ايله مشتركدر (امدى بونك كبى صيغه لره ماضيدن قسم ديو اطلاق ايلسك وجهدن خالى دكل (محصول تركيب) خدانك حسابسز ونهايتسز رحمتى يغمورى (يعنى رحمتى جميع كائناته ايرشمش حاصلى جميع كائنات رحمتى درياسنه مستغرقدر *وخوان نعمت بى دريغش همه جا كشيده * واو حرف عطفدر (خوان بونده واو رسميله سفره وسينى وهر نسنه كه ايچنده طعام يرلر اكا ديرلر نعمت معروفدر (دريغ لفظ مشتركدر حسرت ودرد يرينه كونى لمك (يعنى قسغنق يننده بونده معناى اخير مراددر (شينه اضافت لاميه در (معلوم اوله كه ضمائره اضافت جميع زمانده لاميه در (وخوانك نعمته اضافتى لاميه در مجازا (وبى دريغه بيانيه (جا بونده يردر ارض معناسنه ياقافيه رعايتيچون حذف اولندى (كشيده بونده اسم مفعولدر چكلمش معناسنه (محصول تركيب) دخى خدانك دريغسز نعمتى سفره سى جميع يرلره يعنى هر يره چكلمشدر (يعنى

٢ رد لامعى

٣ رد شمعى وكافى

٤ رد ابن سيدى على

٥ رد سرورى

٦ علم بابندن اولنجه مصدرلرى اوچ وجه اوزره كلور محسبة ومحسبة وحسابا شد

٧ رد كافى

٨ رد لامعى وسرورى

تمام دنیاده جمیع اشیایه نعمتی واصل و حاصلدر (بو ایکی فقره ذوالقافیتین واقع اولمش برقافیه‌سی همه راو همه جادر (وبرقافیه‌سی رسیده وکشیده در * پردهٔ ناموس بندهکان بکناه فاحش نه درد * پرده معروف (ناموس عربیدر عرض ووقار معناسنه (بندکان آخرنده هاء رسمی اولان اسمه الف ونون جمع (ویاحرف مصدر یعنی یای مصدر لاحق اولسه هاء رسمی کاف عجمیه یه مبدل اولور (بندکان وبندکی کبی (پردهٔ ناموس اضافتی بیانیه‌در (و بندکانه اضافت لامیه (بکناه باحرف سبب وکناه کاف عجمینك ضمیله یازق دیمکدر الفله والقسمز لغتدر فاحش صفت مشبهه‌در شول یرامزه دیرلرکه حدندن تجاوز ایلیه کناه فاحش اضافتی بیانیه‌در (ندرد دالك ورانك فتحیله فعل نفی مستقبلدر یرتمز معناسنه (راده تشدید تحریفات عوامدندر زیرا لغتلرنده تشدید یوقدر (حتی که رشید الدین وطواط عروضنده بور مشدرو خرم وفرخله سؤال ایراد ایدوب تشدید غلبهٔ استعمالدن ناشیدر دیو جواب ویرمشدر لکن ضرورت وزن ایچون بعض حروفده تشدید اثبات ایدرلر وعلی الخصوص که راده ومیده (محصول ترکیب) حدا قوللرینك عرض وناموسی پرده‌سنی یرامز کناه سببیله یرتمز (یعنی آشکاره وتنهالرنده اشلدکلری معاصی سببیله بونلری رسوای ایلمز (حاصلی قبیح ایشلرینی اظهار ایدوب قوللرینی روسیاه ایلمز * ووظیفهٔ روزی بخطای منکر نبرد * وظیفه انسانه هرکون تعیین وتقدیر اولنان طعامه ویارزقه دیرلر برکلمه‌نك که آخرنده هاء رسمی ویا هاء رسمی حکمنده اولان ها اولسه غمزه وحمزه وظیفه کبی حالت اضافتده آخرنده برهمزهٔ مجتلبه اثبات ایدرلر بونده‌کی کبی (روزی یاء اصلیه اولنجه رزق معناسنه در (پس عامك خاصه اضافتی قبیلندن اولور (اما یا حرف نسبت اولنجه ویا وحدت اولماز علی کل حال اضافتی بیانیه در (بعضلر یا حرف نسبتدر دیدیلر پس اضافتی ینه بیانیه اولور جائزدرکه روزیده‌کی یاء عربی اوله نسبت ایچون دیین تأملسز سویلمش ۲ زیرا عربیده یای نسبی مشدد اولور اندن غیری دیلده مخفف اولور (بخطای منکر (باحرف سبب وخطا نقیض صوابدر (یعنی معصیت منکر کاف مفتوحه اولنجه اسم مفعولدر افعال بابندن یرامز وچرکین دیمکدر (یعنی نامشروع پس اضافت بیانیه اولور (اما بعضلر کاف مکسور اوقیدیلر اسم فاعل شکلنده (پس اضافت لامیه اولور لکن بوقولده صفا یوقدر وسوق کلامده ملایم کل بکرکیم آخرنده یرپای وحدت تقدیر اوانه خلاف قیاس اوزره (نبرد باك ضمیله ورانك فتحیله فعل نفی استقبال مفرد غائبدر بریدندن کسمز یعنی قطع ایلمز دیمکدر (وراده تشدید غلبهٔ استعمالدن خلاف قیاس اوزره ثابتدر حاصلی تحریفات عوامیه دندر فارسی بلنلر تشدیدیله اوقماز (محصول ترکیب) دخی خدا قوللرینك یرامز وچرکین خطاسی سببیله رزقلری و وظیفه‌سنی (ویاروزه منسوب وظیفه‌سنی یعنی وظیفهٔ یومیه‌سنی قطع ایلمز (حاصلی صبور در دنیاده قوللرینی جرایم صغایر وکبایر سببیله تعذیب ایلمز اما آخرتده کفاری مطلقا ومؤمنلرك بعض عاصیلرینی تعذیب ایدوب بعضیسنی عفو ایدر (معلوم اولا که شیخك بو کتابده دأب وعادتی بودرکه کلام منثورینی کلام منظومله تقریر وتنویر ایدرتنه که بونده بویله ایدر * قطعه * ای کریمی که ازخزانهٔ غیب * کبر وترسا وظیفه خور داری * ای حرف ندا (وکریم منادی ویاحرف وحدت ای برکریم دیمك اولور ویا منادی مقدر اوله ویاخطاب خاص معناسنه اوله تقدیری ای خدا کریمن دیمك اوله بونده یاخطاب ایچوندر وحدتی متضمن وکریمده اولان یاخطاب فردیه‌در دینلر عندی سویلمشلر ۳ زیرا فارسیده دیدکلری کبی یا یوقدر (٤ منادی محذوف وکریمی یاخطابله اکا عقتدر دیین

مطلب

رشید الدین وطواط سلطان محمد آتسزك مصاحبی واستادی اولمشدر شعرای علمادندر سكاكی نجه یرلرده ابیاتنی استشهاد طریقیله کتورمشدر منه

٢ ردلامعی

مطلب

٣ ردلامعی وشمعی

٤ ردسروری

خطا سویلمش (زیرا بو تقدیرجه منادی کریمه مضاف اولمق اقتضا ایدر (ای خدای کریمی
تقدیرنده (پس بو وجهله یانك معناسی اولماز (که حرف رابط صفت (خزانه خانك کسریله
خزینه معناسنه در جمعی خزائن کلور غیبه اضافتی بیانیه در (وهمزهٔ مجتلبه اضافت ایچون
کلمشدر بو مصراع مصراع ثانی‌یه مرهوندر (گبر آتش پرسته دیرلر عرب مجوسی در (وترسا
بت طاپان کافردر (وظیفه خور وصف ترکیبی در وظیفه ییجی معناسنه (خوردن (واو رسمیله
روم ضمه اوقمق کرك الفله والفسز لغتدر قافیه اجلندن بونده خا مفتوح اوقمق
کرك دیین روم ضمه معناسندن غافل ایمش ٢) که خانی مفتوح اوقیجی قافیه ضرورتنه
تخصیص ایلدی (داری فعل مضارع مفرد مخاطبدر داریدن مشتقدر بحسب لغت
طوترسن دیمکدر (اما استعمالده وارلغله تعبیر ایدرلر مثلا مالدارد و کتابدارد دیرلر مالی و کتابی
وار دیجك یرده داری داشتن لفظندن مشتقدر دیین قانون اشتقاقدن آگاه دکل ایمش ٣
(محصول بیت) ای کرم که یاخود ای خدا کریمسن که غیب خزینه سندن گبر و ترسانی
وظیفه ییجی طوترسن یعنی گبر و ترسایه وظیفه ویررسن حاصلی گبر و ترسا مشرك ایکن
وظیفه‌لرینی قطع ایلمزسن قنده قالورکه مؤمنلرك * دوستان را کجا کنی محروم تو که بادشمنان
نظرداری * دوستان الف ونونله جمع اولدی ذوی العقولدن اولدیغیچون سین ساکن
اوقمق کرك کسریله اوقمق خطا در دوستانك آخرنده برتاء خطاب تقدیر ایدرلر دوستانت
تقدیرنده (را ادات مفعولدر (کجا قنده دیمکدر عربیده این کبی (کنی فعل مضارع مفرد
مخاطب در کنیدندن ایلرسن دیمکدر (دوستان مفعول به اول (ومحروم مفعول ثانی (وکجا
مفعول فیه (تو واو رسمیله کنی ده یای خطابی تاکید ایدر (که حرف بیان (با حرف صله
(دشمنان نقیض دوستاندر (داری فعلنك مفعول غیرصریحیدر (ونظر صریحی مصراع
اول استفهام انکاریی متضمندر (محصول بیت) ای کریم خدا دوستلریکی باران رحمتکدن
وخوان نعمتکدن قنده محروم ایدرسن (یعنی ایلمزسن سن که گبر و ترسا کبی مشرکاره نظر
طوتارسن (یعنی سنك که بونجلاین دشمنلره نظرك وار پس مؤمن وموحد دوستلریکی قنده
محروم ایدرسین حاشام حاشا * فراش باد صبارا گفته تا فرش زمردین بگسترد * (فراش مبالغه
اسم فاعلدر دوشیجی معناسنه (باد مطلقا یلدر عربیده ریح درلر (صبا کون ایله گیجه برابر
اولدقده مشرق جانبندن اسن یله درلر اضافتلری بیانیه در (حاصلی اضافت العام الی الخاصدر
ایکی اضافتیله (را ادات مفعولدر (گفته بونده ماضیدن قسمدر سباق وسیاق کلام مقتضاسیله
اسم مفعول دکلدر بعضیلر ظن ایلدیکی کبی علی الخصوص که اسم مفعولدر وقائلی اللهدر
دین غریب سویلمش ٤ (تا بونده حرف غرض وتعلیلدر حتی معناسنه (فرش عربیدر دوشنلنه‌یه
دیرلر (زمردین زمردزانك ومیمك ورانك ضمه‌لریله ورانك تشدیدیله زیاده خاصه‌لی بر یشل طاشدر
برکمسه‌یی زهرلی حیوان صوقسه ویا زهر ویرلمش اولسه اندن ایکی اربه اغرلغنجه سحق ایدوب
ایچورسه‌لر باذن الله تعالی شفا بولور (وصرع اولمش کیمسه انی کورسه هرگز اکا صرع
اولمشیدو یلان وعقرب اندن قچارلر (واوغلان طوغرمقده برعورت زحمت چکسه صغ
او بلوغنه انی بغلاسه لراسان طوغره (ویلان انی کورسه فوری کور اولور (دخی نیجه
خاصه‌لری وار زبرجد ایله برجنسدر (یا حرف نسبتدر ونون حرف تأکید نسبتدر زمرده
منسوب فرش دیمکدر خضرواتدن کنایه‌در (یعنی نباتات (بگسترد بای مکسوره فعل مضارعه
داخل اولسه استقباله تخصیص ایدر (تکه می حاله تخصیص ایدر (وگاه اولور که بری
برینك مقامنده مستعملدر (وگاه اولور که هر بریسی مقام استمرارده استعمال اولنور (وگاه

٢ ردشمعی
٣ ردلامعی
٤ ردلامعی وسروری وشمعی
مطلب
مطلب

اولور كه هر برى محض تأكيد ايچون كلور (كسترد كاف عجمينك ضميله وتانك فتحيله فعل
مضارعدر كستريدندن بونده دوشيه ديمكدر فاعلى فراشـدر (محصول تركيب) فراش
بادصبايه خداقدرتيله سو ياش تازمرده منسوب فرشي دوشيه (يعنى يريوزيني يشل نباتات
ايله ستر ايده حاصلى يريوزيني يشـل چايروچمنله تزيين ايليـه * ودايهٔ ابر بهـار را
فرموده تا بنات نبات در مهد زمين پرورد * (دايه اطفال امزرن عورتدر كه تركجه اكا
طيـادير لر بو خدمته اكثر جوارى جنسنى تعيين ايدرلر عربجه مرضعه ديرلر ابره اضافتى
بيانيه در (ابر بولوتدر (بهارى بهار ايلك يازدر (ويا حرف نسبتدر (ورا ادات مفعول
(فرموده ماضى دن قسمدر فاعلى خدادر بيورمش ديمكدر (بنات بنتك جمعيدر قزاوغلنجقلر
ديمكدر نباته اضافتى بيانيه در) نبات ياش اوته درلر عربيدر (را ادات مفعولدر (درحرف
ظرفدرفى معناسنه (مهد بشكه ديرلرفارسيجه كهواره ديرلر (زمين يردر ارض معناسنه مهدك زمينه
اضافتى بيانيه در (پروردباى عجمينك و واوورانك فتحه لريله فعل مضارعدر پروريدندن بونده
بسليه ديمكدر (حضرت شيخ تازه نباتى اطفاله وبهار بولودينى اطفالى تربيه ايدن دايه يه تشبيه
ايلمش (محصول تركيب) دخى خداى تعالى بهار بولودى دايه سنه بيورمش تانبات اطفالنى
يربشكنده بسلوب تربيه ايليه (يعنى باران ياغدير وب قيش شدتندن مرده نبـاتى احيا
ايليـه * ودرختان را بخلعت نوروزى قبـاى سبز ورق دربر كرده * واوحرف عطفدر
ودرختان فراشه معطوفدر درخت يرده طوران اغجه ديرلر اكثر ياش اغچده استعمـال
ايدرلر فرودقدن وياكسلدكدنصكره چوب ديرلر (الف ونونله جمعى شاذدر (زيرا الف
ونونله جمع ذوى العقوله مخصوصدر غير ذوى العقول هايله جمع اولور (كلها وسنبلها
كبى (رابونده حرف تخصيصدر درختلرك ديمكدر اشجـاره ودرخته ديلر رانك تخصيص
ايچون اولدوغندن اكاه اولمامشلردر٢ (بخلعت بابونده تركيده ديو ديمكله تعبير معناسنه در
بوبابه فارسيده موثوق به اولان انجامك حرف مقابله وبدل ديدى نتكه بوستانك دوردنجى
بابنده فقيهى كهن جامه حكايه سنده بربيتده واقعدر (بيت) دلائل قوى بايد ومعنوى *
نه ركهاى كردن بحجت قوى * بحجت بدل حجت ديمكدر (خلعت خانك كسريله فاخرلباسه
ديرلرنوروزه اضافتى بيانيه در نوروز كنش برج حمله نقل ايلديكى كونه ديرلرنتكه برج ميزانه
نقل ايلديكى كونه مهرجان ديرلر رانك سكونيله حاصلى نوروز بهـارك ومهرجان كوزك
ابتداسيدر (يعنى اول كونيدر (ياحرف نسبت (قبا قفتان ديمكدر ويا اضافت ايچون كلمشدر
(زيرا بركلمه نك كه اخرى حروف علتـك بريسى اوله حالت اضافتده بريا اثبـات ايدرلر
قبـاى سبز كبى وبوى خوش وحاجى كعبه كبى (سبزه اضافتى بيانيه در يشل قفتان
ديمكدر ورقه اضافتده بويله در (ورق واوك ورانك فتحه لريله يپراق معناسـنه در (در
بونده حرف صله در (وبرحرف استعلا (وكرده ماضى دن قسم فاعلى بنه خدادر بونده
درختانى اعيان نامـه واوراقى خلعتها نوروزى يه تشبيه بيورمش (محصول تركيب)
دخى درختلرك اوزرينه نوروزه منسوب خلعت ديو يشل يپراق قفتانى ايلمش يعنى نوروز خلعتى
ديودرختلرك اوزرينه يشيل يپراق قفتان كيدرمش بوتلميح انجامك جلال الدين ملكشاه ابن الب
ارسلان زماننده برى سلاطين اركان دولته واعيان حضرته روز نوروزده خلعتلر باغشليوب
حبورو سرورايلدكلرينه وهركس على قدره تازه لباسلر كيوب ذوق وصفا ايلدكلرينه حاصلى اعجام
بوكونه اعيـاددن زياده اعتبار ايده كلمشلر بخلعت نوروزينك معناسنى راى خلعت نوروزى دبين واشجاره
نوروزاق خلعتيله دبين اصابت ايلمامشلردر٣ (منه سنه. ٤ سبز لفظى ورق لفظنه مضاف اولمق جائز

علم بديعده بنات ونبات كبى الفاظه تجنيس خطدرلر يعنى نقطـه ده مختلف اولان الفـاظـه تمن ويمن كبى منه

٢ ردشمعى ولامعى

بوتلميح ان شاء الله تعالى اشاغيده ديباجه ايچنده ذكروبيان اولنه جقدر منه

٣ ردلامعى وشمعى

٤ ردشمعى

دكلدر دیمن اضافت احوالندن اكاه دكل ایمش * واطفال شاخ رابقدوم موسم ربیع كلاه شكوفه
برسرنهاده * بوجمله درختانه معطوفدر (اطفال طفلك جمعدر یدی یاشنه دك اوغلنجغه
طفل درلر اندنصكره صبی درلر شاخه اضافتی بیانیه در (شاخ داله وبداغه درلر
(ورا حرف تخصیصدر شاخ طفللرینك دیمكدر (بقدوم باحرف سبب (وقدوم مصدر در
دخول وزنی اوزره علم بابندن موسمه اضافتی لامیه در (موسم جمع اوله جق معین زمانه
درلر (نتكه موسم الحاج درلر حاجك جمع اوله جق معین زمانه (اما بونده زمان معناسنه در
(نهایتی ربیعه اضافتله تخصیص كسب ایلمش ربیعدن مراد ربیع ازمنه در ربیع اشهر
مطلـــب
دكلدر (یعنی ایلك یازه ربیع درلر (كلاه بوركه درلر شكوفه یه اضافتی بیانیه در (شكوفه
مطلقا چیچكدر (برحرف استعلا (سر باشدر رأس معناسنه (نهاده قومش ماضیدن قسمدر
سابقلر كبی (محصول تركیب) دخی خدای تعالی شاخ طفللرینك ایلك یازكلمك سببیله شكوفه
كلاهنی باشی اوزره قومش (یعنی فصل بهار كلمك سببیله عالم كل وكلستان اولمش خدانك
قدرتیله (معلوم اوله كه كفته وفرموده وكرده ونهاده كلمه لرینده اسم مفعول معناسنی ویروب
قائم مقام فاعلنه اسناد قابلدر (یعنی قبل خدادن دینلمش ویورلمش وایلنمش وقونمش دیه وز
(لكن سباق وسیاقه اول انسبدر فتأمل (بودرت فقره بوكتابك براعت واستهلالنی متضمندر
(یعنی فصل بهارده تصنیف اولدیغنه اشارتدر * وعصارهٔ نایی بقدرتش شهد فائق شده *
(عصاره عینك ضمیله صقندویه درلر (یعنی برنسنه یی صقمقدن حاصل اولان شیئه درلر
(نتكه زیتونی صقمقدن زیت یاغی حاصل اولور (نای لفظ مشتركدر قامشله بوغاز بوغرتلغی
رد لا معی
بیننده كه عربجه اكا حلقوم درلر حای مهمله نك ضمیله (مثلا حیوانانك جكرله بوغازدن
چقان نسنه (ویاجائزدركه حرف نسبت اوله (وجائزدركه حرف وحدت اوله (یعنی قامشه
منسوب صقندی ویابوغزه منسوب صقندی ویا بردرلو بوغزك صقندوسی (بقدرتش با
حرف مصاحبت (قدرت اصلنده مصدر ذر كدرت وزنی اوزره اما ونك كبی یرلرده الهك
قضاسی وحكم ازلیسی مراددر (شین ضمیر خدایه راجعدر (شهد عربیده شینك ضمی وفتحی
لغتدر اما عجم فتح شینله استعمال ایدر حاصلی كومج باله درلر (پس نایدن شكر قمشی مراد
اولورسه شهددن مجازا شكر مراد اولور ویاقطرنبات اما نایدن حلقوم مراد اولورسه شهددن
قطر ایكی قسمدر كه ش
كومج بال مراد اولور وحلقوم آری بوغازی زیرا بال اریسی انواع ازهار واشجار واصناف
قامشندن چقار اعلاسنه
اوراق واثماری طولانوب هر بردن عسله ماده اولغه قابل نسنه ایله شكمنی پرایدوب وپته كه
قطرنبات درلر كه رومده
كاروب شكمنده اولان مادهٔ عسلی نفسنی عصر ایلمكله (یعنی صقمغله استفراغ ایلر واول پته كده
عسل مصطفی حكمنده در
ترتیب ایلدیكی خانه لری ممتلی ایدر (پس) قدرت خدا ایله ازاجق زمانده شهد فائق اولور
وبریسی قطر اسود دركه
ظهیرفاریابی بومعنایه اشارت بیورمش *بیت* بدان غرض كه دهن خوش كنی زغایت حرص
رومده بكمز حكمنده در سعد
نشته مترصد كه قی كند زنبور (فائق فاق یفوق دن یعنی نصر بابنك اجوف واویسندن اسم
پنك بای عجمی وكاف عربیله
فاعل درعالی معناسنه (فاق علی اقرانه درلر قچن بركیمسه شرف وكمالده اقرانی اوزره زیاده اولسه
قوانه درلر سعد
وانلره غالب اولسه (شده ماضیدن قسمدر شدندن یعنی اولمق صیرورت معناسنه (محصول تركیب)
نایه منسوب صقندی ویا بردرلی نایك صقندوسی خدانك قدرتیله شهد فائق اولمش ایكی
معنی ایله یعنی شكر اوله كوره وعسل ثانی یه كوره * وتخم خرما بتربیتش نخل باسق كشته * تخم
بونده چكردكدر خرمایه اضافتی لامیه در (خرما معروف (بتربیتش باحرف مصاحبت
تربیت مصدر در تفعیل بابندن برنسنه یی بسلمك شین خدایه راجعدر (نخل بونده خرما
اغاجیدر (باسق اوزون دیمكدر (كشته ماضی دن قسمدر اولمش دیمكدر صیرورت معناسنه

معلوم اوله که کشتن وکردیدن کاف عجمیله اصل لغتده دونمك معناسنه دریعنی کیدرکن دونمك ومولویلر کبی دونمك وبرسوزدن دونمك وعربه کبی دونمك ودولاب کبی دونمك (پس انقلاب وصیرورت معنالری بونلردن مأخوذدر فتأمل (شده یی (وکشته یی اسم مفعول طوتانلر معنی جانبنه ناظر دکللریمش (محصول ترکیب) دخی خدانك تربیه سیله خرما چکردکی اوزون خرما آغجی اولمش خرما اغجنی تخصیص بالذکر ایلدی زیرا اندن اوزون اول دکلی اغج اولماز * قطعه * * ابرو بادومه وخورشید وفلك در کارنده * تاتونانی بکف آری وبغفلت نخوری * ابر بولت (باد یل (مه ماه دن مخفف آیدر قمر معناسنه (خورشید کونش یالکز خورده دیرلر شید دیرلر (فلك کوك (در حرف ظرف (کار ایشدر فعل معناسنه (نون ودال ساکنه بونك کبی یرلرده ادات جمعدر یعنی سین وتانك جمعیدر مفرد مراد اولسه کارست دیردك فتأمل (تا حرف تعلیل (تو سن دیمکدر انت معناسنه (نان اتمك (ویا حرف وحدت (بکف با حرف صله (کف لفظ فارسیده ایه معناسنه یعنی ال ایاسی عربجه راحه دیرلر (اری فعل مضارع مفرد مخاطبدر آریدندن مخففدر آوریدندن که مضارعی آورد کاور فتأمل (وآو حرف عطف یای ساکنه دنصکره کادو کیچون واو ایله همزه بیننده تلفظ اولنور نتکه عز وجل ده بویله ایدی ٣ (بغفلت با حرف مصاحبت غفلت معروف نخوری نون حرف نفی حکمده در انکچون متصل یازیلور (خوری واو رسمیله فعل مضارع مفرد مخاطب در ییه سین دیمکدر بعضلر نخوری یای استقبالیه ایله استفهام انکاری اولمغه قابل دیدیلر امابو قوله التفات اولنماز هر کیمدن صادر اولورسه ٤ (محصول بیت) ابرو بادومه وخورشید وفلك ایشده درلر (یعنی هر برسی برایشده وخدمته تابعدر (حاصلی هر بری برخدمته تعیین اولنمشدر تاکم سن براتمك اله کتوره سین واول اتمکی غفلتله ییه سین اتمك اله کتورمکدن مراد کسب وتحصیلدر (یعنی خدا بونلری سکا خدمتکار تعیین ایلمشدر تاکیم سن بو واسطه ایله خدایه عبادت وطاعت ایلیه سین * همه از بهر توسر کشته وفرمان بردار * شرط انصاف نباشد که تو فرمان نبری * بهر بانك فتحی وهانك سکونیله ادات تعلیلدر لاجل معناسنه لازم الاضافه اولان الفاظدندر سرکشته وصف ترکیبی اقسامندندر (بحسب لغت باشی دونمش دیمکدر اما استعمالده متحیر وبی قرار معناسنه درفرمان بردارده وصف ترکیبیدر برداریدندن لغتده قالدرمق معناسنه دربرداشتن کبی اما استعمالده کوتورمکله تعبیر ایدرلر یورق قالدریجی (یعنی کوتوریجی وطوتیجی معناسنه (برداری برداشتن دن وبردندن اخذ ایدنلر خطای فاحش ایلدیلر ٥ (شرط انصاف شرط معروف شرط لفظی فارسیده اکثر محلده لایق معناسنه مستعملدر دین اکثر عندیات سویلمکله مقیددر (وانصاف عدالت دیمکدر واضافت لامیه در (نباشد فعل نفی مستقبل در باشیدندن دکل اولماز معناسنه (که حرف بیان (فرمان اسمدر بویرق معناسنه (نبری فعل نفی استقبال مفرد مخاطب در بریدن ایلتمك معناسنه بردندن دینلر احوال اشتقاقی بیلمزلر ایمش (محصول بیت) بیت اولده مذکور اولان اشیانك جمیعی سنکیچون سرکشته ودائر فرمان پذیردر وخدمتکده بی قرار وبی ثباتدر (یعنی خدا بونلری سکا خدمتکار ایلمشدر که سن آنك خدمتنده ثابت وقائم اولاسین (پس شرط انصاف دکلدر که سن بویرق طوتمیوب فرمان پذیر اولمیاسین (حاصلی افلاکی کواکبله وارضی حیوانات ونباتات ومعادنله سکا طفیل خلق ایلمشدر (ایمدی بو معنای عظیم نعمت بیلوب خالقك امرینه امتثال ایدوب مأمورکاده عامل اولمق کرکسین فرمان بردارترکیبنده برتحسین لفظ ایچون کلمشدر دین لغت احوالندن آگاه دکل ایمش ٧ (وقتاکه حضرت شیخ ذکر تحمیده وتحریض عبادت وترغیب شکر وتنبیه عجز وقصور واعلام تقدیر ارزاق وبیان طریق توکل وتبیین عجایب قدرة اللهدن فارغ اولدیسه الطاف حقك ذکری بیاننده تصلیه یه شروع ایدوب بیورر که * در خبرست

مطلب
٢ رد لامعی وسروری

کف فانك تشدیدیله ینه ایه معناسنه عربیدر فارسیده دخی بو معنایه مستعملدر شارحك فارسی یه حصری مسامحه اودر للطابع الفقیر اسعد

٣ فیه ما فیه للطابع

٤ رد لامعی

٥ رد لامعی وکافی وشمعی
رد شمعی

٦ رد ابن سیدی علی ولامعی وشمعی

٧ رد شمعی وکافی

بومقدم خبردر مؤخر مبتدایه که هر که که بکی در * ازسرور کائنات ومفخر موجودات ورحمت
عالمیان وصفوت آدمیان وتتمهٔ دور زمان محمد مصطفی علیه الصلوة والسلام * سرور اولو
معناسنه در (کائنات بونك کبی برلرده مخلوقات معناسنه در (مفخر اصلنده مصدر میمی در
(امابونك کبی یرلرده شول ذاته دیرلر که آنك ایله فخر ایدرلر (یعنی نازلنورلر (موجودات دنیاده مطلب
موجود اولان اشیادن عبارتدر عالمیان قیاس بودر که یا حرف نسبت اوله (والف ونون ادات جمع اوله
(پس حروف ثلثه ادات جمعدر دینلر عندی سویلمشلر۲ (عالمیان اهل عالم دیمکدر (صفوت
صادده حرکات ثلثه جائزدر مادامکه تا ایله در اما تادن معرا اولسه فتحه ایله در انجق خالص
معناسنه (آدمیان ده عالمیان کبی در (یا حرف نسبت اولمه ده اما نصاب صبیانده آدمی
انسی وانسان مردم دیمشدر (یعنی آدمی یی وانسی یی انسانه مرادف طوتمشدر (پس بونده
ظاهر اولور که یا اصلی اوله. والعلم عندالله (تتمه مصدر در تفعیل بابندن شول نسنه یه دیرلر که
برشی آنکله تمام اوله نتکه دائرهٔ نبوت وجود شریفلریله تمام اولمشدر که (لانبی بعدی)
بیورمشدر (دور زمان یعنی دائرهٔ زمان واضافتی بیانیه در اما اضافات خمس لامیه لردر
فتامل (محمد مصطفی ماسبقه عطف بیاندر (محصول ترکیب) حدیثده وارد وثابت اولمشدر
کائناتك اولوسندن وموجوداتك مفخرندن واهل عالمك رحمتندن وآدم اوغلاریتك صافی ۲ ردابن سید علی
وخالص وکزیده سندن ودور زمانك تتمه سندن که بو مذکور القابله ملقب محمد مصطفادر علیه وسروری
الصلوة والسلام * بیت * شفیع مطاع نبی کریم * قسیم جسیم بسیم وسیم * (بیت لغتده اوه
دیرلر اما اصطلاحده ایکی مصراعدن مرکب نظمه دیرلر کرك آخرلری متوافق اولسون
کرکسه اولماسون (ومصراع لغتده قپو قنادینه دیرلر اما اصطلاحده یارم بیته دیرلر
(پس بونده بیت برینه شعر یازنلر معنای بیتدن آگاه دکللرمش۳ (شفیع صاحب شفاعتدر
دیمك اوله (ویا مقبول الشفاعه فعیل بمعنی فاعلدر ویا مفعول (مطاع اسم مفعولدر ۳ ردسروری
افعال بابندن اطاعت اولنمشدر (یعنی انس وجن اکا اطاعت ایلمش وامرینه مطیع اولمشدر و شمعی
(نبی اصلی نبیٔ در فعیل بمعنی فاعلدر نبأ ینبأدن (یعنی ضرب بابنك مهموز اللامندن همزه یایه
دونوب ادغام اولنمشدر جمعی انبیاء ونبیاء کلور فعلاء وزنی اوزره شرفاء وکرماء کبی خبر
معناسنه (یعنی خدادن قوللرینه خبرویریجی وخبرکتوریجی معناسنه وجائزدر که نبوة ونباوتدن
اوله (یعنی بوکسك یده لرکبی پس نبینك معناسی مشرف علی الناس دیمکدر (زیرا شرف رفعته
دیرلر مذکور معنالرلغویدر (اما صطلاحده فتوحات مکیه بیورر (نبی شول ذات شریفه وعنصر مطلب
لطیفه دیرکه اکا بطریق الوحی من عند الله برشریعت نازل اوله که اول شریعت انك خدایه
تعبدینك کیفیتی بیانی متضمن اوله اکر اول شریعتله غیره مبعوث اولورسه رسول دیرلر
تم کلامه (کریم ایودیمکدر نقیض لئیم در که معناسی الچقدر اما اصطلاحده سمیح یعنی جومرده
دیرلر که اخلاق مرضیه واطوار سنیه ایله محلی ومزین اوله (قسیم قسامتدن اولورسه حسن
الوجه معناسنه فعیل بمعنی فاعلدر اما قسمدن اولورسه فعیل بمعنی فاعلدر ینه قسمت ایدیجی
معناسنه (یعنی دنیاده علوم ومعرفتی وحکمتی امتی بیننده وآخرتده رحمتی وشفاعتی تقسیم ایدیجیدر ردشراح
(جسیم لغتده ایری کوده لی مجسم معناسنه در (اما بونده مراد عظیم القدر والمرتبه در دیدیلر که اول
حضرتك شول معجزه سنه اشارتدر که اعتدال قامتله ایکن هرنه قدر اوزون بویلی وکوده لی کیمسنك
یاننده واقع اولسه اندن عالی وبلند وجسیم کورینوردی انیادن هیچ بریسی جسامتیله
موصوف دکلدر دیدیلر عجب بوقدر بیك انبیانك جمیعنی بیلدیلرمیکه بو حکمه جزم ایلدیلر هله طول
قامتی حضرت آدم علیه السلام اسناد ایلك مشهوردر اما انی ده الله بیلور و [illegible] ی انجق

بسیم کولج یوزلی معناسنه‌در یعنی خندان روی متبسم معناسنه اولمقده جائزدر و یورمشلردرکه
بن لطیفه ایدیجی یم اما طوغریدن غیری نسنه سویلمزم (وبعضیلر روایت ایلدیلرکه شویله محکم
کولردی که مبارک ازودیشلری کورینوردی (وسیم وسمه‌دندرکه علامته دیرلر (یعنی مبارک
ارقه‌لری مهر نبوتله نشانلنمش ایدی ویا نور نبوتله مبارک النی نك تنویرندن کنایت اوله که علامت
صدق رسالتدرتکه کتابلرده یازر که نور نبوت حضرت آدمك الندن حضرت شیثه واندن
سائر انبیایه نقل ایدرك حضرته واصل اولدی (وسیم حسن الوجه معناسنه‌در (مصراع ثانیده
واقع اولان الفاظ تجنیس مطرف اسلوبی اوزره‌در (یعنی اول حرفندن غیری حرفلری بردر (تکه
علم وقلم وسلم ولهدر (معلوم اوله که بو الفاظ تکرر خبر قبیلندندر (یعنی هو شفیع مطاع نبی کریم آه
حاصلی محمد مصطفی صلی الله تعالی علیه وسلم بو اوصافله موصوف وبو القابله ملقبدر *بیت* چه غم
دیوار امت را که باشد چون تو پشتیبان * چه باك از موج بحر آنرا که باشد نوح کشتیبان * چه جیم
عجمینك کسری وهاء رسمیله نه دیمکدر ذوی العقولك غیرنده مستعمل لفظدر (دیوار معروفدر
عربجه جدار دیرلر امته اضافتی بیانیه‌در (را ادات صله‌در با معناسنه (که حرف بیان ویا حرف
تعلیل (باشد فعل مضارع مفرد غائبدر باشیدندن بونده اوله معناسنه‌در (چون واو رسمیله
ادات تشبیه‌در (پشتیبان پشت ارقه‌در (ویاء عجمه درضرورت قافیه ایچون یای نسبت اولمقده
قابلدر بعض تأویل ایله (وبان ادات فاعل درجی معناسنه تکه دربان قپوجی وشتربان
دوه‌جی به دیرلر ترکیده بعضی بنالر ده پشتون ددکلریدر بحسب لغت ارقه صاقلیجی‌در اما
بونك کبی یرلرده ظهیر وسندمراددر (باك ایمك (یعنی قیرمق عربجه مبالات دیرلر اما لاابالی
دیرلر قیرمم دیجك یرده (موج دکز طلازی عربجه‌در بحره اضافتی لامیه‌در (آن اسم اشارتدر
مقدر کسه تقدیری انکس رادر (را ادات صله‌در با کبی (که حرف رابط صفت (کشتیبان کشتی
یای اصلیه ایله که دیرلر عرب سفینه دیر (وبان ادات فاعلدر سابق کبی کمیجی دیمکدر عربجه ملاح
دیرلر ایکی صیغه ده بان ادات نسبتدر دین غفلت ایلدی (محصول بیت) نه غم امت دیوارینه
یعنی امته استفهام انکاریدر یعنی امتکه غم یوق زیرا سنك کبی سند وظهیری واردر دکزمو جندنده
نه باك اول کیمسه‌یه که حضرت نوح کبی کمیجیسی اوله (حاصلی برامتك که سنك کبی مسندی وشفاعتکری
اوله اول کیمسنه جهنم عذابندن نه قورقار یعنی قورقزتکه نوح پیغمبر کمیجیسی اولان کیمسه اصلا
طوفان موجندن باك ایلمز یعنی پروا چکمز * نظم * بلغ العلی بکماله * کشف الدجی بجماله * بو نظم
بحر کاملك اوچنجی عروض وضربندندر (یعنی عروض وضربی مجزودر یعنی هر مصراعی ایکی
متفاعلن کلور الادر نجی مصراعك اولی مضمر کلور یعنی مستفعلن (بلغ فعل ماضی مفرد مذکر
غائبدر فاعلی تحتنده مستتر ضمیر محمده راجع ایرشدی دیمکدر علی عینك ضمی ولامك فتحیله مفرد له جمع
بینده مشترك صیغه‌در مفرد اولنجه شرف ورفعت معناسنه‌در تقدیرا منصوب مفعولیدر بلغنك اما
جمع اولنجه علیانك جمعی اولور عینك ضمی ولامك سکونیله که اعلانك مؤنثیدر (پس بو تقدیرجه
بر موصوف تقدیر اولنور مراتب ودرجات علی دیمکدر (علی الفله یازاسه مفرد اولور رفعت معناسنه
کلور (عینك فتحی وضمی جائزدر دین الفله یازاسه وعینك فتحی جائزدر دیدوکنده نظر واردر در کافی
تأمل (بکماله با حرف جر معنای سببیتی متضمن بلغ به متعلق وضمیر مجرور محمده راجعدر (کشف فعل
ماضی مفرد مذکر غائب اچدی دیمکدر (دجی دالك ضمی وجیمك فتحی ایله مفرد وجمع بیننده مشترك
لفظدر مفرد اولنجه شدت ظلمت معناسنه اولور جمع اولنجه دجیه‌نك جمعی اولور بلجه قراکلقلری
یعنی کفر ظلمتی وکیجه‌لری قرانلقلرینی آچدی بجماله بکماله کبیدر اعرابده وتعلقده (محصول بیت)
حضرت محمد علیه الصلوة والسلام کماله درجات ومراتب علایه ایرشدی یعنی سر حلقهٔ انبیا اولمق

مطلب

ردلابی

اصطلاحلرنده مجزو شول بحره دیرلر که هر مصراعندن برر جزء طرح اولنمش اوله
منه

اضمار اصطلاحلرنده ایکنجی حرفی متحرك ایسه اسکان ایلمکه دیرلر مثلا متفاعلندن تانی ساکن ایدوب یرینه مستفعلن کتوررلر
منه

(مراتبه)

مراتبنه واصل اولدی کفر ظلماتنی‌ده جمال ایمان واسلام‌له کشف ایلدی دیمکدر * حسنت
جمیع خصاله * صلوا علیه وآله * حسنت فعل ماضی مفرد مؤنث غائبه کوزل اولدی دیمکدر جمیع
هب دیمکدر (خصال خای معجمه‌نك کسریله خصلتك جمعیدر خلق وخوی معناسنه‌در
(حسنت فعلنی جمیعه اسناد خصاله اضافتله تأنیث اخذ ایلمك اعتباریله‌در زیرا کل جمع مؤنث‌در
وعلی الخصوص که جمیع لفظندن معنای جمعیت ملحوظدر ضمیرینه محمده راجعدر (صلوا فعل
امر جمع مذکر مخاطب‌در صلوات کتورك دیمکدر (علیه جار ومجرور صلوایه متعلقدر (واله ضمیر
مجروره معطوفدر بر حرف جر تقدیریله (ویا علماء کوفه مذهبی اوزره‌در که انلر اعادهٔ جارسز عطفی
تجویز ایدرلر (محصول بیت) حضرت محمدك صلی الله علیه وسلم جمیع اخلاق واطواری کوزلدر
زیرا حضرت قرآنده انك لعلی خلق عظیم بیورمشدر (پس بویله اولنجه اکا صلوات کتورك
آلنه واصحابنه دخی زیرا بیورمشدر اذا صلیتمونی فعموا (لامعی چلبی صلوا فعل ماضی جمع مذکر
غائبدر دیمش اما معناسنی صلوات کتورك دیمش پس بویله خطایا کندینك سهو قلمندندر
ویا ناسخ اولك والا لامعی اول مقامده‌دکلدر که اندن بویله خطا قصد ایله صادر اوله پس
بو خطایی ذات لامعی‌یه اثبات واسناد ایلمك مرتبه‌سنی تشخیص ایلامکدن کلور ۲ * هر که که یکی
از بندکان کنهکار پریشان روزکار دست انابت بامید اجابت بدرکاه حق جل وعلا بردارد * که
بونده حرف رابط مبتدا بالخبر در زیرا در خبر ست مقدم خبر وهر که مؤخر مبتدا هر بونده
احاطهٔ افراد ایچون اولان کل معناسنه‌در (وکه کاف عجمینك فتحیله کاهدن مخففدر وقت
معناسنه‌در (وکه حرف بیان هر وقتکه دیمدر (یکی بریسی دیمکدر رامایك یاسز بردیمکدر (بندکان
بندنك جمعیدر قوللر دیمکدر بوجمعك سابقا قاعده‌سی بیان اولنمشدر (کنهکار کنه کناهدن
مخفف وکار کاف عجمیله ادات فاعلدر جی معناسنه ستمکار وجفاکار کبی بو کافلری عربی طوتنلر
عجب طوتغون طبع ایمش که هیچ دماغلرنده فارسی لذتی بوغیمش ۳ (پریشان روزکار وصف ترکیبی
اقسامندندر پریشان وپراکنده کاف عجمیله طاغنق دیمکدر (روزکار خلاف قیاس اوزره ایام وزمان
معناسنه‌در پریشان روزکاری ترکیب توصیفی طوتان فارسی‌یی غریب بیلور ایمش ۴ پریشان روزکاردن
مراد احوال واطواری پریشان دیمکدر واضافتلری بیانیه‌لردر پریشان روزکارك معناسی پریشان
روزکارلی وپریشان لفظی روزکار لفظنه مضاف اولمقده جائزدر دیدیکی ایکی تقدیرنده‌یله خطا
ایلمش ۵ (دست انابت‌ده بویله‌در یعنی بیانیه (انابت افعال بابندن مصدردر رجوع معناسنه
یعنی ایلدیکی کناهدن پشیمان اولوب توبه ورجوع الینی (بامید اجابت با حرف مصاحبت امید
اومودر رجا معناسنه کاه اولور که ضرورت وزن ایچون بر تشدید میمه ویررلر پس تشدیدی وتخفیفی
جائزدر دیین اهمال ایلمش ۶ (اجابته اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتی قبیلندندر قبول اولمق امیدیله
(بدرکاه با حرف صله ویا حرف ظرف‌در (درکاه جناب کبی قپواوکی دیمکدر اکرچه اصلده قپو یری
دیمکدرنتکه سابقا مفصل بیان اولندی (حق بونك کبی یرلرده خدا معناسنه‌در (جل وعلا عطف
تفسیری قبیلندندر (بردار فعل مضارعدر برداریدندن بونده قالدیره دیمکدر (محصول ترکیب) هرکاه
که احوالی پریشان کنهکار قوللردن بریسی توبه واستغفار الی یعنی توبه واستغفار ایچون قبول اولمق
امیدیله خدادرکاهنه الینی قالدره * ایزد تعالی دروی نظر نکند * ایزد همزه‌نك وزانك کسریله
خدا معناسنه‌در نکری دیمکدر (در حرف صله دربا معناسنه (وی واوك فتحیله ضمیر غائبدر او کبی هو
وهی معناسنه نظر نکندك مفعول صریحیدر ودروی غیر صریحی (نکند فعل نفی مستقبلدر ایلمز
معناسنه تحصیل علوم ومعارف ایچون سیاحتم زماننده کلستانك بو مقامنی استشکال ایدوب
اکابر علماء عجمه ومشایخ کبار لرینه عرض ایلیوب دیردم بو کلام شریف انی کوستر که معصیت

۲ ردشمعی وکافی

۳ رد ابن سید علی وسروری وکافی

۴ ردلامعی

۵ ردشمعی

۶ ردشمعی

ر دلامعی وشمعی

ایلین قوللرك اولکی وایکنجی توبه واستغفاری خداقتنده مقبول اولمیه پس حضرت آدم وحوا
وحضرت داود وبعض انبیاء واولیابو حکمتك تحتنده مندرجمی دکلمی اکردیرسنکه مندرجدر اندراجی
ندن معلوم بیوررلردی که بوایکی فعل (یعنی نظر نکند واعراض کند معنای شرطیتی متضمندر
یعنی اکر نظر نکندو اکر اعراض کند (وتوبه اوچه دك اولدیغنك سری بودر که اولکی وایکنجی
توبه قبول اولمازسه اوچنجی توبه البته مقبول اولور ردبو جواب ویررلردی پس بویله اولنجه اشکال
قالمازو معنی مستقیم اولورفتأمل (معلوم اوله که کلستانك قدیم نسخه لرنده که هر که کهیکی از بندکان مطا
واقعدر واکثرنده کهیکی دوشمش امارابطه سزیکی ندرتله واقعدر (پس قدیم نسخه لره مخالف
یازنلر معنای مستقیمه مخالف یازمشلرفتدبر۲ (کار کاف عجمیله ادات مبالغه درصیغهٔ ماضینك
آخرینه لاحق اولور مبالغهٔ فاعل معناسنه پرورد کار کبی رب معناسنه وافرید کار کبی خلاق
معناسنه وکاه اولور که امر صیغه سی اخرینه لاحق اولور امر زکار کبی غفور وغفار معناسنه ۲ رد ابن سید علی
واموز کار کبی کثیر التعلم وکثیر التعلیم معناسنه دیین زیاده خطا سویلش زیرا کار اسمه وسروری وشمعی وکافی
مخصوص لفظدر فعله هرکز داخل اولماز (وبوذکر ایلدیکی الفاظ اسماء مصادر در افعال
دکلدر وویردیکی معنالرنده اسملری معلومدر (بردارد لفظنده بر حرف استعلا (ودار دی
داشتن دن اولوب بو قاری طوتمق معناسنی ویرنلر معنای لغویلری استادذن ایوجه طوتمامشلر
* بازش بخواند * باز بونده ینه معناسنه در (وشین ضمیر بندهٔ کنهکاره راجعدر (بخواند
فعل امر مفرد غائب یعنی طلب مغفرت وغفران ایلیه * بازاعراض کند * یعنی ایزد تعالی
اعراض کند حاصلی اعراض ایدرسه دیمکدر (بازش بتضرع وزاری بخواند * تضرع وزاری رد لامعی
عطف تفسیرلردر (زاری بونده ایکلدی معناسنه در (یعنی ینه عبد مذنب تضرع وزاریلکله رد ابن سید علی
دعوت عفوو مغفرت ایلیه (بعضیلر ایکی بخواند فعل مضارعلردر دیدیلر (اما اولی بودرکه وشمعی
بخواند ایکی یرده یله امر غائب صیغه لری اوله (زیرا صیغه ده فعل مضارعله امر غائب مشترکلردر
* حق سبحانه وتعالی کوید * یعنی خدای تعالی دیه یعنی تضرعله دعوت توبه ایدنجه
خدادیه * یاملائکتی قد استحییت من عبدی ولیس له رب غیری * (یاحرف ندا ملائکه تائله
وناسز لغتدر ملك جمیدر فرشته لر معناسنه (قد بونده حرف تحقیقدر (استحییت فعل ماضی
نفس متکلم وحده در استفعال بابندن اوتاندم دیمکدر (من حرف جر استحییت فعلنه متعلق مط
(عبد قولدر بنده معناسنه (ویاضمیر متکلم وحده محلا مجرور مضاف الیه در (ولیس واو حرف حال
لیس فعلدر رافع لناقصه دن (غیری تقدیرا مرفوع اسمی وظرف فاعلیله محلا منصوب خبری
(محصول ترکیب) خدای تعالی دیه ای بنم فرشته لرم تحقیق قولمدن اوتاندم حال بوکه آنك
بندن غیری افندیسی یوق * فقد غفرت له * تحقیق بن آنی بارلغادم دیمکدر (معلوم اوله که
حیا عیب وذم قورقوسندن انسانه عارض اولان تغیر وانکساردر (پس خداحقنده حیا عبدی رد شمعی
ناامید ایلمکی ترك ایلمکدن مجازدر (یعنی بن قولمی نو مید ایلزم حاصلی عفو بته مستحق اولمش مطا
ایکن ترك عقوبت ایلدم دیمکدر * دعوتش را اجابت کردم وحاجتش برآوردم * دعوتش
شین ضمیر ینه بنده به راجعدر ایکی فقره ده بیله برآوردم حاصل ایلدم دیمکدر بوقاری کتوردم
دیمك دکلدر معلوم اوله کی میم ضمیر فعل اخرینه لاحق اولسه ضمیر مرفوع معناسنه در بونده کی کبی
* که از بسیاریٔ دعاوزاریٔ بنده شرم همی دارم * که حرف تعلیل بسیار چوق معناسنه در
(ویاحرف مصدر در وهمزهٔ مجتلبه اضافت ایچون کلشدر (زاری ده ده بو بله در (شرم اسمدر
حیا معناسنه (همی هاء تأکید ایله ادات حالدر اکثر نسخه ده همی شرم دارم دوشمش
و بعضیده یازیلان کبی واقع اولمش (محصول ترکیب) دعوتنی قبول ایلدم وحاجتنی

رد ابن سيد على ولامعى

حاصل ايلدم زيرا قولك چوقلق دعاوزاريلغندن اوتانرم * بيت * كرم بين ولطف خداوند كار * كنه بنده كردست واوشرمسار * كرم بينك مقدم مفعوليدر (وبين فعل امر در بينيدندن ديدندن دكل بعضلر ظن ايلديكى كبى (لطف كرمه معطوفدر ضرورت وزن ايچون ارالرى مفصول اولدى كرم ايلكه ولطف ملايمته ديرلر واضافتى لاميه در (خداوند وخداوند كار افندى معناسنه و بزركوارده ديرلر (كنه كناهدن مخففدر كردستك مقدم مفعوليدر كردستك اصلى كرده است در ضرورت وزن ايچون هاء رسميله همزه تجنلبه حذف اولنمشدر زيرا ادات خبرفعله داخل اولماز (پس كرده بونده ماضى دن قسمدر ايلمش معناسنه (واو حرف حال (او ضمير غائب درهو وهى معناسنه (شرمسار سار بونك كبى يرلرده مبالغه افاده ايدر صفت مشبهه كبى اوتانغن معناسنه (محصول بيت) خدانك كرم ولطفنى كوركه قول كناه ايلمشدر حال بوكه اول شرمسار در (نكته يحيى بن معاذ رازيدن روايت اولنور كه اثناى وعظده بيورر مشكه سبحان من يذنب العبد ويستحيى هو * عاكفان كعبهٔ جلالش بتقصير عبادت معترفند كه ما عبدناك حق عبادتك * (عاكف ملازم ومقيم معناسنه در والف ونون ادات جمعدر اسلوب عجم اوزره (كعبه بيت الله وجلاله اضافتى بيانيه در (وجلال عظمت معناسنه در وشين خدايه را جعدر بتقصير باحرف صله وتقصير تفعيل بابندن مصدر در اكسكلك معناسنه (عباده اضافتى لاميه در (يعنى مصدرك مفعولنه اضافتيدر (معترفند اقرار ايدبجيلردر (كه حرف بيان اعتراف (ما حرف نفى (عبدنا فعل ماضى متكلم مع الغيردر (كاف ضمير منصوب متصل (حق عبادتك اصلنده عبادة حقا ايدى (پس صفتى موصوف اوزره تقديم ايدوب مضاف قلديلر مبالغة امدى اضافت صفت الى الموصوفدر (وكاف خطاب ضمير مجرور متصلدر (محصول تركيب) خدانك عظمتى كعبه سنه ملازم وناظر اولنلر عبادتلرى اكسكلكنه مقر ومعترفلردر كه يارب بزسكا كرچك عبادتله عبادت ايده مدك ديو (يعنى سنك اولوغكه لايق وشايسته قوللق ايده مدك ديمكدر * وواصفان حليهٔ جمالش بتحير منسوب كه ماعرفناك حق معرفتك * واصفان اسم فاعلدر ضرب بابنك مثالندن وصف ايديجيلر ديمكدر الف ونون ادات جمعدر (حليه يه اضافتى اسم فاعلك مفعولنه اضافتى قبيلندندر وجماله اضافت بيانيه (حليه زينته ديرلر يعنى بزك (بتحير باحرف صله (تحير تفعل بابندن مصدردر متحير اولمق (حاصلى حيرته دوشمك (منسوب اسم مفعولدر (كه حرف بيان تحيردر (ما حرف نفى (عرفنا فعل ماضى نفس متكلم مع الغير (وكاف ضمير منصوب متصل مفعولى (حق معرفتك حق عبادتك كبيدر اعرابده (محصول تركيب) دخى خدانك كوزللكى بزكنى يعنى كوزللكنى وصف ايديجيلر حيرته منسوبلردر (يعنى متحير اولوب سويليجيلردر كه بزسنى سكا لايق وسزاوار بيلكى ايله بله مدك (حاصلى سنى سكا لايق بيلكيله بيلن ينه سن سين (بشرده بو قدرت يوقدر نكته ابن سيناى حكيم دير * اعتصام الورى بمعرفتك * عجز الواصفون عن صفتك * تب علينا فاننا بشر * ما عرفناك حق معرفتك * قطعه * كر كسى وصف اوزمن پرسد * بى دل از بى نشان چه كويد باز * (كر حرف شرطدر اكردن مخففدر (كس كيمسه ديمكدر كشى دين كمى بيلزيمش زيرا كشى يه كاكا ديرلر كاغلر عربيدر (ويا حرف وحدت (وصف اوا ضافتى مصدرك مفعولنه در (ز زاء مفرده ازدن

رد لامعى

مخففدر ومن معناسنه (من ميمك فتحيله بن ديمكدر انا معناسينه (پرسد فعل مضارعدر پرسيدندن صوره ديمكدر (بى دل روزمره لرنده عاشقه ديرلر (بونك كبى يرلرده واله وحيران مراد در بى نشان معروف (چه نه ديمكدر ادات استفهام در (كويد فعل مضارعدر كويدندن نه ديه

ونه سو یلیه دیمکدر (باز لفظ مشترکدر اسمله فعل بیننده اسم اولنجه نه نیچه معنی
بیننده مشترکدر (اما اسلوب عجمه مناسب وملایم اولان اولدرکه بونده ادات تأکید
اوله (اکرچه تکلفله دخی وکیرو وآچق معنالر بنی ویرمکه قابلدر فتامل (محصول بیت)
اکر بر کیمسه خدانك وصفنی بندن صور رسه (یعنی بکاحقیقتله خدایی وصف ایله دیرسه
عاشق واله وحیران جانان بی نشاندن نه خبر سویلیه ونه نشان ویره (یعنی کما ینبغی ذات
شریفنی وصف ایده مز * عاشقان کشتکان معشوقند * بر نیاید ز کشتکان اواز * (کشتکان
کشته نك جمعیدرهاء رسمی کاف عجمیه به ابدال اولنمشدر دیلنمشلردیمکدر (معشوق معروف
ونون ودال ادات جمع معنی جهتندن کشتکانه مقید در (برنیاید بحسب لغت یوقاری کلمز
دیمکدر (اما استعمالده چقماز دیمکدر (معلوم اوله که برکلمه نك که اولنده همزه اولسه بای مطلب
استقبالیه ویامیم ناهیه ویانون نافیه اولنه واصل اولسه. همزه یایه ابدال اولور (بیا ومیا)
وبیابد ونیاید کبی فاحفظ (اوازز ایله وزاسز مثنیه برلغتدرعربجه صوت دیرلر (محصول بیت)
(معنا جهتندن بیت اولك مضمونی تاکید ایدوب بیورر عاشقلر معشوقك مقتوللریدر (پس
مقتوللردن اواز چقماز که انی وصف ایده لر (یعنی وصفنه قادر دکلدر لر معشوقند کبی لرده نون رد شمعی وسروری
ودالك ماقبلنده بر همزهٔ اصلیه تقدیر ایدنلرزاند تقدیر ایلمشلر * یکی از صاحب دلان سر بجیب مراقبه
فرو برده بود ودر بحر مکاشفه مستغرق شده * صاحب دل اهل قلب دیمکدر اولیاء الله دن
عبارتدر ودیدیلر که صاحب دلدن مراد حضرت شیخ کندیلریدر (سرفرو برده نك مفعول
صریحیدر (وبجیب غیرصریحی (جیب یقایه دیرلر وفارسیجه کریبان دیرلر مراقبه یه اضافتی
بیانیه در (مراقبه خدادن فیضه طالب وراغب اولمغه دیرلر (فروبرده بود بحسب لغت اشاغه
ایلتمش ایدی دیمکدر (اما اصطلاحده باشین یقایه چکمکدن عبارتدر (تا که اهل حال اولان رد شمعی وکافی
صوفیلرك عادتیدر (فروبرده ماضیدن قسمدر (وبود حکایت حال ماضی (در حرف صله (بحر
دریا (مکاشفه احوال غیبه اطلاعه دیرلر واضافت بیانیه در (مستغرق اسم مفعولدر استفعال
بابندن غرق اولمش دیمکدر (شده ماضیدن قسمدر اولمش دیمکدر صیرورت معناسنه (محصول
ترکیب) صاحب دل مشایخدن بریسی باشنی مراقبه یقاسنه ایلتمش ایدی عادتلری اوزره دخی مکاشفه
دریاسنه مستغرق اولمش ایدی (یعنی عالم کشف دریاسنه طالمش ایدی * آن کاه که ازان حالت
بازآمد یکی از صحاب بطریق انبساط کفت ازان بوستان که تو بودی مارا چه تحفهٔ کرامت
اوردی * آنکاه آن اسم اشارتدر (وکاه کاف عجمیله وقت معناسنه در (که حرف بیان بعض
نسخه ده انکاه که برینه چون واقع اولمشدر (ازان حالتدن مراد عالم مکاشفه در (بازآمد کرو
کلدی (یعنی عالم صحوه کلدی (حاصلی اول عالم مکاشفه دن بو عالمه کلدی (یکی یالیه بری
دیمکدر (امایاسز بر دیمکدر (اصحابدن مراد بونك کبی برلرده مریدلردر (بطریق باحرف
مصاحبت (وطریق یولدر(انبساط انفعال بابندن مصدردر بونده کستاخانه دیمکدر (ملاطفه
ومزاح طریقیله دیدیلر محله مناسب سویلامشلر (زیرا مرید شیخندن کرامت دیلمك کستاخلقدر
علی الخصوص که مزاح طریقیله (کفت فاعلی یکی از اصحابدر (بوستان واوله عجمی واوسز
عربیدر (که حرف رابط صفت تو بودی یعنی اول بوستاندن که سن انده ایدك مستغرق
اولدیغی عالم مکاشفه دن تعبیردر (مارا مابزدیمکدر نحن معناسنه (را حرف صله دربا معناسنه رد ان سیدعلی وسروری
تحفه ارمغان کرامته اضافتی بیانیه در وهمزه اضافت ایچون کلمشدرنه کرامت تحفه سن
دیمکدر (بعضیلر اضافتی تجویز ایلمادیلر ومعناسی نه کرامت ارمغانی کتوردك دیمکدر دیدی
(آوردی واوك فتحیله فعل ماضیدر کتوردك دیمکدر واوك ضمیله اوقیانلر یکلش اوقیدیلر

(محصول ترکیب) اول وقت که اول صاحب دل عالم مکاشفه دن واستغراقدن عالم صحوه کلدی
مریدلردن بریسی کستاخانه سویلدی اول بوستاندن که سن انده ایدك بزه نه تحفه ارمغان
کتوردك (یعنی کرامات وعظ یادن بزه نه کرامت کتوردك* کفت * صاحب دل دیدی *بخاطر
داشتم که چون بدرخت کل برسم دامنی پر کنم هدیهٔ اصحاب را * بخاطر (باحرف ظرف وخاطر
کوکله دوشن نسنه و برمیم متکلم مقدردر داشتم قرینه سیله (داشتم فعل ماضی متکلم وحده در
(که حرف بیان یعنی خاطرده طوتدوغنی بیان ایدر چون ادات تعلیل در چونکه معناسنه
(بدرخت باحرف صله ودرخت دالك کسریله ورانك فتحی وخانك سکونیله اغچ دیمکدر
کله اضافتی لامیه در مجازا (برسم باحرف استقبال حرف زائد دیین زائد سویلمش (رسم
رانك وسینك فتحه لریله فعل مضارع متکلم وحده در (دامن اتکدر (ویاحرف وحدت (پر
طاو معناسنه در (کنم فعل مضارع متکلم وحده در کنیدندن کردن مصدرندن اخذ ایلدیکی
مواخذه کرك (پرکنم طوادورم دیمکدر (هدیه هانك فتحی ودالك کسری ویای مشدده ودالك
ردلامعی
سکونی ویای مخففه له لغتدر بونده ارمغان مراددر اصحابه اضافتی لامیه در (وراحرف تخصیص
(محصول ترکیب) صاحب دل مرید کستاخنه دیدی که خاطرمده ونیتمده طوتدم ایدی که چون
درخت کله واصل اولام یعنی عالم مکاشفه ده اسرار الهیه یه واصل اولم اول کلدن براتککی پر
ایلیم اصحاب واحبابه ارمغان ایچون یعنی اول عالمده بکا کشف وفتح اولان معانی واسرار الهیه دن
بو عالمده اصحاب واحبابه کشف وبیان ایلمسی جائز اولانی شرح وایضاح ایدم یعنی قصدم
بو ایدیکه بکا کشف اولان اسرارك کشف و بیانی ممکن اولانی یاراندن دریغ ایلیوب سویلیم
* چون برسیدم بوی کلم چنان مست کرد که دامنم از دست برفت *چون حرف تعلیل (برسیدم
باحرف تأکید (رسیدم فعل ماضی متکلم وحده در رسیدندن ایرشدم دیمکدر (بوی کل
اضافتی لامیه در میم معناده مسته مقیددر (چنان چون ایله اندن مرکبدر ترکیبله واودوشمشدر
انجلاین دیمکدر (مست کرد مست ایلدی یعنی مدهوش وحیران ایلدی دیمکدر (که حرف بیان
چنان مست کرد در (دامن اتکدر دامان ده دیرلر میم معناده دسته مقید در (برفت فاعلی
رد ابن سید علی ولامعی وسروری وشمعی
ضمیر دامن در (محصول ترکیب) چونکه درخت کله واصل اولدم بوی کل بنی شویله مست
ومدهوش وواله وحیران ایلدی که دامن الدن کیتدی (یعنی بکا برحال اولدیکه کل دکل دامن بله
یادمدن کیتدی (حاصلی بکا وصلت میسر اولدی (اماندن خبرویرمکه مالك دکلم (زیرا بندن
الدیلر حضرت شیخ بونده وصولندن خبرویردی *(قطعه) *ای مرغ سحر عشق زپروانه بیاموز*
کان سوخته را جان شد واواز نیامد * ای حرف ندا (مرغ سحر منادی واضافتی لامیه در ادنا
ملابسه ایله مراد بلبل در دیمشلر (زیرا اسحارده اکثر نالان اولدر شعرا دائنده مرغ سحرا کا
دیرلر (عشق عینك کسری وشینك سکونیله مصدر در علم باببندن تعاریف کثیره ایله
رد لامعی
معرفدر (لکن اشهر تعاریفی افراط محبتدر (پروانه بونده کلبکدر که کندوبی آتش شمعه اورر
(بیاموز باحرف تأکید (آموز فعل امر مفرد مخاطبدر آموزیدندن آموختن دن دکل
(کان که حرف تعلیل (آن اشارتدر پروانه یه (سوخته کویمش دیمکدر ماضیدن قسمدر
اسم مفعول دکلدر بعضلر ظن ایلدیکی کبی (راحرف تخصیص (جان مبتدا (وشد خبری
روح حیوانی یه جان دیرلر وانسانی یه روان شد بونده رفت معناسنه در کیتدی دیمکدر
(واو حرف حال (نیامد همزه یایه مبدل اولمشدر باء استقبالدن ونون نافیه دن صکره
بریا زیاده ایدرلر دیین بوایدالدن غافل ایمش (محصول بیت) ای بلبل نالان عشق جانانی
پروانه دن اوکرن واندن تحصیل ایله زیرا اول پروانهٔ سوختهنك آتش عشق جانانله جانی

کندی واندن آواز وفریاد وفغان کلدی (یعنی عشق جانانه یاندی وکل اولدی حال بوکه اندن کیمسه ناله وانین ایشتمدی (حضرت شیخ پروانه یی عاشقه وصادقه و بلبلی دعوای بی معنی ایلین مدعی یه تشبیه ایلمش * این مدعیان در طلبش بی خبر آنند * کان راکه خبرشد خبری بازنیامد * این اسم اشارتدر مدعیانه (مدعی اسم فاعلدر افتعال بابندن اصلی مدتعی ایدی قبل تاء افتعال دال واقع اولدی دال حرفدر حروف مجهوره دن وتا حرفدر حروف مهموسه دن بینهماده تنافر وتباعد واقع اولدوغیچون تایی داله قلب ایدوب دالی داله ادغام ایلدیلر مدعی اولدی ماضیسی ومضارعی وسائر مشتقاتنی بویله اعلال ایدرلر فتأمل مدعی دعواسنده صادق اولمیانه دیرلر (الف ونون ادات جمعدر تشکه مکرر بیان اولندی (در حرف ظرف (طلبش شین ضمیر خدایه راجعدر (بی ادات سلبدر اسمای جوامده مخصوص (خبران خبرک جمیدر شمدی ذکر اولنان کبی (اصلی بی خبران اند در همزه وصله ساقط اولمشدر دیبن سوزینک اصلی یوقدر زیرا بوهمزه حرف مجتلبه در اصلی دکلدر (کان که حرف تعلیل (آن اسم اشارتدر مقدر کسره (تقدیری که انکس راکه در (را حرف صله در بامعناسنه (که حرف بیان و یاحرف رابط صفت (شد بوده اولدی دیمکدر صار معناسنه (خبری یاحرف وحدت (و یاحرف تنکیر (باز بوده کرومعناسنه اولمغه قابلدر وجائزدر که تأکید ایچونده اوله فارسی یی ارتق تتبع ایدنه معلومدر (محصول بیت) بو واصل ایزدیو دعوای مرد ایلین مدعیلر وکذابلر طلب وتحصیل عشق حقیقیده بی خبرو بی دانشدرلر (یعنی هنوز اسلوب طلب وطریق تحصیلنده بی خبرلردر (پس مقام وصول بونلره قنده میسر اولمق احتمالی وار (زیرا واصل اولوب خبردار اولاندن بردخی خبرکلدی (یعنی وصول خبردار اغندن برخبرکلدی (زیرا (من عرف الله کل لسانه) در (یاخودنه وصولندن ونه کندیدن خبرکلدی (حاصلی اسرار جانانه سنی شویله کتم ایدرکه کیمسه اندن برنسنه فهم ایلمزکه اول واسطه ایله کندی فهم ایلیه (اولیائی تحت قبابی لایعرفهم غیری (بونلرک حقنده در * دیگر * ودیگر بونده یالله و یاسز لغتدر دخی معناسنه بونده برقطعه دخی دیمکر یعنی قطعهٔ دیگر * ای برتر از خیال وقیاس وکمان ووهم * وزهرچه کفته اند شنیدیم وخوانده ایم * ای حرف ندا (بر حرف استعلا (وتر حرف تفضیل (برتر بوجه رک دیمکدر منادی واقع اولمش تقدیری ای برترخدادار (از برتره متعلقدر خیال قوت مدرکهٔ باطنه نک برسیدر (حقیقتده خیالی ووهمی علم آلام وحکمت اوقیان بلور (زیرا بونلر حواس باطنه دندر و بونلردن اول فنلرده بحث اولنور (قیاس برنسنه یی اورلمقدر (یعنی برنسنه یی برنسنه یه برابراشدرمکه دیرلر (کمان کاف عجمینک ضمیله ظن معناسنه درکه برنسنه یی بالده طرف راجحه دیرلر (وهم ده خیال کبی قوت باطنه نک بریسیدر و برنسنه یی بالده طرف مرجوحه دیرلر ظنک نقیضیدر (وزهرچه واو حرف عطف مابعدینی ماقبلنه کی درت شیئه عطف ایدر (کفته ماضیدن قسمدر آخری ها رسمی اولدوغیچون ادات جمعی همزهٔ مجتلبه ایله ایراد ایلدی (شنیدیم کفته اندی بیاندر تقدیری شنیده ئیم در ضرورت وزن ایچون هاء رسمیله همزهٔ مجتلبه ترک اولندی (وخوانده ایم بورکه قرینه در (محصول بیت) ای بو مذکورلردن وجمیع سنک شانکده اولان کفت وکودن اعلی ومنزه اولان الله زیرا بونلری ایشتمسز واوقر (یعنی بمش ایکی فرقه بلکه جمیع ملل وادیان سنک حقکده سویلدکلرندن منزه خداسین (حاصلی حقیقتده سنی بیلن یئه سنسین سنک بلدیکک کبی سنی کیمسه بلمز بعض نسخه ده شنیدیم واوعطفله واقعدر (پس

ردلامی

ایشته یکمزدن واوقدو عمزدن مزه سین دیمکدر * مجلس تمام کشت و باخر رسید عمر *
ما همچنان در اول وصف تو مانده ایم * مجلس اسم مکاندر تقدیری مجلس کفت وکودر
(یعنی سنك ذات وصفاتکده اولان کفت وکو مجلسی (تمام معروف (کشت فعل ماضیدر
کشتندن بونده اولدی دیمکدر صار معناسنه نتکه نخل باسق کشت بیوردوغنده بیانی تفصیلا
مرور ایلدی (واو حرف عطف (باخر باحرف صله (رسید فعل ماضیدر رسیدندن
ایرشدی دیمکدر (همچنان هم ادات تأکید (چنان انجلین دیمکدر کذلك معناسنه (وصف تو
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (مانده ایم ینه همزه حرف مجتلبه در قالمشز دیمکدر (محصول بیت)
یارب سنك ذات وصفاتکده اولان بحث وکفت وکو وقیل وقال مجلسی تمام اولدی وبو
بحث وقیل وقالده عمر آخره و پایانه ایرشدی وبز هنوز ابتداء مجلسده کبی سنك وصفك
ابتداسنده قالمشز (حاصلی اولده لا اله الا الله دیردك آخرده (لا اله الا الله دیرز (واولده
قل هو الله احد دیردك (آخرده ده قل هو الله احد دیرز (واولده انما الله اله واحد دیردك (آخر
عمریزده ده آنی دیرز * محامد پادشاه اسلام خلد ملکه * محامد مبتداء محذوفه خبردر
ومبتداء مؤخر تقدیر اولمق جائز یعنی ذکر محامد پادشاه اسلامست این مقدم تقدیر
ایلمکده جائز در برمضاف حذفیله ایکی صورتده بله تقدیری این ذکر محامد آه (محامدك
مفردی محمدتدر (یعنی مصدر میمیدر علم بابندن بونده اوصاف جمیله معناسنه در (پادشاه
اصلنده شاه پادایدی (شاه اولو معناسنه (وپاد حافظ موصوفك صفته اضافتی قبیلندن ایدی
سکره صفتی موصوف اوزرینه تقدیم ایدوب ینه صفتی موصوفه اضافت ایلیوب (پادشاه
دیدیلر حافظ عظیم معناسنه (یعنی داور زرك (اسلامه اضافتی لامیه در برمضاف تقدیریله
(یعنی اهل اسلام (خلد فعل ماضی مبنی للمفعولدر تفعیل بابندن موقع دعاده واقع اولمشدر
مؤبد اولسون دیمکدر (ملك بونده میمك ضمیله در مملکت وسلطنت بیننده مشترك لفظدر
(خلد فعلنك نائب عن الفاعلیدر مملکتی وسلطنتی مؤبد اولسون دیمکدر میمك ضمیله
وکسریله اغتدردیبن عجیب دیمش ظاهر بودرکه کسریله و معنالرده مستعمل دکلدر * ذکر جمیل
سعدی که در افواه عوام افتاده است وصیت سخنش که در بسیط زمین رفته * ذکر کسر ذاله ردلامعی
دل ایله اکمغه دیرلر (وضم ذاله کوکل ایله اکمغه دیرلر (یعنی برنسنه‌ٔ خاطره کتورمك (جمیل
کوزل دیمکدر (عجم خوب دیر (سعدی حضرت مؤلفك مخلص شریفلری در واسم لطیفی مصلح
الدیندر (حضرت شیخك مناقبنده بیورر که پیر نظر حضرت شیخ سعدی سلطان العاشقین
شیخ روزبهان بقلیست کویند که پدر حضرت شیخ سعدی خادم حضرت شیخ بوده است (وچون
حضرت سعدی متولد شده است پدرش بخدمت شیخ آورده (وحضرت شیخ در و نظر تاریخ وفات سعدی شد
فرموده وفرموده اند که عشق را بخش کردیم بدو هم نصیبی دادیم (امام شد او شیخ شهاب الدین
سهروردی بوده است قدس الله ارواحهم (بعضیلر دیدیکه حضرت شیخ یوز یکرمی ییل
یشادی (وبعضیلر یوز التی و بعضیلر یوز ایکی (والعلم عند الله (اما وفاتی التیوز طقسان برنده
واقع اولمش (نتکه وفاتی تاریخندن فهم اولنور (قطعه) همای روح پاك شیخ سعدی *چو در
پرواز شد از روی اخلاص * مه شوال بود وشام جمعه * که در دریای رحمت کشت غواص *
یکی پرسیده سال فوت کفتم (ز خاصان بود ازان تاریخ شد خاص لر (ذکر جمیل اضافتی بیانیه در
وسعدی یه اضافتی لامیه در (که حرف رابط صفت (افواه جمع فم در زیرفك اصلی فودر
(پس کثرت استعمالدن ها حذف اولنوب فو قالدی امری واو طرفده ماقبلی مضموم اسم هودن
غیری اسم بولنمدی ایسه واوی میمه ابدال ایلدیلر ایکیسیده حرف شفوی اولدوغیچون فم اولدی

پس تصغیر و یاجمع ایدنجه اصـله در ایدوب فویه وافواه دیدیلر اغزلر دیمکـدر (عوام
جمع عامدر که نقیض خاص در نصر بابنـك مضـا عفندن اصلی عوامم در فواعل وزنی
اوزره منتهای جموع وزنی اوزره خواصده بوله در بونده خلق عالم مراددر (افتاده است
ماضیدن قسمدر دوشمش دیمکدر اسم مفعول دکلدر (وصیت صادك کسریله ایلك ایله اکلهسی
خلق عالمده مشهور اوله (سخن وحسن ولسن قافیه سنده (سینك ضمی وخانك فتحیله اوقنور
(اما بن وکن قافیه سنده سینك فتحی وخانك ضمیله اوقنور (اماغیری یرلرده ایکیسیده جائزدر رد لامعی
صیت سخن اضافتی لامیـه در (وشین ضمیر مذکور سعدی یه راجعدر (که حرف رابط صفت
(بسیط وبسـاطبانك فتحیله کـبك یره (یعنی واسع یره دیرلر (بونده زمینه اضافتله یریوزی
مراداولمشدر زمین یردر ارض معناسنه (رفته ماضیدن قسمدر کتمش دیمکدر اسم مفعول
دکلدر (ایکی فقره ده در لفظی باء صله معناسـنه در ظرفیت معناسنی و یرنلر یاکلش کتمش
(محصول ترکیب) سعدینك کوزللکلر مذکور اولماسی (یعنی اکلهسی که عالم خلقنك اغزلرینه رد لامعی
دوشمشـدر (یعنی انی هر کس که علم وکمالله وفضل وعرفانله اکار (یعنی مقبول ومرغوب
عالمدر دخی آنك نثر ونظمینك صیت وصیحـه سی حاصلی چاوی واوازی که تمام دنیایه
منتشر اولمش یعنی یایلمش (خصوصـا کـتات کلسـتان * وقصب الحبیب حدیثش که
همچوشکر میخورند * قصب قافك وصادك فتحه لریله مطلقا قامشه دیرلر (قصب السبق
(وقصب السکر کبی (حبیبه اضـافتله شکر قمشنه تخصیص ایلمشـدر (زیرا قصب الحبیب رد شمعی
اولدر که شکر قامشنی خرده طوغررلر یعنی ایکی بوغم اورتاسنی اوفاق اوفاق کسرلر اندنصکره
اول پارهلری تقشیر ایدرلر یعنی قبوغنی صو یارلرو رطباق ایچنه ترتیب وتزیین ایدرلر بویرلرده
یعنی استانبولده میوهیی سـپد ده ترتیب وتزیین ایلدکلری کبی اندنصکره اوزرینـه کلاب
وبخور صوبی سپرلر ودوسـتلر یری برینه ارسـال ایدرلر پس بواسـاوبده کوندریلن شکر
قامشنه (قصب الحبیب دیرلر اضافتی لامیه در (وحدیثه اضافتی بیانیه در (حدیثدن مراد کندینك
شـیرین کلماتیدر (که حرف رابط صفت (هم ادات تأکیـد (وچونوله ونونسز ادات
تشبیه در مثل معناسنه (شکر شینك وکافك فتحه لریله مشهوردر (اما سین مهمله نك ضمی
وکاف مشددك فتحیله عربیدر (میخورند فعل حال جمع غائب بونده استمرار مراددر یرلر دیمکدر
یمکدن مراد منتفع ومتلذذ اولورلر دیمکدر (محصول ترکیب) دخی سعدینك قصب الحبیب کبی
مقبول ومرغوب کلماتنی یعنی نظم ونثر سوزلرینی که حسن قبولله قبول ایدوب انکله منتفع
ومتلذذ اولورلر (حاصلی سوزلریکه هر کسك قتنده معزز ومسلمدر (قصب الحبیب عبـارتنده
اکثر شراحك مفصل ومطول مالایعنی سنه التفات اولنمسون که صداع ایراث ایدر * ورقعهٔ
منشا تش که چون کاغد زری برند * رقعه بونده یازیلن کاغد پاره سـنه دیرلر آخرنده تاء
مربوطه هاء رسمی شکلنده یازلمغـله اضافت ایچون برهمزهٔ مجتلبه اثبات ایدرلر (منشـأت
میمك ضمی ونونك سکونی وشینك فتحیله اسم مفعولدر افعـال بابندن (یعنی انشاء نشیءدن که
مهموز اللام در جمع مؤنث صیغه سیدر مکرمات وزنی اوزره (لغتده خلق وایجاد معناسنه در ردن اسید علی ولامعی
(اما بونده کندیدن صادر و پیدا اولان نظم ونثر سوزلریدر (شین ینه سعدی یه راجعدر (که وسروری وکافی
حرف رابط صفت (چون نوله ادات تشبیـه در (کاغد کاف عربیـله وغـین معجمهٔ
مفتوحه ایله معروفدر زره اضافتی لامیه در ادنا ملابسه ایله (زر لفظ مشترکدر التونه وسکهلی
اقچه یه دیرلر (نکهمشت زن حکایهسنده وغیری یرلرده کله جکدر ان شاء الله تعالی بونده اقچه
مراددر (زیرا کاغد زر اولدر که برپادشاه برکیمسه یه احسان ایلمك استر (پس اندبر امر شریف

ویرر که وار بو امر فلان یرك حاکمنه ایلت سکا فلان شهردن بو قدر اقچه دیو شر سونلر دیر
اول دخی اول کاغدی ایلدر اول حاکمه تسلیم ایدر اولده امر شریفه امتثال ایدوب خانه دن
خانه یه ودکاندن دکان بو قدر اقچه طرح ایدوب صاحب رقعه یه تسلیم ایدر ملا لاری وملا احمد
قزوینی وملا حلیمی بیوررلر دی که بو قانون الآن ایرانده معمول به در (میبرند فعل حال جمع
غائب بونده بنه استمرار مراد در ایلدرلر دیمکدر تقریر اولان وجه اوزره (محصول ترکیب) دخی
سعدینك نظم ونثریاز دیغی کاغد پاره لری که انی اقچه تحصیلی ایچون خط همایون وامر شریف
کبی معزز ومکرم طوتوب هرجانبه وهر مملکته ایلدرلر کاغد زردن مراد مذکور درپس
شراحك خبط عشوا ایلدکلرینه اعتبار اولنمسون که ضلالتدر * بر کمال فضل وبلاغت او حمل
نتوان کرد * بر حرف استعلا (کمال لغتده تمام معناسنه در (یعنی مصدر در اوچ بابدن کاور
نصر (وحسن (وعلم بابلرندن بونده مراد علم ومعرفتده تمام اولمقدر (فضل ارتقاقدر (یعنی
اقران وامثالندن علم ومعرفتدن ارتقاق معناسنه اکثر نسخه ده کمال فضله مضاف واقع در
وبعضنده عطفله دوشمش (بلاغت بونده فصاحت معناسنه در (اما لغتده ایرشمك — رد ابن سید علی و لامعی وسروری وشمعی وکافی
معناسنه در فصاحت وبلاغتی حقیقتله بیلمك معانی کتابلرینی کورمکه موقوفدر (او ضمیر
غائب (سعدی یه راجعدر (حمل حانك فتحی ومیمك سکونیله حیوانات جنسنك قرننده اولان
بوکه واشجارك اوزرنده اولان حاصله دیرلر (اما بونك کبی یرلرده نسبت واضافت معناسنده
مستعملدر (نتوان نون حرف نفی (توان لغتده قوت وقدرت معناسنه در (اما بونك کبی یرلرده
عدم امکاندن عبارتدر (کرد بونك کبی یرلرده مصدر معناسنه در (زیرا توانده رائحهٔ استقبالیت
ملحوظدر (وقاعدهٔ مقرره در که ماضی مستقبله نصکره واقع اولسه مصدریت معناسنی افاده ایدر
(پس نتوان کردك معناسنی ایلك اولماز دیمکدر (معلوم اوله که ذکر جمیل مبتدا (ونتوان کرد
خبری ومابینلرنده اولان ذکر جمیلك صفتی ومعطوفا تیدر (وحمل نتوان کردك مفعول صریحی
وبر کمال غیر صریحی (محصول ترکیب) شیخ سعدینك مذکور احوال واوصافنی کندینك کمال وفضل
وبلاغته حمل ایلك اولماز یعنی مذکور احوال واوصاف کندی ذاتنك استحقاقندن دکلدر
(حضرت شیخ سعدی کندینك ذکر جمیل ایله مشهور وکمال فضل وبلاغتله معروف وحسن تألیفات
وتصنیفاتله موصوف اولدیغی ذکر محامد پادشاهه مقدمه بیورمشدر * بل که خداوند جهان وقطب — خطا ——
دائرهٔ زمان قائم مقام سلیمان ناصر اهل ایمان شاهنشاه معظم اتابك اعظم مظفر الدین ابوبکر بن
سعد بن زنکی ظل الله فی ارضه رب ارض عنه وارضه بعین عنایت نظر کرده است وتحسین بلیغ
فرموده وارادت صادق نموده لاجرم کافهٔ انام از خواص وعوام بمحبت او کرایده اند که الناس
علی دین ملوکهم * بل ادات اضرابدر لفظ عربیدر ترکیده مستعملدر (که حرف بیان
(خداوند بونده صاحب ومالك معناسنه اسمدر ومبتدا واقعدر (وبعین عنایت نظر کرده است
خبریدر غفلت اولنمیه (جهانه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (وقطب واو حرف عطفدر
بوفقره دن غیری کلن فقره لرده حرف عطف یوقدر (قطب پرکار ایله دائرهٔ چزدککده دائره
اورته سنده پرکارك ایاغی طوران نقطه یه دیرلر ودکرمنك چرخنه متصل دمر که دونر واوسط طاشنی
دوندررا کا ده قطب دیرلر وفلککده ایکی قطبی واردر بریسی تحت الارضدر که بو یرلردن کورنمز
اکا قطب جنوبی دیرلر بریسیده فوق الارضدر که کورینور واکا قطب شمالی دیرلر دمور قازق
دیدکاری یلدز در قطب شمالیدر انکیچون انده طلوع وغروب اولمازور جال غیبدن برینه که تصرف
عالم باذن الله تعالی اکا متعلق در (یعنی مدار دائرهٔ عالمدر قطب دیرلر (وسلاطین اسلامیه یه قطب
تشبیه طریقیله اطلاق اولنور انتظام امور انامك رأی وتدبیر وتصرفنه مفوض اولدیغیچون

(دائره‌یه اضافتی لامیه درو دائره‌نك زمانه اضافتی بیانیه در (قائم‌مقام اضافتی اسم فاعلك اسم مكانه
اضافتیدر (وسلیمانه اضافت لامیه در سلیمان پیغمبرك تخت كاهی شیراز اولدیغیچون مقامی اكا اضافت
ایلدی نتكه ان شاء الله تعالی محلنده تفصیلی كله جكدر (ناصر اهل ایمان اضافتلریده اسم فاعلك
مفعولنه و لامیه در شاهنشاه اصلنده شاهان ایدی پادشاهلر پادشاهی دیمكدر ملك الملوك
معناسنه بكلربكی دیدكلری كبی صكره مضاف الیهی تقدیم ایدوب شاهانشاه دیدیلر پس الف
متوسطی حذف ایدوب شاهنشاه دیدیلر كاه اولور كه الف اخیریده حذف ایدوب شاهنشه
دیرلر و كاه اولور كه الف اولی وثانیی حذف ایدوب شهنشاه دیرلر و كاه اولور كه جمیع الفاتی حذف
ایدوب شهنشه دیرلر فاحفظ (معظمه اضافتی بیانیه در (اتابك لاله وجلة الملك معناسنه در اتابكان
دیرلر برنیجه پادشاهلردر كه جداعلالری اقسنغردر كه جلال الدین ملك شاه ابن الب ارسلان
سلجوقینك قوللرندن ایدی (پس جلال الدین مذكور اقسنغری محمد نام اوغلنه لالا وجلة الملك
ایلدی جلال الدین ایمدی متوفی اولیجق مذكور سلطان محمد تخت سلطنته جلوس ایلدی ومذكور
اقسنغره غوطهٔ شامی یعنی دمشق وحلبی وبالجمله دیار عربی خانلق طریقیله ویردی وزنكی نام اوغلنه
دیار بكری ودیار ربیعه واذربایجنی باباسنه كبی خانلق ایله ویردی الله امری ایله سلطان محمد چوق
یشامیوب متوفی اولدی ویرینه جلوس ایدروارث سلطنتی قالدی (پس اقسنغر وزنكی بن اقسنغر
خروج ایلدی وهر یره كه توجه ایلدیلر باذن الله تعالی فتح میسر اولدی تیمور وشاه اسمعیل كبی پس
اقسنغر متوفی اولیجق امور سلطنتده زنكی مستقل اولدی وزیاده ابو پادشاه اولدی وزنكینك
ایكی اوغلی وار ایدی برینه سعد وبرینه زكریا دیرلردی سعده شیرازی وزكریایه خلخالی سنجاق
ویردی پس زنكیدن صكره سعد پادشاه اولدی زیرا بیوك اوغلیدی وزكریا سنجاقده قالدی
وظهیر فاریابی‌یی یانه الدی وكندینه مداح ایلدی نتكه دیوانندن فهم اولنور (پس هلاكو ظهور
وخروج ایلدی وسعد بواغر عسكره تحمل ایده مدیكندن لاره وهرمزه فرار ایلدی بعده كه
هلاكو كتدی سعد ینه یرینه كلدی وچون معمر اولیوب ابو بكر بن سعد پادشاه اولدی وكمال
اصفهانی‌یی یانه الوب تربیت ایلدی پس كمال برنك مدحنده بو قصیده‌ده بیورر (نظم) قطب كردون
ظفر شاهنشه سنغر نسب وارث تخت سلیمان خسرو جشید فر شاه ابو بكر بن سعد ان
كز دم جان بخش او زنده شد در دامن اخر زمان عدل عمر خسروانرا حلقهٔ حكم تو كشته كوشوار
شاه سنغرشاه رادیدار توكحل بصر (قزل ارسلانده اتابكاندندر بو تقریردن معلوم اولدیكه
زنكیدن صكره سعد ادلی اوغلی جلوس ایلدی اندن صكره مظفر الدین ابو بكر كه
كلستان انك نامنه تألیف وتصنیف اولنمشدر جلوس ایلدی كه شیخك مریدی ایمش پس
مظفر الدین لقبی وابو بكر كنیتی كه سعد اوغلی در وسعد زنكی اوغلی وابو بكر تبركا باباسی
ادینی اوغلنه دیمش (نتكه سلطان سلیمان مرحوم باباسی ادینی بر اوغلنه دیمش كه سلطان
مراد دام سلطنته آنك اوغلیدر (ظل كولكیه دیرلر (لفظة اللهه اضافتی لامیه در مجازا
اللهك كولكه‌سی دیمكدر (حضرت محمد مصطفا علیه الصلوة والسلامدن روایت
اولنمشدر كه (السلطان ظل الله فی الارض یأوی الیه كل مظلوم) یعنی پادشاه یریوزنده اللهك
كولكه‌سیدر اكا صیغنور هر مظلوم حاصلی هر كس كنش اسیجقندن كولكه‌یه پناه ایلتدیكی كبی
ظالملر شرندن مظلوملر پادشاهلره كذلك پناه ایدرلر (فی ارضه ارض یره دیرلر (وضمیر خدایه
رجعدر (رب منادی حرف ندا مقدر یارب دیمكدر (اصلنده ربی ایدی كسر یله اكتفا ایدوب
یا حذف اولندی (ارض فعل امر مفرد مذكر مخاطبدر (یارب راضی اول دیمكدر علم بابنك
ناقص واوبسندن مصدری رضا ورضوان كلور (عنه ضمیر ابو بكره راجعدر جار ومجرور صیغهٔ امره

متعلقدر) وارضه واوحرف عطف (ارض همزه‌نك فتحی وضادك کسریله افعال بابندن
فعل امر مفرد مذکر مخاطبدر علامت جزم ایچون یا ساقط اولمشدر (اصلی ارضی برضی ایدی
(وها ضمیر منصوب متصل ابوبکره راجعدر (معلوم اوله که اسجاعده فقره‌لر آخری ساکن اوقنور
(پس بونده ایکی ضمیر بیله ساکن اوقنور (وایکی ارضه تجنیس تام واقع اولمشدر (زیرا ضمیرلر
علی حدة کلمه‌لردر (و بوایکی فقره‌نك اولکیسی اخباریه (وثانیسی انشائیه واقع اولمشدر (عین
بونده کوزدر چشم معناسنه (وعنایت عون وقصد معناسنه در واضافت بیانیه در (کرده استك
مفعول غیرصریحیدر (ونظر صریحیدر (وکرده ماضیدن قسمدر ایلش دیمکدر (واوحرف عطف
(تحسین تفعیل بابندن مصدر در لغتده کوزلندرمکدر (اما بونك کبی برلرده احسنت وافرین
دیمك معناسنه در (بلیغ مبالغه معناسنه در زیاده دیمکدر واضافت بیانیه در (فرموده ماضیدن ردلامعی
قسمدر اسم مفعول دکلدر بیورمش دیمکدر (واوحرف عطف (ارادت مصدر در افعال بابندن
اصلی ارواد ایدی واو حرف علت متحرك ماقبلی حرف صحیح ساکن نقل حرکت برماقبل ایتدك
واو متحرك فی الاصل ماقبلی مفتوح الان الفه قلب ایتدك ایکی الف جمع اولدی ایکی الفك بر بنی حذف
ایلدك وبدلنه تا ویردك ارادت اولدی الف اولی حذف ایلسك وزنی اقاله اولور وثانیسنی حذف ایلسك
وزنی افعله اولور فتأمل (صادقه اضافتی بیانیه در کرچك ارادت دیمکدر پادشاهك کندیه حسن افعله یعنی الفك کسری وفانك
ارادت وتسلیم ورضای صادق کوستردیکنه اشارتدر (حاصلی پادشاه حضرت شیخك مریدی ایمش فتحی وعینك سکونیله للطابع
(نموده ماضیدن قسمدر اسم مفعول دکلدر کوسترمش دیمکدر (لاجرم لا ایله مستعمل لفظدر لابد
ولامحالة کبی میمك فتحیله (یعنی بالضروری دیمکدر (کافه فانك تشدیدیله جمیع معناسنه در (انامه ردلامعی
اضافتی لامیه در انام الفك فتحیله خلق معناسنه در جمیع خلق دیمکدر (ازبونده من تبیین
معناسنه در (خواص خاصك جمعیدر (وعوام عامك جمعیدر ایکسیده نصر بابنك مضاعفندندر
(یعنی خلقك شریفلری ووضیعلری (بمحبت با حرف صله محبت میمك فتحیله معروف اویه اضافتی
مصدرك مفعولنه اضافتیدر) اوضمیر سعدیه راجعدر (کرایده کاف عجمینك کسریله
ماضیدن قسمدر اسم مفعول دکلدر میلی ایلمش دیمکدر (که حرف تعلیل (الناس لفظا مرفوع مبتدا ردلامعی
آدم اوغللری دیمکدر (علی حرف جر مقدر کائنون لفظنه متعلقدر (دین بونده عادت وخوی
معناسنه در (ملوکه اضافتی لامیه در وصیره اضافت کذلك (ملکك جمعیدر پادشاهلر دیمك
(ملوك ملکك جمعیدر بکلربکی دیمکدر دیین عجب سویلمش (محصول ترکیب) یعنی سعدینك
مذکور اوصاف واحوالنی کندینك کمال فضل وبلاغتنه حمل ایلمك اولماز بلکه جهان پادشاهی ردلامعی
دخی دائرهٔ زمانك قطبی قائم مقام حضرت سلیمان نبی اهل ایمان واسلامك ناصری اعظم اتابك معظم
پادشاهلر پادشاهی (یعنی دنیا پادشاهلرینك اولوسی مظفر الدین ابوبکر بن سعد بن زنکی بر یوزنده
اللهك کولکه‌سی یارب سن اندن راضی اول وانی ده راضی ایله (حاصلی مذکور اوصافله موصوف
والقابله ملقب خداوند جهان سعدیه عین عنایتله نظر ایلمشدر ومبالغه ایله آفرین وتحسین ردابن سیدعلی ولامعی وکافی
بیورمشدر وحسن اعتقاد وصدق وارادت کوسترمشدر پس شك یوق که خواص وعوامدن
جمیع انام سعدینك محبتنه میل ایلمشلر (زیرا ناس پادشاهلرك تورەسی وعادتی اوزره در (یعنی
سلاطینك عادت وخلقینه تابعدر (حاصلی خلق انك طور وطریقنه تقلید ایدکلریدر (پس زمان
پادشاهی سعدیه زیاده طالب وراغب اولدیغیچون جهان خلقیده اکا تقلیدایله سعدیه زیاده
طالب وراغبلردر * رباعی * درت مصراعدن مرکب نظمه دیرلر که مطلعی اوله ودردنجی
مصراعك قافیه سیله متفق اوله (وبحر هزج احزبدن اوله (پس بو که مطلقا نظم وقطعه دینلر
وزن رباعیدن اکا دکل لرمش * زانکه که ترا برمن مسکین نظرست * اثارم ازا فتاب مشهورترست *

زانکه زای مفرده حرف ابتدادر منذ معناسنه (وآن اسم اشارتدر (کهکاهدن مخفف وقت
معناسنه (که حرف بیان تورادن مخفف ضمیر مرفوع منفصل (ورا ادات تخصیصدر لام
جاره معناسنه سنك دیمکدر (بربونده حرف صله در باء مفرده معناسنه (من بن دیمکدر
انا معناسنه (مسکینه اضافتی بیانیه در (من دنونك کسری ضرورت وزن ایچوندر دین
اضافات احوالندن اکاه دکل ایمش (مسکین بونك کبی یرلرده درویش وفقیر معناسنه در (نظر
معروف وسین وتا ادات خبر (آثار اثرك جمعیدر نشان وعلامت دیمکدر (میم ضمیر متکلم وحده
ردابن سید علی وسروری
(ازك همزه سی وصاله ساقط اولمشدر (آفتاب الف ممدوده وفانك سکونیله کونشه دیرلر (آفتابك
همزه سیده وصاله ساقط اولور (مشهور معروف (ترادات تفصیل (وسین وتاینه معروف
(محصول بیت) اول وقتدن بری که سنك بن مسکینه نظر والتفاتك واقعدر (یعنی بکا حسن نظرك
اوللیدن بری بنم آثارم (یعنی تألیفات وتصنیفاتم (حاصلی نظم ونثرم آفتابدن مشهور رقدر (یعنی
تمام دنیاده شهرت بولمشدر * کر خود همه عیبها بدین بنده درست * هر عیب که سلطان
بپسندد هنرست * کراصلنده کرچه در ضرورت وزن ایچون تخفیف قلندی (خود روم
ضمه ایله بدودد قافیه سنده مستعمل لفظدر بونده ادات تأکیددر (همه جمیع وقاطبه معناسنه در
(عیبها عیبك جمعیدر (ذوی العقولك غیری اولدیغیچون ها ایله جمع اولدی (بدین
باحرف ظرفدر فی معناسنه دال همزه دن بدل اولمش اصلنده (این اسم اشارتدر بنده یه (در
با متضمن اولدیغی معنای ظرفیتی تأکید ایدر (وسین وتاینه معهود مصراع ثانی مصراع
اولدن مستدرکدر لکن تقدیرنده هر کل افرادی معناسنه کل عیب دیمکدر بونده مبتدادر
(که حرف رابط صفت (سلطان مبتدا بپسندد بابونده تأکید افاده ایدر بوبانی ظرفاء عجم
مکسور وغیریلری مضموم اوقورلر (پسندد باء عجمی مفتوحه ایله فعل مضارع مفرد غائبدر بکننه
دیمکدر جملهٔ فعلیه خبر سلطاندر وجملهٔ اسمیه صفت هر عیبدر (هنر عیبك نقیضیدر وخبر
هر عیبدر (محصول بیت) اکرچه که جمیع عیوب بو بنده ده حاصل وموجوددر (یعنی باشدن
اایاغه دك معیوبم (لکن هر عیبی که پادشاه بکنور اول عیب هنردر (حاصلی بن که پادشاهك
مقبولی ومرغوبی اولام هر عیبم کوزینه هنر کورینور (زیرا محب محبوبدن هنردن غیری نسنه
کورمز * بیت * کر هنری داری و هفتاد عیب (دوست نبیند بجز آن یك هنر * قطعه *
* کلی خوشبوی در حمام روزی * رسید از دست محبوبی بدستم * کل کاف عجمینك کسریله لغتده
مطلقا بالجقدر اما بوندرومده کاف عربیله کل دیدکلریدر که استانبولده کفه کلی دیو صاتدقلریدر
ظاهر بودرکه کاف عجمیدن محرفدر (ویا حرف وحدتدر (خوشبوی وصف ترکیبی در
بونده کوزل وطاتلی معناسنه در (وبوی مطلقا قوقیدر کوزل وطاتلی قوقولی بر بالچق دیمکدر کل
مبتدا وخوشبوی واو رسیله صفتیدر در حرف ظرف (حمام مشهور میم ساکن اوقنمق
کرك که اضافت فهم اولنمیه (روزی یا حرف وحدتدر برکون دیمکدر قیاس حمامه یای وحدتله
اولمق ایدی اما وزن تحمل ایلمدیکیچون تقدیر اولندی فتأمل (رسید فعل ماضی مفرد
غائب ایرشدی دیمکدر فاعلی کله راجع تحتنده ضمیردر جملهٔ فعلیه خبر مبتدادر از دست رسیده
متعلقدر محبوبه اضافتی لامیه در (ویا حرف وحدت (بدستم با حرف صله رسیده متعلقدر
(محصول بیت) برکون بر حمامده بر کوزل قوقولی بر پاره کل بر محبوبك الندن الیمه ایرشدی (یعنی
بر محبوب برکون بر حمامده بر مقدار کل صوندی (معلوم اوله که رومده کلی حمامده خاتون
کشیلر صاچلرینه سوروب انکله باشلرینی وصاچلرینی شست وشو ایدرلر (اما اعجامك
ذکوریده حمامده محاسن وبدنلرینی انکله یورلر (نتکه بعض عرب بدنلرینی حنا ایله یورلار

* بدو کفتم که مسکی یا عبیری * که از بوی دلاویز تو مستم * بدو باحرف صله ودال همزه دن بدلدر (واو ضمیر غائب کله راجعدر (بدو کفتم فعلنه متعلقدر (که حرف رابط مقول قولدر (مسك میمك کسریله وسین مهمله نك سکونیله عربیدر ومیمك ضمی وشین معجمه نك سکونیله عجمی بونده ایکی وجهله یله اوقومق جائزدرو بونك کبی یایه حرف خطاب دیه کلشلر (اما اولی بودر که ضمیر اوله حرف اولیه (یابونك کبی یرلرده حرف عطفدر عربیده ام واو کبی مقام تردیده مستعملدر (عبیر معروف (و یا ضمیر خطاب وتردید اخبار وانشا طریقیله اولمق جائزدر (که حرف تعلیل (بوی دلاویز موصوفله صفتدن مترکب توصیف ترکیبی در (اما دلاویز وصف ترکیبی در او یزیدن او یختن دن دکل بحسب لغت کوکل اصیجی دیمکدر (اما استعمالده کوکل متعلق ومائل ومفتون اولمقدن تعبیردر (تویه اضافت لامیه در (مستم ضرورت وزن وقافیه ایچون مستم دیمشدر والا بحسب المقام مست شدم ایدی (یعنی اسرك اولدم معناسنه (محصول بیت) تردید طریقیله اول کل خوشبویه بن دیدم سن مسکسن یا عنبرسن یعنی بو ایکینك بریسك البته یاخود مسکمسین یوخسه عبیرمسین ایکی صورتده یله تجاهل طریقیله خطابدر زیرا سنك کوکلی کندیه ویا کوکلی کندینه متعلق ومفتون ایدیجی بویکدن مست اولدم حاصلی سنك کوزل قوقوکه متعلق ومفتون اولدم * بکفتا من کل ناچیز بودم * ولکن مدتی با کل نشستم * بکفتا حرف تأکید والف اکثر سؤالی جوابدن فرق ایچون کاور تحسین کلام ایچونده کاور فاعلی مذکور کل خوشبویدر یعنی کل خوشبوی لسان حال ایله دیدی (کل ناچیز اضافتله یعنی بیانیه ایله (ناچیز لاشیء معناسنه در حاصلی بی قدر و بی اعتبار دیمکدر قیاس کل خوشبویده ده اضافت ایدی اما نسخه لرهب یایله در (ولکن ادات استدراکدر اما معناسنه (مدت زمان دیمکدر (و یا حرف وحدت (با حرف مصاحبت (کل معروفدر که عربیده ورد دیرلر واولك تحیله (اما اضافتنه هرچیکه کل دیرلر کل زنبق کبی مثلا (نشستم فعل ماضی متکلم وحده در (نشتن مصدرندن اوتردم دیمکدر مراد مقارنتدر (محصول بیت) کل خوشبوی جواب ویردیکه بن هیچ مرتبه سنده بالچق ایدم یعنی سائر بالچقلر کبی هیچ حیز واعتبارم یوغیدی (لکن برمدت کله مقارن اولوب آنکله همنشین اولدم (پس انك بوی دلاویزی بکا تأثیرایلدی که بویله مقبول اولدم (حضرت شیخك بیوردیغی بز بوسنه سرابنده مشاهده ایلمشزکه مذکور بالچغی بر کوچك فوجی یه استانبولده بال فوجیسی کبی قورلر (واکا کل بیرغنی یولوب دوکرلر (ونیچه زمان اول فوجیده کل ایله آمیخته کلی دوکرلر اندنصکره پاره پاره قورودرلر ولازم اولدقچه حمامده خاتونلر استعمال ایدرلر * کمال همنشین درمن اثر کرد * وکرنه من همان خاکم که هستم * شراحك بعضیسی کمال یرینه جمال یازمش (لکن کمال مقامیدر جمال دکل فتأمل (هم ادات صحبت وجمعیتدر (همنشین مجالس ومصاحب معناسنه در (در حرف صله در با معناسنه (اثر کرد تأثیر ایلدی دیمکدر (کمال مبتدا و کرد خبری (واثر کردك مفعول صریحیدر (ودرمن غیر صریحی (و کرنه واکرنه دن مخففدر والا دیمکدر (اکثر نسخه لرده نه یرینه (نی واقعدر یایله (خاك طپراق (که حرف بیان (هستم وارم دیمکدر (یعنی بن الآن اولده اولان خاك ذلیل وتراب حقیرم بونده کله خاك دیدی زیرا خاکه کل دیرلر (کل ارمنی دیرلر (خاك ارمنی دیجك یرده (محصول بیت) کل ناچیز الصحبة مؤثرة فحوا سنجه دیر که بنمله ممتزج ومخمر (یعنی سرشت اولان همنشین کلك کمالیدر بکا تأثیر ایدوب بولطیف بویی ویرن (حاصلی بو بوی خوش همنشیندن مکتسب کمالدر بنده یوخسه بن بوعارضی بویدن اول نیجه که خاك بی مقدار وتراب بی اعتبار ایدم ینه شمدی اندن قطع نظر

رد ابن سید علی وسروری

عبیر امیر وزننده کثیراوشیئه دینور ویاکی چوق اوقه وصف اولور وزعفران عنی قرل انواع طیبدن یعنی کوزل قوقولو اجزادن مرکب بر کونه ترکیبه دیرلر تحفهٔ طبیه ده مرسومدر کذا فی اللغات للطابع

رد ابن سید علی ولامعی وسروری

خاك ذليل وتراب حقيرم (حاصلى پادشاهك كمال التفاتى وحسن نظر بدر بكا بوشرفى ويروب
مقبول عالم ايلين والا بنم ذاتمده بواوصافه واحواله استحقاق يوقدر (حضرت شيخ كسرنفس
ايدوب تواضع وتنزل بيورمش والاشيخك عظمتنه بوكتاب شاهد عدلدر قدس الله روحه * اللهم
متع المسلمين بطول حياته * (اللهم دعاده مستعمل كلمه دروميم مشدده حرف ندادن عوضدر
(اصلنده ياالله ايدى بوجهتدندركه حرف ندا ايله ميم جمع اولماز بوكلمه نك تفصيله استعمالاتنه
وفتح اوزرينه مبنى اولماسنه مطلع اولمق مراد ايلين مقامات حريرينك مطرزى شرحنك ابتداسنه نظر
ايلسون (متع فعل امر مفرد مذكر مخاطب در تفعيل بابندن فائده لندردمكدر بولغت افعال بابنده ده
بو معناده مستعملدر متعه الله وامتعه الله ديرلر دعاده (يعنى الله تعالى انى فائده لندرسين ديمكدر
(المسلمين لفظا منصوب مفعول صريحيدر متعه نك نصبى ياله در مسلمك جمعيدر (بطول
با حرف تخصيصدر سببيتى متضمن در (طول طانك ضميله مصدردر اوزونلق معناسنه جار ومجرور
متعه يه متعلقدر (يعنى مفعول غير صريحيدر (حياته اضافتى مصدرك فاعلنه اضافتى قبيلندندر
حيات اوزنلغى ديمكدر (محصول تركيب) يارب سن مسلمانلرى ابو بكرك عمرى وحياتى اوزنلغى
سببيله فائده لندر (زيرا عادلدر وخلق انك ظل حمايتنده آسوده حال ومرفه البالدر * وضاعف ثواب
جميله وحسناته * واو حرف عطف (ضاعف عينك كسريله فعل امر مفرد مذكر مخاطب در
مفاعله بابندن امر سابقه معطوفدر درت فقره ده امر صيغه لرى مقام دعاده واقعدر (يعنى
مراد دعادر قت قت ايله ديمكدر (ثواب عوض وجزا معناسنه در لفظا منصوب مفعول
ضاعفدر (جميله تقديرى ثواب فعل جميله در كوزل فعلنك ثوابنى وحسناته تقديرى ثواب
خيرات حسناته در حسنه نك جمعيدر (محصول تركيب) دخى يارب ابو بكرك خيرات حسنه سنك
وفعل جميلنك ثوابنى قت قت ايله يعنى (من جاء بالحسنة فله عشر امثالها) زمره سنه انى ادخال ايله
ديمكدر * وارفع درجة اوداته وولاته * بوده فعل امر در فتح بابندن قالدر ديمكدر (درجة بونده
درجه دن مرتبه ومنزل مراددر (اوداوديدك جمعدر احبا حبيبك جمعى اولديغى كبى دوستلر
ديمكدر (ولات والينك جمعيدر حاكملر ديمكدر (معلوم اوله كه ثلاثى مجردك ناقصدن اسم فاعلك
برجمع مكسرى بومنوال اوزره كلور (قاضينك قضاة ورامينك رماة وحامينك حماة كلديكى
كبى (اصلى ولية وقضية ورمية ايدى نصرة وزنى اوزره (پس يا متحرك وماقبلى مفتوح
اولديغيچون الفه قلب ايلديلر (ولاة وقضاة اولدى فانك فتحيله (پس قناة مثلى مفردلره
ملتبس اولمسون ديو فانى مضموم ايدوب ولاة وقضاة ديديلر وزنلرى فعلة وزنى اوزره در
(امدى فعاة وزنى اوزره كلور دين ايله ظن ايلمش كه لام الفعل الفه قلب اولمغله لام الفعل
اولمقدن چقار (شويله ظن اولنوركه بوقائل اوزان تصريفيه دن اكاه دكل ايمش عفى الله
عنه (محصول تركيب) دخى يارب حكامنك واحباسنك دولت وسعادتلرى مرتبه لرينى رفع ايله
يعنى عزو شرفلرينى زياده ايله * ودمر على اعدائه وشناته * (دمر ميمك كسريله تفعيل
بابندن فعل امردر قهر ايله ديمكدر (على دمره متعلقدر (معلوم اوله كه بوفعل على حرفيله
وعلى سز برمعنايه در (يعنى على بونده منصوص اولديغى معنايه دلالت ايلمز اعدا عدونك
جمعيدر دوشمنلر ديمكدر (شناته ولاة كبيدر وزنده واعلالده مبغضلر معناسنه (بونك اصلى
مهموز اللامدر علم بابندن همزه طرفده ماقبلى مكسور اولديغيچون يايه ابدال اولندى (پس حكم
ناقصه داخل اولوب اول اعلال ايله اعلال اولندى وشنات اولدى شينك ضميله (محصول تركيب)
دخى يارب دشمنلرينى واكا بغض ايدنلرى (يعنى عدولرينى قهر وهلاك ايله * بما تلى
فى القرآن من آياته * (باحرف قسم (ما اسم موصول تقديرى بحق مادر (تلى فعل ماضى مفرد

ز دلامى

مذکر غائب مبنی للمفعول اصلی تلوایدی واوطرفده ماقبلی مکسور اولدیغیچون یایه قلب اولندی (فی حرف جرتلی فعلنه متعلق قرآن وفرقان دخی نیچه اسم شریفی وارالله کلامنه دیرلر (من ماء موصولی بیان ایدر (آیات آیتك جمعیدر آی ده جمعیدر نشانلر دیمکدر (اما اصطلاحده کلام مجیددن برمقداره دیرلر که اهل قرآن سرخله حدودن تعیین وتبیین بیورمشلر (بعض نسخه ده ماتلی واقعدر باء قسمسز (پس ماء مصدریه ظرفیه اولور (محصول ترکیب) یارب مذکور دعالریمزی قبول ایله شول قرأنده اوقنان آیتلر حقیچون (یاخود مادامکه قرأن آیتلری اوقنور (یعنی قرأن آیتلری اوقندقجه ابو بکر حقنده بزم دعالریمزی قبول ایدوب ثابت ایله (مذکور بش فقره برقافیه ده واقعدر * اللهم آمن بلده واحفظ ولده * آمن سابقلر کبی دعایی متضمن امردر آمن یؤمن دن (یعنی افعال بابندن (اصلنده ءامن ایدی اجتماع همزتین فی اول کلمة واحدة واقع اولدی (یعنی برکلمه نك اولنده ایکی همزه جمع اولدی اولکی متحرك وثانی ساکن ثانی یی اولکنك حرکتی جنسنه قلب ایلدك آمن اولدی امین ایله دیمکدر (بلد (بانك ولامك فتحه لریله بلدة دیرلر شهر معمور معناسنه جمعی بلاد کلور بانك کسریله (بلدان ده کلور بانك ضمیله (پس بلد بلده نك جمعیدر دیین سهو ایلمش (واحفظ همزه وصلك کسری وفانك فتحیله امر مذکور درعلم بابندن صقله دیمکدر (ولد اوغله وقزه شاملدر (اما بونده اوغل مراددر (محصول ترکیب) یارب شهرنی آفات وعاهاتدن صقله (یعنی خراب اولمقدن امین ایله حاصلی کندوبی امن وامانده حفظ ایله (زیرا مملکتك عمارتی انك وجود شریفیله در (دخی سعدنام اوغلنی ده بلالردن صقله (زیرا اولد سرابیه حسبنجه باباسی کبیدر عدل وکرم واتصافده

ردلامعی وکافی

* نظم * لقد سعد الدنیا به دام سعده * وایده المولی بالویة النصر * (بو ایکی بیت حضرت شیخك بحر طویلده ابو بکر مدحنده برقصیده سندندر (لقد جواب قسم محذوفدر (سعد بوجوهر حروف فتح وعلم بابنده مستعملدر (لیکن علم بابنده لازمله متعدی بیننده مشترکدر لازم اولنجه اسم مفعولی فعیل وزنی اوزره کلور (سعد فهو سعید دیرلر (اما متعدی اولنجه سعد فهو مسعود دیرلر (پس بونده اوج صورتی بله اجرا ایلمك قابلدر (فتح دن اولنجه مصدری سعود کلور یمن و برکت معناسنه (پس دنیا اوج صورته بله تقدیرا مرفوعدر (فاعل ونائب عن الفاعل اولور (به حرف جر فعل سابقه متعلقدر (وضمیر ابو بکره راجعدر ولده ارجاع ایلیین سهو ایلمش (دام فعل ماضیدر نصر بابنك اجوف واویسندن موقع دعاده واقع اولمش دائم اولسون دیمکدر (سعد سینك فتحی وعینك سکونیله ایهام طریقیله مذکوردر (یعنی ابو بکرك سعادتی دائم اولسون (وسعدادلی اوغلی دائم اولسون دیمك اولور (اید دام فعلنه معطوفدر محکم ایلسون معناسنه (ضمیرینه ابو بکره راجعدر (مولی تقدیرا مرفوع فاعلیدر ایده نك (مولی افندی دیمکدر (باحرف جرایده متعلقدر (الویه لوانك جمعدر سنجقلر معناسنه افعلة وزنی اوزره (نصر مصدردر واضافت بیانیه نصرت وظفر سنجقلری دیمکدر (محصول بیت) خدا حقیچون تحقیق دنیا سعادت وعزت بولدی و یا سعید اولدی ویا مسعود اولدی دیمکدر نیك بخت شد معناسنه (یعنی ابو بختلو اولدی ابو بکر سببیله سعادتی وسعدی دائم وباقی اولسون (دخی خدا ابو بکری نصرت وظفر سنجقلریله مؤید ومحکم ایلسون (یعنی هرزه یه کیم اوا اچوب عسکر چکرسه خدا ظهیر وناصری اولسون (حاصلی حضرده وسفرده خدا یاروياوری اولسون * کذلك تنشا بینه هو فرقها * وحسن نبات الارض من کرم البذر * کذلك اسم اشارتدر ابو بکره (تنشا فعل مضارع مفرد مؤنث غائبه در فتح بابندن بوی چکرواوزار دیمکدر اخرنده همزه تلیین ایدوب الفه قلب ایدرلر ضرورت

ردابن سیدی علی

وزن ایچون حذف اولندی دیلر غلط ایدیلر (اینة بونده دال و بداق معناسنه درکه ابو بکر
اوغلندن یعنی ولد صلبی سندن کاینه در تذشانك فاعلیدر (هو محلا مرفوع مبتدا ابو بکره راجعدر
عرق عینك کسری ورانك سکونیله لغتده طمردر (اما بونده کوك مراددر بیخ معناسنه وها اینه یه
راجعدر عرقها خبر مبتدادر وجملهٔ اسمیه صفت اینه در (وحسن کوزللك (نبات یردن بتن
نسنه ارضه اضافت لامیه در (من حرف جر حسنه و یا مقدر کائنه متعلق (کرم بونده
ایلك معناسنه در بذره اضافتی لامیه در (بذر بانك فتحیله تخم معناسنه در (محصول بیت) بنه
ابو بکر کبی بر نهال تازه بوی چکوب اوزامه ده در یعنی کندینه مناسب ومشابه بر اوغلی بیویوب
یتشمه ده درکه ابو بکرانك اصلی وکوکیدر (مصراع ثانی یی ارسال مثل ایدوب بیورر یردن
بتن اوتك ایلوکی وکوزللوکی خود تخم ایلیکندندر (حاصلی پادشاه اصیل وجنس اولدیغیچون
اوغلیده کندی کبیدر (معلوم اوله که حضرت شیخ پادشاهك مرشدی واوغلنك استادی
ایمش شویله روایت اولنور والعهده علی الراوی * ایزد تعالی وتقدس خطهٔ پاك شیراز را
بهیبت حاکمان عادلان رهمت عالمان عاملان تازمان قیامت درامان سلامت نکه دارد * ایزد
انجامك ظرفاسندن همزه نك وزانك کسریله مسموعدر (اما روستایی وبعض جهله سندن
فتح زایله ده مسموعدر خدا معناسنه تکری دیمکدر (خطه خای معجمه نك کسری وطای مفتوحهٔ
مهمله نك تشدیدیله منور معناسنه در پاکه اضافتی بیانیه در وشیرازه لامیه در (پاك لفظی شیراز
لفظنه مضاف اولماز دیین معنی ایله نسبتی بوغیش (شهر شیراز حضرت شیخك وخواجه
حافظك متولد اولدقلری بلده نك اسمیدر دیار عجمده بریله بونی زیاده مدح ایدرلر نتکه
شعرادن بریسی بیورر (بیت) چه مصروچه شام وچه بروچه بحر (همه روستایند وشیراز شهر رد شمعی
(باحرف تخصیص معنای سببیتی متضمن (هیبت مهابت معناسنه در یعنی جلال ومخافت
اولواق وقورقی دیمکدر (حاکمانه اضافتی لامیه در (وعادلانه اضافت بیانیه در (وبامذ کورباکی در
(همت هانك کسری وفتحیله ارادت وقصد معناسنه در (عالمانه اضافتی مصدرك فاعلنه در
وعاملانه بیانیه در (تاانتهاء غایت ایچوندر زمان قیامت معروف (درحرف ظرف (امان
وامانت امین اولمق معناسنه در سلامته اضافتی بیانیه در بعض نسخه لرده امان وسلامت
واو عاطفه ایله واقعدر عطف تفسیری شکلی والکل وجهة امان یرینه لباس ذکر ایدنلر زد ابن سید علی
ایکی یرده سهو ایلشلر اول بوکه امان وزمان تجنیس مطرفدر ثانیا ایکی فقره ذوالقافیتین وسروری وکافی
واقعدر تأمل تدبر (نکهدارد نکه نکاهدن مخففدر (داشتن وداریدن مشتقاتیله مستعمل اولسه
حفظ وصیانت معناسنه دراما کردن وکنید ایله ومشتقاتیله مستعمل اولسه نظر معناسنه در
فتأمل دارد فعل مضارعدر داریدندن موقع دعاده واقعدر حفظ ایلیه دیمکدر (محصول ترکیب)
خدای تعالی وتقدس شیرازك پاك سنوریني عادل حاکملر هیبتیله وعلمیله عامل عالملر همتیله قیامت
زمانه دك امن وسلامتده حفظ ایلیه *قطعه* ندانی که من در اقالیم غربت* چراروزکاری
بکردم درنکی * معلوم اوله که بو قطعه اصلنده بر قصیده ده در حضرت شیخك ابو بکر بن
سعد بن زنکی مدحنده هلاکونك بعضی احوالنی ودیار عجمه مستولی اولدیغنی انده ذکر
ایلشدر وبعضی متصرفین ومحرفین بو مقامه الحاق ایلشلر (ندانی ده نون حرف نفی در (وندانی
فعل مضارع مفرد مخاطبدر استفهام انکاری طریقیله بیلزمیسن دیمکدر خطاب عام طریقیله
(که حرف بیان (اقالیم اقلیمك جمعیدر معلوم اوله که ربع مسکونی یدی یه تقسیم ایلشلر
یعنی یدی حصه یه بولشلر وهر حصه سنه اقلیم دیمشلر (امدی حضرت شیخك اقلیمی
جمع ایلسینك سری بودرکه اکثر معموره ارضی سیر ایلشلر در (حکایت اولنور که

قرق ییل مقداری سیاحت ایلمشدر وممالك معموره یی کزمکدن مرادی برمرشده ایرشمك
ایمش (عاقبت بغداده شیخ شهاب الدین سهروردی حضرتلرینه واصل اولوب انك
زلال فیض وافضالیله سیرب اولمش تشنکه بوستانده بیورمشدر (بیت) مراپیر داننده مرشد شهاب *
دواندر زفر مود وکشتی براب (غربت مصدر در کدرت وزنی اوزره ماضیسی ومضارعی
ثلاثیدن مستعمل دکل بلکه افتعال وتفعلدن کلور اغترب وتغرب دیرلر (غربته اضافت بیانیه در
(چراچیده فتح وکسر جائز در کسره یه تخصیص ایلین تقصیر ایلمش چه ایله رادن مرکبدر
چه معروف ورا ادات تعلیل (روزکار بونده زمان معناسنه در ویاحرف وحدت (بکردم
باحرف تأکید (درنك دالك کسری ورانك فتحیله اکلمکه دیرلر عربیده مکث معناسنه (ویاحرف
مصدر محصول بیت) بیلمز میسین که بن غربت اللرنده نیچون بر زمان مکث ایلدم یعنی اکلندم
(معلوم اوله که کاه اولور که برمعنایی عربیده برلفظله تعبیر ایدرلر وغیری دیلده ایکی لفظله
وکاه اولور که امر بالعکس اولور * برون رفتم از تنك ترکان که دیدم * جهان درهم افتاده چون موی
زنکی * برون وبیرون یایله ویاسز طشره دیمکدر (تنك عار معناسنه در (ترکانه اضافت لامیه در
مراد ترکاندن هلاکو عسکریدر که تمام عجمه ودیار عربه غزه یه دك مستولی اولدیلر (تذکره تواریخ
الخانیده یازمشدر پس حضرت شیخك انلرك عارندن وطنین ترك ایلمانك اصلی اولدر که کافرلر ایدی
واهل اسلامه اذا وجفا اوزره ایدیلر پس الفرار ممالایطاق من سنن المرسلین دیو ترك دیار ایدوب
سیاح عالم اولور بوقضیه خلفادن مستعصم بالله زماننده اولمش وحضرت شیخك بوخصوصده
برقصیده سی واردر که مطلعی بودر (بیت) آسمانراحق بود کرخون بکرید برزمین * درزوال ملك
مستعصم امیرالمؤمنین * حاصلی جنکیز خان وهلاکو خروجی تیمور وشاه اسمعیل فتنه سی کبی دکل
عظیم فتنه ایمش زیرا بونلر اهل قبله ایدی اما انلر کفره ایدی پس تنك ترکان بیور دیغی انلرك
نامعقول کافرانه اوضاعندن عبارتدر (درهم قرش مورش دیمکدر جهان عبارتی دلالت ایدر که
تمام عالمی فتنه استیعاب ایلمش ایمش (موی قیل وصاچ معناسنه در (زنکدن بونده قرار مملکتی
مراد در (ویاحرف نسبت زنکه منسوب دیمکدر زنکده زنکبار ده دیرلر سیاهلر مملکتنه
(محصول بیت) شهر شیرازدن طشره کتدم یعنی ترك دیار ایدوب اغتراب ایلدم اتراکك
جور وظلمندن که کوردم جهان خلقی بری برینه دوشمش یعنی قرش مورش وهرج ومرج اولمش
زنکی صاچی کبی حاصلی بر دیاره که باغی تاتار دوشه اولده کافر اوله بالبداهه معلومدر
اول دیارك حالی نه اولیسر در * همه آدمی زاده بودندلیکن * چو کرکاه بخون خوارکی تیزچنکی *
* ادمی زاده ادم اوغلی دیمکدر والدادم معناسنه (بودند حکایت حال ماضی یی مفیددر) لیکن
مصراع ثانی یه مرهوندر (کرکان کافی عجمینك ضمیله کرك جمعیدر ایکی کاف عجمیله
قوردلر دیمکدر (بخون باحرف ظرف خون خوار وصف ترکیبی خوار یدندن که مشترکدر
یمکیله ایچمك بینده قان ایچیچی دیمکدر یاء مصدری لاحق اولمق سببیله هاء رسمی
کاف عجمی یه مبدل اولمشدر باء ظرفیه ایله قان ایچیجیلکده دیمکدر خوارکی کافنی عربیدر
دینك قلمندن سهو ایله صادر اولمشدر (تیزچنك وصف ترکیبی در کسکین قینقلی معناسنه
(ویاحرف تنکیردر بونده ده بربودند مقدردر (چنکی یاسنی حرف مصدر طوتنلر معنی جانبنه
ناظر اولمامشلر (محصول بیت) مذکور عسکر تاتار هب اولاد آدم ایدی اما قان ایچیجیلکده
قوردلر کبی کسکین قینقلی ایدیلر چو کرکان مبتدا وتیزچنك خبری یعنی صورتا انسان
وسیرتا یرتجی حیوانات قبیلندن ایدیلر (بویرده تاتارك چیکات یدکارینه فی الجمله ایما واردر
وعلی الخصوص که کفره اوله (مصراع ثانینك معناسی قان ایچیجیلکده پنجه لری کسکینلکده

خطا

رد لامعی

رد لامعی

رد شمعی وکافی قینق طرنق دیمکدر لطابع

قوردلر کبی ایدیلردیین (وخونخوار لقده وپنجه‌سی کسکین اولمقده قوردلره بکزرلر ایدی دیین
خق معنانی ویرمامشلر * درون مردمی چون ملك نیك محضر * برون لشکری چون هزبران جنکی *
درون تقدیری درون شهر ایدی ضرورت وزن ایچون حذف اولندی (مردمدن نوع
مردم مراددر (ویاحرف وحدت (ملك فرشته (نیك محضر وصف ترکیبیدر ایوخویلی معناسنه

رد شمعی وکافی

(برون یعنی بیرون شهر لشکری (یاحرف وحدت (هزبرهانك کسری وزانك فتحی وبانك سکونیله
ارسلان دیمکدر اسد معناسنه (والف ونون ادات جمعدر (جنك صواش (ویاحرف نسبت
(محصول بیت) اول زمانده شهرك ایچروسی فرشته کبی ایوخویلی ونیك سیرت مردم ایدی
وشهرك طشره سنده تاتار عسکری صواش ارسلانلری کبی ایدی یعنی شهر خلقی مظلوم
وعاجز وزبون ایدی وعسکر کفرهٔ تاتار ظالم وقاهر ودون ایدی حاصلی شهر خلقی بر فرشته وانلرك
هر بری بر دیرامز ایشده درون وبیرونی پادشاه عسکرینك هر برینه علی حدة صرف ایدوب
ظاهرلری جنك جو وباطنلری نیك خو معنالرینی قصد ایدنلرك دماغنه شرابات فارسیدن
برقطره طملامش ایمش * چو بازامدم کشور آسوده دیدم * پلنکارها کرده خوی پلنکی * باز

رد ابن سید علی وسروری وکافی

بونده کرو معناسنه‌در (کشور کاف عربینك کسریله اقلیم معناسنه‌در (اسوده الفی ممدوده وسین
مضمومه ایله ماضیدن قسمدر دکلنمش دیمکدر راحت معناسنه (پلنکان پلنك بای عجمینك ولامك
فتحه‌لریله قپلان دیدکلری یرتیجی حیواندر (رها کرده نه ماضیدن قسمدر صالی ویرمش (یعنی ترك
ایلمش دیمکدر (خوی پلنکی اضافتی بیانیه‌در (ویاحرف مصدر (محصول بیت) چونکه اقلیم
غربتدن کرو شیرازه کلدم مملکت شیرازی آسوده حال ومرفه البال کوردم پلنکلر پلنکلك خلق وخوینی
ترك ایلمش زیرا مرور ایامله اولادهلاکو اسلامه کلدی واعیان وارکانی هپ مسلمان اولدیلر
حتی تبریز یاننده مراغه نام قصبه‌ده نصیر طوسی‌یه رصد کواکب ایلمکه امر یودی وبو واسطه ایله
آنی کندی‌یه وزیر ایلدی وبالجمله انلردن ایو پادشاهلر ظهور ایلدی حتی سلمانك ممدوحی اولان
سلاطین الخانیه انلردندر وبو کون سمرقند پادشاهی عبد الله خان انلردندر وکفه خانلری

رد ابن سید علی و لامعی وسروری وشمعی وکافی

انلردندر امدی خوه پلنکی‌یی ترك ایلمش دیمکدن غرض اول خالت کفرده ایلدکلری ظلم وتعدی‌یی
ترك ایلمشلر دیمکدر بو تقریر معلوم اولدقدنصکره جمهور بلکه عموم شراح ایلدکلری عندیاته
التفات اولنمسونکه یقین افاده ایلر * چنان بود در عهد اوله که دیدم * جهان پر ز اشوب وتشویش
وتنکی * عهد بونده زمان معناسنه‌در (اوله اضافتی بیانیه (که حرف بیان (دیدم مصراع ثانی‌یه
مرهوندر (اشوب بونده فتنه وقریشقلق معناسنه‌در (تشویش تفعیل بابندن مصدردر قریشقلق
دیمکدر اشوبه عطف تفسیر واقعدر (تنك بونده طار معناسنه‌در (ویاحرف مصدر طاراق
دیمکدر یعنی اول زمانده اولان مصیبت وبلادن تعبیردر (محصول بیت) مصراع ثانی اولی
بیان ایدوب دیر اول زمان اوله که کوردم انجلین ایدی جهان یعنی جهان طوپطلو فتنه
وآشوب وبلا ومصیبت ایدی * چنین شد در ایام سلطان عادل * اتابك ابو بکر سعد بن زنکی *
ایامك سلطانه اضافتی لامیه‌در ادنی ملابسه ایله (وعادله بیانیه‌در (اتابك کاف عربیله لقب
(وابو بکر کنیت (سعددن ابن لفظی محذوفدر (زیرا السانلرنده ابن لفظنی حذف ایلمك جاریدر
(محصول بیت) اول جهانك حالی دیدیکم کبی ایدی اما سلطان عادلك زماننده جهان زیاده
خوب اولدی که اول سلطان عادل اتابك ابو بکر بن سعد بن زنکی در * قطعه * اقلیم پارس راغم
ازاسیب دهر نیست * تا بر سرش بود چو توبی سایهٔ خدا * اقلیمدن بونده مملکت مراددر پارسه
اضافت لامیه (وراحرف صله (ویاحرف تخصیص آسیب لغتده‌یان باشی کلمکدر اما بونك کبی
یرلرده فتنه وآشوبدن عبارتدر دهره اضافتی لامیه‌در مجازا (نی ادات نفیدر وسین وتاادات

خبرنیست نه است تقدیرنده دردبین اصابت ایلامش (تادات توقیتدر مادام معناسنه (برسرش
شین ضمیر اقلیمه راجعدر (بودباك ضمی و واولك فتحیله فعل مضارع مفرد غائب تایله وقت اوله
ردلامعی
دیمکدر تویی یاء اول نفس کلمه‌ندر وثانی حرف وحدت برسنك کبی دیمکدر سایهٔ خدا لامیه در
ظل الله معناسنه (محصو بیت) پارس اقلیمنه غم یوق ویا پارس اقلیمنك غمی یوق دهرك
فتنه سندن یعنی روزکارك آلام وشدایدندن مادامکه انك باشی اوزرنده یعنی اوزرنده برسنك کبی سایهٔ
خدا اوله یعنی مادامکه اقلیم پارسك سنك کبی حاکم عادلی اوله آسیب وآشوب روزکاردن غم کورمز
ردابن سید علی
وغصه چکمز معلوم اوله که چوتویی نسخه سنی چوتوای نسخه سی اوزره ترجیح ایلدکده أول (ای
کسرهمزه ایله حرف ندادر که اولور که همزه مفتوح اوقوردیبن عندی سویلمش زیرا همزهٔ
ندایی مفتوح اوقق عربیده در چوتو بی ده بریاباز وب واوی مکسور اوقق کرك یای وحدت
اجلیچون دیبن فارسی بی استاددن کورمش * امروز کس نشان ندهد در بسیط خاك *
مانند استان درت مامن رضا * امروز معلوم اوله که روزه وشبه وساله اسم اشارت قریب یعنی
رد بن سید علی
این لفظی داخل اولسه کسرهمزه یه دلالت ایلین یا حذف اولنوب نون میمه ابدال اولنور (پس
امروز بوکون دیمکدر (کس مبتدأ کمسه دیمکدر (ندهد فعل نفی استقبال مفرد غائب فاعلی تحتنده
بکدش بکرز ردمعنا منه
کسه راجع ضمیر جملهٔ فعلیه خبر مبتدأدر (ونشان ندهدك مقدم مفعولی یعنی اولی وامروز ظرف
زمانی (ودر بسیط خاك ظرف مکانی بونده بسیط خاکدن مراد یریوزیدر روی زمین معناسنه
اضافت لامیه در (ماند بکدش دیمکدر مشابه معناسنه استانه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه
اسکی تورکجه در للطابع
اضافتی قبیلندندر و آستانك درهٔ ودرك بایه لامیه لردر ماند ندهدك مفعول ثانیسیدر (ومأمن رضا
بوندن بدل واضافت لامیه در (محصول بیت) یریوزنده بوکون کمسه نشان ویرمز سنك قپوك
ایشکنه بکزر رضا ایله امین اولاجق یرعنی رضای قلب وصفای خاطرله چنمکه مقام مأمن وجای
امین سنك قپوك اشکیدر انجق اکا بکزر بردخی یوقدر حضرت شیخ پادشاهی اطراطریقیله مدح
ایلمش منه سنده درت تامی کبی ضمیرك اصلی اتدر همزه ایله دیبن همزهٔ محذوفه اوله یغی بلمزمش
ردسروری
* برتست پاس خاطر بیچارکان وشکر * برماو برخدای جهان آفرین جزا * برتست بر حرف
استعلا (تست توایله سین وتادن مرکبدر سنك اوزریکه یعنی سنك اوزریکه لازم وواجبدر
مقدم خبردر (و پاس مؤخر مبتدأ پاسیدندن حفظ وصیانت معناسنه خاطره اضافتی
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وبیچارکانه اضافت لامیه در (واوحرف عطف وشکر مصراع
ثانی یه مرهون مبتدا (برماخبری وسین وناعقدرد رشکری بونده تعمیم ایلمك قابلدر یعنی خدایه
وپادشاهه (واوحرف عطف برخدای مقدم خبردر (وجزا مؤخر مبتدأ (جهان آفرینه
اضافتی بیانیه در جهان آفرین وصف ترکیبیدر آفریدندن جهان یرادیجی دیمکدر خلاق عالم
معناسنه (جزا بونده ثواب وعوض معناسنه در (محصول بیت) پادشاهه خطاب ایدوب بورر
سنك اوزریکه بیچاره لرك خاطرین رعایت وصیانت ایلمك لازمدر و بو رعایت وصیانتك ایچون
سکا شکر ایلك بزم اوزریمزه واجبدر ویاسنك کبی برعادل پادشاهی بزه حاکم ایلدکیچون خدایه
شکر بزم اوزریمزه لازمدر دخی خلاق عالمه لایق وسزا واردرسنك فقرا وبیچاره لره ایلدیکك
رفق وعدالتك ایچون ثواب وعوض ویرمك حاصلی هم بزه عدالت وفقرا وبیچاره لره مرحمتك
ردشمعی
ایچون سکا وخدایه شکر لازم وخدای جهان افرینه اجرجمیل وثواب جزیل ویرمك لائقدر
ردکافی
بونده شکری خدایه قصر ایلین تقصیر ایلمش وخدای لفظنین جهان افرینه اضافتنی تجویز ایلین
غریب ملاحظه یه مالك ایمش * یارب زبادفتنه نکهدار خاك پارس * چندانکه خاك را بود و بادرا
بقا * یارب تخفیف بایله ضرورت وزن ایچون)بادفتنه اضافت بیانیه (نکهدار حفظ ایله دیمکدر

(خاك پارس لاميه ومفعول نكه دارد پارس باء عجميه وفا ايله اقليم مملكت شيراز ديرلر (چندان اولقدر ديمكدر (كه حرف بيان (خاك معروف (ورا ادات تخصيص بونده باددن مراد هوادر يعنى كرهٔ هوا خاكه معطوفدر تقديرى خاك را وبادرا بقا بود بقا بودك فاعليدر (محصول بيت) ياالله پارس ترابنى فتنه يلندن يعنى فتنه دن حفظ وصيانت ايله اولقدر كه كرهٔ خاك وهوانك بقاسى اوله ردلامعی وشمعی وکافی
(يعنى كرهٔ خاك وهوا ثابت وپايدار اولدقجه حاصلى قيامته دك مصراع ثانينك معناسنى اولقدر كه تپراغه ويله بقا اوله ديين واول زمانه دكين كه خاك وباده بقا اوله ديين ومادامكه خاك وباد باقى اوله ديين حق اداپى ايده مثللرفتأمل * سبب تأليف كتاب *يكشب تأمل ايام كذشته مى كردم وبر عمر تلف كرده تاسف مى خوردم وسنك سراچهٔ دل را بالماس اب ديده مى سفتم واين بيتها مناسب حال خود مى كفتم * بودرت فقره برى برينه معطوف اولمغله متصل يازلدى اسلوب وصله داخل اولديغيچون تأمل (ايام اضافتى مصدرك مفعولنه در (كذشته ماضيدن قسمدر كچمش ديمكدر كذشته يه اضافت بيانيه در (مى كردم مى حكايت حال ماضيدر ايلردم ديمكدر (واو حرف عطف (بر صله در باكبى (عمر تلف كرده تقديرى عمر تلف كردهٔ خود (عمرك تلف كودهيه اضافتى بيانيه در (كرده ماضيدن قسمدر لغتده ايلمش ديمكدر امابونده ايلديكم معناسنه در (تأسف تفعل بابندن مصدردر شدت حزنه يعنى غمه ديرلر ثلاثيسى اسف در همزه نك وسينك فتحه لريله (مى ردلامعی
خوردمك مقدم مفعول صريحيدر (وبر عمر غير صريحيدر (مى حكايت حال ماضيدر (خوردم خاسنى روم ضمه ايله اوقق كرك كه فقرهٔ اولينك قافيه سنه مطابق اوله (بعضيلر بونك كبى برلرده كرده يى كاف عجميله اوقوديلر كرديدن دن مخفف (يعنى شده معناسنه صيرورت ايچون وحضرت مولانا جامينك درياى ابراره نظيره لجة الاسرار وحجة الاحرار نام قصيده سندن بربيتيله استشهاد ايلدى (بيت) هر كجا بينى در كنجى وبر درحلقهٔ * حلقه مارحلقه كرده دزدهان اژ درست (حلقه كرديده معناسنه ليكن مدعاده سنده ده نظر وار (زيرا بعض نسخه لرده كرده يرنده كشته واقعدر (وكرده كاف عجميله اولسه لابد بواسلوب اوزره تخفيف بعضى الفاظده واقع اولوردى فتأمل (سنك سراچه سنك معروف وسراچه تصغير سرادر كه سرايدن مخففدر بايله او ديمكدر عربجه دار ديرلر دله اضافتى بيانيه در وسنكك اضافتى لاميه در مجازا (ورا ادات مفعول بالماس آب ديده باحرف استعانت (والماس بر ذوقيمت جوهردر كه جميع ضرب جواهرى انكله دلرلر كه حضرت شيخك كلامى بو معنايه اشارت ايدر كه سنك سراچهٔ دلى آنكله دلر آبه اضافتى مشبه بهك مشبهه اضافتيدر حاصلى بيانيه در (وديده يه اضافت لاميه در (مى سفتم مى حكايت حال ماضى افاده ايدر نتكه مكرر تنبيه اولنمشدر (سفتم فعل ماضى نفس متكلم وحده دلردم ديمكدر دلدم ديمك دكل (واو حرف عطف اين اسم اشارتدر بيتلره (بيتها ها ادات جمعدر (مناسب اسم فاعلدر مفاعله بابندن حاله اضافتى اسم فاعلك مفعولنه اضافتيدر وخوده اضافت لاميه در (خود بونده كندى معناسنه در (ميكفتم بنه حكايت حال ماضى متكلم وحده سويلردم ديمكدر مقول قول اين بيتهادر ومناسب حال خود حالدر مقولدن (محصول فقرهٔ اربعه) بر كيجه كچمش ايامى فكر وملاحظه ايلردم دخى تلف وضايع ايلديكم عمره غصه يردم دخى كوكل خانه سنك طاشنى الماس كبى آب چشمله دلردم يعنى ضايع يره تلف ايلديكم عمرمه نادم اولوب (شويله اغلردم كه قره طاش كبى پك كوكلم رقت كاوب متأثر اولوردى وبو كلجك بيتلرى ردشمعی
كندى حالمه مناسب وموافق سويلردم (فقرهٔ آخره نك معناسنى دخى بو كندى حالمه مناسب اولان بيتلرى ايدر ايدم ديين اسم اشارتى محلنه صرف ايلامش بر وجهله دخى معناپى تقرير ايدوب دركه دخى بو بيتلرى كندى حالمه مناسب ايدر ايدم بو تقدير اوزره بيتها لفظى مناسب لفظنه

محذوف اولمز دیمش (پس بوقیددن معلوم اولدی كه اوائكی تقریرده بيتها لفظنی منسوب
لفظنه مضاف ایدرمش اكر بويله ايسه يرامز ايدرمش * مثنوی * هردم ازعمرمیرودنفسی
رد شمعی
چونكه می كنم نماندبسی * دم بونده ساعت ووقت معناسنه (نفسی ده ياحرف وحدتدر
(چون واو رسمیله ادات تعليلدر چونكه معناسنه ادات شرطيدر دین اصابت ايلمامش
(كه می كنم فعل حال متكلم وحده ه درنظر ايدم معناسنه (نماند فعل نفی مفرد غائب
رد كافی
قالدی دیمكدر بجد مطلقدر دين بجد مطلقك معناسنی بلمزیمش (بسی ياله وبسا الفله
رد شمعی
وبس وبسار برمعنايه در چوق دیمكدر بسی بسالك اماله سیدر دينلر عندی سويلشلروبسيده
رد ابن سيد علی
باحرف نسبتدر يكی ده كبی دین دخی عندی سويلش (نتكه موارد استعمالاتی تتبع ايدنه
ولامعی وسروری
معلومدر (محصول بيت) هرآن وهر زمان عمرمدن برنفس كيدر يعنی ساعت بساعت عمرم
اكسلوب آزلماده در چونكه بقيهٔ عمرمه نظر ايدم كورورم چوق قالمدی يعنی عمرك چوغی
كيدوب آزی قالمش كورورم بعضی نسخه ده می كنم برينه می كنی واقعدر ليكن بونسخه اولی
واحرادر فتأمل (بونده چونی واو اصليه الله اعتبار ايدوب كيف معناسنه اولمسنی تجويز ايدنلر
زبونلريمش * ای كه پنجاه رفت ودرخوابی * مكراين پنج روز دريابی * ای حرف نداومنادی
رد دقايق الحقايق
محذوفدر تقديری ای آنكه در (كه حرف رابط صفت (پنجاه اللی ديمكدر اسماء اعداددندر (واوحرف
عطف (وياحرف حال (ودرحرف ظرف (خواب واورسميله او يقويه ودوشه ديرلر بونده غفلتدن
كنايه در (وياضمير خطابدر (مكر بونك كبی برلرده تمنی معناسنه در بوليكه ديمكدر (پنج اسم عدد
بش ديمكدر (روز بونده ظروف زمانيه دندر ادات ظرف مقدردر تقديری اين پنج روزدر (دريابی
فعل مضارع مفرد مخاطبدر (دريا بيدندن دريافتدن دكل (محصول بيت) ای اول كيمسه كه
ردلامعی وشمعی
عمركدن اللی ياش كتدی دخی سن خواب غفلتده سين (مكر بوبش كونده اخرتكه لازم اولان
اسبابی تدارك ايليه سين يعنی عمرك چوغی كيدوب ازی قالدی حال بوكه سن خواب غفلتدن
متنبه اولمازسين امدی اكاه اول اوله كه باقی قلان برايكی كونده تلافی وتدارك مافات ايليه سن
(حاصلی جوانلقده زاد اخرتی تحصيل ايده مدك (پس سعی جميل ايله باشد كه پير لكده
برحالت ايليه سين ديمكدر (مكرادات استثنادر الامعناسنه دين معنی و برديكی محلده مكرلفظنی
ردلامعی وشمعی وكافی
ذكر ايلمش الا لفظنی ذكر ايلامش كه معلوم اوليدی الانجه يافشمز (مصراع ثانينك معناسنی
الا بوبش كون كه دخی كتمدی اريشه سن واكليه سن يعنی حال نجه ايدوكنی اكليوب اكا كوره
تدارك ايده سين دين بيتك مرادنه واصل ارلمامش بوندن صكره بروجهله دخی معنی ويرمشكه
مكر بوبش كون كه كچمدی اريشوب اكار ميسين و بومعنالری ترزيق تأويلاتله تأويل
ايلمش كه باقل دوشنده كورسه بيك كره استعاذه ايدر بردخی دوشمده كورميه يم ديو (معلوم
اوله كه بو بيت حضرت شيخك برقصيده سنك مطلعيدر كه ابن سيدعلی ولامعی شرحلرنده تمامنی
ايراد ايلشلر (وپنجاه دن مراد عمرك اكثری وپنجدن اقلی در * خجل آنكس كه رفت وكارنساخت *
رد لامعی
كوس رحلت زدند وبارنساخت * (خجل خانك فتحی وجيمك كسريله صفت مشبهه در علم
بابندن مصدری خجل كلور خانك جيمك فتحه لريله اوتانمقدن حاصل اولان حيرته ودهشته ديرلر
پس بونده خجلك معناسی اوتنمقدن متحير ومدهوش ديمكدر (كه حرف رابط صفت (نساخت
رد شمعی
فعل نفی ماضی مفرد غائب لغتده يابمدی ديمكدر اما استعمالده دوزوب قوشمادی يعنی حاصل ايلمدی
(كوس آلات لهودن برقسمدر كه طبل بازشكلنده اولور (اما بيوك اولورشويله كه برده اولدقده اياغ
اوزه طورركن چالارلر پادشاهه مخصوص سازدر امابزم پادشاهلرمزدن غيری سلاطينك خانلری
بله استعمال ايدرلر واول زمانده برعسكر وياقافله كوچه جك وقتده چلرلر ايمش و برزمان بونك

برينه قافله كوچك وقتده جرس چالرلرايمش (اما آل عثمان دورنده يونك كبى برلرده بورى چالرلر
(رحلته اضافتى لاميه در (رحلت رانك كسرى وحاء مهمله نك سكونيله ولامك فتحيله ارتحال
معناسنه در يعنى كوچك (زدند فعل ماضى جمع غائبدر فاعلى كوسى چالان كيمسه لردر (واو حرف
عطف ويا حرف حال (باربونده يوك معناسنه عربجه حمل ديرلر حاء مهمله نك كسرى وميمك سكونيله
رد ابن سيد على
حانك فتحى وميمك سكونيله دكل (محصول بيت) مصراع اول اخبار وانشايه محتملدر يعنى شرمنده
ومتحير ومدهوشدر ياخود شرمنده ومدهوش اولسون ديمكدر اول كيمسه كه دنيادن كندى وايشى
دوزمدى يعنى دنياده عمل خير ايلمكسزين آخرته واردى (حاصلى دنيا مزرعه سنده دانهٔ خيرات
اكميوب كندى كوس رحلتى وارتحالى چالديلر و يوكنى ويايشى دوزمدى يعنى اجل كوسنى
چالديلر حال بوكه اول تهيئهٔ اسباب آخرته مباشر اولمدى (حاصلى زاد آخرتى تدارك ايلمكسزين
كل ديديلر پس بويله كيمسه شرمنده اولسون * خواب نوشين بامداد رحيلى * بازدارد پياده
راز سبيل * نوش باله وهر طاتلو به ديرلر (ويا حرف نسبت (ونون حرف تأكيد نسبت
اصل لغتده بويله در (اما شمدى طاتلى معناسنده مستعملدر شيرين كبى (بامداد وبام ايرته
معناسنه در (رحيل اسمدر يعنى كوچمه نك اسميدر (خواب نوشين بيانيه وما بعدنده اضافتلر
لاميه لردر (بازدارد داريدندن فعل مضارع مفرد غائبدر داشتن دن دكل بحسب الاستعمال
مانع اولور ديمكدر كروطوتر ديمك دكل (پياده يياغه ديرلر عربيده راجل ديمكدر (را ادات
رد لامعى
مفعولدر (سبيل يوله ديرلر (محصول بيت) ارتحال صباحنك يعنى كوچ ايرتهسنك طاتلو
رد سعى ولامعى
اويقوسى پياده يى يولدن مانعدر يعنى بويله كتمه دن آليقور (حاصلى لذائذ دنيويه يه توغل
وتهالك زادراه آخرته اشتغاله مانع واسبابنه مباشرتى معوقدر * هر كه آمد عمارتى نوساخت * رفت
ومنزل بديكرى پرداخت * عمارت عينك كسريله اصلنده مصدر نصر بابندن برنسنه يى
معمور ايلمك صكره بناده استعمال ايلديلر (ويا حرف وحدت بعض نسخه ده ياسز اضافتله
واقعدر يعنى نوه (زيرا نو تونك فتحى وواو اصليه ايله يكى ديمكدر عربجه جديد ديرلر (ساخت
فعل ماضى مفرد غائبدر دوزدى وياپدى معناسنه بعض نسخه ده رفتدن صكره واو يازمز
(منزل پرداختك مفعول صريحيدر (وبديكر غير صريحى (با حرف صله (ديكر ياايله غيرى
معناسنه در (ويا حرف وحدت (پرداخت لفظ مشتركدر تمام ايلمكله بوشالتمق يعنى
تخليه بينده بونده غيريه ياپدى وتمام ايلدى ديمكدر (محصول بيت) هر كيمسه كه دنيايه
كلدى بريكى بنا ياپدى وبرجديد عمارت پيدا ايلدى اول بانى آخرته نقل ايدوب ياپديغى
رد كافى
عمارتى غيريه ياپدى يعنى غيرى ايچون ياپمش اولدى زيرا لابد يرينه بر كيمسه كلسه كرك
(پس كويا كه حقيقتده اول كلنه ياپمش ايمش (معلوم اوله كه تمام عالمك بانيلرى بوسوزك
ماصدقيدر زيرا هيچ بر كيمسه ياپدوغنده باقى قالماز بلكه اول كيدوب يرينه برغيرى كيمسه
كلسه كرك پس كويا كه آنكيچون ياپمش اولور بعض شارحلر پرداختى تسليم ايلمك واصمارلق
معناسنه اخذ ايلمش لكن بو لغتك معنالرى سابقا مذكور اولاندر بوذكر ايلديكى دكل
* وان دكر پخت همچنين هوسى * واين عمارت بسر نبرد كسى * وان ديكر پيوردوغى
سابقا ديكرى پيوردوغيدر (پخت فعل ماضى مفرد غائبدر (هم ادات تأكيد (چنين بو بجلين
ديمكدر يكى عمارت بنا ايلمكه اشارتدر (واين عمارت مراد دنيادر نبردك مقدم مفعول صريحيدر (وبسر
غير صريحى (وباى بسر حرف صله (نبرد فعل نفى ماضى مفرد غائب ايلتمدى ديمكدر فاعلى كسى در
ياى وحدتله (وجائزدر كه اين عمارت مبتدا اوله ونبرد خبرى وكسى نبردك مفعول صريحى وبسر
اولكى كبى غير صريحى (محصول بيت) اولكى بانينك عمارتنه كلن ده انك كبى هوس پشوردى

یعنی اولاده مقتضـای طبعی اوزره بعضی یرینه بنـا الحـاق (حاصلی بعضی یرینی یابدی
(وبعضی یرینی یقدی (نتکه عالمده مشاهد در (اما بوعمارتی هیچ برکسه نهایته وپایانه ایلتمدی
یعنی هیچ کسه دنیاده باقی وخالد قالمدی ویا بوعمارت دنیا کیمسه بی نهایته ایلتمدی یعنی اولدروب
مؤبد وباقی قومدی (حاصلی هرکسی فنایه ویردی (حقیقتده فاعل مطلق خدادر (جهـانه
وزمانه وغیرینه اسنـاد مجازیدر بیتك معنـاسنی اولکی تقریره قصر ایلین تقصیر ایلمش
رد سروری وشمعی
* یارناپایداردوست مدار * دوستی رانشاید این غدار * یار بولداش دیمکدر (ناپایدار نابونك کبی
برلرده توصیف نفی افاده ایدر (پایدر وصف ترکیبیدر داریدندن بحسب لغت ایاق طوتیجی دیمکدر
اما استعمالده ثابت قدم معناسنه کلور (دوست معروف (مدار فعل نهی مفرد مخاطب (یار مفعول
اولی (ودوست ثانیسی (ناپایداره اضافت بیانیه دردوستی یا حرف مصدر را ادات مفعول نشاید فعل
نفی استقبال مفرد غائب شایدندن (شایستن دن دکل این غدار مؤخر مبتدا ونشاید مقدم خبر
ودوستی را مفعول نشاید درغداره مبالغه ایله تارك وفایه دیرلر (محصول بیت) حضرت شیخ خطاب
عام طریقیله بیورر ثابت وباقی اولمیان یاری دوست دوتمه یعنی اکلنوب طورمین نسنه یی سومه
رد ابن سید علی ولامعی وسروری
حاصلی فانی یه میل ومحبت ایله مقصود بودر که دنیانی قرار وبی ثباتدر اکا ومزخرفاتنه کوکل بغلیوب
تعشق ایله مصراع ثانی مقام تعلیلده در (زیرا بودنیا غداری دوستلغه لایق دکل برمحتاله درکه
کیمسه نك عقد نکاحنده قرار ایلیوب تازه تازه کوبه کولر اولدیرر * نیك و بدچون همی بباید مرد *
خنك ان کس که کوی نیکی برد * نیك ایو دیمکدر (وبد یارامز (چون تعلیـل (همی
ادات تأکید (بباید فعل مستقبل مفرد غائب کرك دیمکدر (مرد مردن معناسنه درزیرا ماضی
مضارعه مقارن اولسه مصدر معناسـنه در نتکه سابقا بیـان اولندی ایدی (پس بباید مرد
اولسر دیمکدر (بایدبا یددن مشتقدر بایستندن دکل بعضیلر ظن ایلدیکی کبی (خنك خانك
ونونك ضمی وکاف عربیله لفظ مشترکدر صوقله مبارك معناسی بینده (آب خنك وهوای
رد لامعی وکافی
خنك دیرلر صوق صوو صوق هوا دیمکدر بونده بختلو وسعادتلو معناسـنه درعربیده طوبی
دیرلر (که حرف رابط صفت (کوی طوپدرکه عربجه کوره دیرلر (نیکی یا حرف مصدر
(بردبونده فعل ماضی مفرد غائب درایلتدی دیمکدر کوی نیکی بیانیه در (محصول بیت) چونکه
انسانك نیك بختی وبدبختی اولیسردر (یعنی دنیاده هیچ کیمسه باقی قالیوب اولوب کیدیسردر
دولتلو سعادتلو اول کیمسه درکه ایلك طوپنی دنیا میدانندن ایلتدی (یعنی دنیادن آخرته خیرات
وحسناتله کتدی بونك اصلی بودرکه برطوپی برمیدانك اورتاسنه قورلر ومیدانه حدود وتعیین
رد شمعی
ایدرلر ورقاج اوزون چوکانلی آتلی بوطوپی چلرلر برکیمسه که بوطوپی تعیین اولنان حدوددن
اخراج ایدرسه دولت انکدرکه سائرینه غالب اولوراییدی بونده کوی نیکیدن مراد خـیرات
وحسناتدر بونده بعض شارحین فارسیده مصدرك انواعنی بیان صددنده اولمش برسی کندی
صیغه سی اوزره کلندردیمش (آمدن ورفتن کبی بری دخی ماضی صیغه سی اوزره درکه اکا مصدر
مرخم دیرلرکه ایکی قسمدربری یوکه واوعاطفه ایله استعمال اولنور (کفت وشنفت کبی (کفتن
رد شمعی
وشنفتن معناسنه درنتکه دیوان حافظده واقع اولمشدر (بیت) سخن عشق نه آنست که آید بزبان
ساقیامیده وکوتاکن این کفت وشنفت) (بویله دیمش اما خطا ایلمش (زیرا بونلر مصدر دکللردر
اسملر در دیمه وایشتمه معناسنه بری دخی یوکه واو عاطفه ایله استعمال اولنمز (امدشد
کبی که آمدن شدن معناسنه درنتکه جامینك یوسف وزلیخاسنده واقع اولمشدر (بیت) بزندان
تامهش خلوت نشین بود) (شدامدسوی زندانش چنین بود) (بونده ده خطا ایلمش (زیرا بونلرده
اسمدر کیتمه کلمه معناسنه مصدر دکلدر (اوچنجی وجه امر حاضر صیغه سی اوزره استعمال اولنور

تك ودو كبی تكیدن ودویدن معناسنه نتكه دیوان شاهیده واقع اولمش (بیت عمری براه عشق
زسر ساختم قدم (بار ازروی ان تك ودو میكندمرا) بونده ده خطا ایلمش (زیراتك ودویله بوره
معناسنه اسملردر مصدردكللر* برك عیشی بكور خویش فرست * كس نیارد ز پس ز پیش فرست*
(برك بانك فتحی ورانك سكونی وكاف عجمیله اسباب و براق معناسنه در یول وسفر
براغی كبی اغاج یپراغنه ده دیرلر (عیش عینك فتحیله دیرلكدر حیات معناسنه (و یا حرف
تنكیر (بكور باحرف صله كور كاف عجمیك ضمیله بونده قبر معناسنه در (خویش
واو رسمی وروم كسری ایله بونده كندی معناسنه در (كورك خویشه اضافیتده وعدم اضافیتده
جائزدر (فرست فعل امر مفرد مخاطبدر فرستیدندن فرستادندن دكل كوندر دیمكدر ارسال ایله
معناسنه (نیارد فعل نفی مستقبل (آریدندن كه مخففدر آوریدندن دكل كتورمز دیمكدر
(ز پس زی مفرده ازدن مخففدر (پس بونده اوك وایلرو معناسنه در عربیده قدام كبی
بعض نسخه ده تو بس واقعدر (محصول بیت) حیات ابدی براغنی قبریكه كوندر (یعنی
اخرتكه لازم اولان خیرات وحسنات واعمال صالحه ایلرو كوندر (حاصلی كندی الكله ارسال ایله
مصراع ثانی مقام تعلیلده در زیراكیسه سندنصكره كتورمز سن ایلریدن كوندر (یعنی
سن صاغلغكده اخرتك قایر زیراسندنصكره اقارب ورثه سنی قایرمز * عمر برفست آفتاب تموز*
اندكی ماندو خواجه غره هنوز* عمر عینك ضمی ومیمك سكونیله در بونده یاش معناسنه عینك ومیمك
ضمی ایله ده لغتدر (قسمده عینك فتحیله مستعملدر مصدرده بویله كاور عمر یعمر دن (یعنی علم بابندن
یشامق معناسنه (عمر مبتدا و برف خبری تقدیری عمر چون برفست در مبالغه قصدیله ادات
تشبیه ترك اولندی برف قار در عربجه ثلج دیرلر (واو حرف عطف و یا حرف حال (افتات
كنش در (تموزه اضافتی لامیه در ادناملابسه ایله (تموزتانك فتحی ومیم مضمومك تشدیدی وتخفیفیله
یای ایلرینك اورته اینه دیرلر (نیتكه بو بیتك ترتیبندن اكلنور (بیت) اذر ونیسان ایارست وخزیران
وتموز)(اب وایلول ودوتشرین ودوكانون وشباط)(آفتاب تموز مصراع ثانی یه مرهون مبتدا
(اندك ازدیمكدر (و یا حرف تنكیر (ماندك مقدم مفعولیدر (ماندنوك سكونیله لازمله متعدی
بیننده مشتركدر قالدی وقودی دیمكدر فعل ماضی مفرد غائبدر فاعلی تحتنده آفتابه راجعدر
جملهٔ فعلیه خبر آفتابدر (واو حرف حال (خواجه خاده روم ضمه ایله و واو رسمیله بونك كبی یرلرده
تعظیمی واجب اولان عزیزلره ووزرایه دیرلر (خواجه مبتدا (وغره غینك كسری ورای مشدده ایله
اسمدر غفلت معناسنه خبر مبتدادر (عجم عینی مفتوح اوقورمیدانك میمی مفتوح اوقودغی كبی
هنوز الآن دیمكدر (محصول بیت) عمر انسان وحیوان قاردر (یعنی تیز كچمكده قار كبی در
تیزار یمه ده وتموز آیدنك كنشی برف عمردن ازاجق قودی حال بوكه خواجه دخی غافلدر یعنی
آفتاب تموزقاری یجه كه تیز اریدرسه مرور ایام وازمنه عمری انجلین ازالدروا كسالدرمال بوكه
عمر صاحبی دخی خواب غفلتده عمرك كچمه سندن خبری یوق (حاصلی عمری تیز كچمه ده
قاره تشبیه ایلمش تیز اریمه ده (بونده آفتابه ظرف تقدیر ایدوب در آفتاب تموز دیوب ماند فعلنی
لازم معناسنه الوب ازقالدی دیلربیتك سرنه هیچ واقف اولمامشلر (وحاشیهٔ كتابنده ماند بونده
نهاده معناسنه دیین نه ماندی بلورمش ونه نهادی* ای تهی دست رفته در بازار* ترسمت پر
نیاوری دستار* (ای حرف ندامنادی محذوف (تقدیری ای مرد تهی دست (تهی بوش دیمكدر
خالی معناسنه (دسته وصف تركیبدرالی بوش دیمكدر صفر الید معناسنه فقر و یوقلقدن كنایتدر
(رفته ماضیدن قسمدر كتمش دیمكدر (تهی دستك رفته یه عدم اضافتی واضافتی جائزدر (در
حرف صله در با معناسنه (بازار معروف (ترسم فعل مضارع متكلم وحده و تا ضمیر مرفوع معناسنه

ردشمعی

رد لامعی وسروری
ردلامعی وسروری

مشهورسوزدرنه ویررسك
الكله اول بیله كیدرسنكله
سعد

ردابن سید علی ولامعی
وسروری وشمعی
ردشمعی

قورقرمسن دیمکدر (پرباء عجمك ضمیله طولو دیمکدر عربجه ملآن دیرلر امابا عربیله براولمقدهوار
نیاوریی تأکیدایدر وبوتقدیرجه دستاردن مراد دلبند اولور تأمل (نیاوری فعل نفی استقبال
مفرد مخاطب کتورمزسین دیمکدر (دستار بونده دستمال معناسنه‌در (نیاورینك مفعول اولی
(وپرمفعول ثانیسی (محصول بیت) ای بازاره الی بوش کتمش کیمسه قورقارم که دستمالکی طولو
کتورمزسین (یعنی ای صفر الید بازاره کیدن فقیر قورقرم سن بوش کیدوب بوش کله سین زیرا
بازار اهلی کیسه رایکان نسنه ویرمز (حاصلی ای آخرت بازارینه خیرات وحسناتسز واعمال
صالحاتسز واران کیمسه قورقرم که جنت نعمتلرندن محروم اولاسین (قورقرم دیدیکی انکیچوندر که
بوخصوصده کیمسه‌نك حقنده جزم یوقدر (زیرا اعمال موجب جنت دکلدر (بلکه مشیة اللهه
منوطدر * هر که مزروع بخور دبخوید * وقت خرمنش خوشه باید چید * هر که
تقدیری هر کس که ایدی ضرورت وزن ایچون کس حذف اولندی (مزروع اسم مفعولدر زرع
یزرع دن یعنی فتح یانده اکلمش دیمکدر (اما بونده اکن مراد در خوده اضافتی لامیه‌در
بخورد با حرف تأکید وخورد فعل ماضی مفرد غائب یدی دیمکدر (بخوید با حرف
مصاحبت (وخوید واو رسمیله خویش وزنی اوزرینه فصیل که ترکجه اکا حصیل
دیرلر (یعنی تازه ایکن یچوب حیوانه یدردکاری اریه (وقت خرمن اضافتی لامیه‌در
وباقی معناسنه‌در (نون ضرورت وزون ایچون ساکن اوقنق کرك ضرورت
قافیه ایچون دیین یکلش سویلمش (شین ضمیر مذکور کسه راجعدر (خوشه بونده بشاقدر
یعنی بغدای وغیرینك بشاغی که عربجه سنبله دیرلر بایدك مقدم مفعولیدر چید (جیم عجمینك
کسریله فعل ماضی در مصدر معناسنه زیرا مضارعه مقارندر دیوشرمك کرك دیمکدر
(محصول بیت) هر کیمسه که کندینك اکینی چکله یدی یعنی فصیل ایکن یدی اول کیمسه
خرمن زماننده باشق دیوشرمك کرك حاصلی هر کیمسه که جوانلق عالمنده خیرات وحسناته
واعمال صالحه‌یه عمرنی صرف ایلیوب لهو ولعبله تضییع اوقات ایلدی پیرلك زماننده باری قادر
اولدیغی مرتبه آخرت یولنه سعی ایلمك کرك تا که مالایدرك کله لایترك کله ایله عامل اولمش * پند
سعدی بکوش جان بشنو * ره چنینست مرداش برو * بو بیت قدیم نسخه‌لرده بولنمدی ایکن شارحلر
یازدیغیچون یازلدی (پندیای عجمینك فتحی وسکون نونله وعظ ونصیحت معناسنه‌در (سعدیه
اضافتی لامیه‌در (با حرف مصاحبت (وکوش کاف عجمینك ضمیله قولاغه دیرلر که عربجه اذن وسامعه
دیرلر (جانه اضافت بیانیه‌در روح حیوانی‌یه جان وانسانی‌یه روان دیرلر (بشنو بایله مؤکد فعل
امر مفرد مخاطبدر شنویدندن شنیدندن دکل ایشت دیمکدر (پند بشنوك مفعولی صریحی وبکوش
غیر صریحی (ره راهدن مخفف یول دیمکدر مبتدا (وچنینست خبری اصلنده چون اینست در چون
ادات تشبیه واین اسم اشارتدر قریبه وسین وتا ادات خبر ترکیب ایله چونین اولورسمی واین دن همزه
حذف اولنوب چینست اولدی بونجاینده‌در دیمکدر بو لفظی چنین است همزهٔ مجتابه ایله یازنلر
فارسی املادن اکاه دکللر یمش مردار دیمکدر رجل معناسنه (وباش فعل امر مفرد مخاطبدر
باشیدندن ار اول دیمکدر اکثر نسخه‌باشد ذمکره واو عاطفه یازار با حرف تأکیددر (ورانك فتحیله
فعل امر مفرد مخاطبدر رویدندن کیت دیمکدر (محصول بیت) سعدینك پندینی جان قولاغیله
ایشت یول بونجاینده‌در ار اول کیت یعنی بنم نصیحتم شریعته وحقیقته وطریقته موافق ومطابق
دربو که یابش وهرقنده کیدرسك کت * بعد از تأمل این معنی مصلحت اندیدم که در نشین
عزلت نشینم ودامن صحبت فراخود چینم ودفتر از کفتهای پریشان بشویم ومن بعد پریشان
نکویم * بعد از صوك معناسنده‌در که عجم پس لفظیله تعبیر ایدر (تأمل مصدر در تفعل بابندن

رد شمعی

رد لامعی

ردن اسید علی ولامعی
وسروری وشمعی وکافی

فكر وملاحظه معناسنه (این معنی یه اضافتی مصدرك مفعولنه درمعلوم اولا كه هر كلمك كه اخر الف
اوله كر كسه اول الف یاشكلنده یازلسون كر كسه الف شكلنده عجم ماقبلنی مكسور ایدر یا یه منقلب
اولمق ایچون مثلا موسی وعیسی ومعنی بی یایله اقورلر (وكاه واو كه اخری یا اولان كلمه نك یانك
ماقبلنی مفتوح ایدرلر یا الفه منقلب اولماغیچون مثلا تمنی وترجی وتقاضی بی وتعدی بی تمنا وترجا وتقاضا
وتعدا اوقورلر فاحفظ (پس بونده معنابی ایكی وجهله اوقق جائزدر وبونده این معنادن مراد ابیات
سابقه نك مضمونلریدر دیدمك آن مفعول اولی (ومصلحت مفعول ثانیسی (كه حرف بیان (نشین
نونك فتحی وكسریله اوتراجق یره دیرلر وهر حیوانك كیجه یاتغسنده مستعملدر عزلسنه اضافت
بیانیه در (عزلت فراغت وانقطاع معناسنه درنتكه العزلة عبادة بیورمشلر (یعنی خلقدن منقطع
اولمق عبادتدر (نشینم فعل مضارع متكلم وحده در نشیندندن (واو حرف عطف (دامن (ودامان
اتكدر كه عربجه ذیل دیرلر صحبته اضافت لامیه درمجازا (فراونك كبی برلرده باء صله معناسنده در
(خود كندی معناسنه در (چینم فعل مضارع متكلم وحده در چیندندن بعض نسخه ده فراهم
دوسمش (واو حرف عطف (دفتر معروف ومضاف الیه محذوف تقدیری دفترزباندر (كفتها
كفته نك جمعیدر لغتده سویلنمش الفاظ وكلماته دیرلر اما بونده سخنها معناسنه در سوزلر دیمكدر
(پریشانه اضافت بیانیه در لغتده طاغنق دیمكدر اما بونده كلام لغودن عبارتدر (بشویم یا حرف
استقبال بو یابی ظرفای عجم مكسورو بعض روستایبلری مضموم اوقورلر (پس منه سنده یا مضموم
اوقمق كرك دیین زوستابی طبع ایمش (شوییدندن شستندن دكل (نكویم فعل نفی مستقبلدر
كوییدندن كفتندن دكل بو درت فقره واو عاطفه ایله كلدیكیچون متصل یازلدی صنعت وصله دلالت
ایلسون حاصلی مذكور معنابی تأمل ایلكدنصكره مصلحت انی كوررمكه عزلت اوتراغنده اوتورام
وصحبت اتكنی كندومه دیوشورم ودفترزبانی پریشان كلماتدن یویم ومن بعد پریشان سویلمیم (یعنی
دنیا كلماتنی ترك ایدم و هر كز رطب ویابس سویلمیم * (بیت) * زبان بریده بكنجی نشسته صم بكم * به
از كسی كه نباشد زبانش اندر حكم * زبان معروف (بریده یانك ضمیله اسم مفعولدر (بریدندن
كسلمش دیمكدر (زبان بریده وصف تركیبی دردلی كسك معناسنه (یا حرف ظرف (كنج كاف
عربینك ضمی ونونك سكونیله مطلقا بوجغه دیرلر (یعنی طاشرا كی وایچریكی بوجغه دیرلر
اما پغوله بای عجمینك ضمیله ایچ بوجغه دیرلر (صم صادك ضمی ومیم مشدد دله اصمك جمعیدر
حمر احمرك جمعی اولدیغی كبی نهایتی بو مضاعفدر صاغرلر دیمكدر (بكم ده بانك ضمیله
ابكمك جمعیدر دلسزلر دیمكدر (كسی یا حرف وحدت (كه حرف رابط صفت (زبانش
شین ضمیر كسه راجعدر (اندر ادات ظرفدر دركبی بلكه دراندردن مخففدر (حكم بونده امر
معناسنه در (محصول بیت) دلی كسك بربوجقده اوتورمش صاغرلر ودلسزلر بكدر بر كیمسه دن كه
دلی كندی حكمنده اولمیه یعنی دلنه ضبطی اولمیا بلكه كوكلنه كلنی دلنه كتوره یعنی
صاغرلغه ودلسزلكه اوروب خلقدن منقطع اولان كیمسه لر زبانی ضبطنده اولمیان پریشان
وزوائدكو كیمسه دن یكدر (بونده جمع صیغه لرینی ایراد ضرورت وزن ایچوندر دیین معنای بیته
واصل اولمامش واصملر وابكملر كبی بربوجقده دلی كسلمش یعنی خاموش اوترمش كیمسه بووجهله
دخی معنی قابلدر (مقطوع اللسان یعنی خاموش اولوب بربوجقده صم وبكم اوترمش كیمسه
بوتقدیرجه ادات تشبیه مقدراعتبار اولنماز (وصم وبكم ذكر جمع واراده واحد قبیلندن اولور
غفلت اولنمید دیین كیمسه ایكی تقریرنده بله خبط عشوا ایلمش (مصراع اولك معناسنده
ادات تشبیه محذوفدر یعنی دلسزلر وصاغرلر كبی بریده زبان بركوشه ده اوتران كیمسه
یاخود ادات تشبیه ملحوظا اولمیه یعنی بریده زبان اولوب بركوشه ده صم بكم اوتران كیمسه

دفترجمعروزنندبریرینه ضم
و پیونداولنمش نیجه اوراق
مشتمل نسخه یه دینور كر كسه
اوزرنده حسابیازلسون
كركسه آخرنسنه دالنك
كسری دخی جائزدر كذا
فی اللغات للطبایع
بدلامعی وشمعی

بد سروری

بد شمعی

بدكافی

(دیمك)

دیمك مراد اوله بوتقدیر جه صم بکم ذکر جمع واراده‌ٔ واحد قبیلندن اولور دیبن اوایکی
کبی صم بکم عمی اصحابندن ایمش * تابکی ازدوستان که درنجاوه انیس، من بودی ودرحجره
جلیس من برسم قدیم ازدردر آمد چندان که نشاط وملاعبت کرد وبساط مداعبت کسترد
جوابش نکفتم وسراز زانوای تعبد برنکرفتم رنجیده نکه کرد وکفت * تاانتهاء غایت
ایچوندر (یکی برسی (که حرف رابط صفت (نجاوه ونجابه واووبایله وکژاوه وکژابه ینه
بوله (زیرا اوله بانك تبادلی وتواخیسی وارمحفه معناسنه کجاوه معرب کژاوه درکاف وزای فارسیله
دینلر بازلمش (زیرا کچه ده کژده فارسیدر اکری دیمکدر وکافلر عربیدر بهر حال کاف
عربینك فتحیله کژاوه‌دن معربدر دیبن بولنقدن اکاه دکل ایمش (آوه‌ٔ آویختندن اشتقاق
ایلینك قلمی سهو ونسیان ایلمش (انیس فعیل بمعنی فاعلدر موانس معناسنه مزاج وخوی
الشدرمق معناسنه (حجره معروف (جلیس فعیل بمعنی فاعلدر همنشین معناسنه تقدیری جلیس
من بودی ایدی فقرهٔ اولی ده ایراد ایلمکله اکتفا اولندی باحرف مصاحبت (رسم بونده عادت
دیمکدر قدیمه اضافت بیانیه در (درقپو (درآمد ایچرو کردی یعنی قپودن ایچو کردی (چندان
اولقدر دیمکدر (نشاط نونك فتحیله سرور یعنی شنلك نونك کسریله اولیجق ناشطك جمیدر
(ملاعبت مفاعله بابندن مصدر در اویون یعنی بازی وحشراق (بساط مفاعله بابندن مصدر
ثانیدر اما بونده دوشك مراددر (مداعبت ینه مفاعله بابندن مصدر در مزاح ولطیفه معناسنه
(کسترد فعل ماضی مفرد غائب دوشدی دیمکدر (جوابش شین ضمیر یکی ازدوستانه راجعدر
(زانو دز در عربجه رکبه دیرلر رانك ضمیله تعبده اضافتی بیانیه در (تعبد خدمت وقوللغه
دیرلر (برنکرفتم بحسب لغت یوقاری طوتمدم دیمکدر اما استعمالده قالدرمدم معناسنه در
(رنجیده بونك کبی هاء رسمیلره هاء ترتب دیرلر انجوب دیمکدر ان شاء الله تعالی کلدوکی
یرلرده تنبیه اولنور (نکه کردنو نك کسر وکاف عجمیله نظر ایلدی دیمکدر (محصول ترکیب)
سابقا ذکر ایلدیکم مصلحت اوزره اولدم یعنی خلقدن منقطع اولوب بربوجق اختیار ایلدم
اول وقتده دك که دوستلردن بریسی که حج یولنده بنله محفه دش اولوردی ودیار غربنده هم حجره
وهمنشینم ایدی (حاصلی یار قدیم ومحب حمیم ایدی عادت سابق ایله یعنی بی تکلف لا ابالی
قپودن ایچرو کردی اولقدر سرور وشاد مانلق ایلدی وشطارت ومباسطت کوستردی
یعنی بنی غمکین وحزین ظن ایدوب انواع ملاطفات واصناف مطایبات ایله بنی سویلتمك مراد
ایلدی (زیرا بو زمانه دك بویله حالم واقع اولمامشیدی ویانمه کلدکچه بلاتکلف مصاحبته
مأنوس ایدی بو قدر احوال که ایلدی اصلا اکا جواب ویرمدم وباشمی زانوی مراقبه دن
ورکبهٔ تعبددن قالدرمدم یعنی انکله هیچ مقید اولمدم وبوقدر حشراغنه التفات ایلمم بویله
اولیجق بکا انجوب نظر ایلدی ودیدی (فقرهٔ اولی ده محنت وفقرهٔ ثانیده محبت لفظلر بنی
زیاده ایلینلر یانندن ایلمشلر نشاطی ملاعبته مضاف ایدوب معناسی اولقدر که ملاعبت
سروربنی ایلدی دیبن جمیعی نسخه‌لره مخالف یازمش (رنجیده اسم مفعولدر انجمش دیمکدر
دیبن صیغه‌ده ومعناده اصابت ایلمامش ومعناسنده انجمش اولدغی حالده یعنی غضبله بکا
نظر ایلدی دیبن منطوق ترکیبه مناسب معنی ویرمش زیرا بومرتبه غضب لازم دکل فتأمل
* قطعه * کنونت که امکان کفتار هست * بکوای برادر بلطف وخشی * کنون کاف
عربینك ونونك ضمیله شمدی دیمکدر الآن معناسنه اکنوندن مخففدر فتح همزه ایله (که
حرف بیان (امکان افعال بابندن مصدر در قدرت معناسنه (کفتار اصلنده وصف ترکیبدر
آر بدندن که مخففدر آوردندن کفت اسم مصدر قول معناسنه قول کتوریجی دیمکدر

ردكافی

رد ابن سيد علی وسروری
ردكافی
ردد قايق الحقايق
محفه ميمك كسری وحالك
فتحی وفاء مشدد ايله
معروف شد

رد ابن سيدعلی وسروری
وكافی
ردشمعی
رد لامعی
ردشمعی

صكره مجموع مركبی كلامده استعمال ایلدیلر پس اضافت مصدرك مفعولنه در (باحرف
تأكید (كو كاف عجمك ضمیله فعل امر مفرد مخاطبدر كویدندن گفتن دكل (برادر اصل
لغتده بونك كبیلرده ذال معجه ایله در لكن عموما استعمال دال الله در یعنی مهمله ایله نتكه رشید الدین
وطواط عروضنده تعیین بیورمشدر (قطعه) درزبان فارسی فرقی میان دال وذال (یاد گیراز
من كه این نزد افاضل مبهمست (پیش ازو در لفظ مفرد گر صحیح ساكنست) (دال دان آن را
وباقی جمله ذال معجمست) (لطف لغتده یومشاقلقدر (اما بونك كبی یرلرده ایلك وملایمت
معناسنه در (خوش واو رسمیله لطفه عطف تفسیری شكلیدر سابقا اشارت اولندی كه
بونك كبی خارلك فتحه لری روم ضمه ایله اوقنور (وباحرف مصدردر ایلك دیمكدر (محصول بیت)
شمدی كه سنك كلامه وتكلمه قدرتك وطاقتك واردر (امدی ای برادر لطفله واحسان ایله
سویله یعنی لطف واحسان ایدوب تكلمه ونطقه كل * كه فرداچو پیك اجل در رسد *
بحكم ضرورت زبان دركشی * كه حرف تعلیل (فردا یرته ویارین معناسنه در عربجه
غدا دیرلر چوادات تعلیل (پیك معروف عربجه برید دیرلر فعیل وزنی اوزره (اجله اضافتی رد ابن سید علی وسروری
بیانیه در (ویاخود لامیه كه حضرت عزرائیل مراد اوله واكمل وجه (در حرف تأكید
(رسد رانك وسینك فتحه لریله فعل مضارع مفرد غائبدر رسیدندن بونده ایرشه دیمكدر
(باحرف مصاحبت (حكم بونك كبی یرلرده محض تأكید افاده ایدر (ضرورت معروف (در
حرف تأكید (كشی فعل مضارع مفرد مخاطب (زبان مفعول صریحی (وبحكم غیر صریحی
(محصول بیت) ای قرنداش لطف ایله سویله زیرا یارین كه اجل پیكی ایرشه یعنی موت مطلب
وفوت كه متعین اوله بالضروره دلكی تكلمدن چكرسن * یكی از متعلقان منش برحسب واقعه
مطلع گردانید كه فلان عزم كرده است ونیت وجزم كه بقیهٔ عمر دردنیا معتكف نشیند وخاموشی
گزیند تونیز اگر توانی سرخویش گیر وراه مجانبت پیش گفتا بعزت عظیم (وصحبت قدیم كه
دم برنیارم وقدم برندارم مگرانكه سخن گفته شود برعادت مألوف وطریق معروف كه
آزردن دوستان جهلست وكفارت یمین سهل * متعلقان الف ونونله جمع اولدی ذوی
العقول له صفت اولدیغیچون تقدیری ازمردمان متعلقان (منش ضمیر یار قدیمه راجعدر رد لامعی
معناده گردانیده مقیددر (حسب حالك وسینك فتحیله اصل ومقدار معناسنه در (واقعه دن
مراد شیخك قصد عزلت وانقطاع عن صحبت خلقدر (گردانید فعل ماضی مفرد غائبدر
بونده ایلدی دیمكدر (كه حرف بیان (فلان الفاظ كنایه دندر (بونده مراد حضرت شیخدر
(عزم قصد دیمكدر (نیت قصده عطف تفسیردر (جزم قطع معناسنه در (نیت جزم
شول نیتدر كه انفساخ قبول ایلمیه كه حرف بیان (بقیهٔ عمر اضافتی لامیه در (خاموش
اسمدر ساكت معناسنه خوش وخامش وخمش ده دیرلر (گزیند فعل مضارع مفرد غائبدر
گزیدندن گزیدن دكل اختیار ایلیه دیمكدر (نیز دخی دیمكدر (توانی فعل مضارع مفرد مخاطبدر
قادر ایسك دیمكدر (سر لفظ مشتركدر بونده باش اولمق جائزدر یعنی باشك تداركین گور
دیمكدر سودا وهوا معناسنه اولمقده قابلدر یعنی سوداء نفسانیكی وارزوی طبعكی طوت
ضبط ایله كه پایمال حوادث نفس اولمیه سین (مجانبت بونده خلقدن عزلت وانقطاع
معناسنه در (پیش اوك معناسنه در تقدیری پیش گیر در فقرهٔ سابقه یه قیاس ایله
(گفتا اول یار قدیم دیدی (بعزت باحرف قسم (عظیم اولو دیمكدر اضافت لامیه در
اولو اللهك عزتیچون دیمكدر (صحبت قدیم عزت حقیه معطوفدر یعنی ارامزده واقع اولان
قدیم صحبت ودوستلق حقیچون دیمكدر (كه حرف بیان (دم نفس (برنیارم چقارمیم یعنی

نفس چقارمیم عدم حضور وقرار دن کنایه در نتکه ترکیده سوزلم الایم دیرلر دیکنمك
وارام مقامنده (قدم اقنده طباندر اما بونده ایاق مراد در رجل معناسنه مجازا (بردارم اقتده
یوقاری طوتمایدر اما بونده قالدرمیم دیمکدر طوردوغی یردن کتمه مکدن کنایه در (مکرادات
استمادر الامعناسنه (انکه اولوقت دیمکدر (که حرف بیان (کفته شود فارسیده اسم مفعول
افعال عامه نك برله کلور کاه اولور که فعل عامی حذف ایدوب یرینه مفعولیت معناسنی
قصد ایدرلر (پس بونده معنی سویلانه دیمکدر (عادت مألوفدن مراد عادت معهوده درکه
حضرت شیخله کندینك اراسنده واقع اولان مصاحبتدر (پس طریق معروف بونکله
عطف تفسیری شکلی اولور (که حرف تعلیل (از ردن لازمله متعدی بیننده مشترکدر
لازم اولنجه دوستان فاعلی اولور (پس مراد یا شیخك انجمنی اوله و یا معهود دوستك
متعدی اولنجه دوستان مفعول اولورینه اشتراك اورزه لیکن سوق کلامه مناسب وملایم اولان
متعدی اولوب فاعلی شیخ اوله ومفعولی یار قدیم اوله فتأمل (ازردن مبتدا (وجهلست خبری
(کفارت بونده اهل شرع هر کناهی ازاله ایچون تعیین وتقدیر ایلدیکی نسنه در (یمین بونده
اندمعناسنه در فارسیجه سوکند دیرلر سینك وکاف عجمینك فتحه لریله (بو فقره معنای
شرطیی متضمندر (یعنی یمین ایلدیسه کفارتی سهلدر ویا یمین ایلیوب بلکه مشایخك
برخیره نیت وقصدی حکم یمینده ایسه ده کفارتی سهلدر که کفارت یمین اوچ کون اوروج طوتمق
ویا اون کشینك قارنن طویور مقدر بو ایسه چوق مصلحت دکل (محصول ترکیب)
بنی متعلقلرمدن بریسی یارقدیمی اصل قضیه یه ومقدار واقعه یه مطلع ایلدی که شیخ قصد
وعزیمت ایلمشدر دخی قطعی نیت طوتمشدر که انفاسنه مجالی یوق که عمرك باقیسنی
دنیاده معتکف اوتوره وصمت وسکوت اختیار ایلیه سنده اکر قادر ایسك باشك قیدنی کور
(وهوای نفس وارزوی طبعدن کچ (وخلقدن انقطاع وعزلت ایدوب تباعد وتجنب
طریقنی اوکوکه طوت (حاصلی خلقدن اختلاط واتلا فی قطع ایله (اول یارقدیم بو تقریری
ایشدوب بو بیانی دکلینجه دیدی عظیم خدانك عزتی حقیچون وشیخله واقع اولان صحبت
قدیم حقیچون که ارام ایلمزم وبرنفس المزم وبرادم ادوب بوندن کتمزم الاول وقت که سوز
سویلنه عادت مألوف ومعهود وطریق معروف ومعلوم اوزره یعنی رسم قدیم اوزره مکالمه
ومصاحبت اولورسه فیها ونعمت (والا بنده همان شیخك یاننده اعتکاف ایدوب کندینك قتنده
صمت وسکوت اولوب خلقدن منقطع اولورم زیرا دوستلری انجمنك ویا دوستلرك انجمنی جهلدر
ویمین الدیسه کفارتی سهلدر (کانه که شیخك بویله ایلمسی حقنده نقصیه اکلر که بونجه الحاح
وابرام ایلمزیرا شیخ کبی برمفید فاضلك عزلتی قابل طالبلره زیان ایدر بو ایسه مرشدلره لایق
دکل نتکه بوندنصکره لمیتنی بیان ایدوب بیورر* وخلاف راه صوابست وعکس رأی
اولی الالباب ذوالفقار علی درنیام وزبان سعدی درکام *واو حرف عطف (و یا حرف حال
خلاف نقیض صوابدر که طوغریدر (یعنی او یاموق (خلافك اضافتی لامیه در
(وراهك بیانیه (عکس معروف (رأی رانك فتحی وهمزه نك سکونیله فکر معناسنه در
همزه یی الفه قلب ایلمکده جائزدر (اولی حالت نصبی وجری یایله وحالت رفعی واوله درذونك
جمعیدر خلاف قیاس اوزره زیرا قیاسی جمعی ذووندر حالت رفعده وذوین در نصب
وجرده ارباب واصحاب معناسنه (الباب لبك جمعیدر عقللر دیمکدر (پس اولو الالباب اصحاب
عقول دیمکدر (ذو صاحب معناسنه اسمدر اسماء سته دن که حروفله اعراب اولور (فقار
فانك فتحیله اوکرغه کمکاری که واحدی (فقاره در اما بونده ذو الفقار فانك فتحیله حضرت

محمد صلى الله تعالى عليه وسلم امام على رضى الله عنه حضرتلرينه هبه ايلديكى قلج در خلاف مقدم خبر(وعكس اكامعطوف (وذوالفقار مؤخرمبتدا (نيام بونده قين درعر بجه غلاف ديرلرغينك كسريله (كام كاف عربيله لفظ مشتركدرمراده ودماغه وچكه يه ديرلر بونده چكه مراد در (محصول تركيب) دخى صواب بواينك خلافيدر ويا حال بوكه راه صوابك خلافى ونقيضيدر وارباب عقولك عكسى حضرت امام عليك ذوالفقارى قينده اولمق (يعنى غلافدن چقمامق زيرا امام على حضرتى سل سيف ايلسه بوقدر غزوات ايدوب اندن آثار عجيبه واخبار غريبه كه نقل اولنور وجود بولمزدى (شيخك دخى لسانى دماغنده قالوب صامت وساكت اولسه بوقدر معارف ومزايا مسطور اولميوب مستور قالوردى (پس حضرت شيخ ارشاد ووعظدن خاموش اولمق نيجه قابل طالبلره حرمان ايراث ايدر (امدى تكلم ايلمك كرك كه مريدان مستفيد ومستفيض اولالر (بعض نسخه ده (ونقض رد ابن سيد على ولامعى وسرورى وكافى ودقايق الحقايق
عهد اولى الالباب واقعدر (نقض مصدردرضرب بابندن بوزمق عهدى بوزمق ديمكدر (كام بونده كاف عجميله در ديينلر خطاى فاحش ايلمشلر (نته كه حضرت جامى نك كاف قافيه سنده بربنده واقعدر (بيت) (كسى كه كام درين بحرميرتدپى كام) (بكامى راسد اخرولى بكام نهنك وخواجه آصفى بيورر)(بيت)(بسى خودرادرآب ديده چون ماهى وطن ديدم)(كه تاقلاب زلفش رابكام خويشتن ديدم * قطعه * زبان در دهان اى خردمند چيست * كليد در گنج صاحب هنر * بو بيت سؤال وجواب صنعتنى متضمندر (خردخانك كسرى ورانك فتحيله عقل معناسنه در (هوشده ديرلر (منذادات نسبتدرلى معناسنه (دولتمند دولتلى ديمكدر (كليد كاف عربينك فتحيله مفتاح معناسنه اما كسر كافله ده اوقورلرنته كه تركيده قفله كافك كسريله كليد ديرلر (كنج كاف عجمينك فتحيله خزينه يه ديرلر اضافتلر لاميه لردر (لكن كليدك دره (ودرك كنجه اضافتلرى ياى بطتيل درياى بطنى مضافك كسره سنك اشباعندن متولد اولان يايه ديرلر (ساحب هنروصف تركيبى اقسامندندر (محصول بيت) (اى خردمند اغزده دلندر بوسؤالدر (صاحب هنرك خزينه سى قبوسنك كليدى (يعنى مفتاحيدر بوجوابدر ــغلـــــ
* چودر بسته باشدچه داند كس * كه جوهر فروشت يا پيله ور * بسته باشد بغلواوله ديمكدر (داند فعل مضارع مفرد غائبدر (دانيدندن بيلور ديمكدر (كسى ياحرف وحدت (كه حرف بيان (جوهر فروش وصف تركيبى در (فروشيدندن فروختن دن دكل جوهر صاتيجى ديمكدر (پيلورچرچى يه ديرلر (محصول بيت) چونكه صاحب هنرك خزينه سى قپوسى بغلواوله كيمسه نه بيلور كه مذكور صاحب هنرك جوهر صاتيجى ميدر يوخسه چرچيى (يعنى مادام كه بركيمسه تكلم ونطقه كلميه (عالم ميدر جاهلميدر كيمسه نك معلومى اولماز (پس هر كسك علمى ومعرفتى كلامندن رد لامعى
معلومدر (پيله چرچى اسبابنه ديرلر دين غلط ايلمش (زيرا پيله ايكه وارشيه ديرلر مطلق چرچى اسبابنه ديمزلر * قطعه * اكرچه پيش خردمند خاشى ادبست * بوقت مصلحت ان به كه درسخن كوشى * (پيش خردمند لاميه (خامشى ياى مصدر يه ايله مبتدا (وادبست خبرى (وپيش خردمند ظرف مكانى (بوقت باحرف ظرف (وقت مصلحت لاميه در (درسخن (در حرف صله كوشى كاف عربينك ضميله فعل مضارع مفرد مخاطبدر دوريشه سين (يعنى سعى ايده سين ديمكدر رد كافى
(محصول بيت) اكرچه عاقل قتنده واوكنده ايسم اولمق (يعنى سكوت ايلمك ادبدر (حاصلى معتوادر اما مصلحت وقتنده اول يكدر كه سوزه جالشه سين يعنى سكوت ممدوحدر (اما هر ير ده دكل بلكه تكلم ايلمامكدن ضرر ونقصان مترتب اولسه انده سكوت مذمومدر * دچيز طيره عقلست دم فروبستن * بوقت كفتن وكفتن بوقت خاموشى * بو بيت وله نسبت ايله مقام

تعليلده واقعدر (چيز نستند ديمكدر (طيره معلوم اولا كه فارسی دالده سكز حرف اولماز (قطعه)
هشت حرفست آن كه اندر فارسی نايد همی) (تانياموزی نباشی اندرين معنی معاف) (بشنواز
من اين حروف و يادگيرای اهل دل (ثا وحا وضاد وصاد وطا وظا وعين وقاف) پس
سكز حرفك بريسی موجود اولسه بودلمه يا تعريفات عواميه دندر و يا غيری دلدن منقول (ابس
مطلب
طيره‌نك اصلی تيره‌در لفظ مشتركدر غضبله بولانق معناسی بيلند: (امری التباس لازم كلمدوندر و
غضب معناسنه اولانی طايله يازديلر (بونده عقله اضافت مصدرك مفعولنه اضافتيدر و همزه
بختيله اضافت ايچون كلمندر (تقديری سبب طيرهٔ عقلدر (دم بونده نفس در (فروفك ضميله
بونك كبی يرلرده محض تأكيد ايچوندر نفس بغلامق ترك تكلمدن كنايه‌در كفتن قرينه سيله (بوقت
با حرف ظرف واضافت ظرفك مصدرينه‌در (واو حرف عطف كفتن مصدر بنی دم فروبستنه
عطف ايدر بوقت خاموشی اضافتی سابق كبيدر و يا حرف مصدر (محصول بيت) ايكی نسنه
عقلك غضبنه و بحضورلغنه سبب در (بريسی تكلم لازم اولدقده سكوت ايدوب خاموش اولمق
(وبريسی ساكت وخاموش اولاجق وقتده تكلم ايتمك (حاصلی سويليه‌جك وقتده سويلمامك
وسويلميه‌جك وقتده سويلمك (زيرا ايكسندنده ندامت حاصل اولور كه سبب غضب عقلدر
(مصراع ثانينك معناسنده ايكی نسنه عقلی غضبه كتوريجيدر ديوب (منه سنده طيره
بونده مصدر بمعنی فاعلدر دبين عندی سويلش (وطيره خفت معناسنه دردين
ردشمی
ردكافی
اثرنجه كتمش * فی الجمله زبان ازمكالمهٔ اودر كشيدن قوت نداشتم وروی از محاوره
او كردانيدن مروت نداشتم كه يار موافق بود ومحب صادق * مكالمهٔ او مكالمه مصدر در
مفاعله بابندن سويلك وسويلشمك مشاركت بين الاثنين در (او ضمير غائب يار قديمه راجعدر
(اضافت مصدرك مفعولنه‌در (در حرف تأكيد (كشيدن چكمك زبان مقدم مفعوليدر (محاوره
ومحادثه برمعنايه در مصاحبت ديمكدر (كردانيدن بونده دوندرمك ديمكدر اعراض ايتمكدن
كنايه‌در (روی كردانيده‌نك مقدم مفعوليدر (فقرهٔ اوليده كه كبی (كه حرف تعليل (محصول
تركيب) حاصل كلام يار قديمله سويلشمدن ديلی چكمكه قوت طوتمادم (يعنی انكله مكالمه‌دن سكت
اولوب سويلشمامكه قادر اولمادم (دخی انكله مصاحبت ايتمكدن يوزم دوندرمكه مروت بلمدم
حاصلی مصاحبتدن كليا اعراض ايتمكی معقول ومناسب كورمدم (زيرا يار موافقم ومحب
صادقم ايدی * بيت * چو جنك آوری باكسی برستيز * كه ازوی كزيرت بود يا كريز * بو بيتی
بر رساله مزده كمال تحقيقله تحقيق ايلمشز مراد ايدن انده كورسون (چون ادات تعليل (جنك آور
وصف تركيبی در (آوريدندن و يا ضمير خطاب چونكه جنك آورسين مراد حقيقده جنك آورلك
دكلدر بلكه قصه‌دن حصه‌در (يعنی چونكه الكدن ايش كلور ديمكدر (با حرف مصاحبت
برستيزه متعلقدر ماقبلنه دكل (كسی يا حرف وحدت نوعيه (بر حرف تأكيد (ستيز فعل امر مفرد
مخاطب اونكولك (يعنی لج وعناد ايله ديمكدر (كه حرف رابط صفت (وی واوك فتحی و يانك سكونيله
او كبی ضمير غائبدر هو معناسنه (كزير كافك عجميك ضمی وزانك كسريله ضرورتسزلك معناسنه در
عربيده (بدكبی ادات نفی (يعنی ناداخل اولمجق ضرورت معناسنی افاده ايدر (نته كه حضرت
مولانا جامی برقطعه‌ده ايكسينيله جمع ايدوب بيورر (قطعه) علمی كه نا كزير تو باشد بدان كرای)
و آنرا كزان كزير بود جست وجو مكن)(و آنكه كه حاصل تو شود علم ناكزير)(غير از زمت بموجب
اوارزو مكن)(ملا حضرتلری اوغلنه نصيحت بيورر (بر علم كه سنك ضرورتك يعنی سكا لازم
وضروری اوله اكا ميل ايله (اما اول علمی كه اندن ضرورتك ولازمك اولميه جست وجو ايتمه (يعنی
اكا طالب اولمه اندنصكره كه سكا علم ناكزير يعنی ضروری علم حاصل اوله حاصلی علم ضروری كه سكا

حاصل اول علمنا کزیرایله (یعنی موجبیله ومقتضاسیله عملدن غیری نسنه ارزو ایله دیمکدر (بیت)
تویی که دردوغت یارنا کزیرمنست) (جفاو هرچه رسدارتو دلپذیرمنست) یارنا کزیرضرور و تسزیار
دیمکد نظامی مخزن الاسرارده یورر (بیت) هست زیاری همه رانا کزیرخاصه زیاری که بود دست
(کیر) هر کسه بریاردن ضروری درد یمکدر (حاصلی بو بیت مزالق الاقدام واقع اولدیغیچون مکرر
ابیات استشهاد ایراد ایلدك (اکرچه که عادتمز دکلدر (وتا ضمیر خطاب (بود فعل مضارع
مفرد غائب (کزیرك اوله دیمکدر (یا حرف عطفدر عربیده ام واو کبی (کریز معطوفدر کزیره
بونده اسم مصدر در قاچه معناسنه نفرت دیمکدر (کریزیدن کزیختن دن دکل (کریز ردلامعی
بونده کریختن معناسنه در دین اسم مصدری بلزیمش (محصول بیت) چونکه جنك آورسین ردلامعی
یعنی صواش اربسین والکدن لج وعناد وجدال کلور برنوع کسه ایله لج وعناد وجدال ایله که
اندن احتیاجسز اکلك وضرورتسز اکلك اوله یعنی اکا هیچ بروجهله اختیاجك وضرورتك
اولمیه ویااندن نفرتك وکریزك اوله (یعنی اندن قاچمنك واعراضك اوله (امابو بکاکلن یارقدیم
بنم ضرورتلی وناکزیرو محتاج الیه دوستم ومحبم ایدی واندن هیچ بروجهله کریزونفرت واعراضم رد ابن سید علی ولامعی
یوق ایدی (بوبیت بوستانده کلور ومعناسی بونك بودر (پس معلوم اوله که عموما شراح بو بیتك ورد سروری وشمعی وکافی
معناسنه واصل اولمامشلر وبعضیسی شویله اطناب کلام واکثار مقال ایلمش مآل ونتیجه سی
محض ژاژ باقلبلکه اندن دون وسافلدر تأمل تدبر * بحکم ضرورت سخن کفتیم وتفرج کنان
بیرون رفتیم * بحکم باحرف مصاحبت وحکم بونك کبی یرلرده تأکید افاده ایدر اںجق بالضروری
دیمکدر (سخن کفتیم سوز سویلشدك ویاسویلدك (تفرج لغتده انکشافدر (یعنی آچلمق وغمدن
قورتلمقدر اما سیر محلنده مستعملدر بونده مراد سیردر (تفرج کنان اصلی تفرج کن در (یعنی
وصف ترکیبی در (والف ونون مبالغه معنا رینی افاده ایدر تفرج ایدرك دیمکدر (بیرون
طشره (یعنی شهردن طشره باغلر وباغچه لر جانبنه کتدك دیمکدر (محصول فقرتین) وقتاکیم
کلن دوست بنم یارنا کزیرم اولدیسه واکا هیچ بروجهله استغنا واندن اعراض معقول کورلمدیسه
بالضروره انکله مکالمه یه ومحاوره یه کلدك وسیر ایدرك طاشره باغلر وباغچه لر جانبنه کتدك
* در فصل ربیع که صولت برد آرمیده واوان دولت ورد رسیده * فصل لغتده ایرمقدر
اما بونك کبی یرلرده ییلك درت حصه سندن برحصه سی مراددر بونده ربیعه اضافتله
تخصص کسب ایلمشدر (ربیع بهار زمانه دیرلر (پس فصل ربیع فصل بهار دیمکدر
ربیعه یا الحاق ایدوب وحدت نوعیه در دیین کمسنه جمیع نسخه لرده مخالف یازد وغلطدن غیری
معنایی افساد ایدر (که حرف رابط صفت (صولت لغتده برکمسنه نك اوزرینه صیچرایوب رد شمعی
هجوم ایلمکه دیرلر اما بونك کبی یرلرده شدت وسورتدن عبارتدر (برده اضافتی مصدرك
فاعلنه اضافتیدر (بردبالك فتحی ورانك سکونیله صغوق معناسنه در که فارسیده سرما درلر
(آرمیده ارامیدن مخفف در دکلمش دیمکدر ساکن اولمش معناسنه ماضیدن قسمدر
اسم مفعول دکل (بو بونده حکایت حال ماضی معناسنی افاده ایدر (اوان همزهٔ مقصوره نك ردلامعی وسروری
فتحیله وقت معناسنه در (ورد واوك فتحی ورانك سکونیله عربجه کل معناسنه در (اوان دولت
ورد اضافتلری لامیه لردر (رسیده ایرشمش دیمکدر ماضیدن قسمدر اسم مفعول دکل ردلامعی
(محصول فقرتین (طشره کتدیکمز زمان ربیع فصلنده ایدی که شدت سرما ساکن
اولمش وکلك دولتی وقتی ایرشمشیدی یعنی کل آچلمشیدی ورده دولت اثباتی اول
جهتدندر که کل چچکلرك سلطانیدر نتکه خواجه حافظ بیورمشدر (بیت) افسر سلطان
کل پیداشد از طرف چمن (مقدمش یارب مبارك باد برسرو وسمن) (حضرت شیخك بو کلامنده

نوعاء مساعد وارز يرا شدت شتا اواخرخزينده واول بهارده آرام ايدوب ساكن اولور وكل خودبهار فصلينك اواسطنده آچلور (شويله كه كل زماننده بردك وصرمانك نام ونشاني هركز كيمسه خاطرينه خطور ايلمز فتأمل * بيت * پيراهن برك برد رختان * چون جامهٔ عيدنيك بختان * پيراهن الفلك والقمر كوكلكدر كه عربجه قيص ديرلر (بركه اضافت بيانيه در پيراق كوكلكى ديمكدر (جامهٔ قفتان عيده اضافتى لاميه در بيرام قفتانى ديمكدر (نيكبخت وصف تركيبيدر دولتلو معناسنه (الف ونون ادات جمعدر ايكى قافيه ده بله (بركه نيكبختانه اضافت لاميه در (محصول بيت) بهارى توصيف ايدوب بيورر اغجلر اوزره پيراق كوكلكى ارباب دولتك بيرام لباسى كبى ايدى يعنى يكى وتازه اورسلنمش وصولمش دكه ايدى فقراالباسى كبى (حاصلى اسيجقدن وصوقدن پژمرده وذبول دكل ايدى ديمكدر * قطعه * اول ارديبهشت ماه جلالى * بلبل كوينده در منابر قضبان * اول معروف (ارديبهشت ماهه اضافتى لاميه در (وارديبهشت ماهك جلالى يه اضافتى بيانيه در (معلوم اوله كه جمشيد زماننه دك تاريخ اعتبارى مطلـــب
يوغيدى امانك زماننده حكمانك زياده سيله غلوسى وكثرتى ووفرتى وار ايدى (پس جمشيد تخت سلطنته جلوس ايلديكنده اول كونى تاريخ قودبلر اندنصكره هرعظيم الشان پادشاه كه تخت سلطنته جلوس ايلسه اول كونى وآيى ويلى تاريخ ايدرلردى (يزدجرد بن شهريار بن نوشيروانه كلنجه كه آخر ملوك عجمدر (پس انك جلوسنده تاريخ ايلديلردى كه اول كون هجرة نبينك عليه الصلاة والسلام اون برنجى سنه سنك ربيع الاولنك يكرمى ايكنجى كونى ايدى وبوتاريخ مستمر اولدى سلطان جلال الدين ملكشاه بن الب ارسلان سلجوقى تخت سلطنته جلوس ايدنجه كه اول كون هجرت مذكوره نك دورتيوز يتمش بش سنه سنك مبارك رمضانك سكزنجى كونى ايدى واول كون شمس نصف نهارده رأس حمله داخل اولمش ايدى (پس بعض حكما اول كون مبارك باد وارمش ايدى جمله دن برى عمرخيام ايدى كه اول زمان رصد كواكب ايدوب صاحب زيج اولمش ايدى (پس پادشاه مجلسنده الكلام يجر الكلام حسبنجه مصاحب ارصاد وازياجه مؤدى اولدى وتواريخ قدمادن مصاحبت ايلديلر بوائناده عمرخيام بيوردى كه نه ضرورت كه بز قدما تواريخنه اعتبار ايده وزسعادتلو پادشاهك بو كوندن جلوسنى تاريخ ايدهلوم جمله سى بو سوزه قائل اولديلر واول كونى واول آيى واول يلى تاريخ ايلديلر واتفاق ايلديلر كه ايلرينك اساميسنى يزدجردى ايلرينك اساميسنى ايلیه لر (وابتداء سنه فروردين ماهدن اوله (يعنى شمس رأس حمله داخل اولدغى كون فروردين ماهك اولى اوله واتفاق ايلديلر كه اول كونه شنلكلر وشادمانلقلر اوله شويله كه سلطان جلال الدين زماننده بوكونه رعايت سنه بسنه زياده اولدى وصكره كلن سلاطين دخى بورعايت اوزه اولديلر الى يومنا هذا (پس بو كونه رعايت والتفات رسوم اعجامدن اولدى غرابت بونده در كه بعض مفتيلر فتوى ويرمش كه نوروز كوننده سيره وارو اول كونه تعظيم ايلين كافر اولور ديو اول رعايتى وتعظيمى كافر اولان نوروزى روعده قزل يورده كونيدر بو نوروز دكلدر (نتكه خلاصهٔ فتاواده بيورر * من اهدى بيضة الى المجوس يوم النيروز كفر * ومجموع نوازلده بيورر كه * اجتمع المجوس يوم النيروز فقال مسلم سيرة حسنة وضعوها كفر * و بونلردن غيرى كتابلرده بوامثال اوزره فتوالر واقعدر كه اكا بعضى كتب فارسيده نوروز خوارزمى ديرلر كه اكا جميع نصارى اعتبار ايدوب رعايت ايدرلر كه عيد اكبرلرى اول كوندر نتيجه كلنسا ايدر بو نوروزه نوروز مجوس دينيلور (اما مسلمانلر نوروزى كفر بلزلر مكر كه اهل اسلامدن

اشـيدهلر (پس تاریخ یزدجردی آیلرینك اسامیسی بونلردركه ذكر اولـنور * نظـم *
زفروردین چوبكذشتی مه اردبهشت آید)(بمان خرداد وتیرانكه كه‌مر دادت همی باید)(پس
ازشهریور وازمهر وابان آزر ودی دان)(كه بربهمن جزاسفندارمز ماهی نیفزاید)(ایعدی
بواعتبار اوزره اردبهشت فصل بهارك ایكنجی آییدر (پس جلاله اضافت ونسبتی اردبهشت
یزدجردیدن احتراز ایچوندركه اول بوندن اون سكزكون مقدمدر (معلوم اوله كه ارد بهشت
لفظنی ماهـه اضافت ایدنلر خطای فاحش ایدرلر زیرا مذكور ایلرك اسملری ماهله مركبدر
(مثلا فروردین ماه (وارد بهشت ماه (ومر دادماه دیرلر(مصراعك معناسنی اواوقت جلال
شاهنه منسوب اولان تاریخ قریه اوزره دیین خطاایدوب اظهارجهل ایلمش (زیراتاریخ قری
عربه مخصوصدر باقیسی هب شمسیٔ حقیقیدر (بلبل مبتدا كوینده خبری كوینده بوند مجازا
ناتنده معناسنه‌در (منابر منبرك جمعیدر كسر میمله ضرب بابندن آلت ارتفاع دیمكدر مصدری
نبركاور نونك فتحی و بانك سـكونیله (قضبـان قافك ضمی و كسری ایله قضیبك جمـیدر
بداقدر غصن معنـاسـنه اما قافك فتحیله اوقورلر غضبـانه موافق اولسـون ضادك ماقبلی
مفتوح او لمه ده (محصول بیت) یارقـدیله سـیره چقدوغمز زمان جلال الدینه منسـوب
ارد بهشت ماهك اولیدی بداقلر منبرلرنده بلبل كوینده ایدی * بركل سرخ ازنم اوفتاده لآلی *
همچو عرق برعذار شاهد غضبان * (كل سرخ بیـانیه‌در قرزل كل دیمكدر (نم چه دركه
كیجه یغار (اوفتاده واو یله واوسز لغتدر واوسز یازوب واو یله ده لغتدر دیین معلومدركه
ناموزون اوقورمش (لآلی الف ممدوده ایله لؤلؤنك جمعیدر اینجولر دیمكدر (عرق در(عذاردن
بونده یكاق مراد در رخسار دیمكدر شاهده اضافتی لامیه در وغضبانه بیانیه‌در(شاهدبونده
محبوب معناسنه‌در (وغضبان عطشان وزنی اوزره صفت مشبهه در غضبناك معناسنه یعنی
غضبلی دیمكدر (محصول بیت) قرمزی كلك اوزرینه چه‌دن انجولر دوشمش ایدی خشمناك
محبوبك عذارینه در دوشدوكی كبی(حاصلی سیره كتدوكمز زمان جلال الدین تاریخی حسابنجه
ارد بهشت ماهك اولیدی كه بلبل منابراغصانده مترنم وغزل سرا ایدی كل سرخك اوزرینه ده
چه‌دن انجولر دوشمشیدی یعنی انجو كبی چه‌دوشمشیدی قاقش دلبرك یكاغنه عرق دوشدیكی كبی
(حاصلی قرزل كلی غضبدن قزرمش محبوبك روخنه وكل اوزره دوشمش نمی دخی اوزره عرق
قطره لرینه تشبیه ایلمش وبوتشبیه تشبیه مطلق‌درلر زیرا كلی رخ جانانه ورخ جانانی كله ونمی
عرق جانانه وبالعكس تشبیه جائزدر * شب را ببوستان یكی ازدوستان اتفاق مبیت افتاد *معلوم
اوله كه بوكتابك بومحلی اسكی نسخـه‌لرده بویله واقعدر وفی الواقع بویله كرك تاكیم اشاغه ده
دیدمش ضمیرینی ارجاع ایلمده تردد واقع اولمیه یعنی مرجوع الیه یار قدیم اوله بلاتردد(پس
عموما شراح بومقامدن غفلتله كچمشـلر تأمل تدبر (شب كیجه (ورا ادات مفعول (و باحرف
ظرف (و بوسـتان واوله فارسی ووا وسز عربیدر (یكی یه اضافتی لامیه‌در (ازدوسـتان از
من تبیین كبی یكیٔ بیان ایدر دوستلردن برینك بوستاننده دیمكدر (اتفاق مصدر درافتعال
بابندن اصلی اوتفـاق ایدی قبل تاء افتعال واو واقع اولدی واو حرفدر حروف مجهوره‌دن
وتا حرفدر حروف مهموسه‌دن بینهما تنافر وتباعد واقع اولدوغیچون واوی تایه قلب ایدوب
تایی تایه ادغام ایلـدیلر (مبیت مصدر میمیدر بیتوتت معنـاسـنه بات یبیت دن ضرب بابنك
اجوف یائیـسندن افعال ناقصه‌دن كیجه واقع اولان مصالحده مستعملدر ظل كوندز واقع
اولانده كبی (بات زید عروسا)(وظل زید امیرا كبی (افتادواقع اولدی دیمكدر (محصول تركب)
كیجه یعنی سیره چقدغمز كونك كیجه‌سی دوسـتلردن برینك بوسـتاننده اتفاق كیجه‌لمك واقع

ردابن سیدعلی ولامعی
سروری ولامعی وكافی
ردشمعی و كافی

رد سروری

رد ابن سید علی ولامعی
وسروری وشمعی وكافی

بیتوتت. كجه لك دیمكدرشه

اولدی (حاصلی سیره کیتدیکمزده کجه طشره ده قالق اتفاقی بوغیدی لکن اتفاق
دوستلردن برینك بوستاننده اخشاملدق * موضعی خوش وخرم ودرختان دالکش درهم *
کیجه لدکاری بوستانی وصف ایدر (موضع اسم مکاندر جای معناسنه (ویاحرف وحدت
جانی دیمکدر (خوش کوزل (خرم خانك ضمی ورای مشددك فتحیله (تشدیدغالبا استعمالدن
ناشیدرنتکه خسرو بیوررر (بیت) ای سراپای معدن خرمی (جسم تو بردلم نهادکر) بونده
خرمی ده تشدید یوقدر بلکه اصل اوزره مخفف کلشدر نتکه سابقا بیان اولنمشدر (ایدی
خرم لغتده شاد معناسنه در امابونك کبی برلرده آب وچمن وچچکله اراسته و پیراسته مکان
مراد در (درختان دالکش بیانیه در (دلکش وصف ترکیبیدر (کشیدندن کوکل چکیجی یعنی
کوکل الیجی معناسنه (درهم لغتده قرشمورش معناسنه در امابونده اغاجلرك صقلقندن ودااللری
وبداقلری بری برینه قرشمقدن عبارتدر (محصول فقرتین (کجه لدیکمز بوستانك بعض یری
چایروچمن وآب وان روان ایله مشرف ومزین ایدی و بعض یری کوکل الیجی درخت میوه دن مملو
ومشحون ایدی (حاصلی اولکی فقره سی چمن زاراولان یرینی وصفدر (وایکنجی فقره سی
درختان میوه ایله پراولماسنی تعریفدر (درختانی درهم ایله توصیف اولجای لطیف حدذاتنده
برکوهی مقام اولدوغنی افاده ایدر دیبن درختنی اودون اغاجی ظن ایلمش عفی الله عنه
* کفتی که خردهٔ مینا برخاکش ریخته وعقد ثریا زارتار کش دراویخته * کفتی فعل ماضی ردکافی
مفرد مخاطب شرط محذوفه جوابدر تقدیری اکر دیدی کفتی دیمکدر خطاب عام طریقیله
(که حرف بیان (خرده اوواق دوك دیمکدر (مینابونده یشیل صرچه درانك اوواغی دیمکدر
(برخاکش ضمیری موضعه راجعدر (ریخته اسم مفعولدر ریختندن دوکلمش دیمکدر (عقد
بونده بوغمدر (وثریا ثانك ضمی ورانك فتحیله اولکر یلدزینه دیرلر فارسیجه پروین وپرن
دیرلر اضافت بیانیه در (تارکرانك فتحیله دپه یه دیرلر یعنی هرنسنه نك دپه سنه ودوروغنه
دیرلر (وشین ضمیر درختانه راجعدر (درآویخته درحرف تأکید وآویخته اسم مفعولدر ردشمعی
اصلمش معناسنه (محصول فقرتین (لف ونشر مرتب طریقیله بیورر (اکرسن اول موضعی ردسروری
ودرختانی کورید کدیرایدکه اول موضعك خاکی اوزره یشیل صرچه اوواغی دوکلمش ردشمعی وکافی
چمن انواع شکوفه ایله ملمع اولدغنی لمعان و برقانده یشیل صرچه یه تشبیه ایلمش واول
درختك دپه سندن اولکر دیزیسی وبوغمغی اصلمش وصارقش المانك وامرودك وکرازك
وغیرینك طوب طوپ اولان چچکنی عقدثریایه تشبیه ایلمش (خاکش ضمیرینی بوستانه ارجاع
ایدوب یان معناده اوراق درختانی ذکر ایلمك غریب تصرفدر (وفقرهٔ ثانیه ده دخی اولکر
بوغمغی یعنی عقده بکزر ثریا اول درختلرك فرقندن اصلمشدر دین تشبیهده اغراب ایلمش
(فقرهٔ ثانیه ده تارکش بدلی تاکش دیدی فقرهٔ اولی ایله صنعت ترصیع اولوردی دینلر ردکافی
معلومدرکه صنعت ترصیع نه اولدوغنی ونیجه اولدوغنی بلمزلرمش (بلکه خاك وتاك بیننده
تجنیس مطرف وریخته وآویخته بیننده سجع مطرف اولوردی (بوایکی فقره نك بیاننده
اطناب ممل واکثار کلام ایدمك نکی خیالاته التفات اولنمسون که صداع ایراث ایدر * قطعه
* روضة ماء نهرها سلسال * دوحة سجع طیرها موزون * روضه لغتده چمندر مرغزار
معناسنه امابونده موضعی خوش بیوردوغیدر مبتدأ محذوفه خبردر (تقدیری هی روضة در ردلامعی
ماء صو یه دیرلر آب معناسنه (ماء الف ممدوده ایله بوراده صو دیمکدر دیین اصطلاح قومی
فراموش ایلمش (زیرا الف ممدوده شول الفدرکه زائد اوله واندنصکره همزه اوله کساء ورداء
الفی کبی (نهر نونك فتحی وهانك سکونیله بونده ارمق معناسنه در (مائك نهره ونهرك ضمیرینه

اضافتی لامیه‌در (وضمیر روضه‌یه راجعدر (سلسال سكبجی دیمكدر خوشكوار معناسنه یعنی
خفیفدر ثقیل دكلدر (حاصلی منهضم دیمكدر (ما مبتدا وسلسال خبری وجمله اسمیه صفت
روضه‌در (دوحه اولو اغاجه دیرلر اسم جنس اولوب قلیله وكثیره شامل اولدوغی جهتدن
ومقام حسبیله كثرت اشجار ایهام ایلدر (بوده مبتداء محذوفك خبردر هی دوحه دیمكدر (سجع
كوكرجنك وقرینك وغیری قوشلرك اوتمسنه دیرلر اما بونده طیره اضافت سببیله مطلق
اوازمعناسنه تحریر والنمشدر (طیر قوشه واوچمغه دیرلر مشترك لفظدر واضافتلر سابق كبیدر
(موزون معروف (بونده ده سجع مبتدا وموزون خبری وجمله اسمیه صفت دوحه‌در وضمیر
دوحه‌یه راجعدر هی روضه ضمیرهی وارد قلری بوستانه صرف ایدوب معناسنی یعنی اول
بوستان برباغچه‌دردیبن محلنه صرف ایلامش وهی دوحه معناسنده یعنی انده اولان درختانك
هر بری بردوحه‌دردید وكیده مقامه مناسب دكل (محصول بیت) ایكی فقره‌یی ده لف ونشر
مرتب طریقیله ذكر ایلدوكی كبی بو ایكی مصراعیده اول منوال اوزره یعنی روضه موضع
خوشدن عبارتدر ودوحه درختان دلكشدن امدی اول موضع برمرغزار ایدیكه ایرمغك صویی
خفیف وسكبجی ایدی یعنی نقدر ایچسك ضرر ایلمزدی بلكه فوری هضم اولوردی حاصلی صویك
زیاده ایلوكندن كنایه‌در اول درختان دخی براغچلق ایدی كه قوشلرینك اوازی یعنی ترنمات
ونغماتی لطیف وموزون ایدی حاصلی چمنزاری دلبرو درختانی دلكش ایدی ایكی مصراعده
محذوف ضمیری موضعه صرف ایدوب محل اعتبار یله روضه وحال اعتبار یله دوحه‌در دیبن
مذكور لف ونشردن اكاه دكل ایش * ان پرازلاله‌های رنكارنك * وین پرازمیوه‌های كوناكون *
ان اسم اشارتدر روضه‌یه (پرطلو رنكارنك رنك رنك دیمكدر یعنی مختلف رنكلی لاله‌لردن طو پطلو
ایدی (وین اصلنده واین ایدی همزوصل ایله ساقط اولدقدنصكره كسره‌سی واوه نقل اولندی (میوه
یمشه دیرلر (وها ادات جمعدر (كوناكون دورلو دورلو دیمكدر یعنی انواع میوه‌دن بونده بالقوة
تقدیر ایلمك كرك كیم كلامده تناقص لازم كلمیه فتأمل (محصول بیت) اول روضه رنكارنك لاله‌لردن
مملو ایدی واول دوحه بالقوة دورلو دورلو میوه‌لردن طوپطلو ایدی حاصلی اغچلر اودون اغاجی دكل
میوه اغاجی ایدی * باد درسایهٔ درختانش * كسترانیده فرش بوقلمون * باد مبتدا ازدرختانش ضمیری
بوستانه راجع اولمق قابل ومیوه‌هایه راجع اولمق جائز روضه‌یه وموضعه ارجاع ایدنلربی وجه
ایلمشلر كسترانیده الف ونون كه ادات تعدیه‌در ضرورت وزن ایچون كلمشدر زیرا كسترده متعدیدر
ادات تعدیه‌یه احتیاجی یوقدر (وبونده ایكی مفعوله استمز كه حرف تعدیه‌یه محتاج اوله خبر مبتدادر
باد دوشه‌مش دیمكدر (فرش دوشنمش نسنه‌یه دیرلر (بوقلمون بونده كلستانی كمخا دیدكاری قماشدر
كه هرنه جانبدن نظر ایلسك بردرلو كورینور حاصلی الوان مختلفه شكلن كوستر (زیرا باد
حركت ایلدكجه میوه اغاچلرینك چیچكنی یشیل چمن اوزره دوكر وچمن ارالرنده ده یمش
انواع والوان شكوفه اولغاندر پس چمن بوقدر شكوفه ایله طلع اولنجه بالضروره بوقلمون شكل
اولورامدی فرشی حركت باده اسناد بوجهتندر بعض شارحین بر وجهله دخی تقریر بیوردیلر
لكن اول تقریر وجود شمسه مخصوصدر وبزم ذكر ایلدیكمز عامدر فتأمل (محصول بیت)
اول بوستانك ویا اول میوه‌نك اغچلری سایه سنده باد بوقلمون شكل فرش دوشه‌مش تقریر
اولان وجه اوزره * بامدادان كه خاطر بازامدن بررأی نشتن غالب امد * بامداد و بامدادان صباح
وقتنه دیرلر (كه حرف رابط صفت (خاطر بونده فكر معناسنه‌در رأی قرینه‌سیله اضافتی لامیه‌در
(بازامدن كروكلمك یعنی باغچه‌دن شهره واومزه كتمك فكری (بررأی نشتن اول كون باغچه‌ده
اوتورمق فكری اوزره (حاصلی بر كون باغچه‌ده اوتورالمی یوخسه شهره كیده‌لم می اورته سنده

سكبجی سینك كسری وصاغر دیدكاری كافك كسریله درللطابع

ردكافی

ردشمعی

ردسروری وشمعی وكافی

ردسروری

(متردد)

مزدد اولدم عاقبت کتمك فکری اوتورمق فکری اوزره غالب کلدی * دیدمش دامنی کل وریحان وسنبل وضیران فراهم اورده وعزیمت شهر کرده * دیدمش ضمیری یارقدیمه راجعدر (دامنی یا حرف وحدت (ریحان فسلکن (ضیران ضادك فتحی ویانك سکونی ومیمك ضمیله سلطان برکی وبك برکی دیدکاری بردرلو فسلکندرکه عجم اکابك بنی دیرلربانك ضمیله (فراهم اورده دیوشرمش یعنی جمع ایلمش (وعزیمت شهر مصدرك مفعولنه اضافتیدر شهره کتمکی نیت ایلمش (محصول ترکیب) شهره کتمك فکری اوتورمق فکری اوزرینه غالب کلیجك مصاحبمی کورمکه باغك انواع شکوفه جمع ایلمش وشهره کتمکی قصد ایلمش (معلوم اولا که کل وسنبل وریحان وضیران زمانلری متخالفدر که برزمانده جمع اولمزلر پس کلام تخییلی اوله ویاتغلیب قصد اوله * کفتم کل بوستان راچنانکه دانی بقایی نباشد وعهد کلستان اوفایی نه وحکما کفته اند هرچه نپاید دلبستگی را نشاید) کل بوستان لامیه در ورا ادات تخصیص (چنان که انجلین که دیمکدر (دانی فعل مضارع مخاطبدر دانیدندن بلورسین دیمکدر بقا ثبات وقرار دیمکدر ویا حرف تنکیر حرف وحدت دکل (وعهد کلستان اضافتیده لامیه در (ورا ینه حرف تخصیص وفایی یاسیده حرف تنکیردر حرف وحدت دکل (نه حرف نفی درنباشد دیمکدر (وحکما یعنی اصحاب حکمت وارباب عقل (نپاید فعل نفی مستقبل مفرد غائبدر پاییدندن (یعنی ثابت وقرار اولمین دیمکدر (یعنی اکلنمین وطورمین (دلبستگی دل کوکل (بستگی یا حرف مصدر باغلانق دیمکدر (ورا حرف صله در با معناسنه (نشاید فعل نفی مستقبل مفرد غائب لایق دکل دیمکدر (محصول ترکیب) دیدم بوستان کلینك شویلکه بلورسین بقاسی اولمازسریع الزوالدر (وکلستان زمانکده وفاسی اولماز (یعنی کلستانك وجودی واعتباری کل ایله در (پس کل کیدنجه کویاکه کلستان کتمش اولور زیرا دیکندن غیری نسنه قالماز وحکما وارباب عقل (یعنی عقلا دیمشلردر هرنسنه که پایدار دکل (یعنی ثبوتی وقراری یوقدر کوکل بغلمغه لایق دکل حاصلی ربط قلب وتعلق خاطره سزاوار دکل * کفتا پس طریق چیست * بن بویله دیجك دوست دیدی (پس طریق ندر (یعنی باقی وثابت ندرکه اکا ربط قلب ایدوب کوکل اکلنجه سی ایدهلم * کفتم برای نزهت ناظران وفسحت خاطران کتاب کلستان توانم تصنیف کردن که باد خزان را بر ورق او دست تطاول نباشد وکردش زمان عیش ربیعش را بطیش خریف مبدل نکند * برای باء اصلیه ایله لاجل معناسنه در (نزهت نونك ضمی وزانك سکونی وهانك فتحیله سرور وشادیلق معناسنه در (ناظران دن مراد اهل مطالعه در واضافت مصدرك فاعلنه در (فسحت فانك ضمی وسینك سکونیله وسعت معناسنه در (خاطران الف ونونله جمع اولدی شذوذا واضافت مذکور کبیدر (کتاب کلستان بیانیه در (کلستان لغتده کللکدر اما بونده براعة الاستهلال طریقیله ذکر اولمشدرکه بوکتابك اسمی اولاجقدر (توانم فعل مضارع متکلم وحده در قادرم دیمکدر (کتاب مفعول اولی (وتصنیف مفعول ثانیسی وتوانم معنی جهتندن کردن مصدرینه مقیددر (که حرف رابط صفت بادخزان لامیه در تقدیری باد فصل خزاندر (ورا ادات تخصیص و(بر حرف استعلا و(با حرف صله در (ورق او لامیه در (دست تطاول بیانیه در مراد ظلم وتعدیدر بوکتابده بو معنایه نیجه یرده کلور (کردش اسم مصدر در کردیدن وبو شینك ماقبلی دائما مکسور اولور نتکه ضمایرك ماقبلی مفتوح اولور الا ضرورت وزن ایچون کاه ساکن اولور (زمانه اضافت مصدرك فاعلنه اضافتی کبیدر (کردش زماندن مرام فصول اربعه نك تعاقب وتوالیسیدر (عیش عینك فتحیله لغتده دیرلکدر اما بونده ذوق وصفا مراد در (با حرف صله (طیش طانك فتحیله خفت وسکسارلق معناسنه در (وخریفه اضافت مصدرك فاعلنه در تقدیری بطیش فصل خریفدر (کردش مبیدا (ونکند خبری (وعیش

رد شمعی

ردشمعی

نکنندك مفعول صریحی وبطابش غیر صریحی ومبدل مفعول ثانی صریحی (محصول ترکیب)
دیدمکه ناظرلرك واهل مطالعه نك سروری وشاد لغیچون دخی قاربلرك خاطرلرینه انشاده
ومعرفتده وسعت ویرمك ایچون (یعنی اوقیان منشی واهل معرفت انشاده ومعرفتده کامل اولمغیچون
(کلستان کتابنی تصنیف ایلمکه قادرم که خزان یلینك انك یپراغنه تعدی وتجاوزالی اولمیدیغنی
ضرر ایدوب برك وبارینی دوکمکه قادر اولمیه (یعنی دخی زمانك وفصوللك تعاقب وتوالیسی نك
بهاری ذوق وصفاسنی خزان فصلنك خفتنه تبدیل ایده میه (یعنی برکتاب تألیف ایلمکه قادرمکه
فصل خزان وشتابرك وبارنی دوکوب برهنه وعریان ایلمکه قادراولمیه دنیا کلستانلرینی ایلدکی کبی
* مثنوی * بچه کارآیدت زکل طبق * ازکلستان من ببروورقی * بچه باحرف صله (اید فعل مضارع
مفرد غائبدر ایدندن وتای خطاب ضمیر منصوب متصل مفعول صریحی (وزکل غیرصریحی وطبق ردشراح
فاعلی ویاحرف وحدت طبقدن مراد اچلمش کلدر زیرا اچلمش کله ورد مطبق دیرعرب (پس
کلدن برطبق وبرطبق کلدن دیدیلر بومعنایه واصل اولمامش وهیچ تعرض ایلمیلرده کذلك
والاتعرض ایدرلردی (ببرباء اولی بونك کبی یرلره ظرفای عجم مکسوروروستاییلری مضموم
اوقورلر (پس ضمه یه تخصیص روستاییلقدر (وبرفعل امردر بریدندن بانك فتحیله بردندن دکل (ورقی
یاحرف وحدت بونده ورقدن کتابدن بریپرقدر مرادیعنی برکاغد (محصول بیت) سنك نه ایشیکه
کلور یعنی نه کاریکه یارار برمطبق کل بنم کتاب کلستانمدن برکاغد مقداری خاطریکه آل
یعنی حفظ ایله که بیك کل مطبقدن انفعدر خطاب عامدر * کل همین روز پنج وشش باشد *
وین کلستان همیشه خوش باشد * کل مبتدا (وباشد خبری (وروزظرف زمان وپنج وششه رد ابن سیدعلی ولامعی
اضافت بیانیه در (وهمین انجق دیمکدر (همیشد دائم دیمکدر خرش واور سیله وروم ضمیله بونده وسروری وشمعی وکافی
خوب ولطیف معناسنه درقافیه ایچون خا مفتوح اوقنوردین خوب سویلدی (محصول بیت) رد ابن سیدعلی
بو بیت بیت اوله مقام تعلیلده واقعدر زیرا کل بش التی کون اولور انجق یعنی سریع الزوال وسروری
وقصیر عمردر اما کلستان دائماتر وتازه ولطیفدر حاصلی نه صولر ونه قورر ونه چورر * حالی که
من این سخن بکفتم دامن کل بریخت ودردامنم اویخت که الکریم اذاوعدوفا * حالی یاحرف وحدت
برحالده (کهمن این سخن بکفتم بن بوسوزی سویلدم (دامن کل اضافتی لامیه در ادنا ملابسه
ایله یعنی کل ایچنده اولمق اعتباریله پس دوکان کلدراتك دکل بریخت باحرف تأکید (ریخت فعل
ماضی مفرد غائب دوکدی دیمکدر (دردامنم درحرف صله درباکبی (اویخت بونك کبی یرلرده یاپشدی رد ابن سیدعلی
معناسنه در نتکه کلسه کرك ان شاءالله تعالی غلام عجمی حکایه سنده که بدودست درسکان کشتی وسروری
اویخت یعنی ایکی الیله کمینك دومننه یاپشدی دیمکدر (الکریم مبتدا (اذاوعدزمان استقبال
ایچون ظرفدر معنای شرطی متضمن جمله فعلیه یه مضاف اولور جمهور نحویین مذهبنده وکندیده
عامل جوابیدرکه وفافعلیدر وجمله ظرفیه خبر مبتدادر (محصوترکیب) همان که بن یارقدیمی
کلدن منع ایدوب کتاب کلستانی تصنیفه قدرت اظهار ایلدم کانه که تألیفنه وعده ایلمش اولدم
زیرا الدن منع وبوکه ترغیب وعد معناسنی متضمندر پس بوکه بناء الکریم اذاوعدوفا یورر ردابن سیدعلی
* فصلی دودران چند روز اتفاق در بیاض افتاد * (فصلی یاحرف وحدت دوواو رسمیله وسروری
ایکی دیمکدر برایکی فصل معناسنه ظاهر بونده فصلدن مراد بابدر زیرا بو کتابده فصلاه
ملقب ومسمی اسنه یوقدر (چندینچه (درحرف صله درباء معناسنه بیاضه دوشمکدن مراد تحریر
وکتابت اولدی دیمکدر اکرچه مسوده دن بیاضه چقمقد قرینه یوقدر اما عدمنده ده یوقدر
ایکی سنده محلك تحملی وار (پس هر برینه حکم قرینه سز در اکثر نسخه ده در همان روز واقع در
لیکن مبالغه یه حمل اولنماسون دیو بونسخه یی اختیار ایلدك (محصول ترکیب) برایکی فصل اول

برقاج کونده اتفاق بیاضه دوشدی یعنی تحریر اولدی و یا مسوده دن بیاضه چقدی دیمك اوله ویاهمان اول کون بو یله اولدی * در حسن معاشرت واداب محاورت * حسنك معاشرته اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (آداب محاورت لامیه در محاورت مکالمه معناسنه در (محصول ترکیب) فصل اول خلقله حسن زندکانه یی واسلوب اختلاطی وقانون مصاحبتی بلدرر وایکنجی فصل آداب مصاحبت ومکالمه یی وطریق محاوره ومحادثه یی بلدرر ایضیلردید لر اوالکی باب سابع وایکنجی باب ثامن در * درلباسی که متکلمانرا بکار اید ومترسلانرا بلاغت افزاید * درادات ظرف درظرف اولمدن بدل افتاد فعلنه (لباس الفاظ وعبارتدن کنایه در (و یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (متکلماندن مراد فارسیجه سویلمشلردر (ورا ادات تخصیص (بکار با حرف صله آید فعل مضارع مفرد غائبدر ایدندن کلور دیمکدر (مترسلاندن مراد منشیلردر (افزاید فعل مضارع مفرد غائب درارتورر دیمکدر (محصول فقرتین (مذکور ایکی فصل برلباسده واقع اولدیکه متکلمان فارسینك ایشنه کلور یعنی اول ایکی فصلده واقع اولان فوائد ولطایف برخوب الفاظ ولطایف عبارت ایله ادا اولدی که فارسی خوانلره لازم وطاب فرس اولنلره مهمدر واهل ترسل وانشانك بلاغت وکمالنی زیاده ایدر * فی الجمله ازکل بوستان بقیتی موجود بود که کتاب کلستان بعون الملك المنان تمام شد * فی الجمله حاصل کلام (بقیتی با حرف وحدت و یا تنکیر (محصول ترکیب) حاصل کلام بوستان کلندن دخی بقیه موجود ایدی که کتاب کلستان ملك منان عونیله تمام اولدی یعنی اللهك عنایتیله تمام اراسی * وتمام انکه شود بحقیقت که پسندیده آید در بارگاه شاه جهان پناه * اما کتاب کلستان حقیقتله اولوقت تمام اولور که مقبول کله یعنی مقبول اوله جهان صغینجی و یا جهانی صقندرجی پادشاه درکاهنده (سایه کرد کار اضافتی لامیه در کرد کار کرد کاف عربیله کردندن مشتق اسمدر رانك ودالك سکونیله وکارادات فاعلدر یجی معناسنه ستمکار وجفاکار کبی (پس بونك کبی یرلرده کردکار فعال مطلق معناسنه یعنی خدا (کافلری عجمیدر دیین بوخصوصده عجمیلك ایلمش وکاف عربینك کسری ودالك ده دینلر بونك اصلنی بلمزلرمش * و پرتو اصف پرورد کار * پرورد کارر رب معناسنه در پروردندن (محصول ترکیب) سایه خدادر وخدانك لطفی پرتویدر (یعنی اثر لطفیدر * ذخر زمان * زمانك ذخیره سیدر یعنی خلقك سبب حیاتی و باعث معاشی ووسیله نظام وانتظامی در * کهف الامان * (کهف مغاره معناسنه در بونك کبی یرلرده صغینجق دیمکدر ملتجا معناسنه در یعنی خلق اکا پناه ایلمکله نوائب روزکاردن ومکاید دهردن امن وامان بولور * المؤید من السماء * مؤید محکم معناسنه در یعنی سمادن تأییدونصرت وظفر بولمشدر سمایه اسناد مجازدر * المنصور علی الاعداء * دوشمنلری اوزره نصرت وظفر بولمشدر یعنی دشمنلرینه غالبدر * عضد الدولة القاهرة * عضد عینك فتحی وضادك ضمیله قول در بازو معناسنه دولته اضافتی لامیه در وقاهره دولتك صفتی حاصلی دشمنلرینی قهروهلاك ایدیجی دولتك بازوسی یعنی معینی وظهیریدر که دولت وسلطنت انکله مستحکمدر * سراج الملة الباهرة * سراج چراغ یعنی شمعك فتیله سنده یانان آتش بونده ضیا ونور مراددر (ملتدن مراد دین اسلامدر (باهره زیاده روشن بهر القمردیرلرچون نوری کواکبك نورینه غالب اولسه یعنی دین اسلام که سائر ادیانه غالبدر انك ضیاسی ونور یدر دیمکدر بعض نسخه لرده باهره یرنده زاهره دوشمش پالدریجی معناسنه * جمال الانام * جمال حسن معناسنه در یوزه جمال دیدکلری کوزللك انده ظاهر اولدوغیچوندر (انام خلق معناسنه در یعنی خلق عالمك حسن وبهاسی یعنی حسن حالری ورونق کارلری انك وجود پرجودیله در * مفخر الاسلام * اهل اسلامك فخر ایدجکلری (یعنی انك وجودیله فخر ایدرلر که بوله عاقل وعادل شاهزاده مز

ردلامی
ردشمی

وار در دیو * سعد بن اتابك الاعظم * بو القابله ملقب و بو اوصافله موصوف ابو بكرك اوغلی سعد در (اتابك اعظم دن مراد ابو بكردر كه بوندنصكره انك اوصافنی ذكر ايلسه كرك * شاهنشاه المعظم * شاهنشاه سابقا مفصل ذكر اولنمشدر ملك الملوك المعظم ديمكدر * مالك رقاب الامم * مالكك رقابه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتيدر (رقاب رقبه نك جميدر بيونلر ديمكدر (امم امتك جميدر خلايق وطوايف مختلفه ديمكدر يعنی جميع خلايقك بيونلرينه مالكدر (حاصلی خلق عالم قوللريدر ديمكدر زيرا رقبه ايله جميع بدندن تعبير ايدرلر * مولی ملوك العرب والعجم * مولی بونده افندی وصاحب معناسنه در (ملوك ملكك جميدر پادشاهلر ديمكدر عرب دن غيری يه عجم ديرلر مطلقا (يعنی عرب وعجم پادشاهلرينك افندسيدر كه جميعی اكا سر فرو ايدوب انك محتاجلريدر (حاصلی جمله سی اكا التجا ايدرلر وجميعنك ناصر وياوريدر * سلطان البر والبحر * بر و بحرك پادشاهيدر يعنی تمام دنيايه امری جاری وحكمی نافذ در * وارث ملك سليمان * ملك سليمان شيراز در اما بونده سلطنت سليمانه وارث ديمكدر بعيد دكلدر كه غاو طريقيله وحوش وطيورك حكمنه مالك اوله * مظفر الدين * ابو بكرك لقبی * ابو بكر * كنيتی * بن زنكيست بن سعد * ابجاين ابو بكر كه سعدك اوغلی در وسعد زنكی اوغلی در * ادام الله تعالی اقبالهما * الله تعالی ابو بكرك واوغلی سعدك دولت ورفعتلرينی دائم ايلسون * وجعل الی كل خير مآلهما * دخی الله تعالی هر خيره قلسون مرجع ومآبلرينی (بعض نسخه ده امالهما دوشمش (آمال الفك مديله املك جميدر اميدلر ديمكدر يعنی الله تعالی حضرتلری اميدلرينی خيراته وميل ورغبتلرينی حسناته توجيه ايليه يعنی اميدلری خير وتوجهلری عدالته اوله * و بكرشمهٔ لطف خداوندی مطالعه فرمايد * واو حرف عطف و بو فقره پسنديده آيد فقره سنه معطوفدر (با حرف مصاحبت (كرشمه كاف عجمينك ورانك كسری وشين معجمه نك سكونيله بونده كوز اوجيله بقمغه ديرلر (اما خراسان اهلی كاف عربی مفتوحه ورای مفتوحه ايله اوقورلر (لطفه اضافت بيانيه در (خداونده اضافنده بويله در (ويا حرف نسبت (مطالعه معروف (فرمايد فعل مضارع مفرد غائبدر فرمايدندن فاعلی سابقا مذكور اولان شاهزاده سعددر (محصول تركيب) كتاب كلستان حقيقتله اولوقت تمام اولور كه شاهزاده سعدك در كاهنده مقبول ومعزز واقع اوله وكنديسنك شاهانه لطفی كرشمه سيله ونظر عاطفتيله حاصلی كوشهٔ چشمله التفات ايدوب مطالعه بيوره (يعنی شاهزاده سعدك مقبولی اولورسه تمام عالمك مقبولی اولور ديمكدر * قطعه * كر التفات خداونديش بيارايد * نكارخانهٔ چينی ونقش ارژنكيست * التفات افتعال بابندن مصدردر كيدركن باشنی اردينه دوندروب بقمغه ديرلر اكثرا آهو وجيران جنسنده مستعملدر (حتی نقل اولنور كه اكر جيران جنسی چپار كن كاه كاه اردينه بقمسه هركز اكا بر حيوان يتشمزدی (خداونده اضافتی مصدرك فاعلنه در (وشين ضمير ظاهر ومتبادر اولان كتاب كلستانه راجع اولمقدر بعضيلر سعده ارجاع ايلديلر و بعضيلر ذكری اقرب اولان ابو بكره والعلم عند الله (بيارايد با حرف استقبال (بيارايد فعل مستقبلدر آرايدندن آراستندن دكل (نكارنونك كسری وكاف عجميله اسمدر نقش معناسنه كوزلره نكاردبمك بوندن مأخوذدر (خانه اوه ديرلر (نكارخانه نقش اوی ديمكدر دار النقش معناسنه وصف تركيبی دكل (چينه اضافتی بيانيه دريای نسبله (چين سرحد هندده بر عظيم شهرك اسميدر تعريب ايدوب صين ديرلر ونكار خانه سی بر عظيم كليسا دركه اول مملكتده پيدا اولان اوستاد نقاشلرك هر بری كندی استخراج ايلديكی نقوش واشكال غريبه يی وتصاوير عجيبه يی انده نقش ايلمشدر (ارژنك فتح همزه وسكون را ايله بر تصوير نامه دركه مانی نقاش استخراج

رد ابن سید علی ولامعی وسروری

رد لامعی

رد لامعی

ایلدوکی تصاویر ونقوشی انده رسم ایلمشدر (یا حرف نسبت (وسین وتا ادات خبردر (محصول بیت) اکر کتاب کلستانی شاه زادهٔ عالیشانك نظر شاهانه سی مز بن ایدوب حسن قبول ایله مقبولی وزیور التفاتیله وعین عنایتیله منظوری اولورسه نکار خانهٔ چین کبی مشهور ونقوش مانی کبی تمام عالمده مسلم ومقبول اولور * امید هست که روی ملال در نکشد * از ین سخن که کلستان نه جای دلتنکیست * امید هست مبتدا وخبر (که حرف بیان (روی ملال بیانیه (در حرف تأکید (زائد دینلر بی وجه سویلمشلر (نکشد فعل نفی مستقبل فاعلی سعددر تقدیری درهم نکشد در (ازین سخن جائزدر نکشده متعلق اوله (واشارت بیت اولك مضمونه اوله وکه حرف تعلیل اوله وجائز درکه که حرف بیان اوله (وازین سخن مقام تعلیلده اولوب کلستان نه جای دلتنکیست جمله سی مشار الیه اوله کلستان ذکری بونده ایهام طریقیله در فتأمل جایك دلتنکه اضافتی لامیه در دلتنك وصف ترکیبی در کوکلی طار کیمسه ملول معناسنه (ویا حرف مصدر (وسین وتا ادات خبر در (محصول بیت) امیدواردرکه شاهزاده بو کتابه التفاتندن وبوکه نظر ومطالعه سندن بحضور اولوب یوزین بورترمیه یعنی ملالت وسآمت کوسترمیه یوسوزدن وبوسبیدن که کلستان کتابی ویابوستان کتابی طارلق کوستره جك وملالت وبحضورلق یری دکل بلکه ایکیسیده فرح بخش ودلکشا وسیرانکاه فرح فزادر حاصلی ایکیسنه ده نظردن کوزه نور وقلبه سرور حاصلدر * علی الخصوص که دیباجهٔ همایونش * بنام سعد ابی بکر سعد بن زنکیست * علی الخصوص خصوصا دیمکدر مقام تعلیلده واقعدر در نکشده مخصوص علادر (که حرف بیان (دیباجه لغتده یکاغه دیرلر ایکی دیباجه ایکی یکاق دیمکدر کتابلرك اوللرینه دیباجه دیدکاری تشبیه طریقیله درکانه که اولی یوزیدر همایونه اضافتی بیانیه در مبارك دیمکدر (شین ضمیر کلستان کتابنه راجعدر (بنام با حرف صله (سعد بونده ایهام طریقیله مذکوردر سعادت معناسیله شاهزاده سعدله مصدر مراداولنجه نامك اضافتی بیانیه اولور (وابی بکر سعدك لامیه (واسم مراداولنجه نامك اضافتی لامیه اولور وسعدك مقدر ابنه بیانیه (وابنك ابو بکره لامیه (ابو بکردنصکره ابن مقدردر (زیرا قاعده لریدر بین العلمین واقع اولان ابنی حذف ایلمك (محصول بیت) شاهزاده کلستانه نظردن ملول اولماز زیرا کلستان ملالت وسآمت یری دکل خصوصا که مبارك دیباجه سی سعد ابی بکرك نامنه درکه اول ابو بکر بن سعد بن زنکی در دیباجه سی انك نامنه دیر دیمك مجاز مرسل طریقیله درذکر جزء وارادهٔ کل قبیلندندر والاتمام کتاب انك نامنه در (نتکه حضرت مولانا جامی بیورر (بیت) کلستان کرچه سعدی کرد ازین پیش) (بنام سعد بن زنکی تمامش) (بو بیتك ظاهری انی مشعردرکه کلستان زنکی اوغلی سعد آدینه اوله لیکن کتابدن فهم اولان شاه زاده سعد آدینه اوله (پس واسطه لرك حذفنه حمل ایلمك کرك نتکه بزم پادشاهلرمز عثمان اوغلی دیرلر واسطه لری ترك ایلمکله معلوم اولا که اکثر شراح ذاهب اولدیلر که کلستان سعد بن ابی بکر نامنه اوله وبعضیسی ابو بکر آدنه دردیدی کتابك ترتیبندن فهم اولان قول بعضدر زیرا اول ذکر جمیل سعدی یور دوغنده ابو بکرك تعریفی مراد ایدی وسعدی ایهام وتوریه طریقیله ذکر ایلدی وصکره اوغلنك وصفی پادشاه وصفنه توطئه طریقیله ذکر ایلدی واشاغه ده جدال سعدی دیلندهینه مناسبتله ابو بکری وصف ایلدی لیکن بعید دکلدر که ایکیسنکده نامنه در دینلسه وبو قوله ظاهرا مانعده یوقدر والله اعلم * ذکر امیر کبیر فخر الدین ابو بکر بن ابی نصر * بوذکر کتاب اوائلنده ذکر محامد کبی اعرابده ایکی وجهه محتملدر تأمل ندر * دیکر عروس فکر من ازبی جمالی سر بر نیارد و دیدهٔ یأس از پشت پای خجالت برندارد * دیکر بونده دخی دیمکدر (عروس

رد ابن سید علی
وسروری

کر دك اولمز دن اول اریله عورت بیننده مشترکدر صکره اره زوج وبعل وحلیل دیرلر وعورته زوجه وبعله وحلیله دیرلر بونده کان مراددرفکره اضافتی بیانیه در (ومنه لامیه (بی ادات سلب جمال حسن معناسنه در ویاحرف مصدر پس جمالی سلب ایدنجه چرکنلك معناسنی ویرر اکرچه نه کوزل ونه چرکن معناسنه ده دلالتی وار (برنیارد قالدرمز دیمکدر بوقاری کتورمزو بوقاری قالدرمز دیمك دکل (دیدهٔ یأس بیانیه امید سزلك یعنی قطع رجال معناسنه در (پشت ارقه پایه اضافتی لامیه در (خجالتده اضافت بیانیه در (خجالت اوتغقدر شرمندکی معناسنه در (برندارد ینه قالدرمز دیمکدر یوقاری طوتمز دیمك دکل در (محصول فقرتین) دخی بنم فکرم کلنی کوزلسزلکدن باش قالدرمز یعنی کوزل اولمدوغی حجابندن باشنی اوکنه طوتوب کوکسنه بقارتکه اوتنان کیمسه بویله ایدر ودخی فکرم کلنی امیدسزلك کوزینی اوتغق ایاغی ارقاسندن قالدرمز یعنی صاحب نظر واهل بصر قبولندن نا امید اولوب کمال حجابندن وزیاده خجالتدن کوزنی ایاغی ارقاسنه دیکوب باشین قالدرمغه قادر اولمز (حاصلی حیرت ودهشتندن دائما باشنی اوکنه صالوب یورر *ودرزمرهٔ صاحب جمالان متجلی نشود مکر آنکه که متحلی کردد* زمره زای معجمه نك ضمی ومیمك سکونیله بلرك معناسنه در صاحب جمالانه اضافتی بیانیه در صاحب جمالان بونك کبیلر عربیده ترکیب اضافی در اما عجم اضافتدن قطع ایدوب وصف ترکیبی شکلی ایدر حسن صاحبلری بلوکنده دیمکدر متجلی اسم فاعلدر تفعل بابندن یعنی نافص واویسندن عرض جمال ایلمکه دیرلر یعنی کوزللکن کوسترمکه (نشود فعل نفی مستقبل اولمز دیمکدر (مکر ادات استثنادر الامعناسنه (انکه اولوقت دیمکدر (که حرف بیان متحلی کردد (متحلی اسم فاعلدر تفعل بابندن زیبجی اوله دیمکدر (محصول فقرتین) دخی بنم عروس فکرم صاحب جمالر زمره سنده عرض جمال ایدوب متجلی اولماز مکر اولوقت که مزین ومتحلی اوله یعنی فکرم کلنی کیمسه یه بوزین کوسترمز الا اولوقت که آراسته وپیراسته اوله* بزیور قبول امیر کبیر باحرف مصاحبت (زیور زانك کسری ویانك سکونیله وواوك فتحی ایله زینت معناسنه اسمدر (قبوله اضافت بیانیه در (وقبولك امیره مصدرك فاعلنه وکبیره بیانیه یعنی اولوقت عرض جمال ایدر وحسن کمال کوسترکه امیر کبیرك زیور قبولیله وحلی نظرله وعین التفاتیله مزین وآراسته ومنظور وپیراسته اوله بوندنصکره امیر کبیرك اوصافنه شروع بیورر *عالم عادل* بیانیه * مؤید * اسم مفعولدر تفعیل بابندن یعنی خدادن قوت بولمش * مظفر * یعنی غالب ومنصور علی الاعداء مؤید مظفر اضافتی بیانیه در * ظهیر سریر سلطنت * ظهیر بونده معین معناسنه در (سریره اضافتی اسم فاعلك مفعولنه در (سلطنته لامیه در (تخت سلطنت دیمکدر تخت سلطنتك معینی دیمکدر * مشیر تدبیر مملکت * مشیر اسم فاعلدر افعال بابندن تدبیره اضافتی اسم فاعلك مفعولنه در (ومملکته مصدرك مفعولنه در (یعنی امور سلطنت وتدبیر مملکت آنك رأی وتدبیرینه منوط ومفوضدر بو القاب اول معنایی مشعردر که ممدوح وزیر تفویض اولا که رومده اکا وزیر اعظم وبیوك وزیر وباش وزیر دیرلر (وزیر تنفیذ اولمیه که سائر وزراء وبکلربکیلردر نتکه مسالك الرشاد نام کتابده تحقیق ایلمش * کهف الفقراء * کهف مغاره معناسنه در بونده جای پناه فقرا دیمکدر * ملاذ الغرباء * ملاذ اسم مکاندر صغنجق یر دیمکدر فقراء وغربا فقیرك وغریبك جمعلریدر یعنی فعیل وزنی اوزره اسم فاعللرك جمعی بووزن اوزره کلور حاصلی غربانك وفقرانك ملتجاسیدر * مربی الفضلاء * مربی اسم فاعلدر تفعیل بابندن مفعولنه مضاف یعنی علما وفضلایی تربیت ایدوب احوال معاشلری وانتظام حاللریله مقید اولوجیدر دیمکدر نتکه عاقبت اندیش صاحب سعادتلرك شانندندر علما وفضلایه رعایت ایلمك بونده مربی اسم مفعول تجویز ایلین مذکور معنایه

رد شمعی
رد لامعی وشمعی

متجلی ومتحلی تجنیس خط صنعتیدر یعنی نقطه ده مختلفلردر رد شمعی

واصل اولمامش * محب الاتقياء * محب اسم فاعلدر افعال بابندن یعنی مضاعفندن سویجی ودوست
طوتیجی دیمکدر (اتقیا تقی نك جمعیدر پرهیزکار وصالح واهل تقوی دیمکدر واضافت اسم فاعلك
مفعولنه در * افتخار آل فارس * افتخار افتعال بابندن مصدردر آل بونك کبی یرلرده اهل معناسنه
مستعملدر افتخار آل اضافتی مصدرك فاعلنه در وفارسه اضافت لامیه در یعنی اقلیم شیرازك خلقی انك
وجودیله افتخار ایدرلر که بویله وزیر سزاواردر دیو * یمین الملك * یمین بوراده لفظ مشترکدر قوتله الندیعنی
قسم بانده ملك میمك ضمی ولامك سکونیله مملکت وسلطنت یننده مشترکدر اضافت لامیه در
یعنی مملکت وسلطنت ومذهب وملتك قوتی ونصرتی حاصلی بونلر انك وجودیله قوت ونصرت
بولور یعنی بونلرك معین وناصریدر یاخود بونلر انك باشنده اندایچوب وزیر باشیچون درلر رومده خنکار
باشیچون دیدکاری کبی بعض نسخه ده یمن الملك یانك ضمی ومیمك سکونیله قوتلولق ومبارکلك
معناسنه * ملك الخواص * ملك میمك فتحی ولامك کسری ایله پادشاه دیمکدر خواص خاصك
جمعیدر ارکان دولت واعیان سلطنت دیمکدر یعنی بونك هر بری اوزره حکمی جاری وهر برینه امری
نافذدر * فخر الدولة والدین * یعنی اصحاب دین وارباب دولت انك وجودیله افتخار ایدرلر زیرا
دینك ناصری وارباب سلطنتك یاوریدر * غیاث الاسلام والمسلمین * غیاث مدد ایرشدیرنه درلر
فارسیجه فریادرس دیرلر پس اضافت اسم فاعلك مفعولنه در یعنی اهل اسلامك ومسلمینك ناصر
ویاوری ومعین وظهیریدر * عمدة الملوك والسلاطین * عمده عینك ضمی ومیمك سکونیله معتمد علیه
یعنی ملوك وسلاطین انك رأی وتدبیرینه اعتماد ایدوب اکا واثقلردر (یعنی تدبیر وتصرفنه
قائللردر عمده یه کزیده وزبده معناسنی ویرن یاکندن سویلامش * ابو بکر بن ابی نصر * بو ابو بکر   ردلامی
پادشاه ابو بکرك اقرباسندن ایمش واتابکیلرك عادللرندن وزرایی کندو اقرباسندن ایلمك ایمش
قاضی بیضاوی نظام التواریخنده بونك زیاده الطافنی وخیرات ومبراتنی وعلما وفضلایه
ومشایخ عظامه تکریم وتعظیملرینی ذکر ایلدی * اطال الله عمره * اطال فعل ماضی در افعال
بابندن ولفظ الله فاعلی (وعمره مفعولی موقع دعاده واقع اولمش یعنی الله تعالی عمرینی اوزون ایلسون
دیمکدر * واجل قدره * اجل دخی فعل ماضی مفرد مذکر غائبدر افعال بابنك مضاعفندن فاعلی
تحتنده اللهه راجع ضمیردر (ومفعولی قدره در موقع دعاده واقعدر الله تعالی قدرینی معظم
ایلسون دیمکدر * وشرح صدره * بو جمله ده دخی دعائیه در صدردن مراد قلبدر ذکر محل واراده حال
طریقیله یعنی خدا قلبنی منشرح ومسرور وسینه سنی علم لدنیله پر نور ایلسون * وضاعف اجره *
ضاعف فعل ماضی مفرد مذکر غائبدر اعرابی ماقبلنده اولان جمله لرکیدر یعنی الله تعالی
خیرات وحسناتنی مضاعف یعنی قات قات ایلسون * که ممدوح اکابر افاقست * که حرف تعلیل در
یعنی بو قدر خیردعایه ومدح وثنایه استحقاقنه علت ویریلدر (ممدوحك اکابره اضافتی اسم مفعولك
قائم مقام فاعلنه اضافتیدر وافاقه اضافت لامیه در (آفاق افقك جمعیدر همزه نك وفانك ضمیله (فاده
سکونده لغتدر بورده اطراف معناسنه در یعنی اطراف عالم اکابرینك ممدوحیدر حاصلی اکابر دنیا واعیان
عالم مداحی ودعاکوییدر * ومجمع اسم مکارم اخلاق * مجمع اسم مکاندر فتحیله بابنده مکارم مکرمتك
جمعیدر رانك ضمیله ایلکلر معناسنه (اخلاق خلقك جمعیدر خانك ولامك سکون وضمیله اضافتلر
لامیه لردر یعنی کوزل خوبلرك مجمعیدر حاصلی اخلاق واطواری کوزلدر * بیت * هر که در سایه عنایت
اوست * کنهش طاعتست ودشمن دوست * هرکه اصلنده هر کس که در (کس ضرورت وزن ایچون   یعنی دشمن دوست مبتدا
وقرینه قائم اولدیغیچون حذف اولدی (سایه عنایت بینه در (او ضمیری وزیره راجعدر کنهش ضمیری   وخبردر ســه
که یه راجعدر و مبتدادر وطاعت خبری (ودشمن تقدیری دشمنش در قرینه قائم اولدوغیچون حذف
اولندی بنه مبتدا وخبردر (محصول بیت) بو بیتك مضمونی هر عبد که سلطانه بنده در هرست مضمونه

قريبدر يعنى هر كيمسه كه وزيرك سايهٔ عنايتنده وظل حمايتنده اولوب لطفنه مظهر وعين رأفت ورحمتيله منظور اوله حسن التفاتى وعين نظرى سببيله خلق عالمك كوزلرنده هر عيبى هنز وكمال وهر نقصانى شمس بى ذوالدر وهر كس اكا چشم محبت وديدهٔ مودتله نظر ايدوب محبوب القلوب اولوب دشمنلر قتنده ونظرنده محبوب سالم عن العيوب اولور يعنى محل الضدين صنعتى المدح بما يشبه الذم دين غلط سويلدى (يعنك معناسنده فرضا اندن برجرم صادر اولسه وزيرك خوفندن كيمسه اكا سوز سويلمكه قادر اولمز واكر انك بر دشمنى اولسه اولدخى وزيرك خوفندن انكله دوست اولور دين عنديات سويلمش * برهريكى ازسار بندكان وحواشى خدمتى متعينست* سار بونده جميع معناسنه در حواشى حاشيه نك جمعيدر خدمتكارلر ومتعلقات ديمكدر (محصول تركيب) سلاطين ووزرا واكابرناسك دركاهلرنده جميع قوللرك وخدمتكارلرك اوزرلرينه برخدمت معيندر (يعنى هر برينك اوزرينه برخدمت متعيندر (معينست عبارتنى همزهٔ مختلبه ايله يازانلر املا بلمزلر ايمش * كه اكر در اداى آن برخى تهاون وتكاسل روادارند هر اينه در معرض

زد سرورى
رد شمعى

رد ابن سيد على و لامعى
و سرورى و شمعى و كافى

خطاب ايند ومحل عتاب* اداى آن اضافتى مصدرك مفعولنه در (آن خدمته اشارتدر (برخ بالك فتحى ورانك سكونيله بعض ديمكدر وياحرف وحدت برمقدار ديمكدر (تهاون تفاعل بابندن مصدر در برنسنه يى حقير طوتمقدر تكاسلده تفاعل بابندن مصدر در كاهلك ايلمكه درلر روارانك فتحيله جواز معناسنه در امابونده جائز ديمكدر (هرآينه البته ديمكدر (معرض ميمك كسريله شذوذا اسم مكان معناسنه اصلنده شول قتنادر كه جاريه يى انكله بيعه عرض ايدرلر اما جاريه ايله بله صاتلماز بلكه عاريتله بله كوسترلر خطابه اضافت لاميه در (محل عتابده بو بله در يعنه برآيند مقدر در (محصول تركيب) اكر اول تعيين اولنان خدمتى ادا ايلمده برمقدار تهاون وتكاسلى جائز طوتالر يعنى اول خدمتى حقارتله طوتوب انده اهمالى جائز كوره البته معرض خطابه ومحل عتابه كلورلر (يعنى خدمتنده نيجون تقصيرات واهمالى جائز كوردك ديوانى قاقرلر وآزار ايدرلر * مكر برين طائفهٔ درويشان كه شكر نعمت بزركان واجبست برايشان وذكر جميل ودعاى خير * مكر ادات استثنادر الامعناسنه (طائفهٔ درويشان بيانيه در (كه حرف رابط صفت وياحرف تعليل (شكر نعمت اضافتى مصدرك مفعولنه در وبزركانه اضافت لاميه در (شكر مبتدا (واجبست خبر يدر (برايشان واجبه متعلقدر (ذكر جميل ودعاى خير شكره معطوفدر رواعرابى انجلين در (محصول تركيب) الابودر ويشلر طائفه سى اوزره برخدمت تعيين اولنمامش كه اكابرك نعمته شكر ايلمك انلرك اوزرينه واجبدر (يعنى زمرهٔ درويشان مذكور تكاليف وخدماتدن مخرج ومستثنالردركه بونلرك اوزرلرينه لازم وواجب ولى نعمتلرك انعام واحسانلرينه شكر وسپاس وذكر جميل ودعاى خيردر (حاصلى بونلرك خدمتى بودر بوندن غير خدمتله مأمور ومكلف دكللردر * واداى چنين خدمتى در غيبت اوليترست كه در حضور كه اين بتصنع نزديكست واين ازتكلف دور وباجابت مقرون * اداى چنين خدمت مصدرك مفعولنه اضافتى قبيلندندر وياحرف وحدت وياحرف تنكير ومبتدادر (درغيبت اوليترست خبرى (كه حرفيان در (درحضور (درغيبته معطوفدر (امامعنى جهتندن مفضل عليه واقع در (پس كه دن تفضيلده معناسنى متضمن اولور (كه حرف تعليل (اين حضوره اشارتدر (باحرف صله (وتصنع تفعل بابندن مصدردر (ريامعناسنه (اين مبتدا (نزديك يقين ديمكدر خبرى (وبتصنع خبره متعلقدر (وآن غيبته اشارتدر مبتدا (ودور خبرى (وازتكلف خبره متعلقدر (تكلف كوكلده اولميان معنايى اظهار ايلمكدر (وباجابت ازتكلفه معطوفدر (ومقرونه متعلقدر (ومقرون عطفله خبر بعد الخبردر (آن اسم اشارتدر (محصول تركيب (درويشلر اوزرينه واجب اولان خدمتك اداسى

حضورده (یعنی رو برو اولمقدن ایسه غیبتده اولمق اولی رقدر (زیرا بالمواجهه اولان شکر وثنا ودعا ریایه قریبدر یعنی حقیقتده ریا قصد ایلمسه ده ایشیدن ریایه حمل ایدر اما اول غائبانه اولان شکر وثنا ودعا تکلفدن دور (یعنی کوکلدن اولیوب همان دل اوجندن اولمقدن بعیددر زیرا قصدنی خدا بیلور انحق حاصلی غائبانه دعا وثناءن صمیم القلب اولور بهرحال (پس ریا وجهله حمل اولنمز (زیرا کوکلدندر دخی غائبانه اولان دعا وثنا اجابت وقبوله موصول ومقروندر یعنی ریادن وتصنعدن دور اولدوغی کبی اجابته ده مقروندر حاصلی عندالله مستجابدر زیرا حدیث شریفده واقعدر که ظهر غیبده صادر اولان دعا رد اولنمز * قطعه * پشت دوتای فلک راست شد از خرمی * تا چوتو فرزند زاد مادر ایام را * پشت ارقه تا بونده قات معناسنه در (پشت دوتا اضافتی بیانیه در (ومبتدا (وفلکه اضافتی لامیه در (راست بونده طوغری دیمکدر (راست شد طوغری اولدی یعنی طوغرلدی دیمکدر خبر مبتدادر (خرمی یا حرف مصدر در شادلق معناسنه تا ابتداء غایت ایچون ظرفدر عربیده منذ کبی (فرزند اوغل دیمکدر (زاد فعل ماضی مفرد غائب لازم ومتعدی بینده مشترکدر (بونده لازمدر طوغدی دیمکدر (مادر انا درام معناسنه (ایامه اضافت بیانیه در (ورا ادات تخصیصدر مضاف الیه معناسنی افاده ایدر (زاد فعل لازم اولنجه فاعلی تحتنده فرزنده راجع ضمیر در متعدی اولمقده قابلدر طوغردی معناسنه (پس فاعلی فلک ومفعولی مادر ایام اولور (ورا بو تقدیرجه ادات مفعولدر فتأمل (محصول بیت) فلکک ایکی قات ارقه سی طوغرلدی (یعنی منحنی قامت ایکن مستقیم قامت اولدی حاصلی بوکریلکی کندی ایام اناسنک سنک کبی اوغلی طوغادن برو یاخود فلک ایام نامنده سنک کبی اوغول طوغردلدن برو بو تقدیرجه زا یانید معناسنه اولوب ایکی مفعول الور زیرا افلاکه ابا دیرلر طوقوز انا معناسنه وعناصر اربعه یه امهات دیرلر دورت انا معناسنه ومعدن ونبات وحیوانه اوغول دیرلر زاد لازم اولدوغی تقدیرجه رانک زیاده سنه حکم ایلین غریب حکم ایلمش تاکیم مادر ایام ایچون سنک اوغلی طوغدی دیین حق ادابی ایلمامش * حکمت محضست اگر لطف جهان آفرین * خاص کند بنده مصلحت عام را * حکمت محض بیانیه ومقدم جزای شرطدر واکر ادات شرط (خاص کند فعل شرط (تقدیری اکر خاص کند لطف جهان آفرین بندهٔ مصلحت عام را حکمت محضست (پس لطف فاعل کند در یعنی اسمی واضافتی لامیه در (جهان آفرین وصف ترکیبی (بنده خبر کند در (ویا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (مصلحت خبر ثانیسیدر کندک (زیرا کند بونده جعل وصیر معناسنه در (عامه اضافت لامیه در (ورا لام جاره معناسنه در (محصول بیت) خدای جهان آفرینک لطف واحسانی اکر بر بنده سنی عامهٔ ناسک مصالح ولوازمنی وامور ومهماتنی کورمک ایچون تخصیص وتعیین ایدرسه ونظام وانتظام خلق عالمی انک وجود پرجود وکرمنه منسوب ومتعلق قیلورسه محض حکمت وکمال قدرتدر (یعنی سلاطین و وزرا وحکام وقضاتی خدای ذوالجلال که مصالح ولوازم بشریه یی کوروب تدبیر وتصرف ایلمک ایچون تعیین وتخصیص بیورمشدر محض حکمت وکمال رأفتدر (زیرا بویله اولمسه عقد نظام عالم محلول اولوب خلق عالمده ارام وقرار اولیوب ظلم وفساد حددن تجاوز ایدردی (اکرچه که اللهک قدرتی عالمه بر وجهله دخی نظام ویرمکه ممکندر اما بونده زیاده حکمت وار (حکمت محض عبارتنی خبر مقدم (واکر لطف جهان آفرین عبارتنی شرط (وخاص کند بندهٔ مصلحت عام اجزای شرط وجملهٔ شرطیه مبتدای مؤخر وبو تقدیرجه مدح شرطله مقید اولور دیین کیمسه لک اعرابدن هیچ حظی یوغمش ومحتملدرکه لفظ اکر زائد اوله پس بو تقدیرجه لطف جهان آفرین مؤخر مبتدا وحکمت محض

ردلامعی ردکافی

رد سروری

مقدم خبر (وخاص کند بندهٔ مصلحت عام را حکمت محضی بیان اوله دیین کیمسنك بو اعرابی
اولکی اعرابدن اعجب واغربدر (بندهٔده همزه وحدت ایچوندر دیین غرب اغرابی سویلمش
رد سروری
*دولت جاوید یافت * هر که نکو نام زیست * کز عقبش ذکر خیر زنده کند نام را * دولت
رد شمعی
جاوید بیانیه در جاوید وجاودان وجاویدان ابدی معناسنه در (یافت فعل ماضی مفرد غائب
بولدی دیمکدر (دولت مبتدا (ویافت خبری وجملهٔ اسمیه (هر که نکونام زیست متضمن اولدیغی
شرطك جزاسیدر (هر که اصلنده هر کس که ایدی ضرورت وزن ایچون وقرینه قائم
اولدیغیچون کس حذف اولنوب که یرینه قلوب حرف ایکن اسم اولدی (نکونام وصف ترکیبیدر
رد کافی
ایو ادلو دیمکدر ترکیب توصیفی دکل (کز اصلنده که از ایدی که حرف تعلیل (عقب
عینك فتحی وقافك کسریله بونده ارد وصوك معناسنه در (وشین ضمیر که‌یه راجعدر (ذکر خیر
بیانیه ومبتدا (زنده زانك کسریله دیری دیمکدر حی معناسنه (کند خبر مبتدا وزنده مفعول اولی
(ونام مفعول ثانیسی تقدیری نامشدر ضرورت وزن وقافیه ایچون ضمیر ترك اولندی (ورا
ادات مفعول (محصول بیت) دنیاده هر کس ایو ادلو دیرلدی (یعنی هر کیمسه که دنیاده اد
رد لامعی
ایلکیله کچوب ایو ادچقاردی ابدی دولت وسعادت بولدی (زیرا انك اردندن یعنی آخرته
اطرا مدحده مبالغه‌یه درلر سعد
رحلت ایلدیکندنصکره ذکر خیر ویاد جمیل نامنی احیا ایدر (حاصلی حسن مناقب
وجمیل مآثر صحیفهٔ عالمده نامنی باقی ایدوب فراموش ایتدرمز (مصراع اولك معناسی دولت
ابد بولدی هر کیمسه که ایو اد دیرلدی دیین معنای بیتی اوادرمش * وصف تراکر کند
ورنه کند اهل فضل * حاجت مشاطه نیست روی دلارام را * وصف اضافتی مصدرك
مفعو لنه در (ورواکردن مخففدر (کند ونکند اهلك فاعلیتنده ووصفك مفعولیتنده
تنازع ایدرلر (اهل فضل اضافتی لامیه در شرطلرك جزاسی محذوفدر (تقدیری برابرست
وترا بوصف ایشان احتیاج نیست (مصراع ثانی مقام تعلیلده در (حاجت مشاطه اضافتی
مصدرك فاعلنه در (مشاطه مبالغه ایله اسم فاعل مفرده‌ٔ نندر دوزکنجی خاتون (یعنی قزلرك وکلنلرك
بوزینی یازوب وزلفلرین طرایوب راستقلرین چکوب بزین عورندر که فارسیجه اکازن پیرایه
کردیرلر بزکجی عورت دیمکدر (مشطه‌نك ضمی وشینك سکونیله طراغه درلر پس انلرك بو کارلری
طراغله حاصل اولدیغیچون مشاطه دیدیلر (حاجت مبتدا ونیست خبری (روی دلارام اضافتی
لامیه وبیانیه اولمغه ممکندر فتأمل (دلارام وصف ترکیبیدر ارامیدندن کوکل دکلندیرجی
یعنی کوکله صبر وقرار ویرجی (ورا ادات تخصیص اضافت معناسنی افاده ایدر (محصول بیت)
اهل فضل وکمال سنك وصفکی یعنی سنی وصف کرکسه ایلیه‌لر وکرکسه ایلمیه‌لر سکا نسبت
برابردر زیرا سنك کیمسه‌نك وصف ومدحنه احتیاجك یوقدر (حاصلی سنده اولقدر محاسن
اطوار ومکارم اخلاق واردر که وصافك وصفنه ومداحك مدحنه احتیاجك یوق (زیرا
روی دلارامك مشاطه‌یه احتیاجی یوقدر که حسن خداداده هرنقدر که زیب وزینت ویررلرسه
برزائد حسن افاده ایلمز (نتکه خواجه حافظ بیورر (بیت) کوهر پاك تو از مدحت ما مستغنیست)
(فکر مشاطه چه با حسن خداداد کند (پس سنده شرف وجود وکرم ذات وسخا وجود اولقدردر که
وصاف ومداحلر هر نه مرتبه که مدحکده اطرا ایلسه‌لر عهده سندن کله‌مزلر وحق وصفی
ادا ایده‌مزلر * عذر تقصیر خدمت وموجب اختیار عزلت * بوده سابق کبی اعراب اولور فتأمل
(محصول ترکیب) خدمت وزیرده واقع اولان تقصیرك عذری وعزلت اختیار ایلمسنك سببنی
بیان ایدر * تقصیر وتقاعدی که در مواظبت خدمت بارگاه خداوندی می رود * تقصیر
تفعیل بابندن مصدردر بونده اکسکلك دیمکدر و بریای تنکیر ویای وحدت مقدردر

تقاعدی یاسنك قرینه سیله یا وحدت ایچوندر مصدری اولمغه ده مجال واردر
دیین فکرسز سویلمش فتامل (تقاعد تفاعل بابندن مصدردر (بونده خلقدن منقطع
اولوب عزلت اختیار ایلمك معناسنه در (كه حرف رابط صفت (مواظبت مفاعله بابندن
مصدردر ملازمت معناسنه خدمته اضافتی مصدرك مفعولنه درو بارگاهه اضافت لامیه در — رد شمعی
(بار اجازت دیمکدر (وگاه بونده ادات ظرف مکاندر نمازگاه وسیرانگاه کبی اجازت
یری دیمکدرملوك وامرا وحکام سرایلرینه دخول قپوجیلر اجازتنه موقوف اولدیغیچون
سرایلری قپولرینه مجازا بارگاه دیرلر (خداوندی یه اضافتی بیانیه در زیرا یاحرف نسبتدر
(می رودمی بونك کبی یرلرده حرف استمرار در رود فعل مضارع مفرد مذکر غائب در
بونده واقع وصادر اولوردیمکدر بونده خداونددن وزیر مراددر (محصول ترکیب) حضرت
شیخ وزیرك خدمتنه کثرت تردد وملازمت ایلمد وکینك عذرینی بیان اید و ب بیورر شول
تقصیر وتقاعد كه وزیرك بارگاهنك خدمتی ملازمتنده اولور یعنی مجلسلرینه ملازمت
ایلمدیکمك اصلی * بنابرانست كه طائفهٔ حکمای هند در فضائل بزرجهر سخن می گفتند *
بنا بونده مصدردر مفعول معناسنه انك اوزره مبنی در دیمکدر (یعنی ترك ملازمت خدمت
وزیر ایلمدیکم انك اوزره واقع وسبب وباعث اولدر (كه حرف بیان طائفه اسم جمعدر
بلوك معناسنه (وهمزه حرف توسل اضافت ایچون گلمش حکمایه اضافتی بیانیه در (حکما
جمع حکیمدر بونده عقلا مراد در هنده اضافتی لامیه در (درحرف ظرف فضائل فضلك
وفضیلتك جمعدر كه نقصك ونقیصه نك نقضیدر بزرجهره اضافتی لامیه در بزرج بانك
وزانك ضمه لریله اولودیمکدر بزرگدن معرب (ومهر محبت معناسنه اصلندن وصف ترکیبی در
اولو محبتلی معناسنه صکره نوشیروان وزراسنك برینه علم خاص اولدی سخن می
گفتندك مقدم مقول قولی بونده می حکایت حال ماضی معناسنی افاده ایدر سویلرلردی دیمکدر
(محصول ترکیب) ملازمت خدمت بارگاه وزیرده واقع اولان تقصیر وتقاعد اکامبنی درکه
هند حکماسی طائفه سی بزرجهرك فضیلت وکمالی خصوصنده سوزسو یلدیلر (یعنی انك عظمت
قدرینی ونباهت شانینی تذکر ایلدیلر معلوم اوله كه بعض شراح دیمش كه آخرنده هاء
رسمی اولان کلمه یه همزه لاحق اولسه وحدت افاده ایدر هر برده وبو یرده طائفهٔ حکماء هند
عبارتنی هند حکماسنك بربلوکی دیو تعبیر ایلدکاری خطای فاحش ایلمشلر یراوحدت ایچون
منصوص اولان یادر وهمزه حرف توسلدر هر یرده تحقیق بودر كه بومحلده وحدت محقق
ومعتبردر دیین خطاده انلرك انجه کتمش زیرابویله اولسه حکمانك اعرابدن هیچ محلی اولمزدی — ردسروری وشمعی
وبومقوله همزه مجرد اضافته توسل ایچوندر هر یرده وحدت شرط دگلدر مثلا کاهی خطاب — رد کافی
ایچونده کلوردیین کندو یه رجدید خطا اثبات ایلمش زیراهمزه نك بومعنالردن خبری یوق — رد کافی
* آخر جز بن عیش ند انستند كه در سخن گفتن بطیست * یعنی درنك بسیار می کند (اخر
عاقبت معناسنه در (جز بن اصلنده جزاین دروصلله همزه دوشدی جزغیر دیمکدر جزین
بوندن غیر (عیبش شین ضمیر بزرجهره راجعدر (كه حرف بیان بطی کج کج معناسنه در (درنك
داللك کسری ورانك فتحی ونونك سکونیله اکلمك معناسنه می کنده مقید در بسیار چوق — رد ابن سید علی ولامعی وسروری وشمعی وکافی
معناسنه در (محصول ترکیب) عاقبت حکماء هند بزرجهرك بوندن غیری عیبنی اکلمدیلر كه
سوزسویلمه جکدر (یعنی ادای مراده چوق اکلنور بطیست لفظنی بطی است یازان املادن
اگاه دگل ایمش *مستمع بسی منتظر باید بود تاوی تقریر سخن كند *بسی یاء اصلیه ایله
چوق معناسنه در (بودبونده بودن معناسنه در زیرا مضارعه مقارندر (تابونده انتهاء غایت

ایچوندرالی معناسنه (وی ضمیرغائبدرتقریر سخن مصدرك مفعولنه اضافتیدر (محصول ترکیب) مستمع اولان کیمسنه چوق منتظراولمق کرك تاکیم اول سوزینی تقریرایلیه ومرادینی ادا ایده (یعنی نه معنایی که بیان ایلمك مراد ایدنسه ملاحظه سز وتوقف سزادا ایلمزدی حاصلی سؤالده وجوابده وتقریر کلام ومرامده تأمل سزسوزسویلمزدی بعض شراح طلاقت لسانی اولمامغه حمل ایلمش (یعنی دلی آغرایدی تیز سویلمکه قادردکل ایدی معناسنه لیکن سباق وسیاق کلام بوندن اباایدر (بسی یه چوقلق معناسی ویرنلراکلنن بودرکیم یاسنی حرف مصدراکارمش وحرف نسبتدریکی ده اولان یاکبی دیوب دقایق الحقایق سوزیله استشهاد ایدوب دعواسنده ده دلیلنده ده خبط عشوا ایلمش * بزرجمهر بشنید وکفت اندیشه کردن که چه کویم به از پشیمانی خوردن که چرا کفتم * اندیشه فکر (که حرف بیان (پشیمانی یاحرف مصدر درندامت معناسنه پشیمانلق دیمکدر (محصول ترکیب) بزرجمهرقول حکمانی ایشتدی ودیدی نه سویلیم دیوفکر ایلمك فکرسز سویلیوب بندن برنا معقول سوزصادر اولوب نیچون بویله سویلدم دیو پشیمان اولمقدن یکدر حاصلی فکرایدوب معقول سویلمك فکرسز نامعقول سویلیوب ندامت چکمکدن یك کره یکدرمعلوم اولاکه بوکلماتدن مقصود بسط معذرتدر که حضرت شیخ ممدوح وزیرك ملازمتندن منقطع اولوب اختیارعزلت ایلدیکنه (یعنی سوزبودرکه کثرت ترددوملازمت سبب اطناب کلام واکثارمقال اولورتکه دیمشلرچوق سویلین چوق یاکلورا کراهل مجلسه قاریشوب صمت وسکوت اختیارایدرسم ثقلت ونفرت اظهارنه سبب اولور (پس السلامة فی الوحدة قولیله عامل اولوب کوشهٔ وحدتده وکنج سلامتده اختیارعزلت ایلمك اولی واحرادر حاصلی بوکلمات وزیرك عظمت شانی ومحفل ومجلسنه داخل اولان اهل فضل وکمالك تعظیم وتبجیلنی متضمندر * مثنوی * سخندان پرورده پیر کهن * بیندیشد انکه بکوید سخن * سخن سینك فتحی وخانك ضمیله وسینك ضمی وخانك فتحیله ده لغتدر (پس ثانی مصارع وابیاتده ایکی وجهله اوقومق جائزدر اماقافیه ده واقع اولیجق برینه مخصوص اولور (سخندان وصف ترکیبیدر دانیدندن دانستن دن دکل سوزبلیجی دیمکدر (پرورده یه اضافت بیانیه در (پیر کهن ده بویله در کهن ده کافی البته مضمومدر اما ها مضموم ومفتوح اولمق جائزدر سخنك خاسنه تابعدر (پیر کهن ماقبلنه صفت واندن بدل وعطف بیان اولمقده جائز تأمل تدبر (محصول بیت) سوزبلیجی مربی اسکی پیرفکر ایدر اندنصکره سوزسویلر (یعنی برسوزی فکر ایمینجه سویلمز حاصلی فکرسز سوزسویلمز (پرورده یی پیره اضافت قصد ایدوب دالی سلمکرك اوقومق کرك دیین هم لفظده خطا ایلمش هم معناده مصراع اولك معناسنی کهن پیرلکم باسی اولان سوزبلیجی دین اولکی کبی اضافت قصد ایلمش بکوید فعل مضارعدر کفتن مصدرندن دین اشتقاقده سهو ایلمش * مزن بی تأمل بکفتار دم * نکو کوی وردیر کویی چه غم * مزن فعل نهی مفرد مخاطبدر زیدن دن اورمه دیمکدر (بکفتار باحرف صله (کفتار سوزه دیرلر (دم بونده نفسدر تکلم معناسنه (کوی فعل امر مفرد مخاطبدر (وروا کردن مخفف ادات شرط (دیرکیج (کویی فعل مضارع مفرد مخاطب فعل شرط چه غم جواب شرط (محصول بیت) ملاحظه سزوتأملسزکلامه وکفتاره نفس اورمه (یعنی فکرسزسوزسویلمه ایو سویله اکر کیج سویلرسك نه غم (یعنی غم دکل حاصلی سوزك ایو اولسون وهرنقدر که کیج سویلرسك تفاوت ایلمز * بیندیش وانکه براور نفس * وزان پیش بس کن که کوینداس * بیندیش باحرف تأکید ویاهمزه دن مبدلدرتکه سابقا بیان اولندی (واندیش فعل امر مفرد مخاطب فکرایله دیمکدر واوحرف عطف (انکه انکاهدن مخففدر بحسب لغت اولوقتدنصکره دیمکدر اما استعمالده اندنصکره دیمکدر (براور لغتده یوقاری کتور دیمکدر

ردسروری

ردشمعی
ردکافی

ردشمعی

ردلامعی
ردشمعی
ردسروری

امابونك كبی یرلرده چقارمعناسنه در (آور یدندن فعل امر مفرد مخاطبدر نفس مفعولی (واو
حرف عطف (زان اصلنده ازان ایدی همزهٔ وصل ایله ساقط اولمشدر (پیش بای عجمینك
كسریله اول واوك معناسنه در (قبل وقدام كبی (بس بای عربینك فتحیله بونده یتر معناسنه در (كن
فعل امر مخاطبدر كنیدندن ایله دیمكدر (كه حرف بیان (بس ینه یتر دیمكدر (محصول بیت)
اول فكر ایله ندنصكره نفس چقار (یعنی اندنصكره تكلم ایله (یعنی سویلیجك سوزی اول فكر ایله
اندنصكره سویله وسكا سامع اولنلر یتر سویله دك دیرزدن اول سن یتر ایله یعنی دكلینلر سكا اسكت
وخاموش اول دیرزدن اول سن ساكت وخاموش اول بو كلام شول كشیه كوره در كه رطب ویابس
سویلیجی زواید كوی اوله والاعلوم ومعارف سویلیوب هر كلامندن بر پند وعبرت وبر نصیحت وحكمت
رد شمی
مستفاد اولان كیمسه هرنقدر چوق سویلسه اندن اوصانلمز زیرا هر سوزی صفابخش وروح افزادر
بونده منه سنده كن شومعناسنه در دیین عندی سویلمش * بنطق آدمی بهترست ازدواب * دواب
ازتو به كر نكویی صواب * باحرف مصاحبت (ونطق بونده سوز معناسنه در (آدمی بونده انسان
معناسنه در (بهتر زادات تفضیلدر (دواب دابه نك جمعیدر بانك تشدیدیله لغتده براوزرنده یورینه
دیرلردی (صكره درت ایاقلی حیواناتده استعمال ایلدیلر چارپالر معناسنه (دواب ازتو عبارتنه
وصل اولمغه بابی تشدیدله اوقومق وتخفیفله جائزدر دواب ازتو به مقدم جزاسیدر مؤخر شرطك
(نكویی فعل مضارع مفرد مخاطب (صواب مقول قولیدر نقیض خلافدر طوغری معناسنه
(محصول بیت) نوع انسان سائر حیواناتدن نطقله یكركدر یعنی تكلمله ممتازدر (پس اكر صواب
وخیرلی سویلمزسك حیوانات سندن یكدر (زیرا كلام لغودن كاه اولاور كه فساد منبعث اولور (اما
سكوتدن نادر واقع اولور كه ضرر مترتب اوله حاصلی اولور اولمز سوزی سویلمكدن سكوت
اولی در * فكیف در نظر اعیان خداوندی عزنصره كه مجمع اهل دلست ومركز علمای متبحر *
(فكیف خصوصا دیمكدر (نظر اعیان خداوندی لامیه لردر ویاحرف نسبتدر (عز فعل ماضی
مفرد مذكر غائب مقام دعاده واقع اولمش نصرتی عزیز اولسون دیمكدر مراد كندینك
عزیدر (كه حرف رابط صفت ویاحرف تعلیل موصوف خداونددر (مجمع میم ثانینك فتحی
رد لامی
و كسریله اسم مكاندر مطلع ومطلع كبی (اهله اضافتی لامیه در (ودله اضافتده بویله در (مركز
ردشمی
بونده مقام ومحل معناسنه در (علمایه اضافت لامیه در (متبحره اضافت بیانیه در متبحر دریك اوقومشه
رد شمی
دیرلر (محصول تركیب) یعنی هر یرده سوزی اندیشه ایله سویلمك كرك (خصوصا وزیرك اعیانی وار كانی
نظرنده الله تعالی نصرتنی معزز ومكرم ایلسون انجلین وزیر كه اهل دل عارفلر مجمعیدر (ومحل ومكان
علمای متبحر یعنی علما وفضلای راسخ وكامل مركزیدر خداونددن مراد پادشاه ونصره ضمیریده اكا
راجعدر دیمكده نظروار (نصر بونده مصدر بمعنی فاعلدر مرادوزردیین عندی سویلمش (منه سنده
مجمع مصدر میمی دیین فكر سز سویلمش * اكر در سیاقت سخن دلیری كنم شوخی كرده باشم * سیاقت
كسرسیله مصدردر درایت وزنی اوزره سخنه اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتیدر سوق كلام
دیمكدر (دلیری دالك ولامك كسریله بهادردیمكدرویاحرف مصدر (شوخ بونده كستاخ معناسنه در
ویاحرف مصدر (باشم فعل مضارع متكلم وحده در (محصول تركیب) وزیرعذ كورك مجلسنده اكر
سوق كلامده اظهار جرات ایدوب بهادرلك ایدرسم كستاخلق ایلمش اولورم * وبضاعت مزجات
بحضرت عزیز اورده * وبضاعت سرمایه در اما بونده اسباب ومتاع مراددر مزجات میمك
ضمی وزانك سكونیله ازاجق بهالی نسنه اضافت بیانیه در (باحرف صله (حضرت عزیزدن یوسف
پیغمبر مراددر آیت كریمه یه تلمیحدر كه حضرت یوسفك قرنداشلری یاننه كلدكده (وجئنا ببضاعة
مزجاة) دیدیلر ماقبلی ومابعدیله تمام آیتدر اورده تقدیری آورده باشم دیمكدر كتورمش اولورم

معناسنه (محصول ترکیب) دخی قلیل بهالی متاعی حضرت عزیزه کتورمش اولورم یعنی هدیه
ایچون اولحق بهالی قماش کتورمش اولورم حاصلی اکسلك ایلمش اولورم * وشبه در بازار
جوهریان جوی نیارد * شبه شینك و بانك فتحه‌لریله وهای اصلیه ایله برنج که اندن یان
دیو بنلری یاپارلر واندن دوزیلن بونجق بونده بومراددر (فارسیده‌های رسمی شکلنده اوقنور
ردلامعی وکافی
(حمزه وغمزه هاسی کبی کثرت استعمالدن بویله اوقنور دیمکلك اصلی یوقدر (جوهریان جوهر
معرب کوهردر ویاحرف نسبت (والف ونون ادات جمع (جوجیمك فتحیله اریه در شعیر معناسنه
(ویاحرف وحدت (نیارد فعل نفی استقبال مفرد غائب کتورمز دیمکدر (محصول ترکیب) برنج
بونجق جوهر فروشلر بازارنده برار په جه قیمت کتورمز (یعنی وزیر مجلسنده اولان فضلانك
قتنده بنم سوزم جوهر فروشلر بازارنده اریه کبیدر (یعنی بی اعتبار وبی قیمتدر *وچراغ پیش
آفتاب پرتوی ندارد * چراغ شمعك فتیله سندن یانان آتشه دیرلر (پرتو باء عجمینك وتانك
فتحه‌لریله ضیا معناسنه در (محصول فقره) چراغ دخی آفتاب قتنده پرتو طوتمز (یعنی چراغك کنش
یاننده پرتوی وضیاسی اولماز * ومناره بلند در دامن کوه الوند پست نماید *مناره معروف بلنده
اضافت بیانیه در (دامن کوه اضافتی لامیه در کوه کاف عربینك ضمیله طاغدر جبل معناسنه (الوند
همزه‌نك فتحی ولامك سکونی وواوك فتحیله همدان طاغلرندن بر یوکسك طاغك اسمیدر اول
ولایتده ارتفاعیله علم اولمغین انی تعیین ایلدی والا رومده طاغلر واردر که کوه الوند انلره نسبت
رد ابن سید علی ولامعی وسروری
ردپه جکدر (پست بای عجمینك فتحی وسکون سینله الچق دیمکدر (نماید فعل مضارع مفرد
غائبدر (نمایدندن نمودندن دکل کورینور دیمکدر فعل لازمدر (محصول ترکیب) دخی بلند مناره
کوه الوند اتکنده الچق کورینور (یعنی بر مناره هر نقدر که یوکسك اولسه اول طاغك
دبنده اولیجك الچق کورینور (حضرت شیخ تواضع بیوروب کسر نفس ایلدی واعیان
مجلس وزیر آفتابه و کوه الونده وکندیی چراغ ومناره یه تشبیه ایلدی بونده وزیری کوهه
رد کافی
وارکان مجلسی دامن کوهه تشبیه ایلدی دیمکده نظر واردر * مثنوی * هر که کردن
بدعوی افرازد * دشمن ازهر طرف بدوتازد * هر که هر کس که تقدیرنده در نتکه سابقا
بیان اولندی (کردن بیوندر عربیده جیددیرلر (بدعوی باحرف مصاحبت (دعوی
رد ابن سید علی ولامعی وسروری وکافی وشمعی
واوك کسریله دعوی معناسنه در نتکه سابقا معنی بیاننده کجدی (افرازد فعل مضارع
مفرد غائب در (افرازیدندن افراختندن دکل یوجلده دیمکدر فعل متعدیدر (کردن مفعول
صریحی (و بدعوی غیر صریحی (دشمن مبتدا (وتازد فعل مضارع مفرد غائب تازیدندن
تاختندن دکل سکردر یعنی هجوم ایدر دیمکدر خبر مبتدا (محصول بیت) هر کس که دعوی
رد ابن سید علی ولامعی وسروری وکافی وشمعی ردشراح جمیعا
وزعمله وعجب وتکبرایله بوینی یوجلده یعنی تکبرلك وتجبرلك ایلیه (هر جانبدن دشمن اکا هجوم
ایلر حاصلی هر کس اکا خصومت ایلر بعض نسخه ده مصراع ثانی بویله واقع در
(خویشتن را بکردن اندازد) خویشتن تایله وخویش تا سز بر معنایه در کندی
دیمکدر (را ادات مفعول باحرف صله بونده استعلا معناسین افاده ایدر (اندازد فعل
مضارع مفرد غائب در (اندازیدندن انداختندن دکل آتر دیمکدر (محصول مصراع)
کندینی بوینی اوزرینه اتار یعنی خودبین وخودپسند مرادینه واصل اولماز بلکه تکبری وتجبری
سبب هلاکی یعنی بوینی اورلمسنه باعثدر * سعدی افتاده ایست آزاده * کس نیاید بجنك
افتاده * سعدی مبتدا افتاده خبری وهمزه مجتلبه هاء رسمی ضرورتیچون کلمشدر
(ویاحرف وحدت (ازاده صفت افتاده در (وکس مبتدا (نیاید فعل نفی مستقبل مفرد غائب
(بجنك باحرف صله (افتاده دوشمش ماضیدن قسمدر (محصول بیت) سعدی برجنك

وجدالدن ومعارضه ومناقضه دن آزاده وسالم بردوشکرن دردمنددر ودعوای علم وفضلدن وخلقك قبول ورددن فارغ البال وآسوده حال برنامراد درهرکسله درویشانه طور ودردمندانه وضعله بچنوب اغراض نفسانیه دن خلاص بولمشدر (پس بوبله اولیجق کیمسه دوشمنك ودوشکننك جنکنه کلمز یعنی اظهار عجز وسکنت ایلینله کیمسه جنك وجدال ایلمز امامدعی وخودبین وخود پسند ایله هرکس معارضه ومقابله ومناقضه ایلر (حضرت شیخ بونده کسر نفس ایدوب مسکنت وتذلل اظهار بیورمش تکه نثر سابقده اجمالا بو معنایی ذکر بیورمش وبالجمله نثر ونظمده عرض نیستی وپستی ایلمش (افتاده ایست عبارتندنصکره علی الارض دیین خلاف سو یلمش (وزاده نك معناسنی فارغ دینه اعتراض

ردسروری

ایدوب بیان معناده کندی فارغ لفظنی اخذ ایلدیکی مؤاخذه کرك ومصراع اولك

ردسروری ردکافی

معناسنده سعدی بردوشکون فقیر وحقیر درو دعوای تفضل ایلمکه لیاقت واستحقاقی یوقدر دن مقصود سعدیه افترا ایلمش * اول اندیشه وانکهی کفتار * پای بست امدست پس دیوار * وانکهی یاسی حرف اصلیدر (پای بست سکون یاله لغتده ایاق باغی دیمکدر بستن دن اما تعمل معناسنده مستعملدر که عربجه اساس دیرلر (امدست اصلنده امده است درهای رسمیله ضرورت وزن ایچون هاء رسمیله همزهٔ مجتلبه حذف اولنمش (پس بونده بعد معنا سنه دراندنصکره دیمکدر

ردسروری

بو بیت سابقا بحر متقاربده واقع اولان مثنوی بیتلرینه مناسب وموافقدر (محصول بیت) کشی یه

ردلامعی

اول فکر وتأمل کرك اندنصکره کلامه شروع وتکلمه ونطقه مباشرت کرك زیرا بناده اول تمل اندنصکره دیوار کلمش (حاصلی فکر وملاحظه تمل حکمنده وتکلم دیوار حکمنده در پس نیجه که بنانك تملسز ثبوت وقراری اولمز تأمل وملاحظه سز کلامك رونق واعتباری اولمز یعنی فکرسز سوز تملسز بنا کبی ناپایدار وخلل پذیردر (بونده بست باء عجمیله در ترکیده الچق دیمکدر دیین الحق قاچشدر (بست باء عربیله فعل ماضیدر بغلدی دیمکدر پای لفظیله ترکیب اولمغین معنای مصدری مراد در یعنی آیق بغلق کلمشدر صکره دیوار دیین بو رایی اوجه بغلمش بعضیلر بونده بی فائده اطناب کلام ایلمشلر * نخل بندم ولی نه در

رد ابن سید علی وکافی

بوستان * شاهدم من ولی نه در کنعان * نخل بندوصف ترکیبی دربندیدن نخل بغلیجی

ردابن سید علی وسروری وشمعی وکافی

(نخل ترکیده تحریف ایدوب نقل دیدکلریدر کرکسه چچکدن وکرکسه بالمومندن اولسون (ولی ادات استدراك (کنعان قدس مبارکله دمشق بیننده بریرك اسمیدر که حضرت یوسف انده طوغوب نشو ونما بولمشدر وحضرت یعقوب اول یرك قومنه تبلیغ احکام رسالت ایلمشدر (محصول بیت) حضرت شیخ تواضع طریقیله بیورر که (بن نخل بندم اما بوستانده دکل (یعنی بوستانده نخل بندلك ایدهمم زیرا انده اولان نخللر صنع یزدانی ومصنوع خدایدر که نخال هرنقدر که استاد کامل وفننده ماهر وقادر اولسه اکا مشابه نخل احداث وپیدا ایدهمز ومحبوبم بن اما کنعانده دکل یعنی حضرت یوسف نبی علیه السلام اولان یرده محبوب دکلم (زیرا حسن وبهاده هرنه قدر که سرامد وممتاز محبوب اولورسه حسن یوسفه نسبت ایله صورت دیوار در محصل کلام هرنقدر که بن علوم وفنونده ماهر وکاملم اما حضرت وزیرك مجلسنده اولان علما وفضلایه نسبت طفل ابجد خوان دکلویم یعنی هر یرده علم وفضل ومعرفتدن دم اوروق ممکندر اما بو مجلس سامیده علوم وفنونده سوز سویلمکه قادر اولمایوب دمبسته قالورم (نخل بندی

ردسروری

یاء مصدریه ایله یازانلر اکثر نسخه لره مخالف یازدقلرندن غیری ناموزون یاز مشلر (بعض شارحلر دیمش که نخل بندی یاء مصدریه ایله وصف ترکیبیدر نخل بغلایجلق یعنی نخل بغلایجلق بیلورم اما بوستانده دکلم که انواع شکوفه جمع ایدوب نقل بغلیه یم (معلومدر که بو شرح بیتك مقصودنی

بلامش و بو تقدیرندن معلوم درکه مصراع ثانیده بر غریب وجهله شرح ایدنسه کرك * لقمان حکیم را کفتند که حکمت از که آموختی * کفت از نابینایان * لقمان ایکیدر بریسی لقمان عاریدرکه حضرت هود زماننده ایدی و علما نبوتنده اختلاف ایلدکلری لقمان بودر (اصح روایت اولدرکه نبی اولمیه بلکه بر فاضل حکیم ایدی انکچون حضرت شیخ لقمان حکیم بیوردی بونك برقزی وار ایمش زرقانام که اوچ کونلك یولدن کورر مش نتکه بعض اشعار عربده ومقامات حریریده وشروحنده بیان ایلمشلر (نابینایان کورلر دیمکدر (زیرا بینا صفت مشبهه در بینیدندن کوره کن دیمکدر اما کوریجی معناسنی ویررلر (پس نا ادات سلبدر کور میجیلر دیمکدر معنای لازمیسی کورلردر (محصول ترکیب) لقمان حکیمه دیدیلرکه حکمتی کیمدن اوکرندن دیدیکه کورلردن * که تا جای نبینند پای ننهند * که حربیان (تا ادات توقیت در مادام معناسنه (نبینند بونده بیلمك واکلامق معناسنه در (ننهند فعل نفی مستقبل جمع غائب قومازلر دیمکدر (محصول ترکیب) کورلردن حکمت اوکرندکی تفسیر ایدر یعنی مادامکه ایاق بصاجق یری عصا ایله وغیری وجهله تدارك ایتمیجه ایق قومازلر * قدم الخروج قبل الولوج * قدم فعل امر مفرد مخاطبدر تفعیل بابندن تقدیم ایله دیمکدر (خروج مصدردر نصر بابندن چقماق دیمکدر (ولوج مصدردر دخول وزنی اوزره ضرب بابندن مثال واویدن انکچون واوی ساقط اولمشدر کیرمك معناسنه (محصول ترکیب) بر یره کیرملی اولسك اول چقمغی فکر ایله اندنصکره کیر یعنی هر ایشك اول صوکین فکر وملاحظه ایله اندنصکره اکا مباشرت ایله (بونلر جمله حضرت شیخدن تواضع طریقیله اظهار عجز ومسکنتدر * مصراع * مردیت بیازمای وانکه زن کن * مردیت یا حرف مصدر (وتا ضمیر خطاب (یا ضرورت وزن ایچون ساکن اوقنور دیین غافل ایمش (زیرا یای مصدریده اصل سکوندر حرکت ضرورت وزن ایچوندر (اصلی مردی ات در دینلرده سهو ایلمشلر زیرا هیچ بروجهله همزهٔ مجتلبه یری دکل یا حرف تأکید (وازمای فعل امر مفرد مخاطبدر ازمایدندن ازمودندن دکل (زن کن اصطلاحلرنده اولن یعنی تأهل ایله دیمکدر (زیرا نکاح کن ایله تفسیر ایدن اصطلاحدن غافل ایمش (کن فعل امردر کنیدندن کردندن دکل (محصول مصراع) مردلکیکی اولی امتحان وتجربه ایله اندنصکره تأهل وتزوج ایله یعنی اول کورکه رجولیتك کامل میدر یعنی مبادا که عنین اولمیاسن (اندنصکره اولن بو مصراعك قدم الخروج قبل الولوج ترکیبیله زیاده مناسبت وملایمتی وار (پس ملایمتی یوقدر دیین ارالرنده ملایمت اکلامامش (ملایمت اکلمدقدنصکره محله مناسب اولان معنی بودرکه مردلکیکی صینه اندنصکره اوره ایله دیدوکی زیاده نامناسب ونا ملایم سویلمش (وبو ویر دیکی معنی حد ذاتنده فاسد دکلدر دیین صحیح وفاسدی فرق ایدر دکل ایمش (زن بونده زدن معناسنه امر حاضر صورتنده مصدر در دیدیکنی قبول ایلمك بوده عدم وقوفدن وعدم تتبعدن کاور بلکه سلیقه قصورندندر * نظم * کرچه شاطر بود خروس بجنك * چه زند پیش بازرویین چنك * شاطر چابك وچالاك معناسنه در (خروس معهود (با حرف ظرف (زند فعل مضارع مفرد غائبدر فاعلی خروسه راجع تحتنده ضمیر (وچه مفعولی (پیش ظرف مکان بار اضافتی لامیه در (باز فارسی وبازی یا ایله عربیدر (رویین توجلی دیمکدر (یا حرف نسبت (ونون حرف تأکید نسبت (چنك جیم عجمیله قوش قینغنه ویرتجی حیوانلك پنچه سنه دیرلر (محصول بیت) کرچه جنس خروس بری بر له جنکده وصواشده شاطر وچوبك اولور اما توج قیناقلی طوغان قتنده نه چالار یعنی انکله جنك ایدوب شاطرلك ایلمکه قادر دکلدر (حاصلی انك قتنده مغلوب ومنهزمدر طوغانك اياغنی اونده وشدتده توجه تشبیه ایلمش زیرا اوقوشلری یاپشدیغنه محکم یاپشور بو ایکی بیتك نظمنه

تدارك ائمه لر نسخه

ردشمعی ولامعی رد ابن سید علی وسروری

رد ابن سید علی ولامعی وسروری

ردشمعی

ردشمعی وکافی

ردشمعی وکافی

رد ابن سید علی ولامعی وسروری وکافی وشمعی

(قطعه)

ردابن سیدعلی وسروری
ردسروری

مطلب

قندن وز بای دینلرنه قطعه یی کارمش وندر بایی بی (چه زندك تقدیر یی چه بیچه درند ایله وزندی کنند معناسنده تأویل ایلین ایکی وجه ایله بله زائد در بعضیلر دیدیلر که زندك ضمیری مقدر نسنه اعتبار اولنمق کرك مقامه مناسب بونده زند جرأت معناسنه دردبین عجب جری ایمش * کربه شیرست در کرفتن موش * لیك موشست در مصاف پلنك * کربه کاف عجمینك ضمیله جنك دیمکدر یعنی کدی (شیر بونده ارسلان معناسنه در کربه مبتدا وشیر خبری (کوفتن موش مصدرك مفعولنه اضافتیدر (موش کسکندر عربجه فاره دیرلر (لیك سکون کافله ادات استدراك در (مصاف میمك ضمیله جنك وصواش معناسنه در (پلنك قبلان دیدکاری یرتجی حیواندر (معلوم اوله که کلمه نك اخرنده واقع اولان کافك ماقبلنده نون ساکن اولسه اول کاف البته عجمیدر (محصول بیت) کدی ارسلاندر موش طوتوب اولمه ده یعنی موشه نسبت کدی ارسلاندر اما کدی موشدر پلنك جنکنده یعنی پلنکه نسبت کدی فاره کبیدر (حاصلی اشیا بربرینه نسبت کیمی ضعیف وکیمی قویدر (حضرت شیخ بزرکه بن مبتدیلره وضعیفلره نسبت اهل علم وفضلم اما اکابر علما وفضلایه نسبت شیخ نسنه دکلم حاصلی کسر نفس ایدوب تواضع بیورر قدس سره * اما باعتماد سعت اخلاق بزرکان که چشم ازعوایب زیردستان بپوشند ودر افشای جرایم کهتران نکوشند * اما ادات استدراك (با حرف مصاحبت (اعتماد مصدر در افتعال بابندن طیانق دیمکدر سعته اضافتی مصدرك مفعولنه در (سعت اصلنده سینك کسریله ایدی عدت کبی مثال واویدن پس حرف حلق ایچون سین مفتوح قلندی تاکه صرف کتابلرنده مبیندر (اخلاق خلقت جمعیدر خانك ضمیله (بزرکان بانك وزانك ضمه لریله ورانك سکونیله اولولر دیمکدر (الف ونون ادات جمعدر سعت اخلاق بزرکان اضافتلری لامیه لردر (که حرف رابط صفت (عوایب جمع عیبدر اضافتی لامیه در (زیر زانك کسریله آلت معناسنه در (دستان دستك جمعیدر زیردستان کشینك الی التنده اولنلره دیرلر قول وخدمتکار ورعیت کبیلره (بپوشند فعل مضارع جمع غائبدر اورترلر یعنی بورترلر (چشم مفعول صریحی وازعوایب غیر صریحی (در حرف صله (افشا همزه نك کسریله مصدر در افعال بابندن فاش ایلمك معناسنه جرایمه اضافت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (جرایم جریمه نك جمعیدر رکاه معناسنه در (کهتران کاف عربینك کسری وهانك سکونیله وادات تفضیل ایله کهترك جمعیدر کچی رکلر دیمکدر جرایمك اضافتی لامیه در (نکوشند فعل نفی استقبال جمع غائب چالشمزلر دیمکدر (محصول فقرتین) اکرچه بنده علم ومعرفت وفضل یوق وفنون وکمالده اضعف مبتدیانم اما اولولرك اخلاقنك وسعتنه اعتماد ایله که زیردستلرینك عیبلرندن کوزلرین یومرلر دخی کچی رکلرك کناهلرین اظهار ایلمکه دورشمزلر یعنی ستر عیب ایدرلر * کلمهٔ چند بر سبیل اختصار ازنوادر وآثار وحکایات واشعار وسیر ملوك ماضی درین کتاب درج کردیم وبرخی ازعمر کرانمایه بروخرج * (کلمهٔ یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (چند نیچه (سبیل اختصار طریق اختصار دیمکدر (نوادر نادرك جمعیدر لغتده بر بونانه دیرلر اما استعمالده عجیب وغریب معناسنه در بونده شیرین حکایات وغریب کلمات مراد در (آثار اثرك جمعیدر صحابه سوزلرینه وسلف صالحین کلماتنه دیرلر بعض نسخه لرده امثال واقعدر ضرب مثللر دیمکدر ضروب امثال تقدیرنده دخی حکایات واشعار (سیر سینك کسریله ویانك فتحیله سیرتك جمعیدر یوریش یعنی روش وطریقت معناسنه (ملوك ملکك جمعیدر پادشاهلر دیمکدر (درین کتاب (در حرف صله اولدیغی تقدیرجه بو کتابه دیمکدر اما حرف ظرف اولدیغی تقدیرجه بو کتابده دیمکدر (درج مصدر در نصر بابندن درو جدکاورد بوشرمك دیمکدر (درج کردیم درج ایلدك

یعنی دیوشردك برخبانك فحیل بعض وبرازمعناسنه در (ویاحرف وحدت (کرانمایه کاف عجمینك کسریله اغر بهالی معناسنده استعمال ایدرلر زیرا کران لفظ مشترکدر بهالی واغر یعنی ثقیل بیننده (براو برحرف استعلا واوضمیرغائب کتابه راجعدر (خرج بونده صرف معناسنه در کردیم بنه مقدردر (محصول فقرتین) مذکور اعتمادله برنیچه کله اختصار طریق اوزره نوادروآثاروامثالدن دخی حکایات واشعار وملوك سابق طریقه وقانون وروشلرندن بوکتابده جمع ایلدك (دخی اغربهالوعمرمزدن برمقدار یعنی برازتألیف وتصنیفنه صرف ایلدك (حاصلی برقاچ کون عمرمزدن بونك جمع وتألیفنه خرج ایلدك که بوشکله کیردی

* موجب تصنیف کتاب کلستان این بودو بالله التوفیق * موجب اسم فاعلدر افعال ابنیه‌دن بوندہ سبب معناسنه در (تصنیفه اضافتی اسم فاعلك مصدره اضافتیدر وتصنیفك کتابه مصدرك مفعولنه اضافتیدر (توفیق تفعیل بابندن مصدر در لغتده اویدرمق دیمکدر اما اصطلاحده الله تعالی قولنك مرادنی کندی مرادینه او یدرمغه درلر (محصول ترکیت) اخلاق بزرکانك سمتنه اعتماد کتاب کلستانك تصنیفنه سبب اولدی بو کتابك تکمیلنه توفیق الله تعالی یه مخصوصدر

* قطعه * بماندسالها این نظم وترتیب * زماهرذره خاك افتاده جایی * بونده قطعه یرینه نظم وشعر یاذیلر قلمدن سهو واقع اولمش (بماند فعل مضارع مفرد غائب در (مانیدندن ماندندن دکل قالور دیمکدر (سالها سالك جمعیدر قیاس ایله سالیان ده کلور شذوذا ظرف زماندر (این نظم فاعل بماند در (ترتیب تفعیل بابندن مصدر در (زما بماند فعلنه متعلقدر تقدیری زخاك تن ماهرذره جایی افتاده بماند در (افتاده بود تقدیرایلین بی فائده تقدیرایلمش (جایی یا حرف وحدت (افتاده ماضیدن قسم اولد ویا اسم مفعول بعضیلر زعمی اوزره (وهاء رسمی حرف ترتب اولمقده جائزدر (محصول بیت) بو کتابك نظم ونثروترتیبی یعنی بو کتاب یللرله قالور بزم وجودمز خاکندن هرذره بریره دوشمش قالوزه یادوشوب قالور (حاصلی کتابمز انجلاین قالور (خاك وجودمز بونجلاین قالور (یعنی افتاده بر بماند فعلنه مقید اولور معنا ده بعضلر مصراع ثانی بی اولکیدن حال طوترلر یعنی بزم خاك تنمزك هرذره سی بریره دوشمش اولدوغی حالده کتابمز انجلاین قالور دیرلر (ذره اصلنده ذرهٔ خاکدر اضافتله صکره ضرورت وذن ایچون همزهٔ اضافت حذف اولندی دیین عندی سویلمش

ردابن سیدعلی ولامعی
ردشراح جمیعا
ردشمعی

* غرض نقشیست کزما بازماند * که هستی رانمی بینم بقایی * غرض مبتدا (نقشیست خبری بونده نقشدن مراد نشاندرکه مشهوردر که عالمده برنشان قودی دیرلر یاحرف وحدت (کز که حرف بیان باز بونده کری وصکره معناسنه در (ماند فعل مضارع مفرد غائب در مانیدندن ماندندن دکل (که حرف تعلیل (هستی یای مصدریه ایله وارلق دیمکدر (را حرف تخصیص (نمی بینم افعال قاوبدن نفی مستقبل متکلم وحده آکلامم دیمکدر (بقایی یاحرف تنکیر بقایی یاسی حرف وحدت طوتان معنایه اطلاعی یوغیمش (محصول بیت) کتاب کلستانی سویلمکدن غرض برنشاندر که بزدن صکره یادکارقاله زیرا وجودك دخی وارلغك بقاسنی اکلامم (یعنی عالمده کیمسه باقی دکلدر رامدی برنشان قومق کرکدر که کیم کشی بی کند و دنصکره اکدره

ردوسروری ردلامعی
ردابن سیدعلی
ولامعی وسروری
ردشمعی

* مکر صاحب دلی روزی برحمت * کند در کاردر ویشان دعایی * مکر بونده ادات تمنی در شاید معناسنه در دین عندی سویلمش (دلی وروزی یالری حرف وحدت در یاحرف مصاحبت معنی سببی متضمن دررحمتدن مراد ترحم در (در حرف صله (کاردن مراد حقدر نته که بعض نسخه‌لرده واقعدر (دعایی یاحرف وحدت ویاحرف تنکیر (بوبیت غرض نقشیست جمله سنه علت ثانیه در یعنی مراد عالمده براثر وبرنشان قومقدر (اوله کیم برصاحب دل برکون مرحمت

ردکافی

وشفقت سببیله بز درویشلرك حقنده بردعا ایلیه (یعنی صاحب قلب اهل اللهدن بریسی
کتاب صاحبنه دعا ایلیه نتکه مصنفلره دعا ایده کلنلر در رحمة الله تعالی علیهم اجمعین

امعان نظر مبتدا مصلحت دید خبری مثد

* امعان نظر در ترتیب کتاب وتهذیب ابواب ایجاز سخن مصلحت دید * امعان مصدر در
افعال بابندن بونده دقت معناسنه در (نظره اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (تقدیری
امعان نظرمدر (تهذیب تفعیل بابندن مصدر در تطهیر وتنقیح معناسنه (ابوابه اضافتی
مصدرك مفعولنه در (ایجاز افعال بابندن مصدردر (سخنه اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتیدر
اختصار سخن دیمکدر ایجاز دیدك مفعول اولی ومصلحت ثانیسی وفاعلی تحتنده
امعانه راجع ضمیر در (محصول ترکیب) بنم دقت نظرم کتابك دخی ابوابك تهذیبنده
وتنقیحنده سوزك اختصارینی مصلحت کوردی (یعنی سوز مختصر ومفید اولمغی لایق کوردی
(ترتیبدن مراد الان اولان ترتیبدرکه اول سلاطینی ذکر ایلدی اندنصکره درویشانی آه
(تهذیب ابوابدن مراد هر بابده مناسبنی ذکر ایدوب خلاف نسنه یی اول بابده
ذکر ایلمامکدر (ایجازی ماقبلنه عطف ایدوب مصلحتدنصکره در آن لفظنی ایراد

رد سروری و کافی

ایدنلر صحیح نسخه لره مخالف یازدقلرندن غیری بی معنی سو یلمشلر * تامرین
روضهٔ رعنا وحدیقهٔ غلبا چون بهشت بهشت باب انفاق افتاد ازین سبب
مختصر آمد تابملالت نینجامد * تا ادات تعلیل مرادات تأکید (یعنی تحسین کلام ایچون
کلمش افظدر ابن سید علی بونده کندی مطالعه سی بیننده نصکره بحر العرایب کلامنی نقل
ایورمش وسروری مرادنی فهم ایلیوب دخل ایلمش حقا وکه بی تقریب دخل ایلمش (این
اسم اشارت (روضهٔ رعنادن مراد کورل باغچه درا کرچه که لغتده روضه چمنه دیرلر (ورعنا ایکی
یوزلی که رومده اکا کل ناصری دیرلر حدیقه باغچه بونده روضه یه عطف تفسیری
دوشمش (غلبا غین معجمه نك فتحیله والف ممدود ایله حمراء وزنی اوزره (اغلبك مؤنثیدر اغجلرینك
داللری بدافلری بری برینه کرشمش وقو بولمش باغچه نك صفتیدر مجاز مرسل طریقیله (بهشت
بانك فتحی وکسریله وهانك کسریله وشینك سکونیله جنت دیمکدر (بهشت باحرف صله (وهشت
هانك فتحی وشینك سکونیله سکز دیمکدر (تا حرف تعلیل (با حرف مصاحبت (ملالت لغتده
کوسمکدر اما بونده اکجمك واضطراب معناسنه در (نینجامد فعل نفی استقبال مفرد غائب اخر

نینجامددە همزه یایه قلب اولمش نتکه مکرر بیان اولندی

اولمیه دیمکدر (ازین سبب یعنی امعان نظرم ایجاز سخنی مصلحت کوردوکی سببندن دیمکدر
(محصول ترکیب) امعان نظرم سوزك اختصارنی مصلحت کوردی تا بو رعنا روضه وغلبا حدیقه
سکز جنت کبی سکز بابده واقع اولدی (یعنی سکز بابه منحصر اولدی تاکیم ملالت و بی حضورلق
ایله ختم اولمایه یعنی تطویل کلام ایدوب کتابی بویودوب چوغلتمادم تاکیم آخر اولنجه اوصانمیام
(بهشت بابك معناسنی سکز بابله دیین بابی حرف مصاحبت اعتبارنده نظر وار بونده ملالتی
قاریلره صرف ایدوب قاریلره اوصانمیه معناسنی قصد ایدن مراد مصنفی خلافنه صرف

رد کافی

ایلمش * باب اول در سیرت پادشاهان * اولکی باب پادشاهلرك عادت وقانونلری بیاننده در

رد کافی

* باب دوم در اخلاق درویشان * دوم دالك وواوك ضمه لریله ایکنجی دیمکدر بومیك ماقبلی دائما
مضموم اوقونور عربیده ثانی وثالث ورابع دیدکلری کبی بونده دوم وسیوم وچهارم دیرلر
(محصول ترکیب) ایکنجی باب درویشلرك اخلاق وروشلری بیاننده در * باب سوم در فضیلت
قناعت * اوچنجی باب فضیلت قناعتی بلدرر * باب چهارم در فوائد خاموشی * دردنجی
باب ایسم اولمق فائده لرینی بلدرر * باب پنجم در عشق وجوانی * بشنجی باب عشق وجوانلق
بیاننده در * باب ششم در ضعف وپیری * التنجی باب ضعفی وپیرلکی بلدرر * باب هفتم

در تأثیر تربیت * یدنجی باب تربیت تأثیر ایلمك بیاننده در * باب هشتم در آداب صحبت
سکزنجی باب خلقله اختلاط ومصاحبت ایلمك آداب واسلوبنی بیلدیرر * تاریخ کتاب
*دران مدت که ماراوقت خوش بود * زهجرت شش صد وپنجاه شش بود * مدت بونده
زمان معناسنه در (که حرف رابط صفت (مارا حرف رابونده ادات تخصیص در (خوش واو
رسمیله ورم ضمه ایله ایو دیمکدر نتکه سابقا مرور ایلدی (شش صد التیوز دیمکدر ترکیب
تعدادی قبیلندندر (واو حرف عطف (پنجاه وپنجه اللی دیمکدر (محصول بیت) اول زمان که
بزم وقتمز خوش ایدی یعنی حیاتده اولوب بو کتابی سویلدیکمز زمان هجرت نبینك علیه الصلوة والسلام
التیوز اللی التنجی سنه سی ایدی خوش لفظی شش لفظنه موافقت ایچون خانك فتحیله تلفظ اولوردیبن
روم ضمه دن غافل ایمش * مراد ما نصیحت بود گفتیم حوالت با خدا کردیم ورفتیم * مراد ما الا میددر
رد کافی
بزم مرادمز دیمکدر (حوالت حانك فتحیله اسم مصدر در احاله معناسنه ویا تفویض معناسنه اوله
تا حرف مصدر در فارسیده بویله تالر اوزن یازیلور دولت وسعادت تالری کبی تاء ضمیر خطاب
طونانلر فکرسز سویلشلر (با خدا با حرف صله (محصول بیت) بزم بو کتابی سویلمکدن مرادیمز
نصیحت ایدی سویلدك کتابی ومدوحمز پادشاه وشاهزاده یی وبو کتابی اوقیوب ویازانی خدایه اصمرلادق
وکتدك یعنی بزی دعا ناوتمه ونلر دیمکدر (نصیحت بود نصکره واو یازنلر دماغندیلدت فارسی
رد لامعی وشمعی ردکافی
بوغمش * باب اول در سیرت پادشاهان حکایت * پادشاهی راشنیدم که بکشتن اسیری اشارت
کرد بیچاره در آن حالت نومیدی بزبانی که داشت ملك رادشنام دادن گرفت وسقط گفتن *
(پادشاهی را یا حرف وحدت ورا حرف مفعول شنیدمك مقدم مفعولی (که حرف بیان
(بکشتن با حرف صله اسیره اضافت مصدرك مفعولنه در ویا حرف وحدت واسیردن مراد
محبوس ویا دشمن اسیر لرندن بری اوله اشارت کردك مقدم مفعولیدر وفاعلی پادشاه بیچاره
یعنی اسیر (در آن حالت نومیذی بیانیه یعنی کیمسه دن شفاعت وترحم کورمیوب جاندن
قطع امید حالتنده (بزبانی که داشت با حرف مصاحبت ویا حرف وحدت (که حرف
بکشتن اسیری اشارت کردك مقدم مفعولی اوله شد
رابط صفت (داشت فعل ماضی مفرد غائب بحسب اللغت طوتدی دیمکدر اما بونده
حکایت حال ماضی مراد در یعنی طوتاردی زباندن مراد لغتدر نتکه عربی دل وترکی
دل دیرلر یعنی کندینك دلی نه ایسه مراد اغزنده اولان دل دکلدر نتکه بعضلر ظن ایلدی
(ملك را را ادات مفعول یعنی مذکور پادشاهه (دشنام دادن گرفت بحسب اللغت دشنام
ویرمك طوتدی یعنی سوکش ویرمك اما استعمالده سوکمکه باشلدی دیمکدر زیرا دشنام دادن
ودهیدن وبونلرك مشتقاتیله مستعملدر وگرفتن وگیریدن وبونلرك مشتقاتی بونك کبی
یرلرده شروع ومباشرت معناسنه در پس (معنای ترکیب) پادشاهی سوکمکه باشلدی وسقط
سینك وقافك فتحه لریله الحق قماشه دیرلر اما بونك کبی یرلرده نامعقول وناسزا کلماتدن
عبارتدر (گفتن وبوندنصکره برگرفت تقدیر اولنور یعنی ناسزا سویلمکه باشلدی
* که * حرف تعلیل * گفته اند هر که دست از جان بشوید هرچه در دل دارد بگوید *
هر که تقدیری هر کس که ندکه سابقا بیان اولندی (بشوید با حرف تأکید وشوید فعل
مضارع مفرد غائبدر شوییدندن شستن دن دکل بویه دیمکدر دست مفعول صریحی
رد ابن سید علی وسروری
وازجان غیر صریحی (دار فعل مضارع مفرد غائبدر داریدندن هرچه مفعول صریحی
(ودر دل غیر صریحی مجموعی بگویدك مقول قولی هرچه بگویدك مقدم مفعولیدر
رد ابن سید علی وسروری
دینلر اصابت ایلمامشلر (محصول فقرتین (هر کیمسه که الینی جاندن یویه یعنی
جاندن نا امید اوله یعنی حیاتندن قطع رجا ایلیه هرنسنه که کوکلنده طوترانی سویلر حاصلی

کوکلنه کلنی دیلنسه کشوررارا لرنده بو ایکی فقره ضرب مثلدر * بیت * اذا یئس الانسان طال لسانه * کسنور مغلوب یصول علی الکلب * اذا بونده زمان استقبال ایچون ظرفدر معنای شرطی متضمن (یئس فعل ماضی مفرد مذکر غائب علم بابندن نا امید اولمق دیمکدر فعل شرط فاعلیله جملهٔ شرطیه در (انسان لفظا مرفوع فاعلی در (طال فعل ماضی مفرد مذکر غائبدر حسن بابندن اوزادی دیمکدر اجوف واویدر اسان لفظا مرفوع فاعلی در وضمیر محلا مجرور مضاف الیه انسانه راجع جملهٔ جزائیه نك اعرابدن محلی یوق مجموع شرطیه وجزائیه نکده بویله در زیرا ابتداء کلامده واقعدر (کسنور کاف حرف جر مقدر کائنه متعلق (سنورسینك کسری ونون مشددهنك فتحیله بلور وزنی اوزره کدی یه دیرلر جار مع المجرور اعرابدن محلا مرفوع خبر مبتدای محذوفدر (تقدیر کلام کسنور مغلوب لفظا مجرور مضاف الیه سنور در موصوفك صفتنه اضافتی قبیلندندر (یصول فعل مضارع مفرد مذکر غائب نصر بابنك اجوف واویسندن فاعلی سنوره راجع تحتنده ضمیر در حمله ایدر دیمکدر (علی الکلب جار مجروریله یصول فعلنه متعلق جملهٔ فعلیه اعرابدن محلا مجرور صفت سنور در (محصول بیت) چون انسان مأیوس ونا امید اولسه دیلی اوزار یعنی هرنکه دلنه کلسه بی پرواسویلر حاصلی فحش وقباحت سویلمه دن قورقماز مغلوب کدی کبی که ایته هجوم وحمله ایدر (یعنی کوردکه ایت آنی هلاك ایلمك استر (پس ایته پنجه سیله یاپشور * بیت * وقت ضرورت چونماند کریز * دست بکیرد سر شمشیر تیز * وقت ضرورت اضافتی فی معناسنه در (چو ادات تعلیل (نماند فعل نفی استقبال درماندندن قالمیه دیمکدر (کریز کاف عجمینك کسریله اسم مصدر در کریزیدندن کریختندن دکل قچمیه دیمکدر (دست مبتدا (و بکیرد فعل مستقبل کیریدندن کرفتندن دکل طوتار دیمکدر خبر مبتدا در (سر مفعول بکیرد در (شمشیره اضافتی لامیه در (شینده فتحه ده کسره ده جائزدر (تیزه اضافتی بیانیه در (محصول بیت) ضرورت وقتنده چونکه قاچمغه مجال قالمیه یعنی قاچوب خلاص اولمغه که قدرت قالمیه آل کسکین قلیجك اوجنی (یعنی یلمانینی طوتار حاصلی ال کسکین قلیجه یاپشور دیمکدر (پس دستش مقابل بکیرد سر شمشیر تیز رادیین واول کسه دشمنك کسکین قلیجی طرفنه النی طوتار دیین والیله کسکین قلیجك اوجنی طوتار بو تقدیرجه دست لفظی بدست تقدیرنده اولور دیین بیتك معنای منطوقیسندن غفلت ایلمشلر * ملك پرسید که چه می کوید * پادشاه اسیرك سوزینی ایشیدنجه یانده اولان وزیرلره سؤال ایلدیکه اسیرنه سویلر * یکی از وزراء نیك محضر کفت * نیك محضر ایو خویلو یعنی ایو خویلی وزیرلردن بریسی دیدی * ای خداوند می کوید و الکاظمین الغیظ والعافین عن الناس * ای پادشاه سویلر که (یعنی بو آیتك مضمونی سویلر (کاظمین جمع کاظمدر یودقوبجی دیمکدر (غیظ عینك فتحیله غضب دیمکدر کاظمینك مفعولیدر (عافین جمع عافیدر عفو ایدیجی (یعنی کشینك کناهندن کچجی حقندن کلمکه قادر ایکن (عن الناس عافینه متعلق در بو تلمیحدر آل عمران سوره سنده (وسارعوا الی مغفرة من ربکم) آیت کریمه سنه یعنی مذکور صفتلر ایله اولان جنت مذکور اهل تقوانکدر دخی غضبی یودقیجیلرکدر دخی ناسك کناهلرندن کچجیلرکدر حقندن کلمکه قادر ایکن حاصلی کلام پادشاهم فضیلت عفو وکرم بابنده وارد اولان بو آیت کریمه مقتضاسنجه استدعای لطف وعنایت وتمنای مرحمت وشفقت ایلر دیمکدر * ملك را بر وی رحم آمد * ملك رارا ادات تخصیص ویا حرف صله ملکك ویا ملکه دیمکدر (بر و اول اسیرك اوزرینه ویا اول اسیره رحمی کلدی (یعنی انی اسیر کدی * وازسر خون در کذشت * سر بونك کبی یرلرده جهت وسودا معناسنده مستعملدر

رد ابن سید علی وسروری

رد ابن سید علی وشمعی

نیك محضر غائب اولان کیمسه نك حقنده ایو سویلینه دیرلر حاصلی هرکسی خیر ایله ذکر ایدن کیمسه صفتدر عرب حسن المحضر در شهد

(درکذشت درحرف تأکید (یعنی پادشاه وزیردن بوسوزی ایشیدنجه اسیری اسرکدی وقانی اوجندن وهوسندن کچدی (یعنی قتلندن فراغت ایلدی بونده سرو در افظلری زائددر دیلرزائد سویلمشلر وبعید دکلدر که تقدیر کلام ازسرخون واوله دین سرك معنالرین بلمزیش * وزیر دیکرکه ضداو بود * برغیری وزیرکه نیك محضر وزیرك ضدی ونقیضی ایدی

رد ابن سید علی

* کفت ابنای جنس مارانشاید درا حضرت پادشاهان جز براستی سخن کفتن * ابنا ابنك جمعیدر (یعنی اوغلار (ابنای جنس اقران وامثالده مستعملدر (مارابزم دیمکدر (نشاید فعل نفی استقبال لایق دکل دیمکدر (حضرت بونك کبی یرلرده حضور معناسنه در (جزغیر دیمکدر (براستی باحرف مصاحبت (راست طوغری وکرچك معناسنه در (ویاحرف مصدر طوغریلق ایله دیمکدر (سخن کفتن سوزسویلمك (یعنی نیك محضر وزیرك ضدی اولان وزیردیدی بزم جنسمز اوغللرینه لایق دکلدر پادشاهلر حضورنده طوغریدن وکرچکدن غیری سوزسویلمك یعنی پادشاهلر حضورنده کرچکدن غیری سوزسویلمك کرك * این ملك رادشنام داد وناسزا کفت * این بواسیر (ملك راپادشاهه (دشنام داد یعنی سوکدی سابقا دشنامك استعمالنی بیان ایلدك تکراره حاجت یوقدر ناسزانا لایق یعنی لایق اولمیان سوزی سویلدی بعض نسخه ده این خود وبعضده این مرد واقع اولمشدر * ملك روی ازین سخن درهم کشید وکفت * درهم کشید بورتاردی دیمکدر پادشاه وزیر بدمحضرك بوسوزندن یوزنی بورتاردی ودیدی * مراان دروغ وی پسندیده ترآمدازین راست که توکفتی * دروغ دالك ورانك ضمیله یلاندن کذب معناسنه (ویه اضافتی لامیه در (پسندیده اسم مفعولدر بکنلمش (یعنی مقبول دیمکدر (وترنانك فتحیله ادات تفضیلدر بکنلمشرق دیمکدر محصول ترکیب) پادشاه دیدی که بکاآنك یلان سوزی مقبولرق کلدی بوکرچکدن که سن سویلدك * که ازاروی درمصلحتی بود واین رابنا برخبث * (که حرف تعلیل (روی بونده وجه وظاهر معناسنه در (درحرف صله (مصلحتی (یاحرف وحدت (بودایدی دیمکدر (واین را بوسن دیدیکك (بنابونده مبنا معناسنه در (خبث مصدردرخباثت معناسنه یعنی مرداراق (یعنی آنك یلانی سنك کرچککدن بکابکرکدر (زیراآنك یلاننك یوزی وظاهری برخیرلی مصلحت ده ایدی که هم بنی قتل نفسدن تخلیص وهم براسیری مقتول اولمقدن ازاد ایلمکدر اما بوسنك کرچککك رویی وصورتی خباثته درکه هم بنی قتله اغرادر وهم بربی کناهی قتله اغوا وهم بکاسنی سوکدی دیمکده ده قباحت وار (پس کانه که بنی سن سوکش سین (زیرا بن اندن شتم سوز بنی اکلمادم ایدی علی الخصوص که بوزیرنك محضری بکا غمز ایلدك * وحکما کفته اندکه دروغ مصلحت آمیزبه از راست فتنه انکیز * (که حرف بیان (دروغ مصلحت آمیز اضافتی بیانیه در (مصلحت آمیز وصف ترکیبیدر (آمیز یدندن امیختن دن دکل (راست فتنه انکیزده بیانیه در (فتنه انکیز وصف ترکیبید رانکیزیدندن انکیختندن دکل (محصول فقرتین) وحکما وعقلا دیمشلردرکه مصلحت قرشدریجی وبتریجی یلان فتنه قوباریجی کرچکدن یکدر زیرا مصلحتده صلح وفتنه ده فساد وار * بیت * هرکه شاه ان کند که او کوید * حیف باشد که جزنکو کوید * ان کنندك مقدم مفعولیدر (که حرف رابط صفت (اوضمیری کیمه راجعدر (محصول بیت) هر اول کیمسه که شاه انك دیدیکنی ایلیه (یعنی شاه انك سوزنی طوتار حیف وظلمدرکه اول کیمسه شاهه ابوسوزدن غیری سوزسویلیه زیرا هم پادشاهی وبالدن وهم کندینی بلادن قورتارر * حکمت * برطاق ایوان فریدون نوشته بود * بونده طاق کمردر (ایوان اصلنده همزه نك کسریله در (اما عجم فتح همزه ایله

بی کناه قیدی انکچوندرکه ظاهرا کناهی معلوم دکل شد

رد ابن سید علی وسروری

رد ابن سید علی وسروری

اوقور كوشك معناسنه (فريدون قديم زمان پادشاهلرندن پادشاهدر كه اكثر ربع مسكون
تحت تصرفنده ايدى باباسنه آتبين ديرلرديكه ضحاك مارى انى اولدوروب اومزنده بتن بلانلره
بينى سين يدردى زيرا هر اومزنده الله تعالينك امريله كندى كوده سندن بريلان بتمش ايدى
وهر باركه اچ اولسه لر تك طورميوب يوزينه وباشنه چارپارلر ايدى وهيچ نسنه يمزلر ايدى
الا آدم بينى سنى بوجهتدن هركون ايكى ادم هلاك ايدوب انلره بينى سنى يدررلر ايدى صكره
برعاقل وزيرى ظهور ايلدى وحكما ايله مشورت ايلديكه ادم بينى سندن بدل برنسنه پيدا
ايدهلركه بوقدر آدم هلاك اولميه ديو (پس كچى اوغلاغنك بينى سنى بدل بولوب كونده برانسان
وبر كچى بينى سنى قارشدروب يدررلر ايدى كه ساكن اولورلر ايدى صكره فريدون يتشوب يكيد
اولنجه خلق اوزرينه جمع اولوب ضحاك ناپاكى قتل ايلدى وبوضحاك نوح طوفانندن
بيك ييل صكره ظهور ايلدى ومذكور آتبين طهمورث ديوبند نسلندن ايدى زياده تفصيل اين
مراد ايدنز فردوسى شاهنامه سنه مراجعت ايلسون ديرلر كه اول مركبى آته صحرادوب قاز
پيدا ايدن فريدوندر وديرلر كه بشيوز ييل سلطنت سوردى واول مناصب ومراتب ترتيبى
ويرن اولدر والعهدة على الراوى * مثنوى * جهان اى برادر نماند بكس * دل اندر جهان
آفرين بند بس * نماند فعل نفى مستقبل مفرد غائب قالماز ديمكدر (بكس با حرف صله (اندر
بونده ادات صله در بامعناسنه (جهان آفرين وصف تركيبيدر آفريدندن جهان يراديجى
معناسنه (بند فعل امر مفرد مخاطبدر بنديدندن بستندن دكل واو دنصكره بس كلسه انجق
ديمكدر فقط معناسنه (محصول بيت) اى برادر جهان كيمسه يه باقى قالماز يعنى دنياده كيمسه
باقى قالماز پس بويله اولنجه كوكلكى جهان يراديجى اللهه بغله نجق زيرا باقى ودائم اولدر
باقيسى فانيدر (حاصلى محبته وتعلق قلمه خدادن غيرى لايق دكلدر * مكن تكيه بر ملك دنيا و پشت *
كه بسيار كس چون تو پرورد و كشت * مكن فعل نهى مفرد مخاطبدر (تكيه تقديرى تكيه مكن در
زيرا تكيه كردن طايفقدر يعنى تركيبله مستعملدر (ملك دنيا لاميه در سلطنت دنيا ديمكدر
ياخود عزوجاه ومال ومنال مراد اوله (پشت تكيه يه معطوفدر تقديرى پشت مكن در ارقه نه
ديمكدر عطف تفسيرى شكليدر (كه حرف تعليل (بسيار كس پروردك مقدم مفعولى وفاعلى دنيا
(وچون تو ماقبلنه ومابعدنه قيد اولمق قابلدر فتأمل (كشت پرورده معطوفدر (محصول بيت)
ملك دنيايه اعتماد واستظهار ايله زيرا چوق سنك كبى كيمسه يى بسلدى واولدردى يعنى چوق
كيمسه يى سنك كبى تربيت ورعايت ايدوب هلاك ايلدى (بيت) چرخ مردم خوار اكر
روزى دومردم پرورست)(نيست ازشفقت مكر پرورده اولاغرست * چو آهنك رفتن كند
جان پاك * چه برتخت مردن چه برروى خاك * چو ادات تعليلدر چونكه معناسنه (آهنك
الف ممدود ايله بونده قصد معناسنه در (رفتن اضافتى مصدرك مصدره اضافتى قبيلندندر (جان
پاك بيانيه (وكندك فاعلى (محصول بيت) چونكه جان پاك بدندن كتمك يعنى چقماق قصدين
ايليه يعنى كه فوت وموت مقرر اوله پادشاهلر كبى تخت وسرير اوزره اولمك نه فقرا كبى يور يا
وروى خاك اوزره اولمك نه (حاصلى اجله نسبت اكا برانه وفقيرانه اولمك برابردر بلكه فقرالك
موتى اخفدر زيرا موت الفقراء راحة دركه اوزرنده اغلر وايكلر بولنماز وملك ومال وعزوجاه
حسرتنى چكمز * حكايت * يكى ازملوك خراسان سلطان محمود سبكتكين رابخواب ديد
بعد ازوفات او بصد سال * خراسان برمملكتك اسميدر كه تخت سلطنتى هرى درهرانده
ديرلر (خراسان شهر اسميدر ديين يلمزايمش (سلطان محمود برمشهور پادشاهدر كه
فردوسى شاه نامه يه انك نامنه ديمشدر (سبكتكين باباسنك ناميدر كاف اول عربى وثانى فارسيدر

رد ابن سيد على
مطا...

رد شمعى

وارالرنده‌کی تامفتوح ومضموم اوقنور (تقـديری ابن سـبكتكين در بين العلمين واقع اولان ابن لفظی حـذف ايلمك لغـتلرنده شايعدر (بخواب باحرف ظرف (وخواب بونده دوش معناسنه‌در (بصد باحرف زائد (يعنی خراسان پادشاهلرندن برسی سلطان محمود غزنوی يی دوشـنده كـوردی اولدكدن صـكره يوز ييل يعنی فوتندن يوز ييل كچـد كدن صـكره

ردشمعی

بصد سالك معناسـنی يوزنجی ييلده ديين عندی سـويلمش * كه جمله وجود اوريخته بود وخاك شده * كه حرف بيان (جمله وجوده مضاف اوليجق يـانيدا اولور مضاف اولمامقده جائز (اوضميری محموده راجع در ريخته اسم مفعول دوكلمش ديمكدر (بود ايدی معناسـنه ادات زمانيه‌در (وخاك شده خاك اولمش ايدی نه بود مقدر در يعنی جميع اعضاسی چور ييوب طپراق اولمشـيدی * مكر چشمان او كه همچنان در چشم خانه همی كرديد ونظرمی كرد * (مكر ادات استثنادر الا معناسنه (چشمان الف ونون ايله جمعی شاذدر (اوضميری سلطان محموده راجعدر (كه حرف بيان همچنان كذلك معناسـنه در يعنی حال حيـاتنده كبی در چشم خانه كـوز اونده (همی كرديد چكز ينوردی ونظر ايدردی يعنی هريری چـوريوب طپراق اولمش ايدی الا كـوزلری چور ييوب طـپراق اولمـامش ايدی كه حال حيـاتنده كبی كوزخانه سنده چكز ينوردی دخی نظر ايدردی * سائر حكما * سائر بونده جميع معناسنه‌در * از تأويل آن * اولدوشك عبارتندن * عاجز ماندند * عاجز قالديلر يعنی تأويلنه قادر اولمديلر * مكر درويشی * الا بردرويش تأويلنده عاجز قالمادی * كه خدمت بجای آورد * كه خدمتی يعنی مذكور دوشك تعبيرينی يرينه كتوردی حاصلی اصلی ايله بيان ايلدی * وكفت * دخی ديدی * هنوز نكرانست كه ملكش باديكرانست * هنوز الان (نكران صفت مشبهه در اما بونك كبی يرلرده اسم فاعل معناسنی ويررلر يعنی ناظر (كه حرف تعليل (ملك ميمك ضميله بونده سـلطنت معناسـنه‌در (وشـين ضمير محموده راجعدر (بابونك كبی يرلرده ظرفيت افاده ايدر (ديكر آن غيريلر ديمكدر يعنی سـلطان محمود الآن ناظر ونكران در زيرا ملكی وسـلطنتی غيری كيمسه‌لرده‌در (حاصلی پادشاهلغندن حسرت ايله آيرلديغيچون نه كوزی انده‌در

دوش تأويلی عبـارتيله صحيحدر ما تعبير ايله مشهوردر بعد تعبير ايله مشهور ايسه ده نص جليلده (وما نحن بتأويل الاحلام بعالمين بيورلمشدر حضرت سعدی تعبيرقرانه اقتفا ايلمشدر للطابع الفقير اسعد

قطعه * بس نامور بزير زمين دفن كرده اند * كز هستيش بروی زمين برنشـان نماند * بس بای عربينك فتحيله چوق ديمكدر (بسيار معنـاسنه‌در (نامور ميمك سكونيله نامل و يعنی آدلو زيرا ور نسبت معناسنی افاده ايدر (زورور كبی زورلو ديمكدر بعضيلر ديديلر كه نامو آوردن دن مخففدر علی كل حال مشهور ونامدار ديمكدرليكن بويله ديينلره اعتراض قابلدر كه همزه ممدوده‌يی حذف ايلمك معهود دكلدر اكرچه كه دقايق الحقايق صـاحبی الف ممدودك حذفنه نيچـه يرده حكم ايلمش ايكن دعواسی مسـلم دكل (بزير با حرف صـله ويا حرف زائد (زيرالت معنـاسـنه در عربيده تحت ديرلر زمينه اضـافتی لاميه‌در (دفن كرده اندك مفعول ثانيسی واولی بس ناموروغيرصريحی بزير زمين (كز اصلنده كه ازدر (كه حرف بيان (هستی وارلق ووجود دن عبارتدر ويا حرف مصدر (وشين ضمير ناموره راجعدر (بروی زمين باحرف ظرف واضافتی لاميه‌در (زمين يردر ارض معناسنه‌در (بزبانك معناسـنی تأكيد ايدر وجائزدركه برعلی معنـاسـنه اوله ويا ادات تأكيد اوله بويله اولمـق اولی دربانك مطلق زياده سـنه حكم ايلمين زائد حكم ايلمش (نشان علامت (نماند فعل نفی ماضی قالمادی ديمكدر (حاصلی چوق مشهور ونامدار كيمسه‌يی ير التنه دفن ايلديلر كه آنك وارلغندن ير يوزنده نام ونشان قالمدی (يعنی خيرات وحسناتدن كندويی آكدرر دنياده برنسنه سی قالمـادی (بونده بس بسادن مخففدر ديين عندی سـويلمش (بس بونده زياده معناسـنه در ديينده بويله در

ردسروری
رد ابن سيد علی

بوبك باشنك زياده‌سنه حكم ايدنلر زائد حكم ايلمشلر (بربونده قطعا معناسنه‌در ديه‌نك قوه‌ سوزينى دكلك جائز دكلدر * وان پير لاشه را كه سپردند زير خاك * خاكش چنان بخورد كزو استخوان نماند * واو حرف عطف (آن پير لاشه اشارتدر محموده (لاشه تركيجه لش معناسنه‌در (و را ادات مفعول (كه حرف رابط صفت (سپردند فعل ماضى جمع غائب بونده تسليم ايلديلر ديمكدر (خاكش ضميرى پير لاشه‌يه راجعدر (كز واكه حرف بيان واو ضميرى ينه پيره راجعدر استخوان همزه‌نك وتانك ضمى وسينك سكونى وخانك روم ضمه‌يه فتحيله وواو رسميله كلكدر يعنى سكك (محصول بيت) دخى اول لاشه قوجه‌يى (يعنى محمودى كه ير التنه تسليم ودفن ايلديلر خاك انى شويله يدى كه اندن كمكيله قالمادى (يعنى مرور ايامله طپراق اولدى (پير بوندسبت وضعف معناسنه‌در (ولاشه جسم معناسنه ديين عندى سويلمش (ولاشه لاشى‌دن مخففدر ديينده اثر بجه كتمش * زنده است نام فرخ نوشروان بخير كرچه بسى كذشت كه نوشيروان نماند * زنده زانك كسريله ديرى ديمكدر حى معناسنه بونك كبى يرلرده هاء رسميله همزهٔ مجتلبه كتابت اولنمق مقدر قاعده (لكن شراح جيمه كتابت ايلدكاريچون كتابت ايلدك نادانلر خطامزه حمل ايلسونلرديو (نام فرخ جانبه‌در نام مبارك ديمكدر بحر الغرائبده فرخ قوتلو ومبارك ديمش (ابن سيدعلى قوتلويى عطف تفسير اكلايوب قوتلويى قوى معناسنه يعنى قوتلو واوك تشديديله اكلامش خطا كلمش (نوشروانه اضافتى لاميه‌در بونده رانك تشديديله مشهوردر (نوشير وانده جائزدر تخفيفله (نوشين روانده جمعا انوشيرواندن منشعبدر بخير زنده‌يه متعلقدر (بسى چوق ديمكدر (يعنى چوق زمان (كذشت فعل ماضى مفرد غائب كچدى ديمكدر (محصول بيت) نوشروانك مبارك ادى خيرايله ديريدر (يعنى عالمده خيرايله اكلور اكرچه چوق زمان كچدى كه نوشروان قالمادى (نماند لفظنى فوت اولدى معناسنده استعماللرى شايعدر تركيده‌ده بعض يرلرده فوت اولدى ديجك يرده قالمدى ديرلر (پس دنياده قالمدى دين بو استعمالى بلمز ايمش كه دنياده لفظنى تقدير ايلمش (بعض تواريخده يازمشلر كه سلاطين ماضيه‌ده انوشيروان كبى عادل ومنصف پادشاه كلمامش قرق سكز يل مقدارى سلطنت سوردى قرقنجى يل حضرت محمد عليه الصلاة والسلام ظهوره كلدى واندنصكره سكز يل ياشادى وحضرت پيغمبر عليه الصلاة والسلام انك سلطنتى زماننده دنيايه كلمسيله فخر ايلمشدر انك كبى مناقب ومآثرى چوق پادشاه كلمامشدر * خيرى كن اى فلان وغنيمت شمار عمر * زان پيشتر كه بانك برآيد فلان نماند * خيرى ياحرف وحدت وياخود حرف تنكير (كن فعل امر مفرد مخاطب ايله ديمكدر (فلان الفاظ كنايه‌دندر (يعنى انسان تسميه اولنان اسملردن كنايه‌در (بونده منادى واقع اولمش (واو حرف عطف (شمار فعل امر مفرد مخاطب (عمر مفعول اولى (وغنيمت مفعول ثانيسى (زان ازندن مخففدر (بانك آواز معناسنه‌در (برايد چقار ديمكدر يوقارى كله ديين غلط سويلمش بو ايكى بيتده نماندك معناى لازميسى اولدى (يعنى فوت اولدى ديمكدر (محصول بيت) اى فلان دنياده صاغ اولوب ديرى ايكن خيرايله وعمرى وحياتى غنيمت بيل اول كوندن اولرك كه آواز چقا كه فلان قالمدى (يعنى اولدى (حاصلى خلق سنك ايچون فوت اولدى ديمكدن اول دنياده خيرات وحسنات ايله * حكايت * ملك زادهٔ راشنيدم كه كوتاه بود وحقير وديكر برادران بلند وخوب روى * ملك زادهٔ پادشاه زاده ديمكدر (ويا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل ورا ادات مفعول (كوتاه القله والقصر قصه ديمكدر قصير معناسنه (بلند بوكسك بونده بويلو معناسى مراددر (خوب روى وصف تركيبى‌در كوزل يوزلى معناسنه (محصول تركيب) بر پادشاه زاده‌يى ايشتدم كه قصه بويلو ايدى ونظرده وكورنشده حقير وكنديدن غيرى قرداشلرى بويلو وكوزل

ردشمعى

رد ابن سيدعلى وسرورى

ردكافى

ردشمعى

ردشمعى وكافى

شارح مرحوم بو مقامده كلمسيله فخر ايلمشدر تعبيرنده اكر قلم ناسخدن سهو دكل ايسه عظيم خطا ايتمشدر بونده ايفاى حق تعبير كلمسيله فخر يرينه كلديكنى بيان بيورمشلر ديمك ايله اول ذات رسالت سماتلرى فخر عالم ايكن مجوسك زماننده كلكله فخرنه ديمكدر شارحك باعث خطاسى ولدت فى زمن الملك العادل خبريدر ظن اولنور اشبو خبرك صحتنى ايسه حاكم نيسابورى هدم ايتمشدر حديث صحيح اولديغى تقديرجه مشركه عادل اطلاقى اسميله تعريف قيلندندر كه نوشيروان عادل ايله مشهور ومسمى اولمش ايدى يوخسه توصيف دكلدر ياخود (فما اغنت عنهم آلهتهم) نص جليلنده اولديغى كبى كه آلهتهم‌ى ما كان عندهم آلهة ايله مفسردر انوشروانك عدل ايله اتصافى اعتقاد ايدن معتقدينك اعتقادى اوزره اطلاق اولنمش اوله‌ نأويلين مذكورين مقاصد الحسنه‌ده بيان كرده امام سخاويدر لطابع الفقير اسعد

ردشمعى

بوزاوایدی (یعنی هیچ برخصوصده کندی‌یه بکزمزلردی (برادرانش خوب روی تمیزنده
بعضیلر کندی قبیح الخدوزشت روی ایدی دیمشلر اما حقیر لفظی زشت روی اولماسنی مستلزم دکل
تأمل) * باری پدرش بکراهیت واستخفاف دروی نظر کرد * (بار بونده کره معناسنه‌در زدشمی
(ویا حرف وحدت بر کره دیمکدر (بکراهیت با حرف مصاحبت (کراهیت تخفیف بایله مصدردر
کره‌دن (یعنی علم باشندن چرکنمك معناسنه (استخفاف استفعال بابندن مصدردر بونده حقارت
معناسی مراددر (در حرف صله در با معناسنه (وی ضمیری پسر کوتاهه راجعدر (نظر کردك
فاعلی پدریدر (محصول ترکیب) (بر کره باباسی قرداشلری یاننده بو کا حقارت نظریله باقدی
* پسر بفراست دریافت * با حرف مصاحبت (فراست زیرکلك‌در (دریافت فعل ماضی
مفرد غائبدر افعال قلوبدن اکلادی معناسنه (معلوم اوله که یافت در حرفیله مستعمل اولنجه مطلب
افعال قلوبدن اولور تفطن معناسنه (اما حرف درسز مستعمل اولنجه بولماقدر وجدان معناسنه
فاحفظ (پسر پدرینك اکا حقارت نظریله باقدیغنی اکلادی (یعنی باباسی بونك خوار وحقیر
اولدیغنه متعلق برنسنه سویلمدی (لکن قلبندن کچوردی کانه که کوکلندن نه اولیدی که بوده
قرداشلری کبی اولیدی دیمك کلمش (پس پسر عاقل وزکی اولدوغندن باباسنك ضمیرنی اکلادی
* وکفت ای پدر کوتاه خرد مند به از نادان بلند * دخی پسر حقیر دیدی ای پدر عقللی کوتاه جاهل
بلنددن یکدر * نه هرچه بقامت مهتر بقیمت بهتر * اوله نکادر که قامتده اولورق اولان قیمت
وبهاده یکرك وارتفرق اوله کورمزمی سین که * الشاة نظیفة والفیل جیفة * بوایکی فقره‌نك
هربریسی بر مبتدا وخبردن مرکبدر (شاة قیوندر (نظیفه پاك وطاهر معناسنه‌در (فیل معرب
پیلدر معروف (جیفة مردار معناسنه‌در بو ایکی جمله ماقبلنده ایکی جمله‌یه علتدر (بلکه تنویر
وتوضیحدر (یعنی قیون کوچکدر اما طاهردر وفیل بیوکدر امامردار در *بیت* اقل جبال الارض
طور وانه * لاعظم عند الله قدرا ومنزلا * (اقل لغتده اسم تفضیلدر از رلك معناسنه اما بونده
اصغر مراددر کوچکرك دیمکدر لفظا مرفوع مبتدا (جبال جبلك جمعیدر طاغلر دیمکدر
لفظا مجرور مضاف الیه‌در (ارض‌ده بویله‌در (طور لفظا مرفوع خبر مبتدا در سریانی دلنده
وعرب دلنده طور طاغه دیرلر (اما بونده مراد طور سینین در که مدینده بر جبلك اسمیدر که
حضرت موسی پیغمبر علیه السلام انده الله تعالی کلامنی استماع ایلدی (وانه واو حرف حال
ان اسمیله که طوره راجع ضمیردر مصراع ثانی‌یه مرهوندر (لاعظم لام حرف تأکید (واعظم
لفظا مرفوع خبر ان‌در (وان اسمیله وخبریله محلا منصوب حالدر طوردن (عند اعظمه متعلق
مضاف لفظة اللهه (قدرا منصوبدر تمیز اوله (ومنزلا اکا معطوف (محصول بیت) بو بیت
تنویر ایدر ماقبلنده مذکور اولان فارسی وعربی جمله‌لری (یعنی یر یوزنده اولان طاغلرك کوچکرکی
طور سینین در (حال بو که الله تعالی قتنده قدر و مرتبه جهتندن سائر طاغلردن اولور قدر (زیرا
الله تعالی قرآنده انکله قسم ایلمشدر بر ایکی یرده (وحضرت موسی ایله تکلم واکا تجلی انده واقع
اولمشدر (پس شاه زاده دیرکه بنده کوچکم اما پرهنرم * قطعه آن شنیدیکه لاغر دانا *
کفت روزی بابله فربه * لاغردانا بیانیه ومصراع ثانی‌یه مرهون (روزی یا حرف وحدت
یا حرف صله (وابله احمق (فربه فانك فتحیله ورانك سکونیله وبانك کسری وهای اصلیه ایله
سمز دیمکدر (محصول بیت) اول سوزی ایشتدکمی که آرق عالم بر کون بر سمز ابلهه دیدی (یعنی
نه دیدوکنی ایشتدکمی استفهام مراددر * اسب تازی اکر ضعیف بود * همچنان از طویله خر به * زدشمی
اسب تازی عربی آت (زیرا تازی عربی دیمکدر عرب دیمك دکل (همچنان ضعیفلکله بله دیمکدر
(طویله معروف وهمزه اضافت ایچون کلمشدر (خرحار در به یك دیمکدر (محصول بیت)

مقول قول بویتدر عربی آت اکر ضعیفده اولورسه بویله ایکن برطویله مر کبدن یکدرومقبول
بوایکی بیتك قافیه سنده راو بالزوم مالایلزم واقع اولمش وها حرف روی (حاصلی قافیه معموله در
تجزیی طریقیله تأمل تدر (طویلهٔ ده همزه حرف وحدتدر دینلر غلط سو یلمشلر * پدر بخندید
رد سروری وشمعی وکافی
وارکان دولت بپسندیدندوبرادران بجان برنجیدند *(محصول ترکیب) پسر حقیرمذ کورنثر ونظمی
اوقیجه باباسی ذوقندن کولدی وارکان دولت (یعنی انده حاضر اولان اکابر بکندیلروقرداشلری
جان وکوکلدن انجندیلر بجان دیمك جان وکوکلدن دیمکدر * نظم * نامرد سخن نکفته باشد *
عیب وهنرش نهفته باشد * تاحرف توقیت مادام معناسنه (مرد مبتدا (نکفته نون حرف
(نفی کفته ماضی دن قسمدر سویلمش حرف نفی ایله سویلمامش دیمکدر فاعلی تحتنده
مرده راجع ضمیر در (سخن مقدم مفعولیدر (باشد فعل مضارع مفرد غائب اوله دیمکدر
فاعلی تحتنده مرده راجع ضمیردر (عیب مبتدا (هنر اکا معطوف (شین ضمیر مرده
راجعدر (نهفته ماضیدن قسم مفرد غائب کزلو دیمکدر فاعلی تحتنده عیب
وهنره تنازع طریقیله راجع ضمیر در (باشد کده فاعلی بویله در (محصول بیت) مادام که
کشی سوز سویلمامش اوله عیب وهنری نهفته ومخفی اولور (حاصلی کشینك علمی
ومعرفتی کلماتندن اکلنور نتکه دیباجه ده زبان در دهان بیتنده کچدی * هر بیشه کمان
مبر که خالیست * شاید که پلنك خفته باشد * بیشه بای عربینك کسریله لفظ عربیدر
عجم جه مبشه دیرلر وترکیجه مشه معروفدر (کمان مبرك مقدم مفعولیدر (که
حرف بیان (خالی بوش دیمکدر تهی معناسنه (شاید لایق وجائز معناسنه در (که
حرف بیان (پلنك بای عجمینك فتحیله قپلان دیمکدر (خفته یاتمش واویومش دیمکدر
(محصول بیت) هرمشه یی خالی وتهی ظن ایلمه یعنی یرتجی حیواندن بوش صانمه جائزکه
ایچنده پلنك یاتمش وایومش اوله (بعض نسخه ده بیشه یرینه پسه دوشمش بای عجمی
وسین مهمله ایله الاجه معناسنه (وکه خالیست یرینه نهالی دوشمش نونك فتحی وکسریله
قپلان دریسی شکلنده اولان قالیجه معناسنه (پس پلنك مضاف اوقنور اضافت بیانیه ایله
(محصول بیت) هر الاجه یی کمان اتمه نهالیدر یعنی هرالاجه یی نهالی صانمه جائزدر یاتمش
رد کافی وشمعی
وایومش قپلان اوله اول کوردکك الاجه (معنای اوله کوره پلنکك اضافتنی تجویز ایلاین
رد سروزی وشمعی
بی فائدهٔ تجویز ایلمش (بوایکی بیتی رباعی دیو یازان اوزان شعر دن هیچ خبردار دکل ایمش
* شنیدمکه دران مدت ملك را دشمنی صعب روی نمود * دشمنی یا حرف وحدت (وصعب
صادك فتحی وعینك سکونیله صرب معناسنه در (یعنی شدید روی نمودك مقدم مفعولیدر
(یعنی ایشتدم که اول مدتده که پسر حقیر بو کلماتی ایلدی پادشاهه بر صرب دشمن
یوز کوستردی (یعنی برقوی خصم ظاهر اولدی (بونده نمود ماضیدر نمایدن معناسنه دیین
رد ابن سید علی
لغت عجمدن خبردار دکل ایمش (وصعب روی وصف ترکیبی در (شدید الخصومة دیمکدر
رد ابن سید علی
دیین زیاده کج یوریمش * چون دولشکر روی بهم آوردند اول کسی که اسب در میدان
جهانید آن پسر بود وکفت * (لشکر معروف عربیسی عسکر در عین وسین مهمله ایله
(روی آوردندك مفعول صریحی (وبهم غیر صریحی (کسی یا حرف وحدت (که حرف
رابط صفت (اسب جهانیدك مقدم مفعولی (ودرمیدان ظرف مکانی (جهانید ده الف ونون
حرف تعدیه در (زیرا جهید فعل ماضی مفرد غائبدر صچرادی معناسنه (وجهانید
رد شمعی
صچراتدی دیمکدر (جهانید جیم عربیك فتحیله در جیم عجمیله در دیین یلزایمش (اول
مبتدا (وآن بسر بود خبری (محصول ترکیب) چونکه ایکی عسکر بری برینه یوز کتوردیلر

(يعنى رو برو اولديلر (حاصلى مقابل اولديلر اول بر كيمسه كه صواش ميداننده آيين
صحرا ايدى اول پسر ايدى ودى (يعنى بو قطعه يى اوقودى * قطعه * آن نه من باشم كه
روز جنك بينى پشت من * ان سنم كاندر ميان خاك وخون بينى سرى * حرف نفى معنى جهتنده
باشم فعلنه مقيددر (تقديرى آن من نه باشم در ويا من آن نباشم در فعلدن منفصل اولمغله
حاء رسميله يازلدى (روز جنك لاميه (بينى فعل مضارع مفرد مخاطبدر (بينيدندن كورر سين
ديمكدر خطاب عام طريقيله (پشت من لاميه (كاندر اصلنده كه اندردر ضرورت وزن ايچون
متصل اولدى (ميان خاك لاميه دريائى بطنى ايله (خون خاكه معطوف (سرى يا حرف
وحدت (محصول بيت) پسر ديدى بن اول كيمسه دكلم كه صواش كوننده بنم ارقم
كورەسين (يعنى قچار دكلم بلكه بن اول كيمسه يم كه خاك وخون بيننده بر باش كورر سين
(يعنى اول كوردكك باش بنم باشمدر (حاصلى ميدان كوننده دشمنله صواش ايدوب كاه سين
خاك وخون ميانننده غلطان ايدنم فرار ايدنلردن دكلم (بعض شراح سرى لفظنى
يعنى رأسى ديمكله تفسير ايلمش ظاهر بودر كه يائى ضمير متكلم ظن ايلمش والا رأسك ديمك كرك ايدى
(پس يعنى رأسى ياسندن وحدت معناسنى اخذ ايلمك زياده بعيددر (فتأمل * كان كه جنك
آرد بخون خويش بازى مى كند * روز ميدان وآن كه بگريزد بخون لشكرى * (كان كه
حرف تعليل (آن اسم اشارتدر مقدر كسه تقديرى كان كس كه در (بازى اويونه ديرلر
(روز ميدان بازى مكنده (وجنك ارده (وبگريزده ظرف اولمغله قابلدر (لشكرى
يا حرف وحدت (محصول بيت) بن قاچوب فرار ايدنلردن دكلم زيرا اول
كيمسه كه صواش كتورر (يعنى صواش ايدر كندى قانيله اويون ايدر يعنى
كندى قانيله اوينار ميدان كوننده اما اول كسه كه ميدان جنكندن قچار براشكرك
قانيله اوينار (حاصلى جنك پيدا ايدن كنديسه قيار اما قچان تمام عسكره قيار زيرا انك
قچمه سيله تمام عسكره انهزام لازم كلور متنه سنده بخون لشكرى يى بگريزده تعلق ايلمين غريب
ملاحظه يه مالك وقادر ايمش * اين بگفت وبرسپاه دشمن زد وتنى چند از مردان كارديده
بينداخت * يعنى بو بيتلرى سويلدى وكندى دشمن لشكرينه اوردى يعنى دشمنه بركزدن
حمله وهجوم ايلدى وايش وصواش كورمش ارلردن برنچه تنى يعنى شخصى يقدى (حاصلى
برنچه بهادر ار قتل ايلدى (بعضيلر وبر سپاه دشمن زدك تقديرى وبرسپاه دشمن شمشير زد
ديمشلر ليكن مراد مذكور دربود كا درفقدير * چون پيش پدر آمد زمين خدمت ببوسيد وكفت *
بو ايشلردنصكره چونكه باباسى يانه كلدى خدمت يرينى اوپدى وديدى يعنى طريق ادبى
باباسى اوكنده رعايت ايدوب بو قطعه يى سويلدى * قطعه * اى كه شخص منت حقير نمود *
تا درشتى هنر نپندارى * اى حرف ندا منادى محذوف تقديرى اى كسيدر (كه حرف رابط
صفت (شخصدن مراد وجوددر (منت تا ضمير خطاب (نمود فعل لازم كورندى ديمكدر (تا
ادات تنبيه آكاه اول صاقين ديمكدر (درشت ايرى ديمكدر جسامتدن كنايتدر (نپندارى
فعل نفى مستقبل مفرد مخاطب پنداريدن پنداشتندن دكل ظن ايلەسن ديمكدر (محصول بيت)
اى شول كيمسه بنم شخصم ووجودم سكا حقير كورندى غافل اولمه كوده ايريلكنى هنر ظن
ايليەسن يعنى هر ايرى كوده لى اهل هنر اولماز وهر كوچك كوده لى بى هنر اولماز (حاصلى شجاعت
وبسالت دادحقدر جسامته وعدم جسامته كوره دكلدر (بينك اولنده كه كلمه سنى منادى اعتبار
ايدوب معناسى اى كيمسه بنم شخصم سكا حقير كورندى ديمين استقامت معنادن آكاه دكل ايمش
(بو بيت حكايه اولنده باباسى كنديسه حقارت نظريله باقديغنه ناظر در (درشتى بونده غلظت

شارح مرحوم بو مقامده
من دخل دخل بيرنه
دوشمشدر زيرا كافينك
عربى العبارە شرحنده رأسى
ايله تفسيرى سرى منكر
ايسه ده تعظيم ايچون معرف
تنكير اولنمشدر ديمك اولديغى
بياندركه مألده بو كلامى قائل
اولان كندى باشنى مراد ايدر
بو صورتده شارحك (پس يعنى
رأسى ياسندن الخ قولى
ابعددر زيرا تفسير اولان
رأسى ياسندن وحدت معناسنى
كيم المشدرهله فتأمل كلامى
ايله تنهى عليه نه چيقه بور
لطابع الفقير اسعد
رد ابن سيد على وسرورى

ردسرورى

ردكافى

ردشمعى

ردابن سيدعلى

وخشونت معناسنه اخذ ایلین غلطت ایلمش * اسب لاغرمیان بکارآید * ر وزمیدان
نه‌کاوپرواری * اسب لاغرمیان اضافتله توصیف ترکیبیدر (ولاغرمیان وصف ترکیبیدر
اورته آرق آت یعنی نه قتی سمز ونه قتی ارق زیراقتی سمز اولنجه اغرلغندن حرکت ایده‌مز
وقتی ارق اولنجه ضعفندن قملدایمز پس نه قتی سمز کرك ونه قتی ارق (بکار با حرف صله

ردسروری

وکار ایهام طریقیله مذکوردر زیرا ایشه وصواشه شاملدرنتکه مردان کاردیده‌ده‌کچدی
(بکارآیدمصراع ثانی یه مرهوندر (روزمیداندن مراد صواش کونیدرالتزاما (کاوصغردرکه
عربجه بقردیرلر (پرواری یاء نسبی ایله بسلی معناسنه در یعنی ذبح ایلمك ایچون بسلدکلری
حیوان اضافتی بیانیه در (محصول بیت) اورته ارق ات میدان کوننده ایشه وصواشه
کلور یعنی یارار بسلی سمز صغر یارامز (حاصلی جنك اتلری نه قتی سمز کرك ونه قتی ارق
اسب لاغرمیانك معناسنی یعنی درمیان میدان دیین غریب فارسی بلورایمش طیب الله انفاسه
وبلی ارق ات ایشه کلور میدان کوننده وجولان کوننده اینجه بللی ات ایشه یارار دینلر
عندیات سویلمشلر عفی الله عنهما یعنی کورمز میسنکه اینجه بللی اولوب صورتا ضعیف کورینن
ات دیین امثالی اثرنجه یوریمشدر * آورده اند که سپاه دشمن بسیار بودواینان اندك طائفهٔ
آهنك کریز کردند * طائفهٔ یا حرف وحدت (همزه حرف توسل آهنك قصد (کریز
اسم مصدردر کریزیدندن کریختندن دکل قاچه معناسنه (محصول ترکیب) روایت ایلمشلردرکه
دشمنك عسکری چوق و بونلر ازایدی بونك عسکرندن بر بلوکی قاچمق یعنی فرار قصدین
ایلدیلر * پسرنعرهٔ بزدو کفت ای مردان بکوشید تا جامهٔ زنان نپوشید * یعنی پسر بونلرك

ردابن سید علی
ردسروری وشمعی
ردکافی
ردسروری وشمعی

قاچمغه قصدین کورنجه بر نعره اوردی یعنی حیقردی ودیدی ای صواش ارلری جالشك
یعنی صواشدن قاچمالك تاکیم عورتلر لباسن کیمیه سز زیرا قاچمق ارلره عیبدر (بعض نسخه‌ده
تا برینه یا دوشمش التنده ایکی نقطه ایله (ونپوشید یرینه نونله بپوشید دوشمش بابله یعنی
یا کوشش ایلك ویا عورتلر لباسنی کیك (تاجامهٔ زنان نپوشیداشارتدر شول قصه‌یه که جنك محلنده
قچانه زن لباسنی کیدروب تشهیر ایلدکلرینه *سواران رابکفتن او تهور زیادت کشت و یکبار حمله
کردند شنیدمکه هم دران روز بردشمن ظفر یافتند* سواران جمع سواردر اتلولر دیمکدر (ورا ادات
تخصیص آتلولرك دیمکدر (بکفتن او با حرف سبب واضافتی مصدرك فاعلنه در (تهور تفعل
بابندن مصدردربی پروا برشیئه دخوله دیرلر بونده مراد هجوم واقدامدر (با حرف تأکید (یکبار
دفعه (یعنی براوغوردن ظفر غلبه معناسنه در (محصول ترکیب) اتلیلرك پسرك سویلمسی سببیله
تهوری زیاده اولدی (وبراوغوردن حمله وهجوم ایلدیلر ایشتدم که همان اول کون دشمن
اوزرینه ظفر بولدیلر (یعنی انلره غلبه ایلدیلر * ملك سر وچشمش ببوسید ودرکنار کرفت
وهر روز نظر بیش کرد تا ولی عهد خویش * (درکنار کرفت قوچدی دیمکدر دراغوش کرد
دیمکدر (تا حتی معناسنه در (ولی بونده حاکم معناسنه در (وعهد زمان دیمکدر (خویش
کندی دیمکدر و بوند نصکره برکرد مقدردر حاصلی پسر بوقدر هنرلر ایلدکد نصکره

رد ابن سید علی
ردسروری وشمعی
ردشمعی

پادشاه باشنی وکوزنی اوپدی ودخی انی قوچدی وهر کون نظر والتفاتنی اکازیاده ایلدی
حتی کندی زمانك حاکمی ایلدی حاصلی صاغلغنده ولیعهدی اکا تعیین ایلدی (درکنار کرفتك
معناسنی دراغوش کردیك دست دیین یکدست قیدینی زائد ایلمش وبو عبارت وضعندن
کنایتدردین عندی سویلمش وقوجاغنده طوتدی دین ده حق اداین ایلمامش (ولی عهد
خویش کردك معناسنی کندیدنصکره پادشاهلق اول پسره مفوض اوله دیین ولی عهدك
معناسنی بلمزمش * برادران حسد بردند وزهر درطعامش کردند خواهرش ازغرفه بدید ودریچه

فیه‌مافیه
للطابع

برهم زد پسر در یافت ودست ازطعام باز کشید وکفت محالست که هنرمندان بمیرند و بی هنران جای ایشان کیرند * خواهر واورسیله قز قرداش وایکی شین ضمیر پسره راجعدر (غرفه غبن معجمه نك ضمیله ورانك سکونیله چارداق دیمکدر (در یجه پنجره در بونده کیشلر مرادر (یعنی پنجره قپاقلری (برهم زدبری بر ینه اوردی پسرفهم ایلسون دیو (محصول ترکیب) پادشاهك پسره زیاده نظر والتفاتیچون قرداشلری حسد ایلدیلر (یعنی ایلدیلر وانی اولدرمك ایچون یمکنه زهر قاتدیلر قز قرداشی بو حالی چاردقدن کوردی وپنجره قپاقلرینی بر برینه اوردی (پسر اکلدی والینی طعامدن چکدی ودیدی محالدر که اهل هنر اولنلر اوله لر وهنرسزلر آنلرك یرینی طوته لر حکایت اولندن بورایه کلنجه شویله معلوم اولدیکه مذکور پسرهم شجیع وهم فهیم وذکی اوله *بیت * کس نیاید بزیر سایهٔ بوم * ورهمای ازجهان شود معدوم *بزیر (باحرف صله ه (زیرالت معناسنه در که عربجه تحت دیرلر (سایه کولکه (بوم بونده بیقوش دیدکلری شأمتله مشهور طیردر اضافتلر لامیه لردر (وروا کردن مخففدر (همای یمن ومبارکلکله مشهور قوشدر که هر کیمسه یه که کولکه سی دوشه پادشاه اولور و یاز یاده اولودولتلو بودن غیری چوق خاصه سین یازارلر برخاصه سیده بودرکه هواده یمردلر و یوریسی هواده چقار وچقدیغی کبی اوچار (محصول بیت) بیقوش کولکه سی التنه کیمسه کلمز اکر جهانده هما قوشی یوق اولورسه ده (یعنی بن اولورسمده سلطنت سزك اوزریکزده قرار ایلمز *پدررا ازین حالت اکاهی دادند برادرانش رابخواند و کوشمالی بواجبی داد * (پدررا تقدیری پدرش رادر قرینه قائم اولدیغیچون ضمیر حذف اولندی (اکاهی یاحرف مصدر (دادند فعل ماضی جمع غایب معنای لازمیسی دویوردیلردر (کوشمال لغتده قولاق بورمقدر اما اصطلاحده تأدیب معناسنه در (یاحرف وحدت و یا تنکیر (بواجبی تقدیری بقول ونصیحت واجبی (یاحرف تنکیر حاصلی باباسنه بو حالتدن آکاهلق ویردیلر (یعنی پادشاهه بو زهر قصه سنی اعلام ایلدیلر قرداشلرینی دعوت ایلدی وهر برینه طریق وجوبله پند ونصیحت ویروب تأدیب ایلدی *پس هر یکی را

قیاس مرضیه در اما نسخه لرده مرضی واقعدر منه

ازاطراف بلاد حصهٔ مرضی معین کرد تافتنه بنشست ونزاع برخاست * (بلاد بانك کسریله بلدك جمعی در شهر دیمکدر (مرضی اسم مفعول در رضی یرضی دن (یعنی علم بابانك ناقص واویسندن (تاحرف تعلیل (نزاع مفاعله بابنك مصدر ثانیسیدر ا برخاست قالقدی (یعنی رفع اولدی کتدی (محصول ترکیب) باباری هر برینی تأدیب تام ایلدکدنصکره هر برینه اطراف بلاددن راضی اوله جق مقداری حصه تعیین ایلدی تاکیم فتنه اوتوردی (یعنی یاتدی ورفع اولدی ونزاع قالقدی (یعنی رفع اولدی کتدی * وکفته انده درویش درکلیمی بخسبند و پادشاه در اقلیمی نکنجند * (کلیم کاف عجمینك کسریله ترکیجه کاف عربك کسریله کلیم دیدکلری دوشنه جك بساط اعجامکده متبعلرندن کاف عربیله مسموعدر (بخسبند فعل مستقبل جمع غائب یاتورلر وایورلر دیمکدر (نکنجدده فعل نفی مستقبل مفرد غائب صغمز دیمکدر (محصول ترکیب) (اون درویش برکلیمده یاتورلر واویورلر اما ایکی پادشاه اقالیم سبعه دن براقلیمده صغمزلر *قطعه

فتنه اوتودی ونزاع قالقدی دیمنده لطیف اداوار فتأمل منه

* نیم نانی کرخورد مرد خدای بذل در ویشان کند نیمی دکر * نیم یارم دیمکدر نصف معناسنه (نانی یاحرف وحدت (مرد خدا اهل الله معناسنه در (بذل درویشان مصدرك مفعولنه اضافتی در (کندك فاعلی تحتنده مرد خدایه راجع ضمیردر (نیمی یاحرف وحدت (محصول بیت) اکر خدادوستی یارم اتمك یرایسه درویشلره وفقرایه بذل وعطا ایدر اول بریار یسنی یعنی بارریسنك یاریسنی حاصلی النده کیره نك یاریسنی مقصود اتمکنی یالکز یمزدیمکدر وجائزدر که نیمی دیکردن مراد النده کیرن تمك بوالداشی اولان نیم اوله (معلوم اوله که نیم نانه مضاف اولمق

معلوم اوله که نیمی دکرده اختلاف ایلدیلر فتأمل منه

لازمدر فقدبر * ملك اقليمى بكيرد پادشاه * همچنان در بند اقليمى دكر * ملك اقليم لاميه در
اقليمك حكومت وسلطنتى معناسنه * ويا حرف وحدت (محصول بيت) پادشاه بر اقليمك ملكنى
الور ضبط ايدر انكله قانع اولميوب ينه انجلين بر اقليمك ملكنى فتح ايدوب تصرفنه المق قيد
وهواسنده در حاصلى هر پادشاه بولسه تمام دنيايى فتح ايدوب تصرفنه الوردى حاصلى درويش
ربع نانله قانع اولور اما پادشاه ربع مسكونله انجق قناعت ايدر * حكايت * طائفهٔ دزدان
عرب برسر كوهى نشسته بودندومنفذ كاروان بسته * طائفهٔ دزدان عرب اضافتلرى
بيانيه در (كوهى ياحرف وحدت (منفذ اسم مكاندر نفذ ينفذدن يعنى نصر بابنده كيچه جك
يرديمكدر حاصلى عرب حراميلرك طائفه سى برطاغك باشنه اوتورمشلر ايدى وكاروانك كچديرينى
بغلامشلر ايدى يعنى يولى كسمشلر ايدى (طائفهٔ همزه سنى حرف وحدت طوتانلر ايكى وجهله
خطا ايتمشلر برى بودركه وحدت مقامى دكل زيرا بويله اولسه دزدانك اعرابدن محلى اولمازدى
وثانيا وحدت ايچون منصوص اولان يادر همزه دكل * ورعيت بلدان ازمكايد ايشان مرعوب
ولشكر سلطان مغلوب * رعيت بلدان لاميه در بلدان بانك ضميله بلدك جميدر شهرلر ديمكدر
(مكايد مكيدتك جميدركه مصدر ميميدر مكر معناسنه كيدك جميدر دبين خلاف سويلمش
(مرعوب اسم مفعولدر رعبدن رانك ضميله قورقمش ديمكدر (حاصلى تركيب) دخى مذكور
دزدانك حيله ومكرلرندن شهرلرك رعاياسى قورقمش وپادشاه عسكرى مغلوب ايدى * بحكم
آن كه ملاذى منيع ازقلهٔ كوهى بدست آورده بودند وملجاء وماواى خودساخته * بحكم باحرف
مصاحبت وحكم بونك كبى يرلرده سبب وعلت معناسنه در (ملاذ اسم مكاندر صغنجق يرديمكدر
(ويا حرف وحدت (منيع محكم معناسنه در (قله طاغ باشى قنه ده ديرلر (كوهى ياحرف وحدت
(بدست باحرف صله (آورده ماضيدن قسم مفرد غائب كتورمش ديمكدر (بودند ادات
جمع زمانيه كتورمشلر ايدى ديمكدر (ملجاء وماوى بونده ايكيسى برمعنايه در صغنجق ير يعنى مقام
ومكان (ساخته ايتمش ينه ماضيدن قسم مفرد غائب ايتمش ديمكدر تقديرى ساخته بودنددر
(محصول تركيب) سلطانك لشكرى اول سببدن مغلوب ايديكه محكم صغنجق بر بر طاغ
باشندن اله كتورمشلر ايدى وكنديلره مقام ومنزل ايتمشلر ايدى حاصلى برطاغك صربيرنده
اولورلرديكه انلره ظفر بولمق مشكل ايدى * مدبران ممالك آن طرف در دفع مضرت ايشان
مشورت كردند * مدبران جمع مدبردر اهل تدبير معناسنه (ممالك جمع مملكت اضافتلرى لاميه لردر
(در دفع مضرت اضافتى مصدرك مفعولنه در (مضرت ميمك فتحيله وتشديد رايله ضرر معناسنه
مصدر ميميدر ايشانه اضافتى لاميه در (مشورت ميمك فتحيله وشينك سكونى وواوك فتحيله
دانشقلق ديمكدر ميمك فتحى وشينك ضمى وواوك سكونيله ده لغتدر شوراده ديرلر شينك ضميله
حاصلى اوطرف مملكتلرك مدبرلرى دزدان عربك ضررلرينى دفع ايلمكده دانشقلق
ايلديلر * كه اكر اين طائفه برين نسق روزكارى مداومت نمايند مقاومت باايشان ممتنع
كردد * نسق نونك وسينك فتحه لريله لغتده نظم معناسنه در اما بونده اسلوب مراد در
(روزكارى ياحرف وحدت (مداومت مفاعله بابندن مصدردر دوام معناسنه حاصلى
ملازمت ديمكدر (مقاومتده مفاعله بابندن مصدردر مقابله ديمكدر (بامع معناسنه حرفدر
(كردد فعل مضارع مفرد غائبدر كرديدندن انتقال معناسنه يعنى انلر ايله مقابله
وجنك ايلمك امكاندن امتناعه منتقل اولور (محصول تركيب) مشورتلرى بواولديكه اكر بوطائفه
بواسلوب اوزره برزمان ثبوت ودوام كوسترلرسه بونلر ايله مقابله ومقاتله ممتنع اولور حاصلى
مشكل اولور زيرا واردقجه زياده اولورلر وهر برده كه برمفسد وار ايسه بونلره ضم اولور

ردسرپورى وشمعى

درسرورى وشمعى

* مثنوی * درختی که اکنون کر فتست پای * بنیروی شخصی برآید زجای * پایدن مراد
کوکدر (باحرف مصاحبت (نیروی نونك کسریله قوته دیرلر (شخصه اضافتی لامیه در
(ویاحرف وحدت (برآید بونده چقار معناسنه در (زجای تقدیری زجابشدر ضرورت
وزن وقافیه ایچون شین حذف اولندی (محصول بیت) براغاج که شمدی یعنی تازه کوك
طوتمشدر حاصلی یکی دیکلمشدر برشخصك قوتیله یردن چقار وقوپار یعنی جزئی نسنه ایله
چقار (بعض نسخه ده شخصی یرنده مردی واقعدر (برآیدك معناسنی یوقاری کلور دیین
حق ادایی ایده مامش) نیروی نونك فتحیله در دیین لغت کتابلرینه مخالف سویلمش * ورش همچنان
روزکاری هلی * بکردونش از بیخ برنکسلی * ورش اصلی واکرشدر ضرورت وزن ایچون
تخفیف قلندی (همچنان کذلك دیمکدر یعنی الآن اولدیغی کبی (هلی فعل مضارع مفرد ردشمعی
مخاطبدر هلیدندن ترك ایتمك یعنی حالی اوزره قومق حاصلی اهمال ایتمك (باحرف مصاحبت
(کردون بونده قاقلی معناسنه درکه بعض مملکتده عربه یرنده استعمال ایدرلر که عربجه
عجله دیرلر عینك وجیمك فتحه لریله (ابکی شین ضمیر درخته راجعدر (بیخ بای عربینك کسری
وسکون یا ایله کوك دیمکدر (برحرف تأکید (نکسلی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب کسلیدندن
کافك ضمی وکسریله لغتدر قرمق واوزمك معناسنه (محصول بیت) اما اکر معهود درختی برزمان
انجلین حالی اوزره قیوب اهمال ایدرسك انی کوکندن قاقلی ایله قوپاره مزسن یعنی قاقلی چکر
ایکی اوکز قوتیله کوکندن اوزه مزسن دیمکدر (هلی فعلنی هشتن مصدرندن اشتقاق ایلین ردابن سیدعلی وسروری
سهو ایلمش (ونکسلی فعلنی کسیختن مصدرندن اشتقاق ایلینده غلط ایلمش * سرچشمه شاید
کرفتن ببیل * چو پرشد نشاید کذشتن بپیل * سرچشمه لامیه بکار باشی دیمکدر (شاید بونده
ممکن معناسنه فعل مضارع مفرد غائبدر (باحرف مصاحبت (بیل دمور کورك که یوقاری
ولایتده انکله باغ وبستان بللرلر بعض نسخه ده بیل برینه میل بازار طغیج معناسنه (پر بونده
چوق معناسنه در (نشاید فعل نفی مستقبل مفرد غائب ممکن دکل معناسنه (باحرف مصاحبت
(پیل فیل دیمکدرکه اندن معربدر (محصول بیت) بکار باشینی بیل ایله طوتمق وجریاندن
مانع اولماق ممکندر یعنی ازاجق ایله اقدن منع ایلمکه قابلدر اما چونکه صو چوق اوله
یعنی اقه اقه ابرکه وچوغله انی فیل ایله کچمك اولماز باخصوص صکه فیل صو صغری کبی
زیاده یوزکنیجدر انکیچون مصنف قدس سره فیلی تعیین ایلادی صوالقاغله باالحق چوغلوب
فیلله کچمك اولماز دیین مقامه مناسب سویلمامش اکرچه که فیل باالحقده زبوندر دوه کبی رد سروری
* سخن برین مقرر شدکه یکی رابجسس ایشان برکماشتند وفرصت نکاه داشتند تاوقتی که
برسرقومی رانده بودو بقعه خالی مانده * سخن مبتدا (برین تقدیری برین اتفاق (مقررشد
خبر مبتدا (که حرف بیان (بتجسس باحرف صله تجسس تفعل بابنده مصدردر جاسوسلق
ایلمکه دیرلر برحرف تأکید (کماشتند فعل ماضی جمع غائبدر کافك ضمیله حواله ایلدیلر
دیمکدر (نکاه داشتند حفظ ایلدیلر (تاانتهاء غایت ایچوندر (وقتی یاحرف وحدت (که برسر
قومی (برحرف استعلا (سر تحسین لفظ ایچون (قومی یاحرف وحدت (بقعه پاره از زمین
بونده مراد اولدقلری یردر (خالی بوش دیمکدرتهی معناسنه (مانده لفظ مشترکدر لازم ایله
متعدی بینده لازم اولنجه بقعه لری خالی قالمش دیمکدر (وبربود تقدیر اولنق کرك
متعدی اولنجه بقعه لر بنی خالی قومشلر دیمك اولور (وبه بود تقدیر اولنور بوتقدیرجه
(محصول ترکیب) سوز بو اتفاق اوزره مقرر اولدیکه برکیسه یی انلرك جاسوسلغنه
حواله ایلدیلر وفرصت زمانی رعایت ایلدیلر یعنی حفظ ایلدیلر شول زمانه دك که

برطائفه‌نك اوزرینه سورمشلر ایدی وبقعه‌لری خالی قالمش ایدی ویابقعه‌لرینی خالی قومشلر ایدی
حاصلی برقومی غارت ایلمکه کیدوب یرلرینی تنها قومشلر ایدی (برسر قومی رانده بودندك
معناسی برقومك باشی اوزره سورمشلر ایدی دیمك اداده قصور ایلمش منه سنده مانده بودن نهاده
معناسنده در دیین ایکیسنك ماینی فرق ایدر دکل ایمش اوقتی که برسرقومی رآنده بودندك معناسی رد سعی
ناشول زمانه دکین که اول حرامیلر بر کون برکاربان باصمغه کتمشلر ایدی دیین کاربان قیدی رد سعی
ظنی درفقیر * تنی چند ازمردان واقعه دیده وجنك آزموده رابفرستادند تادرشعب جبل پنهان رد سعی
شدند شبانکاه که دزدان باز امدند سفر کرده وغارت اورده سلاح بکشدند وغنایم بنهادند
نخستین دشمنی که برسر ایشان تاخت خواب بود چند انکه پاسی ازشب بکذشت * تندن مراد
شخص در (ویاحرف وحدت (واقعه دیده ایش کورمش معناسنه در تنبیه درکه بونك کبی ایشلره
مجرب امور دیده کیمسه‌لر ارسال ایلمك کرك (جنك ازموده ماقبلنه عطف تفسیری کبی در (وراادات
مفعول ازموده راراسنی دیده دنصکره یازوب بونده حذف ایلمك ایدی قاعدهٔ سجع دیین خوب رد سروری
سویلمامش زیرا سجعه مانع دکل کرکسه بونك کبی روابط اولکی فقره‌نك اخرنده یازلسون
وکرکسه ایکنجی واوچنجی وغیرینك نهایتی اولکی فقره‌نك اخرنده وقوعی ارتقدر فقیر (باحرف
تأکید (فرستادند فعل ماضی جمع غائبدر کوندر دیلر دیمکدر ارسال ایلدیلر معناسنه (تاحرف
تعلیل شعب شینك کسری وعینك سکونیله طاغ ایچنده اولان یوله دیرلر جبله اضافتی لامیه در رد کافی
شعب جبلك معناسی بیاننده حرامیلر کذرکاهی اولان یوللرینه دیین کذرکاه اداسی رندده دکل
فقیر (سفره کرده د (وغارت اورده‌ده‌ها رسملر حرف ترتیبدر سفر ایدوب وغارت کتوروب دیمکدر
(سلاح سینك کسریله یاراق معناسنه در قلیج وغیریسی کبی (غنائم غنیمتك جمعیدر طویملق معناسنه
(نخستین یاء نسبت ونون تأکید ایله اولکی دیمکدر زیرا نخست نونك وخانك ضمه‌لریله وسینك
سکونیله اول دیمکدر (دشمنی یاحرف تنکیر ویاحرف وحدت (برحرف استعلا (وسر تحسین لفظ
ایچون کلمش (تاخت فعل ماضی مفرد غائب چابدی (یعنی ایلغار ایلدی (خواب بونده اویقو
معناسنه در (پاس بعض معناسنه در (ویاحرف وحدت (محصول ترکیب (واقعه کورمش
وجنك صنامش ارلردن برنیچه شخص ارسال ایلدیلر تاکیم اوادقلری طاغ یولنده پنهان اولدیلر
کیجه که حرامیلر کروکلدیلر سفر ایدوب وغارت کتوروب یراقلرین بللرندن اچدیلر (یعنی
چوزدیلر وطویملوغی قودیلر اولکی دشمن که اوزرلرینه ایلغار ایلدی اویقو ایدی یعنی یورغون
کاوب اویودیلر اول قدرکه کیجه دن برمقدار کچدی * بیت * قرص خورشید درسیاهی رفت *
یونس اندردهان ماهی رفت * قرص خورشیددن بونده مراد کونش چورکیدر یعنی جرم
شمس (سیاهی یاء مصدریله قراکولق دیمکدر (رفت کتدی دیمکدر بعض نسخه ده رفت یرینه
شد واقعدر معنی بردر (یونس یعنی یونس پیغمبر علیه السلام (اندرادات صله (ماهی یاء اصلیدایله
باقی دیمکدر اضافتی لامیه در بیتده اداة تشبیه مضمر در (محصول بیت) دزدان خوابه
طالدی کانه که قرص خورشید ظلمته کتدی (حضرت یونس ده دهان ماهی یه کتدی اویقویه
زیاده طالوب منغمس اولدقلرندن کنایه‌در حاصلی شدت خوابدن تعبیردر * مردان دلاوران
ازکمین بدرجستند ودست همرایکان بکان برکتف بستند * کمین کاف عربینك فتحی ومیمك
کسریله پوصویه دیرلر (بدرباء صله ایله طشره دیمکدر (جستند فعل ماضی جمع غائب صچرادیلر
دیمکدر (دست همه لامیه در (ورا ادات تخصیص (یکان یکان یانك فتحی وکسریله وکاف
عجمیله برر برر دیمکدر عربیده احاد دیرلر همزه‌نك ضمیله (بر بونده حرف صله در (کتف کاف
عربیك فتحی وتانك کسری ایله وسکونیله یغرن معناسنه در وفارسیجه شانه دیرلر بونده مراد

ارد در (بستند فعل ماضی جمع غائب اردینه بغلدیلر دیمکدر (محصول ترکیب) دزدآن که قوبی اویقویه طالدیلر بهادرلر پوسودن طاشره صیچرادیلر وبر بر اللرینی اردلرینه بغلدیلر * بامدادان بدر کاه ملك حاضر اوردند همه رابکشتن اشارت فرمود * (محصول ترکیب) ایرتسی پادشاه درکاهنه جمیعنی احضار ایلدیلر جمیعنك قتلنه اشارت بیوردی * اتفاق دران میان جوانی بود که میوهٔ عنفوان شبابش نورسیده وسبزهٔ کلستان عذارش نودمیده * اتفاق اصلنده اوتفاق ایدی واو حرفدر حروف مجهوردن وتاحرفدر حروف مهموسه دن بینهما تنافر وتباعد اولدیغیچون واوی تایه قلب ایدوب تابی تایه ادغام ایلدیلر اتفاق اولدی والف نون تنویندن مبدلدر (درامیان اول اورته ده (یعنی انلرك اراسنده (جوانی یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (میوه یمش وهمزه اضافت ایچون کلمشدر (عنفوآن اول معناسنه در (شباب بونده یکتلك دیمکدر وشین ضمیر جوانه راجعدر (نونوك فتحیله یکی دیمکدر جدید معناسنه در (رسیده ماضیدن قسم مفرد غائب ایرشمش (بولفظی مقدردر (سبزه سینك فتحی وهاء رسمیله چمن معناسنه در اماها سبزیشل رنك معناسنه در (کلستانه وکلستانك عذاره اضافتلری لامیه لردر (عذار بونك کبی یرلرده صقل بتن یره دیرلر (دمیده ماضیدن قسم مفرد غائب بونده بتمش دیمکدر (یته بر بود مقدردر (محصول فقرتین) اتفاق اول حرامیلرك اراسنده برجوان وار ایدی که آنك تازه یکتلکی میوه سی یکی ایرشمش ایدی حاصلی جوانلغنك اولی ایدی (یعنی تازه جوان ایدی دخی عذاری کلستاننك سبزه سی یکی بتمشیدی (یعنی خطی تازه کلمش ایدی * یکی ازوزرا پای تخت ملك بوسه داد وروی شفاعت برزمین نهاد وکفت این پسر همچنان ازباغ زندکانی برنخورده وازریعان جوانی تمتع نیافته توقع بکرم اخلاق خداوندی انست که بخشیدن خون اوبربنده منت نهی * پای تختدن مراد سریر ایاغیدر (بوسه داد بحسب لغت بوسه وردی دیمکدر اما اوپدی معناسنده مستعملدر معلوم اوله که بعض الفاظ عجم دادن ودهیدن وبونلرك مشتقاتیله مستعملدر بوسه داد ودشنام دادی کبی (روی شفاعت بیانیه در (همچنان انجالین (یعنی بولداشلری اولان حرامیلر کبی الآن معناسنه مستعملدر بونده ده جائزدرکه الآن معناسنه اوله (باغ زندکانی بیانیه (زنده دیری دیمکدر (والف ونون زائدادات جمع شکلنده اولدیغیچون هاء رسمی کاف عجمیه ابدال اولمش (ویاحرف مصدر در (زندکانی وزندکانه رمعنایه در دیرلك دیمکدر (بربونده میوه در یمش معناسنه (ریعان رانك فتحی ویانك سکونیله اول معناسنه در (عرب ریعان الشباب در اول جوانی معناسنه (تمتع تفعل بابندن مصدر در انتفاع معناسنه (یعنی فائده لنمك (نیافته فعل نفی ماضی یعنی ماضیدن قسم مفرد غائب بولمامش معناسنه (توقع رجا دیمکه رامید معناسنه (بکرم باحرف مصاحبت (ویا حرف صله من معناسنی متضمندر توقعه متعلق (اخلاقه اضافتی لامیه در خلقك جمعیدر خانك ضمی ولامك ضمی وسکونیله خداونده اضافتی بیانیه در (توقع مبتدأ (وآنست خبری (که حرف بیان (بخشیدن (باحرف صله (خونه اضافتی مصدرك مفعولنه در (واوضمیرینه لامیه در (بربنده تقدیری راین بنده در (منت نهد منت نهدك مفعول صریحی (وبخشیدن (وربنده غیری صریحی (محصول ترکیب) وزرادن بریسی پادشك تختنك ایاغنی اوپدی (یعنی تعظیم وتبجیل ایلدی وشفاعت یوزنی یره قودی ودیدی بو اوغلان اول یولداشلری کبی الآن دیرلك باغندن میوه یمه مشدر (یعنی هنوز کنج یاشلدر (دخی جوانلق اولندن متمتع اولمامشدر حاصلی یکتلکنه طویمامشدر (یعنی دخی کنجدر پادشاهك کرم اخلاقندن امید اولدرکه بونك قانین باغشلمقلغی بو بنده نك اوزرینه منت قویه (یعنی امید اولدرکه کرم ایدوب بونی عفو ایلیه سین بونده

ریعانی ربع معناسنه اواوب حاصل دیمکله تعبیرایدنلر خطا ایتمشلر (توقع بکرم اخلاق
خداوندی آنستك معناسی خداونده منسوب اولان اخلاق حمیده دخی کرم ایله بنم امید
ورجام اولدر دین اخلاق حمیده دخی کرم ایله دیدیکنده ایهام ایتمش (ببخشیدن خون
اومعناسی اول جوانك قانی باغشلمغله دیین باء صله معناسندن بی خبرایمش * ملك روی
ازین سخن درهم کشید وموافق رأی بلندش نیامد و گفت * (روی درهم کشیدك معناسی یوزنی
پورتاردی وبورشدردی دیمکدر (موافق رأی اضافتی اسم فاعلك مفعولنه در (وبلنده اضافتی
بیانیه در (یعنی بادشاه وزیرك مذکور کلامندن یوزنی پورتاردی (ورأی بلندینه موافق گلدی ودیدی
(بعض نسخه ده بلندیر ینه جهان بین دوشمش وموافق رأی بلندش فقره سی ماقبلنده
فقره یه مقام تعلیلده درد یین واوعاطفه نك وجودینه ملتفت اولمامش فقدبر * بیت * پرتو نیکان
نگیرد هرکه بنیادش بدست * تربیت نا اهل راچون گرد کان برگنبد ست * پرتوضیا واثر
معناسنه در (نیکانه اضافتی لامیه در پرتو مبتدا (ونکیرد فعل نفی مستقبل مفرد غائب کیریدندن
طوتماز دیمکدر خبرمبتدادر (هرکه اصلنده هرکس که درتکه سابقاً مفصل بیان اولند (بنیاد
بنا معناسنه در بونده اصل ونسل مراددر (شین ضمیر که به راجعدر (نااهل رانا حرف نفی اهلیتی نفی
وسلب ایدر (ورا ادات صله در یا معناسنه نااهله دیمکدر یعنی ناجنسه و بدا صله دیمکدر (چون واو
رسمیله ادات تشبیه در (کردکان اکثرا عجام ایکی کافی له عجمی اوقودیلر واوالکسنی مکسور وبعضیلر
ثانیسی عربی و بعضلر عکسنجه قوزدیمکدر که عربجه جوزدیرلر جیك فتحیله (برحرف استعلا
(گنبد کاف عجمك ضمیله قبه معناسنه در تعریب ایدوب جنبذ دیرلر جیك و بانك ضمه لریله
(محصل بیت) ایولر پرتوینی طوتماز یعنی قبول ایلمز هرکیمسه که سرشت وخلقتی یارامز درحاصلی
ایولردن نوروفر آلوب متأثر اولماز (مصراع ثانی مصراع اولك تنویر وتوضیحی ایچون کلشدر (یعنی
نااهل وناجنسه تربیه ایلمك قبه اوزره قوز قومق کبیدر یعنی قبه اوزره قوز قرار ایلمدیکی کبی
بداصله تربیه تأثیر ایلمز * نسل وتبار اینان منقطع کردن اولیترست وبیخ و بنیاد ایشان براوردن
بهتر که آتش نشاندن واخگر کذاشتن وافعی کشتن وبچه نگاه داشتن کار خردمندان نیست *
نسل معروف ترکیجه دول دیرلر (تبارتانك فتحیله بونده قوم وقبیله مراددر (ایشانه اضافتی لامیه در
(این اسم اشارتدر قریبه (الف ونون ادات جمعدر ذوی العقولدن اولدیغیچون (منقطع انفعال
بابندن اسم فاعلدر فعل ثلاثی یه مطاوعدر قطعته فانقطع کسلدی دیمکدر بوتك کبی یرلرده اسم
فاعل اسم مفعول معناسنه در کسلمش دیمکدر (کردن ایلمك یعنی کسلمش ایلمك حاصلی کسلمك دیمکدر
(اولیتر ایکی ادات تفضیلدن مرکب اسمدر اواکیسی عربیدر که اصلنده لامك فتحیله رلامی مکسور
اوقومق دأب عجمدر پس بونده تر تأکید ایچون کلشدر انجق (بیخ باء عربینك کسریله کوکدر
(بنیاد اصل معناسنه در (ایشانه اضافتی لامیه در (حضرت شیخ تفنن قصد ایدوب قریبدن
بعیده انتقال بیوردی (برآوردن بونده چقارمقدر قلع وقمع معناسنه بیخ و بنیاد مقدم مفعولیدر
نتکه نسل وتبار منقطع کردنك مقدم مفعولیدر (بهتر بکرك دیمکدر وینه برسین وتامقدردر
(که حرف تعلیل (آتش نشاندنك مقدم مفعولیدر نشاندن لفظ مشترکدر آتشله مستعمل
اولسه سوندرمك معناسنه دراما درختله مستعمل اولسه دیکمك معناسنه درعربجه غرس
دیرلر غینك فتحیله طاشله ده استعمال بویله دراما انسانده اقعاد واجلاس معناسنده وبرکیمسه یی
برمصلحت اوزره نصب ایلمکه دیرلر بعض شراح اصلنده نصب معناسنه درو بونده اطفا
معناسنه دریمش وبعضیسی نصب معناسیله اطفانك مناسبتی چندان واضح دکلدر اما
اجلاس معناسیله مناسبتی واضحدر دیمش ظاهر بودرکه معنا بی اشتراکدن ایکیسیده اکاه

ردسروزی وشمعی وکافی
ردشمعی
ردشمعی

ردکافی

بعضیلرد دیلر که کردکانک اصلی کرده در کاف عجمک کسریله وکاف عجمهای رسیدن بدلدر شد

اولمامش فتأمل (اخکر کاف عربینك فتحیله کوزدیمکدر قور معناسنه (کذاشتن ترك ایلمك (واقعی
عینك فتحیله عربیدر انکرك بلانسنه دیرلر اما عجم کسر عینله اوقورنکه سازلر ینی بویله ایدر (بچه بای
عربینك فتحی وجیم عجمی ایله یوری جوجه ده جوژده دیرلر (کارخردمندان لامیه در ومبتدا ردسروری وکافی
(ونیست خبری (محصول ترکیب) بیت سابقله بوترکیب مقول ملکدر بیوررکه بونلرك اصل ونسلی
منقطع ایلمك اولی رکدر وبونلرك کوکنی ودیبنی یرندن اوزوب چقارمق یکرکدر زیرا آتشی
سویندروب قورینی الیقویوب اهمال ایلمك وبلانی اولدروب یوروسنی اولدرمیوب صقلمق وبسلمك
عاقللر ایشی دکلدر بعض نسخه ده نشاندن یرینه کشتن یازار ینه لفظ مشترکدر اولدرمکله
آتش سویندرمك بیننده پادشاه بیوردیغنك حاصلی ونتیجه سی بودرکه جمیعنی قتل ایدوب
هیچ برینی ترك ایلمامك کرك (معلوم اوله که آتشدن وافعیدن صکره رایازمق و بچه دن صکره ردابن سید علی وسروری وکافی
برهمزه ایله شین ضمیر یازمق صحیح نسخه لره مخالفتدر * قطعه * ابر اکر اب زندکی بارد *
هرکز ازشاخ بید برنخوری * ابر بلوط (زندکی دیرلکدر حیات معناسنه (بارد فعل مضارع مفرد غائبدر
لازمله متعدی بیننده مشترك بونده متعدیدر یاغدرر معناسنه (شاخ دال وبداق دیمکدر بیده اضافتی
لامیه در (بید باء عربینك کسریله سکوت اغاجنه دیرلر (بر بونده یمش معناسنه در (نخوری
فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب یمزسین دیمکدر (ابر مبتدا و جمله شرطیه خبر و بارد فعل شرط وآب
زندکی مقدم مفعولی وفاعلی تحتنده ابره راجع ضمیر ونخوری جزاء شرط (وبر مفعول صریحی
(واز شاخ غیر صریحی (محصول بیت) بولوط اکر آب حیات یاغدیررایسه ده هرکز سکوت
دالندن میوه یمزسین بونده بارد مجازا باراند معناسنه در دیین معنای اشتراکدن غافل ایمش
(بعید دکلدر که دنیله از ابر اکر آب زندکی بارد دیین احتیاجسز تکلفه دوشمش (واصلنده فعل
لازمدر یاغمق معناسنه اما بونده یاغدرمق معناسی مقصوددر دیین معنای اشتراکدن اکاد دکل ردسروری ردابن سید علی ردکافی
ایمش * بافرومایه روزکار مبر * کزنی بوریا شکر نخوری * با حرف صله ویاخود حرف
مصاحبت (فرومایه الحق اصللو (یعنی بد اصل ناجنس دیمکدر (روزکار بونده ازمان واوقات
معناسنه در (مبر فعل نهی مفرد مخاطب ایلتمه معنای لازمیسی صرف ایله دیمکدر (کز که
حرف تعلیل (نی قامش بوریا یه اضافتی لامیه در (بوریا بردر او حصیر در فارغ وقامشندن
طوقنوراناطولیده ودیار عربیده فقرا استعمال ایدرلر زیرا مشهور ومعروف حصیردن اوجوزدر
(شکر نخورینك مفعول صریحی (وازنی غیر صریحی (محصول بیت الحق اصللو ناجنس
کیمسه یه روزکار ایلتمه یعنی تربیه سنه اوقات وایام صرف ایله وآنکله روزکار کچورمه زیرا
بوریا قامشندن شکر یمزسین حاصلی بد اصل ناجنسه سعی وکوشش صرف ایدوب اندن صلاح
ورشد توقع ایلمك همان نی بوریادن شکر تحصلنی رجا ایلمك کبیدر * وزیر این سخن
بشنید طوعا وکرها بپسندید و بر حسن رای ملك افرین خواند وکفت انچه خداوند دام
ملکه فرمود عین حقیقتست که اکر در سلك صحبت آن بدان تربیت یافتی یکی ازیشان شدی
امابنده امید وارست که بصحبت صالحان تربیت پذیرد وخوی خردمندان کیرد که هنوز
طفلست وسیرت بغی وعنادان کروه درنهادوی متمکن نشده است * طوعا وکرها تمیزلکله
منصوب مصدرلر در (یعنی دیلر دیلمز فارسیجه خواه ونا خواه دیرلر حاصلی ظاهرا
مقر ومنقاد اولدی اما باطنا کریه کوردی دام ملکه جمله معترضه علم بدیعده دعائی مشتمل
جمله معترضه یه حشو ملیح دیرلر (که حرف تعلیل (سلك دیزیده ودیزی ایپلکنه دیرلر صحبته اضافتی
بیانیه در (بدان یرامازلر دیمکدر (یافتی درحکایت حال ماضی بولیدی دیمکدر (شدیده
بویله در (امیدوار امیدلو دیمکدر زیرا وار ادات نسبتدر (که حرف بیان (بصحبت با حرف

سبب (پذیرد فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده غلامه راجع ضمیردر (کیرد فعل مضارعدر سابق کبی (که حرف تعلیل (هنوز الآن دیمکدر (بغی تعدی معناسنه‌در (عناد سرکشلك (آن کروهدن مراددزدان مربدر (نهاد خلقت وطبیعت دیمکدر (متمکن ثابت دیمکدر (محصول ترکیب) وزیرشفیع چونکه پادشاهدن مذکور کلامی ایشتدی ظاهرا طاعتله وباطنا کراهتله بکندی وپادشاهك حسن رأی وتدبیرینه آفرین اوقدی یعنی تحسین ایلدی دخی دیدی اول نسنه‌یی که پادشاه ملکی دائم اولسون بیوردی عین حقیقتدر زیرا اکر بواوغلان اول یارمزلرك مصاحبتی دزیسنده وانلرك صراسنده تربیت بولیدی بیور دیغکز کبی انلرك بری اولوردی امابن قولك امید ایدرکه صلحا مصاحبتی سببیله تربیت قبول ایلیه وعقلا خوبی طوته (زیرا الآن تازه اوغلاندر واول حرامیلر بلوکنك بغی وعناد طریق وروشی طبیعتنده ثابت اولوب قرار طوتمامشدر (بونده طفل بیورد بغی مجازطریقیله در زیرا بوقاروده نوخط جوان بیورمشیدی (پس ایکی کلام تعارض ایدر ایمدی طفل بیوردیغی تازه‌لکله تعبیر ایلمك کرك که تناقض اولمیه (از ایشان شدی فقره سنك اولنه واو عاطفه ایراد ایلین شرطی جزاسز قومشدر (وحقیقتسی همزهٔ مجلتبه ایله یازانلر املاده خطا ایلمش (عین حقیقتسته نصکره حرف تعلیلی یعنی که حرفنی ترك ایدنلر مقصوده واصل اولمامشلر * ودر حدیثست (که مامن مولود الا وقد یولد علی فطرة الاسلام ثم ابواه یهودانه وینصرانه ویمجسانه * واو حرف حالدر (درحرف ظرف (حدیثست تقدیریدر در حدیث وارد وثابتست (که حرف بیان ورود (ما حرف نفی (من حرف صله بریره متعلق دکل (مولود اسم مفعولدر طوغمش معناسنه بونده ولدمراد در الاحرف استثنا (واو حرف حال (قدحرف تحقیق (یولد فعل مضارع مفرد مذکرغائب مبنی للمفعول (علی حرف جر یولدیه متعلق (فطرة مجروردر علی ایله معناسی خلقتدر اسلامه اضافتی لامیه‌در (ثم حرف عطف ابواه تثنیهٔ ابدر تغلیب طریقیله (یعنی ابی امه تغلیب ایلمش لفظا مرفوع مبتدأ (ضمیر محلا مجرور مضاف الیه مولوده راجع (یهودانه مولوده راجع ضمیرله فعل مضارع تثنیهٔ مذکرغائب مبنی للفاعلدر تفعیل بابندن الف ضمیری ابوانه راجعدر یهودی ایدرلر (وینصرانه یهودانه کبیدر هرخصوصده نصرانی ایدرلر دیمکدر (نصران شامده برکویك اسمیدر بودین اول اول کویك خلقندن ظهور ایلدیکیچون اکانسبت ایدوب نصرانی دیدیلر (ویمجسانه سابقلر کبیدر بابده وصیغه‌ده مجوسی آتشه طپانه دیرلر فارسیجه کبر دیرلر کاف عجمك فتحیله (یعنی مجوسی ایدرلر دیمکدر (محصول معنی) موالیددن برمولود طوغماز الاخلقت اسلام اوزرینه (یعنی دین اسلام قابل وایمانه مستعد خلق اولور شویله که کندی حالی اوزره قالوب خلاف دین اسلام برکیمسه‌یه مقارن اولمازسه مؤمن موحد قالور (پس باباسی وانای انی یهودی ایدرلر یهودیلر ایسه ونصرانی ایدرلر نصرانیلر ایسه ومجوسی ایدرلر مجوسیلر ایسه وزیرك بوحدیثی سوقندن فهم اولنورکه مذکور پسر طفل اوله لیکن حکایه‌نك اولی جوانلکنی کوسترر علی کل حال حکایه تعارضدن سالم او لماز الانجوز ارتکاب ایله معلوم اوله که وزیر کلامنی حدیث شریف ایله تأیید ایلدیکی کبی بوابکی بیتله تأیید ایدر * قطعه * بابدان یار کشت همسر لوط * خاندان نبوتش کم شد * باحرف صله (یاحرف مصاحبت (بدان بدك جمیدر یارامزلر دیمکدر (یاریولداش (کشت فعل ماضی مفرد غائب اولدی دیمکدر (همسر بونده باشدش دیمکدر (حضرت لوطه اضافتله خاتونی مراد اولور (خاندان اهل بیت معناسنه‌در نبوته اضافتی لامیه‌در (شین ضمیر حضرت لوطه راجعدر یعنی حضرت لوطك پیغمبرلك

ردشمعی
رداین سیدعلی وسروری
وشمعی وکافی

مطلب

خاندانی واهل بیتی (کم شد کاف عجمك ضمیله یتدی یعنی ضلالتـه دوشدی (محصول بیت) حضرت لوطك خاتونی یارامزلره یاخود یارامزلره یار اولدی یعنی یارامزلره قوشلدیغیچون حضرت لوطك اهل بیتی کم اولدی یعنی ضایع اولدی (حضرت شیخ دیمك استرکه مذکوره خاتون حضرت لوطك همسر یکن وحرم نبوت اولمشیکن یعنی منبع هدایت اولان نبوته اضافتله شرف بولمش خاندان عظیم الشان ایکن ضلالت اهلنـه قوشلماغله ضاله اولدی (غرض یارامزلره مصاحبت ایدوب بدرکارلره یار اولمانك طبیعت انسانیـه‌ده قوة تأثیرین بیاندر (نبوتش ضمیرینی همسره ارجاع ایدوب معناسی اول خاتونك نبوتی خاندانی ضایع اولدی دیین خاتونه نبوت اثبات ایلمش بوخود جائز دکل * سك اصحـاب کهف روزی چند * پی نیکان کرفت ومردم شد * (سك سینك فتحی وکاف عجمیله کلب دیمکـدر یعنی ایت (اصحابه اضافتی لامیه‌در (وکهفه کـذلك (مغاره‌یه کهف‌دیرلر (اصحابك کهفه اضـافتی ادنی ملابسـه ایله‌در (بونجه بیلر انده یاتوب انده کم اولدقلریچوندر (روزی یاحرف وحدت (چند جیم عجمك فتحیله نیجه دیمکدر (پی بونده بای عجمك فتحیله ازوارد معناسنه در نیکانه اضافتی لامیه در (نیکان نونك کسریله وکاف عجمیله نیکك جمعیدر ایولر دیمکدر (کرفت فعل ماضی مفرد غائب طوتدی دیمکدر فاعلی تحتنده ضمیر سکه راجعدر مردم بونده انسان دیمکدر (محصول بیت) اصحـاب کهفك سکی برنیجه کون ایولرازین وآردین طوتدی یعنی ایولره اویدی ومردم یعنی انسان مرتبه‌سنه واصل اولدیکه انسانله جنته‌یله کیرسه‌کرکدر تتکه مشکوة انوارده بیوررکه (عجل ابراهیم (وکبش اسمعیل (وناقهٔ صالح (وبقرهٔ موسی (وحوت یونس (وحمار عزیر (ونملهٔ سلیمان (وهدهد بلقیس (وکلب اصحاب کهف (وناقهٔ محمد علیهم الصلوة والسلام بونلرجمیعا قوچ صورتنده جنته داخل اولورلر (پس بونده سك قیامتده آدم صورتنه متمثل اولوب جنته کیرسه کرکدیین عندی سویلمش (مردم بونده مفرد درمرد معناسنه دین مردمی بیلزایمش (حضرت اوطك زوجه‌سی حکایه‌سی واصحاب کهف قصه‌سی کتب تفاسیرده وشروح احادیث شریفه‌ده مفصل بازادیغیچون بونده بیانی ترك اولندی * این بکفت وطـائفهٔ ازندماء ملك باو بشفـاعت یارشـدند تاملك از سرخون اودرکذشت وکفت بخشیدم اکرچه مصلحت ندیدم * این بکفتك فاعلی وقائلی وزیرشفیعدر (طـائفهٔ یاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل (ندما ظـاهر بودرکه بونده ندما مصاحبلر معنـاسنه اوله اما لغتـلرده بوجمع بولنمـدی بلکه ندیم باده مصاحبنه دیمشـلروجمعی ندام کاورکسرتونله دیمشـلر (ملکه اضافتی لامیه (یاحرف مصاحبت (اووزیره راجعدر (بشفـاعت (باحرف ظرف (یار یولداش بونده قرین مراد در (تاحرف تعلیل (سرخون اوسابقا تحقیق وبیـان اولندی یعنی قانی هوا وهوس سودا سندن (درحرف تأکید (کـذشت کچدی (بخشیدم فعـل ماضی متکلم وحده بغشلدم دیمکدر (محصول ترکیب) وزیرشفیع بوحدیث شریفی وبو ایکی بیتی اوقودی وپادشاه مصاحبلرندن برطائفه انکله شفاعتده یاراولدیلرتاکیم پادشاه اوغلانك قانی دوکمك هواسندن کچدی دیدی قانی سکابغشلدم اکرچه لایق ومناسب کورمدم * رباعی * * دانی که چه کفت زال بارستم کرد * دشمن نتوان حقیر وبیچاره شمرد * دانی فعل مضارع مفرد مخاطبدر استفهامی متضمن (که حرف بیان (زال بونده رستم داستانك باباسی مراددر (کرد کاف عجمك ضمیله بهادر دیمکدر اضافتی بیانیه‌در (دشمن شمردك مفعول اولی (وحقیر مفعول ثانیسی (بیچـاره حقیره معطوف شمرد بونده مصدر معناسنه‌در (زیرا تواننده رایحهٔ

زدشمی

زدشمی وکافی
زدشمی

استقبالیت ملحوظدر صایق دیمکدر * دیدیم بسی آب زسر چشمهٔ خرد * چون بیشتر آمد
شتر و بار ببرد * سرچشمه بکار بشی دیمکدر (خرد خانك ضمی ورانك سکونیله اوواق دیمکدر
ازاجق معناسنه (شتر دوه (بار بونده یوکدر حمل معناسنه کسر حایله (محصول رباعی)
خطاب عام طریقیله بیور ر پاور میسین رستمك باباسی زال بهلوان وبهادر رستمه دیدی
بوندنصکره اوچ مصراع مقول زالدر یعنی دشمنی حقیر وبیچاره صایق اولمازحاصلی زبون
اعتقاد ایلمك اولماز (بو بیت مقام تعلیلدهدر زیراچوق کور دك که اوواجق وازاجق بکار
باشندن صوچونکه زیاده کلدی دوه یی یوکیله کوتردی یعنی کاه اولورکه دشمن قوتلنور
واندن سز مدبکك ایشلر ظهور رایدر (رباعی برینه قطعه یازان بلمزیمش (رستم کرد کاف [رد ابن سید علی]
عربیله دینلرخطا ایلمشلر * فی الجمله وزیر پسر رانخنه برد و بنه زو نعمت پروردواستادوادیب [رد ابن سید علی]
بتربیتش نصب کرد تاحسن خطاب وردجواب وسایر آداب داوکش بیاموختند تادر نظر [و سروری]
همکنان بسندیده آمد باری و زیر ازشمائل واخلاق در حضرت ملك شمهٔ می کفت که
تربیت عاقلان دروی اثر کرده است وجهل قدیم ازجبلت او بدر برده ملك را ازین سخن
تبسم آمد وکفت * بیت * عاقبت کرك زاده کرك شود * کرچه باآدمی بزرك شود * فی الجمله
حاصل کلام بعض نسخهده استاد وادیب واو عطفله واقعدر (فی الحقیقه بیاموختند وعاقلان
کلهلرینه مناسب بودر وسجعده بونی اقتضا ایدر فتأمل (پرور دك ونصب کردك فاعلی وزیر
مذکوردر (کردند یازانلر فاعل ملاحظهسنی ایلممشلر وسجعدن غافل اولمشلر (ادیب
فعیل یعنی فاعلدر ادب تعلیم ایدیجی کیمسه ادیدنصکره را یازانلر موجود نسخهلره مخالف یازمشلر [رد سروری و شمعی]
(تاحرف تعلیل (حسن خطاب یعنی هر کسه لطف وحسنله تکلم وخطاب ایلمکی وردجواب [رد سروری و شمعی]
یعنی ردجوابی حسن و لطفله حاصلی وجه معقول ایله جوابی رد ایلمکی (سایر بونده جمیع
معناسنهدر (آداب ملوك لامیهدر پادشاهلره لایق ادبلر دیمکدر (شین پسره راجعدر (تا
حرف تعلیلدر حتی معناسنه (همکنان هانك فتحی وکاف عجمینك کسریله لفظ مشترکدر
جمع واقران وامثال بینده حاصلی اسم جمعدر (شمائل شمالك جمعیدر شینك کسریله (واخلاق
خلقك جمعیدر خانك ضمی ولامك ضمی وسکونیله عطف تفسیری قبیلندندر خویلر دیمکدر
حضرت بونك کبی یرلرده حضور معناسنهدر (شمه بونده ازاجق معناسنهدر (ویاحرف وحدت
(وهمزه حرف توسل همزهیی حرف وحدتدر دیین بلمزیمش (که حرف رابط مقول قوالدر (تربیت
عاقلان مصدرك فاعلنه اضافتیدر (درحرف ظرف (ویاخود حرف صله (وی ضمیر پسردر
(تربیت عاقلان مبتدا (اثر کرده است خبری (جبلت خلقت معناسنهدر (بدر برده [رد شمعی]
لفظده طشره ایلتمش دیمکدر اما مراد اخراج وازالهدر (ملك رابونده را حرف صلهدر
(تبسم کالمسمك (حاصلی خنده کالدی وبو بیتی اوقودی (کرك ایکی کاف عجمیدر (واوالکیسی
مضمومدر وراساکن (باآدمی انسان ایله دیمکدر (بزرك بانك وزانك ضمهلریله ورانك سکونی
وکاف عجمیله اولو وبیوك معناسندر (بزرك شود بیوك اولور وبیور (محصول کلام)
وزیر اوغلانی اوپند ایلتدی وناز ونعمتله بسلدی واستاد وادیبی اوغلانك تربیهسنه نصب
ایلدی تاکیم حسن خطابی ورد جوابی اکا تعلیم ایتدیلر وجمیع سلاطین آداب وار کاننی
اکا اوکرتدیلر حتی جمیع اقران وامثال نظرنده مقبول کلدی (سوق کلام اول معنانی
افهام ایدرکه وزیر اوغلانی اوغل ایدنمش اولهکه انکله بوقدر تقید ایلمش (برکره وزیر
انك شمائل واخلاقندن پادشاه حضورلرنده برمقدار ین سویلدیکه عقلا تربیهسی کا
تأثیر ایلشدر وجهل قدیمی آنك خلقت وطبیعتندن چقرمش پادشاهه بوسوزدن کلمك

كلدی ودیدی عاقبت قورد ایكی قورد اولور اكرچه كه انسانله بیور (یعنی قورد ایكی انسان ایچنده دخی بیورسه یرتجلكی ترك ایلمز (كه تربیت عاقلان مابعدیله وزیرك مقول قوله داخل اولمیوب بلكه حضرت شیخ وزیرك مقصودنی بیان ایراد ایلمك ایچون كتور مشدر دین كلامك روحنه واصل اولمامش فتأمل * سالی دو برین برآمد طائفهٔ اوباش محله در او پیوستند وعقد مرافقت بستند تابوقت فرصت وزیر راباد و پسرش بكشت ونعمت بی قیاس برداشت ودرمغارهٔ دزدان بجای پدر بنشست وعاصی شد ملك دست تحیر بدندان كرفت وكفت * سالی یا حرف وحدت (برین بوتربیت ورعایت اوزرینه كلدی یعنی بوحال اوزره برایكی ییل كچدی (طائفهٔ همزه اضافت ایچون كلمش (وحدت ایچوندر دیین خطا ایلمش (او باشدن بوند اوندلر مراددر (اوباشه اضافت بیانیه در (محله یه اضافت لامیه در (درحرف صله اوضمیری پسره راجعدر پیوستند اولاشدیلر وقاوشدیلر حاصلی انكله مختلط اولدیلر عقد عینك كسریله بوغمق (مرافقته اضافتی بیانیه در (تابونده حتی معناسنه در (بوقت باحرف ظرف واضافت لامیه در (محصول تركیب) برایكی ییل بوحال مذكور اوزره كچدی وزیرك محله سی اوندلری اوغلانه قرشدی وانكله الشدیلر دخی بولداشلق عقدنی باغلدیلر یعنی اتفاق ایلدیلر (تافرصت وقتنده وزیری ایكی اوغلیله قتل ایلدی وبی حد و بی قیاس نعمت قالدردی وحرامیلر مغارسنده باباسی یرنده اوتوردی وعاصی اولدی سوق كلامدن فهم اولان بودر كه مذكور پسر سردارلری اوغلی اوله پادشاه ایشیدیجك حیرت الینی دندانیله طوتدی (یعنی الینی حیرتندن ایصردی ودیدی * قطعه * شمشیرنیك ازاهن بدچون كند كسی * ناكس بتربیت نشود ای حكیم كس * شمشیر شینك فتحی وكسریله قلج نیكه اضافت بیانیه در ایو قلیج (كندك مفعول صریحیدر (وازاهنی غیر صریحیدر (بده اضافتده بیانیه در یرامز دمر دن دیمكدر (چون واو اصلیه ایله استفهام انكاری یی مفیددر (كسی یای وحدتله فاعل كندر (ناكس الحق دنی الاصل دیمكدر (بتربیت باحرف سبب (نشود فعل نفی مستقبل شویدندن اولماز دیمكدر اسمی تحتنده ناكسه راجع ضمیر وخبری كسدر (وای حكیم معترضه (محصول بیت) پادشاه حیرتدن الینی ایصردی ودیدی ایو قلیجی یراماز دمردن نیجه ایدر بركیمسه یعنی برنسنه نك اصلی یراماز اوله انی بركیمسه نیجه ایو ایدر ایمدی ای عاقل ناكس ودنی الاصل تربیتله كس اولماز حاصلی اصلی یرامز تربیتله ایو اولماز نشودی شدندن اشتقاق ایلین مصادر احوالندن غافل اولورمش * باران كه درلطافت طبعش خلاف نیست * درباغ لاله رویدودرشوره بوم خس * باران یغمور (كه حرف رابط صفت (لطافت طبع لامیه شین بارانه راجعدر (خلاف ظرفك فاعلیدر (درباغ رویدك ظرفیدر (ولاله مفعولی اكر متعدی اعتبار اولنورسه وتضمین طریقیله لازم اعتبار اولنورسه (لاله مبتدأ (وروید خبری (ورویدك صله سی برمقدر نسنه اولور مثلا ازسبیش وازوكبی (درشوره درباغه معطوفدر (بوم یردر زمین معناسنه (پس شوره بوم چورق یر دیمكدر كه انده اوت بتمز (خس خانك فتحی ایله چورچوپ معناسنه در (محصول بیت) باران كه انك لطافله طبعنده خلاف یوقدر (یعنی هر یرده طتلی یاغر هیچ بر یرده كیكرك یغماز بویله ایكن باغده لاله بتورر (وشوره یرده چورچوپ بتورر یاخود انك سببیله باغده لاله بتر و چورق یرده خار و خس حاصلی هر یرك نبه استعدادی وار ایسه انی بتورر معلوم اوله كه سید علی زاده ظاهر بودر كه روید رویاند معناسنه در استراك ویاخود طریقیله دیدوكنه سروری اعتراض ایلمش ایكن اعتراضی قانون مناظره اوزره دكلدر فتأمل (وشوره بوم چورق یردیدوكنه ده دخل ایلمش كه مفرد ظن ایلمش دبوحال بوكه تفسیرندن هیچ بروجهله افراد اكلانمز زیرا عربی تفسیرنده ارض ذات ملح دیمش وتركیده

ردكافی

ردكافی

عربی لغتلرده اوباش الناس الاخلاط دیمش یعنی ناسك درتیسی اوشاب دددیرلرسه

ردسروری

چورق یربس دخلی یرنده دکل والفظ شوره مضافدر بونده لیکن همزه ضرورت وزن ایچون
حذف اولندی دیدوکیده فاسددر زیرا اصلی بوم شوره ایدی اضافتله صکره اضافتدن قطع
ایدوب ترکیب مزجی ایلدیلر پس بالفعل اضافت دعواسی باطلدر (رو یدی رستن دن اشتقاق

ردسروری
ردکافی

ایلین اشتقاق احوالنی بلمزمش *دیگر * زمین شوره سنبل برنیارد * درو تخم عمل ضایع مکردان *
زمین شوره بیانیه در بوم شوره کبی نتکه ذکر اولندی زمین مبتدأ (بر نیارد فعل نفی استقبال مفرد
غائب لغتده یوقاری کتورمز دیمکدر اما بونده حاصل ایلمز وبتورمز دیمکدر خبر مبتدادر
(وسنبل مقدم مفعولیدر وضمیری زمین شوره یه راجعدر (تخم عمل بیانیه در (مکردان فعل نهی
مفرد مخاطب ایله دیمکدر تخم عمل مفعول اولی (وضایع مفعول ثانیسی (محصول بیت) چورق
یرهرکز سنبل کتورمز (پس زمین شوره ده تخم عملکی ضایع ایلمه یعنی سنبل بتورمکیچون اکاسعی
وکوشش ایلمه که بی فائده در تخم عمل عبارتلرینی واو عاطفه ایله ایراد ایلین معنایه واصل دکل

ردشمعی وکافی

ایمش * نکویی بابدان کردن چنانست * که بد کردن بجای نیك مردان * نکویی یا حرف
مصدر ایلك دیمکدر (بابدان با حرف صله کردنك نکویی مفعول صریحی (وبابدان غیر صریحی
چنانست مصراع ثانی یه مرهوندر (که حرف بیان بد کردنك مفعول صریحی و بجای غیر صریحی
جای عهده وحق معناسنه اولنجه باحرف ظرف اولور اما مقحم اولنجه باحرف صله در واضافتی
لامیه در (نیك مرد ترکیب مزجیدر اصلنده ترکیب اضافی ایدی یعنی مردنیك صکره اضافتی
فسخ ایدوب ترکیب مزجی ایلدیلر که قانونلری بودر (مردان الف ونون ادات جمعدر
(محصول بیت) یرامزلره ایلك ایلمك ایولره یارامزلق ایلمك کبی در یعنی ایکیسیده برامزدر حاصلی
یارامزلره رعایت وتعظیم ایلمك ایولره اهانت وتحقیر ایلمك کبیدر نامعقولدر یاخود مراد بواوله که
یرامزلره رعایتك عوضی اهانتدر وایولره اهانتك عوضی رعایتدر زیرا بددن بدکلور هرنقدر که
ایلك ایلسك ونیکدن نیك کلور هر نقدر یارامزلق ایلسك والله اعلم * حکایت * سرهنك
زادهٔ رابر در سرای اغلمش دیدم که عقل و کیاستی وفهم وفراستی زائد الوصف داشت هم
از عهد خردی آثار بزرکی در ناصیهٔ او پیدا * سرهنك چاوش وچری باشی لغتلرده بوایکی
کیمسه یه تعیین ایلمش پس نیجه کیمسه یه تعمیم ایلین یاندن تعمیم ایلمش (زادهٔ ده یا حرف وحدت
وهمزه حرف توسل ورا ادات مفعول (بر ظرفیت افاده ایدر (درسرای اضافتی لامیه در (اغلمشه

ردسروری وکافی
ردسروری وشمعی

اضافتده بویله در (اغلمش همزه نك ولامك ضمی وغینك سکونی ومیمك کسریله جنکیز خان
نسلندن بر پادشاهك اسمیدر پس ایکی ضمه ایله دینلر ابهام ایلمشلر (که حرف رابط صفت
کیاست زیرکلك ویا حرف تنکیر (فراست عطف تفسیری کبی در (ویا حرف تنکیر (زائد الوصف
وصفدن بیرون (عهد خردی لامیه (عهد زمان وخرد اوواق بونده کوچك مراددر ویا حرف
مصدر (آثار اثرك جمعیدر بونده نشانلر مراد (در بزرکی به اضافت لامیه در (ویا حرف مصدر (ناصیه
لغتده الین اوزرنده اولان صاچه دیرلر بونده الین مراددر (یعنی پیشانی پیدا یعنی واضح دیمکدر
(محصول ترکیب) سلطان اغلمش قپوسنده برسرهنك زاده کوردم که عقلی وزیرکلکی وفهم
وفراستی وصفدن زیاده ایدی یعنی بواوصافی تقریر وتعبیردن ووصف وبیاندن بیرون ایدی
اوواقلغی زمانندن دخی اولواق آثاری ودولت وسعادت نشانلری التنده ظاهر وهویدا وباهر ونمایان
ایدی یعنی عظیم الشان اولاجغی کوچکلوکندن معلوم ایدی *بیت * بالای سرش زهوشمندی *
می تافت ستارهٔ بلندی * بالا بوند اوست معناسنه در عربجه فوق دیرلر سره اضافتی لامیه در شین
ضمیر سرهنكزاده یه راجعدر (را حرف ابتدا (هوش اوص در (یعنی عقل (مند ادات نسبت یا حرف
مصدر می تافت حکایت حال ماضی یلدردی یعنی تابان ودرخشان اولوردی دیمکدر (زهوشمندی

بو فعله متعلقدر (ستاره فاعل میاقندر بلندی یه اضافتی بیانیه در (بلند بوجه دیمکدر رفعت معناسنه
(محصول بیت) سرهنك زاده نك باشی اوزره اوصلولغندن رفعت کوکبی تابان ودرخشان ایدی یعنی
کوچکلکندن صاحب عز وسعادت اوله جغنه سیماسی دلالت ایدردی (حاصلی جبیننده آثار سعادت
ودولت نجمی لامع ورخشان ایدی بالای سرش لوانده درتقدیر ایدوب در بالای سرش دیینر فارسی

رد ابن سید علی
رد کافی

بلمزایمش زهوشمندی ستاره یی یاندر دیین ایو بیان ایلامش * فی الجمله مقبول نظر حضرت سلطان
آمد که جمال صورت وکمال معنی داشت * که حرف تعلیل (جمال کوزللکدر حسن کبی صورتدن
مرادشکلدر یعنی روی (ومعنادن اخلاق واطوار یعنی امور باطنی (داشت لغتده طوتدی دیمکدر
اما استعمالده وارلقدن عبارتدر (محصول ترکیب) حاصل کلام مذکور جوان نظر سلطانك
مقبولی کلدی یعنی پادشاهك مقبولی اولدی زیرا شکلی وصورتی کوزل وکمال اخلاق

شاهدی
نه جاه ایله در نه مال ایله در
بکم اولـو اق کمال ایله در

واطواری وارایدی حاصلی ظاهری وباطنی معمور ایدی زیرا هم حسن صورته وهم کمال سیرته
مالك ایدی * وحکما کفته اند توانکری بهنرست نه بمال وبزرکی بعقلست نه بسال * توان
مطلق قوتدر (وکر کاف عجمك فتحیله کاردن مخففدر ادات فاعل جی معناسنه توان ایله
ترکیب اولمغله غنی معناسنی افاده ایدر که ترکیجه بای دیرلر (ویا حرف مصدر در (با حرف
مصاحبت (وهنر صنعت وصنعتده مهارته دیرلر اما استعمالده عیبه مقابلدر که عربجه منقبت
دیرلر میمك وقافك وبانك فتحه لریله مقابلی مثلبتدر عیب معناسنه (بزرك اولو (ویا حرف مصدر
اولواق دیمکدر بونده عظمت ونباهت شان مراددر (محصول ترکیب) وحکما وعقلا دیمشلردر که
غنلق وبایلق هنر ایله در یعنی معرفت وکمال ایله در مال ایله واسباب دنیویه ایله دکلدر
واولواق وبیوکلك عقل ایله در ییل ایله دکل یعنی سن وسال ایله وچوق یشامق ایله دکل
یعنی عقلا نظرنده عاقل وکامل جوان نادان پیرسال خورده دن معزز ومکرمدر حاصلی
عقل وکمال اولماینجه چوق یشامق فائده ایلمز دیمکدر * ابنای جنس او بر وحسد بردند وبخیانتی
متهم کردند ودر کشتن اوسعی بی فائده نمودند * ابنای جنسدن مراد سائر چاوش زاده لردر
(با حرف مصاحبت (خیانت معروف (ویا حرف وحدت یا سزا براد ایدنلر جمیع نسخه لره
مخالف یازمشلر (کشتن اومصدرك مفعوله اضافتیدر (محصول ترکیب (اول سرهنك
زاده نك ابنای جنسی اکا حسد ایلدیلر یعنی پادشاهك منظور نظری ومقبول خاطری

رد سروری وکافی

اولدیغنی قسقندیلر وبر خیانتله انی متهم ایلدیلر وقتلنده بی فائده سعی کوستردیلر اما
کارکر اولمادی مصراع * دشمن چه کند چو مهربان باشد دوست * مهر محبت (وبان
ادات فاعلدر جی معناسنه (محصول مصراع) دشمن نه ایلکه قادردر چونکه دوست اهل
محبت وشفقت اوله یعنی برکیمسه که برکیمسه یی دوست ویار ایدینه دشمن بیك درلو اغوا ایدرسه
دوستلغی بوزماز * ملك پرسید که موجب خصمی ایشان در حق تو چیست کفت در سایهٔ
دولت خداوندی همکنانرا راضی کردم مکر حسود را که راضی نمیشود الا بزوال نعمت من * که
حرف بیان (موجب بونده سبب معناسنه در اضافتی لامیه در (خصم بونده دشمندر (ویا
حرف مصدر (وهمزه اضافت ایچون کلمشدر که لامیه در (سایهٔ دولت بیانیه در
(خداوندی یه اضافتده بویله در (یا حرف نسبت (همکنان جمیع (را ادات مفعول (مکر
ادات استثنا (حسود را را ادات مفعول (که حرف تعلیل (الا حرف استثنا (با حرف مصاحبت
(زوال مصدر در زال یزول دن یعنی نصر بابنك اجوف واو یسندن کتمك معناسنه (نعمته
اضافتی مصدرك فاعله اضافتیدر (ومنه اضافت لامیه در (محصول ترکیب) پادشاه بونك

خصوصنده بدخواهلرك ايلدكلرى مكر وحيله يه مطلع اولمجق بوكه سؤال ايلديكه انلرك
سنك حقكده خصومتلرينك سببى ندر يعنى عداوتلرينه باعث ندر پس ديديكه پادشاهك
سايهٔ دولتنده جميع قپو قولنى راضى ايلدم الاحسودى كه راضى اولمـاز الابنم نعمتك

رد سرورى
و شمعى و كافى

زواليله يعنى مرادلرى بنى باب سعادتكزدن مهجور ونعمتكزدن دور ايلمكدر ٭ دولت
واقبال خداوندى بادپاينده ٭ دولت واقبال بونكى يرلرده عطف تفسير قبيلندندر
(خداونده اضافتى لاميه در (وياحرف نسبتدر (باد موقع دعاده فعل امر غائب صيغه سيدر
يعنى پادشاهك دولت واقبالى اولسون ديمكدر صحيح نسخه لر بويله واقعدر تقديرى دائم و باقى
وثابت وپاجاويدر (پس بو الفاظك برىسنى كتابتده اثبات ايدنلر صحيح نسخه لره مخالفت ايلمشلر
وقتا كه بسر الابزوال نعمت من ديديسه لازم اولدى پادشاهك دعاسيله تعقيب ايلمكه اكرچه كه

رد سرورى
رد ابن سيد على

رومده عادت ابتداى كلامده دعا ايلمكدر (مثلا سلطانم صاغ اولسون ديرلر اندن صكره تكلمه
ابتدا ايدرلر ٭ قطعه ٭ توانم آنكه نيازارم اندرون كسى ٭ حسود راچه كنم كوز خود برنج
درست ٭ توانم فعل مضارع متكلم وحده توانيدندن قادرم ديمكدر (ان اسم اشارتدر (و ررا
مقدردر تقديرى توانم آن رادر (كه حرف بيان (نيازارم فعل نفى استقبال متكلم وحده بونده
متعدبدر انجتيم ديمكر لازمده كلور انجنيم معناسنه (اندروندن مراد خاطر درجوف ديين

و سرورى

اصابت ايلامش (كسى يه اضافت لاميه در (حسودرا رااداتت مفعولدر (كنم فعل مضارع
متكلم وحده در كنيدندن بونده ايليم ديمكدر تقديرى چه چاره كنم (حسود كنمك مقدم مفعول
اولى (وچه مفعول ثانيسى (كوكه حرف تعليل (واو ضميرى حسوده راجعدر (خود بونده
روم ضمه ايله وواو رسميله كندى معناسنه در (برنج باحرف ظرف رنج رانك فتحيله زحمته ديرلر (با
درمتضمن اولديغى معناى ظرفيتى تأكيدايدر (بايه زائد ديلر زائد ديمشلر (درست سين وتا اداتت

رد ابن سيد على
و سرورى

خبردر همزهٔ مجتلبه ايله يازانلر همزه يى زائد يازمشلر (محصول بيت) قادرم اكا كه كيمسه نك
خاطرينى پريشان ودلنى رنجيده ايليم يعنى هيچ بروجهله كيمسه يى آزار ايليم اما حسوده
نه چاره ونه درمان ايديمكه اول كندو دن رنج وبلا ده در يعنى حسد ممتنع الازاله بر ذاتى
وجبلى مرضدر آنى اندن رفع ايدوب ازالهسنه قادر دكلم ٭ بميرتا برهى اى حسود كين رنجيست
٭ كه ازمشقت آن جز بمرك نتوان رست ٭ بمير باحرف تأكيد مير فعل امر مفرد مخاطب
اول ديمكدر عربجه مت ديرلر (تا حرف تعليل (برهى باحرف استقبال رهى رانك فتحيله فعل
مضارع مفرد مخاطبدر بونده قورتلاسن ديمكدر (كين اصلنده كه اين در (كه حرف تعليل
واين اسم اشارتدر حسده (رنجيست يا حرف وحدت (كه حرف رابط صفت (مشقت آن
اضافتى لاميه در ورنجه اشارتدر (بمرك باحرف مصاحبت مرك موت معناسنه در (رست
بونده رستن معناسنه در زيرا تواندده بوى استقباليت واردر (محصول بيت) اى حسود اول
تاكيم مرض حسددن خلاص بولاسن زيرا بو حقد وحسد بر المدركه انك مشقتندن موتدن
غيرى علاجله خلاص بولمق ممكن دكل يعنى حقد وحسد برمرضدركه چاره ودرمانى موت
وفوتدر زيرا امر ذاتى وجبليدر ٭ قطعه ٭ شوربختان بارزو خواهند ٭ مقبلانرا زوال نعمت
وجاه ٭ شوربخت بونده بدبخت معناسنه در اصلنده قره شورش طالعلو ديمكدر (الف ونون
اداتت جمعدر (شور بختان مبتدا (وخواهند فعل مضارع جمع غائب خبر مبتدا استرلر وديلرلر
(وبارزو با حرف مصاحبت وارز والف ممدود ايله شوق واشتياق معناسنه در خواهنده
متعلق يعنى مفعول غير صريحدر (مقبلان اصحاب اقبال معناسنه در (والف ونون اداتت
جمعدر (ورا اداتت تخصيص (زوال خواهندك مفعول صريحيدر ونعمته اضافتى مصدرك

فاعلنه اضافتیدر (وجاه نعمته معطوف جاه منصب معناسنه در (محصول بیت) بدبخت وبرکشته طالع اولنلر اهل اقبال ودولتك ارزوو استیاقله نعمت وجاهلرینك زوالن استرلر یعنی کندولری کبی تمام عالمی شوربخت وبی نعمت وجاه اولدقلرین استرلر (بیت) ای نجاتی استرمش یقلانی یقلان آنکیچون هپ کوزلر بی وفا اولسون دیرین * کرنبیند بروز شپره چشم * چشمهٔ آفتاب راچه کناه * نبیند فعل نفی استقبال مفرد غائبدر بینبدندن اکر کورمزسه دیمکدر روزبا حرف ظرف روز بونده کوندز معناسنه در که عربجه نهار دیرلر شپره اصلنده وصف ترکیبیدر شبله پریدندن کیجه اوچوجی معناسنه صکره یراسه جنسنه اسم اولدی پس چشم ایله وصف ترکیبی اولدی کیجه کوروب کوندز کورمین کیسه یه یراسه کوزلی دیمکدر (چشمهٔ آفتاب بونده عین الشمس معناسنه در کونش چشمه سی اضافت بیانیه در (راحرف اختصاص (چه کناه تقدیری چه کناهست (محصول بیت) اکر یراسه کوزلی اولان کیسه کوندوز کورمزسه آفتاب چشمه سنك نه کناهی وار (یعنی اول شخصك کوندز کورمدکی آفتابك قصوردن دکلدر بلکه کندینك اولمرضندندر (بونك تقدیرینی چشم شپره ایلین وصف ترکیبی دن آکاه اولمدوغندن ترکیب اضافیه ارتکاب ایلمش (واکر روزده شپرهنك کوزی کورمیه دینده اثرنجه کتمش (مصراع ثانینك معناسی آفتاب چشمه سنك نه کناهی وار (زیرا بوقباحت شمسدن دکلدر بلکه یاراسه نك کندوسندندر دیین مصراع اولده ایلدوکی خطایی تأیید وتأکید ایلمش (بعض شراح شپره عبارتنك اصلی شبپرنده دردیمش وبعضیلرردایدوب شپره اصل وضع اوزره لغتدر دیمش (وبعضیسی حق بودرکه شب پرنده دن مأخوذ اولمغه مانع یوقدر دیمش (لکن حق بودرکه اوچی بیله اصابت ایلمامش (زیرا اصلنده پرندهٔ شبدر ساتر مشتقاتدن اولان ترکیبلر کبی (شپره چشمك معناسنی ای عینه دیین معلومدرکه ایکی اولکیلر کبی وصف ترکیبیدن آکاه اولمامش * راست خواهی هزارچشم چنان * کور بهتر که آفتاب سیاه * راست بونده کرچك وطوغری معناسنه در (خواهی فعل مضارع مفرد مخاطبدر دیلرسك معناسنه (یعنی معنای شرطی متضمن در جواب حق بودر دیمکدر (هزار بیك دیمکدر عربجه (الف دیرلر لامك سکونیله اسم عدد در مبتدا واقع اولمش (چشم چنان موصوفك صفته اضافتی قبیلندندر ومیز هزار (کورمبتدای ثانی (بهتر خبری وجملهٔ اسمیه خبر مبتدی اولدرکه من تفضیلیه معناسنی متضمندر (آفتاب مبتدا (وسیاه خبری (محصول بیت) طوغری بیین دایوب کرچکین استرسك بیك یراسه کوزلینك کبی کور اولمق یکرکدر قرص آفتاب سیاه اولمقدن زیرا برقاچ شپره کوزلی کیسه اعمی اولمقدن عالمه ضرر مترتب اولماز اما آفتاب سیاه اولمقدن تمام عالمی ظلمت قپلار (اکرخواهی که هزار چشم چنان یعنی شپره چشمی کبی کور اولمق یکرکدر آفتاب سیاه اولمقدن راست دیلرسك (پس راست خواهی معنی جهتنده شرط محذوفه جوابدر دیین تطویل کلام ایلمش بلا فائده زیرا معنی دیدیکمز کبیدر بوله دکلسن صحیح دیلرسك بیك یراسه کوزی کبی کوز کوراولمق اولیدر آفتاب سیاه اولمقدن دیین مقصودینه واصل اولمامش بینك معناسنك تحقیقنده اولمقوله بیك دانه چشم اعمی ونابینا اولمق یکدر آفتاب بی نور وضیا اولمقدن دیین اولمقوله بیك دانه چشم عبارتنده ابهام ایلمش * حکایت * ایکی ازملوك عجم حکایت کنند که دست تطاول بمال رعیت درازکرده بود وجور واذیت اغاز * که حرف بیان (دست تطاول بیانیه تعدی وظلم الینی دیمکدر با حرف صله (مال رعیت لامیه (درازکرده بود اوزانمش ایدی (دراز دالك فتحی وکسریله اوزون دیمکدر بونده دست تعدیدن عبارتدر (اذیت فتح همزه

رد ابن سید علی
رد شمعی
رد شمعی
رد ابن سید علی
وسروری وکافی
رد سروری

رد ابن سید علی
رد سروری
رد کافی

(وکسر)

وکسر ذال وتشدید یا ایله رعیت وزنی اوزره انجنمك دیمکدر ایذا معناسنه (اغاز دنصکره
برکرده بودتتدیر اوانورکه اولکی فقره یه مطابق اوله (محصول ترکیب) عجم پادشاهلرندن
برینی حکایت ایدرلرکه تعدی وظلم الینی مال رعیته اوزاتمش ایدی وجور وجفا وایذایه
باشلامش ایدی * خلق از مکائد ظلمش در جهان برفتند واز کربت جورش راه غربت کرفتند *
خلقدن مراد سلطنتی التنده اولان قومدر (مکائد مساجد وزنی اوزره جمع مکیده در
جمع کید دینلر اصابت ایلمدیلر (ظلمه اضافتی بیانیه در (در حرف صله (جهان عالم (برفتند
بونده طاغلدیلر دیمکدر (کربت کافك ضمیله اقتده غم وغصه دیمکدر (اما بونده شدت
معناسنه در جوره اضافت لامیه در (شین ضمیریکی را ازملوك عجمه راجعدر راه غربت لامیه
(محصول ترکیب) حکمی وامری التنده اولان خلق ظلمنك مکروحیله لرندن عالمه طاغلوب
کتدیلر دخی جور وجفاسی شدت والمندن ترك اوطان ایدوب غربت یولین طوتمشلر یعنی
دیار غربت اختیار ایتمشلر ایدی * چون رعیت کم شد ارتفاع ولایت نقصان پذیرفت وخزینه
تهی ماند ودشمنان ازهر طرف زور آوردند * چون ادات تعلیل (کم کاف عربینك فتحیله
اکسك معناسنه در کاف عجمك ضمیله دیمن معنایی کم ایلمش ارتفاع افتعال بابندن مصدر در
محصول معناسنه ولایته اضافتی لامیه در مراد مملکتدر (نقصان نونك ضمیله مصدر در
غفران وزنی اوزره (پذیرفت بای عجمك فتحیله فعل ماضی مفرد غائب قبول ایلدی دیمکدر
(تهی تانك فتحی وکسریله وهانك کسریله خالی معناسنه در یعنی بوش (ماند
فعل ماضی مفرد غائب قالدی دیمکدر (محصول ترکیب) چونکه رعیت اکسلدی محصول
مملکت نقصان قبول ایلدی خزینه دخی بوش قالدی دشمنلر ده هر جانبدن زور کتورردیلر
(یعنی هر جانبدن غلبه وهجوم کوستردیلر زیرا محصول رعایادن وتجاردن حاصل اولور
بونلر ایسه ظلمندن غیری مملکته فرار ایلدیلر ایدی پس محصولی کیمدن آلسون * قطعه *
هر که فریادرسی روز مصیبت خواهد * کو در ایام سلامت بجوانمردی کوش * فریادرس
وصف ترکیبیدر رسیدندن کیمسه نك مددینه ایریشیجیه دیرلر (ویاحرف تنکیر یاحرف وحدت
روز مصیبت اضافت فی معناسنه در (خواهد فعل ماضی مفرد غائب فاعلی هرکه ده که یه راجع
مستتر ضمیر (ومفعولی فریادرس (وظرف زمانی روز مصیبتدر (کو خطاب عام (در حرف
تأکید (ایام سلامت اضافتی فی معناسنه در (باحرف صله (جوانمرد سخی معناسنه وصف
ترکیبیدر (ویاحرف مصدر (کوش فعل امر مفرد مخاطبدر سعی ایله یعنی دورش دیمکدر
(محصول بیت) هر کیمسه که مصیبت کوننده یعنی باشنه برایش دوشوب برحاله اوغرادوغنده
مددینه وفریادینه ایریشیجی بر کیمسه استرسن اول کیمسه یه دی ذوق وصفا وسلامت ورفاهیت
ایامنده سخا وکرم وخلقله حسن معامله یه سعی وکوشش ایله یعنی وقت ضرورتده یار ویاور
ومعین ومعاون دیلین کیمسه یه سویله فراغت وحضور زماننده هر کسه عزت وحرمت اوزره
اول تاکیم سکا احتیاج وقتنده هر کس فریادرس ومغیث اوله فریادرسی یاسنی حرف مصدر
دیین ظن ایلمشدر جوان مرد رجل شاب معناسنه ده کلور دیین عندی سویلمش * بنده ٔ
حلقه بکوش ارننوازای برود * لطف کن لطف که بیکانه شود حلقه بکوش * بنده ٔ حلقه
بکوش اضافتی بیانیه در (زیرا حلقه بکوش وصف ترکیبیدر قولاغی حلقه لی دیمکدر (معلوم
اوله که رسوم اعجامدندر زرخریده عبیدینك قولاغنه حلقه کچورمك تاکیم رهی لردن
ممتاز اوله یعنی یومش اوغلانلرندن که رومده اکادر اوغلانی درلر فرق اوله دیو
(ارا کردن مخففدر ادات شرط (ننوازی فعل نفی استقبال مفرد مخاطب (نوازیدندن نونده

رد ابن سید علی وسروری وکافی وشمعی

رد سروری

رد سروری

فتحه ده ضمه ده جائزدر او خشام‌سك دیمكدر (برود فعل مستقبل مفرد غائبدر (رویدندن كیدر
دیمكدر (نوازی نواختندن اشتقاق ایلین بلمزیمش ورودی رفتن دن اشتقاق ایلین بلمزیمش
(لطف كن فعلنك مقدم مفعولیدر وتكرار تأكید لفظی قبیلندندر (وبنه لطف تأییدنصكره
بر كن مقدردر (وكن فعل امر مفرد مخاطبدر كنیدندن ایله دیمكدر (كه حرف تعلیل (یكانه باء ردسروری
عربینك كسری وكاف عجمیله یادمعناسنه‌در یعنی آشنا اولمین كیمسه (شود فعل مضارعدر یعنی
فعل مفرد غائب شویدندن اوله دیمكدر اسمی تحتنده یكانه‌یه راجع ضمیر وخبری حلقه بكوش
(ویكانه مبتدأ ومابعدی خبری (محصول بیت) حلقه بكوش قولكی یعنی عبد مملوككی
اكر او خشام‌سك یعنی رعایت ایلیوب جفا ایدرسك قاپوكدن كیدر یعنی ناچار فرار ایدر
حاصلی جوره تحمل ایده میوب سنی ترك ایدوب كیدر (پس امدی لطف ایله یعنی تعظیم
وتبجیل ایله كه یكانه حلقه بكوش اوله حاصلی ایلك اوزره اولكه هركس سكا بنده اوله
حضرت شیخ بیتده محتمل الضدین صنعتنی رعایت ایلمش تأمل تدبر * روزی در مجلس او كتاب
شاهنامه همی خواندند در زوال مملكت ضحاك وعهد فریدون * روزی یا حرف وحدت
او ضمیری پادشاه مذكوره راجعدر بونده كتاب شاهنامه‌دن مراد ظاهر فردوسینك
شاهنامه‌سی اوله زیرا بو اسمله مشهور اولدر انكیچون اضافتله ذكر ایلدی (همی خواندند
اوقورلردی دیمكدر حكایت طریقیله (در حرف ظرف زوال مصدر دردهاب وزنی اوزره
زال یزول دن یعنی نصر بابنك اجوف واویسندن (مملكته اضافتی مصدرك فاعلنه‌در
(وضحاك اضافتی لامیه‌در (ضحاك وفریدون قصه‌لری سابقده مفصل بیان اولندی
(محصول تركیب) بر كون مذكور پادشاهك مجلسنده شاهنامه كتابی اوقورلردی ضحاكك
مملكتی زوالی خصوصنده یعنی انك كبی قهار وقوتلی پادشاهك مملكت وسلطنتنه زوال نیجه
كلدی وفریدون بریتیم بی كس شاهزاده ایكن نه وجهله پادشاه اولدی دیو شاهنامه‌نك بو راسی
اوقورلردی * وزیر ملك را پرسید كه فریدون كنج وملك وحشم نداشت بر او پادشاهی چه كونه
مقرر شد * حشم حانك وشینك فتحه‌لریله خدام معناسنه‌در اما بونده امام نووی شرح
مسلم حدیثنده بیور دیغی مراددر (حشم الرجل من تعصب له وخدمه من یخدمه وتعصب له
(یعنی كشینك حشمی شول كیمسه‌در كه كشی‌یه تعصب ایلیه واولتعصبه خدمت ایلیه اول كشی‌یه
خدمت ایلین وكشی‌یه تعصب ایلیه (فریدون ضحاكك حشمیدركه ضحاكه تعصب ایلدی
وفریدونه خدمت ایلدی ضحاكه خدمت ایلین وضحاكه تعصبده ایلدی زیرا ضحاك اومزنده
بتن ایكی یلانه بینسی پدرمك ایچون كونده ایكی كیمسه هلاك ایدردی اول جهتدن هركس
خوف ایدوب مملكتندن فرار ایدردی (وفریدون بن آتبین قرلتوغنه صغنوردی وضحاكه عدو
اولوردی بو جهتدن یانندجم غفیر جمع اولدی وجمیعا ضحاكه دشمن اولدیلر (پس بر كون
علی الغفله ایلغار ایدوب باصوب باشین كسدیلر وفریدون تختنه كچوب پادشاه اولدی مذكور
تواریخده یازیلانك مجملیدر تفصیلین مراد ایدینن حمدی مستوفی تاریخنه وشاهنامه فردوسی‌یه
مراجعت ایلسون (محصول كلام) وزیری پادشاه ظالمه سؤال ایلدیكه فریدون بریتیم
وبی كس شاهزاده ایدی خزینه وملك وحشمی وخدامی یوق ایدی اوزرینه پادشاهلق نیجه مقرر
اولدی وضحاك كبی صاحب عظمت وقدرت پادشاهه نه وجهله ظفر بولدی * كفت آنچنانكه
شنیدی خلقی بر او بتعصب كرد آمدند وتقویت كردند پادشاهی یافت * خلقی یا حرف وحدت
نوعیه‌در بر بلوك خلق دیمكدر (بر حرف استعلا او ضمیری فریدونه راجعدر (با حرف
مصاحبت (تعصب معروف (كرد آمدند كاف عجمینك كسریله جمع اولدیلر دیمكدر (تقویت

تفعیل بابنك ناقص واو یسندن مصدردر قوت ویرمك معناسنه (پادشاهی یا حرف مصدر (محصول ترکیب) پادشاه دیدی انجلین که کتابدن بو مجلسده ایشتدك ویابوندن غیری یرده ایشتدك دیمك اوله بر بلوك خلق انك اوزرینه تعصب طریقیـله جمع اولدیلر وتقویت ایلدیلر (پس پادشاهلق بوالدی حاصلی بو وجهله پادشاه اولدی پادشاهك انچنان که شنیدی عبارتندن مفهوم اولا اولدر که وزیرك سؤالی تجاهل طریقیله اوله (تأمل تدر* وزیر کفت چون کرد آمدن خلق موجب پادشاهیست توخلق راچرا پریشان میکنی مکر سر پادشاهی نداری ☼ چون ادات تعلیل (کرد آمدن دالك سکونیله جمع اولمق معناسنه در (خلقه اضافتی لامیه در موجب پادشاهی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (ویاحرف مصدر (خلق را ادات مفعول (خلق میکنینك مفعول اولی (وپریشان مفعول ثانیسی ومیکنی فعل مضارع مفرد مخاطبدر مکر بونده کانه معناسنه در (سرسودا وهوس وآرزو معناسنه اسمدر (مکر پادشاهلق باشك

رد سروری

یوقدر دیین باشدن خطا ایلمش (نداری فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب طوتما زمین یعنی سنك یوقدر دیمکدر (محصول ترکیب) پادشاهه وزیر دیدی چونکه خلقك جمع اولماسی پادشاهلغه وسلطنته سببدر سن خلقی نیچون پریشان ایدرسن مکر پادشاهلق سوداك یوقمیدر یعنی اکر سنده سلطنت سوداسی اولسه ظلم وجور ایله خلقی اورکدوب مملکتدن قاچرمزدك * بیت ☼ همان به که لشکر بجان پروری * که سلطان بلشکر کند سروری * پروری فعل مضارع مفرد مخاطب لشکر مفعول صریحی (وبجان غیر صریحی (که حرف تعلیـل (سلطان مبتـدا ومابعدی خـبری (سروری یا حرف مصـدر (محصول بیت) هم اول یکدر که لشکری جان ایله بسلیه سین (یعنی کمال رعایتله تربیه ایلیـه سین زیرا پادشاه لشکر یله سرورلك و پادشاهلق ایدر (پس چونکه بقـای سلطنت اجتماع عسـکر واتفـاق رعایا ایله درانلری جان وکوکلدن رعایت اوزره طوتوب ممکن اولدیغی دکلی حرمت وعزت ایلمك کرك * کفت موجب کرد آمدن سپاه ورعیت چیست * پادشاه وزیره دیدیکه سپاه ورعیتك جمعیتنه سبب ندر ☼ کفت پادشاه راعـدل بایدتا برو کرد آیند ورحمت تا درسایهٔ دولتش ایمن نشینند. وترا این هردو نیست * محصول ترکیب) وزیر دیدیکه پادشاهه عدل وکرم کرك تاکیم اوزرینه عسکر ورعیت جمع اوله لر ورحمت وشفقت کرك تاکیم سایهٔ دولتنده امین واسوده اولوب بی غم وغصه مملکتنده قرار ایدوب حضور ایده لر سنده ایسه مذکورك ایکیسی یله یوق (پس اوسنکده سلطنت نیجه قرار ایدر حاصل سنك جوروظلمك برحده وارمشدر که سلطنت الدن کیتمکه قریب اولمشدر ☼ مثنوی * نکند جور پیشه سلطانی * که نیاید ز کرك چوپانی * نکند فعل نفی مستقبل مفرد غائب (جور پیشه وصف ترکیبی اسم نکند در جور پیشه جور صنعتلی معنای لازمیسی ظالمدر (سلطانی یا حرف مصدردر (وسلطانی خبر نکنددر (که حرف تعلیل (نیاید فعل نفی مستقبل کلمز دیمکدر کرك ایکی کاف عجمیله قورد دیمکدر (چوپان جیم وبای عجمیله ترکیده جیم عجمی وبای عربیله چوبان دیدکلریدر عربجه راعی دیرلر (ویاحرف مصدر چوبانلق دیمکدر (محصول بیت) جورپیشه اولان کمسه پادشاهلق ایلمز (یعنی ظالم پادشاهلق ایدەمز زیرا قورددن چوبانلق کلمز حاصلی ظالم کیمسه نك پادشاهلغی قوردك چوبانلغی کبیدر زیرا قوردك قیون رتمده اختیاری یوقدر کذلك ظالمك رعیت انجمده اختیاری یوقدر (بعض شراح نکندی نشود وجوری اکا اسم و پیشهٔ سلطانی بی اضافتله اکا خبر وسلطانینك یاسنی حرف وحدت طوتوب تصویر معناده یعنی جورپیشهٔ سلطانی نشود دیمش صکره کذا سمعت وفیه تکلف استعمال کندفی معنی شود مجازا دیمش صکره دیمش که اوموا اورکه نکند جور راپیشه سلطانی یا حرف وحدت اولق

اعتباریله ومعناسی پادشاهلردن بر پادشاه جورپیشه ایلر دیمش و یجوز ان یقال دیوب اعراب
ایدوب دیر که جورپیشه وصف ترکیبی درنکندك فاعلی وسلطانی یاء مصدریه ایله مفعولی
ومعناسی سلطنت ایدەمز اول کیسه که صنعتی جوراوله دیمش بونك کبی ترزیقانی صواب ایراد
ایلامك ایدی لیکن اختلاف طبایع وتفاوت اذهان ومراتب اذعانی بیان ایلمك ایچون ذکر اولندی
* پادشاهی که طرح ظلم افکند * پای دیوار ملك خویش بکند * پادشاهی یا حرف وحدت
(که حرف رابط صفت (طرح بونده قانون واساس معناسنه در پس ظلمه اضافت بیانیه اولور
(افکند فعل ماضی مفرد غائب فاعلی مذکور پادشاهدر (وطرح ظلم مقدم مفعولی (پای بونده
اساس معناسنه در که ترکیبجه تمل دیرلر (دیواره اضافتی لامیه در (وملکه اضافتی بیانیه در (وخویشه
لامیه (بکند باء تاکید ایله فعل ماضی مفرد غائب درقازدی وقوپاردی یعنی قلع وقمع ایلدی
(حاصلی یقدی وخراب ایلدی دیمکدر (پادشاه مبتدا بکند خبری (وپای بکندك مقدم مفعولی
(محصول بیت) بر پادشاه که ظلم رسم وقانونی خلق عالمه صاله یعنی مملکتی خلقنه ظلمی عادت
ایلیه کندی مملکتی ویا سلطنتی دیوارینك اساس وتملنی خراب ایلدی زیرا ظلمله سلطنت
ثابت وقائم اولماز (بعض شراح طرح عوارض وصالغون معناسنه در واضافتی بیانیه در
دیمش وبعضیسی تعرض ایدوب بیانیه اولمق لازم دکلدر دیوب معناسی ظلمی خلق عالمه
طرح ایلیه دیمش بوندن اول طرح رسم واساس در دیمشدر پس بو ایکی کلامی بیننده تعارض رد کافی
واقع اولدی زیرا ظلمی خلق عالمه طرح ایلیه مصدر معناسیدر (پس مصدرك مفعولنه
اضافتی قبیلندن اولور (مصراع اولك معناسی بر پادشاه که ظلم تملنی براقدی یعنی ظلمه
بنیاد ایلدی دیمن ابو بنیاد ایدەمش (ومصراع ثانینك معناسی حقیقتده اول پادشاه کندو
سلطنتی دیوارینك اباغنی قازدی دید کیده بی بنیاددر * ملك را پند وزیر ناصح موافق طبع نیامد
بند فرمود و بزندان فرستاد * یعنی وزیر ناصحك نصح وپندی پادشاه ظالمك طبعنه موافق رد شمعی
ومطابق کلمدی زیرا ظلم وجور اوزره مخلوق ایدی پس وزیرك کلامی رأی باطلنه موافق
کلمدیکندن بیحضور اولدی (ویاخود وزیر بویله سخت ودرشت سویلدیکندن بیحضور
اوله (زیرا اکابرك کوکلی نازك اولغندر (پس وزیره قید وبند بیوردی وانی زندانه کوندردی
یعنی حبس ایلدی * بسی بر نیامد که بنی عم سلطان بمنازعت برخاستند و بمقاومت اشکر اراستند
وملك پدر خواستند * بسی چوق (بر نیامد بونده چوق کچمدی یعنی چوق زمان مرور ایلمدی
(که حرف بیان (بنی اصلنده بنین ایدی اوغللر دیمکدر نون اضافت سببی ایله دوشدی (بنینك
عمه وعمك سلطانه اضافتی لامیه لردر (بمنازعت با حرف صله ویا حرف مصاحبت (برخاستنده
متعلق (منازعت مفاعله بابندن مصدردر (برخاستند بر حرف تأکید (وخاستند فعل ماضی
جمع غائب قالقدیلر (بمقاومت با حرف صله (اراستنده متعلق مقاومتده مصدردر مقابله ومقاتله
معناسنه اراستندك مفعول غیرصریحی (واشکر صریحی (اراستند فعل ماضی جمع غائبدر بزه دیلر
یعنی حاضر ومهیا ایلدیلر (ملك پدر لامیه (خواستندك مقدم مفعولیدر استدیلر ودادلر دیمکدر
(محصول ترکیب) وزیر حبسندن صکره چوق زمان کچمدیکه پادشاه جارك عمی اوغللری
منازعته ونزاعه قالقدیلر وپادشاه جانبینك مقاتله ومقابله سیچون لشکر یارقلدیلر یعنی حاضر
ومهیا ایلدیلر واندن بابالرینك مملکتنی طلب ایلدیلر * قومی که ازدست تطاول او بجان آمده
بودو پریشان شده برایشان کرد آمدند وتقویت کردند تاملك ازتصرفش بدر رفت * قومی
یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (دست تطاول بیانیه (بجان آمده جاندن بیزار اولمشلر
(ایشاندن مرادینی عم در (تقویت مصدردر تفعیل بابندن قوت ویرمك معناسنه (تا حرف

تعليل (محصول تركيب) بر قوم كه پادشاه جائرك ظلم وتعديسی الندن بيزار اولوب
تركديار ايدوب غربت اختيار ايلمشلر ايدی وهر طرفه طاغلمشلر ايدی بنی عم اوزرينه جمع
اولدی واكا نصرت و قوت وير ديلر (حاصلی اكا معين و ظهير اولديلر تا ملك وسلطنت
تصرفندن چيقدی يعنی مملكتی الندن الديلر * وبر آنان مقرر كشت * وعمی زاده‌لر اوزرينه
مقرر اولديلر * قطعه * پادشاهی كور وادارد ستم بر زيردست * دوستدارش روز سختی دشمن
زور آور رست * كواصلانده كه او ايدی (كه حرف رابط صفت (واو ضمير غائب پادشاهه
راجع (روا رانك فتحيله جائز معناسنه‌در (ستم سينك كسريله ظلم ديمكدر (زير دست وصف
تركيبيدر كشينك الی التنده اولانه ديرلر رعايا وخدام كبی (دوستدارده وصف تركيبيدر محب
معناسنه (شين ضمير اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتی قبيلندندر (روز سختی اضافتی
فی معناسنه‌در (ويا حرف مصدر در شدت كوننده ديمكدر (دشمن زور آور تركيب توصيفی
وزور آور وصف تركيبی آوريدندن زور كتور يجی يعنی قوی وغالب ديمكدر (محصول بيت)
بر پادشاه كه الی التنده اولانلره ظلمی جائز طوته يعنی جائز كوره انك محبی شدت واضطراب
كوننده قوی وغالب دشمنيدر يعنی اك دوستی شدت وضرورت حالتنده محكم وشديد خصمی
وعدوسيدر حاصلی هوادار ومحبلری دشمنی اولور * بارعيت صلح كن وزجنك خصم ايمن نشين *
زانكه شاهنشاه عادل رارعيت لشكرست * با حرف مصاحبت (جنك خصم اضافتی مصدرك
فاعلنه ويا مفعولنه‌در (ايمن كسر همزه ايله بی پروا وامين معناسنده مستعملدر (زان ادات تعليلدر
لاجل معناسنه (كه حرف بيان (شاهنشاه عادل بيانيه‌در (رعيت مبتدا ولشكر خبری
(محصول بيت) رعيتله صلح ايله (يعنی رعيتی ارضا وخوشنود ايله وخصمك جنك وجدالندن
فارغ وبی پروا اوتور (زيرا عادل پادشاهك رعيتی لشكردر يعنی محلی دوشنجه رعيت لشكرلك
ايدر (حاصلی عدالتی سببيله لازم كلدكده پادشاه اوستنه دونوب لشكر وناصر وياور اولورلر
ودشمنه جواب ويروب پاشاهی محاربه قيدندن آزاد ايدرلر * حكايت * پادشاهی باغلام عجمی
در كشتی نشسته بود غلام ديكر دريا نديده بود ومحنت كشتی نيازموده كريه وزاری آغاز كرد
ولرزه براندامش افتاد چندانكه ملاطفت كردند آرام نكرفت * با حرف مصاحبت (غلام
قول عجمی يه اضافت بيانيه‌در دل بلمينه عجمی ديرلر (ويا حرف نسبت حرف وحدت
طوتانلر اصابت ايلمديلر (كشتی كاف عربك فتحی وياء اصليه ايله كيدر سفينه معناسنه (قياس ردسروری وشمعی وكافی
عجميده وكشتيده يازلدنصكره بر ياء وحدت ايراد ايلمك ايدی امابو مقام بر ياذكريله
مشهوردر (غلام مبتدا (ديكر دخی ديمكدر (دريا مفعول نديده بود (وجمله خبر مبتدادر
(محنت دريايه معطوف (كشتی يه اضافتی لاميه‌در (نيازموده فعل نفی استقبال صنامامش يعنی
تجربه ايلمامش (كريه اسم مصدر دراغلمه معناسنه (زاری ياء اصليه ايله اسم مصدردر ايكلدی
معناسنه ياء مصدر رديلر اصابت ايلمامش (آغاز كرد باشلدی ديمكدر (لرزه لامك فتحيله اسمدر
درمه معناسنه عربجه رعشه ديرلر اندامدن بونده اعضا مراددر (ملاطفت ملايمت معناسنه‌در
(آرام بونده قرار معناسنه‌در (محصول تركيب) بر پادشاه عجمی قول ايله يعنی دل بلمز كوله ايله ردسروری
كمی يه كروب اوتورمش ايدی (غلام بوندن غيری دريا كورممش ايدی وكشتينك بلا ومحنتنی
صنامامش ايدی يعنی بوندن اول كمی يه كرممش ايدی پس اغلمغه وايكلمكه باشلدی يعنی فرياد
وفغانه باشلدی (واندامنه لرزه ورعشه دوشدی يا بوغلق خوفندن ويا دكز طوتمقدن اواقدر كه
بو كه ملاطفت وملايمت ايلديلر قرار وآرام طوتمدی حاصلی درمه سنی وفرياد وفغانی كسمدی
(ياه وحدتله اولسه بر پادشاه بر عجمی قول ايله بر كشتيده اوترمش ايدی (يعنی دريا سفر يچون

برکشتی‌به کرمش ایدی دیمك اولوردی (برپادشاه احوال بلز برعجمی غلامله که‌کندینك
محبوبی ایدی دیوب خاشیهٔ کابنده غلام عرب وعجمده محبوب معناسنده استعمالی زیاده شایعدر
ومحله اکا قرینه‌در دیین عندیات سو یله ده عجب ماهردر (وبرپادشاه خاطری مربوط اولان
رد شمعی
ردکافی
بردیل بلز عجمی غلام خدمتکار ایله کمی‌یه کیرمشلریدی دینده اثرنجه کتمش زیرا ترکیبدن ربط
خاطرفهم اولنماز * ملك راعیش از ومنغص شد * (را ادات تخصیص (عیش عینك فتحیله
در اکدر حیات معناسنه (منغص اسم مفعولدر تفعیل بابندن صاد مهمله ایله مکدر دیمکدر
حاصلی غلام بوله اولدیغندن پادشاهك عیش وصفاسی اندن مکـدر اولدی (یعنی زیاده
متألم اولدی * چاره نمی دانستند * اهل کشتی بو غلامك اضطرابنی وپاشاهك الم وکدرنی
رد شمعی وکافی
دفع ایلمکه چاره بلمدیلر حاصلی غلامك بی قرارلغنی دفع ایده مدیلرکه پادشاهك الم وکدری
مندفع اوله (چاره‌ده رهمزه یازوب وحدت ایچون طوتنلر زائد یاز مشلر وزائد سو یلمشـلر
* حکیمی در آن کشتی بود کفت اکرفرمایی من اوراخاموش کنم پادشاه کفت غایت لطف
باشد * حکیمی یاحرف وحدت مراد یااهل حکمت اوله ویاعاقل ودانا برکیمسه (غایت لطف
لامیه‌در کمال لطف دیمکدر حاصلی کشتیده بله برحکیم وارایدی پادشاهه دیدی اکر بیورزسك
بن انی خاموش ایده‌ین یعنی کریه وزاریسی واضطراب وبی قرارلغنی دفع ایده‌ین پاشاه دیدیکه
غایتله لطفدر * حکیم فرمود تاغلام رادر یا انداختند باری چند غوطه خور دمویش بکرفتند
وسوی کشتی آوردندبهر دودست در دنبال کشتی اویخت چون برآمد بکوشهٔ بنشست وقرار
یافت * تاحرف تعلیلدر (غلام راراادت مفعول (انداختندك مفعول صریحی (وبدریا غیرصریحی
ویاحرف صله (باری یاحرف وحدت (چندنیچه دیمکدر (غوطه غینك فتحیله صویه طالق
معناسنه‌در (خورد بونده ایچدی معناسنه درغوطه‌یه اسنادی مجازیدر زیرا ایچدیکی دکز
صو یدر یعنی هرغوطه ایلدکجه بوغازینه دکزصوبی کدیسر اول اعتبار ایله غوطه ایچدی دیر
حاصلی سببه اسنـاد مجـاز مرسل قبیلندندر (مویش بکرفتند اوغلانك صاچنی طوتدیلر
(بهر دودست ایکی ایله بله دیمکدر (دربونده حرف صله در بامعناسنه (دنبال بونده کمی دومنیدر
بعض نسخه‌ده دنبال برینه سکان دوشمش عمان وزنی اوزره دومن معناسنه بعض شراح جمع
ساکن دیمش ظاهرکیده ساکن اوانلر مراد دراکر بویله ایسه خطای فاحش ایلمش (تأمل
ردسروری
ندر (آویخت بونك کبی یرلرده یاپشدی دیمکـدر (آویخت فعـل ماضی مجهولدر دیمش
ابن سیدعلی وسروری افزا ایدوب فعل ماضی معلوم دیدی دیمش وبووجهله تعرض ایلمش
لکن ایکیسی بیله اصابت ایلمـامش (زیرا آویخت بونده یاپشدی معناسنه در اصلدی معناسنه
دکل فتأمل (برآمد چقدی یعنی کمی اوزرینه (بکوشهٔ باحرف ظرف (وکوشه بوجق ویا
حرف وحدت وهمزه حرف توسله (محصول ترکیب) حکیم بیوردی تاکیم غلامی دریایه
آندیلر برنیجه غوطه ایچدی یعنی برنیجه کره دریایه طالدی وچیقدی (پس صاچین طوتدیلر
وکمی جانبنه یعنی یاننه کتوردیلر ایکی الیله بیله دومنه یاپشـدی چونکه کمینك اوستنه
چقدی برکوشـه ده اوتوردی وتسکین وقرار بولدی حاصلی اولکی کریه وزاریسی وفریاد
وفغانی مندفع اولدی * ملك رارأی حکیم پسندیده امد کفت درین چه حکمتست * یعنی پادشاهه
حکیمك وضع عاقلانه‌سی وتدبیر حکیمـانه‌سی مقبول کلدی وحکیمه سؤال ایلدیکه بوتدبیرکده
حکمت ندردیو * کفت او محنت غرق شدن نچشیده بود قدر سلامتی نمی دانست همچنین
قدر عافبت کسی داندکه بمصیبت کرفتارآید * قدر سلامت لامیه‌در ویاحرف تنکیر (بعض
نسخه‌ده سلامت کشتی واقعدر همچنین کذلك دیمکدر (یعنی غلام عجمی کبی (قدر عافیت لامیه

بونده عافيتدن صحت مراد در (كسى يا حرف وحدت (كه حرف رابط صفت (با حرف صله
مصيبت اسم فاعل مفرد مؤنث غائبه در افعال بابندن اما بونك كبى برلرده روزكار دن
ايريشن محنت وبلايه ديرلر بعض نسخه لرده بمصيبتى ياى وحدتله واقعدر (محصول تركيب)
حكيم ديدى اول بوعجمى غرق اولمق محنتنى طاتمامش ايدى (پس صحت قدرنى بلمزايدى
شمديكى غرق اولمق اذتى طاتدى واولمه دن خلاص بولدى كيده صحت وعافيتله
اوتورمغى عظيم نعمت بلدى بنه بونجلين سلامت وعافيت قدرنى بركيمسه بلور كه برمصيبته
كرفتار اولمش اولا (بعض شراح همچنين عبارتنى مابعديله شيخه تخصيص ايلديلر
قصه دن حصه اعتباريله لكن تمهٔ قول حكيم اولمق انسبدر (همچنين قدر عافيت كسى داند قولنى
ردسروری ای من يعرف قدر العافية ديو تفسير ايلين تقشير ايلمش * قطعه * اى سير ترا نان جوين خوش
ردسروری ننمايد * معشوق منست آن كه بنزديك تو زشتست * اى حرف ندا منادى محذوفدر (تقديرى
اى شخص سير ديمكدر (سير سينك كسرى وياء مجهوله ايله طوق ديمكدر كه عربجه شبعان
ديرلر عجم لغتنده واو ويا معروفه ومجهوله اعتبار اولنور (معروف اولدركه واوساكنك ماقبلنده
اولان ضمه يى وياء ساكنك ماقبلنده اولان كسره يى تمام اشباع ايليه سين (ومجهول اولدر كه تمام
مطلب اشباع ايليه سين (ترا سكا ديمكدر (نان جوين بيانيه (جوجيمك فتحيله اربه دركه عربجه
(شعير ديرلر شينك فتحى وعينك كسريله (ويا حرف نسبت (ونون حرف تأكيد اربه
اتمكى ديمكدر (ننمايد فعل نفى مستقبل نمايدندن كورنمز ديمكدر (معشوق منست اضافتى
لاميه در (آن كه تقديرى آن كس كه در نتكه مكرر بيان اولندى (زشت زانك كسريله چركين
ديمكدر قبيح معناسنه (محصول بيت) اى شول كيمسه كه توقسين (يعنى بنم كبى آج دكلسين سكا
اربه اتمكى خوش كورنمز يعنى توقلغكدن اربه اتمكى بكنمزسين ليكن بنم معشوق ومحبوبمدر
اولكيمسه كه سنك قتكده چركيندر يعنى سكا خوش كلمين بكا خوش كلور حاصلى سكا اربه اتمكى
توقلغكدن مقبول دكلدر (امابن كه آج ومحتاجم بنم مسلمدر * حوران بهشتى را دوزخ بود اعراف
* از دوزخيان پرس كه اعراف بهشتست * حوران حور حانك ضميله احورك وحوراءنك
جمعيدر حمرا حمر وحمراءنك جمعى اولديغى كبى اما عجم مفرد مقامنده استعمال ايدوب ادات
جمع ادخال ايدوب حوران ديديلر بهشتى به اضافتى بيانيه در يا حرف نسبتدر (ورا ادات صله (دوزخ
داك ضمى وزالك فتحيله طامودر يعنى جهنم اعراف جنتله جهنم اراسنده برديوارك اسميدر
(دوزخيان دوزخينك جمعيدر اهل دوزخ معناسنه (وپرس فعل امر مفرد مخاطب سؤال ايله
ديمكدر (كه حرف بيان (اعراف بهشتست مبتدأ وخبر (محصول بيت) جنت حوريلرينه اعراف كه
جنتله جهنم بيننده در دوزخدر يعنى جنته نسبت اعراف دوزخدر اما اهل دوزخه سؤال
ايله كه اعراف جنتدر حاصلى احوال عالم جميعا امور اضافيدر مثلا آدم واردر كه تاوق اتينى
بكنميوب بلدرجين وكوكرجين اتينى استر (اما آدم واردر كه كاواتى يانده قوزى اتيدر ابانده
وسائرنسنه ده بوكا نسبتدر * بيت * فرقست ميان آن كه يارش در بر * با آن كه دوچشم
انتظارش بردر * فرقست مقدم خبر (ميان مؤخر مبتدا (آن مضاف اليه در لاميه ايله (كه حرف
رابط صفت (يارش ضمير آنه راجعدر (در حرف ظرف (وبر بان معناسنه در يعنى عندهسنه ده
اولمق احتمالى وار (بافرقه متعلقدر (آن كه اصلنده ان كس كه در (چشم انتظار بيانيه (شين
ضمير آنك مشار اليهى اولان كسه راجعدر (بر حرف استعلا (در قپودر باب معناسنه
(محصول بيت) فرق وتفاوت واردر اولكيمسه نك اراسنده كه يار ودلدارى يانده بلكه سينه سنده
اوله اولكيمسه ايله كه ايكى چشم انتظارى قپوده دركه جانان كلورمى كلمزمى يعنى عين وصالده

اولان كيسه ايله محض هجرانده اولان كيسه بينده فرق عظيم وار زيرا اول جنت وصالده
وبودوزخ هجران وحرمانده در * حكايت * هرمز تاجدار را كفتند وزيران پدررا چه خطا
ديدى كه بند فرمودى * (هرمز هانك وميمك ضمهلريله ورانك سكونيله نوشروان عادلك
اوغليدر (تاجدار ديديكى انكچوندر كه مرصع التون تاجى اول اول كيدى نتكه خلفاى
عباسيه ده منتصر بالله اول كيدى (واندن اول دلبند كيرلر ايدى (محصول تركيب) هرمز
تاجداره سؤال ايلديلر كه باباكك وزراسنك نه خطاسنى كوردك كه حبس بيوردك مكر كيم تخت مطلب
سلطنته جلوس ايدنجه باباسى وزيرلرينى حبس ايلمس ايمش * كفت خطائى معلوم نكردم وليكن
ديدم كه مهابت من دردل ايشان بى كرانست وبرعهد من اعتماد كلى ندارند * خطائى
ياحرف وحدت ويا تنكير (مهابت ميمك فتحيله بونده خوف معناسنه در (كران كاف
عربك فتحيله حد وغايت ديمكدر (عهد لفظ مشتركدر پيمان وزمان بينده (محصول تركيب)
هرمز جواب ويروب ديدى كه بونلر دن برخطا معلوم ايلمدم اما كوردم كه بنم خوفم
كوكللرنده بى حد وغايتدر وبنم پيمانمه كلى اعتمادلرى يوقدر * ترسيدم كه از بيم كزند خويش
قصد هلاك من كنند پس قول حكما را كار بستم كه كفته اند * كه حرف بيان (بيم قورقو در
خوف معناسنه (كزند كاف عجمك ضميله ضرر معناسنه در اضافتلر لاميه لر در (قصد هلاك
مصدرك مفعولنه اضافتى درومنه لاميه در (حكمارا را حرف تخصيص (محصول تركيب) هرمز ديركه
بونلر بويله اولدقلرندن قورقدمكه كندولرينك ضررلرى خوفندن بنم هلاكمه قصد ايليه لر
(پس حكمانك قولنى ايش بغلادم (يعنى قوللريله عمل ايلدمكه ديمشلر در * قطعه * ازآن كز تو
ترسد بترس اى حكيم * وكر باچو اوصد برايى بجنك * ازان يعنى ازآن كس ديمكدر (كز كه
حرف رابط صفت (ترسد تانك وسينك فتحه لريله ورانك سكونيله فعل مضارع مفرد غائبدر
فاعلى تحتنده انك مشار اليهى اولان كسه راجعدر (بترس باحرف تأكيد (ترس تانك فتحيله فعل
امر مفرد مخاطبدر (وكروا كردن مخفف در (با حرف مصاحبت (چو ادات تشبيه او ضميرى
انك مشار اليهى اولان كسه راجعدر (صد يوزدر (چوا وعبارتنه قيد در (بعضيلر احتمال
بعيد ايله برايى فعلنه قيد طوتمشلر (بر حرف تأكيد (آيى فعل مضارع مفرد مخاطب (برآيى بونده
چقشرسك معناسنه در (بجنك باحرف صله ويا حرف ظرف (محصول بيت) اول كيسه دنكه
اول سندن قورقر يعنى سندن خوف وخشيت ايدن كيسه دن قورق واكر يوز آنك كبى ايله
جنكده چقشرسك يعنى يوز آنك كبى ايله جنك ايلمكه قادر ايسك (حاصلى صواشده
يوزانك كبى كيسه يه غالب ايسكده سندن خوف ايدندن خوف ايله زيرا جائزدر كه زور وقوتله
سكا ظفر بوليوب حيله ومكر ايله ظفر بوله (مصراع اولك معناسنى اكر يوز انجلاين
ايله جنكده يوقارى كلورسك دين يوقارى كلمش (وفرضا يوزانجلاين كيسه ايله جنكده غالب
اولورسكده ديين اثرنجه كتمش * نبينى كه چون كربه عاجز شود * برارد بچنكال چشم پلنك * ردشعى
نبينى فعل نفى استقبال مفرد مخاطب استفهام انكارى يى متضمن (بينيدندن مشتق كورمزميسين ردكافى
ديمكدر (كه حرف بيان (چون حرف تعليل (كربه چنك كه عربجه هره وسنور ديرلر
يعنى كدى مبتدا شود فعل مضارع مفرد غائب اسمى تحتنده كربه يه راجع ضمير (وعاجز خبرى
وجملهء فعليه خبر مبتدادر (برارد فعل مضارع مفرد غائب فاعلى ينه كربه يه راجع تحتنده
ضمير چقارر ديمكدر باحرف مصاحبت (چنكال جيم عجمك فتحيله برنجى حيوانك قينغى يعنى
پنجه سى (چشم پلنك لاميه در (و برارد لك مفعول صريحى (وبچنكال غير صريحى
وجملهء فعليه جواب تعليلدر نذير (محصول بيت) كورمزميسين چونكه كربه عاجز اوله وخلاص

اولمغه مجال بولمیه چشم پلنکی پنچه سیله اخراج ایدر (حاصلی جان قورتارمیه جق بلنجه پلنك
هر نقدر که کندویه غالب ایسه ده بورنه وصورتنه دیابشور * ازآن مار بر پای راعی زند * که ترسد
سرش رابکوبد بسنك * ازآن ادات تعلیل لاجل معناسنه (مار بیلان (بر بونده حرف صله در
(پای راعی لامیه در (راعی فتح بایله اسم فاعلدر یعنی رعی یرعی دن ناقص یائیسندن (زند
اقتده اورر دیمکدر اما بونده مراد الدغدر یعنی صوقق (که حرف بیان ازآن در (سرش را را ادات
مفعول (بکوبد کاف عربك ضمی و بانك فتحیله کوبیدندن باء عربیله دوکمك معناسنه
بوك کبی یرلرده ازمك مراددر فعل استقبال مفرد غائب ازرد دیمکدر (با حرف مصاحبت (سرش
بکوبدك مقدم مفعول صریحی (و بسنك غیر صریحی (محصول بیت) انکیچون بیلان
چوبانك ایاغن صوقر یعنی ایاغن انکیچون ایصیر که قورقار کهباشنی طاشله ازه دیو یعنی
چوبانك طاشله باشنی ازه جکین بیلور اول جهتدن ایاغنی صوقار حاصلی اول بنی هلاك
ایلازدن اول بن آنی هلاك ایلیه یم دیو ایاغن ایصیر زهرمز بویله دیر جائزدر که وزرا
بندن قورقدیقلرندن هلاك کمه قصد ایلیه لر بن انلری خود هلاك ایلمدم
نهایتی حبس ایلدم (کوبدی کوفتندن اخذ ایدنلر غلط ایلمشلر * حکایت * یکی
ازملوك عرب رنجور بود در حالت پیری وامید اززندکانی قطع کرده * بعض نسخه ده
عرب یرینه عجم واقعدر (رنجوررانك فتحیله مریض معناسنه در مستعمل اوغلانجقلره
تحریف ایدوب رنجل دیدکاری بوندندر (زندکانی سابقا بوعبارتی بیان ایلمش ایدك دیرلك
مراددر حیات معناسنه (محصول ترکیب) عرب پادشاهلرندن بریسی مریض اولمش ایدی
پیرلك حالتنده یعنی پیرلك وقتنده حیاتندن امیدینی قطع ایلمش ایدی حاصلی اوله جکین
بلمش ایدی یعنه بر بودمقدر در کرده دنصکره * ناکاه سواری ازدر درآمد و بشارت آورد که
فلان قلعه رابدولت خداوندی کشادیم ودشمنان اسیرشدند وسپاه ورعیت آن طرف بجملکی
مطیع فرمان کشتند * سواری یا حرف وحدت (بشارت بانك کسریله وضمیله مشتقك اسمیدر
(که حرف بیان (بجملکی جمیعا دیمکدر (محصول ترکیب) پادشاهك مذکور حالی واشتداد
مرضی وقتنده ناکاه قپودن براتلو کلدی ومژده کتور دیکه فلان قلعه یی پادشاهك دولتنده
فتح ایلدك ودشمنلر اسیر اولدیلر واول جانبك سپاه ورعیتی جمیعا مطیع فرمان اولدیلر دیدی
* چون این سخن بشنید نفسی سر دبراورد و کفت این مژده مرا نیست دشمنانم راست یعنی
وارثان مملکت * بعض نسخه ده دشمنانم راست یرینه دشمنان مراست واقعدر معنی بردر دشمنلریمکدر
دیمکدر (زیراسین وتا ادات خبردرایکی اداد ایله (محصول ترکیب) چونکه پادشاه کلن سوارك
مژده سنی وکلامنی دکلدی برصوق نفس کتوردی یعنی برآه سرد ایلدی ودیدی بو مژده
بکا دکل دشمنلریمه در یعنی مملکت وسلطنت وارثلرینه در که بنم اولدوکیم دیلرلر که پادشاهلق
انلره دکه دیو * قطعه * درین امید بسر شد دریغ عمر عزیز * که انچه در دلمست ازدرم
فرازاید * بسر با حرف صله (وسر نهایت وغایت معناسنه در (عمرعزیز موصوفك صفتنه
اضافتیدر بهر حال بیانیه در (که حرف بیان (دردلمست در حرف ظرف دلمست دلمده در
(ازدرم درقپو ومیم معناده فرازه مقیدر فرازم آید تقدیرنده در یعنی بکا حاصل ومیسر اوله
دیمکدر (فراز قپوده قپمق معناسنده مستعملدر اما بونده حصول معناسنه در (محصول بیت)
بوامیدده یعنی مصراع ثانی بیان ایلدیکی امیدده نهایته وغایته واردی حیف ودریغ عمر عزیز
(یعنی عمرم بوارزو وهوسده اخر اولدی حیف ودریغ که) اول ارزو ورجا که کوکلمده در قپودن
ایچرو کله یعنی حاصل ومیسر اوله (حاصلی کوکلم دیلدیکی حاصل اولمق امیدنده عمرم دو کندی

رد ابن سید علی
وسروری وشمعی

یعنی وارثان مملکت جائزدر که
پادشاهك کلامی اوله
وجائزدر که حضرت شیخك
اوله تدبر منه

(بونده شدی صیرورت ایچون یعنی اولدی معناسنه طوتان خطا ایلمش (وبسر شدك معناسی
تمام شدله بیان ایلینی رد ایدن مردوددر (وبو عبارتی تم دیمکله تفسیر ایلمسی ناتمامدر (وتمام شدله
تفسیر ایلیه نك کلامنده استدراك واردیمسی مستدرکدر (وعمر عزیز اضافتی موصوفك رد سروری
صفتنه در بیانیه دکلدر دیین بی وجه سویلمش * امید بسته برآمد ولی چه فائده زانك * رد سروری
امید نیست که عمر کذشته باز آید * امید بسته بیانیه در (برآمد حاصل اولدی (ولی ادات ردکافی
استدراك (زانك کافك سکونیله ادات تعلیلدر (که عمر کذشته بیانیه (باز آید عودت ایلیه دیمکدر
(محصول بیت) کوکلده بغلو اولان امید حاصل اولوب وجود بولدی (یعنی نیجه ییللر رجا وارزو
ایلدیکم مرادات حصول بولدی امانه فائده حصول بولماسنده انکیچون نکه رجا وامید بو قدر که کچن
عمر عودت ایلیه یعنی مرادات وارزولرهپ حاصل اولدی لیکن کچن عمر عودت ایدوب حاصل اولماز
(حاصلی کچن عمری تحصیل ایلمکه چاره یوق * قطعه * کوس رحلت بکوفت دست اجل *
* ای دو چشمم وداع سر بکنید * کوس رحلت بیانیه در وبالامید مجازا (کوس طبل بازشکاده
برساز در حرب وقتنده وبیراملرده وامور عظیمه ده چالنور اری اولور شویله که اپاغ اوزره
طورر کن ویادوه اوزره چالنور (بکوفت فعل ماضی مفرد غائب لغتده دوکدی دیمکدر اما
مراد چالدیدر (دست اجل اضافتیده مذکور کبیدر (وداع واوك فتحیله تودیع معناسنه
اسمدر سلام تسلیم کلام تکلیم معناسنه اولدوغی کبی (سر اضافتی مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (بکنید (با حرف تأکید (کنید فعل امر جمع مخاطب وداع مقدم
مفعولیدر (محصول بیت) آخرت کوسنی چالدی اجل دستی (یعنی اولوم وقتی کلدی
آخرته سفر ایلمك لازم کلدی زیرا اول زمانلرده کوچمك وقتنده کوس چالارلر دی
اما بوز مانده صورنای چالارلر (پس زمان سابق عادتنه اشارتدر (نتکه بر زمان جرس
یعنی چاك چالارلر دی (خواجه حافظ بیورردوغی کبی (ای ایکی کوزم باشمه وداع ایلك
زیرا خاکه کروب بر بریکزدن جدا اولیسرسز (ایمدی) بر بریکزله شمدیدن وداع ایلك
* ای کف دست وساعد وبازو * همه تودیع یکدیکر بکنید * کف الك ایه سنه وتابانه دیرلر
کف پای کبی دسته اضافتی لامیه در (مراد پنجه در (ساعد عینك کسریله بلکه دیرلر بازو
دیرسکدن یوقار واومو زه دك قرجه لره دیرلر (تودیع یکدیکر مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(وبکنیدك مقدم مفعولیدر (محصول بیت) ای ال ایه سی وای ساعد وای بازو جمیعکز بری
بر بکزله تودیع ایلك زیرا خاك التنده بری بریکزدن ایریلوب چوروب کرکز ایمدی
شمدیدن بری بریکزله وداع ایلك * بر من اوفتاده دشمن کام * آخر ای دوستان کذر بکنید *
بر حرف استعلا (منك اوفتاده یه اضافتی بیانیه در (اوفتاده واوله لغتدر افتاده کبی (دشمن کام
وصف ترکیبی اقسامندندر دشمن مرادلی دیمکدر (یعنی دشمنك مرادنجه حاصلی دشمنك
دیلدوکی کبی دشمنك دیلدوکی خود موت وفوتدر (آخر فارسیده تقریر وتأکید افاده ایدر
انجق نتکه خواجه حافظك (بوی نافهٔ کاخر) بیتك شرحنده مفصل ذکر ایدوب تحقیق
ایلمشز مراد ایدینلر اول رساله مزه مراجعت ایلسونلر (کذر اسم مصدر در کذر یدندن
کچمه واوغرامه معناسنه (کذر بکنیدك مفعول صریحی (وبر من غیر صریحی (تقدیری
بر من کذر بکنید در (محصول بیت) دشمنك مرادنجه بن افتاده نك اوزرینه یعنی دشمنك
استدوکی ودیلدوکی کبی بن دشمشك اوزرینه البته ای دوستلر کذر ایلك بو عبارت ایکی
معنایه محتملدر یعنی بنی عیادت ایلك ویا قبریمی زیارت ایلك دیمك اوله بعض نسخه ده
بو بیتك مصراع اولی (بر من افتاده مرك دشمن کام) یازمش وابن سید علی بزم

یاز دیغمز کبی یازمش ایکن معناسنی تحقیق ایده ممش وسائری ترکیبنده خطا ایلدکاری کبی معناسنده ده خطا ایلمشلر علی الخصوص کافی اولقدر یاوه لر سویلمش که استماعی صداع دکل جنون ایراث ایدر * روزکارم بشد بنادانی * من نکردم شماحذر بکنید * روزکار ازمان وایام معناسنه در کاه اولور که عمردن کنایت ایدرلر بونده ده بویله در مبتدا وبشد خبری (بشد برفت معناسنه در (بنادانی بشده متعلق باحرف مصاحبت (نادان جاهل (ویا حرف مصدر (من مبتدا نکردم فعل نفی ماضی متکلم وحده مفعولی بر مقدر حذر در که مذکور حذر آنی بیان وتفسیر ایلر جملهٔ فعلیه خبر مبتدا در (مذکور حذر مفعول بکنید در (محصول بیت) بنم ایام عمرم واوقات حیاتم جهلاله ونادانلقله کچدی یعنی عمرمی هوا وهوسله وآرزوی نفسله کچوردم یعنی عذاب وعقاب آخرتدن حذر ایدوب زاد آخرتله تقید ایلیوب غفلت ایلدم ایدی سزه نصیحت اولسون که اول باقی ایچون بو فانیده زاد اعمال صالحه کسب ایلک که غفلت وامثال ندامت وشرمنده لك ویرر

* حکایت * سالی بربالین تربت یحیی پیغمبر علیه السلام معتکف بودم در جامع دمشق * سالی یا حرف وحدت (بر حرف استعلا (بالین وبالش یصدغه دیرلر که عرب وساده دیر واولك کسریله تربتدن مراد قبر شریفلریدر مراد باشی اوجیدر بالینك تربه به وتربه نك یحیایه اضافتلری لامیه لردر (معتکف ملازم معناسنه در (بودم فعل اولنجه اولدم دیمکدر واداث اولنجه ایدم دیمك اولور جامع دمشق اضافتی لامیه در که مراد جامع بنی امیه در دمشق اصلنده دالك کسری ومیمك فتحیله در اما شهرت ایکیسنك کسریله در (محصول ترکیب) بریل شامده بنی امیه جامعنده حضرت یحیی پیغمبرك علیه السلام مقبره سنك باشی اوجنده معتکف اولدم ویا معتکف ایدم بو ترکیب تمام سنه معتکف اولدیغی ویرمز نهایتی سنیندن برسنه معتکف ایمش یا تمام سنه ویا برمقدار ینی بالینك تربه اضافتی مشبه بهك مشبهه اضافتی قبیلندندر دیین معلومدر که تربه یی بالینه تشبیه ایلمش ایکن مرادسابقا مذکور اولاندر بودکلدر (یحیا پیغمبر علیه السلامك تربه سنی یاصدندم دیمکدر دیدیکی سابقا ذکر ایلدیکی تشبیهی تعیین ایلمش ایکن مردود در بوده جائزدر که سر مرقد منورلرنده اولان حجر ادعاء بالین اطلاق ایدوب بطریق الاستعاره قبر ایچون بالین اثبات ایدوب باشی اوجنده دیمك مراد اوله (بوده معلوم اوله که قبر شریفلرینك باشی وایاغی اوجنده حجر یوقدر همان شویله مسنم برقبر در یشیل صوفله مستتر (وبعضیلر دیدیلر که بالش وبالین عبارتلری عتبه بابه اطلاق اولنور که قپونك ایشیکی مراددر بو تقدیرجه تربه دن مراد قبر شریفی محتوی اولان محوطه وبقعه اولور نقل قول بعضده باطلدر (زیرا قبر شریفلری اول زمانده کشاده ایمش یعنی جامع اورته سنده اطرافی اچق برقبر ایمش (وآل عثمان بکلربکیلرندن اغانی نام بکلربکی که شامده متوفی اولوب دکز جامعی قربنده مدفوندر استانبولدن سرواغاجی کتوردوب اوزرینی پاره فلی برمقصوره ایلمش (معلوم اوله که دعاکویك سیاحتی زمانده بو قدر ره وار که زیارت ایلدم حضرتك قبری کبی بلند قبر کورمدم بنده که طوال ناسدنم بنم قامتمدن یوکسکدر * یکی از ملوك عرب که به بی انصافی موصوف بود اتفاق بزیارت آمد ونماز کرد وحاجت خواست * که حرف رابط صفت (بزیارت آمد با حرف صله (ونماز کرد یعنی نماز قلدی (محصول ترکیب) عرب پادشاهلرندن بریسی که انصافسزلقله موصوف ایدی زیارته کلدی ونماز ادا ایلدی وحاجت دیلدی نتکه زیارت قبورده عادتدر * بیت * درویش وغنی بندهٔ این خاك درند * وانان که غنی ترند محتاج ترند * بنده نك این لفظنه اضافتی لامیه در (خاکك دره بویله در

رد شراح جمیعا

ردکافی

ردکافی

مسنم تفعیل بابندن اسم مفعولدر اورکو جلمش دیمکدر للطابع

ردکافی

محوطه تفعیل بابندن اسم مفعولدر حائط که دیواره دیرلر اندن دیوار چکلمش نسنه یه دیرلر منه

دکز جامعی شامده بر جامعدر که اورته سندن یعنی حرمی اورته سندن بر ارمق اقر که فقرا اندن اثوابن یورغانله مقبول یردر استانبولده کاغدخانه کبی اول زمانده وقف جانبندن اثواب یوبانه صابون ویررلر ایمش اماشمدی ویرمزلر منه

(نون ودال ادات خبردر (وانان اصلنده وآنان در الف ممدود ایله وصاله همزه سى قطع اولمشدر
(كه حرف رابط صفت (ویا حرف بیان (تر ادات تفضیل (ونون ودال ادات جمع یعنی سین
وناكه مفردك ادات خبریدرانك جمعیدر (محصول بیت) فقیر وغنی انبیا واولیا قپوسی طپراغینك
مطیع ومنقادبنده لریدر وانلركه غنی رقدر یعنی صاحب جاه ومنصبدر بوخاكدره محتاجترقدر
زیرا انلرك نیجه دورلی مرادات وارزولری وار (خاكدردن مراد اول خاكده مدفون اولانلدر
ذكر محل وارادهٔ حال قبیلندندر (نهایتی خاكدر بیهوده دیدیكی ادب طریقیله‌در (خاكدن مراد
اول بابك خدمتكارلریدر دیمكده نظر وار * آن كه روی بمن كرد وگفت ازانجا كه همت رد شمعی وكافی
درویشانست وصدق معاملهٔ ایشان خاطری همراه من كنید * انكه انكاهدن محققدر اندنصكره
دیمكدر یعنی نماز قلوب ودعا ایدوب وحاجت دیلدكدنصكره (روی تقدیری رویشدر
قرینه قائم اولدیغیچون شین حذف اولندی (بمن باحرف صله بوزین بكا ایلدی یعنی بكا
توجه ایلدی دیمكدر (ازانجا اول مقام ومرتبه‌دن دیمكدر (زیرا جابونك كبی یرلرده محل ومكان
معناسنه‌در (همت هانك فتحی وكسریله لغتدر اهتمام معناسنه (درویشانه اضافتی لامیه‌در
(صدق معامله (یعنی معاملهٔ صادقه كه انده ریا وسمعه اولمیه دیمكدر خدا ایله معامله‌لری مراد در
(خاطری یا حرف وحدت ویا حرف تنكیر (همراه یولداش (زیراهم ادات جمعدر (همخانه
خانه دش وهم حجره حجره دش دیمكدر بونده رفیق معناسنه‌در (پس منه اضافتی اسم فاعلك
مفعولنه اضافتی قبیلندندر (كنید فعل امر جمع مخاطب ایلك دیمكدر تعظیم طریقیله (همراه
مقدم مفعولیدر (محصول تركیب) ملك بی انصاف نماز قلوب ودعا ایدوب وحاجت دیلدكدنصكره
دیدی اول مقامدن كه درویشلرك همتی مقامیدر (یعنی اهل اللهك بر مرتبه‌سی وار در
اول مرتبه‌دن هرینه كه همت ایلیه‌لر باذن الله حصول بولور (صدق معامله ده بومعنایه‌در یعنی
خدا ایله بر معاملهٔ صادقه‌لری واردر كه اول معاملهٔ صادقه مرتبه‌سندن هرنكه مراد ایدینورلرسه
اللهك امریله ظهوره كلور (حاصلی واصل الی الله اولنلر هرنكه مراد ایدرلرسه میسر اولور
(نهایتی ارادەلری خدانك ارادتنه موقوفدر (پس مذكور مرتبه‌دن بكا برخاطر توجهنی
وكوكل همتنی همراه ایله (یعنی بنی كوكلدن چقارمه (حاصلی بنی دعادن اونتمه دیمكدر رد ابن سید علی
(ازانجانك معناسنی از درون دل وجان دیین عندی سویلمش (زیرا بو عبارتدن مستفاد
اولماز (بعضیلر دیمشلركه بوتقدیرجه خاطری قیدی مستدرك اولور بویله دیین مستدرك
سویلمش (زیرا خاطردن مراد توجه خاطردر (حاصلی طلب دعادر (بعضیلر دیمشكه جادن مراد
فیض وفضل خدادر (زیرا همتلری خدادندر كه بیلردن دكلدر بومعنی كرچه صحیحدر (اما رد سروری
بوعبارتدن مستفاد دكلدر رفتار بعضلر ازان روی وازان سبب وازان جهت معناسنه در دیمش رد سروری
نوده بوعبارتدن مستفاد اولماز * كه ازدشمن صعب اندیشناكم * كه حرف تعلیل (دشمن صعب رد كافی
بیانیه (اندیشناكم ناك بونك كبی یرلرده نسبت معناسنی افاده ایدر (غضبناك وترسناك وبرشناك كبی
بونده ترسناك معناسنه‌در (اما لغتده فكرلی معناسنه‌در (حاصلی سندن همت دیلدیكم انكیچوندر كه
صعب دشمندن خوف وبیم اوزره‌یم * كفتم بررعیت ضعیف رحمت كن تا از دشمن قوی زحمت نبینی
(رعیت ضعیف بیانیه (رحمت كن فعلك مقدم مفعولیدر (كن كافك ضمیله فعل امر مفرد مخاطبدر
كنیدندن ایله دیمكدر تا حرف تعلیل (دشمن قوی بیانیه (زحمت نبینینك مقدم مفعولیدر (نبینی
فعل نفی استقبال مفرد مخاطبدر بینیدندن كورمیه‌سین دیمكدر (محصول تركیب) حضرت شیخ
بیورر وقتا كیم ملك بی انصاف بندن همت رجا ایلدیسه بن اكا دیدم ضعیف رعیته مرحمت ایله
تا كیم قوی دشمندن زحمت كورمیه‌سین (یعنی رعایا بی اسر كه الله تعالی سنی اسر كه‌سین ودشمندن

امین وسالم ایلسون (رحمت وزحمت تجنیس خطدر ❊ نظم * بازوان توانا وقوت سر
دست * خطاست پنجهٔ مسکین ناتوان بشکست * (بازوان با حرف مصاحبت (بشکسته
متعلق (بازوان بازونك جمعیدر قوی مراددر (توانایه اضافتی بیانیه در (قوت بازوانه معطوفدر
سر اضافتی وسرك دسته لامیه لردر (بونده سر دستدن پنجه مراددر (خطاست مقدم خبر (پنجه نك
مسکینه اضافتی لامیه در (وناتوانه بیانیه (پنجه بشکستنك مقدم مفعولیدر (بشکست بونده مصدر
معناسنه در اول جهتدن فاعل استر و مبتدا اولمغه قابلدر (محصول بیت) زورلی بازولرله و پنجه
قوتیله مسکین ناتوانك پنجه سنی صیمق یعنی قرمق خطادر (یعنی سلطنت زور وقهر ایله رعایای
مسکینك پنجه سین بورمق (یعنی جور وجفا وظلم ایلمك خطادر * بترسد آنکه بر افتاد کان نبخشاید
که کر زپای در آید کسش نکیرد دست * بترسد فعل امر مفرد غائب فعل مضارع مفرد غائبله مشترکدر
نثیه لرده بویله در جمعلرده (پس فعل مضارعدر امر معناسنه دینلر مشترك صیغه اولدیغن
بلمزلر ایمش (آنکه تقدیری آنکس که درتنه که مکرر بیان اولندی (بر حرف استعلا (افتاد کان مساکین رد شمعی و کافی
وضعفا (نبخشاید فعل نفی مستقبل (بخشایدندن اسر که مرزدیمکدر (که حرف بیان (و یا حرف تعلیل
(ز پای در آیده متعلقدر که فعل شرطدر (کس مبتدا (نکیرد فعل نفی مستقبل مفرد غائب طوتماز
دیمکدر خبر مبتدادر جمله اسمیه جزاء شرط واقعدر (تقدیری کس دستش نکیرد در (محصول بیت)
قورقسون شول کیمسه که ضعفا ومساکینه رحم ایلمز (یعنی فقرایه ظلم ایدلین خوف ایلسونکه آیقدن
دوشوب زله ولغزش واقع اولورسه (یعنی روزکاردن باشنه برمصیبت کلورسه کیمسه الینی طوتماز
حاصلی کیمسه اکا دستکیر ومعین وظهیر اولماز (پس قورقوب فقرایه ظلم ایلمسون بعض نسخه لرده
نترسد واقعدر فعل نفی مستقبل استفهامی متضمن قورقمزمی دیمکدر (یعنی البته قورقمق کرکدر
دیمکدر * هر آن که تخم بدی کشت وچشم نیکی داشت * دماغ بیهده بخت وخیال باطل بست *
(تخم بدی بیانیه تخم معروف (بدی برامز (و یا حرف مصدر برامزلق تخمی دیمکدر (کشت فعل ماضی
مفرد غائب کشتن دن اکدی دیمکدر (واو حرف عطف (چشم نیکی لامیه در (چشم بونده رجا
معناسنه (نیکی یا حرف مصدر ایلك دیمکدر (داشت فعل ماضی مفرد غائب طوتدی دیمکدر
(دماغ دالك کسریله ترکجه دماق دیدکاریدر بونده فکر مراددر ذکر محل واراده حال قبیلندندر
(بیهده وبیهوده بی فائده وباطل معناسنه در (خیال باطل بیانیه در (دماغ بختنك مفعولی
(وخیال بستنك (محصول بیت) هر اول کیمسه که برامزلق تخمنی اکدی وایلك امیدنی طوتدی
(یعنی فقرا ومساکینه ظلم ایدوب وفلاح وایلك مکافاتنی رجا بلدی فکر فاسد بشوردی وتصور
باطل بغلدی (زیرا سیئاته حسنات جزا اولماز بلکه سیئاته سیئات وحسناته حسنات در (کشت فعلنی
کاشتن دن اخذ ایلین غفلت ایلمش (من کاشتن بمعنی افشاندن دینی تخطئه ایلین تعصب ایلمش
زیرا مرادی تصویر معنادر بیان ترادف دکلدر * زکوش پنبه برون آرو داد خلق بده * و کرنومی
ندهی دادروزدادی هست * (کوش کاف عجمینك ضمیله قولاق دیمکدر (پنبه بای اول عجمیدر
حرکات ثلثه ایله پاموق معناسنه (برون طاشره دیمکدر (آر فعل امر مفرد مخاطب کتور دیمکدر
آریدن که مخففدر آوریدن دن بحسب لغت طاشره کتور دیمکدر اما مراد چقار دیمکدر (داد
بونده اسمدر عدل معناسنه (خلقه اضافتی مصدرك مفعولنه در (بد ، با حرف تأکید (وده دالك
کسریله وهاء اصلیه ایله ویر دیمکدر (دهیدن دن لکن مصدرنده ومضارعنده واسم فاعلنده دالك
فتحی مشهوردر (داد بدهك مقدم مفعولیدر (می ندهی تقدیری نمی دهی درضرورة وزن ایچون
نون تأخیر اولندی اکر سن ویرمزسك دیمکدر فعل مضارع مخاطبدر (داد مفعولیدر عدل معناسنه
روزدادی لامیه در (و یا حرف وحدت (و یاخود حرف تنکیر (محصول بیت) ملك فی انصافه

رد ابن سید علی

ويا مرظالمه خطاب ايدوب يوررقولغكدن غفلت پنبه‌سنى چقاروخلقك عدل وانصافى وير
يعنى اللك التنده اولنلره عدالت ايله وانصاف كوستروا كرسن داد وعدل ويرمز سك يعنى عدل
وانصاف ايلمزسك عدل كونى واردر كه انده هر كسك بلكه هر حيوانك انتقامنى الوب انتصاف
ايدرلر حاصلى دنياده ظلم ايدرسك آخرتده جزاسين كوررسين (مى نده يده مى وزن ايچون تقديم رد ابن سيد على
اولدى دين حق ادابى ايلامش (نون تأخير اولدى وزن ايچون ديمك كرك ايدى (بو نظمك اولنده رد سرورى وشمعى
رباعى يازنلر اقسام نظمى غريب يا اورلر يمش (اكر تو مى نده يده داد يرينه دان يازوب رد ابن سيد على
امر در داننددن دين ايكى وجهله خطا ايلمش فتدبر (وروزدادى يرينه روزدادنى ديديكى رد ابن سيد على
اغر يدر ويا مصدرى مصدره داخل اولديغى كورلمش وايشدلمش دكلدر * مثنوى *
بنى آدم اعضاى يكديكرند * كه درافرينش زيك كوهرند * بنى اصلنده بنين ايدى اضافتله
نون ساقط اولمشدر آدمدن بونده مراد حضرت آدمدر (اعضا عضوك جمعدر (يكديكره
اضافتى لاميه درونون ودال ادات جمع رخبردر (كه حرف تعليل (آفرينش اسم مصدر
آفريدندن يرادلمش معناسنه عربجه خلقت وفطرت ديرلر (كوهر كاف عجمك فتحيله
معروف تعريب ايدوب جوهر ديرلر (نون ودال ينه ادات جمع خبردر (محصول بيت)
حضرت آدم اوغلارى برى برينك اعضاسيدر يعنى برى برينك جسدى حكمنده در (زيرا
خلقتده وفطرتده بر كوهردندرلر (يعنى جمله‌سى برادن ويراتادندر كه حضرت آدم وحوادر
بعض نسخه‌ده مصراع ثانى (كه در اصل فطرت زيك جوهرند واقعدر وبعض شراح
بو نسخه يى اختيار ايلمش وبعضيسى بو نسخه يى اختيار ايلديكنه تعصب طريقيله اعتراض رد سرورى
ايلمش ليكن اعتراضى موجه دكلدر بعض شراح جوهردن مراد نطفهٔ حضرت آدمدر ديمش
بويله اولسه بعيددكلدر مجازا نطفه يه جوهر ديمش اولور بعضيلر دخل ايلديلر كه نطفه يه
جوهر ديمك صحيح دكلدر بوليكن دخلى مدخولدر * چو عضوى بدرد اورد روزكار * ديكر
عضوها رانماند قرار * چو ادات تعليل (عضوى يا حرف وحدت (بدرد با حرف صله
(درد اغرى يه ديرلر عربجه الم ديرلر (پس درده مرض دين لغت معناسنى سويلمامش رد سرورى
(روزكار آوردك فاعليدر وعضوى مفعول صريحى (وبدرد غير صريحى (عضوها ها ادات
جمع ورا حرف تخصيص (نماند ايكى نونك فتحيله فعل نفى مستقبل مفرد غائبدر (ما نيدندن
قالمازديمكدر (قرار فاعلى ارام وسكون ديمكدر (محصول بيت) چونكه روزكار بر عضوى وجع
وغصه (يعنى المه كتوره حاصلى دردناك ايليه غير اعضانك آرام وقرارى قالماز (يعنى اول
دردناك عضوك المى سائر اعضايه تأثير ايدر (پس چونكه بنى آدم برجوهردن خلق اولوب رد سرورى
برى برينك اقرباسى حكمنده اولدسه برينه برالم وبلا كليجك جميعى متألم ومتأثر اولمق كرك
(بدندك باسنه حرف زائد دين زائد سويلمش * توكز محنت ديكران بى غمى * نشايد كه نامت
نهند آدمى * كز اصلنده كه از ايدى (كه حرف بيان (محنت ديكران لاميه ياى بطنيله
(غمى يا ضمير خطاب (نشايد فعل نفى مستقبل مفرد غائب لايق دكل ديمكدر (كه حرف بيان نامت رد شمعى
تا ضمير خطاب ادك ديمكدر (نهند فعل مضارع جمع غائب نهيدندن قورلر ديمكدر
آدمى ياله انسان معناسنه در (محصول بيت) سنكه غيريلر محنتندن بى غمسين (يعنى سائر قرداشلرك الم
وبلاسندن بى پرواسين حاصلى انلرك دردندن بى دردوغمسين وانلرى اجمازسين لايق دكلدر كه
آدكى ادمى قويالر (يعنى سكا انسان ديمك لايق دكل (زيرا انسانيت ومردملك بلا والمه كرفتارلرى
قاروب انلر ايچون غم وغصه چكمكدر * حكايت * درويشى مستجاب الدعوه دربغداد بديدامد *
(درويشى يا حرف وحدت (مستجاب اسم مفعولدر استفعال بابندن مقبول معناسنه دعوة

اضافتی قائم مقام فاعلنه اضافتیدر (دعوت بونده دعا معناسنه‌در (یعنی دعاسی مقبول دیمکدر
(بغداد عرب دال ثانی بی نقطه اوقور براسمیده زوراء در زانك فتحی وواوك سکونیله سلامده
دیرلر (پدید فصحاء عجم باء عجمیله اوقور اما رومیلر باء عربیله آشکاره معناسنه (محصول ترکیب)
بغداده دعاسی مقبول بردرویش ظاهر اولدی (پدید آمدك معناسی ظاهر اولدی دیمکدر
* حجاج یوسف بخواندش وکفت دعاء خیر برمن کن کفت خدا جانش بستان * حجاج لغتده
مبالغه ایله حجتلشیجی اما بونده برشخصك اسمیدر که ظلمده نامدار در عدالتده نوشروان نامدار
اولدیغی کبی (معاویه نسلندن مروان بن حکمك اوغلی که عبدالملك ایدی انك خان وبکلربکیسی
مقامنده برظالم ایدی حضرت کعبه‌یی منجنیقلر قوروب ییقدی و ینه یاپدی الآن اولان یاپی
آنکدر قصه‌لری بی حد وبی نهایه‌در (بریسی بودر که حکومتی وولایتی زماننده بیك التیوز کره بیك
مطلب
یعنی بیك کره بیك واتیوز کره بیك مسلمان قتل ایلمش وحبسنده اون سکز بیك مسلمان هلاك
اولمش جارسد کیله ترسی ازدروب محبوسلره ایچیرمش وتمام خلافتی وحکومتی دورت ییل
برآی ایمش (کذا فی تاریخ الخلفاء باباسنك اسمی یوسف ایمش (تقدیر کلام حجاج بن یوسف در
بین العلمین واقع اولان ابنی حذف ایلمك دأب اعجمدر (بخواندش باحرف تأکید (خواند
واو رسمی وروم ضمه ایله فعل ماضی مفرد غائب فاعلی تحتنده حجاجه راجع ضمیر ومفعولی
درویشه راجع شین در (کفت حجاج درویشه دیدی (دعاء خیر برمن کن بر بونده باء صله
معناسنه در استعلا ایچون دکلدر که دعاء علیه لازم کله اولسه ده خود ضرر ایلمز (زیرا اول
قاعده عربه مخصوصدر عجمده معتبر دکل بکا خیر دعا ایله دیمکدر (کفت درویش دیدی
(جانش شین حجاجه راجعدر (بستان باحرف تأکید ستان سینك کسریله ال دیمکدر ستاندن
امر مخاطبدر ستاندن دیین اصابت ایلامش (محصول ترکیب) حجاج بن یوسف مذکور
درویشی یانه دعوت ایلدی ودیدی بکا برخیر دعا ایله درویشده یاربی جانن ال دیدی
ردسروری
* کفت از بهر خدا این چه دعاست کفت دعای خیرست ترا وجملهٔ مسلمانرا * از بهر خدا
الله ایچون دیمکدر (محصول ترکیب) حجاج درویشك بوله دعاسنی استغراب واستعجاب
ایدوب دیدی الله ایچون بونه دعادر که بنم حقمده ایلدك یعنی بویله دعا ایشدلمش دکل (درویش
دیدی بوخیر دعادر سکا وجمیع مسلمانلره تا کیم سن ارلمکله ظلم وکناه کسبندن خلاص بولاسین
ومسلمانلر سنك شر وفسادکدن خلاص بولالر حاصلی ایکی جانبه بله بودعاده نفع وار
* مثنوی * ای زبردست زیردست ازار * کرم تاکی بماند این بازار * ای حرف ندا مناداسی
محذوف تقدیری ای مرد زبردست در (زبردست وصف ترکیبیدر الی اوستون معناسنه
بلکه الی اوستلی دیمکدر (زیرا زبر زانك وبانك فتحه‌لریله اوست معناسنه درکه عرب
فوق دیر زبر دسته اضافتی بیانیه‌در (زبردستده وصف ترکیبیدر الی آلتلی معناسنه
مغلوبدن کنایه‌در (زیرا زیر زانك کسریله آلت معناسنه درکه عربجه تحت دیرلر (ازار
زیردسته روصف ترکیبی دخی اولمش اما معناسی زبردسته مقید در کرم لغتده
اسیجق دیمکدر بونده قزغن مراد در تا الی معناسنه درکی چون دیمکدر عربجه متی دیرلر
اسماء مقوصه دندر تاکی قچانه دك دیمکدر (این بازاره اشارتدر (محصول بیت) ای الی
التنده کیلری انجیدیجی الی اوستلی (یعنی ای زبونلری ومغلوبلری ازار ایدیجی زورلی وکوچلی
(حاصلی ای فقرا ومساکینی انجیدوب انلره ظلم وجفا ایدیجی جوار ظالم سنك ظلم وجفاك
بازاری قچانه دك قزغون قاله (یعنی سنك فقرا ومساکینه جور وجفاك نه زمانه دك ممتد اولوب
باقی قالور البته برکون نهایت وپایان بولور (حاصلی بو منصب ودولته برکون زوال کلور ایدی

جامکه مغرور اولمه * بچه کارآیدت جهانداری * مردنت به که مردم آزاری * بچه با حرف صله
(آید فعل مضارع مفرد غائب (تا ضمیر منصوب معناسنه مفعولی (جهاندار وصف ترکیبیدر
جهان طوتیجی یعنی صاحب سلطنت وحکومت معناسنه (ویا حرف مصدر جهانداراق
دیمکدر (مردنت تا ضمیر مجرور معناسنه مضاف الیه در که ضمیر خطابدر (که بونده من تفضیلیه
معناسنه در (مردم آزار وصف ترکیبیدر آزار یدیجی مردم انجیدیجی معناسنه (ویا حرف مصدر
(محصول بیت) زیر دسته خطاب ایدوب بیورر جهانداراق وسلطنت سنك نه ایشیکه کلور
یعنی پادشاهاق نکه کرك حاصلی سلطنته لایق وسزاوار دکلسن زیرا ظالم بی باکسن پس سنك اولمك
یکدر مردم ازارلقدن یعنی صاغ اولوب خلقه جور وظلم ایلمکدن اولمك یعنی موتك یکدرکه
هم سن مآثم ومظالم کسبندن خلاص بولورسن وخلق عالم جور وظلمکدن خلاص بولور
(بعضیلر که حرفنی حرف تعلیل اعتبار ایدوب یایی ضمیر خطاب طوتمش ومعناسنی زیرا مردم
انجیدیجی سن دیمش (لیکن یاء مصدریله یاء خطاب برقافیه ده جمع اولمق عیبدر (وبعضیلر ازاری
فعل مضارع مخاطب دیمش بنه عیوب قافیه دن سالم اولماز * حکایت * یکی از ملوك بی انصاف رد سروری وشمعی
پارسایی را پرسید که از عبادتها کدام فاضلترست * پارسا باء عجمله عابده دیرلر (ویا حرف رد ابن سید علی
وحدت (ورا ادات مفعول (پرسید باء عجمك ضمیله ورانك سکونی وسینك کسریله فعل ماضی
مفرد غائب صوردی دیمکدر (که حرف بیان (کدام کاف عربك ضمیله قنقی دیمکدر (فاضلتر
افضل معناسنه در (محصول ترکیب) انصافسز وظالم پادشاهلردن بریسی برعابده صوردیکه
عبادتلردن قنقی عبادت افضلدرکه اکا مقید اولوب مشغول اوله یم (عبادتها دنصکره مرا مر نسخه
عبارتنی ایراد ایدنلر زائد ایلشلر زیرا سؤال عموم اوزره وارد اولمشدر * کفت ترا خواب نیم روز * رد ابن سید علی وسروری
ترا سکا دیمکدر (خواب بونده اویقو معناسنه در (نیم اضافتی لامیه در (نیم لفظنی روزه وشبه
وساله مقارن اولان یرلرده مضاف قلمامق مشهوردر (لیکن قیاس مضاف قلمقدر شول یرده کیم
نصف مراد اوله (مثلا نیم نان یارم اتمك دیمکدر (ونیم سیب یارم الما دیمکدر پس قیاس اضافتله
اوقومقدر ومراد یارم کون اوله نصف یوم معناسنه (پس نیم روزدن قیلوله وقتنی اراده ایلمکه نصف نهار
هیچ بر وجهله مساغ یوقدر واول ظالمی اویومقدن خلقی ظلم وتعدیسندن اراحت ایلمك مراد نسخه
اولنجه (قیلوله (وقیلوله (وحیاوله بومعنایه نسبت ابردر علی کل حال بونده یارم کون مراددر
(نتکه نیم نانی کرخورد مرد خدا یتنده مرور ایلدی نصف نان مراددر (و بومعنی اضافتسز
مستفاد اولماز نتکه عقل سلیم وطبع مستقیم واضحدر (پس عابد پادشاهه جاره درکه سکا
اویله زمانه دك اویومق احسن عباداتندرکه اول حالده کسب مآثم ایلمزسن وکیسه
اوزرینه جور وظلمك جاری اولماز که انك سببیله آخرتده معذب اولاسین فقدبر * تا در آن رد جمیع شراح
یك نفس خلق را نیازآری * تا حرف تعلیل (آن اسم اشارتدر (یك نفسه ویامذکور خوابه
(نیازآری فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب ازار ایلیه سن یعنی انجیمیه سن (محصول ترکیب) عابد
دیرکه سکا نصف یوم نوم افضلدر تاکیم اویودیغك برساعتده خلقی ازار ایلیه سن یعنی خلق خدا
سندن امن وامان اوزره اولالر یاخود تاکیم اویودیغك حالده برنفس وبرساعت خلقی ازار ایلیه سن
یعنی اویودیغکده خلق برنفس سنك جور وظلمکدن ازاد اوله لر (اکثر نسخه لرده یك عبارتی
یوقدر وبعضنده نفس دوشمش و بعضنده ساعت یکنفس بیوردیغی قلت زماندن کنایه در
نتکه خواجه حافظ (تفسیر این دو حرفست بیورمشدر قلت الفاظ وکثرت معانیدن کنایه در
* قطعه * ظالمی را خفته دیدم نیم روز * کفتم این فتنه است خوابش برده به * ظالمی یا حرف
وحدت (ورا ادات مفعول (خفته لفظ مشترکدر یاتمش واویومش یننده ماضیدن قسمدر

بونده اویومش معناسنه در (نیم روز اضافت لامیه در یارم کون یعنی کونك یاریسی حاصلی زوال وقتنه دك (این اشارتدر ظالمه ومبتدا (فتنه است خبری (خواب مبتدا (وشین ضمیر ظالمه راجعدر یعنی جهتنده (برده نك مفعولیدر ضرورت وزن ایچون تقدیم قلنمشدر تقدیری اوراخواب برده به در (برده به خبر مبتدادر (محصول بیت) برظالمی نصف النهاراویومش کوردم دیدم بوظالم برفتنه در فتنه اویودیغی یکدر یعنی او یومش اولمسی یکدر زیرا اویانمش واویومش فتنه یی اویارانه لعنت واردر اولمش پس بوظالمی خواب المش وایلتمش اولمق یکدر حاصلی خوابده اولمسی محض خیردر * انکه خوابش بهتراز بیداریست * انچنان بدزندکانی مرده به * انکه یعنی آن کس که (که حرف رابط صفت (وخواب مبتدا (وشین ضمیر آنك مشارالیهی اولان کسه راجعدر (وبهتر خبر مبتدا (از من تفضیلیه معناسنه در (بیدار اویانق دیمکدر صفت مشبهه در عربجه یقظان دیرلر (یا حرف مصدر (وسین وتا ادات خبر (انچنان آن اسم اشارتدر (چنان ادات تشبیه (بدزندکانی وصف ترکیبی یاراماز دیرلکلی دیمکدر کاف عجمی هاء رسمیدن بدلدر (والف ونون شذوذا داخل اولمشدر زیرا زندکی وزندکانی یاء مصدریله برمعنایه در (مرده تقدیری مرده شدن یعنی مرده اولق یکدر (محصول بیت) اولکمسه که اویقوسی بیدار لغندن یکدر (یعنی اویوماسی اویانقلغندن یکدر (پس انجلاین بدزندکانه یعنی یارامز دیرلکلی کیمسه مرده اولمق یکدر حاصلی مماتی حیاتندن یکدر (انجلاین یارماز نامقبول دیرلکدن اولمش اولمق یکدر دیمن عندی سویلمش رد شمعی
* حکایت * یکی را از ملوك شنیدم که شبی در عشرت روز کرده بود ودر پایان مستی می کفت * که حرف بیان (شبی یا حرف وحدت (در حرف ظرف (عشرت لغتده اختلاط معناسنه اسمدر اما بونده ذوق وصفادن عبارتدر (کرده بود ماضیدن قسمدر ایلمشیدی دیمکدر جعل وتصییر معناسنی متضمن اولدیغیچون ایکی مفعول الور اولکیسی شب وثانیسی روزدر (پایان بای عجمیله غایت ونهایت دیمکدر (مستی یه اضافتی لامیه در (می کفت حکایت حال ماضی سویلردی دیمکدر (محصول ترکیب) پادشاهلردن بریسنی ایشتدمکه کیجه یی عشرت وصفاده کون ایلمشیدی (یعنی صباحه دك باده ذوقنه مشغول اولوب اویومامش ایدی کیجه یی کون ایلمك اویوماقدن کنایتدر یعنی ایچکیده احیاء لیل ایلمشیدی (ومستلك آخرنده سویلردی یعنی بو بیتی اوقودی * بیت * مارا بجهان خوشتر ازین یکدم نیست * کزنیك وبد اندیشه واز کس غم نیست * مارا را حرف صله ویا حرف تخصیص بزه ویا بزم دیمکدر (بجهان با حرف ظرف (از حرف ابتدا (این اسم اشارتدر برمقدردم لفظنه ویامذکور یکدمه وبوند نصکره بردم تقدیر اولنوب مبتدا قلنه (ونیست خبری (کز اصلی که از ایدی که حرف تعلیل (نیك ایو (وبد یرامز اندیشه بونده غم وغصه وخوف والم وتشویش معناسنه در (محصول بیت) بزه ویا بزم جهانده بو بردمدن خوشرق ویکرك بردم یوقدر زیرا ایدن وپرامزدن بر واحز وغم وغصه وخوفمز یوقدر یعنی کیفیت باده ایله برحالته وارمشز که دنیا ومافیها کوزمزه چوپجه کورنمز حاصلی باده کیفیتنك برحالتی وار در کیم کدایی پادشاه ایدر نتکه شاعر بیورر (بیت) برعالمه وارمشدرر ارباب خرابات) کیم دوشده دخی کورمزانی اهل کرامات) (اندیشه یی نیك وبدله وصف ترکیبی اعتبار ایدوب زیرا ایوفکرایدن ویرامزفکرلیدن وکیمسه دن غم یوقدر دیمن هنوز وصف ترکیبی لذتنی طاتمامش * درویشی برهنه بیرون بسرما خفته بود و کفت * درویشی یا حرف وحدت رد شمعی (برهنه بانك فتحی وضمیله وهانك سکونیله چپلاقدر عریان معناسنه (بیرون طاشره ده دیمکدر ظروف مکاندندر (بسرما با حرف ظرف سرما صوق دیمکدر سینك فتحی ورانك سکونیله (خفته بونده یاتمش معناسنه در (بود ادات زمانیه در ایدی معناسنه (محصول ترکیب) پادشاه

مذكور بيتى اوقوديغى حينده برعريان درويش طاشره‌ده صوقده ياتوردى بيتى ايشدبجك
ديدى‌اه (سرماهم صوغه وهم زمانه درلر دبين افترا ايلمش (زمانه زمستان ديرلر ☼ بيت ☼
اى آن كه باقبال تودر عالم نيست ☼ كيرم كه غمت نيست غم ماهم نيست ☼ اى آن كه اى آن كس كه
تقديرنده‌در (باقبال باحرف تخصيص اقبل دولت معناسنه‌در تو يه اضافتى لاميه‌در (كيرم فعل
مضارع متكلم وحده‌در كيريدندن طوتايم (يعنى فرض وقياس ايده‌يم (كه حرف بيان (غمت نيست
كندوكه مخصوص غمك يوق (غم ما اضافتى لاميه‌در ياى بطنيله به تخصيص افاده ايدر
(هم بونده عطف وجمعيت معناسنى افاده ايدر استفهام انكاريله (محصول بيت) اى شول
عشرت وذوق ايلين پادشاه كه سنك دولت واقبالكله عالمده برفرد بوقدر يعنى سن واصل
اولديغك ذوق وصفايه كيمسه واصل دكل فرض ايده‌يم كه كندوكه مخصوص غمك بوقدر بزه
مخصوص غمكده يوقمى يعنى فقرا ومساكينك غمين چكمزمسين حاصلى بزم ايچون غم چكمك
كركسين زيرا آخرتده سلاطيندن رعايا وفقرا ومساكين احوالى نقير وقطمير تفتيش وتفحص
اولسه كرك مصراع ثانينك معناسى طوتالم كه غمك يوقدر بزمده يوقدر پس سنكله برابرزبى غم ردسرورى
اولمقده دبين اكرچه بوعبارت بومعنايه متحملدر امامقام بومعنادن كلى ابا ايدرفتأمل بو بيتده
غم وهم اعتبارى اطفدن خالى دكلدر زيرا عربيده هم ديمك تشديديله غم معناسنه‌در (معلوم اوله كه
بو ايكى بيتك اجتماعندن برر باعى حاصل اولور ☼ ملك را اين كلام خوش آمد صره هزار دينار از
روزن بيرون داشت و كفت اى درويش دامن بدار كفت دامن ازكجا آرم كه جامه ندارم * ملك را
پادشاهه ديمكدر كلامدن مراد اوقديغى بيتدر (صره صادك ضمى وراء مشدده‌له كيسه معناسنه‌در
هزاره اضافتى لاميه‌در (روزن بونده پنجره معناسنه‌در (جامه ندارم جامم يوق ديمكدر (محصول تركيب)
پادشاهه درويشك اوقديغى بيت خوش كلدى (يعنى حظ ايلدى بيك آلتون صره پنجره‌دن
طاشره طوتدى (وديدى اى درويش اتككك طوت (يعنى اتككك آچ (درويش ديدى كه اتككى
قندن كتوره‌يم كه قفتانم يوق (يعنى قفتان اولمق كركدر كه دامن اوله ☼ پادشاه را برضعف حال
او رحمت زيادت كشت خلعتى برآن مزيد كرد وبيرون فرستاد ☼ (پادشاه را را ادات تخصيص
(ضعف حال لاميه‌در (يعنى مصدرك فاعلنه اضافتيدر (كشت بونده صارمعناسنه‌در اولدى
ديمكدر (خلعتى ياحرف وحدت برقفتان ديمكدر (برآن اول صره اوزرينه (مزيد مصدر ميميدر
زياده معناسنه (بيرون طاشره‌يه (فرستاد فعل ماضى مفرد غائب (فرستادندن كوندردى (يعنى
ارسال ايلدى ديمكدر (محصول تركيب) پادشاهك درويشك ضعف حالنه رحمتى زياده اولدى
واول صره اوزرينه برخلعت زياده ايلدى وطاشره ارسال ايلدى * درويش آن نقدرا باندك مدت
بخورد وتلف كرد وباز آمد * (محصول تركيب) (درويش صره هزار دينارى ازاجق زمانده يدى
وتلف ايلدى وكرو پادشاه حضورينه كلدى * بيت * قرار بركف آزاد كان نكيرد مال * نه صبر در
دل عاشق نه آب در غربال * (قرار مبتدا (آزاد كاندن مراد قيود دنيا ايله مقيد اولميانلردر
نكيرد فعل نفى مستقبل طوتمز ديمكدر (مال فاعلى (بركف ده اكا متعلقدر جمله فعليه خبر رد ابن سيد على وكافى
مبتدادر (غربال غين معجمه‌نك كسريله تركيجه قالبر ديدكاريدر (بعضيلر اندن تحريف اولنمش
ديديلر (وبعضيلر محرف اولديغنه دليل يوقدر ديديلر على كل حال ايكسينكده دليلى يوق لكن
تحريفنه حكم اولنسه تركيده آنكيچون موضوع اولمش لفظ بولنمامق لازم كلوردى بو ايسه خلاف
قياسدر (پس عدم تحريفنه حكم قياسنى وتحريفنه تحكم (محصول بيت) حضرت شيخ مذكور
درويش كبى آزاده‌لر خصوصنده بيورر دنيا قيوديله مقيد اولميان فقرا آوجنده مال قرار طوتماز
يعنى كسبيله مقيد اولمدقلرى كبى حفظيله ده تقيد ايلمزلر (كذلك عاشق كوكلنده صبر قرار ايلمز

(يعنى عاشق بى صبرو بى قرار اولور صوده غربالده قرار ايلمز (حاصلى اهل فنا الندده مال دل
عاشقده صبر وغربالده آب كبيدر قرار طوتماده (حاصلى سريع الزوال وتيز كذر اندر بونلرك
جميعى * در حالتى كه ملك را پرواى اونبود * (در حالتى باز آمده متعلدر (حاصلى درويش
بر حالتده كلدى كه پادشاهك انكله مقيد اولاجق پرواسى يوق ايدى (يعنى اكا التفات زمانى
دكل ايدى بلكه فكرى امور سلطنته ومهمات عالمه مصروف ايدى اول ملاقاتنده اولان ذوق
وشوق وحبور وسرورى يوغيدى * حالش بكفتند بهم برآمد وروى ازوى درهم كشيد * حالش
ضميرى درويشه راجعدر (بهم برآمد پادشاه منقبض ومنفعل اولدى بى وقت كلدى كيچون
(وروى ازوى درهم كشيد دخى پادشاه يوزونى اندن بورشدردى يعنى بورتاردى (حاصلى
درويشك حالى پادشاهه اعلام ايلديلر پادشاهده قرشمرش اولدى (يعنى منقبض ومنفعل اولدى
مطلب
واكا انجندكندن يوزن بورشدردى (حاصلى عبوس الوجه اولدى * وازينجا كفته اند اصحاب
فطنت وخبرت كه از حدت وسورت پادشاهان برحذر بايد بود كه غالب همت ايشان بر معضلات
امور مملكت متعلق باشد وتحمل ازدحام عوام نكنند * (ازين جا ازينده ايكى اعتبار وار برى
ازحرف ابتدا (واين اسم اشارتدر جا لفظنه (وجادن مراد محل ومقام اوله (برى ازين ادات
تشبيه اوله نتكه بو كتابده واقع در (ازين مه پاره عابدفريبى) بونك كبى بر مهپاره ديمكدر
فتأمل (پس بونده بو مقامدن ويا بونك كبى مقامدن ديمكدر (اصحاب فطنت لاميه (فطنت
فانك كسرى وطانك سكونيله مصدردر فهم وزيركلك معناسنه بو لغت ايكى بابدن مستعملدر
نصر وعلم بابلرندن (خبرت نصر بابندن كسر خايله مصدر در خبر يخبر خبرا ضم خايله وخبرة
كسر خايله (پس خبرت خانك ضمى وكسريله دبين ضمه بى بابندن سويلمش (وخبرت خبراق معناسنه در
ردكافى
دبين اصل لغتدن آكاه دكل ايمش (زيرا خبرت تجربه وامتحان معناسنه در (كه حرف رابط مقول قولدر
ردشمعى
(حدت حانك كسرى ودالك تشديديله كسكنلك بونده ياوزلق مراددر (سورت سينك فتحى
وسكون واويله بونده خشم وغضب معناسنه در (پادشاهانه اضافتى لاميه در (حذر حاء مهمله نك
وذال معجمه نك فتحه لريله علم بابندن مصدردر صاقنمق معناسنه (بايد فعل مضارع مفرد غائبدر
بايستن كرك اولمق معناسنه (بود بونده بودن معناسنه در زيرا مضارعه مقارندر انكيچون
فاعل اقتضا ايلمز (كه حرف تعليل (غالب تقديرى غالب ارقاتدر (همت ايشان لاميه در
پادشاهلرك همتى ديمكدر (بر معضلات باحرف صله (معضلات وزنده ومعناده مشكلات كبيدر
اموره اضافتى وامورك مملكته لاميه لردر بونده امور احوال معناسنه در (متعلق بر معضلاتك
صله سيدر (غالب مبتدا (وهمت ثانى (ومتعلق باشد خبر ثانى وثانى خبريله خبر اول وتحمل
متعلقه معطوفدر (وازدحامه اضافتى مصدرك مفعولنه در (وعوامه اضافت لاميه در تحمل
مبتدا ونكنند خبرى (محصول تركيب) بو محل ومقامدن ويا بو محل ومقام كبيدن (يعنى
سلاطين مختلف الاحوال ومتغير الاطوار اولدقلرندن اصحاب فطنت وخبرت سويلمشلردر كه
پادشاهلرك حدت وسورتندن يعنى غضب وخشمندن حذر اوزره اولمق كرك (زيرا غالب
واكثر اوقات انلرك همتى ونظرلرى مشكلات امور مملكته متعلق اولور وازدحام عوامه تحمل
ردسرورى
ايلمزلر (حاصلى ناسك غلوسندن مضطرب اولورلر * مثنوى * حرامش بود نعمت پادشاه
مطلب
* كه هنكام فرصت ندارد نكاه * حرامش شين ضمير مصراع ثانى اولنده مقدر آن كسه راجعدر
اضمار قبل الذكر طريقيله تقديرى آنكس كه در (بود بانك ضمى وفتحيله وواوك فتحيله فعل مضارعدر
بويدن كينونت معناسنه اولمق ديمكدر (بو دندن اشتقاق ايلين غلط ايلمش (نعمت پادشاه
لاميه در كه حرف رابط صفت (هنكام وقت معناسنه در فرصته اضافتى لاميه در (ندارد

فعل نفی استقبال مفرد غائب طوتماز دیمكدر (نكاه بونده حفظ معناسنه‌در معلوم اوله كه نكاه لفظی داشتن وداریدن مصدریله و مشتقاتیله مستعمل اولسه حفظ معناسنه‌در اما كردن وكنیدن مصدریله ومشتقاتیله مستعمل اولسه نظر معناسنه‌در یعنی باقمق (محصول بیت) اول كسنه پادشاهك نعمتی حرامدر ویاحرام اولور ویاحرام اولسونكه زمان فرصتی رعایت وصیانت ایلیه یعنی احوالدن خبردار اولیوب هرزمانی بربیله * مجال سخن تانبینی زپیش * بیهوده كفتن مبرقدرخویش * مجال بونده محل معناسنه‌در (سخنه اضافتی لامیه‌در (تا حرف توقیتدر مادام معناسنه (نبینی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطبدر بینیدندن مادامكه كورمیه سین دیمكدر (زپیش نبینی یه متعلقدر بیهوده یه تعلیق ایلین خطاء فاحش ایلمش

مضا...

(باحرف مصاحبت سببیتی متضمن (كفتن مصدرینه متعلق (وبیهوده زائد وباطل معناسنه‌در

ردشمعی

(مبرمیمك وباك فتحه‌لریله فعل نهی مفرد مخاطبدر بریدندن بردندن دینلر یازیش ایلمه دیمكدر یعنی ضایع ایلیه (قدرخویش لامیه‌در (محصول بیت) سوز محلنی مادامكه سویلمزدن اول كورمیه سن یعنی قبل التكلم سوزك فرصتنی وكلامك محلنی كورمكسزین بیهوده وباطل سوز سویلیكه كندی مقدارکی ضایع ایلیه وحرمتكه نقصان ویرمه زیرا بی محل سوز سویلك حرمتسزلكه سببدر * كفت برآنیداین كدای شوخ مبذر راكه چندین نعمت باندك

ر دابن سید علی وسروری

مدت برانداخت نداند كه خزینهٔ بیت المال لقمهٔ مساكینست نه طعمهٔ اخوان شیاطین * برآنید فعل امر جمع مخاطبدر رانیدندن سوریكز دیمكدر راندندن اشتقاق ایلینلر غلط ایلمشلر (كدا بونده دیلنجی معناسنه‌در (شوخه اضافتی بیانیه‌در (شوخ بونده كستاخ وبی ادب وبی شرم معناسنه‌در (مبذره اضافتی بیانیه‌در تفعیل بابندن اسم فاعلدر مسرف دیمكدر (كه حرف تعلیل (ویاحرف رابط صفت (باندك باحرف ظرف (اندك از دیمكدر قلیل معناسنه (مدت زمان دیمكدر (برحرف تأكید (انداخت فعل ماضی مفرد غائب آتدی یعنی تلف ایلدی (نداند فعل نفی مستقبل مفرد غائب بلمز دیمكدر (ویااستفهام طریقیله بلزمی دیمك اوله (كه حرف بیان (خزینهٔ بیت المال لامیه‌در (لقمهٔ مساكینده بویله‌در (خزینه مبتدا ولقمه خبری (نه حرف نفی (طعمه طانك ضمیله وسكون عینله مطعوم معناسنه

ر دابن سید علی وسروری

بینیان نسنه كه فارسیجه خوارش دیرلر (اخوانه اضافتی واخوانك شیاطینه لامیه‌لردر (اخوان كسر همزه ایله قرداشلر معناسنه‌در (محصول تركیب) وقتا كیم پادشاهه مذكور كدانك احوالنی عرض ایلدیلرایسه دیدیكیم سورك بوكستاخ ادبسز مسرف جراری بوندن كتسونكه بوقدر نعمت ومالی ازاجق زمانده تلف ایدوب یابانه آتدی یعنی اسراف ایله ضایع ایلدی بلمزكه ویابلمزمیكه خزینهٔ بیت المال فقراومساكین لقمه‌سیدر یعنی بونلره نفقه اولمغیچون ودفع احتیاج ایچون ویریلور لقمهٔ اخوان شیاطین دكلدر یعنی مسرفلره ومتلفلره اسراف وآنلافیچون ویرلمز حاصلی خزینهٔ بیت المال محتاجلرك حقیدر مبذرینك حقی دكلدر (مبذری شوخه عطف ایدنلر صحیح نسخه‌لره مخالفت ایلدكلرندن غیری لذت كلامدن بی خبر ایمشلر وشوخدنصكره چشم لفظنی زیاده ایدن زائد ایلمش ونعمتدنصكره مال لفظنی زیاده ایدنلر صحیح نسخه‌لره مخالفت ایلمشلر برانداخت دنصكره وتلف كرد تركیبنی عطف ایدنلر بانندن ایلمشلر (نداند عبارتی ترك ایدنلر صحیح عبارتی ترك ایلمشلر * بیت * ابلهی كوروز روشن شمع كافوری نهد زود بینی كش بشب روغن نبشد در چراغ * ابلهی ابله صفت مشبهه‌در احمق معناسنه‌در ویاحرف وحدت كواسنده كه اودر (كه حرف رابط صفت وضمیر ابلهه راجعدر (روزروشن بیانیه‌در وظرف زماندر آیدین كونده دیمكدر (شمع كافوری بیانیه‌در شمع عربیده شبنك

رد ابن سید علی وسروری وكافی
رد شمعی
ردشمعی وكافی
ردسروری وشمعی وكافی
ردكافی

فتحی ومیمك كسریله بال مومندیرلراماعجم میمك سكونیله اوقور بند بومعنایه (صكر تعمیم ایدیلر (پس كافوری قیداحترازیدر یای نسبیله آق بال مومنه دیرلر (نهد فعل مضارع مفرد غائبدر نهیدندن نونك فتحی وكسریله لغتدر قومق معناسنه قومقدن مراد یاقمقدر (زود تیز دیمكدر یعنی یقین زمانده (بینی فعل مضارع مفرد مخاطبدر كوررسین دیمكدر (كش كافك فتحی وكسریله لغتدر اصلی كه‌در كافك كسریله لیكن شینی ضمیراله تركیب اولنجه قیاس فتحه تخصیص ایلمك ایدی زیرا ضمائرك ماقبلی بودیارده مفتوح اوقنور الاضرورت وزن ایچون ساكن اوقنور اما بعضیلر شذوذا كش اوقورلر اصلی كسری رعایتله شین معنی جهتندن چراغه مقید درچراغش تقدیرنده (بشب باحرف ظرف نباشده متعلق (روغن رانك ضمی وعینك فتحیله ایچ یاغندن غیری یاغه دیرلر اما ایچ یاغنه پیه دیرلر بای عجمك كسریله (نباشد فعل نفی استقبال مفرد غائب اولمازدیمكدر چراغ فتیله ده یانان آتشك اسمیدر امابونده شمعدان مراد درذكر حال وارادهٔ محل طریقیله (محصول بیت) برابله كه ایدین كونده یعنی كو به كوندز شمع كافوری یقسار یقین زمانده كور رسین كه چراغدانده یاغ اولماز یعنی ایچ یاغی ویابزریاغی یاقمغه قادراولمازقنده قالدی كه زیت یاغی وشیرلغان یاغی حاصلی بوبله اسراف ایلین احمق از زمانده شوبله مفلس وفقیر اوله كه اك اوجوز اولان یاغی یاقمغه قادر اولماز دیمكدر بعض نسخه لرده نباشد برینه نماند كلمش وشراحك بعضیسی انی اختیار ایلش و بعضیسی بومختاره دخل ایلمش كه تركیبدن ایلهك روغن یا قدیغی مفهوم دكلدر كه چراغنده روغن قالمیه دینله و بعضیسی امعان نظر ایلیوب مختاره معاون اولمش وخیلی اكثار كلام ایلمش لیكن طریق مكابره یه سلوك ایلمش فتأمل (كشك كافنی كسره یه تخصیص ایلین سمت شذوذه ذاهب اولمش * یكی از وزرای ناصح گفت ای خداوند مصلحت آن می بینم كه چنین كسا را وجه كفاف بتفاریق مجری دارند تادر نفقه اسراف نكنند * بعض نسخه ده ناصح یرنده نیك محضر واقعدر لیكن ناصح اولیدر (وبعضنده آن می بینم برینه انست دوشمش وبعضیلر بونسخه یی اختیار ایلمش وبعضیلراختیارینه اعتراض ایلمش لیكن اعتراضی مكابره در (وجه جهت وخرجلق (كفاف كافك فتحی وكسریله رزقه وازیغه دیرلر (باحرف مصاحبت (تفاریق تفریقك جمعیدرایری ایری یعنی كون بكون وياهفته بهفته ویاماه بماه دیمكدر مجری اسم مفعولدر افعال بابندن معین معناسنه (حتی بعض نسخه لرده عطف تفسیری طریقیله كلمش (تا حرف تعلیل (محصول تركیب) پادشاه سورك شوندن شوجراری دینجه ناصح وزرالك بری پادشاهه دیدی ای پادشاه مصلحتانی كورورمكه بونجلین مسرف ومتلفلرك وجه معیشتلرینی وجهت كفافلرینی دفعة الینه ویرمیه لر بلكه متفرق ازرازرو یرهلر یعنی كون بكون ویاهفته بهفته ویاماه بماه تعیین ایده لر تاكیم نفقه ده اسراف ایلمیه لر * اما انچه فرمودی از زجرومنع مناسب سیرت ارباب همت نیست یكی را بلطف امیدوار كردانیدن و باز بنومیدی خسته خاطر كردن * اما ادات استدراكدر مصلحت می بینم دن زجر ومنع عطف تفسیریدر سورمك وكیدرمك معناسنه سابقا پادشاهك سورك دیدوكنه اشارتدر (امیدوار امیدلی دیمكدر امید وامید تخفیف وتشدید ایله لغتدردیین لغو سویلمش (زیرا لغت عجمده تشدید ضرورت وزن ایچون كاورنته كه سابقا بیان اولندی (كردانیدن بونده ایلمك معناسنه دردوندرمك دیین خطا ایلمش (با حرف مصاحبت (ونومیدی نونك فتحیله وناامیدی مأیوس معناسنه دریای مصدریه ایله امیدسزلك دیمكدر (محصول تركیب) پادشاهم مصلحت بنم سویلدیكمدر امازجر ومنع كه یور دیكوز یعنی اول درویشی سورك

مختارابن سید علی و معترض شمعی

ومعاون مختاركافی ردشمعی

مختارابن سید علی ومعترض سروری

ردشمعی
اكن معتبرات لغات فارسیه دن شرفنامه ده (اره معروف كه ازاره بتخفیف نیزامند) دیوب ضرورت وزنه دائر برقید یوقدروبعض لغت معتبره ده دخی امید تخفیف وتشدیدایله مروی لغتدردیوب ضرورت لاقردیسی یوقدر (فتدبر) لطابع

شوندن بیوردیغکزار باب همتك اخلاقنه واصحاب کرمك شانلرینه مناسب ولایق دکلدر
بر یسنی برکره لطف واحسانله امیدوار ایدوب تکرار امید سزلکله خسته خاطر و پریشان
درون ایلمك حاصلی سنك کبی صاحب لطف وکرم پادشاهلره سزاوار وملایم دکلدر برفقیری
برکره احسانله مسرورصکره زجر ومنعله مأیوس ومغموم ایلمك (الله تعالی رحمت ایلسون
بویله وزیرلره * بیت * روی خوددراطماع بازنتوان کرد *چوبازشد بدرشتی فرازنتوان کرد *
(روی باحرف صله نتوان کرده متعلق (روی خود لامیه در (اطماع افعال
بابندن مصدردر بر کیمسه یی طمعه دوشرمك (بازنتوان کرد ترکیبله فتح معناسنه دریعنی اچق
کرد بونده کردن معناسنه در (نتوان کرد اکثر یرلرده عدم امکاندن کنایه در اما بونده عدم جوازدن
عبارتدر (جوادات تعلیل بازشد اچلدی دیمکدر بنای مفعول معناسنه (بدرشتی باسببیتی متضمن
حرف مصاحبت (درشت دالك ورانك ضمه لریله اری دیمکدر که عربجه خشن دیرلر صفت
مشبهه در مقابلی نرم در(ویا حرف مصدردر (فرازفانك فتحی وکسریله بونده بندواغلاق
معناسنه در (نتوان کردینه سابق کبی در (محصول بیت) کشی کندی یوزینه یعنی کندینه
اطماع قپوسنی یعنی خلق کندینك لطف واحسانینه طمعه دو شرمك بابنی اچمامق کرك
حاصلی خلقی کندینك جودو کرمنه طمعکار ایلمامك کرك اما چونکه باب اطماع مفتوح اولدی
یعنی چونکه خلق کندینك سخا وکرمنه طامع وامید وار ایلدی خشونت وجفا ایله اول بابی
سد ایلمك جایز دکلدر (حاصلی خلق اولدن لطف واحسانینه معتاد وامید وار ایلمامك کرك
اما ایلدکدنصکره زجرومنعله خسته خاطر و پریشان درون ایلمامك کرك بازایکی مصرعده
بله مفتوح معناسنه دردیمکده نظروار (فرازی کسرفایه تخصیص ایدوب ایکی معنایه کلور
بری یوکسك و بری یوقش معناسنه وکاه اولور که انکله منع واغلاقدن کنایت اولور دینلر
کسره یه تخصیصده و یوکسك دیمکده ومنعدن کنایه در دیمه لرنده افترا ایلمشلر (ومصراع
اولك معناسی کندویوزوکه امیدلو امید قپوسنی کوجله اچق ممکن دکلدر یعنی سندن بلا رضاء رد ن سید علی وسروری
رنسنه المق ممکن دکلدر مکرسن احسان ایده سین دیین بر یلاق یول معنای بیتدن ابراق کتمش وشمعی وکافی
فراز بونده بسته ومغلق معناسنه در دیین فتی مغلق سویلمش (نتوان کرد عبارتی ایتمکه ردابن سید علی وسروری
مجال یوقدر ممکن دکلدر دیمکدر دیین ناممکن سویلمش (نتوان کرد عبارتنده ابن سید علی رد شمعی
مبالغه واردیمش وسروری معنای مبالغه یی انکار ایلمش لیکن انکاری منکردر * قطعه * رد کافی
کس نبیند که تشنکان حجاز * باب آب شور کرد آیند * که حرف بیان حجازدن مراد مکه وحج رد کافی
اولمغه قابلدر نتکه بو کتابده نیچه یرده ایکیسندن حجازله تعبیر بیورمش (باحرف صله لب بونده
کنار معناسنه در آبه اضافتی لامیه در (وشوره بیانیه (شوردن بونده توزلی و ککرك مراددر (کرد کاف
عجمك کسریله ورانك سکونیله افندده کرمی و اطراف معناسنه در (و بعض لفظك ترکیبله جمعیت
معناسنه ده کلور مثلا کرد آمد دیرلر جمع اولدی معناسنه وکرد آیددیرلر جمع اولور معناسنه
(محصول بیت) کیمسه کورمز که حجاز تشنه لری یعنی کعبه یولینك صوسوزلری اجی صو کنارینه
جمع اولورلر یعنی شور صو کنارینه جمع اولد قلرینی کیمسه کورمشدر هرنقدرکه
تشنه ومتعطش اولورلرسه ده * هر کجا چشمهٔ بود شیرین * مردم ومرغ ومور کرد ایند *
چشمه بکار معناسنه در و یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل (بود فعل مضارع مفرد غائب
اولوردیمکدر شیرین طاتلی دیمکدر (مورقرنجه (محصول بیت) هریرده که بر طاتلی بکار اوله اوزرینه
مردم ومرغ ومور جمع اولورلر حضرت شیخ وزیر جانبندن پادشاهه خطاب ایدوب بیورر که
پادشاهم سز ماء معین وچشمهٔ شیرین حکمنده سز لایق اولان اولدر که احسان وکرمکه تشنه دل

فقرا آب جودکدن وسحاب لطفندن سیراب اولوب برفردی مظهر حرمان واقع اولمیه
بلکه هر کس علی قدر حاله سخاء کرمکدن فیض یاب اوله * بیت * مرغ جایی برد که چینه بود *
* نه بجایی رود که چه نبود * بعض نسخه ده پردبینه رود واقعدر (جایی یا حرف وحدت (پرد باء
عجمك ورانك فتحه لر یله فعل مضارع مفرد غائب اوچار دیمكدر (مرغ مبتدا وپرد خبری (که حرف
بیان ویارابط صفت (چینه جیم عجمك کسری یله قوش یمه دیرلر (نه حرف نفی معناده روده
مقیددر نرود تقدیرنده فعل نفی غائب کتمز دیمكدر (بجایی باحرف صله نروده متعلق (ویا حرف
وحدت (که سابق کبیدر (چه جیم ضرورت وزن ایچون برمقدار مداولور که تلفظده بریا تولد
اولور که مصراع اولده چینه بوده تجنیس مرکب اولور مذکور یائی کاتبده اثبات ایدوب
چی یازنلر ضرار شعردن بی خبر ایمشلر (محصول بیت) مرغ بریره اوچار که انده قوش یمی اوله ردشمعی وکافی
یعنی دیره جك دانه اوله بریره کتمز که هیچ نسنه اولمیه یعنی چینه اولمیان یره اوچوب کتمز (چی
لفظی چه کبی نسنه معناسنه در دیین ظاهر درکه یاله ویاسز لغت طوتارمش بوندنصکره
اخرنده کی یا ضرورت وزن ایچون اشباع ایتمکدن حاصل اولور دیدیکی نوع تناقص شکلیدر
منه سنده چی چیز معناسنه دریاله دیین ترادف شکلین اعتبارنده سهو ایلمش * حکایت * یکی ردکافی
از پادشاهان پیشین در رعایت مملکت سستی کردی ولشکر بسختی داشتی چون دشمن صعب ردشمعی
روی نمود همه پشت بدادند * پادشاهان پیش اضافتی یانیه در (پیش اوك (ویا حرف نسبت (ونون
حرف تأکید نسبتدر اولکی دیمكدر (رعایت مملکت مصدرك مفعوله اضافتیدر برمضاف تقدیریله
اهل مملکت دیمكدر (سستی سست سینك اولك ضمی وثانینك سکونیله کوشك معناسنه در
(امابونك کبی یرلرده اهمال وتغافلدن کنایه درویاسی حرف مصدردر (کردی یا حرف حکایت
شکردررعایته معطوفدر (بعض نسخه ده لشکردنصکره بر آیازمش علامت مفعول (بسختی
باحرف مصاحبت داشتی یه متعلق (سخت سینك فتحی وخانك سکونیله قتی معناسنه در (ویا حرف
مصدر (داشتی یا حرف حکایه طوتاردی دیمكدر (چون ادات تعلیل (دشمن صعب یانیه روی
نمودك مقدم مفعولیدر (همه ادات تأکیددر عربیده جمیع کبی (پشت باء عجمك ضمیله ارقه
دیمكدر (بدادندك متقدم مفعولیدر ارقه ویردیلر دیمكدر (محصول ترکیب) حضرت شیخ
بیورر که بزم شمدیکی زمانه مز پادشاهلرندن اول برپادشاه اهالیٔ مملکت رعایتنده تقصیر وتغافل ردسروری
واهمال ایدردی واشکری شدت ومحنتله طوتاردی یعنی علوفه لرینی ویا القلرینی وسائر رسوم
واو آزمنی ویرمزدی حاصلی ذلیل وزبون طوتاردی پس چونکه دشمن بوکه ظاهر وهویدا
اولوب یوز کوستردی یعنی بونکله جنك ایلمکه کلدی جمیع عسکر ارقه ویروب بوندن اعراض ایلدیلر
سلاطین عثمانیه دن یلدرم خان بایزیددن اعراض ایلدکلری کبی شراحك برسی یکی لفظی مبتدا ردشمعی
وپادشاهانی اکه بیان وپیشین عبارتنی صفت پادشاهان طوتوب خبر مبتدا ذکرینی اهمال ایلمش
ظاهردر که خبری سستی کردیدر (دررعایت مملکت اولانده که حرفی کاتب ایلین عجب معنی ملاحظه ردشمعی وکافی
ایلدی کردی عبارتنك معناسنی ایلدی وداشتینك طوتدی دیدیلر یاء حکایه معناسنی رعایت ایتمشلر
* بیت * چو دارند کنج از سپاهی دریغ * دریغ ایدش دست بردن بتیغ * دارندك فاعلی سلاطین
وحکامدر (کنج بونده مالدر خزینه معناسنه ده کلور (دریغ بونده اسرکمك وقصغنمق
معناسنه در (دریغ ثانی حیف معناسنه در (ایدش شین ضمیر سپاهی یه راجعدر (دست بردنك
مقدم مفعولیدر ایلتمکدن مراد صونمق واوزاتمقدر (بتیغ باحرف صله (محصول بیت) چونکه
سلاطین وحکام سپاه واشکردن خزینه ومالی اسرکرلر (یعنی امساك ایدوب رعایتلرنده تقصیر
ایدرلر سپاه وعسکرده ده لازم کلدکده قلجه ال اورمق یعنی جنك ایلمك حیف ودریغ کلور اکر

(در بغی بیله حیف معناسنه طوتنلر غلط ایلمشلر (اولیکی در بغی منعله شرح ایدنلرده
معنای مطابقیله شرح ایلمشلر * یکی را ازانان که غدر کردند باهش دوستی بود * یکی را
راحرف تخصیص رایی ترك ایدنلر بی وجه ترك ایلمشلر (انان جمع اندر که اسم اشارتدر
(که حرف رابط صفت (غدر غین معجمه نك فتحی ورانك سکونیله ترك وفا معناسنه در (با
حرف مصاحبت (منش شین ضمیر یکی یه راجعدر (دوستی یا حرف مصدر (محصول ترکیب)
اول ترك وفا ایدنلردن برینك که بنمله دوستلغی وار ایدی * ملامتش کردم وکفتم دونست
وناسپاس وسفله وحق ناشناس که باندك تغیر حال از مخدوم قدیم خرد برکردد وحقوق نعمت
سالیان درنوردد * ملامتش ضمیری یکی یه راجعدر بعض نسخه ده ضمیر بولنمادی اولماسی
اولیدر ارل اشنام اولنی اوم وسرزنش ایلدم (دون الحق معناسنه دز یعنی یراماز (پس ضد
فوق دیبن الخق قاچمش (ناسپاس کفران نعمت معناسنه در سفله ضم و کسر سینله الچقدر
دون معناسنه (حق ناشناس (وناحق شناس طوزاتمك حقنی بلمز کفران نعمت معناسنه (حاصلی
مذکور الفاظ متقارب المعانیدر (که اصلنده آن که در (که حرف رابط صفت (باندك باسببیتی
متضمن حرف مصاحبت (برکردده متعلق (تغیر حال لامیه (بعض نسخه ده باندك مایه تغیراه
(مایه ماده وسرمایه معناسنه در (ازمخدوم قدیم برکردده متعلق بیانیه در (برکردد دونه یعنی
یوزین چویره حاصلی اعراض ایلیه برجع ایله تفسیرایلین بوکلمنك معناسنی بلمزایمش (حقوق
نعمت لامیه در (سالیانه اضافتدن بویله در (یاحرف نسبت (والف ونون ادات جمعدر شذوذ
طریقیله (درحرف تأکید (نوردد نونك فتحی وضمی وواوك ودال اولینك فتحه لریله فعل
مضارع مفرد غائب فاعلی برکردد کده بولنکده یکی یه راجع ضمیر در (محصول ترکیب) بنمله
دوستلغی اولان قاچقینك برینی لوم وسرزنش ایلدم ودیدم الچقدر ودنی وکفران نعمت
وطوز اتمك بلمز وناشاکردر اولکه ازاجق سرمایه تغیر حال سببیله کندی مخدوم قدیمندن
روکردان اولوب اندن اعراض ایلیه ونیجه ییلق حقوق نعمتی طی ایدوب ضایع ایلیه وکفران
نعمت طریقنه زاهب وسالك اوله * کفت اکر بکویم معذور داری * لوم ایلدیکم سپاهی
دیدی (اکر بوقضیه نك اصلنی بیان وترك وفا ماجراسن عیان ایلرسم بنی معذور طوتوب
البته لوم ایلمزسن * شاید که اسبم بی جو بود ونمدزین درکرو وسلطان که بزر باسپاهی بخیلی
کندباوبجان جوانمردی نتوان کرد * شاید فعل مضارع مفرد غائبدر شایدندن استفهام
انکاری طریقیله لایقمیدر دیمکدر فاعلی این حاله راجع تحتنده ضمیردر (که حرف بیان (اسب
فتح همزه وسکون سینله وباء عربیله ات دیمکدر فرس معناسنه (جو جیمك فتحیله اربه دیمکدر
(نمدزین لامیه در (نمد مطلقا کچه یه دیرلر (وزین زانك کسریله اکر معناسنه در که عربجه سرج
دیرلر (نمدزیندن مراد اکر کچه سیدر که زمان سابقده تکلتی اولماز ایمش بلکه بر کچه یی قات قات
ایدوب اکر التنه تکلتی یرینه قورلر ایمش ومنزله وارنجه اولوب کلم وزیلی یرینه التنه دوشرلر ایمش
پس سپاهی دیرکه مناسبمیدر که اکر کچه سی که اتمه دوشنوردم (رهنده اوله (کرو کاف عجمك
کسری وزانك فتحیله رهنه دیرلر (که حرف رابط صفت (بز ربا حرف ظرف زر بولنك کبی
یرلرده مطلقا اقچه معناسنه در (باحرف صله (سپاهی یا حرف نسبت عسکری دیمکدر (بخیلی
یاحرف مصدر (کند فعل مضارع مفرد غائب بونده ایلیه دیمکدر باحرف صله (واوضمیری
سلطانه راجعدر (جوانمرد الفاظ مشترکدر بهادر له سخی و کریم ینده (ویاحرف مصدر (پس
بهادر معناسنه اولورسه بجانك باسی حرف مصاحبت اولور اما جود وسخا معناسنه اولورسه
حرف صله در ونکل وجهده (نتوان کرد ایلك اولماز دیمکدر عدم جوازدن کنایتدر (محصول ترکیب

رد ابن سید علی وشمعی
رد سرور بی وکافی
رد جمیع شراح

رد سروری

رد سروری

معهود كرشته بيورر لايقمدركه آتم اربه سز واوتلقسزاچ وذليل زبون اولدواتمه دوشنديكيم
اكر كيجدسى برمقدار دين ايچون مرهون وپادشاه كه خزينه ومال خصوصنده عسكره بخل
وامساك ايدوب وظيفه لريني وبخششلريني وسائر رسوم ولوازمني محلنده و يرميه اكا جان ودل ايله
بهادرلك وفدايلك ايلمك اولمازويا انك يولنه جان بذل وفدا ايلمك اولماز حاصلي انك اوغورينه
رد جميع شراح
جان وباش ويرمك جائز دكل (نمد زين اضافتله اكر كيجه سيدر دالك سكونيله نكاتي معناسنه در
ردكافی
رد ابن سيدعلی
دينلر لفظده ومعناده خطا ايلمشلر (شايد كه اسب بى جوبود عبارتنى كلام اخباريه حمل
ايدوب احتمالات بعيده ايله تأويل ايدوب اكثار كلام واطناب مقال ايدن ابشى وكوجى اولمديغندن
بوليغن سويلرمش * بيت * زربده مردسپاهى راتا سر بنهد * وكرش زرندهى سر بنهد
درعالم * زربونك كبى برلرده اقجه يه والتونه شاملدر سكه لى اولدقلرى تقديرجه (باحرف تأكيد
(وده دالك كسريله فعل امر مفرد مخاطبدر ويرديمكدر دهيدندن دادندن دكل (زر بدهك
مفعول اولى (ومرد مفعول ثانيسى اردىمكدر بهادر معناسنه تركيده ده كاه بهادره اردرلر حتى
ارلك ايلدى ديرلر بهادرلك معناسنه (سپاهى يه اضافتى بيانيه در (ورا ادات مفعول (تا
ردسروری
حرف تعليل (سر بنهدك مقدم مفعوليدر (وكرش اصلنده واكرشدر ضرورت وزن ايچون تخفيف
ردكافی
قلندى شين مردسپاهى يه راجعدر زرندهينك مقدم مفعوليدر (ندهى فعل نفى استقبال مفرد
مخاطبدر (سر بنهدك مفعول صريحى (ودرعالم غير صريحى (درحرف صله در (محصول بيت) بهادر
سپاهى يه التون واقچه ومال واسباب وآت دخى طون وير (حاصلى التفات ورعايت ايله تاكيم سكا منقاد
ومطيع اولوب قبوك بكليه ولازم كليجك يولكه واغورېكه جان وباش فدا ايليه (حاصلى رعايت ايله كه
سكا مخصوص اوله واكرمرد سپاهى يه مال واسباب ويرمزسك قپوك بكلمز (وسنى قيوب باشين
الوب ترك ديار ايدرديمكدر روزمره لرنده سردار عالم نهاد درلر باشين الوب كتدى
وسر درعالم بنهد باشين الوب كيدز ديجك يرده (حاصلى ترك ديار ايتمكدن كنايه در (بنهد برينه
بايله نهد يازان نونله عجب طبع سقيم ايمش (وبويله يازانلرك افسانه سيله تقيد ايلين غريب
قوى دماغه مالك ايمش الله قوت ويره * بيت * اذا شبع الكمى يصول بطشا * وخاوى البطن
يبطش بالفرار * شبع فعل ماضى مفرد مذكر غائبدر فتح بائيله طويسه (كمى بهادره ديرلر
شجيع كبى (شبعنك لفظا مرفوع فاعلدر (اصلى كيى در ادغام اولمغله كمى اولدى (يصول
فعل مضارع مفرد مذكر غائبدر هجوم وحمله ايدر ديمكدر جزاء شرطدر (بطشا يصول نك
مفعول مطلقيدر (قعدت جلوسا كبى خاوى اسم فاعلدر لفيف مقروندن خالى معناسنه (يعنى
بوش بطن لفظا مجرور مضاف اليه قرن ديمكدر (شكم معناسنه (يبطش فعل مضارع مفرد مذكر
غائبدر ضرب بابندن (يصول معناسنه حمله وهجوم ايدر ديمكدر (باحرف مصاحبت (يبطش يه
متعلقدر (فرار كسر فايله قاچمقدر كريز معناسنه (محصول بيت) چونكم دلاور طوق اولسه يعنى
آج اولمسه (حاصلى غنى اولسه فقير اولمسه عدويه شدتله ياپشور (وزياده هجوم وحمله ايدر
اما قرنى بوش اولسه يعنى آج اولسه حاصلى فقير ومفلس اولسه عدويه پك ياپشمز (بلكه همان
باشين قورتارمغه مقيد اولور انجق (حاصلى محكم صواش ايدمز زيرا اسبابى و آياتى و براغى
رد شمعی
يرنده دكل (فرار ايله حمله وهجوم ايدر ديمكدن مراد كاه كارزار وهنكام پيكارده دشمنه جان
وكوكلدن وارماز (زيرانه آننه اعتمادى وارونه براغنه (مصراع ثانيده اسم فاعل يرينه مفاعله
بابندن فعل ماضى ايراد ايلين وبطن لفظنى اكا مرفوع فاعل طوتوب اذا خاوى البطن تقديرنده
كندى زعميله تقدير ايلمش زيرا بولغت مفاعله ده مستعمل دكل مصراع ثانينك معناسى چون
بهادرك قرنى اچ اولسه قاچمغه محكم طونار يعنى قدرتى اولمسه جنكده اصلا طاقت كتوره بوب

فرار ایدر دیین معنای حقیقتدن فرار ایلمش * حکایت * یکی ازوزرا معزول شد و بحلقهٔ
درو یشان در آمد و برکت صحبت ایشان دروی اثر کرد وجمعیت خاطرش دست داد *
(باحرف صله (وحلقه حانك فتحی ولامك سکونیله انسانده مستعملدر ولامك فتحیله غیرده
درویشانه اضافتی لامیه در (برکتدن بونده مراد مبارکلك دیمك معناسنه صحبته اضافتی لامیه در
وصحبتك ایشانه مصدرك مفعوانه و یافاعلنه اضافتیدر (در حرف صله (وری واوك فتحیله
وزیره راجع ضمیر غائبدر (محصول ترکیب) وزیرلردن بریسی معزول اولدی ودرو یشلر حلقه سنه
یعنی مجلسنه داخل اولدی وانلرك مصاحبتی برکتی اکا تأثیر ایلدی وجمعیت خاطر ده اکا ال ویردی
(یعنی دنیا جیفه سنه التفاتدن خلاص واکا تعلق وتلبسدن آزاد اولدی * ملك بار دیکر
برودل خوش کرد وعمل فرمود قبول نکرد وکفت معزولی به که مشغولی * (برواصلنده براوایدی
وصلاله همزه ساقط اولمشدر (برحرف استعلا (ویاحرف صله (واو ضمیری وزیره راجعدر (دل کردك
مفعول اولی (وخوش مفعول ثانیسی (تقدیری داش خوش کرد درشین ملکه راجع اولور
(وعمل یعنی عمل وزارت (معزولی یاحرف مصدر (که من تفضیلیه معناسنه در (مشغولی یاحرف
مصدر (محصول ترکیب) پادشاه وزیر اوزرینه ویا وزیره بردخی کوکلنی خوش ایلدی (یعنی
کدورت غضب وتیره کئ خشمی کیدوب وزیره صاف دل اولوب ینه وزارت عملنی وخدمتنی
بیوردی (یعنی تکلیف ایلدی (وزیر قبول ایلدی ودیدی معزوللق مشغوللقدن یکدر (یعنی
زخارف دنیا ایله آلوده وقیودیله پریشان حال ومتشتت البال اولمقدن کوشهٔ فراغت اختیار ایدوب
قیودوتفرقه دن آزاد والام وبلیاتندن آسوده اولمق اولی واحرادر * رباعی * آنان که بکنج عافیت
بنشستند * دندان سك ودهان مردم بستند * (آنان آنك جمیدر انلردیمكدر (كه حرف رابط صفت
(بکنج باحرف ظرف (کنج کاف عربك فتحیله بوجاقدر که عرب زاویه در (عافیته اضافتی بیانیه در
(عافیت الله تعالی قراندن بلایی دفع ایلمکه دیرلر دندان دیشه دیرلر که عربجه سن دیرلر سینك
کسریله ونونك تشدیدیله (سکه اضافتی لامیه در (سك سینك فتحی وکاف عجمله کلب دیمكدر
(دهان الفله والفسز آغزه دیرلر (محصول بیت) شونلر که عافیت وفراغت کوشه سنده
اوتوردیلر (یعنی خلقدن منقطع اولوب کنج عزلت اختیار ایلمشلردر (دندان کلب عقور
موذی ناسك شر و زندن کنایه در دهان مردم بدکو بستند بغلادیلر (یعنی کوشهٔ
تقاعد اختیار ایدنلر خلقك موذیلرندن وغیبت کوو بدکوی دمدن خلاص اولوب سالم اولدیلر
عافیت پرینه قناعت یارانلر ناموزون یازوب خطا ایلدی * کاغذبدر یدند وقلم بشکستند *
وزدست وزبان حرف کیران رستند * کاغذ کاف عربی وغین مفتوح معجمه وذال معجمه ایله
مشهور عربجه قرطاس دیرلر (بدر یدندك مقدم مفعولیدر (باحرف تأکید (دریدند فعل ماضی
جمع غائبدر یرتدیلر دیمكدر (قلم معروف بشکستندك مقدم مفعولیدر (زبان حرف کیران
لامیه (حرف کیر وصف ترکیبیدر کشینك عیبنی ونقصاننی طوتیجی دیمكدر الف ونون ادات جمعدر
(محصول بیت)عافیت بوجاغنده اوتورانلر کاغد ودفتری پارەلیوب قلمی شکست ایلدیلر یعنی
عالم ظاهرده جمیع عوایق وعلائقنی وبه بی ترك ایدوب دنیا ومافیهادن ال چکوب فارغ البال
وآسوده حال اوتوردیلر حاصلی هرنسنه دن آزاده وسالم اولوب حضور ایلدیلر دخی بدکویلر وعیب
بینلر الندن ودیلندن قورتلدیلر یعنی کوشهٔ فراغت اختیار ایلمکله عیب بین وغیبت کویلر شر
وحسدندن خلاص بولدیلر حضرت شیخك بیوردیغی نادر واقع اولور زیرا خلقك دیلندن انبیا
واولیا بیله خلاص بولماز دکل که عباد وزهاد * ملك کفت هراینه مارا خردمندی کافی باید که
تدبیر مملکت را شاید * هراینه البته (خردمندی یاحرف وحدت کافی بونده مقبول معناسنه در

رد جمیع شراح
رد کافی
رد ابن سید علی
رد سروری
رد کافی بحر وافر
رد شمعی
متشتت پریشان دیمكدر
تفعیل بابندن اسم فاعلدر
سعد

رد ابن سید علی

عجم بسند دیرباء عربیله (باید فعل مضارع مفرد غائب کرك دیمکدر (که حرف رابط صفت (تدبیر مملکت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (ورادات مفعول (شاید فعل مضارع مفرد غائبدر شایدندن (محصول ترکیب) پادشاه دیدی البته بز برعاقل ومقبول وزیر کرك که تدبیر مملکته لایق اوله یعنی امور سلطنته وتدبیر مملکته شایسته وسزاوار برعاقل ودانا وصدر وزارته مستحق برمرد کارازما کرك * کفت نشان خردمند دانی انست که بچنین کارها تن در ندهد * خردمند کافی بیانیه (که حرف بیان (بچنین با حرف صله (تن مرادوجودی وذاتیدر (درحرف تأکید (ندهد فعل نفی استقبال مفرد غائب ویرمیه دیمکدر یعنی بویله ایشلره کیرمیه دیمکدر (محصول ترکیب) وزیر پادشاهه دیدی خردمند کافینك نشانی وعلامتی اولدر که بویله ایشلره کندینی ویرمیه یعنی امور سلطنته وتدبیر مملکته اختیاریله داخل اولمیه حاصلی عاقل ودانا اولدر که بونجلین ایشلره قارشمیه وکندینی بویله دشوار مصالحه اختیاریله کرفتار ایلیه * بیت * همای برهمه مرغان ازان شرف دارد * که استخوان خورد وجانور نیازارد * همای طیر معروفك اسمیدر که سابقا بعض خواصی بیان اولدی ایدی (ازان ادات تعلیلدر لاجل معناسنه (شرف رفعت معناسنه در (دارد فعل مضارع مفرد غائب وارلقدن عبارتدر (که حرف تعلیل ویا حرف بیان (استخوان همزه نك وتانك ضمی وسینك سکونی وواو رسمیله کمك معناسنه (جانور جان روح حیوانی (وورادات نسبتدر جانلی دیمکدر (جانورنونك سکونیله اوقنور (نیازارد فعل نفی استقبال مفرد غائب لازم ومتعدی کلور بونده متعدیدر انجتمز معناسنه (محصول بیت) مرغ همای انکچون جمیع طیورك اوزرینه شرف طوتار یعنی انکچون شرفی وار دیمکدر که استخوان ییر وجانلی حیوانلری انجتمز سائر دوات مخلب کبی حاصلی سائر قاینقلی برنجی جنسی طوغان کبی شاهین کبی طیورك بعضی شکار ایدر وانکله معاش ایدر اما هما استخوان ایله قانع اولوب جانلی جنسنی آزار ایلمز استخوان ایله قناعتنده اختلاف ایلدیلر کیمی دیدیکه بیره قریب اینزوکمك کوردوکی یرده منقاریله قپار وهوایه ایلدوب اکل ایدر زیرا ایقلری بوقدر که یرده یورویه سائر حیوانات کبی وکیمی دیدیکه ینان استخوانك توتونیله قناعت ایدر وبعضیلر دیدیلر که منقارنده برخاصه وار کمرکی منقارنه الدقده منفتت اولور (یعنی طاغیلور (والعهدة علی الراوی شویله روایت اولنور که همانك دریسی اله کیرمز بلکه صحرای خطا وختنده ودشت قبچاقده وهندستان اطرافنده اولوسنی بولورلر تحصیلم زماننده شام شریفده برعجم بازارکاننده کوردم شکررنك اولور مثلا صقصغان شکر رنك اولسه همایه بکزردی * مثل * سیاه کوش را کفتند ترا ملازمت صحبت شیر بچه وجه اختیار افتاد کفت تا فضله صیدش میخورم وازشر دشمنان در پناه صولتش زندکانی می کنم * سیاه کوش قره قولاق دیدکلری حیواندر که ارسلانه ملازمت ایلر ایکی قولاغی بله سیاهدر پارس دکلی اولور (را ادات مفعولدر (ملازمت صحبت شیر اولکی اضافت مصدرك مفعولنه درو ایکنجی لامیه در ویا اولکی کبی (تا حرف تعلیل (فضله ارتقه یعنی زیاده قلانه دیرلر صیده اضافتی لامیه در (شین ضمیر شیره راجعدر (میخورم ییم دیمکدر (پناه اسمدر صقندجق معناسنه صولته اضافتی بیانیه در پناهیدن معناسنه در اسم مصدردر دیو اضافتی لامیه در دیین مجازه ارتکاب ایلمش بلاضرورت (زندکانی در اکدر حیات معناسنه (محصول ترکیب) (قره قولاغه دیدیلر سکا ارسلانك صحبتنه ملازمت نه وجهله اختیار واقع اولدی قره قولاق دیدی تا کیم شکار ایلدیکی حیوانك کندیدن باقی قلاننی ییم ودوشمنلر شرندن انك صولت وشدتی

رد سروری

صغینه جاننده کچوب دیرلك ایلیم بومثلی حضرت شیخ پادشاهله وزیره نسبت ایراد ایلمش ☼ کفتند کنون که بظل حمایتش درآمدی و بشکر نعمتش اعتراف کردی چرا نزدیکتر نیایی

تا بحلقهٔ خاصانت درآوردو از بندكان مخلصت شما * دركه حرف بيان با حرف صله (ظرظانك كسرى ولامك تشديديله كولكه در (حمايت حفظه ديرلر اضافتى بيانيه در (شين شيره راجعدر (درآمدى درحرف تأكيد (وبا حرف صله (شكر نعمت مصدرك مفعولنه اضافتيدر (نزديك نونك فتحيله يقين ديمكدر قريب معناسنه (تا حرف تعليل (باحرف صله (حلقهٔ خاصان اضافتى بيانيه (درحرف تحسين كلام (آوردواوك ورانك فتحه لريله كتوره ديمكدر آوريدندن اوردندن دين غلط سويلمش (بندكان مخلص بيانيه (محصول تركيب) قره قولاغه ديديلر شميديك ظل حمايته داخل اولدك وشكر نعمتنه اعتراف ايلدك نچون شيره يقينرق كلمزسين تاكه سنى خاصلر مجلسنه ادخال ايده ومخلص بنده لردن عد ايليه يعنى بويله ايكن سبب ندركه بوسعادت ودولته وصول ممكن ايكن هركز يانته تقرب ايلميوب ايراقدن سير ايجيسين * كفت همچنان از بطش اوايمن نيستم * همچنان انجلين ديمكدر كذلك معناسنه يعنى شيرك اخلص بنده لرندن وشاكر نعمتندن ايكن صولت وشدتندن وبطش وغضبندن مأمون وبى بالذكلم جائزدركه بركون قهرو خشمنه مظهر دوشوب بنى هلاك ايليه على الخصوص كه اج اوله * بيت * اكر صدسال كبر آتش فروزد * اكر يكدم درواقتد بسوزد * كبر كاف عجمك فتحيله آتش پرسته ديرلر عرب مجوسى دير جمعى مجوس كلور (فروزد فانك ضمه لرورانك له وزانك فتحيله افروزيدندن يالكاندرمق يعنى ياقمق معناسنه همزه ايله وهمزه سز لغتدر (بسوزد با حرف تأكيد (سوزد فعل مضارع مفرد غائب لازمله متعدى بيننده مشتركدر لازم اولنجه فاعلى كبردر متعدى اولنجه فاعلى آتش ومفعولى كبرا اولور (محصول بيت) اكر يوز ييل كبر معبودمدر ديو آتشه دائما تعظيم وتبجيل ايدوب آتشكده يه اودونلر دوكوب برنفس سويندرمسه فائده ايلمز زيرا اكر برنفس آتشك ايچنه دوشرسه ياناروياخود آتش انى يقار يعنى آتشه تعظيم ايلدى ديوانى اسركه مز بس سلاطينده بويله در مثلا يوز ييل خدمتنده پروانه اولوب يانسك وياقلسك ادنى رنجش خاطر سببيله سكا قيار * افتدكه نديم حضرت سلطان زربيابد وباشدكه سر برود * افتد واقع اولور ديمكدر (نديم بونده مصاحب معناسنه در (سر برودك تقديرى سرش برود در (محصول تركيب) واقع اولوركه پادشاه حضرتنك نديمى التون واقچه واثواب وآت وطون بولور (يعنى كاه اولوركه جودوكرمه ولطف واحسانه مقارن اولور وكاه اولوركه باشى كيدر (يعنى مظهر قهر وغضب اولور وباشدن چقار * وحكما كفته اند از تلون طبع پادشاهان برحذر بايد بودكه كاه بسلامى برنجيد وكاه بدشنامى خلعت دهند * تلون تفعل بابندن مصدر دردراودرلو صورواشكاله كيرمكدر (محصول تركيب) حكما وعقلا ديمشلردر پادشاه اهلرك طبعى تلوننددن حذر اوزره اولمق كرك يعنى مختلف احواللرندن وتغير مزاج واطوارلرندن اجتناب ايلمك كركه كاه اولوركه برسلام سببيله رنجيده خاطر وپريشان درون اولورلر وكاه اولوركه بردشنام سببيله خلعت ونعمت احسان ايدرلرحاصلى مزاجلرينى آكلامق كرك * وكفته اند ظرافت بسيار هنر نديمانست وعيب حكيمان * محصول تركيب) دخى حكما وعقلا ديمشلركه چوق ظرافت وحشراق مضحكلك ومسخره لك هنزيدر (يعنى انلره مخصوص كاردر اما عقلا وحكما وعلماقتنده زياده شوخلق وشاطرلق زياده عيب ومحض نقصاندر ليكن احيانا ظرافت وزاكت وكشاده طبع ودروناولق عيوبدن معدود دكل بلكه دائما عبوس الوجه وغمناك شكلى اولمق محل طعن ومقام تشنع اولور وفى الحقيقه مذموم حالدر * بيت * تو برسر قدر خويشتن باش ووقار * بازى وظرافت بنديمان بكذار * تونك ضمى تمام اشباع ايلمك كركه واو ملفوظ اولوب شعر دوزين اوله در (سر بونده سودا وهوا معناسنه در (قدر مقدار معناسنه در تقديرى برسر حفظ قدر در (ووقار قدره معطوف (بازى وظرافت بكذارك مفعول صريحلريدر

نزدك نونك فتحى وزانك سكونى ودالك كسريله در *

رد سرورى

(و بندیمان غیر صریحی (ها حرف تأکید (کذار کاف عجمك ضمیله فعل امر مفرد
مخاطب قودیمکدر یعنی ترك ایله (محصول بیت) سن کندی قدرك حفظی سوداسنده
و وقارك صیانتی هواسنده اول یعنی مقدارکی و وقارکی رعایت اوزره اول واو یونی
وظرافتی وسخریه ونزاکتی ندیملره قو یعنی انلره حواله ایله زیرا بو کار انلره سزاواردر * حکایت *
* یکی از رفیقان شکایت روزکار نامساعد بنزدیك من آورد که کفاف اندك دارم وعیال بسیار *
رفیقان رفیقك جمعیدر بواداتلر دیمکدر (شکایت روزکار لامیه (ونامساعده اضافت بیانیه
(باحرف صله (نزدیك قت معناسنه درعند کبی (منه اضافتی لامیه در (آورد فعل ماضی مفرد غائب
فاعلی یکیدر (که حرف بیان (کفاف کافك فتحیله رزق دیمکدر (اندك آز دیمکدر قلیل
معناسنه (عیال عینك کسریله فقرا دیمکدر جمع عیلدر عینك فتحی ویانك کسریله جیاد جیدك
جمعی اولدیغی کبی ایلر دیمکدر (عیال فرزند ودختره تخصیص ایلین یکلمزمش
رد شمعی
(محصول ترکیب) حضرت شیخ بیورر رفیقلردن بری روزکار نامساعدك شکایتنی بنم قتمه
کتوردی یعنی بکا زمان غدارك وایام مکارك عدم موافقتندن شکایت ایلدیکه قوت وزادم از
وعیال وخورندم چوقدر دیو عیال کشینك اوزرینه نفقه سی لازم اولانه دیرلر * وطاقت بار فاقه
ندارم * اضافتلر لامیه لردر (باریوکدر (فاقه فقر وحاجته دیرلر (یعنی فقرواحتیاج و کیند طاقتم
یوقدر یعنی فقره طاقت کتورهمزم * بارها درد لم آمد که باقلیم دکر روم تادر هرصورت که
زندکانی کنم کسی را بنیك و بد من اطلاع نباشد * بار بونده کره معناسنه در (وها ادات
جمعدر معلوم اوله که بوادات جمعك ماقبلی ساکن اوقنور مکر که جمع اولان کلمه نك آخری هاء
رسمی اوله (لاله کبی (ژاله کبی (پس اول وقت متحرك اوقنور (لالها وژالها دیرلر (پس بارهاده
رانك فتحیله در دیین مذکور قاعده یه مخالف سویلمش (که حرف بیان (باحرف صله (اقلیم
رد ابن سید علی
دیباجه ده مفصل بیان اولندی (دکره اضافتی بیانیه در بعض نسخه ده باقلیمی یای وحدتله
واقعدر ایکیسیده جائزدر (روم رانك وواوك فتحه لریله فعل مضارع متکلم وحده دررو یدندن
بونده کیدم دیمکدر (تاحرف تعلیل (که حرف بیان (زندکانی دالك فتحیله بونده معاش معناسنه در
دیرلك دیمکدر (کسی یاحرف وحدت (را ادات تخصیص (برحرف استعلا (بدمن لامیه در
(اطلاع نباشد اطلاعی اولمیه دیمکدر (محصول ترکیب)رفیق دیرکه کرانله کوکلمه کلدیکه غیری
اقلیمه کیدم یعنی ترك دیار ایدم تاهرصورتده کیم معاش ایدم هیچ برکیسه نك بنم ایو مه ویرامازیمه
اطلاعی اولمیه یعنی ایومی کچنورم یرامزمی کیسه بلمیه حاصلی هرنه وجهله کچنورسم حالمه کیسه
مطلع اولمیه * بیت * بس کرسنه خفت و کس ندانست که کیست * بس جان بلب آمد که بروکس
نکریست * کرسنه بونده کاف عجمك ضمی ورانك سکونی وسینك کسریله آچ دیمکدر عربجه
جوعان دیرلر تقدیر کلام بس کس کرسنه آه (خفت فعل ماضی مفرد غائب یاتدی واو یودی یننده
مشترك صیغه در (که کیست که حرف بیان (کیست کیمدر دیمکدر معلوم اوله که چه و که عبارتلری
مصنف
ادات خبر اولان سین وتایه متصل اولسه هاء رسمی یایه تبدیل اولورفاحفظ (بس جان تقدیری بس
کس راجانا ه (بلب باحرف صله لب طوداق که حرف بیان (برحرف استعلا وضمیری مذکور کسه
راجعدر (نکریست فعل نفی ماضی مفرد غائبدر کریستندن اغلمدی دیمکدر (محصول بیت)
دیار غربتده واقلیم آخرده چوق کیسه آچ یاتدی وایودی وهیچ برکیسه بلدیکه بو آچ یاتوب
اویویان کیمدر و کیك اوغلیدر وچوق کیسه نك جانی طوداغه کلدی واوزرنده کیسه اغلمدی
(یعنی دیار غربتده چوق کمسه تسلیم روح ایلدی وهیچ کمسه اوزرینه ماتم چکوب اغلمدی
حضرت شیخك بو بیتی دیار غربتده اولان غربانك احوالنی بیان ایدر فی الواقع بیوردقلری کبیدر

*بازازشماتت اعدامی اندیشم که بطعنه در قفای من بخندند وسعی مرادر حق عیال بر عدم
مروت حمل کنند وکویند * شماتت دشمن دوشمنك بلاسنه وحزننه سونمکه دیرلر (پس
اعدا تجرید طریقیله ذکر اولمش (اندیشم فعل مضارع متکلم وحده در فکر وخوف ایدرم
دیمکدر (که حرف تعلیل و یا حرف بیان (با حرف مصاحبت (طعن لغتده نیزه ایله اورمغه دیرلر
امابونك کبی یرلرده دخل وتعرض معناسنه در وآخرنده هاء رسمی شکلی علامت نقلدر عربیدن
عجمی یه (قفا قافك فتحیله اکسه دیمکدر (منه اضافتی لامیه در (سعی مرا مصدرك فاعلنه اضافتیدر
(عدم مروت لامیه (محصول ترکیب) دیارغربته باشم آلوب کتمك استرم ینه دشمنلرك سونمه سندن
اوشنورم که طعن وتشنیعله اردمه کولرلر وبنم عیالم حقنده سعیمی عدم مروته حمل ایدرلر حاصلی ترك
دیار ایلمك خاطرمدن کچر ایکن شماتت اعدادن وطعن دشمناندن اندیشه ایدرمکه ضعف غیرته
وعدم حمیته حمل ایدوب سویلرلر * قطعه ببین آن بی حمیت را که هرکز * نخواهد دید
روی نیك بختی * با حرف تأکید (بین فعل امر مفرد مخاطب بینیدندن کور دیمکدر بعض نسخه ده
مبین دوشمش فعل نهی مفرد مخاطب کورمه دیمکدر (بی حمیت بی عار وبی غیرت دیمکدر (را ادات
مفعول (که حرف رابط صفت و یا حرف تعلیل (نخواهد دید کورمیسر دیمکدر (دید بونده
دیدن معناسنه در (روی مفعول نخواهد اضافتی لامیه در (نیك بخت وصف ترکیبیدر (یای بختلی
یعنی دولتلی (یا حرف مصدر دردولتلیلك دیمکدر (محصول بیت) اول عارسز وغیرتسز نامردی
کورکه هرکز دولت وسعادت یوزینی کور میسر درو یا کورمیجکدر (نخواهد دیدك معناسنی
کورمسه کرکدر دینلر حق ادایی ایده ممشلر (مبین اولیجق دیمك اولور اول بی عارو بی غیرت رد سروری وکافی
نامردی هرکز کورمه یعنی یوزونی کوروب التفات ایده جك مرددکلدر (ببین امر دردیدندن رد سروری
دیبن اصابت ایلمامش مذکوربیتك معناء مطابقسی مسطوراولاندر (پس نخواهد دیدك معناسنی رد کافی
دعاء علیهه حمل ایدوب کورمسون دیبن لزوم مالا یلزم بیورمشلرمبین نسخه سنی اختیار ایدنه ردسروری
بی جهت دخل وتعرض ایدن کندی مدخول ومعترضدر * تن آسانی کزیند خویشتن را *
زن وفرزند بکذارد بسختی * تن آسان وصف ترکیبی صاحب حضور وراحت دیمکدر (و یا
حرف مصدر (کزیند کاف عجمك ضمیله کزیدندن فعل مضارع مفرد غائب اختیار ایدر
کزیدندن دیبن اصابت ایلمامش (خویشتن واو رسمی وروم ضمه ایله کندی دیمکدر (ورا
ادات مفعول کزیندك تن آسانی مفعول اولی وخویشتن مفعول ثانیسی (بکذارد فعل مضارع ردسر وری
مفرد غائب قور کیدر دیمکدر (زن وفرزند مفعول صریحی (وبسختی غیرصریحی (و با حرف ظرف
وبا حرف الصاق (ویا حرف مصدر (محصول بیت) کوراول بی عار نامردی و یا کورمه هرکزکه
کندی نفسنه حضور وراحت اختیار ایدر وعورت واوغلانی شدت فقر وفاقده قور یعنی کندی
باشین الوب ترك دیار ایلدی واهل وعیالنی بلا ومحنت وفلاکتده قور کیدر حاصلی کندی طلب
حضور وصفا اولوب کیدرواولاد وانسابنی فقر وفاقه ده قور (بیت ثانی بیت اوله مقام تعلیلده
واقع اولمشدر فتأمل * ودرعلم محاسبه چنان که معلوم مست چیزی * دانم یعنی دخی علم محاسبه ده
انجلین معلومکزدر برنسنه بلورم (یعنی علم دفتر وفن ارقامده واسلوب کتابتده معلومکزدر که
برمقدار وقوفم واردر * اکر بجاه شما جهتی معین کردد که موجب جمعیت خاطر باشد بقیهٔ
عمر ازعهدهٔ شکر آن نتوانم بیرون آمدن * اکر حرف شرط (با حرف مصاحبت سببیتی متضمن
(جاه قدر ومنصب و منزلت (شمایه اضافتی لامیه در (جهتی یا حرف وحدت (کردد فعل
مضارع مفرد غائب اوله دیمکدر صیرورت معناسنه (که حرف رابط صفت (موجب جمعیت
اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (جمعیت خاطره مصدرك فاعلنه در (باشد فعل مضارع مفرد

غائب اوله دیمکدر صیرورت معناسنه (بقیهٔ عمر لامیه در (عهدهٔ شکر حق شکر دیمکدر آن افظنه
اضافتی مصدرك مفعولنه در (بیرون طشره (محصول ترکیب) اکر سزك دولت وسعادتکز
سببیله برجهت معین اوله که موجب جمعیت خاطر اوله عمریمك بقیه سنده انك شکری حقنده
طشره چقمغه قادر دکلم (یعنی اکر سزك قدر ومرتبه کز سببیله جمعیت خاطر اولاجق برخدمت
ودفتر ومحاسبه یه متعلق برجهت تعیین بیوریلرسه اولنجه اول احسانکزك شکرین ادا ایلمکه قادر
اولمازین * کفتم ای یار عمل پادشاه دوطرف دارد امید نان وبیم جان وخلاف رأی خردمندانست
بدین امید در آن بیم افتادن *(محصول ترکیب) رفیقه دیدم ای یار پادشاه عملینك ایکی جانبی
وار (بریسی اتمك امیدی یعنی نعمت دنیا (وبریسی جان قورقوسی یعنی غضب وقهر
سلطانه مظهر دوشمك (وعقلا رأی وتدبیرینك خلافیدر بومنصب وریاست امیدیله جان
قورقوسنه دوشمك یعنی ورطهٔ هلاکه وخطر جان پاکه دوشمك * قطعه * کس نباید بخانهٔ
درویش * که خراج زمین وباغ بده * باحرف صله (خانهٔ درویش لامیه (که
حرف بیان (خراج زمین لامیه (بده فعل امر مفرد مخاطب ویر دیمکدر (محصول بیت)
درویشك خانه سنه کیمسه کلمز که یرك وباغك خراجنی ویر دیو (حاصلی یرك مقاطعه سنی
وارضك خراج وعشرینی وباغ وباغچه نك حضروات حقنی درویشدن کیمسه استمز زیرا
اول بونلره مالك اولماز یوخسه مالك اوله اندنده استرلردی * یاتشویش غصه راضی شو *
یاجکربند پیش زاغ بنه * یاجاز درکه حرف ابتدا اوله عربده اماکبی کسر همزه ایله ومخاطب
رفیق اوله (یعنی یاتشویش وغصهٔ فقر وفاقه یه راضی وانکله قانع اول ویاسلاطین خدمتنی
اختیار ایدوب قتل قبول ایله لاشه کی زاغ وزغن طعمه ایلسون (ویاحرف عطف اوله مابعدنی
خراجه عطف ایلیه انسب بویله اولمقدر (جکربند بوکرکدر برآدیده کرده درکاف
عجمك ضمیله وعربجه کلیه دیرلر کاف عربك ضمی ولامك سکونیله (محصول بیت) خانهٔ
درویشه کیمسه کلمزکه تشویش وغصه یه راضی اول (یعنی اهل دنیا کبی غم وغصه چکوب
بلیه یه صابر اولوب راضی اول یابوکرککی زاغ اوکنه قو وکرکی زاغ اوکنه قومق محنت وبلیهٔ
دنیانی چکمکدن عبارتدر حاصلی درویشه وتارك دنیایه خانه سی اولدیغی تقدیرجه کیمسه قپوسی
اوکنه کلوب عوارض وکررجی وعزب اقچه سین تقاضی ایلیوب انواع عقوبات واصناف
بلیات تکلیف ایلمز (اما اهل ضیعه وعقار دائما محنت وبلا چکوب تشویش وغصه والمدن
خالی دکل وطوینجه بغدای اتمکی ییمز حاصلی درویش بومذکورانله مکلف دکل بوبیتده رفیق
مخاطب طوتوب یافقر وفاقه یعنی فقر جهتندن تشویش وغصه یه راضی اول ویا کندوکی
مخاطره ومهلکه یه القا ایدوب مقتول یل دینلر رفیق تخصیص بلامخصص ایلدکلرندن غیری
ردکافی وشمعی
سباقه وسیاقه ملایم دکل فتأمل * کفت این سخن موافق حال من نکفتی وجواب سوال من نیاوردی
نشنیده که کفته اندهر که خیانت ورزد دستش از حساب بلرزد * موافق حال اسم فاعلك مفعولنه
اضافتیدر (ومنه اضافت لامیه در جواب سؤالده بویله در (ورزد فعل مضارعدر
ورزیدندن برنسنه یه اعتبار ایدوب سعی وکوشش ایلمکه دیرلر (بلرزد باحرف تأکید (لرزد فعل
مضارع مفرد غائب (محصول ترکیب) رفیق دیدی بوسوزی بنم حاله موافق سویلمدك وبنم سؤالمه
ردشمعی
جواب مطابق ومناسب کتورمدك زیرا بن سکا دعوای استقامت ایدرین وسن بنی اهل خیانت
عقوباتیله تخویف وتحذیر ایدرسین ایشتمامش میسین بوضرب مثلی که هرکس که خیانت ایلر
الی حسابدن تترر یعنی خیانتی وسقامتی ظهور ایلر دیو خوفندن الی رعشه طوتار * بیت *
راستی موجب رضای خداست * کس ندیدم که کم شد از ره راست * راستی یاحرف مصدر

(موجب رضای اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (وخدایه اضافت لامیه در (کس ندیدمك مقدم
مفعولیدر (محصول بیت) استقامت خدانك رضاسنی موجبدر کیمسه یی کورمدم طوغری
یولدن ضایع وهالك اولدی یعنی طریق مستقیمه سالك اولانکم اولدغن کورمدك (کم شدك
معناسی یتدی دیمکدر ازدی دیمك دکلدر (پس ضل فعلیله تفسیر ایدنلر ازمشلر * وحکما کفته
زدابن سیدعلی وسروری
اند چهار کس ازچهار کس بجان برنجند حرامی ازسلطان ودزد از پاسبان وفاسق ازغماز
و روسبی از محتسب وانراکه حساب پاکست از محاسبه چه باکست * (محصول ترکیب) وحکما
دیمشلردر درت کیمسه درت کیمسه دن جان وکوکلدن انجنورلر (حرامی پادشاهدن زیرا انی اله
کتورنجه یاچنکله بیکدررویافازوغه (واوغری پاسباندن زیرا انی طوتان اولدرروحا که ایلدوب
سیاست ایتدورن اول (وفاسق غمازدن انجنور زیرا انی صو باشی یه طوتدرر (وروسبی محتسبدن
انجنور زیرا محصنه ایسه قتل لازم کلوروکل ایسه یوزدره معلوم اوله که عجمده مناهئ شرعه
متعلق اولان احوال محتسبلر کورر (شارب خمروزانی وتارك صلوة وبونلردن غیری احوال محتسب
عهدسنده در ومحتسب صلحای وعلمادن اولورمش (واول کیمسه نك که حسابی پاکدر محاسبه دن
اکانه باکدر حاصلی بن مستقیم کیمدن نه پروام وار دیمکدر * قطعه * مکن فراخ روی در عمل
اکرخواهی * که وقت رفع تو باشد مجال دشمن تنك * فراخ فانك فتحی وکسریله کیك
زدسروری
دیمکدر واسع معناسنه فراخ رورانك فتحیله وصف ترکیبی در (رویدن رفتن دن دکل (ویاحرف
مصدردر (درعمل فراخ رونك ظرفیدر (اکرخواهی مصراع ثانی یه مرهوندر (که حرف بیان
وقت رفع لامیه در (وقت عزل دیمکدر تویه اضافت مصدرك مفعولنه در (باشد فعل مضارع
مفرد غائب بونده اوله دیمکدر (مجال فاعلی (یعنی اسمی اسم مکاندر جولانکاه معناسنه محل
حرکت دیمکدر (دشمنه اضافتی لامیه در (تنك طار دیمکدر عربجه ضیق دیرلر (باشد فعلنك
خبریدر (محصول بیت) عملده ایکن فراخ رولك ایله یعنی هر ایشده اعتدالله حرکت ایله
اکر خلقله معامله ده واکر تعیین اولنسان خدمتده حاصلی نه کمسه یه تحقیر وتعذیب
اوزره اول ونه خیانت وسقامت ایله دل سك که عزلك زماننده مجال مقال دشمن تنك
وهنکام تفتیش وتفحصده پای اعتراضی لنك اوله حاصلی منصبده ایکن هر کارك عدالت
واستقامت اوزره اولسون دیمکدر (بینك معناسنی منصبده وعملده اولدیغك حالده حد
اعتدالدن تجاوز ایدوب مسرف ومبذر اولمه دیبن معنی جهتنده اسراف ایلمش * تو پاك باش
زدسروری
ومدارای برادر ازکس باك * زنند جامهٔ ناپاکا پاك زران برسنك * تو مبتدا و پاك باش خبری
(باش فعل امر مفرد مخاطبدر باشیدندن سن پاك اول دیمکدر (مدار فعل نهی مفرد مخاطبدر
داریدندن طوتمه دیمکدر (باك باء عربیله ایمنك دیمکدر بونده خوف معناسنه در (جامهٔ ناپاك بیانیه
(کازران کاف عجمیله وزای معجمه ایله بزچرپچیلره دیرلر بونده مطلقا اثواب یویان مراددر
جامه شولر وغیریلر کبی مفردی کازردر عربجه قصار دیرلر مبالغه صیغه سیله (محصول بیت)
خطاب عام طریقیله بیورر ای برادر سن پاك ومستقیم اول یعنی هر ایشده راست رو و پاك
رواول وهیچ کیمسه دن خوف وخشیت ایله که طوغری اولانه بر کیمسه زبان درازلك ایده من
زیرا ناپاك لباسی کازرلر طاشه اوررلر پاك ایلمك ایچون حاصلی کارنده پاك اولان اعدادن
واغیاردن ومکر وحیله لرندن ازاده وسالمدر اما ناپاك وخائن هرکسدن پرواجکر * کفتم حکایت
ان روباه مناسب حال تست که دیدندش کریزان وافتان وخیزان کسی کفتش چه افتست که
موجب چندین مخافتست کفت شنیدمکه شتر را بسخره می کیرند * روباه دلکو وروبه الفك
حذفیله ده لغتدر معلوم اوله که هر کلمه نك که آخرنده الفدن وواو ویادنصکره هاء اصلی

اولسه بوحر وفك اثباتی واسقاطی جائز در مثلا روباه وروبه وده وانبوه وانبه دیرلر
فاحفظ (حکایت مبتدا آن مضاف الیه (وروباه مشارالیه (مناسب خبر مبتدا حاله اضافتی اسم فاعلك
مفعولنه اضافتیدروتوبه لامیه (که حرف بیان (دیدند فعل ماضی جمع غائب (شین ضمیر منصوب
متصل معناسنه مفعول اولی (وکریزان کاف عجمك وراء مهمله نك کسریله صفت مشبهه در
کریزندن قاچاغن دیمکدر (افتان دوشکن دیمکدر افتیدندن (خیزان قالقاغن دیمکدر خیزیدندن
بواوچ صفت روباهکدر (کریختن (وافتادن (وخاستن دن مشتق دبین احوال اشناقدن بی بهره
ایش (کسی یاحرف وحدت (کفتش شین روباهه راجعدر (آفت بلایه دیرلر (که حرف بیان ویا
حرف رابط صفت (موجب چندین اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (مخافت مصدر
رد ابن سیدعلی وسروری
میمی درخوف معناسنه چندینك مشارالیهی (کفت روباه دیدی که حرف بیان شتررا دوهیی دیمکدر
(باحرف صله ویاحرف مصاحبت (سخره سین مهمله نك ضمی وخاء معجمه نك سکونیله اجرتسز
استخدام ایلدکلری مثلا نسنه اولاغ اتلری وسائرنسنه که مفت قوللنورلر (می کیرند فعل مضارع
جمع غائب طوترلر دیمکدر (محصول ترکیب) رفیقه دیدمکه اول تلکینك حکایتی که اولور
سنك حالکه مناسبدرکه انی کوردیلر قاچاغن ودوشکن وقالقاغن یعنی دوشه دوره سکه
سکه طوریوب قچاربر کیمسه اکا دیدی نه بلادرکه بوقدر خوفه سببدر یعنی نه آفت پیدا اولدی
ونه حادثه ظهور ایلدیکه بوقدر خوفه وخشیته واضطرار وفراره باعث اولدی روباه دیدیکه
ایشتدم که دوه یی سخره یه طوترلر جائزدرکه بنی ده طوتهلر قورقوسندن دوشه طوره قاچوب
کیدرم سخره لفظی عربی اولدیغنی انکار ایدنی انکار ایدرز * کفتند ای سفیه شتررا باتوچه
مناسبتست وترا بااوچه مشابهت * روباهه دیدیلر ای سفیه یعنی ای خفیف العقل شترك
سنکله نه مناسبتی وار وسنك اکانه مشابهتك حاصلی ارا کزده ذره دکلی نسبت بوقدرکه
رد سروری
بویله وهم و بیمه دوشرسن * کفت خاموش که اکر حسودان بغرض کویند که این شترشت
وکرفتار ایم کراغم تخلیص من باشد تاتفتیش حال من کنند وتاتریاق ازعراق اورده شود مار کزیده
مرده شود * کرا کاف عربینك کسریله اسمدرکیم معناسنه (ورا ادات تخصیص کیمك دیمکدر
غم تخلیص لامیه (ومنه اضافت مصدرك مفعولنه در (تا حرف تعلیل غم تخلیصه قید در
تفتیش حال مصدرك مفعولنه اضافتیدر ومنه لامیه (تا بونده حتی والی معناسنه در
(تریاق معروف عراق ایکی دربری عراق عرب که بغداد درو بری عراق عجم که اصفهان در
مرحوم ومغفور سلطان سلیمان ایکیسنی بیله بریلده دولاشدیغیچون اول سفره عراقین سفری
دیرلر وبغدادی اول سنه ده فتح ایلمشدر (پس معلوم اوله که حضرت شیخك عراقدن مقصودی
ظاهر ابغداد درکه اول زمان خلفاپای تختی ایدی وزیاده معمور ایدی (آورده شود کتورلمش
اوله دیمکدر (مارکزیده وصف ترکیبی درتقدیری مردم مارکزیده درکاف عجمك فتحی
وزانك کسریله لغتده اصر مقدر امابونده صوقمش معناسنه در مارکزیده عربجه ملدوغ
دیرلر زیرا لدغ لامك فتحیله حیوان ویلان صوقمغه دیرلر (مرده شود اولمش اولور (محصول ترکیب)
روباه بویله دیه نه دیدی ایسم اولك که سویلدیککز سوز زائد در اکر حسودلر غرضله
دیه لرکه بوشتر در وکرفتارکام یعنی حسودلر سوزینه اعتماد ایدوب بنی جبر وقهریله کرفتار
ایدرلرسه بنی قورترمغه کیمك غمی اولور که بنم حالمی تفتیش ایلیه و بنم روباه اولوب شتر
اولمدیغمی بلدره و بنی قورتاره وعراقدن تریاق کتورلنجه یلان صوقمش کیمسه اولمش
اولور یعنی اول زمانه توقف ایلز ایدی بکا ده مصلحت بودرکه کرفتار اولمغه کوشش
ایلیم والابن روباهلغم اثبات ایدنجه تمام اولور ایشم * وترا همچنان فضلست ودیانت

اما حسودان در کمینند ومدعیان کوشه نشین اکرچه حسن سیرت تست بخلاف ان تقریر
کنند و درمعرض خطاب پادشاه آیی ومحل عتاب افتی در آن حالت کرامجال مقالت باشد
مصلحت آن می بینم که ملك قناعت حراست کنی وترك ریاست کویی که عاقلان کفته اند *
(بعض نسخه ده همچنان بر بنده همچنین دوشمش یعنی انجلین که بن بیلوروم و یابو نجلین بن بیلورم
حاصلی بلدیکم کبی (کمین کاف عربك فتحیله پوسودیمکدر ونون ودال ادات جمع در (حسن
سیرت مصدرك فاعلنه اضافتیدر (وتسته اضافت لامیه (معرض بونك کبی یرلرده محل معناسنه در
شذوذا (زیرامعرض شول لباسه دیرلر که جاریه یه عاریة صاتمق ایچون کیدررلر که کوزل کورینه
پس معرض میمك کسری ورانك فتحیله مشهوردر اما صحیح میمك فتحی ورانك کسریله در
دیبن‌عندی سویلمش (عتاب ازارلمق وقاقمق معناسنه در (مقالتده تا اثباتی حالت تاسیچوندر رد کافی
(ملك قناعت بیانیه در (حراست حفظ معناسنه مصدردر (ترك ریاست مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (کویی فعل مضارع مخاطبدر یعنی دلدن وزباندن ریاستی ترك ایلدم دیه سین
حاصلی ریاست هواسندن کلیا کیچه سین (محصول ترکیب) حضرت شیخ رفیقه بیورر
روباه شتر اولمدیغی مقرر محققدر که هیچ کلامنده ریب یوقدر سنکده انجلین که بن بیلورم
و یابو نجلین که بن بیلورم حقیقت حال فی نفس الامر دیانت وتقواك وفضیلت واستقامتك
کال مرتبه درهرنه خدمتکه سکا تعیین اولنه کایتبغی حقندن کاورسین اما حسودلر پوسوده درلر
یعنی درونندن حسد ایدوب ظاهرده سنکله دوست صورتنده معامله ایدرلر ومدعیلر
یعنی سنك واقع اولدیغك خدمتده استقامت و پرهیزك خلافنی دعوی ایدنلر کوشه
نشینلردر یعنی ایصال مضرته قاصد وهفوات وزلات ایرشدرمکه مقید ومترصد اکراولکه سنك
حسن سیرتکدر انك خلافنی تقریر ایدرلرسه یعنی اتفاق ایدوب پادشاهه سنك استقامتکی
سقامت وصداقتکی خیانت تقریرو بیان ایدرلرسه و پادشاهك معرض خطابنه کله سین
ومحل عتابنه دوشه سین یعنی مقهور ومعاتب اولاسین اول حالده سنك حقکده معقول
ومقبول سوزسویلمکه کیمك قدرتی وطاقتی اولور (پس مصلحت انی کوررم که ملك قناعتی
حفظ وحراست ایلیه سین تاکیم دشمنان بدخواهان سکا هیچ بروجهله طعن وتعرضه ظفر
بولمیه لر ودخی ترك ریاستی وجاه ومنصبی وهوا وارزوسنی کوکلکدن کلیا قلع وقمع ایدوب
اخراج ایلیه سین که عقلا وحکما بیورمشلر * بیت * بدریا در منافع بی شمارست * اکرخواهی
سلامت در کنارست * بدریا باحرف ظرف (دریادکز (دربامتضمن اولدیغی ظرفیت
معناسنی تاکید ایدر (منافع جمع منفعت فوائد دیمکدر (بی شماربی حساب معناسنه در (خواهی
فعل مضارع مفرد مخاطب فعل شرط دیلرسك دیمکدر (سلامت مفعولی (درحرف ظرف
(کنارمعروف سین وتا ادات خبر در (کنارست جزای شرطدر (محصول بیت) دریاده
منافع وفوائد بی حدو بی شماردر اما اکر سلامت وعافیت استرسك کنارده در یعنی رد ابن سيدعلی
سلاطین خدمتی دریا سفرینه بکزرهم نفع جلیل وهم خطر عظیمی وار (درحرف صله در
دیبن معناسنه واصل دکلمش و بازاندر دیبن کذلك ☼ رفیق این سخن بشنید بهم برآمد وروی
درهم کشید وسخنهای رنجش آمیز کفتن کرفت که این چه عقل و کفایتست وفهم ودرایت
وقول حکما درست آمد که کفته اند دوستان در زندان بکار آیند که بر سفره همه دشمنان دوست رد شمعی
نمایند * بعض نسخه ده رفیق چون این سخن بشنید واقعدر (این سخندن مراد: وباه قصه سیدراه
بیتله بیله (بهم برآمد منقبض ومکدر اولدی دیمکدر (وروی درهم کشید دخی یوزونی بورتردی
یعنی عبوس الوجه اولدی حاصلی غضبه کلدی (وسخنهای رنجش آمیز بیانیه در (رنجش آمیز

وصفی ترکیبیدر انجش قرشدر یجی یعنی درد والم ویر یجی (کفتن کرفت سو بلث طوتدی یعنی سو یلمکه باشلادی (که حرف رابط مقول وقول (کفایت عقلاث عطف تفسیری واقع اولمش
نکه خواجه حافظ کفایتله عقلدن تعبیر ایلمش (مصراع) جانا کدام سنك دل بی کفایتست)
ردابن سید علی وسروری
بی عقل وبی ادراك دیمکدر (پس خواجه نك بو بیتنده کی عقلی کفایته اضافت ایلمین بی کفایت ایمش (بیت) من وانکار شراب این چه حکایت باشد) غالبا این قدرم عقل وکفایت باشد) (درایت ادراك معناسنه در (درست دالك ورانك ضمه لریله وسکون سین ایله لفظ مشترکدر کرچکله بتون بینده بونده کرچك دیمکدر صحیح معناسنه اکرچه عرب بتونده صحیح دیر (دوستان درزندان بکار آیند تقدیری دوستان آنانند که درزندان بکار آیند (که حرف تعلیل بر حرف استعلا (سفره معروف (همه جله دیمکدر (محصول ترکیب) رفیق چونکه بندن مذکور کلامی استماع ایلدی منقبض ومکدر اولدی ویوزین بورشدردی یعنی عبوس الوجه اولدی دخی خاطر پریش و رنجش آمیز کلمات سویلمکه باشلادیکه بونه عقل وادراکدر ونه فهم وفراستدر وحکما وعقلا قولی کرچك کلمشدر که دیمشلر دوست انلردر که دوسته زندانده بولنه لر یعنی بوك دمنده وفلاکت زمانده دوست ایچون سعی جمیل وکوشش جزیل ایلیه لر حاصلی دوست اولدر که کشینك باشنه ایش دوشدکده اوسته دونه (زیرا سفره ونعمت اوستنده ومنصب ودولت وقتنده جمیع دشمنلر دوست شکلنده کورینورلر ومحبت ومودت اظهار ایدوب تقرب کوسترلر * قطعه * دوست مشمار آنکه درنعمت زند * لاف یاری وبرادر خواندکی * مشمار فعل نهی مفرد مخاطب صایمه یعنی عد ایلمه شماریدندن شمردندن دکل
رد بعض
(دوست مفعول اولی (وان برا تقدیریله مفعول ثانیسی ازا تقدیرنده (که حرف رابط صفت (درنعمت زند مصراع ثانی یه مرهوندر (زند فعل مضارع مفرد غائبدر زدندن (لاف یاری بیانیه ویا حرف مصدر (برادر یاری یه معطوف (برادر خواندکی روزمره لرنده قرداش اوقوشمق معناسنه در کاف عجمی هاء رسمیدن بدلدر (محصول بیت) دوست عد ایلمه اول کیسه یی که خوان ونعمت وجاه ودولت زماننده دوسلق ویاراق لافنی وقرداش اوقوشمق چکه سنی اوره (یعنی سنکله قرداش اقوشه وقرداشکم دیو لاف اوره انی کرچکدن دوست بیلمه * دوست آن دانم که کیرد دست دوست * در پریشان حالی ودرماندکی * دانم فعل مضارع مفرد متکلم دانیدندن بیلورم دیمکدر (دوست مفعول اولی (وآن برا تقدیریله مفعول ثانیسی (که حرف بیان (کیرد فعل مضارعدر مفرد غائب دوته دیمکدر (دست مفعولی دوسته اضافتی لامیه در (در حرف ظرف کیرده متعلق (پریشان حال وصف ترکیبی (ویا حرف مصدر (واو حرف عطف (درمانده عاجز دیمکدر (وکاف عجم هاء رسمیدن بدلدر (ویا حرف مصدر (محصول بیت) کرچکدن صادق دوست اول کیسه یی بیلورمکه پریشانلق دمنده وبیچاره لك واضطراب زمانده دوسته یار ویاور اولوب دستکیر اوله * دیدمکه متغیر می شود ونصیحت من بغرض میشنود بیز دیك صاحب دیوان رفتم بسابقهٔ معرفتی که میان مابود صورت حالش بکفتم تابکاری مختصرش نصب کردند * میشنود فعل مضارع مفرد غائب ایشیدر دیمکدر شنویدندن (با حرف صله (نزدیك قت معناسنه در عند دیمکدر (صاحبه اضافتی لامیه (وصاحبك دیوانه ده بویله در (صاحب دیواندن وزیر مراددر (بسابقه با حرف سبب (رفتم فعلنه متعلق تقدیری رفتم بسبب معرفت سابقه در بر مضاف تقدیریله صکره حذف ایدوب مثلیله بیان ایلدیلر (بسابقه یه همزه اضافت ایچون کلمشدر که لامیه در (معرفتی یاسی حرف وحدت (که حرف رابط صفت (میان ما لامیه (صورت حال لامیه (وشین رفیقه راجعدر (تا حرف تعلیل (بکاری

باحرف صله (وباحرف وحدت (مختصر بونده جزؤی دیمکدر (محصول ترکیب) کوردمکه رفیق سوزمدن متغیر وبی حضور اولور وبنم اکا نصیحت وپندمی کوش رضا ایله استماع ایلیوب غرض ایله ایشیدر بالضروری وزیریانه وار دم بر آشنالق سابقـه سی سببیله که مابینمزده وار ایدی جواب سؤال مقدردر سؤال کلدیدیکه اهل الله اهل دنیایانه وارغان دکلدریاسن نیچون واردک جواب بسابقـهٔ وزیره صورت حالنی وخصوص آمالنی تقریر ایلدم وقابلیت واهلیتی بیان ایلدم تا انی برجزؤی ایشـه وخدمته نصب وتعیـین ایلدیلر حاصلی بنم شفاعت وشهادتم سببیله وزیرانك حقنده حسن اعتقاد ایدوب برمختصر مصلحت او زرینه انی نصب ایلدی * چندروز برین برآمد لطف طبعش بدیدند و حسن تدبیرش را پسندیدند کارش ازان درگذشت و بمرتبهٔ برترازان متمکن گشت و همچنین نجم سعادتش در ترقی بود تا باوج ارادت رسید ومقرب حضرت سلطان شد ومشار الیه بالبنان ومعتمد علیه عندالاعیان برسلامت حالش شادمانی کردم وگفتم * محصول ترکیب) برنیجه کون بوحال اوزره کلدی وکچدی (یعنی مذکور کار مختصر خدمتنده برقاچ کون مرور ایلدی لطف طبعنی ولیاقت واستعدادنی کوردیلر وحسن تدبیرینی پسند ایلدیلر ایشی یعنی حالی وشانی ومنصب وجاهی اولکی مرتبه دن کچدی واولکی مرتبه دن یوجه رك برمرتبه ده متمکن وثابت اولدی بونجلاین نجم سعادتی ترقیده اولدی تا کیم اوج ارادته یعنی استیوب دلدیکی مرتبه لرك اعلاسنه وکوکلی دلدیکی مناصبك غایت ونهایتنه ایرشدی وپادشاهك مقرب ومقبولی اولدی دخی مشار الیه بالبنان اولدی یعنی برمله کوستریلور اولدی حاصلی انکشت نمای عالم اولدی (بنان ذکر ایدوب انکشت اراده ایلمك مجاز مرسل قبیلندندر (یعنی ذکر جزء وارادهٔ کل طریقیله زیرا بنان پرمق اوجنه دیرلردخی رفیق اکابرواعیان ناس قتنده معتمد علیه اولدی یعنی ارکان دولت واعیان سلطنت یاننده موثوق به ومرجع الیه اولدی بنادن واعیاندن صکره برشد تقدیر اولنمق کرکدر فتأمل (بو یله اولنجه سلامت حالنه شادمانلق ایلدم ودیدم * بیت * زکار بسته میندیش ودل شکسته مدار * که آب چشمهٔ حیوان درون تاریکیست * کار بسته بیانیه (میندیش فعل نهی مفرد مخاطب اندیشه وغم چکمه دیمکدر (ودل تقدیری دلت رادر (شکسته صنق دیمکدر (مدار فعل نهی مفرد مخاطب طوتمه دیمکدر (دل مفعول اولی (وشکسته ثانیسی که حرف تعلیل (آب چشمه لامیه در (وحیوانه اضافتی بیانیه در (یانك سکونی ضرورت وزن ایچوندر (درون ایچ وایچرو دیمکدر (تاریکه اضافتی لامیه در (تارك قراکو وبایله قراکولق دیمکدر یعنی یاحرف مصدردر وسین ونا ادات خبر (محصول بیت) بغلنمش ایشدن بیحضور اولوب غم چکمه یعنی حصول مرامك برقاچ کون عقدهٔ تأخیره دوشوب برزمان روزکارال ویرمیوب صعوبت حال وعکس رجا وآمال کوستردیسه غم چکمه وکوکلکی شکسته طوتمه حاصلی منکسرالبال اولمه زیرا آب چشمهٔ حیوان قراکولق ایچنده در یعنی حضرت خضر قراکولق زحمتنی ومشقتنی یالکه ظلتده کم اولمق خوفنی چکمینجه آب حیات نصیب اولمدی ایمدی سنده ای رفیق روزکارك برمقدار شدت فقر وفاقه سینی چکدکك عاقبت دولت عظیم ونعمت جسیمه واصل اولدك مذکور بیتی عمومه صرف ایلمکده قابلدر * بیت * الا لاتحزنن اخا البلیة * فللرحمن الطاف خفیة * الا حرف استفتاح وباحرف تنبیه (لاحرف نهی (لاتحزنن فعل نهی مفرد مخاطب مؤکد بالنون الثقیله در علی بابنـدن البته محزون ومغموم اولمه دیمکدر (اخا اسمدر اسماء ستـه دن مضاف اولدقده نصبی الفله اولور بونده منادای مضاف واقعدر تقـدیری یا اخا البلیه بانك فتحی ولامك کسریله بلا معناسنه در اخا البلیة صاحب البلیه دیمکـدر حاصلی بلایه ملازم وملابس دیمکـدر

یانك اسکانیله حیوان تلفظی حسب القاعده یانك الفه ابدالندن تحفظه مبنی دراشبو حیوان جولان کبی حرکهٔ لفظی مسماسنك حرکه سنه تنبیهی اشعار ایچوندر خلاصه یانك سکونی دخی لغتدر للطابع

نتكه جنكه ممارس اولانه اخو الحرب ديرلر آب وامله ده بويله ديرلر مثلا ابو الاخبار وام
الاخبار ديرلر (فا حرف تعليل (ولام اولى حرف جر بر فعل عامه متعلق (ولام ثانيه حرف
تعريفدر كه همزه‌سى وصلاله ساقط اولمشدر بونك كبى يرلرده رحماندن مراد خدادر و بوصفت
خداى تعالى حضرتندن غيرى‌يه اطلاق اولنماز فا حفظ جار مع المجرور اعرابدن محلا مرفوع
مقدم خبر (والطاف لطفك جمعى لفظا مرفوع مؤخر مبتدا (خفيه صفت الطافدر ضرورت
وزن ايچون آخرى ساكن اولوب اعرابى تقديرى اولور (معلوم اوله كه كتب تعليميه‌ده رحمان
الفله يازلمق كرك (محصول بيت) بو بيتك مضمونى بيت سابقك مضموننه مناسب وملايمدر
بيورر كه اى بلا قرداشى (يعنى بلا وجفاى روزكاره مبتلا كيمسه البته محزون اولمه زيرا
خداى تعالينك مخفى لطف وعنايتلرى واردر يعنى سن مديكك يردن بر باب سعادت ودولت
فتح اولور حاصلى جفايه صبر ايدن ايررو وفايه * بيت * منشين ترش از كردش ايام كه صبر * تلخست
وليكن بر شيرين دارد * منشين فعل نهى مفرد مخاطب نشينيدندن نشستندن دكل (ترش تانك
ورانك ضمه‌لريله اكشى ديمكدر رانك سكونيله ده لغتدر (تقديرى ترش رو يدر ضرورت وزن
ايچون حذف اولندى (كردش كاف عجمك فتحيله ورانك سكونيله اسم مصدر در (كرديدندن
دونش ديمكدر معلوم اوله كه اسم مصدر شينك ماقبلى مكسور اولور جميع زمانده (ايامه اضافتى
لاميه‌در (كه حرف تعليل (صبر بانك سكونيله مبتدا ومصراع ثانى‌يه مرهون معناسى بونده
ايهام طريقيله مذكوردر زيرا بانك كسريله صبر ديدكارى اوتكده كاهى باسنى ساكن ايدرلر
(تلخست خبر مبتدا در (بر بونده ميوه دريمش معناسنه (شيرينه اضافتى بيانيه‌در داردفعل
مضارع مفرد غائب طوتر يعنى بر شيرينى واردير ديمكدر فاعلى صبره راجع ضمير در (محصول بيت)
كردش ايام وتصاريف روزكار وتقايب احوالدن ترش روى وعبوس الوجه اوتورمه يعنى
دور وسير فلك كج رفتاردن منقبض ومنفعل اولمه صابر اول زيرا كه محنت وشدت روزكاره صبر
ايتمك كرچه صعب ودشواردر وليكن آخر الامر فائده‌سى ظاهر وثمره‌سى لايح اولوب عسر يسره
وغموم وهموم سرور وحبوره مبدل اولمسى مقرردر نتكه مذكور نبات ذاتنده اجيدر اما منفعتى
چوقدر اجيلغنه تحمل ايلين (كل مر دواء حسبنجه علاج پذير اولور بو بيتك مضموننده بيتين
سابقينه مناسب وملايمدر * دران مدت مرا با جمع ياران اتفاق سفر مكه افتاد چون از زيارت
مكه باز آمدم دو منزلم استقبال كرد ظاهر حالش را ديدم پريشان ودر هيأت درويشان كفتم حال
چيست كفت چنانكه تو كفتى طائفه حسد بردند وبخيانتم منسوب كردند وملك در كشف حقيقت
آن استقصا نفرمود و ياران قديم ودوستان رحيم از كلمهٔ حق خاموش شدند وصحبت ديرينه
فراموش كردند * دران مدت يعنى رفيق مرتبهٔ عليايه واصل اولديغى مدت (مرا بكا ديمكدر
(با مع معناسنه (جمع ياران لاميه (اتفاق سكون قافله اتفاقا معناسنه (سفر مكه لاميه (افتاد
دوشدى يعنى واقع اولدى (دو منزلم استقبال كردميم معناده استقباله مقيد (هيأت بونده
صورت معناسنه‌در (طائفهٔ يا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل طائفه مبتدا (حسد بردند
خبرى حسد ايلديلر يعنى حسد ايلديلر ديمكدر (بخيانت با حرف صله (ميم معناده منسوبه
مقيددر (كشف حقيقت مصدرك مفعولنه اضافتيدر (وآنه اضافت لاميه اشارتدر (خيانته
منسوبه (يعنى نسبت خيانتك حقيقتنى كشف خصوصنده (استقصا رسنه‌يى حقيقتيله تفتيش
ايدوب بيلمكه ديرلر (نفرمود بيورمدى يعنى بنى حقيقتله تفتيش ايلمدى (ياران قديم بيانيه‌در
(دوستان رحيمده بويله‌در بعض نسخه‌ده رحيم برينه حميم واقعدر (كلمهٔ حقدن مراد حق سوزدر
(صحبت ديرينه بيانيه (فراموش كردند اونتديلر (محصول تركيب) اول زمانكه رفيق پايهٔ عليايه

واصل اولدی (بکا بر بلوك یارانله اتفاقا مکه‌یه سفر واقع اولدی چونکه مکه زیارتندن یله
کلدم ایکی منزل مقداری بنی قرشو ادی (ظاهر حالنی پریشان وفقرا شکلنده ودرویشان
صورتنده کوردم اکا دیدمکه حالندر وبو صورته کیرمنك سببی نه (دیدیکه سن دیدیکك کبی
بر بلوك اصحاب حسد وارباب غرض بکا حسد ایدوب خصومت ایلدیلر وبنی خیانتله متهم ایتدیلر مضـــ
وپادشاه دخی اول خصوصده وکشف حقیقتده تفتیش وتفحص بیورمدی تاکیم محسود اولوب
استقامتم اکا معلوم اولیدی دخی نیچه زماندن بری یاران متفق ومهربان کچینن احباب حقیقت
حاله واصل ایکن حق سوزی سویلمکدن خاموش اولوب سکوت ایلدیلر واسکی صحبت
واختلاطی فراموش ایلدیلر * قطعه * بصنع خداچون کسی اوفتاد * همه عالمش پای
برسر نهند * باحرف مصاحبت (صنع خدا لامیه امر خدا دیمکدر (چون ادات تعلیل (کسی
یاحرف وحدت اوفتاد واو ایله دوشدی یعنی منصبدن ودولتدن دوشدی حاصلی دوشه
ویادوشسه دیمکدر (عالمش ضمیری کسی یه راجعدر (نهند فعل مضارع جمع غائب قورلر دیمکدر
(پای مفعول صریحی (وبرسر غیر صریحی (محصول بیت) الله امریله بر کیمسه که دولتدن ومنصبدن
دوشسه جمیع عالم ایاغنی باشی اوزره قور یعنی هر کشی انی چیکنر حاصلی هر کس قادر اولسه یعنی
دکلی انی پایمال ایدر قدیم نسخه‌لرده بو بیت بویله واقعدر لیکن اکثر شراح بونی یازمش (نبینی که ردی سروری
پیش خداوندجاه * ستایش کنان دست بر برنهند * نبینی فعل نفی استقبال مفرد مخاطب استفهام
انکاری یی متضمن کورمز میسین یعنی کوررسین (که حرف بیان (پیش خداوندجاه اضافتلری لامیه‌لردر
منصب صاحبنك اوکنده دیمکدر (ستایش اسم مصدر درستایدندن اوکش دیمکدر کنان الف
ونون جائزدر که ادات جمع اوله یعنی ستایش کن وصف ترکیبی اوله وستایش کنان جمعی وجائزدر که
ادات صفت اوله ستایش ایدرك معناسنه (دست نهندك مفعول صریحی (وبر برغیر صریحی اولکی مطـــ
برحرف استعلا ایکنجی سینه معناسنه‌در (محصول بیت) کورمز میسین که خداوندجاه ومنصب
اوکنده ستایش ایدیجیلر ویاستایش ایدرك الن کوکسی اوزره قورلر (حاصلی خلق عالم باریجك
الله دیه‌رك قرشوسنده اياق اوزره طوروب اللرین کوکسنه قورلر * چو بینند کاقبال دستش کرفت *
ستایش کنان دست بر برنهند * چوادات تعلیل (بینند فعل مضارع جمع غائب بینیدندن
(که حرف بیان (اقبال دولت دیمکدر مبتدا واقعدر (دستش کرفتك مقدم مفعولی وخبر مبتدادر
(شین کسی یه راجعدر (محصول بیت) چونکه کوره‌لر که دولت واقبال وبخت وسعادت
اکا معین ویار اوله (یعنی شویلکه کوره‌لر که جاه ومنصب وعزت ورفعت صاحبی اوله ستایش
ایدرك اللرین سینه‌لری اوزره قورلر (بو بیت مذکور نسخه‌ده بویله واقعدر * بیت * وکر روزکارش
درآرد زپای * همه عالمش پای برسر نهند * روزکارش شین ضمیر خداوندجاهه راجعدر (درآرد (در
حرف تأکید آرد فعل مضارع مفرد غائبدر آریدندن که مخففدر آوریدندن کتوره دیمکدر
(زپای آرده متعلقدر ایاقدن کتورمکدن مراد تحقیر وتذلیلدر (محصول بیت) واکر خداوندجاهی
روزکار ایقدن بیقارسه یعنی منصبدن دوشروب ذلیل وحقیر ایدرسه جمیع عالم تحقیرا باشنه
آیق قورلر یعنی پایمال ایدر * فی الجمله بانواع عقوبت کرفتار بودم تادرین هفته که مژدهٔ
سلامتیٔ حجاج برسید ازبند کرانم خلاص کردند وملك موروثم خاص * فی الجمله حاصل کلام
(باحرف صله (انواع نوعك جمعیدر دورلی دورلی دیمکدر (عقوبته اضافتی لامیه (کرفتار
اصلنده وصف ترکیبی در بونده مبتلا دیمکدر (بودم جائزدر که فعل ماضی متکلم وحده اوله
اولدم معناسنه وجائزدر که ادات زمانیه اوله ایدم معناسنه واکمل وجهة (تا انتهاء غایت ایچوندر
الی معناسنه (درین هفته بو هفته‌ده (که حرف رابط (صفت (مژده مشتاق وهمزه اضافت

ایچون کلمشدر که لامیه در (سلامتی یا حرف مصدر مصادر عربیه یاء مصدر لاحق اولمق جائزدر اما کندی مصدرلرینه لحوقی شایع دکل (زیرا عرب مصدرلری حکم جامدده در یالکزنده ومصدریتی ظاهر وروشن دکل (خواجه اضافتی لامیه در (حاج حاجی جمیدر اصلی حاجج ایدی مثاعفدر نصر بابندن (پس ایکنجی جیمی ماقبلی مکسور اولوب طرفنده اولدیغیچون یایه قلب ایلدیلر تقضی البازی کبی (برسید ارشدی دیمکدر (بندکران بیانیه دیم معناده خلاصه مقیددر ضمیر منصوب متصل معناسنه بنی خلاص ایلدیلر دیمکدر (وملك میك کسریله بونده مال واسباب یعنی متملکات معناسنه در (موروثه اضافتی بیانیه در یعنی ارثله انتقال ایلین ملکم دیمکدر خاص ایلدیلر بونده بر کردند تقدیر اولنور (محصول ترکیب) حاصل کلام انواع شکنجه یه مبتلا اولدم تا بو هفته ده که حاجك سلامتی مژده سی شهریمزه کلدی وایرشدی آغر قیدو بنددن بنی اطلاق ایلدیلر وملك موروثم یعنی اولادن ارثله انتقال ایلین مال وملکمی غصب ایدوب ظالمه الدن آلدیلر ومال میری یه خاص ایدوب ضبط ایلدیلر حاصلی مالملکم و یرمکله باشمی کوجیله قوتردم * کفتم ان نوبت اشارت من قبول نکردی که عمل پادشاه چون سفر دریاست سودمند وخطرناك یا کنج برکیری یادر طلسم بمیری * اشارت من لامیه یعنی مصدرك فاعلنه اضافتیدر نکردینك اشارت مفعول اولی (وقبول مفعول ثانیسی اشارتمی قبول ایلمدك دیمکدر (که حرف بیان (عمل پادشاه لامیه در یعنی خدمت پادشاه (چون ادات تشبیه (سفر دریا لامیه (سودمند سود فائده (ومند ادات نسبت فائده لی دیمکدر (خطر بونك کبی یرلرده خوف معناسنه در (وناك ادات نسبت زهرناك زهرلی دیمکدر (یا کنج برکیری یعنی یامال صاحبی اولورسین برکیری فعل مضارع مخاطبدر کیر بدندن قالدررسین دیمکدر تحصیلدن عبارتدر (یادر طلسم بمیری طلسم دفینه یی حفظ ایلین شکل (بمیری یا حرف تأکید (میری فعل مضارع مفرد اولورسین دیمکدر حضرت شیخ سفر دریایی پادشاهك خدمتنه مشبه به ایدر فائده ده وخطرده (محصول ترکیب) پادشاه خدمتنه طالب اولدیغك وقت بنم رمز واشارتمله نصح وپندیمی سمع قبول ایله استماع ایدوب قبول ایلمدك زیرا بنم کلامم سکا بویله اولاجغك اشارت ایلمش ایدیکه پادشاه خدمتی دریا سفری کبیدر هم فائده لی وهم قورقیح یا وافر مال قالدررسین یعنی تحصیل ایدرسین ویا طلسمده اولورسین مرادقصه دن حصه در کرچکدن حاصلی کاه اولور که برکیسه دریا سفرین ایدوب مال فراوان تحصیل ایدر وکاه اولور که کمیسی پاره لنوب غرق اولور پادشاه خدمتنده بویله در کاه اولور که برکیسه اعلی مناصبه واصل اولوب کلی خزینه یه مالك اولور وکاه اولور که پادشاه غضبنه مظهر دوشوب باشدن چقار (پس یادر طلسم بمیری دیمکدن مرادی بوایکی معنادر (یعنی کمیسی پاره لنوب غرق اولمق وپادشاه خشمنه مظهر دوشوب هلاك اولمقدر (حقیقتده طلسمده اولمك دکلدر بعضلر ظن ایلدکلری کبی * بیت * بازر بهر دو دست کند خواجه در کنار * یا موج روزی افکندش مرده برکنار * یا عربیده امای ابتدائیه معناسنه در (بهر یا حرف مصاحبت (وهر ادات تأکید تقدیری بدو دست در (کند فعل مضارع مفرد غائب ایلر دیمکدر (خواجه فاعلی مراد سفر دریا ایلین کیمسه در بازرکان اولسون غیری اولسون لیکن مقصود تجارتدر (در کنار لغتده قوجقدر اما بونده کندی یه ضم ایدوب احاطه دن کنایتدر حاصلی مالك اولور دیمکدر (یا حرف عطف مابعدنی زره عطف ایدر (موج دکز طالازی (روزی یا حرف وحدت (افکند همزه نك وکاف عربینك ونونك فتحیله وفانك سکونیله فعل مضارع مفرد غائبدر براغور دیمکدر (مرده اولی یعنی میت (برکنار بر حرف صله (کنار قرا معناسنه در (محصول بیت) دریا سفرین اختیار ایلین خواجه یا صاغ وسالم سفرن مال

مطلب

مطلب

رد شمعی وکافی

فرآوان تحصیل ایدوب کاور یعنی دولتی مساعداولوب دریادن ساحل نجاته دوشوب
مال فرآوان صاحبی اولورو یارکون موج آنی اولی یعنی میت کناره براغور حاصلی طلاز رد شمعی
بونی سوره سوره کناره اتارنکه صورلك حالی بویله در یعنی سفردر یاکاه سودمند وکاه
زیانکاردرخواجه دن کشیله تعبیرایلین بی وجه ایلمش * مصلحت ندیدم ازین بیش ریش درونش
خراشیدن ونمك پاشیدن *بیش زیاده معناسنه در (ریش یاره در درونه اضافتی لامیه در
(درونش شین رفیقه راجعدر (خراشیدن خانك کسریله مصدر درطرملامق (نمك توزدر
(پاشیدن باء عجمیله صاچمق دیمکدر یعنی سرپمك (محصول ترکیب) مصلحت ومعقول کورمدم
ذکر ایلدیکم نثرونظم مضموننددن زیاده کلامله واسان ازارله درونی ریشنی خراش ایدوب
یعنی یورکی دردنی تازه ایوب یارسنه توز سرپمکی (ریش درونی خراش ایلمکدن مراد دردن تازه لمکدر
* بدین دو بیت اختصار کردم وکفتم * بوایکی بیتله کلامی مختصر قلدم ودیدم * قطعه *
ندانستی که بینی بندبرپای * چودرکوشت نیامد پندمردم * ندانستی فعل نفی ماضی مفرد مخاطب
استفهام انکاری یی متضمن بیلزمیدك یعنی بلوردك (که حرف بیان (بینی فعل مضارع مفرد
مخاطب کوررسین دیمکدر بندبونده دوشق در یعنی بوقاغی (بر بونده ادات ظرفدر(چوادات
تعلیل (ودرحرف صله (کوش کاف عجمك ضمیله قولاق دیمکدرعربجه اذن دیرلر همزه نك
وذالك ضمی ونونك سکونیله (تاعمبرخ عابدررفیقه (نیامد کلمدی مراد کیرمدی دیمکدر(پند مردم
لامیه در مردمه حضرت شیخ نفسندن کنایت بیورمش (محصول بیت) اباغکده بوقاغی رد کافی
کورجکك بیلدکیدی چونکه مردمك نصیحتی قولاغکه کیرمدی یعنی خلقك نصیحتی
قولاغکه کیرمدیکندن بویله اولاجغك بیلدکیدی یعنی بیلدك ایدی امامقیداولمادك استفهام
انکاری بوعقامده انکارواقع ایچوندر نیچون بلمدك دیمکدر دیبن عندی سویلمش زیرا انکارواقع
مراد اولان یرده چرالفظیله استعمال اولنورعربیده لم حرفیله مستعمل اولدیغی کبی اما استفهام رد کافی
بونك کبی یرده اوقوع بشدن چقار قرینه ایله تتکه تتبع ایدنه معلوم در فقیر جانب عربیده لفظ
اذاشرط ایچون وظرفیت ایچون اولدوغی کبی فارسیده دخی چون لفظی شرط ایچون وظرفیت
ایچون اولمق جائزدر وبومحلده ظرفیت معناسی انسبدر دیبن ایکی لفظك تحقیقنده اصابت
ایلمامش زیرااذامعنای شرطه دلالتی ضمنیدر وضعی معنای ظرفیت ایچوندروچون لفظی ادات
تعلیلدرنه شرطه دلالت ایدرونه ظرفیته فتأمل *دیکرره کرنداری طاقت نیش * مکن
انکشت درسوراخ کزدم * دیکرره (ره راهدن مخففدر بریول دخی یعنی برکره دخی دیمکدر
معنی جهتنده مصراع ثانی یه مصروفدر (نداری فعل نفی حال مفرد مخاطب فعل شرط
اکرطوتمزسك دیمکدر (طاقت نیش مصدرك مفعولنه اضافتی درنیش نونك کسریله عقربك
وارینك وسائرلادغ حیواناتك صوقدیغی عضوه دیرلر که ترکیجه اکاینه دیرلر (انکشت همزه نك
فتحی وکاف عجمك ضمیله برمغه دیرلر (سوراخ سینك ضمی وخای معجمه ایله دلکدرعربجه ثقب دیر
بالك ضمی وخاء معجمه نك سکونیله ثقب ده دیرثاء مثلثه وسکون قافله (کزدم کاف عربك فتحی
وزانك سکونی ودال مهمله نك ضمیله عقرب دیمکدر (محصول بیت) بردخی اکرنیشه
طاقت وقدرت طوتمزسك یعنی سنی زهرلی حیوان صوقدیغنه تحملك یوغیسه برمغکی
عقرب دکنه ایلمه یعنی صوقمه زیرا البته صوقمایجه اولمز حاصلی خاصه سیدرکه ان ترك ایلمز رد شمعی
امدی سنده سلاطین وحکام جفاسنه تحمل ایدمزسك بردخی یانلرینه اوغرامه که برکره دادینی
کوردك بردخی تجربه یه احتیاج قالمادی (نیش دخی صوقدی معناسنه دردیبن عندی سویلمش
* حکایت * تنی چنددرصحبت من بودند ظاهر حال ایشان بصلاح اراسته *تندن مراد

شخصدر (یا حرف وحدت (چند نجه دیمکدر (تنی چند برنیچه تن معناسنه در (صحبت من لامیه در
بعض نسخه ده من برینه ما دوشمش بزم صحبتزده دینکدر (بو دنده ادات زمانیه جمعدر ایدیلر
دیمکدر (ظاهر حال اسم فاعلك فاعلنه اضافتیدر (وایشانه اضافت لامیه در (بصلاح باحرف
مصاحبت آراسته یه متعلق آراسته اسم مفعولدر بزنمش دینکدر (محصول ترکیب) درویشاندن
برنیچه کیمسه بنم صحبتمده ایدیلر یعنی مریدلرم ایدیلر ظاهر حاللری صلاحله بزنمشیدی حاصلی
اهل صلاح وتقوی ایدیلر آراسته دنصکره بود تقدیر اولنور * یکی ازبزرکان در حق این طائفه
حسن ظن بلیغ داشت وادراری معین کرده بود * حسن ظن بلیغ حسن ظن مصدرك فاعلنه
اضافتیدر (وبلیغه اضافت بیانیه در (داشت حکایت حال ماضی در طوتردی دیمکدر وادراقدن
عبارتدر (ادرار کسر همزه ایله افعال بابندن وظیفه معناسنه در (ویا حرف وحدت (کرده بودك
مفعول اولی (ومعین مفعول ثانیسی زیرا کرده ده جعل وتصییر معناسی ملحوظدر (بوداداتِ زمانیه
(محصول ترکیب) اکابردن برایسی بو طائفه نك حقنده مبالغه ایله کوزل ظن طوتردی یعنی بونلرك
حقنده زیاده کوزل ظنی وار ایدی زیرا ظاهرلری صلاح وتقوی ایله پیراسته ایدی وبونلره
حاللرینه کوره برمقدار وظیفه تعیین ایلمش ایدی * مکر یکی ازایشان حرکتی کردنامناسب حال
درویشان ظن آن شخص فاسدشد وبازار اینان کاسد * مکر بونده کانه معناسنه در (حرکتی
(یا حرف وحدت (نا حرف توصیف نفی (مناسب حال اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر ودرویشانه
لامیه (ظن آن لامیه ومبتدا (وشخص مشار الیهی (فاسد شد خبر مبتدا وجملهٔ اسمیه جواب
شرط محذوف (بازار اینان لامیه ومبتدا وکاسد خبری وجملهٔ اسمیهٔ سابقه یه معطوف وبرشد
مقدردرتکه مکرر اشارت اولندی کاسدشد دیمکدن مراد اول صاحب دولتك حسن التفاتندن
دوشدیلر وظیفه لری قطع اولدی وحاللری مکدر اولدی (محصول ترکیب) مکر بنم صحبتمده
اولانلرك برسندن درویشلر حالنه نامناسب برحرکت صادر اولدی حاصلی برمخالف ایش
اشلدی پس بونلرك حقنده اول شخصك ظنی فاسد اولدی وبو فساد سببیله بو درویشلرك بازاری
کساده دوشدی یعنی اول صاحب دولتك حسن التفاتندن دور وادرار معیندن مهجور اولدیلر
* خواستم تابطریقی کفاف یاران رامستخلص کنم * خواستم فعل ماضی متکلم واحد (تا حرف
تعلیل (با حرف مصاحبت (طریقی یا حرف وحدت (کفاف کافك فتحیله آزق ورزق معناسنه در
یارانه اضافتی لامیه در (ورا ادات تخصیص (کنمك کفاف مفعول اولی ومستخلص ثانیسی مستخلص
اسم مفعولدر استفعال بابندن (محصول ترکیب) دیلدم تابرطریقله مذکور فقرانك کفافنی تخلیص
ایلیم یعنی برتدبیر وتدارك ایدوب اول صاحب دولته فقرانك وظیفه لرین ینه تعیین ایتدرم * آهنك
خدمتش کردم در بانم رهانکرد وجفا کرد معذورش داشتم بحکم آن که کفته اند * آهنك بونده قصد
معناسنه در خدمته اضافتی مصدرك مفعولنه در (وکردمك مقدم مفعولیدر (دربان قپوجی زبرادر
قپودر (وبان ادات فاعلجی معناسنه در (میم معناده نکردك مفعول اولی (ورها مفعول ثانیسی
ودربان مبتدا ونکرد خبری (نکرد رها ایلمدی یعنی صالیورمدی وجفا ایلدی (معذورش شینی دربانه
راجعدر (محصول ترکیب) اول دولتلینك خدمتنه وارمق قصد ایلدم یعنی ملاقات مراد ایلدم
قپوسنه وارد قده بواب ایچری کرمکه اجازت ورخصت ویرمدی وبکا جفاده ایلدی تکه
بو کلابك عادتلریدر اما انی معذور طوتدم زیرا بربلوك مسلمانك مصلحتنه خیرنیتله زحمت اختیار
ایدوب وارمش ایدم پس بوجهتدن هیچ بیحضور اولمدم وبواب ناسازکارك غلظتنی معذور
طوتدم اول معنیله واول سببله که عقلا وعلما بوبابده سوز سویلمشلر * قطعه * درمیر ووزیر
وسلطان را * بی وسیلت مکرد پیرامن * درمیر لامیه در (وزیرمیره معطوف (وسلطان وزیره

(ورا حرف تخصيص (معناده دره مقيد ومصراع اول مصراع ثانى يه مرهون (مكردفعل
نهى مفرد مخاطب دونه وچكزنمه معناسنه در حاصلى طرلنمه ديمكدر (پيرامن اطراف
معناسنه در (پيرامونده ديرلر (محصول بيت) بك ووزير و پادشاه قپوسنك وسيله سز
اطرافنى طولنمه يعنى ايچرو داخل اولايم ديسك وسيله سزيانته اوغرامه كه ميسر دكل *سك

مطلب

ودربان چو يافتند غريب * اين كريبانش كيردآن دامن *سك ايتدر (دربان قپوجى (چو حرف
تعليل (يافتند فعل ماضى جمع غائب بولدبلر ديمكدر (سك ودربان مبتدا ومصراع ثانى خبرى
(غريب يافتندك مفعولى وفاعلى تحتنده سك ودربانه راجع ضميردر (معلوم اوله كه فارسيده وتركيده
تثنيه ايچون فعل وضع اولمامش بلكه تثنيه وجمع صيغه ده مشتركلردرفاحفظ (اين دربانه اشارتدر
(وآن سكه لف ونشر طريقيله (كريبان كاف عجمله ورانك كسرەلر يله يقايه ديرلر (نون
ضرورت وزن ايچون ساكن اوقنور (دامن ودامان اتكه ديرلر (محصول بيت) سك كرنده ايله
بواب طائفه سى بيننده مناسبت وجهت جامعه وار خاصه لرى بودركه برغريب وفقير شكلنده
كيمسه بولدقده بواب يقاسنه يابشور وكلب دامانه حاصلى بالطبع ايكيسيده موذيدر* چندان كه
مقربان حضرت آن بزرك برحال من واقف شدند باكرام درآوردند وبرتر مقامى معين كردند اما
بتواضع فروتر نشستم * چندان اولقدر ديمكدر همان معناسنه (كه حرف بيان (مقربان مقربك

ردشمعی وکافی

جمعيدر يقينلر ديمكدر يعنى مخصوص آدملرى معناسنه (حضرته اضافتى لاميه در (وآنه اضافتده
بو يله در (بزرك بانك وزانك ضمه لرى ورانك سكونيله اولو ديمكدر بونده مذكور دولتلى مراددر
(برحرف صله (حال من لاميه در (باكرام باحرف مصاحبت درآوردنده متعلق اكرام افعال
بابندن مصدردر بونده تعظيم مراد در ميم ضمير معنى جهتنده ضمير منصوب متصل آوردندك
مفعول صريحى (وباكرام غير صريحى در (اوردند ايچرى كتورديلر (برتر يوجه رك (مقامى ياحرف
وحدت (اما حرف استدراك (باحرف مصاحبت (نشسته متعلق (تواضع الخلق كوسترمكه ديرلر
زيرا وضيع مقابل رفيعدر والحق معناسنه (فروتر مقابل برتردر اشاغرق ديمكدر (نشستم اوتوردم
(محصول تركيب) اولقدر كه يعنى همانكه اول دولتلينك مخصوص ومقرب آدملرى بنم حالمه
واقف اولديلر وسعدى اولديغمى بلديلر بنى تعظيم وتبجيل ايله ايچرى صاحب دولتك يانته
كتورديلر وبريوجه رك مقام تعيين ايلديلر يعنى صدر مجلسده جلوسى تكليف ايلديلر حاصلى
بكا اعزاز واكرام ايلديلر اما بن تواضع ايدوب اول بيوردقلرى مقامدن اشاغرق يره اوتوردم
وديدم (چندانك معناسنى اول زمانه دك قپوده بوايله خصومت وغوغاده اولدم دين واولقدر كه
يعنى دربانك جفاسيله قپوده توقفمز اولدكاو ممتد اولدى وشول مرتبه يه واردى كه دين حضرت
شيخه بواذالردن غلظت شان لازم اولديغن بلامشلر عفى الله عنهما *بيت* بكذار كه بنده كينم *
تادر صف بندكان نشينم * بكذار فعل امر مفرد مخاطب قوديمكدر مصراع ثانى يه مرهوند (كه
حرف بيان (ويا حرف تعليل (بنده كين بيانيه (كين يا حرف نسبت (ونون حرف تأكيد اكسكلى
ديمكدر كاه اولور كه برهاى تخصيص ادخال ايدوب كينه ديرلر بونده ده جائزدر كه هاء رسمى همزه
مجتلبه ايله حذف وايصال طريقيله ترك اوله ضرورت وزن ايچون (تا حرف تعليل (صف بندكان
لاميه صف نعال ديمكدر فاضرورت وزن ايچون تخفيف قلندى (محصول بيت) بنى كندى حالمه
قويله مقيد اولمه زيرا كه بن عبد كمتر بن ودرويش حقير وفقيرم ايمدى قوبنى تا كيم صف نعال
ومقام رذالده اوتورايم حاصلى تكليف بيورديغكز مقام فقرا مقامى دكل كبرا مقاميدر بن ايسه
افقر واحقر ناسم * كفت * اول صاحب دولت بندن بو بيتى ايشيديجك ديدى *مصراع* الله الله
چه جاى اين سخنست * الله الله بونده تعجب افاده ايدر (يعنى نه عجب سو يلديكز بو كلامك

نه محلیدر بویله نیچون بیورر سز یعنی سز بویله دیجك مقامده دکلسز (بونده الله الله معناسنی الله نه لی دیین عجب سویلمشکه محل تعجبدر * بیت * کر برسر وچشم من نشینی * نازت بکشم که نازنینی * نشینی فعل مضارع مفرد مخاطبدر اوتوررسك دیمکدر فعل شرط واقعدر (که حرف تعلیل (نازنینی ایکی نون ارالرنده یایله حروف نسبتدر اولکی نون شذوذا داخلدر ویاء اخیر ضمیر خطابدر (محصول بیت) اکر بنم باشم وکوزم اوزره اوطوررسك نازواستغناکی چکرمکه فتی نازلیسین (ناز استغنا معناسنه در یعنی هر نقدر که صدر مجلسده اوطورمیوب استغنا ایدوب پایان مجلسده اوتوردك ایسه استغناکی چکرزو بزده یانکده واروب اوطورورز (زیرا مقبولمز ونازلیمز سك

رد سروری

بهر حال بز سکا تابعز * فی الجمله بنشستم وازهر دری سخن پیوستم تا حدیث ذات یاران درمیان آمد کفتم * فی الجمله حاصل کلام (بنشستم مذکور صف نعالده ویانکلیف بیوردقلری مقامده اوطوردم (وازهر دری یا حرف وحدت فارسیده درعربیده باب کبی کاه اولور که اسلوب ونوع وکونه معناسنده استعمال اولنور بونده بویله در (یعنی هر سمتدن وهر نوعدن سوز سویلدم یعنی دفعة واردیغم قضیه یی اورته یه کتورمدم بلکه مناسبتله هر بابدن سوزی سوزه وقصه یی قصه یه ایصال ایلدم (پیوستم فعل متعدیدر اولاشدردم (تا بونده حرف تعلیل در حتی معناسنه (ذات ذالك فتحیله ولامك تشدیدیله طایرنمق یعنی باچقده وغیرده طاینمق اغزیدن معناسنه (یارانه اضافت لامیه در (در حرف صله (میان اورته دیمکدر (محصول ترکیب) محصل کلام اوطوردم وهر بابدن مناسبتله سوق کلام ایلدم بیان ایلدیکمز کبی تاکیم الکلام یجر الکلام حسبنجه تقریب دوشوب یارانك ایلدکلری تقصیر وخطا ارایه کلوب مذکور اولدی پس فرصت بولوب عرض حال وبیان مافی البال شروع ایدوب دیدم * قطعه * چه جرم دید خداوند سابق الانعام * که بنده درنظر خویش خوارمی دارد * حضرت شیخك سوق کلامی نظمله بیوردیغندن حاصلی سباق وسیاق کلامی دلالت ایدر که مذکور صاحب دولت ارباب نظمدن اوله (جرم جیمك ضمی ورانك سکونیله کناه دیمکدر عربیدر (خداوندك سابق الانعامه اضافتی بیانیه در (وسابق صفة جرت علی غیر من هی له در (اصلی سابق انعامه در که سابقك انعام فاعلیدر صکره ضمیری حذف ایدوب بدلنه الف ولام و یروب فاعلنه مضاف ایدوب سابق الانعام دیدیلر فتدبر (انعام واطنی سابق اولان خداوند دیمکدر (که حرف بیان (بنده تقدیری بنده را در (نظر خویش لامیه (میدار دك بنده مفعول اولی (وخوار مفعول ثانیسی (محصول بیت) انعام واحسانی سابق خداوند نه کناه کوردیکه بنده سنی نظر شریفنده خوار وحقیر طوتار جائزدرکه بنده دن حضرت شیخ کندینی مراد ایلیه (زیرا فقراسنه حقارت وهوان معنی جهتندن کندینه راجعدر (دیمك استرکه سابقا فقراحقنده انعام واحسانی جاری اولان دولتمند وسعادتمند بو بنده دن نه مقوله جرم کوردیکه بنده یه حقارتله نظر ایدوب وخوار وذلیل کوروب فقرانك جهت معاشلری قطع بیورلدی وجائزدرکه بنده لفظیله مقصر ومجرم اولان درویش مراد اوله یعنی اول بنده لرندن صادر اولان سهو وخطا اول مرتبه ده دکلدرکه مجرد اولقدر تقصیر سببیله جمله درویشانی تحقیر ایدوب اسباب معاشلرین قطع ایلمکه باعث اوله (بونده خداوندی صاحب لفظیله تفسیر ایلین تقشیر ایلمش (وسابق الانعام لفظی خداوندك صفتیدر اضافت درست دکلدر دیین عجبا خداوندی نیجه اوقورمش که اضافت درست اولمیه * خدایراست مسلم بزرکواری واطف * که جرم بیند ونان برقرار می دارد * خدایرا ادات صله تقدیری خدایراست در بوعبارت مقدم خبردر (وبزرکواری یاء مصدریه ایله عظیم الشان ونبیه القدر حاصلی عظمت وکبریا صاحبی دیمکدر یعنی اولواق

مطلب

طایرنمق سوز چکمك مرادفیدر للطابع

رد شمعی
رد کافی

مؤخر مبتدا لطف بونده جود وسخاوکرم معناسنه در (که حرف تعلیل ویا حرف رابط صفت
(جرم بیندك مقدم مفعولیدر (ونان میدارك مفعول صریحی (وبرقرار غیر صریحی
(محصول بیت) عظمت وکبریا والطف وعطا خدایه مسلمدر یعنی اکا مخصوصدر زیرا عبادك
هردم وهر ساعت نیجه دراو خطایا وجرایمنی کورر ویاور ایکن نان ونعمتلرینی برقرار
وثابت علی الدوام طوتارتکه کتاب اولنده (ووظیفهٔ روزی بخطای منکر نبرد) بیورمشیدی
پس شرط مروت ومقتضای علو همت اولدرکه آدمیلك وانسانیت دعواسین ایدن صاحب
سعادتلر (تخلقوا باخلاق الله) ایله عمل ایدوب فقرا ودرویشانك مقتضای بشریت اوزره
واقع اولان تقصیرات وزلات سبب اعراض وباعث عدم التفات اولمیوب هر ایشلری حسبةً لله اوله
ریاو سمعه ایچون اولمیه * حاکم را این سخن پسندیده آمد واسباب معاش یاران فرمودتا برقاعدهٔ
ماضی مهیادارند ومؤنت ایام تعطیل وفاکنند * اسباب معاش یاران اضافتلری لامیه لردر
(تا حرف تعلیل (مهیا اسم مفعولدر تفعیل بابندن حاضرلنمش وبراقلنمش دیمکدر (مؤنت زحمت
ومشقت دیمکدر (ایامه اضافتی وایامك تعطیله لامیه لردر (محصول ترکیب) حاکمه بوایکی بیت
مقبول کلدی وفقرانك اسباب معاشلرین وادرار معهودلرینه تعیین ایدوب بیوردی تاکیم اولکی
اسلوب وقاعده اوزره حاضر ومهیا ایده لر دخی ایام تعطیلك زحمت ومشقتنی وفا ایده لر یعنی
رقاچ کون مقطوع اولان وظیفه لرین بیله ویره لر * شکر نعمت بکفتم وزمین خدمت ببوسیدم
وعذر جسارت بخواستم ودر حالت بیرون آمدن این سخن بکفتم * شکر نعمت مصدرك
مفعولنه اضافتیدر (وبکفتمك مقول قولیدر (زمین خدمت بیانیه در (وببوسیدمك مقدم مفعولی)
وعذر جسارت لامیه (جسارت جیم عربینك فتحیله جرأت معناسنه در وترکیب اضافیدر
(بخواستمك مقدم مفعولی (حالت بیرون آمدن بیانیه (محصول ترکیب) نعمتنه شکر دیدم یعنی ممنون
اولوب حاکمه شکر وثنا ایلدم وتواضع ایدوب زمین خدمتی بوس ایلدم حاصلی مسکنت اظهار ایلدم
وبهادراق وکستاخلق ایلدکمه کلوب مبارك باشکزی اغرتدق دیو عذر دیلدم وچیقوب کیتملی
اولجق بوسوزی سویلدم یعنی بوقطعه یی اوقودم * قطعه * چو کعبه قبلهٔ حاجت شد از دیار بعید *
روند خلق بدیدارش از بسی فرسنك * کعبه مکه شهرنده اولان بیت اللهه دیرلر (قبلهٔ
حاجت لامیه (ازمن معناسنه حرف ابتدادر (دیار لغتده دارك جمعیدر اولر دیمکدر اما مملکت
معناسنه مستعملدر (بعیده اضافت بیانیه در از دیار بعید مصراع ثانییه مرهوندر (روند فعل
مضارع جمع غائبدر رویدندن کیدرلر دیمکدر (خلق فاعلی (باحرف صله (دیدار اصلنده
وصف ترکیبی در دید کتورنجی یعنی کورمه کتورنجی صکره یوزده وزیارتده استعمال
ایلدیلرتکه بوکتابده ایکی معنایه بیله کلور ان شاء الله تعالی بونده زیارت معناسنه در (بسی
بای اصلیه ایله چوق دیمکدر بسیار معناسنه (فرسنك فارسیدر عربیسی فرسخدر اون
ایکی بیك ادیم یره دیرلر (محصول بیت) چونکه کعبهٔ مکرمه قبلهٔ حاجت اولوب دعالر قبول
اولاجق مقام اولدی خلق عالم بعید دیاردن نیجه فرسخ یوللردن قطع مسافه ایدوب
زحمت ومشقت چکوب زیارتنه کیدرلر لفظ دیدار دیدندن مشتق اسم مصدر در دیدن
معناسنه رفتار رفتن معناسنه اولدیغی کبی دیدینه دیداری بیلور مش ونه رفتاری زیرا ایکیسیده
اصلنده وصف ترکیبی در نهایتی ترکیبلری خفیدر * ترا تحمل امثال ما باید کرد * که هیچ
کس نزند بردرخت بی بر سنك * تراسکا دیمکدر (تحمل امثال مصدرك مفعولنه اضافتیدر
ومایه اضافت لامیه در (باید فعل مستقبل مفرد غائب کرك دیمکدر (کرد مصدر معناسنه در
زیرا مضارعه مقارندر (که حرف تعلیل (هیچ کس هیچ برکیمسه دیمکدر (نزند فعل نفی مستقبل

بی حرف سلب (برش میوه معناسنه (محصول بیت) سکا ای صاحب دولت لایق وسزاوار اولدرکه بزم کبی فقرا وارباب حاجاتك تصدیعـلرینه تحمل ایلیه سین وحصول مرادلری ایچون واقع اولان کستاخانه الحاح وابراملرین معذور طوته سین زیرا میوه سز درخته هیچ کیمسه طاش آتمز یعنی لطف وجودیکزه اعتمادلری اولماسه سزه بوقدر زحمت ویرمزلرایدی پس دولتلیلك شانی ومردملك نشانی اولدرکه فقرانك حاجاتنی روا کوره سین (بیت) کرم قیل کسمه لطف والتفاتك بی نوالر دن * الکدن کلدیکی خیری دریغ ایتمه کدالر دن * حکایت * ملك زادهٔ

اشبو بیت فضولیکیدر للطابع

کنج فراوان از پدر میراث یافت دست کرم برکشاد وداد سخاوت بداد ونعمت بی قیاس برسپاه ورعیت بریخت * زادهٔ یا حرف وحدت (وهمزهٔ حرف توسل همزه حرف وحدت در دین غلط سویلمش (کنج بونده خزینه معناسنه در (فراوان فانك کسریله چوق دیمکدر اضافت بیانیه در (از پدر تقدیری ازپدرشدر قرینه قائم اولدیغیچون ضمیر حذف اولندی (یافت فعـل ماضی مفرد غائب بولدی دیمکدر فاعلی تحتنده ملك زاده یه راجع ضمـیر در ومفعول اولی (کنج وثانیسی میراث (وغیر صریحی ازپدر در (وجملهٔ فعلیه خبر مبتدادرکه ملك زاده در (دست کرم بیانیه در (وبرکشادك مقدم مفعولی (بر حرف تأکید وکشاد فعل ماضی مفرد غائب آچدی دیمکـدر فاعلی تحتنده ملك زاده یه راجع ضمـیر در وجملهٔ فعلیه شرط محذوفه جوابدر فتدبر (داد سخاوت لامیه (بداد باحرف تأکید (داد ویردی یعنی سخاوته عدالت ویردی حاصلی اسراف ایلیوب سخا وکرمی عدل ایله ایلدی (دادسخاوت بدادك مقـدم مفعولیدر (وفاعلی سابق کبی وایکی داد بینده تجنیس تام صنعتی واقعدر (دست کرم برکشاد دادسخاوت بداد) واو عاطفه سز موزون بر مصراع اولور بحر منسرحدن فتأمل (نعمت بی قیاس بیانیه در (اوراننسز نعمت دیمکدر (بریخت باحرف تأکیـد (ریخت فعل ماضی مفرد غائب دوکدی دیمکدر فاعلی سابق کبیدر ومفعول صریحی نعمت (وغیر صریحی برسپاه ورعیتدر (وجملهٔ فعلیه ماقبلنده جمله یه معطوفدر (محصول ترکیب) بر پادشاه زاده باباسی میراثندن چوق خزینه بولدی یعنی باباسـندن ارث طریقیله کندویه چوق مال دکدی پس بویله اولیجق سخا وکرم الینی اچدی یعنی جومردلك ایلدی وسخاوت وکـرمه عدالت ویردی یعنی غلط بخش وکج عطا اولوب اسراف ایلـدی بلکه جود وکرمی محلنده ایلدی وسپاه ورعایا اوزرینه اورانسز نعمت ومال دوکدی یعنی بونلره وافر انعام واحسان ایلدی بزم زمانمزده سلطان محمد بن سلطـان مراد ایلدیکی کبی * قطعه * نیاساید مشام از طبلهٔ عود * بر آتش نه کـه چون عنـبر بوید * نیاسـاید فعـل نفی استقبـال مفرد غائب آسایش ایلمز وراحت اولمـاز دیمکـدر بونده معطر ومبخر اولماز دیمکـدر اسایدندن مشتقدر اسودندن دکل (مشام فاعلی ککرزده قوقی الان یره دیرلر یعنی قوت شامه موضعی (طبلهٔ عود اضافتی لامیه در ادنی ملابسه ایله زیرا عربده وعجمده مبخرات ومعطراتی (مثلا عود وحصلبان وعنبر وسائرلرینی طبله لره ترتیب ایدوب صتارلر نتکه استانبولده میوه یی وغیر یعنی طبله لرده صتارلر (پس بونده همزه وحدت ایچوندر دینلر ایکی وجهـله خطا ایلدیلر (بریسی اولدرکه همزه فارسیده وحدت ایچون کلمز بلکه وحدته منصوص یادر (وبریسیده اولدرکه اضافتدن مقطوع اولسه عودك اعرابدن محلی اولمازدی نتکه عقل سلیم وطبع مستقیم اربابنه معلومدر فتأمل (بر آتش بر حرف استعلا (نه نونك کسریله وهاء اصلیه ایله فعل امر مفرد مخاطب قو دیمکدر نهیدندن نهادندن دکل (مفعول صریحی مقـدر عود وغیر صریحی بر آتشدر (که حرف تعلیل (چون ادات تشبیه (عنبر معدنی نامعلوم قوقی

رد شمعی

رد ابن سید علی وسروری

رد سروری وکافی

رد ابن سید علی وسروری

و یرلردن بر نوعدر مسك كبی (ببوید باحرف تأكید (بو یدفعل مضارع مفرد غائبدر بونده لازمدر قوقه دیمكدر لازمی معنای لازمیسی قوقی ویره فاعلی عوددر (پس متعدی اولسنی تجویز ایدوب مشامی فاعلی اعتبار ایدن مشامنده بوی لذت فارسی بوغیش (محصول بیت) مشام طبلهٔ عوددن محظوظ ومعطر اولماز (یعنی عود طبله ده طوردیغی یرده قوقی ویرمز پس ایمدی (آتش اوزره قوكه عنبر كبی قوقه یعنی اندن قوقی چیقه (ایمدی قصه دن حصه بودر كه اموال ونقود مقارن بذل وجود اولمسه بی سود ونامحموددر یاتوب طبله ده طوران عود كبی * بزركی بایدت بخشندكی كن * كه دانه تانیفشانی نروید * بزركی یاحرف مصدر اولواق دیمكدر (باید فعل مضارع مفرد غائب معنای شرطی متضمن كركسه دیمكدر (وتا ضمیر منصوب متصل مفعولی (بخشنده اسم فاعل بغلیجی معناسنه (وكاف عجم هاء رسمیدن بدلدر (و یا حرف مصدر بغشلایجیلق دیمكدر (كن كاف عربك ضمیله فعل امر مفرد مخاطبدر كنیدندن ایله دیمكدر (بخشندكی كن جواب شرط مقدردر (كه حرف تعلیل (دانه حبه دیمكدر (تاحرف توقیت مادام معناسنه (نیفشانی فعل نفی استقبال مفرد مخاطب صاچیدسین (نروید فعل نفی مستقبل مفرد غائب بتمز دیمكدر (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر اكر سكا اولواق كرك ایسه (یعنی دولت وعزت ورفعت استرسك همیشه عطا وجود وبذل موجود ایله تاكه خلق بندهٔ احسانك وشاكر نعمت فراوانك اولسون زیرا مادامكه تخم ودانه صاچوب اكمه سین اندن نسنه بتمز (حاصلی عظمت ورفعت احسان وكرم ایله در امساك زروه درمله دكلدر (مصراع ثانی مصراع اوله مقام تعلیلده واقعدر * یكی ازجلسای بی تدبیر نصیحتش آغاز كرد كه ملوك پیشین این نعمت رابسعی اندوخته اند و برای مصلحت نهاده * جلسا جیمك ضمی ولامك فتحیله جالسك وجلیسك جمعیدر (بی تدبیره اضافت بیانیه در (آغاز كرد شروع ایلدی (كه حرف بیان (ملوك پیشین بیانیه (بسعی با حرف مصاحبت (اندوخته ماضیدن قسم مفرد غائب (اند ادات جمع قزانمشلردر یعنی كسب ایدوب ادخار ایلمشلر دیمكدر (برای باء مفتوحهٔ اصلیه ایله ادات تعلیلدر لاجل معناسنه (مصلحت اضافت لامیه در تخصیص ایچون (نهاده ماضیدن قسم تقدیری نهاده اندر قومشلردر یعنی حفظ ایلمشلر دیمكدر (محصول تركیب) مذكور شاه زاده یه بی تدبیر مصاحبلرك بریسی نصیحته شروع ایدوب ایتدی اولكی پادشاهلر (یعنی آبا واجدادك بوقدر اموال وخزاینی زحمت ومشقتله جمع ایدوب قومشلر ومهم مصلحت ایچون صاقلمشلر یعنی بر كون لازم اوله دیو حفظ ایلمشلر پس سنك اوزریكه دخی ضبط وصیانتی لازمدر * دست ازین حركت كوتاه كن كه واقعهادر پشت ودشمنان درپس نباید كه دروقت حاجت درمانی * دست (كن فعلنك مفعول اولی (وكوتاه ثانیسی (وازین حركت غیر صریحی (كوتاه كاف عربك ضمیله قصه دیمكدر (كه حرف تعلیل (واقعها واقعه نك جمعیدر معلوم اوله كه هر كلمه نك كه فارسیده آخری هاء رسمی اوله و یاعربی كلمه اوله كه آخرنده هاء رسمی شكلنده ها اوله كه تلفظ اولنیه (واقعه وقلعه ورقعه وحقه وشقه وغیریلری ها ایله جمع اولدقده ها رسمی مرتبه سنده اولان ها كتابت اولنماز واقعها كبی فاحفظ (درپیشست اوكده در (ودشمنان درپس ارتده دیمكدر (واقعها مبتدا (ودر پیش خبری (ودشمنان مبتدا ودرپس خبری نباید فعل نفی استقبال مفرد غائب كركمز یعنی لایق دكل (بایدندن بایستندن دكل (دروقت حاجت در حرف ظرف واضافت لامیه (درمانی فعل مضارع مفرد مخاطب عاجز قله سن دیمكدر درله مصدر اولنجه معنی بویله اولور درمانیدندن مشتقدر درماندن دكل (محصول تركیب) جلیس بی تدبیرك تتمهٔ مقول قوایدر شاه زاده یه دیر كه الیكی بو حركتدن كوتاه ایله یعنی بو اسراف

واتلافدن كچه وفارغ اولكه المرىده واقعدر وار يعنى نيچه دراو حوادث ظهور ايلك احتمالى وار ودشمنلر اردكده پوسيده در فرصت اسيرى اولوب سنك حالكه ناظر ومقيدلر در اولميه كه وقت حاجتده عاجز وفرومانده قالهسين برجانبدن اعدا مستولى اولدقده خزينه قلتندن عسكر جمعنه مالك اوليا سنين مملكت الدن كيده واشديكك اسرافلره ندامت چكه سين

* قطعه * اكر كنجى كنى برعاميان بخش * رسد هر كدخدايى را برنجى * كنج بوده خزينه معناسنه در (وياحرف وحدت (كنى فعل مضارع مفرد مخاطب فعل شرط واقعدر اكر ايلرسك ديمكدر (برحرف استعلا (عاميان عامينك جمعيدر عامهٔ ناس معناسنه (بخش حصه وقسم معناسنه در (رسد فعل مضارع مفرد غائب (كدخدا صاحب خانه يعنى هرخانه يه ايرشور (ياحرف وحدت (وراحرف صله (برنج لفظ مشتركدر عربدن غيرى دالده (وياحرف وحدت (محصول بيت) اكر تحت تصرفكده ومماللك سلطنتكده اولان عوام ناسه خزينه بى تقسيم ايلسك خانه دن خانه يه بربرنج ايروشور انجق يعنى برنج مقدارى كومش وياجيبى خزينه كى برنجه صرف ايدوب عامه يه توزيع ايلسك هر برينك حصه سنه بردانه دوشر انجق يعنى شئ قليل اولوب هيچ كس اندن منتفع وبهره مند اولمـاز سنك اموال وخزائندن ايرلديغك قالور انجق جود وكرمله وبذل درمله خلقى طورمق ميسر دكل در پس پادشاهلق اولدركه سن خلقدن الوب جمع ايليه سين ديمكدر * چرانستانى ازهر يك جوى سيم * كه كردآيد تراهر روز كنجى * چرا عربيده لمه معناسنه در نيچون ديمكدر (نستانى فعل نفى استقبال مفرد مخاطب نيچون المازسين ديمكدر (ازهريك يعنى هر عاميدن وياهر كدخدادن (جوجيمك فتحيله وواو اصليه ايله اربه در (وياحرف وحدت (سيم كومش يعنى برشعير مقدارى كومش (كه حرف تعليل (كردايد جمع اوله (تراسكاهر روزهر كون ديمكدر (كنجى ياحرف وحدت برخزينه ديمكدر (محصول بيت) نيچون عامينك وياكدخدانك هر برندن براربه مقدارى كومش الوب جمع ايلمزسين تاكيم هركون سكا برخزينه جمع اوله يعنى بذل موجود ايلمكدن هم سكا ضرر مترتب اولور وهم انلر اول قدر مستفيد اولمازلر ليكن هر برينه برشئ قليل تعيين ايدوب سن انلردن جلب ايلسك هم انلره چوقلق ضرر اولمازوهم سكا نفع عظيم وكلى خزينه حاصل اولور ديمكدر (بعض شراح ازهريك عبارتنى رعايانك هر برندن ديو تفسير ايلمش) وبعضيسى آنى رد ايدوب بومحلده رعايايه تخصيصك وجهى يوقدر بلكه رعايانك وسپاهك جمله سندن ديمكدر مقدما برسپاه ورعيت بر بخت ديديكى اكا شاهد در ديمش (مخفى دكلدر كه سپاهه اولان بذل وجود محل اعتراض اولان اسرافدن دكلدر (وسپاهه صالحن صلوب انلردن جلب مال ايلك جميع زمانده جائز كورلمامشدر (سوق كلامك دخى اول معنايه مساعده سى يوقدر جدا شارح اولك كلامى صحيحدر (عجبدر كه شارح معترض سابقا مذكور اولان برسپاه ورعيت عبارتيله عمومه استدلال ايدوب بومقامده برعاميان بخش عبارتنك خصوص عوامه دلالتندن غفلت ايلمشدر فتأمل (معلوم اوله كه قوافيده واقع اولان الفاظك حرف اخير اصليسنه روى اصطلاح ايدرلر وماقبلنده حرف صحيح ساكنه حرف قيد ديرلر اولده اون حرفه مخصوصدر كه بريسى بوندر پس مادامكه حرف روى ساكندر قيدك ماقبلنده اولان حركتك اختلافى جائزدكلدر اماروى حرف وصل كلمك سببيله متحرك اولسه اختلافى جائزدر نتكه كمال اصفهانينك بو رباعيسنده واقعدر (رباعى) كر سوز توام يكنفس آهسته شود) از دود دلم راه نفس بسته شود) درديده آزآن آب همى كردانم) (تاحرچه نقش تست ازو شسته شود) روى يه متصل اولان حرفه حرف وصل ديرلر بو رباعيده هاء رسمى كه قدر

عامى لفت ميمك تشديدله در ليكن عجم تخفيف ايله اوقور شد

شارح اول ابن سيد على

مطلب

شارح معترض

سر برنج کج قصته قافیه وقفه مذکور اولان قانونه در ایدی بو محلده یالك خرقه یه حاصل اولان طول سببیله عیبدن سالم اولمشدر دیبن فن قافیه یه مطلع دکل ایمش * ملك زاده روی از ین سخن در هم کشید که موافق رأیش نیامد وگفت خدای عزوجل مرا مالك این مملکت کرد آنید نست تا بخورم وبخشم نه پاسبانم که نکه دارم * درهم کشید عبارتنك معناسی مکرر بیان اولندی (که حرف تعلیل (موافق طبع اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (شین ملك زاده یه راجعدر بعض نسخه ده موافق رایش واقعدر (مرا بنی دیمکدر (مالك این مملکت اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (کرد آنیده ایلمش دیمکدر کردید ندن (الف ونون ادات تعدیه در (تا حرف تعلیل (پاسبان سینك سکونیله عسس معناسنه در (که حرف بیان (نکه دارم صاقلیم (بعض حفظ بو سابقا نکاه نفظنك استعمالی مفصل بیان اولمشدر (محصول ترکیب ملك زاده جلیس بی تدبیرك بو سوزندن (یعنی پند ووعظندن یوزین بورتاردی (حاصلی بحضور اولدی زیرا بو نصیحت رأی وطبعنه موافق کلدی (دخی دیدی الله تعالی بنی بو مملکته مالك وپادشاه ایلمشدر تا کیم امساك ایلیوب کندم ییم وخلقه بذل واحسان وانعام ایلیم (پاسبان دکلم که ییوب وایچیوب وکیسه یه ویرمیوب طلسم کبی اوستنده دوروب صاقلیم (موافق طبعش نیامدند نصکره (مرا اوراز جرفرمود یازان جمیع نسخه لره مخالف یازمش * بیت * قارون هلاك شد که چهل خانه کنج داشت * نوشین روان نمرد که نام نکو کذاشت * (قارون حضرت موسی علیه السلامك عمی اوغلیدی وقزقرنداشین طوتردی بعض تفسیرلرده قصه سی مفصلدر وسروری شرحنده بر مقدارین یازمشدر مراد ایدینك اکا مراجعت ایلسون (که حرف علت (چهل جیم عجمك وهانك کسره لریله قرق دیمکدر اربعین معناسنه کاه اولور که هاسنی حذف ایدوب چل دیرلر جیم عجمك کسریله (خانه اودر بیت معناسنه (کنج بونده مال معناسنه در (داشت بولك کبی برزه می داشت نقد بر ندر (یعنی حکایت حال ماضی طوناردی (یعنی کنز واردی معلوم اوله که قارون حضرت موسی علیه السلامك عمی اوغلیدی وقزقرنداشینك اری ایدی (وقتا که خدای تعالی موسی یه توراتی التون صوبیله یازدیو بیوردیسه حضرت موسی دیدی یارب بن التونه مالك دکلم قندن بولایم که انکله سنك کتابكی یازم (پس الله تعالی اکا علم کیمیایی تعلیم ایلدی وقارون اول زمان خازنه دفترداری ایدی واهل عیالی ورنده بیده درزدی و کبجه قائم وکوندز صائم ایدی (پس موسی اکا مرحمت ایدوب علم کیمیایی تعلیم ایلدی حتی بو طریقله زیاده چوق ماله مالك اولدی شویله که خزینه لرینك مفتاحنی یوز دوه چکردی وبر روایتده التمش دوه (مجاهد دیر که هر بر مفتاحك وزنی بر درهم ایدی وبر روایتده نصف درهم وهر بر مفتاحله التمش قپو آچیلوردی (پس وقتا کیم قارون مالك جمعنه مشغول اولدیسه نوافل وعبادتی کلیا ترك ایلدی اندنصکره الله تعالی موسی یه بیوردیکه اندن مالك زکاتنی استیه واردی قارون مالنك زکاتنی حساب ایلدی کوردیکه قتی چوق مال کتمك لازم کلور (پس زکاتنی ویرمدی وکندیله بك قول وبك جاریه آتلاتوردی جمیعنك اکرلری ورختلری آلتون ایدی ولباسلری کذلك وقتا کیم موسی زکات ویرمسنی الحاح وابرام ایلدیسه قارون دیدی ایرته شهر خلقنی جمع ایدوب سنکله مناظره ومباحثه ایدرین اکر غلبت وحجت سنك اولورسه مالمك زکاتنی ویره یم والا ویرمیه یم دیدی واول وقت بنی اسرائیل زاننده زیاده کوزل بر زانیه عورت واریدی قارون آنی چغردی واکا دیدی ایرته بن بنی اسرائیلی جمع ایلسم کرك اکر سن موسی یه فسقله شهادت ایدوب بکا زنا ایلدی وبن اندن دوکلی یم دیرسك سکا بو قدر مال ویره یم دیدی (پس عورت سوزنی قبول ایدوب ایلیم دیدی ایرته اولیجق قارون بنی اسرائیلی کندی اوینه دعوت ایدوب جمع ایلدی اندنصکره حضرت موسی یی دعوت ایلدی

رد كافى

رد شمعى

رد بحث بعض

موسی یه کلدی اندنصکره بنی اسرائیل ایتدی یاموسی بزه وعظ ایله حضرت موسی وعظه
شروع ایدوب اثنای کلامده بیوردی برکیسه که مال محفوظی سرقه ایلسه الینی کسرم و برکیسه که
یول کسوب قطاع طریق اولسه باشینی کسرم و برکیسه که زنا ایلسه آنی طاشله دپه لرم دیدی بوکره
قارون ایاقی اوزره طوروب دیدی بو دیدکلرکی سن ایلرسک سنک اوزرکه حکم نیجه جاریدر دیدی
حضرت موسی بیوردیکه اکر بن دیدکلریمی اشلرسم بنم اوزریمه حکم تورانده الله تعالی
بیوردیغی کبی در اندنصکره قارون دیدی سن بو عورته زنا ایلمش سین واقرار ایدرکه سندن
بوکلی در دیو واشارت ایلدی (قارون عورته قاتی بوقاری سویله دیدی (پس الله تعالی عورتک
قلبنه خوف وخشیت دوشردی ولسانی کذبدن صدقه دوندردی ودیدی حضرت موسی
قارونک دیدکلرندن مبرا ومنزهدر وبکا قارون بوقدر مال وعده ایلدی وبکا تعلیم ایلدی که موسایه
بر بهتان افترا ایدم دیو بن ایسه اللهدن قورقارم نبی سنه وکلیمنه بر یارامز نسنه افترا ایدم اندنصکره
حضرت موسی غضبه کلوب اینجدی یاعدو الله نه مراد ایلدک بو افترا ایله بکا اندنصکره
حضرت موسی مجلسدن طاشره کتدی والله تعالی یه سجده ایلدی ومناجات ایلدی وقاروندن
شکایت ایلدی (پس حضرت جبریل امین کلدی ودیدی یاموسی الله تعالی سکا سلام ایدر
و بیورر که کره ارضی سنک امریکه مأمور ایلدم هر نه بیوررسک سنک امریکه مطیعدر قارونک هلاکنده
اندنصکره موسی دوندی قارونه کلدی وکوردی که بر آلتون تخت اوزرنده اوتورر دیبادن
دوشکلره وبصدقلره طیانمش (پس موسی عصاسنی یره اوردی (وسریرینه یره کیر دیدی
اول ساعت سریری یره باتدی قارونده سریردن صچرایوب قچایم دیدی موسا ده یره امر ایلدی
یوت شونی دیدی فوری دیزلرینه دکین یره باتدی (پس موسایه تضرعه باشلدی هیچ تضرعنه
التفات ایلیوب یوت دیدی اندنصکره بر قارونی وقومنی واوینی یوتدی روایت اولنور که الله تعالی
موسایه وحی ایلدی که یاموسی قارون سکا قدرت کره امان یاموسی دیدی امان ویرمدک عزتم
وجلالم حقیچون اکر بندن بر کره امان دیلسه البته بن اکا خسفدن امان ویرردم اندنصکره
بنی اسرائیل آراسنده کفت وکو دوشدی که موسی قارونی یره باتوردی اموال وخزاینی کندی یه قالدی دیو
اندنصکره حضرت موسی الله تعالی یه تضرع ایلدی که مالیده یره باتسون (پس خدای
تعالی مالینی ده باتوردی (فخسفنا به وبداره الارض) بو قصه دن معلوم اوله که حضرت شیخک
مرادی کثرتی بیاندر چهله حصر دکلدر زیرا اعدادلری برده شویله مبالغه ایدرلر که (چهل خانه
بیوردیغی عشر عشیری اولماز (نمرد فعل نفی ماضی مفرد غائب (که حرف تعلیل (نام نکو بیانیه
(کذاشت کاف عجمک ضمیله فعل ماضی مفرد غائب قودی (یعنی کندیدنصکره قالدی
(محصول بیت) قارون هلاک اولدی زیرا حددن زیاده مالی وخزینه سی وار ایدی یعنی کثرت
مال هلاکنه سبب اولدی نتکه قصه سندن فهم اولنور اما نوشیروان اولمدی زیرا عالمده عدل
وداد ایله آد قودی بعض اوصافی دارده مذکور ومشهوردر (پس کویا که هنوز زنده وباقیدر
مصراع اولک معناسی قارون هلاک اولدی حال بوکه قرق او کنج وخزینه طولدی دیمک
وقارونک قرق خانه طلوسی مال وخزینه سی وار ایکن فائده ایتیوب هلاک اولدی دیمک مراد
مصنفه واصل اولمامشلر زیرا سیاق کلام امساک مال سبب هلاک اولدیغنی بیاندر بو قدر مالی
وار ایکن اولدی دیمک مراد دکلدر (زیرا موسی آندن مالک زکاتنی طلب ایلیجک حساب ایلدی
کوردیکه چوق مال کیدر (پس قبامسی عاقبت مالیده کندیده یره باتدی (کرشن [illegible]
منه سنده نهاد لفظیله تفسیر ایلین تغییر ایلمش *حکایت* اورده اندکه نوشیروان عادل رادر
شکارکاهی صیدی کباب کردندی نمک نبود غلامی بروستا فرستاد تا نمک آورد نوشیروان

رد شراح جمیا
رد شامی

كفت نمك بقيمت بستان تارسمى نكردد وده خراب نشود * آورده اند لغتده كتور مثلر ديمكدر (اما اصطلاحده روايت ايلمشلر ديمكدر (درحرف ظرف شكار كاه ظرف مكان آوېرى ديمكدر (وياحرف وحدت (صيد شكار (يعنى آو (وياحرف وحدت (كردندى ياحكايت حال ماضى افاده ايدر ايلرلردى ديمكدر صيد مفعول اولى و كباب مفعول ثانيسى (نمك نونك وميمك فتحه زيله توز ديمكدر عربجه ملح ديرلر ميمك كسرى ولامك سكونيله (غلامى ياحرف وحدت (بروستا (باحرف صله روستا كويه ديرلرده معناسنه (فرستادند فعل ماضى جمع غائب كوندر ديلر ديمكدر (غلام مفعول صريحى (وبروستا غير صريحى (تاحرف تعليل (بياورد فعل مضارع مفرد غائب كتوره ديمكدر نمك مقدم مفعولى تاكيم توز ديمكدر (بقيمت باحرف مصاحبت (قيمت بها معناسنه در بستان فعل امر مفرد مخاطب صاتون آل ديمكدر ستانيدندن (نمك مفعول صريحى (وبقيمت غير صريحى (تاحرف تعليل (رسم بونده عادت معناسنه در وياحرف تنكير (نكردد فعل نفى مستقبل اولميه ديمكدر (كرديدندن صيرورت معناسنه كاف عجمك فتحيله ده مبتدا (وخراب مبتداء ثانى (ونشود فعل نفى مستقبل مفرد غائب فاعلى تحتنده هو راجع ضمير جملهٔ فعليه خبر خرابدر وجملهٔ اسميه خبرده در (محصول تركيب) (روايت ايلمشلردر كه نوشيروان عادله بركون برصيد كاهده كندى حضورنده برشكارى كباب ايلرلردى اتفاقا توز حاضر بوغيدى يعنى اول حالده يانلرنده توز بولنمادى براوغلانى كويه كوندرديلر تاكيم توز كتوره نوشروان اول واران آدمه ديدى توزى مفت ومجانا الما بهاايله آل تاكيم بوندنصكره رسم وعادت وقانون وبدعت اولميه پادشاهلر وحكام صيد كاهده كباب وياطعام بشورمك لازم كلدكجه توزى رايكان المق وكويك خرابلغنه سبب اولميه * كفتند ازين قدر چه خلل زايد كفت بنياد ظلم در جهان اول اندك بوده است وهر كه آمد برومزيد كرد تابدين غايت رسيد * خلل لغتده كدك معناسنه در (يعنى رخنه امابونك كبى يرلرده نقصان معناسنه در (زايد فعل مضارع مفرد غائبدر (زاييدندن طوغار ديمكدر (يعنى حادث وظاهر اولور معناسنه در (بنياد بونده ابتدا معناسنه (ظلمه اضافتى لاميه در (بوده ادات زمانيه (وسين (وتا ادات خبر (اندك بوده است آز ايمشدر ديمك اولور (برحرف استعلا (واوضميرى بنياد ظلمه راجعدر (مزيد مصدر ميمى در زياده معناسنه (تاحرف تعليل (بدين باحرف صله دال همزه دن بدلدر اصلنده اين ايدى نتكه سابقا بيان اولدى ايدى (غايت بونده حد معناسنه در (محصول تركيب) نوشروانك يانده حاضر اولنلر ديديلركه بو قدر بدعتدن نه كدك وخلل ونقصان حادث اولور وبو مقدار جزئى تعدى برمعمور كويك خراب اولماسنه ندن باعث اولور (نوشروان ديدى ظلمك بنيادى جهانده اولا ازجقمش وهر كيمسه كه سلاطين وحكامدن كلدى اول بنيادك اوزرينه زياده ايلدى تاكيم بوحده ايرشدى وبوغايته واردى ودنيا ظلميله دولدى (معلوم اوله كه فقها خلفاء راشدينه ندنصكره كلن سلاطينه عادل اطلاقندن منع ايلمشلر حتى بعض فتاواده كفرينه حكم ايلمشلر مكركيم عادل عدولدن مأخوذ اوله اهل اسلام پادشاهلر بكن اما نوشروان كافر ايكن اكا عادل اطلاقنده اتفاق وار بونك جوابى مرور ايتمشدر للطابع ردسرورى
* قطعه * اكر زباغ رعيت ملك خورد سيبى * برآورند غلامان او درخت از بيخ * باغ رعيت لاميه (خورد فعل مضارع مفرد غائب فعل شرط (سيب الما عربجه تفاح ديرلر تانك ضمى وفانك تشديديله (وياحرف وحدت (براورند بونده چقارلر ديمكدر (غلامان قوللر وخدمتكارلر معناسنه در (اوضميرى ملكه راجعدر (بيخ باء عربينك كسريله اغاجك وغيرينك كوكنه ديرلر (محصول بيت) اكر رعيتك باغ وباغچه سندن پادشاه غصب وتعدى طريقيله برالما يمك جائز كورسه قوللرى وخدمتكارلرى اول المانك اغاجنى كوكندن چقاررلر يعنى اول باغى

خراب ایدرلر * به‌پنج بیضه که سلطان ستم روادارد * زنند لشکریانش هزار مرغ بسیخ * بیضه یانك فتحیله یورطه (كه حرف بیان (ستم سینك کسری وتانك فتحیله ظلم معناسنه‌در (روارانك فتحیله بونده جائز دیمکدر (دارد طوته یعنی جائز طوته (زنند فعل مضارع جمع غائب اوررلر (اشکریان یا حرف نسبت (والف ونون ادات جمع اشکریلر دیمکدر (هزار بیك دیمکدر الف معناسنه‌در (مرغ لغتده هر قوشه دیرلر امابونده تاوق مراددر مرغ خانکی معناسنه غلبهٔ استعمالله مرغ تاوغه دیرلر عربجه دجاجه دیرلر (سیخ کباب دموری که ترکیجه سوغلی دیرلر (محصول بیت) بش یورطه جه ظلمی که پادشاه جائز کوره یعنی بش عدد یورطه مقداری طمع ایدوب غصبله السه انك عسکری وسپاهی بیك طاوغی شیشه صانجوب کباب ایدرلر یعنی پادشاهك اول مقدار ظلمی عسکره کلی ظلمه اجازت اولور * بیت * نماند ستمکار بدروزکار * بماند بروالعنت پایدار * نماند فعل نفی مستقبل مفرد غائب قالمز دیمکدر (ستمکار ظالم دیمکدر (زیرا کار کاف عجمیله ادات فاعلدرجی معناسنه نتکه سابقا مفصل بیان اولنمشیدی نماندك فاعلیدر (بدروزکاره اضافتی بیانیه‌در (بدروزکار وصف ترکیبیدر (بونده روزکار زمان معناسنه‌در یارامز زمانلی دیمکدر یرامازلق کندی‌یه نسبتدر روزکاره نسبت دکل (بماند قالور فاعلی لعنتدر (پایداره اضافتی بیانیه در (محصول بیت) ظالم بدعهد و بدزمان قالماز یعنی برکون دنیادن کوچوب کیدر باقی قالماز البته ولکن انك اوزرنده لعنت ثابت و باقی و ؤبد وبرقرار قالور حاصلی قبایح واوصافن هرکیم ایشیدرسه اکا نفرین و بددعا ایدر (ستمکاری وصف ترکیبیدر دیدیلر خطا ایلدیلر (فارسیده موصوف صفتنه مضاف اولق جائز دکل دیدیلرمیدان فرسك فارسلرندن دکل ایمش * حکایت * عاملی راشنیدم که خانهٔ رعیت خراب کردی تاخزینهٔ سلطان آبادان کندبی خبرازقول حکما که کفته اند هرکه خدای تعالی رابیازارد تادل خلقی بدست آرد خدای تعالی همان خلق رابروی کماردتادمار ازروزکارش برارد * عاملی یا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (كه حرف بیان (خانهٔ رعیت لامیه (کردی یا حرف حکایت (کردینك خانه مفعول اولی (وخراب مفعول ثانیسی (تا حرف تعلیل (خزینهٔ سلطان لامیه (ابادان الف ممدود ایله معمور معناسنه‌در (کندك خزینه مفعول اولی (وآبادان مفعول ثانیسی (بی خبرازقول حکما حالدر کندك فاعلندن (كه حرف بیان (هرکه اصلنده هرکس که ایدی نتکه مرارا بیان اولندی (تعالی رارا ادات مفعول (بیازارد فعل مستقبل مفرد غائب بونده انجیده دیمکدر (تا حرف تعلیل (دل خلق لامیه (ویا حرف وحدت (وخلق مخلوق معناسنه‌در (بدست با حرف صله (آردك دل خلق مفعول صریحی (ودست غیر صریحی (همان همه آندن مرکب اولمق جائز مفرد اولمقده جائز (خلق رارا ادات مفعول (بر حرف استعلا (وی ضمیر غائب عامله راجع (کمارد کاف عجمك ضمیله حواله ومسلط ایدر دیمکدر (خلق مفعول صریحی وبروی غیر صریحی (تا حرف تعلیل (دمار لفظ مشترکدر عربله عجم بیننده عربیده اولنجه هلاك معناسنه‌در وعجمی اولنجه ینه مشترکدر اصلی و کوکله اتقام بیننده (برآرد بونده چقاره دیمکدر (دمار مفعول صریحی (وازروزکار غیر صریحی تقدیر کلام دمارش ازروزکار برارددر (محصول ترکیب) برظالم عاملی ایشتدمکه پادشاهك خزینه‌سنی معمور وآبادان ایلمك ایچون رعایانك خانه‌لرینی ظلمله خراب ویباب ایدردی حکما وعقلا قولندن بی خبراولدیغی جهتدن بویله ایدردیکه دیمشلردر هرکیمسه که الله تعالینك سخط وغضبنه سبب اوله برمخلوقك کوکلنی اله کتورمك ایچون الله تعالی هم اول مخلوقی یعنی کوکلنی اله کتورمکه سعی ایلدیکی مخلوقی اوزرینه مسلط وحواله ایدر تاکیم روزکاردن اصلنی

ردابن سیدعلی وشروزی ردکافی

وكوكنی چقاره یعنی انی هلاك ایلیه (معلوم اوله كه خدای تعالینك خصوصنده آزار واذی وجفا ممنوع ومحالدر بلكه رضاء شریفنه نسبت مخالفت سببیله مستوجب عذاب وعقوبت اولمقدن كنایه‌در * بیت * آتش سوزان نكند باسپند انچه * كند دود دل مستمند * آتش سوزان بیانیه‌در (سوزان صفت مشبهه در یقغان دیمكدر سوزیدندن بونك كبی یرلرده یاقیجی ویاندریجی معناسنه‌در (با حرف صله (وسپندسـپنك كسری وباء عجمك فتحیله یوزرلك دیدكاری نباتدر یاوزكوزدكمك ایچون یقارلر (باسپند نكنده متعلق (انچه كندك مقدم مفعولیدر (نكندك مفعولیدر دیبن فكرسز سویلمش (دوددل لامیه (وكندك فاعلی (مستمند مست میك ضمی وسینك سكونیله لفظ مشتركدر شكایت وغم وغصه ونحافت بیننده یعنی ضعیف ونحیف اولمق (ومند ادات نسبتدر دردمند دردلی دیمكدر (پس مستمند غماو وغصه او ونحیف دیمكدر (محصول بیت) یاقیجی آتش سپنده اول حالی واول كاری ایلمز كه برفقیرك دود دلی وانكسار قلبی ایلر یعنی برمسكین مظلوم كوكلدن چكدیكی آهی و بد دعاسی ایلدیكی تأثیری آتش سوزان سپنده ایلمز (حضرت شیخ سپندی تخصیص بالذكر ایلدیكنك نكته‌سی اولدر كه آتشه یاندغنده چترد‌یسی سائر نباتاتدن وجوه ایله زیاده‌در (بعض شراح دیمش خفی اولمیه كه بعض دیارده یوزرلك وفرت اوزره اولوب اغستوس زماننده شدت حرارتدن برحالت واستعداد پیدا ایدركه برصحرانك براوجندن جزئی اتش طوقنسه طرفة العینده بالتمام یانوب كول اولور (حضرت شیخ بو بیتله اكا اشارت وسرعت تأثیردن كنایت ایتمشدر (سپندی تخصیص بالذكر ایتدیكنك وجهی بودر دیمش خفی دكلدر كه جمیع نباتات قورود قدنصكره بو استعدادی بولورفقدبر (سوزان ملتهبله بیان ایلینلر غلط ایلمشلر * لطیفه * كویند سرور جملهٔ حیوانات شیرست وكمترین جانوران خر و باتفاق خردمندان خرباربه ازشیر مردم در * سرور رئیس معناسنه‌در ومبتدا (جمله‌یه وحیواناته اضافتلری لامیه‌لردر (شیرست خبرمبتدا (شیر بونده یاء مجهوله ایله ارسلان معناسنه‌در (كم اكسك بونده الحق دیمكدر (وتر ادات تفضیل (و یا حرف نسبت (ونون حرف تأكید (جانورانه اضافت صفتك موصوفنه اضافتیدر (جانورنونك سكونیله جانلی دیمكدر (زیراورو اوك فتحیله ادات نسبتدر (والف ونون ادات جمع (باحرف مصاحبت كلجك خبره متعلق (اتفاق خردمندان مصدرك فاعلنه اضافتیدر عقلا اتفاقیله دیمكدر (خر بار بربیانیه (بار بروصف تركیبیدر بریدندن بانك فتحیله ایلتمك معناسنه (بار بونده یوكدر (باربر یوك كتوریجی یعنی یوك چكیجی (بری بردندن اخذایدن احوال اشتقاقدن كلیا غافل ایمش (خربار برمبتدا (به‌یك دیمكدر (كه من تفضلیه معناسنه در بعض نسخه‌ده كه یرینه ازواقعدر (شیر مردم دربیانیه وخبرمبتدا (ومردم دروصف تركیبیدر دریدندن دالك فتحیله زرادانده فتحه وكسره جائزدر (محصول تركیب) دیرلر كه جمیع حیواناتك سروری ورئیسی و باشی وسرداری ارسلاندر وجانلیلرك الك الچاقرغی خر دركه زیرا خر غایتله احمق وابله در وعقلا اتفاقیله یوك چكیجی خرآدم یرتیجی شیردن بهتر ومقبولتر ومرغوبتردر زیرا انچه اموره استخدامی قابلدر * مثنوی * مسكین خر اكرچه بی تمیزست * چون بار همی كشد عزیزست * مسكین خر اصلنده خرمسكین ایدی موصوفك صفتنه اضافتی قبیلندن یعنی بیانیه ضرورت وزن ایچون اضافتدن فك اولدی (تمیز اصلنده تمییز در تفعیل بابندن مصدرلیكن الجام یاء مصدرك حذفیله استعمال ایدر (چون ادات تعلیل (همی ها حرف تأكید (ومی بونك كبی یرلرده ادات استمراردر (كشد فعل مضارع مفرد غائبدر كشیدندن چكر دیمكدر (مسكین خرمبتدا ومابعدی خبری و بارهمی كشدك

بعض نسخه ده (هركه خلق خدای تعالی را) واقع اولمشدر اشبو نسخه‌یه كوره كنایه تأویله حاجت یوقدر لمصححه

رد ابن سید علی

ای صبا مشتی سپندی برسر آتش بریز * كر بپرست یار حال صائب دلتشنه را

رد كافی

رد ابن سید علی وسروری

رد ابن سید علی وسروری وكافی

مقدم مفعولی وجملهٔ فعلیه معلل عزتدر (محصول بیت) خرمسکین اکرچه کیم ادراکدن محروم وفهم ودرایتدن دور وتمیز وتشخیصدن مهجوراما چونکه یوك چکر وضرورت حالنده مركوبدر عزیزدر یعنی بوله بی تمیز وادراك ایکن بعض جهتدن استخدامه قابل اولدیغیچون ارسلاندن اعزواکرمدر ❊ کاوان وخرآن بار بردار ❊ به زادمیان مردم آزار ❊ کاوان مبتدا (وخرآن اکا معطوف (باربرداره اضافت بیانیه در (بار برداروصف ترکیبی در برداریدندن بانك فتحیله بحسب لغت یوك قالدریجی دیمکدر اما کوتوریجی مراددر (به یك (زاء مفرده بونده من تفضیلیه معناسنه در (آدمیان وصلله همزه ساقط اولمشدر (مردم آزاره اضافت بیانیه در (مردم آزار وصف ترکیبی درآزاریدندن مردم انجدیجی یعنی موذی مصراع ثانی خبرمبتدادر (محصول بیت) یوك چکیجی کاولر وخرلر خلقی انجدوب موذیلق ایدن ظالم آدم اوغلانلرندن یکدر یعنی بارکش حمارلر وکردون کش کاولر دلازار وخاطر شکن بنی آدمدن یکدر (زیرا بنجه فائدهلری وارو هیچ ضررلری یوقدر (خرانی بارברداره وآدمیان مردم آزاره اضافت ایلمین یعنی اضافتلرین تجویز ایلمین فارسیده باشقه برصاحب مذهب ایمش (حضرت شیخ مذکور لطیفه‌یی جملهٔ معترضه طریقیله ذکر ایلدکدن صکره ینه اصل حکایه‌یه شروع ایدوب بیورر ❊ ملك را طرفی ازذمایم اخلاق اومعلوم شد بشکنجه کشیدش وبانواع عقوبت بکشت ❊ ملك رارا ادات مفعول (طرف طانك ورانك فتحه‌لریله بونده بعض معناسنه در (ویا حرف وحدت (ذمایم ذمیمه‌نك جمعیدر مذمومه معناسنه در (اخلاقه اضافتی صفتك موصوفنه اضافتیدر اصلنده اخلاق ذمیمه ایدی بیانیه ایدی شمدی لامیه در (بشکنجه باحرف صله (وشکنجه عذاب معناسنه در (کشیدش فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده ملکه راجع ضمیر (وشین ضمیر عامل ظالمه راجعدر (باحرف مصاحبت (انواع عقوبت لامیه در (بکشت دپلدی (محصول ترکیب) پادشاهه برمقدار عامل جارك اخلاق ذمیمه‌لرندن معلوم اولدی (یعنی خلق عالمه ایلدیکی جفا وظلمی اکلدی آنی اشکنجه‌یه چکدی وانواع عقوبت واصناف عذابله انی هلاك ایلدی ❊ قطعه ❊ حاصل نشود رضای سلطان ❊ تاخاطر بندکان نجویی ❊ رضای سلطان لامیه ومبتدا (وحاصل نشود مقدم خبر (تا حرف توقیت (خاطر بندکان لامیه (ونجوینك مقدم مفعولی (ونجویی فعل مضارع مفرد مخاطبدر جویدندن جستن دن دینلر غلط سویلمش (زیرا جستندن فعل ماضی ایله اسم مفعولدن غیری نسنه مشتق اولماز (معلوم اوله که فارسیده مصادرك اواخری نوندر (ونونك ماقبلی تادر ویادالدر (ودالك ماقبلی یا اولورسه جمیع مشتقاتاندن اخذ اولنور قیاس مطردله (اما اوایکی صورتده اولان مصادردن (یعنی تالی مصدردن وشول دالّی مصدردن که ماقبلی یااولمیه (مثلا شدن وبودن کبی انلردن ماضیله اسم مفعولدن غیری نسنه مشتق اولماز بواسلوبی ضبط ایدنجه جمیع مشتقات عجم قیاسی اولور هیچ نسنه‌سی سماعی اولماز (نهایتی فکره برمقدار ریاضت ویرمك کرك فقدبر (محصول بیت) پادشاهك رضاسی حاصل اولماز (یعنی پادشاه سندن راضی وخشنود اولماز تاکیم مادام که قوللرینك وفقرا ورعایاسنك خاطرلرین استمینجه یعنی خاطرلرین رعایت ایدوب اله کتورمینجه زیرا مقرردرکه مادامکه فقرانك خاطرلرین رعایت ایلیه‌سین ورعیت پرور اولیه‌سین وداد کستر اولوب خلقه عدل کوسترمیه‌سین البته پادشاه سندن راضی اولماز (پس رضای پادشاهی وعطای شهنشاهی‌یه مظهر اولمق بهر تقدیر رعایا وفقرایه عدل وداد ایله میسر اولور ❊ خواهی که خدای برتو بخشد ❊ با خلق خدای کن نکویی ❊ خواهی فعل مضارع مفرد مخاطب معنای شرطی متضمن دیلر میسین دیمکدر (که حرف بیان (خدای مبتدا (برحرف استعلا (بخشد فعل مضارع مفرد

کردون قکلی شد

ردکافی

ردابن سیدعلی وشمعی وکافی مطا

ردبیان مشتقات ازمصادر شد

غائب فاعلی خدایه راجع بخشد ضمیر وجملهٔ فعلیه خبرمبتدادر وجملهٔ اسمیه مفعول خواهی در
باحرف صله (خلق خدا لامیه خلق بونك كبی یرلرده مخلوق معناسنه در (نكویی یاء اولی اصلیه (ویاء
ثانی مصدریه در ایلك دیمكدر (محصول بیت) استرمیسین كه الله تعالی سكا رحمت وغفران ایلیه
(یعنی خدای تعالی سكا مرحمت ومغفرت ایلدیكن دیلرسك خدانك مخلوقنه اكر انسان واكر
غیریدر ایلك ایله (یعنی سن مخلوقاتی اسركه كه تعالی الله سنی اسركه سون (معلوم اوله كه بخشیدن
مصدری مشتركدر بغشلامغله اسركمك بیننده وایكی معنانك یله مضارعی بخشد كلور بونده — مضا
اسركمك معناسنه دركه بخشودن وبخشایدنله مرادفدر نتكه خیام بررباعیده ذكر ایلمش (رباعی)
یارب تو كریمی و كریمی كرمست) (عاصی زچه رو برون زباغ ارمست) (آمرزش اكر بطاعتست نیست
كرم (در معصیتم اكر ببخشی كرمست) اكر ببخشی اكر رحمت وغفران ایدرسك دیمكدر (پس بیت
سابقك شرحنده ذكر ایلدیكمز قاعده اوزره بخشد بخشیدن مصدرندن مشتقدر بخشودن مصدرندن
مشتق اولمق احتمالی یوقدر زیرا دالك ماقبلنده یایوقدر و بخشایدندن مضارع بخشاید كلور
بخشد كلمز (پس شراح عموما بخشد بخشودن مصدرندن در دیدكلری افحش خطا ایلدیلر (قند بر — رد شراح عموما
یكی ازستم دیدكان برو بكذشت وكفت ستم دیده وصف تركیبی در ظلم كورمش (یعنی مظلوم
(برو بر حرف استعلا (واو ضمیری عامل مقتوله راجعدر (بكذشت كچدی (یعنی یانندن مرور ایلدی
ودیدی (محصول تركیب) مظلوملرك بریسی عامل مقتولك اوستنه اوغرادی وحال مستقبحنه
نظر ایدوب دیدی * قطعه * نه هر كه قوت بازو منصبی دارد * بسلطنت بخورد مال مردمان
بكذاف * نه حرف نفی مصراع ثانیده (بخورد فعلنه ناظردر (هركه اصلنده هركس كه ایدی
نته كه مزارام رور ایلدی (قوت باز ولامیه (منصبی یا حرف وحدت ویا حرف تنكیر (با حرف
مصاحبت (سلطنت قهر وغلبه (یعنی تسلط معناسنه (بخورد فعل مضارع مفرد غائب یه دیمكدر
(مال مردمان لامیه (باحرف مصاحبت (كذاف كاف عجمك ضمی وزای معجمه ایله مفت وایلق یره
دیمكدر (یعنی بیهوده وضایع (محصول بیت) اویله دكلدركه هر كیسه نك كه قوت بازو
وقوت قاهره سی وقوت منصبی و یا برمنصبی اوله قهر وغلبه ایله وتسلطله خلق عالمك مالنی
اخذ ایلیه (رایكان ومفت وبی وجه وضایع یره اكل ایلیه (حاصلی بومعنی میسر دكلدر البته بركون
هضم ایده میوب بورندن كلور (یعنی بلاسین وجفا وجزاسین چكر البته * توان بحلق فروبردن
استخوان درشت * ولی شكم بدرد چون بكیرد اندرناف * توان امكان وقدرت معناسنه اسمدر
فروبردنه مقید (باحرف تأكید (وحلق حاء مهمله نك فتحی وسكون لامله بوغزدر كاو معناسنه
فروبردن لفظ مركبدر فر وایله بردندن یوتمق معناسنه كه عربجه بلع دیرلر بانك فتحی ولامك
سكونیله (استخوان واو رسمیله كمكدر عربجه عظم دیرلر عینك فتحی وظانك سكونیله (درشت
دالك ورانك ضمه لریله وشینك سكونیله بونده ایری معناسنه در ایكی معنی ایله (یعنی یوك و یومشغه
مقابل كه عربجه اكا خشن دیرلر حانك فتحی وشینك كسریله (ولی ادات استدراك (شكم شینك
كسری وكافك فتحیله قرن دیمكدر كه عربجه بطن دیرلر بانك فتحیله (باحرف تأكید (درد
دالك فتحه وكسره لغتدر ورانك فتحیله یرتار دیمكدر عربجه (خرق دیرلر خاء معجمه نك فتحیله
(چون ادات تعلیل (باحرف تأكید (كیرد فعل مضارع مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه طونله
دیمك اولور (ناف كو بكدر عربجه سره دیرلر (محصول بیت) بوغازایری ویبوك كمكی یوتمغه
قادردر (یعنی یوتمسی ممكندر (اماقرنی یرتار كوبكده طوتلوب قالنجه (یعنی روده یه چوب كتدیكجه
شكمه ضرر ایدر وجائزدر كه بحلق باسی ازمعناسنه اوله (وفروبردندن تركیب معناسی مراد اوله
یعنی اشتغد ایلمك چورمك معناسنه (پس محصول بیت) ایری كمكی بوغزدن چورمك ممكندر

اما كوبكده طوتلوب اشاغه كتمينجه قرنى يرتار (يعنى صاحبنى هلاك ايدر * حكايت *
مردم آزاررا حكايت كنند كه سنكى برسر صالحى زد درويش را مجال انتقام نبود سنك راباخود نكاه
مى داشت تاوقتى كه ملك برآن لشكرى خشم كرفت ودرچاهش كرد * مردم آزار وصف تركيبى در
آزار يدندن (ويا حرف وحدت (ورا حرف مفعوليت (سنكى يا حرف وحدت (سرصالحى لاميه
يا حرف وحدت (درويش مراد مذكور صالحدر (ورا حرف تخصيص (مجال انتقام لاميه (نبود
يوق ايدى (سنك را را ادات مفعول (نكه مى داشت حفظ ايدردى (حفظ ايتدى ديين معناى
منطوق ويرمش (تا انتهاء غايت ايچوندر (وقتى يا حرف وحدت (كه حرف بيان (ويارابطه صفت
(ملك مبتدا (لشكرى يا حرف نسبت (خشم خانك فتحى وسكون شين ايله غضب ديمكدر (كرفت
فعل ماضى مفرد غائب فاعلى تحتنده ملكه راجع ضمير ومفعول صريحى خشم وغير صريحى
برآن لشكرى وجمله فعليه خبر مبتدادر (درچاه در زندان ديمكدر (وشين ضمير مردم آزاره
راجعدر (محصول تركيب) برانسان انجديجى موذى يى حكايت ايدرلركه برصالحك باشنه
برطاش اوردى درويش صالحك انتقامه مجالى يوق ايدى (زيرا پادشاه قولى ايديكه قوت قاهره
صاحبى ايدى پس اندن كينى آلامدى طاشى كنديله صاقلردى (يعنى باشنه اورديغى طاشى
حفظ ايدردى شول وقته دك پادشاه اول مردم آزار لشكرينه خشم ايدوب قويويه صالنجه
يعنى زندانه حبس ايدنجه * درويش درآمد وآن سنك برسرش انداخت كفت توكيستى
وأن سنك برسرم چرا زدى كفت من فلانم واين سنك همان سنكست كه درفلان تاريخ برسرمن
زدى كفت چندين مدت كجا بودى كفت ازجاهت انديشه مى كردم اكنون كه درچاهت ديدم
فرصت غنيمت شمردم * درآمد ايچرى كردى (يعنى زندانه كردى (محصول تركيب) درويش
صالح زندانه كردى واول حفظ ايلديكى طاشى ظالمك باشنه آتدى (يعنى اوردى ظالم ديدى
سن كيمسين وبوطاشى باشمه نيچون اوردك درويش ديدى كيم بن اول فلانم كه باشمه طاش اوردك
وبوطاش اول طاشدر كه فلان تاريخده بنم باشمه اوردك مردم آزار ديدى بوقدر مدت وزمان
قنده ايدك درويش ديدى سنك منصبك وقوت قاهركدن خوف ايدردم شمدى كه سنى چاه
وزندانده بولدم فرصتى غنيمت بلدمكه عقلا ديمشلردر * مثنوى * ناسزايى راچو بينى بختيار *
عاقلان تسليم كردند اختيار * نا حرف توصيف نفى (سزا لايق (ناسزا لايقسز (ويا حرف وحدت
(ورا ادات مفعول (چو حرف تعليل (بينى فعل مضارع مفرد مخاطبدر بينيدندن بونده كوره سين
ديمكدر (بختيار وصف تركيبى اقسامندندر بخت دولتدر ويار قرين ومصاحبدر يعنى دولت
كنديه يار ديمكدر (عاقلان مبتدا وتسليم كردندك مفعول اولى واختيار مفعول ثانيسى وجمله
فعليه خبر مبتدادر (محصول بيت) برنا اهل ونا معقول ونامقبول كيمسه يى كه بختيار ودولتمند
وسعادتمند كوره سين يعنى دولت اكابر وهر وجهله قوى الاقتدار كوره سين عقلا انجلين
ناسزا وناهمواره مقابله ايليوب وانكله مجادله ايليوب اكا تسليم اولمغى وسر فرو ايلمكى
اختيار ايلديلر (قصه دن حصه يعنى عاقللر بويله ايلديلر سنده عاقل ايسك اكا تسليم ورضايى
اختيار ايله مصراع ثانينك معناسنى عاقللر اول ناسزايه اختيارلرينى تسليم ايلديلر دينلر
ناسزا سويلمشلر * چون ندارى ناخن درنده تيز * بابدان آن به كه كم كيرى ستيز * چون حرف
تعليل (ندارى فعل نفى مستقبل مفرد مخاطب چونكه طوتماز سين يعنى چونكه سنك بوقدر
ديمكدر (ناخن خانك ضميله طرنقدر درنده به اضافتى بيانيه در درنده اسم فاعلدر دريدندن
دالده فتحه وكسره جائزدر ورا ده تشديد ضرورت وزن ايچوندر زيرا لغتلرنده تشديد يوقدر
نتكه سابقا مفصل بيان اولندى تيز ياى مجهوله ايله كسكين ديمكدر (با حرف مصاحبت

رد شمعى

زد ابن سيد على وسرورى وشمعى

(بدان بدك جمعيدر بارامزلردیمكدر (آن اسم اشاتدر برمقدره مثلا حال وشان كبی برنسنه یه (كه حرف بیان (كم كاف عربك فتحیله لغتده اكسك دیمكدر اما بونك كبی یرلره ترك كلیدن عبارتدر یعنی هیچ ایلامك معناسنه (كیری فعل مضارع مفرد مخاطب طوتمیه سین یعنی هیچ طوتمه سین (ستیزسینك وتانك كسره لریله اسمدر عناد معناسنه (كم كیرینك مفعول صریحی (وبابدان غیر صریحی (محصول بیت) چونكه كسكین ریتجی طرناغك یوقدر یعنی خصمله معارضه یه ومجادله حاصلی مقاومته ومقابله یه قادر دكلسین اول یكدر كه یارامزلرله هیچ ستیز وعناد ایلمیه سین یعنی ظلمه وبدكارلرله هیچ خصومت وعداوت اوزره اولمیاسین (مصراع ثانینك معناسی اولیك كه یارامزلرله ونامعقوللرله ستیز وعنادی آز طوته سین دیین وظالم وبدكارلرله چوقلق خصومت ومجادله ایتمیه سین دیین كم سو یلمشلر زیرا بونده كم محض رد شمعی وكافی
عدمدن عبارتدر فتدبر * هركه با پولاد بازو پنجه كرد * ساعد سیمین خود را رنجه كرد * هركه تقدیری هر كسكه دیمكدر نتكه مكرر بیان اولندی (با حرف مصاحبت (پولاد بای عجمیله چلك دمره دیرلر تعریب ایدوب فایله فولاد دیرلر عربجه ذكر دیرلر ذالك وكافك فتحه لریله (پولاد بازو وصف تركیبیدر چلك بازولی دیمكدر كمال قوتدن كنایتدر (پنجه های رسمی بونك كبی یرلرده تخصیص افاده ایدر زیرا هر بشه پنج دیرلر صكره هایله بش پرمغه تخصیص ایلدیلر پنجه كردك مفعول صریحی وبا پولاد غیر صریحی (ساعد عینك كسریله بلكدر سیمینه اضافتی بیانیه در یا حرف نسبت ونون حرف تأكیددر خوده اضافت لامیه در (ورا حرف تخصیص (رنجه رنج رانك فتحیله الم دیمكدر وهاء رسمی نسبت وتخصیص معناسنی افاده ایدر دردلی واللی دیمكدر (ساعد كردك مفعول اولی (ورنجه مفعول ثانیسی (محصول بیت) هر كیمسه كه پولاد بازوایله یعنی قولی قوتلیله پنجه ایلدی یعنی طوتدی حاصلی زورلی شخص ایله خصومتدن كنایتدر كندینك كومش كبی نازك وو بیاض بلكنی رنجیده ودردناك ایلدی یعنی كندی مقدارین بلیوب اولرایله خصومت ایلین البته بیحضور اولور دیمكدر * باش تا دستش ببندد روزكار * پس بكام دوستان مغزش برار * باش روزمره لرنده صبر ایله دیمكدر نتكه دیوان شاهیده واقعدر (بیت) تو در دل میرسی مهمان چه جای صبر و عقل وجان) (زمانی باش كز رد ابن سید علی
نامحرمان خالی كنم جارا) پس بونده حاضر باش وخاموش باش دیین وحالك اوزره اول دیین رد سروری
مذكور اصطلاحدن غافل ایمش (تا انتهاء غایت ایچوندر الی معناسنه (دستش ضمیری پولاد بازویه راجعدر (ببندد فعل مستقبل باغلیه دیمكدر (روزكار فاعلی (ودست مقدم مفعولی پس بونده ادات تعقیبدر اندنصكره معناسنه (بكام دستان لامیه (بادن بونك كبی یرلرده تركیده جه دیمكله تعبیر اولنور دوستلرك مرادنجه دیمكدر (مغز میمك فتحی وغینك سكونیله ینی وایلك وفندق وفستق وبادم كبینك ایچنه دیرلر شین ضمیر سابق كبیدر (برار فعل امر مفرد مخاطب چقار دیمكدر (مركبدر برایله اردنكه فعل امر درآوردندن كتور معناسنه (محصول بیت) صبر ایله تا كیم مذكور پولاد بازونك یعنی قوی وزورلی ظالمك روزكار زوركارالنی باغلیه یعنی منصب ومرتبه دن انی دوشوروب خوار وذلیل ایدنجه حاصلی روزكارینه كذارانی منكوب ایدنجه صبر ایله اندنصكره دوستلرك مرادنجه دپه سندن بینیسنی چقار كوكلكدن كچن كبی اندنصكره انتقام الوب حقندن كل (بیت خطاب عام طریقیله سوق اولنمشدر * حكایت *
یكی را از ملوك مرضی هائل بود كه اعادهٔ ذكران موجه نبود طائفهٔ حكماء یونان متفق شدند كه مرین درد را دوائی نیست مكر زهرهٔ آدمی كه بچندین صفت موصوف بود * مرضی یا حرف وحدت (هائل قورقنج (كه حرف رابط صفت (اعادهٔ ذكر مصدرك مصدره اضافتیدر

(اعاده افعال بابندن مصدردر اجوف واویدن لغتده دوندرمكدر اما بونك كبی برلرده تكرار مراد در بوتركیبده حضرت شیخه اعتراض ایلمشلر كه مرض هائل بركره ذكر اولدیكه اعاده سی مرجح اولیه ولفظ هائل ذكرندن بركراهت اكلمدیكه تكراری مستكراوله (ذكرك آنه اضافتی لامیه در (طائفهٔ حكماء یونان اضافتلری بیانیه ولامیه درلف ونشر طریقیله (یونان مملكت قرامانه دیرلر كه حكماء اقدمین اندن ظهور ایلمشدر كه اسكندر بن دارانك پدر (كه حرف بیان (مرین دردرامر رانك دلالت ایلدیكی معنای مفعولیتی تأكید ایدر تحسین لفظ ایچون زائد دكلدر (دوایی یا حرف تنكیر (مكرادات استثنا (زهره اودكه جكرك یاننده اولور عربجه مراره دیرلر (زهره نك آخرنده هاء رسمی بونك كبی برلرده تخصیص افاده ایدر زیرا زهراغو در اغویه منسوب دیمكدركاه اولورنجال معناسنده (ترك اودی یوق دیر عجم زهره ندارد دیرنتكه شاعر بیورر (بیت) زهره ندارمكه بپو سم لبت) (تیر وكمان دارد ابروی تو) بعض شراح اود معناسنده اولان زهره یی عربیده وفارسیده مستعمل اولان الفاظ مشتركه دن ظن ایدوب غلط ایلمش ولغات عربیه ده مستعمل اولدیغی مختار صحاحدن نقل ایدوب افترا ایلمش كه انده بو بحثدن نام ونشان یوقدر (آدمه اضافتی لامیه در (و یا حرف وحدت (كه حرف رابط صفت (بچندین یا حرف مصاحبت چندین بونده الفاظ كنایه دندر عدد غیر معین مراددر (بود فعل مضارع مفرد غائب بونده اوله دیمكدر (محصول تركیب) پادشاهلردن برینك برقورقیج مرضی وارایدیكه ذكرینی دوندرمك یعنی انی تكرار ردله كتورو ب اكمق موجه ومعقول دكلدر طائفهٔ حكماء یونان متفق اولدیلر وسوزلرین بر كدیردیلر كه بو مرضه هیچ علاج ودوا یوقدر الا برآدم اودیكه اول آدم نیجه صفتله موصوف اوله وصفتلرین بیان ایلدیلر * ملك بفرمود طلب كردند دهقان پسری یافتند بدان صفت كه حكما كفته اند * (دهقان كویلی واكنجی معناسنه در پسری یا وحدت كویلی واكنجی اوغلی دیمكدر حاصلی زراعدن براوغلان دیمكدر (محصول تركیب) پادشاه یوردی طلب ایلدیلر بر كویلی واكنجی اوغلانی بولدیلر اول صفتلرله كه حكما دیمشلردر * ملك پدر ومادرش بخواند و بنعمت بی كران خوشنود كردانید وقاضی فتوی داد كه خون یكی از رعیت ریختن برای سلامتی نفس پادشاه روا باشد * سلامتی ده یا حرف مصدر در وهمزه اضافت ایچون كلمش (محصول تركیب) پادشاه دهقان پسرك اتاسی واناسنی دعوت ایدوب بی حدوبی قیاس نعمتله خوشنود ایلدی یعنی راضی ومتسلی ایلدی وقاضی فتوی ویردیكه پادشاه زمانك صحت وعافیتیچون رعایادن برینك قانن دوكوب هلاك ایلمك شرعا جائز در دیو * جلاد قصد كشتنش كرد پسر روی بسوی اسمان كرد و بخندید * یعنی جلاد اوغلنی قتل ایلمك قصد ایلدی اوغلان یوزونی آسمان جانبنه ایلدی وكولدی حاصلی حیاتدن نامید اولوب یوزونی كوكه دوندروب تعجبدن كولدی * ملك كفت درین حالت چه جای خنده است * پادشاه اوغلانه سؤال ایدوب دیدی بو حالتده یعنی قتل حالنده نه كولمه نك یریدر زیرا بوشاشوب مبهوت اولاجق محلدر * پسر كفت نازفرزندان برپدر ومادر باشد ودعوی پیش قاضی برند وداد از پادشاهان خواهند اكنون پدر ومادر بعلت حطام دنیا مرا بخون در سردند وقاضی بكشتنم فتوی داد وسلطان صحت خویش درهلاك من بیند بجز خدای تعالی پناهی ندارم (محصول تركیب) اوغلان ایتدی اولادك نازلری پدر ومادرلرینه در یعنی انلر رحیم وشفیق اولدقلریچون ناز وشیوه لرین چكرلر وشرعله دعواسی اولنلر بهر تقدیر قاضی یه مرافعه اولورلر یعنی عدل وانصافله اجرای حق ادوب دفع ظلم ایتكی اهل شرعدن رجا ایدرلر وعدل ودادی

ردشمعی

رد ابن سید علی

ودفع ظلم وبيدادی پادشاهلردن تمنی ایدوب اغیاردن جفا كورسه لر انلره پناه ایلدرلر بونلرك جمیعی بنم حقمده برطرف ویوق بیره وجودم تلف اولماسنی محقق بیلوب بو كاربوالعجبی استغراب ایدوب كولدم سمدیكی حالده ایسه پدرومادرم متاع واسباب دنیا ایچون (یعنی نعمت دنیایه طمع ایدوب بنم قتلمه رضا ویردیلر وقاضی قتلمه فتوی ویروب هلاكمه حكم ایلدی وپادشاه كندی صحت وجودنی بنم هلاكمده اكلیوب باعث حیاتنی بنم قتلمده بیلور پس بونلرك جمله سندن مأیوس اولوب حق تعالی جنابندن غیری امید كاهم وملجاء وپناهم قالمادی اول سببدن تعجب ایدوب خنده ایلرم * بیت *
پیش كه برآورم زدستت فریاد * هم پیش ازدست تو میخواهم داد * پیش بونده اوك وقت معنالرینه اولق جائز (وكه اسمدر كیم معناسنه (برآورم چقارم وكتورم دیمكدر (زدستت تا ضمیر خطاب (فریاد براورمك مفعول صریحی (وزدستت غیرصریحی (هم ادات تأكید (پیش تولامیه (دست توده بویله در (میخواهم فعل مضارع متكلم وحده در (داد مفعول صریحی (وازدست تو غیرصریحی (محصول بیت) حضرت شیخ پسرك جانبندن پادشاهه تضرع بیورر یعنی سنك الكدن كیمه فریاد ایده یم وكیمك اوكنه ویانته واروب شكایت ایدوب حالم اغلایایم حاصلی سنك الكدن كیمه داد ونالش وفریاد ایدوب شكایت ایده یم بنه سنك الكدن سكا شكایت ایدوب سنك انصافكه راضی اولوب عدل ودادی ینه سندن توقع ایدرم * سلطان رادل ازین سخن بهم برآمدوآب دردیده بكردانید وكفت هلاك من اولیترست ازخون بی كناهی ریختن سروچشمش ببوسید ودركنار كرفت ونعمت بی كران بخشید وآزاد كرد كویند كه ملك هم دران هفته شفا یافت *(محصول تركیب) پادشاهك كوكلی بو سوزدن متأثر اولوب مرحمت وشفقتی غالب اولدی وكوزلری یاشله طولدی ونامرادك حال پرملالنه كریان اولدی ودیدیكه بریكناه مظلومك ناحق یره قانن دوكمكدن بن بومرضدن شفابولمایوب هلاك اولمام یكدر انك هلاكیله كان عافیتدن كچدم وبرفقیرك مماتیله حاصل اولان حیاتدن ال چكدم واول هوایی كوكلدن چقاردم اوغلانك باشین وكوزین اوپدی وانی قوچدی حاصلی پادشاه پسرك كلامندن متنبه اولوب بیچاره یه تسلیه واستمالت ایدوب یوزین كوزین اوپوپ قوچدی ونیجه ٣ نعمت ومال احسان ایدوب آزاد ایلدی دیرلر كه پادشاه همان اول هفته ده اللهك عون وعنایتیله شفاخانۀ خدادن صحت بولوب ومرض هائلدن خلاص اولوب كورمامش كبی اولدی (بعض شراح ازخون بی كناهی ریختن تقدیر كلام ازریختن خون بی كناهیدر دیمش وبعضلر رد ایدوب بوتقدیری پسند ایلمامشدر لیكن پسند ایلمامسی ناپسندیدر * قطعه * همچنان درفكر آن بیتم كه كفت * پیلبانی برلب دریای نیل * همچنان بونده الآن معناسنه در (یعنی هنوز (فكر آن لامیه در (كه حرف رابط صفت (پیلبان فیلجی دیمكدر زیراپیل فیلدر (یعنی اندن معربدر (وبان ادات فاعلدر بجی معناسنه (لب بونده كنار معناسنه در دریایه اضافتی لامیه در (ونیله بیانیه (نیل ارماغنه در یا اطلاقی انكیچوندر كه دیارعربده اندن عظیم صو یوقدر والا حقیقتده طونه ارماغی اندن اعظمدر الكن عربستانده اولمامغله ٤ بحر دیرلر (محصول بیت) دریای نیلك كنارنده برفیلجی سویلدیكی بیت هنوز خاطرمده در كه هركز فكرمدن كتمامشدر اول بیت بوقطعه نك بیت ثانیسندر یعنی * زیر پایت كرندانی حال مور * همچوحال تست زیر پای پیل * زیرپای لامیه (وتا ضمیر خطاب عام طریقیله (ندانی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب فعل شرط اكر بلمزسك دیمكدر (حال مورده لامیه در (وندانی نك مفعولی وزیرپایت ظرف مكانی (همچو ادات تشبیه (حال تست لامیه در (زیر پای پیل ایكی اضافتیله لامیه لردر (محصول بیت) اایاغك التنده قرنجه نك حالی معلومك دكل ایسه وبیلك استرسك همان سنك حالك كبیدر فیلك ایاغی التنده (یعنی كندوكی فیلك ایاغی التنده فرض ایلسك نه حالده اوله جغك

٣ بعض نسخه رد ابن سید علی رد سروری

٤ ظن فقیرانه مه كوره بحر اولمید ر دیرلر للطابع

معلوم در ایمدی مور ضعیفکده حالی سنك ایاغك التنده چاق اولەدر ایمدی ضعیفلره مرحمت ایله که قویلر ایاغی التنده دوشوب پایمال حوادث اولمیه سین * پیلبانی وسکبانی ودربانی وغیریلری وصف ترکیبی دیدیلر وصف ترکیبیدن آگاه دکللر ایمش (ویان ادات نسبتدر دیین ادات فاعلاء ادات نسبتی فرق ایلمز ایمش (پیلبانی بر اب دریای نیلك معناسنی بوقلبی نیل دریاسنك کناری قتده دیین اداده قصور ایلمش فتأمل * حکایت * یکی از بندکان عمر و لیث کریخته بود کسان در عقبش رفتند وباز آوردند وزیرا باوی
رد ابن سید علی وسروری
رد سروری
رد شمعی

غرضی بود اشارت بکشتن او کرد تاد یکر بندکان چنین حرکت نکنند بنده پیش عمرو سر برزمین نهاد و کفت * عمر و لیث تقدیری عمرو بن لیث در (علمین بیننده واقع اولان ابن الفنی حذف ایلك بوداده شایعدر (کریخته بود قاچمش ایدی (کسان جمع کس در (عقب عینك وقافك فتحه لریله آرد معناسنه در (وزیرا ادات تخصیص وزیرك دیمکدر (با حرف صله (وی ضمیر غائب بنده یه راجع (غرضی یا حرف وحدت (با حرف صله (کشتن او مصدرك مفعولنه اضافتیدر (تا حرف تعلیل (محصول ترکیب) (عمرو بن لیث دیدکاری پادشاهك بر قولی قاچمش ایدی بر قاچ کیمسه آرد نجه کیدوب طوتوب کرو کتور دیلر و وزیرك اکا غرضی وارایدی پادشاهه آنی قتل ایلمکه القا واشارت ایلدی تاکیم سائر بنده لره موجب عبرت اولوب انلردن بریسی بویله ناشایسته حرکتی تجویز ایلمیه اول بندهٔ مستمند بیچاره وزیرك کندی حقنده رامز قصدنی کوریجك پادشاه او کنده یره باش قیوب دیدی * بیت * هرچه رود برسرم چون تو پسندی رواست * بنده چه دعوی کند حکم خداوند راست * هر کل افرادی معناسنه در (چه نه دیمکدر شیءدن عبارتدر هر شیء که دیمکدر مبتدا واقعدر (رود فعل مضارع مفرد غائب کیدر (یعنی کچر دیمکدر (بر حرف استعلا روده متعلق (چون ادات تعلیل ادات شرط دکل (پسندی بای عجمك فتحه له فعل مضارع مفرد مخاطب بکنور ولایق کورر سین دیمکدر (روا جائز دیمکدر (وسین وتا دات خبر ومجموع مرکب خبر مبتدادر (بنده مبتدا (چه کندك مفعول اولی (ودعوی مفعول ثانیسی وجمله خبر مبتدا (حکم سکون میمله مبتدا (وخداوند افندی دیمکدر (ورا ادات تخصیص (وسین وتا ادات خبر (ومجموع مرکب خبر مبتدادر (تقدیر کلام خداوند راست ایدی دیین قاعدهٔ فرسدن آگاه دکل ایمش (محصول بیت) بندهٔ آبق عمروه خطاب ایدوب دیرهر نه حال وهر نه سر کذشت وعقوبت که باشمدن کچرسه چونکه سن آنی مستحسن وجائز کورر سین لایق وسزاوار در وهیچ بر کیمسه نك چون وچرایه ومخالفته قدرتی وامکانی یوقدر بنده نه دعوی ایدر و نه سوزی وار یعنی نیه قادر ونیه مالکدر حکم پادشاهکدر هر نه دیلرسه انی ایدر وهر نه که امر ایدرسه کیمسه معارضه ومناقشه یه مالك دکل (شراحك بری خداوند زآستك تقدیری بخداوند مفوضست دیمکدر دیمش (وبر شارح دیمش که خداوندراست خبردر تقدیره احتیاجی یوقدر (وبر شارح تقدیره احتیاج واردیو شارح اول جانبندن شارح ثانی یه معارض اولمش وزیاده تطویل کلام واطناب مقال ایلمش که ذکری صداع ایراث ایدر (اما حق بودر که معارضه سی بیهوده در سوز شارح ثانیکدر * امامو جب آن که پروردهٔ نعمت این خاندانم نخواهم که در قیامت بخون من کرفتار آیی اکر این بنده بخواهی کشت باری بتأویل شرع بکش تادر قیامت مؤاخذه نباشی * با حرف مصاحبت (موجب جیمك فتحه یله بونده سبب معناسنه در (آنه اضافتی لامیه در (که حرف بیان (پروردهٔ نعمت اسم مفعولك قائم مقام فاعلنه اضافتیدر (واینه اضافت لامیه در (وخاندان مشار الیه (نخواهم فعل نفی استقبال متکلم وحده (که حرف بیان (با حرف مصاحبت سببیتی متضمن (خون من لامیه (کرفتار بونده مؤاخذه معناسنه در (آیی فعل مضارع مفرد مخاطب
رد سروری
رد شمعی
شارح مقدر ابن سید علی
وشارح راد سروری
وشارح ناصر کافی

گرفتار كلدسين (يعنى مؤاخذه اوله سين ديمكدر (بخواهى فعل مضارع مفرد مخاطب فعل شرط
(كشته بونده كشتن معناسنه در (بارى باء اصليه ايله ادات توسل در اولى واحرابى اختيار
معناسنه در كه خواجه سلمان بيورر (بيت) (دل اكر بار كشد بار نكارى بارى) وركسى يار
كزيند چو تو يارى بارى (باحرف مصاحبت (تأويل شرع لاميه (بكش فعل امر مفرد مخاطب
ديه له ديمكدر (تاحرف تعليل (مؤاخذه مفاعله بابندن اسم مفعولدر معذب ومعاقب معناسنه
مصادرده مؤاخذه بركيمسه يى ايشلديكى كناه ايچون طوتمغه ديرلر ديمش (محصول تركيب) بنده
كريخته يى اوقودقدنصكره پادشاهه استدراك طريقيله بيورر (پادشاهم هرنه كه بكا ايلسك
قادرسين وكيمسه نك بوخصوصده قيل وقاله مجالى يوق اما بوخاندانك نعمتيله مربى اولوب
ولى نعمتم اولمق سببيله استمزمكه قيامتده بنم قانم ايچون معذب ومعاقب اولاسين (يعنى
ناحق يره ظلمله قانم دوكدك سببيله روز جزاده معذب اولادبغك لايق كورمزم (زيرا
اباقت عبد شرعا موجب قتل دكلدر (بعض شراح بخون من باسنى حرف صله اعتبار ايدب
حرف سببيت ومصاحبت معناسنى طوتنه اعتراض ايلش لكن بى وجهدر * ملك كفت تأويل
چه كونه كنم كفت اجازت فرماى تامن وزيررا بكشم آنكه بقصاص او مرا بفرماى كشتن
تا بحق كشته باشى ملك بخنديد ووزيررا كفت چه مصلحت مى بينى كفت اى خداوند بصدقهٔ
كور پدرت اين حرامزاده را آزاد كن تا مرا هم در بلا نيفكند كناه ازمنست كه قول حكمارا
معتبر نداشتم كه كفته اند * (محصول تركيب) پادشاه ديدى نيجه تأويل ايده يم ونه وجهله
صورت شرعيه قويايم بنده ديدى اجازت بيور تاكيم بن وزيرى قتل ايده يم اندنصكره انك
قصاصيله بنم قتلمه حكم بيور تاكيم شرعيله قتل ايلمش اوله سين ووبالدن سالم اوله سين پادشاهه
بوسوز خوش كلدى وبى اختيار كولدى ووزيره ديدى بوسوزه نه دريسين ونه معقول كوررسين
وبو دعواده جوابك ندر بنده نك قوليله عمل ايده لم مى ديو لطيفه ايلدى (وزير ديدى
پادشاهم باباك قبرى صدقه سنه يعنى باباك روحيچون بو حرام ازاده يى ازاد ايله تاكيم بنى ده
بلايه دوشرميه صوچ بندركه عقلا سوزيله عمل ايلمدم كه بويله عيار حرام زاده يى لازم
دكل ايكن كنديمه خصم ايدوب باشمه بلا كتوره يازدم زيرا عقلاء ديمشلر * قطعه *
چو كردى باكلوخ انداز پيكار * سرخود را بنادانى شكستى * چو ادات تعليل (كردى
فعل ماضى مفرد مخاطب ايلدك ديمكدر باحرف مصاحبت (كلوخ كاف عربك ضميله كسكه
ديرلر بعض نسخه فتح كاف عربيله اوقور (كلوخ انداز وصف تركيبيدر انداز بندن كسك
آتيجى ديمكدر تيرانداز كبى اوق آتيجى ديمكدر (حاصلى بولمرى شول يرده استعمال ايدرلر كه
اتديغى يره دوشميه (پيكار باء عجمك فتحى وكاف عربيله صواشه ديرلر حرب وجنك معناسنه
وبعضيلر باء عربك كسرى وكاف عجمله اوقورلر (سرخود لاميه درباء بطانه (ورا ادات
تخصيص (باء حرف مصاحبت (نادان جاهل (وياحرف مصدر نادانلغله يعنى جاهلكله
(شكستى فعل ماضى مفرد مخاطب صيدك ديمكدر (محصول بيت) چونكه استاد ماهر كلوخ انداز
وسنك اندازيله جنك وحرب ايلدك شك يوق كه جهالت ونادانلغله كندى باشك
صيدك زيرا فنده ماهر درهرنره يه كيم استرسه اورر چون لفظنده ادات شرط معناسنى ويرن
بوفنده مهارتى يوغيمش * چو تيرانداختى درروى دشمن * حذركن كاندر اوماجش نشستى *
چو ادات تعليلدر سابق كبى (انداختى فعل ماضى مفرد مخاطب اتدك ديمكدر (تير مفعول
اولى (ودرروى ثانيسى (درحرف صله درباء معناسنه (دشمنه اضافتى لاميه (حذركن حذر
ايله يعنى صاقن (كاندر (كه حرف تعليل اندرادات ظرفيه (اوماج همزه نك ضميله

رد كافى

صيق فرق ديمكدر لاطابع

ردسرورى

اوق نشانی که عرب هدف وترك پوته دیر آماج ده دیرلر الف ممدود ایله (شین ضمیر دشمنه
راجعدر (نشستی فعل ماضی مفرد مخاطب اوتوردك دیمكدر (محصول بیت) چونكه دشمن
یوزینه ومواجهه سنه اوق اتدك (یعنی انی تیرکله اوروب هلاك ایلمك قصد ایلدك حذر ایله که
سنده انك نشانگاهنده اوتوردك (یعنی سنك تیرك اكا واردیغی تقدیرجه انكنده تیری بهر تقدیر
سكا واصل اولور (پس وزیر قصه دن حصه ایدوب بیورر كشی خصمنی بیلك كرك هرنه ایسه که
جائزدر که سن ضرر یتشدردك مراد ایدندیكك كیمسه اول سندن اول سكا ضرر ایرشدره

* حكایت * ملك زوزن را خواجهٔ بود كریم النفس ونیك محضر که همكنان را در مواجهه
خدمت كردی ودرغیبت نكویی كفتی * ملك كاف مكسور دراضافت ایچون (زوزن ایكی زانك
فتحیله وارالرنده سكون واو ایله برشهرك اسمیدر كه معلقات شارحی امام زوزنی وتلخیص شارحی
زوزنی اول شهردندر (پس ملك زوزنی اضافتی لامیه در تخصیص افاده ایدر (ورا حرف تخصیص
زوزنی پادشاهنك دیمكدر (خواجه وزیره ودفتر داره اطلاق ایدرلر بونده دفتر دارمراددر
وآخرنده (یا حرف وحدت وهمزه حرف توسل (پس عجمده وكیل خرجه واول مقوله خدمتلرده
اولانه دیرلر دیین عندی سویلمش (بود ادات زمانیه ایدی دیمكدر (كریم النفس تركیب اضافی
نیك نفس معناسنه (حاصلی بد نفس وبدخو دكل ایدی نیك محضر عطف تفسیری شكلیدر
حسن الخلق یعنی كوزل خویلی ایدی چركین خویلو دكل ایدی (كه حرف رابط صفت (همكنان
هانك فتحی ومیمك سكونی وكاف عجمك كسریله جمیع معناسنه اسمدر همه نك جمعیدر دیین رد كافی
عندی سویلمش (را ادات مفعول (در حرف ظرف (مواجهه بونده حضور معناسنه در
كه مقابلی غیبتدر (كردی فعل حكایت ماضی ایدردی دیمكدر (همكنان مفعول اولی (وخدمت
مفعول ثانیسی (ودرغیبت در مواجهه یه معطوف (نكویی یا حرف مصدر (كفتی فعل حكایت
حال ماضی در كردی كبی (همكنان مفعول اولی ونكویی مفعول ثانیسی ودرمواجهه ودرغیبت ظرف
مكانلردر (محصول تركیب) زوزن پادشاهنك بركریم النفس وخوشخوی دفترداری وارایدیكه رد شمعی
هركسك مواجهه سنده وحضورنده خدمت ایدردی وغیبتنده هركسك ایلكنی سویلردی

حاصلی افعال واقوالندن تمام خلق راضی وشاكر ایدی * اتفاقا ازوی حركتی درنظر ملك ناپسندیده
آمد مصادره كردو عقوبت فرمود سرهنكان ملك بسوابق نعمت اومعترف بودند وبشكران
مرتهن پس درمدت توكیل اورفق وملاطفت كردندی وزجر ومعاتبت روا نداشتندی * اتفاقا
بالاتفاق دیمكدر (وی ضمیر غائب خواجه یه راجعدر (ناپسندیده نامطبوع (مصادره مفاعله
بابندن مصدردر ناحق یره بر كیمسه نك مالنی المقه دیرلر (عقوبت بونده اشكنجه معناسنه در
(سرهنكان الف ونون ادات جمعدر بونده چاوشلر دیمكدر (ملكه اضافتی لامیه در (با حرف
صله (سوابق سابقه نك جمعیدر (نعمته اضافتی صفتك موصوفنه اضافتیدر (تقدیری بنعم
سوابقدر (او خواجه یه راجعدر (معترف مقر معناسنه در (بابنه حرف صله (شكران لامیه (مرتهن
اسم مفعولدر افتعال بابندن لیكن صحاحده مرتهن اخذ الرهن دیمش (پس مناسب اسم فاعل
اولمقدر فتدبر (بودند مقدردر قرینهٔ سابقه ایله یعنی اوزرلرنده نعم سابقه سی چوق ایدی شویله كه
شكری عهده سندن كلهمزلردی (پس بویله اولنجه مدت زمان معناسنه (وتوكیله اضافتی
مصدره اضافتدر (واو ضمیرینه مصدرك مفعولنه اضافتیدر (رفق رانك كسریله وفانك سكونیله
ملایمت یعنی یومشاقلق (وملاطفت عطف تفسیری (كردندینك رفق مفعولی (ودرمدت ظرف
زمانی زجر زانك فتحیله سورمك وازارلامق معناسنه در (معاتبت مفاعله بابندن مصدردر ماقبلنه
عطف تفسیریدر (روا جائز معناسنه در (نداشتندی یا حرف حكایه نداشتند ینك زجر مفعول

اولی (وروا ثانیسی زجرنی جائز طوتمزلردی دیمکدر (محصول ترکیب) اتفاقا مذکور خواجه‌دن پادشاه نظرنده برنامطبوع ونامقبول حرکت صادر اولدی آنك مالنی آلدی واکا اشکنجه بیوردی پادشاهك اوزرینه حواله اولان چاوشلری خواجه‌نك دولت واقبالی ومنصبی زماننده کوردکاری احسان وکرمنه معترف ومقرلر ایدی یعنی بر مرتبه لطفنی کورمشلر ایدیکه فراموش ایلمك ممکن دکل ایدی واول احسان وکرمه ونعمت سابقه‌سنه مرتهنلر ایدی یعنی شکرینك عهده‌سندن کلمه‌مشلر ایدی کانه که شکرینه مرهونلر ایدی حاصلی نعمتنك ممنونلری ایدی پس انك اوزرینه موکل وحواله اولدقلری مدتده اکا رفق وملاطفت ایلرلردی وزجر ومعاتبتی جائز طوتمزلردی حاصلی رعایت ایدرلردی وجور وجفایی لایق کورمزلردی * قطعه * صلح بادشمن اکر خواهی هرکه که ترا * درقفا عیب کند در نظرش تحسین کن * خواهی فعل شرط دیلرسك دیمکدر صلح مفعول صریحی (وبادشمن غیر صریحی (هرکه هرکاهدن مخففدر (که حرف بیان (ترا سکا دیمکدر (قفا اکسه کندك عیب مقدم مفعولیدر (قفا ظرف مکان کنکده تحسین مقدم مفعولیدر (نظر ظرف مکانی (وشین ضمیر دشمنه راجعدر (محصول بیت) اکر دشمنله صلح ایدوب بارشمق استرسك وانی کندو که دوست ایدوب مکرندن سالم اوله‌یم دیرسك هر بار که اول سنك اردکده عیب ومذمتك وقدح وغیبتك ایلیه‌سن انك نظرنده وحضور ومواجهه‌سنده تلطیف ایدوب هر وضعنی تحسین ومدح ایله هرنه دکلوسنك دل وبدخوی اولورسه البته باذن الله تعالی عداوتی صداقته مبدل اولور معلوم اوله که خواهی فعلنك یاسی سکونله یعنی سکتله اوقنور اما حین تقطیعده یایه کسره حرکت ویرلر * سخن آخر بدهن می کذر د موذیرا * سخنش تلخ نخواهی دهنش شیرین کن * سخن مبتدا اخر لفظ فارسیدر تأکید وتقریر ایچون کلورانجق (بدهن یا بونك کبی یرلرده از معناسنه‌در (از دهن تقدیرنده (می کذرده متعلقدر (موذی اسم فاعلدر افعال بابندن اذا ایدیجی جفا کار معناسنه (ورا ادات تخصیص موذینك دیمکدر (میکذرده متعلق وجمله فعلیه خبر مبتدا (سخنش شین ضمیر موذی‌یه راجعدر (تلخ آجی دیمکدر (نخواهی فعل نفی استقبال معنای شرطی متضمن اکر دیلمزسك دیمکدر (سخن مفعول اول وتلخ مفعول ثانیسی (دهنش شیننه موذی‌یه راجعدر کنك دهن مفعول اولی (وشیرین مفعول ثانیسی (محصول بیت) البته بدکوی وبدزبان موذینك اغزندن سنك حقکده سوز چیقر وچقار یعنی سنك حقکده سوز سویلامکه قادردکلدر البته سویلرایمدی آجی سوزینی ایشتمامك استرسك اغزینی طاتلی ایله یعنی مدارا ایدوب رعایت ایله تاکیم حقکده بدکوی وبدزبان اولماسون حاصلی موذینك بدکویلقده اختیاری یوقدر همان نه ایلرسك ایله انکله مدارا اوزره اول معلوم اوله که بو ایکی بیت اصل حکایه‌یه چوقلق چسبان دکلدر (مصراع اولك معناسی یعنی سخن تواخر بدهن موذی میکذرد دیین شارح اکرمراد سخن تودن سنك سویلدیکك سوزایسه نکه بعض شراح بونك توجیهنده یعنی نه سویلرسك آخر موذینك دهانه واصل اولور دیمش بوترزیق محضدر بونی کومر چیز دیوانه سویلمزو اکرمراد سخن تودن سکا موذی البته سوز سویلر دیمك ایسه شارح معترض وموجه بو کلامی اکلیوب بی تقریب دخل ایلمشلر بعض شارح یعنی تحقیق موذی اغزنده کلام اجرا ایلمکه قادر در سوزده اغزندن جاری اولور وبو معنی مصراع ثانیك معناسنه مناسبدر دیمش لیکن زیاده نامناسب سویلمش (وبعض شارح دیمش که آخر موذینك سوزی سکا دهن وسیله سیله کذر ایلر یعنی سکا اذاسی اغزندن چقان سوز ایله درسنز اعضایله دکلدر (بوده اغزندن چقان سوزك معناسنی بلمزیش وبعضیسی سوز بهر تقدیر موذی وبدزبانك دهانه جریان ایدر غیری کذر کاهی یوقدر دیمش بوده ترزیق سویلمده سابقلره پیرولك ایلمش عفی الله عنهم * انچه مضمون خطاب ملك بود از عهده بعضی

شارح اول ابن شیخ علی
شارح معترض سروری
شارح موجه کافی
رد سروری

رد شمعی
رد کافی

بيرون آمدن وبيقيتى در زندان بماند * انچه مبتدا اول نسنه كه ديمكدر مضمون بونده معنى ديمكدر (خطايه اضافتى لاميه درخطابدن بونده مراد امر در (ملكه اضافتده لاميه در (عهده حق معناسنه در (وهمزه اضافت ايچون كلمشدر (بعضى ده ياحرف تنكيردر (ازعهدهٔ بعضى بيرون آمده متعلقدر يعنى بعضى نك حقندن طشره كلمكدن مراد ادا ايلمكدر جملهٔ فعليه خبر مبتدادر (بيقيتى با حرف سبب (وياحرف تنكير (محصول تركيب) مذكورخواجه امر ملك مقتضاسنجه مصادره ومطالبه اولنان مالك برمقدارين تدارك ايدوب تسليم ايلدى وباقى قلان برمقدارك اداسندن عاجز قالوب عهده سندن كله مديكچون زندانده محبوس قالدى * يكى ازملوك ان نواحى

درخفيه پيغامش فرستاد كه ملوك ان طرف قدر چنان بزركوارى ندانستند وبى عزتى كردند * نواحى ناحيه نك جمعيدر طرف معناسنه (خفيه خانك ضمى وفانك سكونيله كزلنى ديمكدر (پيغام وپيام وپيغم وپيم خبر معناسنه در (فرستاد فعل ماضى مفرد غائب كوندردى ديمكدر (فاعلى تحتنده يكى ازملوكه راجع ضميردر (كه حرف بيان (ملوك ان طرف لاميه ومبتدا (قدر چنان لاميه (بزركوار بزك بانك وزانك ضمه لريله دروارانك وكافك سكونيله اولودر عظيم معناسنه (وواونسبت وتخصيص معناسنى افاده ايدر عظيم الشان ونبيه القدر ديمكدر (وياحرف وحدت (ندانستند فعل نفى ماضى جمع غائب بيلمديلر ديمكدر قدر چنان مقدم مفعولى وجملهٔ فعليه خبر مبتدادر (وبى عزتى كردنده متعلق وجملهٔ فعليه ندانستنده معطوف (محصول تركيب) خواجه زندانده ايكن اول اطرافده اولان سلاطينك برى مخفى خبر كوندردى كه اول جانبك سلاطينى سنك كبى واجب الاحترام وجليل القدر صاحب دولتك قدرين بلمديلر وحرمتسزلك وعزتسزلك ايلديلر * اكر خاطر عزيز فلان احسن الله عواقبه بجانب ما التفات كندد

رعايت خاطرش هرچه تمامتر سعى كرده شود كه اعيان اين مملكت بديدار او مفتخرند وجواب مكتوب رامنتظر * خاطرعزيز بيانيه (وفلانه اضافت لاميه (احسن الله عواقبه جملهٔ دعائيه معترضه واقع اولمش اعرابدن محلى اولماز (عواقب عاقبتك جمع مكسرى منتهاى جموعدندر (فواعل وزنى اوزره (خواجه يه دعاء لهدر الله تعالى عاقبتلرين كوزلك ايلسون (يعنى عاقبتلرين خير ايلسون (باحرف صله (جانب مالاميه (التفات كندك مفعول صريحى (و بجانب غيرصريحى (رعايت خاطر مصدرك مفعولنه اضافتيدر (هرچه تمامتر هرنسنه كه تمام وكمال مرتبه درسعى اولنه (كه حرف تعليل (اعيان اين لاميه ومبتدا (مملكت مشار اليه باحرف صله مفتخرنده متعلق (ديدار لفظ مشتركدر يوز ايله كورمك بيننده بونده ايكى وجه بله جائزدر مفتخر اسم فاعلدر افتعال بابندن (ونون ودال ادات جمعد (بديدار اومفتخرند خبر مبتدادر (وجواب مكتوب لاميه (وراحرف تخصيص منتظرك جواب مفعوليدر (محصول تركيب) اكر فلان كسك خاطر عزيزى يعنى خواجهٔ مذكورك الله تعالى عاقبتلرين خير ايلسون بزم جانبمزه التفات ايلرسه (يعنى بوديارى قدم شريفى مشرف ايدرسه (حاصلى بزه كلورسه خاطرينى رعايت ايلمه ده وعزت وحرمتده هرنكه اتم واوفر رعايتدر انك خصوصنده سعى واقدام اولنه (زيرا بومملكتك اكابر واعيانى ديدارينه مفتقر وجمال پركانى كورمكله مفتخرلردر وجواب مكتوبمزه منتظرلر مذكور مكتوبده خواجه يى غائب يرينه تنزيل ايلدكلرندن بعض شراح مكتوب بالذات خواجه يه اوليوب بعض هوادارلرينه اوله ديو زعم ايلمش ليكن وهم ايلمش زيرا اكابر واعيان ناسده تعظيم قصد اولندقده غائب منزلهٔ تنزيل ايدرلر * خواجه برين وقوف يافت وازخطر انديشيد جوابى مختصر چنان كه مصلحت ديد برظهر ورق نوشت وروان

كرد يكى ازمتعلقان ملك برين واقعه مطلع شد وملك را اعلام كرد وكفت فلان را كه حبس فرمودهٔ

رد كافو

باملوك نواحی مراسلات دارد * برین اشارتدر مضمون مکتوبه (خطر بونده ضرر وفساد معناسنه‌در (اندیشید فعل ماضی مفرد غائب قورقدی دیمکدر (جوابی باحرف وحدت (مختصر صفت جوابدر (چنان انجلاین دیمکدر (که حرف رابطه صفت (دیدك مصلحت مقدم مفعولی (برحرف استعلا (ظهرورق لامیه مکتوب ارقاسنه دیمکدر (نوشتك مفعول غیر صریحی در (وجواب صریحی (چنان که مصلحت دید معترضه روان کردك مقدم مفعولی‌در (متعلقان جمع متعلقدر ملکه اضافتی لامیه ملکك خواصندن بریسی دیمکدر (برین واقعه یعنی مکتوب قصه سنه (مطلع طالك تشدیدیله افتعال بابندن اسم فاعل‌در اگاه اولدی (فلان را الفاظ کنایه دندر ورا ادات مفعول که حرف رابطه صفت (باحرف مصاحبت (ملوك نواحی لامیه (مراسلت مفاعله بابندن مصدردر مکتوبلشمك معناسنه) (محصول ترکیب) خواجه مضمون مکتوبه وقوف بولدی یعنی مکتوبدن قصدنه ایدوکن بیلدی وضرر وفساددن قورقدی یعنی بوسر نهانی بیلنوب پادشاهدن کندی‌یه ضرر وخطر ایریشه دیو خوف ایلدی (پس کندی معقول ومناسب کوردکی وجه اوزره کلان مکتوبك ارقاسنه برمختصر جواب یازدی وکوندردی پادشاهك متعلقات وتوابعندن بریسی بو حاله واقف اولدی بعضیلر مصاحبلرندن بریسی دیمش مصاحب اولمق لازم دکل اتباعدن بریسی دیمکدر کرکسه مصاحب وکرکسه غیریسی (وپادشاهه اعلام ایلدی ودیدی فلان کیمسه‌یی که حبس بیورمش سین اطراف پادشاهلرله مراسله سی واریعنی کزلی مکتوبلشور * ملك بهم برآمد وکشف این خبر فرمود قاصدرا بکرفتند ورساله‌را بخواندند نوشته بود که حسن ظن بزرکان بیش از فضیلت بنده است وتشریف قبولی که فرموده اند بنده را امکان اجابت آن نیست * ملك مبتدا بهم برآمد خبری (وکشف این خبر مصدرك مفعولنه اضافتیدر (فرمود بیوردی (قاصد اصطلاحلرنده پیکه دیرلر وعرب بریددر بانك فتحیله (ورا ادات مفعول (بکرفتند باحرف تأکید (ومدخولی فعل ماضی جمع غائبدر طوتدیلر معناسنه (ورساله مکتوبه دیرلر (ورا ادات مفعول (بخواندند فعل ماضی جمع غائب (نوشته بود یازمش ایدی دیمکدر (که حرف بیان حسن ظن بیانیه وبزرکانه اضافت لامیه بیش باء عربك کسریله آرتقدر زیاده معناسنه (فضیلت علمده وکمالده ارتقلغه دیرلر (بنده‌یه اضافت لامیه‌در (وتشریف قبول مصدرك مفعولنه اضافتیدر (ویاحرف وحدت وتشریف مبتدا (که حرف رابطه صفت (فرموده اند بیورمشلردر (بنده را را ادات صله (امکان اجابت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (واجابتك انه ده بوبله‌در (امکان مبتدا ونیست خبری وجمله اسمیه خبر تشریفدر (محصول ترکیب) پادشاه غمازك غمزندن بیحضور اولدی یعنی منقبض ومضطرب اولدی (وبوخبرك کشفنی بیوردی (یعنی بوخبرك صحتی بیلمك وقاصد وحامل مکتوب بولنمق کرکدر دیدی (پس قاصدی (یعنی حامل مکتوبی طوتدیلر وملکك حضورینه کتوردیلر (وکاغدی اوقودیلر (رساله‌ده خواجه یازمش ایدی (ویامکتوبده یازلمش ایدی (یعنی ظهر مکتوبده یازمش ایدی که صاحب سعادتلرك بو بنده نك حقنده حسن ظنی فضیلتندن زیاده‌در (یعنی ظن ایلدکاری فضل وکمال که اول سببله رغبت والتفاته لایق اولام (بنده‌ده اول حالت یوقدر (وخدمتلرینی قبول تشریفنی که بیورمشلردر بنده‌نك انی قبول ایلك امکانی یوقدر (یعنی حضور شریفلریله مشرف اولمق قبولنی که بیورمشلردر (حاصلی بزمله اولمق شرفله متشرف اولمغی قبول ایله بیورلمشدر بنده‌یه اول تکلیفی اجابت واول فرمانه اطاعت ایلمکه مجال وقدرت یوقدر * بحکم آن که پرورده نعمت این خاندانم وباندك مایه تغیرخاطر باولی نعمت خود بیوفائی نتوان کرد که گفته اند * باحرف مصاحبت (وحکم

ردشمی

تشریف بونك کبی یرلرده احسان دیمکدر
شد

بونك كبی یرلرده سبب معناسنه در (كه حرف بیان (پروردهٔ نعمت این اضافتلری لامیه در (خاندان
اینك مشارالیهی (ومیم ضمیر متكلم (واو حرف حال (و با حرف مصاحبت (اندك آزدیمكدر
قلیل معناسنه مایه بونده اصل وسبب معناسنه در (وهمزه اضافت ایچون كلمشدر (تغیره وخاطره
اضافتلری لامیه لردر (بعضی اعجام مایه نك اضافتنه قائل دكلدر (فی الواقع مضاف اولماماق
اصلدر لیكن اكثر خلق اضافتله استعمال ایدرلر اول جهتدن اضافتنه ذاهب اولدق فتدبر
(وكلستانك سكزنجی بابنده اضافتسز واقع درنتكه بو بیتده اویله در (بیت) الا تا نشنوی مدح
سخن كوی (كه اندك مایه نفعی ازتودارد) با حرف صله (ولی فعیل فاعل معناسنه در (ونعمته
اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتی قبیلندندر صاحب نعمت دیمكدر (وخوده اضافت لامیه در
(بی حرف سلب (وفایی یاسی حرف مصدردر (كرد بونده كردن معناسنه در زیرا تواند ه بوی
مضارعت وار (محصول تركیب) بیور یلن تشریفی قبول ایلك ممكن دكل اول سبیله كه بو خاندانك
نعمتنك پروده سی ومر بی سیم (وجزئی تغیر خاطر سبیله كندیمك ولی نعمته وصاحب دولته
وناسزلك ایلك جائز ومعقول دكلدر زیرا حكما وعقلا دیمشلردر * بیت * ان راكه بجای نست
هردم كرمی * عذرش بنه ار كند بعمری ستمی * ان راكه تقدیری ان كس راكه در (بجای با حرف صله
زدشمعی وكافی
(وجای مقحمدر ضرورت وزن ایچون (بونك كبی یرلرده جایه حق معناسنی و یرنلر افترا ایلمشلر
(جایك تسنه اضافتی لامیه در (هر دم هر ساعت دیمكدر كرم ایلك دیمكدر (ویا حرف وحدت نوعیه
(عذرش ضمیران كسه راجعدر (بنه با حرف تأكید (ونه نونك كسری وهاء اصلیه ایله قودیمكدر
عذرش بنه انی معذور طوت دیمكدر (ارادات شرط اكردن مخففدر با حرف ظرف (وعمر
بونك كبی یرلرده زمان معناسنه در (ویا حرف وحدت (حرف تنكیر وابهام دیین عندی سویلمش (ستم
رد كافی
ظلم (ویا حرف وحدت فردیه (محصول تركیب) اولكیمسه نك كه سكا هر دم وهر ساعت بر نوع
كرم واحسانی واردر (یعنی دائما سكا لطف واحسانی واصل اوله انی معذور طوت وخاطرك پریشان
طوتمه اكر سكا بر زمانده بر جفا ایدرسه حاصلی نیجه لطف واحسانی كوردیكك كیمسه نك بر جفاسی
سبیله اندن روكردان اولوب ترك وفاسین ایله بعض نسخه ده عذرش بنه برینه نازش بكش
دوشمش وبعضیسنده عیش مكن واقعدر بعض شراح جای بونده مكان معناسنه در دیمش
رد سروری
یعنی كرمی سنك یروكه اولنجه سكا نیجه اولمق كرك یعنی سكا زیاده اولمق كرك دیمش بوندن
معلومدر كه بو كیمسه بو میدانك فارسلرندن دكلدر * ملك راحق شناسی او پسند امد نعمت
وخلعت بخشید وعذر خواست كه خطا كردم وترابی كناه بیازردم كفت ای خداوند بنده در ین
حالت شمارا كناهی نمی بیند بلكه تقدیر خدای تعالی چنین بود كه مرین بنده را مكروهی برسد
پس بدست تو اولیتر كه سوابق نعمت برین بنده داری وایادی منت * ملك را را حرف صله (حق
شناس وصف تركیبیدر حق بلیجی واكلایجی معناسنه (ویا حرف مصدر كسره اویه اضافت ایچون
كلمشدر بعض نسخه ده ملك راسیرت حق شناسی اوواقعدر (پسند مقبول معناسنه اسمدر
(وعذر خواستك مقدم مفعولی (كه حرف بیان (عذر بی كناه كناهسز دیمكدر (بیازردم فعل
ماضی متكلم وحده سنی كناهسز انجتدم (كفت خواجه دیدی ای پادشاه (شمارا ارادات
تخصیص سزك دیمكدر (كناهی یا حرف تنكیر (نمی بیند فعل نفی استقبال مفرد غائب سزك كناهكز
كورمز بعض نسخه نمی بینم دوشمش متكلم وحده صیغه سنده كورمم دیمكدر (بلكه ادات
اضراب (تقدیری خدای تعالی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (چنین بود بویله ایدی (كه حرف بیان
(مرادات تأكید یعنی رامتضمن اولدیغی معنایی تأكیدایدر (مكروهی یا حرف وحدت
مكروهدن بونده شدت والم مراددر (برسد فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده مكروهه راجع

ضمیردر (پس فای جزائیه معناسنه در (باحرف ظرف دست تولامیه (که حرف تعلیل (سوابق
سابقه نك جمیدر نعمته اضافتی صفتك موصوفنه اضافتیدر اصلنده نعم سوابقدر (داری فعل
مضارع مفرد مخاطب لغتده طوتارسین دیمکدر اما استعمالده وار اقدن کنایتدر ابادی ایدینك
جمیدر وایدی یدك جمی حاصلی منتهای جمو عدندر منته اضافتی لامیه در (محصول ترکیب)
پادشاه خواجه نك حق شناسلغی سیرتی ووفادارلغی طریق مقبول ومطبوع کلدی یعنی بکندی
وانصاف ایلدی خواجه یه نعمت وخلعت باغشلدی واندن عذر دیلدیکه خطا ایلدم وسنی
بی کناه ناحق یره انجتدم خواجه ایتدی ای پادشاه بنده کز بوخصوصده سزك کناهکز بلمم
وبو حالتده سزدن کناه اکلامم حاصلی بونده سزك کناهکز یوقدر بلکه خدای تعالینك تقدیری
بو یله ایدیکه بو بنده یه برمکروه ایریشه یعنی باشیمه بر بلا کله پس بو مصیبت وبلاسنك الکدن
اولمق اولیدر زیرا بو بنده نك اوزرنده نیجه نعم سوابقك وانعامات متواترك واردر ومنته لایق
وسزاوار اوزرمده ایادی واحسانانك وار حاصلی قت قت نعمتك کورمشم پس بر ذاتك
وتحقیرك بکا چوق کورنمز وحکما وعلما دیمشلر * مثنوی * کر کزندت رسد زخاق مرنج * که نه
راحت رسد زخلق نه رنج * کزند کاف عجمك ضمی وزانك فتحیله ضرر معناسنه اسمدر (رسد رانك
وسینك فتحیه لریله فعل مضارع مفرد غائب زخلق رسده ومرنجه متعلق اولمق قابلدر (ولکل وجهة
(که حرف تعلیل (نه حرف نفی معناده رسده مقیددر (رنج رانك فتحی وسکون نونله دردوالم دیمکدر
(محصول بیت) اکر سکا خلقدن ضرر وزیان ایریشورسه انجنمه ویا اکر سکا ضرر ایریشورسه خلقدن
انجنمه زیرا خلقدن کیمسه یه نه راحت ایریشور ونه زحمت ومشقت بلکه هب خداندندر نتکه بیت ثانی ده
بیورر * ازخدادان خلاف دشمن ودوست * که دل هر دودر تصرف اوست * دان فعل امر مفرد
مخاطبدر دانیدندن دانستن دن دکل بیل واکاه دیمکدر (خلاف دشمن مصدرك فاعلنه اضافتیدر
(دوست دشمنه معطوفدر (وخلاف مفاعله بابندن مصدر ثانی در دوستك ودشمنك سنکله مخالفتی
(زیرا بعض اموردہ کشینك دوستیده کندی یه مخالفت ایدر یاخود معنی بو یله اوله دوست
ودشمن سنك خصوصکده مخالف اولدقلر بنی یعنی دوست صداقت ودشمن عداوت اوزره
اولدقلر بنی خدادن بیل زید وعمرودن بیله علی کل حال دوستنه وفاق عبارتنی مضاف تقدیر
ایلمکه احتیاج یوق (که حرف تعلیل (دل هردو لامیه در یاء بطنیله (تصرف اوست مصدرك
فاعلنه اضافتیدر (محصول بیت) دوستك ودشمنك مخالفتنی خدادن بیل (یعنی سکا دوستی
محب وصادق ودشمنی عدو ومخالف ایلین خدادر (زیرا ایکیسنك بیله کوکللری خدانك حکمنده
وتصرفنده در (یعنی جمیعی امور ظاهرا وباطنا خدانك النده در دیلدیکی کبی تصرف ایدر
* کرچه تیرا زکمان همی کذرد * ازکماندار بیند اهل خرد * همی ها حرف تأکید (می کذرد
فعل مضارع مفرد غائب بونده چقار کیدر دیمکدر (کماندار وصف ترکیبیدر یای طوتیجی دیمکدر
امام راد تیراندازدر (بیند فعل مضارع مفرد غائب کورر دیمکدر بینیدندن (اهل خرد لامیه در
(محصول بیت) اکرچه ظاهرا اوق یایدن چقار کیدر اما اهل عقل وبینش کماندار وتیراندازدن
بیلور یعنی ظاهرا یایدن چقار اما حقیقتده تیری آتان تیراندازدر وکمان اراده برواسطه وآلتدر
انجق افعال عباد ده بو یله درظاهرا هر فعل زید وعمرودن صادر اولور اما اول فعلی انلر دن
اصدار ایدن خالق اشیادر که افعال عبادی خلق ایدن اولدر وزید وعمرو اراده آلت
ملاحظه در انجق * حکایت * یکی ازملوك عرب متعلقان دیوان رافرمود که مرسوم فلان را
چندان که هست مضاعف کنید که ملازم درکاهست ومترصد فرمان وسائر خدمتکاران
بلهو ولعب مشغولند ودراداي خدمت متهاون صاحب دلی بشنید وکفت علو درجات بندکان

ردشمی

زدکافی

خواجه نشئت
نه هوا ونه کمان ونه کمانکش
انجق ابرد بر ن منز لنه
تیری ندای یا حق

بدر كاه حق جل وعلا همين مثال دارد * متعلقان ديوان اسم فاعلك مفعولنه اضافتيدر (ورا
ادات مفعول (كه حرف بيان (مرسوم بونده وظيفه ديمكدر (فلان الفاظ كنايه دندر فلان
بنده ديمكدر (مضاعف اسم مفعولدر مفاعله بابندن ايكى اول قدر ديمكدر (كه حرف تعليل
(ملازم دركاه اسم فاعلك مفعولنه اضافتيدر (مترصد فرمانده بويله در (سائر خدمتكاران
سائر بونده باقى ديمكدر (لهو لامك فتحيله وسكون ها ايله اويون معناسنه در (لعب لامك فتحى
وعينك كسريله مرادف لهودر (اداى خدمت مصدرك مفعولنه اضافتيدر خدمتى ادا ايلمده
ديمكدر (متهاون اسم فاعلدر سست معناسنه (درجات درجه نك جمعيدر يوكسك يره چقماغه
بصمقلره ديرلر نتكه الحق يره ايتكه دركات ديرلر دركه نك جمعى (بندكانه اضافتى لاميه در
(محصول تركيب) عرب پادشاهلرندن بريسى ديوانه متعلق اولان اركان واعيانه امر ايلديكه
فلانلر قوللك وظيفه سنى نقدر ايسه بر اول قدر دخى ايلك زيرا دائما آستانه مزه ملازمت وخدمت
ديوانمزه مداومت ومواظبت ايلر وهر نه يوز دنكه امريمز وارد اولورسه احسن وجهله يرينه
كتورو ب اداء خدمت ايلمكه ناظر وحاضر ومترقبدر وباقى خدمتكارلر لهو ولعبه وهواء
نفسلرينه مشغوللردر واداء خدمتده كاهل وسست يعنى تهاون وتكاسل اوزره ديرلر اهل دل
اوليادن بريسى پادشاهك بو كلامنى استماع ايدوب ديدى الله تعالى قوللرينك دركاه حقده
علودرجاتى ورفعت مقاماتى بو كامانندر يعنى عبادت وطاعته ملازم اولنلرك مراتبى رفيع
وپايه لرى منيعدر واهمال وتقصير اوزره اولنلرك ايشلرى خدانك لطفنه قالمشدر (فيغفر
لمن يشاء ويعذب من يشاء والله على كل شئ قدير * نظم * دوبامداد اكرايد كسى بخدمت شاه
سوم هرآينه دروى كند بلطف نكاه * بامداد ايرته ديمكدر يعنى ايكى صباح (كسى يا حرف وحدت
(با حرف صله (خدمت شاه اضافتى لاميه در (سوم سينك كسرى وواوك ضميله اوچنجى ديمكدر
نتكه بابلرده بيان اولدى ايدى (هرآينه البته ديمكدر برلفظدر (در حرف صله در با معناسنه در
وى ضمير غائب كسى يه راجعدر (كندك فاعلى تحتنده شاهه راجع ضميردر (با حرف مصاحبت
(لطف مصدردر ملايمت معناسنه نكاه نظر ديمكدر (كندك مفعول صريحى (ودروى وبلطف
غير صريحلرى (محصول بيت) ايكى صباح اكر بر كيمسه پادشاه خدمتنه كلسه ومرتبهٔ ملازمت
ومداومتده بولنسه اوچنجى صباح اول كيمسه يه بهر حال لطف وشفقتله نظر والتفات ايلر
* اميد هست پرستندكان مخلص را * كه نااميد نكردند زآستان آله * اميد مبتدا (وهست
خبر (پرستنده اسم فاعلدر عابد معناسنه وكاف عجم هاء رسميدن بدلدر والف ونون ادات جمع
مخلصه اضافتى بيانيه در (ورا ادات تخصيص (مصراع اول مصراع ثانى يه مرهوندر (كه
حرف بيان (نااميد مأيوس مبتدا (نكردند خبرى فعل نفى استقبال جمع غائب لفظ مشتركدر
اولمق ودونمك يننده (كرديدندن مشتق كاف عجميله (زاء مفرده (ازدن مخففدر نكردنده
متعلق (آستان آله لاميه (محصول بيت) خالص ومخلص عابد وزاهدلرك اميدى واردر يا معنى
بوله اوله (خالص ومخلص عابدلر ايچون اميد واردر يعنى اميد دركه دركاه كبريادن محروم ونااميد
وخائب وخاسر اولميه لر ويا رجوع وعودت ايليه لر بلكه نظر عنايت حقه مظهر دوشوب منظور
خدا اوله لر (حاصلى دنيا پادشاهلرينه ملازمت ايدنلر احسانلرينه اميد وار اولنجه (پس جناب
حقه خلوص طويت ايله عبادت وطاعت ايدنلر اميدوار اولملرى اولى واحرادر بو ايكى بيتى رباعى
ديو يازانلر اسلوب شعردن عجب بى بهره ايمشلر (ونكردندى عودت ورجوعه تخصيص ايدنلر
تقصير ايلمشلر * مثنوى * مهترى در قبول فرمانست * ترك فرمان دليل حرمانست * مهترمه
اولويه ديرلر (وترا ادات تفضيل اولورق ديمكدر ويا حرف مصدر (قبول فرمان مصدرك مفعولنه

ردشراح جميعا
ر دسرورى وشمعى وكافى

اضافتیدر (ترك فرمان بنه مصدرك مفعولنه اضافتیدر (دلیل حرمان اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (مهتری مبتدا ومابعدی خبری (وترك فرمان مبتدا (ودلیل حرمان خبری (محصول بیت) اولواق ودولت وسعادت بو برق قبول ایلهده در (یعنی امره امتثال ایدوب عبودیت شرطنی برینه کتورمکدهدر اما بو بر بغی ترك ایلك یعنی امره اطاعت ایلیوب ترك فرمان دلیل حرمان و نشان خسران وسبب خذلاندر * هر که سیمای رستان دارد * سرخدمت برآستان دارت * هر که هر کس که تقدیرنده (سیما سینك کسریله علامت ونشان معناسنهدر راستانه اضافتی لامیهدر طوغریلر سیماسی دیمکدر (دارد طوتار وارلقدن کنایهدر (نکه مکرر بیان اولندی (سرخدمت بیانیهدر (برحرف استعلا (آستان (وآستانه اشك دیمکدر (محصول بیت) هر کیمسهنك که مستقیم وسعادتلیلرك نشانی اوله یعنی دائما استقامت طریقی اوزره اوله حاصلی (دولتلی باشی اولان کیمسه سر خدمتی افندیسنك آستانی اوزره اولور (طوتار دیمکدن مراد افندیسنك خدمتنده اولور واندن ایرلماز دیمکدر * حکایت * ظالمی راحکایت کنند که هیزم درویشان خریدی بحیف وتوانکرادادی بطرح صاحب دلی بروبکذشت وکفت * ظالمی یا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (که حرف بیان هیزم هنك کسریله وزانك ضمیله (ویمنك کسری ومیمك فتحیله اودونه دیرلر عربجه حطب دیرلر درویشانه اضافت لامیهدر (خریدی یا حرف حکایه صاتون الوردی دیمکدر (هیزم مفعول صریحی (وبحیف غیرصریحی (حیف بونده ظلم معناسندهدر (توانکر بونده کوجلی دیمکدر یعنی غنی والف ونون ادات جمع (ورا ادات مفعول دادی نك مقدم مفعول صریحی (وبطرح غیر صریحی (دادینك یاسی حرف حکایهدر (وطرحدن مراد صالغوندر (بروبراو تقدیرندهدر (محصول ترکیب) برظالمی حکایت ایدرلر که فقرالك اودونی کوجله اوجوز بهایله صاتون الوردی واغنیایه جبریله صالغین طریقیله صاتردی (حاصلی فقرایه واغنیایه ظلم ایدردی (زیرا انلردن اوجوز الوردی وبونلره پهالی صاتردی برصاحب دل برکون یانندن کچدی ودیدی * بیت * ماری توکه هرکرا بینی بزنی * یابوم که هرکجا نشینی بکنی * ماری تواخباره ٣ وانشایه تحملی وار پس برینه قصر ایدنلر تقصیر ایلمشلر (ماری یاسی ضمیر خطابدر حرف وحدت دیین اصابت ایلمامش (که حرف تعلیل ویا حرف بیان هرکرا هر کیمی دیمکدر (بینی فعل مضارع مفرد مخاطبدر (بینیدندن کورر سین دیمکدر (بزنی فعل مضارع مفرد مخاطبدر زنیدندن اورسین دیمکدر (یاحرف عطفدر او معناسنده (بوم بایقوش دیدکاری طیردر (تقدیری یابومی (توکه ینه سابق کبیدر (هرکجا هرقنده دیمکدر (نشینی فعل مضارع مخاطبدر نشینیدندن اوترسین دیمکدر (بکنی فعل مضارع مفرد مخاطبدر کنیدندن که مشترکدر قازمق وقوپرمق وبولمق بینده بونده تخریبدن کنایهدر حاصلی کاف عربك فتحیله ونونك کسریله درکندندن مشتقدر دینلر احوال اشتقاقدن آکاه دکل ایمشلر (محصول بیت) سن یلان سین ویاسن یلانمی سین که هر کیمی که کورر سین صوقرسین ویایقوش سین ویایقوش میسین که هرنه یرده اوترسین یعنی هرقنده که قونارسین خراب ایدرسین ایکی مصراعك تقدیرنده ادات تشبیه ایرادایدن بیوجه ایلمش * قطعه * زورت اریش مبرود باماه باخداوند غیب دان نرود * زور زانك ضمیله قوت معناسنهدر وتا ضمیر خطاب (بیش باء عربك کسریله ارتق دیمکدر زیاده معناسنه (می رود فعل مضارع مفرد غائب لفظ مشترکدر کتمك وواقع اولمق بینده (باحرف صله (مابز دیمکدر نحن معناسنه (بانه حرف صلهدر (خداوند غیب دآن بیانیهدر (غیب دان وصف ترکیبیدر عالم الغیب معناسنه (نرود فعل نفی استقبال مفرد غائب کتمز وواقع اولماز دیمکدر اشتراك اوزره (محصول بیت) اکر زورك (یعنی قوت

ردابن سید علی وسروری وشمعی وکافی

٣ انشادن مراد استفهام انکاری در

سعد

ردسروری

ردابن سید علی وسروری وکافی

ردکافی

قاهر لك بزه زياده واقع اولوب تجاوز ايدرسه (يعنى فرض وقياس ايدهلوم كيم امرلك وحكمك وظلم
وجفالك بزم اوستمزده وحضرتمزده نافذ وجاريدر وبزده بالضروره تحمل ايدوب دفع ومنعنه قادر
دكلوز ليكن عالم الغيب اولان خداونده امرك جارى وحكمك نافذوجور وظلمك سارى ومتجاوز
دكلدر انده غفلت حقه بوظلمه وتعدى به تحمل ايلمز كون سنى اخذ ايدر * زورمندى مكن
بر اهل زمين * تا دعايى براسمان نرود * زورمند اداة نسبتدر زورلى ديمكدر (وبا
حرف مصدر (مكن فعل نهى مفرد مخاطب ايله ديمكدر (بر حرف صله (اهل زمين لاميه (تا حرف
تعليل (دعايى يا حرف تنكير وابهام (بر حرف صله (آسمان سينك سكونيله فلك معناسنه در
(نرود كتمه وواقع اولميه ديمكدر (محصول بيت) اهل زمينه (يعنى يروزنده اولنلره قوت وغلبه
اظهار ايدوب ظالملق وجفاكارلق ايلمه تاكيم آسمانه دعا كتمه يعنى كيمسه سكا بددعا ايليه زيرا
مظلومك بددعاسى ظالمه البته تأثير ايدر (دعايى ياسى حرف وحدت طوتلور انت معنى آكاه
دكلميش * ظالم ازين سخن برنجيد وروى ازودرهم كشيد وبروالتفاتى نكرد اخذته العزة رد سرورى وشمعى وكافى
بالاثم * ازين سخندن مراد ابيات مذكوره در (بر حرف صله (واو ضميرى صاحب دله راجعدر
(التفاتى يا حرف تنكير (اخذته فعل ماضى مفرد مؤنث غائبه وضمير غائب مفعول صريحى (اخنس بن
شريف نام منافقه راجعدر (والعزة اغطام فوع فاعليدر اخذتك (با على معناسنه حرفدر (اثم
كسر همزه وسكون ثاى مثلثه ايله كناه معناسنه در بونده اخذته حملته معناسنه در (وعزت
تكبر وغيرت جاهليه معناسنه در مذكور اخنس منافقيندن بردلى طاتلى شخص ايدى هر باركه
حضرت محمد عليه والسلامه ملاقى اولسه مسلمانم وسنى سوريم ديو دعوى ايدردى ليكن بر موذى
منافق ايدى چوق فسادلر ايدردى حتى بعض مسلمينك اكينى يقاردى وچوق زيانلر ايدردى
(پس اللهدن قورق بويله ايله ديلدكده غرور وتكبر آنى كناه اوزره طوتردى يعنى عناد افسادى
ارتق ايدردى آيت كريمه نك حقيقتله فحواسنه مطلع اولمق استين تفسيرلره مراجعت ايلسون رد شمعى
حق تعالينك عزتى انى طوتدى كناهى سببله دين عندى سويليوب خطا ايلمش قندر
(محصول تركيب) صاحب دلك مذكور كلماتندن ظالم بيحضور اولدى واندن اعراض كوستروب
يوزين يه رتاردى يعنى عبوس الوجه اولدى واكا هيچ التفات ايلمدى زياده تكبر وغرورندن
* تاشبى كه آتش از مطبخ در انبار هيزمش افتاد وسائر املاكش بسوخت واز بستر نرم برخاكستر
كرمش نشاند * تا انتهاء غايت ايچوندر الى معناسنه (شبى يا حرف وحدت (آتش مبتدا
(مطبخ اسم مكاندر فتح بايلدن بمك بشوره جك يرديمكدر (در حرف صله بامع معناسنه انبار
معروف هيزمه اضافتى لاميه در (شين ظالمه راجعدر (سائر بونده جمع معناسنه باقى معناسنه ده
تحملى وار (املاكه اضافتى اسم فاعلك مفعولنه اضافتدر املاك ملكك جمعيدر ميمك كسرى
ولامك سكونيله (با حرف تأكيد (وسوخت فعل ماضى مفرد غائب لازمله متعدى بيننده مشتركدر
بونده ايكيسنه ده تحمل وار ليكن افتاده ونشانده نسبت متعدى اولور فتأمل (بستر باى عجمك
كسرى وسكون سينله دوشك ديمكدر (نرمه اضافتى بيانيه در (خاكستر كاف عربك كسريله
وسكون سينله كل در عربجه رماد ديرلر رانك فتحيله (كرمه اضافتى بيانيه در (وشين ينه ظالمه
راجعدر (نشاند فعل ماضى مفرد غائب اوچ فعلك فاعللرى تحتنده مستكن ظالمه راجعدر
(محصول تركيب) ظالم مذكور خلقله بومعامله يى ايدردى بر كيجه دك كه مطبخندن آتش اودون ردكافى
انبارينه دوشدى وجميع املاكنى ويا اودوندن غيرى املاكنى به يقدى وياندردى دخى بو مشق
دوشكدن انى اسيجق كوله اوتورتدى يعنى عزتدن وحضوردن ذلت وهوانه دوشدى حاصلى
اسباب واملاك يانغله خوار وحقير اولدى سائرى بونده بقيه معناسنه اخذ ايلين سرورى به تقليد

ايلمش ليكن فيه مافيه * اتفاق همان صاحب دل بروبكذشت شنيدش كه باياران همى كفت ندانم كه
اين آتش ازكجادر سراى من افتاد كفت ازدود دل درويشان * بوكتابده هر يرده كه صاحب دل
عبارتی مذكور در حضرت شيخ كندی مراد ديرلر والعلم عندالله تعالى (محصول تركيب) اتفاقا
همان مذكور صاحب دل ظالمك يانندن كچدی يعنی اولديغی يره اوغرادی ايشتدی كه ظالم
يارانه سويلردی بلمزمكه بو آتش بنم سرايمه قندن دوشدی وبو مصيبت بكا نره دن كلدی مذكور
صاحب دل حريفه ديدی بو آتش سنك سرايكه فقرانك دود دلندن دوشدی يعنی فقرايه
ايلديككك ظلم وجفا سببيله بو مصيبته اوغرادك وانلرك بددعاسی وآه سوزناكی ايله خانمانك
يانوب بی نام ونشان اولدی تاشبی هنده واقع اولان بكذشته مربوط ومتعلقدر ديين وهم ايلمش رد كافی
فتأمل * قطعه * حذركن زدود درونهای ريش * كه ريش درون عاقبت سر كند *
(حذركن حالك وذالك فتحه لريله صاقن ديمكدر (دود درونها اضافتی لاميه در وريشه
اضافت بيانيه در بونده ريش يارهلی ديمكدر مجروح معناسنه (كه حرف تعليل (ريش
درون لاميه در دروندن بونده قلب مراد در يارهلی يورك ومجروح دل (سر كند باش ايلر
يعنی اوج ويرر حاصلی تأثير ايدر ديمكدر (محصول بيت) مجروح كوكللر توتوندن حذر ايله
يعنی شكسته خاطرلر آهندن وبد دعاسندن احتراز ايله حاصلی كيمسه نك بد دعاسين المه
زيرا عاقبت ريش دل اوج ويرر يعنی سنده اثرين اظهار ايدر حاصلی سنی مجروح وپريشان ايدر
(درونهای ريشك تقديرينی ريش درونها در ديين تقديره خلل ويرمش (درونهای ريش رد ابن سيد علی
وصف تركيبيدر ديين تركيب اضافيله وصف تركيبی بی خوب فرق ايدرمش (بعض شراح رد سروری
بعضنك كلامنی نقل ايلدكدنصكره بو تكلفاتی ارتكاب اصل معنايه عدم اطلاعدن ناشيدر رد كافی
ديمش قياش بو تكلفاته ديمك ايدی نتكه جوهری ارتكاب الذنوب اتيانهما يورمش (ذنوبه رد ابن سيد علی
كلك ديمكدر ذنوبی كلمك ديمك دكلدر فتدبر (بعض شراح سر كندك معناسنی ريش درون
عاقبت اوكلور وآنك اوكلمسی موذينك هلاك اولماسيله اولور ديمش يرامز توجيه دكل اما
استعماللرينه مطابق اولسه * بهم برمكن تاتوانی دلی * كه آهی جهانی بهم بركند * بهم برمكن
قرش مورش ايله ديمكدر يعنی بيحضور وپريشان ايلمه (دلی يا حرف وحدت (كه حرف تعليل (آهی
يا حرف وحدت وجهانی يا حرف تنكير (بهم بركند قرش مورش ايدر يعنی زيروزبر ايدر (محصول بيت)
مادامكه قادرسين بر كوكلی پريشان وبی حضور ونجيده ايلمه يعنی كوكل يقمه زيرا مظلومك بر آهی
جهانی بری برينه اورر يعنی عالمی خراب ايدر * حكمت * برتاج كيخسرو نوشته بود * كيخسرو
سياوشك اوغليدر وسياوش افراسياب اوغليدر تفصيلی شاهنامه لرده مسطور ومذكوردر
(نوشته بود يازلمش ايدی يازيلن بو قطعه در * قطعه * چه سالهای فراوان وعمرهای دراز *
كه خلق بر سرما برزمين بخواهد رفت * چه بونك كبی يرلرده مبالغه افاده ايدر نتكه خواجه
حافظ (چه خون افتاد در دلها) بيورمش يعنی مبالغه خون ديمكدر (سالهای فراوان
بيانيه در فراوان چوق ديمكدر (عمرهای درازده بويله در (عمر بونك كبی يرلرده زمان ومدت
معناسنه تضمين قلنور (كه حرف بيان (خلق مبتدا (بر حرف (استعلا (سرما لاميه (بر حرف
استعلا زمين يردر ارض معناسنه (بخواهد فعل مضارع مفرد غائب رفت بونده رفتن معناسنه
زيرا مضارعه مقارندر برسرما وبرزمين بخواهد رفته متعلقدر وجمله فعليه خبر مبتدا در رد ابن سيد علی وسروری
(محصول بيت) نه چوق يللر ونه اوزون مدتلر وزمانلر كه خلق عالم يربوزنده بزم باشمزا وزره
كچوب كتسه لر كرك يعنی بز اولوب ومقبرهمزی باصوب چكنسه لر كرك (بونده چه چندان
معناسنه در دينلر فارسی بی چندان بيلرلر ديمش * چنان كه دست بدست آمدست ملك بما *

بدستهای دکر همچنین بخواهد رفت * چنان آنچنین دیمکدر (که حرف بیان (دست بدست الدن اله دیمکدر عربجه یدا بید دیمکدر (آمدست اصلنده آمده است ایدی حذف وایصال ایله آمدست اولدی ضرورت وزن ایچون (ملك دیمك ضمیرله مملکت وسلطنت معناسنه در (بها باحرف صله ملك آمده استك فاعلی در و بها مفعولی (بدستهای باحرف صله (ودستهای دیکر بیانیه ویلامیه ایکی اعتبار ایله غیری اللره و یاغیرینك اللرینه (همچنین بونجلاین دیمکدر (بخواهد رفت بینه رفتنی دیمکدر (محصول بیت) مملکت وسلطنت نیجه که الدن اله بزه کلدیسه یعنی ملوك سالفه وسلاطین ماضیه دن نیجه که سلطنت بزه انتقال ایدوب کلمشدر غیریلرك اللرینه بونجلاین کیتسه کرك یعنی دولتلر کیمسه یه باقی دکل والا بو زمان پادشاهلری دولت وسلطنتی قنده بولورلردی مقصود بو قطعه دن بودرکه عالمك زیاده فناسنی وعدم بقاسنی ملاحظه ایدنلر جیفه طالب وراغب و دنیانك مال و ملکنه مایل اولمز * حکایت * یکی در صنعت کشتی بسرآمده بود سیصد و شصت بند فاخر درین علم دانستی و هر روز بنوعی کشتی کرفتی * صنعت کشتی بیانیه کشتی یاء اصلیه ایله کورش معناسنه در (بسرآمده حده وغایته کلمش یعنی سرآمد و بی نظیر اولمش ایدی (سیصد اوچیوز دیمکدر (واو حرف عطف (شصت آلتمش دیمکدر سینله ده لغتدر (بند فاخر بیانیه بند باء عربك فتحیله اول صنعتك هر براویونه بند دیرلر فاخردن مراد معتبر ومقبول دیمکدر (درین علم یعنی درین صنعت دیمکدر (دانستی حکایت حال ماضیه در بیلوردی دیمکدر (باحرف مصاحبت (نوعی یاحرف وحدت (کشتی کورش (کرفتی یاحرف حکایه طوتردی دیمکدر (محصول ترکیب) بریسی کورش صنعتنده حد وغایتنه ایرشمش ایدی یعنی اول فنده ماهر وسرآمد و بی نظیر اولمش ایدی اوچیوز آلتمش مقبول ومعتبر اویون بیلور ایدی بو صنعتدن و هر کون بر درلو اویون ایله کورش طوتر ایدی حاصلی بر سنه ده هر کون کورش طوتسه بر کون کوستردیکی فنی بر کون دخی کوسترمیکه قادر ایدی و هر کورش طوتدیغنده بر غیری هنر عرض ایلمکه مالك ایدی دیمکدر * مکر کوشه خاطرش باجمال یکی از شاکردان میلی داشت سیصد و پنجاه و نه بندش در آموخت مکر یك بند که در تعلیم آن دفع انداختی * مکر بونك کبی یرلرده کانه واتفاق معناسنه در (کوشه لغتده بوجاقدر اما بونك کبی یرلرده همان خاطر کندی مراد در اضافت بیانیه طریقیله (باحرف صله (جمال یکی لامیه (از حرف بیان (شاکرد معروف (والف ونون ادات جمعدر (میلی یاحرف تنکیر (داشت طوتدی یعنی ایلدی (پنجاه باء عجمك فتحیله وسکون نونله اللی دیمکدر (نه نونك ضمی وهاء اصلیه ایله طقوز دیمکدر حاصلی اللی طقوز دیمکدر (بندش ضمیر شاکرده راجعدر (در حرف تأکید (آموخت فعل ماضی مفرد غائب لازمله متعدی بیننده مشترکدر بونده متعدی واقعدر فاعلی تحتنده استاده راجع ضمیر در ومفعولی سیصد معطوفاتیله (و بند تمیز عدد در (مکر ادات استثنا (یك بند مستثنا (که حرف رابط صفت (در حرف ظرف (تعلیم آن مصدرك مفعولنه اضافتیدر (دفع مصدر در کدرمك معناسنه (انداختی انداخت لغتده اتدی دیمکدر اما بونك کبی یرلرده ایلك معناسنه تضمین اولنمشدر (ویاحرف حکایه در بعض نسخه ده وتهاون کردی واقعدر یعنی اهمال ایدوب تکاسل ایدردی دیمکدر (محصول ترکیب) اتفاق مذکور کشتی کیرك خاطری کوشه سی شاکردلرندن برینك جماله میل طوتدی یعنی مایل اولدی حاصلی محبت ایلدی واکا همتی وتعلیم وتربیتی غیریلردن زیاده اولدی اوچیوز اللی طقوز بندی بو فندن اکا تعلیم ایلدی حاصلی بیلدیکی فنوندن برینی اوکرتمدی غیریلرینی جمیعا اوکرتدی یعنی بر بندك تعلیمنده اهمال کوستروب انی تعلیمده دفع ایدردی واوکرتمزدی حاصلی اوینی

او ارتمده نعل وبعنه كوسردي زيرا اوردي باشنده كلجكي (آموخت يرينه آموزيد يازوب آموزانيدن متعديدر ديوب اما آموزيد آموزيدندن لازمدر آموختن كبي دينلره دانستن اقتضى اوكرتمليدركه غلط سويله بلر * پسر در صنعت وقوت بسرآمدو كسى رابا اوامكان مقاومت نبودى تا بحدى كه پيش سلطان كفت استادرا فضيلتى كه برمنست از روى بزركى وحق تربيتست والا بقوت ازوكمتر نيستم و بصنعت باوبرابرم * پسردن مراد مذكورشاكرددر (بسرآمدحده وغايتده كلدى يعني صنعتده وقوتده كماله ايريشوب سرآمد اقران اولدى (كسى ياحرف وحدت (ورا ادات تخصيص (باحرف مصاحبت (اوضميرى پسره راجعدر (امكان مقاومت مصدرك مفعولنه اضافتيدر (مقاومت بونده قارشو قومقدر يعني بوفنده بوكا كيمسه قارشو قويوب طورمزدى (تاانتهاء غايت ايچوندر (بحدى باحرف صله (وياحرف وحدت (كه حرف بيان (پيش سلطان لاميه (كفت پسرديدى (استادرارا حرف تخصيص (فضيلت زياده لك (ويا حرف وحدت (كه حرف رابط صفت (روى بزركى لاميه در (حق تربيت بيانيه در (والا ادات استثنا (بقوت باحرف ظرف ويا حرف مصاحبت (ازواستاددن (كمترا كسكرك وازرق (بصنعت بقوت كبيدر (باحرف مصاحبت (اواستاده راجعدر (محصول تركيب) پسر صنعت وقوتده حدوغايته ايرشدى يعني فنده وزورده كامل وسرآمداولدى وهيچ بركيمسه نك انكله مقابله وقارشى قوماغه امكان ومجالى يوغيدى حاصلى فايق الاقران وغالب الامثال اولدى برحده دك كه بركون پادشاه اوكنده دعواى مرد تفرد فى الفن ايدوب ديدى استادمك بنم اوزريمه فضيلتى ورجحانى ومزيتى اولواق يوزندن واستادم اولوب بكافن كشتى يى تعليم ايلديكى جهتندندر حاصلى اوستمده حق تعليمى اولديغندندر والا قوتده اندن اكسك دكلم وصنعتده انكله برابرم يعني بوفنده هرنكه اول بيلور ايسه بنده بيلورم وانكله طوتشمغه قادرم * ملك را اين ترك ادب ازوى پسنديده نيامد فرمودتا مصارعت كنند مقامى متسع معين كردند اركان دولت واعيان حضرت حاضر شدند پسر چون پيل مست درآمد بصدمتى كه اكركوه آهنين بودى از جاى بركندى استاد دانست كه جوان ازو بقوت برترست بدان بندغريب كه ازوى نهان داشته بود باوى درآويخت جوان دفع آن ندانست استاد بدودست اززمين برداشت وبربالاى سربرد وبرزمين زد غريو ازخلق برخاست * ملك رارا ادات صله (ترك ادب مصدرك مفعولنه اضافتيدر (ازوى يعني پسردن (پسنديده مقبول (تاحرف تعليل (مصارعت مفاعله بابندن مصدردر كورشمك معناسنه (مقامى ياحرف وحدت (متسع اسم فاعلدر افتعال بابندن واسع ديمكدر يعني بركنكش ير (معين بونده مصدرميميدر تعيين معناسنه (چون ادات تشبيه (پيل مست بيانيه (باحرف مصاحبت (صدمت لغتده كوده ايله وجسد ايله برنسنه يه طوقنمقدر اما بونده هيبت وجلادت وعظمت مراددر (ياحرف وحدت (كه حرف رابط صفت (كوه آهنين بيانيه در (آهن دمور (وياحرف نسبت (ونون حرف تأكيد دموره منسوب يعني دموردن طاغ (بركندى (برحرف تأكيد (وكندى كاف عربك فتحيله وياء حكايه ايله قوپاردى ديمكدر (بندغريب بيانيه (كه حرف رابط صفت (نهان كزلى ديمكدر (باحرف صله (وى پسره راجعدر (آويخت ياپشدى ديمكدر (نتكه غلام عجمى قصه سنده بدودست درسكان كشتى درآويخت ديلكنه ياپشدى ديمكدر بونده دخى اويله در (قياس بدودستش ايدى شين ضميرله لكن اكثر نسخ ضميرسز واقعدر رفتدر (دفع آن مصدرك مفعولنه اضافتيدر (جوان مبتدا ندانست خبرى دفع آن مفعولى (محصول تركيب) پادشاهه پسردن مذكورترك ادب مقبول ومطبوع

ردان سيد على وسروري وكافى

يعني اختيار اولديغى جهتندندر
سعد

کلدی (حاصلی استادی حقنده مذکور مدعاسنی بیلدی پادشاه بیوردی کورشدرلر یعنی
امر ایلدی تا کیم استاد وشاکرد کورش طوتهلر بریوك میدان و برواسع مکان تعیین ایلدیلر
ارکان دولت واعیان حضرت ملك حاضر اولوب کلدیلر اوغلان مست فیل کبی میدانه
کیردی برهیبت ومهابتله که اکر دموردن طاغ اولسه یرندن قوپارر ایدی استاد بلدیکه جوان
اندن قوتده اعلادر اول بند غریبله وفن عجیبله که پسردن کزلر ایدی یعنی اندن اول بندی
نهان طوتار ایدی اوغلانه اول بندله یاپشدی جوان اول بندی دفع ایلمکه بیلدی ودفعنه
مالك اولمدی استاد پسری ایکی الیله یردن قالدردی وباشی اوزرینه ایلتدی و ره اوردی
حلقدن غرو وفریاد وفغان قالقدی نتکه عادتدر * ملك فرمود تا استادرا خلعت ونعمت
دادند وپسررا زجر وملامت کرد که باپرورندهٔ خویش دعوئ مقاومت کردی وسرنبردی
کفت ای خداوند استاد بزور وقوت برمن دست نیافت بلکه درعلم کشتی دقیقهٔ مانده بود که
ازمن دریغ همی داشت امروز بدان دقیقه برمن دست یافت استاد کفت از بهر چنین روز
نکه می داشتم که حکما کفته اند دوسترا چندان قوت مده که اکر دشمنی کند تواند * زجر بونده
قاقیمق وازارلمق معناسنه در (با حرف مصاحبت (پرورنده اسم فاعلدر مربی معناسنه (خویشه
اضافت لامیه در (دعوئ مقاومت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (بسرنبردی باشه ایلتمدك (برمن
دست نیافت بنم اوزریمه غالب اولمدی دیمکدر (دقیقه دن مراد براو یون و بر بنددر (دریغ همی
داشت اسیر کردی وقصقنوردی دیمکدر (ودست را را ادات مفعول (چندان اولقدر دیمکدر
(مده نك دوست مفعول اولی (وقوت مفعول ثانیسی (که حرف بیان (دشمنی (یا حرف مصدر
(تواند فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده دوسته راجع ضمیردر (محصول ترکیب) پادشاه
بیوردیکه استاده خلعت ونعمت ویردیلر وپسری زجر وملامت ایلدیلر که استادك ولی نعمتکله
دعوای مقاومت ومقابله ایلدك و یا باشه چقرمدك وسوزیکی اثباته قادر اولمدك دیو پسر دیدی
ای خداوند استاد زوریله وقوتیله بکا غالب اولوب اوزریمه ال بولمادی بلکه علم کشتی ده بر دقیقه
قالمش ایدی یعنی بوفنده براویون قالمش ایدیکه همیشه انی بندن دریغ طوتردی بوکون اول دقیقه
ایله بکا غالب اولدی وظفر بولدی استاد دیدی اول دقیقه یی بو بکلین برکون ایچون صاقلردمکه
حکما وعقلا دیمشلردر که دوستکه اولقدر قوت وقدرت ویرمه که اکر دشمنلك ایلملی اولوب کفران
نعمت مسلکنه سالك اولورسه سکا ظفر بولمغه قادر اولهمیه یعنی عداوته فرصت بولهمیه عداوت
قصد ایدرسه * نشنیدهٔ که چه کفت آنکه ازپروردهٔ خود جفادید * تمهٔ قول استاددر دیرکه
ایشتمامش سین که نه دیدی (اول که کندی بسلمه سندن جفا وجور کوردی (یعنی بسلمه سندن انجنانه
دیدیکنی ایشتمدکمی (یعنی بوقطعه نك فحواسنی ایشتمدکمی * قطعه * یاوفا خود نبود درعالم *
یامکر کس درین زمانه نکرد * یا بونده ابتداء کلامده واقع اولان اما معناسنه در (خود واورسیله
اسمیله ادات تأکید بیننده مشترکدر (بونده اداتدر اکرچه تکلفله کندی معناسنه اسم اولقده
قابلدر (نبود اولمدی ویوقدر معناسنه در (یا حرف عطف (مکر کأنه معناسنه وادات تأکید
اولمق جائز واستثنا ایچون الا معناسنه اولمقده جائز (کس مبتدا (نکرد فعل نفی ماضی مفرد غائب
خبر مبتدا (ودرین زمانه ظرف زمان (محصول بیت) یا عالمده هرکز وفا یوقدر (یعنی دنیاده
وفا وحقیقت دیدکلری هیچ یوقدر وهرکز اولمامش (حاصلی برفرددن وفا وحقیقت وجوده
کلمامش یاخود زمان سابقده ساده دلك وبولك زمانده وار ایمش (امابوزمانده هیچ برکیمه
کیمسه یه اظهار وابراز ایلمدی (حاصلی مهر ووفا وحقیقت یا دنیای دنی یه هرکز کلمامش ویا زمان
وار ایمش (اما بوزمانده عنقا وکیمیا کبی موجود الاسم ومعدوم الجسمدر * کس نیاموخت

علم تیرازمن * که مرا عاقبت نشانه نکرد * کس مبتدا (ونیاموخت فعل نفی ماضی (علم تیر
لامیه ومفعول صریح نیاموختدر (وازمن غیر صریح وجملهٔ فعلیه خبر مبتدادر (که حرف بیان
مرادیی دیمکدر (نکردك مفعول اولی (ونشانه مفعول ثانیسی (نکرد فعل نفی (محصول بیت) کیمسه
بندن اوق علمی اوکرنمدی یعنی تیراندازلق علمی تعلم ایلمدی که عاقبت بنی نشان تیر ایلدی
یعنی هر کیمه کیم تیراندازلق فنی تعلیم ایلمدمسه عاقبت بنی نشان تیر وهدف سهام ایلمك قصد ایلدی
بلکه ایلدی قصه دن حصه یعنی هر کیمه کیم برلطف وکرم واحسان ایلمدمسه اندن بکا اساءت
وشر وضرر ارشدی دیمکدر نته که حضرت بیورمشدر (اتق شر من احسنت الیه) بوندن کثیرا وقوع
حدیث شریف اولماز قندر * حکایت * درویشی مجرد در کوشهٔ صحرایی نشسته بود
پادشاهی رو بگذشت درویش ازانجا که فراغ ملك قناعتست سر برنیاورد والتفات نکرد
وپادشاه ازانجا که سطوت سلطنت بهم برآمد وگفت این طائفهٔ خرقه پوشان برمثال حیوانند *
درویشی یا حرف وحدت (مجرد اسم مفعولدر تفعیل بابندن (کوشهٔ صحرا لامیه در (ویا حرف
وحدت (پادشاهی یا حرف وحدت (ازانجا اول مقام ومرتبه دن دیمکدر (که حرف رابط صفت
(فراغ ملك لامیه وقناعته اضافت بیانیه (سر برنیاوردك مفعولی (والتفات نکردك مفعول صریحی
وغیر صریحی محذوف باوتقدیرنده در (که بنه سابق کبیدر (سطوت سینك فتحی وطانك سکونیله
قهر وغلبه معناسنه مصدردر نصر بابندن (سلطنته اضافتی لامیه در (طائفهٔ خرقه پوشان
بیانیه (خرقه پوش وصف ترکیبی در خرقه کیجی معناسنه (یعنی عبالی قفتان کیجی والف ونون ادات
جمع (برمثال حیوانند اضافتی لامیه در (محصول ترکیب) بر درویش (یعنی برسالك مجاهد بر کوشهٔ
صحراده خلقدن منقطع اولوب عزلت کزین وتنهانشین اولمش ایدی اتفاقا درویش اولدیغی
مقامه بر پادشاه اوغرادی اول کوشه ده درویشی کوردی مکر درویش عالم مراقبه یه وارمش ایمش
(پس درویش اول مقامدن که فراغ ملك قناعتدر (یعنی ملك قناعت عالم وعالمیاندن فراغت
باد ویردیکی جهتدن مراقبه دن باشین قالدرمدی (وپادشاه وتوابعنه هیچ التفات ایلمدی (وپادشاه
اول مقام وجهتدن که سلطنت قهر وغلبه سیدر یعنی سلطنت قهر وغلبه سی جهتندن
حاصلی پادشاهلق قهارلق اولدیغی جهتدن منقبض وبیحضور اولدی یعنی رنجیده خاطر اولدی
ودیدی یعنی یاننده اولنلره سویلدی که بو خرقه پوشلر طائفه سی یعنی صوفیون طائفه سی
وعبا پوش زمره سی امثال حیواندرکه مقدار ناس بیلمزلر وشاه وکدایی برابر کورورلر ازانجا ازان
سبب معناسنه اخذ ایدنلر لغته واصطلاحه مخالف سویلمشلر (ازان مقام وازان جهت معناسی ازان
سبب ظن ایلنلر وسطوت سلطنتی قوت سلطنتله شرح ایلین ضعیف سویلمش * وزیر کفت
پادشاه روی زمین برتو گذر کرد چرا خدمت نکردی وشرط ادب بجای نیاوردی گفت
بگو ملك را توقع خدمت از کسی دار که توقع نعمت ازتو دارد ودیگر بدان که ملوك از بهر
پاس رعیتند رعایا از بهر طاعت ملوك * مذکور پادشاه بویله دیدیجك وزیر کلدی درویش
مجرده دیدی ای درویش (پادشاه روی زمین اضافتلری لامیه لردر یوزینك پادشاهی دیمکدر
گذر اسم مصدردر گذریدندن اوغرامه معناسنه (کرد فعلیله اوغرادی دیمکدر (خدمت نکردی
خدمتدن مراد بوند تعظیمدر یعنی تعظیم ایلمدك دیمکدر شرط ادب لامیه در (بجای باحرف
صله (وجای محل معناسنه در (نیاوردی فعل نفی ماضی مفرد مخاطب کتورمدك دیمکدر
(گفت درویش وزیره دیدی (بگو ملك را را حرف مفعول ملکه سویله دیمکدر (توقع تفعل
بابندن مصدر درامید معناسنه (خدمته اضافتی مصدرك مفعولنه در (کسی یا حرف وحدت
دار فعل امر مفرد مخاطبدر (داریدندن طوت دیمکدر (که حرف رابط صفت توقع نعمت

مذکور بیت بر عربی بیتك ترجمه سیدر که اولی بودر (اعلمه الرمایة) لیکن عربی بیلین شرح ایلمیجه ذوق ایلمدیکی ایچون یازلمدی
منه

بدشمعی ردکافی
بدشمعی

توقع خدمت كبی در اعرابده دارد فعل مضارع مفرد غائب طوتر دیمكدر (واو حرف عطف (دیكر دخی (بدان درویش وزیره خطاب ایدوب دیر بیل واكاه (كه حرف بیان (بهر ادات تعلیل در لاجل معناسنه پاسـد اضافتی لامیه در (پاس بای عجمیله اسمدر حفظ معناسنه پاسیدندن مشتق قوروق معناسنه رعیته اضافتی مصدرك مفعولنه در (ونون ودال ادات جمعدر ملوك اعتباریله (نه حرف نفی (رعایانك فتحیله رعیتك جمعیدر معلوم اوله كه ناقصدن فعیلة وزنی اوزره كلن اسم فعالا وزنی اوزرینه جمع اولور (مثلا قضیة وهدیة وثنیة جمعلری قضایا وهدایا وثنایا كلور فانك فتحه لریله فتدبر (طاعت ملوك مصدرك مفعولنه اضافتیدر (محصول تركیب) وزیر پادشاهدن مذكور مصاحبتی ایشیدنجه دیدی ای درویش پریوزینك پادشاهی سنك اوستكه اوغرادی نیچون تعظیم ایدوب خدمت ایلمدك وشرط ادبی یرینه كتور مدك (درویش وزیره دیدی پادشاهه سویله ودی ای پادشاه خدمت امیدینی بر كیمسه دن طوتكه اول سندن نعمت امیدینی طوتار دخی ای وزیر بیلكه پادشاهلر رعیتی حفظ وصیانت ایچوندر رعا سلاطینه خدمت ایچون دكلدر * قطعه * پادشاه پاسبان درویشست * كرچه نعمت بفر دولت اوست * پادشاه مبتدا (پاسبان بان ادات فاعلدر جی معناسنه قوروجی دیمكدر حافظ معناسنه (درویشه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر وخبر مبتدادر (نعمت مبتدا (با حرف مصاحبت سببیتی متضمن (فر بونده قوت معناسنه در وتشدید ضرورت وزن ایچوندر دولته اضافتی لامیه در (واوست لفظنده بویله در (بفر مابعدیله خبر مبتدادر (محصول بیت) پادشاه درویشك یعنی فقرا ورعایانك پاسبانیدر یعنی ظلمه نك شرندن حافظ وحامیدر اكرچه نعمت وحضور فقرا ورعایا پادشاهك دولتی قوتیله در یعنی سایۀ حمایتنده آسوده حال ومرفه البال كچنورلر * كوسفند از برای چوپان نیست * بلكه چوپان برای خدمت اوست * كوسفند كاف عجمك ضمی وواووسینك سكونی وفانك فتحیله قویونه دیرلر عربجه غنم دیرلر غینك ونونك فتحه لریله فاریسیه بایله ده لغتدر (برای یاء اصلیه ایله ادات تعلیل وتخصیصدر (جوپان جیم وبای عجمیله معروف (كوسفند مبتدا (برای چوپان لامیه (ونیست خبر مبتدادر (بل حرف اضراب (كه حرف بیان چوپان مبتدا (برای خدمت اوست لامیه لر وخبر مبتدا (محصول بیت) بیت اولایی توضیح وتنویر ایدوب بیورر قویون چوبانه خدمت ایچون دكلدر بلكه چوبان قویونه خدمت ایچوندر نهایتی سو دیله ویایاغیله منتفع اولور یعنی انكله فائده لنور * قطعۀ اخری * یكی امروز كامران بینی * دكر یادل از مجاهده ریش * یكی تقدیری یكی رادر (دكر یا قرینه سیله بیننك مفعول اولیدر (امروز ظرف زمان كامران وصف تركیبی دررانیدندن مراد سوریجی دیمكدر مفعول ثانیدر (بینی فعل مضارع مفرد مخاطب كوررسین دیمكدر (دكری یا حرف وحدت (ورا ادات مفعول برمقدر بیننك مفعول اولی ودل مفعول ثانیسی (از مجاهده مفعول غیر صریحی وریش صریحی (محصول بیت) دنیاده برشخصی بكون كامران وكامین كوررسین (یعنی عیش وعشرت وذوق وصفاده برمراد وخوش حال ومسرور ومرفه البال كوررسین وبرغیریسنی وباغیر یسنك یوره كبی مجاهده وردردو المدن مجروح كوررسین (یعنی دنیانك حالی بویله در كیم كیمی ناز ونعمتده وكیمی هوان وذلتده در * روزكی چندباش تا بخورد * خاك مغز سر خیال اندیش * روزكی (كاف حرف تصغیر (ویا حرف وحدت (چند نیچه دیمكدر (باش فعل امر مفرد مخاطب صبر ایله دیمكدر تا حرف تعلیل (ویا حرف غایت (بخورد فعل مضارع مفرد غائب تاكیم یه خاك فاعلی (مغز بین وایلك سره اضافتی لامیه در (وخیال اندیشه لامیه وبیانیه ایكی اعتباریله (خیال اندیش وصف تركیبیدر

مطلب

ثنایا اوك دیشلرینه دیرلر ایكی دیش آلت چكه سندن وایكی دیش اوست چكه سندن شد

در اندیشیدندن (محصول بیت) برنیجه کونجکز صبر ایله تاکیم طپراق خیال اندیشك باشنك بینی سنی یه ویا خیال اندیش باشـك بینی سنی یه یعنی برقاچ کون چوریـوب طپراق اولنجه صبرایله *فرق شاهی و بندکی برخاست * چون قضای نوشته آمدپیش * فرق شاهی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (بندکی معطوفدر شاهی یه (برخاست قالقدی ورفع اولدی (چون ادات تعلیل قضا حکم ازلی نوشته یه اضافتی بیانیه (پیش بونده اوك دیمکدر (محصول بیت) پادشاهلق وبندلك فرقی قالقدی (یعنی ارالرنده تمیز وتشخیص قالمدی (چونکه خدانك قضای نوشته سی اوکلرینه کلدی (یعنی ایکسنکده موت مقدری کلکله ماینلرنده تفاوت وتغایر قالمیوب برابر اولدیلر * ار کسی خاك مرده باز کند * نشناسد توانکر ازدرویش * کسی یا حرف وحدت (خاك مرده لامیه در مجازا خاك مرده دن مراد قبریدر (باز کند کافك فتحیله اولنجه قزه دیمکدر پس باز تأکید ایچون کلمش اولور (وکافك ضمیله اولنجه مجموع مرکب آچه دیمك اولور (نشناسد فعل نفی استقبال اکلامز وتشخیص ایلمز دیمکدر (توانکر مفعول صریحی (وازدرویش غیر صریحی (محصول بیت) اکر بر کیمسه مرده نك مقبره سنی آچسه (یعنی قازسه غنی یی فقیردن تشخیص وتمییز ایلمز (یعنی طپراغه کرد کدنصکره ایکسنك ارآسنی (یعنی ماینلرینی فارق اولان مقبره یاپسیله کفنلردر که پادشاهك وبعض اغنیانك مقبره سنی طاشله ویا کرمدله ویاکرپجله یاپرلر واوسته اینجه کفنلر صررلر اما بودرویشك بوحاللری اولماز لیکن لاشه لری برابر اولور بعض نسخه ده *بالله ان خاك مرده باز کند * نشناسد توانکر از درویش * جمع صیغه لریله (باز کند فعلنی ضمه یه تخصیص ایلین اوچ جهتدن خطا ایلمش (ضمه یه تخصیصده وکردندن اشتقاقده وفتح کافی ترجیح ایلینه دخل ایلمه سنده (کند کاف عربینك فتحیله کندندن فعل مضارع مفرددر دیین حکم اشتقاقده خطا ایلمش زیرا کند کاف عربینك فتحیـله کندندن مشتقدر (نتکه سابقا قاعدهٔ اشتقاق بیان اولمش ایدی باز کندك معناسی کاف عربینك ضمیـله اولدیغی تقدیرجه آچه یعنی کشف ایلیه دیمکدر کروایلیه دیین حق ادایه مالك دکل ایمش *ملك را کفتار درویش استوار آمد کفت ازمن چیزی بخواه کفت آن میخواهم که دیکر زحمت من ندهی کفت مرا پندی بده کفت * کفتار بونده کلام معناسنه در (استوار همزه نك ضمی وسینك سکونی وتانك ضمیله محکم دیمکدر (زحمت من مصدرك مفعولنه اضافتی در (ندهی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب (محصول ترکیب) پادشاهه درویشك کلامی محکم یعنی مؤثر کلدی درویشه دیدی بندن بر نسنه استه درویش دیدی انی استرم که دخی بکا زحمت ویرمیه سین پادشاه دیدی بکا بر نصیحت ویر درویش دیدی *بیت * دریاب کنون که نعمت هست بدست * کین دولت وملك میرود دست بدست * دریاب فعل امر مفرد مخاطبدر (دریا بیدندن (دریافتن دن دیین ویافتن دن دیین حرف درسز اصابت ایلمامشلر (دریاب لفظ مشترکدر اکلامغله تدارك بیننده ایله دیمکدر (ایرشمك واکلامق وطویمق معناسنـه در دیین اکسـك سویلمش (فهم ایله دیینده کذلك (کنون شمدی دیمکدر (که حرف بیان (ویاحرف تعلیل (نعمت تای خطاب معنی جهتنده دسته مقیددر (بدست تقـدیرنده (کین که حرف تعلیل (واین اسم اشارتدر دولته (ملك میمك ضمیله سلطنت وملکت معناسنه در (میرود فعل مضارع مفرد غائب فاعلی دولت وملکه راجع تحتنده ضمیردر علی سبیل البدل (دست بدست تقـدیری ازدست بدست در الدن اله دیمکدر (محصول بیت) شمدی آخرته لازم اولان احوالی تدارك ایدوب قارکه الکده نعمت ودولت وآر (یعنی فرصت الده ایکن فوت ایلمه که صوك پشیمانلق اصی ایلمز زیرا بونعمت وملك ودولت الدن اله کیدر (یعنی سندن اول اولنلرك الندن قلمادیغی کبی سنکده

رد سروری

فتح کاف مرجح ابن سید علی در

رد شمعی

رد شمعی

رد ابن سید علی

رد سروری

رد ابن سید علی

وسروری

الكده قالماز * حكايت * يكى از وزرا پيش ذوالنون مصرى رفت وهمت خواست كه روز وشب
بخدمت سلطان مشغولم وبخيرش اميد وار واز عقوبتش ترسان ذو النون بكريست وكفت
اكر من از خداى تعالى چنين ترسيدمى كه تواز سلطان ازجملهٔ صديقان بودمى * پيش
بوندن قت معناسنه در (ذوالنون ديمكله دنياده ايكى كيسه مشهوردر (بريسى انبيادندركه حضرت
يونس پيغمبر عليه السلامدر (وبريسى ده اوليادندركه ذوالنون مصرى حضرتلريدر (ذوالنونى مشايخ
تذكره لرنده طبقهٔ اولىده يازارلر واسم شريفى ثوباندر (وكنيتى ابو الفيض در (ولقبى ذوالنون
(وذوالنون لقبيله ملقب اولمه سنده وجه تفصيله محتاجدر انكيچون ترك ايلدك (ترسيدمى و بودمى
يالرى حكايت ايچوندر (محصول تركيب) وزيرلردن بريسى ذوالنون مصرينك يانه واردى وهمت
ديلدى كه كيجه وكوندز پادشاهك خدمتنه مشغولم ودخى خير وحسناتنه اميدوارم (يعنى اميدليم
وعقوبت وعذابندن قورقارم ذوالنون بوسوزى ايشيدجك اغلدى وديدى بن اللهدن
بونجلاين قورقايدم كه سن پادشاهدن قورقه سين صديقلرك بريسى اولوردم * قطعه * كرنبودى
اميد راحت ورنج * پاى درويش بر فلك بودى * نبودى فعل نفى ماضى (و ياحرف حكايه
(اميد راحت اضافتى مصدرك مفعولنه در (رنج راحته معطوفدر برمضاف تقديريله (يعنى
بيم رنج (پاى درويش لاميه (درويشدن مراد عابد وزاهددر (برحرف استعلا (فلك
معروف (بودى فعل ماضى حكايت حال (محصول بيت) اكر راحت ونعمت اميدى
اولمايدى يعنى جنتده راحت وحضور اميدى اولمايدى وجهنمده عذاب وعقاب قورقوسى
اولمايدى يعنى اكر عباد وزهاد نيت وخلوص طويته له مجرد خدانك عبادتنه وطاعتنه
استحقاق ايچون وذاتنك تعظيم وتبجيل واجلاله لياقتيچون عبادت ايلسه لر درويشك اياغى
فلك اوزره اولوردى يعنى مذكور شرطله عباد وزهاد خدايه عبادت و طاعت ايلسه لر
ملائك مقربين كبى عرش عظيمده سير ايدرلردى حاصلى مقبول خدا اولورلردى يعنى مراتب
عاليه يه واصل اولورلردى * وروزير از خدا بترسيدى * همچنان كز ملك ملك بودى * وراصلى
واكرايدى ضرورت وزن ايچون تخفيف قلندى (بترسيدى ياحرف تأكيد (وياحرف حكايت
قورقيدى ديمكدر مصراع اول ثانى يه مرهوندر (همچنان انجلاين ديمكدر (كز ملك اصلى
كه از ملك در ضرورت وزن ايچون تخفيف قلندى (ملك بودى ملك اولوردى يعنى ملك كبى
مكرم ومعزز اولوردى زيرا ملائكه خدادن زياده قورقاركه دائما نظرنده وحضورنده در
(واكر وزير پادشاهدن قورقديغى كبى خدادن قورقيدى ملك كبى معزز ومكرم ومبجل
اولوردى (حاصلى حضرت عيسى كبى عوايق وعلايق دنيادن پاك ومجرد اولوب فلكه
عروج ايدوب ملك مرتبه سن بولوردى (وبرينه كر يازانلر شرطى شرطه عطف ملاحظه سن
ايلمامشلر بعض شراح بو بيتك مصراع ثانيسنى (چو ملك بر فلك ملك بودى) يازوب لامك كسريله
اولكيده وفتحيله ثانيسنده واكر قافيه رعايتى اولمايدى ايكنجيده كسر لامك وجهى واريدى
ديمش (واكثر صحيح نسخه لرده مذكور مصراعك بدلى همچنان كز ملك ملك بودى اولكينك
كسرى وثانيسنك فتحيله ديمش صحيح نسخه لرده اولانى ترك ايدوب غير صحيحى يازماسى غرابتدندر
بونك صحتنى بيلوب اكه اعتراف ايلدكدنصكره * حكايت * پادشاهى بكشتن بى كناهى فرمان
داد كفت اى ملك بموجب خشمى كه ترا برمنست آزار خود مجوى كه اين
عقوبت بيك نفس برمن برآيد و بزه آن برتو جاويد بماند * پادشاهى ياحرف وحدت (بكشتن
باحرف صله (بى كناه اضافتى لاميه در برمضاف تقديريله شخص بى كناه ديمكدر (حاصلى
مصدرك مفعولنه اضافتيدر وياحرف وحدت (فرمان داد فرمان ويردى يعنى بيوردى

(کفت بی کناه دیدی (باحرف مصاحبت (موجبده فتح جیم وکسر جیمده جائزدر فتحله مقتضا معناسنه وکسرایله سبب معناسنه قدیر (خشمه اضافتی لامیه در (و یاحرف وحدت (که حرف رابط صفت (تراسنك دیمکدر مفعول آزارخود مصدرك مفعولنه اضافتیدر (مجوی فعل نهی مخاطب جوییدندن دیله دیمکدر (چه کونه نوجهله ونتك کبی دیمکدر (عقوبت بونده عذاب معناسنه در (یك باحرف ظرف (نفس کندی معناسنه وساعت معناسنه اولمق جائز (برآید حاصل اولور دیمکدر یعنی تیز کچر (وبزه آن اضافتی لامیه در (بزه باءعربینك فتحیله کناه معناسنه در (جاوید ابدی حاصلی باقی ودائم (بماند فعل مضارع مفرد غائب قالور دیمکدر مانیدندن مشتقدر ماندن دینلر غلط ایتشلر (محصول ترکیب) برپادشاه بر بی کناه مظلومی قتل بیوردی اول مظلوم دیدی ای پادشاه بنم اوزریمه اولان خشم وغضبك سببیله ومقتضاسیله (حاصلی بنی قتل ایتمکله کندیکی انجیدوب آزار ایلمه زیرا حدت نفس مقتضاسیله بنی هلاك ایدرسین لیکن سن بندن زیاده زحمت وضرر چکرسین پادشاه دیدی سنی قتل ایتمکله بن نوجهله متضرر اولورم (مظلوم دیدی بکا ایده جکك عذاب وعقوبت بنم اوزرمدن برانده وبرنفسده تمام اولور (یعنی برنفسده الك الندن قورتلورین اما الك کناهی ابدالاباد دسنك اوزرکده قالور زیرا قتله مستوجب دکلم که بنی قتل ایتمکله سن آخرتده معذب اولمیاسن * رباعی * دوران بقا چو باد صحرابکذشت * تلخی وخوشی وزشت وزیبابکذشت * دوران بقالامیه زمان بقادیمکدر (یعنی زمان حیات زیرا بقادن مراد حیاتدر (چو ادات تشبیهدر (باد صحرالامیه صحرایه تخصیص ضرورت وزن وقافیه ایچوندر والا باد مطلقا سریع المروردر صحرایه وعمرانه نسبتی برابردر (بکذشت باحرف تأکید (کذشت فعل ماضی مفرد غائب کچدی دیمکدر بونك کبی یرلرده اولاجغی اولمش یرینه تنزیل ایدوب ماضی فعلیله تعبیر ایدرلر نتکه قرآن عظیمده مواضع عدیده ده خصوصا قیامت احوالنده واقعدر (پس بونده بکذرد معناسنی ویروب بومقوله مواضعده معنای ماضی معتبر دکلدر دیو وکچدی دینلر دخل ایدن بی وجه سویلمش (تلخی یاحرف مصدر (خوشی ده بویله در مراد خوشیدن لذتدر (زشت چرکین (زیبا لغتده یراشقدر اما بونده خوب معناسنه در ضرورت وزن وقافیه ایچون زیبا دیمش (محصول بیت) زمان حیات بی ثبات باد صحرا کبی سرعتله کچدی یعنی باقی قالمدی حاصلی عمر هرنه قدر که ممدود ومطول ایسه ده دوکمسی مقرر در پس کچمش حکمنده در ابدی دنیاده لذت ولذتسزلك وکوزل وچرکین هرنه ایسه کچدی کندی باقی قالمادی (یاء مصدریلر ضرورت وزن ایچوندر والا زشت وزیبایه نسبت یالازم دکل (یعنی آجی وطتلو وچرکین وکوزل دنیادن کچوب کندی باقی قالمادی * پند آشت ستمکرکه ستم برما کرد * درکردن او بماند وبرمابکذشت * پند آشت ظن ایلدی (ستمکر ستم ظلم (وکر کاف عجمك فتحیله وکاردن مخفف ادات فاعلدر جی معناسنه ستمجی یعنی ظلمجی معناسنه (که حرف بیان (برحرف صله (کردن بیون ضمیره اضافتی لامیه دیر (بماند فعل ماضی قالدی دیمکدر (برماازمادیمکدر (محصول بیت) ظالم ظن ایلدیکه بزه ظلم ایلدی یعنی خیال ایلدیکه جور وجفایی بزه ایدوب کندی حضور وصفا سوردی لیکن خبری یوق که بزدن برانده کچوب کندی وکناه ومظلمه سی ابدی کندینك بوینده قالدی زیرا دنیاده بد نام اواوب اخرتده عذابن چکر العیاذ بالله من غضب الله * ملك را نصیحت اوسودمند آمدواز سرخون او در کذشت وعذر خواست * پادشاهه بی کناهك نصح وبندی فائدلی کلدی یعنی تأثیر ایلدی وانك قتلی سوداسندن کچدی یعنی قتلدن عفو ایلدی وعذر

رد ابن سید علی وسروی

رد کافی

دیلدیکه سنی ناحق یره قتل ایدوب اولو کناهه ارتکاب ایده یوردمکه آخرتمی بنی بقا یوردم
زیرا قتل نفسی بغیرحق ایده یوردم دیدی حاصلی لطف واحساناله خاطرین تسلی ایلدی
* حکایت * وزرای نوشیروان درمهمی ازمصالح مملکت اندیشه میکردند وهر یکی بروفق
دانش خودرأیی میزد ملك نیز همچنین اندیشه میکرد بزر جمهررا رأی ملك اختیار افتاد
وزیران درسر کفتندش رأی ملك راچه مزیت دیدی برفکرچندین حکیم کفت بموجب
آن که انجام کارمعلوم نیست ورأی همکنان در مشیت خداست که صواب آید یاخطا پس
موافقت رأی ملك اولیترست تا اکرخلاف صواب آید بعلت متابعت اواز معاتبت اوایمن باشیم *
(مهم بونده ضروری معناسنه در (و یاحرف وحدت (مصالح مصلحتك جمعیدر (مملکته
اضافتی لامیه در (اندیشه فکر معناسنه در (میکردند حکایت حال ماضیدر ایلرلردی دیمکدر
(وفق مصدردر موافق معناسنه (دانشه اضافتی (وخوده لامیه لردر (رأیی یاحرف وحدت
(میزد فعل حکایت ماضی اورردی دیمکدر (نیز دخی معناسنه در (همچنین وزرا کبی دیمکدر
(میکرد فعل حکایت ماضی ایدردی دیمکدر فاعلی ملکدر (بزر جمهررا راادات صله (رأی ملك
لامیه در (افتاد دوشدی یعنی واقع اولدی معناسنه فعل ماضی مفرد غائبدر (معلوم اوله که
می ایله مصدر فعل ماضیلر حکایت حال ماضی یه دلالت ایدر پس بونلره ماضیٔ خالص
معناسنی ویرنلرمی حرفنك معناسنی ضایع ایتمشلر (وزیران مبتدادر (سر یعنی خفیة (کفتندش
ضمیر بزر جمهره راجع وفعلك فاعلی وزرا وجملهٔ فعلیه خبر مبتدادر (رأی ملك رارا ادات
تخصیص ملك رأینك دیمکدر (مزیت میمك فتحی وزانك کسری و یاء مشدده نك فتحیله
فضیلت یعنی ارتفاق معناسنه در بو برمصدر درکه فعلی یوقدر یعنی مستعمل دکلدر (کفت
بزرجمهر دیدی (باحرف مصاحبت (موجب جیمك کسریله سبب دیمکدر وفتحیله مقتضی
معناسنه در (آن لفظنه اضافتی لامیة (که حرف بیان (انجام اخروصوك معناسنه در (کاره
اضافت لامیه در (انجام مبتدا ونیست خبری (ورأی مبتدا همکنانه اضافت لامیه در (همکنان
هانك فتحی ومیمك سکونی وکاف عجمینك کسریله جمیع معناسنه اسمدر (مشیت ارادت معناسنه
مصدردر (یعنی مصدرمیمی اللهه اضافتی لامیه در جملهٔ ظرفیه خبرمبتدا (که حرف بیان
(صواب طوغری (وخطا اکری پس شرطك جوابنه داخل اولان فا معناسنه در
(موافقت رأی ملك لامیه لرومبتداء کلام (اولیترست خبری (تاحرف تعلیل (خلاف صواب
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (باحرف مصاحبت (علت متابعت لامیه (معاتبت او مصدرك
فاعلنه اضافتیدر (ایمن همزه نك ومیمك کسریله وارازنده سکون یاایله امین معناسنه در (باشیم
فعل مضارع متکلم مع الغیردر باشیدندن بونده اولاوز دیمکدر (محصول ترکیب) نوشیروانك
وزیرلری امور مملکت ومصالح دولت خصوصنده برمهم امرده وضروری حالده تدبیرومشاورت
ایدرلردی وهر بری کندی بلدیکی اوزره بررأی وتدبیرایدردی پادشاهده بونلر کبی
بر رأی وتدبیر ایدردی بزرجمهره پادشاهك رأی وتدبیری مختار وواقع اولدی یعنی
انك رأیینی ترجیح ایلدی سائروزیرلرك رأی وتدبیرینه وزیرلر بزرجمهره خفیة دیدیلر
پادشاه رأی وتدبیرینك فضیلتنی ومزیتنی کوردك بوقدر حکیمك فکروتدبیری اوزره
بزرجمهر دیدی اول سبیله ترجیح ایلدم پادشاه فکرینی که ایشك صوکی معلوم دکلدر
وجمعنك فکروتدبیری الله تعالینك ارادات ومشیتنده درکه صوابمی کله وياخطامی یعنی
جمیع تدبیر وتصرف خدانك ارادتنه مفوضدر صوابمیدر خطامیدر اندن غیری کیمسه بلمز
پس پادشاهك رأی وتدبیرینه موافقت ایلك اولیدر تاکیم اکرراه صوابه مخالف کلورسه اکا

مطلب
رد شمعی وکافی
مطلب

متابعت سبیله معاندتدن وخشم وغضبندن امین اولاوز * مثنوی * خلاف رأی سلطان
رأی جستن * بخون خویش باشد دست شستن * خلاف رأی سلطان اضافتلری لامیه لردر
(رأی جستن مصدرینك مقدم مفعولیدر (بخون با حرف مصاحبت (خون خویش لامیه در
(وشستن مصدرینك مفعول غیرصریحیدر (ودست صریحی (محصول بیت) پادشاهك
رأی وتدبیرنه مخالف تدبیر استمك یعنی انك ایلدیکی تدبیره مخالف تدبیره طالب اولمق کندی
قانیله الی یومقدر یعنی پادشاهه مخالفت ایلك کندی جانندن واشندن کچمکدر زیرا اولوالامره
اطاعت لازمدر * اکر خود روز را کوید شبست این * بباید کفتن اینك ماه و پروین * خود
ادات تأکید (روز را را ادات مفعول کویدك مفعول اولی (وشبست ثانیسی (وایں اسم
اشارتدرشبه (باحرف استقبال (باید فعل مضارع مفرد غائب کرك دیمکدر بایدندن بایستندن
دینلر خطا ایلمشلر (اینك اشته دیمکدر (پروین اولکر یلدزینه دیرلر (محصول بیت)
اکر پادشاه فرضا روز روشنه بو کیجه در کوند زدکاردیرسه اکا موافقت ایدوب کلامنی — رد ابن سید علی وسروری
تصدیق وتأیید ایدوب کرچکدر بیوردیغکز حقیقت حال اشته آی واشته اولکر کورینوب
آشکاره طورردیمك کرك (ظاهر بودرکه حضرت شیخك بیوردیغی ظلمه وجوره متعلق
سوز اولدیغی پرده در والا ظلمه متعلق سوزده تصدیق ظلم صریحدر * حکایت * شیادی
کیسوان برتافت که من علویم وباقافلهٔ حجاز بشهر درآمد که ازحج می آیم وقصیدهٔ
پیش ملك برد که من کفته ام * نوده نعمتش داد واکرام کرد ونوازش بیکران فرمود ترکیبی — رد سروری
زیادهٔ المبن زائد سویلمش که هیچ برنسخه ده بوموجود دکل * یکی ازندمای ملك دران
سال ازسفر آمده بود کفت من اورا در عید اضحی در بصره دیدم حاجی چه کونه باشد
ودیکری کفت پدرش نصرانی بود در ملاطیه علوی چه کونه باشد وشعرش در دیوان انوری
یافتند ملك فرمود تا بزنندش ونفی کنند که چندین دروغ چرا کفتی کفت ای خداوندروی
زمین سخنی دیکر بکویم اکر راست نباشد بهرعقوبت که فرمایی سزاوارم کفت آن چیست
کفت * شیادشینك فتحیله زراق معناسنه در نتکه بوستانده بیورمش (بیت) کره برسر بند
احسان مزن) که این زرق وشیدست وآن مکروفن) قصه خوانلره ده شیاددیرلر پس بو برلفظدر که
رومده وعجمده مستعملدر دیومجمل قویان ظاهر بودر که مناسبی یلسه مهمل قومزدی
وغیری یه دخل ایلمزدی (شیاد کذاب معناسنه در اما بونده تخمند وظریف معناسنه در — رد سروری
دیین تخمینده افترا ایلمش (کیسو صاچ بلوکی (برتافت اوردی دیمکدر امیرلر صاچلرینی — رد شمعی
اوردیکی کبی (که حرف بیان (علوی یا حرف نسبت علی یه منسوب دیمکدر (حاصلی امام علی
اولادنه دیرلر (قصیدهٔ یا حرف وحدت وهمزه حرف توسل (پیش بونده قت معناسنه در
(عیداضحی قربان بیرامنه دیرلر (ملاطیه سیواسدن آمد یوانده برشهرك اسمیدر (انوری
شعراء متقدمیندن برمشهور زورلی شاعرك مخلصیدر اولوایغنده دیوانی دلالت ایدر
(محصول ترکیب) برشیاد صاچلرینی اوردی امیرلر کبی که بن علوی یم یعنی امیرم دیو وحجاز
قافله سیله شهره کیردیکه حجدن کلورین دیوو پادشاهه برقصیده صوندیکه بن سویلدم دیو
اتفاقا اول اثناده پادشاهك ندماسندن بریسی یعنی مصاحبلرندن بریسی اول ییل سفردن
کلمش ایدی دیدیکه بن بوشیادی قربان بیرامنده بصره شهرنده کوردم حاجی نیجه اولور
وحجاجله بله شهره کیرمکدن حج نیجه ثابت اولورو برمصاحبی دخی دیدیکه ملاطیه شهرنده
باباسی برنصرانی ایدی یعنی برنصرانینك اوغلیدر پس علوی نیجه اولور وحقنده شرف
نوجهله ثابت اولور وصوندیغی شعرینی دیوان انوریده بولدیلر (حاصلی اوچ جهتدن

(کذبی)

کذبی ظاهر اولدی پادشاه بیوردیکه انی اوره لر وشهردن سوره لر که بوقدر یلانی نیچون
سویلدك دیو (شیاد دیدیکه ای پریوز ینك پادشاهی برسوزدخی سویلیه ین اکر کرچك
اولمازسه هر عقوبت وجفا که بیوررسین لایق وسزاوارم پادشاه بیوردی اول سوزندر
شیاد دیدی * قطعه * غریبی کرت ماست پیش آورد * دوپیمانه آبست ویك چمچه دوغ *
غریبی یاحرف وحدت (کرت تا ضمیر خطاب (ماست سین وتانك سکونیله یوغرت دیمکدر
پیمانه اولچك چمچه ترکیجه چمچق دیدکلریدر که بوزاجیلر استعمال ایدرلر کیچه دیدیلر
افترا ایلدیلر (محصول بیت) برغریب یعنی برمرد غریب اکر حضوریکه وقتکه یوغرت
کتورر سه ایکی پیمانه سی صو وبرچمچه سی ایراندر یعنی کتوردیکی یوغرت مزور در
صافی یوغرت دکلدر حاصلی کتوردیکی نفسنده صوایله ایراندر پس یوغرت کتوردم
دیو کذب ایلمش اولور یاندیر که عادتا اکا زجر وعتاب وعقوبت اولمازویکا اولور * کرازبنده
لغوی شنیدی مرنج * جهان دیده بسیار کویدر دروغ * لغو لامك فتحی وسکون غینله کلام
باطله دیرلر (ویاحرف وحدت (مرنج فعل نهی مفرد مخاطبدر رنجیدندن انجنمه دیمکدر فعل
لازمدر (جهان دیده وصف ترکیبی درسیاح معناسنه در (دروغ کذب معناسنه در (محصول بیت)
پادشاهم یوغرت کتورنك کذبندن انجنمزسین پس بن بنده دن ده برنامعقول فعل وبربهتان
قول ایشتدکسه بیحضور اولوب بکا عتاب وعقاب ایلیوب معذور بیور زیرا جهان دیده
وهرزه کرد هرجانبی اولان کیمسه چوق کذب ایدر امدی اکا اعتبار ایدوب جفا وجور
ایلامك کرك * ملك بخندید وکفت ازین راستر سخن در عمر خود نکفتهٔ بفرمود تا آنچه مأمول
اوست مهیا دارند * عمر خود لامیه در (نکفتهٔ ده یا ضمیر خطاب وهمزه حرف توسل همزه
خطاب ایچوندر دیین خطابه قابل دکل ایمش (تا حرف تعلیل (مأمول اسم مفعولدر نصر
بابندن امیدلنمش دیمکدر یعنی امید ایلدیکی نسنه (مهیا حاضر دیمکدر (دارند فعل مضارع
جمع غائب طوتارلر یعنی ایلیه لر (محصول ترکیب) پادشاه بوایکی بیتك مضمونینه کولدی ودیدی
بوندن کرچکرك سوزی تمام عمرکده دیمامش سین پس پادشاه بیوردی تاهرنه که امید
ایلدیسه یعنی الدن وطوندن واقچه والتوندن حاصلی دالدیکی نه ایسه آنی حاضر ایدوب
ویردیلر وحاجتن بتوردیلر تاکیم خوش دل اوله * حکایت * آورده اند کهیکی ازوزرا زیردستان
رحمت آوردی وصلاح همکنان جستی اتفاقا بخطاب ملك کرفتار آمد همکنان درموجب
استخلاص اوسعی کردند وموکلان بروی در معاقبتش ملاطفت کردندی ووزکان
دیکر درسیرت نیك او بپادشاه کفتند تاملك ازسر خطای اودر کذشت صاحب دلی برین
حال اطلاع یافت وکفت * اورده اندروایت ایلمشلر یعنی راویلر روایت ایلمشلر (زیردست وصف
ترکیبی در والف ونون ادات جمعدر یعنی رعایا وفقرا والی التنده اولان کیمسه لر (آوردی یاحرف
حکایت (صلاح همکنان لامیه جمیعنك ایلکنی وفائده سنی دیمکدر (جستی بنه یاحرف
حکایت استردی (موجب کسر جیمله سبب دیمکدر (استخلاصه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه
اضافتیدر وضمیره اضافت مصدرك مفعولنه در موکلان کافك فتحیله موکلك جمعیدر اسم
مفعولدر تفعیل بابندن (والف ونون ادات جمعدر (معاقبت مفاعله بابندن مصدردر بولك کبی
یرلرده شکنجه وعقوبت معناسنه در (ملاطفتده مفاعله بابندن مصدردر ملایمت معناسنه در
(کردندی یا حرف حکایت ایلرلر دی دیمکدر (وزکان دیکر بیانید (محصول ترکیب)
روایت ایلمشلردر که وزیرلردن بریسی الی التنده اولان رعایا وفقرایه ترحم کتوروردی یعنی ایدردی
وجمیعنك ایلکنی استیوب دیلردی حاصلی هر کسله دوستاق ایدر دی اتفاقا پادشاهك

رد ابن سید علی وسروری وکافی

رد شمعی

حطاينه (كرفتار ومبتلا (كلدى (يعنى برخصوصده پادشاه مذكور وزيره انجوب حبس
وعقوبت بيوردى جميع اعيان واركان آنك ا ستخلاصنه سعى ايلديلر (يعنى سبب خلاصنه كوشش
ايلديلر واوزرينه موكل اولنلر عقوبت وعذابنده ملاطفت ايدرلر دى يعنى ملايمت
كوسترلردى (زيرا جميعى آنك احسان ديده لريدى بس اكا عقوبت ايلمكده مساهله اوزره
اولوب لطفله معامله ايدرلردى وغيرى اولولر يعنى دفتردارلر ونشانجيلر واغالر وبكلر وپاشالر
آنك خوب سيرت وروشى خصوصنده پادشاهه سويلديلر (حاصلى هروجهله مدح وثناسنى
وايلك جهتندن دعاسنى ايلديلر (تاكيم سوزلرى پادشاهنك كوكلنه تأثير ايدوب صوچندن
چكدى يعنى خطاسنى عفو ايلدى برصاحب دل بوحاله اطلاع بولدى يعنى بو معامله يه مطلع
اولدى وديدى (صاحب دلدن بونده مراد حضرت شيخ كنديدر ديديلر * قطعه * تادل
دستان بدست آرى * بوستان پدر فروخته به * تا حرف تعليل (دل دوستان لاميه (بدست
باحرف صله (آرى فعل مضارع مفرد مخاطبدر (بوستان پدر لاميه درمراد پدردن ارثله انتقال
ايدن بوستاندر ويابالفعل پدرك النده اولان بوستان مراد اوله زيرا لفظ عامدر ايكى وجهله
يه تحملى وار ايكن حقيقتده بوستان مراد دكلدر بلكه مالملكدر يعنى سنك وپدرك مالملكنى
بيع ايدوب دوستلره بذل وصرف ايله ديمكدر (فروخته اسم مفعولدر صاتلمش معناسنه (به بانك
كسرى وهاى اصليه ايله يك ديمكدر حسن لفظيله شرح ايلين چركين سويلمش (محصول بيت) تاكيم
دوستلرك كوكلنى اله كتوره سين (يعنى احبا كوكللرينى اله كتوروب تسليد ايلك ايچون پدرك بوستاننى ردسرورى
صاتمش اولديغك يكدر (وياپدرك بوستانى صاتلمش اولديغى يكدر قصه دن حصه در (حاصلى
احباب قلوبنى رعايت وتسلى ايلك ايچون پدرك وسنك مالملكنى بذل وصرف ايله يوللر بنه
* پختن ديك نيكخواهان را * هرچه رخت سراست سوخته به * پختن ديك مصدرك مفعولنه
اضافتيدر (ديك ياء مجهولك كسريله وكاف عجميله چولك ديمكدر كه عرب قدردير قافك رد ابن سيد على وسرورى
كسرى وسكون داللهكاف عربيله ديينلر غلط سويلمشلر (نيكخواه وصف تركيبى در ايلك
ديليجى ديمكدر دوست معناسنه (الف ونون ادات جمعدر (ورا ادات مفعول (وديكك
اضافتى لاميه در (رختدن بونده جائزدر كه مطلقا اسباب مراد اوله (ويانقددن بذل وصرف
مراد اوله (يعنى بيع ايدوب دوستلر يولنه نثار ايلك اولادر (يعنى صاتلوب دوستلر مصالح انواب اولى اطالع
ومهماتنه تلف ايلك احسندر ايلامكدن (بومعنى اوجه واصودر فتدبر (سرآيه اضافتى لاميه در
اصلى سراى ذريا ضرورت وزن ايچون حذف اولنمش (محصول بيت) مخلص وخيرخواه
دوستلره قزان قينادوب طعام بشورمكيچون هرنه كه اولك اسباب ومتاعيدر يانمش اولمسى
يكدر) يعنى هرنه كه رخت خانه در دوستلر يولنه صرف وبذل اولمق اولادر (زيرا احباب يولنه
مصروف اولان اسباب ومتاع ومال ومنال اسرافدن معدود دكلدر كه كون نفعى وفائده سى ردسرورى
اولميه البته ظهور ايدر (نكته مذكور وزيرغونه در (مصراع اولك معناسنى دوستلرك چولمكنى
قينادوب ايچنده كنى بشورمكيچون ديينه دخل ايلين كندى مدخولدر (زيرا كندى چولمكنى
بشورمكيچون ديو تعبير ايلمش * بابدانديش هم نكويى كن * دهن سك بلقمه دوخته به * باحرف
صله (بدانديش وصف تركيبى در دشمن معناسنه (دهن سك لاميه (بلقمه باحرف مصاحبت
لقمه معروف (دوختن لفظ مشتركدر دكمك ومخلمق بيننده (محصول بيت) بدانديشه ده يعنى
دشمنكده ده ايلك ايله يعنى اندن احسان وكرمكى دريغ ايلمه زيرا ايتك اغزينى لقمه ايله طوتمش
اولديغك يكدر (ياخود ايتك اغزى لقمه ايله ديكلمش ومخلنمش اولمسى يكدر (ضرب مثلدر
ايتك اغزنى كمك طوتدير لر (حاصلى حسن خلق وكرم واحسان آدمه دشمنلريده دوست

ایدر دیمکدر دشمنی وبداندیشی کلبه تشبیه ایلمش (زیرا ایکیسده موذیدر میخلمقدن ودیمکدن
مراد اغزین طوتوب یارامز سویلمه مکدر * حکایت * یکی ازپسرآن هرون الرشید پیش پدرامد
خشمناك که فلان سرهنك زاده مرادشنام داد هادر هارون ارکان دولت را کفت جزای این چه
باشد یکی اشارت بکشتن کرد ودیکری بزبان بریدن ودیکری بمصادره ونفی هارون کفت ای پسر
کرم انست که عفو کنی واکرنتوانی تونیز دشنام مادرش ده نه چندان که انتقام ازحد کذرد انکاه
ظلم ازطرف ماباشد * هارون الرشید خلفای عباسیه نك التنجی خلیفه سیدر کنیتی ابو جعفردر
تاریخ نبویه نك یوز یتمشنده سریر خلافته جلوس ایلدی (معلوم اوله که کتب عربیده ثلاثینك
اسم فاعل وزنی اوزره اولان اعلام طاهر وظاهر کبی وفاعول وزنی اوزره اولنلر الفسز یازیلور خطا
هرون کبی (وفارسی وترکیده الفله (خشمناك (ناك ادات نسبتدر (که حرف بیان (محصول ترکیب)
هارون الرشیداوغلرینك بریسی باباسی قتنه خشم وغضبله کلدی که فلان سرهنك زاده انامه شتم
ویردی (یعنی سوکدی هارون الرشید ارکان دولته سؤال ایلدیکه بونك جزاسی ندر (یعنی
خلیفهٔ زمانك خاتوننه شتم ایلینك جزاسی نیجه اولمق کرك (ارکان دولتك بریسی قتلنه اشارت
ایلدی (یعنی قتل لازمدر وبرغیریسی دلن کسمك کرکدردیدی (وبریسی مصادره ایدوب (یعنی
وافر مالن الوب نفی بلد ایلمك کرکدر یدی هارون دیدی ای اوغل کرم واطف اولدر که انتقامله
مقید اولمیوب کناهندن کچوب عفو ایلیه سین (زیرا انتقام اللهه لایق در واکر کناهندن کچوب
عفوه قادر دکل ایسك سنده انك اناسنه شتم ایله اما اول قدر سوکه که انتقام حددن تجاوز ایلیه
یعنی اول سکاسوکدوکی دکلو سوك زیاده سوکمه که زیاده سوکدوکك تقدیرجه کناه وظلم بزم
جانبزدن اولور پس عدالتدن تجاوز ایدرودعوای انتقامك حقی اولور ملاك زوزن حکایه سنده رد سروری
مصادره یی وشاد حکایه سنده نفی ایلدی شرح ایلدکدنصکره بونده ایکیسنده تکرار شرح ایلینه
دخل ایلین بی وجه دخل ایلمش زیراالتکرار حسن در * قطعه * نه مردست آن بنزدیك خردمند
* که باپیل دمان پیکارجوید * پیل دمان بیانیه در (دمان دمیدندن صفت مشبهه در کوکرمش
وباوزلنمش دیمکدر جوید بونده استمك معناسنه دکلدر (بلکه ایلمك معناسنه در (زیرا پیکار
جو وجنك جو صواش ارینه یعنی بهادره دیرلر پس پیکار جوید صواشه وجنکه قادر اولور رد سروری
دیمکدر (حاصلی قوت وقدرتدن کنایه در ایمدی جنك ایلمك استه دیین مذکور اصطلاحی بیلمز
ایمش (محصول بیت) عاقل قتنده اردکلدر اول کیمسه که کوکرمش فیله جنك ایلمکه قادر اوله یعنی
شویله بهادر اوله که فیله جنك ایلمکه مالك اوله علی الخصوص که فیلك خشمی وغضبی وقتنده
* بلی مردان کسست ازروی تحقیق * که چون خشم آیدش باطل نکوید (محصول بیت) بلی تحقیق
یوزندن مرد اولدر که چون خشم وغضبی کله باطل ولغو کلمات ایلیه (حاصلی پیل دمان
وببر بیا بانله جنك وصواشه مالك اولوب انلرك حقندن کلمك یعنی انلره غالب اولمق چندان
هنر دکل عقلا قتنده بلکه کال هنر وزیاده ارلك اولدر که خشم وغضبی کلدیکی حینده باطل
وبیهوده سوز سویلیه * مثنوی * یکی رازشت خوبی داددشنام * تحمل کرد وکفت رد سروری
ای نیك فرجام * زشت خو وصف ترکیبیدر (یاحرف وحدت بریا اصلیه وبریا مصدریه رد سروری
دردیین معلومدر که بو یتك معناسنه واصل اولمامش (نیك فرجام وصف ترکیبیدر آخری
وعاقبتی خیرلی معناسنه فرجامك معناسی عاقبت اولدیغی انکار ایدن زائد انکار ایلمش
(محصول بیت) بریسنه بریرامز وچرکین خولی برکیمسه دشنام ویردی یعنی شتم ایلدی
حاصلی سوکدی اول سوکولن کیمسه ده شتمنه تحمل ایلدی ودیدی ای آخری وعاقبتی خیرلی رد ابن سید علی وسروری
کیمسه نیك فرجام وصف ترکیبی اولدوغی بیلینلرنسنه بیلازیمش * بتر زانم که خواهی

كفتن آنی * كه دانم عیب من چون من ندانی * بتر افظنده بعضیلر تفصیل ایدوب بد تردن
مخففدر دیدیلر وبعضیلر دیدیلر كه مخفف دكل بلكه اول معنایه بر كلمه در والله اعلم (زانم اصلنده
ازآنم در (كه حرف بیان (خواهی فعل مضارع مفرد مخاطب (آنی آن اسم اشارت (ویا
ضمیر خطاب (كه حرف تعلیل (عیب من لامیه (چون ادات تشبیه (ندانی فعل مضارع
مفرد مخاطب بلمزسین دیمكدر (محصول بیت) بن اندن بترمكه سن بكا اولسون دیجك سین
(حاصلی هر قباحت كه بكا اسناد ایدوب اولسون دیجك سین بن اندن بترم یعنی هر دیجككدن
بترم (زیرا بلورمكه عیبمی بندن ایی بلمزسین (حاصلی بنی كما ینبغی سوكمك استرسین عیبلریمی
بندن اوكرن اندنصكره مرادیجه سوك * حكایت * باطائفهٔ بزركان در كشتی بودم زورقی
در پی ما غرق شد ودو برادر در كردابی در افتادند یكی از بزركان ملاح را كفت بكیران هر دو
برادر را تا ترا صد دینار بدهم ملاح تا یكی خلاص كرد دیكری هلاك شد كفتم عمرش
نمانده بود ازان سبب در كرفتن او تأخیر افتاد ملاح بخندید وكفت آنچه تو كفتی یقینست
ودیكر خاطر من برهانیدن این بیشتر بود بسبب آن كه وقتی در بیابان مانده بودم این مرا بر اشتر
نشاند وازدست آن دیكر تازیانه خورده بودم در طفلی كفتم صدق الله العظیم كه من عمل صالحا
فلنفسه ومن اساء فعلیها * باحرف مصاحبت (طائفهٔ بزركان اضافتی بیانیه در (زورق زانك
ورانك فتحه لریله وسكون واوله صندل معناسنه در ویا حرف وحدت (در پی ما لامیه (كرد آب
كاف عجمك كسری وسكون را ایله صوچوانكی كه عربجه اكادر دور دیرلر ایكی دالك
ضمه لریله یعنی صو چكزینن یر كه انده غرق اولمق خوفی اوله (ملاح لغتده كشتیباندر یعنی
كمیجی اما بونك كبی یرلرده رئیس مراددر (كمی صاحبی دیین غلط سویلمش (بكیر فعل امر
مفرد مخاطبدر كیرید ندن كرفتندن دینلر غلط سویلدیلر (تا حرف تعلیل (صد دینار یوز ردسروری
التون دیمكدر هر برچون یوز التون دیین عندی سویلمش (تا حرف تعلیل (خاطر من ردابن سیدعلی وسروری
لامیه (باحرف صله (رهانیدن مصدر در قورتارمق معناسنه (الف ونون ادات تعدیه در زیرا ردسروری
اصلی رهیدندر (اشتر همزه نك وتانك ضمی وشینك سكونیله دوه یه دیرلر همزه نك حذفیله ده
لغتدر شتر دیرلر شینك وتانك ضمه لریله (نشاند فعل ماضی مفرد غائب بونده بیكدردی دیمكدر
(تازیانه زانك كسریله قامچی دیمكدر (طفلی یاحرف مصدر اوغلانجقلق دیمكدر (من
اسم موصول محلا مرفوع مبتدا (عمل فعل ماضی مفرد مذكر غائب فاعلی تحتنده منه راجع
ضمیر در (صالحا لفظا منصوب مفعولیدر جملهٔ فعلیه اعرابدن محلی یوق صله سیدر اسم
موصولك (فلنفسه فا معنای شرطیتی متضمن اولان اسم موصولك خبرینه داخل اولمشدر زیرا
صله سی جملهٔ فعلیه در (لام حرف جر مقدر كائنه ویا كائنه یه متعلق (نفس روحه وجانه
وجسمه دیرلر بونده ذات مراددر (ضمیر محلا مجرور مضاف الیه جملهٔ ظرفیه محلا مرفوع خبر
مبتدادر وجملهٔ اسمیه بونك كبی یرلرده مقول قول خدادر (ومن سابق كبی مبتدا (اساء فعل ماضی
مفرد مذكر غائبدر افعال بابندن اصلی اسوء ایدی اعلال سببیله اساء اولدی وزنی افعلدر
اساء نقیض احسن در یارامزلق ایلدی دیمكدر (فعلیها سابق كبیدر (وضمیر مؤنث نفسه
راجعدر جار مجرور ایله سابق كبی یافعله ویا اسم فاعله متعلقدر وخبر مبتدادر (محصول تركیب)
(یعنی هر كس نه اشلرسه كندی یه در اكر خیر واكر شر حاصلی عمل صالح ایشلر یسه ده كندینه در
واكر عمل فاسد ایشلرسه ده كندینه در (محصول تركیب) حكایه حضرت شیخ سیاح عالم ایكن
كوردیكی وقایع وحوادثدن برینی ایراد ایدوب بیورر (اكابر ناس ایله بركمیده ایدم بزم اردمزده بر صندل
غرق اولدی واول زورقده اولان خلقك اراسنده ایكی قرداش بر كردابه دوشدیلر دولتلولردن

بریسی رئیسه دیدی اول ایکی قرداشی طوت (یعنی خلاص ایله تاسکا یوزالتون و یرەین ملاح
ایکی قرداشك بریسنی خلاص ایدنجه اول بریسی هلاك اولدی (یعنی غرق اولدی شیخ دیرکه
ملاحه دیدم بقیهٔ عمری قالمادی اول سببدن انی تخلیص ایلمەسنده تأخیر وتقصیر واقع اولدی
(یعنی بونی خلاص ایلمکه مقید اولدك وانی اهمال ایلدك ملاح کولدی ودیدی سن دیدیکك
مقرر ومحققدر ودخی بنم خاطرم بونی خلاص ایدوب قورتارمغه اندن زیاده ایدی اول سببله که
بروقت بیابان وبر برده پیاده یوریلوب قالمشیدم وبو بنی دوه‌یه بیکدردی واول برینك الندن
طفل ایکن قامچی یمش ایدم اول سببدن قلبمده عقده قالمشیدیکه استخلاصنه متوجه اولمادم
حضرت شیخ بیورر بو سوزی ایشیدنجه دیدم الله تعالی کلام قدیمنده بیوردیغی بونده ظاهر
اولدیکه بیورمشدر من عمل الآیه * قطعه * تاتوانی درون کس مخراش * کاندرین راه
خارها باشد * تاحرف توقیت (توانی فعل مضارع مفرد مخاطب (درون کس لامیه مراد
خاطردر (مخراش فعل نهی مفرد مخاطب طرماله دیمکدر یعنی رنجیده خاطر ایلمه (که
حرف تعلیل (راهدن مراد کشینك حیاتنده واقع اولان احوالدر (خارها دیکنلردیمکدر
(محصول بیت) مادامکه قادرسین کیمسه نك خاطرین پریشان ورنجیده ایلمه (یعنی ممکن
اولدیغی دکلوهر کسك کوکلینی اله کتوروب خاطرین رعایت ایله زیرا عمروحیات یولنده
نیجه دراودیکنلر (یعنی مشکلات ومعضلات وار حاصلی انسانك باشنه چوق ایش کلور
(پس خلقله شویله معامله ایتمك کرك کیم باشکه برحال کلیجك هر کس سنك بوکه جان وباش
فدا ایلیه بو یولده دیکنلروار دیمکدن مراد یعنی سن کیمسه نك کوکلن خراش ایدرسك
سنك کوکلکده ایدرلر (حاصلی کاندین ندان وکما تکیل نکال قندبر* کاردر ویش مستمندبرار *
که ترا نیز کارها باشد * مصراع اولده اضافتلر لامیه لردر (برآر حاصل ایله دیمکدر(که حرف
تعلیل (ترا سنك دیمکدر سکا دیمك دکلدر (نیز دخی دیمکدر (کارها ایشلردیمکدر (محصول بیت) ردشعی
درویش وفقیر مستمند وبیچاره نکده مصلحتنده بولوك (یعنی انکده کارنده معاونت ومظاهرت ایله
زیرا سنکده نیجه دراو مصالح ومهماتك واقع اولور پس غیر یلرده سنك مصالحکده بولنوب
مهماتك ادا ایلسونلر ویاخدا ایلیه دیمك اوله (معلوم اوله که بو حکایه وزیرشفیقك حکایه سنه
متصل یازلمق کرك ایدیکه بو بابه فی الجمله مناسبتی اولیدی فتدبر * حکایت * دوبرادربودندیکی
خدمت سلطان کردی ودیکری بسعی بازوان نان خوردی باری این توانکردرویش راکفت
چراخدمت سلطان نمی کنی تا ازمشقت کار کردن برهی کفت تو چرا کار نکنی تا ازمذلت
خدمت رهایی یابی که حکما کفته اندنان خود خوردن ونشستن به که کمرزرین بستن وبخدمت
ایستادن * باحرف مصاحبت (سعی بازوان مصدرك فاعلنه اضافتیدر (بازوانده الف ونون
ادات جمعدر بازولر دیمکدر(باری یاحرف وحدت برکره دیمکدر (خدمت سلطان مصدرك
مفعولنه اضافتیدر (مشقت کار کردن اضافتیده بویله‌در (برهی فعل مضارع مفرد مخاطب قورتله
سین دیمکدر (مذلت خدمت مصدرك فاعلنه اضافتیدر (رهایی یاحرف مصدر رهایی خلاص
معناسنه‌در (یابی فعل مضارع مفرد مخاطب بولاسین دیمکدر یابمدن (که حرف تعلیل
و یاحرف بیان (نان خوردلامیه (وخوردنك مقدم مفعولی (به یك دیمکدرنکه مکرر بیان
اولندی (پس حسن دیین حسنله احسنی فرق ایدر دکل ایمش (که من تفضیلیه معناسنه‌در یعنی
از (کمرزرین بیانیه (بستنك مقدم مفعولیدر (بخدمت باحرف ظرف (ایستادن اباغ اوزره ردسروزی
طورمق دیمکدر (محصول ترکیب) برزمان ایکی قرداش وارایدی بریسی پادشاهه خدمت
ایدردی وبریسی بازولری سعیله یعنی کدیمنی وعرق جبینله اتمك بیوب تعیش ایدردی حاصلی

ارباب کسبدن ایدی برکره بوغنی قرداش درویش قرداشه دیدی نیچون پادشاهه خدمت
ایلمزسین تا ایش اشلمك مشقت والمندن قورتیلوب خلاص بولاسین درویش قرداش دیدی
سن نیچون ایش اشلمزسین تا خدمت ذلتندن خلاص بولاسین یعنی مخلوق قپوسنه خدمت ایلمك
ابتذالندن قورتلاسین که حکما دیمشلر کندی اتمکین یيوب اوتورمق یعنی حضور ایلمك یکدر
آلتون قوشاق قوشانوب مخلوق خدمتنده طورمقدن یعنی کندنك کبی برمخلوقك خدمتنده
اولمقدن * بیت * بدست آهك تفته کردن خمیر * به ازدست برسینه پیش امیر * آهك الف
ممدود ایله وهانك فتحیله وکاف عجمله آهجی وکرج بونده کرج مراددر (تفته قرینه سیله تفته یه
اضافتی بیانیه درقیزمش کرج دیمکدر (کردن خمیر تقدیری خمیر کردن در ضرورت وزن ایچون
تقدیم وتأخیر اولندی یعنی قزمش کرج یوغرمق یعنی قرشدرمق (پیش امیر لامیه (محصول بیت)
ال ایله قزمش کرجی خمیر ایلمك یعنی قرشدروب یوغرمق یك وپادشاه اوکنده الی سینه
اوزره قویوب طورمقدن یکدر یعنی اکابر خدمتنده ال قاوشدروب ایاغ اوزره طورمقدن
قزمش کرجی ال ایله قرشدروب یوغرمق یکدر (آهك کاف عربیله در دینلر یازلر ایمش
(وآهن وزنی اوزره برقرمزی صوادر که ترکیجه اکا آلجی دیرلر دیین هم اونده خطا ایلمش — ردابن سید علی وسروری
وهم کنندنده زیرا بونده آهك تفته دن مراد سو بغش طاش کرجدر علی کل حال بونده اهکی — ردابن سید علی
الجی یه تخصیص ایدنلر بیلدن مقصوده واصل اولماشلر (مصراع ثانیسی به ازدست زدست — ردابن سیدعلی
پیش امیر یازانلر نادر واقع اولانی اختیار ایلمشلر بعض نسخه ده آهن تفته واقع اولمش مبالغه — وسروری
طریقیله قزمش دمور دیمکدر (دست بردست نسخه سی دست برسینه نسخه سنه ترجیح — ردسروری وشمعی
ایلین نادری مشهوره ترجیح ایلمش تفته به اسیجق معناسنی ویرنلر قتی صوق سویلمش * قطعه * — ردکافی
عمرکرانمایه درین صرف شد * تاچه خورم صیف وچه پوشم شتا * عمرکرانمایه بیانیه (کرانمایه — ردسروری
وصف ترکیبیدر (کران کاف عجمك کسریله لفظ مشترکدر اغرو قیمتلی یرنده بونده قیمتلی
معناسنه در (ومایه اصل معناسنه در پس معناسی اغر اصللی دیمکدر معنای لازمیسی قیمتلی
دیمکدر پس معنای مطابقیسی قیمتلی دیین وچوق قیمتلی واغربهالی دینلر معنای لازمنی
ویرمشلر (درین اسم اشارتدر برمقدرفکره مصروفدر که مصراع ثانی انی بیان ایدر (تاونك کبی
یرلرده عجبا معناسنه در نتکه دیوان حافظ شرحنده مکرربیان اولشدر (صیف صادمهمله نك — رد ابن سید علی
فتحی و یانك سکونیله یاز معناسنه در (وشتاشینك کسریله قیش معناسنه در (محصول بیت) — ردسروری وشمعی وکافی
عمرکرانمایه بوفکرده صرف اولدی عجبا یازین نه ییرم وقیشین نه کییرم دیو یعنی فکرمعاش
قیدندن بردم اسوده وفارغ اولمادم وتفرقه خرج وقیود کسوه ولباسدن برنفس خلاص بولمادم
(درین لفظنك مشار الیهی مصراع ثانینك مضمونیدر دینلر مشار الیهی اکلامشلر
* ای شکم خیره بنانی بساز * تانکنی پشت بخدمت دوتا * شکم شینك کسری وکافك فتحیله — ردسروری وکافی
قارن دیمکدر (خیره خاء معجمه نك کسریله الجق وزبون معناسنه در نتکه خیره رای دیرلر فاسد
فکرلی کیمسه یه (بنانی با حرف مصاحبت (ویا حرف وحدت (بساز با حرف تأکید (وساز
فعل امر مفرد مخاطبدر ساز یدندن قانع اول دیمکدر (تا حرف تعلیل (نکنی فعل نفی مستقبل
مفرد مخاطب ایلمیه سین دیمکدر (پشت مفعول اول صریحی (بخدمت با حرف ظرف ویا
حرف مصاحبت مفعول غیرصریحی (دوتا ایکی قات دیمکدر نتکه دیباجه ده پشت دوتای
فلکده بیان اولدی ایدی (دوتانکنینك مفعول ثانی صریحیدر (محصول بیت) ای فاسد شکم
براتمکله قانع اول وحیوانات کبی اکل وشرب واب وعلف قیدینه دوشمه تاکیم اکابر ملازمتنده
وملوك وسلاطین خدمتنده ارقکی ایکی قات ایلیوب پادشاه عالم اوله سین (زیرا القناعة کنز

لايفنى در (خيره‌نك معناسنى لجوج وبداندیش دیدکدن صکره خیره چشمی (وخیره دستی بوکا
ضم ایدوب قامشمش واو بوشمش معنالرینی ذکر ایدن صدد دن کلیا خارج اولمش (ولجوج
ومعاند ونادان وبد اندیشله تفسیر ایدوب بومحلده حریص وغیر قانع معناسی مراددر دیین
اکثار کلام ایلمش بلا فائده (وخیره لجوج وغیر قانع معناسنه در دیین محله مناسب سوز
سویلمامش * حکایت * کسی پیش نوشیروان عادل مژده آورد که خدای عزوجل فلان دشمنت
رابرداشت کفت هیچ شنیدیکه مرا فرو کذاشت * برداشت قالدردی (یعنی دنیادن رفع ایلدی
حاصلی اولدردی دیمکدر (هیچ شنیدی استفهام معناسنی متضمندر هیچ ایشتدکمی دیمکدر
(فرو کذاشت ترك ایلدی واهمال ایلدی دیمکدر (محصول ترکیب) بر کیمسه نوشیروان عادل
قتنه کلوب مژده کتوردیکه الله تعالی فلان دشمنکی قالدردی (یعنی دنیادن کوتوردی (نوشیروان
بو خبری ایشیدیجك کلان کیمسه یه دیدیکه هیچ کیمسه دن ایشتدکمی که بنی ترك ایدوب باقی ومؤبد
قودیغی (یعنی اصلا ده خبرلی بشارت بوایدیکه بنی امانت ایلیوب دنیاده باقی قویایدی والا
اول بوکون کتدیسه بز یارین کیدرز نهایتی برایکی کون اول بزدن اول کتمش اولور یابوکه
نه مشتلق کرك ونه سرور وحبور * بیت * مرا بمرك عدو جای شادمانی نیست * که زندکانی ما
نیزجاودانی نیست * مرا بکا دیمکدر (باحرف مصاحبت سببیتی متضمن (مرك عدو لامیه
(جای بونده محل معناسنه در (شادمان صفت مشبهه در (ویاحرف مصدر واضافت لامیه در
محل مسرت وسرور دیمکدر (که حرف تعلیل (زندکانی یاحرف مصدر (مایه اضافتی لامیه در
(جاودانی یا حرف نسبت بعض نسخه ده مرا بمرك عدو یرینه اکر بمرد عدو دوشمش
(محصول بیت) بکا دشمنك مرکی وهلاکی سببیله سرور وشادمانلق محلی بوقدر (یعنی
دشمن اولمکله مسرور اولاجق یردکل زیرا بزم حیاتمز دخی باقی ومؤبد وثابت دکلدر (یعنی
عدونك اولومیله مسرور اولمازز زیرا بزده عالمده ثابت وپایدار دکل ایز (حاصلی اول بوکون
اولدیسه بزمده یارین و یارکون اولمز مقرردر * حکایت * کروهی از حکما در بارکاه کسری
در مصلحتی سخن میکفتند بزرجمهر خاموش بود کفتند چرا درین بحث باما سخن نکویی
کفت وزرا امثال اطبا اند وطبیب دارو ندهد جز سقیم را پس چون بینم که رای شما برنهج
صوابست مرا دران سخن کفتن حکمت نباشد * کروه کاف عجمی ضمیله بلوك معناسنه در
(ویا حرف وحدت (بارکاه دن بونده مراد سرای ودیوانخانه در (کسری عرب کافنك
فتحی وکسریله وسکون سین وفتح را ایله اوقور (اما عجم کسر را ایله دیرلر کسری عجم پادشاهلرینك
لقبی در (نتکه رومك قیصر (وحبشه نك نجاشی (ومصرك فرعون (وخاقان چین وفغفورك
لقبی در (کسری خسروك معربیدر جمعی اکاسره کلور (خلاف قیاس اوزره (زیرا قیاس
کسرون دیمك ایدی رانك فتحیله عیسون وموسون دیدکلری کبی سینك فتحیله (کذا فی مختار
الصحاح (محصول ترکیب) کسری بارکاهنده حکمادن بر بلوکی بر مصلحت خصوصنده سوز
سویلشورلردی بزرجمهر که کسرینك وزیر اعظمی ایدی ایسم اولوردی و بونلرك تدبیر ومشاوره سنه
داخل دکل ایدی یعنی بونلرله مشاوره ده بیله دکل ایدی حکما دیدیلرکه نیچون بو خصوصده
بزمله مشاوره وتدبیره داخل اولمزسین بزرجمهر دیدی وزرا طبیبلر مثللودر وطبیب دوا ویرمز
مریضدن غیری یه پس چون کوردم که سزك رأی وتدبیریکز طریق مستقیم اوزره در بکا انده
سوز سویلمك حکمت اولماز * مثنوی * چو کاری بی فضول من برآید * مرا در وی سخن کفتن
نشاید * کاری یاحرف وحدت (فضول من لامیه در (فضول فانك وضادك ضمیله عجم مصدر
معناسنه استعمال ایدر ارتقلق وزیاده لك معناسنه (اما صحاحده بو بابده بو وزن اوزره مصدر

رد ابن سید علی
ردکافی
رد سروری وشمعی
رد ابن سید علی
رد سروری وشمعی

شادمانده دال ساکندر
وهر ردهمانك ماقبلی ساکن
اوقوردر ✱

كتورمش (محصول بيت) چونكه برايش بنم زيانه اقمسز وارتقلغمسز حاصل اوله يعنى
برايش كه بن قريشوب قاتلمق سزحاصل اوله بكااول ايشده سوز سويلمك لايق دكل زيرا تحصيل
حاصل لازم كلور (فضوله برنا ادخال ايدوب آدنى باء مصدر ديدنلر زياده فضوللق ايلمشلردر كه
هضمه قابل دكل تأمل تدر * وكر بينم كه نابينا وچاهست * اكرخاموش بنشينم كناهست * كه
حرف بيان (نابينا اعمى يعنى كوره ديرلر (چاه چيم عجمله قويى معناسنه در (محصول بيت)
فاما شويله كه برده قويى اوله و براعمى كيمسه اول محلده بولينوب قو يىدن بى خبر اولوب
دوشمك احتمالى اوله وبنده بوحالى كورم اكر نابينايى طريق سلامته دلالت ايلميوب اهمال ايدوب
طنمازسم كناكار اولورم زيرا اول حينده سكوتم تلف نفسه سبب اولور (قصه دن حصه بودر كه
اكر سزك رأى وتدبيرده خطاكز اكلاسم الته سويلردم سكوت ايلمزدم ديمكدر * حكايت *
هارون الرشيدرا چون ملك مصر مسلم شد كفت بخلاف ان طاغى كه بغرور ملك مصر دعوى
خدآيى كرد نبخشم اين مملكت را مكر بكمترين بندكان * بخلاف باحرف صله (خلاف بوله
يرلرده رغم وكوزلك معناسنه در (آن طاغى يه اضافتى لاميه در (طاغى ازغون ديمكدر (كه
حرف رابط صفت (باحرف مصاحبت (غرور ملك لاميه در (ومصره اضافت بيانيه (ويالاميه
(دعوى خدايى مصدرك مفعولنه اضافتى در (و ياحرف مصدر (نبخشم فعل نفى مستقبل
متكلم وحده بغشلاميم ديمكدر (مكر ادات استثنادر الا معناسنه (باحرف صله (كمترين زادات
تفضيل وياحرف نسبت (ونون حرف تأكيد (بندكانه اضافت لاميه در (محصول تركيب)
چونكه هارون الرشيده ملك مصر مسلم اولدى يعنى خلافته وسلطنته داخل اولديكه اول
ازغونك يعنى فرعونك رغمنه وكورلكنه كه مصر سلطنتى غرورى سببيله تكريلق دعواسنى
ايلدى مملكت مصرى بغشلميم الا قوللريمك غايتله دنى سنه يعنى الچقرغنه * سياهى داشت
كودن نام او حصيب ملك مصر رابوى ارزانى داشت * سياهى باحرف وحدت (داشت طوتاردى
يعنى كنديك وار ايدى (كودن كاف عربك ودالك فتحه لريله لغت عربده سمرانته ديرلر
تشبيه واستعاره طريقيله احمق كيمسه يه كودن ديرلر (نام اولاميه (حصيب حانك ضمى
وصادك فتحيله صورت تصغيرده (بوى باحرف صله (ارزانى لايق (داشت طوتدى يعنى
كوردى (محصول تركيب) هارونك برقره عربى وار ايديكه آدى حصيب ايدى مملكت مصرى
اكا لايق كوروب حاكمكنى اكا و يردى * كويند عقل وكفايت او بحدى بود كه طائفهٔ
حراث مصر شكايت آوردند كه پنبه كاشته بوديم بركنار نيل باران بى وقت آمد تلف شد كفت
پشم بايستى كاشتن صاحب دلى بشنيد وكفت * عقل وكفايت عطف تفسيرى شكليدر
بعض نسخه ده كفايت يرنه كياست دوشمش زيركلك معناسنه (بحدى باحرف ظرف
(وياحرف وحدت (كه حرف بيان (طائفهٔ حراث اضافت بيانيه در همزه يى اضافت ايچون
كلمش ديدنلر اولكى بلدكارى خطالرى اوزره ذاهب اولمشلر (حراث جمع حارثدر نصار وزنى
اوزره اكنجيلر ديمكدر زراع دخى ديرلر مصره اضافت لاميه در (كه حرف بيان (پنبه باء عجمك
اوچ حركتيله وسكون نونله پمق معناسنه در (كاشته بوديم اكمش ايدك ديمكدر (كاشتن
مصدرندن مشتق (برحرف استعلا (كنار معروف (نيل واضافت لاميه مصر ايرماغى (باران بى
وقت امد تلف شد (ظاهر بوندن مراد نيلك طغيانيدر والا مصرده اولقدر يغمور ياغمزكه
اكنلرى افنا ايليه (پشم باء عجمك فتحيله وسكون شينله يوكه ديرلر (بايستى باحرف حكايه در
(بايستى كرك اولمق (كاشتن اكمك (محصول تركيب) روايت ايدرلركه عقل وكفايتى وفهم
وفراستى برحدده وبرمرتبه ده ايديكه يعنى برطبقه ده ناقص العقل ونادان واحمق ايديكه مصرك

رد شراح جميعا

دعويده همزه اضافت ايچوندر
ديين عندى سويلمش زيرا
هركز اضافت همزه اقتضا
ايلمزمكر كه كلمه نك اخرنده هاء
رسمى اوله انده ده همزه عين
بتراشكانده يازيلور بين بين
اوقنور بونده خود يانك كسريله
اوقنور ليكن كاه اولور كه
ضرورت وزن ايچون بالفعل
يازيلن يايى ساكن اوقو يوب
اضافت ايچون بريا دخى اثبات
ايدرلر بونجاين دعوى مثلا
نتكه باب ثانيده كلور (بيت)
درازيى شب ازمژكان من
س) (كه يك دم خواب در
چشم نه كشنست شد
زدشمى وكافى
زيرا اضافت ايچون كلن يادر
همزه دكلدر شد
شبومنه لرده ناقص كورينور
للطابع

اکنجی طائفه سی شکایت کتور دیلرکه نیل کنارنده پاموق اکش ایدك یغمور وقتسز کلدی یعنی نیل وقتسز طاشدی وپنبه مز فاسد وتباه اولوب هب تلف اولدی بو شکایتدن مقصودلری بو کیم آفت سماویدن نقصان وخسران کوردك بو ییل بزدن پنبه جهتندن عشر وخراج طلب ایلمك دیمکدر خصب دیدی یوك اکمك کرك ایدیکز که یغمور ضرر ایلیوب زیان کورمیدیکز یعنی شویله احق ونادان ایدیکه بوکده پنبه کبی اکلور وبچیلور صانوردی پس بر صاحب دل بو سوزینی ایشیدوب دیدی جائز درکه صاحب دلدن شیخ کندی مراد اوله وایشته سی ایلدن روایت طریقیله اوله * مثنوی * اکرروزی بدانش درفزودی * زنادان تنك روزی ترنبودی * روزی یاء اصلیه ایله رزق معناسنه در (باحرف مصاحبت (ودانش اسم مصدر درعلم معناسنه ترکیجه بیلش دیمکدر (درحرف تأکید (فزودی حکایت حال ماضی ارتایدی (تنك لغتده طار دیمکدر امابونك کبی یرلرده قلتدن عبارتدر (ترادات تفضیلدر معناده تنکه مقید در تنکتر دیمکدر (نبودی یاحرف حکایه در (محصول بیت) اکر ارزاق واموال وجاه وجلال عقل ودانش مقدارنجه ارتوب زیاده اولیدی یعنی هرکسك رزقی عقلنه وفهمنه کوره اولیدی جاهلدن رزقی ومالی ازرق وطاررق کیمسه اولمازدی یعنی جهله افقر ناسدن اولوردی لیکن ارادت خدایله بویله دکل بلکه خدا * بنادانان چنان روزی رساند * که صدد انادران حیران بماند * باحرف صله (نادانان الف ونون ادات جمعدر (رساند الف ونون ادات تعدیه در ایرشدرر دیمکدر اصلنده رسد ایدی ایریشور معناسنه (که حرف بیان (دانا صفت مشبهه در علیم معناسنه (درآن یعنی رزق ایرشدرمه ده (صددانا مبتدای اول حیران مبتدای ثانی (بماند فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده حیرانه راجع ضمیر جمله فعلیه خبر حیراندر (وجملهٔ اسمیه خبر صددر (وجملهٔ صغرا وکبرانك اعرابدن محلی یوق جملهٔ ابتدائیه (محصول بیت) نادانلره خدا انجلین رزق ومال ویرر که یوز عاقل ودانا اول رزق ومال وجاه وجلال ویرمه سنده حیران وسرکردان ومدهوش قالور عربیده بو مضمونی ایراد ایلمشلر ایکن عربی بیتلین شرح اولنمجه حظ ایلمدکی ایچون ترك ایلدك * مثنوی * بخت ودولت بکاردانی نیست * جز بتأیید آسمانی نیست * باحرف مصاحبت (کاردان وصف ترکیبی درایش بلیجی دیمکدر (یاحرف مصدر (باحرف مصاحبت (تأیید تفعیل بابندن مصدر درلغتده محکم ایلمکدر (امابونك کبی یرلرده مراد توفیق ربانی ولطف واحسان صمدانیدر (آسمانه اسناد مجاز یدر زیرا فاعل حقیقی خلاق عالمدر (آسمانی یاسی حرف نسبتدر (محصول بیت) بخت ودولت وسعادت ورفعت ایش بلیجیلکله ومبصر لغله دکلدر بلکه توفیق ربانی وتأیید صمدانیدن غیریله دکلدر (حاصلی بخت ودولت قوت علم ومعرفت وکماله میسر دکلدر بلکه فقر وغنا ویرمك خلاق عالمك ارادتنه منوطدر انجق * اوفتادست درجهان بسیار * بی تمیز ارجمند عاقل خوار * اوفتادست اصلنده اوفتاده است در حذف وایصال طریقیله هاء رسمیله همزهٔ مجتلبه یی ترك ایلدی (زیراسین وتا ادات خبر در فعله داخل اولماز اسمه مخصوصدر (تمیز اصلنده تمییز در ایکی یایله اما عجم عین الفعل یاسنك حذفیله استعمال ایدر (ارج قیمت ومقدار معناسنه در (ومند ادات نسبت معنای لازمیسی معزز ومکرم دیمکدر معناسی مقدار صاحبیله تفسیر ایدوب معزز ومکرم معناسنه کلدیکنی انکار ایلین فرزند ارجمند معناسنی بیلمز ایمش (ارجمند سکون جیمله جیمك ضمیله در دیین خطا سویلمش (زیرا مند لفظنك ماقبلی دائما ساکن اولور (خوار واو رسمیله ذلیل وحقیر معناسنه در مصراع اول ثانی یه مرهوندر (محصول بیت) دنیاده چوق واقع اولمشدر بی عقل و بی تمیز یعنی تشخیص وتمییزه مالك اولمیان معزز ومکرم

زده سروری
رد ابن سید علی وشمعی

اولمق وعاقل وعالم خوار وذليل اولمق عالمده بوچوق واقع اولمشدر * كيميا كر بغصه مرده ورنج ❊ ابله اندرخرابه يافته كنج ❊ كيميا كاف عربك كسريله علوم حيله نك بريسيدركه بعضى حيله ايله التوندن غيرى معدنياتى التون ايدرلر (وكرادات فاعلدر بجى معناسنه كيمياجى ديمكدر (يعنى اول فنه چالشن ديمكدر (باحرف مصاحبت (غصه غم اما اصلنده ييك بيركن بوغزده طوران لقمه‌در (رنج الم معناسنه (ابله همزه نك ولامك فتحه لريله احمق معناسنه‌در (خرابه ويرانه معناسنه‌در كنج بونده دفينه معناسنه‌در (محصول بيت) كيميا كر (يعنى اول عمله سعى وكوشش ايلين كيمسه غم وغصه ورنج ومحنت والمله مفلس اولوب كتمش وفقر وفلاكتله اولمش ويتمش (اما ابله وجاهل هيچ الم وزحمت جكمكسزين وطالب وراغب دكل ايكن ويرانه‌ده كنج ودفينه بولمق واقع اولمش ❊ حكايت ❊ يكى راازملوك كنيزك چينى آورده بودند خواست كه درحالت مستى باوى جمع آيد دختر ممانعت كرد ملك درخشم شد ومراورا ازبند كان بسياهى بخشيد كه لب زيرينش ازپرهٔ بينى دركذشته بود وزيرينش بكريبان فروهشته هيكلى بود كه صخره جنى ازطلعتش رميدى وعين القطر ازبغلش بكنديدى ❊ كنيزك وكنيز جاريه‌يه ديرلر (چينى‌يه اضافت بيانيه (درخشم خانك فتحى وسكون شينله غضب ديمكدر (شدبونده رفت معناسنه‌در (مرادات تأكيد (يعنى رانك مضمونى تأكيدايدر (لب زيرين بيانيه (پرهٔ بينى بورون قلغى ديمكدر (زيرينش زيرينه معطوف (بكريبان باانتهاء غايت ايچوندر الى معناسنه (فروفانك ضمله ادات تأكيد (هشته بونده صارقمش معناسنه‌در (هيكل بونده هيئت معناسنه‌در (وياحرف وحدت (كه حرف بيان (صخره جنى صادك فتحى وخانك سكونيله سليمان پيغمبرك مهرينى سرقه ايلين عفريت‌در ديديلر كه زياده بدشكل وچركين قيافت ايمش كه سائر عفريتلراندن اوركر ايمش (طلعت بونده يوز معناسنه‌در (رميدى حكايت حال ماضى اوركردى ديمكدر (قطر قافك كسرى وطانك سكونيله بونده قطران معناسنه‌در (پس عين القطر قطران بكارى ديمكدر (بغل بانك وغين معجمه‌نك فتحه لريله قولتق معناسنه‌دركه عربجه ابط ديرلر همزه‌نك وبانك كسره‌لريله (باحرف تأكيد (كنديدى كاف عجمك فتحيله ييك بارامز قوقمق كه عربجه اكانتن ديرلر حضرت شيخ قره‌نك اوصافنده مبالغه بيورر (محصول تركيب) پادشاهلردن برينه چين ولايتندن جاريه كتورمشلر ايدى پاشاه استديكه مستانه‌لك حالتنده انكله مجامعت ايليه جاريه منع ايلدى يعنى الو يرمدى ورضا كوسترمدى پادشاه غضب ايلدى وانى قوللرندن برقره قولنه بغشلديكه اوست طوداغى بورنينك قلاغندن آشمش ايدى والت طوداغى يقاسنه دك صارقمشيدى بربدشكل ايديكه صخره جنى بويله بدشكل وبدقيافت ايكن بوزين كورسه اوركوب قاچاردى وقطران بكارى قولتوغندن قوقاردى يعنى شكلى بدوكنند بغلى بدترايدى ❊ بيت ❊ توكويى تاقيامت زشت رويى ❊ بروختمست وبريوسف نكويى ❊ كويى شرط محذوفه جوابدر (يعنى قره‌نك شكلنى كوريدك ديدك فعل مضارع مفرد مخاطبدر كويدندن (تاحرف انتهاء غايت (زشت روويه وصف تركيبى‌در (وياحرف مصدر چركين يوزلى‌لك ديمكدر (برحرف استعلا (واوضميرى قره‌يه راجعدر انك اوزرينه تمام‌در ديمكدر (نكويى ياء مصدريه ايله ايلك ديمكدر (محصول بيت) سن ديدك قيامتدك چركين يوز ايلك يعنى بوچركنلكى انك اوزرينه مختوم‌در يعنى اكا ختم‌در حاصلى چركنلك اندن اوته اولماز وحضرت يوسف اوزره كوزللك يعنى حضرت يوسف عليه السلام حسنى بى حدوبى پايان اولديغى كبى بونك قبحى كذلك بى حدوبى غايتدر * قطعه * شخصى نه چنان كريه منظر * كززشتئ اوخبر توان داد * شخصى ياحرف وحدت (كريه بونده

مكروه معناسنه‌در (منظر بونده شكل معناسنه‌در (كريه منظر وصف تركيبيدر بدشكل ومكروه هيئت معناسنه (كراصلى كه‌ازايدى (كه حرف بيان (زشتى ياحرف مصدر (واويه اضافتى لاميه‌در (داد بونده دادن معناسنه‌در (محصول بيت) برشخص ايدى اما اويله بدشكل وكريه هيئات دكل ايديكه انك چركنلكندن وزشت رولغندن خبرويرمك ممكن اوليدى يعنى چركنلكى فوق الحدايديكه قابل تعبير دكلدر * وانكه بغش نعوذ بالله * مردار با آفتاب مرداد * واو حرف عطف (كه كاهدن مخففـدر (مرداردن لاشه وجيفـه مراددر (با حرف ظرف (آفتاب مردادلاميه‌درتقديرى ماه مرداد ويامرداد ماه ايدى ضرورت وزن ايچون حذف وايصال اولدى (مرداد تاريخ جلالى حسابى اوزره شهورصيفيه نك اورته ايك اسمـدركه اول ايده لاشه‌لر وجيفـه‌لر زياده بدقوقار خصوصا كيم عربلرك يعنى قره لرك قوانقـلرى (محصول بيت) قره نك شكلى وصورتى معلوم اولدقدنصكره قواتغى نعوذ بالله آفتاب مرداد ماهده لاشه وجيفه كبى ايدى يعنى قتى بدقوقاردى شوقابله كه هيچ بروجهله قوقوسنه تحمل اولنمازدى استعـاذه بوجهتندر * سياه رادران مدت نفس طالب بودوشهوت غالب مهرش بجنبيـد ومهرش برداشت با مدادان ملك كنيزك راجست ونيافت ماجرا كفتندخشم كرفت وبفرمود تاسياه راباكنيزك دست وپااستوار بنـدند واز بام جوسق بخندق دراند ازنديكى ازوزراى نيك محضرروى شفاعت برزمين نهاد وكفت سياه رادرين خطايى نيست بلكه سائر بندكان وخدمتكاران ببخشش وانعـام خداوندى معتادند كفت اكر درمفـاوضهٔ اوشبى تأخير كردى چه بشدى كفت اى خداوند نشنيـدهٔ كه كفته اند * سيـاه را را حرف تخصيص سياهك ديمكـدر (مهرميمك كسريله محبت معناسـنه در (بجنبيدپرشدردى ديمكـدر (مهرميمك ضميله بكارتدن عبـارتدرمهرين قالدردى يعنى بكارتن ازاله ايلدى (بامدادان ايرته‌ديمكـدر (بام طام اوستى (معلوم اوله كه‌بوقارى ولايتك اولر ينـك اوستى دوزدر (يعنى مسطح دراكا عجم بام دير (جوسق جيم عربك وسينك فتحه‌لريله برج اوزره اولا كوشك در قصر معناسنه واضافت لاميه‌در (باحرف صله (وخندق معروف (درحرف تأكيد (اندازندفعل مضارع جمع غائب (ويافعل امرجمع غائب حاصلى ايكيسيده صيغه ده مشتركلردراتالرو ياآتسـونلر ديمكدر (خطايى ياحرف تنكير (بل ادات اضراب (كه حرف تعليل (سائر جميع وباقى معنالرنده مستعملدر (مفاوضه لغتده مشاركت معناسنه‌در امابونده مجامعت معنـاسنه‌در (اويه اضافت مصدرك مفعولنه‌در (كردى ياحرف حكايه (شديده بويله‌در (محصول تركيب) اتفـاقا سياهك اول مدتده نفس خبيثى طالب وشهوت وتوقانى وارزوسى غالب ايدى جاريه‌يه مهرومحبتى حركته كاوب اختيارى الدن كتدى ومهرينى قالدردى يعنى قزلغنى الدى ايرتسى كه پادشاه شراب كيفيتندن آيلوب عقله كلدى جاريه‌يى استدى وبولمادى كيجه واقع اولان ماجرايى سو يلديلرغضبه كلدى وبيوردى تاسياهك جاريه ايله بله النى واياغنى محكم بغليه‌لرو برج اوزرنده اولان كوشكدن حصارك خندقنه اتالرو يا اتسونلربويله اولنجه ايى خويلى وزيرلردن بريسى شفاعت يوزينى يره‌قودى يعنى پادشاهه تعظيم ايلدى وديدى پادشاهم سياهك بوخصوصده خطاسى يوقدر بلكه سائرقوللر وخدمتكارلر سعادتلو پادشاهك انعام واحسانه معتادلردر سياه بيچاره ده‌بونى معتاداولان بخششلره قياس ايدوب استرداد احتمـالنى خاطرينه كتورميوب خنكارويردى ديو مالكانه تصرف ايلمشدر (پادشاه وزيردن بومصاحبتى ايشيدجك ديدى اكربركيجه مجـامعتنى تأخيرايلسـه‌نه‌اولوردى وزيرديدى اى پادشاه مسموعكز اولمادى مى حكما وعقلا ديدكلرى * قطعـه * تشنهٔ سوخته درچشمهٔ روشن چورسيد * تومپندار كه ازپيل

دمان اندیشد * بعض نسخه ده روشن یرینه حیوان واقعدر (تشنه صوسز سوخته یه اضافتی بیانیه در (و همزه حرف توسل (ویاء بطنی اضافت ایچون کلمشدر (در حرف صله (چشمهٔ روشن بیانیه در (وعین بر اشکلی که عربیده وفارسیده همزه دن بدل کتابت اولنور بونك کبی یرلرد اضافه یه دلالت ایدر لیکن خالص همزه تلفظ اولنمز بلکه یائله بین بین تلفظ اولنور (پس بونده ایکی یرده بله همزه اضافت ایچون کلمش دیبن اضافتی انکار ایدوب همزه صفتله موصوفی رابط ایچون کلمشدر دیبن ذکر اولان تحقیق وتدقیقه واصل اولمامشلر (تومبدا مپندار فعل نهی مفرد مخاطبدر پنداریدندن ظن ایله دیمکدر مابعدیله خبرمبتدا در (که حرف بیان (پیل دمان بیانیه در کیزکره مش وغضبه کلمش فیل نته که پسرها وند‌ه کچدی (اندیشد فعل مضارع مفرد غائب قورقه دیمکدر (محصول بیت) نار درون ایله سوزان اولان تشنه وعطشان چونکه صافی صو چشمه سنه و یا آب حیات بکارینه ارشدی یعنی واصل اوله سن ظن ایله اول وقت هیبتلی و کوکره مش فیلدن خوف ایدوب پرواچکه بلکه خاطرینه بله کتیرمز انده فیل وارسلان وقپلان اولدیغی * ملحد کرسنه درخانهٔ خالی پرخوان * عقل باور نکند کز رمضان اندیشد *

ملحد اسم فاعلدر الحاد یلحددن (یعنی افعال بابندن طریق شریعتدن خارج اولوب حشره ونشره منکر اولان ظالمه دیرلر (کرسنه بونده کاف عجمك ضمی ورانك سکونی وسینك کسریله اچ معناسنه درکه عربجه جایع دیرلر کاف عجمك ضمی ورانك کسری وسینك سکونیله ده لغتدر فاحفظ (در حرف ظرف (خانهٔ خالی بیانیه (پر باء عجمك ضمیله طولو معناسنه درعربجه ملآن دیرلر (خوان بونده نعمت وطعام معناسنه در (ملحد مبتداء اول وعقل مبتداء ثانی در (باور باء عربیله وواوك فتحیله کردو یا کندلفظیله مستعملدر و یا بعض مشتقاتیله نفی واثبات طریقیله تصدیق معناسنه در بونده نه کند فعلیله مستعملدر که فعل نفی مستقبلدر اینانمز معناسنه تصدیق ایلمز دیمکدر مابعدیله خبرمبتداء ثانی وجملهٔ اسمیه خبراول ومبتداء اول خبریله جملهٔ مستأنفه در (کز که حرف بیان (رمضان معروف (اندیشد فعل مضارع مفرد غائبدر فکر ایدر دیمکدر (محصول بیت) چ ملحد خالی اوده یعنی تنها خانه ده که کیسه حالنه مطلع اولمیه وخانه نعمت وطعامدن ملآن اوله یعنی پر اوله عقل تصدیق ایلمز که رمضان فکرین ایدوب طعامه ال صونمیه یعنی رمضان فکرین ایدوب طعام یمه سنی عقل اینانمز البته اچ اولنجه ییر (پر لفظنی باء عجمیله برظن ایدوب باء عربینك فتحیله وخوانه مضاف قلانلر (وخوانی سفره معناسنه اخذ ایلین عجب متصرف ایمش (وخالی لفظنی پرخوانه مضاف قلانه خوب موزون ایمش (و پری باء عربیك فتحی ورانك سکونیله تجویز ایلین غلط سیلده مذکورلرك اثرنجه کتمش عفی الله عنهم * ملك را

مطلب
رد شمعی و کافی

مطلب
رد کافی
رد سروری

این لطیفه خوش آمد و گفت سیاه را بتو بخشیدم کنیزك راچه کنم گفت کنیزك را بسیاه بخش که نیم خوردهٔ او هم او را شاید * سیاه را را ادات مفعول (بتو با حرف صله (بخشیدم بو لفظ ایکی معنایی متضمندر (بری وزره باغشلق یعنی تملیك ایلك و بری کاسو چین باغشلق (کنیزك را را ادات مفعول جاریه یی دیمکدر (بسیاه با حرف صله سیاهه دیمکدر (بخش فعل امر مفرد مخاطب بغشله (نیم خورده برکیمه‌نك یعنی انسانك وياحیوانك یدیکندن ویا ایچدیکندن آرتنه دیرلر که عربجه اکاسؤر دیرلر (او یه اضافت لامیه در (اورا اکا دیمکدر (شاید فعل مضارع مفرد غائب لایق معناسنه در (محصول ترکیب) پادشاهه وزیرك مذکور لطیفه سی خوش کلدی وديدی سیاهی سکا باغشلادم ایکی معنیله یاباریه نیجه ایدلیم وزیر دیدی پادشاهم جاریه یی سیاهه بغشله که انك نیم خورده سی یعنی آرتوغیدر که ینه اکا لایقدر شمدنصکره سیزك حرمرزه سیزا کلمه متمتع اولمق جائز دکلدر بو فکرلر کلیا خاطریکزدن چیقارمق کرك * قطعه *

هرکز اورابدوستی مپسند * که رود جای ناپسندیده * اورا انی دیمکدر اضمار قبل الذکر
واقعدر (مرجع الیهی مصراع ثانی اولانده مقدر آن کس اوله یاخود اورا آن کس را تقدیرنده
اوله پس طریق اضمار اولماز (با حرف صله (دوستی یا حرف مصدر (مپسند فعل نهی مفرد
مخاطب بکنمه ولایق کورمه (که حرف رابط صفت (جای ناپسندیده بیانیه (محصول بیت ،
هرکز اول کیمسه یی دوستلغه بکنمه ولایق کورمه که نامعقول ونامقبول یره واره یعنی اکر
محبوبك ومطاوبك واکر غیری یعنی که اراذل نشین واراذل پرست اوله انی دوست اتخاذ ایلمه
وکندی یاری ویاورم دیوا کا اعتبار قلمه بعض شراح جائزدر که مپسند لفظی مفعول معناسنه اوله
یعنی مرضی ومقبول اولماسون دیو لکن فسادی زیاده واضحدر فتدبر * تشنه را دل نخواهد
آب زلال * نیم خورده دهان کندیده * تشنه را را ادات تخصیص تشنه‌نك دیمکدر
(نخواهد فعل نفی مستقبل مفرد غائب فاعلی تحتنده دله راجع ضمیردر ومفعولی (آب زلال
اضافت بیانیه ایله زلال طاتلی صویه دیرلر پس بونده زلال وصفنده اطناب ایلین مطنب ایمش
(نیم خورد ونیم خورده برمعنایه درکه سابقا ذکر اولندی ایدی ترکیب مزجی قبیلندندر (دهانه
اضافتی لامیه در (وکندیده بیانیه در (مصراع ثانی آب زلالدن حال واقع اولمش (محصول بیت) رد كافی
تشنه‌نك کوکلی آب زلالی استمز واکا مائل اولماز قوقش اغزك ارتغی وسؤری اولدیغی حالده رد كافی
اول آب زلال یعنی هر نقدرکه کیمسه تشنه ایسه ده اغزی قوقش کیمسه‌نك ارتغن وفضله‌سن رد كافی
ایچمز حضرت شیخ بو بیتی مبالغه طریقیله سوق ایلمش والا قوقش اغزلی برصودن ایچمکله رد ابن سید علی و سروری
اول صو متغیر اولماز وحلال ایکن حرامده اولماز (وجائزدر که تشنه انك اغزینك قوقوسنده
بیلیه وبیلیجك اکراه لازم کلیه واقعا اکراه نره‌دن لازم کلور وخلقك چوغنك اغزی قوقار
وینه بلور کن بری برینك سؤرنی ییر وایچر بعض شراح نیم خورده‌ء هاء رسمیله وهمزه ایله
یازوب اکثر نسخه‌لره بوشکلی اسناد ایدوب افترا ایلمش حال بوکه بو نسخه‌یی کندی شرحندن
غیری یرده کورمدك بوقدر تتبعمز وار ایکن * قطعه * دست سلطان دکر نجایند * چون بسرکین
در اوفتاد ترنج * دست سلطان لایید (نجا قنده دیمکدر استفهام انکاریدر (یند فعل مضارع
مفرد غائبدر بیندندن قنده کورر یعنی کورمز (چون ادات تعلیل ادات شرط دیین اصابت
ایلمامش (با حرف صله (سرکین سینك فتحی وکسریله ورانك سکونی وکاف عجمك کسریله
حیوانات ترسی وکرمسی تعریب ایدوب سرقین دیرلر (در حرف تأکید (اوفتاد واو اصلیه ایله
دوشدی دیمکدر (ترنج معروف اوفنالك فاعلیدر وملاحظه‌ده مصراع ثانی مصراع اولدن
مقدمدر زیرا علت معلولدن مقدمدر (پس تقدیر کلام چون بسرکین در اوفتاد ترنج دست سلطان
دکر نجایندر (بوله اولنجه یند واوفتاد ترنج ده تنازع ایدردیمکه احتیاج اولماز یندك
فاعلی ترنجه راجع ضمیردر فتدبر (بعض نسخه‌ده یند برینه یابد واقع اولمش معناسی سهلدر
(محصول بیت)قاذورات ومهملات ایچنه دوشن ترنج ردخی پادشاه الینی قنده کورر ونره‌ده بولور
(یعنی ترسه وکرمه‌یه دوشن ترنج هرکز پادشاه الینی کورمدیکی و پادشاه انی النه المدیغی کبی
(حاصلی پادشاهه لایق اولمدیغی کبی سباعك ارتغی اولان کنیزلکدخی پادشاهك نظر شریفنه
وفراش لطفنه هرکز لایق ومناسب دکل قصه‌دن حصه درفتأمل * تشنه را دل کی نخواهد آب *
کوزه بکذشته بردهان سلنج * آبدن مرادمذکور آب زلالدر ضرورت وزن ایچون حذف
اولندی (کوزه کاف عربك ضمیله وهاء رسمیله فارسیدر وهاسز کوز عربیدر بردغه دیرلر (بکذشته
ماضیدن قسمدر کچمش دیمکدر (بر حرف استعلا (دهان سلنج بیانیه سلنج سینك ولامك ضمه‌لریله
ونونك سکونیله دودقده یا لاعده دیکلری مرضدر غایته اغرغان اولور (مصراع اولده

استفهام انکاری وار (محصول بیت) بر کوزه که آغزی بلامه کیسه‌نك آغزندن کیجه یعنی سانج
اغزلی کیسه که اول کوزه‌دن صوایچه تشنه‌نك کوکلی اول کوزه‌دن صویه قنده طالب اولور یعنی
هر نقدر صوسز اولورسه ده کوکلی اندن صوایچمکه مائل اولماز زیرا طبعی اندن اکراه ایدر (بو بیت
حضرت شیخك اولدیغنده نظر وار زیرا ترکیبنده ترکیك وار اسنده ضعف حاصل وعلی الخصوص
که بعض متونده موجود دکل بو بیتك شرحنده مکروهی ارتکاب ایلرز دین اداده خلاف صحیحه
ارتکاب ایلمش فتأمل * حکایت * اسکندر رومی را کفتند که دیار مشرق ومغرب بچه کرفتی که
ملوك پیشین را خزاین وملك وعمر ولشکر بیش ازین بود وچنین فتحی میسر نشد کفت بعون الله تعالی
هر مملکتی که کرفتم رعیتش نیازردم ونام پادشاهان جز بنیکویی نبردم * اسکندر مشهور بر پادشاهك
اسمیدر که علما بونده اختلاف ایلدیلر (اصح قول بودر که نبی دکل ایمش (لیکن بر صالح وعابد
ومتدین حکیم کامل ایدی که علمی ارسطالیس دن الدی (ابن فیلقوس رومی دیمکله مشهوردر
(بعضیلر سلسلهٔ اجدادینی حضرت نوحك اوغلی یافثه ایصال ایلدیلر (و بعضیلر حضرت
ابراهیم پیغمبره علیه السلام (وذوالقرنین لقبیله ملقب اولمسنده بچه وجه یازمشلر (لیکن بو بر مقام
استیفاسی دکل امدی اسکندره دیدیلر (که حرف بیان (دیاردن بونده مملکت مراددر (کرفتی
فعل ماضی مفرد مخاطبدر (که حرف تعلیل (ملوك پیشین بیانیه (جز غیر معناسنه‌در (با حرف
مصاحبت نیکویی با حرف مصدر (محصول ترکیب) اسکندر رومی یه دیدیلر که مشرق
ومغرب دیارینی نوجهله ضبط ایدوب تحت تصرفکه کتوروب مسخر قلدك که ایلروکی پادشاهلرك
خزینه‌لری وسلطنتی وعمر ولشکری سندن زیاده ایدی حال بو که بو فتح وتسخیر میسر اولمادی
که سکا میسر اولدی اسکندر دیدی خدای تعالینك عونیله هر مملکتی که فتح وتسخیر ایلدم رعیتنی
انجتمدم ونام سلاطین ماضیه‌یی ایلکدن غیریله اکمادم یعنی جمیعنی خیر ایله ذکر ایلدم که الله تعالی بکا
جمیعنه اعطا ایلدیکنی اعطا ایلدی * بیت * بزرکش نخوانند اهل خرد * که نام بزرکان بزشتی
برد * بزرکش شین اضمار قبل الذکر طریقیله (مصراع ثانینك اولنده مقدران کسه راجعدر
تقدیری انکس را که‌در (نخوانند اوقومازلر (یعنی دیمزلر (اهل خرد لامیه (وفاعلی نخوانندر (که
حرف رابط صفت (نام بزرکان لامیه‌در یاء بطنیله (بزرکاندن بونده اکابر مراددر (با حرف
مصاحبت (زشتی یا حرف مصدر درچرکنلك دیمکدر (برد فعل مضارع مفرد غائبدر (بریدندن
بردندن دکل (محصول بیت) اهل عقل وفراست اول کشی‌یی بزرك و کبیر اوقومازلر (یعنی
اکا اولو کیسه دیمزلر که اکابرك نامنی زشتلغله اکار (حاصلی اکابرناسی چرکنلکیله ذکر ایدنی
عقلا اراذل ناسدن عد ایدرلر * قطعه * این همه هیچست چون می بکذرد * تخت وتخت
وامر ونهی کیرودار * این همه مبتدا ومصراع ثانینك مضمونه اشارتدر (هیچست خبر مبتدا
(چون حرف تعلیل (می حرف تأکید زیرا می حاله ویا استقباله دلالت ایدر بوایسه استقبال
مقامیدر (بکذرد فعل مضارع مفرد غائب وفاعلی این همه‌یه راجع تحتنده ضمیر (و بعضیلر
مصراع ثانیده معدود اولانلر فاعلدر دیدی (لیکن فیه نظر (کیرودار (ودار و کیر واو عطف
ایکیسی یله صواش معناسنده مستعملدر (کیر کیریدندن (ودار داریدندن مشتقدر (کرفتن دن
وداشتن دیین احوال اشتقاقدن کلیا غافل ایمش فتدبر (محصول بیت) جمیع امور
دنیا یعنی بخت وتخت ودولت وسلطنت وامر ونهی وحکم وحکومت وعسکر چکوب اورمه
وطوتمه وفتح ممالك هیچ نسنه دکلدر چونکه آخری فانی وکذاران در حکم عدمده دربس
عاقل اولان بونلره کوکل بند ایدوب عقد قلب ایلز بعض شراح کیر ودار طمطراق وطنطنه
وصاول یورت معناسنه در بونك استعمالی بودر غفلت اولنمیه دیمش معلوم اولا که کندی

رد ثانی
خدای
نسخه
نخواند فعلنی اهل
خرده اسناد مسامحه
طریقیله درفندر
سعد
رد کافی

بو استعمالدن کلیا غافل ایمش فتدبر * نام نیك رفتكان ضایع مكن * تابماند نام نیكت پایدار * نام
نیك یانید (ورفتكانه اضافت لامیه (نام نیك مكنك مفعول اولی وضایع ثانیدی (تا حرف تعلیل
(بماند فعل مضارع مفرد غائب قاله دیمكدر (نام نیك یانیه (وبماندك فاعلی (پایدار وصف تركیبی در
(دآریدن ثابت وبرقرار معناسنه در اعرابدن بماندك خبری واقع اولمشدر (محصول بیت)
كچمشلرك یعنی موتاك ایی آدینی ضایع ایلمه یعنی آدلرنی خیر ایله ذكر ایله اذكروا موتاكم بالخیر فحوانجه
تاكیم عالمده سنكده ایی آدك ثابت وپایدار وبرقرار قله یعنی تاكیم سنده صحیفهٔ روزكارده خیر ایله مذكور
اولاسین * باب دوم در اخلاق درویشان * حكایت * یكی از بزرگان پارسایی را گفت كه چه
گویی در حق فلان عابد كه دیگران در حق او بطعنه سخنها گفته اند گفت در ظاهرش عیب
نمی بینم ودر باطنش غیب نمی دانم * دوم دالك وواوك ضمه لریله ایكنجی دیمكدر (اخلاق
خلقك جمعیدر (خا مضموم ولام مضموم وساكن اولمق جائزدر (درویشانه اضافت لامیه در
درویشاندن مراد اهل سلوك صوفیلردر (پارسا باء عجمیله عابد وزاهده دیرلر (ویا
حرف وحدت (ورا ادات مفعول (كه حرف بیان (فلان الفاظ كنایه دندر (كه حرف تعلیل رد كافی
(با حرف مصاحبت (طعنه ها تصرفات اعجامندندر زیرا بونك اصلی طعندر طانك فتحی
وعینك سكونیله مصدردر نصر بابندن مصدری طعانده كلور طنك فتحیله (گفت مسؤل عنه
اولان پارسادیدی (درحرف ظرفدر ایكی یردیه (باطن ظاهر مقابلیدر (محصول تركیب)
اكابردن بریسی برزاهده صوردیكه فلان عابدك حقنده نه دیرسین زیراسندن غیریلر انك
حقنده طعنله سوزلر سویلشلر كه زهد وصلاحه منافی ایشلری واردردیو پس سن نه دیرسین
انك حقنده (پارسا جواب ویردیكه ظاهرنده عیب كورمم وباطننده غیب بلمم یعنی ظاهرنده
وباطننده برقصور ونقصاننه مطلع دكلم زیرا مؤمنه لایق اولان بودركه ظاهر حالنه ناظر
اولوب احوال درونی صلاحه حمل ایدوب سوء ظن اوزره اولمیه * قطعه * هركرا جامه
پارسابینی * پارسادان ونیك مردانگار * هركراهركیمسه یی دیمكدر حرف رابطه یی ضرورت
وزن ایچون كتورممش (جامه پارسا پارساجامه وصف تركیبی اقسامندندر زاهد وعابد
لباسلی دیمكدر (بینی نك هركرا مفعول اولی وجامه پارسا ثانیسی (پارسادانك مقدم مفعولی
(نیك مرد تركیب مزجیدر اصلنده مردنیك ایدی اضافتله ضرورت وزن ایچون مزج ایلدی
انكارك مقدم مفعولیدر (انكار فعل امر مفرد مخاطبدر انعسال قلوبدن ظن ایله دیمكدر
(محصول بیت) هركیمسه یی كه عابد وزاهد لباسلی كوره سن انی زاهد وعابد بیل وایی آدم
ظن ایله یعنی انی صالح بیل وایی كیمسه در دیو اعتقاد ایله (حاصلی صلحا لباسنده اولانه مادامكه
شریعت مطهره یه مخالف بر حالی معلوم اولمیه حسن ظن لازمدر (مصراع اولك معناسنی
هركیمكه پارساجامه سیله كوره سین دیین اداده قصور ایلمش فتأمل (هر كراراسنی لام جاره
معناسنه طونان غلط ایلمش (جامه اصلنده جامهٔ ایدی همزهٔ اضافتله صكره همزه ضرورت ردشمعی و كافی
وزن ایچون ساقط اولدی دیین بیتك مضموننك یانه اوغرامامش (وانكار انكاشتن وانكاریدندن ردسروری
امر دردیوب وبالكز انكاریدندن مشتقدر دینه اعتراض ایدن كندی معترض واقع اولمش ردسروری
(جامه پارسا خواجه سرا كبیدر وسیلهٔ اضافت اولان همزه محذوفدر دیین مقصود بینه رد كافی
واصل اولمامش منه سنده جامه پارسایه جامه پارسانقدیرنده در دیین بومحلك فارسلرندن رد شمعی
دكلدر * ورندانی كه در نهادش چیست * محتسب را درون خانه چه كار * ور اصلنده
واگردر (ندانی فعل نفی مستقبل (كه حرف بیان (درحرف ظرف (نهادنونك كسریله طبع
وخلقت معناسنه در (محتسب دیار عجمده امر معروف ونهی منكر ایلین محتسبدر اول دخی

ارهدواورع علمادن اولاغندر (راحرف تحصيص درلام جاره معناسنه (درون ايچ معناسنه در (خانه يه اضافتی فی معناسنه در (محصول بيت) واكر پارسا جامه لينك قابندهودرونندهنه وار ايديكن (يعنی خبر دن وشردن نه حال اوزهدر بلمزسك نسنه لازم كلمز (يعنی سكا احوال درونه اطلاع لازم دكل زيرا محتسبك اوايچندهنه ايشی وار (يعنی محتسبك امر معروف ونهی منكر ده وظيفه سی فساد ومنكری ظاهر اولانی اخذ ايلمكدر احوالی مستور اولانه تعرض ايلمكه مرخص دكلدر زيرا فقهايور مثلردر (الفسق الخفی لايسقط العدالة) يعنی بر كيسه كه فسقنی اخفا ايليوب اشاعت ايلميه بز اكا ظالم ديمزز * حكايت * درويشی راديدم كه سر بر آستان كعبه نهاده می ناليدومی كفت ياغفور و يارحيم تو دانی كه از ظلوم وجهول چه آيد كه تراشايد * درويشی (ياحرف وحدت (را ادات مفعول (كه حرف بيان (آستان كعبه لاميه كعبه نك ايشيكی ديمكدر (كعبه مكه شهرنده اولان تكری اويدر (نهاده هاء رسمی حرف ترتبدر قيوب ديمكدر (می ناليد حكايت حال ماضی ايكلردی ديمكدر (می كفت ده بويله در سويلردی ديمكدر (ياحرف ندا (غفور مبالغه ايله اسم فاعلدر غايتله يارلغايجی معناسنه (رحيم بوده مبالغه ايله اسم فاعلدر زياده اسركيجی ديمكدر (ظلوم ده مبالغه ايله ظالم (جهول مبالغه ايله جاهل ديمكدر (چه آيد نه كلور (يعنی نه حاصل اولور ديمكدر (كه حرف بيان (تراسكا ديمكدر (شايد فعل مضارع مفرد غائب بونده ياريه (يعنی لايق اوله معناسنه در (محصول تركيب) بردرويشی كوردم كه باشنی كعبه ايشكينه قيوب ايكلردی وسويلردی ياغفور ويارحيم سن بلورسن كه ظلوم وجهولدن نه كلور ونه حاصل اولور كه سكا لايق اوله يعنی بن سكا لايق طاعت وعبادت كتورمكه قادر دكلم معلوم اوله كه عموما شراح نهاده لفظندنصكره (بودوروی درزمين می ماليد) تركيبنی زياده ايتديلر ليكن كتابك عرضی بوزمشلر زيرا كعبه نك ايشيكی يردن يوقارو آدم بويچه وار يعنی يوكسك واقعدر (پس باشنی ايشيكه قودقدنصكره يوزين يره سورمك هركز متصور دكلدر زيرا مانعه الجمعدر ايكيسی برآنده وبرساعتده اولمق ميسر دكلدر (آستاندن مراد جدار كعبه در ديين راستعلا ايچون اوله يغنی ملاحظه ايلمزمش زيرا جداری اورزه باش قومق سطحنه عروجله ميسر دراول ايسه ممكن دكلدر

رد شراح جميا
عجبا ايكيسی برآنده اولمق
لازمدر للطابع
رد سروری

قدير * قطعه * عذر تقصير خدمت اوردم * كه ندارم بطاعت استظهار * عذرك تقصيره (وتقصيرك خدمته اضافتلری لاميه لردر (وعذر آوردمك مفعوليدر (كه حرف تعليل (بطاعت ندارمك مفعول غير صريحی (استظهار استفعال بابندن مصدر درارقه لنمق معناسنه مفعول صريحی (محصول بيت) يارب سنك ذاتك كه لايق خدمت وعبادت وطاعت كتوره ميوب بلكه خدمتكده واقع اولان قصور ونقصانك عذرينی كتوردم زيرا عبادت وطاعتمه اعتمادم يوق وعمل موجب جنت اولماديغن بلورم پس اعتمادم محض لطف وكرمكه در * عاصيان از كناه توبه كنند * عارفان ازعبادت استغفار * عاصيان الف ونون ادات جمع در مجرمان معناسنه در يعنی كناهكارلر (عارفان الف ونون ادات جمعدر اهل عرفان اولان الله دوستلری ازعبادت تقديری ازتقصير ويا ازنقصان عبادتدر برمضاف تقديريله (محصول بيت) عاصيلر ومجرملر كناهلرندن توبه ايدرلر اما اهل عرفان تقصير ونقصان عبادتلرندن استغفار ايدرلر يعنی عبادتلرنده اولان قصورلرين بلوب عبادتلرين عين معصيت عدايدوب استغفار ايدرلر * عابدان جزای طاعت خواهند وبازركانان بهای بضاعت ومن بنده اميداورده امنه طاعت وبدر يوزه امده امنه بتجارت اصنع بی ماانت اهله ولاتفعل بی ما انا اهله * فارسيجه مذكور درت فقره (وعربيجه ايكی فقره تتمۀ قول درويش در (عابدان الف ونون ادات جمعدر

ومبتدادر(جزآی طاعت لامیه (وخواهندك مفعولی وجملهٔ فعلیه خبرمبتدادر (بازركانان
بونك اصل مفردی بازاره در بازاره مخصوص معناسنه زیرا هاء رسمی بونك كبی یرلرده تخصیص
افاده ایدر (پس الف ونونله جمع اولمق سببیله (هاءرسمی كاف عجمیه یه ابدال ایلدیلر
بازاركان اولدی (زانك فتحیله بعده كثرت استعمال ایله الف حذف اولوب راساكن قلندی بازركان
اولدی (پس بوعبارته تعبیر بومقدار یول بولیجق كثرت استعمال ایله حكم مفرده واروب تكرار
بردخی جمع ایدوب بازركانان دیدیلر(معلوم اوله كه حضرت مولاناجامی سبحة الابرارنام كتابنده
عقد هفتم ده النی وزانك فتحه سنی اثبات ایدوب یاء نسبتله الف ونونی جمع ایلمش (بیت)ایك
بازاره كیان دیده ورند (صدازین حنس بیك جونخرند(وحضرت شیخ بوستانده بازاركان عبارتنی
مقام مفرده ذكر بیورمش (بیت)شهنشه كه بازاركان رابخست)(درخیر برشهر ولشكر ببست)
(امدی بونده بازركان زانك فتحیله اوقمق كرك فتأمل (بضاعت لغتده تجارته برمقدار مال
ارسال ایلمكه دیرلر (مثلا برتاجره برمقدارمال ویروسین كه كندی مالی یانجه سنك مالكی
سنكیچون قوللانه (امابونده مطلقا اسباب ومتاع مراددر (باحرف صله (دربوزه دالك فتحی
ورانك سكونیله جرایلمكه ودیلنمكه دیرلر تحریف ایدوب عوام دروازه دیرلر (اصنع فعل امر مفرد
مذكر مخاطب. افعل معناسنه یعنی اشله (بی باحرف صله ویاءضمیرمتكلم بكادیمكدر(مااسم موصولدر
الذی معناسنه (اصنعك مفعول صریحی و بی غیرصریحی (انت ضمیر مرفوع منفصل محلا
مرفوع مبتداسن دیمكدر(اهل بونده لایق وسزاوار معناسنه دراقظاهر مرفوع خبرمبتدادر
وضمیر مجرور مایه راجعدر وجملهٔ اسمیه نك اعرابدن محلی یوق مانك صله سیدر (لاتفعل
فعل نهی مفرد مذكر مخاطب اشلمه دیمكدر (بی سابق كبیدر (انا اهله انت اهله كبیدر بعض
نسخه ده بی یرینه بنادوشمش بزه دیمكدر (محصول تركیب) عابدلر ایلدكلری عبادتك ثواب
وجزاسین استرلرواول امیدایله طاعت ایدرلر و بازركانلر اسباب ومتاعلرینك بهاسین استرلر
كیسه یه صفت نسنه و یرمزلر امابن عبد عاصی دركاهكه امید خالصله والطف وكرمكه
اعتماد ایله كلدم عبادت وطاعتم یوق كیم مقابلنده عوض جنت وجزای كوثر رجاایدم ودخی
تهی دست مجرد جره ودریوزه یه كلشم بضاعت وسرمایم یوق وتجارته كلدمكه قیمت و بها
استیم بكاسن سكا لایق اولانی اشله كه مغفرت ومرحمتدر كه عاصی بندك سندن انی رجا
ایدروبكا بن لایق ومستحق اولدیغمی اشلمه كه عذاب وعقابدر زیرا سندن لطف واحسان
رجاسیله قپوكه كلشم * بیت * كر كشی و رجرم بخشی روی وسر برآستانم * بنده را
رده سروری
فرمان نباشد هرچه فرمایی برانم * كشی ضم كاف عربیله فعل مضارع مفرد مخاطب
قتل ایدرسك دیمكدر (كشیدندن كشتندن دكل (جرم جیم عربینك ضمی وسكون را ایله
كناه معناسنه در (بخشی فعل مضارع مفرد مخاطبدر بخشیدندن لفظ مشتركدر بغشلامه
عفوایلمك بنده بوندوایكیسنده ده تحمل وار(روی وسرتقدیری رویم وسرمدر (آستانم میمی
معنی جهتنده بوناره مصروفدر(بنده را را حرف تخصیصدر لام جاره معناسنه بنده نك
دیمكدر (فرمان اسمدر بویرق معناسنه (فرمایی فعل مضارع مفرد مخاطب بیورسین دیمكدر
(برحرف استعلا (آن اسم اشارتدرچه یه (میم ضمیرمتكلم (محصول بیت) اكر بنی قتل ایدرسك
كناهلرم ایچون واكركناهلرم بغشلیوب عفو ومغفرت ایدرسك هرنكه ایلرسك یوزم و باشم
آستان كرم واحسانكده در (حاصلی هرنه كیم بكا اشلرسك تسلیم ورضااوزره یم رو كردان
وسركش دكلم بن بندهٔ عاصینك ومجرم قاصینك فرمانی وبویروغی اولماز یعنی هیچ نسنه
سریلمكه مالك وقادر دكلم هرنه كیم سن بیورسك اول بویروغك وامرك اوزرینه یم (حاصلی

هرنه کیم ایدرسك امریکه تابع ومنقادم * قطعه * بردر کعبه سائلی دیدم * که همی کفت ومی
کرستی خوش * برحرف ظرف (در کعبه لامیه (سائلی یاحرف وحدت (که حرف بیان
(هاحرف تأکید (ومی حرف حکایه در ایکی فعلده بله (اصلی کریستیدر رادنصکره یا ایله
یاضرورت وزن ایچون ساقط اولدی (خوش واو رسمیله وخاده روم ضمه ایله بونده مبالغه
معناسنی افاده ایدر محکم اغلردی دیمکدر (محصول بیت) کعبه قپوسنده خدادن سائل
بردرویش کوردم که سویلردی ومحکم اغلردی یعنی جان وکوکلدن در دایله کریه ایدردی
*من نکویم که طاعتم بپذیر * قلم عفو برکناهم کش * باحرف تأکید پذیر باء عجمله فعل امر مفرد
مخاطب قبول ایله دیمکدر (قلم عفو بیانیه (کش کافك فتحیله فعل امر مفرد مخاطبدر چك دیمکدر
(محصول بیت) بو بیت اول ده همی کفتك مقولیدر یعنی یارب بن دیمزمکه عبادت وطاعتم
قبول ایله حاصلی جزا وثوابه مستحق عملم بوقدر یلورم بلکه لطف وفضلکه وعنایت وکرمکه
امید وارم انجق پس عفو وصفح قلمنی کناهمه چك یعنی صحایف سیئاتمدن جرایم صغایر
وکبایریمی اخراج ایله تا کیم مجرمین ایله حشر اولمیایم حاصلی سکا لایق اولمین عملرمدن
کلیا کچ *حکایت* عبدالقادر کیلانی در حرم کعبه روی برحصانهاده همی کفت ای خداوند
بخشای واکر مستوجب عفوبتم در قیامت مرا نابینا برانکیز تادر روی نیکان شرمسار نشوم *
کیلانی یاحرف نسبت (کیلان کاف عجمك کسریله مملکت اسمیدر اصلنده کیلان دورنلدر
معتبر اولان رشت ولاهجاندر عبد القادر کیلانی رشتندر مشایخ عظام واولیاء کرامدن
مناقب شتی وکرامات علیا صاحبی برعزیزدر اولیالراسنده زیاده شهرتی وار (حرم کعبه
لامیه (حصا حاء مهمله نك فتحیله جمع حصاتدر که کعبه حرمنده دوکیلان خرده جاقل طاشلریدر که
فارسیجه سنکریزه دیرلر بوشول خرده طاشلردر که بیرام کونلرنده منادہ اتارلر اول طاشلری
خدام کعبه جمع ایدوب حرمه دوکرلر (نهاده هاحرف تربدرقویوب دیمکدر بوهایی شرحنده
یازمیان معنای ترتیبی بلزایمش ویازوب قومش معناسنی ویرنده کذلك (بخشای فعل امر مفرد ردسروری وشمعی
مخاطب اسرکه دیمکدر (مستوجب عقوبت اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر لایق عقوبت
دیمکدر (نابینا ناحرف نفی یعنی حرف توصیف نفی (بیناصفت مشبهه در (نابینا اعمی دیمکدر
(برحرف تأکید انکیز فعل امر مفرد مخاطبدر انکیزیدندن انکیختندن دکل (تاحرف تعلیل رد ابن سید علی وسروری
(نیکاندن مراد نظر ومواجههٔ نیکاندر (شرمسار میمك سکونیله صفت مشبهه در خجل
معناسنه (نشوم فعل نفی استقبال اولمیام دیمکدر (محصول ترکیب) عبد القادر کیلانی حرم
کعبه ده یوزینی طاش دوکندیسی اوزرینه قویوب سویلردی یعنی مناجات ایدر دیکه یارب
رحمت وعفو ایله واکر عذابه لایق ومستحق ایسم یعنی عقوبت مقرر ایسه باری قیامتده بنی
اعمی حشر ایله تا کیم مقبول قوللرك نظرنده ومواجهه سنده خجل وشرمسار اولمیام * قطعه *
روی برخاك عجز می کویم * هر سحرکه که بادمی آید * روی مقدر نهاده نك مقدم مفعولیدر
تقدیری روی برخاك عجز نهاده می کویم در (هر سحرکه ظرف می کویم در (محصول بیت)
یوزیمی خاك عجز ومذلته قویوب سویلرم هر سحر وقتنده که بادسحر کاه هبوب ایلیه یعنی اسه
* ای که هرکز فرامشت نکنم * هیچت از بنده یادمی آید * ای حرف ندا منادی محذوف
تقدیری ای جانا ندر که حرف رابط صفت (فرامش اصلی فراموشدر واو ضرورت
وزن ایچون حذف اوندی بودادہ ضمارك ماقبلی مفتوح اولمق قاعده اولدیغیچون تاء خطابك ردسروری
ماقبلی مفتوح قلندی حرکت فتح اخف اولدیغیچون دیدیلر عندی سویلمش (هیچت تاضمیر
خطاب تقدیری هیچ تزادر (یاد اکنقدر (محصول بیت) بو بیت میکویمك مقولیدر یعنی

ای جانا نکه بن سنی هرکز فراموش ایدوب اونتمام یعنی هیچ یادمدن کترسین عجبا بو بنده دن سکا هرکز یاد یعنی اکمق کاورمی یعنی عجبا سنده بنده‌کی هیچ یاد ایدوب اکار میسین حاصلی بن سنك هیچ خاطریکه کلورمیم (باد سحردن مراد باد صبادر زیرا عشاق دلفکارك خبرو پیامی وسلام وکلامنی ایصال واظهار شوق وغرامنی جانان قتنده ایلین اودر انکیچون اکا برید عاشقان وپیك مشتاقان دیرلر برید باد صباده دیرلر * حکایت * دزدی در خانهٔ پارسایی درآمد چندان که طلب کرد چیزی نیافت دلتنك شد پارسا را خبر شد کلیمی که برآن خفته بود در ره کذر دزد انداخت تامحروم نکردد * دزدی یا حرف وحدت (در حرف صله (خانهٔ پارسا لامیه (ویا حرف وحدت (درآمد کیردی دیمکدر (دلتنك وتنك دل وصف ترکیبیدر بحضور معناسنه (پارسا رارا ادات مفعول (کلیمی یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (خفته یاتمش واو یومش دیمکدر (ره کذر رانك فتحی وهانك سکونی وکاف عجمنك ضمیله کچد یرینه دیرلر ترکیب مزجیدر (انداخت اتدی دیمکدر (تا حرف تعلیل (نکردد اولمیه و یادونمیه (محصول ترکیب) براوغری برعابدك خانه سنه کیردی برنسنه اوغرلمق ایچون اول قدرکه اوك ایچنده براله جق نسنه ارادی بولمدی بیحضور اولدی عابده خبر اولدی یعنی اوینه اوغری کیردیکی معلومی اولدی برکلیم که اوزرنده یاتمشیدی دزدك کچدینه اتدی تاکیم محروم اولمیه ویا دونمیه * قطعه * شنیدم که مردان راه خدا * دل دشمنان را نکردند تنك * (مردان راه خدا لامیه‌لردر (دل دشمنانده بویله‌در (ونکردندك مفعول اولی (وتنك ثانیسی (محصول بیت) اشتدمکه خدا یولینك مردلری ورجال الله یعنی مردان طریق حق دشمنلرین له دلتنك وپریشان خاطر ایلمدیلر بلکه عدولر ینکده خاطرلرین رعایت ایلدیلر * ترا کی میسر شود این مقام * که بادوستانت خلافست وجنك * ترا سکا دیمکدر (کی قچن دیمکدر وقتدن سؤالدر (که حرف بیان (محصول بیت) سکا قچن میسر اولور بو مقام یعنی دشمنلرك خاطرلرینی رعایت ایلمك مقامی که دوستلرکله جنك وجدال ونزاع وخصومت ایدرسین یعنی سن که دوستلرکه بد معاش و بد زندکانیسین بس دشمنلرکله قچن حسن زندکانی وصفای معاشرت اوزره اولورسین * مودت اهل صفا چه در روی وچه در قفانه چنان که از پست عیب کیرند و پیشت بمیرند * مودت محبت معناسنه‌در (اهله اضافتی واهلك صفایه لامیه‌لردر (نه چنان اویله دکلدر دیمکدر (که حرف بیان (پس آرد معناسنه در(واز بوند ادات ظرفدر(پست تقدیرنده (کیرندك ظرف مکانی (وعیب مفعولی (کیرند فعل مضارع جمع غائب کیرندن طوتارلر دیمکدر (پیش اوك وقت معناسنه‌در (وتاء خطاب ایچوندر (میرند فعل مضارع جمع غائبدر میرندن اوله‌لر (محصول ترکیب) اهل صفا وذوقك محبت ومودتی حضورده وغیبتده یعنی اوکنده وارد کده برابر در متفاوت دکلدر انلرك حالی اویله دکلدرکه اردکده وغیبتکده عیب ونقصانك طوتارلر ویانکده وحضورکده محبت ورأفت اظهار ایدوب یوالکده اولمك دعواسنی ایده‌لر حاصلی حضورکده وغیبتکده صافی درونلردر * بیت * در برابر چوکوسفند سلیم * درقفا همچو کرك مردم خوار * کوسفند قیون (کرك مردم خوار اضافتی بیانیه در (مردم خوار وصف ترکیبیدر آدم ییجی معناسنه (محصول بیت) یعنی اهل صفانك نقضلری برابرکده وحضورکده قیون کبی سلیم وحلیم کوسترلر کندیلرینی اما آردکده وغیبتکده آدم ییجی قورد کبیدر یعنی اهل نفاقك حاللری بویله در اما اهل صفا واصحاب وفاده بوحال یوقدر بلکه ظاهرلری و باطنلری معمور ودرون و بیرونلری طیب وطاهر حضورکده نیجه ایسه غیبتکده همان اویله در اردکجه بردراوواو کیجه بردراو دکلر بلکه اردکده واوککده برابردرلر

* بيت * هركه عيب ديكران پيش تو آورد شمرد * بيكمان عيب تو پيش دكران خواهد برد * عيب دكران لاميه (وآورد وشمردك مقدم مفعولى (وپيش تو لاميه (وايكيسنك ظرف مكانى (عيب تو لاميه ومفعول خواهد برد (پيش دكران لاميه وظرف مكانى برد مصدر معناسنه در (محصول بيت) هر كيمسه كه غيريلرك عيوب ومثالبنى سنك حضوركه كتوروب تعداد ايده يعنى بر بر سويليه بى شك وريب سنك دخى عيوب ونقايصكى غيريلره نقل ايدوب سويليه كرك حاصلى برامز كيمسه لر هر كسى ذم وقدح ايلمه ده در يوز بيك احسان ايلسك فائده ايتمز زيرا بدنهاد در ايلك بلمز بلكه ايلك قتنده برامز اقدر * حكايت * تنى چند از روندكان متفق سياحت بودند وشريك رنج وراحت خواستم كه مرافقت كنم موافقت نكردند * تنى ياحرف وحدت (روندكان روندهنك جمعيدر سياحلر ديمكدر (متفق سياحت اسم فاعلك مفعولنه اضافتيدر (سياحت سينك كسريله مصدر در ضرب بابندن بريوزنده يوريوب كتمكه ديرلر (شريك رنج اضافت فى معناسنه در تقديرى شريك در رنجدر رنجده والمده شريك ديمكدر (راحت رنجه معطوفدر بودند مقدردر (مرافقت مفاعله بابندن مصدردر يولداشلق (موافقتده مفاعله بابندن مصدردر اويمق معناسنه (محصول تركيب) سياحلردن برنيچه كيمسه سياحتده متفق ايديلر يعنى سياحت ايلمكه اتفاق ايلمشلر ايدى و رنج وراحتده شريك اولمشلر ايدى يعنى روز كارك كرم وسردين وراحت ودردين بيله چكلم ديو قول وقرار ايلمشلر ايدى شيخ بيورر ديلدمكه بونلره يولداشلق ايدم يعنى دنيايى بله كزمك مراد ايدندم لكن بوخصوصده بكا موافقت ايلمديلر يعنى يولداشلغه قبول ايلمديلر * كفتم از كرم واخلاق بزركان بديعست روى از مصاحبت مسكينان تافتن وفائده دريغ داشتن كه من در نفس خويش اين قدر قوت وقدرت مى شناسم كه در خدمت مردان يارشاطر باشم نه بارخاطر * اخلاق بزركان لاميه در (بعض نسخه ده كرم اخلاقه مضاف واقعدر (بديع عجيب وغريب معناسنه در بونده بعيد وجور معناسنه در (مصاحبت مسكينان مصدرك مفعولنه اضافتيدر (تافتن اغتده دوندرمك وبوكمك معناسنه در امابونك كبى يرلرده اعراض معناسنه در (فائده داشتنك مفعول اولى (ودريغ ثانيسى (كه حرف تعليل (نفس خويش لاميه خويش واو رسميله كندى معناسنه در (مى شناسم فعل مضارع متكلم وحده اكلارم ديمكدر (كه حرف بيان (خدمت مردان لاميه (يارشاطر بيانيه (يار يولداش (شاطر اياغنه چويك خدمتكار (بارخاطر لاميه (محصول تركيب) حضرت شيخ بيورر رونده لر بنى مرافقته قبول ايلمينجه ديدمكه اولولرك كرملرندن واخلاق حميده لرندن زياده بعيددر مسكينان و فقيرلرك مصاحبتندن اعراض ايلمك وانلردن فائده يى دريغ طوتمق زيرا بن كندى نفسمده وعقلمده بومقدار قوت وقدرت ادراك واحساس ايدرمكه يارانك خدمتنده يارشاطر اولام بارخاطر اولميام حاصلى هر وجهله بندن حظ ايلرسكز اكارم بوقدر اعراض بيورمك * بيت * ان لم اكن راكب المواشى * اسعى لكم حامل الغواشى * ان ولم ايكيسنده حروف جازمه دندر حتى بعض علما مابعدنده كان فعل مضارعده عامل اولمرنده اختلاف ايلديلر كيمى عامل اولان اندر و كيمى لمدر ديدى (اكن اصلنده اكون ايدى جزمله واو دوشدى فعل مضارع متكلم وحده صيغه سيدر اسمى تحتنده متكلم ضميرى انا مستتر وخبرى راكبدر مواشى يه اضافتى اسم فاعلك مفعولنه اضافتيدر (مواشى ماشيه نك جمعيدر بونده بنت طوارى مراددر آت كبى وقاتر كبى (اسعى فعل مضارع متكلم وحده در مجزوم اولمديغندن معلومدركه (اكن ده عامل اولان لمدر ان دكل (لكم اسعى يه متعلقدر (حامل لفظا منصوب حالدر اسعى نك فاعلندن (غواشى يه اضافتى سابق كبيدر (غواشى غاشيه نك

جمعیدر اکرقافله دیرلر (محصول بیت) اکرطواره سوار اولمازسم یعنی سزکله مصاحب
و یاران وراکب وهمعنان اولمغه قابلیت ولیاقتم اولمازسه غاشیه داربکز اولوب خدمتکز ایدرك
کیدرم (یعنی مصاحبکز اولمزسم خدمتکاربکز اولمغه لیاقت واستحقاق اکلرز کندیمز ده
(سعی یوریمکه دیرلر بونده سعی کوشش معناسنه اخذایلین لغتدانی سعی ایلامش * یکی ازان میان ردشمی
کفت ازین که شنیدی دلتنك مدار که درین رو زهادزدی بصورت درو یشان درآمد
وخودرادر سلك صحبت مامنتظم کرد * ازان میان ارالرندن دیمکدر (دل مدارك مفعول اولی
(وتنك ثانیسی (که حرف تعلیل (رو زها روزك جمعیدر کونلردیمکدر (با حرف ظرف
(صورت درو یشان لامیه (خودرا را ادات مفعول (وخود کردك مفعول اولی (ومنتظم
مفعول ثانیسی (درسلك درحرف صله سلك دیزی ودیزی ایپلکی صحبته اضافتی بیانیه ومایه
لامیه در سلك کردك مفعول صریحی (محصول ترکیب) بن مذکور سوزلری سویلیجك
بریسی ارالرندن دیدی بوسوزدنکه ایشتدك کوکلکی تنك طوتمه یعنی تنکدل اولمه وخاطرك
بحضور طوتمه زیراسنی بولداشلغه قبول ایلیوب سنکله موافقت ایلدیکمزك اصلی بودرکه
بوکونلرده براوغری صورت درویشانده بزه داخل اولدی یعنی بزه بولداش اولدی و کندینی
زم صحبتمز دیزیسنه دیزدی یعنی بزله هم صحبت وهم عشرت اولدی * بیت * چه داندمردم که
درجامه کیست * نو یسنده داند که درنامه چیست * مردم اسم جمعدر که فعل جمعه فاعل اولمغه
قابلدر (که حرف بیان (درحرف ظرف (جامه لباس (کیست هاء رسمی یایه تبدیل اولمشدر
(نو یسنده اسم فاعل (که حرف بیان (نامه مکتوبه دیرلر که عرب صحیفه دیر بعض نسخه ده
خامه دوشمش قلم معناسنه (محصول بیت) خلق عالم نه بیلور که لباس ایچنده کیمدر یعنی صالح
وطالح ظاهرا لباسدن معلوم اولماز زیرانیجه صالح وزاهد وعابد تستر حال ایچون عوام
شکلنده کزرونیجه طالح وفاسق وفاجرزی زهاد وعباد وصلحا ایله متلبسدر فسق وفجورینی
اخفا ایچون حاصلی کیمسه نك حالی لباسندن معلوم اولماز نتکه مخفی یازیلان مکتوبك ایچنده
نه وار ایدیکین کاتب بیلور انجق یعنی یازان کاتب بیلور ایچنده نه واروله یوق انجق بهر حال مخفی
کاری خدا بیلور فقط * ازانجا که سلامت حال درویشانست کمان فضولش نبردند ویاری
قبولش کردند * ازآنجا اول مقام ومرتبه دن واول جهتدن (که حرف بیان (سلامت حال
درو یشان لامیه لردر (سلامت حالدن مراد صافی درون وبی غرض وبی علت اولملرندن
کنایتدر (کمان فضول لامیه درظن فاسد ووهم باطل معناسنه در یعنی لباس فقراده اولدیغیچون
انی باطل وفاسد اعتقاد ایلمدیلروانی یاروباوراعتقاد ایدوب موافقته قبول ایلدیلر (محصول ترکیب)
اول مقام ومرتبه دنکه درویشلر صافی درون وپاك ضمیرلردر وهر کسه حسن حالله معتقد
اولدقلری جهتدن اول کیمسه یه یارامز دردیو اعتقاد ایلمدیلر وحقنده سوء ظن ایلمدیلر حاصلی
زی صلحاده اولدیغیچون کندیسنی صالح وعارف اکلادیلر ومصاحبتلرینه انی اختیار ایلدیلر
* مثنوی * ظاهر حال عارفان دلقست * این قدر بس که روی در خلقست * ظاهر حال
لامیه ومبتدا (عارفانه اضافت لامیه عارف بالله دیمکدر (یعنی من عرف نفسه فقد عرف ربه
دیدکلریدر (دلق دالك فتحی ولامك سکونیله فقرا خرقه سی خبر مبتدادر (این ظاهر حال
عارفان دلق اولمغه اشارتدر (قدر مقدار معناسنه در (بس یتر دیمکدر کافی معناسنه (که
حرف بیان (روی بونده ظاهر معناسنه در یعنی غیبته مقابل حضور دیمکدر نتکه مرور
ایلدیکه (چه در روی وچه درقفا) درحرف صله (وباحرف مصاحبت (وخلق معروف
(محصول بیت) بو بیت ماسبقه حکم تعلیلده واقعدر (یعنی یاران مذکوردزدك زی صلحا

ولباس عارفینده اولماسیله اکتفا ایدوب بوادا شلغه قبول ایلدیلر و بونك احوال درونته
اطلاع و باطنی استکشافله مقید اولمدیلر زیرا عارفینك ظاهر حالی خرقهٔ صوفیه‌در وبومقدار
کفایت ایدر ظاهرلرینك خلقله اختلاطنه یعنی ظاهرلری خلقه وباطنلری حقه اولمغه
بومقدار کفایت ایدر زیرا باطنلرینه اطلاع میسر دکل انی خلاق عالم بیلور رانجق (پس
یارانده انك لباس صوفیانه‌سنه اعتبار ایدوب انی عارفیدن ظن ایلدیلر ویاران ومصاحب
ایدندیلر بو بیتی اکلیه‌یوب انواع تصرفات ایلینلر بی فائده تکثیر کلام واطناب مقال ایلمشلرکه
هضمه قابل دکل عفی الله عنهم * درعمل کوش وهرچه خواهی پوش تاج برسرنه وعلم
برد وش * درحرف صله کوشه متعلق (هرچه خواهینك مقدم مفعولیدر ومجموعی پوشك
(نه فعل امر مفرد مخاطبدر قودیمکدر (علم معطوفدر تاجه (وعلمدن مراد دیار عربك وعجمك
دیلنجیلری اوموزینه قویوب انکله جر ایلدکلری علمدر (محصول بیت) عمله سعی وکوشش ایله
وهرنه لباس کیرسك کی یعنی عمل صالحه تقید ایله وهرنه اسه‌ترسك کی‌تك همان حرام اولماسون
حریر والتونلی اسباب کبی کرکسه باشکه پادشاهلر تاجنی قو (یعنی پادشاهانه تاج ولباس کی
کرکسه کدایانه زیرا اوموزه علم قومقدن مراد کدالك ایلمکدر نتکه عرب وعجم کدالرینك
دأبیدر (بوبیتك معناسنده‌ده بعض شراح اولقدر یاره‌لر سویلمشلرکه بالضروره صداع ایراث ایدر
* زاهدی در پلاس پوشی نیست * زاهد پاك باش واطلس پوش * زاهدی یا حرف مصدر
(پلاس لغتده دوه‌نك سمری التنه اور دقلری چولدرکه عربجه حلس دیرلر اما بونك کبی یرلرده
اسکی بسکی لباسدرکه فقرا کیر (پلاس پوش وصف ترکیبیدر خرقه پوش کبی پوشیدندن
بونده کیمك دیمکدر پلاس کیجی دیمکدر (یا حرف مصدردر (زاهد پاك بیانیه (باش فعل امر مفرد
مخاطب (اطلس بونده معهود قوماشدر (پوش فعل امر مفرد مخاطب کی دیمکدر عربجه
البس دیرلر (محصول بیت) زاهدلك اسکی بسکی کیجیلك دکلدر یعنی فقرا خرقه‌لرینی
کیمکلده دکلدر زاهد پاك اول یعنی کرچکدن زاهد وعابد اول دخی اطلس وکمخا
ودیبا وسراسرکی یعنی زهد وتقوی نه لباس فاخرله اولور نه غیرفاخرله (حاصلی صوفیلق
مجرد کهنه پلاس وصوفیانه لباس کیمکله دکلدر بلکه افعالیله معامله در حضرت شیخك
مرادی حرام لباس کیمکه اغرا دکلدر بلکه مرادی لباس فاخر زهد وتقوایه مانع دکل
مادامکه اکا کوکلده تعلق اولمیه (حاصلی افعالکه معاملات درست اولدقدنصکره لباس
فاخر وغیرفاخر برابر اولور نتکه نفحات انسده حضرت مولانا جامی شاه شجاع کرمانیدن
نقل بیورر که صاحب ولایات وکرامات ایکن قوماش کیردی واولاد سلاطیندن ایدی
* ترك دنیا وشهوتست وهوس * پارسایی نه ترك جامه وبس * ترك دنیا مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(شهوت وهوس دنیایه معطوفدر (ترك خبر مقدمدر (پارسایی مؤخر مبتدا (ویا حرف مصدر
(نه حرف نفی (ترك جامه اضافتی سابق کبیدر (وبس واوایله انجق دیمکدر فقط معناسنه
(محصول بیت) زاهد وعابدلك وصوفیلق دنیایی ولذات نفسانی یی وهوا وهوسی ترك ایلمکدر
مجرد لباس فاخر وتبدیل شکل ظاهر ایلمك دکلدر یعنی صوفیلق انجق لباس فاخر کیمامکله
دکلدر (وبس لفظنده‌کی واو ضرورت وزن ایچون کلمشدر دیین بو کلمه‌نك استعمالندن آکاه
دکل ایمش * درکژاغند مرد باید بود * بر مخنث سلاح جنك چه سود * کژاغند وکژاکند
وقزاکند کاف عربك وقافك فتحه‌لریله وزاء معجمله ونونك ماقبلنده کاف معجمله یعنی ایکی
لغتده بیله کاف ثانی عجمیدر اما اولکیسی عربیدر (قزاکندی بعضیلر زاء عربله اوقودیلر
حاصلی اوچنی بیله زرهه وجبه وجوشنه دیرلر (بود مصدر معناسنه‌در (مخنث بونده قورقاق

رد شمعی وکافی

رد سروری وشمعی وکافی

رد سروری وکافی
لفف ونشر طریقیله
سعد

(معناسنه‌در)

معناسنه درنتكه روميلر تحريف ايدوب مخنث ديرايكي نقطه ايله (سلاح جنك لاميه در
(محصول بيت) درع وجبه وجوشن ايچنده مرد بهادر ودلير بي پرواكرك والامخنث
ونامرد ولكه نك اوزرنده آلت حرب وسلاح جنك نه فائده و ير حقندن كلمه نه (قصددن
حصه بودركيم درو يشلر لباسنى كيجك اول لباسك مقتضاسنى و يرمك كرك والا ترك ايلك كرك
*في الجمله روزى تاشب رفته بوديم وشبانكه بپاى حصارى خفته دزد بى توفيق ابريق رفيق
برداشت كه بطهارت مى روم اوخود بغارت مى رفت * في الجمله محصل كلام (روزى يا
حرف وحدت (تاانتهاء غايت ايچوندر (شبانكه اخشام وقتى ديمكدر (صبحكه صباح وقتى
اولديغى كبى (با حرف ظرف (پاى حصار لاميه حصار ديبى ديمكدر (و يا حرف وحدت (خفته
ياتمش واويومش بيننده مشتركدر ينه بوديم مقدردر (دزد بى توفيق بيانيه بى دولت و بدبخت
ديمكدر (ابريق رفيق لاميه يولداشك ابريقنى (برداشت قالدردى ديمكدر (كه حرف بيان
(و يا حرف تعليل (بطهارت با حرف صله طهارته ديمكدر (او ضميرى مذكور دزد بى توفيقه
راجعدر (خودادات تأكيد (بغارت باينه حرف صله (غارت يغما (مى رفق كيدرمش
ديمكدر (محصول تركيب) محصل كلام بركون اخشامه دك كتمش ايدك واخشام وقتى برحصارك
ديبنده ياتمش ايدك دزد بدبخت و بى دولت يارانك برينك ابريقنى قالدر ديكه طهارته كيدرم ديو
اول نامردمكر غارت ويغمايه كيدر ايمش (روزى تاشب برينه روزى وشب يازان معنى جانبنه
ردابن سيد علي وسروري
ناظر دكلمش * بيت * پارسا بين كه خرقه دربر كرد * جامهٔ كعبه راجل خر كرد * پارسايينك
مقدم مفعوليدر (كه حرف بيان و يا حرف رابط صفت (خرقه كردك مفعول صريحى
(ودر برغير صريحى (در حرف صله (و براوست معناسنه اسمدر اوستنه ايلدى ديمكدر
كيمكدن كنايتدر (جامهٔ كعبه لاميه ياء بطنيله (ورا ادات مفعول (جل خر لاميه در كه ياء بطنيله
جامه كردك مفعول اولى وجل خر مفعول ثانيسى (جل اصلنده جيمك ضمى ولامك تشديديله در
ضرورت وزن ايچون تخفيف قلنمشدر معناسى معلوم (محصول بيت) عابد وزاهدى كوركه
خرقهٔ صوفيانى ولباس عارفانى اكنه الدى وكيدى مكه اورتوسنى خره جل ايلدى (يعنى
بويله بد بخت و بد كردار خرقهٔ صوفيانى كيمك همان كعبه اورتوسنى خره جل ايلمكدر
(مصراع اولك معناسنى پارسايى كوركه اوزرنده خرقه ايلدى دين معنايه ايى لباس كيدرمش
* چندان كه ازنظر درو يشان غائب كشت ببرجى برفت ودرجى بدزديد تاروز روشن شدان
رد شمعی
تاريك دل مبلغى راه رفته بود ورفيقان بى كناه خفته بامدادان همه رابقلعه بردند و بزندان
كردند ازان تاريخ ترك صحبت كفتيم وطريق عزلت كرفتيم كه السلامة في الوحدة * ببرجى با
حرف صله برجدن مراد حصار بورجيدر (و يا حرف وحدت بر برجه ديمكدر (برفت
ردابن سيد علي وسروري
وكافي ردابن سيد علي
چيقدى ديمكدر عروج معناسنه (ببرجى از حصار لفظنى متن يازانلر زائد ايلشلر (درج جوهر
حقه سى (و يا حرف وحدت (انجى حقه سنه تخصيص ايلين بلا مخصص ايلمش (بدزديد
اوغورلدى ديمكدر تا انتهاء غايت ايچون الى معناسنه (روز روشن شد صباح اولنجه ديمكدر
بونده شدى مصدر صورتنده شدن يازانلر عجب نه معنى ملاحظه ايلديلر (تاريك دل كوكلى
قرا ديمكدر (تاريك دل برينه آزدرنار يك يازانلر متنى تحريف ايلشلر (مبلغى برخيلى ديمكدر
ردابن سيد علي وسروري
وكافي رد ابن سيد علي
وسروري وكافي
(رفيقان بى كناه بيانيه (خفته ياتمش واو يومش ديمكدر (و بزندان با حرف صله (كردند ايلديلر
يعنى حبس ايلديلر (تاريخ تفعيل بابندن مصدردر وقت تعيين ايلمكه ديرلر تور يخده ديرلر
همزه نك برينه واو ايله ارخ ورخت برمعنايه در برنسه نك وقتنى تعريف وتعيين ايلمكه
ديرلر اما بونده وقت مراد در (ترك صحبت مصدرك مفعولنه اضافتيدر (كفتيم فعل ماضى

متکلم مع الغیر (یعنی یارانله اتفاق ایلدك وسویلشدك دیمکدر (طریق عزلت لامیه
ویا بیانیه (که حرف تعلیل (السلامة زیرا سلامة وحضور فی الوحدة تنهالقده ویالکزلقده در
دیمکدر (محصول ترکیب) اولقدر که درویشلرك نظرندن غائب اولدی یعنی همان که
حضورلرندن ونظرلرندن ناپدا اولدی بر وجه چیقدی وبر جواهر حقه سنی اوغرلادی معلوم
اوله که درج کرچه جواهر حقه سنه دیرلر وخاتونلرك زینت اثوابنه کاظرف اولان نسنه یه ده
دیرلر که رومده اکا قیرجق دیو اطلاق ایدرلر لیکن بونده اهمال اوزره مذکوردر یعنی ایچنده
نه وار ایدوکی معلوم دکل بوده غریب قصه درکیم حصاره نیجه کیردی وحقه طوردیغی یری
نیجه بیلدی بوکتابك بومقامی تردددن خالی دکل روزروشن اولنجه یعنی صباح اغرنجه اول قره
کوکلی خیلی یرکتمشیدی یعنی خیلی مسافه قطع ایلمشیدی وبی کناه اولداشلرکندی حالرنده
غافل یاتمشلر ایدی ایرته سی جمعنی قلعه یه ایلتدیلر وزندانه حبس ایلدیلر اول زماندن بری
برکیمسه ایله هم صحبت اولوب اختلاط ایتمین کسدك وهیچ کیمسه ایله الفت ومرافقت ایلمیلم
دیو قول وقرار ایلدك وخلقدن انقطاع وعزلت طریقنی طوتدق زیرا سلامت وحدتده در
یعنی خلقله مناسبتی والفتی قطع ایلمك حضور وصفایه سببدر حاصلی خلقله اشنالق باش
اغریسیدر ❊ قطعه ❊ چو از قومی یکی بی دانشی کرد ❊ نه که را منزلت مانده مه را ❊ قومی
یا حرف وحدت (بی حرف سلب (دانش اسم مصدر در علم معناسنه بیلش دیمکدر (ویا
حرف مصدر (بی دانشی ناداناق دیمکدر (که کاف عربك کسری وهاء اصلیه ایله
کیمجی دیمکدر (ومه میمك کسری وهاء اصلیه ایله اولو معناسنه در (ورا ادات مفعول (منزلت
بونده قدرو مرتبه دیمکدر (که ومه مانده مفعول اولاری (ومنزلت ثانیسی (محصول بیت)
چونکه برقومدن بریسی ناداناق وجاهلك ایلیه (حاصلی ناشایسته ایش اشلیه اول قومك
نه کبیرینه حرمت ورعایت قالورونه صغیرینه (یعنی بریسنك کناهی جمعنه سرایت ایدر نتکه
تعیین اداراحکایه سنده سابق اولدی ❊ نمی بینی که کاوی در علف زار ❊ بیالاید همه کاوان دهران ❊
(نمی بینی فعل نفی استقبال مفرد مخاطب استفهامی متضمن کورمزمیسین دیمکدر (که حرف بیان
(کاو کاف عجمله صغر دیمکدر عربجه بقر دیرلر (ویا حرف وحدت (علف طوار اوتلایجق
نسنه (زار ادات مدخولنك وفرتنی افاده ایدر کلزار ولاله زار کبی کل لك ولاله لك دیمکدر بونده
علف زار اکنلکه وچایرلکه عامدر (بیالاید فعل مضارع مفرد غائب بولشدررد یمکدر معنای
مطابقیسی بودر معنای لازمیسی انجدرر دیمکدر (همه ادات تأکید (کاوان الف ونون
ادات جمعدر (ده اضافت لامیه در اصلی ده ایدی لیکن بامنزاستعمال زیاده دراصلنده کوی
وکند معناسنه در (ورا ادات تخصیص (محصول بیت) استفهام طریقیله بیورر کورمزمیسنکه
برکاو اکنلکده ویاچایرلقده کوبك جمیع کاوینی که آلوده ایدر یاحقیقتده آلوده ایدر تازه اوتی
چوق یمك سبیله یاانجاز آلوده ایدر یعنی اول برکاوزیان ایلمکله جمیعی یاکوتك یرلرو یاقوبرقلری
کسیلورنتکه نیجه کره مشاهده اولشدر حاصلی زیانکارلغی بریسی ایلر واول سبیله غیریلره
جفا وبلا ایرشور قصه دن حصه بودرکه ارامزدن بریسی قباحت ایلمکله جمعمز زندانه
کیروب نیجه عذاب وعقاب چکدك (که کهتر معناسنه دربلکه اندن مخففدر دیین قتی کهترلك
ایلمش (ماند ماندن مشتقدر دینلر احوال اشتقاقده قتی کرو ده قالمشلر (مه مهتر معناسنه در
بلکه اندن مقصوردر دیین سابقده ایکی وجهله کهترلك ایلمش فتأمل (علف زاری تارلایه
تخصیص ایلینلر تخصیص بلامخصص ایلمشلر اسم مکانی سائر اسم مکانلره قیاس ایدوب معلف دیین
یاکلمشلر زیرا اونك اسم مکانی معلف کاورمیمك کسری وعینك سکونی ولامك فتحیله آری ده

اکرچه بعض کیسه قیرجغی
بویدان معناسنده استعمال
ایدرلر یعنی قوقوجنی
طوراجق یرکرکسه قوطی
اولسون کرکسه حقه
اولسون

یعنی کوچك
ناطابع

رد ابن سید علی
رد ابن سید علی وسروری
رد ابن سید علی وسروری
وکافی ردمر وری وکافی

کاوراصلی اآروی در فتدر (آخورده اتلر اوکنده تکنه شکلنده برنسنه یاپارلر اوتلغی وصمانی
وارپه یی اتك ایچندن ییر (علف زار معناسنه دکلدر ظن ایلدیکی کبی بونك ایچون سید علی زاده
علف زاری مرعا ایله تعبیر ایلمش (بیالاید معنی مطابقسی ترکجه بولاشدرر دیوب معنای لازمسی
رد سروری
اذا آوجفا الدر دینه تعرض ایدن کندی متعرضدر زیرا مقام لزوم ومطابقتدن اعمدر
* کفتم منت خدارا عزو جل که ازفوائد درویشان محروم نماندم اکرچه از صحبت
ایشان وحید شدم وبدین حکایت مستفید کشتم وامثال مرا در همه عمر این نصیحت
بکار اید * که حرف رابط صفت (ویا حرف بیان (فوائد فائده نك جمعیدر (درویشانه اضافت
لامیه در (صحبت ایشان لامیه در (وحید یالکز دیمکدر تنها معناسنه بعض نسخه ده وحید
یرینه فرید دوشمر (مستفید اسم فاعلدر استفعال بابندن فائده آلیجی دیمکدر (امثال مثلك
جمعیدر بکدش دیمکدر (مرایه اضافت لامیه در (ورا ادات تخصیص بنم کبی سیاحلرك (همه
ادات تأکید عمری تأکید ایدر (باحرف صله (امثال مرا آیدك مفعول صریحی (وبکار
غیر صریحی (ودرهمه عمر ظرف زمانی (محصول ترکیب) اول درویشدن بوسوزی ایشیدنجه
دیدم شکر اللهه که درویشلرك ملاقاتی برکتندن محروم قالمادم بلکه فوائد عظیمه لرندن فائده مند
اولدم اکرچه شرف مصاحبتلرندن وسعادت مرافقتلرندن تنها دوشدم یعنی کرچه سزکله
مصاحب ومرافق اولمدم اما سزدن منتفع اولدم حاصلی بواشتدیکم حکایتله بکا چوق
فائده حاصل اولدی وبونصیحت بنم کبیلرك تمام عمرنده ایشنه کلور یعنی بونصیحتی
رد ابن سید علی وسروری وکافی
ایشیدن کال مرتبه متنصح اولور وبدین حکایت اولنده واو برنده اما یازان جمیع نسخه لره
مخالف یازمشلر * مثنوی * یك ناتراشیده در مجلسی * برنجد دل هوشمندان بسی * یك یا حرف
مصاحبت سببیتی متضمن (نا حرف نفی (تراشیده لغتده یونلمش (وناتراشیده یونلمادق دیمکدر
(حاصلی ناسازوناهموار دن کنایه در (مجلسی یا حرف وحدت در (برنجد با حرف تأکید
(رنجد فعل مضارع مفرد غائب بونده فعل لازمدر اما متعدیده کلور (دل فاعلی (هوشمندانه
اضافت لامیه در عاقلان دیمکدر (بسی باء اصلیه ایله چوق دیمکدر (محصول بیت) برمجلسده
برناساز وناهموار کیمسه سببیله عقلا وفضلانك کوکللری چوق رنجیده اولوب خاطرلری
رد سروری وشمعی
زیاده پریشان اولور بسی لفظنی هوشمندانه قید ظن ایلین بی هوش ایمش * اکر برکه پر کنند
ازکلاب * سکی دروی افتد کند منجلاب * برکه بانك ضمی ورانك سکونیله کوله دیرلر
وعربجه حوض وغدیر دیرلر (سکی یا حرف وحدت وی ضمیری برکه یه راجعدر کلاب ایله
پراولمق اعتباریله (افتد معنای شرطی متضمن فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده سکه
رد شمعی
راجع ضمیردر (کند فعل مضارع مفرد غائب (کنیدندن مشتق فاعلی تحتنده سکه راجع
ضمیر در (کردیدندن دیین خطا ایلمش (منجلاب میمك وجیمك ضمه لریله وسکون نونله
رد شمعی
مردار وناپاك صویه دیرلر (محصول بیت) اکر برحوضی کلابدن پر ایلسلر برایت ایچنه
دوشرسه مردار ایدر قصه دن حصه بودر که بریارامز نیجه ایلك آدینی یارامز ایدر (برکه به
متصل اولان همزه وحدت ایچوندر دیین اسکی خطاسی ازوره مصر اولمش * حکایت *

زاهدی مهمان پادشاهی بود چون برسفره بنشستند کمترازان خورد که ارادت اوبود وچون
بنماز برخاستند بیشترازان کرد که عادت اوبود تاظن صلاحیت در حق اوزیادت کنند *
زاهدی یا حرف وحدت (مهمان میمك کسری وهانك سکونیله قونق معناسنه در (پادشاهه
اضافت لامیه در (ویا حرف وحدت (بود ادات زمانیه ویا فعل ماضی (چون حرف تعلیل
(بر حرف استعلا سفره اوستنده بیمك یدکاری نسنه (بنشستند با حرف تأکید (نشستند فعل ماضی

جمع غائب اوتوردیلر دیمکدر (کمترکم اکسك (وتر ادات تفضیل اکسکرك دیمکدر (خورد فعل ماضی مفرد غائب یبدی دیمکدر (که حرف بیان (ارادت افعال بابندن مصدردر دیلك معناسنه (اوضمیرینه اضافت لامیه در (بنماز با حرف صله (برخاستند قالقدیلر برخاستندن مشتقدر اوروطورمق معناسنه (بیش باء عربك کسریله زیاده دیمکدر (وتر ادات تفضیل زیاده رك دیمکدر (که حرف بیان (عادت اولامیه (تاحرف تعلیل (ظن صلاحیت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (صلاحیت یاسی مخففدر مشدد یازان خفت ایلمش (حق اولامیه (زیادت بونك کبی تاار عریده کردیازیلور اماعجم اوزون یازار (محصول ترکیب) برزاهد بر پادشاهك قونغی ایدی ویاقونغی اولدی چونکه سفره یه اوتوردیلر اشتهاسی اولدیغی دکلو یمدی یعنی استدیکی دکلو یمدی بلکه استدیکندن اکسکرك یدی حاصلی قرنی طیورمیوب اچ قالدی وچونکه نمازه قالقدیلر نمازی عادتندن زیاده قیلدی یعنی معتاد اولان وظیفه سندن زیاده رك قیلدی بونجه ریایی خلق انك حقنده زهد وصلاح وریاضت وپرهیز اعتقادینی زیاده ایلیه لر دیو ایدردی * بیت * ترسم نرسی بکعبه ای اعرابی * کین ره که تو میروی بترکستانست * (ترسم فعل مضارع متکلم وحده در (ترسیدندن قورقرم دیمکدر (نرسی فعل مضارع منفی یعنی نفی مستقبل (با حرف صله (کعبه خانهٔ خدا (اعراب صحرالرده و بروبیابانده قوزو کوچر بر طائفه در حاصلی اسم جنسدر عربك جمعی دکلدر یاسی حرف نسبتدر (کین که حرف تعلیل (واین اسم اشارتدر ره (که حرف بیان (می روی فعل مضارع مفرد مخاطب کیدرسین دیمکدر (با حرف صله ترکستان جیحون ایرمغندن اکاریسنه ترکستان دیرلر (محصول بیت) ای اعرابی قورقرین که کعبهٔ مقصوده واصل اولمیه سین حاصل کلام مرادك کعبه سنه وصول بولمیه سین زیرا بو یول که سن کیدرسین سنی ترکستانه ایلدر یعنی مراد که سنی ایصال ایلمز حاصلی زاهد رزق وریایله حقه واصل اولیماز بلکه کتدکجه بعدی ارتار و کندینه جاننه ایلدیکی جفا قالور وانجق یعنی حطب دوزخ اولور ایلدیکی ریا سبیله * چون بمقام خویش بازامد سفره خواست تاتناول کند پسری داشت صاحب فراست کفت ای پدر در دعوت سلطان چیزی نه خوردی کفت در نظر ایشان چیزی نخوردم که بکار اید کفت نماز راهم قضا کن که چیزی نکردی که بکار اید * تاحرف تعلیل (تناول اکل طعام معناسنه در (پسری یا حرف وحدت (صاحب فراست اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (فراست بونده زکاوت وطبیعت معناسنه در (دعوت سلطان مصدرك فاعلنه اضافتیدر (چیزی یا حرف وحدت (نخوردی فعل مضارع مفرد مخاطب معنای استفهامی متضمن یمدکمی دیمکدر (نظر ایشان لامیه (که حرف بیان (کفت پسر دیدی (محصول ترکیب) چونکه زاهد مرایی دعوت سلطاندن ینه کندی مقامنه کلدی سفره دلدیکه طعام اکل ایلیه برصاحب فراست وزکاوت فرزندی وار ایدی دیدی ای پدر پادشاه دعوت وضیافتنده برنسنه یمدکمی زاهد ددیکه انلرك نظرنده برنسنه یمدم که کفایت ایلیه حاصلی اکابر واعیان نظرنده طویجه نسنه یمدم بلکه اچ قالدم پسر دیدی که نمازیده قضا ایله زیرا برنسنه ایلمدك که کفرته یارایه (یعنی ظاهر بودر که اکل طعامده ایلدیکك ریایی ادای صلوتدده ایلمش سین ابمدی انی ده قضا ایله که انده ایلدیکك ریایله قلدیغك نماز حقه یارامز * قطعه * ای هنرها نهاده بر کف دست * عیبها برکرفته زیرا بغل * ای حرف ندا (مناداسی مقدر (هنر صنعته وصنعتده مهارته دیرلر حاصلی شخصی مقبول ایلین نسنه (عریده منقبت دیرلر (وها ادات جمعدر (نهاده هاء رسمی بونك کبی یرلرده حرف ترتب اولور (معناسی قویوب دیمکدر (کف دست لامیه در الك اباسی دیمکدر (هنرها نهاده نك مفعول صریحی (و برکف

زدشمی
کردیازیان تایه تای مربوطه
دیرلر واوزون یازیلنه مطوله
دیرلر سنه

غير صريحى (عيبها بركرفته نك مفعول اولى (زير بغل لاميه ومفعول ثانيسى (زير الت
معناسنه در جهات سته دندر عربيده تحت ديرلر (بغل قولتق در عربيده ابط ديرلر
همزه نك وبانك كسره لريله سكون باالله ده لغتدر (محصول بيت) اى هنرلريكى الك اياسنه
قويوب عيبلرينى قولتوغك التنه الوب كزاين كيسه (كيسه معناده منادادر يعنى اى هنرلريكى
اظهار ايدوب عيبلريكى ستر ايدن كيسه * تاچه خواهى خريدن اى مغرور * روزدرماندكى
بسيم دغل * تا حرف تعجب در عجبا معناسنه (خواهى فعل مضارع مفرد مخاطب ديلرسين
ديمكدر (خريدن خاورانك كسره لريله مصدردر صاتون الق معناسنه (اى حرف ندا منادى
محذوف تقديرى اى مرد مغروردر (مغرور بونده غافل معناسنه در (روزدر ماندكى لاميه در
كاف عجم هارسيدن بدلدر (ويا حرف مصدر روز عجز ديمكدر (باحرف مقابله (سيم دغل
بيانيه (دغل قلب وفاسد وكچمز اقچه ناسره معناسنه (محصول بيت) مغروره خطاب ايدوب
بيورر عجبا نه السك كرك اى مغرور يعنى نه صاتون السك كرك عجز كوننده قلب كومش ايله
حاصلى ريايله اولان عمل فاسد وكاسددر ومردود ومطروددر پس خداقتنده حيز اعتبارده
دكلدر كه مقابلنده ثواب وجزا ميسر اوله يعنى ريايله اولان عمله خداى تعالى الدانماز ايمدى
بويله عمله اعتماد ايدوب جنت اميد ايله ❊ حكايت ❊ يادداره كه درعهد طفوليت متعبد بودم
وشب خيز ومولع زهدو پرهيز * يادداره خاطرمده در ديمكدر (كه حرف بيان (عهد بونده زمان
معناسنه دراضافتى لاميه در (طفوليت صباوت يعنى اوغلنجقلق زمانى ديمكدر (متعبد
اسم فاعلدر تفعل بابندن عبادتله مقيد اولیجی ديمكدر (شب خيز كيجه قالقيجى يعنى متهجد
(ومولع افعال بابندن اسم مفعولدر حريص معناسنه بومعناده بولغت اسم مفعول وزنى اوزره
مستعملدر (زهد و پرهيز عطف تفسيرى شكليدر (محصول تركيب) هنوز يادمده در
فراموش ايلمامشم كه صباوت زماننده متعبد ومتزهد ايدم يعنى عبادت وطاعته مشغول ايدم
و كيجه تهجد قالقيجى وزهدو پرهيزه حريص حاصلى ايشيم صوفيجه سنه ايدى * شبى درخدمت
پدر نشسته بودم وهمه شب ديده بهم نبسته ومصحف عزيز در كنار كرفته وطائفهٔ كردما خفته
پدر را كفتم ازينان يكى سر برنمى دارد كه دوكانه بكذارد چنان خفته اند كه كويى مرده اند
كفت جان پدر تو نيز اكر بخفتى به كه در پوستين خلق افتى * شبى درخدمت پدر ياه وحدتله
بر كيجه پدرك خدمتنده ديمكدر (ديده بونده كوزدر (بهم برى برينه (نبسته بغلمادم معناى
لازمى كوز يوممادم ديمكدر حاصلى ترك نومدن كنايه در (دركنار قوجاقده ديمكدر (كرفته
طوتمشيدم يوسبجلرك جمعنده بودم لفظى مقدردر (وطائفهٔ يا حرف وحدت وهمزه حرف
توسل (كرد بونده اطراف معناسنه در (مايه اضافتى لاميه در (خفته بونده اويومش ديمكدر
(پدررا را حرف صله (ازينان بونلردن يعنى اطرافمزده يتانلردن (سر برنمى دارد باشن قالدرمز
(دوكانه ايكى ركعت ديمكدر (بكذارد اداايليه (چنان انجلاين (كه حرف بيان (كويى
فعل مضارع مفرد مخاطب (كفت پدر ديدى (جان پدر منادى حرف ندا محذوفدر (نيز دخى
ديمكدر (بخفتى با حرف تأكيد (وخفتى فعل ماضى مفرد مخاطب فعل شرط واقعدر (به كه
حرف بيان (پوستين لغتده كورك در اما اصطلاحده مساوى وغيبت معناسنه در (افتى
فعل مضارع مفرد مخاطب جزاء شرط واقعدر (محصول تركيب) بركيجه پدر عزيزمك
حضور شريفنده اوتوردم ايدى يعنى احياء ليل ايلدم ديمكدر (معلوم اوله كه حضرت شيخك
مناقبنده يازمشلردر (كه پير نظر حضرت شيخ سعدى سلطان العاشقين شيخ روزبهان است
كويند پدر حضرت شيخ سعدى يعنى شيخ عبدالله خادم حضرت شيخ بوده است وچون

دوكانه ايكى ركعت نمازدن
كنايه درتكه بعض نسخه لرده
دو ركعت واقعدر
منه

حضرت شیخ سعدی متولد شده بخدمت شیخ آورده وحضرت نظر فرموده اندوفرموده اند که
عشق رابخش کردیم بدوهم نصیبی دادیم (امام شداوشیخ شهاب الدین سهروردیست
قدس الله ارواحهم (وتمام کیجه صباحه دك کوزم یومادم واوقویوزین کورمدم ومصحف
شریفی المدن قومایوب تلاوت ایدردم حاصلی صباحه دك یانمده ایدی و بر بلوك طائفه یعنی
اوجاعتی اطرافزده خواب غفلتده یاتوب اویورلردی پدرمه دیدم بونلردن بریسی باشین
قالدرمز ایکی رکعت نماز ادا ایلیه شویله اویقولر کویاکه اولمشلردر (یعنی خواب غفلته
شویله مستغرقلردر کویاکه موتادر (پدر بوسوزی بندن ایشیدیجك دیدی ای جان پدر
سنده اکر اویویایدك چوق یك ایدیکه خلقك غیبت و مساو یسین ایلیه سین یعنی خلقك
معایب ومثالبن سویلمکدن اویومغك یکیدی زیرا انلر اکرچه خواب غفلته مستغرقلردر
وعبادتده مقصرلردر لیکن اول حیثده کسب معصیتدن خالی وسالملردر اماسن اکرچه
عبادت وطاعتده سین لیکن غیبت ومساوی سببیله ضایع یره زحمت چکرسین که بونك سببیله
عملك مبرور دکل * قطعه * نبیند مدعی جز خویشتن را * که دارد پردهٔ پندار در پیش * نبیند
فعل نفی مستقبل مفرد غائب (مدعی افتعال بابندن اسم فاعلدر یلان یره برنسنه دعوی ایدن
بونده مراد خودبین وخودپسندر (جز غیری (خویشتن خاده روم کسره ایله وواو رسمی ایله
کندی دیمکدر (ورا ادات مفعول (که حرف تعلیل (پردهٔ پندار بیانیه (پندار ظن معناسندر
(محصول بیت) خود بین مدعی دنیاده کندندن غیری یی کورمز یعنی همان کندی طاعت
وعبادتنی کورر انجق زیرا اوکنده زعم وپندار وعجب واستکبار پردهسی غیریلری کورمکه
مانعدر وحاللرینه اطلاعی دافع * کرش چشم خدا بینی ببخشند * نبیند هیچ کس عاجزتر
ازخویش * کرش کرحرف شرط وضمیر مدعی یه راجعدر (چشم خدابین بیانیه (خدابین
وصف ترکیبیدر خدادن غیری یی فانیٔ مطلق کورن کوز دیمکدر (ویاحرف مصدر (ببخشند
فعل مستقبل جمع غائب بغشلیه لر دیمکدر (نبیند فعل نفی مستقبل مفرد غائب کورمز دیمکدر
(هیچ کس مفعول اول صریحی (عاجزتر مفعول ثانیٔ صریحی (ازخویش مفعول غیرصریحی
(محصول بیت) اکر مدعی یه جناب کبریادن عنایت و هدایت اولوب چشم خداپین عطا
ایلسه لر حقایق اشیایی کماهی کورمکه وبلمکه موفق اولوب خلق عالمده کندیدن عاجزرك
وحقیررك هیچ برکیمسه کورمزدی وکندی حالین بلوب اصلا انانیت ووجوددن لاف اورمزدی
حاصلی زبان بریده قالوردی وهیچ کیمسه یه دخل وتعرض ایلمزدی بو بیتده نسخه لر مختلفدر
لیکن اصح نسخه یاز دیغمزدر * حکایت * بزرکی رادر محفلی همی ستودند ودر اوصاف جمیلش
مبالغه می نمودند سر برآورد و کفت من آنم که من دانم * بزرکی یاحرف وحدت (ورا ادات مفعول
(محفل اسم مکاندر مجمع معناسنه زیرا حفل کثرت معناسنه در ضرب بابندن (ویاحرف وحدت
(هاحرف تأکید (ومی حکایت حال ماضی افاده ایدر (ستودند فعل ماضی جمع غائب
اوکرلردی دیمکدر یعنی مدح ایدرلردی (اوصاف جمیل بیانیه (سر برآورد باشین قالدردی یعنی
محفلده حاضر ایدی مذکور اوصاف ومدحاتی ایشیدیجك باشین قالدردی ودیدی (من آنم
بن اول کیمسه یم (که حرف بیان (من دانم بن بیلورم (محصول ترکیب) براولو کیمسه یی مواجهه
برمجمعده اوکوب مدح ایدرلردی واوصاف جمیلنده واخلاق حمیدنده مبالغه کوسترلردی مذکور
عزیز مبالغه لری ایشیدنجه باشنی قالدردی ودیدی بن اول کسم که بن بلورم یعنی سز بنم حقمده
هرنقدر که مبالغه ایدرسکز فائدهسی یوقدر زیرا اوزحالی بن سزدن اییی بلورم سزبیور دیغکز
مبالغه در بنم حقمده بنده انلردن نسنه یوقدر * بیت * کفیت اذی یامن تعد محاسنی

مدعی لفظنده یالکز شارحك ذکر ایتدیکی اشبو معنایه منحصر دکلدر قتدبر للطابع

علانیتی هذا ولم تدر باطنی * کفیت فعل ماضی مفرد مذکر مخاطب ضرب بابنك ناقص یائیسندن
مبنی للمفعول بنده وکافیسین دیمکدر (اذی مصدر در اذی یأذی دن حسب بابندن
مهموز الفاء معتل اللام جفا معناسنه در بونده تمیز لکله منصوبدر کفیت فاعلندن (یاحرف
ندا (من اسم موصول منادی (تعد فعل مضارع مذکر مخاطب فاعلی تحتنده انت مستتر
(محاسن حسنك جمعیدر خلاف قیاس اوزره مساجد وزنی اوزرینه مفعول تعددر وجملهٔ
فعلیه‌نك اعرابدن محلی یوق موصولك صله سیدر ویاضمیر متکلم محلا مجرور مضاف الیه
محاسندر (تعدیی یایله یازوب تایله یازانلر خلاف ظاهره حمل ایتمشلر دیین خلاف ظاهره ذاهب
اولمشلر (نتکه یامن بداجمالك دن ظاهردر (علانیه اشکاره دیمکدر (ویاضمیر متکلم محلا مجرور ردسروری
مضاف الیه‌در (وعلانیه محلا مرفوع مقدم خبر ویامبتدا (هذا مؤخر مبتدا ویاخبر مبتدا
(ولم تدر فعل جحد مطلق لم ترم کبی دری یدری دن ضرب بابنك ناقص یائیسند بنادك
دیمکدر مصدری درایت کلور (باطن فاعل وزنی اوزره کزلی دیمکدر لم تدرینك مفعولیدر
(ویاضمیر متکلم محلا مجرور مضاف الیه (محصول بیت) ای بنم محاسن وهنرلریمی یوزیمه
قرشو بربر ذکر وتعداد ایدن وقرشمده مدح وثنا واوصاف جمیله مه مشغول اولان بوجهتدن
بکا جفا واذا ایلمکده کافیسین زیرا بونك ورامنده قباحت وارکه نفسمه عجب وغرور ویررکه
حق دن دور وطریق استقامتدن مهجور اولمامه باعث اولور علی کل حال بکا بوجهتدن ضرر
کلی مترتبدر وبوسنك سویلدیکك بنم ظاهر حالمدر ومطلع اولدیغك بنم اشکاره وضعمدر
اما باطنمی بیلمدك وبیلمزسین زیرا خلقك احوال باطننه خلاق مطلع وعالمدر انجق * قطعه *
شخصم بچشم عالمیان خوب منظرست * وزخبث باطنم سر خجلت فتاده پیش * شخصمدن
مراد نظره کلن وجودیدر (باحرف صله (چشم عالمیان لامیه (یاحرف نسبت (والف ونون
ادات جمع عالمه منسوب خلقك کوزینه دیمکدر (منظر اسم مکاندر نظرکاه معناسنه (خبث
باطن لامیه (خبث خانك ضمی وبانك سکونیله مصدردر مراداراق معناسنه (میم متکلم معناده
خجلته مقیددر (سر خجلت بیانیه (ویامیم پیشه مقیددر پیشم تقدیرنده (ویابو میم قرینه سیله
پیشه برمیم تقدیر اولنه (محصول بیت) بنم وجودم وشخصم خلق عالمك کوزینه خوب
سیران کاهدر یعنی ظاهرم نظرلرینه خوب کورینور اما باطنم خباثتندن ودرونم قباحتندن
شرمندەلك باشنی قالدروب کیمسه یوزینه بقامم بلکه خجالتمدن باشم اوکمه دوشمش (سر خجلت
اضافتی مجازیدر زیرا خجالتك باشی واباغی اولمز مقصود خجالتدن باشم اوکمه دوشمش دیمکدر
نتکم اوتانان کیمسه خجالتدن باشنی اوکنه صارقیدر * طاوس رابنقش ونکاری که هست خلق *
تحسین کنند واوخجل از پای زشت خویش * طاوس معروف حیواندر (ورا حرف صله
(باحرف مصاحبت سببیتی متضمن (نقش ونکار عطف تفسیری (ویاحرف وحدت نوعیه
(که حرف رابط صفت (خلق مصراع ثانی یه مرهوندر (کنندك طاوس مفعول اول
صریحی (وتحسین ثانیسی وبنقش غیر صریحی اوضمیری طاوسه راجعدر (خجل صفت
مشبهدر اوتانغن معناسنه (پای زشت بیانیه (وخویشه اضافتی لامیه‌در (محصول بیت)
طاوسه بردر اونقش ونکاری سببیله که انده واردر خلق تحسین ایدرلر امااول کندی زشت اباغندن اطرامدحده مبالغه‌یه‌درلر شد
شرمسار در قصه دن حصه بودر کیم ممدوح عزیز بیوررکه بنم علم ومعرفت وکمالله ارامته
وپیرآسته اولدیغم ظاهراسکا خوش کلور وبنی زیاده مدح واطرا ایدرسین اما بنم باطنم
ظاهرمه اویماز پس اول جهتدن زیاده شرمنده‌یم حاصلی عیوب درونمدن زیاده محجوبم که
ظاهریمه اویماز * حکایت * یکی از صلحای جبل لبنان که مقامات اودر دیار عرب مذکور

بودو کرامات اومشهور * صلحای جبل لبنان (صلحانك جبله اضافتی لامیه در (ولبنانه بیانیه
لبنان طرابلسله شام بیننده بر طاغك اسمیدر عثمان وزنی اوزره (که حرف رابط صفت
مقاماتدن بونده مراتب مراددر که طریق مشایخده مستعملدر (محصول ترکیب) جبل لبنان
صلحاسندن بریسی که دیار عربده مقامات ومراتبی مذکور وکراماتی مشهور ایدی * بجامع
دمشق درامد وبر کنار برکهٔ کلاسه طهارت می کرد پایش بلغزید و بحوض در افتاد وبمشقت
بسیار ازانجا خلاص یافت چون ازنماز بپرداختند یکی از اصحاب گفت مرا مشکلی هست شیخ گفت آن
چیست گفت یاد دارم که برروی دریای مغرب می رفتی وقدمت تر نمی شد وامروز درین یك
قامت آب ازهلاکت چیزی نمانده بود درین چه حکمتست * باحرف صله (جامع دمشق
لامیه در مراد جامع بنی امیه در کیم اصلنده کلیسا ایمش صکره معاویه زماننده نصف شرقیسنی
صحابه نصارادن الوب مسجد ایدرلر الآن محرابلری طورر واول محربه محراب صحابه دیرلر
صکره ولید بن عبدالملك نصارایه بعض کنیسه ویروب واول نصفی دخی الوب مجموعنی براولو
جامع ایلدی پس مذکور جامع شریفی ترمیم و تطیین ایلدکده کرچ جامعك قربنده دیوار
جامعه متصل یرده ییلغورمش یعنی جمع اولورمش آنکیچون اول یره کلاسه دیدیلر مبالغه
صیغه‌سی اوزره ارض کلاسهٔ تقدیرنده زیرا کلس کرجه وآلچی‌یه دیرلر صکره نور الدین
محمود بن زنکی مذکور کلاسه‌ده سنه خمس وخمسین وخمسمائه‌ده بر مدرسه بنیاد ایلدی واول
مدرسه‌نك اسمی الآن کلاسه‌در ارض کلاسه‌ده مبنی اولدیغیچون ائمهٔ شافعیه‌یه مشروطدر
(امابوز مانده‌انده بانی بناسندن نام ونشان بوقدر زیراسنه سبعین وخمسمائه‌ده آتشه یاندی
اکا متصل جامع شریفك برمناره سیله که اکا مأذنة العروس دیرلر پس نیچه زمان بویله قالدی
صکره سلطان صلاح الدین شامه پادشاه اولدقده بناسنه امر بیوردی لیکن حجرلرینی شویله
کوچك ایلدیلر که برآدمدن غیری صغماز (ایمدی مذکور برکه مذکور کلاسه‌نك اورته‌سنده در
جامع شریفه چقار بزکوچك قپیسنك قرشوسنده ودرکلکی بربوچق آدم بوینجه وارپس
جامع بنی امیه دیدکاری نصارادن اول الوب جامع ایدن انلر اولدیغیچوندر (برکنار برکهٔ کلاسه
برکهٔ کلاسه‌نك کنارنده دیمکدر کناری قتنده دیمك دکلدر (طهارت می کرد طهارت ایدردی
(پایش شین ضمیر صالحه راجعدر (بلغزید باء تأکید ایله طیرندی دیمکدر فعل ماضی مفرد غائبدر
لغزیدندن (باحرف صله (حوضدن مراد مذکور برکه‌در (با حرف مصاحبت (مشقت بسیار
مصدرك فاعلنه اضافتیدر (چون حرف تعلیل (ازنماز نمازدن دیمکدر (بپرداختند باء
تأکید ایله فارغ وخالی اولدیلر (یکی از اصحاب مریدلردن بری (گفت دیدی یعنی صوردی
(مرا بنم دیمکدر (مشکلی یاحرف وحدت (شیخ گفت دیدی (آن اشارتدر مشکله (گفت
مرید دیدی (یاددارم خاطرمده‌در که (یك قامت آب برآدم بویی صو دیمکدر بعض نسخه‌ده
قامت برینه قله واقعدر قافك ضمی ولامك تشدیدیله بریبوك دستی‌یه دیرلر که ایکیوز اللی بطمان صو
اله بونده صوبك قلتدن کنایه‌در (هلاکت تا ضمیر خطابدر (ازهلاکت چیزی نمانده بودك
معناسی غیرازهلاکت تقدیرایدن معنایی هلاك ایلمش وکلی هلاکك بولدی واندن بر جزء
وبرپاره اصلا قالمدی دیبن عجب معنی تصویر ایلمش (محصول ترکیب) مذکور صالح جامع دمشقده
یعنی جامع بنی امیه‌یه داخل اولدی وکلاسه حوضنك کنارنده ابدست الوردی اللهك حکمتیله
ایاغی طیرندی وحوضه دوشدی وچوق مشقت ومحنتله بوغلمقدن کوجله خلاص بولدی
چونکه نمازدن فارغ اولدیلر عزیزك مریدلرندن بریسی عزیزه خطاب ایدوب بیوردی بنم
برمشکلم وارشیخ بیور دیدکه اول مشکل ندر مرید دیدیکه یادمده درکه سن دریای مغرب

مطا———

کاس کاف عربك کسری وسکون لامله کرجه وآلچی‌یه دیرلر ***

رد شمعی
ترکیده طیرندی سورچدی

دیمکدر للطابع
رد ابن سید علی
وسروری

یوزنده کیدردك واباغك یاش اولمازدی یعنی اصلا نمزدی وبو کون برآدم بوبی صوده هلاك ککدن
نسنه قالمامشیدی حاصلی غرق اوله یازدك * سر بجیب تفکر فروبرد وپس ازأمل بسیار
سر برآوردو کفت نشنیده نشنیده * همزه سنی خطاب ایچون طونان بونی کیمسه دن نه کورمش ردشعی
ونه ایشتمش * که سید عالم محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم کفت (لی مع الله وقت لایسعنی
فیه ملك مقرب ولانبی مرسل) ونه کفت علی الدوام * باحرف صله (جیب جیمك فتحیله یقه یه
دیرلر تفکره اضافتی بیانیه در (فروبرد بحسب لغت اشاغه ایلندی دیمکدر اما استعمالده
ایندیردی دیمکدر مراد فکره طالدی دیمکدر (تأمل بسیار بیانیه (سر برآورداولکی (سرفرو
بردك مفعول صریحیدر (وبجیب غیرصریحیدر (وایکنجی (سر برآوردك مفعولی (لام
حرف جر (و یاضمیر متکلم محلا مجرور لامله متعلقدر مقدر حاصل کلمه سنه (که مقدم خبریدر
مؤخر مبتدانك که وقت در (مع میمك وعینك فتحه لریله زمان مصاحبت ومقارنتك ومکانلرینك
اسمیدر محلنه کوره اضافت وظرفیته ملازم مذکور حاصله متعلق جلاله اضافتله مجروردر
تقدیر کلام خدا ایله بنم بروقتم واردر دیمکدر (لایسعنی فعل نفی استقبال مفرد مذکور غائب حسب
بابندن اصلی یوسع در واو بین یاء وکسرة واقع اولدیغیچون حذف اولدی صکره حرف
حلق ایچون سین مفتوح قلندی وزنی اصله نسبت یعل در کسر عینله (اما فرعه نسبت
یعل در فتح عینله (ونون حرف وقایه ویاضمیر متکلم محلا منصوب مفعولیدر وجمله فعلیه محلا
مرفوع صفتی در وقتك (یعنی بکا لایق ومناسب دکل ویا بکا مجامع ومقارن دکل (ملك فرشته
لفظا مرفوع فاعل لایسع در (مقرب تفعیل بابندن اسم مفعولدر لفظا مرفوع صفت ملك در
(واو حرف عطف (ولا حرف نفی (ونبی ملکه معطوف تقدیری لایسعنی نبی در (مرسل لفظا مرفوع
صفت نبی در (مرسل شول پیغمبره دیرلر که خلقی برنازدینه دعوت ایلمکه جانب خدادن برکتابی
اوله (حضرت محمد (وعیسی (وموسی (وداود کبی صلوات الله علی نبینا وعلیهم (واو حرف عطف
(نه کفت حدیث شریف اولنده کفته معطوفدر (علی الدوام مقول نه کفت در (محصول ترکیب)
عزیزك مریدی ایکی حالك بیننده اولان مخالفت ومغایرتك حکمتندن سؤال ایدنجه عزیز باشنی
فکر یقه سنه ایلندی یعنی فکره طالدی دیمکدر فکره یقه اثباتی مجازایله در وچوق تأملدن صکره
باشنی قالدیروب دیدی ایشتمامش میسین که حضرت محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم دیدی
یعنی بیور مشکه بنم خدا ایله بروقتم واردر که اول وقتده بکا ملك مقرب لایق ومناسب ویا مجامع
ومقارن دکل پیغمبر مرسلده یعنی خدایه انلردن یقینرق اولورم حضرت پیغمبر علیه السلام خدا ایله
بروقتم واردیدی هر وقت وهرساعت دیمدی حاصلی دائما حالم خدا ایله بویله در دیمدی زیرا اول
مقامه مقام محمود دیرلر نوع انسانه میسر دکل دیو سویلرلر لایسعنی فیه ملك مقرب ولانبی مرسلك
معناسنی اویله وقت که بکا وسعت ویرمز اولوقتده مقرب ملك ومرسل نبی دیین معنایه ایی وسعت
ویرمش * وقتی چنین که فرمود بجبرائیل ومیکائیل نپرداختی ودیکر وقت باحفصه وزینب
درساختی * وقتی یاحرف وحدت (چنین بونجلاین دیمکدر (که حرف بیان (بجبرائیل ومکائیل ردشعی
(باحرف صله ویاحرف مصاحبت (نپرداختی فعل نفی حکایت ماضی مقیدومشغول اولمازدی دیمکدر
(یعنی بونلره ملتفت اولمازدی ومناسبت ایلمزدی (نپرداختینك معناسنی مقارنت ایلمزدی ردشعی
دیین عندی سویلمش (باحرف مصاحبت (حفصه حضرتك خاتونی (وامام عمر حضرتنك
قزی هجرتدن ایکی سنه اول آنی تزوج ایلدی وامام عثمان خلافتنده مدینه ده وفات ایلدی
(زینب آدلی ایکی خاتونی اولمشدر اما بونده حزیمه قزی مراددر که حضرتك حال حیاتنده وفات
ایلمشدر (درساختی قانع وراضی اولوردی فعل ماضی حکایت حال (یعنی بویله علو مرتبه

صاحبی ایکن انلرك مصاحبتیله قانع وراضی ایمش (محصول ترکیب) بروقت بو نجاین ایدیکه
حضرت بیوردی (یعنی جبرائل ومیکائل ایله مقید ومشغول اولمازدی (یعنی مرتبه سی انلردن
اعلی ایدی انلرك مرتبه سنه تنزل ایلردی و بروقت دخی حفصه وزینب ایله قانع وراضی
اولوب مصاحبت ایدردی (یعنی انبیا واولیانك ایکی حالی واربری روحانیت وبری بشریت
روحانیت حاللری خـدا ایله اولان حاللریدر و بشریت حاللری بشرله اولان حاللریدر * که
مشاهدت الابرار بین التجلی والاستار می نماید و می رباید * که حرف تعلیل (مشاهده
مفاعله بابندن مصدر در بونده مشاهدت سیرو تماشاسندن عبارتدر (ابرار برك وبارك جمعیدر صفت
مشبهه لردر ایلر دیمکدر مراد مقربین خدادر (تجلی تفعل بابندن مصدر در یایی رعایت ایچون
لام مکسور اولمش معناسی ظهور در (استار افتعال بابندن مصدر در گزلنمك دیمکدر (می نماید
فعل حال مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه کورینور دیمکدر فاعلی خدادر (واو حرف عطف
(می رباید فعل حال مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه قپار دیمکدر استاردن کنایه در (یعنی
کورنمامك نتکه می نماید تجلیدن کنایه در یعنی کورنمك (محصول ترکیب) حضرت حبیب اللهك
کاه حقله وکاه خلقله مناسبتی انکچوندر که اولورك وایلرك سیر و تماشاسی (یعنی انبیا واولیانك حق
مشاهده لری تجلی واستار بیننده در (یعنی بونلره کاهی جمالن عرض ایدوب سیرایتدررو کاهی
اخفا ایدوب کزلر حاصلی کاه کورینور وکاه کورنمز حدیث شریفنده مضمونی بودر فقدبر (می نماید
ومی رباید فعللرندن صکره قلوب اولیایی ذکر ایدن معلومدر که مقصود وواصل اولمامش ومذکور
فعللر مفرد اولـق کرك جمع صیغه سیله ایراد ایلینلر معنالرله جمع اوله ممثلر معنالرینی بردم
کوسترلر وبردم قپارلر دیین وبرلرینه آورلر دیین ملاحظه سز و برمثلر والمثـلر * بیت *
دیدارمی نمایی و پرهیز میکنی * بازار خویش وآتش ماتیز میکنی * دیداردن بونده یوزمراددر
(می نمایی فعل مضارع مفرد مخاطبدر (دیدار مقدم مفعولی (و پرهیز میکنی بو مصراع
می نمایینك ومی رباینك معنالرینی متضمندر (بازار خویش لامیه ومیکنینك مفعول اولی (وآتش ما
معطوفدر اکا (وتیز مفعول ثانیسی (محصول بیت) بزه دیدارکی کوسترسین یعنی عرض جمال
ایلرسین وپرهیز ایلرسین یعنی جمالکی کزلرسین حاصلی کاه تجلی ایدوب بزی دیداریکه
مشتاق ایدرسین وکاه مستتر اولوب بزی واله وحیران ایدرسین بوندن مرادك کندو بازاروروتقکی
کسکین ورایج ایدوب بزم آتش عشقمزی زیاده ایلمکدر حاصلی کاه متجلی وکاه مستتر اولمغله
کندی آتش محبت وعشقکی قیزغن وبزم عشق وشوقمزی کسکین وزیاده ایلرسین خواجه
حافظ بیورر (بیت) شیدا ازان شدم که نکارم چوماه نو) (ابرو نمود وجلوه کری کردوربست
* اشاهد من اهوی بغیر وسیلة * فیلحقنی شأن اضل طریقا * اشاهد فعل مضارع متکلم
وحده در مفاعله بابندن کوروروم دیمکدر (من اسم موصول محلا منصوب مفعول اشاهددر
(اهوی فعل مضارع متکلم وحده در علم بابندن تقدیری اهواه در اسم موصوله راجع ضمیر
منصوب ضرورت وزن ایچون حذف اولمشدر ضرورتسزده حذفی جائزدر سورم دیمکدر (بغیر
باحرف جر اشاهدیه متعلق (وسیله برنسنه یه اولاشمغه سبب دیرلر (فیلحقنی فاسببیتی وترتبی
متضمن حرف تعقیبدر (یلحق فعل مضارع مفرد غائبدر علم بابندن (نون حرف وقایه (ویا
ضمیر متکلم محلا منصوب مفعول یلحق در پس بکا اولاشور (شان لفظ مرفوع فاعل یلحق در
همزه یی الفه قلب ایلمکده جائز حال معناسنه در (اضل فعل مضارع متکلم وحده در ضرب
بابنك مضاعفندن یتورورم یعنی کم ایدرم دیمکدر جمله فعلیه صفت شاندر وموصوفه راجع
ضمیر محذوفدر تقدیری اضل به در (طریقا لفظا منصوب مفعول اضل در (محصول بیت)

بوبابك فتحیله صفت مشبهه در ابو دیمکدر
سه

رد سروری
رد سروری وشمعی وکافی
ردشمعی وکافی

سودیکمی یعنی جانانمی وسیله سز وواسطه سز کورورم وسیر وتماشا ایدرم حاصلی آشکاره
تماشا اولورم پس بکا برحال وشان اولاشور یعنی برحال اولور که بن اول مشاهده سببیله یواومی
کم ایدرم کمال حیرت ودهشتدن حاصلی عرض جمال ایدوب بکا تجلی ایدنجه مدهوش اولوب
کندیمی یتورورم ☼ بؤجج ناراتم یطفی برشة * اذاك ترانی محرقا وغریقا * یؤجج فعل مضارع
مفرد غائب فاعلی بیت اولك مصراع اولنده منه راجع ضمیردر تفعیل بابندن (تأجیج آتش
یالکاندرمق ایقادده دیرلر (نارا لفظا منصوب مفعولی (ثم حرف عطف ترتیب وتراخی افاده ایدر
(یطفی فعل مضارع مفرد مذکر غائب افعال بابندن اصلنده مهموز اللامدر ضرورت وزن ایچون
همزه یایه قلب اولندی سویندرر دیمکدر فاعلی تحتنده یؤجج فاعلی کبی منه راجع ضمیردر (با
حرف جر اطفایه متعلق (رشه رانك فتحی وشینك تشدیدیله چسی یه دیرلر مثلا یغمور چسباسی کبی
(اذاك لام حرف جردر تعلیل ایچون (ذاك اسم اشارتدر تأجیج ناره واطفایه (ترانی ترا فعل
مضارع مفرد مخاطب اصلی ترأا ایدی همزه سماعا حذف اولمشدر (نون حرف وقایه (ویا
ضمیر متکلم محلا منصوب مفعولی سن بنی کوررسین دیمکدر رؤیت عین مراد ایسه بر مفعول ایله
اکتفا اولنور ور ؤیت قلب مراد اولورسه ایکی مفعول آلور وسائر افعال قلوب کبی بونده
ایکیسنه ده مساغ وار (محرقا افعال بابندن اسم مفعولدر (تری تبصر معناسنه اولورسه محرقا
حالیتله منصوب اولور ترانی یاسندن اما فعل قلبی اولورسه محرقا مفعول ثانی اولور یانمش
کوررسین ویایانمش اولدیغم حالده کوررسین (وغریقا اعرابده محرقا کبیدر فعیل مفعول
معناسنه در مغرق دیمکدر غرق اولمش معناسنه (محصول بیت) جانان آتش عشق ومحبتی
تجلی سببیله ایقاد ایدوب یالکاندرر یعنی جمالنی کوسترمکله عشق آتشنی پیدا ایدر صکره استتار
واحتفار شاشیله سویندرر حاصلی تأجیج نار تجلیدن کنایتدر وترشحله اطفا تستر واختفادن
رد شمعی
یعنی کندینی جانان ازل عاشق ومحبنه کوستررصکره کزلر (می نماید ومی رباید دیمکدر سابقا
رد ابن سید علی
بیوردیغی کبی فتدبر (مصراع اولك معناسنی فراقنده بنی عشق آتشنه یقار صکره وصالی صوینك
رد سروری
سرپندیسیله اول آتشی سویندرردیین معنای بیتی سویندرمش (ومصراع اولك معناسنی
عشق نارینی ایقاد ایدر فراقدن برنوعله اندنصکره ماه وصالدن برشه ایله انی سویندرر
دیین مذکور کبی معنای مصراعی سویندرمش ونار عشق جانان تأجیج ایدر اندنصکره
وصالك ازاجق صوییله سویندرردیین مذکورلر کبی تأجیج واطفاده زیاده ابهام یورمش
* حکایت منظومه * یکی پرسید ازان کم کرده فرزند * که ای روشن کهر پیر خردمند ☼
یکی یا حرف وحدت (پرسید فعل ماضی مفرد غائب صوردی دیمکدر (کم کرده کم ایلمش یعنی
ییترمش (فرزند اوغل (که حرف بیان (روشن لغتده آیدین دیمکدر اما بونك کبی یرلرده واضح
وصحیح وپاك معناسنه در (کهر کافك ضمی وهانك فتحیله کوهر معناسنه در بونده مراد اصل
ونسب ونهاد ونژاددر (روشن کهر وصف ترکیبیدر پاکیزه اصل وصحیح النسب وعالی نژاد
رد سروری
تقدیری مردروشن کهردر (پیرخردمند بیانیه وروشن کهردن بدل روشن کهرك معناسی
لفظی کبی روشندر دیوب صافی و پاك کهر له تفسیر ایده نه اعتراض ایلین کندی معترض
واقع اولمش (محصول بیت برپسی اوغلانی ییترندن سؤال ایلدی یعنی حضرت یعقوب
پیغمبردن علیه السلام که یوسفی ییترمش ایدی بوله دیو که ای نبی پاك و پاکیزه اصل ونسب
رد سروری
ای پیرخردمند * زمصرش بوی پیراهن شنیدی * چرا در چاه کنعانش ندیدی * زمصرش
شین ضمیر معناده پیراهنه مقید در (وزاء مفرده ازدن مخففدر پس بویله دینه اعتراض ایدن
کندی متعرضدر (بوی پیراهن لامیه (شنیدی فعل ماضی مفرد مخاطب ایشتدك یعنی طویدك

دیمکدر (شنیدن یعنی ایشتمك حاسهٔ سمعه مخصوص ایکن مجازا حاسهٔ شمه ده استعمالی چوقدر نتکه خواجه حافظ بیورر (بیت) بوی بنفشه بشنو وزلف نکار گیر) بنکر برنك لاله وعزم شراب کن) حاصلی قوقو بی طویمقده استعمالی چوقدر ترکیده بو رنم قوقی طویمازدیرلر (در حرف ظرف (چاه کنعان لامیه (چاه قویی وکنعان حضرت یعقوبك مملکتی وسرایندن قویینك ایراقلغی ایکی فرسخ برمقداری انجق واروالآن مذکورچاه مستعملدر یاننده بر مسجد واربوللاوستنده بر کوچك کوبك یاننده حاصلی شامدن قدس مبارکه واران یوللك اوستنده در (ایکی شین یله یوسفه راجعدر که فرزنداندن عبارتدر (محصول بیت) حضرت یعقوبه سائل دیرکه مصر دن حضرت یوسفك کوملکی قو قوسین طویدك نتکه مشهور حکایه در یانیچون چاه کنعانده ایکن انی کورمدك یعنی کنعاندن مصراون بش کونلك یول ایراغ ایکن قوت شامه ایله پیراهنی بوبنی احساس ایلدك یاقوت باصره ایله بو قدر قرب مسافه ده انی نیچون کورمدك * بکفت احوال مابرق جهانست * دمی پیداودیکردم نهانست* احوال ما لامیه ومبتدادر (برق جهان ترکیب توصیفی وخبرمبتدادر (برق شمشکدر (وجهان جیم عربك فتحیله صفت مشبهه در جهیدندن جیم عجمله اوقیان عندی اوقورمش جیمك کسریله جهان اوقیانلر دنیا معناسنه ملاحظه سز اوقورلارمش ادات تشبیه مقدردر (همچو برق جهانست تقدیرنده صچراغن شمشك کبی دیمکدر جستن و جهیدنی قالقمغله شرح ایدنلرغلط ایلمشلر (دمی یاحرف وحدت بردم و برساعت دیمکدر (دمی مبتداو پیدا خبری تقدیری پیداستدر نهانست قرینه سیله (دیکردم ینه مبتدا(ونهانست خبری مصراع ثانی جائزدرکه برق جهانی بیان ایلیه وجائزدرکه مذکور احوالی (محصول بیت) حضرت یعقوب سائله جواب و یروب دیدی انبیا واولیانك معجزات وکرامات وخرق عادتلری برق جهان کبیدر یعنی استمرارودوام اوزره دکل حاصلی انبیادن ظهورمعجزات واولیادن ظهور کشف وکرامات دائمی دکلدر بلکه مفیض از لدندر افاضه ایدرسه مستفیض اولورلر والافلا * کهی برطارم اعلا نشینم * کهی بر پشت پای خودنبینم * کهی الف تخفیفا حذف اولندی (یاحرف وحدت بروقت دیمکدر (برحرف استعلا (طارم راده حرکات ثلث ایله ترکیده درم دیدکاری ترکان و کوچر اولیلر کچیله اورتدکاری اودرکه فلکی اکا تشبیه ایدوب طارم دیرلر بونده ده مراد طارمدن فلکدر (اعلا یه اضافتی بیانیه در (برحرف استعلا اولی بودرکه حرف صله اوله (پشت ارقه (پایه و پایك خوده اضافتلری لامیه لردر (نبینم فعل نفی مستقبل بینیدندن (محصول بیت حضرت یعقوبك جانبندن بیوررکاه اولورکه فلك اعلاده وفوق سماده اوتوررم یعنی زمان تجلیده کندیمی اعلای علیین ده بولورم وکاه اولورکه ایاغمك ارقه سنی کورمم یعنی اسفل سافلینه دوشرم حاصلی مصراع اول مقام سکردن خبر وررومصراع ثانی مرتبهٔ صحودن که بشریت عالمی در(بعض شراح مصراع ثانینك معناسنده کاه اولورکه ایاغك ارقه سی اوزرنده اولان نسنه یی کورمم دیمش فی الواقع نسنه کورمشه بکزمز (طارمی قره اودیمکله تفسیر ایلینلر طارمی بیلازیمش (ربراقره اوعرب صحرانشینك واکرادك و بعض کوچراولی ترکانك اویدرکه طولانی اواورچرکه اسلوبنده قره چالردن چاتارلر (پس فلکله بونك هیچ وجهله مناسبتی ومشابهتی یوقدرزیرابواوزوندراکابرکلاری کبی (بعض شراح اعجامك بعض مقلدلرندن مصراع ثانینك مکتوب نسخه سنه مخالف کلمات نقل ایلدیکنه اعتبار اولنماسون که نا معولدر * اکر دوویش برحالی بماندی * سردست ازدوعالم برفشاندی * حالی یاحرف وحدت ظاهر برحالدن مراد عالم کشف وتجلیدر (بعنی عالم سکردر (بماندی فعل حکایت حال ماضی سر بونك کبی

حاصلی شنیدن بونك کبی برلرده طویمق معناسنه در
*

ردشمعی
ردشمعی وکافی
ردشمعی وکافی
ردابن سید علی
رد سروری وشمعی وکافی
بغداد اطرافنده قونوب کوچن ترکمانك اولری قره اودرعرب صحرانشینك کبی
*
رد کافی

یرلرده اوج معناسنه‌در (دستد اضافتی لامیه‌در بونده سر دستدن مراد پرمقلردر لیکن
ذکر جزء واراده کل طریقیله نفس دست مراددر (بر حرف تأکید (فشاندی حکایت حال ماضی
مفرد غائب لغتده سلکردی دیمکدر اما بونده ال چکوب فارغ البال اولمقدن کنایه‌در
(محصول بیت) اکر درویش سالك برحال اوزره قالیدی یعنی احوال کشف وتجلی ممتد ومستمر
ودائم وباقی قالیدی (یعنی کاه کاوب کاه کیتمه ایکی عالمدن النی چکوب حضور ایدوب فارغ البال
اواوردی حاصلی احوال سکر دوام اوزره قرار ایدیدی ماسوادن منقطع اولوب دائما افنده بسی
ایله معامله‌ده اواوردی * حکایت * در جامع بعلبك کلمهٔ چند برطریق وعظمی گفتم باجماعتی
افسرده دل مرده راه از عالم صورت بمعنی نبرده دیدم که نفسم درنمی گیرد وآتش گرمم درهیزم تر
ایشان اثر نمی کند دریغ آمدم تربیت ستوران وآینه داری درمحلهٔ کوران ولیکن درمعنی باز بود
وسلسلهٔ سخن دراز * جامع بعلبك یوردیغی قصبه‌نك اورته‌سنده بر یولك جامعدر که جمیع قصبه‌یی
آکور یعنی هپسی اکا صغر (خالد بن ولید بناسیدر دیرلر (وبعلبك شامك بری یاننده بر بوچق کونلك
رد شمعی
یو اده بر شیرین قصبه‌در که اول ولایتده اندن او جوزلق بر یوق هرنسنه‌سی وفرت اوزره در
خصوصا صوبی (کلمهٔ یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل همزه‌یه حرف وحدت دیین حرف
وحدتی بلمزیمش (چند نیجه (یا حرف صله (جماعتی یا حرف وحدت (افسرده طوکمش دیمکدر
عربجه منجمددیرلر جماعته صفتدر (دل مرده وصف ترکیبی درکوکلی اولمش معناسنه صفت بعد
الصفتیدر جماعتك (راه یول (عالم صورت بیانیه (بمعنی با حرف صله (نبرده فعل نفی ماضی دن
برقسمدر (راه مفعول صریحی (واز عالم وبمعنی غیرصریحلری (راهك اوانده واو حرف عطف
یازانلر صحیح نسخه‌لره مخالف یازمشلر وجماعته صفت ثالث اولدیغنی بلمامشلر (که حرف بیان
(نفس نونك وفانك فتحه‌لریله بونده سوز مراددر (یعنی نصیحت وپند (در حرف تأکید (نمی گیرد
رد سروری وشمعی وکافی
فعل نفی استقبال مفرد غائب استعمالرنده تأثیر ایلمز دیمکدر (نتکه خواجه حافظ یورر (بیت)
دلم جز مهر مهرویان طریقی برنمی گیرد)(زهر در می دهم پندش ولیکن درنمی گیرد) آتش گرم
بیانیه (ومنه اضافت لامیه‌در (در حرف صله (هیزم تر بیانیه (هیزم اودون در (وتر یاش معناسنه
(ایشانه اضافت لامیه‌در (دریغ حیف معناسنه (آمدم بکا کلدی دیمکدر (تربیت ستوران مصدرك
مفعولنه اضافتیدر (الف ونون ادات جمعدر (ستور طوار دیمکدر (یعنی بیلان حیوان
مطلب
وقتر وغیریسی کبی (آینه دار وصف ترکیبی در (داریدن آینه طوتیجی (معلوم اوله که آینه دار
وآینه گردان شول کیمسه‌یه دیرلر که بر آینه النه الوب کزدرر وملاقی اولدیغی کیمسه‌یه صونار
اولده بر پاره آینه‌یه باقدوراندنصکره چقاروب النه براقچه ویابرقاچ منغر وروب آینه‌یی النه وضع
ایدر (بو وضع اکثر هند وعجم فقراسنکدر وآینه‌دن مراد دمشقی آینه‌درکه دموردن صابی اولور
وانلر آینه دیسه‌لر اول مراددر خواجه حافظ آینه داری مذکور معنایه قصد ایلمش بویتده
(بیت) دل سرا پردهٔ محبت اوست)(دیده آینه دار طلعت اوست) پس آینه داری آینه فروش
معناسنه اخذ ایدنلر وتفسیرینی کلیا اهمال ایدنلر معلومدرکه مذکور تقریردن بی نصیب ایمشلر
رد شراح جمیع
(ولیکن ادات استدراك (درمعنی لامیه (باز بونده مفتوح دیمکدر (سلسلهٔ سخن بیانیه (سلسله
زنجیره دیرلر (سوزه اضافتی مجازایله‌در (دراز دالك کسریله وفتحه‌یله اوزون دیمکدر (محصول ترکیب)
(بعلبك جامعنده وعظ طریقیله برنیجه کلمه سویلردم یعنی خلقه وعظ ایدردم حاصلی کندیلری
طوکمش وقلبلری اولمش بر جماعته نصح وپند ایدردم عالم صورتدن جانب معنایه یول ایلتمامش حاصلی
عالم معنایه ومقصد اقصایه وصول بولمامش بربلوك قاسیلر ایدی کوردمکه نفسم وکلمات نفیسم یعنی
وعظ دل پسندم وتذکیر دلپذیرم اول طاش یورکلیلره تأثیر ایلمز وبنم ایسیجق آتشم یعنی آتش کبی

سوزنالك كلماتم انلرك باش اودون كبی بارد طبیعتلرینه اثر ایلمز حاصلی اول جر دللی بعلبك قومنه نفس سوزناكم وپند آشناكم تأثیر ایلمز پس بكا حیف كلدی حیوانانه تربیه ایلمك وكورلر محله سنده آینه دارلق قلمق یعنی وعظ ونصیحتدن فراغت ایلمك كلدی ایدی لیكن معنی قپوسی آچق ایدی وسوزسلسله سی دراز یعنی وعظ ونصیحتی ترك ایلمك یری دكل ایدی زیرا بكا معنی الویرمشیدی واوزون اوزاق سوزه باشلادم ایدی حاصلی زیاده سوز كتورر ایدی * دربیان این آیت كه (ونحن اقرب الیه من حبل الورید * بوآیت كریمه نك بیاننده ایدیكه (نحن ضمیر مرفوع منفصل محلا مرفوع مبتدا (اقرب اسم تفضیل یقینرك دیمكدر لفظا مرفوع خبر مبتدادر (الی حرف جر (وها ضمیر مجرور متصل جار ومجرور اقربك صله سیدر (من حرف جر اقربیه متعلق (حبل مجرور در من حرفیله لغتده ایب معناسنه در بونده وریده اضافتی بیانیه در (ورید واوك فتحیله بیون طمرینه دیرلر بونلر ایكی طمردر بری بیونك برجانبندن وبری برجانبندن حبل الوریدی قرب امكننده ده ضرب مثل ایدر عرب (محصول تركیب) وعظ ونصیحتم بوآیت كریمه نك بیاننده ایدیكه بز انسانك هر حالنه اعلمز حبل وریددن اكا اقرب اولان كبی یعنی هر حالنه بز واقفز و بزدن ابی انك حالنی بیلور بوقدر * سخن بجایی رسانیده بودم كه كفتم * یعنی سوزی بوره ایرشدر مشیدم كه دیردم * قطعه * دوست نزدیكتر ازمن بمنست * وین عجبتر كه من ازوی دورم * دست مبتدا (نزدیكتر نزدیقین دیمكدر نزدیكده بویله در (وتر ادات تفضیل (وبمنست سین وتاسی معناده نزدیكتره مقیدر حاصلی خبر مبتدادر ازمن بمن بندن بكا دیمكدر (وین اصلنده واین ایدی همزه ضرورت وزن ایچون حذف اولوب كسره سی واوه نقل اولدی ویاهمزه كسره سیله حذف اولوب واوك فتحی كسره یه مبدل اوله مابعدنده یاء ساكنه ایچون ولكل وجهة (محصول بیت) حضرت شیخ بوقطعه یی آیت كریمه یه مناسب ذكر ایلمش دوست یعنی جانان بندن بكا یقینرقدر امابوزیاده عجیب وغریبدر كه بن اندن دورم یعنی بن انك نورینه مستغرق وانك نوری بنده ساریدر اماعوایق دنیویه وعلایق دنیه بنی اول نوردن غافل قلوب دورومهجور ایلمشدر * چه كنم باكه توان كفت كه او * دركنار من ومن مهجورم * باحرصله (وكه اسمدر كیم معناسنه (كفت مصدر معناسنه در كه حرف بیان (اوضمیری مذكور دوسته راجعدر ومصراع ثانیه مرهوندر (درحرف ظرف (كنار یان معناسنه در (منه اضافتی لامیه (واو حرف حال (ومن مبتدا (ومهجور خبری (محصول بیت) نیچه ایدوب نیلیه ین كیمه دیمك اولوركیمه اكلدوب اذعان ایتدرمك ممكندر كه جانان بنم یانمده در و بن اندن دور ومهجورم * من ازشراب این سخن مست وفضله قدح دردست * من مبتدا ومابعدی خبری (منك اولنده واو عطف ایراد ایدنلرك معنی جانبنه وصولی یوغیش (فضله ارتغه وزیاده یه دیرلر (قدحه اضافتی لامیه (محصول تركیب) ردسروری وكافی
بن آیت كریمه نك خواسندن ومذكور قطعه نك مضمونی شرابندن مست وبو اسرارك كیفیتندن واله وحیران ایدم واول جامك فضله سی واول باده نك بقیه سی هنوز الده ایدی یعنی كلامم مطول ودورودراز اولوب سوزیمی تمام ایدوب دوكتمدم ایدی * كه رونده ٔ ازكنار مجلس كذر كرد ودور آخر درو اثر كرد نعره ٔ چنان زد كه دیكران بموافقت اودرخروش آمدند وخامان مجلس درجوش كفتم سبحان الله دوران باخبر درحضور ونزدیكان بی بصر دور * (كه حرف بیان (رونده اسم فاعل كیدیجی دیمكدر یعنی یولجی (ویاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل (همزه یی حرف وحدت طوتان خطا ایلمش (كنار مجلس لامیه (كذر كرد كذر ایلدی یعنی ردشمعی ردكافی
كچدی (دور اخر بیانیه مضاف الیه محذوف تقدیری دور اخر مجلس دیمكدر مجلسك

صولك دوری (درا و اثر کرد) اکا اثر ایلدی دیمکدر زیرادر بونده حرف صله در (نعره لغتده ککزدن
یعنی خیشومدن چیقان صوته دیرلر اما بونك کبی یرلرده قتی جیغرمغه دیرلر (چنان انجلین
دیمکدر (که حرف بیان (دیکران غیرلر (با حرف مصاحبت (موافقت او مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (در حرف صله (خروش خاء معجمه نك ورانك ضمه لریله اسمدر خروشیدندن
چوقرامق معناسنه (مثلا طنجره ویا چوملك قینارکن قپاغن اوستنه قوسك اندن چقان
صوته چوقرامه دیرلر (وفارسیجه خروش (خامان خامك جمیدر ناپخته لر دیمکدر (مجلسه
اضافت لامیه در مجازا (در حرف صله (جوش اسمدر (جوشیدندن قینامق معناسنه (سبحان
مقام تنزیه و تعجبده مستعمل لفظدر (بونده تعجب مراددر (جلاله یه اضافتی مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (دوران دورك جمیدر ایراقلر دیمکدر (باخبره اضافت بیانیه ومبتدا (با حرف
مصاحبت (با خبر خبردار دیمکدر (در ظرف (حضور بونده غیبت مقابلی در (نزد یکان
دورانه معطوف (بی بصره اضافت بیانیه (ودور خبرنزدیکاندر (تقدیر کلام در حضورند
ودورندر ادات خبر قرینه قائم اولدیغیچون حذف اولندی (محصول ترکیب) سوزیمی
۳ نه غریب نسخه هنوز تمام اتمدین برچکنجی مجلس وعظك یاندن کذر ایلدی و مجلس وعظك صولك دوری
یعنی اخر مجلسده نقل اولنان کلمات اکا تأثیر ایلدی انجلین برنعره اوردی که غیریلرانك
موافقتیله های وهوی وخروشه کلدیلر و مجلس وعظده اولان خام وناپخته لری جوشه وشوقه
کتوردی یعنی جمله سنه برحال غلبه ایلدی که انکله بیله فریاد وفغان وهای وهویه باشلدیلر
بو حالتدن بن تعجب ایدوب سبحان الله دیدم ۳ نه عجب حالدر که مسافهٔ بعیده ده اولوب عارف
بالله وخبردار واگاه اولنلر مجلسده حاضر کبی اوله بلکه حقیقتده حاضر اوله وقریب مجلس
ردابن سید علی و سروری وداخل صحبت اولان بی فهم وبی ادراکلر ظاهرده حاضر ایکن معنی عالمنده غائب ودور
وجدا و مهجور اوله لر اصلا متأثر اولمیوب (لهم قلوب لایفقهون بها) فحواسنه ماصدق اوله لر
* قطعه * فهم سخن چون نکند مستمع * قوت طبع از متکلم مجوی * فهم سخن مصدرك
مفعولنه اضافتیدر (چون ادات تعلیل (مستمع اسم فاعل (قوت طبع مصدرك فاعلنه
اضافتی در (مجوی فعل نهی مفرد مخاطب (جو یدندن (جستن دن دینلر خطا ایلدیلر
زد سروری (محصول بیت) مخاطب وسامع متکلمك سوزینی فهم واذعان ایلمینجه متکلمدن قوت طبع
وشوق وتأثیر توقع ایلمه یعنی مستمع که سوزنی اکلیه سوزه طاقتی اولماز وسوز سویلیه جکی
ردابن سید علی و سروری کلمز حاصلی حسن تقریره وفصاحت بیانه مالك اولماز * فسحت میدان ارادت بیار * تابزند
مرد سخن کوی کوی * فسحت وسعت کبی مصدر در (میدانه اضافت مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (وارادته اضافت بیانیه در (بیار فعل امر مفرد مخاطب ذر آریدندن که مخففدر
آوریدندن (آوردندن فعل امر دردین خطا ایلمش (فسحت بیارك مقدم مفعولیدر (تا حرف تعلیل
(بزند فعل مضارع مفرد غائب اوره دیمکدر یعنی چاله (مرد سخن کوی بیانیه (سخن کوی وصف
ترکیبی در کو یدندن (کفتن دن دینلر خطا ایلمشلر (کوی کاف عجمك ضمیله طوپ دیمکدر
بزندك مقدم مفعولیدر و مرد سخن کوی فاعلی (محصول بیت) ارادت میدانه وسعت کتور
یعنی میدان ارادتکی واسع ایله اراد تکی چوق و بیوك ایله تاکیم سوز سویلیجی مرد کوی
سخنی مراد اوزره اوده استدیکی کبی بسط کلامه قادر اوله حاصلی سن اراد تکی واسع ایله
تاکیم متکلم فصاحت و بلاغتله تکلمنی واسع ایلیه * حکایت * شبی در بیابان مکه از غایت
بی خوابی پای رفتنم نماند سر بنهادم وشتربان را کفتم دست از من بدار * شبی یا حرف وحدت
(در حرف ظرف (بیابان مکه یعنی بریهٔ مکه لامیه (غایت بیخوابی لامیه زیاده اویقوسزلقدن

دیمکدر (پای رفتن بیانیه کیتمك یعنی یورومك اباغی دیمکدر (نماند فعل نفی ماضی مفرد غائب قالمدی دیمکدر عجزدن کنایه‌در (سر بنهادهٔ مقدم مفعولی باشم قودم (یعنی برمقدار استراحت ایچون باشمی یره قودم (شتربان شتر همزه‌نك حذفیله دوه‌دروبان ادات فاعل دوه‌جی دیمکدر (را ادات مفعول (کفتمك مقدم مفعولی در (دست بدارك مقدم مفعول صریحی (وازمن غیرصریحی دراللك بندن طوت (یعنی قوبنی برمقدار بونده اویویایم (محصول ترکیب برکیجه مکه یولنده و بیابانده حاصلی بریه سنده زیاده اویقوسزلقدن حرکته ویورومکه مجالم قالمادی کیتمك اباغم قالمدی کمال عجزدن کنایه‌در والا کیتمك الی واباغی اولمز حاصلی کلام مجازیدر بویله اولنجه باشمی یره قودم ودوه‌جی‌یه دیدم اللك بندن چك بر باره استراحت ایده‌ین * قطعه * پای مسکین پیاده چند رود * کز تحمل ستوه شد بختی * پای مسکین پیاده (اصلنده پای پیادهٔ مسکین ایدی (پس ضرورت وزن ایچون صفتی موصوف اوزره تقدیم ایدوب (پای مسکین پیاده ذیدی (مسکین پیاده نك اباغی دیمکدر مسکینی پایه صفت ایدوب معناسنی بیچاره وقدرتسزابق پیاده نیجه برکیده دیین تراکیب عجمده عجب متصرف ایمش (کز که حرف تعلیل (وزا حرف ابتدا (تحمل تفعل بابندن مصدردر بونده یوك کوتورمك وتعب ومشقته صبر ایلمك معناسنه‌در (ستوه سینك ضمیله عاجزوفرومانده معناسنه‌در (بختی بانك ضمی وخای معجمه‌نك سکونیله بسرك دوه دیمکدر (محصول بیت) مسکین ونامرادونی چاره پیاده‌نك اباغی نیجه برکیدر یعنی نه دکلی یول یورمکه وقطع مسافه ایلمکه قادر در یعنی مالك دکل زیرا طی منازل وقطع مراحل ایلمکده بوراه پرمشقتده بسرك وتوانا دوه‌لری طاقت وبی مجال اولدی یعنی یورلدی قالدی پس بشرك نه طاقتی وار که تحمل ایلیه مصراع ثانی‌بی جملهٔ حالیه اعتبار ایدنلرك بودلده برحاللری یوغیمش * تاشود جسم فربهی لاغر * لاغری مرده باشد ازسختی * تا حرف غایت در الی معناسنه (شود فعل مضارع مفرد غائب افعال ناقصه‌دن یصیر معناسنه (جسم اسمی (فربهه اضافتی لامیه (یا حرف وحدت (فربه فانك فتحی ورانك سکونی وبانك کسریله وهای اصلیه ایله سمیز دیمکدر عربجه سمین دیرلر (ویا حرف وحدت لاغر شودك خبریدر آرق دیمکدر عربجه غث دیرلر غینك فتحی وثای مثلثه (لاغری یا حرف وحدت ویا تنکیر ر لاغر (ویا مطلق لاغر (مرده باشد اولمش اولور (یعنی اولور (لاغری مبتدا ومرده باشد خبری (وازسختی باشده متعلق خبری (محصول بیت) سفرلرك شدائد وآلامی بدیهیاتدن اولدیغی هرکسك معلومی ومعهودیدر تعریفه احتیاج یوق وعلی الخصوص که مکهٔ مکرمه سفری نه مرتبه صعب وشدید اولدیغی کورن وچکن بیلور انجق ایمدی بومبارك سفرده برسمیز حیوانك تعب ومشقتدن جسمی لاغر یعنی الام وشدایده تحمل ایدوب ضعیف وزبون اولمق مرتبه‌سنه وارنجه لاغر اولان حیوان محنت وفلاکتدن صاغ قالمازاولور وتوانالر بی مجال اولدقلری محلده ناتوانلر طاقت کتورمیوب هلاك اولور * کفت ای برادر حرم در پیشست وحرامی در پس اکر رفتی بردی واکر خفتی مردی * کفت شتربان دیدی (حرم یعنی حرم مکه (حرامی یعنی دشمن (حرامی ذکری حرمله صنعت اشتقاقه داخل اولنون ایچوندر (بو صنعته جناس مطلق دیین مطلقا افترا ایلمش (پیش (و پس ذکری صنعت تضاد در اکثر نسخه ده (در پس یرینه (از پس واقع در (رفتی فعل ماضی مفرد مخاطبدر اکر کتدك یعنی کتدکسه (حاصلی کتدیکك تقدیرجه دیمکدر (بردی فعل ماضی مفرد مخاطب بونده خلاص بولدك دیمکدر بویله یرده بوعبارت اصطلاحلرنده مفعول تقاضی ایلمز (ظفر بولدك ومراد که غالب اولدك معنالرنده استعمال ایدرلر (پس بونده جان وروح عبارتلرینی تقدیر ایدنلر

شارح مرحومك توجیه شمعی‌یه اعتراضی مسلمدر لکن کندینك توجیه اولی دخی سوز کتوره‌جکی لدی التأمل معلوم اولور للطابع

ردکافی

بواستعمالدن غافلارمش (خفتی فعل ماضی مفرد مخاطب بونده اویودك دیمكدر (مردی یاضمیر خطابدر اولدك دیمكدر (معلوم اوله كه عربیده ادات شرط فعل ماضی یه داخل اولسه انی استقباله نقل ایدر (اما فارسیده نقل ایلامكده جائز بس بونده ایكی وجهله بیله مساغ وار (محصول تركیب) شتربانه الك بندن چك برپاره استراحت ایده‌ین دیجك شتربان دیدی ای برادر حرم مكه اوكده در یعنی ایلروده دیمكدر زیرا بونده قرینه وبعدینه اشارت بوقدر اكرچه تركیده اوك عبارتی نوعا قربه دلالت ایدر وحرامی وعد وكروده وآرددر اكر كیدرسك ویاكتدكسه خلاص بولورسین ویا بولدك یعنی مراد كه غائب اولدك واكر اویورسك ویااویویب قالدكسه اولورسین ویااولدك حاصلی كیدرسك مراد كه ظفر بولورسین اویورسك هلاك اولملكی مقرر بیل * بیت * خوشست زیر مغیلان براه بادیه خفت * شب رحیل ولی ترك جان بباید كفت * زیر مغیلان لامیه مغیلان كعبه یولنده یعنی بریه ده بر دیكنلی اغاجك اسمیدر كه دیكنلری اوزون وسیاه اولور و یوكلكی شفتالو اغاجی دكلو اولور بریه‌نك اودونی اولدر (زیر مبتدا (وخوشست مقدم خبری (وبراه بادیه خفته متعلقدر (وخفت مصدر معناسنه‌در بادیه صحرا بونده بریه مراددر (شب رحیل لامیه (رحیل رحلتك اسمیدر كوچ معناسنه (یعنی سفر اوزره كوچه نك اسمیدر (ولی ادات استدراك (ترك جان مصدرك مفعولنه اضافتیدر (بباید باحرف تأكید (باید فعل مضارع مفرد غائب كرك دیمكدر (كفت مصدر معناسنه‌در كه مضارعه مقارندر (محصول بیت) رحلت كیجه‌سی راه بریه ده مغیلان آلتنده یاتوب اویومق لطیفدر وحضور وصفادر ولیكن جان تركن سویلمك كرك یعنی كچدم جاندن وباشدن واولورسم اولیم دیمك مرتبه‌سنه وارمق كرك حاصلی هلاك اولوب اولملكی اختیار ایلمك كرك وجائزدر كه بونده كفت مجازا كرد معناسنه اوله (معلوم اوله كه مغیلان آلتنده یاتمقدن مراد كولكه لنمكدر بو معنی ایسه شبده ملحوظ دكل زیرا كیجه‌ده هر یر كولكه‌در اما كوندز اكرچه بعض یرلرده قیاقولاقلریده كولكه‌در ایكن هر یرده بولنمز ومغیلان اكثر یرده بولنور علی كل حال بونده مغیلان ذكری ترددن خالی دكل * حكایت * پارسایی را دیدم بركنار دریا كه زخم پلنك داشت وبهیچ دارو به نمی شد ومدتهادر آن رنجور بود ودم بدم شكر خدای تعالی همی كفت الحمد لله كه بمصیبتی كرفتارم نه بمعصیتی * پارسایی (یاحرف وحدت (ورا ادات مفعول (برادات ظرف كناردریا لامیه كه حرف بیان زخم پلنك لامیه زخم یاره (وپلنك قپلان (دارو رانك ضمیله دوا وعلاج دیمكدر به بونده ایو معناسنه‌در یعنی یاره‌سی اوكلمزدی (رنجور مریضه دیرلرز برارنج المدر پس رنجور المدار دیمكدر (كنج خزینه یه وكنجور خزینه داره دیدكاری كبی (دم بدم ساعت بساعت یعنی هردم وهر ساعت (شكر خدا مصدرك مفعولنه اضافتیدر مصیبت آدمه كلن بلا والم (ومعصیت كناه وعصیان (ویالری وحدت وتنكیره قابلدر (محصول تركیب) حضرت شیخ یورر سیاحتم زماننده دریا كنارنده بر عابد كوردم كه پلنك یاره‌سین طوتردی یعنی آنی پلنك یاره لمشیدی وهیچ بر دوا ایله اوكلمزدی ودائما خدایه شكر سویلر دیركه الحمد لله كه مصیبته كرفتارم یعنی مبتلایم معصیته كرفتار دكلم یعنی نقدر كه عذاب والم چكرسم بكا كناه یازلماز دیو دائما خدایه شكر ایدردی * قطعه * كرم ازار بكشتن دهد آن یار عزیز * تا نكویی كه دران دم غم جانم باشد * زار اسمدر ذلیل وحقیر معناسنه آنكیچون زار وذلیل وحقیر وزار دیرلر عطف تفسیری طریقیله ایمدی زار ایكلیجی معناسنه‌در دینلر زارله زاری بی فرق ایلامنلر نه كه دقایق الحقایق مرغ زار ایله مرغ زار بیاننده ایكسنده تحقیق ایده‌مامش لیكن متتبع اولان اكلار انجق مقلد اكلامز تأمل تدر (باحرف صله (كشتن مصدر در قتل معناسنه (دهد فعل شرط مفرد مضارع

زد شراح جمیعا مطلب

مغیلان اصلی ام غیلاندز لكن ناس اراسندن تحریف ایله مشهوردر مثهد ردشیخ

جواب از طرف شیخ
مغیلا آلتنده یاتمق مجرد كولكه لنمك ایچون دكلدر كیجه ایچره اچقده خفته اولمدن برودت ماه وهوا یاخود ژاله وباراندن دیمكه امكن وقایه ایچون زیر مغیلانده یاتمق اولادر بو صورتده حضرت شیخك مغیلان ذكری یرنده در
للطابع الفقیر اسعد

رد ابن سید علی وسروری وكافی

رد دقایق الحقایق

اولكی مرغزار سكون غیله ایكنجی مرغ زار كسر غیله‌در للطابع

غائب آز فاعلی (و یارعزیز اضافت بیانیه ایله آنك مشارالیهی (ومرادهدك مفعول اول صریحی
وزار مفعول ثانی (وبكنستن غیر صریحی زار لفظنی حال طوتنلر بی حال ایتشلر (دهدایكی
مفعول الدیغنی انكار ایلیلر معنایه واصل دكالردش (تاحرف تنبیه (نكوبی فعل نفی مستقبل مفرد
مخاطب (كه حرف بیان (درحرف ظرف (آن اسم اشارت (دم نفس وساعت معناسنه در (غم جانم
لامیه (باشد فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده غم جانه راجع ضمیردر (محصول بیت) اگر اول
یارعزیز یعنی جانانم بنی زار وذلیل قتل ایلمكه ویررسه یعنی قتلمه فرمان ویررسه حاصلی بنی ذلت وحقارتله
قتل ایدرسه زنهار دیمه سین كه اولدمده واول وقتده جانم غمی اوله یعنی جان غمی واولمك قیغوسی
اوله حاصلی اولمدن پرواچكمم (مصراع اولك معناسنی اگر بن ضعیفی قتل ایتمكه ویره دیبن ضعیف
سویلمش (ومصراع ثانینك تحقیقنده بویله خیال ایتمه كه اول حالده اولان ناله وانینم باش ویرمك
المندن اوله دیبن زار لفظنی ناله وانین معناسنه ظن ایلدیكی زیاده فاسددر (وانینم جانم كتدو كتدن
دكلدر دیبن بیتك معناسنی ایكلمش * كویم ازبندهٔ مسكین چه كنه صادرشد * كه دل آزرده شد
ازمن غم آنم باشم * بندهٔ مسكین بیانیه (كنه كناهدن مخففدر (كه حرف بیان (دل آزرده وصف
تركیبی اقسامندندر كوكلی انجنمش دیمكدر (غم آن لامیه (محصول بیت) قتلم زماننده جان وباش
غمین چكمم بلكه دیرم بندهٔ مسكیندن نه كناه صادر اولدیكه بندن آزرده دل وپریشان خاطر
اولدی اول جانان بنده انك غمی اولور یعنی جانانك بنی قتل ایلمكه بندن مغبر البال وپریشان خاطر
اولدیغیچون درپس الم وغم بوجهتدندر یوخسه مقتول اولدیغمدن دكلدر حاصلی جانان بندن
پریشان خاطر اولدیغندن بحضورم والا انك كشته سی اولمق حیات جاودانیدر بندن آزرده دل
وپریشان خاطر اولدی دیوناله ایدرین دیبن پریشان سویلمش * حكایت * درویشی راضرورتی
پیش آمد كلیمی ازخانهٔ یاری بدزدید حاكم فرمود كه دستش ببرند صاحب كلیم شفاعت كرد كه
من اورا بحل كردم حاكم كفت بشفاعت تو حدشرع فرونكذارم كفت راست فرمودی اما هركه
ازمال وقف چیزی بدزدد قطعش لازم نباید كه الفقیر لا یملك شیئا ولا یملك هرچه درویشانراست وقف
محتاجانست * درویشی را یا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (ضرورتی یا حرف وحدت (پیش
امداو كنه كلدی یعنی واقع اولدی (كلیم كاف عربك ولامك كسره لریله انواع بساطدن
برنوع بساطك اسمیدر كه هركسك معلومیدر كاف عجمك كسریله دینلر عندی سویلمشلر (ویا
حرف وحدت (خانهٔ یار لامیه (ویاحرف وحدت (بدزدید اوغرلادی دیمكدر (كه حرف بیان (ببرندبای
تأكید ایله فعل امر جمع غائب (دستش مقدم مفعولی (صاحب كلیم لامیه اضافتسزده استعمال ایدرلر
بونك كبیلری (شاعت كرد شفاعت ایلدی (كه حرف بیان (بحل بانك فتحی وحاء مهمله نك كسری
وسكون لامله حلال معناسنه مستعمل لفظدر (باسببیتی متضمن حرف مصاحبت شفاعت تو لامیه
(حدشرع دخی بویله در (فروادات تأكید در بونك كبی یرلرده (نكذارم فعل نفی مستقبل متكلم وحده ترك
واهمال ایلم دیمكدر راست فرمودی راست بونده كرچك معناسنه در كرچك بیوردك دیمكدر اما ادات
استدراك (كه اصلنده هركس كه در حذف وایصال طریقیله كس ترك اولندی (مال وقف چیزی
یاحرف وحدت (بدزدد فعل مضارع مفرد غائب اوغرلیه دیمكدر (قطعش تقدیری قطع یدش در
(كه حرف تعلیل الفقیر لفظا مرفوع مبتدا (لا یملك فعل نفی مستقبل مفرد مذكر غائب مبنی للفاعل فاعلی
تحتنده مستتر فقیره راجع ضمیر (وشیئا لفظا منصوب مفعولی هیچ برشیئه مالك اولماز دیمكدر (ولا یملك
مذكور كبی در مبنی للمفعول قائم مقام فاعلی مذكور كبیدر كیسه یه مملوك اولماز دیمكدر (درویشان
فقرا مراددر (ورا ادات تخصیص (وسین (وتا ادات خبردر درویشلرك دردیمكدر (وقف محتاجانست
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (والف ونون ادات جمعدر (وسین وتا ادات خبر (محصول تركیب)

ردسروری وكافی
ردسروری وكافی

قوله (وزار مفعول ثانی) اشبو عباره نسخهٔ متعدده ده كورلمش ایسه ده تأمله محتاجدر للطابع

ردشمعی
ردكافی
ردسروری

ردكافی

ردشمعی وكافی

بر درویشك اوكنه برضرورت كلدی (یعنی احتیاجی واقع اولدی بر یارینك (یعنی كندی كبی
بر درویش یولداشنك اوندن بر كلیم اوغرلدی حاكم یعنی قاضی بیوردی كه الین كسه‌لر (السارق
والسارقة) حكمیله بویله اولنجه صاحب كلیم شفاعت ایلدی كه بن اكا حلال ایلدم ودعوی
ونزاع ایلمزم دیو (قاضی دیدیكه سنك شفاعتك سببیله اقامت حد شرعی ترك ایلمم بونك كبیلرده
رعایت خاطر مشروع دكلدر (البته شرعله لازم اولان حكمی اجرا ایدرم صاحب كلیم دیدی
كرچك بیوررسین اما هر كیسه كه وقف مالدن برنسنه اوغرلسه اكا قطع ید لازم كلمز یرا فقیر
دنیاده نه برنسنه یه مالك اولور ونه كیسه یه مملوك اولور هر نكه وار درویشلركدر اول فقرایه ومحتاجلره
وقفدر یعنی درویشلردن اخذ اولنان نسنه فقرایه موجب عقوبت اولماز زیرا معناده كندی
حقلرین المش اولورلر (پس انلره نه قطع مترتب اولور ونه ضمان * حاكم دست ازو بداشت و كفت
جهان بر تو تنك آمده بود كه دزدی نكردی الا از خانهٔ چنین یاری كفت ای خداوند نشنیدهٔ كه
كفته اند خانهٔ دوستان بروب ودر دشمنان مكوب * دست ازو بداشت اندن الن چكدی دیمكدر
(یعنی الین كسمكدن فراغت ایلدی (بر تو تنك آمده بود اوستنكه طارمی كلدی دیمكدر استفهام طریقیله
(كه حرف بیان (الا ادات استثنا (خانهٔ دوستان لامیه ومقدم مفعول بروب بدركه بای تأكید ایله
فعل امر مفرد مخاطبدر روبیدندن (رفتن دن دینلر خطا ایلدیلر سوپوردیمكدر (در دشمنان لامیه
(مكوب فعل نهی مفرد مخاطبدر كوبیدندن كوفتن دن دینلر خطا ایلدیلر (در دشمنان مكوبك
مقدم مفعولیدر بای عجمله در (بای عربله دیین بلمزیمش (محصول تركیب) صاحب كلیم مذكور
تقریری ایدنجه حاكم سارقدن ال چكدی ودیدی جهان باشكه طارمی كلدی ایدی كه اوغرلق
ایلدك الا بو نجلسین بر درویشدن (یعنی بویله بر فقیرك خانه سندن سارق دیدی ای خداوند
ایشتمامش میسین كه ضرب مثل طریقیله دیمشلر (یعنی اكابر كلماتیدر (دوستلرك خانه سنی سوپور
(یعنی خانه سنده هر نه كه الكه قابل ایسه ال تكلف چكمه ودوشمنلر قپوسنی قاقمه (یعنی عرض
احتیاج ایلمك ایچون دق الباب ایلمه حاصلی دشمنه عرض احتیاج ایلمه * بیت * چون فرومانی بسختی تن
بعجز اندرمده * دشمنان راپوست بركن دوستان راپوستین * فرومانی ماندن ومانیدن مصدرلری
ومشتقاتی فرویله مستعمل اولسه عجز معناسنی افاده ایدر بونده كی كبی (یا ضمیر خطابدر عاجز
قاله سین دیمكدر (بسختی با حرف مصاحبت (سختی یای مصدرله شدت ومحنت معناسنه در (تن
بدن معناسنه در مراد بونده وجودی وكندیسیدر (بعجز با حرف صله ویا حرف ظرف (اندر باالك
معناسنی تأكیدایدر (مده فعل نهی مفرد مخاطب ویرمه دیمكدر (بعض نسخه ده (منه دوشمش
قومه دیمكدر اما بكن هیچ بر نسخه ده موجود دكل (دشمنان را رادات تخصیص دشمنلرك دیمكدر پوست
دری دیمكدر (بر حرف تأكید (كن كاف عربك فتحیله قوپار دیمكدر بونده صوی معناسنه در
(یعنی دریسنی یوز دیمكدر (بركن فعلی كندندن اشتقاق ایلدین بیلمزیمش (دوستان را را حرف
تخصیص دوستلرك دیمكدر (پوستین كورك دیمكدر بركنك مفعول اولی (وپوستین مفعول ثانیسی
(محصول بیت) چونكه شدت ومحنتله عاجز قاله سین تنكی ووجودكی (یعنی كندكی عجزه
ویرمه (یعنی كربت ومشقتله بی كار وبی نوا اوتورمه (بلكه فرصت بولورسك دشمنلرك دریسنی یوز
(ودوستلرك صرتندن كوركنی صوی حاصلی ضرورت وعجز ایله اوتورمه وكندینی محنت والمه دوشورمه
بلكه فرصت بولورسك دشمنك مالنی وجاننی قهر ایله وجبر ایله ال امان ویرمه (اما ابتذال ایله عرض
حال واظهار حاجت كوسترمه لكن دوستلره هر نه معامله ایلرسك ودفع ضرورت ایچون عرض حال
واظهار عجز ایدرسك رخصت واجازت وار * حكایت * یكی از پادشاهان پارسایی را كفت هیچت
ازما یاد می آید كفت بلی هر كه كه خدا را فراموش میكنم * هیچت تا ضمیر خطابدر (هیچ سكا دیمكدر

رد شراح جمیعا
رد شراح جمیعا
رد ابن سید علی

رد شمعی وكافی

(ازمازدن دیمکدر (یادمی آیداکق کلورمی یعنی هیچ بزی اکارمیسین (محصول ترکیب) برپادشاه برصالحی کوردی ودیدی هیچ بزدن یادڭ کلورمی یعنی هیچ بزی اکارمیسین اولده بلی هرکه که خدایی فراموش ایدم سنی یادمه کتوررم بونك کبیلر تعلیق بالمحال قبیلندندر یعنی هرکز خاطرمه کلمزسین زیرابن برنفس ذکرخدادن خالی دکلم که سن یادمه کله‌سین * بیت * هرسودودان کش زدرخویش براند * وان را که بخواندبدرکس ندواند * سوسینك ضمیله جانب دیمکدر (دود دالڭ وواوڭ فتحه لریله فعل مضارع مفرد غائبدر دویدندن یلمك ویوپورمق معناسنه (آن فاعلیدر (کش که حرف بیان (وشین ضمیرجائزدرکه خدایه راجع اوله قرینه قائم اولدیغیچون یعنی براندڭ فاعلی قرینه سیله وجائزدرکه انڭ مقدرمشارالیهنه راجع اوله زیراتقدیرکلام آن کس کش دراول کیمسه که انی دیمکدر (زدرخویش کندی قپوسندن (براند باحرف تأکید (اندسوره دیمکدر فعل مضارع مفرد غائب فاعلی خدادر (واومعناسی استدراکی متضمندر حرف عطفدر (ان راکه اصلنده ان کس راکه در حذف وایصال طریقیله (کس ترك اولندی (که حرف بیان (بخواند دعوت ایلیه یعنی مقبولی طوتوب معزز ومکرم درکاهی ایلیه (با حرف صله (درکس لامیه (ندواند فعل نفی مستقبل مفرد غائب فاعلی خدا در (الف ونون ادات تعدیه در یلدرمز دیمکدر (محصول بیت) هرجانبه یلریوپورر یعنی بی قرارو بی آرام اولوب هرجانبه تك وپوایدر اول کیمسه که خدا انی کندی درکاه لطف وکرمندن طرد وطرح ایلیه یعنی خدانڭ مقبول ومعززی اولمیان زائدیره قپودن قپویه تك وپوایدوب اسباب معاشی دربدراولمندن اکار وحصول مرام ومقاصدی اکا برقپولر ینه ملازمتندن بلور العیاذ بالله تعالی امااول کیمسه یی که خدا کندی یه دعوت ایلیه کیمسه‌نڭ قپوسنه انی یلدرمز یعنی یلمکه محتاج ایلمز زیرا انڭ مقبولی اولان غیری کیمسه‌یه محتاج اولماز واغیارڭ قپولرینه وارمزحاصلی پادشاه صورت ومعنی اواور وهرکس اکه محتاج اولور واول هیچ کسه محتاج اولماز معلوم اوله که صحیح نسخه لرده مصراع اول وسرّوری وکافی
هرسودود ان کش واقعدر شین ضمیر ایله پس سین مهمله ایله یازانلرضمیردن اگاه دکل ایمشلر * حکایت * یکی ازصالحان پادشاهی رابخواب دیددر بهشت وپارسایی رادردوزخ پرسید که موجب درجات آن چیست وسبب درکات این چه که مابخلاف این پنداشتیم کفتند آن پادشاه بمحبت درویشان دربهشتست واین پارسا بتقرب پادشاهان دردوزخ * باحرف ظرف (وخواب یونده دوشدر (پرسید مذکور صالح دوشنده سؤال ایلدی ویا اویاندقدنصکره بعض کیمسه لره صوردی (که حرف بیان (موجب درجات ان اسم فاعلڭ مفعولنه ولامیه اضافتلریدر (سبب درکات این اضافتلری لامیه لردر (درجات درجه‌نڭ جمعیدر یوکسکره چقمغه بصامقلره دیرلر جنت مقاماتنده ده مستعملدر (ودرکات درکه‌نڭ جمعیدر یعنی الحق ره اینمکه سبب اولان بصامقلره دیرلر مراتب دوزخده ده مستعملدر (که حرف تعلیل (مابز دیمکدر (بخلاف باحرف تأکید (اینه اضافت لامیه در (پنداشتمڭ مقدم مفعولیدر (کفتند صالحه جواب ویردیلر (با حرف مصاحبت سببیتی متضمن (محبت درویشان مصدرڭ مفعولنه اضافتیدر (تقرب تفعل بابندن مصدردر (پادشاهانه اضافتی سابق کبیدر (محصول ترکیب) برصالح دوشنده برپادشاهی جنتده وبرعابدی جهنمده کوردی سؤال ایلدیکه اول پادشاهڭ مقامات جنته موجبی ندر وبوزاهدڭ درکات جهنمه سببی ندر زیرابز بونڭ خلافنی ظن ایدردڭ دیدیلرکه اول پادشاه فقراودرویشانه محبتی سببیله جنتده در واول پارساسلاطین وامرایه تقربی سببیله دوزخده‌در * قطعه * دلقت بچه کاراید ومسحی ومرقع * خودرازعملهای

نکوهیده بری دار * داق فقرا خرقه سی (وتاضمیر خطاب (دسع میمك کسری وسین مهمله نك
سکونیله پلاس معناسنه در یعنی اسکی بسکی ویاحرف نسبت پلاسه منسوب لباس دیمکدر
فقرالباسی مراددر (مرقع تفعیل بابندن اسم مفعولدر نیچه پاره ایله یمالو خرقه هند فقراسی
کیدیکی خرقهلر کبی (خود واورسزیله بونده کندی معناسنه در (ورا ادات مفعول
(عملهای نکوهیده بیانیه (نکوهیده نونك کسری وکاف عجمك ضمیله حقیر وذلیل معناسنه در
* بری بانك سکونیله اصلنده بریء در همزه ایله فعیل وزنی اوزره لیکن عجم اکثر همزه نك
حذفیله استعمال ایدر (دارفعل امر مفرد مخاطب (خودرا بری دارك مفعول صریحی (وزعملها
غیرصریحی (محصول بیت) داق سنك نه ایشوکه کلور یعنی نه ایشوکه یرار حاصلی سکاندن نه فائده
مسحیده یعنی مسحی کیمکده سکا فائده ایلمز مرقع خرقه دخی یعنی درویشلك وصوفیلك فقرالباسنه
کرمکله اولماز همان کندیکی رامز عملاردن بری وسالم وعاری طوت یعنی فقرا لباسیله تنها صوفیلق
اولماز بلکه کشی یی دوزخدن خلاص ایلاین اعمال صالحه وافعال مبروره در صوفیلق کسوه سی
دکل * حاجت بکلاه برکی داشتنت نیست * درویش صفت باش وکلاه تتری دار * باحرف
صله (کلاه برکی بیانیه (برهبانك ورانك فتحه لریله وهای رسمیله قوزی یه دیرلر که عربجه حمل دیرلر
حانك ومیمك فتحه لریله (امدی معلوم اوله که شروان وقره باغ وارزبایجان وبالجمله اکثر اعجام
قوزی دریسندن کلاه کیرلر واکا کلاه برکی دیرلر یاء نسبتله خواجکی وبندکی دیدکاری کبی
کاه اولور که تنها برکی ده دیرلر (اکثر مذکور کلاهی فقراجنسی کیدیکیچون بونده انی
تخصیص بالذکر ایلدی (داشتن مصدر (وتاضمیر خطاب (درویش صفت وصف ترکیبی در
درویش صفتلی (یعنی درویش خویلی وصوفی قلقلی دیمکدر (باش فعل امر مفرد مخاطب
اول دیمکدر (کلاه تتری بیانیه (لغتلرده کلاه امیرانه ایله تفسیر ایلمشلر اکابر علمای اعجامدنده
مسموعمز بویله در (خصوصا نادرهٔ زمان واعجوبهٔ دوران صاحب تصانیف رائقه ومالك
قصائد مصنوعات فائقه افندیمز وولی نعمتمز واستادیمز (مولانا حلیمی شیروانی قدس الله تعالی روحه
وجعل فی غرف الجنان فتوحه که شام شریفده توطن ایدوب ادنی وظیفه ایله قانع اولوب
طلبه نك افاده سیله تقید ایلمش (بوبندهٔ دعاکویلرینه کلستان تعلیم ایلدکده بویله افاده
بیوردیلر (وسائر طلبه حین تعلیمده بویله افاده بیورررلردی که کلاه برکی مقابلنده واقع اولمغین
اندن کلاه فقیرانه (وبوندن کلاه امیرانه مراددر که آنی تاتار خانلری ومیرزالری وسلطانلری
کیرلر (اکثری سمور ووشقدن اولور مش (برکی کاف عربیله متاعدن برنوعدر که صوفیلر
آنی عمامه برینه کیرلر دیین ایکی وجهله خطا ایلمش کافی عربی دیمه سنده ومتاعدن رد ابن سید علی
برنوعدر که صوفیلر آنی عمامه ایدرلر دیمه سنده (وکاف عربیله جنس قلنسوه دن برنوعدر دیینده ایکی ردسروری
وجهله خطا ایلمش کاف عربی دیمکده وقلنسوه یی دیمکده (وکلاه برکی برکونه کلاهدر که ردشمعی
درویشلر کیرلر دیین تحقیق مقام ایده مش (کلاه تتری دن مراد قلنسوه در که انی جندی وتاتار ردکافی
طائفه سی کیر دیین خطا ایلمش (خراسانده کلاه برکی دیرلر قوزی دریسندن برجنس طاقیه
اولور اکثر درویشان ومشایخ کیرلر (کاه اولور که اول کلاه اوزره لف عمامه ایدرلر دیینده ایکی
وجهله قصور ایلمش (خراسانه تخصیصده واکثر درویشان ومشایخده زیرا اغنیای اعجام
دخی کاه اولور که آنی کیرلر (برکی اصلنده تشدید ایله در لیکن کثرت استعما له خصوصا بو محلده زدکافی
ضرورت شعر ایچون مخفف اولمشدر دیین خفت ایلمش زیرا سابقا مکرر بیان اولدی که اصل زدکافی
لغتلرنده تشدید یوقدر (بعض شراح برکی ایکی فتحه ایله دردیمش (وبعضیسی اعتراض
ایدوب ایکی فتحه حالت افراده مخصوصدر (اماحالات اضافتده کافه متصل اولان حرف مکسور

استعمال اولنور دیمش سهو فاحش ایلمش زیرا ایکی حالتده بله ایکی فتحه ایله در (تتربوند کافر معناسنه در تتکه محل اکا قرینه در و بو معنیده مبالغه وار در دینه افحش خطا ایلمش (زیرا بو کلامك فحواسی درویش صفت اول وکافر شبقه سنی کی دیمکدر (بوایسه هرکز جائز دکلدر زیرا برکیمسه ارکان اسلامی رعایت ایلسه وباشنه کافر شبقه سنی کیسه ویابلندن زنار صارقتسه اهل شرعانك کفرینه حکم ایدرلر که بونلر علامت تکذیب شعائر اسلامدر دیو (بونده خود مبالغه طریقیله کندی دیدیکی کبی شعار کفری اظهساره رخصت وجواز کوسترمك فهم اولنور العیاذ بالله تعالی * حکایت * پیادهٔ سر و پابرهنه باکاروان حجاز از کوفه بدر آمد وهمراه ماشد خرامان همی رفت ومی کفت * پیادهٔ یاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل همزه یه حرف وحدت دینلر معهود خطالری اوزره مصر اولمشلر زیرا اخرنده های رسمی اولان کلمه لرده همزه حرف توسلدر فقط (وحدت معناسنی افاده ایلین یاء مقدرهٔ غیر مکتوبه در (نهایتی متقدمین یایی هاء رسمیدن صکره کتابت ایدوب اظهار ایدرلردی (لیکن متأخرین هاء رسمی اوزرینه برعین بتراشکلنی وضع ایدرلر که هم یایه وهم همزه یه دلالت ایدر (واول شکله همزه دیدکلری مجاز ایله در (زیرا همزه نك حروف علتدن غیری شکلی یوقدر فتأمل (سر و پابرهنه باشی وایاغی چپلاق (برهنه بانك فتحی وضمی ایله لغتدر چپلاق دیمکدر باحرف مصاحبت (کاروان حجاز لامیه در (کوفه مشهور شهردر (لیکن بوزمانده جامعنك درودیواری وبعضی تربه لرك جدرانی (وبعضنك یارم قبه سی وبعضنك ارتق وکینك اکسك خراب اولمشدر (وباقیسی شویله مندرس اولمشدر که اثار بنادن ذره مقداری پیدا دکلدر (زیرا نجفك آدمسی اساس وبنانك طاشنی وکرمدینی چقاروب یاپولرینه سورمشلر (پس شمدیکی حالده نه بنادن اثر وار ونه اساسدن (وبالجمله عالمك فناسندن عبرت الق استین بغداد جانبنه کذر ایلیوب کورسون که اول مشهور کوزل مملکت نیجه خراب ویباب اولوب یاتور (پس حضرت شیخك یوردیغی کوفه معمور ایکن درکه اندن حضرت مکه یه اول زمان مستقل محمل چقارمش (بوزمانده مصردن وشامدن ویمندن چقدیغی کبی (بدر آمد چقدی دیمکدر (همراه ما لامیه بزم یولداشمز دیمکدر (خرامان صفت مشبهه در صالنارق دیمکدر (همی هاحرف تأکید (محصول ترکیب) باشی وایاغی چپلاق بر پیاده کوفه شهرندن قافلهٔ حجاجله طاشره چیقدی وبزمله همراه اولدی صاینی صالینی کیدردی وبو بیتلری اوقوردی * نظم * نه براشتر بسوارم نه چو اشتر زیر بارم * نه خداوند رعیت نه غلام شهریارم * برحرف استعلا (بسوارم باحرف تأکید (سوار آتلی در یایاق مقابلی (چو حرف تشبیه (اشتر همزه نك فتحی وسینك سکونیله قاطر دیمکدر عربجه بغل دیرلر بانك فتحی وغینك سکونیله بعض نسخه ده استر یرینه اشتر دوشمش ظاهر تصحیف طریقیله در (زیربار لامیه در یوك التنده دیمکدر (غلام شهریار لامیه در (شهریار راء اولك سکونیله پادشاه دیمکدر (محصول بیت) نه دوه اوزرینه سوارم (یعنی راکب دکلم نه استر کبی یوك التندهیم (یعنی راکب دکلسمده یوکده یوق (یعنی کیمسه نك یوکی التنده دکلم رعیتك افندیسی سیده دکلم یعنی صاحب رعیت وخدمه دکلم پادشاه قولیده دکلم حاصلی نه حاکم ونه محکوم بلکه دنیانك جمیع امورندن سالم وازادهیم * غم موجود وپریشانیٔ معدوم ندارم * نفسی میزنم آسوده وعمری بسر آرم * غم موجود بیانیه ویالامیه بالفعل موجود غم ویا بالفعل موجودك غمی (پریشانیٔ معدوم ده بیانیه ویالامیه در (ندارم ایکی ترکیب اضافی یه مصروفدر (نفسی یاحرف وحدت ویاحرف تنکیر (می زنم اوررم (آسوده راحت وحضور (عمری یاحرف وحدت ویا تنکیر (بسر باحرف صله (سر بونده نهایت وپایان

زدکافی
زدشمی

ردسر و زی وشمی

نجف حضرت امام علی مدفون اولدیغی قصبه‌نك اسمیدر که کوفه‌یه برجق میل یرمقداری نجفه قریبدر منه

معناسنه در (آرم فعل مضارع متکلم وحده (عمر مفعول صریحی (و بسر غیر صریحی (محصول
بیت) غم موجودم وپریشانی معدوم بوقدر (یعنی هرکز هیچ بروجهله غم یوقدر آسوده حال
ومرفه البال نفس اوررم (یعنی آسوده اکلدور احتلکله کچورم (حاصلی اوقات وازمانم حضور ایله
کچرو بووجهله پایانه عمر ایلدرم (یعنی عمرمی صفا وحضور یله کچردم (حاصلی عمرمی نهایت
و پایانه یی غم وغصه ایلدرم (مذکور ایکی بیت بحر رمل مخبون اقسامندندر اما بحور یله آشنا اولمیان
بیت اولی ایکی بیت ظن ایدوب دیمش (خفی دکلدر که مصراع ثالثده سکته وار در اشعار قدماده
چوقدر بی سکته اوقونسه نه خداون رعیت اوقونور دیمش حق بودر کیم ظن فاسد ایلمش
بوندن یوقاری اولا معلوم اولکیم بو بیتلرک تقطیعی بویله اولور (نه براشتر فعلاتن (بسوارم
فعلاتن (نه چواشتر فعلاتن (زیربارم فعلاتن (نه خداون فعلاتن (درعیت فعلاتن (نه غلام
فعلاتن (شهریارم فعلاتن (غم موجو فعلاتن (دو پریشا فعلاتن (نیء معدو فعلاتن (م ندارم
فعلاتن (نفسی می فعلاتن (زنم اسو فعلاتن (ده وعمری فعلاتن (بسرارم فعلاتن بیت اولک
قافیه لرنده واقع اولان الفاظ سالم تقطیع اولور باقیسی جمیعا مخبوندر (نفسی می زنم آسوده
وعمری بسرارم) بومصراعیده تمام بیت ظن ایدوب شرحنی استیفادنصکره دیمش
خفی اولیه که اکرچه بو بیتک قافیه سی نظم سابقه موافقدر اما بحرلری متحد دکلدر (معلوم اوله که
بو کیسه نه وزن بیلورمش نه بحر) بومصراعک معناسنی برنفس و بردم آسوده وبی قید اولدیغمی
بر عمر عدایدرم دیمکدر دیین معنایی پاک عدایدهمش (پریشانی ده همزه اضافت ایچون کلمشدر دیین
قتی پریشان سویلمش (حاصلی بو ایکی بیتک ترکیبنی جمیع شراح ناموزون یازدقلرندنصکره
معنالرینی هب غلط ویرمشلر تأمل تدر (و بعضیسی بونظمی رباعی وزنندن فرق ایدهمیوب
نظم بازجق برده رباعی یازار * اشترسواری کفتش ای درویش بجامیروی باز کرد که بسختی
بمیری نشنید وقدم در بیابان نهاد و برفت چون بنخلهٔ محمود رسیدیم توانکر را اجل فرارسید ومرد
درویش ببالینش بیامد وکفت ما بسختی نمردیم وتو بربختی بمردی * اشترسوار وصف ترکیبی در
دوه بینجی معناسنه (یعنی دوه راکبی (ویا حرف وحدت بازکرو (وکرد فعل امر مفرد مخاطبدر
کردیدن دون دیمکدر (که حرف تعلیل (بسختی باحرف مصاحبت ویاحرف ظرف (ویا حرف
مصدرشدله ویاشدته دیمکدر (نهاد فعل ماضی مفرد غائب قودی دیمکدر (قدم مقدم مفعول
صریحی (ودر بیابان غیر صریحی (چون ادات تعلیل (باحرف صله (نخلهٔ محمود کوفه شهرندن
اوجنجی قونقده عین زرقانک منبعی (یعنی باشی اولان بیرک اسمیدر که زبیده خاتون انده برمسجد
وبرعالی خان یاپمشدر واعلی برکه لر وحوضلر بنا ایلمشدر حجاج انده اوچ کون اوتراق ایدوب
حضور وصفا ایدرلر (رسیدیم فعل ماضی متکلم مع الغیر ایرشدک دیمکدر (توانکر غنی دیمکدر
مراد مذکور اشترسوار در (را ادات مفعول (فرا ادات تأکید (باحرف صله (بالین بصدق
وشین ضمیر توانکره راجعدر (بختی بانک ضمی وخانک سکونیله بسرک دوه یه دیرلر (محصول ترکیب)
مذکور درویشه براشترسوار دیدی ای درویش قنده کیدرسک استطاعتک یوغیکن نه سبیدن
بوزحمتی اختیار ایدرسین سکا خود فرض دکل کرو دونکه بلا وشدتله اولورسین
حاصلی بو مبارک یول براغر یولدر تحمل ایدهمیوب هلاک اولورسین درویش سوزینی
دکلیوب بیابانه قدم قوب الدی یوریوب کیتدی چونکه نخلهٔ محموده ایرشدک اشترسواره اجل
ایرشدی واولدی درویش بصدوغنه یعنی باشی اوجنه کلدی ودیدی بز فقر براق و بیاقلق
زحمت ومشقتیله اولمدک وسن بسرک دوه اوزره حضور وراحتده ایکن اولدک * بیت *
شخصی همه شب برسر بیمار کریست * چون روز شد او بمرد وبیمار بزیست * شخصی

رد کافی

ردشمعی

سالم یعنی فاعلاتن للطابع

ردکافی

ردسروری وکافی

ردشمعی

ردشراح جمیعا

باحرف وحدت (سر بیمار لامیه در بیمار خسته یه دیرلر اصلنده وصف ترکیبدر بیم کتوریجی معناسنه صکره خسته یه اسم اولدی اکثر خسته لر اوله کن اولدیغیچون خسته یه بیمار دیدیلر یعنی اولمك قورقوسنی کتوردیکیچون بیمار دیدیلر (کریست کاف عجمك ورانك کسرلریله فعل ماضی مفرد غائب اغلادی دیمکدر (بیمار مبتدا (بزیست باء تأکید ایله خبری زانك کسریله فعل ماضی مفرد غائب صغالدی ودیرلدی دیمکدر (محصول بیت) برشخص یعنی بر کیمسه بتون کیجه بر بیمارك باشی اوزنده اغلادی حاصلی اولور ظن ایدوب خوفدن صباحه دك کریه وبکا ایلدی چونکه صباح اولدی کیجه صباحه دك قورقی جهتندن کریان اولان اولدی وبیمار اولان صغالدی ودیرلدی یعنی بوقصه دنیاده چوق واقع اولوراولمسندن قورقولان خسته صاغلوب وطول امله نیجه یا دخی صاغ اولورن دیین ناکهان اولمك * قطعه * ای بسا اسب تیزرو که بماند * که خرلنك جان بمنزل برد * ای حرف ندامنادی محذوف ای یار دیمکدر (بسا چوق ونیجه نیجه (اسب تیزرو بیانیه تیزرو وصف ترکیدر رویدندن تیز یوریجی دیمکدر (که حرف بیان (بماند فعل ماضی مفرد غائب یوریلوب قالدی دیمکدر (که بونده حرف استدراکدر (خرلنك بیانیه اغسق اشك دیمکدر (برد فعل ماضی مفرد غائب (جان مفعول صریحی وبمنزل غیر صریحی وجملهٔ فعلیه خبر مبتدا درکه خرلنك در بعض نسخه ده خرك لنك واقعدر کاف تصغیر ایله (محصول بیت) ای یار نیجه نیجه یعنی چوق واقع اولمشدر که بوکرك ویورغه آت بوکده یوریلوب دوردی وقالدی وخرلنك افتان وخیزان ضعف حالله اغسایرق قطع منزل ایدوب مقصده جان الندی یعنی بوقضیه چوق واقع اولدی تیز روده روکلمه سنی رفتندن آلانلر غلط ایلمشلر * بس که درخاك تندرستانرا * دفن کردند وزخم خورده نمرد * بس چوق (که حرف بیان (درخاك درحرف صله (تندرست وصف ترکیبدر صحیح البدن معناسنه (الف ونون ادات جمع (ورا ادات مفعول مصراع ثانی یه مرهوندر (کردندك تندرستان مفعول اولی ودفن ثانیسی (واو حرف حال زخم خورده وصف ترکیبدر ومبتدا (نمرد فعل نفی ماضی مفرد غائب خبر مبتدا اولمدی دیمکدر (محصول بیت) چوق کره واقع اولمش که صاغ وسالم تندرست اولان کیمسه لری اجلی کلوب خاکه دفن ایلدیلر یعنی ناکهان صاغ وسالم ایکن اجلی کلوب واولوب خاکه تسلیم ایلدیلر ویاره لنوب زخم شدید یین کیمسه اولمیوب قورتلدی یعنی مجروح اولوب حیاتدن نا امید اولان کیمسه یه اجل کلمیوب موتدن امان بولوب یعنی اولمیوب قورتلدی باذن الله تعالی * حکایت * عابدی را پادشاهی طلب کرد عابد اندیشید که داروبی بخورم تاضعیف شوم مکر اعتقاد درحق من زیاده کند آورده اند که داروی قاتل بود بخورد وبمرد * که حرف بیان (داروبی یا حرف وحدت (تا حرف تعلیل (مکر ادات تمنی (داروی قاتل بیانیه (بود ادات زمانیه (محصول ترکیب) برعابدی برپادشاه طلب ایلدی یعنی کلسون کندو ایله مشرف اولالم عابد فکر ایلدیکه بردارو یعنی برمعجون اکل ایدهیم ویا برشربت نوش ایدهیم تا ضعیف اولایم اوله که بنم حقمده اعتقادنی زیاده ایلیه یعنی بویله ایلکه شاید که پادشاه بکا اعتقادینی زیاده ایلیه حاصلی بنی کرچکدن زاهد ومرتاض خیال ایدوب کمال صلاحله حسن ظن اوزره اوله (روایت ایدرلر که اول دارویو تناول ایلدیکی مکر زهر قاتل وسم هلاهل ایمش همان یدیکی کبی هلاك اولدی * قطعه * آن که چون بسته دیدمش همه مغز * پوست بر پوست بود همچو پیاز * آنکه تقدیری آنکس که در حذف وایصال طریقیله (آن که قالدی (چون ادات تشبیه (پسته باء عجمله وفتح وکسر ایله لغتدر فستق دیمکدر لیکن مراد حلب فستغیدر (دیدمش شین ضمیر آن کسه

ردابی سیدعلی قندروزی

راجعدر (بعض نسخه ده (دید یش دوشمش یای خطابله (دیدندن بونده مراد فعل قلبدر ظن معناسنه (همه هب دیمکدر (مغز یینی وایلك وبادم وفندق وفستق کبیلرك ایچنه دیرلر (پوست باء عجمك ضمیله حیوانات دریسنه وهرنسنه‌نك قبوغنه دیرلری (بونده قبق مراددر (بودبونده ادات زمانیه‌در ایمش معناسنه (همچو ادات تشبیه (پیازصوغن معناسنه‌در (محصول بیت) اول کیسه‌یی که فستق کبی هب ایچ ظن ایلدم زیرا فستغك ایچی صاغ اولدیغی تقدیرجه فندغك ایچی کبی درصاغ اولدیغی تقدیرجه یعنی ظاهرینه بقوب باطننی دخی معمور ظن ایدوب صلاح حالنه اکا معتقد اولدم اول ایله دکل ایمش بلکه اول کوردوکیم بری بری اوستنده قشر وقبق ایمش ایچنده هیچ نسنه‌سی یوغیمش پیاز کبی یعنی بی معنی برقوری صورت ایمش * پارسایان روی در مخلوق * پشت برقبله می کنند نماز * پارسایان جمع پارسادر عابدلر دیمکدر (رویه اضافت بیانیه (در مخلوق در حرف صله (رویه مقیددر (پشت ارقه (برقبله (برحرف صله (محصول بیت) پارسایان مبتدا ومصراع ثانی خبر واقع اولمش یعنی یوزی وتوجهی مخلوق جانبنه اولان عابدلر وزاهدلر ارقالرینی قبله دن یکا و یروب نماز قلورلر حاصلی انلر بو حکمده در زیرا قلب که حقدن معرض اوله قالب دخی قبله دن روکردان اولمش حکمنده در حاصلی عباداتده قالب قلبه تابعدر * بیت * چون بنده خدای خویش خواند * باید که بجز خدا نداند * چون ادات تعلیل (خواند فعل مضارع مفرد غائب دعوت ایلیه دیمکدر (خدای خویش لامیه مقدم مفعولی (باید فعل مضارع مفرد غائب کرك دیمکدر (که حرف بیان بجز باحرف زائد (جز غیر معناسنه‌در (نداند فعل نفی مستقبل مفرد غائب بونده بلیه دیمکدر (خدا مفعول صریحی (و بجز غیر صریحی (محصول بیت) چونکه برقول خدای تعالی حضرتنی کندینك معبودی بله وبعدرديه کرك اولان ولایق وسزاوار اولان اولدر که خدا حضرتندن غیری بی بلیه وماسوایه کوکل بنده ایتمیه خواندك فاعلی خدایه راجع ضمیر در ومفعولی بنده‌در دیین ظاهر ترکیبه مخالف سویلمش * حکایت * کاروانی رادر زمین یونان بزدند ونعمت بی قیاس بردند بازرکانان کریه وزاری کردند وخدا ورسول شفیع آوردند فائده نداد * زمین یونان قرمان ولایتنه دیرلر (زاری یای اصلیه ایله فریاد وفغان معناسنه‌در (محصول ترکیب) یونان مملکتنده برکاروانی حرامیلر اوردیلر وبی حد وبی پایان نعمت ومال ایلتدیلر بازرکان طائفه‌سی کریه وفریاد وفغان ایلدیلر وخدا ورسولی حرامیلره شفیع کتوردیلر یعنی چوق یلواروب نیاز ایلدیلر ایکن فائده ویرمدی * بیت * چو پیروز شد دزد تیره روان * چه غم دارد از کریهٔ کاروان * پیروز باء عجمك کسریله مظفر وغالب معناسنه (دزد تیره روان بیانیه (تیره روان وصف ترکیبی قره جانلی دیمکدر (زیرا روان روح انسانی یه دیرلر قره جانلی اوغری معناسنه‌در (کریهٔ کاروان لامیه (محصول بیت) چونکه جانی قره دزد یعنی بی رحم وسنکین دل اوغری مظفر وغالب اولدی کاروانك کریه وزاریسندن نه غم طوتر یعنی نه غمی وار ونه پرواچکر حاصلی فرصت ال ویروب مال مردمه ظفر بولدقدنصکره بیك کره فریاد وفغان وتضرع وزاری قلسه‌لر متأثر اولوب مرحمت ایلمزلر (تیره روان جمع تیره رودر یعنی وصف ترکیبی در شبرو معناسنه دیین تیره روان ایمش و بوندن صکره غیرینك قولنی نقل ایدوب دیمش که تیره ظرفدر وروان صفت مشبهه در رفتن دن روان کبی رویندن یعنی دزدی که رونده استدر تیره یعنی فی ظلمة الليل اصلی ونقلی فاسد اولدیغنده اشتباه یوقدر مصراع اولك معناسی چون مظفر اولدی جانی بولانق وجانی قرا کو اوغری دیین بولانق سویلمش * لقمان حکیم در آن میان بود یکی از کاروانیان کفت کلمهٔ چند از حکمت وموعظت بااینان بکوی باشد که طرفی از مال ما دست بدارند که

زدابن سیدعلی

زدابن سیدعلی

زدابن سیدعلی

زدسروری

در بغ باشد که چندین نعمت ضایع کردد لقمان کفت در بغ باشد کلمهٔ حکمت باایشان کفتن *
(کاروانیان کاروان اصلی کارباندر کار ایش (و بان ادات فاعلدر بجی معناسنه ایشجی دیمکدر
(باله واوك بنده تواخی وتبادل اولدیغی جهتدن واوایله ده باایله ده مستعملدر(مثلا کاربان
سرای (وکاروان سرای دیرلر (و یاحرف نسبت(والف ونون ادات جمع(موعظت مصدر
میمیدر وعظ دیمکدر (طرفی یا حرف وحدت برمقدار دیمکدر (دست بداراندال چکه لر دیمکدر
(محصول ترکیب) لقمان حکیم اول کاروان اراسنده ایمش کاروانیلرك بریسی لقمانه دیدی بونلره
حکمت وموعظه دن برنبجه کلمه سویله اوله که برمقدار مالمزدن ال چکلر یعنی برمقدار بن
بنه بزه و یرهلر (طرف شرف وزنی اوزره بعض دیمکدرال طوتهلر یعنی ترکایده لر دیمکدر زیرا
حیفدر که بوقدر نعمت ومال رایکان یره ضایع اوله والمزده سرمایه اولاجق برمقدار مبلغ قالمیه
لقمان دیدی حیفدر بویله ظالملره کلمهٔ حکمت وموعظت سویلمك زیرا بونلره سوز تأثیر ایلمزکه
متأثر اولوب سیزه مرحمت ایدهلر * قطعه * آهنی را که موریانه بخورد * نتوان بردازو بصیقل زنك *
آهن دمور (و یاحرف وحدت (ورا ادات مفعول (که حرف رابط صفت (موریانه دمور
قوردینه و پاسنه دیرلر (نتوان بردبرد مصدرمعناسنه در(ازو (باحرف مصاحبت(صیقل فیعل
وزنی اوزره پاس اچیجی استاده دیرلر نصر بابندن مصدری صقل کلور صادك فتحی وقافك
سوکیله صقالده کلور صادك کسریله مصقله اسم آلت یعنی پاس آچیجی آلت (زنك زاء عربك
فتحیله پاس معناسنه درو بعضیلر تصحیف ایدوب زاء عجمیله اوقودیلر (محصول بیت)
بردموری که موریانه یمش اوله انك پاسنی صیقل سبیله کیدرمك اولماز زیرا پاس انك ماده سین
افساد وجوهرین افنا ایلمشدر (بونده موریانه نك ایکی معناسی اولمغه قابلدر اولکی یه
تخصیص ایلین بلا مخصص ایلمش بوتقریر بعض لغتلرك یازیشنه کوره در اما بعضیسی
دیدیکه موریانه شول پاسه دیرلرکه دموری دلك دلك ایلیه که انی صیقل اچوب جلاویرمکه
قادراولمیه زیرا ماده سی فاسدوجوهری فانی اولمش اولور حضرت شیخك کلامنه ده ملایم
بودر امازنك مطلق پاسدر * باسیه دل چه سود کفتن وعظ * نرود میخ آهنین در سنك *
باحرف صله (سیه دل وصف ترکیبی قره کوکللی دیمکدر سابقا تیره روان دیوب قره جانلی
مراد ایلدیکی کبی (کفتن وعظ مصدرك مفعولنه اضافتیدر (میخ آهنین بیانیه(آهنین یاحرف
نسبت ونون حرف تأکید (در حرف صله (سنك طاش (محصول بیت) قره کوکللی کیمسه یه
وعظ ونصیحت سوزینی سویلمك نه فائده و یرر یعنی فائده و یرمز (مصراع ثانی یی تعلیل
طریقیله ذکرایدوب یوررزیرا دمور میخ طاشه کرمز یعنی بویله ظالملره نصح وپند
ایلمك طاشه دمورمیخ قاقمقدر حاصلی پند پذیراولوب متأثر اولمق احتمالی یوقدر * قطعه *
بروزکار سلامت شکستکان در یاب * که جبر خاطر مسکین بلا بکرداند * باحرف ظرف
(روزکار سلامت لامیه (شکستکان الف ونون ادات جمعدر دلخسته ومکسور خاطر اولان
فقرامراددر (دریابك مقدم مفعولیدر (دریاب فعل امر مفرد مخاطب اکله وتدارك ایله دیمکدر
تقدیری حال شکستکان در یابدر (که حرف تعلیل (جبر جیمك فتحی و بانك سکونیله
برصنغی سیکلمکدرواول سیك تخته لرینه جبیره دیرلر (خاطره اضافت مصدرك مفعولنه در
(ومسکینه لامیه (بلا بکرد اندك مقدم مفعولیدر(باحرف تأکید (کرد اند فعل مستقبل
مفرد غائب کرد ایندندن دوندرر دیمکدر (الف ونون ادات تعدیه در (محصول بیت) صحت
وعافیت وسلامت ورفاهیت زماننده فقرای شکسته دل ودرو یشان مکسورخاطرلری بوقلیوب
و بولوب تفقد وتدارك ایله یعنی احسان وصدقه وزکاتله خاطرلرینی تسلی ایله زیرا مسکین

ردابن سیدعلی

(وفقیرك)

وفقيرك خاطرلرينى تسلى ايدوب جبرايلمك بلايى ردايلر يعنى صدقه وزكات مالى وجانى حفظ
ايدوب بلياتى دفع ايدر * چوسائل ازتو بزارى طلب كند چيزى * بده وكرنه ستمكر بزور
بستاند * چوحرف تعليل (سائل ديلنجى (وباحرف مصاحبت (زارى فرياد وفغان (چيزى
ياحرف وحدت (بده فعل امر مفرد مخاطب (وكرنه والاديمكدر (ستمكر ظالم (باحرف مصاحبت
(زور بونده قوت وقدرت وقهر ديمكدر يعنى كوجله (بستاند فعل مضارع مفرد غائب
آلور ديمكدر (محصول بيت) چونكه سائل سندن تضرع وزار يلغله برنسنه ايسته يه البته وير
(واما السائل فلا تنهر) حسبنجه والا ويرميوب خست ايدرسك ظالم سندن زورايله يعنى كوجله
الورمذكوركاروان خلقندن الديغى كبى * حكايت * چندان كه مراشيخ اجل شمس الدين
ابوالفرج بن جوزى بترك سماع فرمودى و بخلوت وعزلت اشارت كردى عنفوان شبابم
غالب امدى وهواوهوس طالب ناچار بخلاف رأى مربى برفتمى وازسماع ومخالطت حظى
بركرفتمى چون نصيحت شيخم يادامدى كفتمى * چندان كه اوقدر كه ديمكدر (مرا بكا ديمكدر
(اجل تشديد لامله اصلى اجلل ايدى ادغام اولدى (شمس الدين لقب (ابوالفرج كنيت
(بن جوزى صفت (بترك باحرف صله (ترك سماع مصدرك مفعولنه اضافتيدر (سماع
بونك كبى يرلرده سازاوازينه وخوانده وكوينده اوازينه ديرلر نتكه حضرت شيخ بوستانده بيورر
(بيت) نه مطرف كه آوازشم ستود) (سماعست اكرعشق دارى وشور) بالبداهه معلومدركه بونده
ردسرورى وكافى وشمعى
اواز جنسنه سماع بيورمشدر فتأمل (پس ازسماع ومخالطت حظى بركرفتمى) معناسنى سماع
ايدردم ديدنلر معلوم اولديكه سماعى بونده صوفيلرك رقصى معناسنه اخذ ايدرلر ايمش
ايمدى معلومدركه سبحة الابرارك اوتوزدر دنجى عقدينك مرادينه واصل اولمازلر ايمش
(عنفوان اول معناسنه (شباب يكتلك يكتلك اولى ديمكدر (مرا بكا (غالب آمدى غالب كلوردى
(ياحرف حكايه (ناچار بالضروره (بخلاف باحرف صله (خلاف رأى مربى لاميه لردز
(مربى اسم فاعلدر تفعيل بابندن تربيه ايديجى ديمكدر (مرادابن جوزى حضرتلريدر
(برفتمى كيدردم ياحرف حكايه (مخالطتدن مراد خلقله اختلاطدر (حظى بر حرف تأكيد
(كرفتمى طوتردم ياحرف حكايه (محصول تركيب) اولقدر كه بكا شيخ اعظم ابن جوزى
حضرتلريكه اول زمانده حضرت شيخك مربيسى ايمش (سماع تركنى بيورردى دخى خلوت
وعزلته اشارت ايدردى (جوانلغمك اولى يعنى تازه لكى غالب كلوردى (وهواوهوسم مقتضاى
نفس اولان احوالى وارزوى خاطرى طالب اولوردى (بالضروره مربينك رأيى خلافنجه
خلوت وعزلتدن كيدردم دخى سماع واختلاطدن حظ الوردم (چونكه شيخك نصح وپندى
يادمه كلوردى (يعنى چونكه نصيحتنى اكاردم ديردم (مذكور افعالك اوآخرنده اولان يالر
حكايه ايچوندر نتكه هر برينه اشارت اولدى * بيت * قاضى ار بامانشيند برفشاند دست را *
محتسب كرمى خورد معذور دارد مست را * بو بيت كفتمى بيورر ديدنك مقوليدر (ار اكردن
مخففدر (برفشاند فعل مضارع مفرد غائب فاعلى تحتنده قاضى يه راجع ضميردر ال قارصاردى
ديمكدر نتكه خوانده وكوينده وسازيانجه ال اصولنى طوترلر ال سلكمك دينلر غلط ايلمشلر
(محصول بيت) قاضى بزمله اوتورسه يعنى مجلسمزه داخل اولسه ذوق وشوقدن مجلسده
ردكافى وشمعى
ال قاصاردى (حاصلى بزمله هم حال وهمرنك اولوردى (محتسب اكر باده ايچرسه مستلرى
معذورطوتر (يعنى كندى باده نوش اولمغله احكام شرعى اجرا ايدهمز (بومصراع مصراع اوله
نسبت مقام تعليلده وتمثيلده واقعدر (يعنى حضرت ابن جوزى اكر بزم مجلس ومحفلمزك
رونق وصفاسنى كوريدى و بيليدى داخل مجلس اولوب بزمله همرنك وهم جنس اولوردى

هرنقدركه متورع وزاهدايسه ده نتكه محتسب اورع ناسدن اولـديغى تقديرجه باده مجلسنه داخل اولوب باده نوش اولسه مى نوشلرى معذور طوتردى * مصراع اولك معناسنده قاضى ال سلكردى (يعنى سماع ايدردى ديدلر دست افشاندن مرادى بيلمزلر يمش * سماعدن دخى فندبر (محتسب بومحلده صوباشى معناسنه در ديدلر محتسبى بيلمزلر يمش * تاشبى بمجمع قومى برسيدم ودران مطربى ديدم * تاانتهاء غايت ايچوندر الى معناسنه (شبى يا حرف وحدت (بمجمع باحرف صله (مجمع مجلس (قومى ياحرف وحدت (محصول تركيب) سماع ومخالطه دن حظ الورم بركيجه يه دك كه برقومك مجلسنه ايرشدم (يعنى اول كيجه يه دك بويله ايدردم (واول قومك اورته سنده برمطرب كوردم مذكور بيتده بيورديغى كبى * بيت * كو يى رك جان مى كسلد زخمهٔ سازش * ناخوشتر از آوازهٔ مرك پدرآوازش * كو يى فعل مضارع مفرد مخاطب ديرايدك و ياديدك ديمكدر (يعنى حاضر اولوب ايشيدسك ديرايدك (رك رانك فتحى وكاف عجميله طمر معناسنه دركه عربيده عرق ديرلر (عينك كسرى ورانك سكونيله (جانه اضافتى لاميه ويابيانيه دز (مى كسلدمى بونده حرف تأكيدوا قعدر (كسلد كاف عجمك ضمى وكسريله (وسينك فتحى وكسريله كسليدن مصدرندن فعل مضارع مفرد غائب اوزر وقرزديمكدر (مثلا ايپ و ياايلك قرمق كبى (قطعله تعبير ايدنلر خطا ايلديلر (زخمهٔ ساز چالدقلرى اغج و ياكمك ويابوينوز پاره سى كه سازنده لر اكا تازيانه ديرلر (سازه اضافتى لاميه در (شين ضمير مطربه راجعدر ناادات توصيف نفى (خوش واو رسميله ايى ديمكدر (وترادات تفضيل درناخوشترك ديمكدر (اوازهٔ مرك پدرلاميه لردر (يعنى بركيمسه يه باباك اولدى ديو موحش خبر ويرمك صداسندن اول مطربك صداسى جانكاه تروبدترايدى (بوقضيه اكثره بناء در والانيچه ناخلف واردركه باباسنك اولوسى خبرينه مژدكانه لر ويرر (محصول بيت) مذكور مطربك خصوصنده بيورر اكرمذكور مطربك زخمهٔ سازينى ايشيدسك ديرايدك كه جان طمرنى قررواوزر سازينك زخمه سى شول مرتبه مزعج ومولم ايدى (واوازى پدراولوسى اوازندن دخى ناخوش وموحش ايدى (حاصلى سازنده لكى وكوينده لكى كمال مرتبه منفوروقبول طبعدن زياده دورايدى زخمه برينه نغمه يازانلر نغمه ايلمى در * كاهى انكشت حريفان از ودر كوش وكاهى برلب كه خاموش * (محصول تركيب) مذكور مطربك زخمهٔ سازينى وناساز اوازنى ايشتميه لم ديو كاهى اهل مجلسك برمقلرى قولاغنده ايدى (وكاهى خاموش اول ديولبنده ايدى (حاصلى سكوت ايله ديو اشارت ايلرلردى * بيت * يهاج الى صوت الاغانى لطيبه * وانت مغن ان سكت تطيب * يهاج فعل مضارع مبنى للمفعول اجوف يائى ضرب بابندن مصدرى هيجان كاور هالك ويانك فتحه لرايله ميل ورغبت معناسنه (الى حرف جر مجروريله قائم مقام فاعلى يهاج دروجاً زدر كه كندى مصدرينه مسند اوله (صوت صادك فتحى وسكون واوايله آوازمعناسنه در اغانى يه اضافتى لاميه در (اغانى منتهاى جموعدن اغنيه نك جمعدر همزه نك ضمى وغينك سكونيله وتشديد ياايله (امانى امنيه نك جمعى اولديغى كبى امنيه ارزويه ومراده ديرلر (واغنيه غنا معناسنه در كسر غين والف ممدودايله ايرمعناسنه كه فارسيجه سرود ديرلر (لطيبه لام حرف تعليل يهاج فعلنه متعلق وضمير مذكر صوته راجعدر (لطيبها يازانلر خطا ايلديلر (وانت واو حرف حال انت ضمير مرفوع منفصل محلا مرفوع مبتدا (مغن اسم فاعل مفرد مذكر مخاطب تقديرا مرفوع خبر مبتدا الام الفعلى اعلالله ساقط اولمشدر (ان حرف شرط (سكت فعل شرط (تطيب فعل مضارع مفرد مخاطب جزاء شرط جملهٔ شرطيه اعرابدن محلا مرفوع صفت مغن در (بعض نسخه ده نطيب دوشمش نون متكلمله وبعضنده (يطيب دوشمش ياى غيبتله فاعلى مقدراولان سكوت اولور (محصول بيت) مغنيلر صوتنه ميل ورغبت

زدكافى وشمى

زد شراح جيما

زد شراح جيما

زد سرورى وكافى

اولنور لطیف اولادیغیچون یعنی لطیف وخوب اولدیغی تقدیرجه روح اصواته مائل وراغب اولور حال بوکه سنده مغنیسن اکر ساکت اولسك زیاده طیبسین حاصلی سکوت ایتسك سکوتك موسقی یرینه کچر یاخود سکوت ایلسك نزطیب اولوب خوشحال اولورز یاخود سکوتك طیب اولور فتدبر

بیت نبیند کسی در سماعت خوشی * مکر وقت رفتن که دم در کشی * نبیند فعل نفی مستقبل مفرد غائب کورمز دیمکدر (کسی یاحرف وحدت (سماعت تاضمیر خطاب سماع بنه نغمه وصوت معناسنه در (خوشی خاده روم ضمه ایله وواو رسمیله ویای مصدر ایله ایلك دیمکدر (مکر ادات استثنا (وقت رفتن لامیه کتمك وقتی دیمکدر (دم نفس درحرف تأکیدر کشی فعل مضارع مفرد مخاطب (محصول بیت) کیمسه سنك سماعکده ایلك کورمز یعنی سنك سازه آواز کده برذوق بوقدر که انده کیمسه صفا کسب ایلیه مکر کتمك وقتنده که نفسك چکه سین یعنی سکوت ایلیه سین حاصلی مجلسدن کیدوب سکوت ایلیه سین هرکس مسرور اولور زیرا سنك ناهموار سازکدن وناساز اوازکدن خلاص اولورلر بونده سماع صوت وآواز معناسنه اولدیغی زیاده بدیهیدر (پس سماعی صوفیلر رقصی معناسنه واستماع ایتمك معناسنه اخذ ایدنلر بومعنایی بلمزیمش (خوشی خانك فتحیله اوقنور کشی یه قافیه اولمغیچون دینلر روم ضمه دن آکاه دکللر ایمش (وقت فتن معناسنی موت معناسنه اخذ ایاین بیتك معناسنی فوت ایلمش بوبیتده دلالت وار درکه اول ناسازبد آواز ناساز وناهموار اولدیغندن غیری صوتنه مغرور اولوب دکه بلا ایله دکدیکنه زیرا ناسازلك حالی بویله درکه جیغیر مقدن اوصانمز *مثنوی* چون در آواز آمد آن بربط سرای * کدخدارا کفتم از بهر خدای * چون حرف تعلیل (درحرف صله در با معناسنه (بربط سرای وصف ترکیبیدر قپوزله ایرلیجی یعنی قپوز چاله ویانجه ایرلایه (بربط ایکی بانك فتحه لریله قپوزه دیرلر امامشهور باء ثانینك ضمیدر (سرای سینك فتحی وکسریله اغتدر ضمیله روستاییلر دایدر (کدخدا کاف عربك فتحیله اواسی صاحب خانه معناسنه (بهر ادات تخصیص (محصول بیت) چون اول قپوزجی اوازه کلدی یعنی قپوز یانجه ایرلمغه باشلدی یعنی خوانندهلك ایلمکه باشلدی اواسنه دیدم الله ایچون * زیبقم در کوش کن تا نشنوم * یا درم بکشای تا بیرون روم * زیبق زانك کسری وبانك فتحیله ژیوه یه دیرلر میم معناده کوشه مقیددر (تا حرف تعلیل یاحرف عطف (درم درقپو ومیم ضمیر متکلم یعنی میم ضمیر منصوب متصل معناسنه در تاحرف تعلیل (روم فعل مضارع متکلم وحده در (محصول بیت) کتخدایه دیدم الله ایچون قولغمه ژیوه ایله یعنی قوی تاکیم صاغر اولوب بوناسازك اوازنی ایشدمیم زیرا قولغه ژیوه کیرنجه صاغر ایدر یا بکا قپویی آچ تاکیم طاشره کیدم یعنی بو ایکی ایشك بربنی ایله دیوا اوایسنه یمین ویردم تاکیم مذکور بربط سرای ناسازی نه کورهیم ونه ایشیدهیم * فی الجمله پاس خاطر یاران موافقت کردم وشبی بچندین مجاهده بروز اوردم * پاس حفظ معناسنه در خاطره اضافتی مصدرك مفعوله (ویارانه لامیه (شبی یاحرف وحدت ویاحرف تنکیر (بروز باحرف صله (محصول ترکیب) حاصلی کلام یارانك خاطری ایچون اول کیجه یارانه موافقت ایلدم وکیجه بی نیجه زحمت ومشقتله کونه کتوردم یعنی صباحه چقردم *قطعه* مؤذن بانك بی هنکام برداشت * نمی داند که چنداز شب کذشتست * بانکدن مراد بوندتمجید وصباح اذانیدر (برداشت قالدردی یعنی اوقودی (محصول بیت) مؤذن بانکی وقتسز قالدردی یعنی اذانی وقتسز اوقودی بلمز که کیجه دن نقدر زمان وساعت کچمشدر * درازئ شب از مژکان من پرس * که یکدم خواب درچشمم نکشتست * درازی یاحرف مصدر (شبه اضافتی لامیه (مژکان من لامیه مژکان جمع مژه دردیین فارسی بی غریب تتبع ایلمش ایمش (پرس پای عجمك ضمی ورانك سکونیله فعل امر مفرد مخاطب صوردیمکدر سؤال ایله معناسنه (که حرف تعلیل (دم نفس وساعت معناسنه در

ردشمعی وکافی
ردشمعی وکافی
ردشمعی
شارح مرحومك نغمه ویردیکی معنی بولنده در لکن شمعی مرحومك معناسی دخی رنکینه در ظن ایدرم زیرا اول ناساز فوت اولمدجه خلق آواز کریهندن قورتله مز هر نقدر بر مجلسدن کتمه سیله انده اولنلر قورتلسه لر دخی بوندن بشقه دقت رفتنك فوت معناسنه اولدیغنه دم درکشی قرینه در للطابع
شارح مرحوم اشبو بیتده اولان درازی مضافنك آخرینه ضرورت وزن ایچون بریا کلوردیو بوقاروده هامشده اشارت ایتمشیکن کندو نسخه سندن یازیلان نسخه ده یازلیوب همزه یازلمش نسخه سنده دخی بویله ایسه اصابت ایتمشدر (فتصبر) للطابع
ردسروری

(خواب اویقودیمکدر (نکشنست فعل نفی ماضی مفرد غائب اولماش وباجکز نمامش دیمکدر
اشتراك اوزره (محصول بيت) کیجه‌نك اوزونلغنی بنم کرپکمدن سؤال ایله (یعنی کیجه‌اوزونلغنی
مؤذن نه‌بلور که صباحه‌دك پستر نازده یاتور بلکه بنم مژکانم ایی بیلور (زیرا بر نفس کوزومه
اویقو کرمشدر (یعنی کوزمده اویقوطولانمشدر (حاصلی کوزم اویقو کورمشدر * بامدادان
بحکم تبرك دستار ازسر ودینار از کمر بکشادم وپیش مغنی نهادم ودر کنارش کرفتم وبشی شکر
کفتم یاران ارادت من در حق اوبر خلاف عادت دیدند وبر خفت عقل من حمل کردند ونهفته
می خندیدندیکی از یشان زبان تعرض در از کرد وملامت کردن اغاز که این حرکت
مناسب حال خردمندان نکردی خرقهٔ مشایخ بچنین مطربی دادی که در همه عمرش
درمی در کف نبوده است وقراضهٔ در دف * بامدادان وبامداد ایرته دیمکدر (باحرف
مصاحبت (حکم تبرك لامیه (تبرك تفعل بابندن مصدر در تحفه وهدیه معناسنه تبرك رسمیله
واساو بیله دیمکدر (دستار دلبند (دینار التون کمر قوشق دیمکدر (معلوم اوله که
عربك وعجمك فقراسی نقدنی هرنه ایسه قوشغنه بغلر (زیرا انلرك قوشاقلری بزدن اولور (پس
دینار از کمر بیوردیغی بو معنایه کوره‌در (پس بو معنایی بلیوب کیسه وجیبمدن دیناری چیقردم — رد كافي
دیبن خلاف سمته سلوك ایلمش (دستار ودیناری یاء وحدت ایله ایراد ایلین جمیع نسخه‌لره مخالف — رد شمعی
ایراد ایلدیکندن غیری معنایه خلل ویرمشدر فتدبر (مغنیدن مراد مذکور مطربدر
(ارادت من مصدرك فاعلنه اضافتیدر (بر حرف صله (خلاف عادت لامیه عادتك خلافنجه
دیمکدر (خفت عقل مصدرك فاعلنه اضافتیدر (ومنه اضافت لامیه‌در (بعض نسخه‌لرده ونهفته
بخندیدند دوشمشدر (یعنی خفیه طریقیله بنی مزه لنوب کولشدیلر (زبان تعرض بیانیه اغازدن
صکره بر کرد مقدردر (که حرف بیان (مناسب حال اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (خردمندانه
اضافت لامیه‌در بعض نسخه‌ده حال یرینه رأی دوشمش (خرقهٔ مشایخ این حرکتدن
بدلدر ودادینك مقدم مفعول صریحیدر (وبچنین غیر صریحی (مطربی یاحرف وحدت
(دادی فعل ماضی مفرد مخاطب ویردك دیمکدر (که حرف رابط صفت مابعدی مطربه
صفتدر (درم دالك کسری ورانك فتحیله اقچه معناسنه‌در (کف آیه یعنی اوچ (قراضه
التون خرده‌سی فارسیجه زیزهٔ زر دیرلر (دف دالك فتحی وفانك تشدیدیله لفظ مشترکدر
عربله عجم بینده (ترکیجه دمری دیرلر دالك ضمی ومیمك سکونیله ورانك کسریله
(محصول ترکیب) اول کیجه‌نك ایرته‌سی تبرك حکمیله یعنی تحفه وهدیه رسمیله باشمدن
دستاری وقوشغمدن دیناری چیقروب مغنی اوکنه قودم وانی در کنار ایلدم یعنی قوچدم وچوق
شکر ایلدم (یاران بنم ارادتمی مغنی حقنده عادتمك خلافنجه کوردیلر (یعنی بویله ایده کن
دکل ایدم (خصوصا بونجلین ناساز مغنی یه (وبو اوضاعمی خفت عقلمه حمل ایلدیلر
وکزلیجه (یعنی خفیه طریقیله بوحالمه کولشدیلر (پس بریسی یاراندن بکا تعرض وطعن
زبانی دراز ایلدی (حاصلی بکا اعتراض ایلدی دخی بنی لوم وملامت ایلمکه باشلدی که
بو حرکتی عقلا رأی وحالنه مناسب ایلمدك (مشایخ خرقه‌سنی بونجلین برمطربه ویردك که
جمیع عمرنده النده واوجنده براقچه اولمامشدر (یعنی براقچه‌یه مالك اولمامشدر وبرقراضه یعنی
برالتون اوواغی دفنده کورمشدر حاصلی کیسه اندن حفظ ایدوب النه وآوجنه برحبه
ویرمش دکلدر دستاره خرقهٔ مشایخ بیوردیغی مجاز یدر (حضرت شیخك مبارك — رد شمعی
باشنده اولدیغی اعتباریله‌در بحکم تبرك اولنده برکه یازان یانندن یازرمش (درحق او — رد شمعی
یرینه در حق آن یازان اوایله آنك معنالرینی بیلمزیمش (حرکتند نصکره رایازانلر جمیع

نسخه لره مخالف یازمشلر (خرقهٔ مشایخ اولنده كه یازانلرده بویله ایلمشلر ❊ مثنوی ❊ مطربی
دورازین خجسته سرای ❊ كس دو بارش نه دیده در یك جای ❊ مطربی مطرب اسم فاعلدر
افعال بابندن سوندریجی دیمكدر نفس ابی سازنده وكوینده دن مسروراولدیغیچون مطرب
دیدیلر (یا حرف وحدت (دو رتقدیری دو رباد در (خجسته قوتلی دیمكدر مبارك معناسنه
(كس تقدیری كه كس در (كه حرف رابط صفتدر ضر و رت وزن ایچون ترك اولندی
وكس قالدی (دو بارایكی كره دیمكدر (ندیده ماضی دن قسم كورمش دیمكدر (درحرف
ظرف(دریك جای بریرده (دورازین خجسته سرای جملهٔ معترضه دركه بدیعده حشو ملیح دیرلر
صفتله موصوف بیننه اعتراض ایلمش (محصول بیت) برمطرب ایراغ اولسون بومبارك
سرایدن بومعترضه سرایه نسبت دعاء لهدر (ومطربه نسبت دعاء علیه در (كس دو بارش
دو باز ایكی كره دیمكدر (وشین مطربه راجعدر آنجلین مطرب كه كیمسه آنی برمحفلده
و برمجلسده ایكی كره كورمشدر (یعنی شویله ناساز وناهمواردر كه بركره آنی دیكلین بر دخی
مجلسنه اوغرا تمز (پس ایكی كره بریرده كورنمز بوتقریر مطرب مبتدای محذوفه
خبرومصراع صفت اولدیغی تقدیرجه در وجائزدركه مصراع ثانی حشو ملیحه مقام تعلیلده
اوله فقدبر (معلوم اوله كه حضرت شیخ بوابیاتی مذكورمعترض جانبندن نقل بیوردیغی بوصفتله
متصف برناسازهسن بوقدر تعظیم وتبجیل ایلمك ندن لازم كلوردیمك استر ❊ راست چون بانكش
ازدهن برخاست ❊ خلق راموی بربدن برخاست ❊ راست كرچك یعنی بی شك وشبهه (چون
ادات تعلیل (بانك كاف عجمله اواز معناسنه در (برخاست قالقدی یعنی صادر اولدی دیمكدر
(خلق راراحرف تخصیص خلقك دیمكدر (محصول بیت) بی شك چونكه اوازی اغزندن
صادر اولدی خلقك یعنی اهل مجلسك بدننده مویی قالقدی یعنی اورپردی صوتی زیاده
مزعج اولدیغندن جائزدركه بونك كبی یرلرده برباء حكایه تقدیر اولونه یعنی قالقاردی (راستك
ردسروری وشمعی
معناسنی مستقیم دیدلرمستقیم سویلمامشلر وبراوغردن دیبن قتی اكری كتمش وتقدیری موی
ردكافی
بربدن راست برخاست دردیبن بیتك تركیبنه غریب تعقید صالمش ❊ مرغ ایوان زهول
ردشمعی
او بپرید ❊ مغز ماردوحلق خودبدرید ❊ مرغ مطلقا قوشدر (وایوان بونك كبی یرلرده
كوشكدر یعنی چارطاق (معلوم اوله كه قزلباش بدمعاشدن اول شیرازشهرینك دأب
وعادتی بوایمشكه كوشكارینك علی یرینه اغاچدن برقوش تراش ایدوب وضع ایدرلرایمش
كیمی ال طوطی وكیمی بشل وكیمی بیاض وكیمی كبوتروقومری وطاوس وشاهین وغیریلرینی
وبومرغانك ایچنی تجویف ایدرلرمش یعنی ایچلرینی قوغش ایدرلرمش واغزلرینه برر
سپسی وضع ایدرلرمش پس هربار كه برباد حركت ایلسه بوحیوانلردونوب بونلردن اصناف
اصوات صدراواورایمش (پس حضرت شیخ (مرغ ایوان زهول او بپرید) بیوردیغی مبالغه
طریقیله در یعنی اول ناساز مطربك مزعج وهولناك صداسندن مرغ ایوان جامدایكن
اوركوب قاچدی ایمدی قیاس ایله نه مرتبه مولم وموحش اوازاولمق كرك اوازی (هول قورقو
(بپرید باایله مؤكدفعل ماضی مفرد غائب اوچدی دیمكدر (مغز سابقامفصل بیان اولندی
نه یرده استعمال اولندیغی (حلق حانك فتحی ولامك سكونیله بوغازدر (خوده اضافتی لامیه در
(باحرف تأكید (درید دالك فتحی وكسریله فعل ماضی مفرد غائب (بردلكو دریدك فاعلی
ردكافی
هربرینك تحتنده مطربه راجع ضمیردر (محصول بیت) مرغ ایوان اول مطرب ناسازك اوازی
رد شراح جمیعا
هولندن اوركوب اوچدی یعنی تحمل ایده مدیكندن پرندن پران اولدی كندی بزم بینلریمزی الدی
ایلندی وكندی بوغازینی یرتدی حاصلی هم بزه جفا ایلدی وهم كندی یه (شراحك هیچ

ردابن سید علی
وسروری

بربعی مرغ ایوانه تعرض ایلدیکندن معلومدرکه جیعنك مجهولی ایمش * کفتم مصلحت آنست که زبان تعرض کوتاه کنی که مرا کرامت اوظاهر شد کفت مرا بر کیفیت آن مطلع کردان تا همکنان تقرب نمایم ورمطایبهٔ که رفت استغفار کنیم کفتم بحکم آن که مرا شیخ بارها بترك سماع فرموده بود وموعظهای بلیغ کفته ودرسمع قبول من نیا مده امشب مرا طالع میمون وبخت همایون بدین بقعه رهبری کرد تابدست این مطرب تو به کردم که دکر بار کرد سماع ومخالطت نکردم * زبان تعرض بیانیه (که حرف تعلیل (کرامت اولامیه (کفت متعرض دیدی (کیفیت یاء مشدد (وتا ادات مصدر درنیجه لك معناسنه (اینه اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتی قبیلندندر (کردان فعل امر مفرد مخاطب مطلع ایله دیمکدر (الف ونون ادات تأکید درمصدری کردانیدن کاور (تا حرف تعلیل (همکنان جمیعمز دیمکدر (تقرب تفعل بابندن مصدردر (نمایمك مقدم مفعولیدر (مطایبه مفاعله بابندن مصدردر لطیفه وحشراق معناسنه (و یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (که حرف رابط صفت (کفتم حضرت شیخ متعرضه دیدم دیر (با حرف سبب (حکم بونك کبی یرلرده علت معناسنه در (آن لفظنه اضافتی مصدرك فاعلنه در (که حرف بیان (بارها ها ادات جمعدر کراتله دیمکدر (باحرف تأکید (ترك سماع مصدرك مفعولنه اضافتیدر (فرموده بود بیورمشیدی (وموعظه میمك فتحی وعینك کسریله مصدرمیمیدر وعظ معناسنه (وها ادات جمعدر بلیغه اضافتی بیانیه (کفته یعنی کفته بود (واو حرف حال (در حرف صله (سمع قبول بیانیه (ومنه اضافتی لامیه (طالع میمون بیانیه مبارك طالع دیمکدر (واو حرف عطف (بخت همایون عطف تفسیری (با حرف صله (بقعه بانك ضمی وقافك سکونیله پارهٔ ارض معناسنه در یعنی یردن برپاره بونده مراد مذکور مطربله جمع اولد قلری خانه در (رهبر وصف ترکیبیدر قولاغوز معناسنه (و یا حرف مصدر قولاغوزلق دیمکدر (تا حرف تعلیل (با حرف ظرف (دست این لامیه (مطرب مشارالیه (که حرف تعلیل (دکر بار برکره دخی دیمکدر (کرد سماع لامیه (کرد کاف عجمك کسریله وسکون را ایله دکرمی واطراف معناسنه در (مخالطت مفاعله بابندن مصدردر اختلاط معناسنه (نکردم کاف عجمیله فعل نفی استقبال متکلم وحده در کردیدن دونمك وچکرنمك معناسنه (محصول ترکیب) متعرضه دیدم مصلحت اولدر که تعرض دیلنی کوتاه ایلیه سین یعنی دخل وطعن دیلنی بندن چکه سین زیرا بکا بونك کرامتی ظاهر اولدی (پس اول جهتدن بو کا بو قدر تعظیم ایلدم معترض دیدی بنی بونك کیفیتنه مطلع ایله یعنی بیوردیغك احوالی بکا کلت تا کیم جمیعمز بو کا تقرب کوسترهلم و بزدن صادر اولان مطایبه ولطیفه یه استغفار ایده لم دیدم اول حکمله که بکا شیخ کرات ایله سماعی ترك ایلمکه بیورمشیدی ومبالغه ایله نصیحتلر سویلمش ایدی حال بو که بنم قبولم قولاغینه کلمدی یعنی سوزین قولاغیمه قومادم وقبول ایلمدم بو کیجه بکا مبارك طالعم وقوتلی بختم بو خانه یه قولغوزلق ایلدی تا کیم بو مطربك النده توبه ایلدم تا کیم بردخی سماع اطرافنده واختلاط چوره سنده چکرنمیم یعنی نه سماع دکلیم ونه کیمسه ایله اختلاط ایلیم * قطعه * آواز خوش از کام ودهن واب شیرین * کر نغمه کند ورنکند دل بفریبد * آواز خوش بیانیه کوزل اواز دیمکدر (کام کاف عربیله دماغ واغزك ایچی (اب شیرین بیانیه شیرین اوچنه بله قید اولمغده قابلدر (نغمه کندك مقدم مفعولیدر (وار کردن مخففدر (دل مقدم مفعولیدر بفریبدك کوکلی الدار دیمکدر (محصول بیت) کوزل آواز طتلی چکه دن وطتلی اغزدن وطتلی دودقدن کرکسه تغنی ایلسون کرکسه ایلسون کوکلی کندی یه میل ایتدیرر یعنی اواز کوزل اولدقدنصکره نغمه نسرزده کوکلی جذب ایدر * ورپردهٔ عشاق وصفاهان وحجازست * از حنجره

مطرب مكروه نزيبد * معلوم اوله كه عشاق وزنكله راستك فرعلريدر بعض اهل فن فرعه
پرده اطلاق ايلمش (اما صفاهان نه فرعدر نه پرده بلكه اصول اربعه نك اصل رابعيدر (حجاز دخى
مطلب نه فرعدر ونه اصل بلكه ماباه وبوسلكك اوازيدر (پس حضرت شيخ اوجنه يله پرده يوردبغى
باتغليب طريقيله درويا پرده بى مقام ونغمه معناسنه اعتبار ايلمش اوله (حنجره وحنجور حانك
فتحيله حلقومدر يعنى بوغز (حنجرهٔ مطرب لاميه (ومكروهه اضافت بيانيه (نزيبد فعل نفى
مستقبل مفرد غائب ياراشمز ديمكدر (محصول بيت) كام ودهان واب شيرين دن صادر اولان اواز
بويله در اما اكر نغمهٔ عشاق وصفاهان وحجاز ايسه ده مكروه وناساز مطربك حلقومندن زيبا
دكلدر يعنى مقبول دكلدر بلكه دل خراشدر * حكايت * لقمان را كفتند ادب از كه آموختى كفت
از بى ادبان هرچه از ايشان در نظرم ناپسند آمد از فعل آن پرهيز كردم * لقماندن مراد لقمان
عابدر كه ديباجه ده ذكر اولندى (كه بونده اسمدر كيم معناسنه (آموختى فعل ماضى مفرد مخاطب
اوكرندك ديمكدر (بى ادبان الف ونون ادات جمعدر ادبسزلر ديمكدر ما بعدى بى ادبانى بيان ايدر
(هرچه ازايشان هرنه كه انلردن (در نظرم در حرف ظرف نظرمده ديمكدر (نا حرف توصيف
نفى پسند اسمدر مقبول معناسنه (فعل فانك فتحيله مصدر در اشلك معناسنه اما فانك كسريله
اسمدر ايش معناسنه (پرهيز باى عجمك فتحى وراك سكونى وهانك كسريله صقنمق ديمكدر
(محصول تركيب) لقمانه ديديلر ادبى كيمدن اوكرندك ديدى ادبسزلردن زيرا هرنسنه كه انلردن
نظرمده نامقبول كلدى انى اشلمكدن پرهيز ايلدم * قطعه * نكويند از سر بازيچه حرفى *
كزان پندى نكيرد صاحب هوش * نكويند فعل نفى مستقبل جمع غائب سويلمزلر ديمكدر
كزان پندى نكيرد صاحب هوش * نكويند فعل نفى مستقبل جمع غائب بونك كبى فعللرك كاه اولوركه
فاعلى خلق ويا ناس ويا قوم تقدير اولنور نتكه عربيده ايدرلر (مصراع) يقولون ايلى بالعراق مريضة)
يقولون فاعلى واو ضميردر كه مقدر مذكورلرك برينه راجعدر فتأمل (سر بونك كبى يرلرده جهت
معناسنه در (بازيچه تصغير بازيدر اويون معناسنه (پس بازيچه اويونجق ديمكدر اضافتى
لاميه در باى بطنيله (حرفى يا حرف وحدت (نكويندك مفعول صريحيدر (واز سر غير صريحى
(كزان كه حرف بيان وان اسم اشارتدر حرفه (پندى يا حرف وحدت ويا تنكير (نكيرد فعل نفى
مستقبل مفرد غائب (صاحب هوش باى بطنيله لاميه درونكيردك فاعلى ممكندر كه صاحب هوش
نكويند ونكيرد فعللرينه تنازع طريقيله فاعل اوله دبين معنى جهتندن نظر اولمديغندن غيرى
رد ابن سيد على ايكى فعلك افراد وجمع جهتنده التفات ايلمزمش (محصول بيت) لطيفه ومزاح جهتندن برسوز
وبر حرف سويلمزلر كه صاحب عقل اندن يعنى اول حرفدن برپند ونصيحت اليه حاصلى
لعب وبازى طريقيله ده برسوزى خلق سويلرسه اهل ادراك اولان اندن منتصح اولور ديمكدر
مطلب منتصح اسم فاعلدر افتعال بابندن نصيحت قبول ايلمك معناسنه اما تفعل بابندن متنصح ناصحلر
تشبه معناسنه در پس بونده متنصح دينلر اصابت ايلمديلر * وكر صد باب حكمت پيش نادان *
رد سرورى وشمعى بخوانند آيدش بازيچه در كوش * واو حرف حال (كر حرف شرط (باب حكمت لاميه (عدم اضافتى
تجويز ايدنلر باب حكمتدن خبردار دكل ايمش (باب حكمت بخوانندك مقدم مفعولى وپيش نادان
رد ابن سيدعلى وسرورى ظرف واضافتى لاميه (بخوانند فعل مستقبل جمع غائب فعل شرط اوقسه لر ديمكدر (آيد جواب
شرط وشين ضمير نادانه راجعدر (اما معنى جهتندن كوشه مقيددر تقديرى در كوشش آيد
(در حرف صله (محصول بيت) اما حال وشان بويله دركه اكر يوز ابواب وفصول حكمت نادان
اوكنده اوقوسه لر قولاغنه بازيچه كلور (يعنى اندن عبرت الوب منتصح اولمز (زيرا عقلى افسرده
وطبعى پژمرده اولمش وقولاغى غفلت پنبه سيله طولمش در * حكايت * (عابدى را حكايت كنند كه
شبى ده من طعام خوردى وتا سحر ختمى در نماز كردى صاحب دلى بشنيد وكفت اكر نيم نانى بخوردى

ویخفتی بسیار فاضلترازان بودی * عابدی یاحرف وحدت ورا ادات مفعول (که حرف بیان
شبی یاحرف وحدت (تقدیری هرشبی درا وتاانتهاءغایت ایچوندر (ختمی یاحرف وحدت برختم
دیمکدر (کردی یاحرف حکایه (نیم نان لامیه (ویاحرف وحدت براتمکك نصفی دیمکدر (بخوردی
یاحرف حکایه بییدی دیمکدر (وبخفتی ایو یدی (ازان یعنی اون بطمان طعام ییوب نمازده
برختم قرآن ایلمکدن (فاضلتر ثوابلیرك دیمکدر (محصول ترکیب) برعابدی حکایت ایدرلر که
بر کیجه ده اون بطمان طعام یردی وصباحه دك برختمله نماز قلوردی برصاحب دل بوحالتی ایشتدی
ودیدی اکر براتمكك نصفنی ییدی واویو یایدی چوق مرتبه اندن خیرلیرق وثوابلیرق اولوردی
زیراهرنکه وار ایسه آچلقده در * قطعه * اندرون ازطعام خالی دار * تادرو نورمعرفت بینی *
اندروندن مراد شکم در (خالی بوش دیمکدر (تاحرف تعلیل درواصلنده دراودرهمزه ضرورت
وزن ایچون ساقط اولمشدر (ضمیر اندرونه راجعدر (نور معرفت بیانیه و بیننك مقدم مفعولی
(وبینی فعل مضارع مفرد مخاطب بینیدندن کوره سین دیمکدر (محصول بیت) ایچروکی طعامدن
بوش طوت یعنی کندیکی آچ طوت تاکیم درونکده معرفت نورینی کوره سین حاصلی تاکیم سکا
معرفة الله میسر اوله * تهی از حکمتی بعلت آن * که پری ازطعام تابینی * تهی خالی دیمکدر حکمتی
یاسی ضمیر خطابدر (باحرف مصاحبت (علت آن لامیه (که حرف تعلیل (پری یاضمیر خطاب
طولوسین دیمکدر (تاانتهای غایت ایچوندر (بینی یای اصلیه ایله بورن دیمکدر که عرب انف دیر
(محصول بیت) اول علت واول سببله حکمت ومعرفتدن خالی وعاریسین که بورنکه دك
طعامدن مملوسین یعنی درونك طعامدن طوبطلی اولمق سببیله نور معرفت وحکمتدنه ییریوق
زیرا برظرف که برنسنه دن مملو اوله اندن غیری نسنه صغماز * حکایت * بخشایش الهی
کم شده ئرا درمناهی چراغ توفیق فراراه داشت تابحلقهٔ اهل تحقیق در آمد یمن صحبت درویشان
وصدق نفس ایشان ذمایم اخلاقش بحماید مبدل کشت ودست ازهوا وهوس کوتاه کرد
وزبان طاعنان درحق اودراز که همچنان برقاعدهٔ اولست وزهد وصلاحش نامعول * بخشایش
رد ابن سید علی وسروری
رد ابن سید علی وسروری
اسم مصدردر بخشاییدندن (بخشودندن دینلر خطا ایلمشلر (دانش دانستندن مشتق اولدیغی کبی
دیدکلری ده فاسددر (زیرا دانش دانیدندن مشتقدر دانستندن دکل (الهی یه اضافتی بیانیه در
رد شمعی
رد شمعی
ویاحرف نسبتدر (الهی صفت بخشایشدر دیین ظاهر بودر که اضافته قائل دکلدر (کم
کاف عجمك ضمیله یتکدر یعنی ضایع (شدهٔ یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل همزه
حرف وحدتدر دیین زائد سویلمش (را ادات تخصیص کم شده نك دیمکدر (درمناهی ظرف
کم شده در (مناهی منهینك جمعیدر که اسم مفعولدر مرمی کبی (چراغ توفیق بیانیه (فرا
فانك فتحیله ادات صله در (راهه مقید (داشتك چراغ توفیق مفعول اولی (وفراراه
مفعول ثانیسی (فرابونده فوق معناسنه در تحته مقابل دینلر فوق وتحتی وزیر وبالایی فرق ایدر
رد ابن سید علی وسروری
دکللرایمش (وفرابونده قریب معناسنه دردیین ترزیق سویلمه ده مذکورلره قریب ایمش (تاحرف
رد شمعی
تعلیل باحرف صله (حلقه حانك فتحی ولامك سکونیله انسان دائره سنده مستعملدر ولامك فتحیله
غیریسنده بونده مراد مجلسدر مرادزمره در دیین حلقه نك معناسنی بلمزیمش (اهله اضافتی
واهلك تحقیقه لامیه لردر (باحرف مصاحبت سببیتی متضمن (یمن یانك ضمی ومیمك سکونیله برکت
معناسنه مبارکلك دیمکدر (صحبته اضافتی (وصحبتك درویشانه لامیه لر در (صدق نفس
ایشانده لامیه لردر (نفس ایکی فتحه ایله بونده سوز معناسنه در یعنی انلرك کلمات طیبه لری
(ذمایم ذمیمه نك جمعیدر مذمومه معناسنه یعنی اخلاق مذمومه (باحرف صله (حماید حمیده نك
جمعیدر محموده معناسنه یعنی اخلاق محموده (مبدل اسم مفعولدر تفعیل بابندن ذمایمك

اخلاقه اضافتی صفتك موصوفنه اضافتیدر حایده ده بویله تقدیر اولنور (دست کردك مفعول
اول صریحی (وکوناه ثانیسی وازهواغیرصریحی (زبان طاعنان لامیه در (در حرف ظرف (حق
اولامیه در (درازتقدیری درازشدو یادرازکشت در (که حرف بیان (همچنان انجلین دیمکدر (بر
زدشمعی
حرف استعلا (قاعدهٔ اول لامیه (ناحرف توصیف نفی (معول اسم مفعولدر تفعیل بابندن
اعتماد سز دیمکدر بی معول دین خطا ایلمش زیرا بی اسماء جوامده واسماء مصادره
مخصوصدر مشتقاته داخل اولماز فندبر (محصول ترکیب) خدایه منسوب ترحم لطف
واحسان طرق مناهبده کم اولمش یعنی ضال اولمش برکیسه نك یولنه توفیق وهدایت چراغنی
طوتدی یعنی طریق مستقیمه دلالت ایدوب انصاف ویردیکه جمیع مناهی ومعاصیدن توبه
واستغفار ایلدی تاکیم اهل تحقیق مجلسنه داخل اولدی درویشلرك صحبتی برکتیله وانلرك مبارك
نفسلرینك صدقیله اخلاق ذمیمه سی اخلاق حمیدهیه مبدل اولدی والنی هواوهوسدن کوتاه
ایلدی یعنی جمیع نفسانی ارزولردن کچدی اما اهل طعن حسودلرك زبانلری الك حقنده
درازاولمشیدیکه انجلین قاعدهٔ اول اوزره در یعنی اولکه کبی هواوهوس وارزوی نفسانیسی
سوروب کچورمه ده در وزهدوصلاحی وتقوی وفلاحی بی اعتبارو بی اعتماددر دیدیلر * بیت *
بعذر توبه توان رستن ازعذاب خدای * ولیکن می نتوان اززبان مردم رست * باحرف
مصاحبت (عذرتوبه لامیه (عذاب خدای ده لامیه در (می نتوان تقدیری نمی نتواند ضرورت
وزن ایچون تقدیم وتأخیرقلندی (زبان مردم لامیه (رست بونده رستن معناسنه در زیرانتوانده
بوی مضارعت وار (محصول بیت) توبه عذریله وسببیله خدانك عذابندن خلاص بولمق
ممکندر اما زبان خلقدن خلاص بولمق ممکن دکلدر یعنی خلق البته هرکسی اغتیاب ایدر
کرکسه هواده اوچسه ودریاده یوریسه حاصلی بدکویلر دلندن خلاص اولمق ممکن دکل
* طاقت جور زبانها نیاورد وشکایت پیش پیرطریقت بردشیخ بکریست وکفت شکر این
نعمت چه کونه کزاری که بهترآزانی که پندارندت * طاقت جورزبانها لامیه لردر (پیش پیرطریقت
بویله در (باحرف تأکید (کریست کاف عجمك ورانك کسریله اغلدی دیمکدر (شکراین نعمت
مصدرك مفعولنه اضافتیدر کزاری کاف عجمك ضمیله فعل مضارع مفرد مخاطب ادا
ایدرسین دیمکدرزاریرینه ذال یازانلر بولفظك املاسندن اکاه دکللر ایمش (که حرف تعلیل (بهتر
بکرك (ازحرف ابتدا (وآن اسم اشارت (ویاضمیر خطاب اندن یکرکسین دیمکدر (که
زدابن سید علی وسروری وشمعی
حرف بیان (پندارند فعل مضارع جمع غائب (وتاضمیر خطاب سنی ظن ایدرلر دیمکدر
(محصول ترکیب) مذکور مهتدی خلقك دیلاری جوروجفاسنه طاقت کتوره مدی وطریقت
پیرینك یاننه شکایت ایلندی یعنی پیرینه شکوی ایلدی شیخ اغلدی ودیدی بونعمتك شکرینی
نیجه ادا ایدرسین که سنی ظن ایلدکلرندن یکرکسین حاصلی خلقك سنی ظن ایلدکلرندن
یك اولدیغك برنعمتدر بونعمتك شکرینی پس نیجه ادا ایدرسین * قطعه * چند کویی که بداندیش
وحسود * عیب جویان من مسکینند * کویی فعل مضارع مفرد مخاطب نیجه سویلرسین
(که حرف بیان (بداندیش وصف ترکیبیدر یرامز صانیجی بدکمان معناسنه (حسود معروف
(عیب جو وصف ترکیبیدر بحسب لغت عیب استیجی دیمکدر اما مراد عیب لیجی معناسنه در
الف ونون ادات جمعدر (منه اضافت اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (ومسکینه یاانیه در
یاء بطنیله (محصول بیت) نیجه برسویلرسین که دشمنله حسود بن مسکینه عیب ایدیجیلردر
یعنی دائمابنم معایب ومثالبم سویلیجیلردر حاصلی بنی غیبت ومساوی ایدرلر * کر بخون ریختنت
برخیزند * ور بیدخواستنت بنشینند * بخون باحرف صله (ریختن مصدردر دوکك معناسنه

(وتا ضمیر خطاب (بر حرف تأکید (خبرند فعل مضارع جمع غائب خبر بندن قالقار دیمکدر مراد اتفاق ایلیه لر معناسنه در (ور واکر دیمکدر (یند یا حرف صله (خواستن دیلمك یعنی نسندیی مرادایدنمك (وتا بنه ضمیر خطاب (بنشیند فعل مضارع جمع غائبدر اوتورر لر دیمکدر یعنی قصدایده لر (محصول بیت) شیخ درویش شاکی یه بیورر اکر سنك قاتکده کله قالقسالر یعنی اتفاق ایده لر یعنی سکا ظلم ایلمك مراد ایدینه لر واکر سنك یرامز لغکی استمکه اوتوره لر یعنی سنك یرامز لغکی مراد ایتمکیچون جمع اولالر حاصلی هر خصوصده طرف خلافکده اولورلر سه دیمکدر (ورابکی مصراعده یله ادات شرط برینه (که یازانلر وابکی مصدرك اخرنده تا خطاب برینه میم متکلم یازانلر صحیح نسخه لره مخالف یازدقلرندن غیری عقل سلیمی وطبع مستقیمی اولان بیلور که معنی جهتی زیاده رکیك اولور بوندن غیری صحیح متن یازانه اعتراض غرابتدندر

* نیك باشی وبدت کوید خلق * به که بد باشی ونیکت بیند * باشی فعل مضارع مفرد مخاطب ایی اوله سین دیمکدر (وبدت تا ضمیر خطاب سکا یرامز دیمکدر (کوید مقدم مفعولیدر (وخلق فاعلی (نیکت تا ضمیر خطاب سنی ایی دیمکدر (بیندك مقدم مفعولیدر (محصول بیت) سن ایی اوله سین و یاایی اولسك وخلق سکا یرامز دیه لر ویا یرامز دیر لرسه یکدر که یرامز اوله سین و یرامز اولسك وسنی ایی کوره لر ویاایی کورسه لر حاصلی سن ایی اولوب خلق سنی یرامز ظن ایلدکاری سن یرامز اولوب خلق سنی ایی ظن ایلدکلرندن یکدر (کو یدفعلی جمع صورتنده یازان احتیاجسزوزنه خلل ورمش * ولیکن مرا بین که حسن ظن همکنان درحق من بکمالست ومن درعین نقصان * (محصول ترکیب) شیخ مریدشاکی یه دیر سنك حالك لطیفدر امابنی کورکه جمیعنك حسن ظنی بنم حقمده کماله در و یاکالده در اما حال بوکه بن عین نقصانده یم (ومن درعین نقصان عبارتنی مصنف کلامیدر دیین عجب ناقص طبع ایمش عفی الله عنه * بیت * کرانها که می کفتمی کردمی * نکو سیرت و پارسا مردمی * آنها اقوالدن عبارتدر (که حرف بیان (می کفتمی معلوم اوله که کفت فعلنك اولنده می وآخرنده یا ادات حکایه لردر علی کل حال تکرر تأکید افاده ایدر (کردمی یا حرف حکایت (نکو سیرت وصف ترکیبیدر ایی خویلی دیمکدر (پارسامرد تقدیری مرد پارسادر ضرورت وزن وقافیه ایچون تقدیم وتأخیره ارتکاب قلندی (مردمی یاسی حرف حکایه در (محصول بیت) اکر اول نسنه لرکه سویلردم یعنی خلقه پند یوزندن سویلدکلریمی ایلیدم یعنی عمله کتوریدم ایی خویلی کیمسنه ومرد عابد وزاهد اولوردم حاصلی افعالم اقوالمه مطابق اولسه عباد وزهاددن اولوردم (بوبیت مذکور شیخك جانبندندر مردمی برینه بود می یازانلر صحیح نسخه لره مخالف یازدقلرندن غیری قافیه ده خطا ایلشلر (پارسامردمی پارسامرد ایدم دیمکدر پس معناسی پارسامرد بودمی دردیین بی وجه سویلمش * بیت عربی * انی لمستتر من عین جیرانی * والله یعلم اسراری واعلانی * انی یا ضمیر منصوب متصل محلا منصوب اسم ان (لمستتر لام حرف تأکید (مستتر اسم فاعل متکلم وحده در افتعال بابندن لفظا مرفوع خبران (من حرف جر مستتره متعلق عین مجرور در من ایله ومضافدر (جیرانه که جارك جمعیدر قوکشو لر دیمکدر اصلی جوران ایدی میزان کبی واو یایه اعلال اولدی (اسرار همزه نك فتحیله سرك جمعیدر وکسریله مصدر درافعال بابندن کزلمك معناسنه (اعلانه بوله علن دن که آشکاره دیمکدر (محصول بیت) بن تحقیق قوکشولر کوزندن کزلیم یعنی احوالمه واقف ومطلع دکللردر اماخدای ذوالجلال بنم کزلیلرم وآشکاره لرم و یاکزلدیکیم وآشکاره ایلدیکیم یعنی احوال ظاهر و باطنمه مطلعدر حاصلی علام الغیو بدر اکا نسبت کزلی یوق بلکه بزه کوره در * قطعه *

ردسروری وشمعی

ردابن سیدعلی وسروزی وشمعی

ردسروری

مطلب

ردابن سیدعلی وسروزی

ردشمعی

دربسته بروی خودزمردم * تاعیب نکسترندمارا * بوقطعهٔ عربی بینك ترجمه سی شكایدر
دربسته نك مقدم مفعول صریحیدر (بروی خودوزمردم غیرصریحلری (بروی خودباحرف
صله واضافت لامیه در تقدیری دربسته ایم در ماقربنه سیله (تا حرف تعلیل (عیب
نکسترندك مقدم مفعولی (نکسترند فعل نفی استقبال جمع غائب دوشه میدلر یعنی مطلع اولوب
افشا ایلیه لردیمكدر (مارا را ادات تخصیص بزم دیمكدر (محصول بیت) اوسترمزه ویوزومزه
خلق عالمدن قپویی بغلشز یعنی مردمدن عیبمزی كزلمشز تاكیم عیبمزی دوشه میدلر یعنی
واقف اولوب فاش ایلیه لر * در بسته چه سود عالم الغیب * دانای نهان وآشكارا *
دربسته تقدیری دربسته شدندر (عالم الغیب اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر ومصراع ثانی یه
مرهون مبتدا (دانای نهان اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر وخبرمبتدادربرسبن وتاتقدیر یله
نكه خبرده قاعده در تقدیری دانای نهانستدر (آشكارانهانه معطوف آشكارا وآشكاره
وآشكار بر معنایه درکزلی مقابلی یعنی واضح (محصول بیت) قپو بغلو اولمق نه فائده كه غائب
بیلیجی الله تعالی کزلی وآشكاره ایشلری بیلیجیدر یعنی اكا هیچ برنسنه کزلی یوق هب آشكاره در
بلكه کزلی دیدیكمز بزه كوره در (عالم الغیب كندی مصراعنده مصروفدردیبن معناسنی كندی بیلور ردشمعی
انجق * حكایت * كله كردم پیش یكی ازمشایخ كه فلان درحق من كواهی دا ده است
بفساد كفت بصلاحش خجل كن * كله كاف عجمك كسریله شكایت دیمكدر (كه حرف بیان
(كواه كاف عجمك ضمیله شاهد دیمكدر طانق معناسنه (ویا حرف مصدر (بفساد باحرف صله
(بصلاحش باحرف مصاحبت صلاح نقیض فساددر (خجل صفت مشبهه دراوتانغن معناسنه
(محصول تركیب) مشایخدن برینك قتنده شكایت ایلدمكه فلان كیسه بنم حقمده فساده شهادت
وبرمشدردیدیكه صلاحله انی شرمنده ایله یعنی صلاح اوزره اول تاكیم حقكده فاسد سوزسویلكه
قادراولمیه * نظم * تونیكوروش باش تابدسكال * بنقص تو كفتن نیابد مجال * نیكوروش وصف
تركیبدرایی یوریشلی معناسنه (روش اسم مصدردر یوریش معناسنه (باش فعل امر مفرد مخاطب
اول دیمكدر باشیدندن (تاحرف تعلیل (بدسكال وصف تركیبدرسكالیدندن سینك فتحی وكسریله
صنمق معناسنه (بدسكال یرامز صانجی دشمن معناسنه باحرف صله (نقص مصدر درنقصان
معناسنه تویه اضافتی مصدرك مفعولنه در (وكفتن مقدم مفعولی (نیابد فعل نفی مستقبل فاعلی تحتنده
بدسكاله راجع ضمیر (ومجال مفعولی (محصول بیت) سن ایی یوریشلی اول تاكیم یرامز صانجی
دشمن سنك نقصانك سویلكه مجال بولمیه (یعنی سن صلاح وتقوی اوزره اول تاكیم بداندیش سنك
ذمك ایلكه ظفر بولمیه * چواهنك بربط بود مستقیم * كی ازدست مطرب خورد كوشمال * چو
ادات تعلیل (آهنك ایر لنغج وسازاوازی (بربط قپوزكی چنن دیمكدر (خورد فعل مضارع مفرغائب
یردیمكدر اكل ایدر معناسنه (كوشمال وصف تركیبدر قولاق اووجی معناسنه اما استعمالده قولاق
بورمق معناسنه در (حاصلی تأدیبدن كنایت ایدرلر بونده بورغویی بورمق معناسنه در
(محصول بیت) بو بیت سابقه مقام تعلیلده در چونكه قپوزك آوازی ودوزنی مستقیم اوله یعنی
پرده سی راست اوله مطرب الندن چنن كوشمال یر یعنی اوازی سازاولنجه مطرب بورغوسین بورماز
بو ایكی بیته رباعی دیینلراحوال اوزاندن بی خبرایمش * حكایت * یكی راازمشایخ شام پرسیدند كه زدابن سید علی وسروری
حقیقت تصوف چیست كفت پیش ازین طائفهٔ بودند درجهان پراكنده بصورت و بمعنی جمع وشمعی
وامروزقومی اندبظاهر جمع وبباطن پریشان * طائفهٔ یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل
همزه یه حرف وحدت دیبن غلط سویلمش (پراكنده كاف عجمك فتحیله طاغنق دیمكدر (بصورت
باحرف ظرف یعنی باسیده بویله در (امروز بوكون دیمكدر (قومی یاحرف وحدت (واندامستك ردشمعی

جمعیدر (بظاهر (و بباطن باء ریده ظرف ایچوندر (پریشان پراکنده کبی طاغنق معناسنه در
(محصول ترکیب) شام مشایخندن برینه سؤال ایلدیلر که حقیقت تصوف ندر دیدی بوندن اول
جهانده برطائفه وار ایمش صورتده پراکنده ومعناده جمع یعنی ظاهرلری زی عوامده و باطنلری
زهد وتقوی ایله اراسته ایدی حاصلی ظاهرلرن دوزوب قوشمغله مقید دکلر ایمش امادرونلری — مطا
نور معرفتله مملو اولوب جمعیت خاطره مالکلر ایمش (معلوم اوله که اك اول صوفیلر ایچون خانقاه
بنیاد ایلین شام ولایتنده رمله شهرنده امرای نصاران برامیر در نتکه حضرت مولانا جامی
نفحات انسده تحقیق بیورمشدر (پس بونده طائفه بودند در جهان پراکنده (پراکنده یی
درجهان لفظنه قید اکلیوب علتی بیان ایدوب دیمش زیرا زمان سابقده صومعهٔ صوفیه — رد سروری
یوق ایدی بلکه اك اول رمله ده امرادن برامیر بنیاد ایلدی دیین عجب کج رفتار یمش نعوذ
بالله ❊ قطعه ❊ چو هر ساعت از تو بجایی رود دل ❊ بتنهایی اندر صفایی نبینی ❊ بجایی با
حرف صله (و یا حرف وحدت (یا حرف ظرف (تنها یالکز (و یا حرف مصدر (اندر معنای
ظرفیتی تأکید ایدر یعنی با متضمن اولدیغی ظرفیتی نتکه مکرر مرور ایلشدر (صفایی یا
حرف تنکیر (نبینی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب کورمزسین دیمکدر (محصول بیت) چونکه
هردم وهر ساعت کوکلك سندن بریره کیده یعنی کوکلکی عوایق وعلایق دنیویه ایله
مشوش وپریشان ایلیه سین تنهالقده یعنی خلوت وعزلتده جمعیت خاطرسزلقله صفا کورمزسین
حاصلی سنك صفاك جمعیت خاطرله در کرکسه خلوتده اول کرکسه کثرتده ❊ کرت مال
وجاهست وزرع وتجارت ❊ چو دل باخدایست خلوت نشینی ❊ جاه منصب (زرع اکین
(خلوت نشین وصف ترکیبی (و یا ضمیر خطاب بو بیت بیت سابقی تنویر ایدر (محصول بیت)
اکرسنك مال ومنصبك وزراعت وتجارتك وار ایسه یعنی ظاهرا بونلرله مقید ایسك چونکه
کوکلك خدا ایله در خلوت نشین سین یعنی هرنه که ایشاسك وهرنیه که مشغول اولسك
کوکلك خدا ایله اولنجه حاصلی ماسوایه تعلقك اولمانجه سکا ضرر ایلمز بلکه کثرتده وحدت
ایلرسین ❊ حکایت ❊ یاد دارم که شبی درکاروانی همه شب رفته بودم وسحر در کنار بیشهٔ
خفته شوریدهٔ که دران سفر همراه ما بود نعرهٔ بزد وراه بیابان کرفت و یکنفس ارام نیافت
چون روز شد کفتمش این چه حالتست کفت بلبلانرا دیدم که بنالش درآمده بودند ازدرخت
و کبکان ازکوه وغوکان ازآب وبهایم ازبیشه اندیشه کردم که مروت نباشد همه در تسبیح
رفته ومن بغفلت خفته ❊ یاد دارم یادمده در یعنی خاطرمده در دیمکدر (که حرف بیان
(شبی یا حرف وحدت (درکاروانی برکاروان ایچنده یعنی ارالرنده (بیشه عربیده مشه
معناسنه در عجم میشه دیر (و یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (همزه یی حرف — ردشمعی
وحدتدر دیین غلط سویلمش (خفته یاتمش واویومش دیمکدر (شوریده عشقدن براثری
اولان کیمسه یه دیرلر (و یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل برشوریده شخص دیمکدر (که حرف
رابط صفت (نعرهٔ یا حرف وحدت وهمزه حرف توسل شوریده نك ونعرهنك همزه لری
وحدت ایچون طوتن بی خبر ایمش (نالش اسم مصدردر اینکلیش معناسنه یعنی فریاد وفغان — ردشمعی
(کبکان کبك جمعیدر ککلك دیمکدر (غوکان غوك جمعیدر قوربغه لر دیمکدر (بهایم
بهیمه نك جمعیدر چارپا حیوانات معناسنه عربیدر (در تسبیح رفته تقدیری در تسبیح رفته باشند در
یعنی تسبیحه طالمش وکتمش اوله لر (محصول ترکیب) یادمده درکه برکیجه بتون کیجه
برکاروانده کتمش ایدك وسحر وقتنده برمشه کنارنده یاتمش واویومش ایدك برشوریده کمسنه که
اول سفرده بزمله یولداش ایدی برنعره اوردی وبیابان یولن طوتدی یعنی بیابانه کتدی وبرنفس

وبرساعت ارام وقرار ايلمدی چونكه صباح اولدی اول شوريده يه ديدم بونه حالتدركه سندن
ظاهر اولدی شوريده ايتدی بلبللری كوردم ايديكه آغاجلردن فرياد وفغانه كلمشلر ايدی يعنی
لسان حالله خدانك تسبيحنه مشغول اولمشلر ايدی وككلكلر طاغدن وقربغه لر صودن
وحيوانات مشه‌دن فكر ايلدمكه مروت دكلدر دوكلی اشيا خدانك تسبيحنه مشغول اوله‌لر وبن
خواب غفلتده اولام باخصوص كه بن اكرم واشرف مخلوقات اولام وخدايه تعبد ومحبت
ايچون خلق اولام * قطعه * دوش مرغی بصبح می ناليد * عقل وصبرم ببرد وطاقت وهوش *
دوش دون كيجه (مرغی ياحرف وحدت (بصبح باجائزدركه ظرف اوله وجائزدركه حرف انتها
اوله يعنی صباحه دك (محصول بيت) دون كيجه برمرغ صباح وقتنده وصباحه دك ايكلردی يعنی ناله
وفغان ايدردی (عقل وصبروطاقت وهوشمی ايلتدی يعنی ناله‌سی بنی مدهوش ايلدی * يكی
ازدوستان مخلص را * مكر آوازمن رسيد بكوش * دوستان مخلص بيانيه ورا حرف تخصيص (مكر
كانه معناسنه‌در (آواز من لاميه (بكوش باحرف صله (محصول بيت) مخلص دستلرك برينك
قولغنه مكر بنم آوازم ايرشدی يعنی احبابدن برينك كوشنه بنم فريادونالهم واصل اولدی مراد
مطلب — حضرت شيخدر * كفت باورند اشتم كه ترا * بانك مرغی چنين كند مدهوش * معلوم اوله كه
لفظ باور كردن وداشتن وبونلرك مشتقاتيله استعماله محتاجدركه معنی افاده ايليه (باورند اشتم
اينانمادم ديمكدر (كه حرف بيان (تراسنی (بانك مرغ لاميه (وياحرف وحدت (مدهوش متحير
معناسنه‌در (محصول بيت) محب مخلص ديدی اينانمادمكه سنی برمرغك آوازی بوتجلين مدهوش
ومتحير ايليه يعنی برقوش آوازی سنی بويله بی اختيار ايليه كه راه بيابانه دوشوب كيده‌سين تصديق
ايدهم * كفتم اين شرط آدميت نيست * مرغ تسبيح خوان ومن خاموش * شرط آدميت لاميه
آدميت ياوتا ادات مصدردر (مرغ مبتدا (وتسبيح خوان وصف تركيبی خبرمبتدا (واوحرف
ر د شمی — حال (ومن مبتدا (وخاموش خبری تقدير كلام مرغ تسبيح خوان باشد ومن خاموش باشم در
(شرط فارسيده لايق معناسنه مستعملدر دينن افترا ايلمش (محصول بيت) محب مخلصك جوابنده
بيوردديم بوآدملق شرطی دكلدركه مرغ تسبيح خوان اوله وبن خاموش اولام يعنی بن عبادت
وطاعت ايچون مخلوق اولوب تسبيح وتهليلدن خالی اولام ومرغ بی عقل وادراك اولوب مسبح
اوله بوانسانيت شرطی دكلدر بوقطعه شيخك حسب حاليدر مذكور شوريده‌نك حسب حالی
ردشمی — دكلدر دين پس حضرت شيخ آنك حالنی بيان ايلديكندن غافل ايمش ديمك اولور بوخود
فاسددر فتدبر * حكايت * وقتی در سفرحجاز طائفهٔ جوانان صاحب دل همدم من بودند
وهمقدم وقتها زمزمه كردندی وبيتی محققانه بكفتندی وعابدی در سبيل منكر حال درويشان
بود بيخبراز دردايشان تارسيديم بنخيل بنی هلال كودكی سياه از حی عرب بدرآمد واوازی براورد كه
مرغ ازهوا درآورد اشترعابدراديدم كه برقص درآمد وعابدرا بينداخت وراه بيابان كرفت كفتم
ای شيخ درحيوانی اثركرد وترا اثرنمی كند * وقتی ياحرف وحدت (سفرحجاز لاميه مرادمكه‌در
(طائفهٔ جوانان بيانيه جوانلر بولوكی ديمكدر صاحبه اضافتده بويله صاحبكدله اضافتده
جائزعدم اضافتده (همدم همنفس يعنی مصاحب (همقدم ايقداش يعنی يولداش (وقتها
جمع وقت كاه كاه ديمكدر (زمزمه كوك كورلك اوازی بونده مرادمطلق اوازدر (وياحرف تنكير
(وهمزه حرف توسل (كردندی ياحرف حكايه ايلرلر ايدی ديمكدر (بيتی ياحرف وحدت
(چند بيجه ديمكدر (محققانه محقق اسم مفعولدر تفعيل بابندن والف ونون وهارسمی نسبت ولياقت
معناسنی افاده ايدر حاصلی توحيدانه ديمكدر (بكفتندی ياحرف حكايه (عابدی ياحرف وحدت
(سبيل يول منكر حال اسم فاعلك مفعوله اضافتيدر (درويشانه اضافت لاميه‌در (دردايشان دخی

بو یله در (تاحرف انتها (باحرف صله (نخیل لغتده خرما اوزد کنه دیرلر اما بونده بر برك اسمیدر که کوفه دن اون اوچنجی منزلدر اندن مدینهٔ منوره یه درت قوناق قالور اصلنده نخیل یحیی بن بنی هلالدر حذف وایصال طریقیله نخیل بنی هلال واقع اولمش وذالك نخل بر بنه حی یازان جمیع نسخه لره مخالف یازمش (کودك کاف عربینك ضمی وسکون واوایله ودالك فتحی وکاف عرب ایله اوغلان دیمکدر صبی معناسنه (و یاحرف وحدت (حی عرب لامیه عرب قبیله سی دیمکدر (بدرآمد چیقدی دیمکـدر (آوازی یاحرف وحدت (برآورد چیقاردی دیمکـدر یعنی برصدا ایلدیکه (دراورد ایندردی دیمکدر یعنی اوچارقوشی یره ایندردی (محصول ترکیب) بروقت سفرجازده صاحب دل جوانلر بلوکی یعنی برقاچ صاحب دل جوان بنله همدم وهمقدم ایدیلر یعنی مصاحب بولداشلرم ایدیلر گاه گاه بوجوانلر زمزمه ایدرلردی یعنی تغنی وترنمات ایدرلردی و برنیجه محققانه وتوحیدانه بیتـلر اوقورلردی درویشلرك حاللرینـه منکر بولده برعابد وار ایدی انلرك دردندن بی خبر یعنی اهل حال دکل ایدی بوحال اوزره یوله کیدردك نخیل بنی هلاله ایرشنجه برقره اوغلان عرب قبیله سندن طشره چیقدی و برآواز قالدردیکه قوشی هوادن ایندرردی یعنی برمؤثر اوازکه طیوری یره دوشورزدی حاصلی اوچاقدن آلیقوردی عابدك دوه سنی کوردمکه رقصه کلدی وعابدی اوستـدن یره دوشـوردی و بیـابان یولنی طوتدی یعنی صحرایه کـتدی بو یله اولنجـه دیدم ای شیخ برحیوانه خوب اواز تأثیر ایلدی وسکا تأثیر ایلمـدی یعنی بولده بونده کلنجه بوقدر اصوات طیبه دکله دك وسکا هیچ تأثیر ایلدی نه عجب شدید قلب ایش سین

* نظم * دانی چه کفت مرا آن بلبل سحری * توخود چه آدمی کزعشق بی خبری * دانی فعل مضارع مفرد مخاطب استفهامی متضمن (بلبل سحری بیانیه سحر منسوب بلبل دیمکدر (تو واوحرف رسمیـدر اما بونده ضرورت وزن ایچون اصلی کبی اوقونور مدایله (خود ادات تأکید (آدمی یاء اولی حرف نسبت وثانی ضمیر خطاب (کزکه حرف بیـان (بی خبری یا ضمیر خطاب (محصول بیت) بیلو رمیسین اول سحر بلبلی بکانه دیدی یعنی بکا سو بلدیکین بیلورمیسین دیدی بکاسن نه آدمسین که عشقدن بی خبرسین یعنی بکا بو یله خطـاب ایلدی حاصلی عشقدن بی بهره اولان انسان دکل دیمکدر بعض نسخه ده مرآن دوشمش زیادنصکره القسز دیین کیسه مسـکین زیاده نامو زون ایمش * اشتر بشعر عرب در حالتست وطرب * کرذوق نیست ترا کج طبع جانوری * بشعرعرب با حرف مصاحبت واضافت لامیه (حالتدن مراد شوق وذوقدر وطرب شنلك (کج کاف عربك فتحی وجیم عربیله اکری دیمکـدر کژده دیرلر (کاف عربك فتحی وزاء عجمله پس کج سهوله واقعدر زیرا کج کرجه دیردینلرابکی وجهله سهو ایلمشـلر بریسی کج کژه مراد ف اوادیغی بلمدکاری بریسیده کج کرجدر دید کاری زیرا کرج کج درکاف عجمله عربله دکل حاصلی بونلر بومقـدار بضاعتله کاستا ن کبی کتابك شرحنه اقدام ایلك زیاده جونددرعفی الله عنهمـا (کج طبع وصف ترکیبیـدر اکری طبعلو دیمکـدر (جانورجانلی دیمکدر (و یاضمیر خطـاب (محصول بیت) اشترعرب شعریله حالت وطر بده دریعنی ذوق وشوق وصفاده دراکرسنك اشعـار واصوات طیبه دن ذوق وشوقك یوغیسه اکری طبعلی جانورسین یعنی دوه دن دون ودنی برحیوانسین (معلوم اوله که دیارعربده دوه جیلرسـفرلرده دوهلر یانجه برنوع صوت ایدرلر که اکاحدی دیرلر ودوه لرحدایی ایشدکله زیاده سرعت وجلادتله یورلر پس شیخك درحالتست وطرب بیوردیغی بوحاللرینه اشارتدر (معلوم اوله که مذکور نظمك بحرینه بحربسیط دیرلر که عربه مخصوصدر وعجم بو بحرده شعرسو یلمزلر لیکن حضرت شیخ التزام ایلشدرکه کاستانده جمیع بحوری اجرا ایلیه و بو بحرك

زدشمی

زدابن سیدعلی

زدابن سیدعلی وسروری

مطلب

اصلی مستفعلن فاعلن مستفعلن فاعلندر ایکن بونده فاعلن مخبون مستعملدر یعنی ایکنجی ساکنی که الفدر محذوفدر پس تقطیعی بویله در (دانی چه کفت مستفعلن (تمر افعلن (آن بلبلی مستفعلن سحری فعلن وقس الباقی علیه بو بیتلره رباعی دیدیلر رباعی نه وجهله اولدیغی بیلدرلمش

زد ابن سید علی وسروری وشمعی

* بیت * شترا چو شور وطرب در سرست * اکر آدمی را نباشد خرست * شترا را ادات تخصیص شترك (محصول بیت) چونکه شترك شور وطرب وار باشنده یعنی باشنده سودا وهوا وار اکر آدمینك اولمازسه خردر یعنی عشق وشوق اهلی اولمیان خردر زیرا خر اخس حیواندر * بیت * وعند هبوب الناشرات علی الحمی * تمیل غصون البان لا الحجر الصلد * هبوب مصدر در دخول وزنی اوزره مضاعفدر یل اسمك معناسنه (ناشراته اضافتی لامیه در (ناشرات ریاح معناسنه دریلار دیمکدر (علی هبوبه متعلقدر (حمی حانك کسری ومیمك فتحیله چایر که طواردن قورو رلر تقدیرا مجروردر علی ایله (تمیل فعل مضارع مفرد مؤنث غائبه اجوف یائی ضرب بابندن میل ایدر یعنی صالنور (غصون غصنك جمعیدر داللر وبداقلر دیمکدر بانه اضافتی لامیه در (بان صورقون اغاجی (لا حرف نفی (صلد صادك فتحی ولامك سکونیله صفت مشبهه در قتی معناسنه صفت حجردر (محصول بیت) یللر قوری چایر اوزره اسدیکی حینده بان اغاجنك تازه داللری وفدانلری صالنور قتی طاش صالنمز (حاصلی اصوات طیبه دن والحان نفیسه دن عقل سلیم وطبع مستقیم صاحبی لذتلنور یابس طبیعتلر دکل * مثنوی * بذکرش هرچه بینی در خروشست * دلی داند درین معنی که کوشست * باحرف مصاحبت (ذکر ذالك کسریله دل ایله اکمه دیرلر (وضمیله کوکاله مصدرك مفعولنه اضافتی در (شین ضمیر دلده مذکور اولان خدایه راجعدر (خروش خانك ورانك ضمه لریله اغتده چوقرا مقدر اما بونده صیت وصدادن کنایه در (دلی یا حرف وحدت (در حرف ظرف واین اسم اشارتدر خروشه ویا ذکره (معنی داندك مفعولیدر (که حرف رابط صفت (محصول بیت) هر نسنه یی که عالمده کورر سین اللهك ذکریله خروش وجوشده در یعنی جمیع اشیا ذکرینه مشغولدر بو خروشده وذکرده معنایی بر کوکل بیلور که سر تا سر قولاقدر (حاصلی هر شیء خدانك ذکرینه مشغول اولدیغنی کوزی وقولاغی آچق اولنلر بیلور انجق غافللر بو معنادن اکاه دکللر * نه بلبل بر کلش تسبیح خوانیست * که هر خاری بتسبیحش زبانیست * کلش شین خدایه ویا بلبله راجعدر (تسبیح خوان وصف ترکیبی در (نعت خوان وعشر خوان کبی تسبیح اوقیجی دیمکدر (ویا حرف تنکیر که بونده معنای اضراب افاده ایدر (خاری یا حرف وحدت (یا حرف مصاحبت ویا حرف ظرف (زبانی یا حرف وحدت (محصول بیت) یالکز بلبل کل اوزره خدانك تسبیح خوانی دکلدر بلکه هر بر دیکن اللهك تسبیحیله بردلدر حضرت شیخ خاری زبان بلبله تشبیه ایلمش (زیرا طیور جنسنك دیللری سوریدر بلبل وکل وخاری جمع مراعات نظیر قبیلندندر بونلرك اجتماعی صنایع شعریه اقسامندندر دیو اسم صنعتی تعیین ایلین ظاهردر که نه صنعت اولدیغنی بیلمزمش * حکایت * یکی را از ملوك مدت عمر سپری شد وقائم مقامی نداشت وصیت کرد که بامدادان نخستین کسی که از در شهر در آید تاج پادشاهی بر سروی نهید وتفویض مملکت بدو کنید * سپری سینك وباء عجمك ضمه لریله وسینك کسری وباء عجمك فتحیله لغتدر دو کمك معناسنه سپری شد دوکندی دیمکدر اما تمام اولدی معناسنی ویررلر (قائم مقام لامیه در (ویا حرف وحدت (نخستین یا حرف نسبت ونون حرف تأکید (کسی یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (در آید ایچری کره دیمکدر (بر حرف استعلا (سروی لامیه نهید فعل امر جمع مخاطب قوك

زد سروری

دیمکدر وضع ایلك معناسنه بعض نسخه ده (نهندد وشمش یا یرینه نوله (یعنی فعل امر جمع غائب صیغه سیله (ولکل وجه قوسونلر دیمکدر (تفویض مملکت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (بدو(باودیمکدر (همزه داله ابدال اولمشدر (کنید ویا کنند نهید کبی ایکی وجهه محتملدر (محصول ترکیب) ملوکدن برینك مدت عمری دوکندی (یعنی عمری آخر اولدی وقائم مقامی یوغیدی وصیت ایلدیکه اولدوکمك ایرتسی اول برکیسه که شهر قپوسندن ایچرو کیره پادشاهه منسوب تاجی آنك باشنه قوك و یاقوسونلر ومملکتی اکا تفویض ایلك و یا ایلسونلر * اتفاقا اول کسی که ازدر شهر در آمد کدایی بود که درهمه عمر لقمه لقمه اندوختی وخرقه برخرقه دوختی ارکان دولت واعیان حضرت وصیت ملك رابجای آوردند وملك وخزائن بد وارزانی داشتند درویش مدتی مملکت راند * کدایی یاحرف وحدت (که حرف رابط صفت (اندوختی یاحرف حکایت قزانوردی (یعنی دیلنوردی (خرقه برخرقه یمه یمه اوزرینه (دوختی یاحرف حکایت دیکردی (یعنی دیلنجی جنسندن برکیسه ایدی (ارزانی لایق (داشتند طوتدیلر یعنی لایق کوردیلر (محصول ترکیب) اتفاقا اول برکیسه که شهرك قپوسندن ایچرو کردی بردلنجی ایدیکه لقمه لقمه قزانوردی یعنی دیلنوردی و یمه یمه اوزره دیکردی یعنی یماردی ارکان دولت واعیان حضرت پادشاهك وصیتنی یرینه کتوردیلر وملك وخزینه لری اکا تسلیم وتفویض ایلدیلر درویش برزمان ملك سوردی * تابعضی ازامراء دولت کردن ازطاعت او بپیچانیدند وملوك دیار ازهر طرف منازعت برخاستند وبمقاومت لشکر آراستند فی الجمله سپاه ورعیت بهم برامدند و برخی از بلاد از قبضهٔ تصرف او بدر رفت * تا حرف انتهـا ویاحرف تعلیل (بعضی یاحرف وحدت (برخ بعض یعنی برقاچ کیسه (امرا امیرك جمیدر یعنی بکلر دولته اضافتی لامیه در (کردن بیون (طاعت اطاعت معناسنه در (بپیچانیدند فعل ماضی جمع غائب (الف ونون ادات تعدیه در دوندردیلر (بمنازعت باحرف صله منازعت چکشمك (باینه حرف صله (مقاومت مقابله ومقاتله معناسنه (بهم برامدند قرشدیلر وبیحضور ومضطر اولدیلر (حاصلی اضطرابه دوشدیلر یاخود عاصی اولان بکلرك سپاه ورعیتی جمع اولوب متفق اولدیلر (و برخی بعضی دیمکدر (بلاد بلدك جمیدر شهرلر دیمکدر (قبضهٔ تصرف بیانیه (قبضه بونده ال وآوج معناسنه در (اویه اضافت لامیه (بدر رفت چقدی دیمکدر (محصول ترکیب) درویش سلطنت سوردی تا امراء دولتك بعضیسی اکا اطاعتدن بیون دوندرنجه و یاحتی امرآء دولتك بعضیسی اکا اطاعتدن بیون دوندردیلر یعنی یوز چوردیلر بعض نسخه ده از متابعت اودشمش یعنی پادشاهلغه قبول ایلمیوب عاصی اولدیلر وغیری ممالکك پادشاهلری هر جانبدن منازعه یه قالقدیلر ومقابله ومقاتله یه عسکر ترتیب ایلدیلر حاصلی درویشله جنکه مهیا اولدیلر حاصل کلام اطراف پادشاهلرینك سپاه وعسکری جمع ومتفق اولدیلر ویاکندینك سپاه ورعیتی یادعسکره تحمل ایده میوب مضطرب ومضطر اولدیلر وبعضی مملکت قبضهٔ تصرفندن چیقدی * درویش ازین واقعه خسته خاطر همی بودتا یکی ازدوستان قدیمش که درحالت درویشی قرین او بود ازسفر بازآمد واورادرچنان مرتبه دید وکفت منت خدای را عزوجل که بخت بلندت یاوری کرد واقبال رهبری تاکلت ازخار وخارت از پای برآمد و بدین پایه رسیدی * همی هاحرف تأکید (تاحرف انتهـا (دوستان قدیم بیانیه (که حرف رابط صفت (بخت بلند بیانیه (وتا ضمیر خطاب (یاور یاردمجی دیمکدر معاون معناسنه (ویا حرف مصدر (تاحرف تعلیل (کلت ازخار کلك دیکندن چیقدی (یعنی دیلنجیلك اضطرابندن سلطنت ذوقنه واصل

اولادی یکندہ ایاغکدن چقدی (یعنی هر وجهله فراغت خاطر ال ویردی (محصول ترکیب)
درویش مذکور وقعه دن خسته خاطر ایدی تاکیم قدیم دوستلرندن بریسی که درویشلك
حالنده اکا قرین و یولداش ایدی سفردن کلدی وانی بونجلاین مرتبه ده کوردی ودیدی
منت خدانك عز وجل که بخت بلندك وطالع میمونك معین وظهیرك اولدی واقبال
ودولت دلیلك تاکاك دیکندن ودیکن ایاغکدن چیقدی یعنی فقیراق ودیلنجیلك اضطرابندن
خلاص بولدك وبوعالی مرتبه یه واصل اولدك (ان مع العسر یسرا (عسر زحمت ومشقته
دیرلر (ویسرا سانانه وحضوره یعنی تحقیق عسر له یسر مقرردر (یعنی جفایه صبر ایدن
ابر روفایه (یعنی بوقدر که فقر چکدك اول واسطه ایله خداسنی غایت غنایه ایصال ایلدی * بیت *
شکوفه کاه شکفتست وکاه خوشیده * درخت وقت برهنست وکاه پوشیده * شکوفه مطلقا
چیچکدر (شکفتست اصلنده (شکفته است در ضرورت وزن ایچون حذف وایصال واقع اولمشدر
اچلمش دیمکدر (خوشیده ماضیدن قسمدر قوزیمش وبوروشمش وصولمش دیمکدر (برهنست
بونده اصلنده برهنه است در حذف وایصال طریقیله برهنست اولدی (پوشیده اورتلمش (یعنی
رد سروری
یپراغله مستور اولمش (درویش مذکوره تمثیل بیورر (محصول بیت) چچك کاه تازه اچلمش
رد ابن سید علی
اولور وکاه پژمرده وصولمش اولور یعنی کاه تازه وکاه پژمرده اولور اغجده کاه یپراقدن چپلاق
اولور وکاه یپراقله مستور اولور سنده بنجه زمان فقر وفاقه چکدك ایسه منت خدایه که انك
سببیله سلطنته قدم بصدك (خوشیده اسم مفعولدر دیبن مفعولیت وفاعلیت معناسنه ادراك
ایلمزیش (شکفته استك معناسنی اچش دیمکله تعبیر ایلاین اینجه اچمامش * کفت ای برادر
تعزیتم کن که جای تهنیت نیست انکه که تو دیدی غم نانی داشتم وامروز تشویش جهانی *
تعزیه مصیبت وقتنده برکیمسه یه صبر ویرمکدر (بلا نیسی عزا کلور صبر معناسنه
(تهنیت مبارکباد معناسنه در (غم نانی لامیه (ویا حرف وحدت (تشویش جهان مصدرك
مفعولنه اضافتیدر (ویا حرف تنکیر محصول ترکیب) درویش شاه رفیقنه دیدی ای یار بنی
تعزیه ایله زیرا تهنیت یری دکل اول وقت که سن بنی کوردك ایدی یاتمك غمنی چکردم انجق
یعنی بوغرم قیدی واریدی فقط امابوکون دنیا غمی یعنی رعیت وعسکر وغیرینك قیودین چکرم
بعض نسخه ده جهان یرینه جان دوشمش (جهانیده اولان یاوحدت ونسبت ایچون اولمق
جائزدر دیبن نسبت معناسنی بیلمزیمش * مثنوی * اکر دنیا نباشد دردمندیم * وکر باشد
بمهرش پای بندیم * دنیادن مراد اموال واثقال دنیادر (ذکر محل واراده حال طریقیله (بمهرش
رد شمعی
باحرف صله (ومهر بونده محبت معناسنه در (وشین دنیایه راجعدر (پای بند ایاقی باغنه دیرلر
(محصول بیت) اکر دنیا اولمزسه فقر وفاقه جهتندن دردمند وبیچاره یز اما اکر اولورسه
محبتنه پای بندز یعنی ایاغمز بغلیدر حاصلی اولدیغی تقدیرجه مهر ومحبتنه کرفتارز * بلایی
زین جهان آشوبتر نیست * که رنج خاطرست ارهست ورنیست * بلایی یا حرف وحدت (زین
ازیندن مخففدر (جهاندن مراد دنیادر مذکور معنایه آشوبتر مشوشرك وپریشانرك دیمکدر زیرا
اشفتن واشوبیدن قرشدرمق وبرنسنه یی قورجاق معناسنه در حاصلی تشویشدن عبارتدر
(که حرف تعلیل (رنج خاطر لامیه در الم خاطر معناسنه در (محصول بیت) بودنیادن مشوشرك
بربلا یوقدر یعنی دنیا تشویش وغصه دن عبارتدر زیرا خاطرك المیدر اکر وار واکر یوق یعنی
وارلغیده رنج والمدر یوقلوغیده حاصلی وارلغی دنیاده خوف وبیم وآخرتده حساب وعذاب ویوقلغی
ذلت وهوان (ار اکردن مخففدر (ور واکردن زاء مفرده ازدن مخفف اولدیغی کبی بو تخفیفه
رد سروری
انکار ایلین بودلده بهره سی یوق ایمش * قطعه * مطلب کر توانکری خواهی * جز قناعت که

دولتست هنی * مطلب فعل نفی مفرد مخاطب طالب ایله یعنی استمه طلبیدندن مشتقدر عربی الفاظده عجم تصرف ایلسه اکا معمول دیرلر (توان قوته دیرلر (وکرکاف عجمک فتحیله ادات فاءادر (ویاحرف مصدر (خواهی فعل مضارع مفرد مخاطب فعل شرط واقع اولمش (ومطلب جزاسی (جز غیر معناسنه‌در ومطلبک مفعولی (که حرف تعلیل (دولتی ده یا حرف وحدت (هنی فعیل فاعل معناسنه‌در منهضم دیمکدر (محصول بیت) اکر توانکرلک دیلرسک یعنی اکابرلک استرسک قناعتدن غیری نسنه طلب ایلیه زیرا منهضم بردولتدر حاصلی قناعتدن کواردولت وسعادت اولماز * کرغنی زربدامن افشاند * تانظر در ثواب اونکنی * غنی فعیلدر فاعل معناسنه (غنی مبتدا (وافشاند فعل مضارع مفرغائب خبری (وزرمفعول صریحی (وبدامن غیرصریحی وجملهء اسمیه شرطیه (تاحرف تنبیه (درحرف صله در باء معناسنه (ثواب اولامیه (واوضمیری غنی یه (وزره راجع اولمق جائز (نکنینک نظر مفعول صریحی (ودرثواب غیری صریحی (محصول بیت) اکرغنی کیسه احسان ویاتصدق طریقیله التونی انکیله بذل ایدوب نثار ایدرسه صاقن آنک ثوابنه نظر والتفات ایلیه سین یعنی غنینک ثواب قصدنه ویاندن الدیغک زرایله ثواب اشلمک قصدایلکه حاصلی زرین قبول ایله هرنه وجهله ایسه * کز بزرکان شنیده‌ام بسیار * صبردرویش به که بذل غنی * کز که حرف تعلیل بیت سابقه علتدر (وزاء مفرد ازدن مخففدر (بزرکان الف ونون ادات جمعدر اولولر دیمکدر (صبردرویش مصدرک فاعلنه اضافتیدر (به یك دیمکدر (که من تفضیلیه معناسنی افاده ایدر بذل غنیده مصدرک فاعلنه اضافتیدر (محصول بیت) غنینك انکله مال نثار ایلدیکنه التفات ایله زیرا اکابردن چوق اشتدم که درویشك صبری غنینك بذل ونثارندن یکدر زیرا درویشه مال ایچون حساب وعذاب یوقدر * بیت * اکر بریان کند بهرام کوری * نه چون پای ملخ باشد زموری * معلوم اوله که بهرام توار بخده ایکیدر بریسی بهرام چوبیندر که بربهادر کیسه ایمش بریسیده بهرام کوردر که برجبار پادشاه ایمش کور کاف عجمك ضمیله قولانه دیرلر یعنی بیان اشکینه مذکور پادشاه شکارنی اکا تخصیص ایلدیکیچون ادنی بلا بسه ایله بهرام کور دیدیلر حاصلی اندن غیری نسنه اوله مازدی حتی بر کون شکارده بر کورك اردینه دوشوب کندی کور برمغاریه کندی بوده اردنجه اندنصکره معلوم اولمدی نیجه اولدیغی حتی آنه‌سی سلحدار ایله چوقداری اشکنجه‌ده هلاك ایلدیکه اوغلی نیجه ایلدیکز دیو بهرامك مذکور قصه‌سنه خیام اشارت ایدوب بیورر (رباعی) این قصر که بهرام در وحام کرفت (آهو بچه کردوروبه آرام کرفت (بهرامکه کورمی کرفتی همه عمر) بنکر که چه کونه کوز بهرام کرفت) (کوری یا حرف وحدت (وکور کندك مفعول اولی (وبریان ثانیسی (وبهرام فاعلی (نه حرف نفی (چون حرف تشبیه (پای ملخ لامیه میك ولامك فتحه‌لر یله چکرکه یه دیرلر عرب جراد دیر (موری یا حرف وحدت بر قرنجه دیمکـدر (محصول بیت) اکر بهرام کور برکوری بریان ایدوب فقرایه بذل ایدرسه خداقتده برموردن چکرکه اپاغی مقداری دکل زیرا موره نسبت چکرکه اپاغی چوقدر امابهرامه نسبت بیك کورچوق دکلدر حاصلی خداقتده اعتبار فقر وصبره در غنایه وتکبره دکل * حکایت * یکی رادوستی بود که عمل دیوان کردی مدتی اتفاق دیدنش نیفتاد کسی کفت که فلانرا دیرشد که ندیدی کفت من اورانمی خواهم که بینم قضارا از کسان او یکی حاضر بود کفت چه خطا کرده است که ازدیدن اوملولی کفت خطایی نیست ولی دوست دیوانی راوقتی توان دید که معزول باشد * که حرف رابط صفت (عمل دیوان مصدرك مفعولنه اضافتیدر (مدتی یا حرف وحدت (اتفاق افتعال بابندن مصدردر واضافتی مصدرك مصدره در (وشین ضمیر دوست دیوانی یه راجعدر (نیفتاد واقع اولمدی دیمکدر (دیرلغنده کج معناسنه‌در

امابونك كبى يرلرده چوق زمان ديمكدر (كه حرف بيان نديدى كورمدك ديمكدر (كفت فاعلى يكيدرديدى يعنى سويلدى (قضارا ناكهانى واتفاقى ديمكدره معناسنى قضاى آلهى يه نظر ايله دين بى نظر و بى بصرايمش (كسان اولاميه (دوست ديوانينك كيسه لرندن ديمكدر (محصول بيت) برينك بردوستى وارايديكه ديوانه خدمت ايدردى يعنى اهل ديوان ايدى برمدت وزمان كورمك اتفاقى واقع اولمدى بركيسه ديدى چوق زمان اولديكه فلان اهل ديوانى كورمدك ديديكه بن انى كورمك استدمم يعنى كوره جكم كلرنا كهانى اهل ديوانك كيسه لرندن برى مجلسده حاضرايدى ديديكه نه خطا ايلمشدركه انى كورمكدن ملول و بحضورسين ديديكه خطا يوقدر يعنى برخطا اشلمدى اما ديوانه متعلق دوستى بروقت كورمك ممكندركه معزول اوله زيرا مادام كه عملده درمصالح ديوانه وخدمت انامه مشغول اواورلرودوستلره مصاحبته فرصت بوليزلر حاصلى انى كورمك استديكيم بوجهتدندرغيرى معنى ايچون دكلدر* قطعه * دربزركى ودارو كيرعمل * زاشنايان فراغتى دارند * بزركى ياحرف مصدر (دارو كيرو كيرودار طوتمه قاپمه معناسنه در(عمله اضافت لاميه در(فراغتى ياحرف تنكيرحرف مصدرطوتن بازيمش (محصول بيت) اكابراكده وعمل هنكامه وغوغاسنده يعنى شغل حالتنده آشنالردن فراغتلرى اواور يعنى آشنالرى يادايلزلربلكه دنيا ذوقنه مشغول اواورلر *روزدرماندكى ومعزولى* درددل پيش دوستان آرند* درظرف زمان مابعدينه اضافتى لاميه (درمانده وفر ومانده عاجز معناسنه دروكاف عجم هاى رسميدن بدل (ويا حرف مصدر(معزوليده بويله در(درد دل لاميه (پيش دوستانده بويله در(آرند فعل مضارع جمع غائب (محصول بيت) عملده اواداقلرنده بويله درلر اماعاجزلق ومعزوللق كوننده كوكللرى دردينى دوستلريانندا ايلدرلر يعنى اظهارعجز وشكايت ايدرلر حاصلى دردسرلرينى دوستلره عرض ايدرلر* حكايت* ابوهريره *صحابه دن برعزيزك كنيتى دراسمى عبدالرحمن درابوهريره ديمك كديجك باباسى ديمكدرمكرمرحوم كدى جنسنه مائل ايمش بركون حضرت محمد صلى الله عليه وسلم بونى كورركه اثوابنده برنسنه كتورر سؤال ايدركه ياعبدالرحمن نه واراثوابكده بيوررركه كديدر يارسوالله حضرت بيوررركه(انت ابوهريرة) يعنى سن ابوهريره سين كدى باباسى ديمكدر پس بواسمله مشهوراولدى وسوردى بو اسمله چاغرادينى تبركا زيراكابواسمى حضرت قودى ابوهريره حضرتى حضرت پيغمبردن بش بيك اوچيوزقرق حديث شريف روايت ايلمشدر* هرروز بخدمت مصطفى صلى الله عليه وسلم آمدى كفت (ياباهريرة زرنى غبا تزددحبا) يعنى هرروزمياتامحبت زياده كردد*زا زالك ضمى وراتك سكونيله فعل مرامفردمخاطبدر ونون حرف وقايه و ياضميرمتكلم بنى زيارت ايله ديمكدر (غباغينك كسريله كون آشرى ديمكدر تمييرلغله منصوبدر(تزددفعل مضارع مفردمخاطبدرافتعال بابندن جواب امراولمغله مجزومدرزياده اوله سين ديمكدر(حباحانك ضميله محبت معناسنه درتمييراكله منصوبدر(محصول حديث شريف) ياباهريرة بنى كاه كاه زيارت ايله محبت جهتدن زياده اوله سين يعنى محبتك زياده اوله حضرت شيخ معناسين بيوررر يعنى هركون كلمه تامحبتك زياده اوله * لطيفه * صاحب دلى راكفتندبن خوبى كه آفتابست نشنيده ايم كه كسى اورا كرفته باشد كفت ازبراى آنكه هرروزش مى توان ديد مكردرزمستان كه محجوبست ومحبوب (محصول تركيب) برصاحب دله ديديلربوكوزلكله كه كنش درهيچ ايشتمدمكه كيمسه انى سومش اوله يعنى اكاعاشق اولمش اوله صاحب دل ديدى انكيچونكه هركون كورمك اواورمكرقيشك كه محجوب ومحبوبدرزيرا(كثرة المشاهدة قلة الحرمة) مشهوردر يعنى زمستانده كاه قارياغوب وكاه باوده كروب ناپيدااولديغيچون مقبول ومحبوبدر(شمسك ضيادن غيرى اسباب حسندن نسنه سى يوقدر دين حسن صاحبلرينى كونشه تشبيه ايلدكلرندن

مرويات

ابوهريرة

ردسرورى
ردشمعى
شارح مرحوم مرحوم يزينه اول ذات شريف ياخود مشاراليه يازسه صواب ايدى
للطابع

من المقامات
لاتزرمن تحب فى كل شهر
غيريوم ولاتزدعليه
فاجتلاء الهلال فى الشهر يوم
ثم لاتنظر العيون اليه

آکاه دکل ایمش مسکین * قطعه * بدید ازمردم شدن عیب نیست * ولیکن نه چند آن که رد سروری
کویند بس * با حرف صله (دیداراصلنده وصف ترکیبیدر ارنده دید معناسنه درترکیب
اضافیله صکره کاه یوزده وکاه زیارتده استعمال ایدیلر بونده زیارت معناسنه در (مردمه اضافت
مصدرك مفعولنه در (شدن بونده رفتن معناسنه در (محصول بیت) مردمك زیارتنه وارمق
عیب دکلدر زیرا زیارت مستحبدر اما اول قدر چوق وارمه که بیزکارك دیه لر واحیانا
واردیغك تقدیرجه چوق اوتورمه که اوتوردیغکدن ملول اولالر * اکرخویشتن راملامت کنی *
* ملامت نباید شنیدن زکس * خویشتن کندی معناسنه در (ورا ادات مفعول (کنی نك مفعول
اولی وثانیسی ملامتدر) (نباید شنیدن جواب شرط (وملامت مفعول صریحی (وزکس
غیرصریحی (محصول بیت) اکر کنند یکی لوم ایدرسك یعنی کنندکه پند ایدرسك
کیمسه دن لوم و پند ایشتمکه محتاج اولمازسین جواب شرطی محذوف اعتبار ایدنلرنه
شرطی بیلورلر ایمش ونه جزاسنی * حکایت * یکی را از بزرکان باد مخالف درشکم پیچیدن
کرفت وطاقت ضبط ان نداشت بی اختیار ازو صادرشد کفت ای دوستان مرا درانچه رد ابن سید علی وسروری
کردم اختیارنبود وبزه برمن ننویسند وراحتی بمن رسید شمانیز بکرم معذوردارید * باد مخالف
بیانیه (پیچیدن بونده دولانمق و بورلمق دیمکدر (پیچیدن کرفت طولاندی و بورلدی
دیمکدر (وطاقت ضبط مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وآنه اضافتنه مصدرك مفعولنه در
وطاقت نداشتمك مقدم مفعولیدر (محصول ترکیب) اکابردن برینك قرننده مخالف یل
طولنمغه و بورلمغه باشلدی حاصلی قرنی ویوركی بوزدی وضبطه طاقت طوتمدی یعنی
ضبط ایده مدی بی اختیار اندن صادر اولدی دیدی ای دوستلر بنم ایلدیکمده اختیارم
یوغیدی یعنی بندن بی اختیار صادر اولدی وبو خصوصده بنم اوزریمه برکناهده یازمزلر
وبکاراحتده ایرشدی یعنی اول ناساز کتمکله بکا حضور قلب حاصل اولدی سزده کرمکزله
معذورطوتك (بعض نسخه ده بزه آن دوشمش اضافتله * مثنوی * شکم زندان باد است ای
خردمند * ندارد هیچ عاقل باد در بند * شکم مبتدا (زندان بادلامیه وخبر مبتدا (ندارد لك
فاعلی هیچ عاقل در (و باد مفعول صریحی ودر بند غیر صریحی (بند دن مراد حبس
وزنداندر (محصول بیت) شکم بادك زندانیدر ای عاقل (پس بر عاقل بادی بند وزندانده
طوتماز زیرا ثقلت وضرر و یرر * چو باد اندر شکم پیچد فروهل * که باد اندر شکم بار یست
بردل * پیچدك باد مفعول صریحی (واندرشکم غیر صریحی (فروادات تأکید در (هل
هانك کسریله فعل امر مفرد مخاطبدر هلیدندن صالیویرمك معناسنه (که حرف تعلیل
(باد مبتدا باریست خبری (بردل خبره متعلق (واندر شکم حالدر باددن و یا ضرورت
وزن ایچون اضافتدن مقطوع صفتی (محصول بیت) چونکه باد شکمده دولانه و بوروله
یعنی سکا اضطراب ویره صالیویر زیرا باد شکمده یورك اوزره یوکدر یعنی ثقلت و یرر حاصلی
اکر بادی واکرافشانی همان الم وبردکده کیدرمك کرك مکر کیم حجاب ایده جك کیمسه حاضر
اوله اکاده برچاره یه و برتدارکه مقید اولمق کرك زیرا حکما تأخیرنه اذن و یرمزلر اکرچه که
حضرت شیخك بو حکایه سی صورت هزلده در لکن محض نصیحتدر * بیت * حریف
ترش روی ناسازکار * چو خواهد شدن دست پیشش مدار * حریف اصطلاحلرنده باده
مصاحبنه دیرلر اما بونده مطلقا مقارن دیمکدر (ترش رویه اضافتی بیانیه در (ترش رو
وصف ترکیبیدر اکشی صورتلی معناسنه (نا ادات نفی (سازکار موافق معناسنه در وناسازکار
ناموافق دیمکدر (چو حرف تعلیل (خواهد شدن کتمك استیه دیمکدر (دست مدارك

مفعول اولی (وبیش ثانیسی (ومدار فعل نهی مفرد مخاطب طوتمه دیمکدر (محصول بیت)
ناموافق آکثی صورتلی حریف چونکه کتمك استیه الیکی اوکونه طوتمه یعنی مانع اولمه
قوکتسون اللهه اسمرلدق حاصلی ناسازك صحبتی عذاب زوحدر (مصراع) روح راصحبت
ناجنس عذابیست الیم * حکایت * ازصحبت یاران دمشقم ملالتی پدید آمده بودسر در بیابان
قدس نهادم و با حیوانات انس کرفتم تاوقتی که اسیر قید فرنك شدم در خندق طرابلس
باجهودانم بکارکل بداشتند تایکی ازرؤسای حلب که سابقهٔ معرفتی میان مابود کذر کردومرا
بشناخت کفت این چه حالتست وچه کونه کذاری کفتم * صحبت یاران دمشق لامیه‌لر در
(ملامتی یا حرف وحدت نوعیه (پدید عجم باء عجمله اوقور وروملر باء عربله (در بیابان در
حرف صله بامعناسنه (قدسه اضافت لامیه قدس مبارك مراد در (تا حرف انتها (بو حرف
آنی کوستر که بیابانده برمدت اولمش اوله (وقتی یا حرف وحدت (که حرف بیان (اسیر قید فرنك
لامیه‌لردر (خندق خانك فتحی ونونك سکونیله معروف (طرابلسه اضافتی لامیه (طرابلس
اق دکز کنارنده شام نواحیسنده برشهرك اسمیدر حصاریده وار شهری وحصاری
دریادن برمیل یراراقدر لیکن لب دریاده جابجا برجلر وار که دریا جانبنی حفظ ایدر (تایکی
بو تاده انتها ایچوندر و بوندنده امتداد فهم اولنور (رؤسا رانك ضمی وهمزه وسینك
فتحه‌لریله رئیسك جمعیدر (حلبه اضافت لامیه‌در (که حرف رابط صفت (سابقهٔ یا حرف
وحدت (وهمزه حرف توسل تقدیری معرفت سابقه‌در بعض نسخه‌ده سابقهٔ معرفتی
واقعدر (میان مالامیه (کذاری بونده کچنورسین دیمکدر (محصول ترکیب) دمشقده اولان
یارانك صحبتندن بکا برملال ظاهر اولدی باشمی قدس بیابانه قودم وحیواناتله انس طوتدم
شول وقته دك فرنك قیدنه اسیر اولدم وطرابلس خندقنده بنی جهودلرله بالچق ایشنه
طوتدیلر شول وقته دك که حلب اکابرندن بریسی که انکله ارامزده معرفت سابقه وار ایدی
ایش ابشلدیکمز یره اوغرادی و بنی بیلدی ودیدی بونه حالتدر ونیجه کچنورسین دیدم
* قطعه * همی کریختم ازمردمان بکوه و بدشت * که ازخدای نبودم بدیکری پرداخت *
همی ها حرف تأکید (می کریختم حکایت حال ماضی متکلم وحده قچاردم دیمکدر
(مردماندن مراد انسانلر (بکوه با حرف صله (که حرف تعلیل (نبودم میم معنی جهتنده
پرداخت کلمه‌سنه مقیددر پرداختم نبود تقدیرنده (محصول بیت) انساندن ومردماندن کوهه
وصحرایه قچاردم زیرا خدادن غیریله مصاحبت ومقارنتم یوغیدی یعنی متقرب الی الله
اولدیغم ایچون مردمدن نفرت ایدوب کوه ودشته قچردمکه صحبت ومقارنتم اکا مخصوص
اوله فقط حاصلی اغیار مانع تقرب وصحبتم اولماسون دیو اغیاردن قچاردم بعض شراح
ردابن سيد على و مرددری
دیمش طاغه وصحرایه قچاردم خدادن غیره مقارن اولمیایم دیو لیکن معنای منطوق بو بله
دکلدر فتأمل (مصراع ثانینك معناسنی زیرا حق تعالی حضرتندن غیری برکیسه ایله بکا
مصاحبت ومقارنت اولمدی دیین حق ادایه مالك اولمامش * قیاس کن که چه حالت بود
درین ساعت * که درطویلهٔ نامردم بباید ساخت * که حرف بیان (درین ساعت بوساعتده
وبوحالده دیمکدر (که حرف تعلیل (طویلهٔ نامردم لامیه (میم متکلم معناده (بباید مقیددر
ردشمعی
بکا کرك دیمکدر (ساخت بونده مصدر معناسنه در راضی وقانع اولمق دیمکدر (محصول بیت)
قیاس ایلکه نه حالم واربودمده وبوساعتده که ناجنس ونامرد صراسنده ودیزیسنده
کچنمك واختلاط ایلمك کرك یعنی بر بلوك جهودله طپراق و بالچق خدمتنده فرنکه اسیر
اولان مسلمانك حالی نه اولدیغی معلومدر قیاس ایله صورمغه احتیاج سز حاصلی بونك کبی

محنت وعذاب بدیهیاتدندر تعریفه محتاج دکل * بیت * پای در زنجیر پیش دوستان *
به که بابیکانکان در بوستان * بیکانکان کاف ثانی هاء رسمیدن بدل کلمشدر (والف ونون ادات
جمعدر (محصول بیت) دوستلر قتنده ایاق زنجیرده اولوب محبوس اولمق بیکانه‌لرله بوستانده
اولوب ازاد اولمقدن یکدر حاصلی دوستلر قتنده محنتده اولمق بیکانه‌لر وناجنسلرله راحتده
اولمقدن یکدر اکرچه که بیکانه‌لرله راحت مشکلدر * برحالت من رحم آورد وبده دینار
از قید فرنکم خلاص کرد وباخود بحلب برد دختری داشت در عقد نکاح من آورد بکابین
صد دینار چون مدتی برآمد دختر بدخوی بود وستیزه روی ونافرمان زبان درزای کردن
کرفت وعیش مرا منغض داشتن چنان که کفته اند * دختری یا حرف وحدت (عقد نکاح
بیانیه (کابین کاف عربیله عقد نکاح ومهر مؤجلدر بونده مراد اخیردر (بدخوی وصف
ترکیبیدر (ستیزه روی بوده اویله در معاند دیمکدر (بعض نسخه ده نافرمان دوشمش غیر مطیع
معناسنه (منغض اسم مفعولدر تفعیل بابندن مکدر دیمکدر (محصول ترکیب) مذکور رئیس بنم
مذکور ابترحالمه رحم کتوردی واون دیناره بنی قید فرنکدن خلاص ایلدی وکندیله حلبه
ایلتدی برقزی وار ایدی انی بنم عقد نکاحمه کتوردی یعنی بکانکاح ایلدی یوز التون مهره چونکه
برمدت مرور ایلدی دختر بدخوی وستیزه روی ایمش وغیر منقاد ومطیع ایمش زبان درازایلکه
بشلدی وبنم عیش وصفامی مکدر قلمغه شویلکه دیمشلر * مثنوی * زن بد درسرای مرد نکو *
هم درین عالمست دوزخ او * زن بد بیانیه (سرای مرد نکو لامیه وبیانیه در (دوزخ اولامیه
ومؤخر مبتدا (درین عالم مقدم خبر (محصول بیت) ایی کشینك اونده یرامز عورت بوجهانده
انك جهنمیدر یعنی یرامز عورت انك جهنمیدر ویا اول اوانك جهنمیدر * زینهار ازقرین
بد زنهار * وقنا ربنا عذاب النار * زینهار زانك کسری ویا ایله نونك سکونیله یاسزده
لغتدر ومشترکدر ردع وتحذیر وامان یننده بونده تحذیر وامان معنالری ملایمدر (قرین بدبیانیه
(واو حرف ابتدا (قنا قافك کسریله فعل امر متکلم مع غیره ذروقی یقی دن یعنی لفیف مفروقدر
ضرب بابندن بزی صاقله دیمکدر (ربنا تقدیری یاربنادر منادای مضافدر اول جهتدن منصوبدر
(عذاب نزع خافضله منصوبدر تقدیری عن عذاب النار در (محصول بیت) زینهار یرامز
یولداشدن زنهار (یعنی صاقن یرامز یولداشدن ویاامان یرامز یولداشدن یارب بزی صقله یرامز
یولداشدن که عذاب ناراندن کنایه‌در (نته که حضرت امام علی کرم الله وجهه بیورر (دنیاده جهنم
یرامز عورتدر (حضرت شیخك ده بونده مرادی کندینك بدخوی وستیزه روی ونافرمان خاتونیدر
* باری زبان تعنت در از کرده همی کفت توان نیستی که پدر من ترا ازقید فرنك بده دینار باز
خرید کفتم بلی بده دینار بازخرید وبصد دینار بدست توکرفتار کرد * باری یا حرف وحدت
(زبان تعنت بیانیه کشینك ذات وحقارتنی دیلکه تعنت دیرلر (کرده بونك کبی یرلرده هاء رسمیه یه
هاء ترتیب دیرلر (دراز کرده اوزادوب دیمکدر (درازایلمش اولدیغی حالده دین مذکور ترتبدن
آکاه دکل ایمش (همی کفت حکایت حال ماضیدر سویلردی دیمکدر (تو واو رسمیله (انت
معناسنه در (آن اسم اشارتدر برمقدر کسه ویاشخصه وغیریسنه (تقدیری توان کسی نیستی دیمکدر
سن اول شخص دکلسین استفهام انکاری طریقیله (که حرف رابط صفت (پدر من لامیه (باز
ادات تأکید در (خرید فعل ماضی مفرد غائب صاتون الدی دیمکدر (بلی عربیده لامك فتحیله
اوقنور (وفارسیده کسره ایله اود دیمکدر (فارسیده آری دیرلر (بده دینار باحرف مقابله
اون التونه دیمکدر (بصد دیناره بویله در (بدست تو باحرف صله واضافت لامیه در (محصول ترکیب)
حضرت شیخ بیورر مذکوره خاتون برکره هوان وذات زبانی درازایدوب سویلردی (سن اول کیسه

لف ونشر طریقیله شد

دكلمسين كه بابام سنى اون ديناره قيدوحبس فرنكدن صاتون الدى (بلى ديدم كرچك اون ديناره صاتون الدى وسكا يوز ديناره كرفتار ايلدى * مثنوى * شنيدم كوسفندى را بزركى * رهانيد ازدهان ودست كركى * كوسفند كاف عجمك ضمى وواووسينك سكونى وفانك فتحى وفادن بدل بايله قيون ديمكدر (ويا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (بزرك بانك وزانك ضمدريله ورانك سكونيله اولو ديمكدر (رهانيد فعل ماضى مفرد غائب الف ونون ادات تعديه درقورتاردى (يعنى خلاص ايلدى (كرك كاف عجمك ضمى ورانك سكونيله قورد ديمكدر عربيده مشهور آدى ذئب دردخى نيجه آدى وار (محصول بيت) ايشتدمكه برقيونى براولو كيمسه برقوردك اغزندن واليندن خلاص ايلدى * شبانكه كارد برحلقش بماليد * روان كوسفند ازوى بناليد * شبانكه كيجه سى ديمكدر (كارد كاف عجمله واوج ساكنله بچاقدر عربجه سكين ديرلر (حلق حاء مهملهنك فتحى وسكون لامله بوغاز عجم كاودير كاف عجمله (بماليد فعل ماضى مفرد غائب لغتده اومقدر بونده سورتمك مراد در (حاصلى بوغزلادى ديمكدر (روان بونده جان معناسنه در زيرا روان روح انسانده مستعملدر (وجان حيوانده (كوسفنده اضافتى ياء بطنيله در (محصول بيت) قيونى قوردپنچه سندن خلاص ايلين كيجه اول قيونك كاوسنه بچاق سورتدى (يعنى ذبح ايلدى ناپاك اولمسون ديو (زيرا قوردالندن چقمشدر بويله ايدنجه جان كوسفندانك ذبحندن ناله ايلدى * كه ازچنكال كركم در ربودى * چوديدم عاقبت كركم تو بودى * چنكال قينق معناسنه در (يعنى آوجى حيوانانك پنچه سى اضافتى لاميه در (در حرف تأكيد (ربودى راده فتح وضمله فعل ماضى مفرد مخاطب قاپدك ديمكدر (تو بودى سن ايدك وياسن ايمش سين (محصول بيت) روان كوسفند ناله ايلدى كه چنكال كركدن بنى قپدك خلاص ايلدك چونكه نظر صالدم عاقبت قوردم سن اولدك يعنى بنى خلاص ايدن وهلاك ايدن سن اولدك قصه دن حصه بودركه حضرت شيخى رئيس قيدفرنكدن تخليص ايلدى امابوله بدخوى دخترينه كرفتار ايلدى * حكايت * يكى از پادشاهان عابدى را پرسيد كه اوقات عزيزت چه كونه ميكذرد كفت همه شب در مناجات وسحر در دعا وحاجات وهمه روز در بند اخراجات ملك فرمود تاوجه كفاف او معين دارند تا بار عيال از دل او برخيزد * بند بونده قيد معناسنه در (اخراجاتدن مراد اهله وعياله نفقه وكسوه ايچون خرج تدارك ايلمكدر قلبدن خواطر اخراجى مراد دكل (تا حرف تعليل (وجه بونده جهت معناسنه در (كفاف كافك فتحيله رزق وآزق معناسنه در (وجه كفاف بيانيه وبالاميه مجازا (اويه اضافتى لاميه (كفافى كسريله قيد ايلين كافى دكل ايمش (بار عيال لاميه درمجاز ابار بوكدر امابونده ثقلت مراد در (عيال عينك كسريله عيلك جمعيدر (عينك فتحى وياء مكسورك تشديديله جياد جيدك جمعى اولديغى كبى (محصول تركيب) برپادشاه برعابده صورديكه عزيز وشريف وقتلرك نيجه كچروحالك ندرديدى (عابد ديدى بتون كيجه مناجاتده وسحر وقتى دعا وحاجاتده وبتون كون قيود اخراجات نفقات اهل وعيالده (يعنى بونلرك لوازمنى قيدنده يم (پادشاه بيوردى تاكيم جهت معاش وكفافنى معين طوتالر (يعنى تعيين ايليه لر تاكيم كوكلندن عيالى يوكى وثقلتى قالقه (يعنى قيود عياله مقيد اولميوب عبادته مشغول اوله * مثنوى * اى كرفتار پاى بند عيال * دكر آزادكى مبند خيال * كرفتار اصلنده وصف تركيبى در تراكيب خفيه دنصكره مبتلا معناسنده استعمال ايلديلر (پاى بند ده اصلنده وصف تركيبى در اياق باغى معناسنده استعمال ايلديلر بايى واوه قلب ايدوب (پايونده ديرلر (نتكه آتلرا اياغنه اوردقلرينه پيوند ديرلر (حاصلى اياق باغى ديمكدر معناسنى اياغى بغلوديين (وكرفتاره عطف تفسيرددين ايكى اداسنده له خبط ايلمش (اضافتلر لاميه وبيانيه در (آزاده كرفتاره مقابلى (صنعت تضاد در (ويا حرف مصدر (بعض نسخه ده

رد ابن سيد على
رد شمعى

لف ونشر مرتب طريقيله
شد

رد سرورى

آسودکی دوشمش (مبند فعل نهی مفرد مخاطب (آزادکی مفعول اولی (وخیال ثانیسی (محصول بیت) ای عیال آبق باشنه مبتلا اولان (یعنی اهل وعیال قیدیله مقید اولان کیسه دخی آزادهلك وآسودهلك خیالنی بغلمه (یعنی شمدنکرو سکا صفای عبادت وحضور قلب میسر دکل * غم فرزند و نان وجامه وقوت * بازت آرد زسیر در ملکوت * ملکوت اغتده (ملك معناسنه در (ملکوت عراق دیرلر ملك عراق معناسنه بونده مراد عالم ملکوتدر (یعنی عالم قدس (محصول بیت) اوغل غمی واتمك ولباس ورزق غمی یعنی بونك کبی غملرسنی عالم ملکوت سیرندن آلیقور یعنی اول عالمك سیرینه مانع اولور زیرا خدایه وصوله ادنی نسنه مانع اولور بونلر خود کلیاتدر مصراع ثانینك معناسی عالم ملکوتده اولان سیر ومشاهده دن سنی کرو کتورردیبن ادایی ایی کتورمش ومصراع اولی

ر دشمعی
رد ابن سیدعلی وسروری

غم فرزند و بار جامه وقوت یازانلر جمیع نسخه لره مخالف یازمشلر * همه روز اتفاق میسازم * که بشب باخدای پردازم * میسازم بونده ایلرم دیمکدر (که حرف بیان (بشب با حرف ظرف (باخدای تقدیری باعبادت خدایدر (با حرف مصاحبت (پردازم فعل مضارع متکلم وحده مقید اولام دیمکدر (محصول بیت) بتون کون اتفاق ایدرم یعنی تیمده و فکرمده طوتارم که کیجه عبادت خدایله مقید اولایم دیو یعنی جناب عزته توجه ایدوب کوکلمی ماسوادن خالی وسالم ایدم باخدای پردازم معناسی خدا ایله اختلاط ایدم دیین اختلاطه لایق دکل ایمش * شب چو عقد نمازمی بندم * چه خورد بامداد فرزندم * شب درشب تقدیر ایدنلر زاند ایتمشلر (محصول بیت) بتون کون مذکور اتفاق اوزره اولورم (اما چونکه کیجه عقد نماز بند ایدرم (یعنی تکبیرة الافتتاح ایدوب چون نمازه شروع ایدم خاطرمه بوکلور که ایرته اوغلنجقلرم نه یر دیو (حاصلی غم فرزند ونان وجامه وقوت خاطرمده صفای عبادته وخلوص طاعته مجال ورمز علی کل حال سلوك حقده هیچ بر جهتدن مانع راه

ردسروری وشمعی
زدابن سید علی وسروری

اولمامق کرك (مذکورلرك خود هر بریسی بر مانعدر (جائز در که چه خورد اولنه بر اتفاق تقدیر اولسه وجه دن خالی دکل * حکایت * یکی از متعبدان شام در بیشهٔ سالها عبادت کردی وبرك درختان خوردی پادشاه آن طرف بحکم زیارت بنزدیك اورفت وکفت اکر مصلحت بینی درشهر ازبرای تو مقامی سازم که فراغت عبادت از ین به میسر شود ودیکران ببرکات انفاس شما مستفید شوند وراعمال صالح شما اقتدا کنند * متعبد تفعل بابندن اسم فاعلدر عبادت ایدیجی (یعنی خدایه قوللق ایدیجی متنسك معناسنه در (الف ونون ادات جمعدر (شامه اضافتی لامیه در (بیشه مشه معناسنه در (و یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل بر مشه ده دیمکدر (سالها بللر (کردی یا حرف حکایت (برك درختان لامیه (خوردی یا حرف حکایت (بحکم با حرف مصاحبت (حکم بونك کبی یرلرده علت وبهانه معناسنه در (زیارته اضافت لامیه در (مقامی یا حرف وحدت (که حرف تعلیل ویا حرف رابط صفت (فراغت عبادت مصدرك فاعلنه اضافتیدر ویا مفعولنه با حرف مصاحبت (برکات برکتنك جمعیدر مبارکلك معناسنه (انفاس نفسك جمعیدر (بونده مراد کلماتدر (اعمال صالح بیانیه (وشمایه اضافت لامیه (اقتدا مصدر در افتعال بابندن بر نسنه یه اویمق مثلا امامه اویمق کبی (محصول ترکیب) شام عابدلرندن بریسی بر مشه ده یللرله عبادت ایلردی واغاجلر یپراقلرینی طعام یرینه یردی اول جانبك پادشاهی زیارت سببیله عابدك یانینه واردی دخی دیدی اکر مصلحت کوررسك یعنی لایق کوررسك شهرده سنك ایچون بر مقام پیدا ایده یم که فراغ عبادت بوندن یك میسر اولور وغیریلر دخی سزك مبارك نفسکزله مستفید اولورلر یعنی ارشاد وپندیکزله نیجه کیمسه مسترشد ومنتصح اولور حاصلی نیجه محب ومرید پیدا ایدرسین دخی سزك اعمال صالحه کزه اقتدا ایدرلر یعنی اوراد واذکار وسائر عباداتده سزه تابع اولور * زاهد این سخن قبول نکرد ارکان دولت کفتند پاس خاطر ملك را مصلحت آنست که

چندروزی بشهردرانی وکیفت مقام معلوم کنی پس اکرصفای وقت عزیزان ازصحبت اغیار
کدورتی پذیرد اختیار باقیست آورده اندکه عابد بشهر در آمد بستان سرای خاص
ملك را از برای او پرداختند مقامی دلکشای وروان آسای * پاس باء مجمله حفظ معناسنه
اسمدر (خاطره اضافتی مصدرك مفعولنه در (وملکه لامیه (ورا ادات تعلیل (صفاء الف ممدود ایله
مصدردر بولانفاق مقابلی (وقته اضافتی لامیه در مجازا (وعزیزانه لامیه مرادمذکور متعبد در
ادات جمع تعظیما کلمشدر (صحبت اغیار مصدرك فاعلنه ویا مفعولنه اضافتیدر (کدورتی
یاحرف وحدت (پذیرد فعل مضارع مفرد غائب قبول ایلیه یا ایلرسه دیمکدر فاعلی تحتنده صفایه
راجع ضمیردر معنی جهتنده فعل شرط واقعدر (اختیار مبتدا (وباقیست خبری وجملهٔ اسمیه
جواب شرط واقعدر (بستان سرای اصلنده سرای بستان ایدی بستانده اولان سرای
دیمکدر صکره اضافتدن قطع ایدوب تقدیم وتأخیر ایله ترکیب مزجی ایدوب بستان سرای
دیدیلر سرای بستان معناسنه (خاصه اضافت بیانیه (وملکه لامیه (ورا ادات تخصیص
(پرداختند فعل ماضی جمع غائب خالی ومهیا قلدیلر دیمکدر مقامی بستان سرایی بیان ایدر
یاحرف وحدت (دلکشای وصف ترکیبیدر کوکل آجیجی معناسنه کشایدندن (روان آسای ده
وصف ترکیبیدر روح راحت اولاجق یر دیمکدر رآسایدندن (محصول ترکیب) زاهد
پادشاهك بوسوزنی قبول ایلمدی ارکان دولت دیدیلر ملکك خاطرینك رعایتی ایچون مصلحت
اولدرکه برنیچه کون شهره کله سین اکر عزیزلرك صفای وقتی صحبت اغیاردن کدورت قبول
ایدرسه یعنی مکدر الاوقات اولورسه حاصلی از دحام عوامدن خاطر شریف بی حضور
اولورسه اختیار بکزباقیدر (روایت ایلمشلردر که عابد شهره کلدی پادشاهك خاص باغچه
سراینی انکیچون خالی قلدیلر یعنی ایچنده اولان اثواب واثقالی قالدروب عابده تسلیم ایلدیلر
بردلکشای وروان آسای مقام ایدی مذکور بستان سرای که اوصافی بیتلردن فهم اولنور
* مثنوی * کل سرخش چو عارض خوبان * سنبلش همچو زلف محبوبان * کل سرخ
بیانیه (شین بستان سرایه راجعدر ادنی مناسبتله اکرچه حقیقتده کل بستانده در اور
(چو ادات تشبیه (عارض اسم فاعل وزنی اوزره اصلنده صقله اسم ایدی صکره صقل بتن یره
اطلاق ایلدیلر اما عجم عارضك وخائك وكافرك عین الفعلنی سمت کلامده مفتوح اوقورلر
(خوبانه اضافت لامیه در (کل سرخ مبتدا ومابعدی خبری (سنبلش مبتدا ومابعدی
خبری (محصول بیت) مذکور بستان سرایك کل سرخی محبوبلر عارضی کبی ایدی رنکده
وطراوتده سنبلی خوبلر زلفی کبی ایدی بویده واونده * همچنان از نهیب برد عجوز *
شیر ناخورده طفل دایه هنوز * هم ادات تأکید چنان انجلاین عربیده کذلك دیرلر (نهیب
خوف وبیم معناسنه در قورقی دیمکدر (برد عجوز اضافت لامیه در (برد عجوز قشك آخرنده
بهاره قرشو یدی کونك اسمیدر که حضرت لوط قومنه یل قیامتی اول یدی کونده واقع
اولمش واول کونلردن هربجه هر برینك براسمی وار (قطعه) هست ایام عجوز ای سرور دانا
سه روز (زاخره ماه شباط واول آذر چهار (صن ١ وصنبرست ٢ وو بر ٣ وعامر ست ٤ ومؤتمر ٥
(مطفئ الجمر ست ٦ ومکفی الظعن ٧ هفتم برشمار) شیر بونده سوت معناسنه در (نا ادات توصیف نفی
(خورده بونده ایچمش دیمکدر ناخورده ایچمامش (طفل تازه طوغمش اوغلنجق ویوری یعنی
حیوانات جنسنك اوشاغی (دایه یه اضافت لامیه در مجازا دایه اوغلنجقلر بسلین خاتون جنسنه دیرلر
عربیده ظئر دیرلر دایه یه اضافت زبیه جهتندندر (هنوز الآن دیمکدر (محصول بیت) کل وسنبلی
مذکور اوصافله اولدیغی کبی برد عجوزك بیمندن الآن سوت ایچمامش طفل دایه در یعنی رنك

شارح مرحومك ذکر ایلدیکی
خاء معجمه ایله ایسه یوزك
معناسنه اولوب تانڭ
کسریله لغت اولدیغی مثللو
فتحیله دخی لغت فصیحه
ومشهوره دربوقطی قبیله
سندن اولان سحیٔ مشهورك
اسمی ایسه فی الحقیقه حاکم
وزننده عین الفعلی مکسور
اولوب دیدیکی کبی عجم فتحیله
اوقورلر لکن اول اسم حاء
مهمله ایله دربو صورتده
معجمه ایله ضبط اولنمسی قلم
ناسخدن سهوه محمولدر
فتدبر للطابع

و بولری کالده اولدیغی کبی طراوت وتازه لکلریده کمال مرتبه ایدی (بیتك نتیجه سنده یعنی
انك کل وسنبلی برد عجوزك خوفندن وشدتندن تمام اچلمامش ایدی اما اچلسه شیخ وصف
ایلدیکی کبی اولور دی دیین بیتك معناسی اینجه اچلمامش * بیت * وافانین علیها جلنار *
علقت بالشجر الاخضر نار * بحر رمل مسدس مخبون (افانین جمع افناندر که جمع فندر رد شمعی
اغاج داللری وبداقلری دیمکدر لفظا مرفوع مبتدا (علیها محلا مجرور افانینه راجعدر
(جلنار کلنارك کاف عجمك ضمیله معربیدر لکن عرب لام مضمومك تشدیدیله استعمال ایدر بریه
انارینك چیچکنه دیرلر ظرفك فاعلیدر وجملهٔ ظرفیه صفت افانیندر (علقت فعل ماضی مفرد
مؤنث غائبه‌در تفعیل بابندن مبنی للمفعول اصلدی دیمکدر یاپشمقدن کنایه‌در تعلق ایلدی معناسنه
(بالشجر علقته متعلق (الاخضر صفت شجردر یشل اغاج دیمکدر (نار لفظا مرفوع قائم مقام
فاعلیدر علقت فعلنك جملهٔ فعلیه اعرابدن محلا مرفوع خبر مبتدادر و جملهٔ اسمیه نك
اعرابدن محلی یوق جملهٔ ابتدائیه (محصول بیت) کلنار تعلق ایلدی افانین (حاصلی کلنار
داللری وبداقلری چیچکیله کانه یشل اغاجه یاپشمش آتشدر (یعنی مذکور مقامك
شکوفه سنی (یعنی کل وسنبلی وصف ایلدی (پس شمعی درختانك شکوفه سنی وصف ایدر
حاصلی انار اغاجنك چیچکی کویاکه یشل اغاجه آتش یاپشمشدر انار اغاجنك چیچکنی آتشه
تشبیه ایلمش (جلنار ونارك رالری ساکن اوقونور * ملك در حال کنیزکی خوب روی پیشش
فرستاد * نظم ازین مه پارهٔ عابد فریبی * ملائك صورتی طاووس زیبی * معلوم اوله که
فارسیده بعض مقامده ازین لفظنی تشبیه معناسنده استعمال ایدرلر نتکه وحید تبریزی تجنیس مطلب
خط بینده ایراد ایلمش (بیت) پری ندارد ای صنم بروشنی چنین جبین) (بشر دهد ازین
پسر که به بود ز حور عین) ازین پسر بونك کبی پسر دیمکدر (مه پاره آی پاره سی دیمکدر
(یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (عابد فریب وصف ترکیبیدر عابد الدایجی معناسنه
فریبیدندن ویا حرف وحدت (ملائك صورت وصف ترکیبیدر ویا حرف وحدت (طاوس زیبده
وصف ترکیبیدر (ویا حرف وحدت (محصول بیت) بو بیت بیت ثانی یه مرهوندر بونك کبی
برعابد الدایجی بر ملائك صورتلی بر طاووس براشقلی مه پاره ایدی یعنی بو صفتلرله متصف
بوکوزل کنیزك ایدی * که بعد از دیدنش صورت نه بندد * وجود پارسایانرا شکیبی * که
حرف بیان (دیدنش مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وشین کنیزکه راجعدر (صورت نبندد ك
مقدم مفعولیدر (وشکیب فاعلی (ویا حرف تنکیر (شکیب شینك وکاف عربك کسره لریله
صبره دیرلر (وجود پارسایان لامیه پارسای عابده دیرلر (والف ونون ادات جمعدر (ورا ادات
تخصیص بوابیاتك مضموننده شراح واصل اولمامشلر (محصول بیت) ر مه پاره که انی کوره‌مکدنصکره
عابدلر وجودینك صبر وشکیبی صورت بغلماز یعنی انی کوردکدنصکره عابد وزاهدلرك وجودنده رد شراح جمیعا
صبر وقرار قالماز حاصلی یوزینی کورنجه بی تاب وطاقت اولورلر دیمکدر بو نظمی رباعی دیو یازنلر
احوال شعره هیچ شعورلری یوغیش * همچنان در عقبش غلامی بدیع الجمال لطیف الاعتدال *
یعنی جاریه کبی جاریه اردنجه جمالی غریب یعنی حسنده بی نظیر اعتدالی لطیف یعنی لطیف رد شراح جمیعا
ومعتدل برقول ارسال ایلدی متعبده حاصلی بی مثل ومانند برجاریه و برغلام احسان ایلدی
* قطعه * هلك الناس حوله عطشا * و هو ساق یری ولا یسقی * هلك فعل ماضی مفرد
مذکر غائب (الناس لفظا مرفوع فاعلی (حول ظرفیله منصوبدر وضمیر غلامه راجعدر
(عطشا تمییز لکلاه منصوبدر هلك نامه اسنادندن (وهو محلا مرفوع مبتدا (ساق تقدیرا
مرفوع خبری وجملهٔ اسمیه محلا منصوب جملهٔ حالیه (یری فعل مضارع مفرد مذکر غائبدر افعال

بابندن فاعلی تحتنده ساقی یه راجع ضمیر وجملهٔ فعلیه محلا مرفوع صفتیدر ساقینك (لایسقی
جملهٔ فعلیه معطوفدر ماقبلنده جملهٔ فعلیه یه وایکی فعلك مفعوللری محذوفدر تقدیری
یریهم الکأس ولایسقیهم الشراب (محصول بیت) ناس اول غلامك اطرافنده صوسزلق جهتندن
هلاك اولدی حال بوکه اول برساقیدر ناسه کأسی کوسترر و یاکندی کوز نور امابونلره

رد سروری

شراب ایچرمز یعنی مرحمت ایدوب قاندرمز (یری افعال بابندن مبنی للفاعل اولوب مفعوللری
محذوف اعتبار اولنق اولیدر مبنی للمفعول اولمقدن فتدبر * دیده ازدیدنش نکشتی سیر *
همچنان کز فرات مستسقی * دیده مبتدا (از دیدنش مصدر مفعوله مضافدر (وشین
غلامه راجعدر (نکشتی یا حرف حکایه اولمزدی دیمکدر وفاعلی دیده یه راجع تحتنده ضمیر
(وسیر مفعول صریحی (وازدیدنش غیرصریحی (کز اصلنده که ازدر (فرات فانك ضمیله
بونده طتلی صو مراددر (مستسقی استفعال بابندن اسم فاعلدر استسقا مرضنه مبتلا اولان
کیمسه (محصول بیت) کوز اول غلام نازنینی کورمکدن یعنی سیروتماشا ایلمکدن سیر اولمازدی
یعنی نقدر باقسه طویمزدی انجاینکه طتلی صودن مستسقی هرنقدر که ایچسه قانمز باخصوص که
کندینه ضرری وار حاصلی کمال حسنندن کوز باقدقچه باقه جغی کلور * عابد لقمهٔ لذیذ
خوردن کرفت وکسوهٔ لطیف پوشیدن وازفواکه ومشموم حلاوت وتمتع یافتن ودرجمال غلام
وکنیزك نظر کردن وخردمندان کفته اند زلف خوبان زنجیر پای عقلست ودام مرغ زیرك *
(لقمهٔ لذیذ بیانیه (خوردن کرفت یعنی که باشلدی بونك کبی عبارتلر برایشه شروعدن کنایه‌در
بونلرك آخرنده وارنجه هرفقره‌ده بر کرفت تقدیر اولنور وبو کرفتك ماقبلنده برعادت لفظی

مطلب

ردابن سید علی

تقدیر ایدن زائد ایلمش (فواکه فاکهه نك جمعیدر تازه میوه دیمکدر (مشموم خوش قوقولی
نسنه (حلاوت مصدر در لذت معناسنه (حلاوت یافتن کرفت یعنی لذتلنمکه باشلدی
(تمتع تفعل بابندن مصدر در لغتده متاعلنمك یعنی فائده لنمکدر امابونده ذوقلنمق معناسنه‌در
جائزدر که حلاوت وتمتع فواکه ومشمومه لف ونشر مرتب طریقیله مصروف اوله وجائزدر که
ایکیسی بیله هر برینه (درحرف صله (جمال غلام لامیه (خردمندان مبتدا (کفته اند
خبری جملهٔ اسمیه حالیه واقعدر (زلف خوبان لامیه ومبتدا (زنجیر پای عقلست
لامیه‌لر وخبر مبتدا (دام مرغ زیرك لامیه وبیانیه در خبره معطوف (دام دوزاغه وآغه
دیرلر (محصول ترکیب) عابد لذیذ ولطیف لقمه یمکه باشلدی و پاك ولطیف کسوه
کیمکه وفواکه ومشمومادن حلاوت وذوق بولمغه وغلام وجاریه نك جمالنه باکمال
نظر ایلمکه حال بوکه عقلا دیمشلر محبوبلرك زلفی عقل ایاغنك زنجیریدر یعنی عقلی زنجیره چکر
دخی زیرك وچابك قوشك دوزاغیدر یعنی هرنقدر که برکیمسه زیرك ودانا اولسه محبوب قصد ایدنجه
انی صید ایدر * بیت * درسر کارتو کردم دل ودین باهمه دانش * مرغ زیرك بحقیقت منم امروز
تودامی * درحرف صله ویاحرف ظرف (سر بونده سودا وهوا معناسنه‌در (کاره وکارك
تو یه اضافتی لامیه لردرسنك ایشك سوداسنه ویاسوداسنده دیمکدر (کردم بونك کبی فعللرك
ماقبلنده برصرف عبارتی تقدیر اولنور صرف کردم دیمکدر (دل مفعولی (ودین اکا معطوف

مطلب

(باحرف مصاحبت کردم فعلنه متعلق (دانش اسم مصدر در بلش معناسنه بونده مراد علمدر
(مرغ زیرك بیانیه ومبتدا (بحقیقت زیرکه متعلق (وباحرف مصاحبت ویاحرف ظرف (منم خبر
مبتدا (وامروز ظرف زمان (وتو مبتدا (ودامی یاء خطابیله خبری یاك وحدت ایچون اولماسنی تجویز

ردابن سید علی وسروری

ایدنلر بی ذوق ایمشلر (محصول بیت) ای جانان سنك ایشك هوا وسوداسنده ویاسوداسنه صرف
ایلدم دل ودینی جمیع علم ومعرفتله یعنی مالکمی سنك عشقك هواسنه بذل ایلدم (پس مرغ

زیرك بوكون بنم وسن دوزاغسنكه بنی ایكی ایاغمدن صید ایلدك * فی الجمله دولت وقت مجموعش
بزوال امد چنانكه كفته اند * دولت وقت لامیه ومجموعه اضافتی بیانیه (بزوال باحرف صله
حاصل كلام عابدك وقت مجموعنك دولتی زواله كلدی یعنی جمعیت وقتی وصفای خاطری زائل
اولوب كندی حاصلی دنیاذوقی اولكی ذوقندن انی دورایلدی شو یلكه علما وعقلا دیمشلر
* قطعه * هركه هست ازفقیه وپیرومرید * وز زبان آوزان پاك نفس * كه بونده اسمدر كیم
معناسنه (از حرف تبیین (فقیه بونده عالم معناسنه در (وپیرمرشد (ز بان آور وصف تركیبیدر فصیح — ردسروری
وبلیغ معناسنه بونده مراد واعظوناصحدر (آور آوریدندن مشتقدر اوردندن مشتقدر دیین خطا
ایلمش الف ونون ادات جمعدر (پاك نفسه اضافتی بیانیه در (پاك نفس وصف تركیبیدر بونده مؤثر
سوزلی دیین خطا ایلمش شیخلر وناصحلر مراددر (محصول بیت) هركیمسه كه وار در فقیه دن و پیردن — ردابن سیدعلی
ومریددن وپاك ومؤثر نفسلی فصیح وبلیغ واعظلردن (زبان اورانی سخن دانا ایله شرح ایدن بلمزیش
* چون بدنیای دون فرود امد * بعسل در بماند پای مگس * چون ادات تعلیل (بدنیا باحرف صله — ردشراح جمیعا
(دونه اضافتی بیانیه در الحق دنیایه دیمكدر (فرود بونده دالله درامد تركیبیله میل وتنزلدن عبارتدر
بعض مقامده اشاغه اق معنالرنده ده مستعملدر (بونده اشاغه كلدی دینلر اشاغه دن سویلمشلر
(بعسل باحرف ظرف (ودر حرف تأكید تكه مكرر مورایلدی (بماند فعل ماضی مفرغائب
(پای مگس لامیه مصراع ثانی تمثیل وتشبیه طریقیله وارد اولمشدر (محصول بیت) مذكورلردن
هربریسی چونكه الحق ودنی دنیایه میل ایدوب تنزل ایلدی یعنی اكا تعلق ایدوب تشبث ایلدی
انك لذتنه الدانوب قالدی عسلده مگس ایاغی قالدیغی كبی حاصلی دنیایی عسله واهل دنیایی
مگسه تشبیه ایلمش پس نیجه كه مگس عسله میل ایدوب كرفتار اولور اهل دنیاده خطامنه میل
ایدنجه انجلین كرفتار اولور (پای مگس برینه همچو مگس یازنلر نسخه لره مخالف یازدقلرندن
غیری برمعین مألده چیقماز (مذكور قطعه دنصكره كلستانه خارجدن برقطعه الحاق ایدوب — زدشراح جمیعا
شرح ایلین معتوه بونك كبی تصرفلری داخل معرفت ظن ایدر فهم اولنور بو بله ایسه بئس الظن
و بئس الفهم * باری ملك بدیدن اورغبت كرد عابدرا دید ازهیئات نخستین بكردیده وسرخ
وسفید كشته وفربه شده وبرباش دیبا تكیه زده وغلام پری پیكربامروحه پرطاوسی بالای
سرش ایستاده برسلامت حالش شادمانی كردوازهردری سخن كفتند تاملك بانجام سخن كفت
من این دوطائفه رادرجهان دوست میدارم علما وزهادراوزیری فیلسوف جهان دیده حاضر
بود كفت ای ملك شرط دوستی انست كه باهر دوطائفه نكویی كنی علمارازربده تادیكر بخوانند
وزهادراچیزی مده تازاهد بمانند * بدیدن او باحرف صله واضافت مصدرك مفعولنه در (هیئات
بونده شكل وسیما معناسنه در (نخستینه اضافتی بیانیه در (بكردیده دونمش یعنی اولكی شكلدن
برشكله دخی كرمش (بالش دیبا بیانیه (دیباشب دیدكاری قوماشدر (تكیه زده طیانمش دیمكدر
لفظ تكیه تركیبله مستعملدر (غلام پری پیكر بیانیه پیكرپای عجمك فتحی وسكون یاو فتح كافله صورت
معناسنه در (باحرف مصاحبت (مروحه میمك كسری ورانك سكونیله وواوو حاك فتحه لریله اسم
آلتدر یلپره به دیرلر عجم بادبیزند برپرفت ویلكدرد یمكدر (طاوسیه اضافتی بیانیه (یاحرف نسبت
طاوسه منسوب دیمكدر (بالای سرش لامیه باشی اوزره دیمكدر (ایستاده طورمش یعنی ایاغ اوزره
(وازهردری یاحرف وحدت هر بابدن وهر برفصلدن دیمكدر (تاملك تا بونده حتی معناسندر
باحرف ظرف (انجام آخر دیمكدر سخنه اضافتی لامیه در (وزیری یاحرف وحدت (فیلسوف بونده عاقل
ودانا معناسنده در (جهاندیده یه اضافتی بیانیه در (جهاندیده وصف تركیبیدر جهان كورمش دیمكدر
مراد مجرب روزكاردر (نكویی یاحرف مصدر (تادیكر تاحرف تعلیل دیكر دخی یعنی زیاده دیمكدر

مطالعه اولنسه مأل
چیقه جقندن ماعدا
همچو مگس نسخه سنه
كوره قطعه نك اعرابنده
تكلف قالقار لیكن شارحك
التزام ایلدیكی نسخه خیال
بو ایدر للطابع

رد شمعی

(بخوانند اوقویه لر یعنی علمده ترقی ایده لر (دیکر برینه دیکران یازوب معناسنی تانیم غیر بلراول
رعایتی کوروب دخی اوقویه لر دیبن جمیع نسخه لره مخالف یازوب مقصوده واصل اولمامش
(محصول ترکیب) برکره ملك عابدی کورمکه رغبت ایلدی عابدی کوردی اولکی شکل وسیمادن
دونمش وقزیلی قزل آغ آغی اولمش وسمرمش ودیبایسدیغه طایقش وپری سیمالی جوان
طاوس تویلرندن معمول یلپزه ایله باشی اوزره طوروب یل صاورر پادشاه عابدك سلامت
حالنه وصفای ظاهرینه شاد مانلق ایلدی یعنی ایی حالده بولدیغنه مسرور اولدی وهر بابدن
وهرجهتدن سوز سویلدی حتی پادشاه آخر کلامنده بیور دیکه بن بوایکی طائفه یی جهانده
سوه رین (یعنی علما وزاهدلری برعاقل ودانا وزیر اول مجلسده حاضر ایدی دیدی ای پادشاه
محبتك ودوستلغك شرطی اولدر که ایکی طائفه یه له احسان ولطف ایلیه سین علمایه التون واقچه
ویرتا علمده ترقی ایلیه لر یعنی احسان سببیله علمه زیاده کوشش ایلیه لر وزاهدلره نسنه ویرمه تاکیم
زاهد قاله لر یعنی زهد و صلاحنه مانع اولمیه نتکه بانکده کی عابده مانع اولدی حاصلی زهد
وتقوالرینی دنیالذتی افساد ایلمیه * بیت * نه زاهد رادرم باید نه دینار * چو بستد زاهد

رد سروری

دیکر بدست آر * بستد فعل ماضی مفرد غائب (ستدندن فعل مضارع دیین زیاده غلط سویلمش
(چونکه الدی دیمکدر (زاهد یا حرف وحدت (بدست با حرف صله (آر فعل امر مفرد مخاطبدر
آریدندن کتور دیمکدر (محصول بیت) زاهد اولان کیسه یه نه اقچه کرکدر نه التون زیرا بونلر زاهدلکی
بوزار جونکه زاهد درم ودینار آلدی برغیری زاهد اله کتور زیرا بو درم ودینار قبض ایلدکله
زاهدلکدن خارج اولدی * قطعه * آنرا که سیرت خوش وسریست باخدای * بی نان وقف ولقمهٔ

بو تحریف مشهوردکلدر لمطابع

دریوزه زاهدست * انرا که تقدیری انکس را که در حذف وایصال طریقیله ترك اولندی (سیرت خوش
بیانیه دریای بطنیله (سریست یا حرف وحدت ویا تنکیر (لقمهٔ دریوزه لامیه در (دریوزه جره
دیرلر تحریف ایدوب رومده دروازه دیرلر (محصول بیت) اول کیسه نك که کوزل خلق حسن سیرتی
والله ایله برسری وار وقف اتمکسز ولقمهٔ جرسز زاهددر یعنی زاهد حقیقی اولانه فقراقمه
سن یمك لازم دکل هرنه یرسه اکا ضرر ایلمز * انکشت خوب روی وبنا کوش دلفریب
* بی کوشوار وخاتم فیروزه شاهدشت * انکشت خوبروی لامیه در (انکشت برمق (خوبروی
وصف ترکیبیدر کوزل یوزلی دیمکدر (بنا کوش قولاق توزی (دلفریبه اضافت بیانیه در (دلفریب
وصف ترکیبیدر فریبیدندن کوکل الدایجی دیمکدر (کوشوار کوپه (خاتم فیروزه بیانیه فیروزه
برجوهرك اسمیدر که عجم (پیروزه دیرظاهرا معربدر پیروزه دن (شاهد بونده محبوب معناسنه در
(محصول بیت) لف ونشر غیر مرتب طریقیله بیورر (خوبرویك انکشتی وکوکل الدایجی بناکوشی
کوپه سز بناکوشی وخاتم فیروزه سز انکشتی محبوب ومقبولدر یعنی برکوزلك خلقتی مقبول
اولدقدنصکره اسباب زینته هیچ احتیاجی اولماز حاصلی حسن ذاتی به اسباب زینت لازم دکل
* قطعه * درویش نیك سیرت فرخنده رای را * نان رباط ولقمهٔ دریوزه کومباش * درویش نیك
سیرت بیانیه (نیك سیرت وصف ترکیبیدر ایی خویلی دیمکدر (فرخنده رایه اضافتده بیانیه در بعض
نسخه ده فرخنده یی واو عطفله ایراد ایلمش لیکن اسلوب عجمه مخالفدر (فرخنده رای وصف
ترکیبیدر مبارك فکرلی دیمکدر (ورا ادات مفعولدر با صله معناسنه (نان رباط لامیه بونده رباطدن

رد سروری

مراد خانقاه وتکیه کبی یرلردر بو مقامده رباطك مشترك معنالرینی ذکر ایدوب تطویل کلام
ایلین اطناب بی فائده ایلمش (لقمهٔ دریوزه لامیه (کو فعل امر مفرد مخاطب مویله دیمکدر
(مباش فعل نهی مفرد مخاطب اولمه دیمکدر (کومباشك معنای مطابقیسی اولمادی ودی اولمه
دیمکدر ومعنای التزامیسی دی اولسون دیمکدر (کو فعلنی بعض یرده امر ونهی صیغه لر یله

استعمال شایعدر یرینه کوره معناوریلور خطاب عام مراددر (محصول بیت) مبارك فکرلی ایو خوبلی درویشه رباطاتمکی ودریوزه لقمه‌سی دی اولمسون یعنی برکیمسه‌نك که درویشلکی پاك وصافی اوله اکاوقف ایمکی بیك لازم دکل مراد بودرکه درویشلك خانقاهلرده یاتوب فقرا لباسین کیمکله دکلدرکومباشدن مراد سلبدرهمان اولمسون دیمکدر پس کوتاً کیدافاده ایدردن بی ملاحظه سویلمش بونك کبی یرلرده کومقحم دردن اثرنجه کتمش *خاتون خوب صورت وپاکیزه روی‌را *نقش ونکار وخاتم فیروزه کومباش* خاتون خوب صورت یانیه خوب صورت وصف ترکیبیدر (پاکیزه پاك معناسنه ذرپاکیزه روی وصف ترکیبیدربو ایکی وصف ترکیبی عطف تفسیری طریقیله وارداولمش (را ادات مفعول درحرف صله معناسنه ویاحرف تخصیص (نقش ونکار عطف تفسیری خاتم تانك فتحیله یوزك دیمکدر (محصول بیت) خوب صورت وپاکیزه روی خاتونه ویاخاتونك نقش ونکاری دخی خاتم فیروزه‌سی دی اوله ویااولمسون یعنی خاتونکه رویی خوب وچهره‌سی پاکیزه اوله اکا اسباب زینت اولمسون یعنی لازم دکل زیرا اسباب زینت خلقتده ناقص اولنه کوره‌در کاملك اسباب حسنه احتیاجی یوقدر *بیت * تامرا هست ودیکرم باید * کرنخوانندزاهدم شاید*هست رابطه‌در است معناسنه (یعنی تاکه مراچیزی دیکر جز خدای بایدست دیین عجب تصرفه مالك ایمش (تاحرف توقیت در مادام معناسنه (مرا بنم دیمکدر (هست وارددیمکدر (یعنی مادام که بنم برنسنم وارددرهرنه اولورسه اولسون (دیکر غیری (باید فعل مضارع مفرد غائب کرك دیمکدر (نخوانند فعل نفی مستقبل جمع غائب اوقومیالر یعنی دیمیالر (زاهدم میم معناده نخوانندە مقیددر (ضمیر منصوب متصل معناسنه (شاید فعل مضارع مفرد غائب لایق دیمکدر (محصول بیت) مادام که بنم برنسنم وارددر هرنه ایسه وبرغیریسی که کرکم اوله یعنی بروآر ایکن بردخی نسنه‌یه طالب اولم اکر بکا زاهد دیمشلرلایقدر زیرا برنسنه‌نك تکرارنه طالب اولمق زاهدلیکه منافیدر حاصلی زاهداولدرکه هیچ برنسنه‌نك تکرارنه طالب اولمیوب بریله اکتفا ایلیه مصراع اولك معناسنی چون کیم برسدرمق مقدارم اوله وغیری‌یه طالب اولم دیین معنای مصراعی‌سد ایلمش ومادام که بنم قوت لایموت مقداری نسنه‌یه قدرتم واردر واندن غیری بکاکرك اوله دیین اثرنجه یوریمش* حکایت*مطابق این سخن پادشاهی رامهمی پیش آمدکفت اکرانجام این حالت برمرادمن باشد چندین درم زاهدانرابدهم چون حاجتش برامدوفای نذرش بموجب شرط لازم امدیکی را ازبند کان خاص کیسهٔ درم داد که بزاهدان تفرقه کندکویند غلام عاقل وهشیار بودهمه‌روز بکردید وشبانکه بازامدودر مهسارابوسه دآد وپیش ملك‌نهاد وکفت زاهدانرانیافتم کفت این چه حکایتست انچه من دانم درین شهر چهارسدزاهدند کفت ای خداوندجهان انکه زاهدست نمی ستاند وانکه‌می ستاند زاهد نیست ملك بخندید وندیمان راکفت جندان که مرادرحق این طائفهٔ خدا پرستان ارآدتست واقراراین شوخ دیده راعد اوتست وانکار وحق بجانب اوست * مطابق این سخن اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (این سخن اشارتدر ابیات سابقه (یعنی بو حکایه انلرك مضموننه مطابق وموافقدر (مهمی یاحرف وحدت (انجام این حالت لامیه (چندین بونده الفاظ کنایه دندر عدم تعیین دن عبارتدر (درم دالك فتحی وکسریله ورانك فتحیله اقچه‌یه دیرلر (وفای نذر مصدرك مفعولنه اضافتیدر (باحرف مصاحبت (موجب اسم فاعل وزنی اوزره اولیجق سبب معناسنه‌در (واسم مفعول وزنی اوزره اولیجق مقتضا معناسنه‌در (شرطه اضافتی بوکه کوره‌در (تفرقه مصدر در تفعیل بابندن یاء مصدر حذف اولنوب بدلنه تاو یرلشدر بوحذف و بدل سالمده سماعیدر

ردسروری ردابن سید علی

ردابن سید علی

ردسروری ردشمعی

عطف

(اما ناقص ده قیاسی (بکردید چکرندی وطولاندی (وشبانکه کیجه‌سی (ندیمان مصاحبان معناسنه (طائفهٔ خدا پرستان بیانیه‌در (خدا پرست وصف ترکیبیدر زاهدو عابد معناسنه والف ونون ادات جمعدر (شوخ دیده اصطلاحلرنده کستاخ معناسنه‌در (ورا ادات تخصیص (وحق واو حرف حال (وحق مبتدا باحرف ظرف (جانب او لامیه‌در (محصول ترکیب) بو حکایه مذکور بیتلر مضموننه مطابق در بر پادشاهك اوکنه برمهم ایش کلدی یعنی برمهم مصلحت واقع اولدی دیدی که اکر بو حالتك و بو مهمك عاقبت و پایانی بنم مرادم اوزره اولورسه زهاده بو قدر اقچه ویرهیم چونکه حاجتی حاصلی اولدی ایلدیکی شرط موجبله نذره وفا لازم کلدی خاص بنده لرندن بریسنه بر کیسه اقچه ویردی تاکیم زاهدلره تقسیم ایده دیرلرکه بنده عاقل ودانا ایدی بتون کون کزدی وچکرندی و کیجه سی کرو کلدی واقچه‌یی اوپدی وپادشاه اوکنه قودی ودیدی هیچ زاهد بولمادم پادشاه دیدی بو نه حکایتدر اول که بن بلورم بو شهرده درتیوز زاهدوار بنده دیدی‌ای خداوند جهان اولکه زاهددر الماز واولکه آلور زاهد دکلدر پادشاه کولدی ومصاحبلرینه دیدی اوقدرکه بنم بو خدا پرستلر طائفه‌سی حقنده ارادت واقرارم وار بو کستاخك عداوت وانکاری وار حال بوکه حق آنك جانبنده درزیرا سوزی حقدر * بیت * زاهد که درم کرفت ودینار * زاهد تر ازو کسی بدست آر * که حرف رابط صفت (درم ودینار کرفتك مفعوللریدر (زاهد تر زاهدرك دیمکدر (کسی یاحرف نسبت (بدست (باحرف صله (آر الف ممدود ایله فعل امر مفرد مخاطبدر (اریدندن (اویدندن دیبن بابانه آورد چالمش (محصول بیت) زاهد که اقچه والتون قبض ایلدی یعنی قبول ایلدی اندن بر زاهدرك کیسه اله کتور یعنی دنیایه مائل اولان زاهدی ترك ایله ومائل اولیانی اله کتور یعنی تحصیل ایله * حکایت * یکی ازعلمای راسخ را پرسیدند که چه کویی درنان وقف کفت اکر از بهر جمعیت خاطر وفراغ عبادت ستانند حلالست واکر مجموع از بهر نان نشینند حرام * علمای راسخ بیانیه (راسخ محکم دیمکدر (ورا ادات مفعول (که حرف بیان (درنان وقف تقدیری (درحق نان وقف‌در (ستانند فعل مضارع جمع غائب فعل شرط واقعدر (حلالست جزای شرط (محصول ترکیب) علمای راسخك بریسندن صوردیلرکه نان وقفك حقنده نه دیرسین دیو دیدی اکر جمعیت خاطر وفراغ عبادت ایچون الورلرسه حلالدر واکر جمع اولوب وقف اتمکیچون اوتورلرسه حرامدر * بیت نان از برای کنج عبادت کرفته اند * صاحب دلان نه کنج عبادت برای نان * کنج عبادت لامیه‌در مجازا (نان کرفته اندك مفعول صریحیدر (واز برای غیرصریحی وصاحب دلان فاعلی (محصول بیت) صاحب دللر اتمکی کنج عبادت ایچون المشلردر یعنی کوشهٔ عبادتده عزلت ایدوب اوتوردقلری ایچون نان وقفی الوب برلر صاحب دللر کنج عبادتی وکوشهٔ عزلتی اتمك المقیچون ووقفك حقی ایچون طوتمادیلر حاصلی وقفك اتمکنی کنج عبادت اختیار ایلدکلری ایچون الورلر کنج عبادتی اتمك المق ایچون اختیار ایلمدیلر * حکایت * درویشی بمقامی رسید که صاحب بقعهٔ کریم النفس بود طائفهٔ اهل فضل و بلاغت در صحبت او هر یکی بذلهٔ ولطیفهٔ چنان که رسم ظریفان باشد همی کفتند درویش راه بیابان قطع کرده بود ومانده شده وچیزی نه خورده یکی را ازان میان بطریق انبساط کفت ترا هم چیزی بباید کفت درویش کفت که مرا چون دیکران فضل وبلاغت نیست وچیزی نخوانده ام یك بیت از من قناعت کنید همکنان برغبت کفتند بکوی کفت * (محصول ترکیب) بر درویش برمقامه ارشدی که صاحب مقام کریم النفس کیسه ایدی اهل فضل و بلاغت طائفه‌سی

رد ابن سید علی

آنك مجلسنده هر برسی نته که ظرفانك رسم وآیینندر بر بذله واطیفه سویلردی درویش راه بیابان قطع ایلمش ایدی وقالشدی ونسنه یمشدی ارالرندن بریسی حشراق طریقیله دیدی سنده بر نسنه سویلك کرکسین درویش دیدی بنم سائرلر کبی فضل وبلاغتم یوقدر وبر نسنه اوقومامشم بندن بر بیتله قناعت ایلك جمیع اهل مجلس ارادت ورغبتله سویله دیدیلر (درویش دیدی * بیت ※ من کرسنه در برابرم سفرهٔ نان ※ هم چون عزبم بر در حمام زنان ※ من کرسنه مصراع اولك تقدیری من کرسنه ام در برابر سفرهٔ نان در ضرورت وزن ایچون میم تأخیر اولندی وجائزدر که دیه وزمیم ضرورت وزن ایچون کلمشدر ومعنی جهتنده اکا هیچ احتیاج یوقدر (ومن کرسنه مبتدا اوله ومصراع ثانی خبری تأمل تدر (کرسنه بونده کاف عجمك ضمی ورانك سکونی وسینك کسریله در آج دیمکدر جوعان معناسنه (سفرهٔ نان لامیه (عزب عینك وزانك فتحه لریله ارکن معناسنه در (در حمام زنان لامیه لردر (محصول بیت) اتمك سفره سی قرشوسنده بن کرسنه عورتلر حمامی قپوسنده ارکن کبی ام (یعنی ارکن اولان کیمسنه عورتلر حمامی قپوسنده نیجه که تحسر چکرسه بن کرسنه اتمك سفره سی قرشوسنده انجلین تحسر چکرم (وجائزدر که من کرسنه مبتدا اوله وسفرهٔ نان مبتداء ثانی اوله(ودر برابرم خبر ثانی اوله وجملهٔ اسمیه حال اوله ومصراع ثانی خبر مبتدای اول اوله فتدبر ※ همه بپسندیدند وسفرهٔ پیش اوردند صاحب دعوت کفت ای یار زمانی توقف کن که پرستارانم کوفته بریان میسازند درویش سر براورد وکفت ※ پرستار قوللقجی دیمکدر اصلنده وصف ترکیبی در آرندهٔ پرست معناسنه طاپوق کتوریجی (یعنی طاپوجی صکره خدمتکار جنسنه اسم قلندی (الف ونون ادات جمعدر اکثر جواری جنسنه اطلاق ایدرلر (کوفته بی رومده بچق قیمه سندن ایدرلر امانلر اول انی خورده خورده طوغرارلر صکره هاونه قویوب دوکرلر حقیقتده کوفته بوجنس اولان اته دیرلر (بریان صوسز بشن ات جنسنه دیرلر (میسازند ایلرلر بچق قیمه سنه کوفته دینلر عجم کوفته نیه دیدکلرین بیلمزیمش (محصول ترکیب) جمیع اهل مجلس درویشك بیتنی بکندیلر واوکنه سفره کتوردیلر صاحب دعوت دیدی ای یار برزمان توقف ایله که قوللقجیلرم کوفته بریان ایدرلر درویش باشین قالدردی ودیدی ※ بیت کوفته در سفرهٔ من کومباش ※ کوفته را نان تهی کوفته است * بیت اولنده اولان کوفته مذکور کوفته در ومصراع ثانی اولنده اسم مفعولدر دوکلمش معناسنه (یعنی سفرشدا یدو آلامنی چکمش کرسنه کیمسه (را ادات صله (نان تهی بیانیه تهی بوش دیمکدر مراد قاتقسز اتمکدر قافیه ده کی کوفته مذکور کوفته در (محصول بیت) کوفته بنم سفرمده اولمسون دی یعنی بکا کوفته لازم دکل زیرا یول کوفته سنده قاتقسز اتمك کوفته در (حاصلی آچ اولان کیمسه قوری اتمکك شکرین جقار رتك بولنسون * حکایت * مریدی کفت پیررا چه کنم که از خلایق بزحمت اندرم ازبسیاری که بزیارتم همی آیند واوقات عزیزم را از تردد ایشان تشویش حاصل می شود کفت هرچه درویشانند ایشان را وامی بده وهرچه توانکرانند ازیشان چیزی بخواه که دیکر کرد تونکردند * با حرف ظرف زحمت صقلمق وصقنشمق معناسنه در (اندربا افاده ایلدیکی معنای ظرفیتی تأکید ایدر (بسیاری یا حرف مصدر (که حرف بیان بزیارتم با حرف صله (تردد تفعل بابندن مصدر در کلمه وکتمه معناسنه (ایشانه اضافت مصدرك فاعلنه اضافتیدر (هرچه بو کتابك بومقامی بوبله واقعدر جمیع نسخه ده اکرچه غیر ذوی العقولده استعمالی اغلبدر (لیکن ذوی العقولده ده استعمال اولنور عربیده ما کبی (وامی یا حرف وحدت ویا تنکیر (که حرف تعلیل کرد تو لامیه (نکردند فعل نفی مستقبل جمع غائب (محصول ترکیب) بر مرید بر پیره دیدی نیجه ایده یم که خلایقدن زحمتده یم

زيارتمه چوق كلدكلرندن يعنى زيارتمه چوق كلدكلرندن زحمت چكرم واوقات عزيزمه انلرك كلوب كتملرندن تشويش حاصل اولور يعنى كثرت ناسدن اوقاتم مضبوط دكل پريديدى اول كه درويشلردر انلره دين وير يعنى مديون ايله واولكه اغنيادر برنسنه انلردن ايسته كه بردخى سنك اطرافكده چكرنميه لر ويانكه اوغراميه لر زيرا مديونلر ادآى دين ايلك لازم كلسون ديو يانكه كلرلر واغنيا استديكك نسنه يى ويرمك لازم كلسون ديو قورقولرندن يانكه اوغرامزلر حاصلى ايكى فرقه دن بيله بو وجهله خلاص بولورسين ٭ بيت ٭ كر كدا پيشرو لشكر اسلام بود ٭ كافر از بيم توقع برود تادر چين ٭ كدادن بونده مراد ديلنجيدر (پيشرو وصف تركيبيدر اوكجه كيديجى ديمكدر (لشكره واسلامه اضافت لاميه لردر (كافرفانك فتحيله مفتوح اوقور (بيم توقع لاميه (توقعدن مراد سؤال در (يعنى دلنمك (برود فعل مضارع مفرد غائب كيدر ديمكدر (امامراد قچمقدر فرار معناسنه (در چين لاميه در مراد سرحد چيندر (درحرف ظرف بامعناسنه دبين چين سويلمامش يعنى خطا ايلمش (محصول بيت) اكر كدا لشكر اسلامك مقدمى اولورسه يعنى دليلى وقولاغوزى اولورسه كافر ديلنمك قورقوسندن سرحد چينه دك قچر يعنى بوكان عسكرهب ديلنجيلر در بزى ديلنورلر ديو خوفندن طورمز قچار (پيشروده روالفظنى وبرود فعلنى رفتن مصدرندن اخذ ايدنلرخطا ايلمشلر ٭ حكايت ٭ فقيهى پدررا كفت هيچ ازين سخنان دلاويز متكلمان درمن اثرنمى كند بعلت آن كه نمى بينم ايشانرا كردارى موافق كفتار ٭ فقيهى (ياحرف وحدت (پدررا يعنى پدرش را (از حرف تأكيد (واين اسم اشارتدر سخنانه (ودلاويزه اضافت بيانيه در (دلاويز وصف تركيبيدر (آويزندن كوكل تعلق ايديجى ديمكدر (متكلمانه اضافت لاميه در (متكلماندن مراد واعظلر وناصحلردر (درمن درحرف صله در بامعناسنه (باحرف مصاحبت (علت سبب ديمكدر (آنه اضافت لاميه در (كه حرف بيان (ايشان راراحرف تخصيص انلرك ديمكدر (كردار اصلنده وصف تركيبيدر (كرد كه فعل معناسنه اسمدر آرايله كه آرنده دن مرخمدر (تقديرى ارنده كرد دركاف عربك فتحيله ايش كتوريجى معناسنه (صكره مجموع مركبى فعل

زدسروری وشمعی چینك برمعناسی كرچكدر ٭ ردابن سید علی وسروری

معناسنه اسم ايلديلر (ايمدى كردار كاف عربك فتحيله عمل ديمكدر (پس كافك كسريله اوقوينلر بولفظك حقيقتنه واصل اولمامشلر (كفتارده كردار كبى وصف تركيبيدر تقديرى ارنده كفت در (كفت اسمدر قول معناسنه پس مجموع مركبى كلام معناسنه اسم ايلديلر (محصول تركيب) برفقيه باباسنه ديدى هيچ بوواعظلرك وناصحلرك كوزل ادالرى وكوكل تعلق ايديجى سوزلرى بكاتأثير ايلمز اولسببله كه انلرك اقوالنه موافق اعمالنى كورمزم حاصلى ايشلرى سوزلرينه اويمز يعنى خلقه كوزل پند ايدرلر اما كنديلر نصيحتلريله متنصح اولمازلر

ردشراح جمیعا

٭ مثنوى ٭ ترك دنيا بمردم اموزند ٭ خويشتن سيم وغله اندوزند ٭ ترك دنيا مصدرك مفعولنه اضافتيدر (بمردم باحرف صله (اموزندك ترك مفعول صريحى (وبمردم غير صريحى (خويشتن واو رسميله بونده كنديلر ديمكدر مبتدا واقعدر (غله حبوب جنسنده مستعملدر (مثلا بغدآى واربه وغير يسنده (اندوزندك سيم (وغله مقدم مفعوللريدر (وجمله فعليه خبر مبتدادر قزانورلر (يعنى كسب ايدرلر ديمكدر (محصول بيت) مذكور واعظ وناصحلر دنيا تركنى خلقه تعليم ايدرلر اما كنديلرى كمسه غله كسب ايدرلر حاصلى خلقه سويلدكلرينى كنديلر اشلمزلر بلكه عكسنى اشلرلر ٭ عالمى راكه كفت باشد وبس ٭ چون بكويد نكيرد اندركس ٭ عالمى ياحرف وحدت (وراحرف تخصيص (كفت بونده اسمدر قول معناسنه (واوله مستعمل اولان (بس فقط معناسنه در انجق ديمكدر (نكيرد تأثير ايلمز ديمكدر فعل نفى

ه

رد سروری
رد ابن سید علی
رد شمعی

مستقبل مفرد غائب در (اندر ادات صله (در بامعناسنه (در حرف صله در فی معناسنه دیین سهو ایلمش (کیمسه نك قلبنده تأثیر ایلمز دیین ظاهر ومتبادر اولدرکه اندر حرفنی اندرون معناسنه اخذ ایلمش (کیمسه ده تأثیر ایلمز دین اندر حرف صله اولدیغندن اکاه دکل ایمش (محصول بیت) برعالمك که همان قولی اوله انجق یعنی قولنه کوره فعلی اولمیه یعنی قولیله عامل اولمیه چونکه خلقه نصیحت ایدوب سویلر نصیحتی کیمسه یه تأثیر ایلمز * عالم انکس بود که بدنکند * نه بکوید بخلق وجود نکند * (محصول بیت) عالم اول کیمسه درکه یرامز ایش اشلیه عالم اول دکلدرکه خلقه سویلیه وکندی سویلدیکنی طوتمیه یعنی کندی نصیحتله متنصح اولمیه حاصلی عالم علمیله عامل اولاندر اولمیان دکلدر کما قال الله تعالی (اتأمرون الناس بالبر وتنسون انفسکم) * بیت * عالم که کامرانی وتن پروری کند * اوخویشتن کمست کرارهبری کند * که حرف بیانی (کامرآن وصف ترکیبیدر رانیدندن راندن دکل مراد سوریجی دیمکدر ویاحرف مصدر در (تن پرورده وصف ترکیبیدر پروریدندن بدنی بسلیجی دیمکدر (ویاحرف مصدر (اوعالمه راجعدر (خویشتن مبتدا (کمست خبری (کراکه اسمدر کیم معناسنه (ورا ادات مفعول (رهبر وصف ترکیبیدر بریدندن قولغوز معناسنه (عربجه دلیل وهادی دیرلر (محصول بیت) عالم که کامرانلق وتن پرورلك ایلیه

رد ابن سید علی وسروری

(یعنی حضور وصفای نفسانیده وبدنی تربیه ایلمسیله مقیداوله اول کندیسی ضالدر یعنی یتمش وضایع اولمشدر (پس کیه هدایت ایدر (حاصلی کندی باشنه چاره سی یوق باغیر یسنه نه چاره سی اوله * پدر کفت ای پسر بمجرد این خیال باطل نشاید روی از تربیت ناصحان برتافتن وراه بطالت کرفتن وعلمارا بضلالت منسوب کردن ودرطلب عالم معصوم ازفوائد علم محروم ماندن * مثل * همچوان نابینایی که شبی دروحل افتاد وکفت ای مسلمانان چراغی فراراه من داریدزنی فاجره بشنید وکفت توکه چراغ نبینی بچراغ چه بینی همچنین مجلس وعظ کلبه بزاز انست آنجاتانقدی ندهی بضاعتی نستانی وانیجا تاارادتی نیاری سعادتی نبری * خیال باطل بیانیه (تربیت ناصحان مصدرك فاعلنه اضافتیدر (برتافتن دوندرمك (بعض نسخه ده (کردانیدن دوشمش ءال بردر (طلب عالم مصدرك مفعولنه اضافتیدر (ومعصومه اضافت بیانیه در (فوائد علم لامیه در (هر برفقره یه برنشاید تقدیر اولنور (نابینا کور دیمکدر (ویاحرف وحدت ویاتنکیر که حرف رابط صفت (وحل واولك وخانك فتحه لریله صوق بالچغه دیرلر (چراغی یاحرف وحدت (فرا بونك کبی یرلرده باء صله معناسنه در (فرایقین دیمکدر دیین زیاده بعید کتمشدر (راه من لامیه (دارید فعل امر جمع مخاطب طوتکز دیمکدر (زنی یاحرف وحدت (فاجره فاسقه دیمکدر (همچنین مجلس وعظ بعض نسخه ده همین مجلس وعظ بومجلس وعظده دیمکدر (کلبه کاف عجمك ضمی ولامك سکونیله بونده دکان معناسنه در (بزازان لفظنه اضافتی لامیه در (بزاز مبالغه ایله اسم فاعلدر (والف ونون ادات جمعدر بزصاتیجیلر دیمکدر (آنجا یعنی کلبه بزازانده (وتا حرف توقیت (نقدی یاحرف وحدت ویاتنکیر (بضاعتی یاسیده بویله در (ندهی (ونستانی فعل نفی مستقبللردر (اینجا یعنی مجلس علمده (تا حرف توقیت (ارادت افعال بابندن مصدر دراستك وطلب معناسنه در (ویاحرف تنکیر (سعادتی یاسیده حرف تنکیردر (نیاری ونبری کنه فعل نفی مستقبللردر (محصول ترکیب) فقیهك پدری اوغلندن بومقوله سوزی اشیدنجه دیدی (ای اوغل مجرد بوخیال باطل ایله (یعنی ادلهٔ عقلیه ونقلیه سز همان بوظن فاسد ایله لایق دکلدر ناصحلر تربیه سندن یوز دوند روب انلرك مجلسندن اعراض ایلمك وکاهلیا بطالت یولین طوتمق یعنی بطال اوتورمق وعلماو ناصحلری ضلالته نسبت ایلمك وعالم معصوم طلبنده (یعنی عالم پاك وخالص طلبنده وعلم وفائده لرندن محروم قالمق (یعنی علم علمیله

رد شمعی

عامل دکلدر دیو علم مجلسندن کلیا تقاعد ایلمك لایق دکل (شول نابینا کبی که بر کیجه بالجمله دوشدی یعنی سنك حالك اکا بکزرو دیدی ای مسلمانلر یولومه بر چراغ طوتکز بر فاسقه زن اعمانك بو سوزنی ایشتدی و دیدی سن که چراغ کورمزسین چراغله نه کوررسین قصدندن حصه بودر که سنك که علمایه حسن ظن و اعتقاد خالصك یوقدر پس علمدن نه نور وضیا کسب ایدرسك حاصلی علمایه حسن ظنك کرکدر کیم علومیله مهتدی اولاسین ایمدی بو مجلس وعظده بزازلر دکانی کبی در مادامکه انده نقد ایلتمیه سین بر بضاعت آلهمزسین و بونده مادامکه ارادت صادق و محبت کامل کتورمیه سین علم سعادتیله مسعود اولمازسین * قطعه * کفت عالم بکوش جان بشنو * ورنماند بکفتنش کردار * کفت بونده قول معناسنه اسمدر عالمه اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (با حرف مصاحبت (کوش جان بیانیه (ور (واکردن مخففدر (نماند فعل نفی مستقبل مانیدندن

رد شراح جمیعا

بکزمزسه دیمکدر مانستن دن دینلر خطاسو یلدیلر (با حرف صله (کفتن مصدر شین ضمیر عالمه راجعدر (کردار کاف عربك فتحیله عمل معناسنه در (محصول بیت) عالمك قولنی جان قولاغیله ایشت اکرعملی قولنه بکزمزسه ده یعنی عالمك فعلی قولنه اویمزسه ده قولنی جانله استماع ایله * باطلاست آنکه مدعی کوید خفته را خفته کی کند بیدار * مدعی بونده شول جاهلدر که عالم کچنور یعنی دعوای علم ایدر لکن علمی یوق (محصول بیت) عالمك قولنی هرنیجه ایسه دکله اما مدعینك وجاهلك سوزی و سویلدیکی باطلدر زیرا او یومشی اویمش کبی اویارر یعنی جاهلك کندی یه چاره سی یوقدر یاغیره نه چاره سی اولور وجائزدر که مدعیدن حکیم سنایی مراد اوله و کویدك مقولی مصراع ثانی اوله زیرا حکیم سنایی عبرت نامه نام قصیده سنده بر بیت ایراد ایلمش که حضرت شیخ ذکر ایلدیکی مصراع ثانیسیدر (بیت) عالمست خفته است وتو خفته (خفته را خفته کی کند بیدار) یعلم الله شیخك مرادی بو اوله * مرد باید که کیرد اندر کوش * ورنوشتست پند بر دیوار * باید فعل مضارع مفرد غائب (که حرف بیان کیرد فعل مضارع مفرد غائب طوته دیمکدر (اندر ادات ظرف قولاغنده طوته یعنی خاطرینه آله (نوشتست اصلنده نوشته استدر ضرورت وزن ایچون حذف و ایصال اولدی (محصول بیت) مرد عاقل و دانا کرکدر کیم قولاغنده طوته یعنی قولاغنه آله و منتصح اوله و اکر نصیحت دیوارده یازلمش ایسه د کل که عالم غیر عاملدن حاصلی انسان اولدر که هرنه یردن اولورسه پند پذیر اوله (پندی د بوارده منقوشده کوررسه عالم غیر عاملدن خود طریق اولی * حکایت منظومه * صاحب دلی بمدرسه آمد ز خانقاه * بشکست عهد صحبت اهل طریق را * دلی یا حرف وحدت (با حرف صله مدرسه مبالغه ایله اسم مکان (خانقاه معرب خانکاه در صوفیلر تکیه سی عهدك صحبته و صحبتك اهله و اهلك طریقه اضافتلری لامیه لردر (ورا ادات تخصیص (محصول بیت) بر صاحب دل خانقاهدن مدرسه یه کلدی یعنی خدادوستلرندن بریسی صوفیلر طریقنی ترك ایدوب علما طریقنه داخل اولدی بویله اید نجه اهل طریقك عهد صحبتنی کسر ایلدی یعنی انلرایله هم صحبت وهم جنس وهم پیشه اولمغی عهد ایلمشکن اول عهدی شکست ایلدی * کفتم میان عالم و عابد چه فرق بود * تا اختیار کردی از آن این فریق را * تا حرف تعلیل آن اهل طریقه مصروفدر و این اهل مدرسه یه فریق اسم جمعدر بلوك معناسنه (محصول بیت) حضرت شیخ بیوررمذکور صاحب دله دیدم عالم ایله عابد بیننده فرق نه ایدی تا کیم اول طائفه دن مدرسه قومنی اختیار ایلدك یعنی علمازمرسنی اختیار ایلمکه مرجح نه ایدی * کفت ان کلیم خویش بدر میبرد ز موج * وین سعی میکند که بکیرد غریق را * کلیمدن وجود یدر مراد (خویشه اضافتی لامیه در (بدر طاشره دیمکدر بعض نسخه ده بدر برینه برون دوشمش (و میبرد برینه می کند دوشمش وسعی برینه جهد واقعدر (غریق فعیل مفعول معناسنه در بوغیان کیسه (ورا ادات

مفعول (محصول بيت) صاحب دل ديدى اول اهل خانقاه كندى كليمنى موجدن چقاررانجق يعنى جهنم عذابندن كندينى قورناررانجق اما اهل مدرسه جهد ايلركه موجدن غريقى يله تخليص ايليه يعنى كنديني خلاص ايلدكدن غيرى عذاب دوزخه مستحق اولانى بله تخليص ايلكه سعى ايلر حاصلى عالم پنديله خلقى مناهيدن منع ايدر زيرا طريق ضلالتى وهدايتى تعيين ايدر بس بووجهله خلقه جنت يولنى كوسترر * حكايت * يكى بسر راهى مست خفته بود وزمام اختيار ازدست رفته عابدى برسراو كذر كرد ودرحالت مستقبح اونظر كرد جوان سر بر آورد و كفت واذامروا باللغو مرواكراما * سرراه يول اوجى وسوقاق باشى (و ياحرف وحدت (خفته بونده ياتمش معناسنه در (زمام زانك كسريله اويان ديزكنى (اختياره اضافتى بيانيه در (ازدست رفته تقديرى ازدستش ايدى وبر بود مقدردر (عابدى ياحرف وحدت (برسراو لاميه انك باشى اوزرندن (كذر كرد كچدى (حالت مستقبح بيانيه (اوبه اضافتى لاميه واوحرف عطف (اذاادات شرط غيرجازم (مروافعل ماضى جمع مذكرغائب (باللغو تقديرى باهل اللغودر (مرواجواب شرط (كراما حاليته منصوبدر جوابك فاعلندن مكرمين معناسنه (محصول تركيب) بريسى بريول اوجنده مست ياتمشدى وزمام اختيارى النددن كتمشيدى برعابد انك باشى اوزرندن كذر ايلدى ومستك حالت مستقبحنه نظرايلدى چون جوان مست باشين قالدردى وديدى فحنكم الله قوللرى براهل لغوك وصاحب كناهك ياننددن كچدكلر نفسلرينه تكريم ايلدكلرى حالده كچرلر يعنى انلرك احوالندن اعراض ايلدكلرى حالده ويا للرندن طورمدقلرى حالده كچرلر حاصلى اهل لغوك چركين حالنه مقيد اولمدقلرى حالده كچرلرو يانلرنده اكلنمزلر * نظم * اذارايت اثيما كن ساترا وحليما * اذاادات شرط (رايت فعل ماضى مفرد مذكرمخاطب كورسك ديمكدر فعل شرط (اثيما مفعول (رايت درفعيل بمعنى فاعلدر اثم باثمدن يعنى علم باننددن مهموز الفاء كناهكار ديمكدر (كن فعل امر مفرد مذكرمخاطب اول ديمكدر كان يكوندن يعنى نصر بابنك اجوف واوييسندن اسمى تحتنده مستترانت (ساترا لفظا منصوب خبرى (وحليما معطوفدر ساتره (محصول بيت) فحنكم بركناهكارى كورسك كناهنى ساتروكندى يه حليم اول يعنى انك حالنى تعييب وتقبيح ايلمه * يامن تقبح لغوى لم لاتمر كريما * ياحرف ندا من اسم موصول منادى (تقبح فعل مضارع مفرد مذكر مخاطب تفعيل باننددن چركين كوررسك ديمكدر (لغوى تقديرا منصوب مفعوليدر تقبحنك جملهٔ فعليه اعرابدن محلى يوق صله سيدر اسم موصولك (لم لامك كسرى وميمك سكونيله اوقنور ضرورت وزن ايچون اصلنده لم درميمك فتحيله لاتمر فعل نفى استقبال مفرد مذكر مخاطب نيچون كچمزسين (كريما منصوبدر حاليته (محصول بيت) اى اول كيمسه كه بنم يارامزو چيركين ايشومى تقبيح وتعييب ايدرسين نيچون ياننددن كرامتله وايلكله كچمزسين يعنى نيچون يانمدن معززو مكرم كچمزسين حال بوكه خدا واذامروا باللغو مرواكراما بيورمشدر * قطعه * متاب اى پارسا روى از كنهكار * بخشايندكى دروى نظر كن * متاب فعل نهى مفرد مخاطب چورمه ديمكدر تابيدندن تافتندن ديينلر خطا ايلمشلر (متابك روى مفعول صريحى (وازكنهكار غير صريحى (باحرف مصاحبت (بخشاينده اسم فاعلدر بخشايدندن بخشودندن دين سهو ايلمش اسركمك يعنى ترحم ايلمك كاف عجمى هاء رسميدن بدلدر (وياحرف مصدر (درحرف صله در بامعناسنه (وى واوك فتحيله ضمير غائبدر كنهكاره راجع (محصول بيت) اى عابد يوزيكى كنهكاردن چورمه ترحم واطفله اكا نظرايله يعنى بر مجرم كرسك اندن يوزيكى دوندرمه بلكه اكا لطف ورفقله نظرايله * اكرمن ناجوانمردم بكردار * تو برمن چون جوانمردان كذر كن * ناجوانمرد جوانمردمخى كشى يه وكريم كيمسه يه ديرلر وناجوانمرد نقيضنه (باحرف ظرف (كردار كاف

ردشراح جيعا ردسروری

فتحیله مطلق عمله دیرلر پس یارمز عمل دیین وایی عمل دیین زائد سویلمشلر (محصول بیت)
اکر بن عماده ناجوانمرد ایسم یعنی اکر افعال واعمالم بد ایسه سن بنم یانمدن جوانمردلر کبی
کذرایله یعنی یانمدن کریملر وحلیملر کبی کچ وبو قطعه نك اولنده بیت یازانلر بیتی قطعه دن
فرق ایلمزلر ایمش * حکایت * طائفهٔ رندان بانکار درویشی بدر آمدند وسخنان ناسزا
کفتند وبرنجایندند شکایت پیش پیرطریقت بردو کفت چنین حالتی رفت گفت ای فرزند خرقهٔ
درویشان جامهٔ رضاست هر که درین کسوه تحمل نامرادی نکند مدعیست وخرقه بروی
حرام * طائفهٔ رندان بیانیه طائفهٔ همزه سنه حرف وحدت دیین ایکی وجهله خطا ایلمش
برسی معنای اضافتی فهم ایلدیکی برسیده همزه یه حرف وحدت دیدیکیدر (باحرف صله
(انکار درویش مصدرك مفعولنه اضافتیدر (ویاحرف وحدت (بدر آمدند خارج اولدیلر
یعنی انکارنه کلدیلر حاصلی حالنه منکر اولدیلر (سخنان ناسزا بیانیه (حالتی یاحرف وحدت
ویاتنکیر (رفت واقع وصادر اولدی دیمکدر (خرقهٔ درویشان لامیه (جامهٔ رضاده لامیه در
مجازا (تحمل نامرادی مصدرك مفعولنه اضافتیدر (نامرادی یرینه بی مرادی یازانلر ایله نیتك
استعماللرندن آکاه دکللر ایمش (وخرقه بروی حرام یرینه نه درویش یازان صحیح نسخه لره
مخالف یازمشلر (بعض نسخه ده بانکار یرینه بخلاف دوشمش خلافه فتحه دیمکدر (محصول ترکیب)
رندلر طائفه سی بر درویشك انکارنه کلدیلر یعنی درویشلکنه انکار ایلدیلر حاصلی
درویشلکندن خارج ایش اشلدیلر وناسزا سوز سویلدیلر وابجتدیلر درویش عدم
تحملندن پیرطریقت اوکنه شکایت ایلدی ودیدی بونجلاین برحالت واقع اولدی پیر دیدی
ای اوغل درویشلر خرقه سی جامهٔ رضادر یعنی بو خرقه یی کین هر بلایه صابر کرکدر
هر کیمسه که بو کسوه ده نامرادلغه تحمل ایلمز مدعیدر یعنی اکا درویشلك دعواسی کذبدر
وانك اوزرینه خرقه حرامدر حاصلی فقرا خرقه سنه استحقاقی یوقدر بانکار درویشی
بدر آمدند معناسنی بر درویشه انکار ایله طشره کلدیلر دیین فتی ابراق کتمش * بیت *
دریای فراوان نشود تیره بسنك * عارف که برنجد تنك آبست هنوز * دریای فراوان
بیانیه چوق دریا دیمکدر عظمتدن کنایه در (تیره بولانق دیمکدر (تنك تانك فتحی ونونك ضمی
وکاف عربیله یوفقه دیمکدر (هنوز الآن دیمکدر (محصول بیت) اولو دریایه طاش اتمغله
تیره اولماز یعنی بولنماز پس عارفکه انجنور دخی اول یوفقه صودر دریا اولمغه قریب دکل
حاصلی دخی نهر صغیر در دکزدکل * قطعه * کر کزندت رسید تحمل کن * که بعفو از کناه
پاك شوی * کزند کاف عجمك ضمی وزانك فتحیله ضرر معناسنه در (که حرف تعلیل
(بعفو باحرف مصاحبت (محصول بیت) اکر سکا ضرر ایریشورسه بر کیمسه دن تحمل ایله
مضطرب اولوب شکایت ایلمه زیرا عفو سببیله کناهدن پاك اولورسونکه اکر انتقام قصد ایلمك
جائز درکه حددن تجاوز ایدوب مجرم اولاسین علی کل حال تحمل محمود در * ای برادر چو عاقبت
خاکست * خاك شو پیش ازآن که خاك شوی * (محصول بیت) ای برادر چونکه عاقبت
خاکدر یعنی فنا مقرر در خاك اول اندن اوکدین که خاك اولورسین یعنی اولوب خاك اولمزدن
اول خاك اول (حاصلی موتوا قبل ان تموتوا مقامنه واصل اول * حکایت منظومه *
این حکایت شنو که در بغداد * رایت وپرده را خلاف افتاد * شنو شینك کسری ونونك فتحیله
فعل امر مفرد مخاطبدر خطاب عام طریقیله شنویدن شنیدن دینلر خطا سویلدیلر (که حرف
بیان (بغداد مشهور شهرك اسمیدر عرب دال اخیری نقطه ایله اوقور (رایتدن مراد سنجاقدر که
علمده دیرلر (پرده دن مراد اوپرده سیدر قبه پرده سی دکلدر بعضیلر ظن ایلدیکی کبی (رالدات

رد ابن سید علی
رد سروری
رد شراح جمعه
رد شمعی
رد شراح جمیعا
رد ابن سید علی
وسروری
رد شمعی
رد ابن سید علی
وسروری
رد شمعی

تخصيص (محصول بيت) بو حكايتى ايشت كه بغداد شهرنده رايت و پرده‌نك خلافى واقع
اولدى يعنى بحث وجدالرى واقع اولدى * رايت از كرد راه ورنج ركاب * كفت باپرده
از طريق عتاب * كرد راه لاميه يول توزى (رنج ركابده بويله در اوزنكى زحمتى ديمكدر (زيرا
رايتك اغاجى اوزنكيه طيانسه ضبطى مشكل اولور (حاصلى اغاجينك اوجه سنى ركابه
طيارلركه ضبطى قابل اوله (اما بوزمانده قايشدن برنسنه (يعنى قيور پيدا ايدركه اكرك
اوك قسندن صارقدرلر وسنجاق اغاجينك اياغنى اكا كچوررلر كه ضبطى قابل اوله (عتاب
ازارلقدر (محصول بيت) رايت يول توزى زحمتندن واوزنكى رنجندن پرده‌يه عتاب وخطاب
جهتندن ديدى * من وتو هرد وخواجه تاشانيم * بندهٔ باركاه سلطانيم * تركيده تحريف
ايدوب خواجه دش ديدكاريدر (يعنى ايكيمز برافندى قوللرى يز سنكله (والف (ونون ادات
جمع (وياوميم ادات تكلم (مصراع ثانى مصراع اولى بيان ايدر (محصول بيت) رايت پرده‌يه
خطاب ايدوب دير بن سنكله خواجه دشلرز يعنى برافنديلى يز خواجه افندى معناسنه در
سلطان باركاهينك بنده لريوز يعنى ايكيمز برپادشاه قوللريوز * من ز خدمت دمى نيا
سودم * كاه وبيكاه در سفر بودم * دم نفس وساعت (وياحرف وحدت برنفس وبرساعت
ديمكدر (نياسودم فعل نفى ماضى متكلم وحده (كاه وبيكاه وقتلى وقتسز ديمكدر (محصول بيت)
رايت دير بن خدمتدن برنفس وبرساعت اسايش ايلمدم يعنى دكلنمدم وقتلى وقتسز سفرده اولدم
* تو نه رنج ازموده نه حصار * نه بيابان وباد كرد وغبار * رنج زحمت (آزموده ماضيدن
قسم مفرد مخاطب (ياضمير خطاب (وهمزه حرف توسل صنامش سن ديمكدر (حصار قلعه
معناسنه در (حصار صنامقدن مراد اولدركه حصاره يورش ايلدكلرى وقت سنجغى
ايلرى چكرلر حصاره دكمك قصديله (پس حصار ايچنده اولان خلق توفنك واوق
وطاش وغيريسنى سنجغه اتارلر دوشرمكيچون (شويله اولوركه بيچاره سنجق دلك دشك
اولور (ايمدى حصار صنامش سين ديمكدر غرض بومعنادر (يعنى بن بومحنتلرى هب چكمشم
(بادكرد بوكتابك بومقامى بويله واقعدر (اما كرد باد ديسه ده وزنه خلل ويرمزدى
غالبا تعليم ايچوندركه (معلوم اوله كه بونك كبى تراكيب مزجيه‌نك اصلى اضافيدر (يعنى ردشمعى
كرد بادك وكردابك اصلى باد كرد واب كرد ايمش دكرمى يل ودكرمى صو ديمكدر (صكره
كرد باد قصرغه‌يه وكرداب صو چوالكنه ديدیلر (بونلرى كافك فتحيله اوقيان يانلمش
(محصول بيت) پرده‌يه ديرسن نه زحمت صنادك يعنى صنامدك ونه حصار صواشنى ونه بيابان
كوردك ونه سكا قصرغه صارلدى ونه سنى بنم كبى توز باصدى حاصلى سن هيچ برمشقت ردسرورى
كورمدك * قدم من بسعى پيشترست * پس چرا عزت تو بيشترست * قدم اياق (بسعى
(با حرف مصاحبت پيشتر ايلرى رك ديمكدر (پيشترك معناسنى اشد تقدما ديين غلط اداايلمش
قدر (عزت تولامدر ياء بطنيله (بيشتر باء عربيله زياده رك ديمكدر (محصول بيت) بنم
اياغم سعى وكوشش ايله ايلرى ركدر زيرا سنجغى صواشده وحصار يورشنده ايلرى چكرلر
پس نيچون سنك عزت وحرمتك بندن زياده ركدر * تو بر بندكان مه رويى باكنيزان
ياسمن بويى * بر بندكان لاميه (ومه رويه اضافت بيانيه‌در (ومهروى وصف تركيبيدر اى
يوزلى ديمكدر (وياضمير خطاب (با حرف مصاحبت (كنيز جاريه‌در كاف عربك فتحى ونونك
كسريله (والف ونون ادات جمعدر (ياسمن بويه اضافت بيانيه‌در (ياسمن بو وصف تركيبيدر
(ياسمن (وياسمن برمعنايه در (وياضمير خطابدر (محصول بيت) بو بيت بيت سابقده مذكور
اولان عزتى بيان ايدر پرده‌يه ديركه سن اى يوزلى قوللر ومحبوبلر قتنده سين ياسمن قوقولى

جاریه لرله سین حاصلی ارکك ودیشی کوزللرله مصاحب ومقارنسین * من فتاده بدست شاکردان * بسفر پای بند وسر کردان * وقده تقدیری فتاده دادر (باحرف صله (دست شاکردان لامیه شاکرداندن مراد خدمتکار طائفه سیدر (بسفر (باحرف ظرف (پای بند وصف ترکیبیدر ایاغی بغلی دیمکدر (سرکردان استعمالرنده متحیر معناسنه در (امابونده مرادیلر آنی تحریك ایدوب انواع زحتلر چکدکیدر (محصول بیت) رایت دیرکه بن قدرمی وقیمتی بیلمز خدمتکارلر الینه دوشمشم یعنی انواع حقارت وهوان چکرم اللرنده سفرده ایاغم بغلی سرکردان وسراسیمه کیدرم حاصلی هر وجهله رنج والمده یم * کفت من سر براستان دارم * نه چوتو سر برآسمان دارم * (محصول بیت) پرده رایتدن بوقدر کلماتی ایشیدیجك جواب ویروب دیدی بن باشمی آستانده طوتارم سنك کبی باشم کوکده طوتمازم یعنی بنم بوحرمت وعزته سبب یوزم پرده اولوب تکبر ایلدیکمدندر وخاك کبی تواضع ایلدیکمدندر سنك کبی کبر وغرور ایله باشم کوکلرده دکل زیرا من تواضع رفعه الله ومن تکبر وضعه الله در * هر که بیهوده کردن افرازد * خویشتن رابکردن اندازد * بیهوده زائد وباطل معناسنه در (کردن افرازدك مقدم مفعولی در (افرازد رفع ایلیه یعنی بوجلده حاصلی تکبر وتعظمدن کنایه در (خویشتن اندازدك مفعول صریحی وبکردن غیر صریحی (افرازد واندازد فعل مضارع مفرد غائبلردر (اندازد آتار دیمکدر (محصول بیت) حضرت شیخ بیورر هر کیمسه که باطل وزائده تکبر وتعظم ایلرکندینی بوینی اوزره براغور یعنی ایلدیکی تکبر وغرور کندوینی هلاك ایدر زیرا تکبر خدایه لایق صفتدر انجق * حکایت * یکی از صاحبدلان زور ازمایی رادید که بهم برآمده ودرخشم شده وکف بردهان آورده کفت این راچه حالتست کسی کفت فلان دشنام داده است کفت این فرومایه هزارمن سنك برمیدارد وطاقت سخنی نمی آرد * زور ازمایی وصف ترکیبیدر (ازمایدندن زور صنایجی دیمکدر آنلر زور بازه زور ازمادیرلر (راادات مفعول در (بهم برآمده قاقش وغضبه کلمش (ودرخشم شده خشمه وارمش دیمکدر (ماقبلنه عطف تفسیر واقعدر (کف کوپکدر (فلان تقدیری فلانشدر (دشنام داده است دشنام ویرمشدر (یعنی سوکمشدر (فرومایه الچق اصللی (یعنی بداصل دیمکدر (من نونك تشدیدیله بتمن دیمکدر (برمیدارد قالدرر دیمکدر (طاقت سخن مصدرك مفعولنه اضافتیدر (یاحرف وحدت (نمی آرد فعل نفی استقبال مفرد غائب استفهامی متضمن کتورمزمی دیمکدر (محصول ترکیب) صاحبدللردن بریسی برزور بازی کوردی که قاقش وغضبه وارمش واغزینه کوپك کتورمش یعنی کوپرمش صاحب دل دیدی بوکانه حالت اولدی بر کیمسه دیدیکه فلان کیمسه آنی سوکمشدر صاحب دل دیدی بو بداصل بیك بتمن طاش قالدرر و برسوزه طاقت کتورهمزمی یعنی برسوز کوتورمزمی * قطعه * لاف سرپنجکی ودعوی مردی بکذار * عاجز نفس فرومایه چه مردی چه زنی * لاف سرپنجه لامیه در اصطلاحلرنده سرپنجه قوی یه وغالبه دیرلر (یاء مصدری لاحق اولمق سببیله هاء رسمی کاف عجمی یه ابدال اولمشدر قوی اولق لافنی (دعوی مردی مصدرك مفعولنه اضافتیدر (ویاحرف مصدر مردلك دعواسنی (بکذار بانك ضمی وکاف عجمنك سکونیله ترك ایله دیمکدر (عاجز نفس فرومایه لامیه وبیانیه در (بوعبارنده انجام اختلاف ایلدیلر (بعضیلر دیدیلر عاجز منادا در تقدیری ای عاجز دیمکدر (وبعضیلر دیدیلر که فرومایه ده یاء خطاب مضمردر (تقدیری فرومایه ئی در (وکلا وجه (چه مردی چه زنی یالر ضمیر خطابدر (بوعبارتلرك معناسی ارلکك وزنلکك بیننده فرق یوقدر دیمکدر (یعنی بوایکی صفتك بیننده فرق نه قدر (محصول بیت) سرپنجه لك لافنی مردلك دعواسنی ترك ایله

رد ابن سید علی

ای اپلحق نفسك عاجزی سنك ارلككله زنلكك بیننده فرق یوقدر بلكه زنلكك غالبدر فرومایه بی
عاجز صفت اعتبار ایلین فرومایه‌لك ایلمش * کرت ازدست براید دهنی شیرین کن * مردی آن
نیست که مشتی بزنی بردهنی * کرت تاسی معنی جهتنده دسته مقیددر (ازدست دیمكدر (دهنی
(یاحرف وحدت مر (دی یاحرف مصدر (مشتی یاحرف تنكیر (بزنی فعل مضارع مفرد مخاطبدر
(دهنی یاحرف وحدت (محصول بیت) اكر الكدن كلورسه برآغز طاتلی ایله یعنی بر كوكل
اله كتور كه سندن شیرین دهن اولسون كه سكا خیر دعا ایلسون بد دعا ایلسون مردلك اول
دكلدر كه برآغزه مشت اوره سین یعنی بركیسه‌نك خاطرین پریشان ودرونی بحضور ایلیه سین
حاصلی مردلك برخاطر تسلی ایلمكدر پریشان ایلمك دكلدر * قطعه * اكر خود برد رد پیشانی
پیل * نه مردست آن كه دروی مردمی نیست * خود ادات تأكید (برده بویله در (درد دالك
فتحی وكسریله ورانك فتحیله فعل مضارع مفرد غائب (پیشانی پیل لامیه در (پیشانی باء عجمك
كسریله یاء اصلیه ایله آلن دیمكدر (عرب جبهه دیر (آن كه اصلنده ان كس كه ایدی نتكه
مكرر بیان اولندی (وی مذكور كسه راجعدر (مردمی یاحرف مصدر (محصول بیت) اكر فیلك
النده چاك ایلمكه قادر ایسه یعنی فیل ایله جنكه مالك ایسه ده مرد دكلدر اول كیسه انده
مردلك وانسانیت یوقدر یعنی شجاعتدن سخاوت وكرم معتبردر * بنی آدم سرشت ازخاك
دارد * اكر خاكی نباشد آدمی نیست * سرشت سینك ورانك كسری وشینك سكونیله اسم مصدردر
خلقت معناسنه (فعل ماضی مجهول دیین مجهول سو یلمش (خاكی یاحرف نسبت (محصول بیت)
بنی آدمك یعنی آدم اوغللرینك سرشتی وخلقتی خاكدندر زیرا حضرت آدم ترابدن خلق اولدی
پس بنی آدم خاكی اولمزسه آدمی دكلدر بلكه جنی وشیطاندر علی كل حال تحمل وتواضع محموددر

رد سروری

* حكایت * بزركی را پرسیدند كه ازسیرت اخوان صفا را كفت كینه آن كه مراد خاطر یاران برمصالح
خود مقدم دارد وحكما كفته اند برادر كه دربند خویشست نه برادرست نه خویشست * بزركی یا
حرف وحدت (را ادات مفعول (سیرت خوی وخلق معناسنه در (اخوان اخك جمعیدر
قرداشلر دیمكدر (سیرت اخوان صفا لامیه لردر (كینه كم اكسك (و یاحرف نسبت (ونون
وها ادات تأكید اكسكلی دیمكدر یعنی اشاغه مرتبه سی اخوان صفانك بومرتبه در
دیمكدر (انكه یعنی آنكس كه (مراد خاطر یاران لامیه لردر (بمصالح خود ده بویله در
(محصول تركیب) براولویه صوردیلر اخوان صفا اخلاق واطوارندن یعنی صفا قرداشلری
كیملردر دیدیلر دیدیكه الك اكسكلیسی اولدر كه یارانك كوكلی مرادینی كندی مصالحی
اوزره مقدم طوته وحكما وعقلا دیمشلر در برادر كه كندی مرادی وفائده سی قیدنده در
یعنی كندی نفسی هواسنه مقیددر اول حقیقتده نه برادرو نه خصمدر زیرا اسانیله سكا نسبت
انك تفاوتی هیچ یوقدر * بیت * همراه اكر شتاب كند همره تو نیست * دل دركسی مبند كه
دابستهٔ تو نیست * همراه یولداش (شتاب اسم مصدر در اوی معناسنه یعنی عجله (همره تو
لامیه در (كسی در حرف صله (و یاحرف وحدت مبند فعل نهی مفرد مخاطب بغلمه دیمكدر
(كه حرف رابط صفت (دابسته وصف تركیبی اقسامندندر (تو یه اضافتی لامیه در
(محصول بیت) یولداشك اكر ایورسه سنك یولداشك دكل زیرا سكا مناسب وموافق
دكلدر ایمدی كوكلكی بركیسه یه بغلمه كه سنك دابسته‌لك دكل یعنی كوكلنی سكا بغلمیه نه سن
اكا كوكلكی بغلمه خاصلی سكا مقید اولمیانه سن مقید اولمه * بیت * چون نبود خویش را
دیانت وتقوی * قطع رحم بهتر از مودت قربی * خویش بونده خدیم معناسنه در ورا
ادات تخصیص (قطع رحم مصدرك مفعولنه اضافتیدر (رحم رانك فتحی وحاء مهمله نك

کسریله قرابتدر خصملق معناسنه (مودت مصدر میمیدر محبت معناسنه (قربایه اضافتی مصدرك مفعولنه‌در (قربی خصملق (محصول بیت (چونکه خصمك دیانت وتقواسی اولمیه یعنی دیندار ومتقی اولمیه انکله خصملق محبتندن خصملق علاقه‌سنی قطع ایلك یمدن زیرا جائزدر که قرابت محبتی سبیله اکا تابع اولوب خلاف شرع مصلحته ارتکاب ایلیه‌سین

*یاد دارم که مدعی درین بیت برقول من اعتراض کرد وکفت حق جل وعلا در کتاب مجید ازقطع رحم نهی کرده‌است وبمودت ذوی القربی فرموده وآنچه تو کفتی مناقض آنست

کفتم غلط کردی موافق قرآنست قال الله تعالی وان جاهداك علی ان تشرك بی مالیس لك به علم فلا تطعهما* مدعی یا حرف وحدت (ان حرف شرط (جاهدا فعل ماضی تثنیهٔ مذکر غائبدر مفاعله بابندن تثنیه الفی والدینه راجعدر (وکاف ضمیر منصوب متصل (علی جاهدایه متعلق مفعول به غیرصریحیدر (ان تشرك تأویل مصدر ده محلا مجرور علی ایله جار مع المجرور وان تشر که متعلقدر مفعول غیرصریحیدر (ما محلا منصوب مفعول صریحی (لیس فعلدر افعال ناقصه دن (علم لفظا مرفوع اسمی (ولك محلا منصوب خبری (به علمه متعلق (فلا تطعهما جمله فعلیه جواب شرط (محصول ترکیب) خاطر مده در که برمدعی بو بیتده بنم قولمه اعتراض ایلدی ودیدی خدای تعالی کتاب مجیدنده قطع رحمدن نهی ایلمشدر ومودت ذوی القربایه بیورمشدر واول که انی سن دیدك خدانك دیدیکنه مناقضدر دیدمکه غلط ایلدك موافق قرآندر اکر سکا والدینك زحمت ویررلرسه بکا شریك قوشمغه اول نسنه یکه سنك اکا علمك یوقدر یعنی شول نسنه یکه بکا شریك اولمغه استحقاقی اوله یعنی بلیه سین وانلر سکا تکلیف ایلسه انی بکا شریك ایلمکه صاقن انلره اطاعت ایلمیه

بیت هزار خویش که بیکانه ازخدا باشد *فدای یك تن بیکانه کاشنا باشد* هزار خویش مبتدا (که حرف رابط صفت (فدای یك تن بیکانه خبر مبتدا (که ینه حرف رابط صفت (محصول بیت) بیك خصمکه خدا دن بیکانه اوله یعنی خدا ایله اشنا اولوب تقرب الی الله ایلمیه ایدی بونجلاین بیك خصم بربیکانه تنه یعنی بربیکانه وجوده فدا اولسونکه خدا ایله اشنا اوله یعنی تقرب الی الله ایلیه * حکایت منظومه * پیرمردی لطیف در بغداد * دخترش

را بکفش دوزی داد * پیرمردی یا حرف وحدت (با حرف صله (و کفش دوز وصف ترکیبیدر دوزیدن دن بشمق دیکیجی یعنی بشمقجی (محصول بیت) براطیف پیرمرد بغدادده قزینی بربشمقجی‌یه ویردی یعنی اکا نکاح ایلدی دوزی دوختن مصدرندن اخذ ایلاین خطا ایلمش * مردك سنكدل چنان بکزید * لب دخترکه خون ازو بچکید * مردك تصغیر مرددر (سنکدله اضافتی بیانیه‌در سنکدل وصف ترکیبیدر طاش یورکلی دیمکدر (بکزید با حرف تأکید (کزید فعل ماضی مفرد غائب ایصردی دیمکدر فاعلی تحتنده مرد که راجع ضمیرو مفعولی (لب دختر اضافت لامیه ایله (که حرف بیان (بچکید با حرف تأکید چکید فعل ماضی مفرد غایب طامدی دیمکدر (محصول بیت) طاش یوکلی ارجکز قزك دوداغنی انجلاین ایصردیکه اندن قان طامدی* بامدادان پدر چنان دیدش* پیش داماد رفت و پرسیدش* پیش بوندقت معناسنه‌در داماد کویکو (محصول بیت) ایرتسی قزك باباسی قزی اویله کوردی کو بکونك قتنه واردی واکا صوردی * کای فرومایه این چه دندانست* چند خایی لبش نه انبانست * کای که حرف بیاندر سؤالی وای حرف ندامنداسی محذوف تقدیری ای مردك فرومایه دربداصل دیمکدر خایی فعل مضارع مفرد مخاطب چیزنسین دیمکدر (انبش مفعولی انبان همزه‌نك فتحی وسکون نونله لغتده طغار چغه دیرلر امابونده دباغت اولمش دری مراد در مطلقا (محصول بیت) دامادہ صوردیکه ای احمق

درابن سه مغلی

صالح بونه دبشدر نیجه چیرسین دوداغنی انباز دكلدر یعنی قرلدوداغنی سیجیتیغنی ظن ایلدك كه
بوله چینه دك * بزاحت نكفتم این كفتار * هزل بكذار وجدازو بردار * باحرف مصاحبت (مزاح
میمك ضمیله اسمدر لطیفه معناسنه ومیمك كسریله مفاعله بابندن مصدر ثانیدر (هزل لطیفه
(وجد جیمك كسریله كرچكدر (محصول بیت) حضرت شیخ بیورر كه بشمقیجیله دخترقصه سنی
بن سكا لطیفه ایله دیمدم خطاب عام طریقیله سن لطیفه ترك ایله واندن كرچكی اخذ ایله
قالدرمقدن مراد اخذ ایلمكدر یعنی سكالایق اولان اولدر كه بوكا لامدن هزلی ترك ایدوب
جدی اخذ ایلیه سین اول جدیورد یغی بو بیتك مضمونیدر * خوی بد در طبیعتی كه نشست *
نرود جز بروز مرك از دست * خوی بد بیانیه (طبیعتی یا حرف وحدت (كه حرف بیان (محصول بیت)
رطبیعتده كه رامز خوی او طوردی اجل كوننده غیری كونده الدن كیتمز اول راماز خوی ویا طبیعت
یعنی اولملكه انجق خلاص بولور اول رامز خودن اول طبیعت * حكایت * فقیهی دختری
داشت بغایت زشت روی وبجای زنان رسیده با جود جهاز ونعمت كسی بمناكحت اورغبت
نمی نمود * فقیهی یا حرف وحدت دختری یا سیده بوله در زشت روی وصف تركیبی چركن
یوزلی دیمكدر جهاز جیمك فتحی وكسریله قیز وكلین وسفر اثوابنه دیرلر با حرف صله (مناكحت
مفاعله بابندن مصدر در ونكاح مصدر ثانیسی عورتی اره ویرمكه دیرلر (اوبه اضافتی مصدرك
مفعولنه در (محصول تركیب) بر فقیهك بر قزی وارایدی غایتله چركین یوزلی وعورتلر مرتبه سنه
ایرشمشیدی یعنی بالغه اولوب حیض كورمشیدی وافر جهاز ونعمت وجودیله هیچ بركیمسه
مناكحه سنه رغبت كوسترمزدی * بیت * زشت باشد دبیقی ودیبا * كه بود بر عروس نازیبا * دبیق
دالك فتحی وبانك كسریله مصر نواحیسنده بر قصبه نك اسمیدر (ویا حرف نسبت پس دبیقی اول
قصبه ده اشلنن قوماشه دیرلر بغداد شهرنده اشلنن قوماشه بغدادی دیدكلری كبی (ودیبا
تركیجه شبب دیدكلری قوماشدر (كه حرف رابط صفت (عروس كردك اولمزدن اول اره ده
وعورته ده دیرلر مثلا رجل عروس وامرأة عروس دیرلر (نا حرف توصیف نفی زیبا یراشق ونازیبا
یراشقسز (محصول بیت) دبیقی ودیبا قوماشلری چركین اولور یراشقسز عورت اوزره اولەلر
یعنی چركین عورت اوزره كوزل قوماشلر یراشمز * فی الجمله بحكم ضرورت با ضریری عقد نكاحش
بستند آورده اند كه در آن تاریخ حكیمی از سرندیب رسید كه دیدهٔ نابینایان روشن كردی فقیه
را كفتند چرا داماد را علاج نكنی ترسم كه بینا شود دخترم را طلاق دهد * با حرف صله
ضریر اعمایه دیرلر بونده حكیمدن مراد كحالدر (سرندیب هند دیارنده بر یرك اسمیدر (محصول تركیب)
حاصل كلام امر ضرورتله دختر زشت رویی بر اعمایه عقد نكاح ایلدیلر روایت ایلمشلردر كه
اول تاریخده سرندیب طرفندن بر حكیم كحال كلدی ایرشدیكه نابینالرك كوزلرینی روشن ایدر
یعنی كورلرك كوزلرینی اچاردی فقیهه دیدیلر نیچون كویكوكه علاج ایلمزسین دیدی
قورقارمكه بینا اوله وقزمه طلاق ویره * ع * شوی زن زشت روی نابینا به * شوی * عورت اری
زنه اضافتی لامیه در وزشت رویه بیانیه شوی مبتدا نابینا به خبری (محصول مصراع)
چركین یوزلی عورتك اری نابینا اولمق یكدر كه كوروب اندن اكرنمیه * حكایت * پادشاهی
بچشم حقارت در طائفه درویشان نظر كردی یكی از ایشان بفراست دریافت وكفت ای ملك
ما درین دنیا بجیش از تو كمتریم وبعیش از تو خوشتر وبمرك برابر وبقیامت بهتر (در طائفه
در حرف صله در با معناسنه در ودرویشانه اضافت بیانیه نظر كردی یا حرف حكایه دریافت
اكلدی دیمكدر (با حرف مصاحبت ویا حرف ظرف وجیش عسكر در وبعیش بابنده بوله
وعیش وبقیامت ده بوله در (محصول تركیب) بر پادشاه طائفهٔ درویشانه حقارت كوزیله

نظر ایدردی درویشلرك بریسی حقارت ایله نظرنی اکلدی ودیدی ای ملك بز بو جهانده عسکر ایله
ویا عسکر خصوصنده سندن اکثر کز وعیش وصفاده سندن خوشتر غز وموتده برابر
وقیامتده یکرك * مثنوی * اکر کشور کشای کامرانست * وکر درویش حاجتمند نانست * کشور کشا
وصف ترکیبی در مملکت آچیجی دیمکدر ویا حرف وحدت (کشور کاف عربك کسری وسکون
شین وفتح واوله اقلیم معناسنه در (کامران ده وصف ترکیبی در (رانیدن مراد سوریجی دیمکدر
(حاجتمند میمك فتحیله ادات فاعلدر جی معناسنه (یعنی حاجتلی دیمکدر (نانه اضافت
اسم فاعلك مفعولنه اضافتی قبیلندندر (محصول بیت) (بو بیت آتی یه مرهوندر (اکر
بر کشور کشا یعنی بر فاتح مملکت پادشاه کامران ایسه (یعنی مرادنجه کچنورسه واکر درویش بچاره
نانه حاجتلی ایسه یعنی محتاج نان ایسه * در آن ساعت که خواهد این وآن مرد * نه خواهند ازجهان
بیش ازکفن برد * مرد بونده مصدر معناسنه در (زیرا مضارعه مقارندر (برده مصدر معناسنه در
(محصول بیت) اول ساعتده که درویش وپادشاه اولیسردر جهانده کفندن زیاده نسنه
ایلتمیسرلردر (یعنی قبره ایلدجکاری بر کفندر فقط * چورخت ازمملکت بربست خواهی *
کدایی بهترست ازپادشاهی * مملکتدن مراد جهاندر (بر حرف تأکید (بست بستن معناسنه در
قیاس خواهی بربست ایدی ضرورت وزن وقافیه ایچون بو اسلوبه ارتکاب ایلدی (محصول بیت)
چونکه دنیا مملکتندن اثواب آخرتی بغلیسرسین یعنی آخرته نقل ایلك ایسته یه سین کدالق
یکرکدر پادشاهلقدن زیرا پادشاهلرك نیجه دراو سؤال وجوابی ونیجه دراو حسابی اولور اما
کدانك بو نجلین اولماز * ظاهر درویش جامهٔ ژنده است وموی سترده وحقیقت آن دل زنده
است ونفس مرده * ژنده زای عجمله اسکی لباسده مستعملدر (موی سترده (مولانا حلیمی شیروانی
ومولانا) مصلح الدین لاری (ومولانا صبوحی بدخشی اضافت بیانیه ایله ژنده یه عطف ایلدیلر
تقدیری) جامهٔ موی سترده دربوکدن طوقنان جامه دیمکدر عبا وکبه کبی مثلا (اما شراح
وصف ترکیبی طوتوب جامه یه عطف ایلدیلر وتجرددن کنایت ایلدیلر (محصول ترکیب) درویشك — رد شراح جميعا
ظاهری اسکی عالی قفتاندر وبوکدن طوقنمش جامه در (اما حقیقتی دلی زنده ونفسی مرده اولمقدر
* قطعه * نه آنکه بردر دعوی نشیند از خلق * وکر خلاف کنندش بجنك برخیزد * نه آنکه
نثر سابقدن مستثنا در (یعنی ظاهر درویش مذکور اولاندر (بو بیتده ذکر ایلدیکی دکلدر
ربونك کبی یرلرده ظرفیت معناسنی افاده ایدر (در دعوی بیانیه دعوی قپوسنده دیمکدر اسلوب
عجم دعوی ده واوك کسریله اوقومقدر (از خلق نشیننده متعلقدر (ویا حرف تنکیر (وکر واکردن
مخففدر بونك یرینه که کر باز انلر صحیح نسخه لره مخالف یازدقلرندن غیری معناجهتی ترزیق اولور — رد شراح جميعا
(کنندش فعل مضارع جمع غائب وشین ضمیر اسم اشارتك مشارالیهنه راجعدر (بجنك باحرف صله
برخیزد فعل مضارع مفرد غائب قالقه یعنی قیام کوستره (محصول بیت) ظاهر درویش
اول دکلدرکه خلقدن دعوی قپوسنده اوطوره یعنی خلقدن تقاعد ایدوب دعوای درویشلك ایله
واکر مزاجنه مخالف وضع ایلرلرسه جنك وجدله قیام کوستره حاصلی درویش اول دکلدرکه
دعوای مرد ایدوب خلقك جفاسنه تحمل ایلیه از خلق عبارتنی مصراع ثانی یه قید ایدوب
معناسی خلقدن برنیجه کسنه اکرا کا مخالفت ایدرلر تحمل ایتمیوب جنك وخصومت ایتمکه قالقه
دیبنیتك مراده ذره دکلی واصل اولمامش * اکر زکوه فرو غلطد آسیا سنکی * نه عارفست — رد شمعی
که ازراه سنك برخیزد * بونده که کر از انلر وکر باز انلر صحیح نسخه لره مخالف یازمشلر — رد شراح جميعا
(فروبرده آشاغه لق معناسنی افاده ایدر ادات اولمق جائزدر ادات تأکید اولمقده جائز (غلطد
فعل مضارع مفرد غائب بونده یو آنه دیمکدر اصل لغت تاله در طاتادن بدل

اولمشدر (تنکه عربیده بعض یرلرده بدل اولور (زیرا الفتلرنده طابوقدر تنکه ساقا
برقطعه ایله بیان اولمشیدی (اسیاسنك ترکیب مزجی در اصلنده سنك آسیا ایدی اضافتله
(ویا حرف وحدت (راه سنك لامیه (محصول بیت) اکر طاغدن بر دکرمن طاشی یوالنورسه
عارف دکلدر که اول کیمسه که طاشك یواندن قاقه یعنی در ویشده تسلیم ورضا اولقدر
کرکدر که هرنکه اوکنه کلورسه خدادن محض عطیه بیلمك کرکدر حاصلی قضایه رضا ویروب
توکل ایدوب طورمق کرك * طریق در ویشان ذکرست وشکر وخدمت وطاعت وایثار
وقناعت وتوحید وتوکل وتسلیم وتحمل * ذکردن مراد دیلکدن وکوکلکدن الله آدینی
دوشرممکدر (وشکردن مرآد ویردیکی نعمته شاکر اولوب شاکی اولمامقدر (وخدمتدن
مراد هر مؤمنك مهماامکن قوللوغن ایلمکدر (تنکه حضرت بهاء الدین نقشبند قدس سره بیورمشدر
(طریق ما خدمتست) طاعت خدمته عطف تفسیری مقامنده در (ایثار ما ملکی بذلدر
قناعت قلیل ایله اکتفا ایدوب قسمته رضا ویرمکدر (توحید خدایی برلمکدر (او ده اوچ
قسمدر (توحید افعال وصفات وذاتدر (مشایخك هر برنده اقوالی وارلکن بو مقام استیفاسی دکل
توکل الله اعتماد ایدوب خلقك النده کنه بقما مقدر (بونده ده نیجه قول وار (وتسلیم واظهار
عبودیت (تحمل دنیا آجیسن بودقوتوب بوزین وکوزین اکشتما مکدر * هر که بدین صفتها
موصوفست بحقیقت در ویشست اکرچه در قباست اما هرزه کوی بی نماز و هوا پرست
هوس بازکه روزها بشب ارد در بند شهوت وشبها بروز کند در خواب غفلت بخورد
هرچه در میان آید وبکوید هرچه بزبان آید رندست اکرچه در عباست * هر که تقدیری هرکس
که ایدی (بدین دال همزه دن مبدلدر (صفتها صفتك جمعیدر (قبا اوکی اچق قفتان
(هرزه کوی وصف ترکیبیدر (هرزه زائد وباطل معناسنه در (بعض نسخه ده (هرزه کرد
دوشمش (بی نمازه اضافتی بیانیه (وهوا پرست وصف ترکیبیدر هوایه طاپیجی (یعنی اهل هوا
وهوس (بازه اضافتی بیانیه در هوس اوینادیجی (یعنی اهل هوس (که حرف رابط صفت
(روزها روزك جمعیدر اسلوب عجم اوزره (شبها ده بویله در (خواب غفلت بیانیه (رند بونده
مباحی وفاسق معناسنه در (محصول ترکیب) هر کیمسه که بو صفتلرله موصوفدر حقیقتده
درویش در ولباس فاخرده ایسه ده اما هرزه کوی بی نماز وهوا پرست هوس بازکه کونلری
کیجه یه کتورر لذت دنیا قیدنده یعنی ایام واوقاتنی شهوات دنیویه ده بجرره وکیجه لرینی
صباحه خواب غفلتده چقاره هرنکه اورته یه واوکنه کله یه وهرنکه دلنه کله سویلیه رند
وفاسقدر عباده ایسه ده حاصلی دزو بشلك عمله کوره در اباسه کوره دکل * قطعه *
ای درونت برهنه ازتقوی * وزبرون جامهٔ ریاداری * ای حرف ندا (منادی مصراعك
آخرنده تقریر اولنور (دروندن مراد دلدر (وتا ضمیر خطاب (برهنه بانك ضمی وفتحیله وفتح
رایله وسکون هایله چپلاق دیمکدر عریان معناسنه (وزاصلنده وازدر (واو حرف حال (بعض
نسخه ده کز واقعدر (پس که حرف رابط صفت اولور (جامهٔ ریا لامیه در مجازا (داری
طوتارسین دیمکدر (وآرالقدن کنایتدر (محصول بیت) ای درونی تقوادن چپلاق اولان کیمسه
یعنی قلبی زهد وتقوادن خالی اولان کیمسه حال بو که طشره دن جامهٔ ریاك واردر یعنی ظاهرکی
ریا بابیله زینتلمش سین * پردهٔ هفت رنك در مکذار * تو که در خانه بوریاداری * پردهٔ هفت
رنك بیانیه یدی رنکلی (پرده دره اضافتی لامیه در (مکذار فعل مضارع نهی مفرد مخاطب
قومه دیمکدر (یعنی صارقتمه (بوریا بانك ضمی وراناك کسریله بردر لوحصیردر که قرغو
قامشندن اولور (دیار عربده وشرق مملکتنده چوق اولور اوجوز اولد یغیچون فقرا استعمال

ایدر (اول برحصیرلر کبی دیوشرلمز (یعنی رومك ومصرك حصیرلری کبی (بلکه
شمان تخته کبی دوشنور (محصول بیت) قپونك یدی رنکلی پرده سنی یعنی قپو که یدی رنکلی
پرده آصمه سن که او کده بوریا طورتسین یعنی سنك خانك که اثواب واثقـال وفراشدن خالی
اولوب فقر کدن بوریادوشمکه محتاج سین قپو که یدی رنکلی چوقه دن ویقشدن دیکلمش
پرده صار قیدوب آصمه باطنی تقوا دن خالی اولوب ظاهری ریا ثوابیله مزین اولان کیسه
ایچریسی اثوابدن وفراشـدن خالی اولوب قپوسنـه یدی رنکلی پرده اصلمش خانه یه تشبیه
ایلمش بو بیتنده در لفظی زائد طوتن زائد سویلمش * حکایت منظومه * دیدم کل تازه چند — رد سروری
دستـه * بر کنبدی از کیاه بستـه * کل تازه بیا نیه (کنبد کاف عجمك ضمی ونونك
سکونیله وبانك فتحیله قبه معناسنه در عرب تعریب ایدوب (جنبذه دیرلر جیمك وبانك ضمه لریله
(ویاحرف وحدت (از کیاه بسته یه متعلقدر (ازبونده باء معناسنه در (محصول بیت) برقبه نك
اوزرنده تازه اوتله بغلی برنیچه دسته تازه کل کوردم زیرا عادتدر کلستانده ایلك بولنمسه
برنوع اوزون او تلق اولور که کللری انکله بند ایدرلر پس از کیاه عبارتنی کنبده قید
ایدوب معناسنی برقاج دسته تازه کل کوردم او تدن بربغی اوزره بغلنمش یعنی برمقدار کلی
برمقدار کیاه اوزره بغلنمش کوردوم دیین معتوه بغلنملی سوز سویلمش * کفتم چه بود کیاه ناچیز
تا در صف کل نشیند اونیز * چه بود عبارتنده استفهام تحقیری وار (یعنی نه شیدر کیاه — ردشمعی
ناچیز (تاحرف تعلیل (صف کل لامیه (نیز دخی دیمکدر ادات عطفدر (محصول بیت)
حضرت شیخ بیورر کلی اوتله بغلی کورنجه دیدم (بونك کبی قضیه لر وقوعی اولماز بلکه
فرض وتخمین طریقیله در (یعنی دیدم کیاه ناچیز (یعنی لاشی کیاه نه نسنه درناکه اوده کل
صفنده اوطوره (یعنی کل ایله همنشین ومصاحب اوله (حاصلی یابان اوتی کله مقارن اولمق
مناسب دکلدر مجموع بیتك معناسنده نه فائده یه یارار نه اعتباری واردر که لاشی وحقیراوت که
اول کیاه دخی کل صفنده اوتوره دیین عجب استقامت طبعه مالك ایمش که بویله خوب
معنا تصور ایلمکه قادر در * بکریست کیاه و کفت خاموش * صحبت نکند کرم فراموش * — ردشمعی
باحرف تأکید (کریست فعل ماضی مفرد غائب (کیاه فاعلی کفت کریسته معطوفدر
خاموش (کفت وفعـل امر مفرد مخاطبدر ابسم اول دیمکدر (صحبت مبتدا نکندك کرم
مفعول اولی (وفراموش مفعول ثانیسی (محصول بیت) حضرت شیخ بیورر که کیاه بندن
مذکور کلماتی ایشیدنجه اغلدی وزبان حال ایله دیدی اپسم اول مصاحبت کرم واحسانی
فراموش ایلمز (یعنی مصاحبت ومقارنت کرم واطفی اونتماز (حاصلی کرم واحسان اقتضا ایدر
ایمدی بنده کل ایله برباغده اولدیغمزدندر که بوقدر کرم واحسانه مظهر دوشمشم ایمدی — ردابن سید علی وسروری
صحبتی نکندك مقدم مفعولی وکرمی فاعلی اعتبار ایدنلر معنای مقصوده واصل اولما مثلر — ردشمعی
مصراع ثانینك اهـل کرم سابقده اولان مصاحبتی ودوستلغی فراموش ایلمز دیین تصویر
معناده عجب متصرفدر * نیست جمال ورنك وبویم * آخرنه کیاه باغ اویم * اخرفارسیدر
تقریر وتأکید مقامنده استعمال ایدرلر (مصراع ثانی استفهام تقریریدر افاده ایدر (کیاه باغ
اضافتلری لامیه لردر (محصول بیت) کیاه دیرکه اگر بنم کل کبی جمال ورنك وبویم یوغیسه
کلك باغینك کیاهی دکلیم مقرر واویله یم ایمدی صحبت کرمی فراموش ایلمز پس کلك میانه
صارلسم غریب دکلدر * من بندهٔ حضرت کریمم * پروردهٔ نعمت قدیمم * بندهٔ حضرت
لامیه در (وکریمه اضافت بیانیـه در (پروردهٔ نعمت قدیم لامیـه لردر (محصول بیت)
حضرت شیخك کل وکیاه ذکرندن مقصودی تمثیلدر یعنی کندی کیاه وحضرت کریمی

کل مقامنه تنزیلدر دیرکه بن کریمك بنده سیم نعمت قدیمك پرورده سی یم یعنی خدانك قولی ونعمتنك پرورده سیم * کر بی هنرم وکر هنرمند * لطفست امیدم ازخداوند (محصول بیت) اکر کیاه کبی بی هنرایسم واکر کبی صاحب هنرایسم خداونددن امیدم لطف واحساندر یعنی هرحالده مأیوس دکلم * باآنکه بضاعتی ندارم * سرمایهٔ طاعتی ندارم بضاعت سرمایه (ویاحرف وحدت (ویاحرف تنکیر (سرمایهٔ طاعت بیانیه (ویامذکور کبی (محصول بیت) آنکبرله که بضاعتم یوقدر یعنی باخصوص که بضاعته مالك دکلم سرمایهٔ طاعته قادر دکلم که انکله برثواب اشترا ایدم مصراع ثانی مصراع اولی بیان ایدر * اوچارهٔ کاربنده داند * چون هیچ وسیلتش نماند * او مبتدا (وداند خبری (چارهٔ کاربنده لامیه درلر (وداندك مقدم مفعولی (محصول بیت) اول خدا وند بنده سنك ایشنك چاره سنی بلور یعنی ایشنه درمان نه اولدیغنی اول خداوندبلور چونکه بنده نك هیچ روجهله وسیله سی قالمیه یعنی هیچ شفیعی اولمدیغی تقدیرجه درمانی انك النده در * رسمست که مالکان تحریر * آزاد کنند بندهٔ پیر * رسم عادت دیمکدر (که حرف بیان (مالکان تحریر اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (تحریر بونده ازاد ایلمك معناسنه مصدر درتفعیل بابندن حرایلمك معناسنه (بندهٔ پیر بیانیه (وکنندك مفعول اولی (وازاد مفعول ثانیسی (محصول بیت) عادتدر که قول ازاد ایلمکه مالك اولانلر قوجه قولی ازاد ایدرلر * ای بارخدای کیتی آرای * بر بندهٔ پیرخود ببخشای * ای حرف ندا بارخدا افندی دیمکدر نتکه انوری بیورر (بیت) عالم مجدکه بربارخدایان ملکست (مجددین آن بسزا برملکان) بارخدای افندی دیمکدر بوده انورینکدر (بیت) خواجهٔ کل جهان آنکه خدابش کردست) جاودان برهمه احرار جهان بارخدای) پس اصلنده باری ایدی یاایله ویاسی ضرورت وزن ایچون حذف اولندی دیین ظاهردرکه بونی لفظ عربی ظن ایلمش خالق معناسنه لیکن ظن فاسد ایلمش که بولفظ عجمدر (کیتی آرایه اضافتی بیانیه در (کیتی آرای وصف ترکیبیدر آرایندن جهان بزیجی دیمکدر (بر حرف استعلا (بندهٔ پیرخود بیانیه ولامیه در (ببخشای فعل امر مفرد مخاطب بخشایندن اسرکه یعنی ترحم ایله دیمکدر (محصول بیت) ای کیتی بزیجی افندی یعنی ای عالمی مخلوقات ومصنوعاتله مزین ایدیجی افندی کندی پیرقولکه ترحم ایله حاصلی پیرقوللری ازاد ایلمك عادتدر بنده سنك پیرقولکم بنی جهنم عذابندن ازادایله * سعدی ره کعبهٔ رضا کیر * ای مرد خداره خدا کیر * سعدی منادی حرف نداسی محذوف (ره کعبهٔ رضا لامیه وبیانیه در (کیر فعل امر مفرد مخاطب طوت دیمکدر (مرد خدا لامیه (ره خداده بویله در ایکی مصراعده بیله ره لفظی کیر فعلنك مفعوللریدر (محصول بیت) ای سعدی رضا کعبه سنك یولین طوت یعنی طریق رضایه سالك اول حاصلی رضا اوزره اول ای مرد خدا خدا یولین طوت یعنی خدایه لایق یوله کیت که طریق انبیا واولیادر * بدبخت کسی که سربتابد * زین درکه دردکرنیابد * بدبخت وصف ترکیبیدر (کسی یاحرف وحدت (سربتابدك مقدم مفعولیدر (زین در بتابده متعلقدر (که حرف تعلیل (دردکر بیانیه ولامیه ایکی اعتبار ایله ونیابدك مقدم مفعولی (محصول بیت) بدبخت برکیمسه درکه باشنی بوقپودن چویره یعنی باب خدادن اعراض ایلیه زیرا غیرقپویی ویاغیرینك قپوسنی بولمز حاصلی باب خدادن اعراض ایلیه بدبخت اراوب بربابه دخی مالك اولمز تابد تابیدندن مشتقدر یابد یابیدندن اولدیغی کبی تافتن یافتندن مشتقدر دیدیلر خطا ایلمشلر * حکایت * حکیمی راپرسیدند که ازشجاعت وسخاوت کدام بهترست کفت آنرا که سخاوت هست شجاعت حاجت نیست * محصول ترکیب) برحکیمه

رد ابن سید علی

رد ابن سید علی وسروری

صوردیلر که شجاعت وسخاوتدن قنغیسی یکرکدر یعنی قنغیسی افضلدر جواب ویردیکه
اول کیمسه نك که سخاوتی وار شجاعته حاجتی یوقدر * بیت * نوشتست بر کور بهرام کور *
که دست کرم به زبازوی زور * نوشتست اصلنده نوشته است در ضرورت وزن ایچون
حذف وایصال اولدی پس هاء رسمیله همزه کتابت ایدوب صحتنه حکم ایدنلر سهو ایلمشلر ردابن عبد علی وزیده مروی
(کور کاف عجمك ضمیله قبر دیمکدر (بهرام کور سابقا مفصل بیان اولندی (که حرف
بیان (دست کرم بیانیه (بازوی زور لامیه در (محصول بیت) بهرام کورك قبرنده یازلمشدر که
کرم الی بازوی زوردن یکدر یعنی کرم واحسان صادر اولان الزور صادر اولان بازودن
یکدر * قطعه * نماند حاتم طائی ولیك تاابد * بماند نام بلندش بنیکویی مشهور * نماند
قالمدی یعنی اولدی دیمکدر * حاتم حاء مهمله ایله اسم فاعل وزنی اوزره بر مشهور سخی عربك
اسمیدر لیکن عجم تانك فتحیله استعمال ایدر (طائی طی قبیله سنه منسوبدر خلاف قیاس اوزره
(ولیك ادات اضراب (تا حرف انتهی با حرف صله (تاابد غایت ونهایت معناسنه (نام بلند
بیانیه (شین ضمیر حاتمه راجعدر (با حرف مصاحبت (نیکو واو کتابت اولنور اما تلفظ اولنمز
ضرورت وزن ایچون یاء ثانیه حرف مصدر در (محصول بیت) حاتم طائی قالمدی اولدی اما
ابده دك یعنی انقراض عالمه دك نام بلندی ایلکله مشهور قالدی حاصلی آدی عالمده ایلك ایله داستان
قالدی * زکوة مال بدر کن که فضلهٔ رزرا * چو باغبان ببرد بیشتر دهد انکور * زکوة
معروف قرائتده الف واو شکلنده یازیلور اما سائر کتابلرده کندی شکلنده کتابت اولنمسی
جائزدر (ماله اضافت لامیه در (با حرف صله در (بونده طاشره معناسنه در مجازا (که حرف
تعلیل (فضله زیاده یه دیرلر (ورز رانك فتحی وزاء معجمه ایله باغ چبوغی (ورا ادات مفعول (چو
حرف تعلیل (باغبان باغ بکجیسی مراد باغه تیمار ایدن کیمسه در (ببرد کسه مراد بودامقدر
(انکور اوزم (محصول بیت) مالك زکاتنی طاشره ایله یعنی مالکدن اخراج ایله زیرا اصمه نك
فضله سنی چونکه باغبان کسه یعنی بودایه اوزومی زیاده رك ویرر کسلمدیکندن نتکه مجرب
قضیه در پس زکوة ظاهرا وصورتا نقصاندر اما حقیقتا زیاده در باغ چبوغی کبی
* باب سیوم درفضیلت قناعت * (قناعت مصدر در علم بابندن مالك اولدیغنه راضی اولمغه دیرلر
(اما فتح بابندن دیلنمکه دیرلر نتکه دیرلر (العبد حران قنع والحر عبد ان قنع * حکایت خواهندهٔ
مغربی در صف بزازان حلب می کفت ای خداوندان نعمت اکر شمارا انصاف بودی ومارا قناعت
رسم سؤال ازجهان برخاستی * خواهندهٔ مغربی بیانیه (ویا حرف نسبت (همزه یی وحدت ایچون
طوتوب معناسی بر مغرب دیلنجیسی دیین غریب مغربیلك ایلمش (صف فانك تشدیدیله صره ردشمعی
معناسنه در مراد دکان صره سیدر (بزازانه اضافت لامیه در (حلب دهبوله در (حلب حانك
ولامك فتحه لریله دیار عربده بر معمور ومشهور شهردر (بزازان مبالغه ایله اسم فاعلدر بزصاتیجیلر
دیمکدر (مراد بزاستاندر (والف ونون ادات جمعدر (خداوندان نعمت یعنی اغنیا اصحاب نعمت
دیمکدر اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (شمارا را ادات تخصیص (انصاف عدالت دیمکدر
افعال بابندن مصدردر (رسم سؤال لامیه در عادت سؤال دیمکدر (بودی وبرخاستی یالری
حرف حکایه در (محصول ترکیب) مغرب دیلنجیسی حلب بزجیلری بازارنده سویلردی ای نعمت
اصحابی اغنیا اکر سزك انصافلریکز اولیدی یعنی زکوة وصدقاتکزی بغیر سؤال ادا ایلسکز
وبزمده ویردیککزله قناعتمز اولیدی دیلنجیلك عادت وقانونی جهاندن قالقاردی یعنی مرفوع اولیدی
* قطعه * ای قناعت توانکرم کردان * که ورای تو هیچ نعمت نیست * توانکر کرادت فاعلدر
جی معناسنه توانکر غنی معناسنه در میم معنی جهتنده کردان فعلنه مقیددر تعبیر صوب متصر

معناسنه کردان کاف عجمك فتحیله فعل امر مفرد مخاطبدر بونده تصیر معناسنی افاده ایدر ضمیر مفعول اولی وتوانکر ثانیسی یعنی غنی ایله دیمکدر (که حرف تعلیل ورا اکاری دیمکدر نوبه اضافت لامیه در (محصول بیت) قناعته مجاز اخطاب ایدوب بیورر ای قناعت بنی غنی ایله زیراسندن اوته واکاری هیچ نعمت یوقدر یعنی جمع نعمتلرك منتهاسی سن سین * کنج صبراختیار لقمانست هر کرا صبر نیست حکمت نیست * کنج کاف عربك ضمیله بوجقدر که عرب زاویه درو کاف عجمك فتحیله خزینه معناسنه در بونده ایکیسنه ده مساغ وار صبره اضافت بیانیه درومبتدا (اختیار لقمان لامیه وخبر (محصول بیت) کنج صبر یعنی صبر بوجاغی ویا صبر خزینه سی لقمانك مختاریدر یعنی حکیم مشرب کرکدر کنج صبر اختیار ایلیه (زیرا هر کیمسه نك که صبری یوقدر حکمتی بو قدر (یعنی کنج صبر مختار لقماندر (پس هر کس که انك مختارینی اختیار ایلدی حکیم مشربدر

ملك برادر فقیه برادره اثر یوسف علیه السلام اقتفا ایتدم دیو جواب ویرمش اولسه ایدی رنکین دوشردی لکن جهتندن بناء اشبو پاسخ اضائف راسخی تدارك ایدمامسی بنده علمك شرفنی تنویر ایدر لکن علم ایله مال جمع اولمق زهی سعادتدر لطابع

* حکایت * دو امیر زاده در مصر بودند یکی علم آموخت ودیکری مال اندوخت آن علامهٔ عصر شد وان عزیز مصر کشت پس این توانکر بچشم حقارت در فقیه نظر کردی وکفتی من بسلطنت رسیدم وتو همچنان در مسکنت بماندی کفت ای برادر شکر نعمت باری تعالی بر منست که میراث پیغمبران یافتم یعنی علم وتو میراث فرعون وهامان یعنی ملك مصر * آموخت واندوخت بونلرك فعلی قیاس یاء حکایه ایله اولمق ایدی (بعض نسخه ده اندوختندن صکره عاقبة الامر واقعدر (آن اسم اشارتدر کاسب علم واین کاسب ماله (علامهٔ عصر لامیه در علامه مبالغه صیغه سیدر مذکر ومؤنثه صفت اولور عصر زمانه دیرلر (عزیز مصر لامیه در (با حرف مصاحبت (چشم حقارت بیانیه (در حرف صله (فقیه یعنی کاسب علم (فقیه یرینه فقیر یازان متن صحیحه مخالف یازمش (کردی وکفتی یاری حرف حکایه در (با حرف صله (سلطنت پادشاهلقدر (همچنان اولکی کبی دیمکدر یعنی کسب علمدن اول نیجه که مسکین ایدك ینه آنجلاین مسکین سین دیمکدر (مسکنت مصدر در (شکر نعمت مصدرك مفعولنه اضافتیدر وباری یه اضافت لامیه در (باری عربیده خالق معناسنه در (یعنی علم بوتفسیر مصنفکدر میراث فرعون لامیه (هامان وزیر فرعوندر دیرلر که فرعونك ربوبیتنه اول اقرار واعتراف ایلین ودعوای الوهیتنی تصدیق ایلین هاماندر (یعنی ملك مصر بوده شیخکدر (محصول ترکیب) مصرده ایکی بکزاده وار ایدی بریسی کسب علم ایدردی وبریسی کسب مال عاقبت اول علامهٔ عصر اولدی وبو عزیز مصر یعنی حاکم مصر پس بو غنی قرداش عالم قرداشنه حقارت کوزیله بقاردی ودیردی بن سلطنته ایرشدم وسن اولکی کبی مسکنتده قالدك عالم دیدی ای قرداش خدانك شکر نعمتی بنم اوزریمه در که انبیا میراثنی بولدم که (العلماء ورثة الانبیاء در) وسن میراث فرعون وهامانی که انلر بر زمان بو سلطنت سببیله دعوای

رد ابن سید علی

الوهیت ایدرلردی * مثنوی * من آن مورم که در پایم بمالند * نه زنبورم که از نیشم بنالند * (که حرف رابط صفت (در حرف ظرف (پایم میم معناده بمالند فعلنه مقید در ضمیر منصوب متصل معناسنه (بمالند فعل مضارع جمع غائب اوارلر دیمکدر یعنی چکنزلر (زنبوراری جنسنه دیرلر (که حرف رابط صفت (نیش اول اکنه رد که آری وغیریسی آنوکله صوقار نیش یرینه دستیازان اولی وانسبی یازمش با حرف تأکید (نالند فعل مضارع جمع غائب ابکارلر دیمکدر (محصول بیت) بن اول قرنجه یم که بنی ایاقده چکنزلر یعنی اول حقیرسکه حقارتمدن بنی پایمال

ردشمعی

ایدرلر اول آری دکلم که نیشمدن ابکارلر (یعنی اول موذی دکلم که مظلوملرمندن فریاد وفغان ایدرلر * کجا خود شکر این نعمت کزارم * که زور مردم آزاری ندارم * خود ادات تأکید (شکر این نعمت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (کزارم فعل مضارع متکلم وحده ادا ایدرم دیمکدر

ردسروری وشمعی

بو معنایه اولان کزارم زا ایله یازیلور بس ذال ایله یازانلر بوادابی بلمزلر ایمش که حرف بیان نعمتی

بيان ايدر (زورم مردم آزاره مصدرك مفعولنه اضافتيدر مردم آزار وصف تركيبيدر مردم انجيد يجي ديمكدر ويا حرف مصدر (ندارم طرنم م (يعني بنم زورم بوقدر (محصول بيت) بو نعمتك شكريني قنده ادا ايدهورم يعني ايده مزمكه مردم انجيد يجيلك زورم بوقدر يعني كيمسه يه جفا واذا ايلمكه قادر اولمديغم برعظيم نعمتدر پس بو نعمتك شكريني قنده ادا ايده بيلورم يعني ايده مزم * حكايت * درويشي راشنيدمكه در آتش فاقه ميسوخت وخرقه برخرقه مي دوخت وتسلي خاطر خود بدين بيت مي كرد * آتش فاقه بيانيه فقر آتشي ديمكدر (خرقه بونده پاره معناسنه دراولكي خرقه يرينه رقعه يازان يانلدن بازمش (ميسوخت وميدوخت وميكرد حكايت حال ماضيلردر (تسلي تفعل بابندن مصدردر (خاطره اضافتي مصدرك مفعولنه اضافتيدر (وخوده لاميه (محصول تركيب)
بر درويشي ايشتدمكه فقر آتشنده يانردي و پاره پاره اوزره ديكردي يعني يماردي و كندي خاطريني بو بيتله تسلي ايدردي * بيت * بنان خشك قناعت كنيم وجامه داق * كه بار محنت خود به كه بار منت خلق * نان خشك بيانيه جامه دلقده بويله (كه حرف تعليل (بار محنت خود بيانيه ولاميه در بار منت خلقده بويله در (محصول بيت) قوري اتكله قناعت ايدرز ويا ايده لوم فعل مضارع ويا فعل امر اوله دخي فقرا خرقه سيله يعني لباس فاخر استمزز زيرا كندي محنتمز يوكي يكدر خلقك
ردشمعی
منتي يوكندن يعني خلقك نفايس ولباسي ايچون منت داري اولمقدن محنت دار فقر وفنا اولمق يكدر * كسي گفتش چه نشينيكه فلان درين شهر طبع كريم داردو كرم عميم ميان بخدمت آزادكان بسته و بردرد لها نشسته اكر برصورت حال تو مطلع كردد پاس خاطر عزيزان منت دارد گفت خاموشكه درنيستي مردن به كه حاجت پيش كسي بردن كه گفته اند * كسي يا حرف وحدت (گفتش شين ضمير درويشه راجعدر (كه حرف تعليل (فلان بونده شخص ذوي العقولدن كنايه در (كرم عميم بيانيه در كرم عام معناسنه در (با حرف صله (خدمت آزادكان مصدرك مفعولنه اضافتيدر (در دلها لاميه در مجازا (صورت حال تو لاميه لردر (پاس با عجمله حفظ معناسنه در (وخاطره اضافتي مصدرك مفعولنه در (وعزيزانه لاميه (خاموش فعل امر مفرد مخاطب ايسم اول ديمكدر كه حرف تعليل (نيستي يا حرف مصدردر يوقلق ديمكدر (كه حرف تفضيلدر من معناسنه حاصلي من تفضيليه معناسنه در (حاجت بردنك مقدم مفعوليدر (و پيش ظرف مكاني وكسي يه اضافتي لاميه در (ويا حرف وحدت (محصول تركيب) بر كيمسه درويشه ديدي نه اوتورر سنكه فلان كيمسه بو شهرده طبع كريم وكرم عميم صاحبيدر آزادلر يعني ايولر خدمتنه بل بغلامش اكر سنك صورت حالكه مطلع اولورسه عزيزلر خاطريني رعايت ايدر يعني سزعزيزلك خاطريني رعايت ايلكي جانه منت بيلور درويش ديدي ايسم اول زيرا يوقلقده اولمك يكدر كيمسه اوكنه احتياج ايلدوب عرض ايلمكدن زيرا ديشلردر * قطعه * هم رقعه دوختن به والزام كنج صبر * كز بهر جامه رقعه برخواجكان نوشت * رقعه بونده يمه معناسنه در (دوختن مصدردر ديكمك معناسنه (رقعه مقدم مفعوليدر (الزام كنج صبر مصدرك مفعولنه و بيانيه اضافتلريدر (الزام مصدردر
رد سروری
افعال بابندن برنسنه يي برنسنه يه يابشدرمق بونده مراد كنج صبري نفسنه لازم ايلمكدرويا كنج صبره ملازم اولمقدر صبر كنج اضافتي استعاره طريقيله در زيرا صبرك بوجغي اولمازنهايتي اوتوروب صبر ايلديكي بوجغه مجازا كنج صبر دير لرساز لرينده بو كا قياس ايله (الزام بونده اعتناق معناسنه در دينن مقامه مناسب سويلامش زيرا اعتناق قوجمقدر كه عجم دراغوشله تعبير ايدر اول ايسه التزامك معناسيدر الزامك دكل (كز من تفضيليه معناسنه در بعض نسخه ده كز يرينه از واقعدر اصح بويله اولمقدر اكرچه كه اكثر نسخه ده كز واقعدر (بهر جامه لاميه (رقعه بونده كاغد پاره سيدر كه انده حسب حال و يا عرض حال يازوب اكابره صونرلر (برخواجكان

لامیه‌در اکا برقانته دیمکدر (نوشت بونده نوشتن معناسنه در (محصول بیت) بعه بعه اوزره دکك ونفسه صبر بوجقنی لازم ایلك یکدرجاده ایچون اکا برقاته رقعه‌وعرض حال یازمقدن یعنی یعلی لباس کیوب بر بوجقده صبر ایدوب اوتورمق خواجه لره ایاس ایچون عرضحال یازمقدن افضل واحرادر * حقا که باعقو بت دوزخ برابرست * رفتن بپای مردیٔ همسایه در بهشت * حقا بو لفظی عرب قسمده استعمال ایدر حرف نفی ایله مثلا حقا لا آتیك دیر لر اما عجم صدق مقامنده استعمال ایدر حقیقت حال وحقیقت امر دیجك یرده قسم معناسیده مراد اولسه محلی وار (که حرف بیان (باحرف مصاحبت (عقوبت شکنجه معناسنه در دوزخه اضافت لامیه (بلحرف مصاحبت (پای مرد اصطلاحلرنده شفیع ومعین معناسنه در نتکه بوستانده بیورمشدر (بیت) یکی کفنش ای مجلس آرای مرد) (که بوداندرین مجلست پای مرد) یاء مصدری لاحق اولمغله شفاعت معناسنی افاده ایدرنتکه لسانی دیوانده‌واقعدر (بیت) خود کرده ایم کارلسانی درست وراست) (ازغیر پای مردیٔ همت ندیده ایم) پس بونده پای مرد و پای مردم بازانلر مذکور اصطلاحه واصل اولما مشلر (همسایه به اضافت لامیه‌در (درحرف صله در یامعناسنه (محصول بیت) حقیقت حالکه جهنم عذابیله برابر درقومشی شفاعتیله ومعاونتیله جنته کتمك یعنی غیر یلرك عون وعنایتله حضوره‌وذوقه واصل اولمق جهنم عذابنه مقارن اولقدر * حکایت * یکی ازملوك عجم طبیبی حاذق بخدمت مصطفی علیه الصلوة والسلام فرستاد سالی چند در دیار عرب بود کسی تجربتی پیش اونیامد ومعالجتی زوی درنخواست روزی پیش سید الانبیاء علیه الصلوة والسلام آمد وگله کرد که مرا برای معالجت اصحاب فرستاده اند و درین مدت هیچکس بمن التفات نکرد تاخدمتی که برین بنده معینست بجای آرم رسول علیه الصلوة والسلام فرمود که این طائفه را طریقتیست که تا اشتها غالب نشود چیزی نخورند وهنوز که اشتها باقی باشد دست ازطعام بازدارند حکیم گفت اینست موجب تندرستی پس زمین خدمت ببوسید و برفت * حاذق ماهر دیمکدر (کسی یاحرف وحدت (باحرف مصاحبت (تجربتی یاحرف وحدت ویا تنکیر (معالجتی یا سیده بویله‌در (درنخواست درحرف تأکید (روزی یاحرف وحدت (گله کاف عجمك کسریله شکایت معناسنه‌در (مرا بنی دیمکدر (برآی معالجت اصحاب (برای یاء اصلیه ایله ادات تعلیل معالجه‌یه اضافتی لامیه‌در واصحابه مصدر رك مفعوله اضافتیدر (درین مدت یعنی بوقدر زمانده که بونده اوتوردم (هیچکس هیچ کیمسه دیمکدر (تاحرف تعلیل (خدمتی یاحرف وحدت بجای آرم برینه کتورم یعنی ادا ایدم دیمکدر (طریقتیست یعنی قاعده (یاحرف وحدت (که تاحرف توقیت مادام معناسنه (وهنوز که بوکه حرفی هنوز دن صکره یازمبوب باشدن صکره یازان محلنده یازمش (بازد ارندفنده کرو چکرلر دیمکدر اما مرادرك اکل ایدرلر دیمکدر متون قدیمده برآرند ده دوشمش بازدارند بدلی بس برآرند دینه اعتراض ایلین کندی معترض واقعدر زیرا ایکی ادادن مقصود بردر (موجب جیمك کسریله سبب دیمکدر (تندرستی یه اضافت لامیه‌در (ویا حرف مصدر (بازدارندك معناسنی کر طوتارلر دیین معنایی کرو طوتمش (محصول ترکیب) عجم پادشاهلرندن بریسی برحاذق طبیب حضرت پیغمبر علیه الصلوة والسلامك خدمتنه ارسال ایلدی برنیجه ییل دیارعربده اولادی کیمسه تجربه طریقیله اوکنه کلدی یعنی اصحابدن کیمسه بونی تجربه ایلدیکه بونك بوقنده برحذاقتی وارمیدر دیو وبوندن برمعالجه ده طلب ایلمدی برکون حضرت سرور کائنات علیه الصلوة والسلامك قاتنه کلدی وشکایت ایلدیکه بنی معالجهٔ اصحاب ایچون ارسال ایلدیلر بوقدر مدت که دیارعربده اولادم هیچ کیمسه بکا

ردابن سید علی وسروری

رد شمعی رد سروری

التفات ایلمدی تا رخدمت که بو بنده نك اوزرینه تعیین اولمشدر ادا ایلیم حضرت علیه الصلاة والسلام
بیوردیکه بو طائفهٔ اصحابك برقانونلری واردر مادامکه اشتهالری غالب اولیه برنسنه بیرلر
والآن اشتهالری باقی ایکن اللرین طعامدن چکرلر حکیم دیدی صحت وتندرستلکه سبب
بو معنادر اندن صکره زمین خدمتی اوپدی وکندی * مثنوی * سخن آنکه نشد حکیم آغاز *
یا سرانکشت سوی لقمه دراز * سخن کندی مفعول اولی (آغاز ابتدا دیمکدر ومفعول ثانیسیدر
یا حرف عطفدر او وام معناسنه (انکشت برمقدر امام ادال درمجاز مرسل طریقیله سرانکشت
برمق اوجی دیمکدر بونك کبیلر اضافتنه ده اوقونور وزن تحمل ایلمدیکی یرده سرانکشت کندك
مفعول اولی (وسوی لقمه لامیه ومفعول ثانیسیدر (ودراز ثالثی (درازدالك فتحی وکسریله
اوزون دیمکدر (محصول بیت) بوبیت لف ونشر طریقیله مابعدنه مرهوندر بیوررکه
حکیم سوزه اواوقت ابتدا ایدر یعنی سوز سویلمکه اواوقت باشلرو یالقمه جانبنه برمغین اواوقت
اوزدر یعنی طعام اکل ایلمکه اول حینده ابتدا ایدر * که زنا کفتنش خلل زاید * یازناخوردنش
بجان اید * که حرف بیان (نا کفتن سویلمامك (وشین ضمیر حکیمه راجعدر (خلل بونده ضرر
معناسنه در (زاید فعل مضارع مفرد غائب (بونده طوغه دیمکدر (زایدندن یعنی صادر اوله
(یا حرف عطف (ناخوردن یمامك (شین بنه حکیمه راجعدر (با حرف صله جانه کلمکدن مراد
مخمصه یه قریب اوله دیمکدر (محصول بیت) حکیم سوزه شول دمده ابتدا ایلرکه سویلمامکدن
ضرر مترتب اوله ویمکه الین اواوقت اوزادر که یمامکدن مضطرب اوله یعنی مخمصه یه
قریب اوله * لاجرم حکمتش بود کفتار * خوردنش تندرستی اردبار * لاجرم لاشك ولاشبهه
دیمکدر (حکمتش شین معناده (کفتاره مقیددر (کفتارش حکمت بود دیمك اولور مبتدا وخبر
طریقیله (خوردنش مبتدا (آرد فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده (خوردنه راجع
ضمیردر (وتندرستی مفعول اولی وبارثانیسی (وجملهٔ فعلیه خبرمبتدادر (بار حاصل ونتیجه
معناسنه در (محصول بیت) حکیم مذکور کبی ایدنجه شك یوق که کفتاری حکمت اولور
ویمه سی تندرستلکی حاصل ونتیجه کتورر یعنی کلامی محض حکمت وطعام اکل ایلمه سی
محض صحت اولور * حکایت * یکی توبه بسیار کردی وباز بشکستی تایکی ازمشایخ بدو کفت
چنین می دارم که بسیار خوردن عادت داری وقید نفس را ازموی باریکترست یعنی توبه ونفس
راچنین که تومی پروری زنجیر بکسلاند واید روزی که ترا بدرد * یکی مبتدا (توبه کر دینك
مفعول اولی (وبسیار ثانیسی (وجملهٔ فعلیه خبر مبتدا در (وجملهٔ اسمیه مستأنفه در (توبهٔ
بسیاره اضافت ایدنلر بی وجه ایلمشلر (وبازشکستی تقدیری (توبه را بازشکستیدر (یالر حرف
حکایه در (ناجائزدرکه حرف انتها اوله (الی معناسنه (وجائزدرکه حرف تعلیل اوله
(قید نفس لامیه درنفسك باغی دیمکدر (باریك (بای عربی ورانك کسریله اینجه دیمکدر
(وترادآت تفضیل انجرك دیمکدر یعنی توبه حضرت شیخك مذکور شیخك قید نفس قولنی
تفسیریدر (ونفس راچنین که تومی پروری واو حرف حال (نفس می پرورینك مقدم مفعولیدر
ورا ادات مفعول (پروری فعل مضارع مفرد مخاطب (پروریدندن (زنجیر موی مناسبتیله
مذکوردر (بکسلاند باحرف تأکید (کسلاند کاف عجمك ضمی وسینك فتحیله فعل مضارع
مفرد غائبدر (کسلیدندن قرار دیمکدر (وآید فعل مضارع مفرد غائبدر آییدندن وفاعلی
(روزدر باکون کلور (یعنی برکون اولور (که حرف بیان (ویا حرف صفت تراسنی دیمکدر
(باحرف تأکید (دردد الك فتحی وکسریله ورانك فتحیله فعل مضارع مفرد غائبدر یدندن
(محصول ترکیب) برکیمسه چوق توبه ایدردی وینه صیردی حتی مشایخك بری اکا دیدی شویله

ردسروری وشمی

اكارم كه چوق يمك عادتكدر حال بوكه نفس قيدكه توبه درقيدلدن انجركدر ونفسى
شو نجلبن كه سن بسلرسين زنجير قرار و ركون واقع اولور كه سنى يرتار * بيت * بكى بچۂ كرك
مى پرورید * چو پرورده شد خواجه رابردريد * بچه‌باى عربى وجيم عجميله ابكه ديرلر
يورى يه ده تشديد ضرورت وزن ايچون كلمشدر (كركه اضافتى لاميه در (مى‌پروريد حكايت
حال ماضيدر بسلردى ديمكدر (چوحرف تعليل (پرورده شد بسلندى ديمكدر زيرا اسم مفعول
انلرده افعال عامه‌نك بريله مقيد اولغندركاه اولور كه قيد حذف اولنور قرينه قائم اولديغى يرده
(پس بسلنمش اولدى ديرلر بو تحقيقدن اكاه‌دكل ايمش (خواجه‌دن مراد صاحبيدر (ورا
ادآت مفعول (بر حرف تأكيد (دريد فعل ماضى مفرد غائب يرتدى ديمكدر (محصول بيت)
بركيمسه قورد انيكنى بسلردى يعنى تربيه ايدردى چونكه تمام بسلندى يعنى بو يودى صاحبنى ردسروری وشمعی
يرتدى يعنى هلاك ايلدى * حكايت * درسيرت اردشير بابكان امده است * معلوم اوله كه
شاهنامه‌ده مسطور اولان اردشير ايكيدر (بريسى اردشير بن اسفنديار بن كستاب شاه كه
اسفنديار رويين‌تن ديمكله مشهوردر (بريسده اردشير بن ساسا ندركه بابكانك قزى اوغليدر
(زيرا بابكان قزينى ساسانه ويردى (واردشيراندن متولد اولدى (امدى بابكان قيد احترازيدر
اردشير بن اسفنديار دن كه اردشير بن بابكانك يدنجى جد اعلا سيدر (بوده معلوم
اوله كه حضرت سيد الانبيا اول برپادشاهك فوتندن صكره وارث سلطنتى قالمدى
سا سانيلردن بريسنى الوب پادشاه ايدرلردى امام عمر رضى الله عنه خلافتنده‌دك حال بويله ايدى
اندن صكره بوقانون مرفوع اولدى فافهم * كه حكيم عرب رابرسيد كه روزى چه مايه طعام
بايد خورد كفت صد درم سنك كفايت مى كند كفت اين قدر چه قوت دهد كفت هذا
المقدار يحملك ومازاد على ذلك فانت حامله يعنى اين قدر ترا برپاى همى دارد وهرچه
برين زيادت كنى توحمال آنى * بابكانده بابك‌ده اردوان نام پادشاهك بكلرندن ردشمعی
برينك اسميدر (پس بابكانى جمع ظن ايدن اصل قصدى بلمز ايمش (حكيم افظنى ياء وحدتله ردشمعی
ايراد ايلين جميع نسخه لره مخالف يازديغندن غيرى معناسى يوقدر (روزى يعنى هرروز (مايه بونده
مقدار معناسنه‌در (درم درهم معناسنه‌در (صددرم سنك يوزدرهم طاش وزنى ديمكدر
(قدر قافك ودالك فتحه‌لريله وسكون دالله برمعنايه‌در (يعنى مقدار معناسنه‌در (هذا اسم اشارت
محلا مرفوع مبتدا (المقدار لفظا مرفوع نعتى وياعطف بيانى (يحملك فعل مضارع مفرد
مذكر غائب فاعلى هذايه راجع تحتنده ضمير (وكاف ضمير منصوب متصل مفعولى (وجملۂ فعليه محلا
مرفوع خبر مبتدادر (وجملۂ اسميه‌نك اعرابدن محلى يوق جملۂ مستأنفه (واو حرف عطف
ما الذى معناسنه اسم موصول محلا مرفوع مبتدا (زاد فعل ماضى مفرد مذكر غائب فاعلى تحتنده
مايه راجع ضمير (على ذلك جار مع المجرور زاديه متعلقدر جملۂ فعليه اعرابدن محلى يوق صله سيدر
مانك (فانت فا مبتدا اسم موصول اولديغيچون خبره داخل اولمشدر (انت ضمير مرفوع منفصل
محلا مرفوع مبتدا (حامل لفظا مرفوع خبر ضمير محلا مجرور مضاف اليه جملۂ اسميه محلا مرفوع
خبر مبتدا اولدر كه اسم موصولدر (وبو جمله‌نك اعرابدن محلى يوق معطوفدر جملۂ اولى يه
حضرت شيخ بوعربى تركيبى شرح ايدوب بيورر (يعنى اين قدر بومقدار ديمكدر (همى
ها حرف تأكيد (زيادت معلوم اوله كه مصادر اواخرنده واقع اولان تالرى عرب كرد يازار
واكا تاء مربوطه ديرلر (اما عجم كاه‌هاء رسمى شكلنده يازار واوقور (وكاه اوزون يازوب تا اوقور مطلب
دولت وسعادت تالرى كبى وبوتايه تاء مطوله ديرلر فاحفظ (حمال آن اسم فاعلك مفعولنه اضافتيدر
وياضمير خطاب (محصول تركيب) اردشير بن بابكانك اخلاق واطوارنده وارد اولمشدر

يعنى انك طريقنده مذكوردر كه عرب حكيمنه صورديكه كونده نه مقدار طعام يمك كرك حكيم ديدى
يوزدرهم طاش آغرى كفايت ايدر اردشير ديدى بوقدرنه قوت ويرر يعنى بدنه بومقدار يترمى
حكيم ديدى بومقدارسنى كوترر و بومقداردن زياده يى سن كتوررسين يعنى بومقدار طعام سنى
اياق اوزره طوتار حاصلى قيام بدنه كافيدر وهرنه كه بومقدار اوزره زياده ايدرسڭ سن انك
حاملى سين ديمكدر * بيت * خوردن براى زيستن وذكر كردنست * تومعتقد كه زيستن از بهر
خوردنست * خوردن مبتدأ مابعدى خبرى (براى ادات تعليل (زيستنه اضافتى لاميه در (وذكر
كردنك) مقدم مفعوليدر (تومبتدأ (معتقد خبرى افتعال بابندن اسم فاعلدر (كه حرف بيان
(زيستن مصدردر ديرلمك معناسنه (بهر ادات تعليل (خوردنه اضافتى لاميه در (محصول بيت)
(يمك يمك حياتده اولوب ذكرحقه مشغول اولمق ايچوندرسن ايسه معتقدسين كه حياتده اولمق
يمك يمك ايچوندر (يعنى صاغ اولمق طعام اكل ايلمك ايچون اوله *حكايت * دودرويش خراسانى
ملازم صحبت يكديكر سياحت كردندى يكى ضعيف بود كه بهر دوشب افطار كردى وآن ديكر
قوى كه روزى سه بار خوردى قضارا بردر شهرى بتهمت جاسوسى كرفتار آمدند بهردورا
بخانهٔ كردند ودرش بكل برآوردند بعد ازدوهفته معلوم شد كه بى كناهند در بكشادند قوى را
ديدند مرده وضعيف جان سلامت برده در ين عجب بماندند حكيمى كفت خلاف اين عجب بودى كه
ان يكى بسيارخواربود طاقت بى نوايى نداشت هلاك شد وان ديكر خويشتن داربود بعادت خود
صبر كرد وبسلامت بماند * خراسانى يا حرف نسبت (ملازم صحبت اسم فاعلك مصدره اضافتيدر
(ملازم اوانده كه حرفنى زياده ايلين زائد ايلمش (ويكديكره مصدرك مفعولنه در (سياحت ردشمعی
سينك كسريله مصدر درساح يسيح دن (يعنى ضرب بابنك اجوف يائيسندن كتمك ديمكدر
ذهاب معناسنه (كردندى يا حرف حكايه (بهر باحرف ظرف (وهرادات تحسين (افطار
لغتده صومى اچمقدر (اما بونده مطلق اكل مراددر (افطارى ياءوحدتله ايراد ايلين زائد ايلمش ردشمعی
كردى (ياحرف حكايه در (قوى دن صكره بر بودمقدردر كه حرف تعليل (روز بونده خوردنك
ظرفيدر و ياحرف وحدت سه بار اوچ كره ديمكدر خوردى ياحرف حكايه (قضا را ناكهانى
ديمكدر بعض نسخه ده اتفاقا دوشمشدر (درشهرى لاميه (وياحرف وحدت (باحرف مصاحبت
سببيتى متضمن (تهمت جاسوسى لاميه (وياحرف مصدر (بخانه بعض نسخه ده درخانه دوشمش
(درحرف صله در بامعناسنه (و ياحرف وحدت (وهمزه حرف توسل برخانه يه ايلتديلر (يعنى
حبس ايلديلر (درش ضمير خانه يه راجعدر (باحرف مصاحبت (بكل برآوردند باچغيله ياپديلر
يعنى ديوارا اورديلر بومعنا برحرفيله مستعملدر (بس درحرفيله يازانلربو استعمالدن آكاه دكل ايمشلر رد ابن سيدعلى وسرورى
(عجب بودى (كه حرف تعليل (بسيارخوار وصف تركيبى درچوق ييجى معناسنه (طاقت بى نوايى
مصدرك مفعولنه اضافتيدر (نوابونده التزاما آزق معناسنه در نوانك لغتلرده مذكور اولان
معنالرينى بونده جمع ايدوب محله مناسب وملايمنى تعيين ايليوب نوايى زاد ايله تفسير ايدنه
اعتراض ايدن كندى معترض اولمشدر ياسى حرف مصدردر (خويشتن داروصف تركيبى در ردسرورى
كندينى حفظ ايديجى يعنى پرهيزكاركه طعام اكل ايلمكه زياده تقيد ايلمزدى بلكه احتما اوزره
اولوردى (بسلامت باحرف ظرف وياحرف مصاحبت (محصول تركيب) ايكى خراسان درويشى برى
برينك صحبتنه ملازم اولوب سياحت ايدرلردى يعنى متحد اولوب عالم سير ين ايدرلردى بريسى
ضعيف ايديكه ايكى كيجه ده برافطار ايدردى واول بريسى قوى ايديكه كونده اوچ كره يمك
يردى ناكهانى برشهرك قپوسنده جاسوسلق تهمتيله كرفتار اولديلر ايكيسين بله برخانه يه حبس
ايدوب قپوسنى ديوار ايلديلر يعنى طاشله و ياكربيج ايله اورديلر ايكى هفته دن صكره معلوم

اولادیکه بی کناهلر درقپو بی اچدیلرقوی بی کوردیلرکه اولمش وضعیف جانی سلامته
ایلتمش یعنی اولمکدن خلاص بولمش خلق بوخصوصده عجبده قالدیلر یعنی تعجب ایلدیلر
برحکیم انده حاضر بولنوب دیدی بونك خلافی عجب ایدی یعنی ضعیف اولوب قوی سالم
قالسه زیرا اول بریسی اکول ایدی که کونده اوچ کره یردی پس اچلغه طاقت کتوره مدی
هلاك اولدی واول بریسی کندینی اکل وشربدن حفظ ایدوب پرهیز ایدردی پس عادتی
اوزره آچلغه صبرایلدی وسلامتله قالدی * قطعه * چوکم خوردن طبیعت شد کسی را *
چوسختی پیشش اید سهل کیرد * طبیعت بونده عادت وخوی معناسنه در (سختی یاء
مصدریه ایله شدت معناسنه در (سهل اسان معناسنه در (محصول بیت) چونکه برکیمسه یه
ازمك عادت وخوی اولدی یعنی چوق یمك یمامکه معتاد اولدی اوکسنه شدت کلنجه
آسان طوتار یعنی برنیجه کون طعام بولمسه ویامدت مدیده حبس اولسه مذکورلرکبی چوق
زحمت چکمز * وکرتن پرورست اندرفراخی * چوتنکی بیند ازسختی بمیرد * تن پرور وصف ترکیبیدر
تن بسلیجی (یعنی چوق ییجی (فراخ کیك معناسنه دریعنی واسع (ویاحرف مصدر وسعت
دیمکدر (تنکی نقیض فراخیدر (محصول بیت) واکربرکیمسه وسعت وبوللقده تن پرور اولوب
اکول ویمکه بی صبر وبی احتمال اولورسه چونکه طارلق ومضایقه کوره آچلق شدتندن یعنی
مخمصه دن اولور * حکایت * یکی از حکما پسرش رانهی کرد از بسیار خوردن که سیری
مردرا رنجور دارد کفت ای پدر کرسنکی بکشد نشنیده که ظریفان کفته اند بسیری مردن
به که کرسنکی بردن کفت اندازه نکه دار که قال الله تعالی کلوا واشربوا ولاتسرفوا * سیری
(یاحرف مصدر (رنجور مریض دیمکدر (کرسنه کاف عجمك ضمی وراءنك کسری وسینك
سکونیله اج دیمکدر که عربیده جوعان دیرلر (وکاف هاء رسمیدن بدلدر (ویاحرف
مصدر (باحرف مصاحبت (سیرسینك کسری ویاء مجهول ایله طوق دیمکدر که عرب
شبعان دیر (ویاحرف مصدر (به یك که حرف تفضیل (اندازه مقدار (نکه دار حفظ ایله (کلوا کافك
ولامك ضمه لریله فعل امر جمع مذکر مخاطب نصر بابنك مهموز الفاسندن اکل ایلك یعنی
یمك (واشربوا واو حرف عطف (اشربوا فعل امر جمع مذکر مخاطب علم بابندن ایچکز دیمکدر
(ولاتسرفوا فعل نهی جمع مذکر مخاطبدر افعال بابندن اسراف ایلمك (یعنی ییمه ده وایچمه ده
حددن تجاوز ایلمك دیمکدر (محصول ترکیب) حکمادن بریسی اوغلنی چوق ییمکدن نهی
ایلدی که طوقلق شخصی مریض طوتر یعنی مریض ایدر اوغل دیدی ای بابا آچلق اولدرر
حاصلی طوقلقدن آدم مریض اولور اما اچلقدن اولور ایشتمامشمیسین که ظریفلر دیمشلر
طوقلقله اولمك یکدر آچلق چکمکدن بابای دیدی ای اوغل اندازه کی رعایت ایله یعنی نه قدر
طوق اول که امتلا اولوب مریض اوله سین نه قدر اچ که مخمصه یه واروب هلاك اوله سین زیرا
خدا قوللرینه بیورمشدر ییك وایچك اما اسراف ایلمك یعنی حد اعتدالی رعایت ایدوب حددن
تجاوز ایلمك دیمکدر * بیت * نه چندان بخور کزدهانت برآید * نه چندان که ازضعف جانت
برآید * نه حرف نفی (معناده بخور امرینه مقیددر نهی معناسنه چندان مخور تقدیرنده در (کز
که حرف بیان (ویاحرف تعلیل (مصراع ثانیده نه چنداندن صکره برفعل تقدیر اولنور
(تقدیری چندان کرسنه مباش دیمکدر (که حرف تعلیل (محصول بیت) اولقدر چوق ییه
که اغزکدن چیقه یعنی استفراغه محتاج اوله سین اولقدر دخی اچلق چکمه که ضعفدن جانك
چیقه یعنی حالت مخمصه یه وارمق مقداری اچ اولمه حاصلی آیت کریمه ایله عامل اولنکه شاعردر
(بیت) هرچه خدا کفت کلوا واشربوا) (درعقبش کفت ولاتسرفوا) رابدك معناسنی بوقاری

کلد دیمکله تعبیر ایلین استعمالدن خبردار دکل ایمش * قطعه * نان که در وجود خفه مست
حظ نفس * رنج آورد طعام که بیش از قدر بود * طعام مبتدا (وبیت ثانیده غند قید در
(وحظ نفس لامیه وخبر مبتدا (رنج آوردك مقدم مفعولیدر (وطعام فاعلی (که حرف رابطه رد شمعی
صفت (بیش باء عربینك کسریله زیاده معناسنه در (قدر قافك ودالك فتحه لریله مقدار
معناسنه در (محصول بیت) آلت بریله که یعنی بویله ایکن حاصلی وجود حیوانده طعام
اکرچه که حظ نفسدر یعنی حظ نفس ایکن طعام مرض ایراث ایدر چونکه مقداردن
زیاده اوله حاصلی طعام بدنه نافع ایکن حد اعتدالدن زیاده اولنجه مرض کتورر * کر کلشکر
خوری بتکلف زیان کند * ورنان خشك دیر خوری کلشکر بود * کلشکر (وکل باشکر
(وکلشکر شکرله کل مربا سنه درلر امتلایه نافعدر (زیرا مسهلدر (تکلفدن مراد طرقلقدر
(نان خشك بیانیه در قوری اتمك دیمکدر یعنی قتقسز (دیرکج دیمکدر بونده آجلقدن کنایتدر
(محصول بیت) اکر طوقله کلشکر ییرسك نافع محض ایکن زیان ایدر زیرا امتلا ایدر اکرچه
برمقدار شکمده مکثله اسهال ایدر اما قتقسز قوری اتمکی اجنه ییسك فائده ده کلشکر حکمن
ور رحاصلی طوقله یمك ییمك ضرر محضدر اما اجله اعتدالله یمك نفع محضدر * حکایت *
رنجوری را کفتند دلت چه میخواهد کفت آنچه دلم هیچ نخواهد * بعض نسخه ده (آن که
دلم چیزی نه خواهد مآل بردر (محصول ترکیب) برمریضه دیدیلر کوکلك نه استر دیدی
کوکلم هیچ نسنه استمدوکن استر یعنی کوکلم هیچ برنسنه یه طالب وراغب اولمدیغن استر
حاصلی کوکلم نسنه استمیه جکن استر * بیت * معده چو پر کشت شکم در دخواست
* سود ندارد همه اسباب راست * معده میمك کسری وعینك سکونیله (ومیمك فتحی
وعینك کسریله ایکیسیده برمعنایه لغتدر (عربده حیوان جنسنك شیردان مقامنده در
انسانده (شکم معطوفدر معده یه (واو عاطفه سزاولمسنی تجویز ایدوب معنیسنی چونکه شکم رد شمعی
طعامله طولدی معده یه درد قالقدی (یعنی مرض حاصل اولدی دیین تزییق معنی و رمدده
بی نظیردر (درد مبتدا (وخاست خبری درد قالقدی (یعنی ظاهر وهویدا اولدی (سود
مبتدا فائده دیمکدر (ندارد فعل نفی مستقبل طوتماز یعنی ایلمز دیمکدر خبر مبتدادر (همه
ادات تأکید جمیع کبی (اسباب راست بیانیه (اسباب نداردك فاعلیدر (راستدن مراد صحیحدر رد سروری
(یعنی صحیح اسباب (یعنی تجربهٔ صحیح ایله مجرب اسباب مراد اسباب معالجه در اسباب
معاش دیین بینك فحواسنه ذره جه واصل اولمامش (غرابت بونده در که تجربهٔ صحیحه ایله
مجرب اولان معالجه نفع ایلمز دیینك کلامنه اعتراض ایلمش که مقامه مناسب دکلدر بو
(اما کندی معترض اولدیغندن خبردار دکل عفی الله عنه (مصراع ثانی برمقدر کلام اقتضا
ایدر ویاپارس لفظی (محصول بیت) معده ایله شکم که ممتلی اولدی درد ورنج هویدا وظاهر
اولدی بویله اولنجه نفع ایلمز جمیع معالجات صحیحه وجائزدر که درد خاست جمله سنك اولنده
برحرف عطف تقدیر اولنه پس مصراع ثانی برمقدره محتاج اولماز وتقدیرجه معنی معده ایله
شکم که ممتلی اولدی ودرد ورنج حاصل اولدی جمیع معالجات صحیحه ایله صحت پذیر اولماز
حضرت شیخك بیور دیغی مبالغه طریقیله در والا علاج که صحیح اوله البته مرضی
دفع ایدر حاصلی نافع اولور * حکایت * قصابی را در شهر واسط برصوفیان درمی چند
کرد آمده بود هر روز مطالبت کردی وسخنهای باخشونت گفتی اصحاب از تعنت او خسته
خاطر بودند وجز تحمل چاره نبود صاحبدلی ازان میان کفت نفس را وعده دادن بطعام
آسانترست که قصاب را بدرم * بعض نسخه ده (قصاب یرینه بقال دوشمش (وشراح انی

اختیار ایلمشلر لیکن خطا ایلمشلر زیرا بوندن صکره مذکور قطعه نك قافیه سی فاسد اولور زیرا بواب ایله بقال قافیه اولماز حال بوکه قطعه ده مذکور اولان کوشت وقصابدر بقال دکل (شهر واسط بغداد ایله بصره بیننده برشهردرکه بغداد جانبندن کلن قلم اول دیارده حاصل اولور انکیچون قلم واسطی دیرلر (لیکن شراح شهر واسطی ذکر ایلمامشلر ظاهر بودرکه بو کتابی چوق کورممشلر (کردامده جمع اولمش دیمکدر (مطالبت نامی اسلوب عجم اوزره مطول کتابت اولنور (سخنهای باخشونت بیانیه در نامعقول کلمات دیمکدر (کردی وکفتی بازی حکایت ایچوندر (اصحاب یعنی صوفیلر (تعنت تفعل بابندن مصدردر ذات دیمکدر یعنی برکیمسه نك سورچوب یقلدوغن استمکدر (بونده مراد جفا وازادر (صاحب دلدن بونده مراد حضرت شیخ کندیدر وبو کتابده هر یرده که صاحب دل بیورر کندیلر مراددر دیمشلر والعلم عندالله (ازآن میان یعنی اصحاب ارالرندن (نفس راوعده (دادن بطعام نفسه طعام ایله وعده ویرمکك معناسی اولدرکه دیه سین ای نفس انشاءالله صدقات وزکوة کلدکده سکا اعلا نفایس یدیره یم دیو (محصول ترکیب) برقصابك شهر واسطده صوفیلر اوزره برنیچه اقچه سی دین طریقیله جمع اولمشیدی وهرکون اقچه سین مطالبت ایدردی وبونلره خشونتلی یعنی اریاری سوزلر سویلردی واصحاب انك تعنت وجفاسندن خسته خاطر اولورلردی لیکن تحملدن غیریسه چاره لری یوغیدی زیرا فقیرلرایدی واداسنه مالك دکللرایدی اول جهتدن هرنه بلا ایسه چکرلرایدی ارالرندن برصاحب دل دیدی نفسه طعام ایله وعده ویرمك آساندر قدر قصابه اقچه ایله وعد ویرمکدن تکه اداسنه مالك اولمیان مدیونلر وعده ویررلر (باخشونت برنسخه ناخوش بازانلر نسخه لره مخالف ناخوش یازمشلر * قطعه * ترك احسان خواجه اولیتر * کاحتمال جفای بوابان * ترك احسان مصدرك مفعولنه اضافتیدر (خواجه یه اضافت مصدرك فاعلنه در (ترك مبتدا (اولیتر خبری (که من تفضیلیه معناسنه در (احتمال جفای بوابان ایکی اضافت بله مصدرك فاعلنه اضافتیدر (بوابان بواب نصار وزنی اوزره قپوجی دیمکدر (والف ونون ادات جمعدر (محصول بیت) خواجه نك یعنی وزیرك وسائر اکابرك احسانی ترك ایلمك اولیدر قدر قپوجیلرك اذا وجفاسین چکمکدن * بتمنای کوشت مردن به * که تقاضای زشت قصابان *باحرف مصاحبت (تمنای کوشت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (تمنا تفعل بابندن مصدردر نونی مفتوح قاوب یای الفه قلب ایلك تصرفات عجمدندر (که حرف تفضیلی (تقاضا تفاعل بابندن مصدردر (وضادی مفتوح قلوب یای الفه قلب ایلك تمنا کبیدر (زشته اضافت بیانیه در (وقصابانه لامیه (قصاب مبالغه ایله اسم فاعلدرات پاره لیجی دیمکدر مصدری قصب کلور قافك فتحی وصادك سکونیله (محصول بیت) ات ارزو وسیله اولمك یکدر قصابلرك چرکین تقاضالرندن یعنی انلرك چرکین تقاضالرین چکمکدن اتسزلك چکمك یکدر * حکایت* جوانمردی را درجنك تاتار جراحتی هول رسید کسی کفتش فلان بازرکان نوش دارو دارد اکر بخواهی شاید که قدری بدهد وکویند آن بازرکان ببخل معروف بود * جوانمرد سخی معناسنده مستعمل لغتدر (پس جوانمرد هماجوان دیمکدر دیین نامردلك ایلمش (ویاحرف وحدت (را حرف صله در بامعناسنه (تاتاردن مراد هولاکو تاتاریدر که کافرلرایدی (جراحتی یاحرف وحدت (هول هانك فتحیله قورقنج که عرب مخوفدر جراحته صفتدر (نوش داره بونده فائده او معناسنه در یعنی ایو مرهم (قدری قافك ودالك فتحه لریله ویاء وحدتله برمقدار دیمکدر (وکویند واو حرف حال (محصول ترکیب) برسخی اره هولاکو تاتاری جنکنده برقورقنج یاره

درشراح جمیعا

یعنی چوق نسخه سنی کورمشلر منه

ردشراح جمیعا

ردابن سید علی وسروری

یعنی من تفضیلیه معناسنده در دیمکدر منه

ردشمعی

ارشدی یعنی جنکده پاره‌لندی بر کیسه اکا دیدی فلان بازرکانك نوش داروسی وار یعنی نافع
مرهمی وار اکر دیلرسك جائزدرکه بر مقدار ویره ودیرلر که اول بازرکان بخل ایله معروف ایدی

رد ابن سید علی و سروری

بیت کر بجای نانش اندر سفره بودی آفتاب * تاقیامت روز روشن کس ندیدی درجهان*
بعضیلر بیته مطلع اولمادیغیچون درجهان یرینه جز بخواب یازمشلر لیکن صحیح نسخه‌لره مخالف
یازمشلر (محصول بیت) اکر مذکور بازرکانك سفره سنده اتمك یرینه آفتاب اولیدی
قیامته دك کیمسه جهانده ایدینلی کون کورمزدی زیرا کیمسه یه سفره سین اچمزدی حاصلی
هیچ بر کیمسه اتمکینك یوزین کورمزدی *جوانمرد کفت اکر نوش دار وخواهم دهد یا ندهد
واکر دهد منفعت کند یا نکند بهرحال ازو چیزی خواستن زهر قاتلست* (محصول ترکیب)
جوانمرد دیدی اکر نوش دار واسنیم ویره ویاویرمیه واکر ویره فائده ویره ویا ویرمیه بهرحال
اندن بر نسنه استمك زهر قاتلدر *بیت* هرچه از دونان بمنت خواستی * درتن افزودی
ازجان کاستی * دونان دونك جمیدر الجاقلر دیمکدر (خواستی فعل ماضی مفرد مخاطب
دیلدك دیمکدر (افزودی لازمله متعدی بیننده مشترکدر بونده لازمدر آرتدك دیمکدر
(کاستی ده بویله در ایکن بونده لازمدر اکسدك دیمکدر نتکه عربیده نقص لازمله متعدی
بیننده مشترکدر (محصول بیت) هر نسنه که الجاقلردن منتله استدك اکرچه تنده ارتدك
اما جاندن اکسلدك یعنی نتکه اندن منفعت حاصل اولدی اما جانیکه نقصان محضدر
زیرا اول نسنه یی دیلمکله عرضکه کسر ویردك * وحکیمان کفته اند اکر آب حیات
فی المثل بآب روی فروشند دانا نخرد * فی المثل میمك وثانك فتحه‌لریله فرضیات وتقدیریاتده
مستعملدر فرضا دیمکدر (باحرف مقابله (آب روی یوزصویدر عرض معناسنه (فروشند
فعل مضارع جمع غائبدر صاتهلر ویا صاتسه (دانا عالم دیمکدر ایکن مراد عاقلدر التزاما

رد سروری

پس دانایی عاقل ایله تفسیر ایدنه دخل ایلین کندی مدخولدر (نخرد خانك فتحی وکسریله
فعل نفی مستقبل مفرد صاتون الماز دیمکدر (محصول ترکیب) وحکیملر دیمشلردر اکر آب حیاتی
مثلا یوزصوینه صاتارلرسه عاقل ودانا صاتون الماز * که مردن بعزت به از زندکانی بمذلت*
(که حرف تعلیل (بعزت مردنه متعلقدر (زندکانی کاف عجمله رسمیدن بدلدر (والف ونون
تحسین کلام ایچون کلمشدر (وباحرف مصدر (باحرف مصاحبت (مذلت مصدر میمیدر حقارت
معناسنه (محصول ترکیب) دانا آب حیاتی یوز صوینه الماز زیرا عزت ایله اولمك ذلت وحقارتله
زندکانیدن یکدر *بیت* اکر حنظل خوری ازدست خوشخوی * به از شیرینی ازدست ترش روی *
حنظل حای مهمله ایله وظای معجمه ایله ابوجهل قرپوزینه دیرلر که بر یه‌دده بتر قرپوز شکلنده اما
ایری اولماز بلکه همان یلاغج مقدارنده اولور زیاده آجیدر قرغه بوکن کبی لیکن اطبا بعض

حنظله عربجه ثمرة العلقم درلر عد

علاجله اجیسین الوب انکله بعض امراضه علاج ایدرلر (خوشخوی وترش روی رانك سکونیله
وصف کیبیدر ایی خویلی واکشی صورتلی دیمکدر (محصول بیت) اکر مثلا حنظل یرسك
خوش خوی الندن ترش الندن لذیذ وطتلو نسنه یمکدن یکدر نتکه شاعر دیمش *بیت* اکر
زهر بیسه خوشدر یار الندن (کرکز سکری اغیار الندن)* حکایت* یکی از علما خورنده بسیار
داشت وکفاف اندك بایکی از بزرکان که حسن ظن بلیغ درحق او داشت بکفت روی از توقع وی
درهم کشید وتعرض سؤال از اهل ادب در نظرش ناپسند امد * خورنده اسم فاعلدر ییجی

رد سروری وشمعی

معناسنه مراد اهلی وعیالیدر (خورنده بسیاره مضاف ایدنلر معنی جانبنه ناظر دکللر ایمشلر (کفاف
بونده رزق معناسنه در (بایکی باحرف صله (ازبزرکان یکی یی بیان ایدر (که حرف رابط صفت
(حسن ظن مصدرك فاعلنه اضافتیدر (و بلیغه بیانید (حق اولامیه (روی درهم کشیدك مفعول

صریحی (وارتوقع غیرصریحی (ویه اضافت مصدرك فاعلنه در توقع امید معناسنه دربونده مراد عرضحال وطلبدر (وی ضمیری عالمه راجعدر (وداشت ودرهم کشید فاعلی یکی ازبزرگاندر (تعرض سؤال مصدرك مفعولنه اضافتیدر دیلمکه تعرض دیمکدر (نظرش شین ضمیر یکی یه راجعدر (محصول ترکیب) علمادن برینك اهل وعیالی چوق ایدی وکفافی ازاکاردن بر بنده کانك حقنده حسن ظن بلیغی وار ایدی حالنی سویلدی بوزونی انك توقعندن بورشدر دی یعنی عبوس الوجه اولدی واهل ادبدن دیلمك عرض ایلمك نظرنده ناپسندکلدی حاصلی نامقبول کلدی * قطعه * زبخت روی ترش کرده پیش یارعزیز * مرو که عیش برونیز تلخ کردانی * روی کردهنك مفعول اول صریحی (وترش ثانیسی (وزبخت غیرصریحی (کردهده هاء رسمی حرف ترتیبدر هاء ترتبی بیلمینلر کردهٔ مرودن حال طوتوب خطا ایلشلر (پیش یارعزیز لامیه و بیانیه در (پیش مروك مقدم مفعولیدر (مروفعل نهی مفرد مخاطب رویدندن کتمه دیمکدر که حرف تعلیل) عیش عینك فتحیله بونده دیرلك مراددر (برو بحرف استعلا واو ضمیر غائب یارعزیزه راجعدر انك اوزرینه دیمکدر عرب علیه دیر بونده معنی اکا دیمکدر (تلخ تانك فتحی ولامك سکونیله آجی دیمکدر (نیز حرف عطف واوکبی دیدم کل تازه چند دسته حکایه سنده کلش ایدی و بعض شارح انده ذکرنی اهمال ایدوب بونده ذکر ایدوب واوعطف معناسنه در دیمش و بعض شارح انده اهمال ایدوب بونده ذکر ایلدیکنی خطاسنه حمل ایدوب زیاده تعرضلر ایلمش لیکن حقیقت حاله نظر ایدنجه محل تعرض دکل فتأمل (کردانی فعل مضارع مفرد مخاطبدر کردانیدندن ایلرسین دیمکدر (عیش مفعول اول صریحی (وتلخ ثانیسی و برو غیرصریحی (محصول بیت) طالعکدن یوزك اکشدوب عزیز یارك اوکنه وارمه زیرا اکاده دیرلکی وصفا یی تلخ ایدرسین یعنی سنك بی حضور لغکدن اولده بی حضور اولور * بحاجتی که روی تازه روی وخندان رو * فرونبندد کارکشاده پیشانی * بحاجتی با حرف صله (که حرف بیان ویا رابط صفت (روی فعل مضارع مفرد مخاطبدر رویدندن کیدرسین دیمکدر (تازه روی وصف ترکیبیدر تازه یوزلی دیمکدر کولج یوزلی معناسنه (خندان تازه رویه معطوفدر خندان روتقدیرنده یعنی کولج یوزلی دیمکدر (رو رانك فتحیله فعل امر مفرد مخاطبدر رویدندن کیت دیمکدر تنازع طریقیله ایکی وصف ترکیبیه مصروفدر مصراع ثانی مقام تعلیلده واقعدر (فرونونده ادات تأکیددر (نبندد فعل نفی مستقبل بناء مجهول معناسنه باغلنماز دیمکدر (کارکشاده پیشانی یه مضافدر یاء بطنیله پس یاء بطنی به حرف وحدت دیبن ظاهر درکه یائی کاتبده اثبات ایلمش بوله ایدنجه خطا ایلمش کشاده پیشانی وصف ترکیبیدر اچوق آنلی دیمکدر آلنی اچق معناسنه (محصول بیت) برحاجته که کدرسین تازه رو وخندان رویه کیت زیرا اچوق آنلینك ایشی باغلنماز یعنی ایشی فتح اولور منعقد اولماز خندانی حال طوتانلر بیحال ایمشلر وروررفتن دن مشتق دربن ایووارمامش مصراع ثانینك معناسنی آنلی آچلمش اولان کیمسه نك ایشی آشغه باغلنمزدینقی اشغدن سویلمش * آورده اندکه اندکی دروظیفهٔ اوزیادت کرد وبسیاری ازارادت کم بس ازچند روزچون محبت معهود برقرار ندید کفت * آورده اند روایت ایلشلردر (که حرف بیان (اندکی یا حرف تنکیر (زیادت تاءاسلوب عجمده طول یازلشدر (بسیاری یاسیده حرف تنکیردر (ارادت افعال بابندن مصدر درتاء طول یازلشدر زیادت کبی (محبت معهود بیانیه (محصول ترکیب) (روایت ایلشلردرکه صاحب دولت وظیفه سنه ازاجق زیاده ایلدی (وارادت ومحبتندن چوق نقص ایلدی (یعنی ارادتنی ناقص ایلدی (وعالم بنجه کوندن صکره چونکه معهود محبتی قرار اوزره کورمدی دیدی * بیت * بئس المطاعم حین الذل تکسبها

ردشراح جمیعا

ردسروری

رد ابن سیدعلی

رد ابن سیدعلی وسروری

درشمعی

ردشمعی

القدر منصب والقدر مخفوض (بئس فعلدر افعال ذمدن (المطاعم معرف باللام فاعلی مفردی مطعم) كلور (میمك فتحی وطانك سكونی وعینك فتحیله یدیلن نسنه نك اسمیدر (مخصوص بالذم محذوفدر (تقدیری بئس المطاعم مطاعم (حین منصوبدر تكسبنك ظرفیله مضافدر ذله (تكسبها فاعلی تحتنده مخاطبدن كنایت ضمیر (وها ضمیر منصوب متصل مفعولی راجعدر مطاعمه (القدر قافك كسریله (چوملك لفظا مرفوع مبتدا (منتصب افتعال بابندن اسم فاعلدر وخبر مبتدا انتصاب (لغتده دیكلوب طورمقدر (بونده مراد چوملك قینانقـدر واو حرف عطف (قدر قافك فتحی ودالك سكونیله مرتبه ورفعت دیمكدر لفظا مرفوع مبتدا (مخفوض اسم مفعول نقیض مرفوعدر وخبر مبتدا (مصراع ثانی مصراع اوله نسبت مقام تعلیلده در (محصول بیت) نه یرامز ییجكلر درشول ییجكلر كه انلری ذل وهوان وقتنده كسب ایدرسین زیرا اگرچه چوملك آتش كنارنده طعامله مملو دیكلوب قینار یعنی اگرچه ذل وهوانله مكسوبك از یاد نعمته سببدر اما مرتبه وحرمتك انتقاصنه باعثدر حاصلی دیلنجینك یوزی قاره وطوربایی طلو دیمكدر * بیت * نام افزود واب رویم كاست * بی نوایی به از مذلت خواست * نام مبتدا اتمكم دیمكدر افزود فعل ماضی مفرد غائب لازمله متعدی بیننده مشتركدر بونده لازمدر آرتدی یعنی زیاده اولدی دیمكدر خبر مبتدادر آب رویم لامیه ومبتدا كاست كاف عربیله فعـل ماضی مفرد غائب لازمله متعدی بیننده مشتركدر بونده لازمدر اكسلدی معناسنه خبر مبتدادر بی نوایی آز قسزلق وفقیرلق معناسنـه در (مذلت خواست لامیه در (مذلت مصدر میمیدر حقارت (وخواست فعل ماضیدر (خواستن معناسنه (یعنی دیلمك (محصول بیت) اتمكم زیاده اولدی اما یوزم صویی اكسلدی پس نواسزلق بكدر دیلمك مذلت وهواندن (یعنی خلقه عرض حاجت ایدوب عرض وناموسی تلف ایلكـدن نواسزلغه وفقرله كچنمك اولیدر * حكایت * درویشی را ضرورتی پیش آمد كسی گفتش فلان نعمت بی قیاس دارد اگر بر حاجت تو واقف گردد همانا در قضای آن توقف روا ندارد گفت من او را ندانم گفت منت رهبری كنم دستش بگرفت تا بمنزل آن كس درآورد درویش یكی راد دید لب فروهشته وتنـد نشسته سخن نگفت وبازگشت گفتش چه كردی گفت عطای او بلقای او بخشیدم * درویشی وضرورتی یالری حرف وحدت (نعمت بی قیاس یانیه (همانا كانه ومأمولدر دیمكدر (قضای آن مصدرك مفعولنه اضافتیدر منت بن سكا دیمكدر (رهبر وصف تركیبی در یردن قولاغوز معناسنه در (با حرف مصدر تا حرف غایت با حرف صله منزل آنكس لامیـه در حرف تأكید آورد كتوردی (فرو بونده حرف در اشـاغلق معناسنی افاده ایدر هشته ماضی دن قسمدر لغتده صالیورمش معنـا سـنه در اما فرو لفظیله صارقمق معناسنی افاده ایدر لب مقدم مفعولیدر دوداغین صارقتمش دیمكدر تند تانك ضمی ونونك سكونیله لغتده ایتی دیمكدر یعنی كسكین اما بونده عبوس الوجـه اولمقدن كنایتـدر بازگشت كرودندی عطای او مصدرك فاعلنه اضافتیدر (با حرف صله لقای او لامیه لقـا یوزه وكورمكـه دیرلر بونده یوزمراددر (محصول تركیب) بر درویشك اوكنه بر ضرورت كلدی یعنی بر ضرورتی واقع اولدی بر كیسه اكا دیدی فلان كیسه نك بی قیاس نعمتی واروار سـنك حاجتوكه واقف اولور سه اومیدر كه انی قضا و ادا ایلمه ده توقیفی روا طوتمز درویش دیدی بن انی بلم اول كیسه دیدی بن سكا قولاغوزلق ایدرین درویشـك الن طوتدی اول ایتـدیكی كسـه نك اوینـه ادخال ایدنجـه انی یه دیدی درویش بر شخص كوردی دوداغن صارقتمش وغضبـنك وعبوس الوجـه اوتورمش هیچ سوز سویلیوب كرودوندی قولاغوزدر ویشـه نیلدك دیدی درویش دیدی انك عطا واحسانی لقـاسـنه یعنی صـورتنه باغشلـدم * قطـعه *

* مبر حاجت بنزدیك ترش روی * كه ازخوی بدش فرسوده گردی * مبر فعل نهی مفرد
مخاطبدر برید ندن ایلتمه دیمكدر (حاجت مفعول صریحی (وبنزدیك غیر صریحی (با
حرف صله در (ترش رو یه اضافت لامیه در ترش روی وصف تركیبیدر اكشی صورتلی معناسنه
(كه حرف تعلیل (خوی بد بیانیه (وشین ضمیر ترش رویه راجعدر (فرسوده لغتده آشنمش
معناسنه‌در ماضیدن قسمدر اما استعماللرنده اضطراب وبی حضورلق معناسنه دربوك كبی
صیغه‌لره اسم مفعول اطلاق ایدنلرك تتبعی یوغیمش (فرسودن ازمكدر دیبن خطا ایلمش زیرا
سودنك معناسیدر فرسودنك دكل (كردی كاف عجمك فتحی وسكون را ایله فعل — ردسروری
مضارع مفرد مخاطب اولورسین دیمكدر صیرورت معناسنه مصدری گردیدن كلور اصلنده — ردسروری
دونمكدر مواوی كبی ودكرمن كبی وعربه تكرلكی كبی ودولاب كبی وغیری صكره انقلاب
معناسنده ده استعمال ایلدیلر برحالدن برحاله دونمك معناسنه بوندندر كه اولمق معناسنده ده
استعمال ایلدیلر فاحفظ (محصول بیت) اكشی صورتلینك یاننه حاجتك ایلتمه یعنی عبوس
الوجه اولنه عرض حاجت ایلمه زیرا چركین خویندن وبد مشربدن بی حضور ومضطرب — مطلب
اولورسین یعنی حاجتك بتمز پس بی حضورلق لازم كلور * اكركوبی غم دل باكسی كوی *
كه ازرو بش بنقد آسوده گردی * كوبی فعل مضارع مفرد مخاطب (غم دل لامیه
وكوییك مفعولی (با حرف صله (كسی یا حرف وحدت (با شی كویك مقدم مفعولیدر
(كه حرف رابط صفت (بنقد الآن وبالفعل دیمكدر (آسوده ماضیدن قسمدر دیكلنمش
دیمكدر راحت معناسنه (محصول بیت) اكر كوكل غمنی سویلرسك بر كیمسه یه سویله كه
كولریوزندن حالا وبالفعل آسوده وراحت اوله‌سین یعنی كوكل غمنی دیمك لازم اولجه
بر كیمسه یه سویله كه روی خندانندن مستریح وراحت پذیر اوله‌سین (شارحك بریسی مصراع
ثانیه‌نك معناسنی كولریوزندن فرح ومستریح اوله‌سین دیمش وبریسی مستریح عبارتنی ترك — فرح فانك فتحی وراانك سكونیله صفت مشبهه‌در للطابع
ایدوب تعصب طریقیله یالكز فرح عبارتنی اسناد ایدوب اعتراض ایلمش لیكن بوخصوصده
كندی معترضدر (ومصراع ثانینك معناسنی كه انك یوزندن اول حالده آسوده ومسرور
دونه‌سین دیبن معنایی بیانه دوندرمش * حكایت * خشك سالی در اسكندریه پدید آمد — ردسروری
چنان كه عنان طاقت خلق ازدست رفته بودودرهای آسمان برزمین بسته وفریاد اهل
زمین باآسمان پیوسته * خشك سال قورقلق ییل یعنی قتلق (ویا حرف وحدت حرف مصدر — ردشمعی
دیبن یابس سونلمش (اسكندریه‌دن مراد مصرك اسكندریه سیدر (پدید عجم باء عجمیله
اوقور ورومیلر باء عربیله آشكاره دیمكدر (عنان طاقت خلق بیانیه ولامیه‌در (درهای آسمان — ردسروری
لامیه‌در مجازا (محصول تركیب) اسكندریه‌ده برقورقلق ییل ظاهر اولدی شویلكه خلقك
عنان طاقتی الدن كتمش ایدی زیاده قتلقدن واجلقدن وكوك قپوسی براوزره بغلنمش ایدی
یعنی یغمور یغمز ایدی وبریوزندن بركات قالقمش ایدی واهل زمینك فریاد وفغانی آسمانه
اولاشمش ایدی اجلقدن وقتلقدن (خلق برینه‌در ویشان یازانلر نسخه‌لری تتبع ایلمامشلر — ردان سید علی وسروری
* قطعه * نه جانور از وحش وطیر وماهی ومور * كه برفلك نشد ازبی نوایی افغانش *
جانور نونك سكونیله وواوك فتحیله جانلی دیمكدر زیرا ورواوك فتحیله ادات نسبتدر (از
بونده حرف تبیین‌در (وحش انسانله مأنوس اولمیان حیوان (كه حرف بیان (نشد بونده
رفت معناسنه‌در (بی نوایی بی زادی وبی نعمتی دیمكدر (دودر ویش خراسانی حكایه‌سنده — ردسروری
نوانك معناسنی بیان ایلیوب بونده صحاح فرسدن نعمتله تفسیر ایدنه تعرض ایلین بی وجه
تعرض ایلمش (افغانش شین ضمیر جانوره راجعدر (محصول بیت) وحش وطیر وماهی

ومووردن جانلی قالدیکه نواسز اقدن فلکه افغانی کتمدی یعنی کتدی نشدك فاعلی افغاندر
حاصلی جمیع جانلیلر محنت وعذابده ایدی قتلقدن * عجب که دوددل خلق جمع می نشود *
که ابر کردد وسیلاب دیده بارانش * دود دل خلق لامیه لر در مجازا (می نشود تقدیری
نمی شوددر ضرورت وزن ایچون بویله اولدی (که بونده حتی معناسنه در (کردد فعل
مضارع مفرد غائبدر کردیدندن که اصلنده دونمك معناسنه در نتکه کردی فعلنده مفصل
بیان اولدی ایدی علی کل حال صیرورت معناسنده استعمال نقل طریقیله در (سیلاب مرکبدر
سیل ایله آبدن سیل عربیدر صو سیلی دیمکدر (دیده یه اضافتی استعاره طریقیله در (بارانش
شـین ضمیر ابره راجعدر (محصول بیت) عجبـدر که چوق اغلیوب یاش دوککدن وآه وناله
ایتمکـدن خلقك کوکلی توتنی بولت اولوب کوزلری سـیلابی باران اولمیه یعنی عجبـدرکه
خلقك کوکلی توتنی جمـع اولمیه که بولت اوله وکوزلری سـیلابی اول بلودك یغموری اوله
دوتی نسخهٔ اصل
حاصلی بومحل تعجبـدر زیرا حددن زیاده آه وناله وکریه ایلدیلر قتلق محنت وعذابنـدن
* درچنین سالی مخنثی دورازدوستان که سخن دروصف اوترك ادبست خاصه درحضرت
بزرکان و بطریق اهمال ازسرآن درکذشتن هم نشاید که طائفهٔ برعجزکوینده حمل کنند بس
برین دوبیت اختصار کنیم که اندکی دلیل بسیاری بود ومشتی نمونهٔ خرواری * سالی یا
حرف وحدت (مخنثی یا حرف وحدت (مخنث تفعیل بابندن اسم مفعولدر بوکلمش ظاهر
بودرکه پشت انساندن کنایتدر (دوراز دوستان دعادر دوستلردن ایراغ اوله دیمکـدر
بو دعانك معناسنده که حرفنی ایراد ایدن یعنی برمخنث که دوستلردن ایراغ اولسون دیین
ردشمعی
ادایه خلل ویرمش (که حرف رابط صفت (سخن مبتدأ (وصف اومصدرك مفعولنـه
اضافتیدر) ترك ادب دخی بویله در وخبر مبتدأ در (خاصه خصوصا دیمکدر نتکه نظامی
مخزن الاسرارده بیورر (بیت) هست زیاری همه رانا کریز) (خاصه زیاری که بوددستکیر)
تشدید ضرورت وزن ایچون کلمشدر (حضرت حضور معناسنه در (بزرکانه اضافت
لامیه در (باحرف مصاحبت (طریق اهمال بیانیه (سرآن لامیه (سر جهت وسو دا
معناسنه در (وآن اشارتدر وصف مخنثه (درکذشتن تجاوز ایلمك دیمکدر یعنی اهمال ایلمش
(نشاید لایق دکل (که حرف تعلیل (طـائفهٔ یا حرف وحدت وهمزه حرف توسل همزه یی
حرف وحدت دیین سابقی اوزره ذاهب اولمش (عجز کوینده لامیه در (برعجزکوینده
حمل کوننده مقدم مفعولیدر (برین بونده بدین معناسنه در نتکه بعض نسخه ده بویله واقعدر
(باحرف مصاحبت ویاحرف ظرف (کنیم فعل مضارع متکلم مع غیره ویا فعل امر متکلم
مع غیره در اختصار ایدرز ویا ایده لم دیمکدر (که حرف تعلیل (اندکی مبتدأ (دلیل بسیاری
لامیه در ومبتداء ثانی (بود فعل مضارع مفرد غائب خبر مبتداء ثانی وجملهٔ اسمیه خبر مبتداء اول
وایکی یا حرف تنکیر حرف مصدر (وحرف وحدت طوتانلر معنی جهتنه ناظر اولمامشلر (مشتی
یاحرف وحدت بونده بر آوچ دیمکدر (نمونه اورنك دیمکدر (وهمزه اضافت ایچون کلمشـدر
(خروار اصلنده اشك یوکنه اسمدر صکره هر یوکه اطلاق ایلدیلر تحریف ایدوب تورکیجه
رد شراح جمیعا
خرار دیدیلر شول معروف ظرفه (وبعضیلر دیدیلر خرار غرار دندر غینی خایه تبدیل ایلدیلر
(یاحرف وحدتدر (حرف اصلیه دیینلر عندی سویلمشلر نمونهٔ خرواری لامیه در (محصول ترکیب)
شونجلین برقحط وغلاسنه ده برمخنث دوستلردن ایراغ اولسونکه انك وصفنده سوز سویلمك
ردابن سید علی وسروری
ترك ادبدر خصوصا اکابر نظرنده وطریق اهمالله انك اوصافی ذکرندن تجاوز ایدوب
کچمکده لایق دکل در زیرا بعض طائفه کوینده نك عجزینه حمل ایدرلر که قادر اولمدی شونه

کوره وصف ایلمکه دیرلر بس بو ایکی بیتله اختصار ایده لم که ازاجق نسنه چوغك دایلی اولور وپرآوچ نسنه بر اشتك یوکندن اورنك اولور * قطعه * کرتتر بکشد آن مخنث را * تتر راد کر نباید کشت * تترتاتاردن مخففدر ضرورت وزن ایچون (بکشد بانك ضمی وسکون کاف عربیله ضرورت وزن ایچون (تتری یاحرف تنکیر ورا ادات مفعول (دکر لفظ مشترکدر دخی معنا سیله غیری معناسی بینـده دکر کس دیمکدر (نباید کشت کشتن معناسنه درشراح دکر بر ینـه بدان یازرلر لکن صحیح نسخه لره مخالف یازمشلر (محصول بیت) اکراول مخنثی تاتار اولدررسه قتلنه تاتاری تعیین ایلدیکی انکیچوندرکه اول زمان عرب وعجمك پادشاهی هولا کوایدی واول جمیع عسکریله کافر تاتارلر ایدی وتاتاری زیاده بی رحم وخو نخوار اولور علی الخصوص که کافر اوله تتری دخی انك ایچون قتل ایلمامك کرك وباغیر کیمسه تتری انی قتـل ایلدیکی ایچون اولدرمـك کرك حاصلی بویله مخنثی قتـل ایدن تاتاری قصاص ایلمامك کرك * چند باشد چوجسر بغـدادش * آب درزیر وادمی برپشت * جسر جیـك کسری وسینـك سکونیله کیـلر اوزر ینـد قوریلان کوپریکه بغدادك کوپریسی بویله در (وشین ضمیر مذکور مخنثه راجعدر) اب باشدك اسمی (ودرزیر خبری (ادمی آبه معطو فدر (برپشت در زیر کبیدر (محصول بیت) نیجه یدك بغداد کوپریسی کبی اوستندن آدم الندن صوبچه یعنی اوزرنده ادم التـده صو اوله آب در زیر فرجـنك صولمه سـندن کنایدر *چنین شخصی که طرفی ازنعت اوشـنیدی دران سال نعمت بی کران داشت تنك دوستانرا سیم وزر دادی ومسـافران راسفره نهـا دی کروهی درو یشـان ازجور فاقه بجان ادمه بودند اهنـك دعوت او کر دند ومشـو رت بمن آور دند سر از موا فقت باز زدم و کفتم * شخصی یاحرف وحدت (که حرف رابط صفت (نعت بونده وصف ویا صفت معنا سنه در (زیرا نعت مدحـده مستعمـلدر (اویه اضافت لامیه در (نعمت بی کران بیانیه (تنك دست وصف ترکیبیدر بحسب لغت الی طار یعنی الی بوفقه فقردن کنایدر والف ونون ادات جمع ورا حرف صله (دادی یاحرف حکایه (نهادی یاسیده بویله در (کروه باوك دیمکدر ویاحرف وحدت (درویشان بدلدر کروهدن (جور فاقه لامیه در (بجان باحرف صله جانه کلدیلر انلرده استعمالدر جاندن اوصانديلر دیمکدر (آهنك دعوت اومصدرك مفعولنه ولامیه اضافتـلریدر بوکلامدن معلومدرکه حضرت شیخك درویشلربنی دعوت ایلمش اوله (مشورت میمك وواوك ورانك فتحه لریله وشینك سکونیله ومشورت میمك فتحی وشینك ضمی وواوك سکونیله وشوری شینـك ضمی ورانك فتحیـله برمعنایه در طانشقلق دیمکدر (سراز موافقت باززدم باشمی انلره موافقت ایلمکدن کرواوردم اعراض ایلمکدن کنایدر (محصول ترکیب) بونجلین برشخص که نعتندن برمقداربنی ایشتدك اول سنه ده نعمت بی نهایه سی وار ایدی حاصلی اهل مکنت وقدرت ایدی الی بوفقه اولنلره اقچه والتون ورردی ومسـافران وغربایه سفره قوردی یعنی ضیافت ایدردی ربلوك درو یشلر فقر جورندن جاندن اوصا نمشلر ایدی آنك دعوت وضیا فتنه قصد ایلدیلر وبکامشورت کتوردیلر یعنی بنله مشاوره ایلدیلر انلره موافقتدن اعراض ایلدم ودیدم *قطعه*

نخورد شـیر نیم خوردهٔ سك *ور بسختی بمیرد اندر غار *نخورد فعل نفی استقبال شـیر فاعلی (نیم خورده یمه واچمه دن بر کیمسه نك ویارنسـنه نك ارتغنه دیرلرفضله معناسـنه که عربجه سؤردیرلر (سكده اضافتی لامیه در ایتك ارتغی دیمکدر (وروا وحرف حال ورای مفرده حرف شرط اکردن مخففدرشراح واوسز اکر یازمشلر لیکن صحیح نسخه لره مخالف یازمشلر (بسختی باحرف مصاحبت ویاظرف (ویاحرف مصدر غارمغاره معناسنه در (محصول بیت) ارسلان ایت ارتغنی

تترتتارتاتار کبی مخففاتلردر تخفیـفی ضرورت ایچون اولمیوب کـلام منثـور فصحاده دخی واقع ایکن شارح مرحومك عبارهسی بونی ایهـام ایدر فتـدبر للطابع

رد شراح جمیعـا

بیزحال بو که مفازه ده شدت جوعه اولورسه ده * تن بیچارکی وکرسنکی * بند ودست پیش سفله
مدار * تن مصراع ثانی اولنده (بند فعلنک مقدم مفعولیدر باحرف صله (بیچارکی کاف های
رسیدن بدل (ویاحرف مصدر بیچاره لکه دیمکدر (کرسنکی کاف عجمک ضمی ورانک سکونی
وسینک کسریله ویای مصدر ایله اچلق دیمکدر بو ایکی لفظ بنه فعلنک مفعول غیر صریحلریدر
بنه باحرف تأکیدونه نونک کسری وهای اصلیه ایله فعل امر مفرد مخاطب قودیمکدر (واوحرف
عطف (ومدار معناده بند فعله معطوفدر (ودست مفعولی (وپیش ظرف مکانی (وسفله یه
اضافتی لامیه در (محصول بیت) تنکی بیچاره لکه واچلغه قو یعنی آجلیم ایله والیکی الچق اوکنه
طوتمه یعنی احتیاج عرض ایله دیمکدن کنایه در * کرفریدون شود بنعمت ومال * بی هنررا بهیج
کس مشمار * بهیج کس باحرف تأکید (مشمار فعل نهی مفرد مخاطب صیغه یعنی حسابه
الما (محصول بیت) اکرنعمت ومال ایله فریدون اولورسه هنرسیزی هیچ کیمسه صایمه یعنی
بی هنراولانی هیچه صایمه حاصلی انسان یرینه قویمه دیمکدر * پرنیان ونسیج برنااهل *
لاجورد وطلاست بردیوار * پرنیان منقش قوماش جنسنه دیرلر ونسیج آغربهالو قوماشه
دیرلر یعنی معتبر قوماشه دیرلر (بر حرف استعلا (نااهلدن مراد نادانلردر (لاجورد معروف
(وطلا طانک کسریله یالدز آلتونه دیرلر (محصول بیت) نادانک اوزرنده پرنیان ونسیج دیوارک
اوزرنده لاجورد ایله طلا کبیدر ادات تشبیه مضمردر یعنی نااهلک اوزرنده آغربهالی قوماشلر
لاجورد والتون صویله منقش دیوار در طلای عجم اماله ایدوب طلی دیرلر موسای موسی وعیسای رد شمعی
عیسی ایلدکاری کبی * حکایت * حاتم طایی را کفتند ازخود بزرکتر همت درجهان دیده ویاشنیده
کفت روزی چهل شترقربان کرده بودم وباامرای عرب بکوشه صحرا بیرون رفتیم خارکنی رادیدم که
پشته خارفراهم اورده کفتم بمهمانی حاتم چرا نروی که خلق برسماط او کرد امده اند کفت (بیت
هر که نان ازعمل خویش خورد) (منت حاتم طایی نبرد) من ورا بهمت وجوانمردی برتر ازخود دیدم * رد سروری
حاتم عربده تانک کسریله اولور اسم فاعل وزنی اوزره اما عجم تانک فتحیله استعمال ایدر شارحک
بری عجم تانی مفتوح اوقودیغنه واقف اولمدیغندن فتح تایه منکردر (طایی یاء اضافتی بیانیه در
طای اسم منسوبدر طی قبیله سندن سید وزنی اوزره (پس طایی قبیله سنه منسوب دیمکدر اصل
لغت طی اولوب نسبتده شاذه دن اولدیغنه آکاه دکل ایمش (بزرکتر اسم تفضیل (وهمت هانک رد شمعی
فتحی وکسریله فاعلی معناسی قصد وارادتدر (دیده ده وشنیده ده اولان یا ضمیر خطاب وهمزه یولمق ایله قوپارمغک فرقی
حرف توسل (همزه‌لر خطاب ایچوندر دین قابل خطاب دکل ایمش (روزی یا حرف وحدت ندر بیان بیوریله
(چهل قرق (امرای عرب لامیه (امرا امیرک جمعیدر زیرا فعیل وزنی اوزره اولان اسم اکثر بووزن للطابع
اوزره جمع اولور فقیرک فقرا کبی (خارکن وصف ترکیبیدر کنیدن دکن قریجی (که حرف وحدت رد شمعی
(دکن یولیجی دنسه ده جائز (اما قوپاریجی دیمز بعض شارح دیدکی کبی (ویاحرف بیان رد شمعی
(ویاحرف رابط صفت (پشته دپه ویغندیرلر بونده مراد یغندر (پس ارقه یوکی دین غلط
سویلمش (خار اضافتی بیانیه در (پشته ده اولان همزه وحدت ایچوندر دین ایکی وجهله
خطا ایلمش فتدبر (فراهم آورده جمع ایلمش دیمکدر (باحرف صله (مهمان میمک کسری
(وهانک سکونیله قونغه دیرلر که عربجه ضیف دیرلر ضادک فتحیله (ویاحرف مصدر (که
حرف تعلیل (حلق (یاحرف وحدت (برحرف استعلا (سماط بونده سفره معناسنه در رد شمعی
(کرد امده اند جمع اولمشلر (هر که تقدیری هر کس که در حذف وایصال طریقیله ترک اولندی
پس هر که مبتدا (نان خوردک مقدم مفعول صریحی (واز عمل غیر صریحی (عمل خویش
لامیه در (خورد واو سیله خانک ورانک فتحلریله فعل مضارع مفرد غائب یر دیمکدر

منت حاتم طايى مصدرك فاعلنه اضافتيدر (نبرد فعل نفى مستقبل مفرد غائب التزد يمكدر
(بونده كثوره مز مراد در (من اورا بن انى ديمكدر (بهمت باحرف ظرف وياحرف
مصاحبت (جوانمردى ياحرف مصدر (برتر يوجـه رك (يعنى اعلى (محصول حكايه)
حاتم طائى يه ديديلركه كندن اولورق همتلى كيمسه جهنـا نده كورمش ويا ايشتمش ميسين
حاتم ديدى بركون قرق دوه قربان ايلمشيـدم وعرب بكاريله كوشهٔ صحرا يه طشره كتمش ايدك
برخاركنى كوردم دكن يعنى جمع ايلمش ديدم نيچون حاتمك ضيافتنه وارمزسين كه بربلوك خلق
انك ضيافتنه واروب سفره سى اوزره جمع اولمشـلرخاركن بو بيتـله جواب وير دى يعنى
هر كيمسه كه كندى عملندن اتمك ير يعنى هركس كه كنـدى كسبيله معاش ايدر حاتم طايينك
منتنى كثور مزحاصلى انك منتى يوكنى چكمز حاتم ديدى بن انى همتده وجوانمردلكده كندمدن
يوجه رك كـوردم يعنى انى كندمدن زياده بلندهمت كوردم * حكايت * موسى پيغمبر
عليه السلام درويشى راديد كه ازبرهنكى بريك اندر نهان شده بود كفت ياموسى دعايى بكن
تا خداى تعالى مرا كفاف دهد كه ازبى طاقتى بجان آمدم موسى عليه السلام دعا كرد تا حق تعالى
اورا دستكاهى دادبس ازچند روزى كه ازمناجات بازامد ديدش كرفتار وخلقى انبوه بروكرد امده
كفت اين راچه حالتست كفتند خمر خورده وعربده كرده ويكى راكشته اكنون قصاص
ميكنند * درويشى راياحرف وحدت (ورا ادات مفعول (برهنه باده فتح وكسر جائز ورا
مفتوحدر چپلاقلق ديمكدر عربجه عريان ديرلر عينك ضميله وكاف عجم هـاء رسميدن بدلدر
(وياحرف مصدر چپلاقلق ديمكدر (باحرف ظرف (ريك رانك كسرى وكاف عجمله قوم
ديمكدر عربجه رمل ديرلر رانك فتحى وميمك سكونيـله (اندر يامتضمن اولد يغى معنـاى
ظرفيتى تأكيدايدر (نهان نونك كسريله كزلى ديمكدر (دعايى ياحرف وحـدت (وياتنـكير
(تاحرف تعليـل (كفافى ياحرف وحدت (وياتنكير (كه حرف تعليل دستكاه دالك فتحى
وسين وتانك سكونيله قدرت ومكنت ديمكدر (وياحرف وحدت (وياحرف تنكير (حرف وحدته
تخصيص ايلاين امعان نظر ايلامش (دستكاهيدن صكره داد برينه دهدله اجابت آمد يازانلر
صحيح نسخه لره مخالف يازمشلر (ديد فاعلى موسى (وشـين ضمير درويش برهنه يه راجعدر
(خلقى ياحرف تنكير (انبوه فتح همزه وسكون نون وضم باوهـاء اصليه ايله چوق معناسنه
يعنى كثير (عربده سرخوش صواشنه ديرلر (محصول تركيب) حضرت موسى بردرويشى
كوردى چپلاقلقدن قوم ايچنه نهان اولمش يعنى كنديني قومله ستر ايلمش ديدى ياموسى دعا ايله
خدا بكا كفاف ويره كه طاقتسز لكدن جاندن بيزار اولدم موسى دعا ايلدى تا حق تعالى
اكا قـدرت ومكنت وردى نيچـه كوندن صكره كه موسى مناجاتدن كلدى حريفى مؤاخذ
وكرفتار كوردى واوزرينه خلق كثير جمع اولمش ديدى بوكا نه حالت اولدى ديدیلر كه خمر ايچمش
وسرخوش ايله غوغاوربنى قتل ايلمش شمدى حريفى قصاص ايدرلر * بيت * كربهٔ مسكين
اكر پرداشتى * تخم كنجشك ازجهان برداشتى * كربهٔ مسكين بيانيه (پرباء عجمك فتحيله بوندهٔ
قنت معناسنـه در (داشتى حكايت حال ماضى مفرد غائب قنت طوتايدى يعنى قنتى اولايدى
(تخم معروف (كنجشـك كاف اولى بعض اعجـام عربى وبعضيسى عجمى اوقوديلر (وجيم
عربيدر (كاف ثانيده (برداشتى فعل ماضى حكايت حال مفرد غائب جزاء شرطدر قالدرردى
ديمكدر (محصول بيت) مسكين كدينك اكر قنتى اولايدى سرچه نك تخمنى جهاندن قالدرردى
منى فرصت اله كرسه دنياده رسرچه قومازدى المادق (بيت) بوبيت شجرهٔ احزب اوزانندن
اولدیغیچون شراح بونى نثرظن ايلمشلر كه نثرنكاندهيازمشلر * عاجزباشد كه دست قدرت يابد *

ردسرورى

بخشكده ده برمعنايه يعنى
سرچه معناسنه لغتدر

رد شراح جميعاً
قند
نخند

(برخيزد)

برخیزدو دست عاجزان برتابد * عاجز تقـدیری شخص عاجزدر (باشد که اولور که (دست قدرت بیاندر (ویابدك مقدم مفعولی (یابد بونده بوله معناسنه دریابیدندن (برخیزد فعل مضارع مفرد غائبدر برخیزیدندن قالقار (واو حرف عطف (دست عاجزان لامیه (وبرتابدك مقدم مفعولی (برحرف تأکید تابدفعل مضارع مفرد غائبدر تابیدندن تافتندن دینلر خطا ایدیلر (محصول بیت) عاجز زبون کیمسه اولور که قدرت النی بولور یعنی قادر اولنجه قالقار وعاجزلرك النی بورر حاصلی عاجز اولور که اکا قدرت ال ویرنجه ضعیف وزبون اولنلره جور وجفا ایدرتکه عالمده تکرار مشـاهده در (باشد بونده اولور واوله معناسنه متحملدر یعنی چوق واقع اولورکه عاجز اولان کیمسه قوت وقدرت صاحبی اولنجه یعنی اکا قدرت ال ویرنجه عاجز اولان کیمسه‌لرك النی بورر یعنی جفا واذا ایدر * موسی علیه السلام بحکمت جهان آفرین اقرار کرد وازنجا سر خویش استغفار وآیت (ولو بسط الله الرزق لعباده لبغوا فی الارض) برخواند * با حرف صله (حکمت جهان آفرین لامیه (جهان افرین وصف ترکیبی در تقدیری خدای جهان افرین در تجاسر تفاعل بابندن مصدر در جرأت معناسنه ثلاثیسی جسارتدر پس تجاسره کستاخلق دین کستاخلق ایلش (خویشه اضافتی لامیدر (استغفار دنصکره برکرد لفظی مقدردر (لو حرف شرط (بسط فعل ماضی مفرد مذکر غائب فعل شرط (الله لفظا مرفوع فاعلی (الرزق رانك کسریله مفعول صریحی (لعباده غیری صریحی لبغوا فعل ماضی جمع مذکر غائب جواب شرط (فی الارض ظرف مکانیدر لبغوا فعلنك (محصول ترکیب) حضرت موسی علیه السلام خدانك حکمتنه اقرار ایلدی وکندینك اول حریف ایچون ایلدیکی دعایه جرأتندن استغفار ایلدی ومذکور آیتك مضمونی اوقودی واکر خدا قوللرینه رزقی واسع ایلسه یریوزنده البته بری بری اوزره ازغونلق ایدرلردی یعنی جمیعی غنی ایلسه بری برینه ظلم ایدرلردی واکر قوسنی فقیر ایلسه هلاك اولورلردی (دیدیلرکه بو آیت کریمه اصحاب صفه‌نك برطائفه‌سی حقنده نازل اولدیکه وسعت رزق وغنا طلب ایلدیلر * بیت * ماذا اخاضك یامغرور فی الخطر * حتی هلکت فلیت النمل لم یطر * ماذا اسلوب عربیت اوزره ایکی وجهله اعراب اولور بریسی ما اسم استفهام محلا مرفوع مبتدا وذا اسم موصول الذی معناسنه (واخاض فعل ماضی مفرد مذکر غائبدر افعال بابندن ادخال معناسنه اما اصلنده صوده مستعملدر یعنی صویه ادخال ایلمك مثلا اخاض دابته فی الماء اذا ادخلها دیرلر یعنی دواری صویه کیوردی ثلاثیسی لازمدر افعاله نقل ایلمکله متعدی اولور خاض یخوض خوضا وخیاضا نصر بابنك اجوف واویسندن کاف ضمیر منصوب محلا منصوب مفعولی (وجملهٔ فعلیه اعرابدن محلی یوق صله سیدر ذالك وذا صله سیله اعرابدن محلا مرفوع خبر مادر (وجملهٔ اسمیه نك اعرابدن محلی یوق جملهٔ ابتدائیه (پس معناسی نه‌در شولکه سنی ادخال ایلدی دیمکدر (ایکنجی وجه اولدرکه ماذا مجموعی اسم واحد اعتبار اولنه ای شیٔ معناسنه محلا مرفوع مبتدا نسنه دیمکدر اخاضك جملهٔ فعلیه اعرابدن محلا مرفوع خبر مبتدا معناسی ای شیٔ جعلك خائضا دیمکدر یعنی سنی نه شیٔ داخل ومقتحم قلدی دیمکدر (یا حرف ندا (مغرور منادای مفرد معرفه مبنیدر ضم اوزره (فی الخطر جار مع المجرور اعرابدن محلا منصوب مفعول فیه‌در اخاض فعلنك یعنی غیر صریح ظرفیدر (خطر خاء معجمه‌نك وطاء مهمله‌نك فتحه‌لریله اشراف علی الهلاك ایله تفسیر ایدرلر یعنی هلاکه قریب اولق (حتی بونده تاء تعلیلیه معناسنه در (هلکت فعل ماضی مفرد مذکر مخاطبدر ضرب بابندن هلاکا زهلوکا ومهلکا ومهلکا ومهلکا ومهلکة کلور مصدرلری (اسمی هلك کلور هانك ضمیله (مصدری تهلکه ده کلورشدوذا حفظ (فلیت فا شرط محذوفه جوابدر (لیت لامك فتحیله حرفدر حروف مشبهه بالفعلدن (نمل نونك فتحیله

زدشراح جیعا

رد شمی

مطلب اعراب ماذا
مطلب

اولکی مهلکا لامك فتحی ایکنجیسی کسرا وچنجیسی ضمیله ومهلکة بنه لامك ضمیله درلطایع

قرنجه دیمکدر لفظا منصوب اسم لیت در (لم یطر طانك کسریله فعل جحد مفرد مذکر غائب
جملهٔ فعلیه اعرابدن محلا مرفوع خبرلیتدر ایکی راضرورت وزن ایچون کسرك اشباعیله
اوقنور که تقدیر ابر یامتولد اولور بعض شارح لم یطرك طاسنی مفتوح اوقمق کرك خطرك ردابن سید علی
طاسنه قافیه موافق اوله دیمش و بعضیسی فتحك جوازنه حکم ایلمش لیکن ایکیسی بله سهو ایلمش
زیرا طاوحرکتی حروف وحرکات قافیه یه داخل دکلدر فندیر (لم یطرده طا فتحیله ورا کسریله رد سروری
اوقنور قافیه ضرور تیچون دین خطا ایلمش زیرا طانك حالی مذکور کیدر امارانك کسری
وتولد یاسی ضرورت وزن ایچوندر ضرورت قافیه یه تعلق یوقدر فتأمل (محصول بیت) ای مغرورسنی رد شمعی
نه شروع اتدر دی خطرناك محله تا کیم هلاك اولدك یعنی مخوف محله سنی نه نسنه ادخال
ایلدیکه هلاککه سبب اولدی نه اولایدی قرنجه اوچیایدی جمع دللرده قرنجه قناد لنماسی ردشمعی أ
ضرب مثلدر مذکورك عربك مثلیدر وعجمك کبی بوندن صکره کلان قطعه ده کندی حضرت شیخ
ایرادایدر وترکیده قرنجه نك قنادیدر زوالی دیرلر * نظم * سفله چوجاه آمد وسیم وزرش سیلی ردابن سیدعلی وسروری
خواهد بضرورت سر * بو ایکی بیتی رباعی دیو یازانلر احوال نظمدن بی عجب بی بهره ایمشلر
و بو نظمه بیت اطلاق ایلین وشرحنده بیت یازان هنوز بیت نه دیرلر بیلمز ایمش (سفله اصل لغتده
سینك فتحی وفانك کسریله اسم جمعدر اچلق قوم معناسنه صکره بعض عرب فانك کسرینی سینه
نقل ایلدیلر بعد سلب حرکة سین وسفله دیدیلر نه جمع معناسنه لیکن عجم بومشکلی مفرد ده
استعمال ایلدی بونده کی کبی اچلق معناسنه برراتقدیر یله آمدك مقدم مفعولیدر (وزرش ضمیر سفله یه
راجعدر (سیلی سینك ولامك کسرولر یله ویای اصلیه ایله ترکیده سله معناسنه درهبرده دیرلر
سیلینك یاسنه کسره حرکت و یریلور ضرورت وزن ایچون دینلرك صورتنه سیلی اورمق کرك
احوال وزنه مطلع دکل ایکن بویله کتابلره شرح یاز دقلری ایچون یایه کسره حرکه
و یرمکسزین سوزندر نتکه مولانا جامی بسمله وعروضنده تقطیع ایلدکده مفعول مفعول
فاعلات بیورمشدر بونکده اولی مفعول کلمکله ناموزون اولمازنهایتی سائر مصار یعه تقطیعده
موافق اولماز لیکن ضررده و یرمز نتکه اوزانی تتبع ایدنه معلومدر نظامینك مخزن الاسرار رد شراح جمیعا
اولی ونواینك حیرت الابراری اولی بسمله ایله واقع اولمش وسائر ابیاتك تقطیعاتنه موافق دکل
لیکن موزوندر حضرت مولانا جامینك تقطیع ایلدیکی کبی سیلی بعض شارح اوغلانجقلرك اساءت
حینده یوزینه اوریلان تبانجه ایله بیان ایلمش و بعضیسی اکسه اوریلان سله یه تخصیص
ایلمش لیکن ایکسیده تخصیصده خطا ایلمش زیرا استعمالده اعمدر نتکه ترکیجه ابی بیلنه معلومدر ردابن سید علی وسرروی
سیلی سله معناسنه در اکا متصل اولان همزه وحدت ایچوندر دین ایکی جهتدن خطا ایلمش زیرا
بونده همزه نك وجودی یوغیکن همزه اثبات ایلمش ووحدت ایچون منصوص اولان یا ایکن
وحدته دلالتی همزه یه حکم ایلمش بحقیقت یا حرف ظرف یا حرف مصاحبت بعض نسخه ده حقیقت
یرینه ضرورت دوشر سرش ضمیرینه سفله یه راجعدر (محصول بیت) اچلق کیسه که منصب
والتون والچه کله یعنی بومذکورلره که مالك اوله دناءتدن نامعقول وناشایسته ایشلر وتکبر ردشمعی
وغرور یغلر پس انك باشی بالضروره وبالحقیقه تبانجه استر حاصلی اکا تأدیب لازمدر
*این مثل آخرنه حکیمی *زدست مورهمان به که نبشد پرش* این اسم اشارتدر مصراع ثانیه
(ومثلدن مراد ضرب مثلدر که مصراع ثانیدن عبارتدر (آخر ادات تأکید وتقریر (نه
بونده ادات استفهام انکاریدر (حکیمی یا حرف وحدت (زدست اصلنده زده است در ضرورت
وزن ایچون حذف وایصال ایلدی (محصول بیت) بوضرب مثلی برحکیم اورمدیمی یعنی البته
اوردی قرنجه نك اول یکدر که قنادی اولمیه حکیمك سوزی حاصلی بودر که قرنجه نك قنادیدر

زوالی قصد دن حصه بودر که حضرت موسی علیه السلام دعا ایلدیکی کیسه نک غناسبب قصاصی
اولدی * حکمت * پدر راعسل بسیارست ولیکن پسر گرمی دارست * گرمی دار وصف
ترکیبیدر حرارت دار معناسنه زیرا گرمی یای مصدریله حرارته دیرلر کرک ذاتی اولسون کرک رد ابن سید علی
عارضی حار المزاج دیین ذاتی به تخصیص بلا مخصص ایلمش (محصول ترکیب) بو حکمت سابق
حکایته تمثیل طریقیله واقع اولمش بیورر که پدرک عسلی چوق قدر اما اوغل حرارت داردر یعنی
بابانی اوغلنه عسل ویرمدیکی بخلندن وخساستندن دکلدر بلکه ضررندن خوف ایدرکه
حرارتنی آرتوره دیو قورقار ایمدی الله تعالی هر کسی غنی ایلمدیکی اول جهتندرکه هر کس غنایه تحمل
ایلمز حضرت موسی علیه السلام حقنده دعا ایلدیکی فقیر کبی (بیت تمام مقصودی توضیح وتنویر
ایدر * بیت * آن کس که توانگرت نمی گرداند * او مصلحت تو از تو بهتر داند * توانگر قوت
وقدرت صاحبی دیمکدر وتاء ضمیر خطابدر (گرداند فعل مضارع مفرد غائبدر کرد ایتدندن
تصییر معناسنه سابقا مذکور اولان کبی (محصول بیت) اول کیمسه که سنی غنی ایلمز یعنی الله تعالی که
سنی اغنیادن وصاحب ثروتدن ایلمز اول سنک مصلحتکی وسکا لایق وموافق اولانی سندن
یکرک بلور زیرا هر کس غنایه تحمل ایلمز فقیر ریک نشین کبی که سابقا مرور ایلدی * حکایت *
اعرابی را دیدم در حلقهٔ جوهریان بصره حکایت همی کرد که وقتی در بیابان راه گم کرده
بودم واز زاد معنی با من چیزی نمانده بود دل بر هلاک نهاده بودم که ناگه کیسهٔ یافتم پر از مروارید
هرگز آن ذوق وشادی فراموش نکنم که پنداشتم که گندم بریانست وباز آن تلخی ونا امیدی
که معلوم کردم که مرواریدست * اعراب بریه ده ساکن اولان قومک اسمیدر اسم جنسدر
جمعی اعاریب کلور (پس شیخک اعرابی بیوردیغی یاء وحدتله در (ورا ادات مفعول (حلقه دن
چارسو لر بدر مراد (جوهریان (یا حرف نسبت (والف ونون ادات جمع جواهر صاتیجیلردن
عبارتدر (حلقه نک اضافتی بیانیه در (وبصره لامیه در (زاد معنی بیانیه در ییجکدن عبارتدر رد سروری
هرنه ایسه (پس زاد سفر ایچون الثان طعام (ومعنی ذخیره ایدیلن طعام دیین یاننده سویلمش
(دل بر هلاک نهاده بودم کوکلمی هلاکه قومش ایدم (یعنی هلاک اولمغی مقرر ایلدم ایدی (که
حرف بیان (ناگه کیسهٔ یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (مروارید (میمک ضمی ورانک
سکونیله انجو دیمکدر (شادی یا حرف مصدردر (پنداشتم بانک کسریله فعل ماضی متکلم
وحده ظن ایلدم دیمکدر (گندم بریان بیانیه گندم کاف عجمک فتحیله بغدای دیمکدر (بریان بونده
قاورلمش معناسنه در (شارحک بریسی قاورلمش بغدای دیدکدن صکره بعضیلر دیدیلرکه
اوتمه بغدای آی دردیمش (وبعض شارح قاورلمش بغدای ایدر دیدیکنی کندویه اسناد ایدوب
اوتمه یی مذکور شارحه اسناد ایدوب تعصب ایدوب دخل ایلمش ایکن بو قولی مدخولدر
(تلخی (ونا امیدی یاری مصدریه لردر (محصول ترکیب) بصره جوهر فروشلری مجلسنده رد سروری
بر اعراب کوردم یعنی بریه نشین کوردم که حکایت ایلردی که بروقت بیابانده یول یتورمش ایدم وزاد
معنیدن بنمله هیچ برنسنه قالمامش ایدی کوکلمی هلاکه قودم یعنی موتمی مقرر بلدم ناگاه انجودن
طلو بر کیسه بولدم هرگز اول ذوق وشادلغی فراموش ایلمزم که بولدوغمده ظن ایلدم که
قاورلمش بغدای ایدر وینه اول امیدلکی واجیلغی تحقیق بلدم که انجو ایمش قاورلمش بغدای رد شمعی
دکل ایمش (معنی بونده مراد ولازم اولان نسنه معناسنه دردیین بی معنی سویلمش (دلکماقننده رد ابن سید علی وسروری
بروا وایراد ایدنلر زائد ایلمشلر (وباز لفظندن صکره فراموش نکنم عبارتنی ذکر ایدنلر یعنی کاتبه رد شراح جمیعا
کتورنلر بی فائده ذکر ایلمشلر * قطعه * در بیابان خشک وریگ روان * تشنه را در دهن
چه در چه صدف * ریک رانک کسریله وکاف عجمله قوم دیمکدر (روان صفت مشبهه در

اقفان معناسنه (تشنه رارا دات تخصیص (صدف معروف (محصول بیت) قوری بیابانده
واقفان قده یعنی بر یه قنده تشنه نك دهاندن انجونه صدف نه یعنی ایکسی برابردر براکسر
عطش ایدوب صوسزلغی قاندرماز (شارحك بریسی مصراع اولك معناسنده یعنی در بریه دیمش — ردسروری
وبریسی شویله ظن ایلمش که ریك روانی بیاندر واعتراض ایلمش لیکن مقصوده عدم وصولندن
کندی معترض اولمش (بیت) فکم من عائب قولا صحیحا) (وآفته من الفهم السقیم) مردبی
توشه کاوفتاداز پای * در کر بند اوچه زرچه خزف * مردبی توشه بیانیه (توشه ازقدر
(کاوفتاد اصلی که اوفتادایدی ضرورت وزن ایچون حذف وایصال اولدی (که حرف رابط
صفت (واوفتاد واوله ووآوسز اقتدر دوشدی دیمکدر سقوط معناسنه (پس شراح — رد شراح جمیعا
کا واصلندن که اوایدی (اوضمیرغائب (مردبی توشه یه راجع (وفتادفانك کسریله بعضیسنك
قولی اوزره (وضمیله بعضیسنك و بری برینك قولنه دخل وتعرض ایلدکلری هب فاسددر
(فارسیده بومقدار بضاعتله بو یله مغلق کتابه شرح یازمق غرابتندر (از پای اوفتاده فعلنه
متعلقدر (در حرف ظرف (کمر بند قوشغه درلر (زرمعروف (خزف خاوزاء معجمه ایله سقسی
دیمکدر (خزفه سقسی پاره سی دینه اعتراض ایلین زائد ایلمش (محصولی بیت) ازقسز — رد ابن سید علی ؛ وسروری
ارکه ایاقدن دوشه یعنی بورومکه طاقت وقدرتی قالمیه انك قوشغنده التون اولمق نه
سقسی اولمق نه یعنی التونله طپراق اکا کوره برابردر زیرا بونلرقارن طیورمز قوشاقده التون
اولمغك معناسی بودر که عرب وعجم فقراسی التونی واقچه یی قوشاغنه بغلربس در برینه بریازانلر
بومعنادن اکاه دکللر ایمش * حکایت * یکی از عرب از غایت تشنکی همی کفت
* نظم * یالیت قبل منیتی * یوما افوز بمنیتی * یاحرف ندا منادی محذوف تقدیری — ردسروری
یا الله (لیت حرفدر حروف سته دن اسمی وخبری محذوفدر (تقدیری لیت الحال
کا اتمنی (قبل ظرف افوز در (منیة فعیلة وزنی اوزره اسمدر موت معناسنه (ویاضمیر
متکلم محلا مجرور مضاف الیه (یوما یدادر ظرفدن یومدن بونده مراد مطلق ظرفدر یعنی
مطلق(وقت بس یومی تعریف مشهورایله تعریف ایلدکدن صکره امابونده مناسب اولان یومدن
مطلق وقت مراد اولمقدر دینه اعتراض ایلین بی تقریب تعصب ایلمشدر (افوزفعل مضارع
متکلم وحده ظفر بولام دیمکدر نصر بابندن اجوف واویدر (باحرف جر(منیه میمك ضمی ونونك
سکونیله آرزوم اد معناسنه در (ویاضمیرمتکلم محلا مجرورمضاف الیه (وجار ومجرور افوزیه
متعلقدر (محصول بیت) یا الله نولیدی موت وفوتمدن اول برکون آرزوومرادمه ظفر بولیدم
* نهر تلاطم رکبتی * فاظل املاء قربتی * نهرمجروردر منیه دن بدل اولمغله مرفوع اولمق جائز
مبتداء محذوفه خبراولمغله (تقدیری تلك المنیة نهر (تلاطم فعل ماضی مفرد مذکرغائب لغتده
تبانجه اورمقدر اما بونده مراد موج چارپمقدر زیرا طالازبری برینه طوقنمقده دخی مستعملدر
(رکبه رانك ضمی وکافك سکونیله دیزدیمکدر یاضمیرمتکلم وحده محلا مجرورمضاف الیه ورکبه
تقدیرا منصوب مفعول به صریحیدر تلاطم نك وجملهٔ فعلیه صفت نهردر (واظل ان مقدرله
منصوب جواب تمنیدر تقدیری فان اظل درفعلدر افعال ناقصه دن اصبرمعناسنه فاعلی تحتنده
مستتراناعبارتدر متکلمدن (املاءفعل مضارع متکلم وحده در فتح بابنك مهموزاللامندن طولدرام
دیمکدر (قربه قافك کسریله طلومه دیرلرکه عجم مشك دیرمیمك فتحی وشینك سکونیله (یاضمیر
متکلم وحده محلا مجرور مضاف الیه (وقربه تقدیرا منصوب مفعول به صریحیدر ملاءنك وجملهٔ
فعلیه محلا منصوب خبریدر اظل نك (محصول بیت) منیه دیدیکم بر نهردر که موجی دیزمی
چارپار یعنی بنم مرادم دیزه دك نهردرحاصلی دیزه دك ابرمغه کرسم وقربامی طولدررا ولسم یعنی

خزف شارح مرحومك یازدیغی اوزره لغتلرده سقسی وطپراقدن یاپلان چنق وچوملك دیو مفسرا اوب سقسی قریغی دیمش یوغیکن سقسی قریغی دینه اعتراض دنه زائدایلمش دیواعتراض برنده اولمامق کرکدر
للطابع

ردسروری

نه اولایدی بویله بر ایرمغه ظفر بولسم اولمدن اول (تلاطم فعل ماضی صورتنده کلدیکی تفأل
قصدیله در فتدبر * حکایت * همچنین درقاع بسیط مسافری کم شده بود وقوت وقوتش نمانده
ودرمی چند در میان داشت بسیار بکردید راه بجایی نبرده وبسختی هلاك شد طائفهٔ برسیدند
ودرمها پیش رویش نهاده دیدند وبرخاك نبشته * قاع بونده صحرا معناسنه در (وبسیط
مبسوط معناسنه در یعنی اوزون وککیش حاصلی بول صحرا دیمکدر (مسافری یا حرف وحدت
(کم کاف عجمك ضمیله بیتك دیمکدر (کم شده بود یتمش ایدی دیمکدر وقوت وقدرتی دخی قوت
وتوشه سی (نمانده قالمامشیدی ربود تقید بربله نتکه استجاعده قاعده در (بکردید چکزندی
یعنی مذکور صحراده چوق کزدی (باحرف صله (جایی یا حرف وحدت راه نبردك مفعول صریحی
(وبجایی غیر صریحی (باحرف مصاحبت (سختی یا حرف مصدر شدتله دیمکدر (طائفهٔ یا حرف
وحدت (وهمزه حرف توسل (درمها ادات جمع اقچه لر دیمکدر (درمها نهاده نك مفعول
اولی (وپیش مفعول ثانیسی ومجموعی دیدندك مفعولی (برخاك نبشته نك مفعول غیر صریحی (ومضمون
بیت صریحی (محصول ترکیب) مذکور ایکی عربی بیتی اوقیان عرب کبی بر بیوك صحراده بر مسافر
ضایع اولمش ایدی (وقوت وتوشه سی قالمامشیدی وبلنده برقاچ اقچه سیده وار ایدی صحراده
چوق طولاندی وچکزندی وبر یره یول ایلده مدی یعنی سلامت بقاسنه یول چقاره مدی وشدتله
هلاك اولدی هلاك اولدیغی یره بر بلوك طائفه ایرشدی وکوردیلر اقچه یی یوزی اوکنه قومش
وطپراق اوزرینه بوقطعه یی یازمش * قطعه * کر همه زر جعفری دارد * مرد بی توشه برنکیرد کام *
زری راده تشدید ضرورت وزن ایچوندر (جعفری یه اضافتی بیانیه در جعفره منسوب التون
دیمکدر که ابریلکله وخالصلغله مشهوردر (مرد بی توشه بیانیه (برنکیرد قالدرمز (کام کاف
عجمله آدیم معناسنه در که عرب خطوه دیر خای معجمه نك ضمی وطاء مهمله نك سکونیله وجائزدر که
کام کاف عربیله مراد معناسنه اوله زر قرینه سیله حاصلی مقام قرینه سیله زر قرینه سی تعارض ایدر
(محصول بیت) مرد بی توشه آدیم قالدره مز یعنی ادیم اتامز حاصلی حرکته مالك اوله مز ویا مرادینی
قالدیرامز یعنی مرادینی الماغه مالك اوله مز کرکسه مالی جمیعا جعفری التون ایسه ده یعنی مسافرده
توشه اولمیجه زر خالص حرکته قوت ویرمز زیرا التون اکل اولمز (بعض شراح کاف عربیله کام ردسروری
اولماسنده تجویز ایلمش وبعضیسی تجویزینی رد ایلمش لیکن ردی مردوددر * دربیابان فقیر سوخته را
شلغم پخته به که نقرهٔ خام * فقیر سوخته بیانیه (شلغم پخته ده بویله در (نقرهٔ خامده بویله در
(نقرهٔ خام سکه لنمامش کمش (محصول بیت) بیابانده سوخته فقیره یعنی هوا وکونش
اسیجقنده یانمش فقیره پشمش شلغم خام کمشدن یکدر زیرا شلغم غدا اولور اما سیم خام اولماز
نقرهٔ خام سبیکه کمش معناسنه در دیین مسامحه ایلمش * حکایت * هرکز از دور زمان ننالیده ردسروری
بودم وروی از کردش آسمان درهم نکشیده مکر وقتی که پایم برهنه بود واستطاعت پای پوشی
نداشتم بجامع کوفه درآمدم دلتنك یکی را دیدم که پای نداشت سپاس وشکر نعمت حق بجای
آوردم وبر بی کفشی صبر کردم * هرکز لفظ فارسیدر شراحك بری اصلا دیمکله تفسیر
ایلمش وبری اعتراض ایلمش لیکن اعتراضنك اصلا اصلی یوق (دور زمان لامیه در مجازا ردسروزی
(زیرا تغیرات زماندن عبارتدر زمان ایسه متغیر اولماز بلکه احوال ناس متغیر اولور فتدبر
(ننالیده بودم نون حرف نفی ایکلمامشیدم دیمکدر بی حضور اولمامقدن کنایه در (کردش
اسم مصدردر دونش معناسنه آسمانه اضافتی لامیه در دور فلك دیمکدر (مکر ادات استثنادر
الا معناسنه (وقتی یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (استطاعت قدرت معناسنه در
(پای پوش وصف ترکیبیدر پابج معناسنه در (ویا حرف وحدت (باحرف صله (جامع کوفه

حضرت امام علی امامت ایلدیکی جامعدر که کوفه شهرینك اندن غیری جامعی یوقدر حضرت شیخـك یور دیغی زمانده معمور ایمش اما بوزمانده جدران اربعه سی قالمشـدر باقیسی شهر کوفه کبی خراب ویبابدر شویلکه اثرندن نام ونشان قالمامشـدر (در آمدم داخل اولدم (دلتنك وصف ترکیبیدر کوکلی طار دیمکدر قسوت قلبدن کنایه‌در (شکر نعمت مصدرك مفعولنه اضافتیـدر (وحقه اضافت لامیه (برباءـله معنـاسنه در (بی ادات سلب (کفش کاف عربك فتحیله وسکون فایله پشمق دیمکـدر (ویاحرف مصدر (محصول ترکیب) هرکز دور زماندن ایکلمامشیدم وکردش آسماندن یوزم پورتارمشیدم یعنی بی حضور ومضطرب اولمامشیدم الابروقتـده که اباغم چپلق قالمشیدی یعنی یالك اباق قالدم ایدی وبر پابج المغـه قدرتم یوق ایدی جامع کوفه یه قاسی القلب یعنی کوکل طارلغیله وبی حضور لغیـله کردم بر یسنی ابا قسز کوردم یابر اباقسز یاایکی اباقسز پس حقك نعمتنه شکر ایلدم وپشمقسز لغه صبرایلدم مکه پشمغم یوغیسه الحمدلله تعالی الیم واباغم صاغدر دیواول کیمسه دن عبرت الدم

* قطعـه * مرغ بریان بچشم مردم سیر * کمتراز برك تره بر خوانست * مرغ ظاهر بودر که ردشراح جمیعا
بونده مراد مرغ خانکی دریعنی طاوق مطلق مرغ دکلدر نتکه استعمالات خلقدن معلومدر پس مطلق قوش ایله بیان ایدنلر اصابت ایلامشلر (بریانه اضافت بیانیـه در (باحرف صله در (چشم مردم سیر لامیه وبیانیـه درطوق آدمك کوزینه دیمکـدر (برك تره تشدید ضرورت وزن ایچوندر واضافت لامیه در (تره‌تور کیدده بواسمله در (خوان بونده سفره معنـاسنه در (محصول بیت) پشمش طاوق طوق کشینك کوزینه تره یاپراغندن سفره سنده اکسکرکدر یعنی اندن بی قدر وقیمتدر حاصلی بی اعتباردر زیرا طوقلغندن کوزینه کورنمز * وآن که رادستکاه قدرت نیست * شلغم پختـه مرغ بریانست * وآن که را اصلنـده وانکس راکه در حذف وایصال طریقیله ترك اولندی (دستکاه وقدرت عطف تفسیر شکلیدر (شلغم پخته بیانیـه (مرغ بریانده بویله‌در (محصول بیت) امااول کیمسه‌نك که قدرت ومکنتی یوقـدر یعنی فقـیر اولان کیمسه یه پشمش شلغم همان پشمش طاوقدر یعنی پشمش طـاوق کبی خوره‌جر حاصلی اشتهایه دائردر * حکایت * یکی ازملوك باتنی چنـد ازخاصان درشکار کاهی بزمستان ازعمارت دورافتاد شب در آمدخانهٔ دهقـانی دیدند ملك کفت شب انجـارویم تازحمت سرما نبـاشد یکی ازوزرا کفت لایق قدر پادشاهان نباشد التجابخـانهٔ دهقـانی رکیك بردن هم اینجاخیمه زنیم وانش افروزیم * ازخاصان تنی چندی بیـاندر (باحرف ظرف (زمستان زانك وہیك کسره‌لریله قیش دیمکدر (خانهٔ دهقانی لامیه‌در (ویاحرف وحدت (رویم فعـل امر متکلم مع الغیر کیده‌لم دیمکدر (تاحرف تعلیل (زحمت سرما لامیه صوق زحمتی (التجا افتعال بابنـدن مصدردر صغنمق دیمکدر (رکیك ضعیف دیمکدر (زنیم وافروزیم فعـل امر متکلم مع الغـیردر زنیدندن وافروزیدندن (محصول ترکیب) پادشـاهلردن بریسی خاصـلردن بنیچه شخصله شکارکاهك برنده قیش کونی عمـارتدن ایراق دوشدی یعنی اولدیغی شهردن دوردوشدی کیجـه کلدی برکویلی اوینی کوردیلر پادشاه دیدی کیجـه انده کیـده لم تاکیم صوق زحمتی اولمیـه یعنی صوق زحمتنی چکمیه‌لم وزرادن بریسی دیدی پادشهلرك قـدرنه لایق دکل برضعیـف کویلینك خانه‌سنه پناه ایلتمـك یعنی اویـنـده صغنمق بونده چادر قورالم وآتش یاقالم * دهقان راخبرشد ماحضری ازطعام ترتیب کردو پیش سلطان بردوزمین خدمت ببوسید وکفت قدرت بلند سلطان بدین قدرنازل نشدی ولکن نخواستند که قدر دهقان بلند شود * دهقان رارا دات مفعول (ماحضری یاحرف وحدت برماحضر

ديمكدر (زيرا ما اسم موصول (حضر فعل ماضى مفرد مذكر غائب صله سيدر الذى حضر ديمكدر
(از طعام ما حضرى بياندر (ما حضر ترتيب كردك مقدم مفعوليدر (زمين خدمت لاميه در (قدر
قافك فتحى ودالك سكونيله مقدار معناسنه در (بلنده اضافت بيانيه (وسلطانه لاميه (بدين
دال همزه دن بدلدر اشارتدر پادشاهك كنديك خانه سنه مهمان اولمغه (قدر قافك ودالك فتحه لريله
ينه مقدار معناسنه در (نازل نشدى الحق اولمازدى (يعنى مرتبه سندن دوشمزدى (محصول تركيب)
دهقانه خبر اولدى پادشاه انك خانه سنه ميل ايدوب وز يرمانع اولدبغى طعامدن بر ما حضر
ترتيب ايدوب پادشاه اوكنه ايلتدى (وزمين خدمتى بوس ايلدى وديدى (پادشاهك بلند مقدارى
بنم خانه مه مهمان اولمغله نازل اولمزدى يعنى قدرنه نقصان كلمزدى وليكن استديلر كه دهقانك
قدرى بلند اوله * ملك را سخن كفتن او مطبوع آمد شبانكه بمنزل او نقل كردند بامداد ان خلعت
ونعمتش بخشيد شنيدمكه در ركاب ملك قدمى چندمى رفت وميكفت (محصول تركيب) پادشاهه
انك سوز سويلمسى مطبوع ومقبول كلدى كيجه سى يعنى همان اول كيجه انك منزلنه نقل ايلديلر
ارتسى پاشاه اكا خلعت ونعمت بغشلدى ايشتدمكه پادشاهك اوزنكى سنده برنيجه قدم يعنى
برقاچ ايق كيدر دى وسويلردى * قطعه * زقدر وشوكت سلطان نكشت چيزى كم * زالتفات
مهمان سراى دهقانى * شوكت شينك وكافك فتحه لريله وسكون واوايله شدت حرب يعنى قتى صواش
وآلت حربه كامل كيرمك حاصلى آلت حربى تمام ارسته المغه ديرلر اما عجم هيبت وعظمت معناسنده
استعمال ايدر (سلطانه اضافت لاميه در (نكشت كاف عجمك فتحيله فعل نفى ماضى مفرد غائب
اولمدى ديمكدر (زيرا كشتن وكرديدن مترادفلردر اصلنده دونمك معناسنه در سابقا ذكر ايلديكمز كبى
هر نوجهله اولورسه دونمك بوندر كه انتقال معناسنه مستعملدر (مثلا شراب سركيه دوندك كبى
پس صيرورت معناسنده استعمال بوندر فاحفظ فانه من المهمات فى هذه اللغة (چيزى
يا حرف وحدت (كم كاف عربك فتحيله اكسكدر ناقص معناسنه (نكشتك چيزى اسمى وكم خبرى
زالتفات نكشته متعلق (زاء مفرده ازدن مخففدر تخفيفسزده نسخه لرده واقعدر حاصلى
بو بحرده ايكسيده جائزدر بلاتفاوت (التفات افتعال بابندن مصدر در لغتده كيدركن باشنى اردينه
دوندوروب باقمغه ديرلر (اما استعمالده مطلق بقمغه ديرلر (يا حرف صله (مهمان سراى تركيب
مزجى در (اصلنده سراى مهماندر اضافتله قونق اوى معناسنه روم ايلنده عزبخانه ديرلر
(دهقانه اضافت لاميه در (ويا حرف وحدت ويا تنكير (محصول بيت) (پادشاهك عظيم قدرندن
يعظمت وهيبتندن هيچ رنسنه اكسك اولمدى يعنى هيچ نقصان ويرمدى بر كيك وضعيف كويلينك
مهمان سرايه التفات ايلمكدن (يعنى بر ضعيف كويلينك اوينه نزول ايدوب قونق اولمقدن
شان سلطنته نقصان ويرمدى * كلاه كوشهٔ دهقان با آفتاب رسيد * كه سايه برسرش افكند
چون تو سلطانى * كلاه كوشه هانك سكونيله تركيب مزجيدر (اصلنده كوشهٔ كلاه ايدى اضافت
ايله كلاه اوجى ديمكدر (دهقانه اضافت لاميه در يا حرف صله (آفتاب فانك سكونيله كونش
(رسيد فعل ماضى مفرد غائب فاعلى تحتنده كلاه كوشه يه راجع ضمير (وبا آفتاب مفعول غير صريحى
(كه حرف تعليل (سايه كولكه (بر حرف استعلا (سرش شين ضمير دهقانه راجعدر (افكند
فعل ماضى مفرد غائب فاعلى سلطان ومفعول صريحى (سايه وبرسرش غير صريحى (سلطانى ياسى
حرف وحدت ويا حرف تنكير (محصول بيت) كويلينك بركى اوجى قدر وشرفده آفتابه ايرشدى
يعنى دهقان مكرم ومعزز اولدى (زيرا باشنه سايه صالدى سنك كبى بر عظيم الشان پادشاه حاصلى
سلاطين همامثالدر هر كيمك كه باشنه سايهٔ رأفت وعنايت صالهلر قدر وشرف صاحبى اولور
* حكايت * كدايى هول را حكايت كنند كه نعمت وافر اندوخته بود يكى از ملوك كفت مى نمايد كه مال

اسمور كيمنه اولان ارج قدر سرا پاقافك فتحى ودالك فتحه لريله مقدار معناسنه در. دالك فتحه سنى ايكنجى قدرده شارحك ضبطى تخصيص ديلك دكلدر اكن تخصيص اكاده شاملور
لطابع

مطب

بیکران داری وما رانهمی هست اکربرخی ازان دستکیری کنی بحکم عاریت چون ارتفاع
ولایت بسد وفا کرده شود کفت لایق قدر بلند خداوند جهان نباشد دست همت بمال چون
من کدایی آلودن که جوجو فراهم آورده ام کفت غم نیست که بتتار میدهم که الخبیثات للخبیثین
کدایی یا حرف وحدت (هول مخوف یعنی قورقنج یعنی هرکس بوله دیلنجی اولمقدن خوف
ایدردی (شنیده آمده مولانا مصلح الدین لاریدن سؤال ایلدیلر که کدای هول کیمدر دید یکه
شول کدادرکه سؤال ایلدیکی کیسه دن المایجه اولمیه که عرب اکاذوالوجه الوقاح دیردی
(کدایه صفتدر بعض نسخه ده اضافتله واقعدر بیانیه طریقیله (را ادات مفعول کنندك کدا مطلب
مفعول اولی وحکایت ثانیسی (که حرف بیان (ویاحرف رابط صفت نعمت وافر بیانیه
وداشتك مقدم مفعولی (می نماید فعل مضارع مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه کورینور
دیمکدر (که حرف بیان (مال بیکران بیاندمال بی حد دیمکدر (داری فعل مضارع مفرد
مخاطب طوتارسین یعنی سنك واردیمکدر (همی یاحرف وحدت (باحرف مصاحبت (برخ
بانك فتحیله بعض معناسنه در (یاحرف وحدت برمقدارله دیمکدر (دستکیر وصف ترکیبیدر
کیریجیدن ال طوتیجی دیمکدر یاء مصدریله معاونت معناسنه در (کنی فعل مضارع مفرد
مخاطب (عاریت یانك تشدیدیله قرض مراددر (چون ادات تعلیل (ارتفاع ولایت مصدرك
فاعلنه اضافتیدر (کرده شود کرده انضمامیله (شود فعل مضارع مبنی للمفعول معناسنی
افاده ایدر (کفت کدادیدی (لایقك قدره اضافتی اسم فاعلك مفعولنه در (وقدرك بلنده
بیانیه (وبلندك خداونده وخداوندك جهانه لامیه لردر (دست همت بیانیه (باحرف
مصاحبت (مال چون من لامیه (کدایی یاحرف وحد (آلوده کردن آلوده بولاشق دیمکدر
(که حرف تعلیل (جوجو یعنی حبه حبه حاصلی آزآزر دیمکدر فراهم آورده ام جمع ایلدم
دیمکدر (کفت پادشاه دیدی (بتتار باحرف صله تاتار بونده کفار معناسنه در (زیرا اول زمانده
بعض سلاطین هلاکویه جزیه طریقیله مال تعیین ایلمش ایدی بعض نسخه ده (بکافران هولاکو نسخه
دوشمش (خبیثات خبیثك جمعیدر مردارلر دیمکدر (محصول ترکیب) برقورقنج دیلنجی بی
حکایت ایدرلر که وافر مال ونعمتی وارایدی پادشاهلردن بریسی اکادیدی شویله کورینور که
بی حدو بی قیاس مالك واریمش ایسه برمهم ایشیمز وارا کر برمقدارله بزه عاریت ودین
طریقیله معاونت ودستکیرلك ایدرسك محصول مملکت ایرشنجه وفا اوله یعنی قرض طریقیله
استرم غصب طریقیله دکل کدا دیدی جهان پادشاهنك بلند قدرینه لایق دکل همتی الی
بنم کبی برکدانك مالیله آلوده ایلمك یعنی بولاشدر مقکه آزآزر جمع ایلدم پادشاه دیدی
غم دکل که سندن الاجغم مالی کافرتاتاره ویره جکیم زیرا خبیثلر خبیثلرایچوندر یعنی سندن الاجغم
مال مردار ایسه غم دکل زیرا انی کافره ویره جکیم که مردار مردارلایقدر * بیت * قالوا عجین
الکلس لیس بطاهر * قلنا نسدبه شقوق المبرز * عجین فعیل بمعنی مفعولدر یعنی خمیر (کلس
کافك کسری وسکون لامله اهکدجایلی یعنی ارنی اندن دوزرلر (عجین الکلس جرد قطیفه
کبیدر (لیس اسمی تحتنده عجینه راجع ضمیر (بطاهر بازائد ایله محلا منصوب خبری (قلنا
جواب قالوا (نسد فعل مضارع نفس متکلم مع الغیردر نصربابنك مضاعفندن سد ایدرز
طلابرکدیکی ویاردلیکی بغلامق واصلاح ایلمکده استعمال ایدرلر (به نسدیه متعلقدر وضمیر
عجین کلمسه راجعدر (شقوق المبرز لامیه (شقوق شقك جمعیدر اصلنده مصدردر اما بونده
یارق وکدك مراددر (مبرز رانك زا اوزره تقدیمیله اسم مکاندر محل بروز معناسنه یعنی چقاجق یر
مراد خلادر (محصول بیت) دیدیلر که کرج واهکی خمیری طاهر دکلدر یعنی ناپاکدر بزبویله

(دیدیلرك)

دیلرك جوابنده دیدك باس بوقدر یعنی قارمز زیرا انکله آنخانه یارقلربنی وداکلربنی سدایدرز
* بیت * کرآب چاه نصرانی نه پاکست * جهود مرده میشویم چه باکست * آب چاه نصرانی
لامیه دیرلر (نصران شامده بر کویه دیرلر که بو طائفه اندن ظهور ایلمشدر (یاحرف نسبتدر
(نه پاکست ناپاکست معناسنه در (جهود مرده بیانیه در یاء بطنیله (می شویم فعل مضارع متکلم
وحده در شوییدندن (محصول بیت) اکربت پرست کافرك قویسی صویی پاك دکل ایسه
یعنی ناپاك ایسه قارمازز براانکله اولمش جهودی یورم (حاصلی مرداری مردارایله یورم
مطلب
* شنید مکه سراز فرمان ملك باززد وحجت آوردن کرفت وشوخ چشمی کردن ملك فرمود
تامضمون خطاب ازو بزجر وتوبیخ مستخلص کردند * فرمان ملك مصدرك فاعلنه اضافتیدر
(باززد کری اوردی یعنی ملکك قولنه اطاعت ایلمدی وسرکشلك ایلدی (شوخ چشم بونده
یوزسزو حشری معناسنه در (ویاحرف مصدر (تاحرف تعلیل (زجرو توبیخ بونده عطف
تفسیری شکلیدر سرزنش معناسنه (مستخلص لامك فتحیله اسم مفعولدر استفعال بابندن
(محصول ترکیب) ایشتدمکه ملکك فرماندن باشنی دوندردی یعنی سوزینی قبول ایلمدی
ودلیل وحجت کتورمکه باشلدی وادبسزلك وکستاخلق ایلدکله پادشاه بیوردی تاکیم مضمون
خطابنی (یعنی بیوردیغی مقداری مالی اندن زجر وتوبیخله (یعنی سرزنش وغصبله استخلاص
ایلدیلر * مثنوی * بلطافت چو برنیاید کار * سربه بی حرمتی کشد ناچار * برنیاید حاصل
اولماز دیمکدر سرتقدیری سرش در سر بونده اوج معناسنه در (یعنی حدی وغایتی دیمکدر
(شین کاره راجعدر (باحرف صله (بی ادات سلب (حرمتی یاحرف مصدر (کشد فعل مضارع
مفرد غائب مبنی المفعول معناسنه چکلور دیمکدر فاعلی کاره راجع ضمیردر تأمل تدر (یعنی
منقلب اولورنتکه دیرلر شراب سرکه یه چکلدی (ناچار بالضروره دیمکدر (محصول بیت)
لطافت ورفق وملایمتله چونکه ایش حاصل اولمیه (یعنی ایلکله که بر مصلحت بتمیه حد
وغایتی حرمتسزلکه منجر ومتحول ومنقلب اولور حاصلی حرمتسزلکه مؤدی اولور بالضروره
* هرکه برخویشتن نبخشاید * کر نبخشد بروکسی شاید * هرکه یعنی هرکس که بر حرف صله
(خویشتن کندی معناسنه در (نبخشاید فعل نفی مستقبل مفرد غائب بخشاییدندن ترحم
ایلمز دیمکدر (کر حرف شرط (نبخشد فعل نفی مستقبل مفرد غائب بخشیدندن که مشترکدر
اسرکمك ایله بغشلمق بیننده (بونده اسرکمك معناسنه در (بخشودندن مشتقدر دیین لغوسویلمش
(شاید لایقدر (محصول بیت) هرکس که کندی یه ترحم ایلمز اکر کیمسه اکا ترحم ایلمزسه
ردشعی
لایق وسزا واردر * حکایت * بازرکانی رادیدم که صد وپنجاه شتر بار داشت وچهل بنده
وخدمتکارشبی درجزیرهٔ کیش مرا بحجرهٔ خویش برد وهمه شب نیارآمید از سخنهای
پریشان کفتن که فلان انبارم بترکستانست وفلان بضاعت بهندوستان واین قباله
فلان زمینست وفلان چیز را فلان ضمین کاه کفتی که خاطر اسکندریه دارم که هوایش خوشست
وکاه کفتی نه که دریای مغرب مشوشست سعدیا سفری دیکر در پیشست اکر آن کرده شود
بقیت عمر خود بکوشهٔ بنشینم وترك تجارت کنم کفتم آن کدام سفرست کفت کوکرد پارسی
بچین خواهم برد شنیدم که انجا عظیم قیمت دارد واز انجا کاسهٔ چینی بروم آرم ودیبای رومی
بهند وپولاد هندی بحلب وابکینهٔ حلبی بیمن وبردیمانی بپارس وازان پس ترك تجارت کنم
وبدکانی بنشینم چندین ازین ماخولیا فرا خواند که بیش طاقت کفتنش نماند کفت ای سعدی
تونیز سخنی بکوی ازانها که دیده وشنیده کفتم * شتر بار دوه یوکی (جزیرهٔ کیش سرحد هندده
برجزیرنك اسمیدر (نیارامید فعل نفی مستقبل مفرد غائب ارام ایلمدی (یعنی دیکلنمدی ارامیدندن

انباز فتح همزه ایله شریك دیمکدر اورتق معناسنه (بترکستان باحرف ظرف (بضاعت بونده
سرمایه معناسنه در (قباله فتح قاوله قاضی مکتوبی (فلانه اضافتی لامیه در (ضمین کفیل معناسنه در
(خاطر اسکندریه فکر اسکندریه دیمکدر (که حرف تعلیل (هوابی یا حرف تنکیر هوا مبتدا
وخوش خبری (نه یعنی اسکندریه کتمم (که حرف تعلیل دریابی مغرب لامیه ومبتدا (مشوش
رد ابن سید علی وسروری
خبری (دریای مغرب برینده دیار عرب یازانلر متنی تتبع ایلما مشلر (سفری دیکر دید کندن
یاء وحدتله معلومدر که متعدد اسفار که مسافات بعیده ده واقع اولور برسفر عد ایدر (کرده
شودا یلمش اوله (بکوشهٔ یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (ترك تجارت مصدرك مفعوله
اضافتیدر (کدام قنغی دیمکدر (کوکرد ایکی کاف عجمیله ترکجه ایکی کاف عربیله کوکرد
دید کلریدر که عرب کبریت دیر پارسیه اضافت بیانیه در (کاسهٔ چینی ده بیانیه در (دیبای
رومیده بویله در (پولاد هندیده بویله در پولاد چلك دمر ابکینهٔ حلبیده بویله (بردیمانی ده بویله
(برد برنوع الاجه در که یمندن کلور (اکثرمکه خلق انی کیر (چندان اولقدر دیمکدر (ازین
بونك کبی دیمکدر (یعنی تشبیه افاده ایدرتکه سابقا بیان اولندی ما لخولیا فکر فاسد دیمکدر
فروادات تأکید (خواند اوقودی (یعنی سویلدی (که حرف بیان (بیش زیاده (طاقت
کفتن مصدرك مفعوله اضافتیدر (محصول ترکیب) بربازرکانی کوردم که یوزاللی دوه یوکی
شارح مرحوم بوصوزده نابجا اعتراض ایتمشدر فتدبر. للطابع
تجارت اثوابنه مالك ایدی وقرق عدد قول ایله خدمتکاره برکیجه جزیرهٔ کیشده بنی کندی
حجره سنه ایلتدی وبتون کیجه آرام ایلمدی پریشان سوزلر سویلکدن که فلان شریکم ترکستانده در
وفلان بضاعتم هند وستانده وبو کاغد فلان یرك قباله سیدر وفلان نسنه یه فلان کیمسنه
کفیلدر کاه دیرایدی که خاطرم اسکندریه یه سفر ایلمك در که هوا خوشدر وکاه
دیرایدی که یوق دریای مغرب مشوشدر یعنی مخوفدر کفاردن واوندا تدن (بعض نسخه ده
دریای مغرب یرینه دیار عرب واقعدر فتدبر (ای سعدی او کده برسفر دخی وار اکر اول سفر
ایلمش اولورسه بقیهٔ عمرمده برکوشه ده اوتوررم وتجارتی ترك ایدرم شیخ دیردیدمکه اول سفر
قنغی سفردر دیدی فارسی کوکردی چینه ایلدیسرم ایشتدمکه انده عظیم قیمتی وار واندن کاسهٔ
چینی رومه کتورم ورومی دیبابی هنده وپولاد هندی حلبه وحلب شیشه سنی یمنه وبردیمانی بی
فارسه واندن صکره تجارتی ترك ایدرم بردکانده اوتوررم اولقدر بونك کبی مال خولیای اوقودیکه
آرتق سویلمکه طاقتی قالمدی اندنصکره دیدی ای سعدی سنده برسوز سویله انلردنکه کورمشسین
وایشتمشسین یعنی کوردکلرکدن وایشتدکلرکدن بنده دیدم * نظم * آن شنید ستیکه در صحرای
غور * بارسالاری بیفتاد ازستور * آن اسم اشارتدر بیت ثانی یه (شنیدستی سین وتا ادات خبردر ویا ضمیر
خطاب ایشتمشمیسن دیمکدر (صحرای غور بیانیه غور ایکیدر بریسی تهام ایله یمن ما بیننده اولاندر
وبریسی دخی هند ایله بلخ ارا سنده درتکه انوری شعرندن فهم اولنور (بارسالار بار باء عربی وسکون
را ایله یوکدر (وسالار اولویه دیرلر مراد تجار ارا سنده کاروان باشی دیدکلری بازرکاندر (پس
باری باء عربیله پار باء عجمیله اعتبار ایدوب ییلدز معناسنه اخذ ایدنلر ومعناسنی چکن ییل
رد سروری وشمعی
رد سروری
رد سروری
بسالار دینلر تراکیب فارسیده غریب متصرفلردر (بو تصرفدن صکره تصرف خاص ایدوب باری
باء عربیله سالاره اضافت ایدوب سالارك باری دیین اغرب تصرف ایلمش غرابت بومقدار
بضاعت ومطالعه ایله صحیح معنایه واصل اولنه اعتراض ایلمکده در (بیت) فکم من عایب قولا
صحیحا) (وآفته من الفهم السقیم) ستور طوار معناسنه درآت وقتر وغیریسی کبی حاصلی بنیت مراددر
(محصول بیت) آنی ایشتمش میسنکدر که صحرای غورده برکروان باشی طواردن دوشدی یعنی
ده شد کیف ایندکی * کفت چشم تنك دنیادار را * یاقناعت پرکند یا خاك کور * کفت فاعلی

ايلر الاردر (چشمنڭ بيانيه درطار كوزدېمكدر يعنى آچ كوز (دنيادار اضافت لاميه در (ودنيادار وصف تركيبيدر مالدار وخزينه دار كبى اهل دنيا ومحب دنيا ديمكدر ياعربيده اماكبيدر يا كاه ابتداء كلامده وكاه مقام عطفده واقعدر (خاك كور لاميه در مقبره طپراغى ديمكدر (محصول بيت) ايا ينه درطارلردن دوشمك ديمى دنيادارڭ آچ كوزنى يعنى مال ايله طويمز كوزينى يا قناعت پرايدر ويامقبره طپراغى يعنى يا قناعت كوزينى طويورر ويا اولدكده مقبره ترابى بوايكى بيتى رباعى يارانلر اقسام شعرى غريب ابى بيا اولر ايمش * حكايت * مالدارى راشنيدم كه بخل چنان مشهور بود كه حاتم طايى بسخا ظاهر حالش بنعمت اراسته وخست نفس جبلى درنهادش همچنان متمكن كه نانى بجانى ازدست ندادى وگربهٔ ابوهريره رابلقمه ننواختى وسك اصحاب كهف را استخوانى نينداختى فى الجمله خانهٔ اورا كسى نديدى دركشاده وسفرهٔ اورا سر كشاده * بخل

ياحرف مصاحبت (حاتم طايى بيانيه (بسخا باحرف مصاحبت (ظاهر حالش لاميه (اراسته زينمش يعنى معمور (وخست نفس جبلى مصدرڭ فاعلنه وبيانيه اضافتلردر جبلى خلقى ديمكدر خلقتكه سرليه (ويا حرف نسبت يراداشلى ديمكدر (نهاد طبع معناسنه در (متمكن تفعل بابندن اسم فاعلدر ثابت معناسنه (كه حرف بيان (نانى ياحرف وحدت (بجانى باحرف مقابله (ويا حرف وحدت (ندادى ياحرف حكايه (وگربه كدى كاف عجمڭ ضمى ورانڭ سكونيله (ابوهريره يه اضافت تعظيميه در (ورا حرف تخصيص باحرف مصاحبت (لقمهٔ ياحرف وحدت وهمزه حرف توسل (ننواختى فعل نفى ماضى مفرد غائب (ويا حرف حكايه نواختندن اوخشامزدى يعنى رعايت ايلمزدى (كهف را رادات مفعول اصحاب كهفڭ سكينه ديمكدر (نينداختى فعل نفى ماضى مفرد غائب ويا حرف حكايت انداختندن اتمزدى ديمكدر (فى الجمله حاصل كلام (خانهٔ اولاميه (ورا حرف تخصيص (نديدى ياحرف حكايت كورمزدى ديمكدر (دركشاده قپوسى آچق ديمكدر (سفرهٔ اولاميه (ورا ادات تخصيص (سركشاده سربونده اوست معناسنه در اوستى آچق ديمكدر (محصل تركيب) برمالدارى ايشتدمكه بخل ايله شويله مشهور ايديكه حاتم طايى سخا وكرمله يعنى حاتم سخا ايله نيجه كه مشهوردر وزاهد اردر مذكور مالدار بخل ايله اويله مشهور ايدى ظاهر حالى نعمتله مزين وپيراسته يعنى نعمتى چوق ايدى ونفسنڭ خستى وبخل جبلسى طبعنده شويله متمكن ايديكه براتمكى برجانه دكشمزايدى يعنى يانده براتمڭ جاندن عزيز ايدى وابوهريره حضرتنڭ كديسنى برلقمه ايله اوخشامزايدى يعنى براتمه ويروب رعايت ايلمزايدى واصحاب كهفڭ ايتنه كمك آتمزايدى ايكسيننك بله رعايته استحقاقى وارايكن حاصل كلام انڭ اوينده كيمسه قپوسنى اچق كورمزايدى سفره سنڭ اوستنى واغزنى اجق كيمسه كورمزايدى حاصلى كيمسه او كنده سفره آچمزايدى يعنى هيچ بركيمسه يه اتمك ويرمزايدى * بيت * درويش بجز بوى طعامش نشنيدى * مرغ از پس نان خوردن او ريزه نچيدى * درويش يعنى فقير (بجز باحرف زائد (بوى طعام لاميه (بوشنيدن كوروشنيله راجعدر (نشنيدى فعل نفى حال ماضى مفرد غائب (بونده دويمازدى ديمكدر مجازا ايشتمك معناسنه دكلدر شراح ظن ايلديكى كبى (تكيم تركيده بورنم قوقى طويمازدير لر (مرغ ظاهر مراد مرغ خانكيدر (يعنى طاوق مطاق مرغ دكلدر (پس پاى عجمله اردو صوڭ معناسنه در (نان خوردنه اضافتى لاميه در (نان خوردنڭ مقدم مفعوليدر (اويه اضافتده لاميه در (ريزه دوكوندى معناسنه در بونده اتمك خورده سى مراددر (نچيدى فعل نفى ماضى مفرد غائب وياحرف حكايت ديرمزدى يعنى ديوشرمزدى ديمكدر (يعنى خساستندن اتمك دوكوند وسين بيله ديوشروب يير ايدى (محصول بيت) فقير يعنى فقراجنسى طعامڭ قوقسندن غيريسنى دويمازدى يعنى يولدن كچن درويش طعامڭ قوقوسنى انجق استشمام ايدردى يوزنى كورمك وياكل ايتمك هركز ميسر

ردسرورى وشمعى

بومقامده درويشى فيد وقوعيدر ديمسى دخى مبالغه لى اولور للطايطع ردشراح جميعا

دكل ايدى طاوق دخى انك يمك وانمك يدكندن صكره اتمك اوواغين ديوشرمز دى يعنى كندى
ديو شروب ييردى طاوغه قالمز دى زياده خسا ستندن * شنيدم كه بدرياى مغرب راه مصر
ركرفته بود وخيال فرعونى درسر (قوله تعالى) حتى اذا ادركه الغرق * راه مصر لاميه (وبركرفته نك
مقدم مفعولى (خيال فرعونى بيانيه (ورا ده مصره معطوف تقديرى خيال فرعونى درسر كرفته
بود در (اذا ادات شرط (ادرك فعل ماضى مفرد مذكر غائبدر افعال بابندن وضمير فرعونه راجع
محلا منصوب مفعولى (غرق افظام مرفوع فاعلى (مذكور كلام فرعونك حقنده نازل اولان آيت
كريمه نك بعضيدر (محصول تركيب) (ايشتدم كه مغرب درياسنده مصر يولنى طوتمشيدى
(يعنى مصره كيدردى وفرعونه منسوب خيالى (يعنى تكبر وغرورى باشنده طوتمشيدى (حتى اكا
غرق ايرشدكده * ناكاه باد مخالف كرد كشتى برآمد چنانكه كفته اند * (محصول تركيب)
حريف فرعون كبى غرور ايله مصره كيدركن ناكاه مخالف يل كمى اطرافنه طواندى (كرد برآمد
طواندى ديمكدر شويله كه ديمشلردر * بيت * باطبع ملولت چه كند دل كه نسازد * شرطه همه
وقتى نبود لايق كشتى * با حرف مصاحبت ويا حرف صله (طبع ملول بيانيه (وتاء ضميره اضافت لاميه
(چه كند بوندن يه مالك وقادر دير ديمكدر (كند لك دل فاعلى (كه حرف بيان (نسازد فعل نفى استقبال
مفرد غائبدر اويمز ديمكدر (يعنى موافقت ايلمز فاعلى دل در (جميع شراح باء مكسوره ايله
يازمشلر يكن خطا ايتمشلر كه بوندبايله اونجه معناسى اولماز فتأمل (شرطه شينك فتحيله يوراز
ديدكلرى يلك اسميدر (موافق يلك اسميدر ديدلر فكرسز سويلمشلر (زيرا موافق يل كشتى يه
لايق اولمامنك معناسى يوقدر ادنى فكره مالك اولان بيلور (وقتى يا حرف تنكير (لايق كشتى
اسم فاعلك مفعولنه اضافتيدر (محصول بيت) كوكل نيه مالكدر كه سنك ملول طبعكه اويميه
(يعنى موافق اولميه (حاصلى موافق اولماسى ضروريدر (زيرا صاحبى انى اقتضا ايدر (يعنى
موافقت ايدرسه بالطبع ايلمز (بلكه بالقسر ايلر (نتكيم شرطه بالطبع هر كشتى يه لايق اولماز
(مثلا مصره كيدن كشتى يه يوراز لايقدر (اما كلنه لايق دكل بلكه ادوس لايقدر (مصراع ثانى
مصراع اوله نسبت مقام تعليلده واقعدر * دست دعا برآورد وفرياد بى فائده كردن كرفت قال الله تعالى
* فاذا ركبوا فى الفلك * (دست دعا لاميه در مجازا (برآورد قالدردى ديمكدر (يوقارى كتوردى ديمك
دكلدر (فرياد بى فائده بيانيه (كردن كرفت ايلمكه باشلدى (يعنى شروع ايلدى (اذا ادات شرط
(ركبوا فعل ماضى جمع مذكر غائبدر علم بابندن چنكم كمى يه بنسه لر ديمكدر (فى الفلك فى حرف جر
(ركبوا فعلنه متعلقدر (فلك فانك ضمى ولامك سكونيله كشتى معناسنه در (بو كلام شريف
بر محذوف كلامه متصلدر كه بوندن اول شرح حال مشركين اكا دلالت ايدر (وبو مقامده مفصل
بيانى تنويله مؤيدر (محصول تركيب) شيخك بو كلامى ناكاه باد مخالف كلامندن بو طدر دعا
الينى قالدردى يعنى دعا ايچون ال قالدردى ديمكدر وفائده سز فرياده باشلدى شول طائفه كبى كه
خدايه شريك اثبات ايدرلر اما كيمه بنسه دكلرنده الهه تضرع ودعا ايدرلر الله ايچون دينى خالص
ايلدكلرى حالده مؤمنلر كبى يعنى كنديلرينى مؤمنلر صورتنده مخلص اظهار ايلدكلرى حالده دعايه
مشغول اولورلر ليكن خدا انلرى كمى اضطرابندن قورتاروب نجات ويردكده ينه اولكى شركه
اويزد اولورلر * بيت * دست تضرع چه سود بندهٔ محتاج را * وقت دعا بر خدا وقت كرم دربغل *
(دست تضرع بيانيه (تضرع تفعل بابندن مصدردر زار يلق ايدوب عرض نياز ايلمكه ديرلر
(بندهٔ محتاج بيانيه (ورا ادات صله (وقت دعا لاميه (بر حرف صله با معناسنه (وقت كرم ده
لاميه در (در حرف ظرف (بغل بانك وغينك فتحه لريله قولتق معناسنه دركه عربجه ابط ديرلر
شينك وبانك كسره لريله (محصول بيت) (محتاج بنده يه تضرع ونيازلى يعنى تضرع

بو مقامده قوله تعالى واشاغيكى
فقره ده قال الله تعالى عباره لرى
بعض نسخه ده بو قدر اولسه لر
دخى معناده مدخللرى والميوب
عمان نقطه كبى فصل ايچون
ككشلردر زيرا آيت كريمه لر
اقتباس طريقيله ذكر
اولنمشلردر كه شارحك
ويرديكى معنادن دخى مستبانيدر
الطابع

ردشراح جميعا

ردسرورى وشمعى

ردشمعى

ونیازایله دعایه ال قالدرمق نه فائده (مصراع ثانی اوله نسبت مقام تعلیلده در تضرع ونیازفائده
ویرمدیکی انکیچوندر که ضرورت وقتنده دعا الی خدایه در (یعنی حین مضایقه ده خدایه دعا ایچون
ال قالدررسین (حاصلی خدادن دعا ایله مراد ک دیلرسین (اما کرم واحسان وقتنده الك قولتغکده در
یعنی خدا بر اره برنسنه اعطا ایچون الك اوزاتمزسین (بلکه ایکی الکی قولتغکه قصدررسین حاصلی
فقرا یه برنسنه تصدق ایلمزسین (پس دعاك نیجه مقبول اولسون (وقت دعا بر خدا الك معناسنی دعا وقتی
الی خدا اوزره اولدیغین خطا ویلشدر * قطعه * ازز وسیم راحتی برسان * خویشتن هم تمتعی
برکیر * راحتی (یاحرف وحدت و یاحرف تنکیر یاحرف تأکید (رسان فعل امر مفرد مخاطبدر
رد شمعی
رسانیدندن ایرشدر دیمکدر (الف ونون ادات تعدیه در اصلی رسیدندر ایرشمك معناسنه (خویشتن
واو رسمیله کندی معناسنه دیمکدر (تمتع تفعل بابندن مصدردر فائده لنمك دیمکدر (و یاحرف
وحدت ویاحرف تنکیر (یرحرف تأکید (وکیرفعل امر مفرد مخاطب اخذایله دیمکدر (محصول بیت)
زروسیمدن محتاجلره راحت ایرشدر یعنی فقرایه مال بذل ایلمکله آسوده حال ایله کندك دخی بذل
واحسان سببیله فائدا خذایله یعنی (الصدقة تردالبلاء وتزید العمر) ایله عامل اولمکله بوندن ایو فائده
اولماز * دان که این خانه از تو خواهد ماند * خشتی ازسیم وخشتی اززر کیر * دانکه یرینه چونکه یازانلر
وآنکه یازان صحیح نسخه لره مخالف یازمشلر (این خانه یعنی کندی خانه ك (ماند بونده ماندن معناسنه در
زیرا مضارعه مقارندر (خشتی یاری حرف وحدت (کیرطوت یعنی فرض ایله ترکیبده ده طوت
ردابن سیدعلی وسروری
ردشمعی
فرض ایله معناسنده مستعملدر (محصول بیت) بلکه سن بونده کی اولکسندن کروقالیسردر بر کرپیجی
کومشدن وبر کرپیجی آلتوندن فرض ایله یعنی خانه کی هرنقدر که زیب ایدرسك غیری ایچون ایدرسین
پس مالنی خانه زینتنه صرف ایلمه بلکه صدقات وزکوة وآخرت یولنه صرف ایله که منتفع اولاسین
تا که ورثه یه قالیه زیرا انلر عدولر کدر که سنك موت وفوتك تمنی ایدرلر *آورده اند که در مصر اقارب
درویش داشت بقیت مال اوتوانکر شدند وجامهای کهن بمرك او بدریدند وخز ودمیاطی
ببریدند هم درآن هفته یکی را دیدم ازیشان برباد پایی روان وغلامی پری پیکر درپی او دوان باخود
کفتم * آورده اند روایت ایلمشلر دیمکدر (اقارب اقربانك جمعیدر واقربا قریبك جمعیدر (اصدقا
صدیقك جمعی اولدیغی کبی (درویشه اضافت بیانیه در (خز خاء معجمه نك فتحی وزاء معجمهٔ مشدده
ایله دکز قیونی والك یوکنه دیرلر سمور وسنجاب ووشق هم حیوانه وهم کورکنه دیدکاری کبی
(دمیاطی دالك کسریله دمیاط مصرده طوقونن الاجه جنسیدر (ببریدند فعل ماضی جمع غائبدر
کسدیلر یعنی بچندیلر (بادپای اتك صفتلرندن وصف ترکیبیدر یل ایقلی دیمکدر (روان صفت
بادپادر یوروکن معناسنه صفت مشبهه در (غلامی یاحرف وحدت (پری پیکر وصف ترکیبیدر
پری یوزلی معناسنه (دوان صفت مشبهه در غلامه دویدن یلیجی دیمکدر (محصول ترکیب) روایت
ایلمشلردر که مصرده فقیر اقرباسی وارایدی انك مالنك بقیه سیله (یعنی دریاده کندیله غرق اولان
مالدن غیریله غنی اولدیلر واسکی لباسلرینی انك اولمسی سببیله یرتدیلر بونده ایهام وار فتدبر
(وخز ودمیاطی بچندیلر هم اول غرق اولدیغی هفته ده انلردن برینی کوردم بریورغه
اتك اوزرنده وارد نیجه بر پری پیکر قول یاوب کیدر کند و کندو دیدم * قطعه * وه که کرمرده باز کردیدی
میان قبیله وپیوند * وه واوك فتحی وهاء اصلیه ایله ادات حسرت وتعجبدر واه ده دیرلر (مرده
اولی (باز کرو (وکردیدی فعل حکایت مفرد غائب دونیدی یعنی بنه دنیایه کلیدی (یاحرف صله
(میان قبیله لامیه قبیله اورته سنه واراسنه دیمکدر (پیوند خصم وقوم معناسنه در (محصول بیت)
حیف که اکر میت کرودونیدی یعنی حی اولوب دنیایه کلیدی قبیله سی واقرباسی اراسنه (حاصلی
تکرار حیات بولوب قبیله سی وپیوندی ایله سابقده کبی اختلاط ایلسه * ردمیراث سختر بودی

وارثان راز مرك خويشاوند * رد ميراث مصدرك مفعولنه اضافتيدر (سختر اسم تفضيل
قتيرق ومشكلرك ديمكدر (وارثان فاعل رددر (ار ادات صله (زاء مفرده من تفضيليه معناسنه در
(مرك خويشاوند مصدرك فاعلنه اضافتي قبيلندندر (خويشاوند اسم جمعدر اقربا
معناسنه مفرد مقامنده ده مستعملدر (محصول بيت) اكر مرده مذكور كبى يننه كليدى
وارثلره ميراثى رد ايلمك حصملرك مونندن قتيرق ومشكلرك اولوردى (يعنى مال جاندندر
پس مال ويرمك همان جان ويرمكدر * سابقهٔ معرفتى كه ميان ما بود آستينش
بكشيدم وكفتم * با حرف مصاحبت سببيتى متضمن سابقهٔ معرفت لاميد (معرفت بونده
آشنالق معناسنه در يعنى كچمش آشنالق سببيله (كه حرف رابط صفت (ميان ما لاميد
(محصول تركيب) بورغه آت اوزره سوار اولان خصميله كچمش آشنالق سببيله كه آرامزده
وار ايدى يكينى چكرم وديدم * بيت * بخوراى نيك سيرت سره مرد * كان نكون بخت كرد كرد
ونخورد * نيك سيرت وصف تركيبى درخزش خوى معناسنه (سره مرده اضافتى بيانيه در
نيك مرد ديمكدر زيرا اصلنده كچكن ابى اقچه‌يه ديرلر (سره مردى اكا عطف ايدنلر اسلوب
عجمه مخالف ايلشلر (كان اصلنده كه آن در (كه حرف تعليل (نكون بختك وصف تركيبى در رد شراح جمع
نونك كسرى وكاف عجمينك ضميله باشى اشغه ديمكدركه عربيده منكس ديرلر افتعال بابندن
اسم فاعلدر عجم روستايلرى نونك ضميله اوقورلر پس بضم النون دين روستايلق ايلمش
بدبخت معناسنه در (كرد كرد كاف اول عجمى ومكسوردر (وثانى عربى ومفتوحدر جمع
ايلدى ديمكدر (نخورد خانك فتحى وواو سميله فتحه قافيه ضرورتى ايچوندر وزن ضرورتى
ايچون دين خطا سويلمش (محصول بيت) يى اى ايو خويلى ابى مرد زيرا اول بدبخت جمع رد سرورى
ايلدى ويمدى (يعنى چونكه اول بدبخته يمك ميسر اولمدى اى نيك مرد سن بى نوش جان
اولسون * حكايت * صياد ضعيف را ماهئ قوى در دام افتاد طاقت ضبطن آنداشت ماهى
بروغالب آمد ودام از دستش درربود وبرفت * صياد ضعيف بيانيه (ورا ادات تخصيص (ماهئ
قوى بيانيه (در حرف صله دام بونده آغ معناسنه دركه عربيده شبكه ديرلر (طاقت ضبط رد ابن سيد على
مصدرك مفعولنه اضافتيدر (وضبطك آنه مصدرك مفعولنه در (ماهى مبتدا ز غالب آمد
خبرى (درحرف تأكيد (ربود فعل ماضى مفرد غائب قاپدى ديمكدر (محصول تركيب) صياد
ضعيفك قوى بالق (يعنى ايرى وقوتلى بالق اغنه دوشدى آنى ضبط ايلمكه طاقتى اولمدى (يعنى
ضبط ايده مدى ماهى اكا غالب كلدى وآغى الندن قاپدى وكتدى * قطعه * شد غلامى
كه آب جوى آرد * آب جوى آمد وغلام ببرد * شد بونده رفت معناسنه در (غلام بونده اوغلان
ديمكدر (ويا حرف وحدت (كه حرف بيان (آب جوى لاميه جوى ايرمق غلام ببردك مقدم مفعوليدر
(محصول بيت) اوغلان كتدى كه ايرمق صوينى كتوره (يعنى ايرمقدن صو كتوره ايرمق
صوبى كلدى (واوغلانى ايلتدى (يعنى كوتوردى ماهى دامى (يعنى اغى كتوردیكى كبى
دام هربار ماهى آوردى * ماهى اين بار رفت ودام ببرد * بار بونده كره معناسنه در (محصول بيت)
اغ هر زمان بالق كتورردى (يعنى بالق اولاردى ماهى بوكره كتدى وآغى ايلتدى (يعنى
اغى قاپدى وكتوردى * ديكر صيادان دريغ خوردند وملامتش كردند كه چنين صيدى
دردامت افتاد ونتوانستى نكاه داشتن كفت اى برادران چه توان كرد كه مرا روزى نبود وماهى را
همچنان روزى مانده بود * دريغ دالك كسريله مشهوردر اما مير حسين معما سنده
ضمه ايله ده كلمشدر حيف ديمكدر دريغ يديلر يعنى حيفلنديلر (كه حرف تعليل (چنين صيدى
يا حرف وحدت ونجلين رصيد ديمكدر (واو حرف حال (نتوانستى فعل نفى ماضى مفرد مخاطب

(نكاه داشتن حفظ ايلمك يعنى ضبط ايده مدك (مراد وزى ياء اصليه ايله رزق ونصيب
معناسنه در (ايكنجى روزيده رزق ونصيب معناسنه اولق جائز (وياء تنكير ايله يوم معناسنه اولق
جائز (محصول تركيب) غيرى صيادلر حيفلنديلر واني ملامت ايلديلر كه بو نجه بن صيد دامكه
دوشدى وضبطنه مالك اولمدك ديو ديدى اى قرداشلر نجه ايتمك كركدركه بنم نصيبم دكل ايدى
وماهينك بنم نصيبم اولمدبغى كبى نصيب قالش ايدى ويادر يادة درى كزمكه كونى قالمش
ايدى يعنى دخى اجلى كلمامش ايدى * حكمت * صياد بى روزى در دجله ماهى نكيرد وماهى
بى اجل برخشكى نميرد * (محصول تركيب) نصيبسز صياد دجله ده ماهى طوتماز دجله ماهى
چوقلغنك مقامى ايكن واجلسز ماهى قراده اولماز زيرا كاه اولور كه صياد شبكه سندن بالقلرى
قراده دوكر وبعضيسى طالب رزق ينه صويه دوشوب خلاص اولور * حكايت * دست وپا بريده
هزار پايى رابكشت صاحب دلى بروبكذشت وكفت سبحان الله باهزار پاى كه داشت چون
اجلش فرارسيد ازبى دست وپايى نتوانست كريخت * بريده اسم مفعولدر (وياحرف وحدت
وهمزه حرف توسل (هزار پا قرق آياقلى ديدكلرى بوجك (وياحرف وحدت (ورا ادات مفعول
(سبحان مصدر افعله منصوبدر برفعل مقدرله تقديرى اسبح در انزه معناسنه يعنى انزه الله
تنزيهسا اكثر مقام تعجبده مستعملدر بونده كى كبى (فرا حرف تأكيد (كريخت بونده كريختن
معناسنه در (محصول تركيب) الى واياغى كسلمش كيمسنه بر هزار پايى قتل ايلدى
بر صاحب دل اوزرينه اوغرادى وديدى سبحان الله بيك اياغيله كه طوتاردى يعنى بيك اياغنه كه
مالك وار ايدى چونكه اجلى ايرشدى السز واياقسز دن قاچمغه قادر اولمدى يعنى خلاص
بولمدى * مثنوى * چو آيد زپى دشمن جان ستان * ببندد اجل پاى مرد دوان * پى بونده
ارد معناسنه در (دشمن جان ستان بيانيه در (جان ستان وصف تركيبيدر جان آليجى معناسنه
(ببندد فعل مضارع مفرد غائب اجل فاعلى (وپاى مرد لاميه ومفعولى (دوانه اضافت
بيانيه (محصول بيت) چونكه ارد دن جان اليجى دشمن ايريشه يعنى كه اجل يابجى مردك
اياغين بغلر شويله كه بر آدم ادلمغه قادر اولمز حاصلى اولجك وقتى كلدكده دشمندن خلاص
بولامز * دران دمكه دشمن بياپى رسيد * كمان كيانى نشايد كشيد * دم بونده وقت وساعت
معناسنه در (كه حرف رابط صفت (بياپى برى برى ارد نجه (كمان كيانى بيانيه سلاطين ماضيه نك
بر قسمنه كيانيان ديرلر اولارى كيخسرو واخرلرى اسكندر بن دارادر (نشايد فعل نفى مستقبل
مفرد غائب لايق دكل ديمكدر بونده عدم امكاندن عبارتدر (كشيد مصدر معناسنه در زيرا
مضارعه مقارندر (محصول بيت) اولدمده كه دشمن برى برى آرد نجه كله ايريشه كمان كيانى بى
چكمك ممكن دكل يعنى هر نقدر كه كمانكش وزور باز ايسه الى واياغى دترشويله كه كمان چكمكه
قادر اولمساز كمانى كيانه تخصيص ايلدى زيرا انلرك كمانلرى هم ايى وهم قتى اولور ايمش وانلر
جميعا كمانكش اولور ايمش نتكه بعض توارنخده ذكر اولنمش * حكايت * ابلهى رادردم
سمين وخلعتى در برثمين ومركب تازى درزير وقصب مصرى برسر كسى كفت اى سعدى
چه كونه مى بينى اين ديباى معلم برين حيوان لايعلم كفتم خطى رشتست كه باب زر نوشتست *
ابلهى ياحرف وحدت (ورا ادات مفعول (سمين فعيل وزنى اوزره سمز ديمكدر (وثمين
بهالى ديمكدر زيرا ثمن قيمت معناسنه در (اسب تازى عربى آت ديمكدر بعض نسخه ده
(مركب عربى دوشمش (قصب مصرى ارشى ايپك وارغجى كتاندن طوقنور بر دورلى
الاچه بزدر كه مصرك تازه جوانلرى واوندانى باشنه صارارلر الآن ارالرنده مستعملدر (ديباى معلم
بيانيه معلم اسم مفعولدر افعل بابندن مراد طرازدر كه اول زمانده لباسه انى نشان ايدرلر دى

اوموزلرنده وکوکسلرنده اما بوزمانده مهجور ومتروکدر الا آل عثمانك سرايلرنده ایچ اوغلانی
استعمال ایدر حاصلی ایکدن بهار شکانده یعنی کل وسنبل وقرنفل وغیریلری کبی ایدرلر
(پس ثوبدن بر پاره درکه ایکی اوموزه دیکرلر دیبن طرازی بیلمامش (محصول ترکیب) رد سروری
برسمز ابلهی کوردم اوزرنده آغر بهالی خلعت والتنده عربی آت وباشنده قصب مصری
برکیسه بکادیدی ای سعدی نیجه کورر سین بو دیبای معلم ومطرزی بو حیوان لایعلم ولا یفهم
اوزرنده دیدم برچرکین خطدر که آلتون صویله یازلمشدر * بیت * قدشابه بالوری حمار *
عجلا جسدا له خوار * قد حرف تحقیق (شابه فعل ماضی مفرد مذکر غائب مفاعله بابندن
(باحرف صله (وری واوك وراك فتحه لریله بنی آدم دیمکدر حرف جر فعله متعلقدر تقدیرا
مجرور مفعول بغیر صریحیدر (وحمار لفظا مرفوع فاعلیدر (عجلا قیاس مرفوع اولمق
ایدی حماردن بدلکه لیکن قرآندن اقتباسه دلالت ایلك ایچون نصب ایلدی (زیرا انده
منصوبدر مفعولیت ایله اتخذ فعلندن اما بونده جائزدرکه دیتلن کبی حکایتله اوله وجائزدرکه
اعنی تقدیریله اوله (وجسدا بدلدر عجلادن (له خوار له مقدم خبر وخوار مؤخر مبتدا وجمله
اسمیه صفت جسددر (خوار خانك ضمیله بقر اوازینه دیرلر (محصول بیت) مذکور ابلهی
کاه حماره تشبیه ایلدی وکاه بقره تحقیق حماربنی آدمه مشابه اولدی اعنی بوزاغی جسدیکه
صغیراوازی صاحبیدر حاصلی صغیراوازلی بر بوزاغی جسدلی حماربنی آدمه مشابه اولدی *قطعه*
بآدمی نتوان گفت ماند این حیوان * مگر دراعه ودستار ونقش بیرونش * با حرف صله (آدمی
انسان (گفت مصدر معناسنه در (ماند فعل مضارع مفرد غائبدر ماندندن بکزر دیمکدر
مانستندن دیین خطا ایلمش مصراعده تقدیم وتأخیر واردر تقدیری نتوان گفتکه بآدمی ماند
این حیوان (دراعه دالك کسریله طیلسان دیدکاری لباسدرکه بوزمانده مهجور ومتروکدر رد شمعی
(دستار بونده دلبنددر (محصول بیت) دیمك اولمازکه آدمی یه بکزر بو حیوان مکر طیلسان ودلبند
ونقش وشکل بیرونی یعنی حقیقتده انسان دکلدر وانسانه بکزمز مکر صورت ظاهریسی بعض نسخه ده
مکر وبنه بجز دوشمش *بکرد درهمه اثواب وملك هستی او* که هیچ چیز نیابی حلال جز خونش*
با حرف تأکید (کرد کاف عجمك فتحیله فعل امر مفرد مخاطبدر کردیدندن چکزین ودولان دیمکدر
(ملك هستی بیانیه (محصول بیت) جمیع اثواب واراضی ملکنده یعنی مالکنده چکزین ودولان
یعنی تجسس وتفحص ایله که هیچ بر نسنه سنی حلال بولمازسین قانندن غیری یعنی قانی حلال وسائر
اثواب واملاکی جمیعا حرامدر * قطعه * شریف اگر متضعف شود خیال مبر * که پایکاه
بلندش ضعیف خواهد شد* متضعف تفعل بابندن اسم فاعلدر ضعفدنکه ضد ونقیض
قوتدر (که حرف بیان (پایکاه باء عجمیله بونده مرتبه مراددر (بلنده اضافتی بیانیه در (شد
مصدر معناسنه در (محصول بیت) شریف اگر ضعیفده اولورسه خیال ایلتمه یعنی ایلمه
حاصلی خیال طوتمه که انك بلند مرتبه سی وعالی منصبی ضعیف اولیسردر یعنی شریفك وجودی
وبامر دنیویسی ضعیف اولمغله شریفلك مرتبه سنه ضعف ونقصان کلمز نیته شریف شریفدر
*ور آستانه سیمین بمیخ زرد دوزد * کمان مبر که یهودی شریف خواهد شد* آستانه سیمین
بیانیه (با حرف مصاحبت (میخ زرده بیانیه در (دوزد فعل مضارع مفرد غائبدر (دوزیدندن
مخلاید دیمکدر زیرا دوختن ودوزیدن مشترکدر دیمکه مخلامق یرنده بعض نسخه ده
بزند دوشمش بونده بو معنایه (شریف بونده عزیز ومقبول معناسنه در (محصول بیت) واگر
کش اشیکی التون اکسریله مخلرسه یعنی بوقدر اموال واثوابه مالك اولورسه ظن ایلمه که
یهودی شریف وعزیز اولیسردر یعنی مال وملك چوقلغیله یهودی معزز ومکرم اولماز

* حکایت * دزدی کدایی را کفت شرم نداری که از برای جوی سیم دست پیش هر لئیم
دراز میکنی کفت * (محصول ترکیب) بر اوغری بر دیلنجی یه دیدی اوتانمزمیسین که بر اربه
مقدارنجه کمش ایچون البکی هر الجفك او کینه اوزادرسین دیلنجی دیدی * بیت * دست دراز
از پی یك حبه سیم * به که ببرند بدانکی ونیم * دست در از تقدیری دست در از کردندر
رد سروری
پس دست کردنك مفعول اولی ودرازثانیسی پس دست درا زوصف ترکیبدر دیین معنای بینه
واصل دکل ایمش بعض نسخه ده دست درازی دوشمش یا ایله بو تقدیرجه وصف ترکیبی اولور
(پی باء عجمك فتحیله ادات تعلیلدر (حبه شیء قلیلدن عبارتدر (ببرند فعل مضارع جمع
غائب تشدید ضرورت وزن ایچوندر کسه لر دیمکدر (دانك کاف عجمله درهمده التی حصه دن
برحصه به دیرلر (محصول بیت) برحبه کمش ایچون ال اوزون ایلمك یعنی ال اوزاتمق یکدر که
کسه لر بردانك کمش ایچون و یاپارم دانك حاصلی اوغریلق ایدوب ال کسلمکدن ایسه دیلنجیلك
ایدوب ال صاغ قالمق اولی در (بونده نی بعده معناسنه در دیین خطا سویلمش * حکایت *
مشت زنی راحکایت کنند که ازدهر مخالف بجان آمده بود وازحلق فراخ ودست تنکی بفغان
رد ابن سید علی
شکایت پیش پدر برد واجازت خواست که عزم سفر دارم تا مکر بقوت بازو دامن کامی
بکف آرم * مشت زن وصف ترکیبدر بومرق اوروجی دیمکدر بونك اصلی بودر که مشت زنلك
برقندرکه صاغ الك باش پرمغین سبابه ووسطی بینه الور وصول النده برنسنه یی سپرایدرومطرق
اوینی کبی او پنار حاصلی صاغ لینی مطرق برینه استعمال ایدر و بوطائفه بوقنده اول قدر
ادمان ایدرلرکه صاغ الینك هر بر پرماغی خیاره دونمشدر تحصیلیم زماننده شام شریفه برقاج
سمرقندی طالب علم کلدی وبعضنك بوقنده برمقدار مهارتی وارایدی مسافرلردر دیو بونلری
منجیك حمامنه ایلتدك ایچروده برمقدار درلدکدن صکره حمامك دیوارینه اولقدر مشت
اوردیلر که قابل تعبیر دکل مکر انواع ادمانلرندن بو برنوع ادمان ایمش و برکره بونلری ربوه
جانبنه سیره چقاردق حین مصاحبتده بردزمانی برضعفجه سنه قاق برمقدار او ینایه لیم دیدی
قالقدیلر واو یناراق اول ضعیف توانانك قولاغی توزینه برمشت اوردی همان دپه سی اوزره کلدی
وکوم کوك اولدی بز برقاج رومی طالب علملر خوف ایلدك که اولدی دیو اما انلر هیچ آلمادی
وقالقدیلر اول مضروبی اودیلر عقلی باشنه کلنجه (پس مشت زنی زورباز ایله تفسیر ایدنلر
تقشیر ایلمشلر (یاحرف وحدت (ورا ادات مفعول (دهر مخالف زمان غیر مساعددن عبارتدر
اضافت بیانیه در (حلق فراحده بویله در (حلق نقطه سزعربیده بوغازه دیرلر وفا رسیده
کلو دیرلر کاف عجمك فتحی وضمیله فراخ فانك فتحی وکسریله ککش دیمکدر واسع معناسنه
رد شراح جمیعا
کثرت اکل وعدم قناعتدن کنایتدر (دست تنك وصف ترکیبیدر (و یاحرف مصدر الطارانی
دیمکدر صفر الید معناسنه حاصلی افلاسدن کنایتدر (دست تنك دیو تانك کسرینه تنبیه
ایدوب اضافتله اوقو یانلر تنك طبع ایمشلر (بفغان باحرف صله تقدیری بفغان آمده بود در.
شکایت پیش پدربرد (بعض نسخه ده مشورت دوشمش شکایت برینه (که حرف بیان (عزم سفر
رد ابن سید علی و سروری
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (تاحرف تعلیل (مکر حرف تمنی تااوله که دیمکدر (باحرف مصاحبت
(قوت بازو مصدرك فاعلنه اضافتیدر دامن کام لامیه درمجازا (و یاحرف وحدت ویا حرف تنکیر
مراداتکنی دیمکدر (باحرف صله (کف ال ایاسی درمراد ال درمجاز مرسل طریقیله (ارم فعل مضارع
متکلم وحده در اله کتورم دیمکدر بعض نسخه ده بچنك دوشمش (محصول ترکیب) برمشت زنی
حکایت ایدرلرکه دهر مخالفدن جانه کلمشیدی یعنی جانندن اوصانمش و بیزار اولمشیدی.
وکیك بوغزدن والطارلقندن فغسانه واضطرابه شکایتی باباسی قتنه ایلتدی یعنی باباسنه جانندن

شكايت ايلمدى واجازت ديلديكه سفره نيت ايدرم اوله كه قوت بازويله مراد اكنى اله كتورم ديو * بيت * فضل وهنر ضايعست تا ننمايند * عود بر آتش نهند ومسك بسايند * تا حرف توقيت در مادام معناسنه (محصول بيت) فضل وهنر ضايعدر مادامكه كورنميه لر ويا كوسترلميه لر لزوم وتعدى طريقيله مصراع ثانى تمثيل طريقيله واقعدر پس عودى آتشه قورلر قوقوسى ظاهر اولمغيچون ومسكى ازرلر زيرا ازمكله قوقوسى زياده اولور حتى زلفه وكاكله وكيسويه مشكسا ديرلر بومعنى اعتباريله فتدبر * پدر كفت اى پسر خيال محال از سر بدركن وپاى قناعت دردامن سلامت كش كه بزركان كفته اند دولت نه بكوشيد نست چاره كم جوشيد نست * (خيال محال بيانيه (پاى قناعت لاميه درمجازا (دامن سلامتده بويله در (كش فعل امر مفرد مخاطبدر كشيدندن (كه حرف تعليل (كوشيدن درشمك ديمكدر (يعنى سعى ايلمك (كم بونك كبى يرلرده ترك كليدن عبارتدر (جوشيدن لغتده قينا مقدر (امابونك كبى يرلرده اضطراب ومشقتدن عبارتدر (محصول تركيب) بابامى ديدى اى اوغل خيال محالى باشكدن چيقار يعنى اخراج ايله وپاى قناعتى دامن سلامته چك يعنى ممكن اولدبغى دكلو قناعت ايدوب اضطراب ومشقتدن سالم وآزاده اول زيرا اكابرديمشلردر دولت وسعادت سعى وكوششله دكل يعنى چالشمغله دولت ال ويرمز مادامكه جانب حقدن عنايت اولميه پس چاره اضطراب ومشقتى ترك ايلمكدر يعنى صبرايدوب بىحضور اولمامقدر * بيت * كس نتواند كرفت دامن دولت بزور * كوشش بى فائده است وسمه برابروى كور * كرفت مصدر معناسنه در (دامن دولت لاميه درمجازا كوشش بى فائده بيانيه در (وسمه واوك فتحى وسينك سكونيله بونده راستق مراد در كه ديشى اهلى قاشلرينه چكرلر (ابروى كور بيانيه در (زيرا بونده كورعدم ابرودن عبارتدر (اعمى معناسنه دكل يعنى ابرونك قبلى اولمايجه ابرويه راستق چكمك فائده ويرمز (شراح كورك بومعناسنه تعرض ايلمادكلرندن معلومدركه كورى اعمى معناسنه اخذايدرلر (محصول بيت) كيمسه دولت اتككنى زورايله طوتمغه قادر دكلدر يعنى قوت بازويله دولت ال ويرمز زيرا ابروى كوره وسمه چكمك كبى بى فائده دردولت وسعادته سعى جانب حقدن عنايت اولمايجه * بيت * اكر بهرسر مو يت هنر دوصد باشد * هنر بكار نيايد چو بخت بد باشد * بهر با حرف ظرف) سرمولاميد قبل اوجى ديمكدر (هنر دوصد ضرورت وزن ايچون تقديم وتأخير اولمش اصلنده دوصد هنردر (محصول بيت) اكرهر برقيلك اوجنده ايكيوز هنرك اولورسه هنر ايشه كلز (يعنى فائده ايلز (چونكه بخت وطالع يرامز اوله (يعنى طالعده مساعده اولمايجه هنر فائده ايلز * بيت * چه كند زورمند وارون بخت بازوى بخت به كه بازوى سخت * (زورمند زورلى ديمكدر (زيرا مند ادات نسبتدر (پس زورمند وصف تركيبيدر دين خطا ايلمش (وارون بخت وصف تركيبيدر نحس طالعلى ديمكدر زورمندك اضافتى بيانيه در (بازوى بخت وبازوى سخت لاميه لردر مجازا (محصول بيت) زورلى نحس طالعلى نه ايلسون (يعنى نيه قادر در (ونيه مالكدر طالع ايشلمايجه (مصراع ثانى مقام تعليده در (زيرا طالع بازوسى يكدر قوى بازودن يعنى طالع قوى اولمايجه بازو قوتى فائده ايلز بو ايكى بيتى برمحرده ظن ايدوب مثنوى يازانلر غريب بى تشخيص اتمشلر *پسر كفت اى پدر فوائد سفر بسيارست از نزهت خاطر وجذب فوائد وديدن عجايب وشنيدن غرائب وتفرج بلدان ومحاورت خلان وتحصيل جاه وادب ومزيد مال ومكسب ومعرفت ياران وتجربت روزكاران چنانكه سالكان طريقت كفته اند * فوائد سفر لاميه (ازحرف تبيين (نزهت خاطر مصدرك فاعلنه اضافتيدر سرور خاطر ديمكدر (جذب فوائد مصدرك مفعولنه اضافتيدر فائده لر چكمك (يعنى فوائد تحصيل ايلمك (ديدن عجايب وشنيدن

ردشراح جميعا بروى كورك اضافتى لاميه اولوب كوراعمى ديمك اولسه هرنقدر جزالت اولمزايسه ده معنى فاسد اولماز حتى شارح مرحوم دخى شراحه بك بوريمد يكندن جوا زينه اشارت اتمشدر
للطابع
ردابن سيد على وسرورى

ردابن سيد على وسرورى

(غرائب)

غرائب ایکیسی یله مصدرك مفعولنه اضافتیدر (تفرج بلدان مصدرك مفعولنه‌در (بلدان
بانك ضمیله بلدك جمعیدر شهرلر دیمکدر (محاورت مفاعله بابندن مصدردر (خلانه اضافتی
مفعولنه‌در سابقلرکبی (خلان خلیلك جمعیدر تشدید لامله (مزید مصدر میمی ماله
اضافتی فاعلنه در (ومعرفت یاران مصدر میمیك مفعولنه‌در (تجربت روزکاران تجربت تفعلل
بابندن مصدر در سماعی زیرا معتل اللام اولمسا یتجه یاء مصدری حذف ایلك سماعیدر
فتأمل (روزکارانه اضافتی مفعولنه‌در (روزکاران الف ونونله جمع اولمسی خلاف قیاسیدر
(محصول ترکیب) پسر دیدی ای پدر سفرفائده‌لری چوقدر خاطر سرورندن وجذب
فوائددن وعجایب احوال کورمکدن وغرایب قصه‌لر ایشتمکدن نو شهرلر سیرندن ودوستلرله
مکالمه‌دن ومنصب وادب تحصیلندن ومال ومکسب زیاده اکندن وبارآنی بلمدن وروزکارلر
تجربه سندن شویلکه طریقت سالکاری دیمشلردر * قطعه * تابدکان وخانه‌در کروی
هرکزای خام ادمی نشوی * تاحرف توقیت مادام معناسنه (بدکان باحرف ظرف *
(در حرف تأکید (کروکاف عجمك کسری وراءنك فتحیله رهن معناسنه‌در (وباضمیر
خطاب (نشوی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطبدر (محصول بیت) مادام که دکان وخانه‌ده
رهنده سین یعنی انلرله مقید سین هر کزای خام کیسه ادمی اولماز سین یعنی مادام که دکان
وخانه دن چیقوب غربته کتمزسین هر کز خاملغك کتمز وانسان اولماز سین * بروانذر جهان
تفرج کن * پیش ازان روز کزجهان بروی * بروفعل امر مفرد مخاطب کیت دیمکدر (اندر
همزه‌نك فتحیله ادات ظرفدر (کزا صانده که ازابدی (محصول بیت ، وارجهانده تفرج
ایله اول کوندن اول که جهاندن کیدرسین یعنی دکاندن واودن چیقوب وارعالمی سیر
ایله اول کوندن اول که عالم فانیدن عالم باقی‌یه کیدرسین یعنی اولمزدن اول * پدر کفت ای پسر
منافع سفر برین نمط که کفتی بسیارست ولیکن پنج طائفه راسلمست اول بازرکانی که
باوجود نعمت ومکنت غلامان وکنیزان دلاویز وشاکردان چابك دارد هر روز بشهری
وهرشب بمقامی وهردم بتفرج کاهی ازنعیم دنیا متمتع شود * منافع سفرلامیه (نطونك ومیمك
فتحه لریله اسلوب دیمکدر (بعض نسخه‌ده بسیار برینه بی شمار دوشمش (پنج طائفه‌را
(را ادات صله ویاادات تخصیص فتدیر (بعض نسخه‌ده مسلم برینه (سین وتاادات خبردر
واقع اولمش (پنج طائفه راست دیمش (بعض شراح بویله یازمش بعینه (وبعضیسی
افترا ایلمش که پنجك اونه بریاء صله ایراد ایلمش دیو لیکن یانمزده اولان نسخه مذکور
شارحك نسخه سندن یازلمش غایتده صحیح نسخه‌در وانده افترا ایلدیکی یادن نام ونشان
یوق (پس معلوم اولدیکه یانده واقع اولان نسخه یازاده سقیم ایمش ویاتعصبا افترا ایدرمش
وبویله اعتراضی چوق واقع اولیور (اعوذ بالله من شرور انفسنا ومن سیئات اعمالنا (بعض
نسخه‌ده اول برینه نخستین واقعدر (بازرکانی یاحرف وحدت (که حرف رابط صفت
(باحرف مصاحب سببیتی متضمن (وجود نعمت لامیه (مکنت قدرت دیمکدر (غلامان
داردك مقدم مفعولیدر (وکنیزان اکا معطوف (الف ونونله جمع اولد قلری ذوی العقولدن
اولدقلری ایچوندر (بعض شراح غیردن نقل ایدوب (کنیزان کنیزكك جمعیدر دیمش
(صکره بحر الغرایب دن نقل ایدوب دیمش (کنیزان کنیزك جمعی (وکنیز کان کنیزكك
جمعیدر ومرجحدر که کنیزان کنیزك جمعی اوله دیمش (وبعضیلر تعصب ایدوب بوکه
بوتقریر دن استاد جهل ایدوب حیلی پریشان کلمات ایلمش (غلامان اوننه بر که حرفنی ایراد
ایلمین حق معنایه واصل دکل ایمش (دلاویز وصف ترکیبیدر آویزیدندن لغتده اصمقدر

محاورت حاله مصاحبت
معناسنه‌در وجیم ایله
قوکشماق ایلمکدر
مح

عجبا یازانك سهوایمسی جائز
دکلمیدر ، للطابع
ردسروری

ردسروری
ردشمعی

اما استعمالده تعلق معناسنه در كركل تعلق ايلديكى نسنه لرده استعمال ايدرلر بونده غلامان
(وكنيزانه صفت واقع اولمش اشتراك طريقيله (شاكردان چابك بيانيدر (وغلامان
(وكنيزانه معطوف شاكردلردن خدمه مراددر (يعنى خدمتكار جنسى (دارد فعل مضارع
مفرد غائب مذكورلر مقدم مفعوللرى (وبازركانه راجع تحتنده ضمير فاعلى (بشهرى
(باحرف ظرف (ويا حرف وحدت (بمقاميده بويله در (بعض نسخه ده (هر دم برينده
هر لحظه دوشمش (بتفرج كاهيده بويله (نعيم دنيا لاميه نعمت دنياديمكدر (متنعم تفعل
بابندن اسم فاعلدر فائده لنيجى معناسنه (محصول تركيب) پدرديدى اى پسر بو اسلوب اوزره كه
سن بيان ايلدك سفر فائده لرى چوقدر امابش طائفه يه مسلمدر اولكيسى بربازركاندر كه نعمت وقدرت
وجوديله دلاويز جوانلرى وجاريه لرى اوله وچابك خدمتكارلرى دخى اوله هر كون برشهرده
وهر كيجه برمقامده وهر لحظه برسيرانكاهده دنيا نعمتلرندن فائده لنه * قطعه * منعم بكوه
ودشت وبيابان غريب نيست * هرجا كه رفت خيمه زد وخوابكاه ساخت * منعم اسم فاعلدر
افعال بابندن صاحب نعمته اطلاق ايدرلر حاصلى اهل دولت ديمكدر غنى معناسنه اسم مفعول
طوتوب عينى فتحه له قيد ايلين تصرف خاص ايلمش (بكوه باحرف ظرف (دشت داللك فتحى
وشينك سكونيله اوو صحرا معناسنه (منعم مبتدا وغريب ثانيسى (ونيست خبر ثانى وثانى
خبرله جمله اسميه خبر اول واول خبرله جمله ابتدائيه در (خيمه چادر وزدك مقدم مفعولى زدشمی
خوابكاه ياتجق يريعنى يتاق وراحت يرى ديمكدر (ساختك مقدم مفعوليدر (محصول بيت)
منعم وغنى اولان كيمسه طاغده واوه ده ويا بانده غريب دكلدر هريره كه واردى چادر قوردى
ويتاق وحضور يرى پيدا ايلدى حاصلى هريره يه كه وارسه حضور وصفاليدر ديمكدر يعنى
اهل دنيا هرقنده ايسه ذوق وصفاده دردیمكدر * وآن را كه برمراد جهان نيست دسترس *
درزاد وبوم خويش غريبست وناشناخت * واو بونك كبى يرلرده استدراك معناسنى متضمندر
(كه حرف بيان (مراد جهان بيانيه (دسترس وصف تركيبيدر رسيدندن قدرت ووسعت
معناسنه (زاد وبوم جميع كلستان نسخه لرنده واو عطفله كلور اماسيد على زاده ونعمت الله
واو سزاراد ايلمشلر وهيچ برسى تعرض ايلمامشدر كه تركيب اضافى ميدر من جميدر وسائر
افتلرده بوم زمين وقرار كاهدر ديمشلر امازاده مستقلا معنى ويرمشلر ليكن اهل انجام
ديدیلر كه زاد وبوم عطف تفسيريدر امازادك بوندن غيرى يرده بو معنايه دلالتى يوقدر
والعلم عند الله (ناشناخت نامعلوم ديمكدر (محصول بيت) منعمك حالى مذكور كبيدر
اما اول كيمسه نك كه جهان مرادينه الى ايرشمز يعنى قدرت ووسعتى يوقدر حاصلى فقير ومفلسدر
كنديسنك طوغديغى وقوپديغى يرده يعنى كنديى شهرنده ومملكتنده غريب ومجهول
ومنكور در حاصلى انى كيمسه بيلمز ونام ونشانني اكلمز * دوم عالمى كه بمنطق شيرين وقوت
فصاحت ومايه بلاغت هرجا كه رود بخدمتش اقدام نمايند واكرام كنند * دوم بش طائفه نك
ايكنجيسى (عالمى ياحرف وحدت (كه حرف بيان (باحرف مصاحبت سببتى متضمن
(منطق شيرين بيانيه مصدرميميدر نطق معناسنه يعنى تكلم (قوت فصاحت واوك تشديديله
لاميه (مايه بلاغتده بويله در (بخدمتش باحرف صله (اقدام نمايند اقدام (نمايندك مقدم
مفعوليدر (محصول تركيب) ايكنجيسى برعالمدر كه شيرين تكلمله وفصاحت قوتيله وبلاغت
سرمايه سيله هريره كه كيدر خدمتنه اقدام كوسترلر واكا اكرام ايدرلر * قطعه * وجود مردم
دانا مثال زرطلاست * كه هركجا كه رود قدر وقيمتش دانند * وجود مردم دانا لاميه
وبيانيه در (مثال زرطلاست لاميه لردر راده تشديد ضرورت وزن ايچوندر (طلاطلانك

كسريله يالدز التونيدر (كه حرف رابط صفت (ما بعدى جائز دركه دانايه صفت اوله
وجائزدركه زر طلايه (محصول بيت) مردم دانانك وجودى يالدز التونى كبيدر كه هرنره يه
كيدرسه قدر وقيمتى بيلورلر يعنى خالص وصافى التون نيجه كه هريرده معزز ومكرم ايسه
اهل علمده انجلاين معتبردر * بزرك‌زادهٔ نادان بشهر واماند * كه درديار غريبش بهيچ نستانند *
بزرك زاده وصف تركيبيدر اكابرزاده معناسنه نادانه اضافت بيانيه در (با حرف صله (شهروا
براغلدر اما اصلنده مركبدرشه لفظيله روالفظندن (معلوم اوله كه ازمنهٔ ماضيه ده برپادشاه
كلمشدركه كونه سكهٔ شاهى يى ضرب ايدوب التونى التون يرينه واقچه يى اقچه يرينه يوريدوب كندى
حكم سلطنتنده خلق انكله معامله ايدوب بيع وشرا ايدرلرايمش حتى بوزمانده بركيسه نك ظلمندن
ردشراح جميعا
تعبير ايلملى اولسه لر مملكتنده كون يوريدر ديرلر (بس شه شاهدن مخففدر ورواجا زمعناسنه در
ردشراح جميعا
اول پادشاه مذكورقضيه يى جائز كوردوكيچون اول كوندن اقچه والتونه شهروا ديديلر بس شراحك
بونده انواع پريشان اقوالنه التفات اولنمسون كه تقيدى تضييع اوقاتدر (ماند فعل مضارع مفرد غائبدر
مانيدندن بكزمك ديمكدر (مانستن دن ديلر خطا ايلديلر (كه حرف رابط صفت (در حرف ظرف
(ديار غريب بيانيه (شين ضمير شهر وآيه راجعدر (نستانند فعل نفى مستقبل جمع غائب
صاتون المازلر ديمكدر حاصلى اعتبار ايلمزلر (محصول بيت) (جاهل اكابرزاده شهر وآيه بكزر كه
آنى اول پادشاهك قلمروندن غيرى دياره هيچ المازلر * سيوم خوبرويى كه درون صاحب دلان
بمخالطت اوميل كند وصحبتش راغنيمت شناسند وخدمتش منت دانند كه كفته اند اندكى جمال به
ازبسيارئ مال روى زيبا مرهم دلهاى خسته است وكليد درهاى بسته * سيوم بش طائفه نك
اوچنجيسى (خوبرو وصف تركيبيدر كوزل يوزلى معناسنه (وياحرف وحدت (كه حرف رابط
صفت (درون صاحب دلان لاميه (صاحب دل سكون لامله اولنجه وصف تركيبيدر (اما كسر لامله
لاميه در (حاصلى بونك كبيلر ايكى وجهله اوقنور (والف ونون ادات جمعيدر (باحرف صله
(مخالطت مفاعله بابندن مصدردر وتا اسلوب عجم اوزره مطول يازيلور وتلفظ اولنور (اختلاط
ومخالطه قريشمقدر (اوه اضافت لاميه در (ميل كندك مفعول صريحى (وبمخالطت غير صريحى
وجملهٔ فعليه خبر مبتدادر كه درون در (محصول تركيب) اوچنجيسى برخوب رويدركه صاحب دللرك
درونى انك اختلاطنه وياانكله اختلاطه ميل ايدر وصحبتنى يعنى مصاحبتنى غنيمت اكلرلر وخدمتنى
ردسروری وشمعی
منت بيلورلركه اولور ديمشلردر (اندكى جمال ياء مصدرله واضافتله ازاجق جمال (بسيارى مالده
بنه بويله دربعينه (حاصلى جمال آزلغى مالك چوقلغندن يكدر زيرا روى زيبا خسته كوكللرمرهميدر
وبغلو قپولر مفتاحى كليدى كاف عربك كسره سنه تخصيص ايدنلر خطا ايلمشلر زيرا فتحيله افصحدر
* قطعه * شاهد آنجا كه رود عزت وحرمت بيند * وربرانند بقهرش پدرومادر خويش * (شاهد
ردشمعی
بونك كبى يرلرده محبوب معناسنه در (ورواكردن مخففدر (بقهرش شين ضمير معناده برانند مقيددر
ردابن سيد علی وسروری
(محصول بيت) محبوب اول يره كه كيدر يعنى هريره كه كيدر عزت وحرمت كورر واكرانى
ردسروری وشمعی
كنديك اتاسى واناسى يانلرندن قهرايله ده سوررلرسه (حاصلى كيم اولورسه اكااتاق واتالق ايدر
ردابن سيد علی
پرطاوس دراوراق مصاحف ديدم * كفتم اين منزلت ازقدر تومى بينم بش * پرباء عجمله وتخفيف
رايله لفظ مشتركدر قناد ايله يلك بيننده اما بونده يلك مراد درقناد دين خطا سويلدى زيرا
مصاحفه يلك قونور قناد قونلمز (وبونى هركس بيلور پرك راسنى تشديدايله قيد ايدنلر ضرورت
وزن ايچون دووزن طبعه مالك دكللرايمش (درينه برپازانلر معنى جانبنه ناظر اولمازلرايمش (اوراق
مصاحف لاميه مصاحف مصحفك جمعيدر (منزلت نام رتبت نامى كبى اسلوب عجم اوزره مطول
يازيلور ومطول تار كبى تلفظ اولنور (بس ضمير خطاب اعتبار ايدن غفلت ايلمش (بيش باء عربيله

زیاده معناسنه در (محصول بیت (طاوس بلکنی مصحفلرك اوراقی اراسنده کوردم (یعنی که عادتا اوغلانجقلر طاوس یلکنی مصحفلرك اوراقی اراسنه قویغلردر (پس مصحفلرك ورقلری اوزره طاوس قنادینی کوردم دبینا بی کوره ممش (کوریجك دیدم بو مرتبه ومنزلی وبو مقامی سنك قدر کدن حد کدن زیاده کورورم (یعنی بو مکرم ومعزز مقام سنك لایقك دکلدر * کفت خاموش که هر کس که جالی دارد * هر کجا پای نهد دست ندارندش پیش * خاموش فعل امر مفرد مخاطب اسم اول دیمکدر (که حرف تعلیل (جالی یا حرف تنکیر ندارند ش شین ضمیر معناده پیشه مقیدر (پیشش تقدیرنده (ندارند یرینه نوله بدارند یازانلر بابله صحیح نسخه لره مخالف یازمشلر اکرچه تأویله معنی ویرمك قابلدر (محصول بیت) حضرت شیخ بیورر برطاوسه بن بویله دیجه دیدی اسم اول زیرا هر کیمك که جالی وار هر نره یه که ایاق قور یعنی کیدر اوکینه ال طوتمزلر یعنی انی کیمسه رد ومنع ایلمز بلکه هر کس کل ری جانم دیرلر زیرا صاحب حسنه هر کس طالبدر * نظم * چون در پسر موافقت ودلبری بود * اندیشه نیست کر پدر از وی بری بود * جمیع شراح بو ایکی بیتی رباعی دیو یازمشلر حال بو که رباعینك بحری معین بحر در نهایتی بوده بحر هزج اقسامندندر یعنی بحر مضارع اخرب در ورباعی بحرینه قریبدر فتدبر (دلبری یا حرف مصدر (بری بونده بیزار معناسنه در (محصول بیت) چون پسرده موافقت ودلبرلك اوله یعنی کوزل اوله واختلاطه لایق وقابل اوله غم یوقدر اکر باباسی اندن بیزار اولورسه زیرا هر کس اکا بابا اولور حاصلی هر کیمسه انك کبی فرزنده جانم اوغل دیر * او کوهرست کو صدفش در میان مباش * دریتیم را همه کس مشتری بود * او ضمیری بیت سابقده پسره راجعدر ومبتدادر (وکوهر خبری (کو فعل امر مفرد مخاطبدر کویدندن کفتندن دینلر خطا سویلدی (صدفدن مراد باباسیدر تشبیه طریقیله (مباش فعل نهی مفرد مخاطب اوله دیمکدر (دریتیم شول انجویه دیرلر که برصدفده یالکز اوله اما انسانده یتیم باباسی اولمیانه دیرلر وحیوانده اناسی اولمیانه وجماداتده نظیری اولمیانه (محصول بیت) اول پسر کوهردر سویله صدفی اراده اولمسون یعنی صدفی مطلوب دکلدر کرکمز یادریتیمه هر کس مشتری اولور ویا مشتریدر یعنی هیچ کیمسه دلبری باباسیله استمز یالکز استرنتکه صبوحی بیورر (پدر را تا بکی همراه آن شیرین پسر بینم) (الهی باشد آن روزیکه اورا بی پدر بینم * چهارم خوش اوازی که آب از جریان ومرغ از طیران باز دارد پس بوسیلت این فضیلت دل مردمان صید کند وارباب معنی بمنادمت او رغبت نمایند * چهارم در دنجیسی بش طائفه نك (خوش اواز وصف ترکیبی (ویا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (جریان مصدردر جری یجریدن یعنی ضرب بابنك ناقص یائیسندن اقمق معناسنه (طیرانده مصدردر طار یطیردن ضرب بابنك اجوف یائیسندن اوچمق دیمکدر (باز دارد آیقور یعنی مانع اولور باحرف مصاحبت (وسیلت شول نسنه در که انکله غیره اولشیله یعنی غیره یقین اوله تا یی تطویل اسلوب عجم اوزره در (فضیلت معرفتده ارتفلغه دیرلر وتاینه مذکور کبیدر (دل مردمان لامیه (وکندن مفعول اولی (وصید ثانیسی (ارباب ربك جمیدر اصحاب معناسنه) معنایه اضافتی لامیه در (باحرف صله (منادمت مفاعله بابندن مصدردر ندیملك دیمکدر یعنی مصاحبت معناسنه در (او یه اضافت لامیه در (رغبت نمایندن مفعول صریحی (وبمنادمت غیر صریحی (محصول ترکیب) دوردنجیسی برخوش اوازلرکه صویی اقمقدن وقوشی اچمقدن منع ایلیه حضرت داود پیغمبر علیه السلامك اوازی کبی پس بو فضیلتك وسیله سی وسببیله خلقك کوکلنی شکار ایدر وارباب معنی انك مصاحبتنه رغبت کوسترلر * بیت * سمعی الی حسن الاغانی * من ذا الذی جس المثانی * سمع سینك فتحی ومیمك سکونیله قولاق معناسنه دریای متکلم ایله اضافت لامیه در وتقدیر امر فوع مبتدا وجائزدر که سمعی

ردشمعی

ردابن سیدعلی

ردشراح جمیعا

رد ابن سیدعلی وسروری

مطلب

سیدعلی زاده طربان یازمش وسروری بویله یازدیغنه اعتراض ایلمش ودعا کویه بو یازیشی زیاده ناپسند کلدی بس متعدد شروحنده مقید اولدم کوردم فی الحقیقه جمیع شروحنده رانك یا اوزره تقدیله بولدم لیکن بنده بو خطایی سهو قللرینه حمل ایدرم لامعی چلبینك نعت رسولده صلوا علیه فعل ماضیدر بیوردیغی حمل ایلدیکم کبی والا بونلرك کبی افندیلردن بویله خطا قصده مقارن اولمازفقدر پس معترضك اعتراضی یانصب طریقیله اولور ویاقصور فهمدن عفی عنه

(سماعی)

سماعی و اصغائی معناسنه اوله ایشتمك ود یكلمك دیمكدر (پس حرف جر مقدره متعلق اولمز
(حسن صفت مشبهه در (اغانی یه اضافت صفتك موصوفنه اضافتیدر (اغانی جمع اغنیه غنا
معناسنه در (پس اغنیه جمع غنادر دیین کندی زعمیله سویلمش (من اسم استفهام محلاً مرفوع
مبتدا (ذا اسم اشارت محلاً مرفوع خبری (الذی اسم موصول (جس جمیله فعل ماضی مفرد
مذکر غائب یاپشدی دیمكدر مس کبی جملهٔ فعلیه اعرابدن محلی یوق صله سیدر الذی نك والذی
صله سیله محلاً مرفوع صفت ذادر (المثانی جمع مثنادر ایکی تللی سازه دیرلر نتکه مثالث جمع
مثلثدر که اوچ تللی سازه دیرلر (مثانی جس نك مفعولیدر وسكون یاضرورت وزن ایچوندر
(محصول بیت) نغم قوانم کوزل غناره درویاخود نغم سماع واصغام کوزل اوازه مقیددر یعنی مبلم کوزل
آوازه در کیمدر شول کیمسه که ایکی تللی سازچلر یعنی اکانه اعتبار مقصود بودر که کوزل
اوازی سازه ترجیح ایدر حاصلی نغم مبلم حسن صوته در سازه دکل علی الخصوص کذ تللی ساز
دیکلمك حرامدر مصراع ثانینك تحقیننده مراد حسن صوتدر دیین بیتدن مرادی بیلمامش

اغنیه همزه نك ضمی وکسری
ویانك تشدیدی وتخفیفیله
تغنی اولنان بر کونه نغمه‌در کذا
فی اللغات لطابع

* قطعه * چه خوش باشد اواز نرم وحزین * بکوش حریفان مست صبوح * اوازنرم بیانیه
(حزین اینجه ونازك معناسنه در (باحرف صله (کوش قولاق (حریف باده مصاحبی (الف
ونون ادات جمعدر (کوش حریفان لامیه (مستده اضافت بیانیه (وصبوحه لامیه (صبوح
مصدردر صباح وقتنده شراب ایچمکه دیرلر نتکه غبوق عکسنه دیرلر حاصلی فعول وزنی اوزره
مصدرلردر (صبوح صباح وقتنده ایچلن شرابك اسمیدر دیین مخالف سویلمش (محصول بیت)
نه خوش اولور یومشق اینجه اواز صبوح مستی اولان حریفلر قولاقنه یعنی قولاقلرینه لطیف کلور

ردشمعی

* به ازروی خوبست اواز خوش * که آن حظ نفسست واین قوت روح * آن روی خوبه
اشارتدر (واین اوازخوبه (محصول بیت) (روی خو بدن خوب اوازیکدر زیرا روی خوب
حظ نفسدر (واواز خوب قوت روحدر حاصلی حضرت شیخ اواز خوبی روی خوبه ترجیح
ایدر لیکن فیه مافیه * پنجم پشه وری که بسعی بازو کفافی حاصل کند تاآب روی
ازبهر نان ریخته نشود چنانکه خردمندان کفته اند * پنجم یعنی مذکور طائفه نك
بشنجیسی (پیشه باء عجمیك کسریله صنعت دیمكدر (ورواوك فتحیله ادات نسبتدر لی معناسنه
اوته بقالی در واوایله علی کل حال صنعتلی دیمكدر یعنی اهل صنعت (ویاحرف وحدت (که
حرف رابط صفت (باحرف مصاحبت (سعی باز ومصدرك فاعلنه اضافتیدر (کفافی یا
حرف وحدت (تاحرف تعلیل (آب روی لامیه (بهر نانده بو یله در (ریخته نشود دوکلمش
اولمیه یعنی دوکلمیه (محصول ترکیب) بشنجیسی براهل صنعتدر که سعی بازو یله برکفاف حاصل
ایلیه تاکیم اتمکیچون یوزصویی دوکلمیه حاصلی جره وکدیه به محتاج اولمیه شو یله که عقلا

ردشمعی

دیمشلردر * قطعه * کر بغریبی رود ازشهر خویش * سختی ومحنت نبرد پنبه دوز * باحرف
صله (غریبی یاحرف وحدت (سختی یاحرف مصدر (پنبه یمه یه دیرلر (پنبه دوز وصف
ترکیبیدر دوزیدنك رودك ونبردك تنازع طریقیله فاعلیدر لغت حسبنجه یمه دیکیجی دیمكدر
اما استعمالده اسکیجی یه دیرلر (محصول بیت) اکرغریبلکه کیدرسه یعنی دیارغربته کندی
شهرندن شدت ومحنت ایلمز یعنی چکمز پنبه دوزیعنی اسکیجیلك برجزئی صنعت ایکن انك اهلی

مطلب

هرزه یه وارسه اول صنعتله کچنور * وربخرابی فتد ازمملکت * کرسنه خسبد ملك نیم روز *
ور واکردن مخففدر نتکه مکرر بیان اولندی (باحرف صله (خرابی یاحرف مصدر خرابلق
مقابل معمورلقدر یعنی شنلك (فتدفاده کسروضم جائزدر اصلی افتددر همزه نك فتح وضمیله
مصدری افتادن وافتیدن کاور همزه حذف اولیجق فا کسروضمله مستعملدر فاحفظ (ازمملکت

فده متعلقدر (کرسنه بولفظ ایکی وجهله مستعملدر بریسی بونده کی کبی یعنی کافک ضمی
ورانک سکونی وسینک کسریله و بریسی کافک ضمی ورانک کسری وسینک سکونیله فاحفظ
(خسبد خانک ضمی وسینک سکونی وبانک فتحیله فعل مضارع مفرد غائب یاتور واویور
دیمکدر خسبیدندن ملك خسبدك وفتدك فاعلیدر تنازع طریقیله (نیم روزه اضافتی لامیه‌در
(نیم روز ترکستانده برشهرك اسمیدر ملکی نیم روزه تخصیص بینه دوزه قافیه اولمق ضرورتی
ایچوندر والا مذکور معناده هرملك بردر (محصول بیت) بینه دوزك حالی معلوم اما اکر کندی
مملکت وسلطنتدن برخراب آباده دوشرسه نیم روز پادشاهی هسه‌ده النده برکالی وصنعتی
اولمدیغی تقدیرجه آج یاتور یعنی اچ قالور بونده مراد خرابلقدن کندی مملکتندن غیریدر
والا حقیقتده خراب آبادده مکه یوللری کبی ذخیره سی اولمدیغی تقدیرجه هرکس اچ یاتور
حاصلی مراد برتمثیلدر والا حقیقتده بویله اولمق لازم دکل * چنین صفتها که بیان کردم
درسفر موجب جمعیت خاطرست وداعیهٔ طیب عیش اما آن که ازین جمله بی بهره است بخیال
باطل درجهان برود ودیکر کس نام ونشانش نشنود * چنین صفتها بونجلاین صفتلر (که
حرف رابط صفت (ویاحرف بیان (موجب جمعیت خاطر لامیدلردر سبب جمعیت خاطر دیمکدر
(داعیه باعث دیمکدر (طیبه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (وعیشه اضافت
صفتك موصوفنه‌در (بی بهره بی نصیب دیمکدر (باحرف مصاحبت (خیال باطل بیانیه
(درحرف صله در بامعناسنه (جهان دنیا (دیکر دخی دیمکدر معناسی دخی کرودیمن
سوزی کرودن اکلریمش (محصول ترکیب) پدر دربونجلاین صفتلر که بیان ایلدم سفرده
جمعیت خاطره سببدر وکوکچك درلکه باعثدر اما اول کیمسه که بوجمله‌دن یعنی مذکوربش
طائفه‌دن اولمایوب جمیعسندن بی نصیب اوله سیاحت جهانه باطل خیال ووهم فاسدله کیدر
ودخی کیمسه نام ونشاننی ایشتمز یعنی نیجه اولدیغنی کیمسه دویماز زیرا مشهور ونامدار کیمسه
دکلدر که اندن خبر المق ممکن اوله * قطعه * هرآن که کردش کیتی بکین اوبرخاست *
بغیر مصلحتش رهبری کند ایام * کردش اسم مصدردر کردیدندن دونش دیمکدر (کیتی‌یه
اضافت لامیه‌در (کیتی کاف عجمیك کسریله‌ویاء اصلیه ایله جهان دیمکدر (باحرف صله
(وکین کاف عربك کسریله عداوت دیمکدر (اویه اضافت لامیه‌در (برخاست قالقدی
یعنی قصد ایلدی (باحرف صله (وغیر بونده خلاف وعکس معناسنه‌در (مصلحته اضافتی
لامیه‌در (رهبرقولاغوز وصف ترکیبیدر بریدندن بوله ایلتمك دیمکدر لازمی قولاغوزلقدر
(رهبر کنندك مفعول صریحی (وبغیرغیر صریحی (وایام فاعلی (محصول بیت) هراول کیمسه که
عالمك تبدل وتغیری یعنی انقلاب احوال عالم انك عداوتنه قیام ایدوب قصد ایلدی ایام وروزکار
انك مصلحتنك خلافنه وعکسنه اکاقولاغوزلق ایدر یعنی اکا مرادینك خلافنه دلالت ایدر
* کبوتری که دکر آشیان نخواهد دید * قضاهمی بردش تابسوی دانه ودام * کبوتر
کوکرجین (ویاحرف وحدت (که حرف رابط صفت ویاحرف بیان (دکر دخی دیمکدر
(آشیان یوا (نخواهد دیدن معناسنه کورمیسر دریعنی کورمك میسر اولمیسردر (قضا
مبتدا (همی هاحرف تأکیدمی حرف استمرار (شین کبوتره راجعدر (تابونده الی معناسنه‌در
(باحرف صله (سوی جانب دیمکدر (دانه‌یه اضافت لامیه‌در (دام بونده طوزاق معناسنه‌در
(محصول بیت) برکبوتر که دخی آشیاننی کورمیسردر یعنی کورمك میسر ومقدر اولمیسردر
قضای آسمانی انی دانه ودام جانبنه ایلدر یعنی شکار اولور حاصلی انی یاآوجی اولاروبامرغ
شکاری اولور * بسر کفت ای پدر قول حکمارا چه کونه مخالفت کنم که کفته اند رزق اکرچه

بعض اعجام دیدیکه نیم روز
نصف دنیادن کنایه‌درزیرا
شمس حداستوایه واردقده
نصف دنیا مقدارنی قطع
ایلمش اولور پس نیم روز
بووجهله اضافت لامیه اولو

رد شمعی

مقسومست باسباب حصول آن تعلق شرطست وبلا اکرچه مقدرست ازابواب دخول
ان احتراز واجب * باحرف صله (اسباب حصول آن لامیه لردر (اسباب سببك جمعیدر تعلقدن
مراد مباشرتدر (ابواب دخول آن لامیه لردر (محصول ترکیب) پسر باباسنك جوابنده دیدی
حکمانك قوانه نوجهله مخالفت ایده ککه دیمشلردر رزق اکرچه مقسومدر یعنی ازلده هرکسك
رزقی تعیین اولمشدر لیکن انك حصو لنك سببلرینه مباشرت شرطدر یعنی عقل مباشرت
اقتضا ایدر بلاده اکرچه مقدر در اما اکا داخل اولق ابواب واسبابندن احترازواجبدر
قال الله تعالی ولاتلقوا بایدیکم الی التهلکة حاصلی بونك کبیلر مقتضیات عقلاندر * قطعه *
رزق اکر چند بی کمان برسد * شرط عقلست جستن ازدرها * اکر چند اکرچه که معناسنه
مستعمل لفظدر (پس اکر ادات شرط (وچندی کم خبریه معناسنه اعتبار ایدنلر
چندان کبی بوننه چندان وقوفلری یوغیمش (محصول بیت) رزق اکرچه که بی کمان و بی شك
ایریشور یعنی مقدر اولان رزق البته هرحیوانه کلور واصل اولور لیکن عقلك شرطیدر
قپولردن استمك یعنی عقل رزقی اهل دنیادن رجا ایلمك اقتضا ایدر * ورچه کس بی اجل
نخواهد مرد * تومرو دردهان اژدرها * مرد بونده مردن معناسنه در (مرو میك ورانك فتحه لریله
کتمه دیمکدر فعل نهی مفرد مخاطبدر (در حرف صله در بامعناسنه (دهان اژدرها لامیه
عربجه اژدرهایه ثعبان دیرلر (محصول بیت) دخی اکرچه که کیمسه اجلسز اولمسه ردر یعنی کیمسه
بی اجل اولمز اماسن اژدرها اغزینه کتمه یعنی هلاك اولاجق یره وارمه * درین صورت که
منم باپیل دمان بزنم و باشیر ژیان پنجه در افکنم مصلحت آنست که سفر کنم که ازین پیش طاقت
بی نوایی ندارم * باحرف صله و یاحرف مصاحبت (پیل دمان بیانیه قوتلی وهیبتلی فیل
(بزنم اوررم و یا اوروشورم جنك ایلمکه قادرم دیمکدر (یاحرف صله (شیرژیان بیانیه ژیان
یرتیجی حیواناتك صفتلرندندر کوکره مش وغضبه کلمش دیمکدر (که حرف تعلیل (ازین پیش
بوندن زیاده دیمکدر یعنی شمدنکرو (طاقت بی نوایی لامیه در (بی نوایی بی قدرت و بی زاد معناسنه در
(و یاحرف مصدر (محصول ترکیب) بوصورتده که منم یعنی بوقوت وزور و بومشت زنلك که
بنده وار قوتلی وهیبتلی فیله کندمی اورورم یعنی اکا بی پروا مشت اوررم و یا انکله صوا شد
قادرم وشیرژیانه پنجه براغورم یعنی انکله پنجه طوتشمغه قادرم اکرچه اول پنجه اورمقده
ماهردر پس مصلحت اولدر که سفر ایدمکه بوندن ازتق نواسزلغه طاقت کتورمم * قطعه *
چون مرد درفتاد زجای ومقام خویش * دیکرچه غم خورد همه آفاق جای اوست * درحرف
تأکید (فتاد فانك کسریله وضمیله دوشدی دیمکدر بونده ایرلدی معناسنه در (جای ومقام
عطف تفسیری (خویشه اضافت لامیه (دیکر یاله دخی دیمکدر (آفاق بونده اطراف
معناسنه در (جای اولامیه (محصول بیت) چونکه ار یعنی کشی کندی وطنندن ومقامندن
دوشدی یعنی مفارقت ایدوب ایرلدی دخی نه غم بزیرا جمیع اطراف عالمك مقام ومکانیدر
* شب هر توانکری بسرای همی رود * درویش هرکجا که شب آمد سرای اوست *
بسرایی باحرف صله (و یاحرف وحدت (محصول بیت) کیجه هر بزغنی برسرایه و براوه
کیدر یعنی هرکس کندی اوینه کیدر اما درویش بی کس هریرده که کیجه کلدی یعنی
قراکولق بصدی انك سرایدر حاصلی کیجه کندی بی نزده دوترسه انده یاتور قالور یعنی
جمیع عالم اکا نسبت برابردر * این بکفت وهمت خواست و پدر را وداع کرد وروان شد
ودرهنکام رفتن شنیدندش که می کفت * (محصول ترکیب) بومذکور قطعه یی سویلدی
وهمت دیلدی وباباسنه وداع ایلدی وکندی کتمك وقتنده ایشتدیلر که سویلردی یعنی

ردابن سید علی و سمروری

بو بيتی اوقوردی * بيت * هنرور كه بختش نباشد بكام * بجايی رود كش ندانند نام * هنرور اهل كمال ديمكدر هنرلی معناسنه پيشه وركبی كه سابقا كچدی (كه حرف رابط صفت (بكام مرادنجه ديمكدر (بجايی باحرف صله (ويا حرف وحدت (رود فعل مضارع مفرد غائب ويا فعل امر مفرد غائب (كش كافك فتحيله درزيرا ضمايرك ماقبلی بوداده مفتوح اولور ضرورت وزن اولمايجه والا سا كنده اولور پس كسر كافله اوقويان خلاف قاعده اوزره اوقورمش (كه حرف رابط صفت ويا حرف تعليل (وشين ضمير هنروره راجعدر معناده نامه مقيددر نامش تقديرنده (محصول بيت) اهل هنر كه طالعی مرادنجه اولميه يعنی اكا بخت ودولت مساعد اولميه بر يره كيدر ويا بر يره كتسو نكه ادينی بيلميه لر ويا بيلمازلر حاصلی نام ونشانی اكلماز وايشيدلمز بره كيدر ياخود بر خلاف سمته كيدر كه نام ونشانی چيقميه ويا كتسو نكه نام ونشانی چيقميه * تا رسيد بكنار آبيكه سنك از صلابت او رسنك همی آمد واوازش بفرسنك همی رفت * تا حرف انتها الی معناسنه (برسيد فعل ماضی مفرد غائب يعنی ذهب الی ان وصل ياخود حتی وصل (با حرف صله (كنار اب لاميه (ويا حرف وحدت (كه حرف رابط صفت (صلابت شدت يعنی پكلك وقتاق اويه اضافت لاميه در وضمير آبه راجعدر (همی ها حرف تأكيد (می آمد حكايت حال ماضيدر (وآوازش ضميری ينه آبه راجعدر (با حرف صله (فرسنك عربجه فرسخ ديدكلريدر كه اون ايكی بيك آديم بر مقدارنه ديرلر (همی رفت حكايت حال ماضيدر كيدردی ديمكدر (محصول تركيب * مشت زن كتدی تا بر صويه ايرشديكه يعنی بر صويك كنارنه كه صلابت وشدتندن وحدت جريانندن طاش طاش اوزره كاور دی يعنی او كينه كان طاشلری بو الاردی تتكه پك اقار صولرك شاننددر وآوازی بر ميل يره كيدردی يعنی خروشی وچغلديسی بر ميل مقداری يره كيدردی * بيت * سهمكين ابيكه مرغ آبی درواين نبودی * كمترين موج اسياسنك از كنارش درربودی * سهمگين خوف معناسنه در (معلوم اوله كه اخری ميم اولان كلمه يه ادات نسبت داخل اولمق مراد اولسه اكثريا بر كاف عجمله توسيط ايدرلر (غمگين ونمگين وشرمگين كبی اما مطرد دكلدر زيرا غمينده ديرلر كافسز پس غمگين اصلنده غم آگيندر دينن سهو ايلامش زيرا الف ممدوده نك املرنده حذفی جائز دكلدر علی الخصوصكه سهمگينده اول ملاحظه غايتله فاسددر تأمل تدر سهمگين قورقنج ديمكدر (آبی يا حرف وحدت (كه حرف بيان (مرغابی اوردكدر (ايمن امين معناسنه در (كمترين ترادات تفضيل (ويا ونون ادات نسبت (اسياسنك دكرمان طاشی (در حرف تأكيد (ربودی راده فتحه وضمه لغتدر (يا حرف حكايه (محصول بيت) بر قورقنج صو ايديكه اوردك ايچنده امين دكل ايدی يعنی اوردك كه صوقوشيدر اول صويك صلابتندن وشدت جريانندن ايچنده بوزمكه خوف ايدردی مباداكه صوطوپارليه ديوالك كوچك موجی دكرمان طاشنی كنارندن قاپوب كتورردی حاصلی قره صو كبی ويا طونه كبی طاشدقلرنده شدت وصلابتله اقردی * كروهی مردمازاديد كه هريك بقراضهٔ درمعبر نشسته و رخت سفر بسته جوانرا دست عطا بسته بود زبان ثنا بر كشود چند انكه زاری كرد ياری نكردند وكفتند * (كروهی كاف عجمك ضميله ويا وحدتله بر بلوك (مردمازارا ادات مفعول (كه حرف بيان (با حرف مصاحبت سببيتی متضمن (قراضه قافك ضميله وتخفيف راايله التون اوغنديرلر كه فارسيجه ريزهٔ زر ديمكله تعبير ايدرلر ظاهر ايجه مراددر والا التون اوغی معاملاتده جاری دكلدرر اخرنده يا حرف وحدت وهمزه حرف توسل (همزه حرف وحدتدر دينن غلط سويلمش (معبر سامی لغتنده معبر كشتی كذر كاه ديمش يعنی كچيد كبسی كه خلق صودن كچور راسكدار قايقلری كبی اسم الت وزنی اوزره در واول كچد كاری يره معبردير لر اسم مكان وزنی اوزره (دست عطا اضافت بيانيه در

ردشمعی

مطلب
نمكين ايا مثال اولمغه الويره می زيرا اصلی نمك در ونمكك آخری ميم دكلدر مكر مرادی نم اوله لكن بونده دخی التباس شبهتی واردر

لطايع
رد دقايق
الحقايق

ردشمعی

(ويرمك)

ویرمك الی یعنی هیچ برنسنه‌یه مالك دكل ایدیكه معبراجرتنه ویره (زبان ثنا بیانه (یعنی كمیجی‌یه
دعاوثنا ایلدی (بركشوداچـدی یعنی ملاحی مدحه باشلدی (زاری یای اصلیه ایله تضرع
معناسنه‌در (یاء مصدر دین بودلی بیلرازایمش (یاری یاحرف مصدر (محصول تركیب) مشت زن رد سروری
صویك كنارینه ایرشدكده بربلوك مردمی كوردیكه هربریسی برقراضه سبیـله یعنی برقراضه
اجرتیله معبرده اوتور مشلرایدی وسفر اثو ابنی باغلمشـلر (مشت زنك عطا الی بغلو ایدی یعنی
اجرت كشتی‌یه ویرمكه نسنه‌یه مالك دكل ایدی ملاحه مدح وثنا ایلمكه باشلدی اوقدر كه فریاد
وفغان ایلدی یاراق ویوالد اشاق ایلـدیلر حاصلی مرحمت وشفقت ایلمدیلر ودیدیلر * بیت
* بی زر نتوانیكه كنی بركس زور * ورزرداری بزور محتـاج نه * بی زر التون سز
(نتوانی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب قادردكلسین دیمكدر (نه یاضمیرخطاب وهمزه حرف توسل
(محصول بیت) زرسز كیمسه‌یه زورایلمكه قادر دكلسین امازرك وارایسه زوره محتاج دكلسین
حاصلی قوت وزور ایله مراد حاصل اولماز لیكن زورك وارایسه ظلم وزوره محتاج دكلسین زیرا
زرایله جمیع مصالح حاصل اولور * ملاح بی مروت ازو بخنده بر كردید و كفت * (محصول تركیب
ملاح بی مروت اندن خنده ایله یعنی كولمكله دوندی ودیدی یعنی مزاحلمك طریقیله بو كاتوجه
ایلدی ودیدی * بیت * زرنداری نتوان رفت بزورازدریا * زورده مرده چه باشد زریك مرده‌یار *
زورده مرده لامیه (وهاء رسمی مقدار معنا سنی افاده ایدریكـله ویكماهه كبی بریـلاق وبرایلق
دیمكدر (بونده ده براد ملاك دیمكدر یعنی برادم اجرتی مقداری واون ادم قوتی مقـداری
(محصول بیت) اقچه یوقدر یعنی چونكه اقچك ویوقلك یوقدر دریادن زورایله كچمك اولماز
اون كشی زوری مقداری نه اولور وبونده نه فائده ویربرادم لك اقچه كتور یعنی برادمك اجرتی
مقداری اقچه (زیرادریادن قوتله كچلمز معبرله كچلور دریا یوردیغی مبالغه طریقیله درزیرادریا
جاری اولماز مكركیم اسكدار بوغازی كبی بریراوله فتدبر * جوانرا ازین طعنه دل بهم برآمد
خواست كه ازوانتقام كشد كشتی رفته بودآواز داد كه اكربدین جامه كه پوشـیده ام قانع شوی
دریغ نیست ملاح طمع كردو كشتی راباز كرد انیـد * (جوانرارا ادات تخصیص (طعنه لغتده
نیزه ایله اورمقدر (امابونده خاطره طوقنمقدر (بهـم برآمد بیحضور ومنقبض اولدی دیمكدر
(كردآنید دوندردی دیمكدر (زیراالف ونون ادات تعدیه در اصلی كردیدندر دونمك دیمكدر
(محصول تركیب) جوانك ملاحك بوطعنه سـندن كوكلی منكسر ومنقبض اولدی دیلدی كه
ملاحدن كینن آله كشتی كتمش ایدی آواز ویردی كه اكر بوقفتانله كه كیمشم قانع اولورسك
دریغ دكلدر ملاح طمع ایلدی وكشتی‌یی كرودوندردی * بیت * بدوزدشره دیده هوشمند * درآرد
طمع مرغ وماهی ببند * باحرف تأكید (دوزد فعل مضارع مفرد غائبدر دوزیدندن دیكمك
دیمكدر دوختن دن دینلر زائد سو یلمشلر (شره شینك ورانك فتحه لریله غلبـهٔ حرصه دیرلر
صفتی شره كلور فرق وزنی اوزره علم بابندن هاء اصلیه ایله امافارسـیده هاء رسمی شكلنده
اوقو مقده جائز (بدوزدك فاعلیدر (دیدهٔ هوشمند لامیه (درحرف تأكید(ارد فعل مضارع
مفرد غائب (طمع فاعلی (مرغ مفعول صریحی (وماهی اكامعطوف (وبنـد غیرصریحی
(محصول بیت)عاقل كیمسه‌نك حرص كوزینی دیكریعنی بغلرحاصلی كورایدرطمع مرغ وماهی‌یی
بنده كتور ریعنی دوزاغه حاصلی طمع سـببیله باغه كرفتار اولور * چندان كه‌دست جوان
بریش وكریبان ملاح رسید اورابخود در كشـیدوبی محابافرو كوفت یارش از كشتی بدرآمد كه
پشتی كندهمچنان در شتی دید بنت بكر دانیـد مصلحت آن دید ندكه بااومصالحت كنند ردابن سید علی و سروری
وباجرت كشتی مسامحت نمایند * چندان كه اوقدر كه (یعنی همان كه‌دیمكدر (دست جوان

لامیه جوانك الی دیمکدر (باحرف صله (ریش رانك کسریله بونده صقل دیمکدر (کریبان معطوفدر ریشه (وملاحه اضافتلری لامیه‌در (دست مبتدا (رسید خبری (اورا ملاحی دیمکدر (بخود باحرف صله کندی به کشید چکدی دیمکدر (بی ادات سلب (محابا مفاعله بابندن مصدردر اصلی محاباندر نااسلوب عجم اوزره حذف اولمشدر زیرا مفاعله نك ناقصندن تانی حذف ایلمك قاعده لرندندر یعنی بی باك وبی پروا دیمکدر (بی میل وتوقف دیمك اولغنه وقوفی یوغیمش (فرو رد سروری

بونده ادات تأکیددر (کوفت کاف عربك ضمیله دوکدی یعنی ضرب شدیدله ضرب ایلدی (که حرف تعلیل (پشتی پشت باء عجمك ضمیله ارقه دیمکدر (ویا حرف مصدر مظاهرت ومعاونت معناسنه‌در (همچنان ملاح کبی دیمکدر (درشتی درشت اری دیمکدر عربجه خشن دیرلر خانك فتحی وشینك کسریله (ویاحرف مصدر مراد یاوزلق در حاصلی کنك (بااوجوانه دیمکدر باحرف مصاحبت (اجرت کشتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (مسامحت مفاعله بابندن مصدردر لغتده مساهله‌در یعنی آسانلق اما بونده سخا وجومردلك معناسنه‌در (پس مختار صحاحدن المسامحة المساهلة وتسامحوا تساهلوا دیین اجمال ایلمش (محصول ترکیب) همان که جوانك الی ملاحك صقالنه ویقاسنه ایرشدی انی کندینه چکدی وبی پروا وافر دوکدی بوادائی کیدن رد سروری

کوردی یونی دوکدیکنی وکیدن طشره کادی که مظاهرت ومعاونت ایلیه مذکور کمیجی کبی که خشم وحدت کوردی پس ارقاسین چوردی یعنی فرار ایلدی ایمدی مصلحت انی کوردیلر که رکاء مصالحت ایدهلر وکمی ویونله جومردلك ایدهلر وسخا کوسترهلر * مثنوی * چو پرخاش بینی تحمل بیار * که سهلی ببندد درکارزار * پرخاش باء عجمك فتحی وضمیله ورانك سکونیله صوا شدر حرب معناسنه (که حرف تعلیل (سهل سینك فتحیله وسکون هاایله آسان دیمکدر قولای معناسنه (ویا حرف مصدر پس معنای سهولتدیمکدر (درکارزار لامیه در کار زار کاف عربله حرب وجنك معناسنه‌در (محصول بیت) چونکه صواش وجنك کوره سین تحمل کتور یعنی تحمل وصبر کتور زیرا سهولت ورفق جنك وحرب قپوسنی بغلر حاصلی ملایمت ویواشلق جنك وجداله مانعدر * لطافت کن انجاکه بینی ستیز * نبرد قززوم رانیغ تیز * نبرد فعل نفی مستقبل مفرد غائب (راده تشدید ضرورت وزن ایچوندر (قز قافك فتحی وتشدید زا ایله عرب ابریشمه دیرمبالغه ایله اسم فاعلی قزاز کلور اما بونده ضرورت وزن ایچون زا مخففدر (زمه اضافت بیانیه‌در (ورا ادات مفعولدر (نرم نونك فتحی ورانك سکونیله یومشق دیمکدر تیغ تیز بیانیه تیز تانك کسریله ایتی دیمکدر کسکین معناسنه (محصول بیت) لطافت وملایمتله شول یرده که ستیز وعناد کوره سین زیرا یومشق ابریشمی کسکین قلیج کسمز حاصلی رفق وملایمت یومشق ایپك کبیدر وعناد وستیز کسکین قلیج کبیدر که اکا کار ایلمز * بشیرین زبانی واطف وخوشی * توانی که پیلی بموئی کشی * شیرین زبان وصف ترکیبیدر طاتلی دللی دیمکدر (ویاحرف مصدر در دل طاتلغیله دیمکدر (خوشی یاحرف مصدر (توانی فعل مضارع مفرد مخاطب (که حرف بیان (پیلی یاحرف وحدت (باحرف مصاحبت (مویی یاحرف وحدت (کشی یاضمیر خطاب (یعنی کشی فعل مضارع مفرد مخاطبدر (محصول بیت) شیرین زبانلغه وملایمت وخوشلغه یعنی ایلکله قادر سین که برفیل برقیل ایله چکوب یدهسین یعنی رفق وملایمتله سکا منقاد اولور نه بله قوتلی وزورلی حیوان ایکن حاصلی ملاح مدارا ایله مشتزنك بنجه سندن خلاص اولدی * بعذر ماضی در قدمش افتادند وبوسهٔ چند بنفاق برسر وروبش دادند وبکشتی درآوردند وروان شدند تا رسیدند بستونی که ازعمارت یونان درآب ایستاده بود ملاح کفت کشتی خللی هست یکی ازشما که دلاور ترست

ومردانه تروزورمند ترباید كه برین ستون برودوریسمان كشتی بكیردتاعمارت كنیم * باحرف
مصاحبت سببیتی متضمن (عذر ماضی بیانه (درحرف صله (قدمش شین جوانه راجعدر
(بوسدن یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل (باحرف مصاحبت (نفاق نونك كسریله مفاعله
بابنك مصدر ثانیسیدر (بكشتی باحرف صله (دراوردند ادخال ایلدیلر (روان شدند كتدیلر
دیمكدر (تاحرف انتهی (باحرف صله (ستون سینك وتانك ضمه لریله دیرك دیمكدر عربجه
عمود دیرلر (ویاحرف وحدت (كه حرف رابط صفت (عمارت یونان لامیه (یونان قرمان
ولایتنه دیرلر لیكن اول ولایتده مذكور صوكبی صویو قدر مكر افلا طون بكاری دیدكاری
صواوله لیكن اول بیانه اقاز بلكه بیوك مغاره یه دوكلور حاصلی بو كتابك وراسی شبهه دن
خالی دكلدر (ایستاده طورمش دیمكدر مراد دیكلوب طور مقدر (خللی یاحرف تنكیر (كه
حرف رابط صفت (دلاور وصف تركیبیدر آوریدندن بهادره دیرلر (وترادات تفضیل (باید
كرك دیمكدر (كه حرف بیان (برین ستون بوستون اوزره دیمكدر (ریسمان كشتی لامیه كمینك
ایپی دیمكدر (تاحرف تعلیل (محصول تركیب) چكن عذر سببیله یعنی بونی كشتی یه المایوب
طعن ایلدكاری سببیله اباغنه دوشدیلر ور نیجه بوسه نفاقله باشنه كوزینه ویردیلر یعنی
باشین ویوزین وكوزین اوپدیلر وكمی یه كتوردیلر یعنی كمی یه قویدیلر وروان اولوب كتدیلر
بردیركه ایریشنجه كه یونان بناسندن صواچنده دیكلوب طورمش ایدی ملاح دیدی كشتی یه خلل
وضرور وار یعنی كمینك بوزغونلری وار كما صلاحه محتاجدر بریكزسز دنكه بهادرركدر
ومردانه رك وزورلی رككدر مرادی ملاحك بوسوزلریله جوانی مغرور ایلمكدر اولاكه
كندی یه حسن ظنله سوزینی طوته پس كركدر كه بو ستون اوزره واره وكمینك ایپنی طوته
تاكیم كمی یی عمارت واصلاح ایده لم یعنی خلل وضرری دفع ایده لم * جوان بغرور دلاوری كه
درسرداشت ازخصم دل آزرده نیندیشید وقول حكمارا كارنفرمود كه كفته اند هركرا رنجی بدل
رسانیدی اكر درعقب ان صدراحت برسانی ازپاداش آن یك رنج ایمن مباش كه پیكان
ازجراحت بدرآید وازار در دل بماند * باحرف مصاحبت سببیتی متضمن (غرور دلاور لامیه
(ویاحرف مصدر (كه حرف رابط صفت (خصم دل آزرده بیانیه كوكلی انجنمش خصم
ویاكوكلی انجتدیكی خصم (نیندیشید قارمدی (یعنی باك وپرواچكمدی (كارنفرمود ایش
بیورمدی یعنی ایش ایدنمدی وعمله كتورمدی (كه حرف بیان (هركرا ادات تخصیص
هركیمك دیمكدر (حرف رابط مقدردر (یعنی كه حرفی (رنجی یاحرف وحدت برالم دیمكدر
(بدل باحرف صله (رسانیدی فعل ماضی مفرد مخاطب (والف ونون ادات تعدیه
ایرشدردك دیمكدر (درحرف ظرف (عقب آن لامیه (عقب وندهارد وصوك معناسنه در
(برسانی فعل مضارع مفرد مخاطبدر (والف ونون ینه ادات تعدیه درفعل شرط واقعدر
ایرشدررسك دیمكدر (پاداش باء عجمله جزا وعوض معناسنه در (انه اضافتی لامیه در
(ایمن مباش جزاء شرط (كه حرف تعلیل (پیكان پاوكاف عجمله دمرنه دیرلر (جراحت جیمك
كسریله یاره یه دیرلر (بدر اید طشره كلور (یعنی چیقار (ازار الم دیمكدر برشین مقدردر
ازارش دیمكدر ضمیر پیكانه راجعدر (محصول تركیب) جوان بهادر اول غروریله كه
باشنده ایدی خصم دل آزرده دن اینمدی یعنی باك چكوب قارمدی وقول حكمایی كاربیورمدی
یعنی سوزلرینی عمله كتورمدی كه بیورمشلردر هركیمك كه كوكلنه برالم ایرشدردك ایسه اكر اول
المك اردنجه یوز راحت كوكلنه ایرشدررسك اول برر بخك جزا وعوضندن امین اولمه
زیرادمرن یاره دن چیقار امارنج والم كوكلده قالور پس اندن حذر ایلمك كرك

ظاهر بودركه بو حكایه
تصنیعیدر تحقیق دكلدر زیرا
ظاهر حاله مخالف یرلری
چوقدر [illegible]
حضرت شیخ كمینه نظرا
تصنیع مذكوردن ازاده
اولوب العهدة علی الراوی
قاعده سنجه همان مسموعلرینی
نقلدن عبارت اولدیغندن
بشقه یونان قرمان ولایتنه
منحصر اولدیغی مسلم دكلدر
حاصلی حضرت شیخه
اعتراض وارد اولماز
لمطابع

* بیت * چه خوش گفت بکتاش باخیلتاش * چو دشمن خراشیدی ایمن مباش * بکتاش (با وکاف
عربیله (باادات صله (بکتاش (وخیلتاش شاهنامه ده مذکور اولان ایکی پهلوان دلاورك
اسمیدر (چو ادات تعلیل (خراشیدی فعل ماضی مفرد مخاطب طرملادك دیمکدر انجیتمکدن
کنایه‌در (محصول بیت) مصراع ثانی مقول بکتاشدر یعنی بکتاش خیلتاشه نه خوش
دیدی یعنی ایو دیدی چونکه دشمنی طرملادك اندن مکر ندن امین اولمه * قطعه * مشو ایمن
که تنك دل کردی * چون زدستت دلی بتنك آید * مشو فعل نهی مفرد مخاطب اولمه دیمکدر
(که حرف تعلیل (تنك دل وصف ترکیبیدر قیاس تنکدل یازمق ایدی لیکن مبتدی یه
بواسهلدر (کردی کاف عجمك فتحیله فعل مضارع مفرد مخاطبدر اولور سین دیمکدر
(کر دیدندن صیرورت معناسنه (دلی یا حرف وحدت (یا حرف صله (تنك طار دیمکدر
اضطرابدن کنایه‌در (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر امین اولمه که تنکدل اولورسین
یعنی کوکلك طار اولور وبحضور اولور سین چونکه السکدن برکوکل طار اله یعنی
چونکه برکیسه‌نك کوکلنی انجیتدك البته سنده انجنورسین (شراحك بعضیسی مصراع ثانی یی
جمله شرطیه واولی جزاسی طوتمش وبعضیسی تعرض طریقیله جزا مقدردر دیمش زیرا ردابن سید علی وسروری
جزا شرط اوزره مقدم اولمازلیکن ایکیسنك بیله چو لفظنی ادات شرط طوتمقده سوزنده
نظر واردر زیرا چو وچون بونك کبی یرلرده ادات تعلیلدر ادات شرط دکل وجزا شرط اوزره
مقدم اولمازدیدین خبط عشوی ایلمش زیرا عدم تقدم علماء نحو قتنده در اما اهل منطق واهل
فرس قتنده اول اعتبار یوقدر فتامل * سنك برپاره حصار مزن * که بود کز حصار سنك رد سروری
آید * سنك مزن فعلنك مقدم مفعول صریحی (وبرپاره غیر صریحی (پاره‌ها رسمیله
حصار دیواری باروده دیرلر (وبعض نسخه ده بار ودوشمش (حصاره اضافت لامیه در
(مزن فعل نهی مفرد مخاطب اورمه دیمکدر (که حرف تعلیل (بود فعل مضارع مفرد
غائب اولور معناسنه (کز اصلی که ازایدی (که حرف بیان (سنك بودك فاعلیدر
(محصول بیت) حصار دیوارینه طاش اورمه یعنی آتمه زیرا اولور که حصاردنده طاش
کلور حاصلی سن طاش اتدیغك یره جائزدر که اندن سکا طاش آته‌لر بو بیتك معناسی بودر (پس
مصراع ثانینك معناسی جائزدر که حصار دیوارندن طاش منقلع اوله یعنی قوپه وسنك
اوزریکه دوشه دیین ترکیبه مخالف معنی ویرمش * چندان که مقود کشتی برساعد پیچید وبربالای رد سروری
ستون رفت ملاح زمام ازکفش در کسلانید وکشتی براند بیچاره در انجا حیران بماند روزی
دوبلا ومحنت دید وسختی کشید سیوم روز خوابش کریبان کرفت وباب انداخت * چندان
که اولقدر که قلت مدتدن وقصر مکثدن کنایه‌در همان که دیمکدر (مقود لغتده یولار در
(اما بونده کمی بندکاری ایپ مراد در ریسمان کشتی دیمکدر (ساعد بلك معناسنه در عربیده
پیچید بونده طولادی دیمکدر (بالا بونده اوست معناسنه در (زمان یعنی مقود (زمان فارسی
(ومقود عربیدر یولار معناسنه بونده یدك ایپی مراد در (کف عرب فانك تشدیدیله اوقور
اما عجم تخفیفله ال ایاسنه دیرلر (در حرف تأکید (کسلانید کاف عجمك ضمی
وسینك فتحیله قردی معناسنه یعنی اوزدی دیمکدر (بعضی نسخه ده (ربود دوشمشدر
کسلانید یرینه (کشتی براند کمی بی سوردی (یعنی قرار ایلمدی کتدی (بیچاره مشت زن
ستون اوزره متحیر قالدی (خوابش (شین معناده کریبانه مقیدر مجاز ایقاسین
طوندی (یعنی غلبه ایلدی (باب باحرف صله (انداخت اتدی دیمکدر (یعنی
دوشردی (محصول ترکیب) همان که مشت زن کمی ایپنی قولنه طولادی ودیرك اوزرینه

(واردی)

واردی ملاح کشتی ایپنی النـدن چکـدی قردی ویاقا پدی اندن صکره اکلنمـدی کمی یی سوردی کتدی (بیچاره درك اوزره حیران وسر کردان قالدی برایکی کون انده بلا ومحنت کوردی وزحمت وشدت چکـدی اوچنجی کون اویقو یقاسین طوتدی وصویه اندی (یعنی اویقو غلبه ایدوب صویه دو شوردی * بعد از شبان روزی بکنار افتاد از حیاتش رمق مانده بود برك درختان خوردن کرفت وبیخ کیاهان براوردن تا اندکی قوت یافت سردر بیابان نهاد ورفت تا تشنه وکرسنه وبی طاقت بسر چاهی رسید قومی رادید بروکرد امده بودند وشربتی اب بپشیزی می اشامیدند جوانرا پشیز نبود اب طلب کرد اباکردند دست تعدی دراز کرد میسر نشد تنی چندرا فرو کوفت مردان غلبه کردند وبی محابا زدندو مجروح کردند * شبان روزی برکون بر کیجه معناسنه‌در (حضرت شیخك بوسوزده غریبدر که یوزکیج آدم برکون وبر کیجه‌دن صکره صویك کنارنه دوشمکه دریاکرك دریاده ایسه جریان اولماز وحضرت شیخ ابتداء کلامده آبی شدت جریاله وصف ایلمش ایدی (پس ایکی کلامك بینی تطبیق ایلمه ده صعوبت وار (واکر برکیمسه دیرسه که دریاده ده جریان بولنور اسکدار بوغازی کبی جواب اولدرکه شنا وربونك کبی یرلری برسا عتده کچر برکون وبر کیجه اکلنمز (واکر دیرسه که ستونده ودریاده مکثی برکون وبر کیجه اولسون (جواب اولدرکه یورمش ایدی سیوم روزخوابش کر یبسان کرفت دیو علی کل حال محل اضطرابدن خالی دکل (رمق رانك ومیمك فتحه‌لریله جانك باقیسنه وصوکنه دیرلر (ویاحرف وحدت ویاحرف تنکیر (برك درختان لامیه (خوردن کرفت یمکه باشلادی دیمکدر (بیخ کیاهان لامیه نبات کوکنی (براوردن یردن چیقارمغه (حاصلی اغجلریرا غنی ونباتات کوکلرینی چقاروب یمکه باشلادی (تاادات تعلیل در حتی معناسنه (اندکی یاحرف وحدت برپاره دیمکدر (سردر بیابان نهاد باشنی بیابانه قودی (یعنی باشنی الدی بیابانه دوشدی بوفقره‌نك اولنه برواو زیاده ایدوب وسردر بیابان نهـاد دیین بیانه سویلمش (تاادات غایتدر الی معنا سنه (تشنه صوسز (کرسنه آچ (بی طاقت زبون دیمکدر (برحرف صله سرچاه لامیه قویی باشی دیمکدر (مراد صوقویوسی در (قومی یاحرف وحدت (ورا ادات مفعول (براو ضمیر چاهه راجعدر (کرد امده کاف عجمك کسری وسکون رائله جمع اولمش دیمکدر (شربتی یاحرف وحدت برایچم دیمکدر (باحرف مقابله (پشیز پولدر یعنی منقر (ویاحرف وحدت (می اشامیدند حکایت حال ماضی ایچرلردی دیمکدر (اباامتناع معناسنه (یعنی ایچمکه مانع اولدیلر (حاصلی پولسز ایچر مدیلر (دست تعدی لامیه‌در مجـازا (دراز کرد اوزاتدی (یعنی صوبی قهرایله وزور ایله ایچمك استدی (میسر نشد یعنی غصبله ایچه مدی (تنی یاحرف وحدت (چندرا را ادات مفعول برنیچه شخصی (فروکوفت محکم دوکدی دیمکـدر (محصول ترکیب) ستوندن صویه دوشدکدن صکره برکون وبر کیجه یوزه یوزه صویك کنـارنه دوشدی حیاتندن بررمق قالش ایدی یعنی زیاده ضعیف وزبون اولمش ایدی اغاچلر یپراغنی ونباتات کوکنی چقـاروب یمکه باشلادی تاکیم برپاره قوت بولدی باشین الوب بیابانه دوشوب کندی حتی آچ وصوسز وبی طاقت برقویی باشنه ایرشدی برطائفه کوردی قوینك اوزرنده جمع اولمشلر وبرایچم صویی برمنقره ایچررلردی جوانك منقری یوغیدیکه ویروب صوایچیدی صو دیلدیکه ایچمکه ابا ایلدیلر یعنی رایکان صوایچر مدیلر تعدی الن اوزادوب کوجله ایچمك استدی میسر اولمدی یعنی زور ایله ایچه مدی برنیچه کیسـه یی محکم دوکدی ملاحی دوکدکی کبی ارلرچو غیدی قربی صاحبلری چوغیدی اوشدیلر وجوانه غلبه ایلدیلر وبی بانه وبی پروا جرانی دوکدیلر ومجروح ایلدیلر

فقیره کوره بو اعتراض ضعیف غریبدر زیرا مشت زنك یوزکج ایکن یتا باغله دریایه یاخود نهره دوشوب سرسام اوله‌رق بحفظه تعالی چوق زمان صکره بلاشعور قریه دوشمسی جائز وکثیر الوقوعدر اشبو احتماله کوره شارح مرحومك جمله اعتراضی قاقارفتد رللطابع

ردشمی

* قطعه * پشه چو پرشد بزند پیل را * با همه تندی و صلابت که اوست * پشه باء عجمك فتحیله
سوری سكك شینده تشدید ضرورت وزن ایچوندر لغت تشدیدیله اولدیغی ظن ایلین وهم ایلمش ردسروری
پر بونده چوق معناسنه در (بزند با حرف تأكید (زند فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده پشه یه
راجع ضمیر و مفعولی (پیل تنداتی دیمكدر یعنی باوز (و یا حرف مصدر بو قدر یاوزلغله دیمكدر (صلابت
شدت معناسنه در جسامت و قوت و زوردن عبارتدر (كه حرف بیان (او ضمیر غائب فیله راجعدر وسین
و نا ادات خبر (تندی پرسنه مردی یازان نامر دلك ایلمش (محصول بیت) (سوری سكك كه چوق
اولدی فیلی انجیدر یعنی صوقر والم ویر رفیل ایله پشه یی اشعارده جمع ایلدكلری آنكچوندر كه فیل ردسروری
كبی خور طومی وار (و یرسی فیلك خوطورمنه كتسه غایتده متألم اولوب زبون اولور (حاصلی
اكثر زوالی پشه دندر دیرلر بو قدر تندلك و صلابتله كه فیلدر (یعنی بو قدر جسامت و صلابت
صاحبیكن پشه چوقلوغندن عاجز و زبوندر * مور چكانرا چو بود اتفاق * شیر ژیان را بدرانند
پوست * مورچكان مورچه نك جمعیدر (قیاس بونده چه ادات تصغیر اولمقدر لیكن استعمالده
مطلق قرنجه معناسنه در (را ادات تخصیصدر (شیر ژیان بیانیه كوكرمش ارسلان دیمكدر
(و را ادات تخصیص (با حرف تأكید (درانند فعل مضارع جمع غائبدر یرتارلر معناسنه دالده فتح
و كسر جائزدر فاعلی تحتنده مورچكانه راجع ضمیر و مفعولی پوستدر (محصول بیت) چونكه
قرنجه لرك اتفاقی اوله یعنی كه اتفاق ایلیه لر قغان ارسلانك دریسنی یرتارلر یعنی ارسلان یرتیجیلرك
پادشاهی ایكن قرنجه چوقلوغندن عاجز و زبوندر حاصلی ارسلان قرنجه دن زیاده عاجزدر
فیل پشه دن اولدیغی كبی قصه دن حصه بودر كه مشت زن بویله زورلی پهلوان ایكن كثرت ناسدن
عاجز و زبوندر ایشتدیكك كبی * بحكم ضرورت خسته و مجروح درپی كاروان افتاد و رفت
شبانگاه رسیدند بمقامی كه از دزدان درخطر بود كار وانیان را دید لرزه براندام افتاده و دل
برهلاك نهاده كفت اندیشه مدارید كه یكی منم درین میان كه بتنها مردر اجواب دهم و دیكر جوانان
همیاری دهند مردمان را بلاف او دل قوی شد و بصحبت او شادمان كشتند و بزاد و آبش دستكیری
كردند جوان را آتش معده بالا كرفته بود لقمهٔ چند از سر اشتها تناول كرد و دمی چند آب آشامید
تا دیو درونش بیارامید و خوابش دربود و بخفت * درپی كاروان لامیه كاروان اردنجه دیمكدر
(شبانگه اول كیجه دیمكدر (بمقامی با حرف صله (و یا حرف وحدت (كه حرف بیان (و یا حرف رابط
صفت (لرزه اسم مصدردر درتمه معناسنه (كه حرف تعلیل (یكی بونده بر دیمكدر (آتش معده
لامیه (بالا كرفته بود قالقمش ایدی یعنی زیاده آچلغندن معده سی آتش اولمش ایدی بعض نسخه ده
و عنان صبر و طاقت از دست رفته بود دوشمش (از سر اشتها اشتها جهتندن (تناول كرد
اكل ایلدی دیمكدر (دمی چند آب برنیچه یودم صو دیمكدر (آشامید ایچدی تا حرف تعلیل
دیو درون بیانیه (بیارآمید فعل ماضی مفرد غائب ساكن اولدی دیمكدر (و خوابش دربود
و جوانی اویقو قابدی واو یودی (محصول تركیب) بالضروره جوان خسته و مجروح كاروان اردنجه
كتدی كیجه سی بر مقامه ایرشدیلر كه اول مقام حرامیلردن خوف اوزره ایدی یعنی قورقنج بر ایدی
جوان كوردی كاروان خلقنك اندامنه لرزه دوشمش و كوكللرین هلاكه قومشلر یعنی هلاك اولملرینی
مقرر بلمشلر جوان كار وانیلره دیدی اندیشه طوتمك یعنی قایرمق و پروا چكمك كه بو ارا ده
یعنی ارا كرده برنم كی اللی اره جواب ویررم و غیری جوانلر دخی معاونت ایلسونلر (دهند بونده
فعل امر در كاروان خلقنك كوكلی انك لافیله قوی اولدی و انك مصاحبتیله شادمان و خرم اولدیلر
و آزق و صوایله دستكیرلك یعنی معاونت ایلدیلر (جوانك آتش معده سی قالقمش ایدی و عنان
صبر و طاقتی الندن كتمشیدی اشتها جهتندن برنیجه لقمه تناول ایلدی و برنیجه یودم صو ایچدی

(تاکیم ایچربسی شیطانی ساکن اولدی (یعنی زیاده آجلغی کتدی وشیطان نفسی راحت اولدی
و کندوبی اویقو قاپدی واو بودی. * پیرمردی پخته وجهان دیده درکاروان بود کفت ای یاران
من ازین بدرقۀ شما اندیشناکم نه چندانکه ازدزدان که حکایت کنند که عربی را درمی چند
کرد آمده بودشب ازتشویش اوریان درخانه تنها خوابش نبردی یکی را ازدوستان نزدخود برد
تاوحشت تنهایی بدیدارمنصرف کرد اندشبی چند در صحبت او بودچندان که بردرمهاش
وقوف یافت ببردوسفر کرد بامداد ان عرب را دیدند عریان و کریان کفتند حال چیست مکرآن
درمهای ترادزد برد کفت لاوالله بدرقه برد * پیرمردی یاحرف وحدت (پخته صفتی (جهان دیده
وصف ترکیبی جهان کورمش یعنی سیاح عالم اولمش (بدرقۀ شما لامیه (بدرقه
لغتده اجرتله قولغوزلق ایلین وساعتجی وامین (ظاهر بونك کبی یرلرده امین وحافظ معناسنه در ردسروری
بدرقه فارسیلر (دوندار معناسنه در دیین ایکی وجهله خطا ایلمش (بریسی فارسیدر دیدیکی
زیرا بونی عربی لغتلرده یازمشلر (برخطاسیده دوندار دیدیکیدر که لغتلر بونی هیچ یازمشلر
(ولفظ دوندار ده ده خطا ایلمش که دمدار در میله دوندار دکلدر نوله عسکرك آردینه
عربده ساقه دیرلر (نهایتی رومك جهله سی تحریف ایدوب (دوندار دیرلر اندیشناکم
یرینه اندیشنا کترم یازان ادات تفضیل ایله خطاسین اکلامز ایمش (چنانکه یرینه چندانکه
یازمسیده جمع نسخه لره مخالفدر (عرب یرینه اعراب یازمسیده نسخه لره مخالفدر (تشویش
اوریان لامیه (تشویش بونده خوف معناسنه در (اوری واولی عجمك فراجبسنه دیرلر (لف
ونوله جمع ایدوب اوریان واولیان دیرلر (بعض نسخه ده اوریان یرینه (دزدان دوشمش
(وبعض شراح بونسخه یی اتخاذ ایلمش وبعضیسی متونی عدم تتبعندن اکا اعتراض ایلمش
(لیکن اعتراضی زائددر زیرا اوری جنسی البته دزد اولوررومك چنکانی کبی (جوابش شین ردشمعی
عربه راجعدر (نبردی یاحرف حکایه (نزد خود لامیه کندینك قتنه دیمکدر (تاحرف تعلیل ردشمعی
(وحشت تنهایی لامیه در یالکزلق وحشتی دیمکدر (صحبت او ضمیر عربه راجعدر (چندان که ردشمعی
اولقدر که یعنی همان که دیمکدر عدم تراخیدن عبارتدر (ببردباء اولك کسری وثانینك ضمیله
ایلتدی دیمکدر عجمك روستاییلری ایکی بایی بیله ضم ایله اوقورلر (وانلره تابع اولنلر عجب
روستایی طبع ایمشلر (بامدادان ایرته (یعنی علی الصباح (عریان لفظنی ذکر ایلدیکی کریانله
تضمین مزدوج صنعتنی رعایت ایلمك ایچوندر والا بر کیسه نك اقچه سی کیتمکله عریان اولمق
لازم دکل (کریان صفت مشبهه در (کریدندن اغلغان دیمکدر (امامراد اغلایجیدر باکی ردسروری
معناسنه (مکر بونك کبی یرلرده کانه معناسنه (والله بدرقه برد (بدرقه بونده امین وقولغوز
اولمغه قابلدر (یعنی وحشتی ازاله ایلمکه دلیل وهادی معناسنه (محصول ترکیب) پخته وجهاندیده
بر پیر کیمسه کاروانده بیله ایدی دیدی ای یاران بن بوسزك بدرقه کزدن قورقرم
حرامیلردن قورقدیغم کبی دکل بلکه انلردن زیاده انجلین حکایت ایدرلر بر عربك ردسروری وشمعی
برقاچ اقچه سی جمع اولمش ایدی وکیجه اوریاندن خانه سنده یالکز عربی اویقو المازدی
یعنی اوغری قورقوسندن اویقو اویومزدی دوستلرندن برینی کندیله خانه سنه
ایلتدی تاکیم یالکزلق وحشتنی انك دیداری سببیله ازاله ایلیه برنیچه کیجه عربك صحبتنده
اولدی همان که اقچه سنه وقوف بولدی یعنی اقچه سی نه یرده اولدیغنی بیلدی الدی کتوردی ردسروری وشمعی
وسفر ایلدی ایرته سی عربی عریان وکریان کوردیلر دیدیلر حال ندر یوخسه اقچه کی
اوغری یمی ایلتدی عرب دیدی لا والله بدرقه ایلتدی *قطعه * هرکزاین زمار ننشستم *
تابد انستم پخته خصلت اوست * تاابتداء غایت ایچوندر (زمانده منذ کبی عربیده

(وخصلت خوی معناسنه در (محصول بیت) هر کز بلاندن امین اوتورمدم یعنی اندن امین وغافل
اولمدم اوار قندن بری که بیلدم انك خو بنی وعادتنی حاصلی انك خباثتنی بیلدن بری اندن امن
وفراغت اوزره اولمادم دیمکدر (ننشستم برینه ننشینم کتورن فعل مضارع خطای فاحش ایتمش
زیرا بدانستم فعل ماضیدر (وهر کزدخی قط معناسنه اداتدر وقط خود ماضی یه مخصوصدر
مضارعده استعمالی لحندر وجمیع نسخه لر ماضی فعلیله مستعملدر علی کل حال بو یله یازانلر
معنایه وقوفلری یوغیش * زخم داندان دشمنی بترست * که نماید بچشم مردم دوست * زخم
داندان دشمن لامیدلردر (ویاحرف وحدت (بترید ترمعناسنه لقندر (که حرف رابط صفت
(نماید فعل مضارع مبنی للمفعول معناسنه کورینور دیمکدر (باحرف صله (چشم مردم لامیه
(نما یدك بچشم مردم مفعول غیر صریحی در (ودوست صریحی وفاعلی دشمنه راجع تحتنده
ضمیر (محصول بیت) بردشمنك زخم داندانی مارك زخم دندانندن بتردر که مردمك کوزینه
دوست کورینور زیرامادن انسان البته حذرایدر امادشمن کاشیحدن یعنی عداوتنی اخفاایلیندن
دکه وجهله احتراز ایلمز زیرا قلبنده اضمار ایلدوکی عداوته علمی واصل دکل معلوم اوله که
بیتده مفضل مار ومفضل علیه عدوی کاشحدر لیکن شراح مفضل عدوی صریحی ومفضل
علیه دشمن غیر صریحی طوتدیلر وخبط عشوی ایلدیلر بوایکی بیت عربك بدرقه سنه
مناسب ذکر اولندی پس بنه پیر جهان دیده نك سوزینه کلدك اهل قافله یه دیدی * چه دانید ای
یاران من که این جوان هم ازجملهٔ دزدان باشد وبعیاری درمیان ما تعبیه شده تابوقت فرصت
یاران راخبر کند پس مصلحت آن میبینم که مراورا خفته بکذاریم وبرانیم جوانانرا تدبیر پیر
استوار آمد ومهابتی ازمشت زن دردل کرفتند رخت برداشتند وجوانرا خفته بکذاشتند
انکاه خبر یافت که افتاب بر کتفش تافت سر براورد و کار وان رارفته دید بسی بکر دیدوره
بجایی نبرد تشنه وبی نوا روی برخاك ودل برهلاك نهاده میکفت * باحرف مصاحبت (عیار
لغتده چوق کزیجی ذکی وزیرك کیمه (وارسلانه عیار دیرلر صید آرامه ده چوق
کزدیکیچون امابونك کبی یرلرده چوق یاور معناسنه در (ویا حرف مصدر در (عیار عرفده
معروفدر دیو ابهام ایلین عیار لق ایتمش (تعبیه تفعیل بابندن مصدر در برنسه برنسنه یه
سکمك مثلا برنسه نك برنسیه یه قوقوسی سکمك کبی (بونده ده مراد سکمدر (تاحرف تعلیل
(بو قت فرصت (باحرف ظرف واضافت لامیه (مراورا مر بونك کبی یرلرده رانك
معناسنی تأکید ایدر (خفته اویومش (بکذاریم فعل امر متکلم مع الغیر کذاریدندن
ترك ایدهلم ویا ایده وز (وبرانیم سورهلم ویاسوره وز دیمکدر (مهابتی مهابت خوف (ویا حرف
وحدت نوعیه (برحرف استعلا (کتف کاف عربك فتحی وتانك کسریله یاغرین
دیمکدر یعنی او موز زدن اشاغه کورکه دیرلر (تافت فعل ماضی مفرد غائب قزدی دیمکدر
لیکن آفتاب قزمز بلکه قزدرر پس معنای لازمیسی ارقاسنی قزدردی دیمکدر (سر بر آورد
باشنی قالدردی (بسی بکر دید چوق چکزندی یعنی اویو دیغی یرده کزدی ودولاندی
(ره بجایی یاحرف وحدت یولی بریره ایلتمدی یعنی بر یول بولمدی (نهاده هاء رسمی بونده
حرف ترتبدر قویوب دیمکدر (محصول ترکیب) پیر دیدی نه بیلورسزای بنم یولداشلرمکه
بوجوان جملهٔ دزداندن اوله وعیارلغله بزم ارامزه سکمش اوله تاکیم فرصت وقتنده یولداشلرینه
خبر ایلیه پس مصلحت انی کورورمکه انی اویومش ترك ایدوب کیده وز جوانلره پیرك تدبیری
محکم کلدی ومشت زندن برنوع خوف کوکلرینه الدیلر یعنی اندن قورقدیلر اثوابلرینی
قالدردیلر یعنی یوکلندیلر وبیچاره یی اویومش قودیلر اولوقت خبردار اولدیکه کونش

رد سروری وشمعی

رد سروری وشمعی

رد شراح جمیعا

عیارشده ابله در للطابع

رد سروری

نسخهٔ شارحدن یازیلوب ماخذ طبع اولان نسخه ده ...وواوایله اوله جق اثواب سر ... عوامك تلفظ ایلدکاری وجهله اسباب یازلمش بو محلده تصحیح اولندیغی کبی جمله سی تصحیح اولنمشدر (ارفدسین) بعضیسی قالمش ایسه مطالعه ایدنلر تصحیح بیورلر للطابع

ارقاسین قزدردی باشـین قالدردی وکاروانی کتمش کوردی اویودیغی صحراده چوق چکزدی کزدی وبر یه یول ایلدمه مدی یعنی هیچ بر یره کیده جك یول بولمادی صوسز وآزقسز یوزینی خاکه و کوکلنی هلاکه قویوت سویلردی یعنی یوزین یره قویوب هلاکنی مقرر بیلوب سویلردی یعنی بوعربی بیتی اوقوردی * بیت * من ذایحـدثنی وزم العیس * ماللغریب سوی الغریب انیس * من اسم استفهـام محلا مرفوع مبتدا (ذا اسم موصوادر الذی معناسنه (یحدثنی تفعیـل بابندن فعل مضارع مفرد مذکر غائب فاعلی تحتنده ذایه راجع ضمـیر (ونون حرف وقایه (ویاضمـیر منصوب متصل مفعولی وجمـلهٔ فعلیه نك اعرابدن محلی یوق صله سیدر اسم موصولك واسم موصول صله سیله اعرابدن محلا مرفوع خبر مبتدادر وجملهٔ اسمیه نك اعرابدن محلی یوق جملهٔ مستأنفه (واو حرف حال وحرف قد مضمردر (زم فعل ماضی مفرد مذکر غائب مبنی للمفعول ایکی معناسی وار بریسی زماملندی یعنی باشنه یولار اورلدی بوله کتمك ایچون وبریسی یولده ایلری کتدی قائم مقام فاعل عیسدر عینك کسریله که جمع اعیسدر صاری یه مائل اق دوه لره دیرلر (مالبس معناسنه حرف نفیدر (للغریب جار مع المجرور مقدم خبری (وانیس مؤخر اسمی (وسوی بونده سینك کسری وواوك فتحیله غیر معناسنه دروتقدیراً ظرفیتله منصوب ومابعدی مستثنا لفظا مجرور مضاف الیه (محصول بیت) کیم اول کیمسه در یعنی کیمدر اول کیمسه که بکله مصـاحبت ومکالمه ایدر یعنی بندن یالکزلق وحشتنی ازاله ایدوبنی اکلین کیمدر حال بوکه دوهلرك یوله کتمك ایچون باشنه یولار طاقلدی یعنی ایلری یوله کتدی وبن بیچـاره تك تنها قالدم پس غریبك غریبدن غیری انیس ومونسی یوق یعنی غریبـك اکلیجه سی ینـه غریبدر * بیت * درشتی کند باغریـبان کسی * که نابودهٔ باشد بغربت بسی * درشت دالك ورانك ضمه لریله وشینـك سکونیله ایری دیمکـدر یومشق مقابلی عربجه خشن دیرلر خانك فتحی وشینك کسریله (یا حرف صله (کسی یا حرف وحـدت (که حرف رابط صفت (نابوده باشد اولمـامش اوله دیمکـدر (بغربت با حرف ظرف (بسی باء اصلیـه ایله چوق دیمکدر بسیار معناسنه (محصول بیت) غریبـلره بر کیمـسه خشونت وناسزالق ایدر یعنی غلظت وبوغونلق ایدر که غربتـده چوق اولمش اوله یعنی غریبلك چکمین غریبلره جور وجفا ایدر یوخسه جهاندیده ایلمز * اودرین سخن بود که پادشاه زاده درپی صیـدی ازلشکریان دور افتـاده بود وبالای سرش ایستـاده این سخن بشنید ودر هیأتش نظر کرد صورت ظـاهرش پاکیزه دید وحالش پریشان پرسیدش که ازکجـایی وبدین جای که چه کونه افتـادی برخی ازآنچه برسرش کذشته بود اعادت کرد ملك زاده را بروی رحم آمد خلعت ونعمت داد ومعتمـدی همراه او کرد تابشـهر خویش بازآمد * اودرین سخن ضمیر مشت زنه راجعدر (که حرف بیـان (پادشاه زادهٔ یا حرف وحدت وهمزه حرف وصل (پی صید لامیه صیدك اردنجه دیمکـدر (لشکری یا حرف نسبت والف ونون ادات جمع (بالای سر لامیه باشی اوستنده دیمکدر بالا بونك کبی یرلرده اوست معناسنه در (ایستاده طورمش یعنی قائم اولمش (هیأت بونده شکل معناسنه در (پاکیزه پاك معناسنه در جایکاهدن مخففدر محل ومکان معناسـنه (برخی بعضی دیمکدر (کذشته بود کچمش ایدی یعنی باشندن آشاغی (اعادت افعـال بابندن مصدردر (وتا اسلوب عجم اوزره مطول یازیلور (معتمد اسم مفعولدر افتعال بابندن اعتقاد اولنان کیمسه یه دیرلر (تا حرف تعلیل (ویا حرف انتها (با حرف صله (شهر خویش لامیه (محصول ترکیب) مشت زن بوسوزده ایدی یعنی مذکور بیتی اوقورده ایدیکه بر پادشاه زاده بر صیدك اردنجه لشکریلرندن یعنی سپاهیلرندن ایراق دوشمشیدی وباشی اوزره طورمشیدی

عیس اعیسك جمعیدر بیض ابیضك جمعی اولدیغی کبی تفضیله محتاج یر دکلدر بومقام محل استیفاسی دکلدر * منه

بواوقودیغی سوزی یعنی بیتی ایشتدی وشکل وصورتنه نظر ایلدی صورت ظاهرینی پاکیزه
کوردی اما حالنی پریشان کوردی صور دیکه نه یردن سین وبو مقامه نه وجهله دوشدك
مشت زن دخی برمقدار اول نسنه دنکه باشندن چکمش ایدی یعنی سرکذشتنی اکا اعادت ایلدی
یعنی تقریر ایلدی ملك زادەنك بوکارحمی کلدی یعنی بیچارەیی اسرکدی خلعت ونعمت ویردی
وبر معتمد کیمسەیی اکا یولداش ایلدی تاکیم کندی شهرینه کرو کلدی * پدرش بدیدن اوشادمان
شد وبرسلامت حالش شکر کفت شبانکه ازانچه برسر اورفته بود از حالت کشتی وجور ملاح وروستا
ییان وغدر کاروانیان باپدر میکفت * دیدن او مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وسلامت حال وسلامت
فاعلنه (شبانکه کیجه سی یعنی کلدیکی کونك کیجه سی (محصول ترکیب) پدری انی کورمکله شادمان
اولدی حالنه شکر سویلدی کیجه سی اول نسنه دنکه باشندن چکمش ایدی کمی حالتندن وملاح
جفاسندن ور وستائیلردن وکاروان غدرندن یعنی ترك وفاسندن باباسنه سویلدی * پدر کفت
ای پسر نکفتمت در وقت رفتن که تهی دستان را دست دلیری بسته است وپنجهٔ شیری شکسته *
نکفتمت استفهام انکاریدر دیمدمی دیمکدر (وقت رفتن ظرفك مصدره اضافتیدر (که حرف
رابط مقول قولدر (تهی دست وصف ترکیبیدر الی بوش دیمکدر صفر الید معناسنه (والف
ونون ادات جمعدر (ورا ادات تخصیص (دست دلیری بیانیه (پنجهٔ شیریده بویله در
(محصول ترکیب) باباسی جوانك تقریرینی ایشیدنجه دیدی بن سکا دیمدمی کتمك وقتنده ای
اوغلم که الی بوشلرك یعنی مفلسلرك بهادرلقلری الی بغلیدر وارسلانلق پنجه سی صنقدر حاصلی
تهی دستلر هروجهله وهر یرده عاجز وزبوندر * بیت * چه خوش کفت آن تهی دست
سلحشور * جوی زر بهتر از پنجاه من زور * تهی دست سلحشور ایکی وصف ترکیبیدن مرکب
اضافت بیانیه در (سلح سلاحدن مخففدر ضرورت وزن ایچون (شور بونده قرشدرمق معناسنه در
یعنی آلات حربك کاه بربنی اله آلوب اوینادروکاه بربنی (جوی یا حرف وحدت (تقدیری مقدار جویدر
(زر بونده آلتونه واقچه یه یارار زیرا اقچه یه ده زر دیرلر (پنجاه من اضافتسز (من اصلنده تشدید
نونله در ضرورت وزن ایچون تخفیف قلندی بتمن دیمکدر (زور بونده قوت معناسنه در
(محصول بیت) نه کوزل سویلدی اول الی بوش یعنی مفلس سلحشوردیکی مصراع ثانیدر که
برارپه جه زر یکرمی کدر اللی بتمن قوتدن حاصلی اللی بتمن جه آغر نسنه قالدرمقدن وبابای
چکمدن یکدر دیمکدر حاصلی زر ایله اولان مصلحت زور ایله اولماز * پسر کفت ای پدر هر آینه
تا رنج نبری کنج برنداری وتا جان در خطر ننهی بر دشمن ظفر نیابی وتا دانه پریشان نکنی خرمن ردشمی
برنداری نبینی که باندك مایه رنجی که بردم چه مایه کنج آوردم ونیش که خوردم چه مایه نوش حاصل
کردم * باندك با حرف سبب (مایه سرمایه ومقدار معناسنه در (رنجی یا حرف وحدت (نیش آرینك
وچیانك وغیرینك صوقدیغی ایکنه یه دیرلر (نیش بونده آری صوقندیسی معناسنه دردیمن غیر مسموع
بر تازه ادا یورمشدر (ونوش بونده عسل معناسنه در (محصول ترکیب) پسر دیدی ای پدر مادامکه رنج
والم چکمیه سین کنج قالدرمز سین یعنی حاصل ایدمز سین ومادامکه جانکی خوف وخطره قویمیاسین
دشمن اوزره ظفر بولمز سین ومادامکه دانه یعنی تخم پریشان ایدوب صاچمیه سین خرمن قالدرمز سین
ایعنی حاصل ایدمز سین کورمز میسین ازاجق مایه رنج سببیله که ایلتدم یعنی چکدم نه مایه کنج ردابن سیدعلی
کتوردم و نیش ... بله که یدم نه مقدار نوش حاصل ایلدم (مایه یی مابعدنه اضافت ایدنلر بیلمز وسروری
یمش * بیت * کرچه بیرون ز رزق نتوان خورد * در طلب کاهلی نشاید کرد * نتوان خورد رد سروری
ایمك اولماز (خورد بونده مصدر معناسنه در وضمه یه مائل فتحه ایله اوقنور بونك کبی یرلرده عدم
مکان معناسنی ویرمه دخل ایلین عدم وقوفندندر (کاهلی کاف عربیله وفتح هائله سست واویا

دیمکدر (ویاحرف مصدر (نشاید فعل نفی استقبال مفرد غائب لایق دکل دیمکدر (کرد بونده کردن معناسنه در (محصول بیت) کرچه رزقدن طشره ییمك اولمز یعنی زیاده یعنی رزق که مقدر اولمامش اوله انی ییمك ممکن دکل لیکن زیاده طلبده اهمال وتکاسل ایلمك لایق دکل البته تحصیلنده دست وپا اورمق کرکدر طورمق کرك * بیت * غواص اکر اندیشه کند کام نهنك * هرکز نکند در کرانمایه بچنك * غواص مبالغه ایله اسم فاعلدر صویه طالغج دیمکدر (اندیشه بونده فکر معناسنه در (کام کاف عربیه ایله بونده چکه معناسنه در (نهنك کاف عجمیله تمساحدر که نیل دکزنده چوق اولور معلوم اوله که نون ساکندن صکره طرفده واقع اولان کاف عجمیدر فاحفظ (در کرانمایه بیانیه در (کرانمایه کاف عجمك کسریله آغربهالی دیمکدر (چنك بونده آوچ معناسنه در (محصول بیت) غواص اکر نهنك چکه سنی فکر ایدرسه یعنی انجو ایچون طالدقده نهنك بنی قپار یو داردیو فکر ایدرسه هرکز اغربهالی انجویی آوجنه کتورمز یعنی تمساح قورقوسندن دریایه طالماز که الینه انجو کتوره ضرب مثلدر رومده (سرچه دن قورقن طاری اکمز دیرلر * حکمت * اسیا سنك زیرین متحرك نیست لاجرم تحمل بارکران میکند * اسیاسنك دکرمن طاشی (زیرینه اضافت بیانیه (یا ونون ادات نسبتدر (لاجرم لامحالة ولاشبهة دیمکدر (لاجرم بونده سبب معناسنه در دیین عجب بویله دیمنك سببی ندر (بارکران بیانیه اغر یوك دیمکدر (تحمل یوکه اضافتی مصدرك مفعولنه در (محصول ترکیب) دکرمنك الت طاشی متحرك دکلدر پس شبهه یوقکه اغریوکه تحمل ایدر که اوست طاشیدر * قطعه * چه خورد شیر شرزه در بن غار * بازافتاده راچه قوت بود * چه خورد استفهام انکاریدر (شیر شرزه بیانیه غضبدن دیش صریدن حیوانك صفتیدر یعنی ارسلان صفتلرندندر (بن غار لامیه در مغاره دیبی دیمکدر (بازافتاده بیانیه (ورا ادات تخصیص (چه قوت بوده استفهام انکاریدر (محصول بیت) مغره دیبنده شیر شرزه نه ییر یعنی غاردن چیقوب صید ایلمیجك غارده اچلقدن اولور علی کل حال معاش ایچون حرکت لازمدر دوشمش طغانکده ازیغی نه اولور یعنی مرضدن ویا پیر اولمقدن دوشکون طغانك رزقی وازیغی نه اولور یعنی پرواز ایدوب شکار طیور ایلمینجه طورد یغی یرده اکا قوت بولنماز بهر حال قرنی طیور معه حرکت ضروریدر * کر تو در خانه صید خواهی کرد * دست وپایت چو عنکبوت بود * کرد بونده کردن معناسنه در (عنکبوت عربیدر اورمجك معناسنه در (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر اکر سن حرکت ایلیوب خانه ده صید وشکار ایلمك استرسك الك واباغك عنکبوت کبی بر یره مقید اولوب برمکس مقداری نسنه ایله قناعت ایلمك کرکسین یعنی قوت لایموت اختیار ایدوب توکل وقناعت ایلمك کرك * پدر کفت ای پسر درین نوبت فلك ترایاوری کرد واقبال رهبری تاکلت از خار وخارت از پای بدر آمد وصاحب دولتی بتو رشید وبرتو بخشید وترحم کرد وکسر حال ترا بتفقدی جبر کرد وچنین اتفاق نادر افتد وبر نادر حکم نتوان کرد * یاور واوك فتحیله یولداش ومعاون (ویاحرف مصدر معاونت دیمکدر (اقبال بونده دولتدر (رهبر وصف ترکیبیدر قولاغوز دیمکدر (ویاحرف مصدر قولاغزلق دیمکدر (خارت ازپای تقدیری خار از پایت در بوادا الراضطراب ومشقتدن خلاص اولمق معناسنی ویرر حاصلی فقر وفلاکت وذات غربتدن قورتلدك (کسر حال مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وترا یه لامیه (ورا ادات تخصیص (باحرف مصاحبت (تفقد تفعل بابندن مصدردر بیتك ارامق معناسنه بونده یوقلق معناسنه در (ویاحرف تنکیر جبرلغتده برفانق نسنه یی سیکلمکدر (وسبکه جبیره دیرلر بونده فقردن غناویرمك معناسنه در (افتد بونده واقع اولور معناسنه در (محصول ترکیب) جوان باباسنه مذکور احوال واقوالی بیان ایلدکده صکره

دظل

ردشعی

بابایی دیدی ای اوغل بونوبتده فلك سکا معاونت ونصرت ایلدی ودولت واقبال قولاغوزلق
تاکیم کالك دیکنکدن ودیکن ایاغکدن چیقدی وسکا برصاحب دولت ارشدی وسکا ترحم ایلدی
وسنك حالك صنغنی تفقدله جبرایلدی یعنی مکسور وپریشان حالکی یوقلیوب اصلاح ایلدی
وبونك کبی اتفاق نادر واقع اولور ونادره حکم ایلك اولماز زیرا النادر کالمعدوم در * بیت *
صیادنه هربارشغالی ببرد * افتد که یکی روزپلنکش بدرد * صیاد مبالغه ایله اسم فاعلدر آوجی
(نه حرف نفی معناده (بردفعلنه مقیددر (باربونده کره معناسنه در (شغال شینك فتحیله فارسیدر
چقاله دیرلر (پس شغال عربیده دلکو وفارسیده چقاله دیرلر دیین دلکولك ایلمشدر (یاحرف
وحدت ویاتنکیر (ببرد فعل مضارع مفرد غائب باء اولی ضمه ایله قید ایلین روستا یلق ایلمش
(ببرد بونده آلوروآولار معناسنه دریعنی طوتار پس صیاد هروقت صید یرندن خانه سنه برچقال ردشمعی
ایلتمز دیین قیاس ایله سویلمش (ببردیرینه کبردیازان قافیه یی ارادن کتورمش (افتد بونده واقع اولور ردسروری
معناسنه در (یکی بونده یك معناسنه در (بدرد فعل مضارع مفرد غائبدر یرتار معناسنه (بدرد یرینه ردشمعی
(بخورد یازانلر تکلفه دوشمشلر (محصول بیت) صیاد هرکره چقال الماز یعنی آولامز حاصلی ردابن سیدعلی
هرکره که آوه وارر شکار الماز بلکه واقع اولور که برکون انی قپلان یرتار یعنی یرتیجی حیوانات ردابن سیدعلی وسروری
ریسی برکون انی پاره‌لر * تمثیل * چنان که یکی ازملوك پارس نکین گرنمایه در انکشتری
داشت باری بحکم تفرج باتنی چند ازخاصان بمصلای شیراز بیرون رفت و فرمود تاانکشتری
رابرکنبد عضد نصب کردند تاهرکه تیراز حلقهٔ انکشتری بکذارد خاتم اورا باشد اتفاق
چهارصد حکم اندازکه درخدمت اوبودند بینداختند جمله خطاکردند مکرکودکی که
برباه رباط بازیچه ازهر طرف تیراندا ختی باد صبا تیراورا ازحلقهٔ انکشتر بکذرانید انکشتری
رابوی ارزانی داشتند ونعمت بی قیاس دادندش پسر بعد ازین تیروکمان رابسوخت کفتند
اچرا چنین کردی کفت تارونق اولین برجای بماند * حضرت شیخ بوحکایه یی تمثیل طریقیله
ایراد ایلمش (نکین نونك وکاف عجمك کسریله یوزك قاشنه دیرلر (انکشتری همزه نك
فتحی وکاف عجمك ضمیله یوزکدر (باری برکره (بحکم تفرج طریقیله (باحرف صله
مصلای شیراز لامیه در (مصلا شیرازك مشهور سیرکاهیدرکه خواجه حافظ بیورر
(بیت) بده ساقی می باقی که درجنت نخواهی یافت) (کنارآب رکناباد وکلکشت مصلارا)
(تاحرف تعلیل (کنبد عضد لامیه مراد عضد الدوله در که خلفاء عباسیه دن برینك وزیری
ایمش که شیرازده متوفی اولمش پس کنبددن مراد تربه سیدر (نصب کردند کدیلر دیمکدر
(تاحرف تعلیل (حلقه حانك ولامك فتحه لریله انسانك غیریده وانسانده سکون لامله در
(انکشتری یه اضافت لامیه در (حکم انداز وصف ترکیبیدر شول کیمسه یه دیرلر که دعوی
ایلدیکی یره اوقی اوره البته (که حرف رابط صفت (خدمت اولامیه (وضمیر ملك پارسه
راجعدر (مکر ادات استثنا در الامعناسنه (کودك اوغلانجق (ویاحرف وحدت (که
حرف رابط صفت (بام طام اوستی (ورباط رانك کسریله کاروان سرای واضافت لامیه در
معلوم اوله که عربستان وعجمستانك اولرینك اوستلری مسطح اولور یعنی اوستلری دوزدر
اکا بناء بربام رباط بیورمشدر (بازیچه باحرف مصاحبت (وبازی یاء اصلیه ایله اویونه
دیرلر (وچه فتح جیمله ادات تصغیردر اویونجغله یعنی حشر اغله (بازیچه اولنه که حرفنی ردابن سیدعلی
بازوب وبام رباط اولنه یازمیلر معنای مستقیمدن بی بهره ایمشلر (وابکی یرده بیله بازنده کذلك ردسروری وشمعی
(انداختی یاحرف حکایه بعض نسخه‌ده می انداخت واقعدر مآل بردر (بادصبا بیانیه صبا
قیداتفاقی واقع اولمش (بکذرانید فعل ماضی مفرد غائب (والف ونون ادات تعدیه در

بكوردی دیمكـدر فاعلی باد در (بوی با حرف صله (ووی ضمـیر غائب كود كه راجعدر (ارزانی باء اصلیه ایله لایق دیمكدر (داشتند طوتدیلر لایق طوتدیلر یعنی لایق كوردیلر (دادند فعل ماضی جمع غائب وشین ضمیر كود كه راجعدر (رونق بونده اعتبار معناسنه در (محصول تركیب) مشت زنه باباسی تمثیل طریقیله دیر ای پسر بو سنك قصك نادر واتفاقی برقصه درشو یلكه پارس پادشاهلرندن برینك یوز یكنده آغر قیمتلی قاش وار ایدی بركره تفرج طریقیله خاصلردن برقاچ كیمسه ایله شیرازك مصلا سند طشره كتدی ویبور دیكه یوزیكی عضدالدولانك تربه سی اوزرینه دیكدیلر تاهر كیمكه اوقونی یوزیكك خلقه سندن كچوررسه خاتم یعنی یوزك انك اوله اتفاق درتیوز حكم انداز پهلوانكه انك خدمتنده ایدیلر آتدیلر جمله خطا ایلدیلر هیچ بریسی اصابت ایلمدی الابر اوغلنجـق كه كاربان سرای طامی اوزره اویونجاغله هرجانبدن اوق آتاردی نتكه اوغلنجقلرك عادتیدر بادصبا انك اوقرنی یوزیكك خلقه سندن كچوردی یوزیكی اكا ویرمكله لایق كوردیلر دخی بی قیـاس نعمـت ویردیلر كودك بوندن صكره اوقونی ویاینی آتشه یاقدی دیدیلر كه نیچون بویله ایلدك دیدیكه تااولكی اعتبار ورونق یرنده قالسـون معلـوم اولدكه پسر عاقل ایمشـكه بو تدبیری ایلمشـدر باباسی جوانه دیدیكه ای اوغل سنك حالكده بویله براتفاقی قصه در شمدنكرو دخی بیانه كیتمه كه هرزمان وهریرده بر پادشاه زاده موجود اولمازكه سكا رعایت ایدوب بویله اویكه ارسال ایلیه *قطعه* كه بود كز حكیم روشن رای * بر نیاید درست تدبیری *روشن رای بیانیه در (روشن رای وصف تركیبیدر روشن فكرلی دیمكدر حاصلی پاك فكرلی دیمكدر برنیاید كلمز (یعنی حاصل اولماز دیمكدر درست بونده صاغ وسالم دیمكدر یعنی نقصاندن وخطادن مصون (تدبیری یاحرف وحدت (محصول بیت) كاه واقع اولوركه حكیم پاك تدبیر وپاك رأیدن بردرست تدبیر حاصل اولماز یعنی تدبیرنده سهو وخطا واقع اولور * كاه نباشد كه كودكی نادان *بغلط برهدف زندتیری * كودكی (یاحرف وحدت (باحرف مصاحبت (غلط بونده سهو معناسنه در (هدف هاودالك فتحه لریله اوق نشانند دیرلر (تیری (یاحرف وحدت ویاحرف تنكیر (محصول بیت) كاه واقع اولوركه برنادان اوغـلانجق یعنی استاده مقارن اولمقسزن وتعلم ایلمكسزن سهو وخطـا ایله نشانه اوق اورر دیمك استركه بونك كبیـلر اتفاقی ونادر درحیز اعتبارده دكلدر * حكایت * درویشی رادیدم درغاری نشسته ودربروی خود ازجهان بسته وملوك وسلاطین رادرچشم همت اوشوكت نمانده * غار مغاره (ویاحرف وحدت (ودرروی خود تقدیری ودراختلاط باخلق بروی خود بسته (محصول تركیب) بردرویشی كوردم برمغاره ده اوتورمش دخی خلقله اختلاط قپوسنی تمام جهاندن كندی یوزینه باغلمش یعنی هیچ بر كیمسـه ایله اهل دنیـادن الفت ایلمزدی وپادشاهلرك وبكلرك انك همتی كوزنده شوكت وعظمتی قالمامشدر حاصلی اهل دنیانك نظرنده هیچ اعتباری یوق ایدی *قطعه* هركه برخود در سؤال كشود * تابمیر دنیـا زمند بود * در سؤال بیـانیه (تاحرف انتها (نیاز مند محتاج دیمكدر (محصول بیت) هركیمسه كه كندی اوزرینه دیلنجیلك قپوسنی آچدی یعنی كدالكی عادت وخوی ایندی اولنجه اول كیمسه محتاج ونیازمند اولور حاصلی احتیاجدن خلاص بولماز * ازبگذار وپادشاهی كن * كردن بی طمـع بلند بود * ازالف ممدوده ایله حرص معنـاسنه در (بگذار فعل امر مفرد مخاطبدر ترك ایله دیمكدر (كردن بی طمع بیانیه (بلند باده فتحه وضمه جائز در (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر حرصی ترك ایله وپادشاهلق ایله یعنی دنیـابلاسندن ازاده وسالم اول زیرا طمع سز بیون بلند اولور یعنی احتیاج ایچون كیمسه یه تواضع ایدوب سرفرو الماز زیرا بی نیازد ائماسرفرازدر * یكی ازملوك

ان طرف اشـارت کرد بکرم اخلاق عزیزان انست که با نان ونمـك باما موافقت کنـند
شیخ رضـا داد که اجابت دعوت سنست دیکر روز ملك بعذر خدمتش رفت عابد برخاست
وملك رادر کنار کرفت وتلطف کرد چون ملك غائب شد یکی ازاصحاب شیخ راپرسـید که
چندین ملاطفهٔ پادشـاه خلاف عادت بود درین چه حکمتست کفت نشنیده که کفته اند *
(محصول ترکیب) اول طرف پادشاهلرندن بریسی اشارت ایلدی که عزیزلك اخلاقی کرمندن
مرجو اولدرکه نان ونمکده بزمله موافقت ایلیه لر شیخ رضا ویردیکه اجابت دعوت سنتدر
دیو برکون دخی شیخك خدمتی عذری سبیله پادشاه یانه واردی عابد قالقدی و پادشاهی
قوچدی وتلطف ورفق ایلـدی چونکه پادشـاه شیخك یانندن کتدی اصحـابدن بریسی
شیخه سؤال ایلدی که پادشاهه بوقدر ملاطفت خلاف عادتکز ایدی بونده حکمت ندرشیخ
دیدی ایشتمدکمی که دیمشـلردر * بیت * هرکرا برسمـاط بنشستی * واجب ایدبخدمتش
برخاست * هرکرا ادات تخصیص (بنشستی فعل ماضی مفرد مخاطب اوتوردك دیمکدر) یاحرف
صله (خدمتش شین ضمیر هرکرا ده کی که یه راجعدر (برخاست بونده مصدر معناسنه در
(محصول بیت) هرکیسه نك که سماطنده وسفره سنده اوتوردك یعنی نان ونمکنی یدك واجب
کلور خدمتنه قالقمق زیرا اوستکره حق ثابت اولمش اولور * مثنوی * کوش تواند که همه
عمروی * نشنود آوازدف وچنك ونی * عمروی لامیه در (وی واوك فتحیله ضمیر غائبدر کوشه
راجع (نشنود فعل نفی مستقبل مفرد غائب ایشتمیه دیمکدر (آوازدف لامیه (محصول بیت)
قولاق قادردرکیم کندینك تمـام عمرنده دف وچنك ونیك آوازینی ایشتمیه یعنی الات لهوك
آوازلرنی قولاق ایشتمامك ایله هیچ نقصان کلمز * دیده شکیبدر تماشای باغ * بی کل ونسرین
بسرارد دماغ * شکیبد فعل مضـارع مفرد غائب صبر ایدر دیمکدر (تماشای باغ مصدرك
مفعولنه اضـافتیدر (نسرین (ونسترین (ونسترون واو ایله (ونستر دن داللہ (رومده
کل ناصری دیدکاری چیچکدر قوقوسی خوب اولور (بسرارد چـورر وعمر چورر (دماغ
فاعلیدر (دماغدن مراد مشامدر (محصول بیت) کوز باغ وراغی تماشاسنسز صبر زدشمی
ایدر یعنی باغ وصحرا تماشا سنی ایلمـه صبر ایدر ونقصانده کورمز مشام ودماغنده کل وسنبل
ونسرین قوقلمسه عمری حده وغایته ایلدر و بیقصور چورر (بسرار دیرینه بسراید یازان
عندی یازمش * کرنبود بالش آکنده پر * خواب توان کردحجر زیرسر * بالش لامك کسریله
(وبالین کذلك یصدغه دیرلر (آکنده الف ممدوده ایله وکاف عجمك فتحیله اسم مفعولدر آکندندن ردسروری
برنسنه یی برنسنه یه دقق (مثلا یصدغه ودوشکه یوك دقق کبی (آکنده دیقلمش دیمکدر (پر باء
عجمیله بونده مراد قوش تو یدر (توان کرد ایلك اولور دیمکدر (یعنی ممکن وقابلدر (پس امکان ایله
تعبیر ایلینه دخل ایلین بی تقریب تعصب ایلمش (حجر مبتدأ (زیر سر خبری وجملهٔ اسمیه
حال واقع اولمش (محصول بیت) اکر قوش تو یله دیقلمش وطولمش یصدق اولمزسه که اکابرك
دوشکاری و یصدقلری بویله اولور که رومده اکا پویله دیرلر او یقواو یومق اولور باش آلتنده طاش ردشمی
اولدیغی حالده (یعنی طاش یصدنوب او یقو او یومق اولور (حاصلی یصدقسز ودوشکسز
او یقو او یومق ممکندر (مصراع اولك معناسنی اکر قوش قنادیله طولمش یصدق اولمیه دین
رلك معنالرینی احاطه ایلدیکندن غیری پویله نه ایله اولور بلز یمش * ورنبود دلبر همخوابه پیش *
دست توان کرد درآغوش خویش * زمعروف (دلبر همخوابه یانیه (همخوابه دوشکدشه دیرلر زدشمی
یعنی بردوشکده بیله یاتانه هرکیم ایسه ارککدن ودیشی دن (پیش بونده قت معناسنده در (پیشی
بونده اوك معناسنه آلوب معناسنی اکر بردوشکده او کنده بیله یاتوردلبر اولمیه دیین دلبری چرکن

یاتورمش (دست مبتدا (توان کرد خبری قادردر ایلك (دراغوش کردفعلنه مقیدر (زیرا
دراغوش کردن قوچقدر (بونده کرده مصدر معناسنه در (خویشه اضافت مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (محصول بیت) واکرهم بستر دلبرقنکده اولمازایسه یعنی سنکله بردوشکده یاتورپانکده دلبر
ولمازایسه ال کندیکی قوچمغه قادردر (یعنی اللرسنی دراغوش ایلکه قادردر (حاصلی سن سنی قوچق
ممکندر (بونده توان ممکن معناسنه در (مصراع ثانینك ترکیبجه معناسنی الی ایتك اولور کندی
رد سروری
رد شمعی
مطلب
قوچمغکده دیین ترزبق معنی قوچمقده عجب هنری وار (والینی کندی قوچاغنده ایلك ممکندر
یعنی البنی قوچوب یتق دیین اثرنجه کتمش رضی الله عنهما * وین شکم بی هنر پیچ پیچ * صبرندارد
کهبسازد بهیچ * معلوم اوله که پیچ پیچ عبارتی اضداددندر که هم مقام مدحده وهم مقام ذمده
مستعملدر (بونده مذموم معناسنه درمدح معناسنی متضمن (پیچ پیچ بوستانك بو بیتیدر
(بیت) (بدو کفت کای دلبر پیچ پیچ) (زیغماچه آورده کفت هیچ) (وذمی متضمن بو بیتیدر
(بیت) (ندیدم چنین پیچ پیچ کس) (مکن هیچ رحمت برین هیچ کس) (شکم بی هنر پیچ پیچ
بیانیه لردر (بسازد فعل مضارع مفرد غائبدر (سازیدندن قناعت وموافقت معنالرنده مستعملدر
(محصول بیت) واما بو هنرسز مذموم شکم صبری یوقدر که هیچ ایله قانع اوله (البته بچنه برنسنه
رد سروری ۳
کیرمك کرك (زیرا بدنك قیامی اکل وشرب ایله در انسز اولمازالبته (مصراع اولك معناسنی
رد ابن سید علی و سروری
ترکیبجه دولاشق بغرسقلر والمراد الامعاء دیین غریب بیانه کتمش ونامعقول یرلره دولاشمش (مسکین
رد سروری
بسازدی ساختن دن اشتقاق ایدنلر عجب نا سازلق ایلمشلر (مصراع ثانینك تحقیقنده فالمعنی
۳ ظاهر بودر که بغرسقلره انتقال پیچ پیچ عبارتندندر
بالترکی دوزاله هیچ ایله دیین هیچ نسنه یه مالك دکل ایمش فتبر * باب چهارم درفوائد خاموشی *
* حکایت * یکی ازدوستان کفتم امتناع سخن کفتنم بعلت آن اختیار افتاده است که درغالب
اوقات درسخن نیك وبد اتفاق افتدودیده دشمنان جز بربدنمی آید کفت ای برادردشمن آن به که
نیکی نبیند * امتناع سخن کفتنم مصدرك مفعولنه اضافتیدر (کفتن مصدردر (میم متکلمده مضاف
(وسخن مقدم مفعولی ومجموعی مضاف الیه واقعدر (باحرف مصاحبت (وعلت سبب معناسنه در
آنه اضافت لامیه (بااختیاره متعلق (امتناع مبتدا (وافتاده است خبری وجمله اسمیه مقول کفتم در
(که حرف بیان علت (غالب اکثر دیمکدر (واوقاته اضافت لامیه در (افتد واقع اولور دیمکدر
(واو حرف حال (دیده دشمنان لامیه (بر حرف استعلا (بد یرامز (نمی آید فعل نفی استقبال لغتنده کلمز
دیمکدر امام ادد شمز دیمکدر (کفت مذکور دوست دیدی (آن به که اول یکدر که (نیکی یا حرف
مصدر (نبیند فعل نفی استقبال مفرد غائب دعاء علیه درایلك کورمیه دیمکدر (محصول ترکیب)
حضرت شیخ بورر دوستلردن برینه دیدم سوز سویلمکه ابا ایلدیکم (یعنی اکثر اوقات سوز سویلیوب
خاموش اولدیغم اول سببله اختیار واقع اولمشدر که اکثر اوقاتده اتفاق سوزده ایی ویرامز
واقع اولور حال بو که دشمنلرك کوزی یرامزدن غیری یه دوشمز دیدی اول دوست ای برادر دشمن
اول یکدر که ایلك کورمیه * بیت * هنر بچشم عداوت بزرکتر عیبست * کلست سعدی ودرچشم
دشمنان خارست * هنر معروفدر که عربجه منقبت دیرلر میمك وقافك وبانك فتحه لریله
حاصلی عیبك مقابلیدر (باحرف صله (چشم عداوت بیانیه درمجازا (هنر مبتدا (بزرکتر مبتداء ثانی
ترادات تفضیلدر اولورق دیمکدر عیبست خبر مبتداء ثانی وثانی خبریله خبر اول وجمله اسمیه مستأنفه در
(کلست مقدم خبر وسعدی مؤخر مبتدا (چشم دشمنان لامیه (وخارظرفك فاعلیدر (محصول بیت
عداوت کوزینه هنر اولورق عیبدر یعنی عدو کوزیله باقنه هنر اولو عیب کورینور سعدی
حضرتلری کلدر اما دوشمنلرك کوزینه دیکندر یعنی عداوت کوزیله باقنك کوزینه دیکندر
* بیت * واخو العداوة لایمر بصالح * الاویلمزه بکذاب اشر * واو حرف ابتدا واخ قرداشدر

عداوته اضافتی لامیه در مجازا مراد صاحب عداوتدر وملازمی (لایمر فعل نفی استقبال مفرد
مذکر غائبدر نصر بابندن مضاعفندن کچمز دیمکدر (بصالح لایمر یه متعلقدر تقدیری برجل
صالح در موصوف ضرورت وزن ایچون ترك اولندی (اخ مبتدا وجملهٔ فعلیه خبری وجملهٔ اسمیه
مستانفه (الاحرف استثنا (واو حرف حال (یلمزه فاعلی تحتنده اخه راجع ضمیر ومفعولی صالحه
راجع ضمیر منصوب متصللمز لامك فتحی ومیمك سکونیله اصلنده کوزایله اشارت دیرلر صکره
دلله طعن ودخل معناسنده استعمال ایلدیلر (بکذاب یلمزیه متعلق (اشر همزه نك فتحی وشینك
کسریله صفت مشبهه در علم بابندن اشر همزه نك وشینك فتحه لریله مصدریدر (محصول بیت)
عداوت قرداشی یعنی صاحبی برصالح کیمسنه دن مرور ایلمز الا کا طعن وتشنیع ایدر کذاب
اشر یعنی که کذاب ومتکبر ومغرور دردبو صالحه کوردیکی برده طعن ایدر حاصلی بر کیمسنه نك که
برصالح کمسنه یه عداوت وبغضی اوله یاندن کچد بجه اکا سوز آتار کمر ایدر وخود بین در
وبوندن غیری * نور کیتی فروز چشمهٔ هور * زشت باشد بچشم موشك کور * نور کیتی بیانیه
کیتی فروز وصف ترکیبی درعالم یالکاندریجی یعنی روشن ومنور ایدیجی دیمکدر چشمهٔ هوره اضافتی
لامیه در وچشمهٔ هور بیانیه (هور هاء هوز ایله آفتاب معناسنه در (باشد ادات زمانیه در است
معناسنه (باحرف صله (چشم موشك لامیه (کوره اضافتی بیانیه در (محصول بیت) کونش
چشمه سنك عالم یالکاندریجی نوری یعنی آفتابك ضیاسی چرکندر موشك کورك یعنی یاراسنك ردشمعی
کوزینه یعنی یاراسه جنسی کونشده کورمز اول جهتدن کوزینه چرکین کورینور دیو بیورمش ردابن سیدی علی
بعض نسخه ده زشت باشد یرینه در نیاید واقعدر یعنی کوزینه کرمز حاصلی عینه الماز دیمکدر ردابن سیدعلی وسروری
بو نسخه بو مقامه اولکیدن انسبدر زیرا خفاش کونشده کورمکله کوزینه چرکین کورنمك لازم
کلمز (کیتی فروزی وصف ترکیبی اعتبار ایلامك شپره چشم اولمقدن کاور (وفروزی افروختن دن اخذ
ایلمك بصیر تسزلکدن کاور (وهور یرینه حور یازمق قوا فیدن عدم اطلاعندندر * حکایت *
بازرکانی راهزار دینار خسارت افتاد پسرش را کفت نباید که این سخن را باکسی درمیان نهی
کفت ای پدر فرمان تراست نکویم ولیکن مرا برفائده این مطلع کرد آن مصلحت درنهان
داشتن چیست کفت تامصیبت دوشو دیکی نقصان مایه ودیکر شماتت همسایه * بازرکانی
یاحرف وحدت (ورا ادات تخصیص (خسارت زیان (افتاد واقع اولدی دیمکدر (نباید فعل نفی
مستقبل مفرد غائب کرکمز دیمکدر (که حرف بیان (این سخن را (را ادات مفعول (باکسی باحرف
مصاحبت ویاحرف وحدت (درحرف صله میان اورته واره (نهی فعل مضارع مفرد مخاطب قویاسین
یعنی اورته یه کتوروب سویلیه سین (تراست را ادات تخصیص (وسین وتا ادات خبر سنکدر دیمکدر
(فائدهٔ این لامیه (کردان فعل امر مفرد مخاطبدر کردانیدندن صیرورت معناسنه ایله دیمکدر یعنی بنی
مطلع ایله دیمکدر (که حرف بیان (تاحرف تعلیل (مایه سرمایه معناسنه در (شماتت عدونك بلاسنه
دوغمکه دیرلر (همسایه یه اضافت لامیه در (محصول ترکیب) بر بازرکانك بیك آلتون خسارتی واقع اولدی
اوغلنه دیدیکم اولمیا که بو سوزی یعنی زیان مصاحبتنی بر کیمسه ایله اورته یه قویاسین یعنی ارایه کتوروب
سویلیه سین پسر دیدی ای پدر فرمان سنکدر رامابنی بو فائده یه واقف ومطلع ایله که بو سری کزلی
طوتمه ده مصلحت ندر پدر دیدی تاکیم مصیبت ایکی اولمیه بری سرمایه نقصانی وبریسی
عدونك سوینوب کولمه سی یعنی ایشیدوب دوشمنلر حظ ایلسون * بیت * مکوانده خویش
بادشمنان * که لاحول کویند شادی کنان * مکو فعل نهی مفرد مخاطب (کویند ندن ردسروری
سویله دیمکدر (کفتن دن اخذ ایلین یلمزمش (انده فتح همزه ایله (اند وهدن مخففدر غصه
معناسنه (خویش اضافت لامیه (بادشمنان باحرف صله (که حرف تعلیل (لاحول کویندك

مقدم مفعولیدر (شادی سوینمك (کنان صفت مشبهه در (شادی کن وصف ترکیبیدر شاد باق
ایدیجی (والف ونون ادات جمعدر وبو وصف ترکیبی حالدر (کوینده فاعلندن که دشمنانه
راجع ضمیر در (محصول بیت) دشمنلره کندی غصه کی سویلسه زیرا لاحول ولاقوة دیه رك
سوینورلر وباخود لاحول ولاقوة دیرلر سویرك یعنی ظاهرا بویله دیرلرا جیق شکلیله
اما کوکللری مسرور اولور کاتی بوك کبی یرلرده اسم تفضیل ظن ایلاین وهم ایلمش * حکایت * ردشمعی
جوانی خردمند که ازفنون فضایل حظی وافر داشت وطبعی نادر چندان که در محافل
دانشمندان نشستی شیخ سخن نگفتی باری پدرش گفت ای پسر تونیز از انچه دانی چرا نگویی
گفت ترسم که بپرسندم ازانچه ندانم وشرمساری برم * جوانی یاحرف وحدت خردمند
صفتی (که حرف رابط صفت (فنون فضایل لامیه انواع فضایل دیمکدر (فضایل جمع فضیلتدر
علوم ده آرتقلغه دیرلر (حظ حصه ونصیب معناسنه در (ویاحرف تنکیر (طبعی یاسیده بویله در
(نادر بی مثل ومانند دیمکدر (محافل مجالس معناسنه در (واضافتی لامیه در (نشستی (یاحرف
حکایه (نگفتی یاسیده بویله در (پرسند فعل مضارع جمع غائب (ومیم ضمیر منصوب
متصل کنایتدر متکلمدن (شرمساری یا حرف مصدر (برم فعل مضارع متکلم
وحده در (محصول ترکیب) برعاقل جوان که انواع فضایلدن وافر نصیبه مالك ایدی
وخوب وبی نظیر طبعی واریدی اولقدر که دانشمندلر مجالسنده اوتورردی هیچ سوز سویلمزدی
برکره باباسی دیدی ای اوغل سن ده بلدیککدن نیچون سویلمزسن جوان دیدی بابا سندن قورقرم که
بلدیکمدن برنسنه صورارلر وبلمیم وشرمسارلق ایله دیم یعنی حجاب چکم * قطعه * انشنیدی که
صوفئی می کوفت * زیر نعلین خویش میخی چند * که حرف بیان (صوفی یاحرف وحدت
(می کوفت حکایت حال ماضی دوکردی (یعنی میخلردی (زیرنعلین خویش لامیه لردر
(نعلین لامك فتحیله نعلك تثنیه سیدر (مرادتر کیده نعلن دیدکلریدر بشمق دکلدر زیرا صوفیلرك
اکثر کیدکی بودر (میخدن مراد اکسریدر که نعلك التنه قاقرلر سیرلسون واشنمسون
دیو (پس نعلدن مراد بشمقدر ومیخدن کبکب دیدیکی معنایی اباغه براقشدر (میخی
(یاحرف وحدت (محصول بیت) انی ایشتدکمی که برصوفی نعلنی التنه برقاج میخ قاقردی ردشمعی
یعنی محکم اولمغیچون التنه برقاج اکسری ققاردی * آستینش کرفت سرهنکی * که
بیا نعل برستورم بند * استین یك شین ضمیر صوفی یه راجعدر (سرهنك چری باشی وچاوش
وبونلر کبیلره اطلاق ایدرلر (ویاحرف وحدت (که حرف تعلیل (بیافعل امر مفرد مخاطب
(نعل بونده آت نعلیدر (برحرف صله در بامعناسنه حرف استعلا طوتوب معناسنی بنم
ستورم اوزره نعل بغله دیمن معنایی یرامز بغلمش (بندفعل امر مفرد مخاطبدر بندیدندن ردشمعی
بغله دیمکدر (بستن دن اخذ ایدنلر باغلمه اوابش اشلشلر (محصول بیت) برصوفی نعلنی ردابن سیدی علی وسروری
التنه میخ ققارکن بکینی برسرهنك طوتدی که کل طوارمه نعل بغله یعنی نتمی نعلله دیو استینی
طوتدی غرض بوکیم صوفی نعلینه اکسری قاقمسه سرهنك اکا آت ویاقتر نعللمکی
تکلیف ایلمزدی بعضی نسخه ده بوستانك بربیتنی بونده یازمشلر * بیت * نگفته ندارد کسی
با تو کار * ولیکن چو گفتی دلیلش بیار * نگفته ناگفته معناسنه در (یعنی سویلمك (حاصلی
سویلمامش ایکن دیمکدر (محصول بیت) سویلمامش ایکن کیمسه نك سنکله ایشی یوق یعنی مادام که
دعوای مردایدوب بن فلانم ویافلان نسنه یی بلورم دمیه سن کیمسه نك سنکله کاری
ودعواسی اولمازاما چونکه دیدك یعنی بن فلانم ویافلان ایشده ماهرم دیدك سویلد یککه دلیل
کتور تاکیم دعوای بی معنی اولماسون * حکایت * یکی را ازعلماء معتبر مناظره افتاد

بايكى از ملاحده وبا او بحجت برنيامد سپر بيند اخت وبركشت كسى كفتش تو باچندين علم وادب وفضل وحكمت بابى دينى برنيامدى كفت علم من قرآنست وحديث وكفتار مشايخ واو بدينها معتقد نيست ونمى شنود ومرا شنيدن كفراو بچه كار آيد * علماء معتبره بيانيد (مناظره بحث ديمكدر (ملاحده جمع ملحد دركه حشره ونشره قائل دكل (باو ملحدله برنيامد چيقشامدى يعنى مقابله ومعارضه ايده مدى (سپر قلقان (بينداخت اتدى قلقان اتمق عجزدن كنايه در زيرا عرب عدوسندن قچسه جميع اثوابنى بربر بيانه آتار جان قورتارمق ايچون واول سپرينى آتار پس ارالرنده بو عبارت مقام عجزده مستعملدر (بركشت دوندى يعنى اعراض ايلدى برنيامدى چيقشامدك يعنى مقابله ايده مدك (بدينها دال همزه دن مبدلدر باينها ديمكدر (نمى شنود دكلمز وقبول ايلمز ديمكدرنته كه تركيده سوز دكلدى يعنى اسلمدى وقبول ايلدى ديمكدر (شنيدن كفر اوصدرك مفعولنه اضافتى در ولاميه (محصول تركيب) معتبر علمادن برينك ملحدلردن بريله بحث وجدلى واقع اولدى واول ملحد ايله بحث وبرهان ايله چيقشامدى يعنى مقابله ايده مدى عاقبت قلقانن آتدى يعنى عاجز قالدى واعراض ايلدى بركيسه عالمه ديدى سن بوقدر علم وفضله وحكمت وادبله بردينسز ايله مقابله ايده مدك عالم ديدى بنم علمم قرآن شريف وحديث نبوى وكفتار مشايخدر اول ايسه بونلره معتقد دكلدر وقبول ايلمز وبنم نه ايشومه كلور آنك كفرينى ايشتمك يعنى نه فائده ويرر * بيت * آن كس كه بقرآن وخبر زونرهى * آنست جوابش كه جوابش ندهى * آنست مقدم خبر جوابش مؤخر مبتدا (كه حرف بيان (جوابش مبتدا (ندهى فعل نفى مستقبل مفرد مخاطب ويرميه سين ديمكدر خبر مبتدادر (محصول بيت) اول كيسه كه قرآن وحديث ايله اندن قورتلوب خلاص اولمزسين يعنى بويله قوى بحثلر ايله اكا ظفر بوله مزسين انك جوابى اولدركه اكا هيچ جواب ويرميه سين حاصلى انكله هيچ مكالمه ايلميه سين * حكايت * جالينوس ابلهى را ديد كه دست دركريبان دانشمندى زده وبى حرمتى كرده * بعض نسخه ده زده بى حرمتى مى كرد در بو تقديرجه هاء رسمى حرف ترتب اولور اوروب حرمتسزلك ايلردى ديمكدر * كفت اكراين دانا بودى كارا وبا آن نادان بدين جايكه نرسيدى * جالينوس بر مشهور حكيمك اسميدر كريبان دانشمندى لاميه (وياحرف وحدت كرده ايلمش ديمكدر بعض نسخه ده مى كرد دوشمش (جايكه جايكاه دن مخففدر مقام ومرتبه ديمكدر (نرسيدى ياحرف حكايه ايرشمزدى ديمكدر (محصول تركيب) جالينوس برابلهى كوردى كه بر دانشمندك يقاسنه ال اورمش وحرمتسزلك ايدردى جالينوس اكر بو دانشمند دانا وعاقل اولايدى انك ايشى برنادان ايله بو مرتبه يه ايرشمزدى * مثنوى * دوعاقل رانباشد كين وپيكار * نه دانايى ستيزد باسبكسار * دوعاقل را را ادات تخصيص كين بغض ديمكدر (پيكار صواش (دانايى ياحرف وحدت (سبكسار خفيف معناسنه در (محصول بيت) ايكى عاقلك بغض وصواشى اولماز يعنى ايكى عاقل نه چكشور ونه صواشورنه برعاقل ودانا بينى وخفيف كيسنه ايله عناد ايدر يعنى بردانا ايله برسبكسار نادان برخصوصده جواولسه لردانا اول خفيفله عناد وجدال ايلمز پيكار كاف فارسيله دربين عجميلك ايلمش مصراع اولك معناسنى ايكى عاقلك بيننده تباغض وحرب اولماز ديينه اعتراض ايلين كندى معترضدر سبكسارده سار كثرت افاده ايدر دبين سار سر معناسنه اولد يغنى بلمزايمش * اكرنادان بوحشت سخت كويد * خردمندش بنرمى دل بجويد * ياحرف مصاحبت (وحشت بونده نفرت معناسنه در يعنى خشونت ودرشتلق (باحرف مصاحبت (نرم نونك فتحى ورانك سكونيله يومشق ديمكدر وياحرف مصدر (بجويد فعل مضارع مفرد غائبدر دبلر ديمكدر كوكل الهالمقدن عبارتدر (محصول بيت) اكر

رد ابن سيد علي وسروري

رد سروري

رد سروري

نادان وحشت وسرکشلکله پاك سویلرسه یعنی ایری یاری سویلرسه خرد مند آنك ملایمت
واطافتله کوکلنی اله الور یعنی تسلیء خاطر ایدر * دوصاحب دل نکهدارند مویی * همیدون
سرکشی وآزرم جویی * نکهدارند حفظ ایدرلر (مویی یاحرف وحدت (همیدون ادات تشبیه
همچنان دیمکدر عربیده کذلك کبی انجلینك معناسنه (سرکشی یاحرف وحدت (واوحرف
عطف آزرم الف ممدود ایله وزاء مفتوح ایله وسکون را ایله حرمت معناسنه دراما بونده
واو مفتوح والف ساکن اوقنور ضرورت وزن ایچون (آزرم جووصف ترکیبی در حرمت
استیجی یعنی تعظیم وتکریم صاحبی یعنی اهل عرض ووقار (ویاحرف وحدت بوایکی یایی
حرف مصدر طوتنلر بو بیتك معناسنه واصل اولماملر (محصول بیت) ایکی صاحب دل
برقیلی رعایت ایدرلر یعنی برقیلجه ارالرنده شقاق وخلاف اولماز بوسوز کال اتفاق وعدم رد شراحا جمیعا
اختلافدن عبارتدر نیته بونجلین برسرکش وبرصاحب حرمت برمویی رعایت ایدرلر یعنی ارالرنده
برقیلجه خلاف وشقاق اولمز زیرادانا دانایه مخالفت ایلمز که ارالرنده اختلاف اوله بو بیتك تصویر
معناسنده شراحك غریب تصرفلری واردر کیم عقلا کولمکه لایقدر * وکراز هردو جانب
جاهلانند * اکرزنجیر باشد بکسلانند * بکسلانند فعل مضارع جمع غائب کسلانیدن دن رد شراحا جمیعا
الف ونون که ادات تعدیه در ضرورت وزن ایچون کلمشدر والا کسیختن وکسلیدن لازمله متعدی
بیننده مشترکدر پس کسیختن لازمدر دیین اشتراك احوالندن آکاه دکل ایمش (محصول بیت)
ایکی صاحب دلك وبرسرکشله برعاقلك احوالی ذکر اولان کبیدر اما ایکی جانبدن یله جاهللر ایسه
اکرزنجیر اولورسه قیرارلر دکل که برموحاصلی ایکی جانبدن یله جاهل ونادان ایسه شقاقدن
خالی اولماز * مثنوی * یکی را زشت خویی داد دشنام * تحمل کرد وکفت ای نیك فرجام * رد سروری
(محصول بیت) برینه برچرکین خویلی دشنام وردی یعنی سوکدی اولده تحمل ایلدی
ودیدی ای صوکی خیر یعنی عاقبتی خیر (نیك فرجام وصف ترکیبیدر عاقبتی خیرلی دیمکدر
* بترزانم که خواهی کفتن آنی * که دانم عیب من چون من ندانی * بتربدتر معناسنه در (زانم
اصلنده ازانمدر (که حرف بیان (خواهی فعل مضارع مفرد مخاطب دیلرسین دیمکدر (آنی
آن اسم اشارتدر ویاضمیر خطاب اولسون دیمکدر (که حرف تعلیل (عیب من لامیه
(محصول بیت) اندن بترمکه سن بکا اولسون دیسك کرك یعنی بکا دیجککدن بترم زیرا
بیلورمکه بنم عیبمی بیلمزسین حاصلی بن کندی عیبمی سندن ایو بیلورم * حکایت * سحبان
وائل رادر فصاحت بی نظیر نهاده اند سالی برسر جمعی سخن کفتی ولفظی رامکرر
نکردی واکر همان معنی اتفاق افتادی بعبارت دیکر کفتی واز جملهٔ اداب ندماء ملوك یکی
اینست * سحبان سینك فتحی وحاء مهمله نك سکونیله حضرت نبینك صلی الله علیه وسلم
مداحلرندن صحابه دن برفصیح وبلیغ شاعرایدی (وائل اسمنه اضافتی لامیه در (وائل
برقبیله نك اسمیدر که ابن قاسطبن وهب بن افصی بن دعمیدر (راادات مفعول (نهاده اند
قومشلردر یعنی تعیین ایلمشلردر (سالی یاحرف وحدت (برحرف ظرف (سرجمع لامیه
جمعدن مراد مجلسدر یعنی صدر مجلسده دیمکدر (ویاحرف وحدت (کفتی یاحرف حکایه
(لفظی یاحرف وحدت (ورا ادات مفعول (نکردی یاحرف حکایه (واکر همان معنی نسخه لرك
بعضیسنده معنی برینه لفظ واقع اولمش حاصلی متون بوخصوصده تعارض ایلدی پس
لفظ عبارتنی اختیار ایدنه تعرض بی تقریبدر (افتادی یاحرف حکایه (جملهٔ آداب ندمای ملوك رد سروری
لامیه لردر (محصول ترکیب) سحبان وائلی فصاحت وبلاغتده بی نظیر تعیین ایلمشلر یعنی
دیمشلر بریل برمحفل ومجلسك صدرنده سوز سویلسه برلفظی مکرر ایلمزدی واکر همان

اول لفظ ویا اول معنی بعینـه اتفاق واقع اولیدی انی برغیری عبارتله سویلردی وادا ایدردی
وسلاطینك مصاحبلرینك جملهٔ آدابنـدن بریسی بودرکه مجلسده برسوزی تکرار سویلیـه
* مثنوی * سخن کرچه دلبنـد وشیرین بود * سزا وارتصدیق وتحسین بود * دلبنـد
وصف ترکیبیدر کوکل بغلیجی یعنی کوکل کندی به متعلق قلیجی (سزاوار لایق (محصول بیت)
سوز اکرچه کوکل آلیجی ولذیذده اولورسه تصـدیق وتحسین مرتبه سنه لایقده اولور سه
کرجك اولوب کـوزل اولاد یغیچون * چو یکبار کفتی مکوباز پس * که حلوا چو یکبـار
خوردند بس * بازه بس اتبـاع قبیلندندر (محصول بیت) بو بیت بیت اوله مقید در یعنی
سوز هر نقـدر ممدوح اولور سه ده چونکه برکره سویلدك برکره دخی سویله یعنی تکرار ایله
زیرا حلوا یی چونکه برکره یدیلر بتر یعنی حلوا لذیذ وشیرین ایکن برکره که یندی کفایت ایدر
تکرار یمك لازم دکل * حکایت * یکی را از حکمـا شنیدم که می کفت هرکز کسی بجهل
خود اقرار نکند مکر آن کس که چون دیکری در سخن باشد هنوز تمام ناکرده او سخن آغاز کند *
(محصول ترکیب) حکمـادن برینی ایشتدم که سویلردی هرکز بر کیمسه کنـدی جهلنه
اقرار ایلمز مکر اول کیمسه که چون غیر کیمسه سوزده اوله هنوز سوزنی تمام ایلمامش ایکن اول سوزه
باشلیـه (مذکور مندن صکره برجهل خود اقرار کرده باشد یازان جهلنه اقرار ایلمش اولور
* مثنوی * سخن را سرست ای خردمند وبن * میاور سخن در میان سخن * بن دیب
دیمکـدر (محصول بیت) سوزك باشی واردیبی یعنی ایاغی حاصلی آخری وار واولی ایـدی
سوزاورته سنه سوز کتورمه یعنی بر کیمسه سوزده ایکن سن سوزه باشلمه اول سوز بنی تمـام
ایتمجه * خداوند فرهنك وتدبیر وهوش * نکوید سخن تا نبیـد خمـوش * خداوند فرهنك
لامیه (فرهنك هنر (محصول بیت) (هنر وتدبیر وعقل وادراك صاحبی سوز سویلمز (مادام که
خموش کورمیه (یعنی ایسم کورمیه (حاصلی حضور مجلسده اولانی ساکت کـورمینجه
عاقل وزکی سوز سویلمز * حکایت * تنی چند از بندکان سلطان محمود حسن میندی را کفتند که
سلطان امروز ترا چه کفت درفلان مصلحت کفت بر شما هم پوشیده نماند کفتند تو دستور مملکتی
آنچه با تو کوید باشال ما کفتن رواندارد کفت باعتماد آنکه داند که بکس نکویم پس چرامی پرسید *
سلطان محموددن مراد مشهور پادشاهدر که (حسن میندی ایکی میمك فتحه لریله آنك وزیری ایدی
ایازده وزیری وهم محبوبی ایدی (دستور دالك وتانك ضمه لریله اصطـلاحده وزیره دیرلر
(محصول ترکیب) (سلطان محمود غزنوی قوللرندن برقاچ شخص حسن میندی یه دیدیلر که
سکا پادشاه فلان مصلحت خصوصنده نه دیدی حسن میندی دیدی سزده کیزلی قالماز (یعنی
سزده سویلر دیدیلر که سن مملکتك وزیری سین سکا دید یکنی بزم کبی یه سویلمکه روا کورمز
حسن میندی دیدی اول اعتماد ایله که بلور کیمسه یه دیمزم (یعنی کیمسه یه دیمیه جکم بلور (پس نیچون
صورر سز * بیت * نه هر سخن که بداند بکوید اهل شـناخت * بسر شاه سر خویشـتن
نشاید باخت * نه حرف نفی معناده (کوید فعلنه مقیدر (که حرف رابط صفت (هر سخن (بداندك
وبکویدك مقدم مفعوللریدر اشتراك اوزره (شناخت بونده اسم مصدردر علم معناسنه (پس
اهل شناخت اهل دانش دیمکدر (باحرف مصاحبت (سر شاه لامیه در (سر خویشتن دبوله در
باء بطنله (باخت بونده باختن معناسنـه در یعنی اوینامق متعدی معناسنه زیرا لغت مشترکدر
لازمله متعدی بیننده (محصول بیت)اویله دکلدر هر سوزی که بیلور آنی سویلر اهل دانش یعنی
هر بیلدیکنی سویلمز زیرا شاهك سریله یعنی سرینی افشا سببیله کشی کندی باشین اوینا تمق
لایق دکل حاصلی پادشاهك امور سلطنتنه وتدبیر مملکتنه متعلق اسرارلرینی اظهار وافشا ایلك

ردشعی

هلا كه سبيدر * حكايت * درعقد بيع سرايى متردد بودم جهودى كفت من از كدايان قديم
اين محلتم وصف اين خانه چنان كه هست ازمن پرس بخركه هيچ عيب ندارد كفتم بجز آن كه
تو همسايه اوبى * عقد بيع سرايى عقدك بيعه و بيعك سرايه اضافتلرى مصدرلرك مفعوله اضافتلرى
قبيلندندر (عقد عينك فتحيله مصدردر باغلق معناسنه وبيع كاه اولور اشترا معناسنده مستعملدر
حاصلى اضداددندر (ويا حرف وحدت (جهود يهودى يه ديرلر (ويا حرف وحدت كدخدا اولسى
وكوى اسى وسائر نسه لرك صاحبلرينه ديرلر (قديمه اضافت بيانيه در (ومحله يه لاميه (وصف اين خانه
مصدرك مفعولنه در (بخر با حرف تأكيد (ووخرخاء معجمه نك فتحى وكسريله فعل امر مفرد مخاطب
صاتون ال ديمكدر (همسايهٔ اوبى لاميه (ويا ضمير خطاب (محصول تركيب) (براوك عقد
شراسنده مترددايدم (يعنى براولق استردم برجهود ديدى بن بو محله نك قديمى كدخدالرندنم
بواوك وصفنى شوله كه واردر بندن صور صاتون ال كه هيچ عيبى يوقدر ديدم اندن غيرى كه
بن الك قوكشوسيسن (يعنى سنك همسايه لكك مذكور خانه يه عيب عظيمدر (زيرا الجار قبل الدار در
* قطعه * (خانهٔ راكه چون تو همسايست * ده درم سيم كم عيار ارزد * خانهٔ يا حرف وحدت
(وهمزه حرف توسل (ورا حرف تخصيص (همزه يى حرف وحدت دين وحدتى يازمش (كه
حرف بيان (چون ادات تشبيه (همسايه ده هاء رسمى (وهمزهٔ مجتلبه لفظده وكتابده ترك اولنمق
كرك (نتكه خمسهٔ نظامينك ليلى ومجنوننده واقعدر (بيت) دربند كشادن خزينم
ترسم زكليد آبكينم (اصلنده خزينه ام وآبكينه ام در ضرورت وزن ايچون حذف وايصال اولدى ردشعى
لكن شراح جميعا بو حذف وايصاله اشارت ايلمامشلر (ده درم اون اقچه (سيم كم عيار بيانيه
عيار عينك كسريله مفاعله بابنك مصدر ثانيسيدر برنسنه نك وزنى بيلمكه ديرلر يعنى ثقلت وخفتنى
تشخيص ايلمكه كه تركيجه اكاداره ديرلر (ارزد فعل مضارع مفرد غائب دكر يعنى بهايه دكر ديمكدر
ارزيدندن (محصول بيت) حضرت شيخ جهوده خطاب ايدوب بيورر براوك كه سنك كبى
همسايه سى اوله عيارى اكسك اون درم كومشه دكر يعنى قلب كومشك اون اقچه سنه دكر معلومدر كه
كومش قلب اولنجه اقچه سيده قلب اولور بس اواون دغل اقچه يه دكرمش * ليكن اميدوار بايد بود *
كه پس ازمرك تو هزار ارزد * اميد ميمده تشديد ضرورت وزن ايچوندر (وار بونده ادات نسبتدر
لى معناسنه اميدلى ديمكدر (بود بونده بودن معناسنه در (كه حرف بيان (مرك تو لاميه مرك كاف عجميله
موت معناسنه در تونك ضمى اشباع اولنوب ضرورت وزن ايچون برواو متولد اولور يعنى واور سمى
واو اصلى كبى اوقونور (محصول بيت جهوده خطاب ايدوب بيورر اما اميدلى اولمق كرك كه سنك
مركك دن صكره بيك دكر ظاهر بيورديغى بيك درم كامل عيار مرادد رزيرا بيتده مقدار مسكوت
عنه در يعنى همسايه لكدن سنك كبى پليد وخبيث اكسك اولنجه بيك درم سيم تمام عيار دكر
* حكايت * يكى از شعرا پيش امير دزدان رفت وثنا كفت فرمود جامه اش بستدند وازده بدر كردند
سكان در قفاى او افتادند خواست تا سنكى بردارد زمين يخ بسته بود عاجز شد كفت اين چه حرام
زاده مردمانند كه سك را كشاده اند وسنك رابسته امير از غرفه بشنيد وبخنديد وكفت اى حكيم
از من چيزى بخواه كفت جامهٔ خود مى خواهم اكر انعام فرمايى * پيش امير دزدان لاميه لردر
حراميلر بكى قتنه ديمكدر (تا حرف تعليل (بستدند با حرف تأكيد (ستدند فعل ماضى
جمع غائب الديلر ديمكدر (ده كسر دال ايله وهاء اصليه ايله كويدر قريه معناسنه (سكان الف
ونون ايله جمع اولدى ذى حيات اولديغيچون (در حرف صله (قفا قافك فتحيله اكسه ديمكدر
فارسيجه حيره ديرلر حاء حطيله (تا حرف تعليل (يخ يانك فتحيله بوزديمكدر (بسته ماضيدن قسمدر
بغلمش ديمكدر طوكمش معناسنه (يخ مبتدا (وبسته بود خبرى (وزمين مقدم مفعولدر خبرك

(غرفه غينك ضمی ورانك سكونيله چارطاق معناسنه در (محصول تركيب) شعرادن بری حراميلر بكينك يانته واردی ودعا وثنا ديدی بيك بيوردی تاكيم لباسنی آلديلر وكويدن طشره ايلديلر ايتلر اردينه دوشديلر ديلدی تا برطاش قالدره ايتره آتمق ايچون طپراق طوكش ايدی عاجز اولدی ايتلر هجومندن ديدی بونه حرام زاده مردملردر كه ايتلری آچشلر يعنی چوزمشلر وطاشلری بغلامشلر امير دزدان چارطاقدن ايشتدی وكولدی وديدی شاعره ای حكيم بندن برنسنه ديله يعنی بندن بخشش ايسته شاعر ديدی كندی لباسم استرم اگر انعام بيوررسك يعنی بكا كندی لباسم ويررسك همان عين احساندر * بيت * اميدوار بود ادمی بخير كسان * مرا بخير تواميد نيست شر مرسان * اميدوار تخفيف ميم ايله (يا حرف صله (خير كسان لاميه در (مرا را حرف تخصيص (يا حرف صله (خيرتو لاميه (اميد تشديد ميم ايله (شر مرسان مقدم مفعوليدر (رسانيدن فعل نهی مفرد مخاطب ارشدرمه ديمكدر (الف ونون ادات تعديه در (محصول بيت) آدمی يعنی انسان كيمسه لر خيرينه يعنی احسانته اميدواردر حاصلی انسان خلقك خيرات ومبراتنه راجی در (امانم سنك خيرينكه اميدم يوقدر همان بكا شر ايرشدرمه حاصلی فائده وجائزه دن كچدم همان بكا ضرور زيانك طوقنمسون * مصراع * رضينا من نوالك بالرحيل * رضينا فعل ماضی متكلم مع الغيردر علم بابندن (من اكا متعلق (نوال نونك فتحيله احسان وعطيه معناسنه در (كاف محلا مجرور مضاف اليهيدر نوالك (با حرف جر رضينايه متعلق (رحيل فعيل وزنی اوزره اسمدر كوچ يعنی سفره كتمك معناسنه مصدری رحلت كلور نشدت وزنی اوزره حرف من بونده بدل معناسنه در (محصول مصراع) رضينا بالرحيل من نوالك يعنی سنك احسانكدن كتمكه راضی اولدق حاصلی سلامتله بوندن كتمك سندن بزه عظيم عطيه در * سالار دزدان را بروحمت آمد جامه اش بفرمود وقبا پوستينی بروی مزيد كرد ودرمی چند بداد * سالار هر نسنه نك اولوسنه ديرلر مثلا سپهسالار عسكر باشی يه وخوان سالار چاشنكير باشی يه وقس (دزدانه اضافتی لاميه (ورا ادات تخصيص حراميلر اولوسنك ديمكدر (بر وضمير شاعره راجعدر (قبا پوستين تركيب مزجی كوركلی اوكی آچق قفتان ديمكدر (ويا حرف وحدت بو تركيبی حرف عطفله ايراد ايدنلر استعمالاتدن آگاه دكللرمش (مزيد مصدر ميميدر زياده معناسنه (محصول تركيب) دزدان اولوسنك اول شاعره مرحمتی كلدی پس لباسنی وردی وبر كوركلی فراجه اوزرينه زياده ايلدی وبرنيجه اقچه ده وردی * حكايت * منجمی بخانه خود در آمد مردی بيكانه را ديد بازن او بهم نشسته دشنام داد وسقط كفت فتنه وآشوب برخاست صاحب دلی برين واقف شد وكفت * منجم اسم فاعلدر تفعيل بابندن (زمانی نيجه حصه ايدنه ديرلر نتكه احمد داعی عقود جواهرده نظم ايلمش (مصراع منجم آنكه زمانی بچند پاره كند) (ويا حرف وحدت (با حرف صله (خانه خود لاميه (در امد كيردی ديمكدر (مرد بيكانه بيانيه (با حرف مصاحبت (زن او لاميه (بهم بری برله (نشسته اوتورمش (سقط نامعقول كلماته ديرلر (فتنه دشنامه وسقطه مترتبدر (آشوب فتنه يه عطف تفسيريدر (محصول تركيب) بر منجم كندی اوينه كيردی بيكانه ار كوردی عورتيله بيله اوتورمش حريفه سوكدی وسقط سويلدی پس فتنه وآشوب قالقدی حاصلی غوغا پيدا اولدی بر صاحب دل كه حضرت شيخ اولمق احتمالی واردر بو قصه يه واقف اولدی وديدی * بيت * تو براوج فلك چه دانی چيست * چون ندانی كه درسرای تو كيست * اوج بونده اوست معناسنه در همزه نك فتحيله فلكه اضافتی لاميه در (سرای بونك كبی يرلرده او معناسنه در يعنی خانه (محصول بيت) منجمه خطاب ايدوب ديرسن فلك اوزره نه بيلورسن نه وار چونكه بلمزسين كه سرايكده كيم وار يعنی اول كه سطح زمينده وشهركده ومحلكده اوله

رد ابن سيد علی
رد سروری

واپچنده کیم اولد یعنی بلزسین پس فوق سماده واقع اولان کواکبك احوال واطواربنی ودور وسیرینی نه بیلورسین ونه اکار سین دیمکدر * حکایت * خطیبی کریه الصوت خود را خوش اواز پنداشتی وفریادبی فائده برداشتی کفتی نعیب غراب البین درپردهٔ الحان اوست یا آیت (ان انکر الاصوات لصوت الحمیر) درشان او * خطیبی (یا حرف وحدت (کریه الصوت یعنی قبیح الصوت چرکین اوازلی دیمکدر (خوش اواز وصف ترکیبیدر کوزل اوازلی معناسنه (پنداشتی (یا حرف حکایه ظن ایدردی (فریادبی فائده بیانیه (برداشتی یا حرف حکایه قالدرردی یعنی فریاد ایدردی (کفتی دیدك یعنی صوتنی ایشیدیدك دیدك (نعیب نونك فتحی وعینك کسری وسکون یائله فعیل وزننی اوزره قرغه اوازی نعب ینعب نعبا ونعیبا ونعبانا ونعابا فتح بابندن ضرب دنده مستعملدر قلنله حاصلی قرغه اوازنه دیرلر (غراب البین اله جه قرغه که عرب انکله تطیر وتشؤم ایدر زیرا عربك عادتیدر که هنکیم اوندن سفره ویاهر مهم مصلحته چیقسه اکر بو قرغه یولده بو اوب صاغ جانبه اوچرسه مبارکدر دیو چکلوب کیدر واکر صول جانبه اوچرسه نامبارکدر دیو دونر اوینه کیدر (بین بانك فتحیله اضددا دندر وصال وفراقده مستعملدر بونده فراق معناسنه در عبارت ظاهردن مفهوم اولان شأمت اوازنده اوله (الحان بونك کبی برلرده اواز پردهسی معناسنه در (یا حرف عطف (ان حرفدر حروف مشبهه بالفعلدن (انکر اسم تفضیل چرکین رك دیمکدر (اصواته اضافتی لامیدر (لام ادات تأکید صوت الحمیر ترکیب اضافی لفظا مرفوع خبران در (شان بونده حال معناسنه در (محصول ترکیب) کریه الصوت برخطیب کندینی خوش اواز ظن ایدردی وبی فائده فریاد وفغان قالدرردی دیدك که غراب البین اوازی انك الحانی پرده سنده در یعنی اوازی همان غراب البین اوازیدر ودیدك که مذکور آیت انك شاننده نازلدر * بیت * اذا نهق الخطیب ابو الفوارس * له صوت یهد اصطخر فارس * اذا ادات شرط (نهق فعل ماضی مفرد مذکر غائب حارا کردی دیمکدر (خطیب لفظا مرفوع فاعلی (ابو الفوارس لفظا مرفوع بدلدر خطیبدن (ویا عطف بیان اصلنده ابو الفوارس ارسلانه کنیتدر اما بونده حمار مرادر (نهق قرینه سیله (له صوت جملهٔ اسمیه جواب اذادر (یهد فعل مضارع مفرد مذکر غائب یقار دیمکدر جملهٔ فعلیه صفت صوتدر (اصطخر فارس مملکتنده برمحکم حصارك اسمیدر یهدنك مفعول به صریحیدر فارسه اضافتی لامیه در سینلر ساکن اوقونمق کرك کیم ناموزون اولمیه (محصول بیت) چونکیم خطیب ابو الفوارس نهاق ایلیه یعنی حمار کبی آغر انك برصوتی واردر کیم فارسك اصطخر نام قلعه سنی هدم ایدر یعنی یقار زیرا اصوات شدیدهنك هدم بنیانده تأثیر خاصی وار نتکه شرح مواقفده بحث اصواتده مذکوردر * مردمان ده بعلت جاهی که داشت بلیتش می کشیدند واذیتش مصلحت نمی دیدند تا یکی از خطبای آن اقلیم که باوی عداوت نهانی داشت باری بپرسیدن او آمده بود کفت ترا خوابی دیده ام خیر باد کفت چه دیدهٔ کفت چنام دیدم که ترا اواز خوش بود ومردمان از نفست در راحت بودند خطیب اندرین لختی بیندیشید وکفت چه مبارك خوابست که دیدی که مرا برعیب خویش مطلع کردانیدی معلوم شد که اواز ناخوش دارم وخلق از نفسم در رنجند توبه کردم ازین پس که نخوانم مکر باهستکی * مردمان ده لامیه (با حرف مصاحبت (علت جاه لامیه (یعنی خطابت منصبی علتیله (ویا حرف وحدت (بلیت بلا معناسنه در (واذیت اول وزنده اذا معناسنه (تا حرف انتها (خطبا خطیبك جمعیدر (آن اقلیمه اضافتی لامیه در (که حرف رابط صفت (باوی یعنی خطیب مذکور ایله (عداوت نهانی بیانیه (خواب بونده دوشدر آواز خویش بیانیه (نفست حرکاتله مراد کلامدر (لختی یا حرف وحدت برپاره دیمکدر آواز ناخوش

بیانیه (در حرف ظرف ویا حرف تأکید (رنج اسمدر الم معناسنه ونون ودال ادات جمع رنجده درلر دیمکدر (ویار نجند فعل جمع مضارع غائب حرف تأکید ایله در رنجند انجنورلر دیمك اوله (ایکن بوقول وهن دن خالی دکلدر (مکر الا معناسنه در (محصول ترکیب) (کویك خلق بر منصب عائیله که انك وارایدی یعنی خطابت منصبی سببیله بلاسنی چکرلر دی واذاسنی مصلحت کورمزلر ایدی تا اول اقلیمك خطبا سندن بری که انکله نهـانی عداوتی وار ایدی برکره انك زیارتنه کلوب انی صورمغه کلدی (حاصلی حالن پرسش ایلمکه کلمش ایدی کلن خطیب دیدی سکا بر دوش کورمشم خیر اوله دیدی نه کورمش سین دیدی شویله کور دم که سـنك خوب اوازك وار ایمش وخلق نفسکدن راحتده ایمشلر خطیب بونده بر پاره فکر ایلدی اندن صکره دیدی بونه مبارك دوشدر که کور دك که نبی کندی عیبمه مطلع ایلدك (معلوم اولدی که آوازم ناخوشدر وخلق نفسمدن زحمتده درلر توبه ایلدمکه بوندن صکره خطبه یی اوقومیم الا یاپچه یاپچه * قطعه * ازصحبت دوستان برنجم * کاخلاق بدم حسن نمایند * صحبت دوستان مصدرك مفعولنه ویا فاعلنه اضافتیدر (برنجم بوصیغه اسمه وفعله محتملدر اسم اولنجه با حرف ظرف اولور (معناسی الم وزحمتده یم اولور (فعل اولنجه با حرف استمرار اولور معناسی انجنورم دیمکدر ولکل وجهة (پس اسمیتی قبول ایدنه دخل ایلین کندی مدخولدر مصراع ثانی مقام تعلیلده در (که حرف تعلیل (اخلاق بدیانیه (ومیم ضمیر معناده نماینده مقیددر (حسن سینك فتحیله کوزل دیمکدر (نمایند فعل مضارع جمع غائب کوسترلر دیمکدر متعدیدر (نمایدندن (محصول بیت) دوستلرك مصاحبتندن رنجیده یم ویا انجنورم (زیرا ایرامزاخلاقی (یعنی خویلریمی وعادتلریمی بکا کوزل کوسترلر عیبم هنروکمال بینند * خارم کل ویاسمن نمایند * (محصول بیت) عیبمی هنروکمال کوررلر ویا کوسترلر دیکنی بکا کل ویاسمن کوسترلر (یعنی بکا محبتلرندن چرکین یرلریمی کوزل کوسترلر کودشمن شوخ چشم چالاك * تاعیب مرا بمن نمایـد * کوکاف عربك ضمیله ادات استفهامدر (دشمن شوخ چشم بیانیه در (وچالاکه اضافته بویله در (شوخ چشم وصف ترکیبیدر کستاخ معناسنه (وچالاك بونده بی پروادر (دشمنده اسم جنس ویا اسم جمع معنالری ملحوظ اولمق کرك که ردیفده واقع اولان فعله مطابق وموافق اوله (تاحرف تعلیل (عیب مرا امیه در ونمایندك مفعول صریحی (بمن با حرف صله (وبمن مفعول غیرصریحیـدر (محصول بیت) قنی بی پروا کستاخ دشمن تاکیم بنم عیبمی بکا کوسترەلر یعنی جناب الیوب دانه کلنی بی پروا سویلیەلر * حکایت * یکی در مسجد سنجاریه بتطوع بانك نماز کفتی باوازی که مستمعان را ازو نفرت بودی وصاحب مسجد امیری بود عادل ونیکوسیرت نخواستش که دل آزرده کردد کفت ای جوانمرد این مسجد را مؤذنان قدیمند که هریکی را پنج دینـار ادرارست وترا ده می دهم تابجای دیکر روی برین اتفاق افتاد و برفت بعد ازمدتی پیش امیر بازآمد وکفت ای خداوند برمن حیف کردی که بده دینارم ازین بقعه روان کردی آنجا که رفته ام بیست دینارم میدهند که جای دیکر روم قبول نمی کنم امیر بخندید وکفت زینهار نستانی که به پنجاه دینارهم راضی شوند مسجد سنجاریه تقدیری قصبهٔ سنجاریه در (وسنجار سینك کسریله بغداد جانبنده موصله قریب بر کوزل قصبه در لیکن بوز مانده خرابه مشرف اولمشـدر (تطوع تفعل بابندن مصدر در اجرتسز معناسنه (بانك نماز یعنی اذان (کفتی یعنی اوقوردی (باوازی با حرف مصاحبت (ویا حرف وحدت (نخواستش فعل نفی ماضی فاعلی تحتنده مستترامیره راجع (وشین ضمیر منصوب متصـل مذکور مؤذنه راجع (کفت امیر دیدی (ادرار وظیفه معناسنده در (روی فعـل مضارع مفرد مخاطبدر کیده سین دیمکدر (بقعه پارهٔ ارض معناسنده در

ردسروری
جامی
دوست عیبم ستراید دشمن نی
اکاه ایدر * خوبدر یا نمده
احبابمدن اعدا زینم

اما بونده مراد مسجد مذکور در (نستانی فعل نفی استقبال مفرد مخاطب الیه سین
دیمکدر (محصول ترکیب) بریسی مسجد سنجاریه ده رایکان بلا اجرت اذان
اوقوردی بر اواز ایله که مستمع اولنلرك اوازندن نفرتی اولوردی یعنی اوازندن نفرت
ایدرلردی حال بوکه مسجدك صاحبی بر عادل ونیکوخلق بربك ایدی دیلمزدیکه دل آزرده اوله
بك دیدی ای جوانمرد بومسجدك قدیمی مؤذنلری وارکه هر بریسنك بش التون ادراری
ووظیفه سی وار وسکا اون التون ویره یم تاکیم غیری یره کیده سین بوحال اوزره اتفاق واقع
اولدی یعنی اون دیناری قبول ایلدی وکتدی برمدتدن صکره بنه بکك اوکنه کلدی
ودیدی ای خداوند بکا حیف ایلدك که بوبقعه دن بنی غیری یره کوندردك اول یره که بوندن
کتدیکمی التون ویررلر غیری یره کیدم اما قبول ایلمم بك کولدی ودیدی زنهار الیه سین که
اللی دیناره راضی اولورلر * بیت * به تیشه کس نخراشد ز روی خارا گل * چنان که بانك درست
تو میخراشد دل * تیشه کسروکلنك وچپه بونده چپه مراددر (نخراشد فعل نفی مستقبل
مفرد غائب طرملامز وقازیمز بونده ایکیسنه ده مساغ وار (خارا بونده قره طاش معناسنه در
(بانك درشت بیانیه (درشت دالك وراك ضمه لریله ایری معناسنه درملایم مقابلی (تو یه اضافتی
لامیه در (میخراشد فعل مضارع مفرد غائب طرملار دیمکدر (محصول بیت) قره طاش
یوزندن چپه ایله کیمسه بالچغی قازیمز وقاشیمز وطرملامز انجلاین که سنك ناسازایری اوازك
کوکلی طرملار حاصلی قره طاشك اوزره چپه حرکتندن واقع اولان تجردی کوکلی انجلاین
طرملامز که سنك یوغون وناهموار آوازك (میخراشدك فاعلی تحتنده بانکه راجع ضمیردر
ومفعولی دلدر * حکایت * ناخوش آوازی ببانك بلند قرآن همی خواند صاحب دلی بروبکذشت
وکفت ترا مشاهره چند ست کفت هیچ کفت پس این زحمت بخود چرامی دهی کفت ازبهر
خدامی خوانم کفت ازبهر خدا مخوان * مشاهره ماه بماه متعین اولان وظیفه یه دیرلر زیرا
عربجه ماه شهردر (محصول ترکیب) برناخوش وناساز اوازلی کیمسه بلند اواز ایله قرآن اوقوردی
بر صاحب دل اکثر احتمال حضرت شیخ کند بلری مراددر قاریء ناسازك یانندن کچدی
ودیدی سنك آیده وظیفك نقدردر دیدی هیچ دیدی پس بوزحمتی کندیکه نیچون ویررسین
دیدی الله ایچون اوقورم دیدی الله ایچون اوقومه یعنی الله ایچون اولسون اوقومه یعنی اوقومك
الله ایچون اولسون کلامده ایهام وارفندبر * کر تو قرآن بدین نمط خوانی * ببری رونق مسلمانی *
نمط نونك ومیمك فتحه لریله اسلوب دیمکدر (خوانی فعل مضارع مفرد مخاطبدر بونك
کبی فعللرك آخرنده یالرباء خطاب ایچوندر دیمك زائددر زیرا بونلرك افعالی خطاب ایچون
اولدقلری یاء ضمیر اعتباریله در پس یائی افراد بالذکر ایلمك امر زائد اولور (ببری فعل مضارع
مفرد مخاطبدر باء استقبالی ظرفاء عجم مکسور اوقور اماروستایلری مضموم (پس ضمه ایله
اوقویانلر روستایلق ایدرلر (رونق حسن واطافت معناسنه در (مسلمانی یه اضافت لامیه لردر
(ویاحرف مصدردر (محصول بیت) اکرسن قرآنی بواسلوب وطریق ایله اوقوز سك
مسلمانلق اطافت وصفاسنی ازاله ایدرسین حاصلی مسلمانلقده عرض ونام وناموس قومیوب
هب هبایه ویررسین * باب پنجم در عشق وجوانی * بشنجی باب عشق وجوانلق بیاننده در
* حکایت * حسن میمندی را کفتند سلطان محمود چندین بندهء صاحب جمال دارد که
هریك بدیع جهانند چه کونه است که باهیچ یك ازیشان میلی ومحبتی ندارد چنان که باآیاز که
اورا زیاده حسنی نیست کفت هرچه در دل فرود آید در دیده نکونماید * میمندیر ارا اداة
مفعول (بندهء صاحب جمال بیانیه (که حرف رابط صفت (بدیع غریب وعجیب معناسنده در

رد سروری وشمعی

رد شراح جمیع

(جهانه اضافت لامیه‌در (باهیچ باحرف صله (میلی ومحبتی یاری حرف تنکیر (حسنی یا حرف
تنکیر (دردل درحرف صله (فرود آید کیره دیمکدر یعنی هر نسنه که کوکله کیره ومقبول خاطر اوله
دیمکدر (در دیده (درحرف صله دیده یه دیمکدر (نکو ایو (نماید فعل مضارع مفرد غائب
مبنی للمفعول معناسنه کورینور دیمکدر (محصول ترکیب) سلطان محمودك وزیری حسن میمندی یه
سؤال ایلدیلرکه سلطان محمودك بوقدر بنده‌ٔ صاحب جمالی وار که هر بری جهانك
بدیعه‌لریدر یعنی هر بریسی یکتای عالمدر نیچوندرکه هیچ برینه انلردن ایازه اولان کبی میل
ومحبتی یوقدرکه انك ارتق حسنی بوقدر یعنی صاحب جمال دکل ایکن بوکا بوقدر انجذاب
وتوددندر میمندی دیدی هر نسنه که کوکله کیره وکوکل انی قبول ایلیه کوزه ایو کورینور
ایدی اولده پادشاهك کوکلنه کرمشدرکه کوزنه شیرین کورینور (میلی ومحبتی وحسنی یاری ن‌شمی
وحدت ایچون اعتبار ایدنه اعتبار اولماز * مثنوی * هر که سلطان مرید او باشد * کرهمه بد کند
نکو باشد (محصول بیت) هر کیمسه‌که سلطانك مریدی اوله یعنی طالبی اوله اکر جمیع ایشلدیکی
ایشی یرامز ایسه ده اکا ایو اولور یعنی کوزینه کوزل کورینور بو نظمك اولنده مثنوی برینه بیت یازانلر
هیچ تشخیصلری یوق ایمش * وانکه را پادشه بیندازد * کسش ازخیل وخانه ننوازد * خیلی زبان سیه‌دلی وسروری
فارسیده بولك وقبیله معناسنه‌در بعض نسخه‌ده خیلی خانه اضافتله واقعدر یعنی اوجاعندن زبان سیه‌دلی وسروری
دیمکدر (ننوازد فعل نفی مضارع مفرد غائب در نوازیدن نواختن دن دینلر احوال اشتقاقله اشنا
دکلرمش (محصول بیت) اما اول کیمسه‌یی که پادشاه اتار یعنی رد ایدر انی اوجاعندن وتوابعندن
کیمسه اوخشه مز یعنی رعایت ایلمز (حاصلی پادشاهك مردودی اولان تمام آدمیتك مردودیدر زیرا
(الناس علی دین ملوکهم) درپس ناسك قبولی پادشاهك قبوله موقوفدر * قطعه * کسی بدیده‌ٔ
انکار اکر نکاه کند * نشان صورت یوسف دهد بنا خوبی * کسی یا حرف وحدت (یا حرف
مصاحبت (دیده‌ٔ انکار بیانیه‌در (نشان صورت یوسف لامیه‌لردر (باحرف مصاحبت (ناحرف
توصیف نفی (ویا حرف مصدر (محصول بیت) بر کیمسه اکر انکار کوزیله نظر ایلرسه یعنی
محبتله باقمسه وکوکل کوزیله التفات ایلمسه یوسفك صورتی نشانی بوقدر حسنله مشهور
ایکن ناخوبلغله یعنی حضرت یوسفك حسن برکمالنی چرکنلکله وصف ایدر دیمکدر نشان
دهدك مقدم مفعول صریحیدر (وبناخوبی غیرصریحی * وکر بچشم ارادت نکه کند دردیو *
فرشته ایش نماید بچشم کروبی * واو حرف عطف (ادات شرط سابقه معطوف
(باحرف مصاحبت (چشم ارادت بیانیه (درحرف صله (دیو شیطانه دیرلر (فرشته های رسمیله
فارسیده ملکه دیرلر سروشده دیرلر (وهمزه حرف مجتلبه (ویاحرف وحدت (وشین ضمیر
نکه کندك فاعلی که کسی در اکا راجعدر (نماید فعل مضارع مفرد غائب مبنی للمفعول
معناسنه کورینور دیمکدر فاعلی دیوه راجع ضمیردر (بچشم (باحرف صله شین سابق
معنی جهتنده چشمه مقید در بچشمش تقدیرنده (کروبی کافك فتحی وراء مشدده‌نك ضمیله
ملائکهٔ مقربین درشرح مواقفده تخفیف راایله یازار پس بونده تشدید ضرورت وزن ایچوندر
وعوام دللرنده تحریف ایدنلر فرشته یه صفتدر (محصول بیت) واکرمذکور کس چشم ارادت
ومحبتله دیوه نظر ایدرسه آنك چشمنه دیو فرشته‌ٔ کروبی کورینور) حاصلی بر بد شکل
شخصه عین مودت ومحبتله نظر ایلسك کوزوکه یوسف ثانی کورینور (اما برخوب جماله
انکار نظریله نظر ایلسك کوزوکه اقبح ناس کورینور چشمی کروبی یه اضافت ایدنلر اعراق
ایلمشلر * حکایت * کویند خواجه‌ٔ رابنده‌ٔ نادر الحسن بودو با او برسبیل مودت ودیانت
نظری داشت بایکی ازدوستان کفت دریغ اکر این بنده‌ٔ باچنین حسن وشمائلی که دارد

زبان درازوبی ادب نبودی کفت ای برادر چون اقرار دوستی کردی توقع خدمتمدار
عاشقی ومعشوقی در میان آمد مالکی ومملوکی برخاست * خواجه لفظ مشترکدر
وزراده وبازرکانلرده وتعظیمی واجب اولنلرده مستعملدر (خواجهٔ وبندهٔ ده یالر حرف
وحدتدر (وهمزه لر حرف توسط (همزه لری حرف وحدت طوتنلر فارسیدن خبردار
ردان سیدعلی وشمعی دکللرایمش (نادرالحسن بونده بی نظر معناسنه در (نظری یاحرف تنکیر (حرف وحدت
ردشمعی دیین اصابت ایلدی (بایکی باحرف صله (شمائل شمالك جمعیدر شینك کسریله خلق وخوی
معناسنه (اما بونده مطلق جمالدن عبارتدر (که حرف رابط صفت (زبان دراز وصف
ترکیبی در اوزون دیلی معناسنه (اقرار دوستی مصدرك مفعولنه اضافتیدر (توقع خدمتده
بویله در (عاشقی ومعشوقی ومالکی ومملوکی یالری حروف مصدر در (محصول ترکیب)
حکایت ایدرلر که برخواجه نك فائق الجمال بربنده سی وار ایدی واول بنده یه محبت
ودیانت طریقی اوزره نظری وار ایدی یعنی اکا نظری حقیقی ایدی نفسانی دکل ایدی.
خواجه بروجه شکایت دوستلردن برینه دیدی حیف اکر بو اوغلان بو نجلیین حسن
وجماله که مالکدر زبان درازوبی ادب اولمیدی اول دوست دیدی ای برادر چونکه
دوستلق ومحبت اقرارینی ایلدك اندن خدمت وحرمت امیدینی دوتمه عاشقلق ومعشوقلق ارایه
کلدی افندیلك وقوللق مرتبه لری قالقدی بلکه قضیه عکس اولدی نتکه قطعه نك بیتلرندن
مفهومدر * قطعه * خواجه با بندهٔ پری رخسار * چون درآید ببازی وخنده * خواجه مبتدا
وبیت ثانی خبری وبو بیت اکا مرهوندر (باحرف مصاحبت (بندهٔ پری رخسار بیانیه
(پری رخسار وصف ترکیبی در پری یوزلی دیمکدر (ببازی باحرف صله (وبازی
باء اصلیه ایله اویون معناسنه در (وخنده اسم مصدر کولش وکولمه دیمکدر (محصول بیت)
خواجه پری رخسار بنده سیله چونکه اوینمغه وکولمکه کله یعنی مصاحب جانی منزلنه تنزیل
ایلیه * چه عجب کرچو خواجه نازکند * وین کشد بارنازچون بنده * نازکندك فاعلی بنده یه
راجع ضمیردر (وین اشارتدر خواجه یه کشدك فاعلیده اکا راجع ضمیردر (بارناز بیانیه
(محصول بیت) خواجه بنده سیله لاتکلف اولنجه استفهام انکاری طریقیله بیورر نه عجب
یعنی عجب دکلدر اکر بنده خواجه کبی فخروناز ایدرسه وبوخواجه نازیوکنی چکرسه بنده
کبی یعنی بویله اولنجه قول افندیلك ایدرسه عجب دکل بعض نسخه ده بو بیت واقع اولمش
* بیت * غلام آبکش باید وخشت زن * بود بندهٔ نازنین مشت زن * آبکش سقا دیمکدر
وصف ترکیبیدر صوچکیجی معناسنه (خشت زن ده وصف ترکیبیدر کرپیجی وکرمدجی
دیمکدر حاصلی خدمتکار دیمکدر (خشتك خاسنده کسر وضم جائزدر (لیکن بونده ضمیله در
مشت زن ده وصف ترکیبیدر سابقا بیان اولنان کبی (محصول بیت) قول جنسی سقا وکرپیج
وکرمدجی کرك یعنی دایر جنسی کرکز زیرا نازلی قول افندیسنه یومرق اوروجی اولور
یعنی افندیسنه حرمت ایده کن اولماز بو بیتی نثرشکلنده یازان اوزاندن خبردار دکل ایمش
ردشمعی * حکایت * پارسایی رادیدم بمحبت شخصی کرفتار ورازش ازپرده برملا افتاده چندان که ملامت
دیدی وغرامت کشیدی ترك تصابی نکردی وکفتی * پارسایی رایاادات وحدت (ورا ادات
مفعول شخصی یاحرف وحدت (شیخ شخص تعبیرنده ایهام ایاش فندیر (ملامیك
فتحیله ضدخلادر (یعنی آشکاره اولمش غرامت بونده عذاب والم معناسنه در (ترك تصابی
مصدرك مفعولنه اضافتیدر (تصابی اشتیاق ومحبت معناسنه در (نکردی (وکفتی (یعنی
عشق ومحبتی ترك ایلمزدی ودیر ایدی (یالر جمیعا حکایت افاده ایدر (محصول ترکیب)

برعابدی کوردم بر کیمسه‌نك محبتنه کرفتار ومبتلا اولمش وراز محبت وعشقی کتمانه مالك
اولمادیغندن ملایه دوشمش یعنی عالمه فاش اولمش اولقدر که سودیکندن ورقبادن ملامت
وجفا کورردی وعذاب ومحنت چکردی تصابی وعشق جانانی ترك ایلمزدی ودیرایدی
* قطعه * کوته نکنم زدامنت دست * ورخود بزنی بتیغ تیزم * کوته کوتاهدن مقصوردر
قصد دیمکدر قصیره معناسنه (محصول بیت) ای دوست سنك دامنکدن الی کوتاه ایلم (یعنی
الم چکم واکر خود بنی ابتی یعنی کسکین قلجله اوررسکده یعنی بنی تیغ تیز ایله پاره پاره ایدرسکده
الی انککدن وکوکلومی محبتکدن المام * بعد ازتو ملاذ وملجأم نیست * هم در تو کریزم
ار کریزم * بعد ازتوسندن صکره وغیری دیمکدر (ملاذ وملجأ اسم مکانلردر صغینجق یر
دیمکدر (در تودر حرف صله‌در یا معناسنه در (کریزم فعل مضارع متکلم وحده قچارم
دیمکدر (محصول بیت) ای جانان سندن صکره وسندن غیری بنا هکاهم یوقدر سنده قهر
وخشمکدن قچارسم سکا قچارم حاصلی دنیاده بنم سندن غیری کیمسه‌م یوقدر دیمکدر * باری
ملامتش کردم وکفتم عقل نفیست راچه شد که نفس خسیس بروغالب امدزمانی بفکرت
فرورفت وکفت * باری یاحرف وحدت (عقل نفیس بیانیه نفس خسیسده بویله در
نفیس ایو (وخسیس الچق دیمکدر (بفکرت (باحرف صله (فرورفت طالدی دیمکدر
(محصول ترکیب) برکره بن عابدی ملامت ولوم ایلدم ودیدم دیرشیخ سنك عقل نفیسکه
نه اولدیکه نفس خسیسك اکا غالب کلدی برزمان فکره طالدی ودیدی * قطعه * هرکجا
سلطان عشق آمد نماند * قوت بازوی تقوی رامحل * سلطان عشق بیانیه عشقه سلطان
دیرلر عقله غالب اولدیغیچون (قوت بازوی تقوی لامیه وبیانیه در (ورا ادات تخصیص (محل
مکان معناسنه‌در (محصول بیت) هریره که عشق پادشاهی کلدی اندن تقوی بازوسنك
قوتنه محل ومکان قالمدی یعنی عشق وتقوی برمحلده جمع اولماز (پس عشق کلنجه
تقوی قالقار تماندك فاعلی محلدر فقد بر * پاك دامن چون زید بیچاره * اوفتاده تاکریبان در
وحل * پاك دامن وصف ترکیبیدر طاهر الذیل دیمکدر یعنی معصیتدن بری (چون
واو اصلیه ایله ادات استفهامدر کیف معناسنه (زید زانك کسری وبانك
فتحیله فعل مضارع مفرد غائبدر زیدندن (زیستن دن دینلر خطا ایلمشلر (دیرلك ایدر رد شراح جمیعا رد شمعی
یعنی معاش ایدر (بیچاره‌ء یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل حرف وحدت همزه دردیین
زائد سویلمش (بیچاره زیدك فاعلیدر (اوفتاده واوایله اصل اوزره صفت بیچاره در تقدیری
بیچاره‌ء که اوفتاده باشد حذف وایصال طریقیله ترك اولندی (تا حرف انتها (کریبان کاف
عجمك وراك کسره‌لریله یقه دیمکدر (درحرف الصاق (وحل واوك وحاء حطینك فتحه‌لریله
صوق بالچق دیمکدر چامور وبتاق معناسنه (محصول بیت) عابد عاشق دیرکه بر بیچاره نیجه پاك
دامن دیرلیه بیلورکه قاسندلکنه‌اغه وچاموره دوشمش اوله یعنی ارزوی طبع وهوای عشقه
دوشن نیجه رهبر ایدوب راه تقوایه وارابیلور * حکایت * یکی رادل ازدست رفته بود وترك
جان کفته ومطمح نظر اوجای خطرناك وورطهٔ هلاك نه لقمهٔ که متصور شدی که بکام آید
ویامرغی که دردام افتد * یکی را (راحرف تخصیص (دل ازدست رفته بود کوکل الدن
کتمشیدی یعنی عاشق اولمشیدی (ترك جان مصدرك مفعولنه اضافتیدر وکفته‌نك مقدم
مفعولیدر جانك ترکنی سویلمشیدی دیمکدر (یاکوکلدن ویادلدن (ویاخود کفته مجازا کرده
معناسنه اوله‌ فقد بر (مطمح نظر لامیدر مطمح ایکی میمك فتحه‌لریله اسم مکاندر فتح بابندن
مرتفع یر دیمکدر (پس مطمح نظر کشینك کوزی مرتفع یره دوشمکدن کنایتدر یعنی نظر

دوشجك بوكسكر (جاى خطرناك بيانيه (مطمح مبتدا وجاى خبرى خطرناك بونده خوفناك معناسنه‌درقورقاجق يرديمكدر (ورطهٔ هلاك بيانيه‌در زيرا ورطه هلاك معناسنه‌در وجائزدركه ورطه كردابدن كنايت اوله كه تركجه چولك وعربجه‌ده دوردير (لقمهٔ ياحرف وحدت وهمزه حرف توسل همزه‌يه حرف وحدت ديين وحدتى بيلمامش (كه حرف رابط صفت (متصور شدى ياحرف حكايه (كه حرف بيان (باحرف صله (كام كاف عربيله دماغ وچكه معناسنه‌در مقصود دهاندر كاف عجميله ضبط ايدنلر خطا ايلديلر (مرغى يا حرف وحدت (كه حرف رابط صفت (دام دوزاق معناسنه‌در (محصول تركيب) بنك كوكلى الندن كتمش ايدى يعنى كوكلنى الديروب عاشق اولمشيدى وجان تركينى سويلمشيدى يعنى راه جانانده هلاك اولورسم اولايم ديمشيدى زيرا سوديكى شاهزاده ايدى ومطمح نظرى خطرناك وورطهٔ هلاك بيور ديمكى بوجهتندندر نه برلقمه ايديكه متصور اولور ديكه اغزه كاور يعنى بونك اغزينه دوشر لقمه دكل ايدى دخى برمرغ دكل ايديكه دوزاغه دوشمك امكن ومتصور اوليدى حاصلى انجلين عالى جناب شاهزاده سومك بونك وظيفه‌سى دكل ايدى * بيت * چودرچشم شاهد نيايد زرت * زروخاك يكسان نمايد برت * درچشم درحرف صله (شاهد بونده محبوب معناسنه‌در (نيايد كلمز يعنى كوزينه كورنمز (نمايد فعل مضارع مفرد غائب مبنى للمفعول معناسنه كورينور ديمكدر (بربونده قت معناسنه‌در عربيده عند كبى (محصول بيت) خطاب عام طريقيله بيورر چونكه التونك واقچه‌نك شاهد كوزينه كرمز يعنى دلبر كه مالكه اعتبار والتفات ايلمز زرايله خاك سنك قتكده برابر كورينور زيرا وسيلهٔ حصول مرام اولمز * ياران بنصيحتش كفتند كه ازين خيال محال تجنب كن كه خلقى هم بدين هوس كه توداري اسيربند وپاى درزنجير بناليد وكفت * بنصيحتش يعنى بطريق نصيحت (خيال محال بيانيه (تجنب تفعل بابندن مصدر در تبعد واحتراز معناسنه (كه حرف تعليل (خلقى ياحرف وحدت (هم حرف عطف (بدين باحرف صله (ودال همزه‌دن مبدلدر بعض نسخه‌ده هوس برينه كندواقعدركانه كه عالى جناب سومك كاهدر (كه حرف رابط صفت (محصول تركيب) عاشق بيچاره‌يه يارانى ودوستلرى نصيحت طريقيله ديديلركه بوخيال محالدن تبعد واحترازايله يعنى بوزائد افكار واوهامدن صقين كه سندن غيرى نيجه خلق بوسودايه كه سنك واريعنى سن كرفتار اولديغك درده كرفتار واسيرلردر واياقلرى زنجير عشقده ثابت وبرقرار حاصلى سندن غيرى نيجه كيمسه بوشاهزادهٔ بزركوارك عشقنه كرفتار اولوب باشلرينه بلالر كلمش ومقصودلرينه وصول بولمامشلرپس بوهوسك تركى اولى واحرادر بونصيحتى ايشيدنجه ايكلدى وديدى * قطعه دوستان كو نصيحتم مكنيد * كه مرا ديده برارادت اوست * دوستان منادى حرف ندا محذوف (كوفعل امر مفرد مخاطبدر خطاب عام طريقيله (مكنيد فعل نهى جمع مخاطب ايلمك ديمكدر (كه حرف تعليل (برارادت برحرف صله (محصول بيت) اى فلان دوستلره دى اى دوستلر بكانصيحت ايلمك زيرا بنم كوكلم وكوزم اول جانانك ارادتنه‌در بكاهرنه ديلرسه ايلسون كرك اطفيله‌دير كورسين كرك قهر يله اولدرسين ارادت واختيار انكدر * جنك جويان بزورپنجه وكتف * دشمنان راكشند وخوبان دوست * جنك جووصف تركيبيدر جويدندن اغتده جنك ديليجى معناسنه‌در (اما استعمالده بهادر وصواش ارينه ديرلر (والف ونون ادات جمعدر مبتدا (ومصراع ثانى خبرى (باحرف مصاحبت (زورپنجه لاميه (كتف بونده كاف عربينك كسرى وسكون تاايله يغرين معناسنه‌دركه فارسيجه شانه ديرلر (دشمنان كشندك مقدم مفعولى (ورا ادات مفعول (خوبان معطوفدر جنك جويانه

رد شمعى
رد شراح جميعا

ومبتدا (ودوست خبری (محصول بیت) بهادر اراریجه قوتیله وشانه وبازو قوتیله دشمنلری قتل ایدرلر وخوبلر دوستلرینی (یعنی عاشقلرینی * شرط مودت نباشد باندیشهٔ جان دل ازمهر جانان برکرفتن * شرط مودت لامیه (باحرف سبب (اندیشهٔ جان لامیه خوف جان دیمکدر (دل برکرفتنك مقدم مفعول صریحیدر (واز مهر جانان لامیه غیرصریحی (برکرفتن قالدیرمق معناسنه در (یعنی محبتنی ترك ایلمك معناسنی کوکل یوقاری طوتیق دیبن قتی اشاغیدن طوتمش (محصول ترکیب) محبت شرطی دکلدر جان خوفیله کوکلی جانان عشقندن قالدروب محبتندن فراغت ایلمك * مثنوی * توکه دربند خویشتن باشی * عشق بازی دروغ زن باشی * بند خویشتن لامیه (عشق بازو صف ترکیبی در محبوب دوست معناسنه اکثرمیون عشقلی معناسنده استعمال ایدرلر (ویاضمیر خطابدر (دروغ زن وصف ترکیبی در (زندندن یلان اوروجی دیمکدر یعنی یلانجی معلوم اوله که بعض الفاظ زدن ایله وبونك مشتقاتیله مستعملدر مثلا خنده زدن ولاف زدن ودروغ زدن وبونلردن غیری (باشی فعل مضارع مفرد مخاطبدر بیتك اولنده تومبتداومابعدی صفتی وایکی وصف ترکیبلر تکرر خبر قبیلندندر (محصول بیت) سن که کندی قیدکده وهوا وهوسکده اوله سین یعنی مهر ومحبت جانانه تقید ایلیه سین عشقباز سین یلانجی سین یعنی محبوب دوست مدعی سین عاشق دکل سین (عشق بازی یاسی حرف مصدر اعتبار ایدوب درعشقبازی تقدیر ایدن مقدر بدایش (وحرف مصدر ظن ایدوب ترکیجه معناسنی عشقبازلغی یلان اوروجی اوله سین دیوب عشق بازی دروغ زنه معطوفدر دیبن معناده چرکین اوینامشدر (ویای حرف وحدت طوتوب معناسنی یلانجی برعاشق اواورسین (یعنی یلانجی برعاشقسین دیبن بی نظیر بریلان سویلمش * کرنشاید بدوست ره بردن * شرط یاریست درطلب مردن * نشاید فعل نفی مستقبل مفرد غائب عدم امکاندن عبارتدر (بدوست باحرف صله (ره بردن یول ایلتمك یعنی واصل اولمق (ره بردنك مقدم مفعولیدر (شرط یاری لامیه (ویاحرف مصدر (وسین وتا ادات خبر (محصول بیت) اکر دوسته یول ایلتمك یعنی واصل اولمق ممکن ومیسر دکل ایسه یارلق ودوستلق شرطیدر طلبنده اولمك (یعنی وصال میسر دکل ایسه عشقیله فراقنده اولمك کرك (حاصلی عاشقه لایق اولان آتش محبتیله یانوب کول اولمق ومحبتنی ترك ایلمامکدر * رباعی * خیزم چو نماند بیش ازین تدبیرم * خصم ارهمه شمشیر زند یاتیرم * خیزم فعل مضارع متکلم وحده (ویافعل امر متکلم وحده قالقارم (ویاقالقایم (چوادات تعلیل (نماند فعل نفی ماضی مفرد غائب قالمدی دیمکدر (بیش باء عربینك کسریله زیاده معناسنه در (بونده غیر معناسنی متضمندر (ازین بیت ثانی یه اشارتدر (تدبیر نماندك فاعلی (خصمدن جنس، خصم (ویااسم جمع مراددر (وهمه اکافیدر (شمشیره (وتیره دکل بعضیلر ظن ایلدیکی کبی (یا حرف عطف (وتیر شمشیر معطوفدر (بعض نسخه ده (باوا قعدر برنقطه ایله مع معناسنه تیر ایله دیمك اولور (میم معناده زند فعلنه مقیددر زندم تقدیرنده (محصول بیت) قالقارم ویاقالقایم چونکه بوندن غیری تدبیرم قالمدی کرکسه جمیع رقبا وخصما بکا قلیج اورلر وکرکسه اوق ویا بکا قلجله اوق اورلر (یعنی بنی قتل ایچون بکا یراق اوشوره لر * کردست رسد که استینش کیرم * ورنه بروم براستانش میرم * کردست رسد اکر ال ایریشورسه (یعنی ممکن اولورسه (که حرف بیان (استین کیرمك مقدم مفعولی وشین ضمیر دلده مذکور اولان جانانه راجعدر (کیرم فعل مضارع متکلم وحده در بونده طوتام دیمکدر

ردشمعی

...شقبزان اهل تقلیدند واهل
...ل نیندورنه خوبان ازنیاز
...هل دل غافل نیند

مطلب

زدابن سیدعلی

ردسروری

ردشمعی

ردشمعی

(بوشرطیه نك جوابی محذوفدر فبها ونعمت دیجك یردر (ورنه والا معناسنه در (بروم فعل مضارع متكلم وحده در رویدندن (برحرف استعلا (استان معروف (وشین نه جانانه راجعدر (میرم فعل مضارع متكلم وحده در میریدندن اولوردیمكدر (محصول بیت) قالقارم پس الم ایریشورسه كه یكنی طوتوب یاپشم (یعنی جانانه واصل اولام فبها ونعمت والا واروروم ایشكنده جان ویروب اولورم حاصلی یا وصالیله حیات بولورم ویافراقیله ممات ایكیسیده عاشقه نسبت سعادت ابدیدر * متعلقانش راكه نظر در كاراوبود وشفقت بروز كارا وپندش دادند وبندش نهادندسودی نداشت * متعلقانش رارا ادات تخصیص متعلقلرینك دیمكدر (كه حرف رابط صفت (درحرف صله (كاراولامیه انك ایشنه یعنی له سنه ایدی (شفقت شین وفاوقافك فتحه لریله مرحمت دیمكدر (باحرف صله (روزكار اولامیه در احوال واطوار دیمكدر (پند باء عجمله نصیحت (وبند باء عربیله قیدوحبس دیمكدر (سودی یاحرف تنكیر (نداشت فعل نفی استقبال مفرد غائب طوتمدی (یعنی ایلدی (محصول تركیب) متعلقلرینك كه نظری انك ایشنه ایدی یعنی ایلیكنه وله سنه ایدی یعنی هروجهله اوكدیغن استرلر ایدی واحوال واطوار نه شفقت ومرحمتلری وارایدی بوكه پند ویردیلر واو سنه زنجیر وبوقاغی قودیلر یعنی اور دیلر فائده طوتمدی یعنی ویرمدی نظر دركاراوبودك معناسنی انك ایشنده انلرك نظری وارایدی یعنی انی كوروب كوزه دیرلر ایدی دیدیلر

ردسروری وشتی

مقصودجه بیان ایده ممشلر * بیت * دردا كه طبیب صبرمی فرماید * وین نفس حریص را شكرمی باید * صبر ایهام طریقیله مذكور در بری آرام وقرار معناسنه بریسیده برآجی اوت كه بعض جامده شادر وان اوزره سرنكون صارقدرلر كه قوررو میوب یشاروب طوررلیكن بونك اصلی بالك كسریله در (نفس حریص بیانیه (وراحرف صله (می باید فعل مضارع مفرد غائب كرك دیمكدر (محصول بیت) دردا وحسرتا كه طبیب عشق صبر بیوردر امابو نفس حریصه شكر كرك (یعنی احباودوستان محبت جانان تركنی بكاالقا ایدرلر بوایسه زهرقاتل وسم هلاهل در نفس بوكه تحمل ایلمز بلكه حالنه مناسب ملایم نسنه استر (یعنی وصال جانان * مثنوی * آن شنیدی كه شاهدی بنهفت * بادل ازدست رفته میگفت * (آن شنیدی استفهامدر مخاطبدن (كه حرف بیان (شاهدی یا حرف وحدت (باحرف ظرف (ونهفت نونك وهانك ضمه لریله كیزلی دیمكدر مخفی معناسنه (باحرف صله (دل ازدست رفته كوكلی الندن كتمش (یعنی عاشق (رفته ده یاحرف وحدت وها حرف توسل ایكی یاله میگفته متعلقدر (محصول بیت) انی ایشتدكمی كه برمحبوب مخفی جه یعنی تنهاده كندینك كوكلی الندن كتمشه یعنی عاشقنه سویلردی مقول قول كان بیتدر * تاتراقدر خویشتن باشد * پیش چشمت چه قدرمن باشد * تاحرف توقیت (تراسنك دیمكدر تخصیص معناسنی افاده ایدر (پیش چشمت لامیه (محصول بیت) جانان بیچاره سنه دیر مادام كه سنك كندی قدرك اولور (یعنی مادام كه سن كندی قدركله وشانكله مقید اوله سین سنك چشمك قتنده بنم نه قدرم ونه شانم اولور (حاصلی سن كندكله مقید اولیوب بلكه كوزك وكوكلك وظاهر وباطنك بنم محبت وعشقمله مقید اولمق كركسین كه سنك قتكده بنم مقدارم اوله * پادشه زاده راكه مطمح نظر اوبود خبر كردند كه جوانی برسراین میدان مداومت می نماید خوش طبع وشیرین زبان سخنهاء لطیف ونكتهاء غریب ازوهمی شنویم چنین معلوم میشود كه شوری درسروسوزی در دل دارد كه شیدا صفت می نماید پسر دانست كه دل آوخته اوست واین كرد بلا انگیخته اومركب بجانب اوراند جوان چون دید كه شاه زاده بنزدیك او عزم آمدن دار دبگریست وبگفت * (پادشه زاده را (را ادات مفعول (كه حرف رابط صفت (مطمح نظر اولامیه لردر (عاشق جوانك بلند نظرگاهی معناسنه در (كه حرف بیان (جوانی

(يا حرف وحدت (مداومت ملازمت معناسنه در (خوش طبع (وشرين زبان وصف تركيبيلردر سخنهاء لطيف ونكتهاء غريب بيانيه لردر (شورى وسوزى يالرى حرف وحدت (ويا تنكير (كه حرف تعليل (شيدا صفت وصف تركيبى كه حرف بيان (دل آويخته وصف تركيبى در (واو ضميرينه اضافت لاميه در معنا شاهزاده نك دل آويخته سيدر يعنى كوكلى اكا متعلقدر (كرد بلا بيانيه كرد بلادن مراد عشق جواندر (انكيخته اولاميه يعنى شاهزاده نك قوپارلمشى در (مركب راندك مقدم مفعول صريحيدر (وبجانب غير صريحى (واويه اضافت لاميه (اودن مراد جوان عاشقدر (راند فعل ماضى مفرد غائبدر سوردى معناسنه (عزم آمدن مصدرك مثلا اضافتيدر كلمك نيتى ديمكدر (محصول تركيب) پادشاه زاده يه كه جوانك بلند نظر كاهى ايدى يعنى منظور نظرى ايدى خبر ايلديلر وديديلر برجوان بوميدان اوجنده مداومت وملازمت كوستررخوش طبع وشيرين زبان لطيف سوزلر وغريب نكته لر اندن ايشيديرز شويله معلومدر كه باشنده برشورى وسوداسى وكوكلنده برسوز وكدازى وار كه شيدا صفت وعاشق كبى كورينور شهزاده بيلديكه انك دل آويخته سيدر يعنى مبتلا وكرفتار يدر يعنى جوانك كوكلى اكا مقيددر وبو بلا توزى انك قوپارلمشيدر يعنى بوبلايى اول پيدا ايلمش در آنى شاه زاده جوانك جانبنه سوردى جوان چون كورديكه شاهزاده انك جانبنه يعنى يانينه كلمك قصدين طوتار يعنى ايلراغلدى وديدى * بيت * آن كس كه مرا بكشت باز آمد پيش * ماناكه دلش بسوخت بركشته ٔ خويش * (باز ادات تأكيد درويا كرو معناسنه (پيش قت معناسنه در (مانا عربيده كانه معناسنه در بكزر ديمكدر (برحرف صله يامعناسنه (محصول بيت) اول كيمسه كه بنى قتل ايلدى يانمه كلدى وياكرو يانمه كلدى بوكلشندن بكزر كه مقتولنه ياندى وياقلدى يعنى عاشق بيچاره سنه رحم ايلدى * چندان كه ملاطفت كرد وپرسيدش كه از كجايى وچه نام دارى وچه صنعت دانى جوان در قعر بحر مودت چنان غريق بود كه مجال دم زدن نداشت * غريق بونده فعيل مفعول معناسنه در يعنى غرق اولمش حاصلى بوغلمش ديمكدر (محصول تركيب) شاهزاده اولقدر كه ملاطفت وملايمت ايلدى وصوردى كه نه يردنسين ونامك ندر ونه صنعت بيلورسين جوان محبت درياسنك ديبنده شويله غرق اولمشيديكه نفس اورمغه مجالى يوغيدى حاصلى هيچ نكلمه قدرتى يوغيدى * بيت * اكرخود هفت سبع ازبرخوانى * چوآشفتى الف بى تى ندانى * سبع سينك ضميله وبانك سكونيله يديدن برهديرلر (ثمن ثانك ضمى وميمك سكونيله سكزدن بره ديرلر (وهفت سبع تمام مصحفدن كنايه در زيرا حجاج ظالم زماننده قرآنى يدى اجزايه تقسيم ايلديلر اندن صكره بردخى اوتوزا جزايه بس نامك يدى مصحف ديدكارى اول يدى اجزانك مجموعندن عبارتدر شرعة الاسلامده يازمشدر كه بركيمسه قرآنى بويدى اجزا ترتيبى اوزره اوقوسه اندن صكره دعا ايلسه الله تعالى امريله دعاسى مقبول اولور جمعه كونى اولندن سوره ٔ انعامه دك وسبت كونى سوره ٔ انعامدن سوره ٔ يونسه دك واحد كونى سوره ٔ يونسدن سوره ٔ طه يه دك واثنين كونى طه دن سوره ٔ عنكبوته دك وثلثا كونى عنكبوتدن سوره ٔ زمره دك واربعا كونى سوره ٔ زمردن سوره ٔ واقعه يه دك وخميس كونى واقعه دن آخره دك (آشفتى فعل ماضى مفرد مخاطب پريشان حال اولدك ديمكدر (بى تى يا يله اسلوب عجمدر والف ايله بانا اسلوب عربدر (پس بى تى يا ايله غلط مشهوردر ديبن غلط سويلمش (محصول بيت) اكر خود هفت سبعى يعنى تمام مصحف شريفى ازبرا وقورسك يعنى حافظ قرآن اولورسك چونكه عشق آلفته سى وآشفته سى اولدك (الفى وبايى وتايى بيلمزسك يعنى عشق ديوانه سى اولنجه هب بيلديككى اونودرسين ديمكدر خطاب عموم اوزره در * شاهزاده كفت كه با من سخن چرا سبع قرآن مطلب

نکویی که هم از حلقهٔ در ویشانم بلکه حلقه بگوش ایشانم آنکه بقوت استیناس محبوب
ازمیان تلاطم امواج محبت سربر آورد وگفت * آنکه اندن صکره دیمکدر (باحرف سبب
(قوت استیناس محبوب لامیه لردر (استیناس استفعال بابندن مصدر در انس طلب ایلمك
دیمکدر بونده مرادبقینلکدر (میان تلاطم امواج محبت لامیه لردر (تلاطم تفاعل بابندن
مصدر در بر برینه طوقوشمق امواج بر برینه طوقوشدیغی کبی (سر برآورد باشین قالدردی
(محصول ترکیب) شاه زاده جوانه دیدی بنم نیچون سویلمز سین که بنده در ویشلر
حلقه سیدنم یعنی انلردنم بلکه انلرك حلقه بگوش بنده سیم اندن صکره جوان محبوبك
قوت استیناسی سببیله محبت امواجی تلاطمی اورته سندن یعنی محبت دریاسی امواجی طوقوشمسی
اراسندن کلام مجازدر تأمل تدبر باشین قالدردی ودیدی * بیت * عجبست باوجودت که
وجودمن بماند * توبگفتن اندرآیی ومرا سخن بماند * بگفتن باحرف صله (وگفتن مصدردر
تکلم معناسنه (اندرباك معناسنی تأکیدایدر (آیی فعل مضارع مفرد مخاطبدر آیدندن
(بماند فعل مضارع مفرد غائب قاله دیمکدر ماندن ماند ندن دینلر خطا ایلدیلر

زد شراح جیما

(محصول بیت) عجبدر که سنك وجودكله بنم وجودم قاله یعنی سنك قتکده بن محو اولورمکه
بندن اثر وجود قالمازسن تکلمه کله سین وبکا سوز قاله بوعجبدر (حاصلی سن تکلمه
کلدکده نصکره بنده سوز سویلمکه مجال قالمق عجبدر * این بگفت ونعرهٔ بزدو جان بحق
تسلیم کرد * نعرهٔ یاحرف وحدت اوهمزه حرف توسل (محصول ترکیب) جوان بوبیتی
سویلدی وبرنعره اوردی وجانی خدایه تسلیم ایلدی رحمةالله علیه * بیت * عجب ازکشته
نباشد بدرخیمهٔ دوست * عجب ازرنده که چون جان بدر آوردسلیم * محصول بیت) دوستك
خیمه سی قپوسنده کشته اولاندن عجب دکل یعنی انده قتیل اولاندن تعجب ایلك اولماززیراقتلی بیدر
بلکه عجب زندهدندر که نیجه جانی اندن سلیم چیقاردی حاصلی اول قتل یرندن جانی سلامتله
خلاص ایدوب قورتره انده در تعجب انده قتل اولانده دکلدر * حکایت * یکی ازمتعلمان جمال
بهجتی داشت ومعلم ازانجا که حس بشریتست باحس بشرهٔ اومیلی داشت بمثابتی که غالب
اوقات درین سخن بودیکه * متعلم اوکرنیجی یه دیرلر (ومعلم اوکردیجی یه (بهجت بانك
ومیك فتحه لریله حسن وجمال معناسنه در (حس بشریت لامیه در (حس بونده ادراك معناسنه در
بشرك حسی یعنی انسان ادراکی (باحرف صله (حسن بشره لامیه (بشره بانك وشینك فتحه لریله
انسان دریسنك یوزینه دیرلر حسن بشره یه میلی حس بشریته تخصیص ایلدی زیرا سائر
حیوانانده حسن بشره یه میل اولمازدیمشلر (باحرف ظرف (مثابه مرتبه دیمکدر (ویاحرف وحدت
(که حرف بیان (محصول ترکیب) متعلملردن برینك زیاده حسن وجمالی وارایدی ومعلم اولمقامده نکه
حس بشریتدر یعنی مرتبهٔ بشریتدن انك حسن بشره سنه میلی وارایدی. برمرتبه ده که اکثر
اوقات بوسوزده ایدیکه * قطعه * نه انچنان بتومشغولم ای بهشتی روی * که یادخویشتنم درضمیر
می آید * بهشتی روی وصف ترکیبیدر اهل جنت یوزلی معناسنه (یاحرف نسبتدر (که حرف
بیان (یادخویشتن لامیه کندی یادم یعنی کندمی اکمق (میم معنی جهتنده ضمیره مقیددر
(ضمیر بونده خاطر معناسنه در (محصول بیت) ای اهل جنت یوزلی سکا انچلاین مشغول
دکلم که کندمی اکمق خاطرمه کله یعنی سکا شویله مقید ومشغولمکه کندمی فراموش ایلمشم
* زدیدنت نتوانم کددیده بردوزم * وکرمقابله بینم که تیرمی آید * برحرف تأکید (دوزم فعل
مضارع متکلم وحده دیکم دیمکدر کوزنی یومقدن کنایه در (مقابله تقدیری ازمقابله در ضرورت
وزن ایچون حذف وایصال ایلدی (محصول بیت) سنی کورمدن کوزم دیکمکه ویومغه قادر

دکلم یعنی سکابلقه مغه قادر دکلم واکر کوررسم که قارشمدن اوق کاور حاصلی سندن کوزیمی بردم ارمغه قادر دکلم (دوزمی دزیدندن اشتقاق ایلمك کرك (دوختندن اشتقاق ایدنلر خطا ایلدیلر * باری بسر کفت آنچنان که درآداب درسم اجتهاد میکنی درآداب نفسم هم نظری فرمای که اکر در اخلاقم ناپسندی می بینیکه مرا آن پسندیده نماید برانم مطلع کردان تا بتبدیل آن مشغول شوم کفت ای بسر این ازدیکری پرس که آن نظر که مرا باتست جز هنر نمی بینم * باری یاحرف وحدت برکره دیمکدر (اجتهاد سعی وکوشش دیمکدر (نظری یاحرف وحدت (ناپسندی یاحرف وحدت (کردان فعل امر مفرد مخاطب (کردانیدندن تصغیر معناسنه ایله دیمکدر الف ونون ادات تعدیه در (محصول ترکیب) برکره اوغلان معلمه دیدی آنجلین که آداب درسمده سعی وکوشش ایدرسین آداب نفسمده ده برنظر بیورکه اکر اخلاقمده بر نامعقول کوررسك که بکا اول معقول کورینور اول ناپسندك اوزرینه یعنی اکابنی مطلع ایله تا کیم انك تبدیلنه مشغول اولهیم معلم دیدی ای اوغل بونی غیریدن صور که اول نظر که بنم سکا در سنده هنردن غیری نسنه کورمم * قطعه * چشم بداندیش که برکنده باد * عیب نماید هنرش درنظر * (که برکنده باد جمله معترضه دعاء علیه در (کندن قازمق وقوپرمق ویولمق معناسنه در بونده قوپرمقدن مراد چیقار مقدر چیقمش اولسون دیمکدر (هنرشك شینی معناده نظره مقیددر (محصول بیت) عدونك کوزی که چیقمش اولسون انك نظرنده هنر عیب کورینور زیرا چشم عداوتله ناظردر * ورهنری داری وهفتاد عیب * دوست نبیند بجزان یك هنر * ورواو بونك کبی یرلرده استدراك معناسی افاده ایدر واما اکر تقدیرنده در (هنری یاحرف وحدت (محصول بیت) بداندیشك حالی مذکور کبیدر اما اکر برهنرك وار ایسه ویتمش عیبك دوست کورمز اول برهنردن غیرینی زیرا چشم مودتله ناظردر (بونده قطعه یرینه بیت یازانلر قطعه ایله بیتی فرق ایلمزلر ایمش (بیت ثانینك اولنده ور یرینه واو ایله کر یازانلر کافه صحیح نسخه لره مخالف یازدقلرندن غیری معنی جهتنده وهن وونی وار * حکایت * شبی یاددارم که یار عزیزم ازدر درآمد چنان بی اختیار ازجای برامدمکه چراغم باستین کشته شد * (محصول ترکیب) خاطرمده در که بر کیجه یار عزیزم قپومدن ایچری کردی حیرتمدن شویله بی اختیار یرمدن قالقدمکه یکمله چراغ سوندی * بیت * سری طیف من یجلو بطلعته الدجی * شکفت آمداز بختم که این دولت ازکجا * سری فعل ماضی مفرد مذکر غائب کیجه کلدی دیمکدر (طیف طانك فتحیله خیال معناسنه درلفظا مرفوع فاعل سرادر مضافدر (من موصوله (یجلو فعل مضارع مفرد مذکر غائبدر نصر بابنك ناقص واو بابندن یکشف دیمکدر آچار معناسنه فاعلی تحتنده منه راجع ضمیردر جمله فعلیه اعرابدن محلی یوق صله سیدر اسم موصولك اسم موصول صله سیله اعرابدن محلا مجرور مضاف الیهیدر طیفك (باحرف جر یجلو یه متعلق (طلعت یوز دروجه معناسنه ضمیر مجرور منه راجعدر (دجی دالك ضمی وجیمك فتحیله قرا کولغه درلر تقدیرا منصوب مفعول یجلودر شکفت شینك وکاف عربینك کسری وضمیله لغتدر عجب معناسنه (که حرف بیان (محصول بیت) طلعتیله کیجه قرا کلغنی کشف ایلینك کیجه خیالی کلدی کانه که اول وقتده جانان کلدیکنی استبعاد ایدر واثنانی خیالنه اسناد ایدر طالعمدن بکا عجب کلدیکه بو دولت قندن طلوع وظهور ایلدی یعنی جانانك بو وقتده کلدیکنی استبعاد واستغراب ایدر کانه که سعادت غیر مترقبه در بو بیت بحر طویلك ایکنجی ضربندندر وبونك کبی شعره ملمع دیرلر و بو عربی مصراع حضرت شیخك بر عربی غزلندن بر بیتك مصراع اولیدر ومصراع ثانیسی (وسائر لیل المقبلین صباح) * بنشست وعتاب اغاز کرد که مرا درحال که دیدی چراغ رابکشتی کفتم کمان بردمکه افتاب برآمد ونیز ظریفان کفته اند * (محصول ترکیب) جانان اوتوردی

ردابن سیدعلی و سروری

ردابن سیدعلی وسروری

ردابن سیدعلی وسروری
وهن وونی ضعف معناسنه
درهنری *

وعتاب وخطاب ايلمكه باشلدى فى الحال كه بنى كوردك جراغى سوندردك ديدم اى جانان ظن
ايلدمكه افتاب طلوع ايلدى ودخى ظريفلر ديمشلر * قطعه * كر كرانى به پيش شمع ايد *
خيزش اندرميان جمع بكش * كرانى (يا حرف وحدت برشئ ثقيل ديمكدر پس رجل تقدير
رد سروری
ايدن يعنى رجل ثقيل ديبن وهم ايلمش (خيز فعل امر مفرد مخاطبدر خيزيدندن قالق ديمكدر
رد ابن سيد على و سروری
(خاستندن اخذ ايدنلر سهو ايلمشلر (شين ضمير كرانه راجعدر ومعناده بكش فعلنه مقيددر ضمير
رد سروری
منصوب متصل معناسنده بو اعرابه ذاهب اولانى رد ايابن مردود ايمش (بكش فعل امر مفرد
مخاطبدر لغتده اولدوريعنى قتل ايله ديمكدر اما بونده مراد دفع ايله ديمكدر (محصول بيت) اكر
برثقيل شئ شمعك اوكنه كلوب ضياسنه مانع اولورسه قالق اول شئ ثقيلى جماعت مجالس
اورته سنده شمعك اوكندن دفع ايله يعنى كيدر * ورشكر خنده ايست شيرين اب * آستينش
بكير وشمع بكش * ورمعطوفدر كره (شكر خنده وصف تركيبيدر طاتلى كولشلى ديمكدر (همزه
حرف مجتلبه ويا حرف وحدت (شيرين وصف تركيبيدر (شكر خنده يه صفت (محصول بيت)
واكر مذكور كران شكر خندهٔ شيرين لب ايسه آستينن طوت وشمعى سوندر زيرا بو
آفتابدر بو وار ايكن شمعه احتياج اولماز * حكايت * يكى دوستى را مدت تهانديده بود كفت
كجايى كه مشتاقيم كفت مشتاقى به كه ملولى * دوستى (يا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (مدتها
ادات جمعدر نيجه مدت ديمكدر (كفت يكى ديدى دوستنه (كجايى يا ضمير خطاب (كه حرف
بيان مشتاقيم ياوميم ضمير متكلم مع غيره در (كفت دوست ديدى (مشتاقى (يا حرف مصدر
(به يك (كه من تفضيليه معناسنه در (ملولى يا حرف مصدر (محصول تركيب) برى برسو ديكنى نيجه
زمان كورمش ايدى سو ديكنه ديدى كورديكى حينده قنده سنكه مشتاقيز يعنى سنى چوقدن
كورمدك اولده ديدى مشتاقلق يكدر ملوللقدن يعنى صيق كورب اوصانوب ملول اولقدن سيرك
كورب مشتاق اولق يكدر * مثنوى * درآمدى اى نكار سرمست * زودت ندهيم دامن ازدست *
دير كج ديمكدر (نكار سرمست بيانيه سرمست لغتده باشى مست ديمكدر اما استعمالده بى پرواهوايى
معناسنه در (زودتيز ديمكدر مقابل ديردر (وتا ضمير خطاب (ندهيم فعل نفى متكلم مستقبل مع غيره
ويرمزيعنى صالى ويرمزز (محصول بيت) اى بى پروا هوايى نكار كج كلدك پس بويله اولنجه
الدن اتككى تيز قويويرمزيعنى تيز كتمكه مانع اولورز * معشوقه كه دير دير بيند * آخر كم
ازآن كه سير بيند * معشوقه ها علامت نقلدر عرضه ده وغيريده اولديغى كبى يعنى عربيدن عجمى يه
رد سروری
نقلك علامتيدر (پس معشوقه اختيار ايلدكى معشوق اوزره ضرورت وزن ايچوندر ديبن
بو معنايه واصل دكل ايمش (كه حرف رابط صفت (بيند فعل مضارع جمع غائبدر بينيدندن
كوررلر ديمكدر (آخر ادات تأكيد وتقرير در وفارسيدر عربى دكل (كم ازآن بو عبارت ادات
استفهامده مستعملدر اندن ناكسكمى يعنى اندن قالورمى ديجك يردر (كه حرف بيان (سير
توق ديمكدر (محصول بيت) جانانى كه كج كج كوررلر يعنى سيرك سيرك سير ايدرلر اندنا كسكميدر
واندن قالورميكه توق كوررلر يعنى سيرك كوروب مشتاق اولق صيق كوروب اوصانمقدن اكسكمى
واندن قالورمى ديمكدر (پس بو عبارتك معناسنى اندنده كم ميدراخى ديبن واخراندن كم ميدر كه
طوق كوره لر ديبن زياده ابهام ايلمشلر * شكايت * شاهد كه با رفيقان آيد بجفا كردن آمدست
رد ابن سيد على و سروری
بحكم آن كه ازغيرت ومضادهٔ ياران خالى نباشد * مضاده مفاعله بابندن مصدر در (نيجه
نسخه ده ياران لفظى موجود اولديغيچون يازلدى بعض نسخه ده مضادهنك تاسى مطول
بولندى على كل حال يارانه مضافدر موجود اولديغى يرده آن عبارتنى ايراد ايليوب وبحكم
يعنى ساكن اوقويوب معناسنى البتديدينلر بو كتاه هيچ وقوفلرى يوغيمش (محصول تركيب)
رد ابن سيد على و سروری

دلبر که رفیقلریله کله جفا ایلمکه کلمشـدر اول علتله که یارانك یعنی عشاقك غـیرت وضدیتدن
خالی اولمز بو کلامی حضرت شیخـك جانانی کیجه تنهاکلدیکنه کوره در قتـدبر * بیت *
اذا جئتنی فی رفقة لتزورنی * وان جئت فی صلح فانت محارب * اذا اسمدر ظرف مستقبله شرطی
متضمن (جئت فعـل ماضی مفرد مذکر مخاطب (ونون حرف وقایه (ویا ضمیر منصوب متصل
کنایتدر متکلمدن (فی حرف جر ماقبلنه متعلق (رفقة رانك ضمی وکسریله رفیقك جمعیـدر
یولداشلر دیمکدر (لتزورنی لام حرف جر جئت یه متعلق (تزور فعل مضارع ان مقـدر ایله
منصوب (ونون حرف وقایه (ویا ضمیر متکلم (وان جئت بونك کبی یرلرده واو حرف عطفدر
خبری قتـده ان لم یجیٔ وان جئتنی تقدیرنده اما جمهور قتـده حرف حالدر بونك کبی یرلرده
ان حرفنه معنای شرطیتدن منسلخ حرف وصل دیرلر (فی صلح ماقبلنه متعلقدر (فانت فا جواب
وجزایه داخل اولان حرفـدر (انت ضمیر مرفوع منفصل محلا مرفوع مبتدا (محارب
اسم فاعلدر مفاعله بابنـدن لفظا مرفوع خبر مبتدا در وجملهٔ اسمـیه اعرابدن محلی یوق
جواب اذادر (محصول بیت) جانانـه خطاب یورر چقان بکا رفیقلرك اراسنده یعنی انلرله یله
کلسك بنی زیارت ایلمكك ایچون صلحـده ده کاورسك یعنی مصالحه طریقنده ده کلورسك
سن صواشیجیسین زیرا انلرله یله کلمك شقاق وخلاف عشاقه باعثدر * قطعه * یك نفس که
برآمیخت یار با اغیـار * بسی نماند که غیرت وجود من بکشد * با حرف ظرف (ویا حرف زائد
(یك نفس بردم وبر ساعت دیمکدر (که حرف بیـان (بر حرف تأکید (آمیخت فعـل ماضی
مفرد غائب قرشدی دیمکدر (یار فاعلیدر (با حرف مصاحبت (اغیـار غیرك جمعیدر رقیبلر
مراد در (بسی یاء اصلیه ایله چوق دیمکدر (نماند فعل نفی ماضی مفرد غائب قالمدی دیمکـدر
لیکن مقصود زمان استقبالدر (که حرف بیان (غیرت مبتدا (وجود من لامیه ومبتداء ثانی
(بکشد بانك کسریله فعـل مضارع مفرد غائب خبر ثانی وثانی خبریله خبر اول (محصول بیت)
بردم وبر ساعتکه یار اغیار ایله مختلط اولدی چوق زمان قالماز که غیرت بنم وجودمی قتـل ایدر
یعنی هلاك ایدر * بخنده گفت که من شمع جمع ای سعدی * مرا ازآن چه که پروانه خویشتن
بکشد * شمع جمع لامیه یعنی بن جمیع عشاقك محبوبیم کیمسه یه مخصوص دکلم (محصول بیت) جانان
مذکور بیتك مضمونی بندن ایشید یجك خنده ایله دیدی بن مجلس عشاقك شمعیم ای سعدی
یعنی سکا وغـیره مخصوص دکلم بکا اندن نه ضرر ونه زیان مترتب اولور که پروانه کنـدینی
شمعه اوروب بال وپرینی یاقوب وجودینی هلاك ایلر یعنی بکا نسبت سن شمعـه نسبت پروانه
کبی سین (بنم بوزیك طابم وار درعالمده بریده سعدیدر (بکشدك بانی ضمله قیدایدنلر روستاییلق
ایتمشلر * حکایت * یاد دارم که در ایام پیشین من ودوستی چو دو مغز بادام در پوستی صحبت داشتیم
ناکاه اتفاق سفر افتاد پس از مدتی که باز آمد عتاب آغاز کرد که درین مدت قاصدی نفرستادی
کفتم دریغ آمدم که دیدهٔ قاصد بجمال تو روشن کردد و من محروم باشم * (پیشین یا حرف نسبت
ونون حرف تأکید (دوستی (وپوستی یالری حرف وحدتدر اتفاق سفر لامیه در (قاف سکونله
اوقنور دیین سهو ایلمش (قاصد بونده پیك معناسنه در (ویا حرف وحدت (نفرسـتادی
فعل نفی ماضی مفرد مخاطب کوندرمدك دیمکدر (محصول ترکیب) خاطرمده در که اولکی ایامده
یعنی جوانلغم زماننده بن بر دوستله یعنی محبوبله ایکی بادام ایچی کبی بر پوستك ایچنده یعنی ایکی
بادام ایچی بر قابقده نیجه که متحد وصق اولورسه بز آنکله بویله ایدك کمال اتحاد واتفاقدن کنایتدر صحبت
طوتاردق دیمکدن غرض مصاحبدك دیمکدر ناکاه اتفاق سفر واقع اولدی بر نیجه مدتدن صکره که
کرو سفردن کلدی بکا عتاب وخطاب ایلمکه باشلدی که بو قدر مدتده بکا بر پیك ارسال ایلمدك

ردایله سعدیلی وسروری
فیه تأمل
للطابع
ردسروری

دیدم که بکاحیف کلدی که قاصدك کوزی سنك جمالکله روشن اوله وبن محروم اولم * وـه‌ء *

یاردرینه مرا کوبزبان توبه مده * که مرا توبه بشمشیرنخواهد بودن *یاردرینه بیانیه (دیرلغنده چوقدن وکچ معناسنه‌در (ویاحرف نسبت (ونون وهاحرف تأکید (کوفعل امر مفرد مخاطبدردی دیمکدر یاردرینه مقدم مفعو لیدر (وبعضیلر یاردرینه منادادر وکوامریله مخاطب اولدر ومفعول محذوف جاناندر (تقدیری ای یار درینه سوله جانان (وبعضیلر دیدیلر که کوبونده تأکیدافاده ایدرانجق (پس معنی آسان اولور تأمل تدر (که حرف تعلیل حاصلی مصراع ثانی مقام تعلیلده‌در (محصول بیت) برمخاطب تجرید ایدوب بیوررای فلان یاردرینه‌یه سوله بکا زبانله توبه ویرمه بویله‌در (یاخود ای یار درینه سوله جانانه بکازبانله توبه ویرمه ای جانان (یعنی محبتی ترکنه دیمه کانه که قاصدارسال ایلمد کیچون جانان بوکاطعن ایدر که بنی سومزسین یوخسه برقاصد ارسال ایلردکدبو (یاخود معنی ای یار درینه بکازبانله توبه ویرمه دیمك اوله یعنی قاصد ارسال ایلمد کیچون بنی سومزسین دیمه کانه که بویله دیدیکی جانانك ترك عشقنه توبه ویرمسیدر (زیرا بکاشمشیر ایله توبه اولمسردر (یعنی اوستمه شمشیر دوتسك بن سنك عشقکدن توبه ایلم دیمکدر ظاهر بوبیتك سباق وسیاقیه چوقلق مناسبتی کورنمزفقدبر * رشکم آید که کسی سیرنظردر

تو کنند * باز کویم نه که کس سیرنخواهد بودن *رشك بونده غیرت معناسنه‌در غبطه معناسنه اخذ ایلین مراد بینه واصل دکل ایمش (سیرلغنده توق دیمکدر امابونك کبی یرلرده دوینجه دیمکدر (درتودر حرف صله (توسن (نه‌ادات اضراب‌در (سیرنظردر توکنددن (وکه حرف تعلیل (نخواهد بودن ایکی یرده بله اولمسردر معناسنه‌در (محصول بیت) بکاغیرت کلور که بر کیمسه سکاطوینجه نظر ایلیـه یعنی سنی طوینجه کوره‌یه درم که بویله دکل یعنی بکا حسد کلز (زیرا کیمسه سنی طوینجه کورمز یعنی سکانقدر بقسه بر کیمسه کورمه‌دن طویمز (بوایکی بیت اوانده قطعه برینه بیت یازانلر سهو ایتشلر (ومده دهید ندن مشتقدر دادندن دیدیلر خطا یاشلر زیرا دادندن ماضی ایله اسم مفعولدن غیری نسنه مشتق اولمز (سیرنظر وصف ترکیبی دردبین بیتك معناسنه طوینجه نظر صالمش (نه که کس سیرنند کدنه کس سیربازان جمیع متونه مخالف بازمش * حکایت * دانشمندی رادیدم بمحبت شخصی کرفتار وراضی ازوکفتار جور فراوان بردی وتحمل بیکران کردی باری بطریق نصیحتش کفتم دانم که ترادر محبت این منظور علتی نیست وبنای مودت برزلتی نه باوجودان معنی لایق قدر علما نباشد خودرا متهم کردن وجور بی‌ادبان بردن کفت ای یار دست عتاب ازدامن روز کارم بدار که بارها درین مصلحت که توکویی اندیشه کردم صبر برجفای او سهلترنماید که صبرازوو حکیمان کفته‌اند که دل برمجاهده نهادن آسانترست که چشم ازمشاهده برکرفتن * علتی مزلتی یاری حرف وحدت ویاحرف تنکیر (دست عتاب (ودامن روزکاراضافتلری بیانیه‌لردر مجازا (بردارطوت یعنی چك (که حرف تعلیل (بارها کرانله دیمکدر (که صبر ازوکه من تفضیلیه معناسنه در که چشم که بنـه من تفضیلیه معناسنه در (محصول ترکیب) برداشمندی کوردم برشخصك محبتنه کرفتار یعنی مبتلا واندن برکفتاره راضی یعنی همان مصاحبتنه راضی وقائل غیری نسنه استمزدی چوق جور وجفا کوتورردی (یعنی چکردی ونهایتسز تحمل ایدردی برکره اکا نصیحت طریقیله دیدم باورمکه سنك بومنظورك محبتنده برعلتك وغرضك یوقدر وبنای مودتك برزلت نفسانی اوزره دکلدر بومعنی وجودیله یعنی بونك برله که علما قدرینه لایق دکلدر کشی کندینی متهم ایلمك وادبسزلرجورینی چکمك داشمند بوبندی ایشید بجك دیدی ای یارعتاب الینی روزکارم اتکندن چك یعنی عتابی ترك ایله بنی ازارایلمه (زیرا کرانله بومصلحتده که سن دیرسین فکرایلدم ایکن

ردسروری

ردابن سیدعلی وسروری

ردابن سیدعلی وسروری

ردابن سیدعلی وسروری

انك جفاسنه صبر اسارق كورينور كه اندن ايسه يعنى انى ترك ايلمك بلاسنه صبر ايلمكدن
انك بلاسنه صبر ايلمك آسانرقدر (وحكما ديمشلردر كوكلى مجاهده وزجت عشقه قومق
قولايرقدر چشمى مشاهدهٔ جمال جانادن قالدرمقدن * مثنوى * آن كه بى اوبسر نشايدبرد *
كرجفايى كند بباندبرد * بسر باحرف صله (نشايد لايق دكل يعنى ممكن دكل (برد
مصدر معناسنه در (ببايد كركدر ديمكدر برد يعنى بردن (محصول بيت) اول كيمسه كه
آنسز عمرى پايانه ايلتمك اولمز (يعنى آنسز ديرلمك وكچنمك اولماز حاصلى آنسز اولمق
ممكن دكل اكر برجفا ايدرسه كوتورمك كرك (يعنى جوربنه تحمل ايلمك كرك * هر كه دل پيش
دلبرى دارد * ريش در دست ديكرى دارد (محصول بيت) هر كيمسه كه كوكلنى بردلبر
اوكنده وباننده طوتر يعنى كوكلنى بردلبره ويرمشدر صقالن غيرينك النده طوتر حاصلى
هر كيم كه كوكلنى بردلبره ويرمشدر صقالن غيرينك النه ويرمشدر كه محبوبيدر بعض
نسخه ده بو بيت واقعدر اكرچه كه قافيه سى عيبليدر فندبر * آهوى پالهنك در كردن
* نتواند بخويشتن رفتن * آهوبى ياحرف وحدت (پالهنك اصلنده پالاهنك ايدى چلبر
ويولار معناسنه (محصول بيت) كردننده پالهنك اولان آهو كندى اختياريله استديكى
ره كتمكه قادر دكلدر قصه دن حصه بودر كه كردننده يولار اولان آهونيجه كندى كنديه
كوكلى استديكى يره كيدكه مالك دكل ايسه صقلى غيرى النده اولان كندى اختياريله حركت
ايده مز * روزى ازدست كفتش زنهار * چنداز ان روز كردم استغفار * روزى ياحرف
وحدت (دست كفتن بيانيه سويلمك الندن ديمكدر (يعنى نيجون سو يلدم ديو (شين ضمير
دلده مر كوزاولان جانانه راجعدر (زنهار مقول قوادر (چندك تقديرى چند باردر
(محصول بيت) بركون جانانه سنك الكدن زنهار يعنى امان ديد كمدن مكر بركون جانانه
امان الكدن ديمش ايش اول كوندن برى نيجه كره بوسوزدن استغفار ايلدم يعنى نيجون
جانانه امان الكدن ديدم ديو پشيمان اولدم (بعض نسخه ده (ازدست كفتش برينه
(از دوست كفتش واقعدر (وبعض شارحلر اول نسخه يى اختيار ايلمشلر ليكن طبعنده ذره
مقدارى استقامتى اولان كيمسه بيلور كه اول نسخه فاسد در) وبعض نسخه ده ازدست كفتمش
واقعدر بوده اولكى كبيدر بعينه اختيارده * نكند دوست زنهار ازدوست * دل نهادم
برآنچه خاطر اوست (محصول بيت) مآل استغفار بو يتدر دوست دوستدن امان ايلز
(يعنى امان ديله مز حاصلى عاشق معشوقدن امان ديله مز پس ايمدى كوكلى قودم اول
نسنه يه كه دوستك خاطرى اكادر يعنى دوستك خاطرى هر نكه مراد ايدنورسه كوكلمى
اكابند ايلدم * كر بلطفم بنزد خود خواند * ور بقهرم براند اوداند * جائزدر كه ايكى
شرطيه يله بيتك آخرنده اوداند جمله سى جواب اوله وجائزدر كه مصراع اولك جوابى
محذوف اوله فبها ونعمت تقديرنده (محصول بيت) اكر جانان لطف واحسانيله بنى كندى
قته دعوت ايدرسه اول بيلور واكر بنى يانندن قهريله سوررسه ينه اول بيلور اختيار انكدر
* حكايت * درعنفوان جوانى چنانكه افتد ودانى باخوش پسرى سرى وسرى
داشتم بحكم آن كه خلقى داشت طيب الادا وخلقى كالبدر اذابدا * عنفوان عين مهمله نك
وفانك ضمه لريله اول معناسنه در (جوانى ياحرف مصدر (چنانكه افتد ودانى انجلين كه
واقع اولور وبيلورسين (يعنى جوانلق ايامنده انسانك نيجه در اواحوالى اولور (بو كلام
جملهٔ معترضه در (باحرف مصاحبت (خوش پسر كوزل اوغلان (سر سودا
ومحبت (سرى ينه ياحرف وحدت (داشتم لغتده طوتر دم ديمكدر اما استعمالده

زدنسروری وشتعی

زد ابن سید علی

برنسنه نك وارلغندن تعبير در مثلا داشتم بنم وار ايدی (ودارم بنم وار وقس (حـلق حاء
حطينك فتحی وسكون لامله لغتده بوغزدراكلو معناسنه (اما بونده مراد اوازدر (وياحرف
وحدت وياحرف تنكير (طيب الادا خوش ادالی (يعنی كوزل اوازی واداسی وارايدی ديمكدر
(وخلق يراتقدرمر ادمصدرمبنی للمفعول درمخلوقيت ديمكدر (يعنی وجه حسنه مالك ايدی ديمكدر
(ويانه حرف وحدت ونه برداشت مقدردراولكی قرينه سيله كالبدراذابدالخ نكم ظاهراولسه يعنی
افق سمادن ويامغدن پيدا اولسه حاصلی يوزی اون دورت كيجه لك آی كبی ايدی كوزللكده
(محصول تركيب) جوانلق اوانـده شويله كه واقع اولور ويـاور سين يعنی آدم تازه لكنده
جوان سومك مقرر ومعين در بر كوزل محبوبله محبت وسر عشقم وار ايدی يعنی بر كوزل دلبر
سوردم اول بهـانه ايله كه كوزل نغمه لی اوازی وار ايدی حاصلی خوش اوازايدی وبو زی
كوزل ايدی بدر كبی كه افقدن ويامغدن طلوع ايلسه كانه كه محبتنه بوايكی نسنه سبب اولمش ايمش
* بيت * آنكه نبات عارضش آب حيـات ميخورد * درشكرش نكه كند هركه نبات ميخورد *
آنكه تقديری انكس كه ايدی ضرورت وزن ايچون وقرينه قائم اولديغيچون حذف وايصال
اولدی (وكه حرف ايكن اسم مقـامنه قائم اولدی (نبات عارض لاميه در نباتدن مرادخطيدر
سبزاولق اعتبـاريله زيرا تازه صقاله خطسبز ديرلرتازه چمنه تشبيه طريقيـله پس مصراع
اولده نبـاتدن مرادبزده بتن نباتدر دينمز مذكور تشبيه واستعـاره يی بلزايمش (عارض رانك
كسريله عرب صقالده استعمال ايدر اماعجم رانك فتحيله صقـال بتن يره اطلاق ايدر)وشين
كه يه راجعدر (خوش پسره ارجاع ايلين هركزمعنی جانبله اشنالق ايلامش (معـلوم اوله كه زدسروری
فاعل وزنی اوزره اولان بعض الفـاظ عربده عجم تصرف ايدوب عين الفعلنی مفتوح اوقور
مثلا عارض وحاتم وكافر الفاظرينـك عينی مفتوح اوقور فاحفظ (آب حياتدن مرادعارضيدر ردسروری
زراعارضی آبه تشبيه ايتشلر اضافت لاميه در (ميخوردايچر ديمكدر (در حرف صله (وشكردن مطلب
مراداب جاناندر تشبيه طريقيـله (وشين ضميرينه سابق كبی كه يه راجعـدر (نكه نكاهدن
مخففدر نظر معناسنه (وكند لفظ مشتركدر فعل مضارع ايله فعل امر بينده نظر ايلر ونظر
ايلسون معنالرينه پس بومقامی برينه تخصيص ايليلر تخصيص بلا مخصص ايتشلر (نبات يعنی
شكر (ميخورد اكل ايدر ديمكدر زيرا خوردن اكل وشرب بينده مشتركدر (محصول بيت)
اول كيسه كه انك نبات عارضی آب حيات ايچرانك شكرلبنه نظر ايلرونظر ايلسون هر كيسه كه ردابن سيد علی وسروری
قنـد يريعنی شكر يين انك شكر لبنـه نظر ايلرويانظر ايلسـون زيرا لب ايله شكرك بينـده
مناسبت كلی وار * اتفاق بخلاف طبع ازو حركتی ديدم كه نپسنديدم دامن ازو در كشيدم ومهره
مهرش در چيدم وكفتم * مهره بونجق جنسنه ديرلر (مهره اضافتی بيانيه در اولكی ميمك ضمی
وثانيسی كسريله در محبت بونجغی ديمكدر (بر حرف تأكيد (چيدم فعل ماضی متكلم وحده در
چيدندن دبوشردم محبت بونجغی دبوشرمكدن مرادقطع تعلق واختلاطدر (محصول تركيب ا
اتفاق طبعمه مخالف اندن برحركت كوردمكه بكنمدم اتكيم اندن چكدم يعنی مصاحبت ومخالطه نی
اندن كسدم ومحبتی بونجغنی دردم ودبوشردم وديدم * بيت * بروهرچه ميبايدت پيش كير *
سرمانداری سرخويش كير * ميبايدت فعـل حال مفرد غائب (وتا ضمير خطـاب (سرما
لاميه درياء بطنله بزم سودامز وهوامز ديمكدر (نداری اخباره وانشايه تحملی وار طوتمزسين
ديجك اخبار اولور طوتمزسك ديجك انشا اولور زيرامعناء شرطيی متضمن اولور (سرخويش
لاميه دركندی سودا وهواكی ديمكدر (كيرك مقدم مفعوليدر (سرماندارينـك مقدم مفعولی
اولديغی كبی (محصول بيت) وار هرنكه سكا كركسه اوككه طوت يعنی ديلديكك نسنه يه

مشغول اول بزم سود اوهوامز طوتمزسين وطوتمزسك يعني چونكه بزمله موافقت ومرافقت
بوقدر و بزه متابعت ايدوب او بمزسين كندي هوا وسوداكي طوت يعني كندي سوداكه
مشغول اول وهواكه متابعت ايله يعني ديلديكك ايله حاصلي شمدن صكره بلديككدن قاله — رد ابن سيد علي وسروري
(سرماندار ينك معناسي چون باما سرنداري دبين اداده مسامحه ايلمش (بزم باشمزي طوتمزسين — رد شمعي
كندي باشكي طوت ديين معنايي ايو طوتمامش (سرخو يش كيرك معناسي وارتنها كيت دبين — رد سروري
بو معناي تنهاده سويلمش * شنيده مش كه ميرفت ومي كفت * يعني بن وار بيلديككدن قالده
ديديكمدن صكره ايشتدمكه كيدردي وسويلردي يعني بو بيتي اوقويوب كيدردي *بيت*
شبپره كر وصل آفتاب نخواهد * رونق بازار آفتاب نكاهد* شبپره ياسه كه عربجه خفاش ديرلر
خانك ضميله (وصل آفتاب مصدرك مفعولنه اضافتيدر (رونق بازار آفتاب لاميه لردر (رونق — ورد ابن سيد علي
افتده قليجك وغير ينك صو ينه ديرلر امابونك كبي يرلرده لطافت وصفامراددر (آفتابه بازار
اضافتي مجازادر (نكاهد فعل نفي مستقبل كاهيدندن كاستن دن ديدبلرك فارسيده رونقلري يوغيش
معناسي اكسلمز ديمكدر (محصول بيب) ياسه اكر آفتابه واصل اولمق استمزسه يعني آفتابدن
حظ ايلمزسه ز ياراسه كونشده كورمز اول جهتدن كونشي سومز پس انك سومد وكندن
آفتاب بازار ينك رونق وصفاسي اكسلمز يعني لطافتنه نقصان كلمز * اين بكفت وسفر كرد *
و پريشاني اودرمن اثر كرد * يعني مذكور جوان بو بيتي سويلدي (يعني اوقودي وسفر ايلدي
يعني مسافر اولدي و انك پريشانلغي بنده اثر ايلدي (يعني فراقي بكا تأثير ايلدي * بيت *فقدت
زمان الوصل والمرء جاهل * بقدر لذيذ العيش قبل المصائب * فقدت فعل ماضي متكلم
وحده دريتردم ديمكدر (زمان لفظا منصوب مفعول بهدر (وصله اضافتي لاميه در (واو حرف حال
(المرء لفظا مرفوع مبتدأ (جاهل لفظا مرفوع خبريدر (بقدر جار مع المجرور جاهله متعلقدر
(باتقويت ايچون كلمشدر (لذيذه اضافتي مصدرك مفعولنه در (ولذيذك عيشه اضافتي صفتك
موصوفنه در (جردقطيفه قبيلندندر (قبل ظرف جاهلدر (مصائبه اضافتي لاميه در (مصائب
مصيبتك جمعيدر (محصول بيت) (وصل زماني يتردم حال بوكه كشي بلمجيدر(يعني بلمز
لذيذ عيشك قدريني مصيبتلردن اول (يعني جانانله وصالده ايكن قدر وصلي بيلمزدم شمديكه فراقه
دوشدم وصالك لذيذ ديرلككنك قدريني بلدم بو بيت حضرت شيخك باقافيه سنده برغزلندن
بر بيتدر تمام غزلي يازمق جائز ايدي (ايكي شرح اولنجه صفا و يومديكي ايچون ترك اولندي
* بيت * بازاي مرا بكش كه پيشت مردن * خوشتر كه پس ز تو زندكاني بردن * آي الف ممدودايله
فعل امر دمفرد مخاطبدر (آيدندن آمدن دينلر فارسيله آشنالقلري قليل ايمش (كه حرف تعليل
(خوشتر ادات تفضيل در (وكه من تفضيليه معناسنه در (زندكاني ديرلك ديمكدر (حيات
معناسنه (بردن ايلتمك (يعني ايلمك بردن برينه كردن يزانلرقن قافيه دن بي بهره ايمشلر(محصول بيت) — رد ابن سيد علي وسروري
كيروكلدي و بني قتل ايله زيراسنك اوككده اولمك خوشترقدر سندن صكره يعني سنك فراقكده
ديرلك ايلتمكدن يعني صاغ اولمقدن حاصلي سنك قتكده مقتول اولمق سنسز حياتده اولمقدن — رد ابن سيد علي وسروري
خوشتركدر * امابشكر ومنت باري پس ازمدتي باز آمدان حلق داودي متغير شده وجمال يوسفي
بزبان آمده وسيب زنخدانش چوبه كردي نشسته ورونق بازار حسنش شكسته متوقع كه در كنارش
كيرم كناره كرفتم وكفتم* باري اسم فاعلدر بري يبريدن ضرب بابنك ناقص يائيسندن خالق
ديمكدر مراد خدادر (خلق داودي بيانيه و يا حرف نسبت (جمال يوسفي ده بو بله در (سيب المه در
عربيده تفاح ديرلر تانك ضمي وفانك تشديديله (زنخدانه اضافت بيانيه در (زنخدان اككه ديرلر
عربجه دقن ديرلر دالك وقافك فتحه لر يله (چوادات تشبيه در (به كسر با ايله وهاء اصليه ايله

ایوه دیمکدر ابی ده دیرلر وعربیده سفر جل دیرلر شعرا دلبرلرك اكلكنی ایوه یه تشبیه ایدرلر
(گرد توزدر غبار معناسنه (ویا حرف وحدت ویا حرف تنکیر (انشسته اوتورمش (یعنی قونمش
(رونق بازار حسن معلوم (وشین مسافرجانانه راجعدر (شکسته صنمش یعنی کسر کلمش دیمکدر
(متوقع تفعل بابندن اسم فاعلدر (که حرف بیان (در حرف صله دربا معناسنه (کنار دن
بوندن مراد قوجقدر (وکنارەدن مراد جانبدر (محصول ترکیب) اما اللهك شکرو منتیله
بعدتدن صکره کیرو کلدی اول داودی آواز متغیر اولمش (ویوسف جمالزیانه کلمش (یعنی کوزللکی
کتمش دخی سیب زنخدانندە (یعنی اکلکنده ایوه کبی توزاوزمش (یعنی یوزنده ایوه توبی کبی خط کلمش
وحسنی بازارینك رونق وصفاسی صنمش (امیدوار که اولکی کبی معانقه ایدوب انی دراغوش ایدم
نتکه سفردن کلن کیمسه ایله تعانق ایدرلر (امابن رجانی طوتدم (یعنی بان ویردم ودیدم * قطعه *
آن روز که خط شاهدت بود * صاحب نظر از نظر برآمدی * آن روز یعنی آن وقت وزمان
(که حرف بیان (خط شاهد بیانیه (یعنی خط محبوب ومقبول دیمکدر (نوخط اولمقدن کنایه در که
عرب اکا محشش دیر اسم مفعول صیغه سی اوزره وزمانمزده بوك کبیه مزلف دیرلر (تاعمیر خطایدر
(صاحب نظر وصف ترکیبیدر مرد صاحب نظر تقدیرنده (لیکن سمت کلامده اضافتده جائزدر
(برآمدی سوردك دیمکدر فعل ماضی مفرد مخاطب (محصول بیت) اول وقت که محبوب ومقبول
خطك وار ایدی یعنی نوخط ایدك عاشق صاحب نظری نظر کدن سوردك یعنی انی ترك ایدوب کیدك
دیمکدر (برآمدی یاسی حرف حکایه اعتبار ایدن زیاده خطا ایلمش زیرا بوتقدیرجه فعل مفرد غائب
اولق کرك بوابیه تزییق محضدر فتدبر * امروز بیامدی بصلحش * کش فتحه وضمه برنشاندی *
(با حرف صله (وصلحش اضافتی لامیه (وشین صاحب نظره راجعدر (کش ضمیری خطه راجعدر
کافی کسره ایله قیدایلین قاعدهٔ عجمدن بی بهره ایمش زیرا ضمایرك ماقبلی انلرده مفتوح اولور
الاضرورت وزن ایچون ساکن ده اولور فاحفظ (فتحه دن مراد بیقدر وضمه دن سیوری
صقالدر لیکن حضرت شیخك ور سیب زنخد انش چوبه گردی نشسته بیهر دیمه
مناقضدر فتأمل (بر حرف تأکید (نشاندی فعل ماضی مفرد مخاطب (نشاندن قوندردك
دیمکدر (فاایله برفشاندی یازانلر جمیع نسخه لره مخالف یازمشلر (محصول بیت) بوکون
صاحب نظرك صلحنه کلدك یعنی انکله صلح ایلمکه کلدك که اول خط محبوبه فتحه وضمه
اوتورتدك (یعنی قوندردك (حاصلی نوخط ایکن صاحب نظره استغنا ایدردك شمدی که
ریش آور اولدك انکله صلحه طالب سین (ضمه دن مراد بیغی وفتحه دن غیریسیدر دیین
تشبیه دن هیچ خبری یوغیمش * مثنوی * تازه بهار اورقت زردشد * دیك منه کاتش
ماسردشد * تازه بهارا الف حرف ندا ای تازه بهار دیمکدر (ورقت زرد شد (یعنی ورق
کلزار حسنك زردشد تقدیرنده در (دیك دالك کسری وکاف عجمیله چوملك دیمکدر (منه
فعل نهی مفرد مخاطب قومه (که حرف تعلیل (آتش ما لامیه (سر دشد صوق اولدی
(یعنی صودی (محصول بیت) ای تازه بهار حسنك کلزارینك ورقی صاردی (یعنی بهار
حسنك خزنه ایرشدی (یعنی ریشك کلدی (پس محبت دیکنی آتش عشقمزه قومه یعنی
بقلندرمه (زیرا آتش عشقمز صودی (یعنی بزه معشوق ومحبوب اولمغی ترك ایله (زیرا
بزه عشقدن ومحبتدن اوقالدی * چندخرامی وتکبرکنی * دولت پارینه تصور کنی *
دولت پارینه بیانیه کچن یلك دولتی دیمکدر (پاریلدر (ویا حرف نسبت (ونون (وهما
ادات تأکید (محصول بیت) نیجه برصالنور سین ونیجه برتکبر ایدرسین (یعنی نیجه برز
محبوبلق صتارسین کچن یلك دولتنی نیجه بر تصور ایدرسین (یعنی نیجه بر کنندیکی محبوب

ردسروری
ردشمعی
مطلب

ردسروری وشمعی
ردشمعی

فتحه ایله ضمه بی شارح
مرحومك بیان ایتدیکی
معنالرده مستعمل اولك
مقصودی اولاز وحده شبهی
یکده بیلك لازم دکلدر لیکن
دقت اولنسه واقعا فتحه
بیغه وضمه صقالدن ماعدا
هرنقدر مستعجن ایسه ده
غیری محلده بولنان شعرانه
اطلاق اولنمق شاعرانه در
فتدبر لمطابع
نیجه بر نیجه بر
مطبع

طن ایدرسین (پار ینه بلدر کی دیمکدر * پیش کسی روکه طاب کار تست * ناز بر ان کن که
خریدار تست * طلبکار کارکاف عجمله ادات فاعلدر جی معناسنه (بر حرف صله (خریدار
وصف ترکیبی مراد مشتریدر (نوبه اضافت لامیه در(محصول بیت) برکسه نك قته وارکه
سنك طلبکاریکدر (یعنی سنی استیجیدر نازی وشیوه یی شول کیمسه یه ایله که سنك مشتریکدر
(حاصلی عاشقك اوله ناز وشیوه ایله که بزده سکا عاشق یوق * قطعه * سبزه درباغ
گفته اند خوشست * داند ان کس که این سخن گوید * این سخن گویدك مقدم مفعولیدر
(وگویدك فاعلی تحتنده آن کسه راجع ضمیردر (محصول بیت) دیمشلردرکه باغده سبزه
خوشدر (یعنی سبزه سبزباغك صفاسی بو قدر اول کیمسه بلورکه بو سوزی سویلر (یعنی
سبزه درباغ خوشست دیین (یعنی باغدن مرادی روی جاناندر وسبزه دن خطیدر (یئدن

ردابن سید علی
رد سروری وشمعی

مقصودی بیت آتی بیان ایدر * یعنی از روی دلبران خط سبز * دل عشاق بیشتر جوید *
یعنی بیت اولك خواسین تفسیرایدر واضافتلر لامیه لردر (وخط سبز بیانیه ومبتدا(ومصراع
ثانی خبری (دل عشاق جویدك مقدم مفعولیدر (جوید فعل مضارع مفرد غائب
بونده الور معناسنه در وفاعلی تحتنده خط سبزه راجع ضمیردر خط سبز جویدك مفعولی
(واز روی دلبران داندك مفعولیدر دیین زیاده پریشان سویلمش (ودل عشاق بیشترجویدك
فاعلی وخط سبز مفعولیدر دیلرانو نجه کتملر (محصول بیت) سبزه درباغ خوشستك
معناسن بیان ایدوب بیورر (یعنی دلبرلر رویندن خط سبز دل عشاقی زیاده رك الور
(حضرت شیخك مذکور مضمونی ادعایدر (زیراساده رویله خط آور جوان جذب قلوبده
رابردکل قند. قالدی که زیاده رك اوله * بوستان تو کند نازار بست * پس که برمیکنی ومیروید * بوستان

ردشراح جمیعا
مطاب

تولامیه کند ناکاف عجمك فتحیله پراسادیدکاری صار مساغه بکزر سبزه درعربجه کراث
دیرلر کافك ضمی ورانك تشدیدیله کند نافار سیده وترکیده مشترك لفظدر دینلر افترا ایلمشلر
ترکیسی ذکر اولنسان کبی پراسادر زارلفظنی مبالغه وکثرت قصد ایلدکلری یرده استعمال
ایدرلر مثلا لاله زار وبنفشه زار وگلزاردیرلر (پس کند نازار کند نالك دیمکدر (ویاحرف وحدت
(بس چوق دیمکدر (که حرف بیان (بر حرف تأکید (میکنی فعل مضارع مفرد مخاطب (کنیدندن
کنددن دینلرلر بیلمزلر ایمش قزمق ویولمق وتوبرمق معنالرنده مستعملدر (میروید فعل مضارع

ردابن سید علی وسروری
ردشمعی

مفرد غائبدر (رویدندن بتمك معناسنه (رستن دن دیین خطا ایلمش (محصول بیت) بو بیتك ابیات
سابقه ربطی بوقدر ابتداء کلامدر یعنی بوستانك سنك بر کندنالکدر نقدر چوق که یولاروقوپارر سین
بنه بتر یعنی بولدجه بتر هیچ یکلمز ایکی بیت سابقه بو بیتك هیچ مناسبتی بوقدر فتأمل * قطعه *
تو پاربرفته چو آهو * امسال یاهدی چو یوزی * معلوم اوله که بو قطعه ازمثلرده بولینور لیکن

ردسروری وشمعی
مطلب

شراح یاز دیقچون بزده یازدق (پارباء عجمله بلدر دیمکدر نکه سابقا کچدی (برفته یاضمیر
خطاب (وهمزه حرف توسل همزه خطاب ایچوندر دیین قابل خطاب دکل ایلمش (چوادات
تشبیه (آهو معروف (امسال بو ییل معلوم اوله که سال وروزوشبده ام کسر همزه ایله اسم

ردشمعی

شارتدر این معناسنه غافظ (بوزپارس دیدکاری حیواندر (ویاحرف تنکیر حرف خطاب
وحرف وحدت اعتبارایدن معنی جانبنه ناظر دکل ایش زیرا خطاب ایچون اولان یاحرف اولماز
ضمیراولور کدا قسام اسمدندر تأمل تدر (محصول بیت) سن کچن ییل یعنی بلدر بوندن آهو کبی مقبول
ومطبوع ایمش سین یعنی سنی کورن کسه یی اختیار سکا مائل وراغب اولوردی اما بو ییل پارس کبی
قلانوب کالدك که یوزی که هیچ کیمسه بقمز حیوانات اراسنده یوزی اختیار ایلدیکی انکیچوندر که
چو الدز قافیه اوله (معلوم اوله که رفته عبارتی اوزره بعضلرینی فائده وبی نتیجه اواقدر اطناب کلام

واكذار مقال ايلمشلركه تقيدى صداع ايراث ايدر * سعدى خط سبز دوست دارد * نى هر الف
چوالدوزى * سعدى مبتدا (وخط سبز بيانيد (وداردك مفعول اولى (ودوست ثانيسى (ودارد
فعل مضارع مفرد غائب خبر مبتدادر (نى ادات سلبدرنه كبى (الف چوالدوز اضافتى بيانيه در
همان چوالدوز ديمكدر (محصول بيت) سعدى خط سبز سور يعنى تازه خط سور هر قلى چوالدز
كبى اولان صقاللى يى سومز (چوالدوزى ياسى حرف تنكيردر حرف وحدت ديين يكلمش * قطعه *
كر صبر كنى ور بكنى موى بنا كوش * اين دولت ايام نكويى بسر آيد * ور واكردن مخففدر
(بكنى فعل مضارع مفرد مخاطبدر (كنيدن كندن ديلر خطا ايلمشلر (موى بنا كوش لاميه
بنا كوش قولاق توزينه ديرلر بونده موى بنا كوشدن غرض صقالدر (اين مابعدنه اشارتدر (دولت ايام ردشمعی
نكويى لاميه لردر (نكو يده ياحرف مصدردر مراد نكو يدن كوزللكدر (بسر آيد غايته و نهايته ردابن سيدعلى وسرورى
كلور يعنى نهايت بولوب تمام اولور (محصول بيت) اكر خطك كلديكنده صبر ايدوب دايا نمزسك
واكر كلديكنده صبر ايليوب موى بنا كوشنى يولرسك حاصلى كركسه يول و كركسه يولمه بو كوزللك ايامنك
دولتى نهايت بولور يعنى تمام اولوب دوكنور اكثر نسخه ده بو بيت بويله واقعدر و بعضيسنده
مصراع اول بويله واقعدر (كر صبر كنى و بكنى موى بنا كوش) راسز واو عاطفه ايله (محصول
مصراع) اكر صبر ايلرسك و موى بنا كوشكى يولرسك يعنى موى بنا كوشك يولوب آجيسنه صبر
ايدرسك ديمكدر و بعض متنده نكنى يرينه بايله بكنى واقعدر يولمه يولمزسك ديمكدر پس بونك
قرينه سيله تقدير مصراع بويله اولور (اكر موى بنا كوش كنى وصبر كنى واكر نكنى (يعنى اكر
موى بنا كوشكنى يولوب صبر ايدرسك واكر يولمزسك آه (پس بوابكى مصراعى بومنوال اوزره
شرح ايدنه اعتراض ايليوب وكندى بيتك معناسنك شرحنه هيچ بر وجهله متصدى
اوليان ظاهر بودركه بيتك معناسنه واصل اولمامش * كر دست بجان داشتمى همچو تو ريش *
نكذاشتمى تا بقيامت كه برآيد * بجان با حرف صله (داشتمى ياحرف حكايت طوتايدم ديمكدر
(ريش صقالدر (نكذاشتمى فعل نفى مستقبل متكلم وحده (وياحرف حكايت (تاحرف انتها
(محصول بيت) اكر بنم جانمه الم ايريشيدى سنك ريشكه يعنى سن ريشكه قادر اولماديغك كبى
بن جانمه قادر ومالك اولايدم قيامته دك قومزدم كه چيقه مصراع ثانينك معناسنى قومز يدمكه
قيامته دك كه جانم وقارى كلدامسن قادرسين پس نه سببدن تراش ايتمزسين ديين مقصودينه واصل
اولمامش * قطعه * سؤال كردم وكفتم جمال روى ترا * چه شد كه مورچه بر كرد ماه جوشيدست *
جمال روى ترا لاميه لردر (وراحرف تخصيص مورچه دن بونده مراد قرنجه در تصغيرى دكلدر كرد ما ردسرورى
لاميه آى چوره سنده ديمكدر (جوشيده ماضيدن قسمدرهاء رسمى ضرورت وزن ايچون حذف
اولنمشدر (محصول بيت) جانانه سؤال ايلدم وديدم سنك رويك كوزللكنه نه اولديكه ماهك
چوره سنده قرنجه قينامش يعنى اطرافنده قرنجه اوشمش مراد يوزينه قرنجه آيغى خط
كلديكيدر * بخنده كفت ندانم چه بود رويم را * مكر بماتم حسنم سياه پوشيدست *
بود بونده فعل ماضيدر شد معناسنه (رويم را را حرف صله (مكر كانه معناسنه در ردشمعی
(بماتم با حرف سبب حسنه اضافتى لاميه در (محصول بيت) بن جانانه مذكور
سؤالى ايدنجه خنده ايله ديدى بلم نه اولدى رويمه كانه حسنم ماتمى سببيله سياه كيمشدر
نتكه ماتم زده لرك عادتيدركه سياهلره كيررلر مصيبت كوزلرنده حضرت شيخك مذكور جوانه
زياده مفتونلغى واقع اولمشدركه آنك خصوصنده بوقدر تعريضات بيوردى
* حكايت * يكى را از متعربان بغداد پرسيدند كه ما تقول فى المرد كفت لا خير فيهم ما دام
احدهم لطيفا يتخاشن فاذا خشن يتلاطف يعنى تا خوب ولطيفدر درشتى كند وچون درشت

شوند تلف كنند ودوستى نما يند * مستعرب رانك كسريله استفعال بابندن اسم فاعلدر (ومتعرب دخى رانك كسريله وتشديديله تفعل بابندن اسم فاعلدر خالص عرب اولميانلره ديرلر (تركيجه اكاملزديرلر (بغداد، اضافتى لاميه در (كه حرف بيان (ما اسم استفهام (نقرل فعل مضارع مفرمذكر مخاطب در ديرسين ديمكدر (فى حرف جر نقول به متعلق (مرد ميك ضمى ورانك سكونيله امردك جمعيدر (حمرا حمرك جيمى اولديغى كبى يوزنده قلى اولميانه ديرلر نتكه جرد اجردك جمعى در بدننده قيل اولميانه ديرلر (اما بونده مراد ساده رويانك يوزلريدر (لاحرف نفى حكم جنسدر (خير فتح اوزره مبنى اسم مفردى (فيهم جار ومجرور محلا مرفوع خبرى (ما حرف دوام مصدريه وظرفيه ده ديرلر (دام فعلدر افعال ناقصه دن (احد لفظا مرفوع اسمى (هم ضميرى مرده راجعدر (لطيفا لفظا منصوب خبر مادام يتخشن تفاعل بابندن فعل مضارع مفرد مذكر غائب خشونت ايدر (يعنى غلظت ايدر (زيرا خش خانك فتحى وشينك كسريله ايرى معناسنه در يومشق مقابلى (فاذا ادات شرط (خشن حسن بابندن فعل ماضى مفرد مذكر غائب (يتلاطف تفاعل بابندن فعل مضارع مفرد مذكر غائب جملهٔ فعليه جواب شرط (مادام مابعديله مقام تعليلده واقعدر (محصول تركيب) بغداد مستعربلرندن برينه صور دبلر كه امردلر حقنده نه ديرسين ديو ديدى انلرده خير يوق زيرا مادام كه بريسى انلردن خوب واطيفدر خشونت وغلظت ايدر فاما ايريلنوب صقاللنه قده ملايمت ايدوب دوستاق كوستررلر وچون درشت شوند قراندن صكره (چنانكه بكارى نيايند قولنى زياده ايدوب معناسنى آنجاين كه برابشه راميدلر يعنى بوس وكناره راميدلر دين زياده رامز ايش الشلمش * نظم * امردانكه كه خوب روى بود * تلخ كفتار وتندخوى بود * خوب روى. وصف تركيبدر (تلخ كفتار ده بويله در آجى سوزلى ديمكدر (تندخويده بويله در ياوزخويلى ديمكدر (محصول بيت) امرد اول وقت كه خوب رويدر يعنى لطيف وخويدر حاصلى مادام كه دلبر درآجى سوزلى وياوز خويلى اولور يعنى سردوسركش اولور (بعض نسخه ده خوب وشيرينست واقعدر وشارحك بريسى آنى يازمش وديمش كه بعض نسخه ده خوب روى بود دوشمش بوتقديرجه قطعه اولمز رباعى اولور ديمش مسكين عرنى فارسى تحصيلنده افنا ايلمش دخى رباعى بحرنى اوكرنمامش (بونظمك اوائده رباعى يازالمر اوزان شعردن عجب بيكانه ايمشلر * چون بريش آمد وبلعنت شد * مردم آميز ومهر جوى بود * بريش باحرف صله صقله كلدى يعنى صقاللنه (وبلعنت بايده حرف صله در (شدرفت معناسنه در لعنته كتمك مقبول ومطبوع اولمقدن بعيد اولمقدر زيرا لعن بعد معناسنه در ايراغ اولمق ديمكدر (مردم آميز وصف تركيبيدر (آميز يدندن مردمه قريشيجى اولور (يعنى ناسله مختلط اولور (مهرجويده وصف تركيبيدر (مهر ميمك كسريله محبت معناسنه در (وجوى جويدن ندر مهرطاب ايديجى اولور ديمكدر (يعنى هر كسله مهربان ومشفق اولور (محصول بيت) امرد ساده روى ايكن مذكور كبيدر اما چونكه صقله كله ودلبرلكدن بعيد اوله يعنى كوزللكى كيده مردم آميز يعنى خلقله مختلط اولور ومشفق ومهربان اولور يعنى هركسه اظهار محبت ايدر * حكايت * يكى را از علما پرسيدند كه كسى باماه روئى در خلوت نشسته ودرها بسته ورقيبان خفته ونفس طالب وشهوت غالب چنانكه عرب كويد التمر يانع والناطور غير مانع هيچ دانى كه بعلت پرهيز كارى ازو بسلامت بماند كفت اكر ازماه روى بماند ازبد كويان نماند * تمر خرما ومبتدا (يانع خبرى (يتمش كويمكه (يعنى يشمكه ديرلر (ناطور (وناطر باغبان معناسنه در ومبتدا (غيرمانع خبرى

نسخه رد

نسخه ردان سيد على

(محصول ترکیب) علمادن برینه صور دیلر بر کیمسه برآی یوزلی کوزلله برخانه‌ده اوتورمش اوله وقپولر بغلو اوله رقیبلرده اویومش اوله ونفس طالب وشهوت غالب اوله نتکه عرب دیر خرما یتشمش یعنی کامل اولش باغبان ایسه مانع دکل هیچ بلورمیسین که پرهیزکاراق علت وقوتیله اول ماه رویدن سلامت ایله قالورمی جواب ویردی ودیدی اکر ماه رویدن سلامت ایله قالورسه بدکویلردن قالماز * بیت * وان سلم الانسان من سوء نفسه * فمن سوء ظن المدعی لیس یسلم * ان حرف شرط (سلم فعل ماضی مفرد مذکر غائب علم بابندن (الانسان لفظا مرفوع فاعلی (من سلم به متعلقدر (سوء مجروردر من ایله یرامز دیمکدر (نفسه اضافتی لامیه‌در (وضمیر انسانه راجعدر (فمن سوء لیس یسلم‌یه متعلقدر (وفا ضرورت وزن ایچون لیس یسلم‌دن نقل اولنمشدر (سوء ظن المدعی لامیه‌لردر (لیس یسلم جواب شرطدر (محصول بیت) اکر انسان یرامز نفسندن سالم اولوب قورتیلور ایسه ایکن مدعینک سوء ظننـدن سالم دکلدر یعنی انک دیلندن قورتلماز * بیت * شاید پس کار خویشتن بنشستن * لیکن نتوان زبان مردم بستن * شاید بونده ممکندر دیمک اولور (پس کار خویشتن لامیه‌در (زبان مردم لامیه‌در (محصول بیت) ممکندر کیمسنه جمیع مناهی ونامشروع ایشلردن فارغ اولوب کندی ایشی اردنده اوتورمق یعنی سلامتله کندی حالنه مشغول اولمق لیکن خلقک دللرینی بغلمق ممکن دکل زیرا خلق هر کسک غیبتنی ایلر البته حتی انبیا واولیایه ودخی خدایه دهنیجه افترالر ایدرلر * حکایت * طوطیٔ را بازاغی در قفس کردند از قبح مشاهدهٔ او مجاهده می بردو می کفت این چه طلعت مکروهست وهیئت ممقوت ومنظر ملعون وشمائل ناموزون ویاغراب البین یالیت بینی وبینک بعد المشرقین * طوطیٔ یاء ثانی حرف وحدتدر (ورا ادات مفعول (همزه‌یی حرف وحدتدر دیین غلط سویلمش زیرا بونده همزه یوقدر واولدیغی تقدیرجه همزه هرکز وحدت افاده ایلمز (یا حرف مصاحبت (زاغی یا حرف وحدت (در حرف صله (قفس قوش حبس ایده‌جک نسنه (عرب صاد ایله وعجم سین ایله استعمال ایدر (قبح مشاهده مصدرک مصدره اضافتیدر حاصلی لامیه (قبح قافک ضمیله نقیض حسندر چرکنلک معناسنه (مشاهده مفاعله بابندن مصدردر کورمک دیمکدر (مجاهده ده مصدر مفاعله‌در زحمت معناسنه (طلعت مکروه بیانیه (هیئت ممقوت بیانیه (هیئت صورتدر (وممقوت مغضوب (ومنظر ملعونده بیانیه‌در (منظر بونده روی معناسنه‌در (وملعون قبولدن بعید یعنی نامقبول (شمائل ناموزونده بیانیه‌در (شمائل جمع شمال‌در اخلاق دیمکدر (یاغراب البین یا حرف ندا (غراب البین خطیب حکایه‌سنده تفصیلی کچدی (یالیت یا حرف ندا منادی محذوفدر یعنی یاغراب البین تقدیر اولنور (لیت حرفدر حروف مشبهه‌دن (بینی خبری (بعد مؤخر اسمی (یاء ضمیر متکلم محلا مجرور مضاف الیه (بینک ظرفیتله منصوبدر (وکاف ضمیر مخاطب محلا مجرور مضاف الیه (بعد بانک ضمی وعینک سکونیله مصدردر ایراقلق معناسنه لفظا مجرور مضاف الیه بعددر (مراد بعد المشرق من المغربدر تغلیب طریقیله مشرقین دیمش یاخود مراد مشرق صیف ومشرق شتا اوله (پس تغلیب اولمز یالیت بینی وبینک بعد المشرقین قرآندن مقتبسدر (محصول ترکیب) بر طوطی‌یی بر قرغه ایله قفسده حبس ایلدیلر طوطی قرغه‌نک قبح مشاهده‌سندن یعنی چرکن کورینشندن زحمت ایلردی یعنی زحمت ومشقت چکردی ودیردی بو نه مکروه یوزدر وصورت مغضوبدر یعنی شکلن کورن غضبه کلور دخی نه ملعون نظرکاه وسیرانکاه‌در ونه ناموزون اخلاق واطوار صاحبیدر یا فراق قرغه‌سی نه اولیدی بنم ایله سنک ارامزده مشرقله مغرب مابینی مقداری ایراقلق اولیدی یعنی نه اولیدی سنکله هرکز

ردشیحی

بولشمیایدق * قطعه * علی الصباح بروی توهر که برخیزد * صباح روز سلامت بروسیاباشد * بروی تولامیه در (صباح روز سلامت لامیه لردر (مسامیك فتحیله اخشام معناسنه در (محصول بیت) صباح وقتنده هرکس که سنك یوزکه قالقه یعنی دو شکندن قالدقده سنك یوزیکه ناظر اولوبقه سلامت کوننك صباحی اول کیمسه یه اخشام اولور حاصلی کونی ماتم کونی کبی سیاه اولور * بداختری چوتودر صحبت تو بایستی * ولی چنانکه تو یی در جهان نخواهد باشد * بداختر بدبخت دیمکدر (ویا حرف وحدت (صحبت تو لامیه (بایستی بایست یانك کسریله فعل ماضی مفرد غائبدر (ویا حرف حکایه (ولی ولیکن دن مقصور در (که حرف بیان (تو یی یاء ثانی ضمیر خطابدر (محصول بیت) سنك صحبتکده برسنك کبی بدبخت قاره صورتلی کرك ایدی اما شویلکه سنسین یعنی سنجلاین جهانده قنده اولور یعنی سکا بکزر بدشکل جهانده بولنماز (بو بیتلرك اوانده قطعه یرینه بیت یازانلر نادانلق کوستر مشلر * عجبتر آن که غراب ازمجاورت طوطی بجان آمده بود ولا حول کنان از کردش کیتی همی نالید ودستهای تغابن بریکدیگر همی مالید ومیکفت این چه بخت نکونست وطالع دون وایام بوقلمون لایق قدر من آنستی که بازاغی بر دیوار باغی خرامان همی رفتمی * عجبتر زادات تفضیلدر (مجاورت مفاعله بابندن مصدر در قو مشیلق معناسنه بعض نسخه ده نقطه سز واقعدر محاورت مصاحبت معناسنه بنه مفاعله مصدریدر (لاحول کنان لاحول ایدرك یعنی لاحول ولاقوة الا بالله العلی العظیم دیه رك (کردش کیتی لامیه (کردش اسم مصدردر دونش دیمکدر (کیتی جهان جهانك دونشندن یعنی روزکارك تغیر وتبدلاندن (دستهای تغابن بیانیه تغابن تفاعل بابندن مصدردر زیان کورمك (بخت نکون بیانیه یعنی باشی آشغی طالع والحق بخت (وروز کار بوقلمون یعنی دراو دراو رنکاره کیرر ایام (زیرا بوقلمون برقوماشدر که انواع الواندن کورینور حاصلی متغیر ومتبدل ایام دیمکدر یعنی عالم هر کون برصورت کوستر (لایق قدر من لامیه لردر (آنستی یا حرف حکایه (که حرف بیان (باحرف مصاحبت (زاغی یا حرف وحدت دیوار باغ لامیه (ویا حرف وحدت (خرامان صفت مشبهه صالنه رق دیمکدر (همی رفتمی نسخه لر جمیعا بویله در لکن قیاس همی رفتیم ایدی زیرا همی ویایکیسیده حکایت حال ماضی افاده ایدر مکر که یا محض تأکید ایچون کلمش اوله (یا حرف تمنی در دیین عندی سویلمش فتأمل (محصول ترکیب) عجبرك اولدر که غراب طوطینك مجاورتندن جاننن بیزار اولمشیدی ولاحول دیه رك کردش کیتیدن ایکاردی وزیان اللرینی بربریله اوارایدی وسویلردیکه بونه بدبخت نکوندر یعنی باشی اشاغه بختدر ونه طالع دوندر یعنی الحق طالعدر ونه ایام بوقلموندر یعنی نه متغیر ومتبدل احوال روز کاردر بنم قدرمك لایق اول ایدیکه برزاغله برباغك دیواری اوزره صالنرق کیدیدم یعنی سکه سکه کزیدم * بیت پارسا را بس این قدر زندان * که بود در طویلهٔ رندن * پارسا را را ادات صله (بس یتر دیمکدر (طویلهٔ رندان لامیه طویله دن مراد دبزی وصرا معناسیدر بعض نسخه ده درطویله یرینه هم طویله واقعدر (محصول بیت) عابده بومقدار زندان کافیدر که رندلرله هم صحبت وهم مجلس اوله ویا صحبتلرنده مجلسلرنده اوله (رندی اکثر طائفهٔ مباحیلرده استعمال ایدرلر اما شعرارده باده نوشلردن کنایت ایدرلر * تاچه کناه کرده ام که روزکارم بعقوبت آن در سلك صحبت چنین ابلهی خود رای وناجنس یافه درای بچنین بند بلا مبتلا کرده است * تاونك کبی برازده عجبا معناسنه در (بعقوبت آن باحرف سبب واضافت لامیه در (سلك دیری ونیزی ایپلکی (صحبت اضافت لامیه در چنینده بویله در (وطوطی یه اشارتدر (ابلهی یا حرف وحدت (خود رای وصف ترکیبیدر کندی فکرلی یعنی کندی فکریله

ردان سید علی و... روری

رندشی

عامل اولوب کیمسه فکریله عامل اولمیانه دیمکـدر (نا حرف نفی (جنس معروف (یافه کلام لغو
یعنی زاید سوز دیمکدر درای ده بو معنـایه کلور ایکیسی ترکیب اولسـه لرینه کلام لغو
معنـاسنه کلور لرنتکه کمال اسمعیل بیورر (بیت) زبس که می بکذآرد تنم زغصـه ورنج)
(بجـان رسیدم ازین شاعران یافه درای) بو عبارت خورشید عبارتی کبیدر که خور وشید
هر بریسی مستقـلا کونشه اطلاق اولنور کن ایکیسنی ترکیب ایدوب ینه کونشه اطلاق ایدرلر
فقد بر (پس ناجنس یافه درای بیـانیه (بچنین با حرف صله (بندبلا بیانیه (محصول ترکیب)
عجبانه کناه ایشلمشم که روزکار بنی انك عقوبتی سببیـله بونجلاین بر خودرای وناجنس یافه درای
ابلهك صحبتی سلکنده یعنی مجـلسی دیزیسنده وصحبتی صمرا سنده بونجلاین بلابندینه کرفتـار زده سروری
ایلشدر (درای بونده جرس معنـاسنه در (یعنی دوو قاترچای دیین زانکسو یلمشدر * قطعه *
کس نیـاید بپای دیواری * که برآن صورتت نکار کنـنـد * با حرف صله (پای دیوار لامیه
دیواردبی دیمکدر (ویا حرف وحدت (که حرف تعلیل (آن اسم اشـارتدر دیواره (صورتت
تاء ثانیـه ضمیر خطابدر (نکار بونده نقش معناسنه در (کنـنـد فعل مضـارع جمع غائبدر
(محصول بیت) برکیمسه دیوار دیبنه کلمزکه اول دیواره سـنك شکل وصورتکی نقش
ایدهلر (یعنی زیاده بد شکل اولدیغك ایچون سنی بر پرده کیمسـه نقش ایلمز * کرترا در بهشت
باشد جای * دیکران دوزخ اختیار کنند * (محصول بیت) اکرسنك یرك جنتده اولور سـه
یعنی مقامك فردوس برین اولورسه غیریلر دوزخ اختیار ایدرلر سندن زیاده نفرت ایلدکلرندن
* این مثل بدآن اوردم تابدانی که چندان که دانارا از نادانی نفرتست صدچندان نادان را ازدانا
وحشتست * مثل (میمك وثانك فتحه لریله مثال معنـاسنه در (بدان با حرف سبب انکیچون
دیمکدر (تا حرف تنبیه (بدانی فعل مضارع مفرد مخاطب بیـله سین دیمکدر (که
حرف بیان (محصول ترکیب) حضرت شیخ بیورر که طوطیله زاغ مثالنی انکیچون کتوردم
تاکه بیله سین که اولقدر که دانانك ناداندن نفرت وبیزارلغی واردر یوز اولقدر نادانك داناندن
وحشتی ونجنبی واردر * قطعه * زاهدی درسماع رندان بود * زان میان کفت شاهد بلخی *
زاهدی یا حرف وحدت (سماع سـاز اواز آزی وانسان نغماتی (رندانه اضافت لامیه در (شاهد
بلخی بیانیه (محصول بیت) رندلر مجلسنده برزاهد وارایدی یعنی صحبتلرینه داخل ایدی اول
رندلر اراسندن بلخ شهرندن برمحبوب زاهده دیدی * کرملولی زما ترش منشین * که توهم درمیان
ما تلخی * ملولی یا ضمیر خطاب (منشین فعل نهی مفرد مخاطب (که حرف تعلیل (میان ما لامیه
(تلخی یا ضمیر خطاب (محصول بیت) شاهد بلخی زاهده دیدی اکر بزدن وسماعمزدن ملول ایسك
ترش روو منقبض اوتورمه زیراسند بزم ارامزده آجی سین یعنی سن بزدن نقدر ملول ایسك بزسندن
یوز اولقدر ملولز * رباعی * جمعی چوکل ولاله بهم پیوسـتـه * توهیزم خشك درمیانشان رستـه *
(جمعی یا حرف وحدت برجماعت (یعنی برقوم (بهم پیوسته بری برینه اولاشمش وقرشمش (تو زاهده
خطابدر (هیزم خشك بیانیـه هیزم اودون وخشك قوری اودون دیمکدر (میانشان میانك
نونی ضرورت وزن ایچون ساکن قلندی (قیاس مفتوح اولمقدر زیرا ضمایرك ماقبلی مفتوح اولور
(رستـه بتمش دیمکدر (خشك لفظندن ورسته دن یاء خطابلر حذف اولنمشدر (اصلنده خشکی
ورسته در (محصول بیت) برجماعت کل ولاله کبی بری برینه قرشمش واولاشمش یعنی کمال اتحاد
ایله متحد اولمشلرسن قوری اودون سین انلرك اراسنده بتمش ویا بتمش سین جمعی لفظنه هذه جماعة ردشر اجیعا
وبو برجماعتدر دیو تقدیر ایدنلرزائد ایلشلر * چون باد مخالف وچوسرما ناخوش * چون برف
نشستـه وچون یخ بستـه * مخالف (وناخوش (ونشستـه (وبسته عبارتلرینه بریاء خطاب تقدیر

اولنور كه حل صحيح اوله (برف قار (يخ بوز ديمكدر (وبسته بونده طوكمش معناسنه در (محصول بيت
بو بيت تتمهٔ مقول شاهد بلخيدر اى زاهد سن بزم ارامزده باد كبى مخالفسين وصوق كبى ناخوشسين
وقار كبى اوتورمشسين وقرار ايلمش سين كه قالقمق بلزسين وبوز كبى طوكمش سنكه جرلمك بلزسن
حاصلى ارامزده هيچ بر وجهله حظك يوقدر (بو ايكى بيتك اولنده رباعى برينه مثنوى يازانلر اوزان
شعرى عجب تتبع ايلمشلر * حكايت * رفيقى داشتم كه سالها باهم سفر كرده بوديم ونان ونمك خورده ردابن سيد على وسرورى
وبى كران حقوق صحبت ثابت شده آخر بسبب نفعى اندك آزار خاطر من رواداشت ودوستى
سپرى شد وباابن همه ازهر دوطرف دلبستكى حاصل بود بحكم آن كه شنيدم كه روزى دو بيت
از سخنان من در مجمعى همى كفتند * رفيق (ونفعى (يالرى حرف وحدت در (ودوستى (ياسى
حرف مصدردر (سپرى سينده ضمه وكسره جائز (وباء عجميده فتحه وضمه ايله دو كمك معناسنه
سپرى شد دوكندى ديمكدر (دلبستكى ياحرف مصدر (وكاف عجم هاء رسميدن بدل كلمشدر
(دلبسته كوكلى بغلى وصف تركيبى اقسامندندر (سخنان (الف ونونله جمعى شاذدر (مجمعى
ياحرف وحدت (همى كفتند سويلرلردى (يعنى اوقورلردى (محصول تركيب) بر بولداشم وارايدى
بو بابده رفيق ايراد ايلمسى يكدندن ظاهردر كه محبوب ايمش (كه حرف رابط صفت (ييللرله بيله
سفر ايلمش ايدك وتوزاتمك يمش ايدك ونهايتسز حقوق صحبت ثابت اولمش ايدى آخر الامر
برازاجق فائده سببيله بنم خاطرمى انجتمكه جائز طوتدى يعنى روا كوردى وارامزده اولان دوستلق
تمام اولدى وبونك بريله يعنى دوستلق تمام اولمغله ينه ايكى جانبدن ارتباط قلب حاصل ايدى يعنى
بندنده اندنده علاقهٔ قلب وارايدى اول سببله كه ايشتدم بر كون بنم سوزلرمدن بر مجلسده
بو ايكى بيتى اوقورلرايدى * قطعه * نكارمن چودرآيد بخندهٔ نمكين * نمك زياده كند برجراحت ردابن سيد على وسرورى مطلب
ريشان * نكارمن لاميه محبوب من ديمكدر (بخنده باحرف مصاحبت وياحرف صله (نمكينه اضافتى
بيانيه (ياحرف نسبت (ونون حرف تأكيدو كاف عربيدر عجمى دينلر زياده عجميلك ايلمشلر (بر حرف
صله (جراحت جيمك كسريله ياره معناسنه در (ريشده ياره معناسنه در (پس شئ نفسنه مضاف
اولمز ايمدى بر مضاف محذوفدر جراحت دلهاى ريشان درياخود جراحت عاشقان دلريشاندر
على كل حال حمل كلامه بر مساغ پيدا ايلمك كرك (ريشك الف ونون ايله جمع اولمغى شاذ در
(محصول بيت) بنم نكارم چونكه خندهٔ نمكينله يعنى مقبول وشيرين خندهايله وياخنده يه
كله ياره لى يوركلرك يارهسنه توزى زياده ايدر يعنى توز سپوپ يارهلرينى تازهلر حاصلى دلريش
عشاقك يارهلرينى يكيلر يعنى محبتلرينى وشور وشغبلرينى زياده ايدر ديمكدر توز سپمكدن مراد
زياده اضطراب ويرمكدر معلوم اوله كه نمكله ريش ذكرى اشعار عجمده چوق واقع اولور رد سرورى
بعض شراح جراحت دلريشان تقدير ايلمش صحت معنى ايچون وبعضيسى تقديره احتياج يوق
زيرا ريش باش يارتدر ديمش پس ينه محذور باقى ويردك هيچ فائدهسى اولمدى * چه بودى ار سر
زلفش بدستم افتادى * چو آستين كريمان بدست درويشان * بودى ياحرف حكايه (اراكردن
مخففدر (سر زلف لاميه وضمير نكاره راجعدر (افتادى ياسيده حرف حكايهدر (آستين
كريمان لاميه در (باحرف صله (دست درويشان لاميه (محصول بيت) نه اولايدى
نكارك زلفى اوجى بنم اليمه دوشيدى كريملرك يكى درويشلر الينه دوشدكى كبى حاصلى نه اولايدى
وصالنه دسترس بوليدم ديمكدر * طائفه دوستان نه بر لطف اين سخن بلكه بر حسن سيرت
خويش كواهى داده اند وهم دران ميان مبالغه كرده وبرفوت صحبت قديم تأسف خورده وبخطاى
خويش اعتراف نموده معلوم كردم كه ازطرف اوهم رغبت هست اين بيتها فرستادم وصلح
كردم * طائفهٔ دوستان بيانيه (طائفهنك همزهسنى وحدت ايچون طوتان ايكى وجهله

خطا ایلمش بریسی اولدرکه همزه انده اضافت ایچوندر بریسیده اولدرکه وحدت ایچون منصوص اولان یادر همزه دکلدر (نه برلطف این سخن یور دیغی تواضع وهضم نفسه طریقیله در والا کلامنده لطافت وصفا مقرردر (حسن سیرت بیانیه (وخویشه اضافت لامیه در (کوآه کاف عجمك ضمیله شاهد معناسنه در (وباحرف مصدر (فوت فانك فتحی وواوك سکونیله مصدردر نصر بابنك اجوف واویسندن برنسنه یی یکمك معناسنه (صحبت‌ده اضافتی لامیه (وقدیمه بیانیه (تأسف تفعل بابندن مصدر در غصه معناسنه (ازطرف اوهم رغبت هست (ازطرف اوهم عبارتندن مفهوم اولان اولدرکه حضرت شیخده رغبت وارایمش (فرستادم فعل ماضی متکلم وحده کوندردم دیمکدر (محصول ترکیب) دوستلر طائفه‌سی بوسوزك لطافت وصفاسنه دکل بلکه کندیلرك حسن خلقنه شهادت وبرمشلر اول رفیق انلرك ارالرنده دخی مدحده مبالغه ایلمش وصحبت قدیمك فوتنه تأسف وغصه یمش وکندینك خطاسنه اعتراف کوسترمش معلوم ایلدمکه انك جانبنده ده بکا رغبت واردر بوکا یجك یتلری کوندردم وصلح ایلدم * قطعه

نه مارا درمیان عهد وفا بود * جفا کردی وبد مهری نمودی * عهد وفا مصدرك مفعولنه اضافتیدر وفادارلغه عهد یعنی قول وقرار وفایی عهده عطف ایدنلر معنایه واصل دکللرایمش (بدمهر وصف ترکیبیدر الحق محبتلی دیمکدر ویا حرف مصدر (نمودی فعل ماضی مفرد مخاطب کوستردك دیمکدر (محصول بیت) استفهام انکاری طریقیله بیورر بزم سنکله ارامزده وفادارلغه عهدمز یوقیدی یعنی وارایدی حاصلی بری برمزه وفادار اوله‌وز دیو عهد ایلمش ایدك جفا ایلدك ومحبتسزلك کوستردك یعنی ترك محبت ایلدك بعض نسخه ده مارا ریته یاراواقعدر نداء طریقیله *بیکبار ازجهان دل درتو بستم * ندانستم که برکردی بزودی * بیکبار کلیاً وبراوغوردن دیمکدر (درتودر حرف صله (برکردی برحرف تأکید (کردی کاف عجمك فتحیله فعل مضارع مفرد مخاطبدر (کردیدندن دونمك معناسنه یعنی رجوع ایتمك (بزودی (باحرف مصاحبت (ویاحرف مصدر تیز الکاده دیمکدر (محصول بیت) براوغوردن کوکلی تمام جهاندن سکا بغلدم بیلدم که تیز کله بنم مهرو محبتمدن دونوب رجوع ایلیجکك حاصلی سنك بویله علی الفوربندن اعراض ایلیجکك بلسم براوغوردن سکا کوکلی بند ایلمزدم * هنوزت کرسر صلحست بازای * کزان محبوبتر باشی که بودی *

هنوزت تا ضمیر خطاب (سرسودا وهوا معناسنه در صلحه اضافت لامیه در (بازبونده کرو معناسنه در (وآی فعل امر مفرد مخاطبدر کل معناسنه بازای کرو کل معناسنه در ایکنجی کره کروکل دیمك دکلدر بعضیلر ظن ایلدیکی کبی (کزان که حرف تعلیل (ازان اشارتدر اولکی حاله (محبوبتر ادات تفضیل محبورك دیمکدر (باشی فعل مضارع مفرد مخاطب اولاسین دیمکدر (که حرف بیان (بودجائزدر که فعل ماضی مفرد مخاطب اوله (وجائزدر که ادات زمانیه اوله (محصول بیت) ای جانان الان اکر سنك صلح سودا وهوسی وار ایسه یعنی صلحه میلك وارایسه کرو کل یعنی بزدن نفرت ایدوب قاچه تاکیم محبورك اولاسین که اولده اولدك ایدی ویا که اولده ایدك سر صلحك معناسنی اکر سنك صلح بشی وارایسه دیین باشدن خطا ایلمش که اندن زیاده اولماز * حکایت * یکی رازنی صاحب جمال بود درکذشت ومادرزن پیر فرتوت بعلت صداق درخانه متمکن بماند مرداز محاورت اوبجان رنجیدی وبحکم صداق ازمجاورت او چاره ندیدی یکی ازین طائفه کفت چه کونه‌در فراق یار عزیز کفت نادیدن زن برمن چنان دشوار نمی آید که دیدن مادرزن * بعض نسخه‌ده زن صاحب جمال واقعدر اضافتله قیاسده بوله اولمقدر (در کذشت کچدی (یعنی فوت اولدی دیمکدر (مادرزن قین انا (پیر فرتوت بیانیه وصفت مادرزن در (فرتوت بونامش دیمکدر (باحرف مصاحبت (علت صداق لامیه

صداق صادك فتحی و كسر یله كابین دیمكدر بعض نسخـه ده بعلت كابین واقعدر مجاورت
مصاحبت معناسنه در و مجاورت جیم ایله قوكشیلق دیمكدر (چاره درمان دیمكدر چاره لغتلرده
شایعدر دیمین مقام بیانده ابهام ایلمش (یكی ازین طائفه یعنی اولیلردن بری (دوستلردن بری
دیمین بیازامش (چه كونهٔ یاضمیر خطاب (وهمزه حرف توسل همزه خطـاب ایچوندر دیمین
قابل خطـاب دكل ایمش (دشوار منكل (محصول تركیب) برینك برصاحب جمال خاتونی
وارایدی فوت اولدی وبر بونامش قین اناكابین علتیله یعنی سببیله كشینك خانه سنده متمكن
وثابت قالدی كشی انك مصاحبتندن جانله رنجیـده ایدی یعنی زیاده انجنور دی وكابین
سببیله بیله اولمه دن چاره كورمز دی (یعنی مهرینی ادا ایده مدیكندن بالضروره بله اولمغه
اختیـارایدر دی اولیلردن برسی بركون دیدی یار عزیزك فرا قنده نجه سین اول كشی دیدی رد سروری
خاتونمی كورمك بكااوقدر كوج كلمزكه اناسنی كورمك (یعنی اناسنی كـورمك آنی كورممكدن رد شمعی
مشكل كلور (یعنی فراق جانان بكا اوقدردشوار كلمزكه وصال اغیار * مثنوی * كل بتاراج رد شمعی
رفت وخاربماند * كنج برداشتند ومار بماند * باحرف صله (وتاراج یغما (محصول بیت)
كل یغمایه كتدی یعنی كلی دیوشردیلر ودیكن یرنده قالدی كنجی یعنی دفینه ی قالدر دیلر
ومار یرنده قالدی مشهوردركه دفینه یی قرق یلدن صكره یلان تصرف ایدر بو كلام اكا كوره در
* دیده برنارك سنان دیدن * خوشترازروی دشمنان دیدن * دید دیدنك مقدم مفعول صریحیدر
وبرنارك غیرصریحی (ناریك هر نسنه نك دپه سنه دیرلر سنانه اضافتی لامیه در (محصول بیت)
كوزی دمرن اوجنده (یعنی دپه سنده كورمك دشمنلر یوزینی كورمكـدن خوشرقدر یعنی
یكركدر * واجبست ازهزاردوست برید * تایكی دشمنت نبایددید * برید مصدر معناسنه در
تاحرف تعلیل (دشمنت تاضمیر خطاب (دید مصدر در دیدن معناسنه (محصول بیت) بیك
دوستدن كسلمك واجبدر بردشمنی كورمك ایچون حاصلی بیك دوستدن كچمك كرك تاكیم
بردشمنی كورمیه سین دیمكـدر * حكایت * یاد دارم كه درایام جوانی كذر داشتم بكویی
ونظر باماه رویی درتموزی كه حرورش آب دهـان بخوشانیـدی وسموم مش مغز
استخوان بجوشانیدی ازضعف بشریت تاب آفتاب هجیر نیاوردم والتجـا بسایهٔ دیواری
كردم مترقب كه كسی زحمت حر تموز ازمن ببردابی فرونشاند ناكاه ازتار یكیٔ دهلیز خانهٔ
روشنایی دیدم یعنی جمالی كه زبان فصاحت ازبیان صباحت اوعاجز بماند چنانكه درشب
تاریك صبح برآید یاآب حیات ازظلمات بدرآید قدحی برف آب دردست وشكردران ریخته
وبعرق برآمیخته ندانم كه بگلابش مطیب كرده یاقطرهٔ چند ازكل رویش دران چكیده فی الجمله
شراب ازدست نكارینش بركرفتم وبخوردم وعمر كذشته ازسر كرفتم * یاددارم خاطرمده در (كه حرف
بیان (ایام جوانی یاحرف مصدر (كذر داشتم كذرطوتردم یعنی كچردم (بكویی باازمعناسنه در رد شمعی
ویاحرف وحدت (وكوی كاف عربك ضمیله محله دیمكدر (باحرف صله (ماهروی وصف تركیبی
مقصود بودركه جوان ایكن دلبری محله سنه ملازمت ایدوب دوشدكجه جانانی سیرایدرمش
(تموز تنور وزنی اورزه یازك اورته آیـدركه اول آینك آدی حزیراندر واورته آینك آدی تموزدر
واوخنجینك آب دركه آغستوس دربس تموزی آغستوس ایله بیان ایلین یلك اون ایكی آینی بیلمامش
بعض نسخه ده ایام تموز واقعدر اضافه له (كه حرف رابط صفت (حرور كیجه ایله اسن اسیجق یل دان سعلی و سروری
شین ضمیرتموزه راجعدر (آب دهاندن مرادتوكرك واغزیاریدر (بخوشانیدی یاحرف حكایه
قرودرذی دیمكدر والف ونون ادات تعدیه در زیرا خو شیدن لازمدركه قرومق دیمكدر
بجوشانیدی یازوب نون وجمله ونون نافیه نك فتحیله قید ایلین ومحلك معناسنی صحیح ویرمك

شارح مرحومك اشبو همزه ماده سنده اولان اخطاری ارتق فتورویردی شمعینك قولی ایسه قابل تأویلدر
لمطابع

(قصدنی)

قصدنی خدایلورانجق (سموم کوزونداسن اسیجق یلدر وشینده تموزه راجعدر (معزاستخوان
لامیه در مغز ایلك وبینی (واستخوان همزه نك وتانك ضمه لریله وواو رسمیله کلکدر (بجوشانیدی
بانه حرف تأکید (ویاحرف حکایه قایندردی دیمکدر الف ونون بنه ادات تعدیه در (ضعف
بشریت لامیه (تاب آفتاب هجیر لامیه لردر (تاب بونده طاقت دیمکدر (وهجیر غایتله اسیجق زمانك
کون اورته سنه یعنی نصف نهارینه دیرلر نیاوردم کتورهمدم یعنی زیاده اسیجغه تحمل
کتورهمدم التجا افتعال بابندن مصدردر صغنمق معناسنه (باحرف صله (سایهٔ دیوار لامیه
ویاحرف وحدت بردیوار کولکه سنه دیمکدر (مترقب تفعل بابندن اسم فاعلدر منتظر معناسنه
(که حرف بیان (کسی یاحرف وحدت (زحمت حرتموز لامیه در (تموز اسیجغینك زحمتنی
(ببرد آبی باحرف مصاحبت برد آب صوق صو) ویاحرف وحدت (فروادات تأکید (نشاند
فعل مضارع مفرد غائب سو بندره دیمکدر (زیرا نشاندن مشترکدر اغج دیکمکله سویندرمك
بینده (ناکاه فجأه دیمکدر (تاریکی دهلیز خانهٔ لامیه لردر (تاریکی قرا کلق (یاحرف مصدر
رد شمعی (وهمزه اضافت ایچون کلشدر دینلر افترا ایلشدر که بونده همزه یوقدر (دهلیز صوقق قپوسیله
اوقپوسنك ارالغنه دیرلر (خانهٔ یاحرف وحدت (وهمزه حرف توسلدر (روشنایی برآیدنلق یعنی
جمالی (یاحرف وحدت (بعض نسخه ده یعنی عبارتی یوقدر (پس جمال بدلدر روشناییدن
(که حرف رابط صفت زبان فصاحت بیانیه در (بیان صباحت ده بویله در (صباحت جمال
وحسن معناسنه در برآید طلوع ایلیه دیمکدر (بدر آید چیقه دیمکدر (قدحی یاحرف وحدت
رد ابن سید علی وسروری (برف آب فانك سکونیله قارلی صو دیمکدر ترکیب مزجی قبیلندندر ((وصف ترکیبی دینلر خطا ایتشلر
مطیب اسم مفعولدر تفعیل بابندن کوزل قوقولی نسنه (یاحرف عطف (قطرهٔ چند بیانیه ویاخود
اضافته حکم اولنمیه (ویاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل اوله بواولی دراضافتدن (چکیده
بونده طامزرمش معناسنه در (دست نکارین بیانیه نکارین لغتده منقش دیمکدر پس حقیقتده مجمول
اواورسه شربتی کتورن نسوه جنسی اولمق کرك واکر کوزل ومقبول الدن عبارت ایسه محبوب جنسی
اولمق ممکندر (برکرفتم قرودم یعنی الدم (بعض نسخه ده بستدم واقعدر فعل ماضی متکلم وحده
الدم دیمکدر (بخوردم بونده ایچدم دیمکدر (ازسر کرفتم باشدن طوتدم دیمکدر یعنی استیناف ایلدم
(محصول ترکیب) یادمده در کیم جوانلق زماننده برمحله یه ملازمت ایدردم یعنی برمحله ده جوان
سوردم دخی محله سنه واروب انی سیرایدردم یعنی جمال پرکمالنه نظر ایدردم برتموزآیننده که
انك حروری آب دهانی کمال حرارتندن قورو دردی وسمومی کوکك ایلکنی زیاده اسیجغندن
قینادردی ضعف بشریتمدن هجیر آفتابنه طاقت کتورهمدم پس بردیوارك سایه سنه صغندم
یعنی پناه ایلدم مترقب ومنتظر اولدیغم حالده که برکیمسه تموز حرارتنی وشدت زحمتنی بندن برصوق
صویله سو بندره یعنی ازاله ایلیه ناکاه براولك دهلیزی قرا کلغندن برآیدنلق کوردم یعنی برجمال که
زبان فصاحت انك کوزللکی وحسنی بیانندن عاجز قالورشویله که قرا کلق کیجه ده صبح طلوع ایلیه
ویاآب حیات ظلمتدن چیقوب ظاهر اوله برقدح قارلی صواننده واکا شکر دوکش حاصلی قارلی شکر
شربتندن عبارتدر وعر قله قرشدرمش یعنی کل صوینی قاتمش بلمزم که شربتی نفس امرده
کلابله می مطیب ایلمش یوخسه زمان اسیجغندن رنیجه قطره یوزی کلندنمی اکا طامزرمش ایدی
حاصل کلام شرابی انك دست نکارنندن آدم وایچدم وکچمش عمری بند باشدن طوتدم (یعنی
تازه عمر کسب ایلدم * بیت * ظمأ بقلبی لا یکاد یسیغه * رشف الزلال ولو شربت بحوارا *
ظمأ الف مقصوره ایله عطش وزنی ومعناسی اوزره (باحرف ظرف مقدر حاصل کلمه سنه متعلق
(قلبی یاضمیر متکلم متعلق ومتعلق اعرابدن محلا مرفوع خبر مبتدا درکه (ظمأ در (وظمأ نکرهٔ

موصوفه در (تقديرى ظمأ شديددر (لايكاد افعال مقاربه دندر قريب اولماز ديمكدر (يسيغ فعل مضارع مفرد مذكر غائبدر افعال بابندن (وضميرمذكر ظمأ نه راجعدر يزيله ديمكدر يعنى تسكين ايدوب كيدرمز ديمكدر (رشف الزلال لاميه يعنى مصدرك مفعولنه اضافتيدر (رشف رانك فتحى وشينك سكونيله برنسنه يى صورمقدر (مثلا انجيروار مودصورمق كبى (رشف افظامرفوع يسيغ يه فاعلدر رشفى سر پندى ايله تفسير ايدن رش ايله رشفى فرق ايلمزايمش (ولوادات وصل لايكاد يه متصل (شربت فعل ماضى نفس متكلم وحده درعلم بابندن) بحور جمع بحردر دكزلر ديمكدر (محصول بيت) قلبمده برعظيم وشديد عطش (يعنى تشنه لك حاصلدر انى سو يندزب ازاله ايلمكه يعنى كسر ايلمكه قريب اولماز (حاصلى اول عطشى بندن كيدرمك ممكن دكل صافى صويى صوره صوره ايچمك صافى صودن دكزلرده ايچسم (عطشى كسر ايلمكه

ردشمى

رشفى تعيين ايلدى زيرا صويى صوره صوره ايچمك صوسزلغى قاندراغندر نته كه ضرب مثلده واردر الرشف انقـع ديو يعنى صوره صوره ايچمك عطشى ارتق كسر ايدر ديمكدر * قطعـه * خرم آن فرخنده طالعرا كه چشم * برچنين روى اوفتدهر بامداد * خرم حاء معجمه نك ضميله وراء مهمله نك فتحيله وتشديديله شاد يعنى شن ديمكدر كاه فرح فانك فتحى ورانك كسرى ايله صفت مشبهه معناسنده مستعملدر وكاه تره بنه اول منوال اوزره يعنى اراسته وپاك معناسنه (فرخنده فانك وخانك فتحه لريله مبارك ديمكدر (طالعله وصفتركيبيدر (خرم شاد معناسنه اولديغى تقديرجه راحرف زائد اولور (اما معناى مصدريت مضمن اولسه راحرف تخصيص اولور (كه حرف رابط صفت (چشم مصراع ثانى يه مرهوندر تقديرى چشمش درضرورت وزن ايچون حذف وايصال

ردّ ان سيدعلى وسرورى

اولدى چشمك ميمى ضرورت وزن ايچون تلفظ اولنماز ديينلر زائد سو يلمشلر (اوفتد واو ايله دوشه ديمكدر (بامداد بونده صباح معناسنه در (محصول بيت) سعادت وسروراول مبارك وقوتلى طالعلى كيمسه نك دركه انك چشمى بونجلاين رو يه دوشر هر صباح (يعنى دولت وسرور هر صباح يوزينى كورنمكدر و يوزينه بقانكدر * مست مى بيدار كردد نيم شب * مست ساقى روزمحشر بامداد * مست مى لاميه در (بيدار باء عربك كسريله او يانق ديمكدر (نيم شب اضافت فى معناسنه نصف الليلده ديمكدر (مست ساقيده لاميه در (روز محشرده بو يله در (بامداد ارته ديمكدر (محصول بيت) شرابك مستى يعنى خمردن سرخوش اولان نصف الليلده بيدار اولور يعنى هشيار اولور سرخوشلقدن آيلور اما ساقينك مستى محشر كوننده طكله يعنى محشر كوننك صباحى آيلور * حكايت * سالى سلطان محمود خوارزم شاه باخطاى برآى مصلحتى صلح اختيار كرد بجامع كاشغر درآمدم پسرى ديدم درخوبى بغايت اعتدال ونهايت جمال چنانكه درمثال او كفتند * سالى ياحرف وحدت (محمود خوارزم شاه بيانيه بواول سلطان محموددركه هولاكو ايله محاربه ايدوب انده شهيد اولدى (باحرف مع (خطادن مضاف محذوفدر

جواب نه تركستانده برشهر اسميدر
سند

ملك خطا ديمكدر اول زمانده خطا وختن كافرستان ايدى (خطا فتح ثنا ايله دركسر خا ايله خطادر (برآى مصلحتى لاميه در برمصلحت ايچون ديمكدر بو كلام جواب سؤال مقدردر (كانه سؤال كلدى كه اسلام پادشاهى نه ضرورت كافرله صلح اختيار ايلمك (جوابى برآى مصلحتيدر فتدبر صلح كردك مفعول اولى (واختيار ثانيسى اول زمانده حضرت شيخ سلطان محمودك استادى ومصاحبى ايمش و بو شيخك سياحتى زمانى ايمش (پس حضرت شيخى خطا پادشاهنه ايلچيلك طريقيله ارسال ايدر (كاشغر تركستان شهرلرندن برينك اسميدر كه طائفهٔ نقشبنديه دن حضرت سعد الدينك شهريدر كه حضرت مولانا جامى نك پير ارشاديدر (وقزلرينك برينى حضرت ملايه ويرمش (و بنى رشحات صاحبى صفى يه قدس الله ارواحهم (پسرى ياحرف وحدت

باحرف ظرف (غايت اعتدال ونهايت جمال لاميه لردر (محصول تركيب) بر ييل سلطان محمود خوارزمشاه خطا ملكنك پادشاهيله بر مصلحت ايچون صلح اختيار ايلدى (يعنى بنى خطايه ارسال ايلدى كه ارالرينى اصلاح ايليم (كاشغر شهرينك براولو جامعى واردر كه مشهور عالمدر اول شهره واروب قوندقده اول جامعك سيرينه واروب كزدم برپسر كوردم اول جامعده كوزللكده غايت اعتدالده ونهايت جمالده شويله كه آنك مثالنده ديمشلردر * نظم *

معلمت همه شوخى ودلبرى آموخت * جفا وناز وعتاب وستمكرى آموخت * معلم مبتدا وتاء ضمير معناده آموخته مقيددر ضمير منصوب متصل معناسنه (شوخ بونك كبى يرلرده ايسيجق قنلى ديمكدر مطبوع معناسنه (وياحرف مصدردر (دلبرى ياسيده بويله در (آموخت فعل ماضى مفرد غائب متعدى اوكرتدى ديمكدر خبر مبتدادر (عتاب مفاعله بابنك مصدر ثانيسى قاقق وازارلق معناسنه در (ستم سينك كسريله ظلم معناسنه در (وكر ادات فاعلدر جى معناسنه كاردم مخفف (وياحرف مصدر (آموخت عين اول (محصول بيت) معلمك سكا جيما شوخلق ودلبرلك اوكرتدى (يعنى سكا همان بونلرى اوقوتدى جفادخى نازدخى ظالملق اوكرتدى (حاصلى درسك همان بونلرى ايلدى (وجائزدر كه بوايكى فعل معناء استفهامى متضمن اوله (يعنى همان بونلرمى اوكرتدى هيچ بيچاره عاشقه مرحمت اوكرتمديمى ديمك اوله * من ادمى بچنين شكل وخوى وقد وروش * نديده ام مكراين شيوه ازپرى آموخت * بونده آموخت فعل لازمدر وايكى سابقلر متعدى ايدى (يعنى مشتركدر لازمله متعدى بيننده (روش اسم مصدردر يوريش معناسنه (مكر كانه معناسنه در (محصول بيت) شيخ حضرتلرى خطابدن غيبته التفات ايدوب بيورر بن نوع آدمى بو بچلين شكل وخوى و قدوروش واسلوب ايله كورمشم (پس كانه بونازوشيوه يى پريدن اوكرنمشدر (يعنى آدميده اولمايجه پريدن اوكرنمشدر بيتلر اوانده نظم برينه رباعى ياز انلر نظم عجمده عجب منصر فلردر * مقدمهٔ نحو زمخشرى در دست همى خواند ضرب زيد عمرا وكان المتعدى عمرو كفتم اى پسر خوارزم وخطا صلح كردند وزيد وعمر ورا همچنان خصومت باقيست بخنديد ومولدم پرسيد كفتم خاك شيرا ز كفت ازسخنان سعدى چه دارى كفتم * مقدمهٔ نحو لاميه در (وزمخشرى يه اضافت بويله در (تقديرى محمود زمخشريدر (مقدمه دن مراد انموزجدر (زمخشر خوارزم نواحيسندن بركويك اسميدركه كشاف صاحبى اول كويدندر اسمى محموددر (وزمخشر زانك وميمك فتحه لريله صفت نسبى در (همى خواند اوقوردى ديمكدر (ضرب زيد عمرا زيد عمروى ضرب ايلدى (وكان المتعدى عمرو ومتعدى يعنى اورلمش عمرو اولدى (عمرورا (را ادات تخصيص (همچنان آنجلين ديمكدر (يعنى اوليكى كبى (خصومت باقيست بوكلام استفهامى متضمندر خصومتى باقيميدر ديمكدر (مولد اسم مكاندر مجلس كبى (چه دارى نك وار ديمكدر (محصول تركيب) مذكور پسرك زمخشرى يه منسوب نحو مقدمه سى النده ايدى اوقوردى زيد عمروى ضرب ايلدى (حال بوكه متعدى ومضروب عمرو اولدى اندن بوتركبى ايشدنجه ديدم اى پسر خوارزم وخطا صلح ايلديلر وزيد وعمروك خصومتى عين اول باقيميدر (پسر بو سوزدن كولدى ومولدم صوردى ديدم خاك شيرازديدى سعدى سوزلرندن نك وارديدم * قطعه * بليت بنحوى يصول مغضبا * على كزيد فى مقابلة العمر * بليت فعل ماضى متكلم وحده مبنى للمفعول نصر بابنك ناقص واويسندن مبتلى اولدم ديمكدر (باحرف صله (بليتيه متعلق (نحوى نونك فتحى وحانك سكونيله ياء نسبت ايله اسم منسوبدر (تقديرى بمحبوب نحوى ديمكدر (يصول فعل مضارع مفرد مذكر

ردشراح جميعا

انموزج همزه نك فتحى وضمى ايله اغتدر سند

غائب نصر بابنـك اجوف واو بسندن حمله وهجوم ايدر ديمكدر فاعلی نحوی يه راجع تحتنده ضميردر جملهٔ فعليه اعرابدن محلا مجرور صفت نحويدر (مغاضبا مفاعله بابندن اسم فاعلدر يصول فاعلندن حال اولمغله منصوب اولمش (عـلی جار ومجرور يصول يه (ويا مغـا ضبا كلمـه سنه متعلقدر (كزيد كاف اسمدر مثل معنا سـنه محلا منصوب مصدر محذوفه صفتدر (تقديری يصول صوله مثل صولة زيد فی مقابلة العمرو (محصول بيت) بر نحواو قيجی محبوبه مبتلا اولدم كه بكا حمله وهجوم ايدر غضبنـاك اولديغی حالده ياخود بكا غضبلی اولد يغی حالده حمله وهجوم ايدر زيدك عمرو مقـابله سنده حمله وهجومی كبی * علی جرذيل لبس يرفع رأسه * وهل يستقيم الرفع من عامل الجر * علی حرف جر جر مجروردر علی ايله (وذيل اضافتله علی مجروريله محلا منصوب حالدر (لبس يرفع فاعلندن كه نحو يدر ضرورت وزن ايچون مقدم اولمشدر (رأس لفظا منصوب مفعول يرفع در (وضميرنه نحوی يه راجعدر (واو حرف ابتدا (هل حرف استفهام (يستقيم فعل مضارع مفرد مذكر غائبدر استفعال بابندن (الرفع لفظا مرفوع فاعليدر مراد اقسام اعرابدن اولان رفعدر ايهام طريقيله (من حرف جر يستقيم يه متعلق (عامل جرا سم فاعلك مفعولنه اضافتيدر بو مصراع استفهام انكاری طريقيله واقعـدر وايهام لطيفی مشتمل فتدبر (محصول بيت) يعنی مذكور نحوی بوروده كده باشنی قالدرمز اتكن چكيجی اولديغی حالده يعنی كيمسه يه اعتبار والتفات ايلمز بلكه اكا برانه تكبر وناز وشيوه ايله اتكن چكرك سور ويرك وسوركايرك كيدر نتكه متكـبر اولان محبوبلرك عادتيدر (معلوم اوله كه اكابر ناسك اتكلری يعنی لباسلری اوزون اولور زيرا اوزون لبـاس ايدنمكه قدرتلری واردر اما فقرا اتك اوزون اولماز قصه اولور زيرا اوزون بچمكه وسعتلری اولماز پس جرذيل وسعتدن واكابرلكدن كنايتدر نتكه حضرت شيخ بوستانده بيورر (بيت) بس ائلخ عيشان تلخی چشان) (كه درخلد باشند دامن كشان) (وعامل جردن هر كز رفع مستقيم اولورمی يعنی رفع عملنی ايلين عوامل غيريدر وجر عملنی ايلين غـيری پس عامل جاردن رفع عملی راست دكل بو كلام مصنف جانبندن نحوی جوان ايچون اعتذاردر يعنی اتكن چكرك تكبرانه نازوشيوه ايله يوريد كده باشين قالديروب كيمسه يه اعتبار والتفات ايلمديكنه حاصلی عامل جار رافع اولماز * لختی بانديشه فرو رفت وكفت غالب اشعار او درين زمين بزبان فارسيست اكر بكو يی بفهم نزديكتر باشد (كلم الناس علی قدر عقولهم) كفتم * لخت بونده پاره معنا سنه در (ويا حرف وحدت برپاره ديمـكدر (باحرف صله (انديشه بونده فكر معناسنه در (فرورفت باتدی وطالدی معناسنه در (زيرا رفت فروايله مستعمل اولدقده بومعنايی متضمن اولور (غالب اشعار اولاميه لردر (غالب بونده اكثر معناسنه در (درين زمين بو يرده يعنی ديارکا شغرده (اكر بكويی يعنی بخوانی (بفهم (باحرف صله (كلم فعـل امر مفرد مذكر مخاطب تفعيل بابندن سويله ديمكدر (الناس لفظا منصوب مفعوليدر (علی حرف جر كلمه متعلق (قدر عقول مصدرك فاعلنه اضافتيدر وضميره اضافت لاميه در (محصول تركيب) بن بو ايكی عربی بيتی اوقوينجه برپاره فكره طـالدی وديدی سـعدينك اكثر واغلب اشـعاری بو ديارده زبان فارسيله در اكر فارسی شعربنی اوقوسك فهمه يقين رق اولوردی نتكه حضرت محمد صلی الله عليه وسلم بيورمش ناسه يعنی خلقه عقللری مقدارنجه سويله يعنی اكلد قلری سوزی سويله ديمكدر ديدم بنده * مثنوی * طبع تراتا هوس نحو شد * صورت عقل از دل ما محو شد * طبع تو لاميه (ورا ادات تخصيص (تا حرف ابتدا در زمانده منذ كبی عربيده (هوس نحو مصدرك مفعولنه اضافتيدر (صورت عقل بيانيه (دل ما لاميه (محو شد زيرا بو علم معقولاتدن دكلدر وسماعی مسائلی قياسی سندن زياده در وكثرتندن ضبط واحاطه سی حيز امتناعده در وبو علمده اقوال علما نامعدود واختلافات

(مشايخ)

(مشایخ نامحدود بیوردیغی کلام مجازی اولقده مجاز یعنی حقیقی اولیوب ادعائی اوله قندر (پس
درسی اغیاردن اوقودیغیچون صورت عقلمز محو اولدی دیدیلر مقامه مناسب علت سوق ایلشلر
(محصول بیت) ای جانان اول زماندن بری که سنک طبعکک نحو هوسی اولدی یعنی طبعنک علم نحوه
هوس ایدوب میل ایدهلی بزم کوکلمزدن عقل صورتی محو اولدی یعنی کوکلمزدن عقل زائل اولدی
زیرا مسئلی چوق وسن ایسه نازک مزاج حفظنده وضبطنده زحمت چکرسین (پس سنی
زیاده آجیدیغمزدن لایعقل اولمشز * ای دل عشاق بدام تو صید * ماتو مشغول وتو با عمرو
وزید * ای حرف ندا منادی محذوف ای جانان دیمکدر (دل عشاق لامیه ومقصود بالندا (پس
منادای محذوفه صفت طوتانلر بو استعمالدن ذره دکلو آکاه دکللر ایمش (باحرف صله (دام تو ردشراح جبما
لامیه (صید بونده مصید معناسنه در یعنی مصدر مفعول معناسنه شکار دیمکدر (بتو باحرف صله
وباحرف مصاحبت (باعمرو باسیده بویله در (محصول بیت (ای جانان عاشقک کوکلی سنک
دوزاغکه شکاردر یعنی عشاقک کوکللرینی هپ ضبطکه آلمش سک بز سکا مشغولز وسن عمرو
وزیده یعنی بز سنکله مقیدز وسن اغیار ایله (مصراع ثانیده ایهام لطیف واردر تأمل تدبر * بامدادان
که عزم سفر مصمم شد مگر کسی از کاروانیان گفته بودش که فلان سعدیست دیدمش که دوان آمد
وتلطف کرد وبر وداع تأسف خورد که چندین روز چرا نگفتی که منم تا شکر قدوم بزرگان را
بخدمت میان بستمی * بامدادان یعنی مصاحبت واقع اولان کونک ایرتسی ویا مطلق
ایرته (که حرف رابط صفت (عزم سفر مصدرک مفعولنه اضافتیدر (مصمم تفعیل بابندن
اسم مفعولدر مقرر دیمکدر (مکر کانه دیمکدر (از حرف تبیین (گفته بودش پسره دیمش ایمش
دیمکدر (که حرف بیان (فلان یعنی سنکله دون مصاحبت ایلاین سعدیدر دیو (دیدمش کوردم
(که حرف بیان (دوان صفت مشبهه در دویدندن یله رک دیمکدر (تلطف ملایمت دیمکدر
(وداع واون فتحیله بونده فراق مراد در (چندین روز بوقدر کون دیمکدر (چرا نیچون
دیمکدر (نکفتی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب (که منم یعنی سعدی یم دیو (تا حرف تعلیل
(شکر قدوم بزرکان لامیه لردر (ورا ادات تعلیل بخدمت باحرف صله (بستمی یاحرف حکایه
(محصول ترکیب) ایرتسی که عزم سفر مقرر اولدی مکر کارواندن یعنی یولداشلریمزدن بر کیمسه
مذکور پسره دیمش ایمش بنم ایچون که ایشته بو سعدیدر (کوردم یله رک یانمه کلدی وتلطف
ایدوب ملایمت کوستردی ووداعه وفراقه تأسف ایدوب غصه چکدیکه بوقدر کونده که رد شمعی
بو شهرده اقامت ایدوب اکلندک نیچون دیمدک که بن سعدی یم تا کیم اولولرک کلمسی
شکرانه سیچون خدمته بل بغلیدم (بستمی یاسنه حرف تمنیدر دیین تمنی معناسنی بیلمز ایمش
(حضرت شیخک بامدادان بیوردیغیله چندین روز بیود یعنی بینده ظاهرا منافات اکلنور رد سروری
تأمل تدبر * مصراع * باوجودت ز من آواز نیامد که منم * محصول مصراع سنک وجودکه
بندن آواز کلمدیکه بن سعدی یم دیم حاصلی سنک قتکده عقلی حیرت الدی شویله که کندیمی
بترد کدن بنم دیمکه مالک اولمدم (بو مصراعک تمامنده زیرا یلدز محو اولور کونشک طلوعی
قتنده دیین مناسبتسز سویلمش * گفتا چه شود که درین بقعه چند روز برآسایی تا از خدمت
مستفید شویم گفتم نتوانم بحکم این حکایت * بقعه دن مراد شهر کاشغردر (بر حرف تأکید
(آسایی فعل مضارع مفرد مخاطبدر راحت اوله سین یعنی دیکلنه سین (تا حرف تعلیل (از خدمت
بعض نسخه ده بخدمت واقعدر مآل بردر (محصول ترکیب) پسر دیدی نه اولور که بو دیارده
نیچه کون اسایش ایلسک تاکیم خدمت شریفکدن مستفید اولیدق بن دیدم قادر دکلم بو حکایه
سببیله * مثنوی * بزرکی دیدم اندر کوهساری * قناعت کرده از دنیا بغاری * بزرکی یاحرف

وحدت (وديدمك مقدم مفعوليدر (كوهسارى طاغلق ديمكدرز يراسار مبالغه افاده ايدر (بغارى
(باحرف ظرف (غار مغاره (و ياحرف وحدت (محصول بيت) برطاغده براولو كيمسه كوردم
دنيا ومافيهاسندن اعراض وفراغت ايدوب برمغاره ده قناعت ايدوب اوتورمش * چرا كفتم
بشهر اندر نيايى * كه بار بند ازدل بركشايى * چرا كفتم تقديرى كفتم چرا در ضرورت
وزن ايچون قلب مكان ايلدى (بشهر با حرف صله (اندر آنى تأكيد ايدر (بنايى فعل نفى
مستقبل مفرد مخاطب كلمزسين ديمكدر (كه حرف تعليل (بارنبد ببابنه دراكثر نسخ
بويله واقعدر واقل قليلنده بارى يا ايله واقعدر و بونكله فريفته اولوب معناسنى بر كره
كوكلدن بندى چوزه سين يعنى غمى دفع ايده سين دين ايكى وجهله خطا ايلمش (بارى بى كره
معناسنه اخذ ايلسنده و بندى غم معناسنه بونده خود باردن مراد يوكدر و بنددن اكل وشرب
وسائر لوازم انسانيه در (و بند قيد معناسنه اولديغنه بركشايى دليل واضحدر (بر حرف تأكيد
(كشايى فعل مضارع مفرد مخاطب اچه سين ديمكدر (محصول بيت) ديدم شهره نيچون كلمزسين
تا كيم قيد اخراجات بوكنى كوكلكدن اچه سين يعنى ازاله ودفع ايليه سين * بكفت انجا پرى
رويان نغزند * چوكل بسيار شد پيلان بلغزند * پرى روى وصف تركيبيدر (والف ونون
ادات جمعدر (نغزند كوكچك يعنى ايو معناسنه بونده كوزللر مراددر (كل كاف عجمك كسريله
باچلق ديمكدر (بلغزند فعل مضارع جمع غائبدر قيارلر ديمكدر (محصول بيت) مغاره
نشينه نيچون شهره كلمزسين ديديكجه ديدى انده كوزل پرى رولر واردر كه بزى يوليزدن چيقاررلر
(مصراع ثانى مقام تعليلده در يعنى چونكه باچلق چوق اوله فيللر البته قيار اشتركبى زيرا
نعلى اولمز يعنى هر نقدر كه زاهد وعابد ايسه مده كوزللر چوق اولنجه بى اختيار كوكل ميل ايدر
* اين بكفتم و بوسه برسرو روى هم ديكر داديم ووداع كرديم * هم ديكر برى برمزك ديمكدر
بعض نسخه ده هم ديكر يرينه يكديكر واقعدر مآل بردر (محصول تركيب) بو سوزلرى سويلدم يعنى
اوقودم و برى بريمزك باشنى و يوزينى اوپدك ووداع ايلدك يعنى ايريلشدك * مثنوى بوسه دادن
بروى دوست چه سود * هم دران لحظه كردنش بدرود * لحظه بونده ساعت معناسنه در
(كردنش شين دوسته راجعدر بدرود باء عجمله استعمال ايدر عجم ورومیلر باء عربيله استلاك
معناسنه عربجه تحيت ديرلر (مثلا سفره كيدن كشى يه سنى خدايه اصمرلدق ديمكه و يرنده قالنه
بويله ديوب شادواسن قال ديمكه بدرود ديرلر (محصول بيت) دوستك وجانانك رويته بوسه ويرمك
يعنى كيدجك زمانده يوزين اوپمك نه فائده وهم اول وقتده انى بدرود ايلمك (يعنى آسنلمك نه فائده
زيرا تأثير الم ومحنت فراق بنه باقيدر تحيت ودرود ايله مندفع اولماز * سيب كويى وداع ياران كرد *
روى از نيمه سرخ وزان سوزرد * (سيب سينك كسريله المه در (كويى كانه معناسنه در (وداع
توديع معناسنه اسمدر سلام تسليم معناسنه وكلام تكليم معناسنه اولديغى كبى (يارانه اضافتى
مصدرك مفعولنه اضافتيدر (روى تقديرى رو يش در (از نيمه از نى سود يمكدر (سرخ تقديرى
سرخست در (زان سو اول جانبدن (زرد يعنى زردست در (محصول بيت) المه كويا كه يارانه
توديع ايلدى (يعنى دوستلرندن مهجور ومفروق اولدى كه يوزينك بوجانبى قزل واول جانبى
صار يدر (يعنى فراق المندن نصفى زرد اولمش حاصلى آتش عشقله نصفى قزرمش والم ومحنت
فراقله نصفى صررمش معلوم اوله كه از ين وازان بينده تقابل اولديغى بعضيلر بلدكارندن
از ين عبارتنى ادات تعليل اعتبار ايلمشلر اجل معناسنه بونده سوالفظنه نصف معناسنى و يرمك
مجازادر (مثنوى يرينه بو قطعه نك ابياتى اولنده بيت يازان سهو ايلمش * بيت * ان لم امت
يوم الوداع تأسفا * لا تحسبونى فى المودة منصفا * ان حرف شرط (لم امت فعل جحد مطلق

زدشجى

زداجتماع على وسروى

زد سروزى

تكلم وحده درمات يموت دن يعني نصربا لك اجوف واويسندن اولزسم ديمكدر (يوم ظرف زماندر وداعه اضافتي في معناسنه در (وداع واوك فتحيله سابقا مذكوراولان كبيدر اما واوك كسريله مفاعله بابنك مصدر ثانيسيدر (اسف تفعل بابندن مصدردر انتصابي تميز الكلمه وياحاليتله در متأسفا تقديرنده (لاتحسبوا فعل نهي جمع مذكر مخاطب درعلم بابندن نون حرف وقايه وياضمير منصوب متصل مفعولي في الموت جار ومجرور منصفه متعلقدر (منصف اسم فاعلدر افعال بابندن تحسبونك مفعول ثانيسيدر (محصول بيت) وداع جانان كوننده غم وغصه جهتندن اكر اولمزسم يعني فراق جانان غمندن اولوب اولمزسم محبت ومودتده بني منصف يعني اهل انصاف حساب ايلمك حاصلي بني عاشق ظن ايلمك وعشق جاناندن بكا صادق ديمك بو بيت حضرت شيخك برغزلينك مطلعيدر وما بعدي (اوقفت راحلتي بارض مودع) (وبكيت حتى ازللات الموقف) (ان مات لاتبكوا عليه رحم) (وابكوا الحي فاق لمأ فا * حكايت * خرقه پوشي در كاروان حجاز همراه ما بود يكي ازامراء عرب مراورا صد دينار بخشيده بود تا نفقه عيال كند ناكاه دزدان خفاجه بركاروان زدند وپاك ببردند بازركانان كريه وزاري كردن كرفتند وفرياد بي فائده خواندن * خرقه پوشي وصف تركيبيدر (وياحرف وحدت برخرقه كيجي يعني برفقير (كاروان حجاز لاميه (حجازدن مراد مكه دربوندن غيري بو كتابده برايكي يرده بوبله يورمشدر (همراه مالاميه (امراسيرك جمعيدربك معناسنه (عربه اضافتي لاميه درمربونك كبي يرلرده ادات مفعول اولان رائي تأكيدايدر (تاحرف تعليل (نفقه عيال لاميه در (عيال عينك كسريله جمع عيالدر عينك فتحي وياء مشدده نك كسريله فقير ديمكدر (دزدان خفاجه لاميه خفاجه حراميلري ديمكدر خانك فتحي وجيم معجمه ايله بني عامردن برقبيله نك اسميدر (پاك ببردند جميع مالملكي آلديلر هيچ نسنه قومديلر ديمكدر (محصول تركيب) برخرقه پوش فقير كاروان حجازده بزه يولداش اولدي عرب بكلرندن بريسي بو فقيره يوز التون بغشلمش ايدي تاكيم اهلي وعيالنه نفقه ايليه ناكاه خفاجه حراميلري كارواني اورديلر يعني قافله يي بصديلر وجميع مالملكي الديلر هيچ نسنه قومديلر بازركانلر كريه وزاري يعني ناله وفغان ايلمكه باشلاديلر وبي فائده فرياد اوقومغه باشلديلر يعني ايلاديلر * بيت * كر تضرع كني و كر فرياد * دزد زر بازپس نخواهد داد * تضرع تفعل بابندن مصدردر زاريلق ايلمك دزد مبتدا (ونخواهد داد خبري (وزر خبرك مفعولي (وبازپس اصلنده بازو پس ايدي عطف تفسيري طريقيله صكره تركيب ايدوب بازپس ديديلر كرو معناسنه پس معناسنده كرو صكره ديين استعمالدن آكاه دكل ايمش (محصول بيت) خطاب عام طريقيله

رد به سروري وشمعي

بيوررا كر تضرع ايدرسك واكر فرياد حرامي التوني كروويرميسردر * مكر آن درويش كه برقرار خود مانده بود وتغير درونيه مده كفتم مكر آن معلوم ترا نبردند كفت بلي بردند وليكن مرا بآن چندان الفتي نبود كه بمفارقت آن خسته دل باشم * (محصول تركيب) جميع اهل قافله فرياد وفغان ايلديلر الا اول درويش كه كندي قراري وثباتي اوزره قالمشيدي واكا هيچ وجهله تغير كلمش ايدي ديدم مكر اول سنك معلو مكي الديلر اوله ديدي بلي الديلر (اما بنم اكا اوقدر الفت ومحبتم يوغيدي كه انك مفارقتي سببيله خسته دل اولام * بيت * نبايد بستن اندر چيز و كس دل * كه دل برداشتن كاريست مشكل * نبايد فعل نفي مستقبل كركمز ديمكدر (اندر ادات صله (چيز اشيادن عبارتدر (وكس انساندن (كه حرف تعليل (كاري ياحرف وحدت (مشكل صفتدر (محصول بيت) نسنه يه وكيسه يه كوكل بغلامق كركمز يعني برشيئه تعلق قلب جائز دكلدر

ردان سيدعلي

زيرا اندن كوكل قالدرمق مشكل ايشدر (چيزي كسره اضافت ايلين سهو ايلامش * نقتم موافق حال منست انچه تو كفتي كه مرا درعهد جواني باجواني اتفاق مخالطت بود وصدق مودت

بشنبی که قبلهٔ چشمم جمال او بود وسود وسرمایهٔ عمرم وصل او * (محصول ترکیب) درویش حالنی بیان ایدیجه بن درویشه دیدم اول نسنه یی که سن سویلدك بنم حالمه موافقدرکه بنم جوانلق زماننده برجوانله اتفاق اختلاطم وارایدی وصدق مودتم برمرتبه ده که کوزمك قبله سی انك جمالی ایدی دخی عمرمك سود وسرمایه سی انك وصالی * قطعه * مکر ملائکه برآسمان وکرنه بشر * بحسن صورت اودر زمی نخواهد بود * مکر بونك کبی یرلرده ترجی معناسنی متضمن اولور (وکرنه والا معناسنه در (بشر مصراع ثانی یه مرهوندر (بحسن مصاحبت حسن صورت او اضافتلری لامیه لردر زمی دن نون تأکید ضرورت قافیه ایچون حذف اولنمشدر زیرا زم صوق معناسنه در ویا حرف نسبت ونون حرف تأکید نسبت وارض بارد باطل اولدیغیچون اکا زمین اسم ایلدیلر (محصول بیت) مکر آسمانده ملائکه انك حسن صورتیله اوله والا یوزنده بشر انك حسن صورتیله اولیسر دکلدر یعنی اکا مشابه ونظیر مکر فلکده ملك اوله یوخسه یر یوزنده اکا مشابه بشر اولمز * بدوستی که حرامست بعد از وصحبت * که هیچ نطفه چو او آدمی نخواهد بود * بدوستی با حرف قسم (ویا حرف وحدت ویا حرف مصدر (که حرف رابط صفت ویا حرف بیان حرامست مقدم خبر (وصحبت مؤخر مبتدا (که حرف بیان (نطفه بونده ارك صویه دیرلر اما منی اعمدر (محصول بیت) بر دوست حقیچون آنجلاین دوست که اندن صکره برغیری دوستله صحبت حرامدر یاخود دوستلق حقیچون که مذکور دوستدن صکره غیری دوستله صحبت حرامدر که هیچ برآدم نطفه سی انك کبی ادمی اولمیسر دردوستی یاسی حرف مصدر اولنجه مصراع ثانیده که حرف تعلیل اولور غفلت اولنمیه * ناکاه پای وجودش بکل اجل فرورفت ودود فراق از دودمانش برآمد روزها بسر خاکش مجاورت کردم وجملهٔ بیتها که در فراق او کفتم این بود * (پای وجود بیانیه با حرف صله (کل اجل ده بیانیه (فرورفت باتدی دیمکدر (دود فراق بیانیه (دودمان قوم وقبیله دیمکدر (بر حرف استعلا (سرخاك مقبره اوجی دیمکدر (مجاورت مفاعله بابندن مصدردر قوکشیلق معناسنه (اما بونده ملازمت ومداومت مراددر (جملهٔ بیتها لامیه در (که حرف رابط صفت (محصول ترکیب) ناکاه مذکور جوانك پای وجودی کل اجله باتدی وفراق توتونی قوم وقبیله سندن قالقدی یعنی ماتمین چکدیلر بنده نیجه زمان مقبره سی باشی اوجنده مجاور وملازم اولدم وانك فراقنده سویلدیکم ابیاتدن بونلر بعضیدر * قطعه * کاش کان روز که در پای تو شد خار اجل * دست کیتی بزدی تیغ هلاکم برسر * (کاش کاشکی معناسنه در (که حرف بیان (آن روز اول کون دیمکدر (که حرف رابط صفت (در حرف صله (پای تو لامیه شد رفت معناسنه در (خار اجل بیانیه (دست کیتی لامیه در مجازا (بزدی حکایت حال ماضی اوره ایدی دیمکدر (تیغ هلاك بیانیه در مجازا میم متکلم معناده سره مقیددر (محصول بیت) کاشکی اول کون که سنك ایاغکه کتدی (یعنی باتدی اجل دیکنی دست کیتی باشمه هلاك تیغینی اوره ایدی یعنی نه اولایدی سن اولدکده بنده هلاك اولوب کیدیدم * تادرین روز جهان بی تو ندیدی چشمم * این منم برسر خاك تو که خاکم برسر * تا حرف تعلیل (جهان ندیدینك مفعول صریحی در (وبی تو غیر صریحی (چشم فاعلی (این بونده اشته معناسنه اسم اشارتدر (برسر خاك تو لامیه لردر (که حرف تمنی (خاکم برسر میم متکلم معناده سره مقیددر دعاء علیه در طپراق باشمه دیمکدر (محصول بیت) تولیدی بن هلاك اولیدم تاکیم بو کونده جهانی سنسز کوزم کورمیدی اشته بنم سنك مقبرك اوجنده که طپراق باشمه یعنی طپراق باشمه اولسون دیمکدر جهانده جانانسز قالدیغمه کندینه بددعا ايد * قطعه * آنکه وارش نکرفتی وخواب * تا کل ونسرین نفشاندی نشست * آنکه

ردشراح جمله که بهرحال بو مقامده حبیبدن قندر للطابع رد سروری

اصلنده انکس کەدر (کس حذف وایصال طریقیله حذف اولنوب که برینه قائم اولوب حرفیندن اسمیته دوندی (قرارش مصدرک فاعلنه اضافتیدر (وضمیر که یه راجعدر (حبیبه ارجاع ایلینلر مذکور حذف وایصال احوالنی بیلزلر ایمش (نکرفتی یاحرف حکایه طوتمزدی دیمکدر فاعلی تحتنده که یه راجعدر ضمیرو مفعولی قرار وخوابدر اما فاعلی تحتنده قراره راجع ضمیر ومفعولنی مذکور شین ضمیر طوتنلر عجب پریشان سویلمشلر (ظاهر بودر که علوم عربیەده مطالعەلری بویله اولسه کرك غرابت بونده درکه استقامت اوزره معنی ویره نك مرادنی بعضیلر فهم ایده میوب تعرض ایلمسی وار خواب قراره معطوفدر اویقو دیمکدر (تاحرف توقیت (نفشاندی فعل نفی حکایت حال ماضی صاچیدی (نخست اول (محصول بیت) اول جانانکه قرار وخواب طوتمزدی یعنی قرار ایلمزدی واویقو اویومزدی مادامکه اول دوشکنه کل ونسرین صاچمینجه حاصلی دوشکنه کل ونسرین صاچمینجه یاتوب اویومزدی

*کردش کیتی کل زویش بریخت * خار بنسان برسر خاکش برست * کردش اسم مصدر (کیتی یه اضافتی لامیه در (کردشدن مراد تغیروتبدلدر (کل روی بیانیه (خارین دیکن اوجاغی تکه کل بن دیرلر کل اوجاغنه حاصلی شنلکدن وکورلکدن کنایتدر (والف ونون ادات جمیدر شذوذا بوندن دیب مراد اولدقده بن مضاف ایدرلر وبن خاردیرلر پس بونده دیکن دیبلری دینلر اصطلاحدن آکاه دکللر ایمش (باحرف تأکید (رست رانك ضمیله بتدی دیمکدر (محصول بیت) فراشنه کل ونسرین صاچمینجه اویو میانك شمدی کردش کیتی وتغیر وتبدل احوال جهان کل کبی رو یی دوکدی مقبرەسی طپراغی اوزره قوجق قوجق دیکنلر بتدی یعنی مقبره سنی دیکنلر قاپلدی * بعد ازمفارقت اوعزم کردم ونیت جزم که بقیهٔ زنده کانی فرش هوس درنوردم وکرد مجالست نکردم * مفارقت اومصدرك مفعولنه ویافاعلنه اضافتیدر (عزم قصد معناسنه (نیتده قصد معناسنه در (جزم بونده اسم مفعول معناسنه در یعنی نیت مجزوم ومقرر دیمکدر (که حرف بیان بقیهٔ زندکانی لامیه (ویا حرف مصدر (فرش هوس بیانیه (درحرف تأکید (نوردم فعل مضارع متکلم وحده دیرم ودیوشرم یعنی هوا وهوسی ترك ایدم دیمکدر (کرد مجالست لامیه در مجازا مجالست چورەسنده دیمکدر (نکردم فعل نفی مستقبل چکزمیم دیمکدر (محصول ترکیب) مذکور جانانك مفارقت ووفاتندن صکره عزم ایلدم ونیت جزم که عمرمك وحیاتمك بقیه سنده یعنی مادامکه زندەیم فرش هوا وهوسی دورم یعنی ترك هوا وهوس ایدم ومجالست ومصاحبت اطرافنده وچوره سنده چکزمیم یعنی شمدنکرو دلبر سومیم دیمکدر حاصلی عزلت وخلوت اختیار ایدم *قطعه*

سود دریانیك بودی کرنبود بیم موج * صحبت کل خوش بدی کرنیستی تشویش خار * سود دریا لامیه (بودی یاحرف حکایه (بیم موج لامیه (صحبت کل مصدرك مفعولنه اضافتیدر (بدی اصلنده بودی ایدی یاء حکایه ایله واو ضرورت وزن ایچون حذف اولندی (نیستی یاحرف حکایه یوق ایمش سه ودکل ایمش سه دیمکدر (تشویش خار مصدرك فاعلنه اضافتیدر (محصول بیت) دریانك فائده سی ایو اولوردی اکر موج قورقوسی اولمیدی کلك صحبتنده خوش ایدی ویاخوش اولوردی اکر دیکن زحمتی وبلاسی اولمسه یعنی کوزللر ایله مصاحبت ومخالطت لطیف ایدی اکر هجرانالمی وفراق بلاسی اولمسه *دوش چون طاووس می نازیدم اندر باغ وصل *دیکر امروز ازفراق یارمی پیچم چومار * می نازیدم می ماضی اولنده حکایت حال ماضی افاده ایدر نازانوردم دیمکدر (باغ وصل بیانیه (محصول بیت) دون کیجه طاووس کبی وصل باغنده کزەنوردم وقوانوردم یعنی وصل جانان ایله تفاخر وناز ایدردم ایکن بو کون یارك

قرانقدن ماركبى يوروار و بوكاورم يعنى اضطراب و بى حضور لغمدن يلان كبى قيوربلور
ودر بلورم * حكايت * يكى را ازملوك عرب حديث ليلى ومجنون بكفتند وشورش حال او باكمال
فضل و بلاغت سر در بيابان نهاده است وزمام اختيار ازدست داده بفرمودش تا حاضر آوروند
ملامتش كردن كرفت كه در شرف انسانى چه خلل ديديكه خوى حيوانى كرفتى وترك عيش آدمى كفتى
مجنون بناليد و كفت * ربينه عرب بكارندن ليلى ومجنون قصه سنى سويلديلر (شورش اسم مصدردر
قرش مورش معناسنه يعنى اختلاط (حاله اضافتى مصدرك فاعلنه اضافتيدر (او ضميرى مجنونه
راجعدر (كه حرف بيان (باحرف مصاحبت (كمال فضل مصدرك فاعلنه اضافتيدر
(بلاغت فضله معطوف (سرنهاده نك مفعول صريحى (ودر بيابان غيرصريحى (درحرف صله در
(زمام اختيار بيانيه (بفرمود فاعلى ملك عرب (وشين ضمير مجنونه راجعدر ومعناده آورنده
قيددر (ملامتش ضميرى مجنونه راجعدر (كه حرف تعليل (شرف انسانى بيانيه (كه حرف
تعليل (خوى حيوانى بيانيه (ترك عيش مصدرك مفعولنه اضافتيدر (آدمى يه اضافتى لاميه
(كفتى ترك لفظيله مستعمل اولمجق كردى معناسنه در (مجنون بو سوزلرى ايشديجك ايكلدى مطلب
وديدى (محصول تركيب) عرب پادشاهلرندن برينه ليلى ومجنون قصه سنى سويلديلر ومجنون
حالنك قارشقلغى كه كمال فضل و بلاغتله باشنى بيابانه قومش وزمام اختيارينى الدن ويرمش
پادشاه بيوردى تاكيم مجنونى احضار ايلديلر مجنونى ملامت ايلمكه باشلديكه شرف انسانى ده
نه خلل ونقصان كوردك كه حيوانلق خوين طوتدك وانسان دير لكنى ترك ايلدك يعنى نوع انساندن
قاچوب طاغلره دوشدك مجنون ايكلدى وديدى * بيت * ورب صديق لامنى فى ودادها *
الم يرها يوما فتوضح لى عذرى * بو بيت حضرت شيخك برغزلندندر (پس مؤنث ضميرلرى
كندى حبيبه سنه راجعدر (ليلى يه ارجاع مجاز يدر شو بله معلوم اوله (رب بونده تكثير افاده
ايدر حرفدر (صديق دوست ديمكدر نيجه دوستلر ديمكدر (لام فعل ماضى مفرد مذكر غائبدر لوم
ايلدى يعنى قاقدى وآزارلدى (نون حرف وقايه و يا ضمير منصوب متصل مفعولى (فى حرف جر
لاميه متعلق (ودادواوك فتحيله دوستلق ديمكدر (وضمير مؤنث معهود رحبيبه يه راجعدر (الم يرها
همزه حرف استفهام (لم يرفعل جحد مطلق مفرد مذكر غائب فاعلى تحتنده صديقه راجع ضميردر
وضمير منصوب متصل معهود حبيبه يه راجعدر (يوما ظرف زمان ايامدن بركون ديمكدر فتوضح
جواب استفهام ان مقدرله منصوب (فان توضح تقديرنده فاعلى تحتنده حبيبه يه راجع ضميردر
افعال بابندن كه اوضح بوضح در (لى جار ومجرور توضح به متعلق بنم ايچون يعنى بنم (مفعول غير
صريحيدر توضح نك (وعذرى عينك ضميله تقديرا منصوب مفعول صريحى (محصول بيت) نيجه
دوست بنى لوم وآزار ايدر اول جانانه نك محبتنده انى بركون كورمديمى تاكيم بنم عذريمى ايضاح واظهار
ايليه يعنى جانانى بركون كورمش ايمش سه بنى آزار ايلميوب عذرمى قبول ايدردى (بوغزلك مطلعى
(بيت) (امطلع شمس باب دارك ام بدر) (اقدك ام غصن من البان لا ادرى * قطعه * كاش كانان كه
عيب من جستند * رويت اى دلستان بديدندى * كانان (كه حرف بيان (ايكنجى كه حرف رابط
صفت (عيب من لاميه (وجستندك مقدم مفعولى (رويت بديدندينك مفعوليدر (محصول بيت)
كاشكى انلر كه سنك محبتكده بنم عيبم استديلر يعنى عشقكده سنك بنى تعييب ايلديلر اى دلستان يعنى
اى كوكل آليجى جانان سنك يوزوكى كوره لردى * تا بجاى ترنج درنظرت * بيخبر دستها بريدندى *
تا حرف تعليل (با حرف صله (جاى ترنج لاميه بدل ترنج ديمكدر (درنظرت يعنى درحضورت
مصراع ثانى مقام حالده واقعدر بديدندى (و بريدندى يارى حرف حكايه در (محصول بيت) اى
دلستان كاشكى بكا طعن ايدنلر يوزوكى كوره لردى تاكيم سنك نظركده وحضوركده سكاحيران

اولدقرندن كندیلرندن بی خبرایكن ترنج یرینه اللرین كسرلردی حضرت یوسفی كورن مصرك
خاتونلری كبی نتكم آیت كریمه بیاننده كلجكدر ان شاء الله تعالی * تا حقیقت معنی بر صورت
دعوی كواهی دادی * تا حرف تعلیل (حقیقت معنی لامیه مراد حسن ایلادر (بر حرف استعلا
(صورت دعوی لامیه مراد دعوای عشق ومحبت صادقدر (كواه كاف عجمك ضمیله ویاء
اصلیه ایله شاهد دیمكدر طانق معناسنه (محصول تركیب) كاشكی ای داستان یوزوكی
كورلردی تا كیم سنك حسن وجمالك بنم دعوای صدق وعشق ومحبتمه شهادت ویردی حضرت
یوسفك كمال جمالی زلیخانك افراط محبتنه شهادت ویردیكی كبی * قال الله تعالی فذلكن الذی لمتننی
فیه * معلوم اوله وقتا كه زلیخا حضرت یوسفی افراط محبت ومودتله سودی ایسه وانواع حیله لر
ایله وصالنه طالب اولدی ایسه مصرك خاتونلری بو حالی ایشتدیلر وتعییب ایلدیلر كه عزیزك
خاتونی عبد كنعانی یه عاشق اولمش دیو (پس وقتا كیم زلیخا بونلرك غیبت ومكرلرینی استماع
ایلدیسه بونلری یانه دعوت ایلدی (وحضرت یوسفی بر حجره یه پنهان ایلدی (وبونلر ایچون
بر عالی مجلس پیدا ایلدی (وكلدكلرنده هر برینه بركسكین بچاق ایله بر ترنج ویردی كه صویك
سزكله ترنج مرباسی تدارك ایده لم دیو (پس بونلر ترنجی صویركن حضرت یوسفه چیق بونلره
بر جلوه ایله دیدی (حضرت یوسف بونلره كورندكده كمال دهشت وحیرتلرندن ترنج یرینه
اللرین دوغرادیلر (وحضرت یوسفك حسننی اكبار واستعظام ایلدیلر (ودیدیلر حاش لله
بو بشر دكلدر (بو دكلدر الا ملك كریمدر (یعنی مكرم ومعزز فرشته در دیدیلر (اندن صكره زلیخا
دیدی (فذلكن الذی لمتننی فیه) ذلك ایله حضرت یوسفه اشارتدر (وكن ایله خاتونلره خطابدر
الذی اسم موصولدر (لمتن فعل ماضی جمع مؤنث مخاطبه در قلتن كبی (ونون مكسوره حرف
وقایه در (ویا ضمیر منصوب متصل متكلمدن كنایتدر فعلك مفعول صریحی در (فیه ضمیر
(حضرت یوسفه راجعدر (ومضاف محذوفدر فی افتتانه دیمكدر (محصول تركیب) اشته بودر
ای خاتونلر اول عبد كنعانی كه بنی لوم ایلدیكز انك محبتنده واكا مفتون اولدیغم ایچون واكر
بوندن اول بونك جمال باكمالنی كوردیكز بنی معذور طوتوب لوم ایلمز دیكز * ملك را در دل
آمد كه جمال لیلی را مطالعه كند تا بداند كه چه صورتست كه موجب چندین فتنه است بفرمود
طلب كردن در احیای عرب بكردیدند وبدست آوردند وپیش ملك در صحن سراچه بداشتند
ملك در هیئت او نظر كرد شخصی دید سیه فام ضعیف اندام در نظرش حقیر آمد بحكم آن كه
كمترین خدام حرم او بجمال از وپیش بود وبزینت بیش مجنون بفراست دریافت وكفت
ای ملك از دریچهٔ چشم مجنون بجمال لیلی نظر بایست كرد تا سر مشاهدهٔ او بر تو تجلی كند *
ملك را را دات تخصیص (در دل در حرف صله (تا حرف تعلیل (احیا حیك جمعیدر قبیله
معناسنه (بكردیدندن فعل ماضی جمع غائب چكرندیلر (یعنی ارادیلر (سراچه تصغیر
سرادر (فام كونه دیمكدر یعنی رنك (كمترین خدام حرم اولامیه لردر (بجمال با حرف ظرف
(با حرف ومصاحبت (پیش با جمله ایلری دیمكدر (بعض نسخه ده در پیش واقعدر مآل بردر
(بزینت بانه سابق كبیدر بیش زیاده دیمكدر (دریچه تصغیردر درقپو جق معناسنه در (چشم
مجنونه اضافت بیانیه (وبو لامیه (با حرف صله (جمال لیلی لامیه (بایست كرك دیمكدر (كرد مصدر
معناسنه در (تا حرف تعلیل (سر مشاهدهٔ اولامیه لردر (تجلی تفعل بابندن مصدر در ظهور
معناسنه (محصول تركیب) ملكك كوكلنه كلدی كه جمال لیلایی مطالعه ایلیه تا بله كه نه صورتدر
كه بو قدر فتنه یه باعثدر طلب ایلكه بیوردی عرب قبائلنده دولاندیلر یعنی ارایوب اله كتوردیلر
وپادشاهك اوكنده وقرشو سنده سرا بجغنك میداننده طورغوردیلر (پادشاه آنك هیئته

يعنى شكلنه نظر ايلدى قره يغز وضعيف اندام برشخص كوردى (يعنى ليلى بويله ايدى نظارنه حقيركلدى (يعنى حقير كورندى اول سببله كه حرمتك خدامتك الئا كسكركى كوز للكده اندن يلرى ايدى (وزينت وزبورده اندن ارتق (مجنون ملكك ليلايى حقير كورديكنى فراستله اكلادى وديدى اى ملك مجنونك كوزى پنجره سندن جمال ليلايه بقمق كرك تاكيم انك مشاهده سنك حقيقتى تجلى ايدوب ظاهر اوليدى * مثنوى * تا بر درد من رحمت نيايد * رفيق من يكى همدرد بايد * (محصول بيت) سكا بنم درديمه رحمت كلمز (يعنى سن بنى امر كزمدين بنم رفيق يارم وهمدرد كركدر يعنى كندى حالمه موافق ومناسب اهل دردكركدر * كه با او قصه مى كويم شب وروز * دو هيزم را بهم خوشتر بود سوز * كه حرف تعليل (با حرف صله (هيزم اودون (بهم برى برله (محصول بيت) بكا بنم كبى اهل درد كرك تاكيم اكا قصهٔ درد عشق ومودتى كيجه وكوندز سويليم (زيرا ايكى اودونك يانشى برى برله خوشرقدر تنها برينك يانشندن (يعنى كشى درد بينى اهل درده سويلمك بكر كدر بى درده سويلمكدن * نظم * مامر من ذكر الحمى بمسمعى * لو سمعت ورق الحمى صاحت معى * ما اسم موصولدر الذى معناسنه (مر فعل ماضى مفرد مذكر غائب نصر بابنك مضا عفندن مرور ايلدى (يعنى كچدى ديمكدر جملهٔ فعليه اعرابدن محلى يوق صله سيدر ماك وماصله سيله اعرابدن محلا مرفوع مبتدا (من حرف جر اسم موصولده اولان ابهامى بيان ايدر (مر به متعلقدر (ذكر لفظا مجرور من ايله مضاف اولمشدر حمايه (وحمى تقديرا مجرور مضاف اليه در (وحمى حانك كسرى وميمك فتحيله چاير قوريسنه ديرلر (وكاه اولور كه جانانه نك منزلنه حمى ديرلر آهو اولان حمايه تشبيه طريقيله (بمسمعى با حرف جر مر يه متعلق ومسمع ميم اولك كسرى وسكون سينله وميم ثانينك فتحيله اسم آلت سمع دركه مراد قولاق درو ياء متكلم ضمير مجرور متصل محلا مجرور مضاف اليه (لو حرف شرط (سمعت فعل ماضى مفرد مؤنث غائبه علم بابندن اعرابدن محلى يوق فعل شرط (ورق واوك ضمى وراءك سكونيله جمع ورقاء در حمر حمراءنك جمعى اولديغى كبى طاغ كوكرجنى كه جمعى كوك رنكنده اولور تركيجه تحته كوكرجنى وهپال ديرلر لفظا مرفوع فاعلى سمعت در مضاف اولشدر حمايه (صاحت فعل ماضى مفرد مؤنث غائبه در ضرب بابندن فاعلى تحتنده ورقه راجع ضميردر جملهٔ فعليه اعرابدن محلى يوق جواب لودر وجملهٔ شرط وجواب اعرابدن محلا مرفوع خبر مبتدادر (صيحه صوتى قالدرمقدر (يعنى آواز ايله چاغرمقدر معظرفيتى لازم اسمدر مضافدر ضمير متكلمه جار مجرور ايله اعرابدن محلا منصوب حالدر صاحت فاعلندن (محصول بيت) شول نسنه كه بنم قولاغمدن كچدى منزل جانان ذكرندن يعنى منزل جانانيدن بنم سمعمدن مرور ايلين خبرلر اگر اول نسنه يى يعنى اول مذكورى ورق حمايشيد سيدى بنمله صيحه وفرياد ايدردى ذوق وصفادن لفظ حمى كه منزل جاناندن عبارتدر انى تكرار ظاهرا ذكر ايلديكى استلذاذ طريقيله در والا اضمار مقامى ايدى زيرا معرفه معرفه اكله اعاده اولسه اكثر بودر كه ثانى عين اول اوله (بيت) الله ياظبيات القاع قلن لنا) (ليلاى منكن ام ليلى من البشر) * يا معشر الخلان قولوا للمعافى * است تدرى ما بقلب الموجع * يا حرف ندا (معشر ميمك وشينك فتحه لريله وعينك سكونيله اسم جمعدر قوم ورهط كبى لفظندن مفردى يوقدر بلوك ديمكدر (خلانه اضافت بيانيه در (خلان خانك ضميله خليلك جمعيدر دوستلر ديمكدر (قولوا فعل امر جمع مذكر مخاطب سويلك ديمكدر (للمعافى لام اول حرف جر قولوايه متعلق وثانى حرف تعريف معافى مفاعله بابندن اسم مفعول مفرد مذكر غائبدر ناقص يائيدن (تقديرى رجل معافى در (يعنى عشق ودرد بلاسندن عافيت وسلامت بولمش كيمسه مراددر (معلوم اوله كه مصراع اول

معانی نك الفی اوزره تمام اولور (وفی مصراع ثانینك اولی وابتداسی اولور وبو اسلوب اشعار عربده
چوق واقعدر وبو اساوبه مرهون دیرلر (وبونك كبی اشعار مصراع یازلمز بلكه متصل
یازیلور فاحفظ ولا تغفل (است افعال ناقصه‌دن مفرد مذكر مخاطب دكلسین دیمكدر (تدری
فعل مضارع مفرد مذكر مخاطب ضرب بابنك ناقصندن (است تدری اكار و بلور دكلسین
دیمكدر (ما اسم موصول در بمعنی الذی معناسنه (با حرف ظرف ویا حرف الصاق (قلب معروف (موجع
اسم مفعولدر افعال بابندن (یعنی مفرد مذكر غائب مثل واو یدن (وجع واوك وجیمك فتحه‌لریله
آغری‌یه دیرلر موجعك جیمی تشدیدیله قید ایلین وجرد شریف عجب وزن طبعه مالك ایمش
جزاه الله (محصول بیت) دوستلر زمزمه سی عشق دردندن سلامت وعافیتده اولان كیمسه‌یه
سویلرك سن بیلور دكلسین (یعنی بیلمزسین شول نسنه‌یی كه دردلی كوكلده‌در (یعنی عشق ردسروری
دردندن خبردار دكلسین دیمكدر تقدیری ماحصل فی قلب الموجع ویاما التصق بقلب الموجع
دیمكدر (موجعده عینندن صكره یا اثبات ایلین اشعار عرب املاسندن آكاه دكل ایمش * نظم *
تن درستانرا نباشد درد ریش * جز بهم دردی نكویم درد خویش * (تن درست صاغ معناسنه‌در
زیرا تنی بتون دیمكدر (الف ونون ادات جمعدر (را حرف تخصیصدر (درد ریش لامیه یاره آغریسی ردشمعی
دیمكدر (بهم با حرف صله همدرد در ددش دیمكدر (درد خویش لامیه (محصول بیت)
صاغ اولان كیمسه‌لرك یاره آغریسی اولماز (یعنی بی درد اولور دس كندی دردمی همدرد اولان
كیمسه‌دن غیری‌یه دیمزم * كفتن ز زنبوربی حاصل بود * بایكی درعمر خود ناخورده نیش *
زنبور آری دیمكدر عربیدر فارسیده مهمج دیرلر میمك ضمیله (با حرف صله نیش بونده آری
ایكنه سیدر (محصول بیت) آریدن وایكنه سندن سوز سویلك بی فائده‌در بر كیمسه‌یه كه تمام عمرنده
آری ایكنه سنی یمهمش اوله (یعنی اهل درد اولمیان اهل دردك حالنی بیلمز * تا ترا حالی نباشد همچو ما *
حال ما باشد ترا افسانه پیش * تا حرف توقیت در مادام معناسنه (ترا را حرف تخصیص (حالی یا حرف
تنكیر حرف وحدت دیین خطا ایلمش (حال ما لامیه (محصول بیت) مادام كه سنك حالك بزم حالمز ردشمعی
كبی اولمیه بزم حالمزسنك قتكده افسانه اولور یعنی بی فائده حكایه وآورده ورد اولور * سوزمرا
بادیكری نسبت مكن * اونمك بردست ومن برعضو ریش * (محصول بیت) بنم سوزوكدازمی غیره
نسبت ایلمه یعنی بو سوزكه سنده وار غیرمده واردر دیمه زیرا توز آنك یاره سز اوجنده‌در وبنم
یاره‌لی عضومده‌در حضرت شیخ مذكور ابیاتی مجنون جانبندن سور خطاب عام طریقیله مقصود
قصه‌دن حصه درفندبر * حكایت * قاضی همدان را حكایت كنند كه با نعلبند پسری
سرخوش بود ونعل دلش درآتش روزكاری درطلبش متلهف بود وپویان ومترصد وجویان
ورحسب واقعه كویان * (قاضی همدان را لامیه (ورا ادات مفعول (امام یافعی تاریخنده یازمش
همدان هانك ومیمك وذال معجمه‌نك فتحه‌لریله دیار عجمده برشهردر اماهانك فتحی ومیمك سكونی ردشمعی
ودال مهمله ایله یمنده برقبیله‌نك اسمیدر بویله بیورمش) لیكن مذكور همدان دال مهمله ایله
مشهوردر (قاضینك اضافتنده همزه اثبات ایلین املادن آكاه دكل ایمش (با حرف صله اعتبار
اولنورسه سرخوش مست معناسنه اولور اما حرف مصاحبت اعتبار اولنورسه باشی خوش
ایدی دیمك اولور (نعلبند پسرده ایكی وجهه محتملدر نعلبند اوغلانی ونعلبند اوغلی دیمك اولور
(نعل دلش بیانیه ولامیه‌در (درآتش بونكه بربو دتقدیر اولور بونده اصلی بودر كه بركیمسه‌یی
بركیمسه‌یه مطیع ومنقاد ایلك مراد اولسه طالبك ومطلوبك اسمنی وسریانجه برقاچ اسمی استعمال
كلماش برآت نعلنه یازوب آتشه براغورلر علی الفور تأثیر ایدر بونده استعاره طریقیله قاضینك
كوكلنه نعل اطلاق ایلمش آتش عشقه دوشوب یاندیغیچون (روزكاری یا حرف وحدت یعنی

بر زمان (متهالف تفعل بابندن اسم فاعلدر متحسر معناسنه يعنى حسرتلى ايدى (پويان متلهفه معطوف صفت مشبهه در (پو يبدندن بلكن ديمكدر پويانى حال طوتنلر بى حال ايمشلر (مترصد مترقب معناسنه (مترصد تفعل بابندن اسم فاعلدر يعنى اوغلانى كوزديجى ايدى كه نه حالده ونه كارده در ديوتكه عشاقك عادتيدر معشوقله مقيد اولمق (جويانده صفت مشبهه در جو يبدندن جستن دن ديينلر خطا ايلمشلر (حسب حالك وسينك فتحيله مقدار معناسنه در واقعه يه اضافت لاميه در (كويانده صفت مشبهه در (كو يبدندن كفتن دن دينلر بيلزلك ايلمشلر (محصول تركيب) قاضى همدانى حكايت ايدرلر حضرت شيخك بو سوزنده ايهام ظاهردر يعنى محتملدركه همدان قاضيلرندن برقاضى اوله وياشيخك زماننده اولان قاضى اوله كه برنعلبند پسره عاشق ومست ايدى (يعنى وصالنه طالب ايدى واتك محبتندن نعل دلى آتشده ايدى برزمانك طلبنده حسرتلى و پوينده ايدى ومترقب وجوينده ايدى ومقدار واقعه سنه وحسب حالنه نسبت كو ينده يعنى جوانله سركذشته كوره بور باعى بى اوقوردى *رباعى* درچشم من آمدان سهى سرو بلند * بربود دلم زدست ودر پاى افكند * (درحرف صله (چشم من لاميه (آمدبونده كوردى كوزينه كلمكدن مراد انى كورمكدر (سهى سروه وقده صفت اوله كلمشدر (پس كا مقدم او اور موصوفدن وكاه مؤخر طغري سرو ديمكدر (بلند بانك فتحى وضميله يوجه ديمكدر (بربود باحرف تأكيد (ربودرا نك فتحى وضميله فعل ماضى مفرد غائب قابدى ديمكدر بوندرا ضرورت وزن ايچون ساكن اوقنور (دلم زدست تقديرى دلم زدستم در (در پاى درحرف صله افكند فعل ماضى مفرد غائب براقدى ديمكدر (محصول بيت) بنم كوزومه دوش اولدى اول طغرى بلند سرو (يعنى اول سروكى سهى قد و بلند قامت جانان حاصلى منظورم اولدى بويله اولنجه كوكلى الدن قابدى واياغه براقدى يعنى دلك قدر يى بليوب اهانت وحقارت ايلدى * اين ديدهٔ شوخ مى كشد دل بكمند * خواهى كه بكس دل ندهى ديده ببند * ديدهٔ شوخ بيانيه كستاخ ديده ديمكدر كندى ديده سنه اشارت ايدر پس ديدهٔ شوخى مطبوع عبارتيله تفسير ايدنلر بونى محبوبه صفت ظن ايدوب خطا ايلمشلر (دل ميكشدك مفعول صريحى (وبكمند غير صريحى خواهى فعل مضارع مفرد مخاطب معناء شرطى متضمن استرسك ديمكدر (كه حرف بيان (بكس ندهى نك مفعول غير صريحى (ودل صريحى ببندك مقدم مفعولى وجملهٔ فعليه جواب شرط (محصول بيت) بو بنم كستاخ كوزم كوكلى كمندعشق ومحبته چكر (يعنى كوز كورر وكوكل بى اختيار سور (پس ديلرسك كه كيمسه يه كوكل و يرميه سين كوزوكى بغله يعنى كوزلره بافدرمه كه كوكل مووب بلايه دوشميه ديمكدر ببندك باء استقبا لنى مضموم اوقيانلر روسنا يلق ايدرلر * بيت * از ياد تو غافل نتوا نكرد بهيچم * سركوفته مارم نتوانم كه نپيچم * ياد تو مصدرك مفعولنه اضافتيدر زيرا ياد ذكر معناسنه در (غافل نتوان كرد تقديرى نتوان غافل كردن (كرد مصدر معناسنه در زيرا نتوان مضارعت معناسنى متضمندر (بهيچم باحرف مصاحبت هيچله ديمكدر (سركوفته مار اصلنده مار سركوفته ام دراضافت بيانيه تقديريله زيرا سركوفته وصف تركيبيدر ضرورت وزن ايچون تأخير قلندى (نتوانم قادر دكلم ديمكدر (كه حرف بيان (نپيچم فعل استقبال متكلم وحده بور ولام و بوكلم ديمكدر يعنى كمال در دمدن وز بونلكمدن حركتده مالك دكلم ديمكدر بعض نسخه ده نپيچم نون نافيه ايله واقعدر (پس سركوفته دن ازلمش مر ادا ولمز بلكه اورولمش مراد اولور يعنى باشنه اورلمش ماركبى مالك دكلم (پيچ وتاب ايلمكه حاصلى اضطراب ايلمكه و بى حضور اولمغه قادر دكلم ديمكدر (محصول بيت) اى جانان سنى اكمكدن هيچ برنسنه ايله بنى غافل ايلك ممكن دكل يعنى هيچ برنسنه سنى تذكر

ردابن سيد على وسرورى

ردشراح جميعا
رد سرورى وشمعى

رد ابن سيد على
وسرورى

ابن سيد على
رد سرورى

ایلمکه مانع اوله مز (مار سر کوفته ام یعنی باشی ازلمش مارم قادر دکلم که بیچ وتاب اورام تنکه
صاغ اولان یلان بوریلور وبو کیلور حاصلی درد عشقدن مقتول مار کبی حرکته مالك دکلم
(مصراع اولك معناسنی سنی الکفدن غافل ایلی بیلك اوازبنی هیچ دیمن مقصده واصل
ردسروری
اولامشدر (هیچ بهیچ باسنك زیاده سنه قائل اولان ارنجه تمش * شنیدم کدر اندرین بش
ردشمعی
قاضی باز آمد رنجی ازین معامله بکوشش رسید رنجیده دشنام بی تحاشی داد او سقط کفت وسنك
برداشت وهیچ ازین حرمتی فرونکذاشت قاضی بایکی ازعلماء معتبر که همعنان او بود کفت *
کذر لغتده کچد معناسنه در اما بونك کبی یرلرده یول مراد در (باز آمد باز بونده ادات تأکیددر
تکه سابقا برقاچ یرده تنبیه اولمشدر (برنجی بعضی دیمکدر بعض نسخه ده طرفی واقعدر مآل بردر
(معامله دن مراد سودیکی قصه سی اوله ویا اوقودیغی ابیات واشعار اوله (رنجیده هاء رسمی
بونك کبی یرلرده حرف ترتب اولور انجنوب دیمکدر (دشنام بی تحاشی بیا نیه در بی باك وبی پروا
دیمکدر (سقط یرامز ونامعقول سوز (برداشت قالدر دی دیمکدر (حرمتی یاحرف مصدر
فرونکذاشت الحق قومدی یعنی قادر اولدیغی اهانتی اشاغه قومدی (بایکی باحرف صله
(علماء معتبر بیانیه (همعنان دیزکین دیزکینه یله کیدنه دیرلر بونده مراد مصاحبدر
(محصول ترکیب) ایشتدمکه پسر بر بوادده قاضینك اوکینه کلدی وبرمقدار بو عشق
معامله سندن ویا اقودیغی ابیات واشعاردن اوغلانك قولاغینه ایرشدی انجنوب قاضی یه
بی پروا سوکدی ونامعقول کلمات ایلدی وطاش قالدردیکه قاضی یی اوره یعنی طاشه چالندی
وهیچ حرمتسزلکدن اشاغه قومدی یعنی اولدیغی اهانتی ایلدی قاضی معتبر علمادن برینه که
ردسروری
کندیله دیزکین دش ایدی دیدی *بیت* آن شاهدی وخشم کرفتن بینش * وآن عقده
برابروی ترش شیرینش * شاهدی یاحرف مصدر حرف وحدت دیمن خطا سویلمش
(خشم کرفتن شاهدی یه معطوفدر وایکیسی یله بینك مقدم مفعوللریدر (بین باء عربینك
کسریله فعل امر مفرد مخاطبدر بینیدندن وشین ضمیر پسره راجعدر (عقده لغتده دوکومه
دیرلر اما بونده قاشده اولان بوشق مراددر (ابروی ترش بیانیه در (شیرین عقده یه صفتدر
(وشین ضمیرینه پسره راجعدر (محصول بیت) اول پسرك محبوبلغی وخشم طوتماغنی
کورسیله بونده مخاطب همعنان قاضیدر واول ترش شکل ابروسی اوزرنده عقده شیرینی
کوریعنی اول شیرین ومقبول قاشین چاتمسین کورسیله (ابروی ترشه مضاف قلیوب ترشی
ردسروری وشمعی
عقده یه وشیرینی ابرویه صفت طوتوب نامطبوع ونامعقول تعقیداته ارتکاب ایدنلر غریب
ناساز وناهموار طبع صاحبلریمش العیاذ بالله تعالی * در بلاد عرب کویند ضرب الحبیب زبیب *
ضرب الحبیب مصدرك فاعلنه اضافتیدر ومفعول متروکدر (وحبیب فعیل مفعول معناسنه در
(زبیب زانك فتحی وبانك کسریله قوری اوزومه دیرلر (محصول ترکیب) قاضی مذکور بیتی
اوقودقدن صکره دیدی بلاد عربده سویلرلر محبوبك ضربی یعنی کوتکی عاشقه قوری
اوزمدر یعنی شیریندر دیمکدر *بیت* ازدست تومشت بردهان خوردن * خوشترکه بدست
خویش نان خوردن * بردهان برحرف صله (بدست خویش باحرف مصاحبت واضافت
لامیه در (محصول بیت) سنك الکدن ای پسر آغزه یومرق یمك کشی کندی الیله اتمك یمکدن
خوشترقدر * همانا که ازوقاحت اوبوی سماحت می آید پادشاهان سخن بصلابت کویند
و باشند که در نهان صلح جویند * اندن صکره قاضی دیدی (همانا که دیمکدر (که حرف بیان
(وقاحت قلت حیا معناسنه (سماحت عطا واحسان معناسنه در (باحرف مصاحبت
صلابت شدت معناسنه در (پادشاهان مبتدا ومابعدی خبری (محصول ترکیب) بکرزکه

پسرك قلت حیاسندن احسان قوقوسی كله یعنی بویله چپلاق ملایمته دلالت ایدرز یرا پادشاهلر ظاهرا خصمه پك پك سویلرلر اما اولور كه كزاین صلح استرلر پس جائزدر كه پسر دخی ظاهرا خلق یاننده سر كشلك كوستره اما تنهاسی ملایمت اوزره اوله * بیت * انكور نو آورده ترش طعم بود * روزی دوسه صبر كن كه شیرین كردد * انكور نو آورده بیانیه (نو آورده تروانده معناسنه در یعنی قوزق كه عجم غوره دیر (ترش طعم وصف تركیبیدر اكشی لذتلی معناسنه در (زیرا طعم طانك فتحیله لذت دیمكدر (روزی یا حرف وحدت (محصول بیت) تروانده كتورلمش اوزوم اكشی لذتلی اولور برایكی اوچ كون صبرایله كه لذیذ اوله یعنی دادیه * این بكفت و بمسند قضاباز آمدنبی چنداز عدول كه ملازم او بودندهمین خدمت ببوسیدند كه باجازت سخنی داریم در خدمت بكوییم اكرچه ترك ادبست و بزركان كفته اند * باحرف صله مسند قضا لامیه در محل حكم دیمكدر (بازآمدن تأكید (تنی یا حرف وحدت (چند نیچه دیمكدر) یعنی برنیچه شخص (عدول عینك ودالك ضمیله جمع عدادر عادل معناسنه (بعض نسخه ده عدول مزكی واقعدر تفعیل بابندن اسم مفعول (یعنی پاك عادللر اسم فاعل طوتنلر بیلزایمش (كه حرف رابط صفت (ملازم اواسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (زمین خدمت بیانیه (كه حرف بیان (باجازت باحرف مصاحبت (سخنی یا حرف وحدت (محصول تركیب) قاضی چون نظم ونثر سوزلرینی سویلدكدن صكره مسند حكم وقضایه كلدی برنیچه كیمسه عادللردن كه آنك ملازملری ایدی تعظیم وتبجیل طریقیله زمین خدمتی اوپدیلر یعنی قاضی یه تعظیم ایلدیلر كه برسوزمز وار در اجازتله خدمتكزده سویلیه لوم اكرچه ترك ادبدر واولولر دیمشلردر * بیت * نه در هر سخن بحث كردن رواست * خطا بر بزركان كرفتن خطاست * نه حرف نفی روایه مقیددر (محصول بیت) هرسوزده بحث ایلمك روا دكلدر اولولر اوزره خطا طوتمق خطادر یعنی هرسوزده كلمات ایلمك جائز دكلدر واكابر اوزره قصور طوتمق قصوردندر * اما بحكم آن كه سوابق انعام خداوندی ملازم روزكار بندكانست مصلحتی كه ببنند واعلام نكنند نوعی ازخیانت باشد طریق صواب انست كه پیرامن این طمع نكردی وفرش ولع درنوردی كه منصب قضا پایكاهی منیعست تابكناهی شنیع ملوث نكردانی حریف اینست كه دیدی وحدیث این كه شنیدی * سوابق جمع سابقه در مبتدا (انعامه اضافت صفتك موصوفنه اضافتیدر تقدیری انعامات سابقه در (وخداوندی یه بیانیه (ملازم خبرمبتدا (روزكاره اضافت اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (وبندكانه لامیه (مصلحتی یاحرف وحدت (كه حرف رابط صفت (ببنند فعل مضارع جمع غائب كوررلر (نوعی یاحرف وحدت (طریق صواب بیانیه (پیرامن اطراف (این طمعه اضافتی لامیه در (نكردی فعل نفی استقبال مفرد مخاطب كردیدندن كاف عجمك فتحیله دونمك معناسنه (نكردی دولانمیه سین دیمكدر (فرش ولع بیانیه (ولع واوك ولامك فتحه لریله حرص معناسنه در (در حرف تأكید (نوردی نونك فتحی وضمیله فعل مضارع مفرد مخاطب دورهسین ودیو شیرهسین دیمكدر (كه حرف تعلیل (منصب قضابیانیه (پایكاه بونده مرتبه دیمكدر (و یاحرف وحدت (منیع محكم دیمكدر (تاحرف تنبیه (بكناهی باحرف مصاحبت ویاحرف وحدت (شنیع چركین (ملوث اسم مفعولدر بولاشق معناسنه (نكردانی فعل نفی استقبال مفرد مخاطب ایلمیه سین دیمكدر (نكردانی فعلی نون یرینه میم یازوب فعل نهی ظن ایدوب ای لاتجعله ملوثا بالذنب الشنیع دیین فارسی یی غریب ملوث یلورمش (محصول تركیب) قضی یه عدول دركه اما اول سبله كه افندینك انعامات سابقه سی بنده لرك زمانه ملازمدر

رد شمعی

ردومروری

یعنی بزسنك نعمتكه حاصل اولمشز تمام عمرمزده نعمتك بزه ملازم اولوب بزدن منفك اولمامقدر (ایمدی بوبندهلر برمصلحتی كه كورهلر واعلام ایلیهلر خیالتندن برنوع اولور پس طریق صواب اولدر كه بوطمعك اطرافنده چكرنیه سین وشدت حرص فرشنی دوروب دیوشیره سین زیرا منصب قضا بلند مرتبهدر احتراز ایله بركاه شنیع ایله اول منصبی ملوث ایلیه سین حریف بودر كه كوردك یعنی نعلبند اوغلانی كوردك نه ماهیتدر وسوزی بودر كه ایتدك كه سكا بوقدر نا سزا كلمات ایلدی * مثنوی * یكی كرده بی آب روی بسی * چه غم دارد از آب روی كسی * (یكی برپسی ادات ربط ضرورت وزن ایچون حذف اولنمش تقدیری یكی كه كرده در برپسی كه ایلمش (بی ادات سلب جوامد (آب روی لامیه دریوز صوبی یعنی عرض دیمكدر (ویا حرف مصدر (بسی یاء اصلیه ایله چوق دیمكدر (آب روی كسی لامیهلردر (محصول بیت) برابسی كه چوق یوز صوبی ایلمش اوله نه غم طوتار كیمسهنك آب رویندن یعنی نه غمی ونه پرواسی واركیمسهنك عرض اكسكلكندن * بسا نام نیكوی پنجاه سال * كه یك نام زشتش كند پایمال * بسا ابسی كبی چوق معناسنهدر (نیكوی پنجاه سال لامیهلردر (كه حرف بیان (نام زشت بیانیه (وشین ضمیر نام نیكویه راجعدر (كند فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده نام زشته راجع ضمیر ومفعول اولی نام نیكو وثانیسی پایمالدر (پایمال لغتده چینكدر اما بونك كبی یرلرده ضایع معناسنهدر (محصول بیت) چوق واقع اولور اللی ییلده كسب اولان نام نیكو كه برچركین آدانی پایمال وضایع ایدر براده وبرساعتده * قاضی را نصیحت یاران یكدل پسند آمد وبرحسن رأی وحفظ وفای ایشان آفرین كرد وكفت نظر عزیزان در مصلحت حال من عین صوابست ومسئلهٔ بی جواب ولیكن (محصول تركیب) قاضی به صادق یارانك نصیحتی مقبول كلدی وانلرك حسن رأی ونه بیرنه وحفظ وفا سنه آفرین دیدی وایتدی عزیزلرك نظری بنم حالمه عین صوابدر ومسئلهٔ بی جواب ولیكن * بیت * ولوان حبا باللام بزل * اسمعت افكا یفتریه عذول * واو حرف ابتدا (او حرف شرط (ان حرف ناصب ورافع (حبا حانك ضمیله لفظا منصوب اسم ان (باللام باحرف جر (ملاوم معناسنه مجرور در بایله جار مجرور یله یزول یه متعلق (یزول فعل مضارع مفرد مذكر غائب كیدر دیمكدر جملهٔ فعلیه اعرابدن محلا مرفوع خبر ان دروان اسمیله وخبریله اعرابدن محلی یوق جملهٔ شرطیه مقامنده واقعدر (اسمعت فعل وفاعل اعرابدن محلی یوق جواب لو واقعدر (افكا لفظا منصوب مفعولی (یفتری فعل مضارع مفرد مذكر غائبدر افتعال بابنك ناقص بابندن وضمیر مذكر محلا منصوب مفعولی افكه راجع (عذول عینك فتحی وذال معجمهنك ضمیله مبالغهٔ عاذلدر ملامت ایدیجی معناسنه لفظا مرفوع فاعل یفتریدر وجملهٔ فعلیه اعرابدن محلا منصوب صفت افكادر (بعض نسخهده عدول واقعدر عینك ودال مهملهنك ضمیله دخول وزنی اوزره عادل معناسنه عدلك جمعیدر سابقهٔ تی جندازعدولهده مناسبدر (محصول بیت) اكر محبت ملامت وازارایله زائل اولوب كیدیدی البته بركون ایشیدردم ریلا نكه انی عذول وباعد ول افترا ایدر یعنی فلانك محبتی ملامت وازارایله زائل اولوب كتدی دیو ایشیدردم * بیت * ملامت كن مرا چندان كه خواهی * كه نتوان شستن از زنكی سیاهی * كه حرف تعلیل (نتوان شستن یومق اولمز یعنی ممكن دكل (زنكی یاء نسبیله قره عربلرده مستعملدر زنكك دیارینه منسوب دیمكدر (سیاهی یا حرف مصدردر (محصول بیت) عذوله خطاب ایدوب دیرنی ملامت ایله هرنقدر كه استرسك فائدهسی یوقدر كه بكا تأثیر ایلز زیرا زنكیدن سیاهلغی یومغله كیدرمك اولماز یعنی بكا محبت حالانی ترك ایله دیمك سیاه عربدن قرهلغی كیدرمك كبیدر * این كفت وكسانرا تفحص حال

اوبرا انکیخت ونعمت بی کران بر بخت که کفته اند هر کرا زر در تراز وست زور در بازوست * کسا را را
ادات مفعول متعلقاتندن کیسه لری دیمکدر با حرف صله (تفحص تفعل بابندن مصدر در تجسس
دیمکدر حاله اضافتی مصدرك مفعولنه در (واو به لامیه یعنی حالنی یوقلمغه (برا انکیخت بر حرف تأکید
(انکیخت فعل ماضی مفرد غائب حواله وسساط ایلدی دیمکدر (محصول ترکیب) قاضی مذکور
بیتلری دیدی ومتعلقاتندن بعض کیسه لری اوغلانك احوالی تجسسنه حواله ایلدیکدانی بختلیوب
قلبنی ملایم ایدوب قاضی یه مائل ایدهلر واوغلانك بولنه بی نهایت وبی پایان نعمت دوکدی زیرا
دیمشلردر که هر کیسه نك که التون ترازوسنده در زور بازوسنده در بو ضرب مثلدر یعنی هر کیسه نك که
مالی چوق اوله شویلکه صایمغله اولمیوب ترازو ایله طارتمغه محتاج اوله (زور بازوسنده در یعنی
هر نه کیم استرسه ال ویرر دیمکدر حاصلی مالك وقدرتندن کنایه در * وانکه بر دنیا دست رس ندارد در همه
عالم کس ندارد * دست رس وصف ترکیبیدر رسیدندن وسعت وقدرتدن عبارتدر (محصول ترکیب)
مالدار اوله نك حالی مذکور کبیدر اما اولکه انك دنیایه الی ایرشمز یعنی ماله مالك دکل تمام دنیاده
کیمسه سی یوقدر یعنی مراداتنه ظفر بولمغه کیمسه اکا معین ودستکیر اولماز * بیت * هر که زر دید
سرفرو اورد * ور ترازوی آهنین دوشست * هر که یعنی هر کس که حذف وایصال طریقیله که
اسم اولدی (فرود وفرود السمز بر معنایه در آشاغه دیمکدر (اورد فعل ماضی مفرد مذکر غائب
کتوردی دیمکدر یعنی باشین اکدی حاصلی میل ایلدی دیمکدر (ترازوی اهنین اهن دمور
(ویا حرف نسبت (ونون حرف تأکید (دوش قول معناسنه در یعنی ترازاو قولی اموز معناسنه دیین
حق اداده خطا ایلمش (محصول بیت)هر کیمسه که التون کوردی اکا باشین اکدی یعنی بی اختیار
میل ایلدی کرکسه دمور قوللی ترازو ایسه ده یعنی التونی ترازو ایله وزن ایدنجه کامل اونجه وزندن
برمقدار اغرجه کاور پس میزانك اول حالتنه سرفرو آورد بیورمشدر حاصلی التونده بر مرتبه ده ردشمعی
قوت جاذبه واردر که انساندن غیری جمادله اکا میل ایدر (انوشروان مجلسنده بر کون حکما
ایتدیلر صابون غم دنیاده ندر کیمی دیدیکه منصبدرو کیمی دیدیکه کوزل یوزینه بقمقدر بزرجمهر
دیدی باده در جمیعسی بوکا قائل اولدیلر (انوشروان دیدی حقیقتده صابون غم التوندر که جمیعا معضاب
بونلر نکله حاصلدر جمیع حکما بو سوزه سرفرو ایلدیلر * فی الجمله شبی خلوتی میسر شد وهم در آن
شب شحنه را خبر شد که قاضی همه شب شراب در سر وشاهد در بر ازتنعم نخفتی وبترنم کفتی * فی الجمله
حاصل کلام (شبی وخلوتی یالری حرف وحدتدر وجائزدر خلوتی یاسی حرف تنکیر اوله فتأمل (شحنه
شینك فتحی وحانك سکونیله لغتده نائب دیمکدر (اما بونده صوباشی مرادر (ورا ادات صله (که حرف
بیان قاضی مبتدا (وشراب در سر وشاهد در بر حالیه لردر (بر بونده ابهام طریقیله ذکر اولمشدر
دمدر (ازتنعم نخفتی یه متعلق (ویا حرف حکایه (وجمله خبر مبتدا در (وهمه شب نخفتینك
وکفتینك ظرفیدر (وبترنم کفتی یه متعلقدر (وازتنعم نخفتی یه معطوف (محصول ترکیب)حاصل
کلام بر کیجه جوان ایله خلوت میسر اولدی وهم اول کیجه صوباشی یه خبر اولدی که قاضی
بتون کیجه شراب باشنده (یعنی سرخوش ودلبر سینه سنده ویا یاننده تنعم وذوق وصفادن
اویومزدی ویا اویومدی وترنم ونغمات ایله سویلردی ویا سویلدی یعنی ایرلردی * نظم * امشب
مکر بوقت نمی خواند این خروس * عشاق بس نکرده هنوز از کار وبوس * امشب بو کیجه (مکر
کانه (بوقت با حرف ظرف (نمی خواند فعل نفی استقبال مفرد غائب اوقومز (یعنی اوتمز
دیمکدر (حکایت حال ماضی معناسنی اخذ ایدنلرنه لفظدن خبردار ایش ونه معنادن (خروس ردشراح جمیعا
لفظنی مفرد ایراد ایلك ضرورت وزن ایچوندر والا خروسان مقامی ایدی (ویا خود جنس
خروس مرادر (عشاق مبتدا (بس نکرده خبری (بس باء عربله یتر دیمکدر اکتفادن عبارتدر

(بس بس نازرده‌لك معناسنی چوق ایلامش دیبن چوق خطا ایلمش (بکر دماسندن صعدر
ایلامش دیمکدر (بس اسم مفعولدر دیبن فاعلیت ومفعولیت معنالرینی تشخیص وتمییز ایلمز
ردشمعی
ایمش (هنوز الان دیمکدر (کناردن بونده آغوش مرادر (حاصلی پهلو دیمکدر (وبوس
ردسروری
اسم مصدردر اوپمه معناسنه (محصول بیت) بو کیجه کانه وقتده اوتمزبو خروس زیرا عشاق
هنوز اکتفا ایلامش کنار وبوسدن یعنی دلبری اوپمه‌دن وقوچمه‌دن طویمامش بعض نسخه‌ده
بووزنده وبوقافیه‌ده بربیت واقع اولمش بونده * رخسار یاردر خم کیسوی تابدار * چون
کوی عاج در خم چوکان آبنوس * رخسار یار لامیه‌در (در حرف ظرف (خم کیسوی تابدار
لامیه وبیانیه‌در (تابدار وصف ترکیبی‌در (تاب بونده اسمدر بکلم معناسنه (ودار دار یدندن
طویجی دیمکدر (تابونده تافتن‌دن مشتقدر دیبن بوقنده تاب وتوانی یوغیش (چون ادات
تشبیه (کوی عاج بیانیه (کوی طوب (وعاج فیل کوکی (خم چوکان آبنوس لامیه وبیانیه در
(چوکان جیم وکاف عجمیله اوجی اکریجه عصادر که اکثر رهبانلر (یعنی کشیشلر استعمال
ایدرلر (وآت اوزرنده انکله طوب چلرلر عجم سپاهیلری جرید اویونی یرنه آنی اوینارلر تعریب
ایدوب صولجان دیرلر صادك ولامك فتحه‌لریله (آبنوس بانك سكونیله آب ایله نوسدن
ردسروری
مرکبدر (آب صو (ونوس سین مهمله ایله نوشدن مصحفدر (شین معجمه ایله وتصحیف ایلین
قوم هنددر (زیرا شینی نقطه ایله انلرسین اوقورلر وبواغاج هندك بلوطیدر که هندده یاسنده
برزمان یاتمغله قرارر ونامی آبنوس اولور فاحفظ (محصول بیت) یارك رخساری یعنی یوزی
کیسوی تابداره بوکلنده فیل کوکندن طوب کبیدر آبنوسدن چوکان بوکلنده تشبیه خاصدر
مطلب
مذکور بیتك قاضی قصد سنه مناسبتی یوقدر لیکن شراح شرح ایلدکلری ایچون شرح
ایلدك * بکذم که چشم فتنه بخفتست زینهار * بیدار باش تا نرود عمردر فسوس * چشم
فتنه لامیه در مجازا (بخفتست اصلی بخفته است در ضرورت وزن ایچون حذف وایصال
اولدی بونده اویومش دیمکدر (زینهار یایله ادات تنبیه در (بیدار اسمدر اویانق معناسنه
(باش فعل امر مفرد مخاطب بیدار اول دیمکدر (تا حرف تعلیل (نرود فعل نفی مستقبل مفرد
غائب عمر فاعلی (در حرف صله (فسوس افسوسدن مخففدر (بونده حیف معناسنه‌در (محصول بیت
بردم که فتنه کوزی اویومشدر یعنی بردم که عالم اغیاردن خالیدر زینهار صقین بیدار اول و
اویقوبی ترك ایله کیم عمر نازنین حیفه کتمیه یعنی ضایع وبرصرف اولمیه * تا نشنوی زمسجد آدینه
بانك صبح * یا از درسرای اتابك غریو کوس * تا حرف توقیت در مادام معناسنه (ونشنوی
فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب مادام که ایشتمیه سین دیمکدر (مسجد آدینه جمعه مسجدی
دیمکدر (زیرا ادینه داالله وذاالله جمعه کوننه دیرلر (ذاالله مشهوردر (اماداالله میرحسینك
معماینك آدینه معماسندن معلومدر (بانك صبح صباح اذانی اضافتی لامیه‌در (یا حرف عطف
(درسرای اتابك لامیه‌لردر (غریو کوس لامیه‌در (غریو اوآزایله تلفظدر (بونده فریاد وفغان
مراددر (کوس سابقا مفصل بیان اولمشدر (محصول بیت) مادام که مسجد جمعه‌دن صباح اذانی
ایشتمیه سین واتابك سراینك قپوسندن کوسك نداو افغانی * اب از لب چو چشم خروس ابلهی
بود * برداشتن بکفتن بیهوده خروس * لب برداشتنك مفعول صریحی (واز لب غیر صریحی
(چو چشمه اضافتی بیانیه‌در (وخروسه لامیه (ابله افعل وزنی اوزره صفت مشبهه‌در احمق
معناسنه (ویا حرف مصدر ومبتدا (بود بانك ضمی وواوك فتحیله فعل مضارع مفرد غائب
خبر مبتدادر ابلهلق اولور (وجائزدر که ادات زمانیه اوله (برداشتن بونده فعلدر (بکفتن
(با حرف مصاحبت برداشتنه متعلق (بعض نسخه‌ده (بکفتن یرینه بکنه واقعدر

سوز معناسنه بیهوده یه اضافت بیانیه (وخروسه لامیه (ازاب ریته براب یارانلر معنایه واصل
دکل ایمش (محصول بیت) وبیت بیت اوله مرتبطدر (ای یعنی عاشقلری چشم خروس کبی
قزل وصافی اولان معشوق ابندن قالدرمق خروسك وقتسز اوتمه سیله ابلهلق اولور
ردسروری وشمعی
وابلهلقدر حاصلی زائد برخروس اوتمه سیله صباح اولدی دیو جانان صفاسندن فراغت
ایلك ابلهلقدر * قاضی دریں حالت بود که یکی از متعلقان درآمد وگفت که خیز وتاپای داری
گریز که حسودان برتو دقی گرفته اند بلکه حقی گفته اند تامگر این آتش فتنه که هنوز اندك ست
باب تدبیری فرونشانیم مبادا که فردا چون بالا گیرد عالمی را فرا گیرد قاضی تبسم درو نگه کرد وگفت *
که حرف رابط مقول قول (خیز فعل امر مفرد مخاطب قالق دیمکدر (خیزیدندن (خاستن دن
دینلر خطا ایدنلر (تا حرف توقیت (پای داری ایاغك وار (یعنی قوت وقدرتك اولدقجه
گریز فعل امر مفرد مخاطب قاچ دیمکدر (گریزیدندن گریختن دن دینلر یکلش قاچسنلر
(که حرف تعلیل (دق غمز ونمیمه دیمکدر (ویا حرف وحدت ویا تنکیر (بل حرف اضراب
ردابن سیدعلی وسروری
(حقی یا حرف وحدت (تا حرف تعلیل (مگر حرف تمنی (آتش فتنه بیانیه در (که حرف بیان
(هنوز الآن دیمکدر (با حرف مصاحبت (آب تدبیر بیانیه (ویا حرف وحدت ویا حرف تنکیر
ردابن سیدعلی وسروری
(فرو حرف تأکید (نشانیم فعل مضارع متکلم مع الغیردر سوندره لم دیمکدر (نشانیدندن که
لفظ مشترکدر آتش سوندرمکه ونسنه یی نصب ایلك (یعنی بر مصلحت اوزره بر کیمسه یی دیکمك
یننده (مبادا فعل نهی مفرد غائب اولیه دیمکدر دعا مراددر (که حرف بیان (فردا یارین (چون
حرف تعلیل (بالا ارتفاع گیرد طوته ارتفاع طوته (یعنی قالقه دیمکدر فاعلی آتش فتنه در
(عالمی یا حرف تنکیر (ورا ادات مفعول (قاضی مبتدا (تبسم با حرف مصاحبت (نگه کرده
متعلقدر (تبسم تفعل بابندن مصدردر کولمك دیمکدر (در حرف صله (واو ضمیری قپودن
ایچری کلانه راجعدر (نگه کرد نظر ایلدی دیمکدر (محصول ترکیب) قاضی بو حالتده ایدی یعنی
دلبرله بوس وکنارده ایدی که متعلقلرندن بریسی ایچری کیردی ودیدی که قالق وایاغك اولدقجه
قاچ یعنی ایاغك تحمل ایدوب قادر اولدقجه زیرا حسودلر سنك اوزریکه دق طوتمشلر (یعنی
غمز ایلمشلر بلکه حق سویلمشلر تا اوله که بو آتش فتنه که ازاجقدر بر تدبیر صوبی ایله
سوندره‌وز اولمیه یارین چونکه مرتفع اولوب قالقه تمام عالمی احاطه ایلیه قاضی تبسمله اکا نظر
ایلدی ودیدی * وضع پنجه در صید برده ضیغم را * چه تفاوت کند که سگ لاید * صید بونده
مفعول معناسنه در (یعنی مصید پنجه برده نك مفعول صریحی (ودر صید غیر صریحی (در حرف
صله در (و برده ماضیدن قصد ایلمش معناسنه (ضیغم ضادك وغینك فتحه لریله ارسلان دیمکدر
ورا حرف صله ویا حرف تخصیص (لاید فعل مضارع مفرد غائب اوفرر دیمکدر (لاییدندن
ایت اوفردق معناسنه (محصول بیت) پنجه سنی صیده یعنی آوه ایلتمش یعنی باترمش ارسلانه
نه تفاوت ایدر که ایت اوفرر یعنی یاننده کلوب شکاری بن الیاز دیمکدر یعنی اعدانك وحسادك
بکا ضرری یوق زیرا جانان بنم اولسون دیمك (قوته دیرلرسه دیسونلر اوته کوریارانمك)
* روی در روی دوست کن بگذار * تا عدو پشت دست میخاید * روی کنك مفعول صریحی
(ودر روی غیر صریحی (ودوسته اضافتی لامیه در (بگذار فعل امر مفرد مخاطب قو ایدنی اهمال
ایله (تا حرف تعلیل (عدو مبتدا (پشت دست لامیه ومفعول (میخاید فعل مضارع مفرد غائبدر
وخبر مبتدا (محصول بیت) خطاب عام طریقیله وباکلن متعلقه یورر که یوزیکی دوست
یوزینه الله یعنی ابله وسنده سنه اول جانانله بر طهدتا کم عدوان ارقاسنی چکنده عداوت
وحسدندن حاصلی سن جانانله سنانده اول وعدو حسدندن آتشنه یانوب کول اولسون * لك ه

در آن شب اگاهی دارند که در ملك تو چنین منكری حادث شده است چه فرمایی گفت من اورا
از جملهٔ فضلای عصر و یگانهٔ دهر میدانم باشد که معاندان در حق او بغرض خوض کرده
باشند این سخن در سمع قبول من نیاید مگر آنکه که معاینه کردد که حکما گفته اند * ملك پادشاه
را ادات مفعول (اگاهی یا حرف مصدر خبردارلق دیمکدر (که حرف بیان (ملك تو لامیه (منكری
اسم مفعول در افعال بابندن (یا حرف وحدت (حادث شده است پیدا اولمشدر (جملهٔ فضلاء عصر
لامیه لردر (یگانه‌یی فضلایه (وجمله‌یه عطف ایلمك جائز یگانه فرید دیمکدر (دهره اضافتی لامیه‌در
(باشد که اوله که یعنی احتمالدر که (در حرف ظرف (حق او لامیه (بغرض با حرف صله غرضله دیمکدر
(خوض شروع معناسنه‌در (سمع قبول من بیانیه ولامیه‌در (نیاید کلمز یعنی کیرمز دیمکدر (مگر الا
معناسنه‌در (که حرف تعلیل (محصول ترکیب) پادشاه دخی اول کیجه خبردارلق ویردیلر که سنك
مملكتكده شونجلاین بر چركین ایش ظاهر وهویدا اولمشدر نه بیورورسین پادشاه دیدی بن انی جملهٔ
فضلای عصردن یعنی زمانه فاضللرینك بریسین بیلورم وفرید دهرك بریسی محتمل که معاندلر
وحسودلر انك حقنده غرضدن شروع ایلمش اوله‌لر بو سوزیم سمع قبولمه کیرمز الا اول وقتکه
معاینه وانكار اوله زیرا حکما دیمشلردر * بیت * بتندی سبك دست بردن بتیغ * بدندان برد پشت
دست دریغ * با حرف مصاحبت (تند لفظ مشترکدر ترکیده ایتی کبی برسی کسکین معناسنه‌در
بر بسیده حدتلی یعنی یاوز معناسنه‌در (و یا حرف مصدر پس بونده حدتله وتیزلکله دیمکدر (سبك
اندهیلی دیمکدر خفیف معناسنه اما بونده فوری دیمکدر یعنی تأنیسز وفکر وفراستسز دیمکدر
(بردن مصدر بنه مربوطدر (دست ده بوله‌در (با حرف صله بردنه متعلقدر (تیغ قلیج در سیف معناسنه
بدندان بردك مفعول غیر صریحی (وپشت دست دریغ بیانیه‌لردر (محصول بیت)
حدتله فوری ال قلیجه ایلتن یعنی ال صونق حیف وپشیمانلق الی ارقه‌سنی دیشنه ایلدر حاصلی
اول حاتی ایلتن حیفلنوب وپشیمان اولوب ال ارقاسنی دیشنه ایلدر اسناد مجازیدر فقیر
ردابن سید علی وسروری
ردابن سیدعلی وسروری
بعض نسخه‌ده بردیرینه کرد واقعدر ایصررد دیمکدر یعنی بو حدتسیله حیف دوال ارقاسن
ایصرر (مصراع) اولك معناسی درزماز دشواری وضجرت دست تیغ بردن اشتاب واستعجال
دیین معنای دشوار ایلمش وصبر یقه الی یعنی ایلتمك قلعه دیین معنای صربیره چكمش (ورد
فعل مضارعدر برندر دیلر صوقسوبلنلر * شنیدم که سحرگاهی ملك بانی چند از خاصان
بربالین قاضی رسید شمع را دید استاده وشاهد نشسته ومی ریخته وقدح شکسته وقاضی در
خواب مستی بی خبر از ملك هستی باطفش بیدار کرد وگفت برخیز که آفتاب برآمد دریافت
حال چیست گفت از کدام جانب برآمد گفت ازجانب مشرق الحمد لله که هنوز در توبه باز است
بحکم این حدیث که (لا یغلق باب التوبة علی العباد حتی تطلع الشمس من مغربها) گفت استغفر الله
واتوب الیه * سحرگاهی ایرته سحروقتی (ملك پادشاه با حرف مصاحبت (تنی یا حرف وحدت
برنیچه تنله دیمکدر (بر حرف صله (بالین قاضی لامیه یصدیغی اوجندینی باشی اوجنه (ایستاده
واستاده تخفیف یا ایله طورمش دیمکدر ماضیدن قسمدر اسم مفعول دیین فاعلی مفعولدن فرق
ایلمزایش (وقاضی مبتدادر (خواب مستی متعلق اویقوسنده خبر مبتدادر (بیخبر از ملك هستی
وسروزی
خبر بعد الخبردر (یافت اکلدی حضرت شیخك بیخبر از ملك هستی دیدیکندن صکره (دریافت
بیوردیغی تردن خالی دکل فتأمل (در توبه لامیه‌در مجازا (باز بونده آچقدر مفتوح معناسنه
(بحکم این حدیث (با حرف مصاحبت واضافت لامیه‌در (حکم بونده سند وحجت معناسنه‌در
(که حرف بیان (لا یغلق فعل نفی استقبال مفرد مذکر غائب مبنی للمفعول لا یجعل مغلقا دیمکدر
(باب التوبة فاعل لا یغلقدر ولامیه‌در مجازا (علی العباد لا یغلق متعلق (حتی تطلع ان مقدره

ایله منصوبدر الی ان تطلع دیمکدر (الشمس لفظا مرفوع فاعلی (من مغربها اطلاع به متعلقدر
(استغفر فعل مضارع متکلم وحده (الله لفظا منصوب مفعولی (واتوب ستغفریه معطوف فعل
مضارع متکلم وحدهدر نصر بابنك اجوف واویسندن (الیه اتوب به متعلقدر (محصول ترکیب)
ایشتدم که اول صباح وقتنده پادشاه خواصندن برنیجه شخصله قاضینك باشی اوجنه ایرشدی
یعنی کالدی شمعی کوردی یرنده طوروب یاروداہر مجلس کنارنده اوتورمش وباده دوکلمش وقدح
صنمش یعنی بونلری بوله کوردی وقاضی مستلك اویقوسنده واراق عالمندن بیخبرلك آنی اطفله
بیدار ایلدی یعنی اویاردی ودیدی قالق که آفتاب طلوع ایلدی قاضی اکادیکه حال ندر دیدی
آفتاب نه جانبدن طلوع ایلدی پاشاه مشرق جانبندن دیدی قاضی دیدی الحمد الله که توبه قپوسی
هنوز اچقدر بو حدیث شریف استدلالیله که توبه قپوسی باغلنماز عباد اوزره شمس مغربدن
طلوع ایدنجه اندن صکره قاضی دیدی ایلدیکم خطادن اللهدن مغفرت وعفو طلب ایدرم ودخی
نامشروع ونامعقول ایش اشلیم خدایه توبه ورجوع ایدرم یعنی جمیع نامشروع ایشلردن شمدی
کرو فراغت ایدرم *قطعه* این دو چیزم بر کناه انکیختند * بخت نافرجام وعقل ناتمام * چیزم میی
معناده کناهه مقیددر (انکیختند فعل ماضی جمع غائب اغرا ایلدیلر یعنی قندر دیلر دیمکدر (بخت
نافرجام بیانیه (ناحرف توصیف نفی (فرجام فانك فتحیله ایشك صوکی عاقبت کار معناسنه
(محصول بیت) قاضی توبه واستغفار ایلدکدن صکره بو ایکی بیتله اعتذار ایدر که بو ایکی نسنه یی
کناهه قندردیلر بریسی عاقبتسز یعنی ابتر وناقص طالعم وبریسیده ناتمام وناقص عقلم (مصراع
ثانی مصراع اولی بیان ایدر حاصلی طالعمك وعقلمك قصوریدر بنی معصیته اغرا واغوا ایدن
* کر کرفتارم کنی مستوجبم * ور بخشی عفو بهتر زانتقام * مستوجب استفعال بابندن
اسم فاعلدر مستحق معناسنه (باحرف تأکید (بخشی فعل مضارع مفرد مخاطب فعل شرط
واقعدر بغشلرسك دیمکدر (عفو مبتدا بهتر خبر (زانتقال بهتره متعلق جملهٔ اسمیه جواب
شرطدر (محصول بیت) اکر بنی جرمم ایچون مؤاخذ ایدوب کرفتار عقوبت وعذاب ایدرسك
لایق ومستحقم واکر رحیملق صفتیله متصف اولوب کناهمی وجرممی بغشلرسك بهر حال
عفو وغفران انتقام ایدوب عقوبت ایلمکدن یکر کدر * ملك کفت توبه درین حالت که
برهلاك خود اطلاع یافتی سودی ندارد قال الله تعالی فلم یك ینفعهم ایمانهم لما رأوا بأسنا * ردمسروری وشیخی
یافتی فعل ماضی مفرد مخاطب (سودی یاحرف تنکیر یاءوحدت دینلر فکر مرسو یاشلر (فا
جواب شرطه داخل اولان فادر (لم یك اصلی یکون ایدی لم جازمه داخل اولمغله التقاء
ساکنین واقع اولدی واودن ونوندن واو حذف اولندی لم یکن قالدی صکره نون کثرت استعمال مطلب
ایچون تخفیفا حذف اولندی جوازطریقیله لزوما دکل (ینفع فعل مضارع مفرد مذکر غائب (هم
ضمیر منصوب متصل مفعولی (ایمان لفظا مرفوع فاعلی هم ضمیر مجرور متصل مضاف الیه
لما وقتا دیمکدر (رأوا فعل ماضی جمع مذکر غائب مهموز العین معتل اللام واو ضمیر سابقده
مذکور کفاره راجعدر (بأس لفظا منصوب مفعول نامحلا مجرور مضاف الیهدر (محصول ترکیب)
پادشاه دیدی بو حالتده توبه که کندی هلاککه مطلع اولدك فائده ویرمز نتکه خدا بیورر
مشرکاره ایمان کتورمك نفع ویرمز وقتاکه شدت عذابمزی کوردیلرسه یعنی ایمان بأس وخوف
مقبول دکلدر سنده ای قاضی هلاك اولاجغك بلدك که توبه واستغفار ایلرسك * قطعه *
چه سوداز دزدی آنکه توبه کردن * که نتوانی کمند انداخت بر کاخ * دزدی یاحرف مصدر
(که حرف بیان (نتوانی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب (کمند لفظ مشهوردر فارسیده وزکیده
وترکیجه اوقرغ دیدیلر (کاخ کاف عربیله قصر درکوشك معناسنه (محصول بیت)

اوغریلقدن نه فائده اول وقت توبه ایلمك که کو شك اوزره کمند اتمغه قادر اولمیه سین یعنی
قصره چقماغه عدم قدرتکدن خرسزلقدن توبه ایلمك نه فائده ایمدی سنده ای قاضی عقوبتدن
خلاص اولمیه جغـك بلورسین که توبه ایدرسین * بلند ازمیوه ای کوتاه کن دست * که کوته
خودندارد دست برشاخ * بلند کونك مقدم مفعولیدر (ازمیوه کوتاه کنه متعلقدر برمخاطب
تجرید ایدوب اکا خطـاب ایدوب کود ریعنی بلنده سویله (کو بونده ادات تأکیـددر دیین
زائد سویلش (دست کنك مفعول اول صریحی (وکوتاه ثانیسی (وازمیوه غـیرصریحی (که
حرف تعلیل (کوتاه مبتدا (خود ادات تأکید (ندارد فعـل نفی مستقبل مفرد غائب فاعلی
تحتنـده کوتاهه راجع ضمیردر (وبرشاخ غیرصریحی وجملهٔ فعلیه ردسروری
خبرمبتـدادر (محصول بیت) بلند اولان کیمسه یه سویله ای مخـاطب مجرد که الیکی میوه دن
کوتاه ایله یعنی قصه ایله حاصلی اللكچك اوزاتمه میوه یه یعنی بوتنیه بلندقامته لازمدر (کوتاه
قد اولانه لازم دکل زیرا کوتاه قامت خود داله وبداغه ال طوتماز یعنی ال ایرشدره مز که اکه تنبیه
لازم اوله * ترا باوجود چنین منکری که ظاهر شد خلاص صورت نبندد این بکفت وموکلان
عقوبت دروی آویختند کفت مرا در خدمت سلطان یك سخن باقیست ملك پرسید
آن چیست کفت * منکری یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (خلاص ترا قرینه سیله
خلاص تو تقدیرنده در ومبتدادر (صورت نبندد خبری ملحوظ ومتصورد کل دیمکدر (موکلان
عقوبت لامیه (موکلانی جلاددن اعم طوتن زائد سویلش (در حرف صله (وی ضمیر قاضی یه ردسروری
راجعدر (آویختند یاپشدیلر دیمکدر (آویختند یرینه آویخت یازان وفاعلنی پادشاهی طوتن
غریب مطـالعه سی وارایمش (کفت قاضی (مرا بنم دیمـکدر (محصول ترکیب) سنك ردسروری
بو بجلین برنامشروع ایشك وجود یله که سندن ظاهر اولدی خلاصك صورت بغلمز یعنی
خلاص ایلمکه معقول دکلدر پادشاه بوسوزی سویلدی واشکنجه موکللری یعنی جلادلر
قاضی یه یاپشدیلر قاضی دیدی بنم پادشاه خدمتنده برسوزم باقیدر یعنی برسوزم دخی وار دیمکدر
پادشاه صور دیکه اول ندر قاضی دیدی * قطعـه * باستین ملالی که برمن افشانی * طمع
مدار که ازدامنت بدارم دسـت * یا حرف مصاحبت سببیتی متضمن (طمع مداره متعلق
(آستین ملال بیانیـه (ویا حرف وحدت ویا حرف تنکیر حرف مصدر دیین یکلش سویلمش
(که حرف رابط صفت (افشانی فعل مضارع مفرد مخاطب سلکرسین اعراضدن کنایـه در ردسروری
(طمع مدارك مفعول صریحی ویاآستین غیرصریحی (مدار فعل نهی مفرد مخاطب داریدندن
طونمه دیمکدر (که حرف بیـان (ازدامنت بدارمك مفعول غـیرصریحی ودست صریحی
(محصول بیت) برملال آستین سبیله ویا ملال آستینی سبیله که بنم اوزریمه سلکرسین یعنی که
بندن اعراض ایدرسین طمع طوتمه یعنی امید ایلمه که دامنکدن الم طوتام یعنی اتککدن المی چکم
* اکر خلاص محـال است ازین کنه که مرا * بدان کرم که تو داری امید واری هست * بدان
با حرف صله (که حرف رابط صفت (امید واری یا حرف مصدر (محصول بیت) اکر
خلاص محـال ایسه یعنی قورتلمق ممکن دکل ایسـه بوکناهدن که بندر یعنی بنده اولان
کناهدن خلاص جائز دکل ایسه اول کرمه که سنك وار امیدلك واردر یعنی کرم ولطفکه امیـد
وارم اندن رجامی قطع ایلمم * ملك کفت این لطیفـه بدیع آوردی واین نکته غریب کفتی
ولیکن محـال عقلست وخلاف شرع که ترا امروز فضـل وبلاغت از چنك عقوبت من
رهاند مصلحت می بینم که ترا از قلعه بشیب اندازم تا دیکران عبرت کیرند کفت ای خداوند جهان
پروردهٔ نعمت این خاندانم ونه تنها من این کنه کرده ام دیکری انداز تامن عبرت کیرم ملك ازین

سخن خنده آمد و بعفو از سر خطای او در کذشت ومتمنـان را که اشارت بکشتن او کرده بودند *
کفت ملك دیدی (لطیفه آوردینـك مفعول اولی (وبدیع ثانیسی بدیع عجیب دیمکدر (ونکته
کفتنك مفعول اولی (وغریب ثانیسی غریب معنـاسنه در (لطیفه یی بدیعه ونکته یی غریبه
مضاف ایدن نه ملاحظه ایلدی مسکین (چنك عقوبت بیانیه (ومنه اضافت لامیه در (با حرف
صـله (وشیب نشیبدن مخفف لفظـدر (شین نشیبدن مخفف اولدیغی کبی آشنـا وآت
وانس معنالرنده مستعمل لفظدر کاه اولور که اتباع ومزاوجه طریقیـله تیب لفظنی بوکه عطف
ایدوب شیب وتیب دیرلر عربیده حسن بسن وترکیده قزن قزن دیدکلری کبی (پرورده نعمت
این خاندانم لامیه لردر (پرورده اسم مفعولدر سرسودا وجهت معناسنه در (خطابه اضافت
لامیه در (متمنت تفعل بابنـدن اسم فاعلدر برکیمسه نك ذاتنی استمکه دیرلر (والف ونون ادات
جمـدر (محصول ترکیب) پادشـاه دیدی بو لطیفه یی عجب کتوردك و بو نکته یی غریب
سویلدك ولیکن محـال عقلادر وخلاف نقل که سنی بوکون فضل و بلاغت بنم عفو بنم
یمدسندن قورتردیعنی خلاص ایلیه مصلحت انی کورورمکه سنی قلعه دن اشاغه خندقه اتام
طوته لر یعنی تا کیم غیریلره عبرت اله لرقاضی بوسوزی ایشید نجه دیدی ای جهانك پادشاهی بو خاندانك
نعمتی پرورده سیم بو کناهی یالکزین اشلامشم بندن غیرسنی آت تا کیم بن عبرت الام پادشاهه
بو سوزدن خنده کلدی یعنی کولدی وعفو ایله انك خطاسی سوداسندن کچدی وانك متمنلرینه که
بونك هلاکنه اشارت ایلمشـلر ایدی دیدی * بیت * همه حمـال عیب خویشتنید * طعنه
برعیب دیکران مزنید * حمالك عیبـه اضافتی اسم فاعلك مفعوله اضافتیـدر (وخویشتنه
لامیـه در (طعنه هاء رسمی علامت نقلادر عرضه ومعشوقه کبی (عیب دیکران مصدرك مفعوله
اضافتیدر (مزنید فعل نهی جمع مخـاطبدر اورماك دیمکدر (محصول بیت) جمیعکز کندی
عیبکزك حمالیسز یعنی هر بریکزده نیجـه دزلو عیوب واردر ایمدی غیریلرك عیوبنه طعنه
ایلك * حکایت منظومه * جوانی پاکباز و پاك رو بود * که با پاکیزه رویی درکرو بود *
جوانی یا حرف وحدت (پاکباز وصف ترکیبیدر پاك نظرلی دیمکدر مصلح معنـاسنه (پاکرو ده
وصف ترکیبیدر پاك یوزیشلو معنـاسنه مستقیم دیمکدر (که حرف رابط صفت (با حرف صله
(پاکیزه پاك معناسنه در (پاکیزه رویی وصف ترکیبیدر کوزل یوزلی (ویا حرف وحدت (در
حرف ظرف (کرو کاف عجمك کسریله ورانك فتحیله رهن معناسنه در (محصول بیت) بر پاکباز
و پاکرو جوان وار ایدی یعنی صالح پاکدامن که بر پاکرویه مرهون ایدی یعنی کرفتار ومبتـلا
ایدی (بعضیلر کرو برینـه کرویاز دیلر کاف عربینك ورانك فتحه لریله کشتی معنـاسنه ودریا
عبـارتی بوکه قرینه طوتدی ایکن عربیده بویله یرده واو اعلال اولمامق خلاف قیـاسدر
انکیچون مشهور لغتلرنده موجود دکل وفارسی لغتلرده کرو قوغوق دیشه دیرلر یعنی ایچی بوش
دیش که قورت یمش اوله علی کل حال عربی وفارسی لغتـده ده موجود اولـاماجق فرنکجـه
ویا اوریجه اولمق کرك * چنین خواندم که در دریای اعظم * بکردابی در افتادند باهم * که حرف
بیـان (یا حرف صله (کرداب کاف عجمك کسریله صوچوالکی یعنی صو چور یلوب باتدیغی یر که
هلاك اولمق خوفی اوله عربجه دردور دیرلر و یا حرف وحدت (در حرف تأکید (افتادند دوشدیلر
(باهم یله (محصول بیت) حکایه لرده شویله اوقودم که دریای اعظمده بر کردابه دوشـدیلر
ایکیسی بیله (حضرت شیخ و یلده اجمال ایلمش (یعنی نجه دوشدکاری بیان اولنمدی *چو ملاح
آمدش تا دست کیرد * مبادا کاندران حالت بمیرد * (ملاح کمیجی (آمدش شین معناده دسته
مقیددر (دستش تقدیرنده (تا حرف تعلیل (مبادا فعل نهی غائب (کاندران (که حرف بیان (بمیرد

ردسروری

ایکنجی قزن قافك ضمیله در لاضایع

ردشمعی

تجه تفضیل واجبیدر لاضایع

فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده جوانه راجع ضمیر در (محصول بیت) چونکه ملاح کلدی تا عاشق جوانك الین طوته اولمیه کیم اول حالتده اوله دیو * همی کفت ازمیان موج وتشویر * مرا بکذار ودست یار من کیر * همی ادات حکایه (میان موج لامیه دریاء بطنیله (تشویر تانك فتحی وشینك سکونیله خجالت معناسنه در (تشویش معناسنه ده کلور (بعضیلر وجه عطف تفسیری طوتدیلر (بکذار قو یعنی ترك ایله (دست یار من لامیه لردر (کیر فعل امر مفرد مخاطب طوت دیمکدر (محصول بیت) (جوان ملاحه موج وتشویر یعنی حجاب دریا اورته سندن سویلردی بنی قو ویارمك الین طوت (یعنی انی خلاص ایله بن بوغلرسم بوغلایم * درین کفتن جهان روی برآشفت * شنیدندش که جان میداد ومیکفت * جهان مبتدا (وبرآشفت خبری (شنیدندش شین جوان معهوده راجعدر (که حرف بیان (محصول بیت) بوسوزی سویلکده جهان اوزرینه پریشان یعنی قرش مورش اولدی اکا یقین اولان کیمسه لر انی ایشتدیلرکه جان ویردی وسویلردی سویلدکی کلن بیتك مضمونیدر * حدیث عشق ازان بطال منیوش * که در سختی کند یاری فراموش * حدیث عشق لامیه (بطال بیکار دیمکدر یعنی درد عشقدن خالی (منیوش فعل نهی مفرد مخاطب در (نیوشیدندن ایشتمك ودیکلمك معناسنه (که حرف رابط صفت (سختی یاحرف مصدر (یاری یاسیدیله در دوستلق معناسنه (فراموش اسم مصدر در اونتمه دیمکدر (محصول بیت) عشق قصه سنی اول بطالدن دکله که شدت حالده یارلغی ودوستلغی فراموش ایلیه اونوده * چنین کردند یاران زندکانی * زکار افتاده بشنو تابدانی * یاراندن مراد عشق قدر (زندکانی یاحرف مصدر در دیرلك دیمکدر (کارافتاده مجرب احوال دیمکدر (یعنی باشنه ایش دوشمش دیمکدر بو بیتك مصراع اولی ابیات سابقه یه ناظردر (ومصراع ثانیسی ابیات آتیه یه قدر (محصول بیت) مذکور جوان کبی ایلدیلر یاران دیرلکی پس باشنه ایش دوشندن یعنی احوال روزکاری تجربه ایلیندن ایشت مراد مجرب احوالدن حضرت شیخ کندیدر انك ایچون بیوررکه تا بلهسین * که سعدی راه ورسم عشقبازی * چنان داند که در بغداد تازی * که حرف بیان در مصراع ثانی یی (سعدی مبتدا (رسم بونده عادت وقانون معناسنه در (عشقباز بونده عاشق معناسنه در (ویاحرف مصدر عاشقلق دیمکدر (مصراع ثانی خبر مبتدادر (که حرف بیان تازی عربی دیمکدر عربی دل مراددر (بغداده تخصیص ایلنك وجهی بودرکه کندی زماننده بغدادلی عرب وعجم دیلنی فصیح سویلرلردی اما بوزمانده ایکیسندن بی بهره بربلوك جهله در (محصول بیت) سعدی عاشقلق راه ورسمنی آنجلین بیلور که بغدادده عربی دیلی یعنی اهل بغداد لسان عربی ایو بیلدکاری کبی (سعدی عشقبازلق طریقنی انجلین ایو بیلور مصراع ثانینك زنده‌می
معناسنی انجلین بیلور که بغدادده عربی بیلور یعنی شبهه سز بغدادده عرب وارایدوکنی بیلدیکی کبی عشقبازلغك رسم وراهنی دخی انجلین بیلور دیین کیمسه هیچ نسنه بلمزایش * دلارامی که داری دل درو بند * دکر چشم ازهمه عالم فروبند * بوبیت حقیقی یه ومجازی یه محتملدر (دلارام وصف ترکیبیدر آرامیدندن دیکلنمك یعنی راحت اولمق (ویاحرف وحدت (که حرف رابط صفت (دلارام دارینك مقدم مفعولیدر طوتارسین دیمکدر وآرلقدن تعبیر در (دل بندك مفعول صریحی ودر غیرصریحی (اوضمیری دلارامه راجعدر (بند فعل امر مفرد مخاطب در (بندیدندن بغله دیمکدر (دکردخی دیمکدر (چشم فروبندك مفعول صریحی (وازهمه عالم غیر صریحی فروبندیوم دیمکدر (محصول بیت) بردلارامك که وار کوکلکی اکا بغله یعنی اکا تعلیق ایله زنده‌می
دخی کوزوکی جمیع عالمدن یوم یعنی اندن غیری یه التفات ایلمه اکر ظاهر دلارامی در واکر باطن (مصراع ثانینك معناسنی کرو دوکلی عالمدن چشمکی اشاغه بغله دیین معنای

قتی بدباغلمش * اکر لیلی ومجنون زنده کشتی * حدیث عشق ازین دفتر نوشتی * دفتردن
مراد کتاب کلستاندر (کشتی (ونوشتی یالری حرف حکایه در (محصول بیت) اکر
لیلی ایله مجنون زنده اولایدی (یعنی صاغ اولسه لردی عشق قصه سنی بو کتابدن یازارلردی
یعنی هر بریسی (حضرت شیخك بوسوزی بشنجی بابه نسبتدر که عشق بابیدر * باب ششم
درضعف وپیری * حکایت * باطائفهٔ دانشمندان درجامع دمشق بحثی همی کردم
ناکاه جوانی ازدر درآمد وکفت درمیان شما کسی هست که زبان فارسی داند اشارت
بمن کردند کفتم خیرست کفت پیری صد وپنجاه ساله درحالت نزعست وبزبان فارسی چیزی
می کوید ومفهوم مانمی کردد اکر بکرم قدم رنجه شوی مزدیابی باشد که وصیتی کند چون
ببالینش فرارسیدم این میکفت * باحرف مصاحبت (طائفهٔ دانشمندان بیانیه (طائفهٔ
همزه سنی حرف وحدتدر دیین خطا سویلمش (بحثی یاحرف تنکیر (پیری یاحرف وحدت
(صد وپنجاه ساله یوزاللی یاشلی دیمکدر (حالت نزع لامیه (باحرف مصاحبت (زبان فارسی
بیانیه (چیزی یاحرف وحدت (واو حرف حال (مفهوم مالامیه (نمی کردد اولمازدیمکدر ردشمعی
نمی شود معناسنه (بکرم باحرف مصاحبت (قدم رنجه شوی الم وزحمت معناسنه در
قدم زحمته کرسك دیمکدر ریاق یوریمکدن کنایتدر (مزدمیمك ضمیله وزانك سکونیله
اجرت وکرا دیمکدر امابونك کبی یرلرده ثواب معناسنه در (یابی فعل مضارع مفرد مخاطبدر
یابیدندن بولمق معناسنه یافتندن دینلر خطا ایلدیلر (باشد که اولا که یعنی مرجودر که دیمکدر
(وصیتی یاحرف وحدت ویاحرف تنکیر (ببالینش باحرف صله یصدغنه دیمکدر (فرا
حرف تأکید (رسیدم فعل ماضی متکلم وحده ایرشدم دیمکدر (این میکفت بوایکی بیتی
اوقوردی (محصول ترکیب) دانشمند طائفه سیله بحث ایلرایدم جامع دمشقده یعنی بنی
امیه ده ناکاه برجوان قپودن ایچری کیردی ودیدی سزلك اراکزده برکیمسه وارمیدر عجم دیلنی
بیلور شیخ دیر که بکا اشارت ایلدیلر یعنی ابشته بو بیلور دیدیلر بن دیدم خیردر جوان دیدی
یوزاللی یاشنده برپیر حالت نزعده در وفارسی دلله برنسنه سویلر حالبو که بز اکلامزز اکر کرمله
قدم رنجه اولاورسك یعنی زحمته کررسك ثواب بولور سین مرجودر که بر وصیت ایلیه مبادا
فوت اوله چونکه یصدیغنه یعنی باشی اوجنه ایرشدم بوایکی بیتی اوقوردی * قطعه * دمی چند
کفتم برآرم بکام * دریغا که بکرفت راه نفس * دم نفس (یاحرف وحدت (چند نیچه دیمکدر
ضرورت وزن ایچون تقدیم وتأخیر قلنمشدر تقدیری کفتم دمی چند (برآرم چیقارم دیمکدر
(بکام باحرف صله ویاحرف مصاحبت کامه ویاکامله دیمکدر (کام کاف عربیله بونده ایهام
طریقیله مذکوردر مراد ایله دماغ بینده فتأمل (دریغاداالده کسره وضمه لغتدر (الف حرف
ندا یعنی حرف ندبه (بکرفت فعل ماضی مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه طوتلدی دیمکدر (راه
نفس لامیه (محصول بیت) دیدمکه برقاچ نفس مرادمجه کتورم یعنی چیقارم یاخود اغزمه حاصلی
برقاچ زمان یشایوب عمر سوررم دریغ وحیف که نفس یولی طوتلدی چقمغه مجال قالمدی حاصلی
اجل کلدی ایرشدی (مصراع اولك معناسنی ایتدمکه برقاچ نفس مرادمله یوقاری کتورم دیین ردشمعی
ادانی ابو کتورممش * دریغا که برخوان الوان عمر * دمی چند خوردیم و کفتند بس * بعض نسخده
دمی خورده بودیم واقعدر (خوان الوان عمر بیانیه لردر (محصول بیت) حیفا که عمرك درلی درلی
نعمتی سفره سنده یعنی انواع نعم عمرده برنیچه نفس ییدك وایچدك وبتر ییدك دیدیلر حاصلی
نفقه مز قطع ایلدیلر (خوان بونده سفره معناسنه در دیین کیجه ییدیکن بیلزمش * معنای
این سخن باسه مان اعربی کفتم عجب کردند ازعمر دراز وتأسف خوردن او برحیات دنیا کتمش ردشمعی

چه کونه درین حالت کفت چه کویم ✲ (محصول ترکیب) بو سوزك یعنی بو ایکی بیتك معناسنی
شام قومنه عربجه سویلدم تعجب ایلدیلرانك اوزون عمرندن وحیات دنیایه تأسف وغصه
یدیکنه دیدم نیجه سین بو حالنده دیدی نه دیه یم ✲ قطعه ✲ نه دیدهٔ که چه سختی همی
رسد بکسی * که از دهانش بدرمیکنند دندانی ✲ ندیدهٔ استفهام انکاری کورمش میسین
دیمکدر (که حرف بیان (بکسی با حرف صله و یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت
(دهانش نون ضرورت وزن ایچون ساکن اوقنمق کرك (بدرطاشره دیمکدر (میکنند
کاف مضموم اوقنیجق کینونت معناسنه اولور ایدرلر دیمکدر یعنی طشره ایدرلر چیقارمقدن
عبارت اولور اما کاف مفتوح اوقنیجق قوپاررلر دیمکدر علی کل حال چیقارمقدن کنایه در
(دندانی یا حرف وحدت (محصول بیت) کورمش میسین که نه شدت والم ایریشور شول
کیمسه یه که دهانندن بردیشنی چیقاره لر یعنی بردیشنی چیقاره رنجه نه قدر الم چکر (ندیدهٔ همزه سی ردشمعی
خطاب ایچوندر دیین یاء خطادن وهمزهٔ توسلدن آکاه دکل ایمش * قیاس کن که چه حاش
بود دران ساعت * که از وجود عزیزش بدر رود جانی * حاش ضمیری کسی یه راجعدر (وجود عزیز
بیانیه وشینی یته سابق کبی (جانی یا حرف تنکیر (محصول بیت) قیاس ایله که حالی نه اولور اول
ساعتده که وجود عزیزندن جانی چیقه کیده یعنی روحی بدنندن چیقه کیده مصراع ثانینك معناسنی ردشمعی
کهانك عزیز وجودندن برجان طشره کیده دیین قتنده انسانده برقاچ جانوار یمش کبی * کفتم
تصور مرك از خیال بدرکن ووهم را برطبیعت) مستولی مکردان که فیلسوفان کفته اند که مزاج
اکرچه مستقیم بود اعتماد بقارا نشاید ومرض اکرچه هائل بود دلالت کلی برهلاك نکند اکر
فرمایی طبیبی رابخوانیم تا معالجه کند که به شوی کفت هیهات * تصور مرك مصدرك مفعولنه
اضافتیدر مستولی غالب دیمکدر استفعال بابندن اسم فاعلدر (مکردان فعل نهی مفرد
مخاطب ایله دیمکدر (الف ونون ادات تعدیه در (که حرف تعلیل (فیلسوف فانك ولامك
فتحه لریله حکیم معناسنه در (که رابط مقول وقول (اعتماد بقا مصدرك مفعولنه اضافتیدر (ورا
ادات صله (هائل قورقنج (طبیبی یا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (تا حرف تعلیل (هیهات
یعنی محالدر (محصول ترکیب) پیره دیدم که اولوم تصورینی خیالکدن اخراج ایله ووهم وخوفی
طبیعتکه غالب ایله زیرا حکما دیمشلر درمزاج اکرچه مستقیم وقوی اولور بقایه اعتماد ایلمکه
لایق دکل ومرض اکرچه هائل ومخوف اولور اما هلاکه کلیا دلالت ایلمز اکر بیورر سك سکا
برطبیب دعوت ایده لم تا کیم سکا معالجه ایلیه که ایو اولاسین یعنی صاغله سین هیهات دیدی یعنی
بو محالدر * مثنوی * خواجه در بند نقش ایوانست * خانه از پای بست ویرانست * خواجه
وزراده و تعظیمی واجب اولان ارباب دولتده مستعملدر بونده مطلقا دولتلی مراددر (بند بونده
قید وهوس وارزو معناسنه (نقش ایوان مصدرك مفعولنه اضافتیدر ایوان کسر همزه ایله ردشمعی
چارداقدر عربیدر اما عجم فتح همزه ایله اوقور (پای است پای عربك قحفیه تمل معناسنه در که
عربجه اساس دیرلر باء عجمیله اولسنیده تجویز ایلین افترا ایلمش (ویران خراب دیمکدر (محصول بیت)
خواجه قصرك نقشی قیدنده در لیکن خانه تملدن خرابدر یعنی سن بنم ایچون طبیب تدارك ایلمه ده سین
لیکن بناء وجود فنایه مشرفدر ✲ دست برهم زند طبیب ظریف ✲ چون خرف بیند اوفتاده
حریف * دست زندك مفعول صریحی (وبرهم غیر صریحی (وطبیب فاعلی (وظریفه اضافتی
بیانیه در (خرف خاء معجمه نك فتحی وراء مهمله نك کسریله صفت مشبهه در بونامش معناسنه (خرف
(بیندك مفعول ثانیسی وافتاده واوایله اکا قید در (وحریف یعنی شخص مفعولی اولی (محصول بیت)
ظریف اولان طبیب الینی بربرینه اورر تأسف وتغابن طریقیله اما علاجه مباشر اولمز چونکه

خریف عر یضی بوناش ودوشمش کوره یعنی حالت نزعه قریب ومشرف علی الموت کوره زیرا اوله که
علاج پذیر اولمیوب سعیی ضایع اولور * پیرمردی ز نزع مینالید * پیرزن صندلش همی مالید * پیرمرد
مرد پیر تقدیرنده در برقوجه ار کشی (ز نزع بر مضاف مقدر در تلخی نزع دیمکدر (مینالید حکایت
حال ماضی معناسنه ایکلردی دیمکدر زیرا جان اجیسی سائر آجیلره بکزه مز (پیره زن تقدیری پیره
زندر ضرورت وزن ایچون وقرینه قائم اولدیغیچون یاء وحدت ترك اولندی بونده برقوجه قری
دیمکدر زوجه سی وقرقرنداشی ومتعلقاتندن برقری اولمق جائزدر (صندل هند دیارندن کلور
برخوش قوقولی اغاجدر آنی دکرمنده ویادورپله اون ایدرلر وانی کلابله خلط ایدوب دفع صداع
ایچون باشه سورترلر ودفع حرارت ایچون اللره واياقلره (شین ضمیر پیره راجعدر (همی مالید حکایت
حال ماضیدر لغتده اوومق دیمکدر اما بونده سورتمك معناسنه در (محصول بیت) بر پیرمرد نزع
آجیسندن ایکلردی و بر پیره زن اکا صندل سورتردی * چون مخبط شد اعتدال مزاج * نه عزیمت
اثر کند نه علاج * چون حرف تعلیل (مخبط تفعیل بابندن اسم مفعولدر لغتده دوشمش دیمکدر اما
بونده مختل معناسنه در (اعتدال مزاج مصدرك فاعلنه اضافتیدر (نه حرف نفیدر معناده کنده
مقید (عزیمت بردرده برنسنه اوقو یوب اوفورمکه دیرلر (رقیه ده دیرلر رانك ضمی وقافك سکونیله
وفارسیجه افسون دیرلر (علاج مفاعله بابنك ایکنجی مصدریدر (عزیمته معطوف عزیمت مبتداء
اول واثر ثانی وثانی خبریله خبر اول تقدیری عزیمت اثر نکند در (محصول بیت) چونکه اعتدال مزاج
مختل اولادی یعنی مزاج اعتدالدن دوشدی اکا نه افسون تأثیر ایدرونه علاج * حکایت * پیری
حکایت کند که دختری خواسته بودم وحجره بکل اراسته و بخلوت با او نشسته ودیده ودل درو بسته
شبهای دراز نخفتمی وبذلها واطیفها کفتمی تا باشد که وحشت نکیرد وموانست پذیرد ازان جمله شبی می
کفتم که بخت بلندت یار بود وچشم دولت بیدار که بصحبت پیری افتادی پخته وجهان دیده کرم
وسرد روزکار چشیده ونیك و بد ازموده حق صحبت بداند وشرط مودت بجای آرد مشفق
ومهربان خوش طبع وشیرین زبان * دختر دالك ضمی وخاء معجمه نك سکونیله وتانك فتحیله
قیزه دیرلر (و یا حرف وحدت (شبهای دراز بیانیه (نخفتمی نخفتم فعل نفی ماضی متکلم وحده
و یا حرف حکایت بذله اطیفه دیمکدر (وها ادات جمعدر (لطیفها عطف تفسیری (کفتمی اعرابده
(نخفتمی کبیدر (تا حرف تعلیل (بخت بلند بیانیه (وتا معناده یاره مقید در (بود جائزدر که
فعل اوله (وجائزدر که ادات زمانیه اوله یارك اولدی و یایارك ایدی دیمك اوله (چشم دولت بیدار
مذکور فقره یه معطوف (که حرف بیان (ویا حرف تعلیل (با حرف صله (صحبت پیر مصدرك
مفعولنه ویا فاعلنه اضافتیدر (و یا حرف وحدت (جهان دیده وصف ترکیبیدر جهان
کورمش دیمکدر (مشفق افعال بابندن اسم فاعلدر (ومهربان عطف تفسیرلردر (یعنی
اسر کیجی معاسنه ومحبتلی (محصول ترکیب) بر پیر حکایت ایدر که برقز دیلدم یعنی برقز نکاح
ایلدم وکردك خانه می کل ایله ارآسته و پیراسته ایلدم وخلوتده آنکله اوتوردم وکوز می
کوکلمی اکا بغلادم یعنی اکا کوکل و یردم بونده کلنجه برر بود تقدیر اولنور اوزون کیجه لر
اویومزدم و بذله لر ولطیفه لر سویلردم که وحشت طوتمیه یعنی توحش ایلیه و بنمله انس
وموانست قبول ایلیه (حاصلی بنمله الیشه ذکر ایلدیکم احوالك جمعندن بریسی بودر که بر کیجه
سویلردم که بخت بلند یارك ایدی و یا یارك اولدی وچشم دولتك بیدار ایدی و یا بیدار اولدی که
بر پیرك صحبتنه دوشدك پشمش وجهان کورمش و روزکارك اسیسنی وصوغنی طاتمش
وایو و یرامز ایشلر صنامش حق صحبتی باور وشرط صحبت ومودتی برینه کتورر ومرحمتلی
ومحبتلی خوش طبع وشیرین زبان * مثنوی * تا توانم دلت بدست آرم * ور بیازاریم نیازارم

پیره زن اولد قد نصکره اشو احتمالات تکلفی بوانه صاپلامق شاعرانه در لطایع

تاحرف توقيت (توانم قادرم ديمكدر (بدست (باحرف صله (آرم فعل مضارع متكلم
وحده كتوررم (ورواكردن مخففدر (بيازاريم فعل مضارع مفرد مخاطب (وميم ضمير
منصوب متصل مفعولی ياء ضمير (يعنی ضمير خطاب مفتوح اوقمق كرك وزنه خلل كلمه
واكربنی انجدرسك ديمكدر بونده متعديدر (نيازارم فعل نفی مستقبل متكلم وحده لازمله
متعدی بينده مشتركدر يعنی انجنيم (وياسنی انجتيم ديمكدر (نيازارم دينلر نونك كسريله
نياز كتوررم يعنی حاجت كتوررم معناسنه بيتی مردف ايدوب مقفا ايلا مثلر (محصول بيت)
مادام كه قادرم كوكلكی اله كتوررم (يعنی اله آلورم حاصلی المدن كلدكی دكلی كوكلكی — ردابن سيد علی وسروری
رعايت ايدرم (ويااديم واكر فرضانی انجيدرسكده انجنيم وياسنی انجتيم * ورچو طوطی
شكر بود خورشت * جان شيرين فدای پرورشت * بوشرطيه مذكور شرطيه يه معطوفدر — ردشراح جيما
(بس بونده وريرينه كرذكر ايدنلرمتونه مخالف ذكر ايلمشلر (خورش لغتده اسم مصدردر
پيش معناسنه امابونده طعام مراددر (جان شيرين بيانيه (فدای پرورشت مصدرك مفعولنه
اضافتيدر (پرورش اسم مصدردر بسلايش معناسنه مراد طعامدر (محصول بيت) واكر
فرضا طوطی كبی شكر اولورسه طعامك جان شيرين سنك سكری غدالريكه فدا اولسون
(وياجانی سنك سكری طعاملريكه فدا ايدهيم (حاصلی سنی سكرله بسليهيم * نه كرفتار آمدی
بدست جوانی معجب وخيره رای سرتيز وسبك پای كه هردم هوايی پزدوهرلحظه رايی زند
وهرشب جايی خسبدوهرروز ياری كيرد * بيرك دختره تتمهٔ قولنلندر (جوانی ياحرف وحدت
(معجب افعال بابندن اسم فاعلدر متكبر ديمكدر (خيره رای وصف تركيبی درضعيف وزبون
فكرلی يعنی سفيه (سرتيز وصف تركيبی دريعنی معناسنه آغرباشلی مقابلی (سبك پايده
وصف تركيبی دريعنی آيقلی يعنی يلراوكز معناسنه (هوايی ياحرف وحدت پزدفعل مضارع مفرد
غائب باء عجمك فتحيله پزيدن پختن دن دينلر خطا ايلمشلر پيشررديمكدر (رايی ياحرف وحدت
(زند فعل مضارع مفرد غائبدر زيدندن اورر ديمكدر جايی ياحرف وحدت (خسبد خانك
ضميله فعل مضارع مفرد غائب ياتور واويور ديمكدر خسبيدندن (ياری ياحرف وحدت
(محصول تركيب) قيزديركه برمتكبر جوان النه كرفتار كلمدك (يعنی مبتلا اولمدك سفيه وخفيف — ردسروری وشمعی
ويلراوكازكه هرنفس برهواوهوس بشوره وهرساعت برفكر قوللنه وهركيجه برده ياته وهر
كون برنكار طوته * بيت * وفاداری مدار ازبلبلان چشم * كه هردم بركل ديكر سرايند *
وفادار وصف تركيبی در (وياحرف مصدر (مدار فعل نهی مفرد مخاطب طوتمه ديمكدر
(از بلبلان مداره متعلقدر (چشم مدارك مفعول صريح اولی در (ووفاداری ثانيسی (وازبلبلان
غيرصريحی لكن تقديری چشم وفاداری مداردر (يعنی وفادارلق اميدنی طوتمه ديمكدر (كه
حرف تعليل (كلی ياحرف وحدت (ديكرغيری معناسنه در (سرايند سينك فتحی وكسريله فعل
مضارع جمع غائب ايررلر ديمكدر (محصول بيت) (بلبللردن وفادارلق اميدينی طوتمه يعنی
انلردن وفاكلمزز يراهر نفس وهرساعت برغيری كل اوزره ايررلر يعنی برده قرارلری يوقدر
جوانلركده احوالی بويله درسابقا ذكر ايلديكی كبی * اماطائفهٔ پيران بعقل وادب زندكانی كنند نه
بمقتضای جهل جوانی * طائفهٔ پيران بيانيه (زندكانی ياحرف مصدر دريرلك ديمكدر (مقتضای جهل
مصدر ميمك فاعلنه اضافتيدر (جوانی باحرف مصدر واضافت بيانيه در (محصول تركيب)
جوانلرك احوالی بيان ايلدك اماطائفهٔ پيران عقل وادبله ديرلك ايدرلر جهل وجوانلق
مقتضاسی اوزره دكل بعض نسخه ده جوانی جهله عطف ايلمش * بيت * زخود بهتری جوی
وفرصت شمار * كه باچون خودی كم كنی روزكار * بهتری ياحرف وحدت جوی وشمار

فعل امر مفرد مخاطبلردر (كه حرف تعليل (با حرف مصاحبت (چون ادات تشبيه (خودى
يا ضمير خطاب (كم كاف عجمك ضميله ضايع معناسنه در (كم كنى نك مفعول اول صريحى و روزكار
ثانيسى (ويا چون خودى غير صريحى (محصول بيت) خطاب عام طريقيله نصيحت ايدوب بيورر
كند كدن ايبرك بر كيمسه ارا يوب بولوانى ارايوب بولمغى فرصت صاى يعنى براولو نعمت بيل
زيرا كندك كبيله روزكارى يعنى احوال واوقات وايامكى ضايع ايدرسين (حاصلى كند كدن ايى
بر كيمسه ايله صحبت ايله وانكله مصاحبتى غنيمت بيل (زيرا كندك كبيله مصاحبت تضييع احوال
واوقات واياموا تلاف عمر بلا فائده در * كفت چندان برين نمط بكفتم وكمان بردم كه دلش درقيد
آمد وصيد من شد ناكاه نفسى سرد از دل پردرد برآورد و كفت چند ين سخن كه كفتى دندر ترازوى
عقل من وزان آن يك سخن ندارد كه از قابلهٔ خويش شنيده ام كه زن جوانرا اكر تيرى در پهلو نشيند به
كه پيرى * كفت پيرديدى (نمط نسق اسلوب وكونه معناسنه در (درقيد در حرف صله (قيددن
مراد بندد رمنه اضافت لاميه در (صيدمن مصدرك فاعلنه اضافتيدز (نفسى يا حرف وحدت
وزان مفاعله بابنك مصدر ثانيسيدر (قابله روحه آورده ديدكارى خاتوندر كه طوغان اوغلنجقلرك
كوبكن كسر (بنكه در دين بكلش سويلمش (قابله برينه قبيله يازان صحيح متلره مخالف يازمش
(تيرى (وپيرى يالرى حرف وحدتدر (پهلويان معناسنه دركه عربجه جنب ديرلر (محصول تركيب)
پيرديدى بو اسلوب اوزره اولقدر سوز سويلدم وظن ايلدم كه كوكلى بنم قيديمه كلدى (يعنى
بكا مقيد اولدى و بنم صيدم اولدى (يعنى بكا شكار اولوب رام اولدى ناكاه دل پردردندن
برصوغق نفس كتوردى يعنى برآه چكدى وديدى بوقدر سوزكه سويلدك بنم عقلم ترازوسنده
اول برسوزك وزنى طوتماز يعنى اكا موازن دكل كه كندى ابهدن ايشتمشم كه تازه زنك اكر پهلوسنده
اوق اوتورسه يعنى يانه اوق باتوب طورسه يكدر يانده بر پير اوتروب طورمقدن حاصلى پير اله
همنشين وهم بستر اولمقدن اوق يارهسنى چكمك يكدر * نظم * لما رأت بين يدى بعلها * شيئا
كارخى شفة الصائم * لما بولمايه وجوديه ديرلر مشايخ عربك بعضيسى اسمينه ذاهب اولدى
وبعضيسى حرفيتنه اسمينه ذاهب اولانلر جمله يه اضافتى لازمدر ديديلر (حاصلى وقت معناسنى
متضمندر وقتا كه ديمكدر (رأت فعل ماضى مفرد مؤنث غائبه مهموز العين معتل اللام اصلنده
رايت ايدى اعلال ايله رات اولدى فعت وزنى اوزره وقتا كيم كورديسه (فاعلى پيرك زوجه سيدر
(بين ظروف مكانيه دندر مضاف اولمشدر (يدى لفظنه اصلنده يدين درحالت رفعى يداندر
نصب وجرى يدين در نون اعراب بعله اضافتله ساقط اولمشدى نتكه نحو كتابلرنده مسطوردر
بونده معناسى اوكنده ديمكدر (بعل لفظا مجرور مضاف اليهدر زوجه بعل ديرلر بانك
فتحى وعينك سكونيله و زوجه يه بعله ديرلر وضمير تأنيث رأتك فاعلى اولان زوجه يه
راجعدر (شيئا لفظا منصوب مفعول رأت در شيئادن مراد آلت پيردر (كارخى كاف
مثل معناسنه در (وارخى اسم تفضيلدر رخوه دن رانك فتحى وكسرى ايله يومشقلق
وكوشكلك معناسنه در بونده سسترك ديمكدر (شفة لفظا مجرور مضاف اليه ارخى در
(شفه دوداغه ديرلر صائمه اضافتى لاميه در (صائم اوروج طوتيجى كيمسه در وآنك دوداغى غايتده
كوشك اولاغندر اول جهتدن پيرك ذكرينى صائمك كوشكلك دوداغنه تشبيه
ايلمشدر (محصول بيت) وقتا كيم پيرك زوجه سى پيرك اوكنده يعنى زوجنك اوكنده برشئ
كورديسه يعنى ذكرينى كورديسه صائمك كوشكلك دوداغى كبى غايتله سست وزبون
كورديسه * تقول هذا معه ميت * وانما الرقبة للاثم * تقول جواب لما در قياس قالت ديمك ايدى
ليكن مراد حكايت حال ماضى در سويلردى ديمكدر (وبعض كيمسه ديديكه لما مضارعى

رد شمعى
زدابن سيدعلى وسروزى

مطلب

مطلب

(ماضى)

رد ابن سيده على
رد شمعى

ماضى يه ردايدران مصدر به ماضى بى معنى استقباله رد ايلديكى كبى (پس تقول قالت معناسنه اولور بو يله دين زياده خطا ايلمش (وهيچ بروجهله كنديه دوشمز سوزدكلدر زيرا ديديكى ل اجازه در وخود لا موجود به دركه اسم اولديغى تقديرجه جمله به مضاف اولمندر شرطى فائل (تقول فاعلى رأتك فاعلدر (يعنى پيرك زوجه سى (هذا اسم اشارتدر مذكور شيئه محلا مرفوع مبتدا (وميت خبرى ومعه ميته متعلق (وضمير مذكر بعله راجعدر (واو حرف ابتدا (ان حرفدر حروف مشبهه بالفعلدن (وما حرف كافه كه ان حرفنى عملدن كف ومنع ايدر (الرقيه راءنك ضمى وقافك سكونيله مريض اوزره اوقيوب اوفورمكدر تاكيم افاقت بوله لفظا مرفوع مبتدا افسون ديمكدر سابقا بو معنايى عزيمه له تعبير ايلمش ايدى (ليكن بونده مراد شيوه ونازدر (للنائم لام حرف جر بر مقدره متعلق (نائم اسم فاعلدر نومدن اويوين كيمسه يه ديرلر (بونده مراد جوانك ذكريدر جار ومجرور اعرابدن محلا مرفوع خبر مبتدادر وجمله اسميه اعرابدن محلى يوق جمله مستأنفه (محصول بيت) وقتاكه بعله پير ذكرينى كورديسه ديدى بو آلتى پير كنديله بله ميتدر يعنى نه كنديده حيات وآرونه آلتنده رقيه وافسون خودنائمه نافعدر يعنى غنج ودلال جوانك چكونى تحريك ايدر پيرك مرده ذكرنى تحريك ايلمز حاصلى جوانك ذكرنى شخص نائمه تشبيه ايلمش وپيرك شخص مرده يه * رباعى * زن كز برمرد بى رضا برخيزد * بس فتنه وجنك ازآن سرا برخيزد * زن مبتدا (برخيزد خبرى (ومابينلرى خبره متعلق (كز اصلى كه ازايدى ضرورت وزن ايچون حذف وايصال ايلدى (برمرد لاميه (بر بونده قت معناسنه در (بى رضا رضاسزديمكدر (يعنى مجامعتسز (برخيزد قالقه (حاصلى دوشكدن موطوئه قالقميه (سرادن باضرورت وزن ايچون وقافيه ايچون ترك اولدى (محصول بيت) زن كه ارينك يانندن يعنى دوشكندن رضاسز قالقه حاصلى موطوئه قالميه چوق فتنه وجنك اول اودن قالقار يعنى اچلغه وچپلاقلغه صبر ايدر اما كيجه دوشك خدمتى اولمايجه صبر ايلمز مصراع وللك معناسنى عورت كه زوجك قتندن رضاسز واجازتسز قالقار دين اجازت عبارتندن معلومدركه معنايى خلافنه صرف ايلمش اوله * پيرى كه زجاى خويش نتواند خاست * الابعصا كيش عصا برخيزد * پيرى ياحرف وحدت (كه حرف رابط صفت (جاى خويش لاميه (خاست ماضى مصدر معناسنه در زيرا مضارعه مقارندر (الا ادات استثنادر نتواند خاست تركيبندن (بعصا باحرف استعانت (كى چن ديمكدر (شين ضمير پيره راجعدر (عصا برخيزد تقديرى عصا يش كى برخيزد (يعنى ضمير معناده عصايه مقيددر (محصول بيت) بر پير كه كندى يرندن قالقمغه قادر اوليه الا عصا ايله انك عصاسى يعنى ذكرى نچن قالقار حاصلى يرندن دكنك سز قالقمغه قادر اوليانك دكنكى قالقمز * فى الجمله امكان موافقت نبود وبمفارقت انجاميد چون مدت عدت برآمد عقد نكاحش باجوانى بستند تند ترش روى تهى دست بدخوى جور وجفا مى ديد ورنج وعنا مى كشيد وشكر نعمت حق همچنان مى كفت كه الحمد لله كه ازآن عذاب اليم برهيدم وبدين نعمت مقيم برسيدم * فى الجمله حاصل كلام (امكان موافقت مصدرك فاعلنه اضافتيدر (نبود اولمدى (واو حرف عطف (باحرف مصاحبت (مفارقت مصدر در مفاعله بابندن آريلشمق ديمكدر (انجاميد آخر اولدى يعنى ايريلشدك ديمكدر (مدت عدت لاميه (برآمد چيقدى (عقد نكاحش مصدرك مفعولنه اضافتيدر (وشينه اضافت لاميه در (باحرف صله (جوانى ياحرف وحدت (تند ياوز (ترش رويه اضافتى بيانيه اكثى صورتلى ديمكدر (تهى دست وصف تركيبيدر صفر اليد معناسنه (يعنى مفلس وفقير (بدخويه اضافتى بيانيه در (بو اوصاف صفت بعد الصفت واقعدر (ميديد حكايت حال ماضيدر كورردى ديمكدر (ميكشيد ده بو يله در (شكر نعمت حق مصدرك

مفعولنه اضافتی ولامیه در (همچنان ابخلاین یعنی یکفت عبارتندن صکره حمد کبی دیمکدر (عذاب الیم بیانیه در مولم معناسنه (برهیدم فعل ماضی متکلم وحده قورتلدم دیمکدر (وبدین با حرف صله (نعمت مقیم یعنی نعمت ثابت (برسیدم ایرشدم حاصلی واصل اولدم (محصول ترکیب) حاصل کلام موافقت ایلمکه امکان اولمدی زیرا الت مساعده ایلمدی وکاریمز مفارقتله تمام اولدی یعنی اخرایرباشدلکدن انجامیدک معناسنی ایرشدیلر دیین غتد مخالف سویلمش (چونکه مدت عدت چقدی یعنی تمام اولدی عقد نکاحنی برجوانه بغلدیلر یاوز کشی صورتلی فقیر بدخوی اندن جور وجفا کوردی ورنج وعنا یعنی درد والم چکردی وخدانک نعمتنه بوتجلین شکر ایدردی که الحمد لله که اول عذاب الیمدن خلاص بولدم وبونعمت مقیمه ایرشدم دیو * بیت * با این همه جور وتندخویی * نازت بکشم که خوبرویی * تندخو وصف ترکیبیدر یاوز خویلی معناسنه (ویا حرف مصدر (نازت تا ضمیر خطاب در بعض نسخه ده بارت دوشمش یعنی یوکک (خوبرو وصف ترکیبیدر ویا ضمیر خطاب (محصول بیت) بوجمیع جور ایله ویا زخم بلواغله نازک چکرم زیرا که زاسین یعنی کوزللکک ایچون هرنه بلاک وار ایسه چکرم * قطعه * با تو مرا سوختن اندر عذاب * به که شدن با دیگری در بهشت * شدن صیرورت ایچوندر اولمق معناسنه (دیکری یا حرف وحدت (محصول بیت) قیز جوانه دیر که بکا سنکله جهنمده یانمق یکرکدر که غیر ایله یعنی پیر ایله جنتده اولمق یعنی پیر ایله جنتده اولقدن سنکله دوزخده اولمق یکدر * بوی پیاز از دهن خوبروی * نغزتر آید که گل از دست زشت * نغز کوکچک یعنی ایو (وترادات تفضیل (محصول بیت) صوغان قوقوسی کوزللک اغزندن اورک کاور که کل چرکین الندن یعنی چرکین الندن کل قوقوسندن کوزل اغزندن صوغان قوقوسی یکرکدر بوندن بعض شراح ایکی بیت ایراد ایلمش که متونده موجود دکل ایکن انلره تقلیدا ایراد ایلدک بزده * قطعه * روی زیبا وجامهٔ دیبا * عرق وعود ورنک وبوی وهوس * روی زیبا (وجامهٔ دیبا بیانیه لردر دیباشب دیدکلری قاشدر (عرق گلاب (عود معروف خوش قوقولی عجدر که هنددن کاور (رنکدن مراد خاتونلر استعمال ایلدکلری اتلز وقزللق در (بوی کوزل قوقو (هوس بونلری ارزو ایلمک (محصول بیت) کوزل یشقلو یوز ودیبا وسراسر قماش قفتان گلاب وعودونک وبوی وبونلک ارزوسی (بو بیت بیت ثانی به مرهوندر * این همه زینت زنان باشد * مردرا کیر وخایه زینت بس * زینت زنان لامیه (باشد ادات زمانیه اولمق جائز (وفعل مضارع مفرد غائب اولمق جائز (کیر چوک (یعنی ذکر وخایه همسایه شی (پس یتر دیمکدر (محصول بیت) بیت سابقده مذکور اولانلر جمیعا عورتلر زینتیدر اما ارکه کیر وخایه زینت یتر معلومدر که بوایکی بیت بو کتابدن دکلدر لیکن بعض جهله دخل ایلمسوندو یازدق * حکایت * مهمان پیری بودم در دیار بکر که مال فراوان وفرزند خوبروی داشت شبی حکایت کرد که مرا در عمر خویش بجز این فرزند نبو دست درختی درین وادی زیارتگاهست که مردمان بحاجت خواستن انجا روند شبها در پای آن درخت بحق نالیده ام تا مرا این فرزند بخشیده است شنیدم که پسر با رفیقان آهسته میگفت چه بودی که من آن درخت را بدانستمی که کجاست تا دعا کردمی که پدرم بمیرد * مهمان پیر لامیه (ویا حرف وحدت (بودم حکایت حال ماضی (دیار بکر (ودیار ربیعه بری برینه متصل مملکتلردر دیار بکرک تختی آمددر که شیخ محمد آمدی حضرتلری مذکور آمد شهرندندر (وربیعه نک تختی موصلدر که ابن خبازموصلی که قرآن شریفده معرب واسباب نزول یازمشدر اندندر (که حرف رابط صفت (مال فراوان بیانیه (فرزند خو بده بوبله در (شبی یا حرف وحدت (حکایت کرد بر کیجه حکایت ایلدی (بوسوز اول معنایی کوسترر که حضرت شیخ برزمان بو پیرک مهمانی اولمش اوله (که حرف رابط

رد سروری وشمعی

مفعول وقول (مراد ادات تخصيص (عمر خويش لاميه كندي عمرمده ديمكدر (بجز باحرف زائد (درخت مبتدا (يا حرف وحدت (وادي دره (زيارتكاهست خبر مبتدادر (يعني مستجاب الدعوه بر مقام (كه حرف رابط صفت (مردمان مبتدا وروند خبري (وبحاجت خواستن خبره متعلق (شبها كيجه لر مبتدا (ونالبدءام خبري (ودرپاي ان درخت (وبحق باء صله ايله خبره متعلق (تا حرف تعليل (آهسته يا بچه يا بچه (ميكفت حكايت حال ماضي (چه بودي ادات تمني نه اولايدي ديمكدر (بد نسخه ده حكايت حال ماضي بيلدم ديمكدر (كردمي ده بوله در ايليدم ديمكدر (محصول تركيب) حضرت شيخ بيورر كه سياحتم زماننده ديار بكرده بر پيره قونق اولدم كه وافر مالي وارايدي وكوزل اوغلي بر كيجه حكايت ايلدي كه بنم تمام عمرمده بو براوغلدن غيري اولماشدر (بودره ده بر زيارتكاه اغاج واردركه خلق حاجت ديلمكه كه انده واررلر نيجه كيجه اول اغاجك دبنده حقه اغلوب ايكلمشم كه خداى تعالى بكا بو اوغولي باغشلامشدر حضرت شيخ دير كه باباسي بو سوزي سويليجك ايشتدم كه اوغلان يولداشلرينه آهسته سويلردي كه نه اولايدي اول اغاجي بن بيلدم قنده در ودعا ايليدم تا بابام اوليدي * حكمت * خواجه شادي كنان كه فرزندم عاقلست وپسر طعنه زنان كه پدرم فرتوت * خواجه مبتدا (شادي كن وصف تركيبي (يا حرف مصدر (والف ونون مبالغه افاده ايدر (يعني شادلق ايده كندر (حاصلي سوينكندر خبر مبتدا واقعدر (كه حرف تعليل (فرزند مبتدأ (عاقل خبر (وپسر مبتدا (وطعنه زنان خبري شادي كنان كبي (كه حرف تعليل (پدرم مبتدا (وفرتوت خبري (محصول تركيب) خواجه شادلق ايلكندركه فرزندم عاقلدر (وپسر طعنه اوراغندركه بابام فرتوتدر (يعني بونامشدر (حاصلي پدرك حالي بويله (وپسرك حالي بويله * قطعه * سالها بر تو بكذرد كه كذر * نكني سوي تربت پدرت * سالها مبتدا (بر تو بكذرد اوستكدن مرور ايدر (يعني اوزركدن كچر خبر مبتدادر (كه حرف بيان (كذر ذال معجمه ايله وكاف عجمك ضميله اسم مصدردر كچمه واوغرامه معناسنه (مصراع ثاني يه مرهوندر (نكني فعل نفي مستقبل مفرد مخاطب (سوي تربت اضافت لاميه (وپدره كذلك (محصول بيت) خطاب عام طريقيله بيوريلور كچرسنك اوزركدن كه بابك مقبره سي جانبنه كذر ومرور ايلمزسين (يعني جاننه بر دعا ايلمك ايچون وبارنسنه اولشدرمك ايچون قبرينه اوغرامزسين * تو بجاي پدر چه كردي خير * تا همان چشم داري از پسرت * با حرف صله (جاي پدر لاميه حق پدر ديمكدر (تا حتي معناسنه در (چشم اميدور جا معناسنه در (دارينك مفعول صريحي (واز پسرت غير صريحي (محصول بيت) ينه خطاب عام طريقيله بيورر سن بابك حقنه نه خير ايلدك يعني نه لطف واحسان ايلدك تا كيم همان اول احساني اوغلكدن رجا ايليه سين (يعني سن باباكله نيجه عمل ايلدكسه اوغلك سنك ايله همان اول عملي ايلسه كركدر ان خيرا فخير وان شرا فشر * حكايت * روزي بغرور جواني سخت رانده بودم وشبانكه بپاي كريوهٔ سست مانده پيرمردي ضعيف از پس كاروان همي آمد وكفت چه خسبي خرتهاي خفتنست كفتم چون روم كه نه پاي رفتنست كفت نشنيدهٔ كه كفته اند رفتن ونشستن به كه دويدن وكسستن * سخت رانده بودم محكم سوردم ايدي يعني يولده قتي يك كتدم ايدي (شبانكه كيجه سي (با حرف ظرف (پاي كريوه لاميه بونده ديب معناسنه در (كريوه كاف عجمك (وراانك كسريله طاغ بلكينه ديرلر (ويا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (سست بونده عاجز وبي مجال معناسنه در (مانده قالش ينه بربودم مقدر در (خسبي فعل مضارع مخاطب بونده ياتورسين ديمكدر (دويدن مصدر در يلك معناسنه (كسستن كاف عجمك ضمي وكسريله وسينك فتحي وكسريله بونده اوزلمك معناسنه مصدر در (محصول تركيب) بر كون جوانلق غروريله

محکم ایتمشیدم و کیجه‌سی بربلك دبنده عاجز وبی مجـال قلمشیدم برضعیف پیر کشی کاروان
اردندن کلوردی وبکا دیدی نه یاتورسین قالق یتاجق یردکل دیدم که نیجه کیده‌یم که کیده‌جك
آیق یوق یعنی ایاقدن چیقدم دیدی ایشتمدکی که عقلا دیمشلردر کتمك واوتورمق یعنی دیکنی
دیکنی کتمك یکدر یلوب اوزلمکدن (نشنیده‌ده اولان همزه خطاب ایچوندر دیین قابل خطاب رد شمعی
دکل ایمش *قطعه* ای که مشتاق منزلی مشتاب * پندمن کار بندوصبر آموز * ای حرف ندا
منادی محذوف تقدیری ای آن کس که در حذف وایصال طریقیله که حرفیدن اسمیه نقل
اولندی نتکه مکرر بیان اولندی (مشتاق اسم فاعلدر افتعال بابندن (منزله اضافتی مفعولنه
اضافتیدر (ویا ضمیر خطاب (مشتاب فعل نهی مفرد مخاطب (شتابیدندن ایومه دیمکدر
(شتافتن دن اخذ ایلین خطا ایلمش (پندمن لامیه (وپندك مفعول اولی (وکار ثانیسی (وصبر رد سروری وشمعی
آموزك مقدم مفعولیدر (محصول بیت) ای شول کیمسه که منزلك مشتاقیسین ایومه (یعنی
منزله که تیز ارشمك دیلرسك عجله ایلمه بنم پندمی ایش بغله یعنی کار ایدن وصبر اوکرن (حاصلی
آهسته کیت بوالده قالیه سین (پندبستن دن امر حاضر در دیین اخذ اشتقاقده خطا ایلمش رد شمعی
(زیرا پند پندیدن اخذ اولنور * اسب تازی دوتك رود بشتاب * اشتر آهسته میرود شب وروز *
(اسب تازی بیانیه (دوتك ایکی سکردم دیمکدر زیراتك اسم مصدردر (تکیدندن یلمه معناسنه
(پس اصطلاحلرنده ایکی سکردم دیمکدر زیرا سکرتمه که تك دیرلر تکیده جمله دید کاری کبی (تانك رد سروری
فتحی وکاف عربیله آتك صچرادیغی دیین اوصچراتمامش وعربی آت ایکی یلمك کیدر سرعتله رد شمعی
یعنی برایکی قوشمقه یوریلور دیین خبلی یورلمش (منه سنده تازی عرب وتازی عربی آت دیدکدن رد شمعی
صکره تك بونده تکیدن معناسنه در بزکی یلمك دیین ایکی برده خبط عشوی ایلمش فتدبر (باحرف
مصاحبت (شتاب اسم مصدر ایوی معناسنه (اسب تازی مبتدا (ودوتك مبتداء ثانی ورود خبر
ثانی وثانی خبریله خبر اول (بعض نسخه‌ده رود یرینه دود واقعدر داله‌یلر دیمکدر دویدندن
تکیدن ایله مرادف اولور (اشتر مبتدا (آهسته مبتداء ثانی (ومیرود خبرثانی وثانی خبریله خبر
اول (محصول بیت) عربی آت ایکی سکردم کیدر ایویله اما اشتر کیجه وکوندز آهسته کیدر
قالز (حاصلی اسب تازی برایکی منزل سکرتمکله یوریلور قالور امادوه شب وروز آهسته
کیدوب قالز قصه‌دن حصه بودر کیم بوالده عجله ایله کتمدن کرك *حکایت* جوانی چست
واطیف وخندان وشیرین زبان در حلقهٔ عشرت ما بود که دردلش از هیچ نوعی غم نیامدی
واب ازخنده فراهم نیاوردی روزکاری برامد که اتفاق ملاقات نیفتاد بعد ازان دیدمش
زن خواسته وفرزندان خاسته وبیخ نشاطش بریده وکل هوسش پژمرده پرسیدمش که این چه
حالتست کفت تا کودکان بیاوردم دیکر کودکی نکردم * جوانی یاحرف وحدت (چست چابك
وظریف معناسنه‌در (حلقهٔ عشرت مابیانیه ولامیه‌در (یعنی مجلسمزه داخل اولوب مصاحبمز
ایدی (که حرف رابطه صفت (نوعی یاحرف وحدت (بعض نسخه‌ده از هیچ نوع واقعدر
یاسز (نیامدی یاحرف حکایه (فراهم بری برینه دیمکدر جمعدن عبارتدر (نیاوردی
یاحرف حکایه‌در بربره کتورمزدی دیمکدر (که حرف بیان (اتفاق ملاقات مصدرك مصدره
اضافتیدر (بعد ازان مذکور روزکاره اشارتدر (زن خواسته اولنمش (فرزندان خاسته پیدا
وحاصل اولمش (بیخ نشاط بیانیه شلاك کودکی (کل هوسده بیانیه (پژمرده باء عجمك فتحیله
وزاء عجمك سکونی ومیمك ضمیله صولمش دیمکدر تاحرف ابتدادر منذ کبی زمانده (کودك
اوغلان (الف ونون ادات جمعدر (کودکی یاحرف مصدر (محصول ترکیب) چست واطیف
وخندان وشیرین زاز یعنی طاتلی دیلالی برجواز بزم مجلس عشرتمزده ایدی یعنی بزمله هم صحبت ایدی

شوبلكه كوكلنده هیچ بر نوعدن غم بوغیدی یعنی كوكلنده غم كلمزایدی ودوداغنی
كولمه‌دن جمع ایلمزایدی (یعنی یومزدی برروزكار كچدی كه اتفاق انكله ملاقات واقع اولمدی،
اندن صكره انی كوردم اولنمش واوغل قز پیدا وظاهر اولمش وشنلكی كوكی كتمش وكل
هوسی صولمش (حاصلی اولده اولان ذوق وشوق وصفاسی كتمش صوردم كه بونه حالتدر
دیدم دیدی اوغلانجقلر كتوردلدن بری یعنی اولاد صاحبی اولالی ارتق اوغلنجقلق ایلمم
* بیت * ماذا الصبا والشیب غیرلمی * وكفی بتغییر الزمان نذیرا * ماذا ای شیء معناسنه
محلا مرفوع مبتدا (الصبا صادك كسریله جهله وهوا وهوسه میل دیرلر الف مقصور ایله
اما صاد مفتوح اولنجه الف ممدوده‌در (واو حرف حال (الشیب پیرلكه دیرلر لفظا مرفوع
مبتدا (غیرفعل ماضی مفرد مذكر غائبدر تفعیل بابندن (لمه لامك كسری ومیمك تشدیدیله
اوموزلره اینن صاچه دیرلر ویاء ضمیر متكلم محلا مجرور مضاف الیه وجار مجروریله محلا منصوب
مفعول غیردر وجملهٔ فعلیه محلا مرفوع خبر مبتدادر وجملهٔ اسمیه‌نك محلی نصبدر حالیت ایله
(كفی فعل ماضی مفرد مذكر غائب ضرب بابنك ناقص یائیسندن (بتغییر با حرف زائد فی الفاعلدر
وجار مجروریله محلا مرفوع فاعل كفادر وتغییرك زمانه اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (ونذیرا
بتغییر الزمانی تمیز ایدر انذار معناسنه (انذار اعلام در تخویفله (وكفی متعلقاتیله برقرتقدیریله محلا
منصوب حالدر (محصول بیت) نه در بو جهله وهوا وهوسه میل دخی آرزوی نغمانی در كونرواحبابله
طرب وشوقه تهالك حال بوكه پیرلك كه نذیر موت وسفیر فوتدر صاچمك ارتنی تبدیل وتغییر
ایلدی وبنی عمرمك آخری قریب اولمغله انذار وتخویف ایلدی (یعنی موتك قرینه دلالت ایلكله
حال بوكه صاچمك اونی زمانك تغییری بكا نذیر ومخوف یتر (حاصلی شعرمی زمانك تغییر ایلدیكی
كافی ایكن وموتمك قربیله نذیر ایكن پیرلك شعرمی اغرتمق نه بلادر * بیت * چون پیرشدی زكودكی
دست بدار * بازی وظرافت بجوانان بگذار * كودكی یا حرف مصدر (دست بدارك مفعول صریحی
وزكودكی غیر صریحی بدار داریدندن فعل امر مفرد مخاطب دربونده طوت چك معناسنه در (بداری
داشتندن اخذ ایدنلر خطا ایلمشلر (بگذار فعل امر مفرد مخاطب قودیمكدر ترك وتسلیم ایله معنا سنه
(محصول بیت) پیرلر دخطاب عام طریقیله بیورر چونكه پیراولدك اوشنق هوسندن الك چك یعنی
اول هوایی ترك ایله اویونی وظرافتی جوانلره قو یعنی انلره بغشله * مثنوی * طرب نوجوان زپیر
مجوی * كه د كرنابد آب رفته بجوی * طرب نوجوان مصدرك فاعلنه اضافتیدر (كه حرف تعلیل
(نایداصلی نیایدایدی ضرورت وزن ایچون همزه‌دن منقلب اولان یا حذف اولندی (بجوی
با حرف صله (مجوی فعل نهیدر جوییدندن جستن‌دن دین یاكلش سویلمش (محصول بیت) تازه
جوانك شنلكنی وشادلغنی پیردن استه یعنی پیرتازه جوان كبی اهل شوق وذوق اولمز زیرا ایرمقدن
آقوب كیدن صو بردخی ایرمغه كلمزایمدی جواناق كتدكدن صكره بردخی كلمز * زرع را چو
رسید وقت درو * نخرامد چنانكه سبزهٔ نو * زرع اكن (ورا حرف تخصیص (ویا حرف
مفعول (وقت درولامیددر بچم وقتی دیمكدر (درو دالك كسری ورانك فتحیله اسم مصدردر
بچم معناسنه (درویدندن (نخرامد فعل نفی استقبال مفرد غائب (سبزهٔ نو یاپیشه نوبونده تازه
معناسنه‌در (محصول بیت) زرعك وبازرعه چونكه بچم وقتی ایرشدی یعنی بچلمك زمانی اولدی
تازه سبزه كبی صالنمز پس پیردخی تازه جوان كبی شادان وخندان اولماز قصددن مراد
حصه‌در * قطعه * دورجوانی بشد از دست من * آه ودریغ آن زمن دلفروز * دورجوانی
زمان جوانی (اشد برفت معناسنه‌در (زمن زانك ومیمك فتحه‌لریله زمان معناسنه‌در (اسم وزه
اضافتی بیانیه‌در (دلفروز وصف تركیبیدر فروزیدندن كوكل یاقیجی یعنی قلبی روشن

رد لابن سید علی وسروری

رد لابن سید علی وسروری

ایدیجی دیمکدر (محصول بیت) المدن جوانلق زمانی کتدی یعنی پیر اولدم آه ودریغ اول دلفروز ونورانی زمان حضرت شیخ بکمش جوانلق زمانه تأسف چکوب دریغ وحسرت پیر * قوت سرپنجهٔ شیری برفت * راضیم اکنون بپنیری چو یوز * قوت سرپنجهٔ شیری لامیه وبیانیه در (پنیری باحرف صله (پنیر معروف (یوز پارس دیدکاری حیوان مفترسدر که پنیره زیاده مائلدر (محصول بیت) پیرلکدن شکوی ایدوب بیورر ارسلانه منسوب سرپنجه قوتی کتدی یعنی جوانلق زوری کتدی قالمدی شمدی پیر اولوب دیشلرم قالمجق پارس کبی پنیره راضیم اولده قوری اولماق شرطیله بو برقاچ بیت که پیرلك احوالنده واقع اولمشدر سودیء نامرادك تمام وصف حالیدر عفی عنه * پیره زن موی سیه کرده بود * گفتمش ای مامك دیرینه روز * مامك مام مادر معناسنه در (وکاف ادات تصغیر (دیرینه روزه اضافتی بیانیه در (دیرینه روز وصف ترکیبیدر اسکی وچوقدانکه کونلی دیمکدر زیرا دیرینه اسکی وچوقدانکی دیمکدر (محصول بیت) بر پیر قاری صاچنی سیاه ایلمشیدی یعنی بویامشیدی بن اکا دیدم ای چوق کونلی یاشلی اناجغم * موی بتلبیس سیه کردکیر * راست نخواهد شدن این پشت کوز * بو بیت مقول قولك تتمه سیدر (پشت کوز بیانیه در کوز کاف عجمك ضمی وزاء عربله بوکری دیمکدر زاء عجمله دینلر بو ابیاتك قافیه لرینه ناظرا ولمامشلر (محصول بیت) پیره زنه دیدم موبکی تلبیس وحیله ایله سیاه ایلمش یعنی بویامش فرض وقیاس ایله اما بوکلمش ارقه ومنحنی قامت راست اولیسر دکلدر حاصلی صاچ قرارمغله بوکلمش ارقه طوغرلماز * حکایت * روزی بجهل جوانی بانك برمادر زدم دل آزرده بکنجی نشست کریان همی گفت مکر خردی فراموش کردی که درشتی میکنی * بانك برمادر زدم یعنی انام اوزره یك چاغردم حاصلی اوسته غضبله سوزاتدم (دل آزرده بکنجی نشست کوکلی اینجنوب بربوجقده اوتوردی (آزرده ده هاء رسمی حرف رتبدر (کریان صفت مشبهه در اغلیارق دیمکدر (همی گفت سویلردی (محصول بیت) برکون جوانلق جهلیله انامك اوستنه یك چاغردم کوکلی اینجنوب بربوجقده اوتوردی اغلیارق سویلدیکه حالده کانه اوشقلغی اونتدك که خشونت وغلاظت ایدرسین بکا * قطعه * چه خوش گفت زالی بفرزند خویش * چو دیدش پلنك افکن وپیل تن * زال قاری عجوزه معناسنه (باحرف صله (فرزند خویش لامیه کندینك اوغلنه دیمکدر (پلنك افکن وصف ترکیبیدر (افکنیدندن پلنك راغبجی یعنی یقیجی حاصلی بهادرلقدن عبارتدر پیل تن ده فیل کوده لی یعنی زورلی دیمکدر (محصول بیت) برقاری کندی اوغلنه نه کوزل دیدی چونکه ارسلانلره وقپلانلره غالب وفیلی زورلی کوردی * کر از عهد خوردیت یاد آمدی * که بیچاره بودی در اغوش من * عهد خردی لامیه (ویاء ساکنه حرف مصدر (وتا ضمیر خطاب (که حرف رابط صفت (در حرف ظرف (اغوش قوجق دیمکدر (محصول بیت) قاری فرزندینه دیر اکر اوشقلق زمانی ووقتندن یادیکه کلیدی یعنی کوچکلکك حاصلی خرده لکك اکایدك که بنم قوجاغمده بیچاره وبی تاب وتوان ایدك * نکردی درین روز برمن جفا * که توشیر مردی ومن پیره زن * نکردی جواب شرط واقعدر وشرط وجوابی مقول قول زالدر (که حرف تعلیل (شیرمرد بهادر معناسنه ترکیده تحریف ایدوب شره مددیرلر (محصول بیت) اکرسن قوجاغمده ایکن عجزیکی وبیچاره لککی بلیدك بوکونده بنم اوزریمه جفا ایلمزدك یعنی بکا اذا وجفا ایلمزدك زیرا سن بهادر ارسین وبن قوجه قاری حاصلی اول حالی اکیدك بکا رحم ایدردك حکایت توانکری بخیل راپسری رنجور بودنیك خواهانش گفتند مصلحت آنست که از بهرا وختم قرآن کنی ویا بذل قربان باشد که خدای تعالی شفادهد لختی باندیشه فرورفت وگفت ختم مصحف بحضور اولیترکه کله دورست صاحب دلی

رد حلبی ونعم الله

بشنيد وكفت ختمش بعلت آن اختيار افتاد كه قرأن برسر زبانست وزردرميان جان * رنجور
مريض (نيك خواه وصف تركيبيدر خواهيدندن ايلك ديلجى (والف ونون ادات جمع دوستلر
ديمكدر (ختم مصحف بحضور اوليتركه كله دورست (ختم مصحف مصدرك مفعوله اضافتيدر
(باحرف ظرف (حضورده يعنى حاضر (كله كاف عجمك فتحيله سورى يعنى قويون سوربسى
وغيربسى (بعض يرده لام ضرورت وزن ايچون مشدد قلنور (محصول تركيب) برنخيل غنينك
اوغلى مريض ايدى ويامريض اولدى دوستلر اكا ديديلر مصلحت اولدركه انكيچون ختم قرأن
ايليه سين ويا بذل قربان اوله كه خداى تعالى شفا ويره بر زمان انديشه يه باتدى يعنى فكره
طالدى وديدى حضورده واقع اولان مصحفى ختم ايلمك اولى در زيرا سورى ايراقدر قويون
كچ كلور برصاحب دل بومصاحبتى ايشتدى وديدى ختم قرأن اكا اول علتله اختيار واقع
اولديكه قرأن دل اوجنده در واچه والتون جان اورته سنده در (كله تشديد لامله قيد ايليلر
زائد ايلشلر * مثنوى * دريغا كردن طاعت نهادن * كرش همراه بودى دست دادن * — زد ابن سيد على و سرورى
دريغا الف حرف ندبه مصراع ثانى يه مصروفدر (كردن طاعت بيانيه در مجازا (كردن
كاف عجمك فتحيله بويون ديمكدركه عرب جيد دير (كرش ضمير كردن طاعته راجعدر (همراه
يولداشدر قرين معناسنه (بودى اوليدى (باحرف حكايه (دست دادن بيانيه (محصول بيت)
حيفا ودريغا اكر كردن طاعته كرم وسخا الى همراه اوليدى يعنى كردن طاعتى قومغه
نه اوليدى اعطا واحسان الى قرين اوليدى حاصلى شويلكه عبادت وطاعته سرفرو ايدوب
باش ايندوره لر حيف اكر صدقات وزكات وسخا وكرم بوكه منضم اوليدى نه كوزل اولوردى
يعنى عبادت وطاعتى زياده مبرور ومقبول اولوردى حاصلى عبادت وطاعته سخا وكرم قرين
اولمديغنه دريغ وحيف چكر (مصراع اولك معناسى اى دريغ انك طاعتى بويننى قومه سنه
يعنى طاعته دين معنايه حيف ايلش (ومصراع ثانينك نتيجه سنده حيف انك طاعته كه — زدشمعى
سخاسز برعمله يرامز ديديكى اولكيدن دخى يرامز * بديناري چوخردر كل بماند * ورالحمدى — زدشمعى
بخواهى صد بخواند * باحرف مصاحبت سببيتى متضمن (دينار التون (وياحرف وحدت
(الحمدى ياحرف وحدت (محصول بيت) بردينار سببيله يعنى صدقه يه ويازكاته ويابرعطيه يه
برالتون ويرمك تكليف اولنسه خربالچقده قالديغى كبى قالوز يعنى ويرمه ده عجز چكر خر
بالچقـده قالمغى عجم چوق استعمال ايدر زيرا مسكين بالچغه باتجه چقمه ده زياده عاجز اولور
اكر برالحمد يعنى برسورۀ فاتحه طلب ايلسك يوز اوقور بلكه دخى زياده زيرا جبدن چقماز
دل اوجندن چيقار * حكايت * پيرمردى راكفتند چرازن نكنى كفت باپيره زنانم الفتى نباشد
كفتند زن جوان بخواه چون مكنت دارى كفت مرا كه پيرم باپيره زنانم الفت نباشد اوراكه
جوان باشد بامن كه پيرم چون دوستى صورت بندد * زن كردن اولنمك معناسنه دز نتكه
ديباجه ده كچديكه (مردبت بيازماى وآنكه زن كن) بيورمشيدى (الفتى ياحرف تنكير حرف — زدشمعى
وحدت دين بيلمز ايمش (بعض نسخه ده عيشى واقعدر ديرلك معناسنه (وياحرف تنكير در
(مكنت قدرت معناسنه در (مرا را حرف تخصيص بنم ديمكدر ادات مفعول اولمقده جائز
(اورا بوراده مذكور راكبيدر (چون واواصليه ايله نجه كيف معناسنه (دوستى ياحرف
مصدر (محصول تركيب) برپيره ديديلر نيچون اولنمزسين پيرديدى قريلرله الفتم يوقدر وانلرله
عيش وزندكانه ايده مم ديديلر تازه زن دله چونكه جماعه مكنت وقدرتك واز دز ديدى
بنم كه پيرم قريلرله الفتم اولمية ياخوذ بكاكه پيرم قريلرله عيش والفت اولميه انك كه
جوان اوله بمنه كه پيرم نجه دوستلغى صورت بغلر ياخود اكاكه جواندز نجه دوستلق

صورت بغلر (حاصلی پیر اهل انصاف ایمش که بویله جوابلر ویرمشدر * بیت *
زور باید نه زر که بانورا * گزری دوستر که ده من گوشت * بانو خاتون دیمکدر (گزر کاف عجمك
فتحی وزاء عربیله هاوج معناسنه در (ویا حرف وحدت (من بطمان دیمکدر (نون ضرورت
وزن ایچون تخفیف قلندی (گوشت کاف عجمك ضمیله ات دیمکدر لحم معناسنه (محصول بیت)
زور گرکدر زر گرکمز زیرا قادینجغه بر گزرسوکلی رکدر اون بطماندن حاصلی آج اولور چیلاق
اولور اما گز سزا اولماز بانلرنده مقبول ومکرم کرسه‌نتدر اندز غیری برنسه دکل * حکایت

ردابن سید علی وسروری

منظومه * شنیده‌ام که درین روزها کهن پیری * خیال بست به پیرانه سر که ایرد جفت *
کهن کاف عربك ضمی وهانك فتحی وضمیله اسکی دیمکدر هانی ضمه یه تخصیص ایدنلر بی وجه
ایلمشلر (پیرانه سر پیرلك وقتنده دیمکدر استعماللرنده (جفت جیم عربك ضمی وفانك سكونیله
بونده زوجه مراددر زیرا طرفینه جفت دیرلر (محصول بیت) ایشتمشم که بوزمانده براسکی پیر
یعنی بر کچکین قوجه خیال بغلادی پیرلك وقتنده که زوجه اله یعنی تأهل ایلیه حاصلی اولمك
خیالنی بغلادی بو قصه حضرت شیخك زماننده کندینك معلومی اولان قصه لردندر تکه
بو نطلك آخرنده تصریح ایلر * بخواست دخترکی خوبروی گوهرنام * چو درج گوهرش از چشم
مردمان بنهفت * دخترکی کاف حرف تصغیر (ویا حرف وحدت (خوبروی وصف ترکیبی
صفت دختر (گوهرنام اضافتی بیانیه در اولدو وصف ترکیبی اقسامندندر (چو ادات تشبیه (درج
دالك ضمی ورانك سكونیله جواهر حقه سنه دیرلر (گوهره اضافتی لامیه تعریب ایلدکلرنده
جوهر دیرلر (شین ضمیر دختره راجعدر (چشم مردمان لامیه (بنهفت با حرف ظرف (ویا حرف
تأکید (ونهفت نونك وهانك ضمه لریله گزلی دیمکدر بونده مراد مستوره لکدر (محصول بیت)
گوهر آدلی خوبروی بر قیزجغز دیلدی حاصلی بر گوزل قز دیلدی جوهر حقه سی کبی اول قیز
مردم گوزندن مخفی ومستوره ایدی یاخود کندینك گوهری حقه سی کبی خلقك گوزندن مستوره

ردابن سید علی

ایدی مصراع ثانینك (معناسنی فرجی کبی مردمك گوزندن مخفی ایدی دیین قتی ایلری گتمش
* چنان که رسم عروسی بود تماشا بود * ولی بحمله اول عصای شیخ بخفت * عروسی یاء
نسبتله دوگونه دیرلر (بود فعل مضارع مفرد غائب اولور دیمکدر (وبود فعل ماضی مفرد غائب
اولدی دیمکدر (ولی ادات استدراك (با حرف ظرف (حمله اول بیانیه (عصای شیخ لامیه
(بخفت با حرف تأکید (خفت خانك ضمیله فعل ماضی مفرد غائب بونده یاتدی دیمکدر
(محصول بیت) انجلین که دوگونك عادت وقانونی اولور تماشا اولدی اما حمله اوله یعنی اول
سکردمده شیخك عصاسی یاتدی حاصلی آلتی ازاله بکارت ایده مدی یعنی درج عقیقی دلمده

رد سروری وشمعی

دولت مساعد اولمدی (تماشا یرینه مهیا یازنلر جمیع متونه مخالف یازمشلر * کمان کشید ونزد
بر هدف که نتوان دوخت * مگر بسوزن پولاد جامه هنکفت * هدف هانك ودالك فتحه لریله
اوق نشانه دیرلر (دوخت مصدر معناسنه در (مگر الا معناسنه در (با حرف صله (سوزن
سینك ضمیله اکنه دیرلر پولاده اضافت بیانیه در (پولاد باء عجمك ضمیله چلیك دمور دیرلر
(جامه هنکفت بیانیه (هنکفت هانك فتحی وکاف عجمك ضمیله صیق طوقنمش نسنه (محصول بیت)
یای کمانی چکدی اما نشانه اورامدی یعنی ازاله بکارته مالك اولمدی زیرا دیکملك اولماز مکر
پولاد اکنه ایله صیق طوقنمش اسبابی حاصلی آلت مساعده ایده میجه ازاله بکارت میسر

رد سروری

اولماز * بدوستان گله آغاز کرد وحجت ساخت * که خانمان من این شوخ دیده پاك برفت *
گله کاف عجمك کسریله شکایت معناسنه در (خانمان اوو برق معناسنه در امانعمة الله مال
وملك وطوار دیمش (پس مال ورزق دینه دخل ایدن زائد ایلمش حاصلی ترکیب اولوب

املا اولمق کرك (شوخ دیده کستاخ معناسنه در (پاك برفت - پردی یعنی هرنم وارایدیسه
اتلاف ایلدی زیرا پاك برد دیرلر هرنسی وارایسه الوب کوتورمکه یعنی برنده نسنه قومغه
(محصول بیت) بیرجساب ایلمانك ایچون دوستلرینه شکایت ایلمکه باسلوب عجب ودلیل
پیدا ایلدیکه بنم مال وماملکمی بو کستاخ پاك سپردی نسنه قومادی کیمی دیمر محجانه
وکیمی دوکونه صرف ایدوب فقیر اولدم بوخود قیزدکل ایمش بن مغبون اولدم دیواظهار
شکوی ایلدی (پاك برفتك معناسنی نم وارایسه اتاسی واناسی اوینه ایلتدی دیین معنای
مرادی قتی بیانه ایلتمش * میان شوهر وزن جنك وفتنه خاست چنان * که سر بشحنه رد شمعی
وقاضی کشید وسعدی کفت * شوهر شینك فتحی وضمیله عورت اری (بشحنه با حرف صله
(خاستك فاعلی (جنك وفتنه یه راجع تحتنده ضمیردر علی سبیل البدل (سر بونده غایت ونهایت
معناسنه درتقدیرسرشدر (شین جنك وفتنه یه راجعدر طریق مذکورایله (کشید فعل ماضی
مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه ینه فاعلی مذکورکبیدر چکلدی یعنی منتهی اولدی دیمکدر
(وسعدی کفت مابعد نه مرهوندر (محصول بیت) ار وعورت ارانده جنك وفتنه شویله
قالقدیکه اوجی یعنی اوته سی شحنه یه وقاضی یه منتهی اولدی یعنی دعوالك اوجی قاضی یه وصو
باشی یه چکلدی حاصلی دعوی ایله قاضی یه وصوباشی یه واردیلر * پس از خلافت وشنعت کناه
دختر نیست * تراکه دست بلرزد کهرچه دانی سفت * خلافت تابونده اسلوب عجم اوزره
داخلدر زیرا بونك اصلی خلافدر که مفاعله بابنك مصدر ثانیسیدر (شنعت وشناعت چرکینلك
معناسنه در (ترا را حرف تخصیص سنك دیمکدر (بلرزد باء استمرار ایله فعل مضارع مفرد غائب
فاعلی تحتنده یده راجع ضمیردر (کهر سفتك مقدم مفعولیدر (وسفت سفتن معناسنه در (دانینك
مفعولیدر (دانی فعل مضارع مفرد مخاطب نه بلورسین یعنی نیه قادرسین دیمك اولور (محصول بیت
سعدی دیدی بوقدر مخالفت وشناعتدن صکره دخترك کناهی یوقدر سنکدر زیراسنك که
بیراکیدن الك دترر کهر دلمکه نه بلورسین یعنی قادردکاسین دخترك نامی کهر اولدیغی جهتدن
بونده ایهام ولطیفه وار فتدبر * * باب هفتم در تأثیر تربیت * * یکی از وزرا پسری
کودن داشت پیش یکی از دانشمندان فرستاد که یکی مراین را تربیتی کن مکر عاقل شود مدتی
تعلیمش کرد مؤثر نبود پیش پدرش کسی فرستاد که این عاقل نمی شود ومرا دیوانه کرد * کودن
کاف عربك ودالك فتحه لریله عربیدر لغتده سمرآته دیرلر صکره غبی واحمق معنالرنده شایع
اولدی (تربیتی یا حرف تنکیر (مکر ادات تمنی (مدتی یا حرف وحدت (محصول ترکیب) وزیرلردن
برینك براحمق اوغلی وارایدی دانشمندلردن برینك قتنه کوندردیکه بونی تربیه ایله اوله که عاقل
ودانا اوله برمدت بوکه تعلیم ایلدی مؤثر اولمدی باباسی قتنه برکیسه کوندردیکه بوعاقل اولماز
وبنی دیوانه ایلدی حاصلی بوعاقل اولمدیغندن غیری بنیده دیوانه ایلدی * قطعه * چون بود اصل
جوهری قابل * تربیت رادر واثر باشد * اصل جوهر لامیه دراو یا حرف وحدت (تربیت تفعیل
بابندن مصدردر تاياء مصدردن بدلدر (ورا حرف تخصیص (در حرف ظرف (او ضمیری اصل
جوهره راجعدر (محصول بیت) چونکه برجوهرك اصلی یعنی ذاتی قابل اوله تربیتك انده اثری
اولور یعنی تربیت انده مؤثر اولور * هیچ صیقل نکو نداند کرد * اهنی راکه بد کهر باشد * صیقل
صادك وقافك فتحه لریله ویاك سکونیله دموردن پاس اچیجی کیسه یعنی صانعك اسمیدر عجم
صانعندن صنعه نقل ایدوب استعمال ایدردین افتراایلش بلکه اسم التی که مصقله درانك معناسنه ردسروری
استعمال ایدرلر (نداند بونك کبی یرلرده نتواند معناسنه در (وکرد کردن معناسنه در (اهن دمور
(ویا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (که حرف رابط صفت (کهر بونده اصل معناسنه در (محصول

بيت) هیچ براستاد صیقلی ایو ایلمکه قادر دکلدر بر د مر یکه اصلی وذاتی یرامز اوله * سك بدر یای
هفتکانه مشوی * که چوترشد پلیدتر باشد * سـك مشویك مفعول صریحی و بدر یاغیر صریحی
هفتکانه یه اضافتی بیانیه در اصلده هفتکانه یدیشر یدیشر دیمکدر امابونده در یای هفتکانه دن — رد شراح جمیعا
یدی دریامراددر پس یدی دورلی دریا ایله تفسیر ایدنلر تغییر ایلمشلر (مشوی فعل نهی مفرد — رد ابن سید علی وسروری
مخاطبدر (شو یبدن دن شستن دن دینلر غلطسو یلدیلر (که حرف تعلیل (تر یاش معناسنه در
(پلید باء عجمك فتحی ولامك کسریله مردار دیمکدر (وتر ادات تفضیل (محصول بیت) کلبی پاك
اولسون دیو یدی دکزله یومه زیرا چونکه یاش اولدی اولکیدن دخی مردار اولور * خر عیسی
کرش بمکه برند * چون بیاید هنوز خر باشد * کرش ضمیر خره راجعدر (محصول بیت) حضرت
عیسی علیه السلامك خرنی اکر فرضا مکه یه ده ایلدوب کتورر لرسه چونکه مکه دن کله الان خردر
مکه یه واروب کلمك خرلکدن آنی اخراج ایلمز * حکایت * حکیمی پسران راپند همی داد که جانان
پدر هنر اموزید که ملك ودولت دنیا اعتمادرا نشاید وجاه از در وازه بدر نرود سیم وزر در محل
خطرست یادزد بیکبار ببرد و یاخواجه بتفاریق بخورد اماهنر چشمهٔ زاینده است ودولت
پاینده واکر هنرمند ازدولت بیفتد غم نباشد که هنر در نفس خود دولتست هنرمند هر جا که
رود قدر بیند ودر صدر نشیند و بی هنر هرجا که رود لقمه چیند وسختی بیند * حکیمی
یا حرف وحدت (پسران راتقدیری پسر انش رادر (را ادات مفعول (که حرف بیان (جانان
الف ونون ادات جمعدر (آموزید فعل امر جمع مخاطب (که حرف تعلیل (ملك میمك کسریله
اموال وانقال معناسنه در یعنی هر کس مالك اولدیغی نسنه امامیمك ضمیله مملکت و پادشاهلغه
دیرلر مصدر معناسنه (دولت دنیالامیه (اعتماد را را ادات مفعول (نشاید فعل نفی استقبال
مفرد غائب لایق دکل دیمکدر (جاه منصب (دروازه شهر قپوسی که سوقاق باشلرنده اولور که
کوندز اچق طورر وکیجه ایله قپانور زیرادر قپو (وواز باز معناسنه آچق دیمکدر (وهاء رسمی
ادات تخصیصدر اچق دوردیغیچون بوجنس قپو یه کوچه بنده دیرلر سوقاق اشنی بغلدیغیچون
زیرا کوچه تصغیر کودر که کویدن مقصوردر که محله در سوقاق بغلیجی دیمکدر (ایمدی دروازه
سوقاق وقلعه قپوسی دیین حقیقتن بیلوب غیریلره تقلید ایله سو یلمش (وسیم وزردر سفر
محل خطرست یعنی خوف محلنده ه (یادزد بیکبار ببرد (و یاخواجه بتفاریق بخورد (بیکبار — رد سروری وشمعی
براغوردن دیمکدر (خواجه یعنی صاحب سیم وزر (بتفاریق آزر آزر (چشمهٔ زاینده بیانیه
زایندن طوغوجی چشمه یعنی دائما کسلمز (دولت پاینده بیانیه پایند ثابت دیمکدر زیراپاییدن
کو یمکدر (لقمه چیند لقمه دیوشرر یعنی دیلنجیلك ایدر فعل مضارع مفرد غائبدر چینیدندن
چیدندن دکل بعضیلر ظن ایلدیکی کبی محصول ترکیب) برحکیم اوغللرینه نصیحت و یردی که
ای بابانك جانلری هنر تحصیل ایلك زیرا دنیانك ملك ودولتی اعتماده لایق دکل وجاه ومنصب — رد شمعی
شهر قپوسندن طشره سنکله کتمز یعنی غربته کتدکك منصب سنکله بیله کتمز بلکه یدیکك یرده
قالور والتون واقچه سفرده خوف مقامنده دریا اوغریلر براوغر ودن ایلدر و یاصاحبی آزر آزر
یاب یاب ییراما هنر دائما آقیجی بکار درکه هیچ کسلمز وثابت دولتدر که اونجه سندن آیرلمز
هر قنده ایسك سنکله بیله در واکر اهل هنر دولتدن دوشرسه غم دکل زیرا هنر نفسنده دولتدر
اهل هنر هر قنده که کیدر قدر وعزت وحرمت کورر وصدر مجلسده اوتورر حاصلی رعایت بولور
اماهنرسز هر یره که کیدر دیلنجیلك ایدر وروزکاردن شدت کورر * بیت * نخست پس ازجاه
تحکم بردن * خو کرده بناز جور مردم بردن * نخست مقدم خبر (وردن مؤخر مبتدا
(پس ازجاه خبرك ظرف زمانی (تحکم تفعل بابندن مصدر در بر کیمسه نك حکمی آلتنده اولمق

(یعنی)

یعنی حکومتی چکمك بردەنك مفعولی (خوکرده مأنوس اولمش دیمکدر (بنـاز با حرف صله
(ویاحرف مصاحبت نازه وناز ایله (جورمردم لامیه (وبردەنك مفعولی (بردن مبتدأ ومقدر سخت است
خبری (محصول بیت) منصبدن صکره یعنی منصبدن آیرلدقدن صکره انك حکمنی وامرنی
کوتورمك قتیدر یعنی مشکلدر ناز ونعمته ویا ناز ونعمتله مأنوس اولان خلق جور وجفاسنی
کوتورمك شدید در حاصلی کوچدر * قطعه * وقتی افتاد وفتنهٔ درشام * هر کس ازکوشهٔ
فرا رفتند * وقتی یا حرف وحدت (فتنـهٔ یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (در حرف صله
حرف ظرف اعتبارایدن بیلمزایمش (کوشهٔ یاسیده حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (فتنهٔ رد سمعی
وکوشهٔ همزه‌لرینی حرف وحدت دیین غریب افترا ایلمش (محصول بیت) بروقت شامه برفتنه رد شمعی
دوشدی پس هر کس که بر کوشه‌دن کتدیلر یعنی وطنندن آیریلوب دیارغربته طاغلدیلر * روستا
زادکان دانشمند * بوزیری پادشا رفتند * روستا کویدر قریه معناسـنه (روستا زادکان
کویده تولد ایلین اولاد (دانشمنده اضافتی بیانیه (بوزیری یا حرف صله (ویاء اولی حرف
مصدر (وثانی اضافت ایچون کلمشدر که لامیه‌در (پادشاهدن ها ضرورت قافیه ایچون حذف
اولندی ضرورت وزن ایچون دیین خطا ایلدی (محصول بیت) کویك دانشمند اوغلانجقلری رد ابن سید علی
یعنی اوقومش کویلیلر پادشاهك وزیرلکنه کتدیلر یعنی سلاطینه وزرا اولدیلر * پسران وزیر
ناقص عقل * بکدایی بروستـار فتند * پسران وزیر لامیه (ناقص عقـل وصف ترکیبیـدر
پسرانه صفتدر وزیره دکل (بکدایی یا حرف صله ویا حرف مصاحبت (ویا حرف مصدر
(بروستا باحرف صله (محصول بیت) وزیرك ناقص عقل اولان اوغلاری کدا الغله کویه کتدیلر
یعنی شهرده دیلنجیلك ایلمك حجابندن روستـاره جرارلك ایدرلردی زیرا اعتبـار علم وکماله در
نسب وماله دکل * بیت * میراث پدر خواهی علم پدر آموز * کین مال پدر خرج توان کرد بده
روز * میراث پدر لامیه (خواهی فعـل مضارع مفرد مخاطب معنـای شرطی متضمن (علم
پدر لامیه وآموزك مقدم مفعولیدر (آموز فعل امر مفرد مخاطب اوکرن دیمکدر (کین اصلنده
که این در که حرف تعلیل (واین اشـارت قریبدر مال پدر که لامیه‌در (وتوان کردك
مفعول اولی (وخرج ثانیسی (کرد مصدر معناسنه در (بده روز باحرف ظرف (ده روز
اون کون (محصول بیت) اکر بابالك میـراثنی دیلرسـك بابالك عملنی اوکرن یعنی بابالك منصبنی
دیلرسك بابالك هنرینی تحصیل ایله زیرا بومال پدری اون کونده خرج ایلمك ممکندر اما هنر
بردوکنمز مالدر * حکایت * یکی ازفضلا تعلیم ملك زاده کردی وضرب بی محابازدی وزجر
بی قیاس کردی پسراز بی طاقتی شکایت پیش پدر برد وجامه از تن دردمند برداشت پدررا
دل بهم برآمد استادرا بخواند وکفت بر پسران آحاد رعیت چندین جفا وتوبیخ روا نمی داری که
پسرمرا سبب چیست کفت سخن باندیشه باید کفتن وحرکت پسندیده باید کردن همه خلق را
خاصه پادشاهان راکه هرچه بردست وزبان ملوك رفته شود هرآینه بافواه کفته شود وقول وفعل
عوام را چندان اعتبار نباشد * تعلیم ملك زادهٔ مصدرك مفعولنه اضافتیدر (زادهٔ یا حرف وحدت
وهمزه حرف توسـل (همزه حرف وحدت دیین زائد سویلمش (کردی یا حرف حکایت
(ضرب بی محابا بیانیه بی توقف وبی پروا دیمکدر (زدی یا حرف حکایت (زجر بی قیاس (زجر
لغتده سورمکدر اما بونك کبی یرلرده جور وجفا مراددر (کردی یا حرف حکایت (بی طاقتی
یا حرف مصدر (تن دردمند بیانیه (بهم برآمد منقبض اولدی (احاد رعیت افرادر عیت
دیمکدر (پسرمرا لامیه بنم پسریمه دیمکدر (بعض نسخه‌ده (فرزنده مرا واقعدر (بونده بر پسرمرا رد سمعی
یازان بوندن معلوم در فارسیده رسوخی (سخن باید کفتنك مفعول صریحی (وباندیشه غیر صریحی

بعض نسخه ده اندیشیده واقعدر وبعض نسخه ده باید گفت وباید کرد واقعدر (خاصه خصوصا
دیمکدر (پادشاهانرا را ادات مفعول (که حرف تعلیلدر آینه البته (بافواه باحرف ظرف (افواه
فم جمعیدر اغزلر دیمکدر (محصول ترکیب) فضلادن بریسی برپادشاه زاده‌یی تعلیم ایدردی
وبی توقف وبی پروا بوکا کوتك اورردی واورا نسزجوروجفا ایدردی شاهزاده طاقتسزلکدن
باباسی قتنه شکایت ایلدی (یعنی پدرینه اول بی رحم استاددن شکایت ایلدی (ومجروح
کوده سندن قفتانی چیقاروب چومق نشانلرین کوستردی باباسی بونك بوحالنی کورنجه منقبض
ومکدر اولدی (حاصلی غضبه کلدی استادی دعوت ایلدی ودیدی افراد رعیت اوغللرینك
اوزرینه بوقدر جور وتوبیخی روا یعنی جائز طوتمزسین که بنم اوغلومه روا طوترسین سبب ندر
استاد دیدی سوزی فکر ایله سویلمك کرك (وحرکتی مقبول ایلمك کرك جمع خلقه خصوصا پادشاهلره
زیرا هرنسنه که ملوکك الندن ودیلندن صادر اولور البته دیللرده سویلنور یعنی خلق اراسنده
شیوع بولور اما عوامك قول وفعلنه اعتبار یوقدر یعنی ملوکك اقوال وافعالی کبی معتبر دکلدر
* قطعه * اگر صد ناپسند آید ز درویش * رفیقانش یکی از صد ندانند * (محصول بیت) اگر
یوز قول وفعل نامقبول کلورسه (یعنی صادر اولورسه مرد درویشدن بواداشلری یوزدن بریسنی
بلزلر زیرا حقیر اعتبارده اولنلردن دکلدر * وگر یك ناپسند آید زسلطان * ز اقلیمی باقلیمی
رسانند * (محصول بیت) اما اگر سلطاندن برقول وفعل ناپسند صادر اولورسه انی اقلیمدن اقلیمه
ایرشدررلر (یعنی مملکت بمملکت یایاور کیدر * پس در تهذیب اخلاق خداوند زادکان انبتهم الله
نباتا حسنا اجتهاد بیش ازان باید کرد که در حق عوام * تهذیب تفعیل بابندن مصدر در تطهیر
معناسنه (اخلاقه اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتیدر (اخلاق خلقك جمعیدر خانك ضمی
ولامك ضمی وسکونیله خوی وعادت معناسنه (خداوندزادکانه اضافتی لامیه‌در (انبت فعل ماضی
مفرد مذکر غائبدر افعال بابندن (انبات بتورمکدر (هم ضمیر منصوب متصل مفعول صریحیدر
انبتك (وجلاله فاعلی (نباتا مفعول مطلق (حسنا صفتی (اجتهاد افتعال بابندن مصدردر
سعی وکوشش معناسنه‌در (بیش باء عربینك کسریله زیاده معناسنه‌در (محصول ترکیب) وقتاکیم
سلاطینك اقوال وافعالی عوامك اقوالی وافعالی کبی اولمدیسه پس پادشاه زاده‌لرك اخلاقنی پاك
یلمه‌ده الله تعالی انلری کوزل نبات بتورسین یعنی کوزل ومقبول نبات کبی مقبول عالم ایلسون
جمله معترضه دعائیه‌در پس بونلرك تهذیب اخلاقنده سعی وکوشش اندن زیاده ایلمك کرك که
عوام زاده‌لرك حقنده زیرا مقام اعتبارده بونلردر عوام زاده لر دکل * قطعه * هرکه در خردیش
بادب نکنند * در بزرگی فلاح ازو برخاست * هرکه یعنی هرکس که نتکه مکرر بیان اولندی (خردی
حرف مصدر وشین کمیه راجعدر (بزرگی یاحرف مصدر اولواولق وبیوکلك (فلاح اسمدر فوز ونجات
معناسنه (یعنی صلاح حال معناسنه ثلاثیدن فعلی مستعمل دکلدر افعال بابندن مستعملدر
مفلح دیرلر ایو ایشلی کشی یه (محصول بیت) هرکیمه که خرده لکنده (یعنی اوشاقلغنده انی ادیب
ایلمزلر ایریلکنده وبیوکلکنده اندن فلاح قالقار (بونده ماضی مستقبل معناسنه‌در حاصلی
کوچك ایکن مؤدب اولمیان بیوك اولنجه بی ادب اولور * چوب تررا چنان که خواهی پیچ
نشود خشك جز بآتش راست * چوب تر یعنی چوب اغاج (وتر یاش (پیچ فعل امر مفرد مخاطبدر
پیچیدندن بونده اکمك وبوکمك معناسنه‌در (نشود فعل نفی مستقبل مفرد غائب اولمز دیمکدر
خشك تقدیری چوب خشك‌در (بآتش باحرف مصاحبت (راست بونده طوغری معناسنه‌در
(چوبی عصا ایله بیان ایدن اغاجی بیلمز ایمش (محصول بیت) یاش اغاجی آنجلاین که دیلرسین اکوبوك
اما قوری اغاج آتشدن غیریله راست اولماز یعنی طوغرلماز * بیت * ان الغصون اذا قومتها

د سروری

(اعتدلت)

اعتدلت *وليس ينفعك التقويم بالخشب * غصون غصنك جمعيدر دال و بوداق معناسنه (اذا
معنای شرطی متضمن اسم ظرف (قومت فعل ماضی مفرد مذکر مخاطب در تفعیل بابندن
مصدری تقویم کلور طوغرلتمق معناسنه (ها ضمیر منصوب متصل مفعول صریحی (غصونه
راجعدر (اعتدلت فعل ماضی مفرد مؤنث غائبه در افتعال بابندن فاعلی تحتنده غصونه راجع
ضمیر (معتدل بونده مستوی ومستقیم معناسنه در همزه سی وصلده ساقط اولور (ليس اسمی
مقدر ضمیر شاندر ليس الحال والشان دیمکدر (ينفع فعل مضارع مفرد مذکر غائبدر فتح بابندن
(وكاف ضمیر منصوب متصل مفعول صریحی (التقويم لفظا مرفوع فاعلیدر وجملهٔ فعلیه
اعرابدن محلا منصوب خبر ليس در (بالخشب جار مجرور یله تقویمه متعلقدر (خشب خانك
وشینك ضمیله خشبه نك جمعیدر خانك وشینك فتحه لر یله بونده قوری اغاجلر مراد در
(محصول بیت) تحقیق تازه بوداقلر وفدانلر نی سن انلری طوغرلتمق مراد ایلدك طوغری اولور
(اما حال وشان بودر که سکا فائده ویرمز قوری اغاجلری طوغرلتمغه سعی وکوشش ایلمك
نتکه بیوردی آتشدن غیر یله راست اولمز* ملك را حسن تدبیر ادیب وتقریر سخن او پسندیده
آمد خلعت ونعمت بخشید و پایکاهش از آنچه بود برتر کردانید * (محصول ترکیب) پادشاهه
استادك حسن تدبیری وآنك سوز تقریرایله سی مقبول کلدی خلعت ونعمت باغشلدی
ومرتبه ومنصبنی اولدوغندن یوجه رك ایلدی یعنی منصبنی زیاده ایلدی اولکیدن (معلوم
اولا که مذکور ادیبك فضلی وار ایمش اما تعلیمی یوغیمش والا اسلوب تعلیمه مالك اولان
شاکردی دوکمکه محتاج اولماز بلکه ازارلمغه بله محتاج اولماز دکل کدوکمکه (زیرا حسن تعلیم
داد خدادر علمه وفضله نسبت دکلدر * حکایت * معلم کتابی * اسم فاعلك ظرف مکانه
اضافتیدر (معلم تفعیل بابندن اوکردیجی کیمسه (ومتعلم تفعل بابندن اوکرنیجی کیمسه
بعض جهله معلم شاکردنه دیر تفعیل بابندن اسم مفعول صیغه سی اوزره بوخود حیوانات
جنسنده مستعملدر انسانده استعمالی جائزدکلدر (نته که تعلیم متعلم بوکه قرینه در وفروع
کتابلرنده کتاب صیدده کلب معلم بحثی خود مثبتدر فتدبر (کتاب کافك ضمی وتانك تشدیدیله
لفظ مشترکدر مفرد ایله جمع بیننده (مفرد اولنجه مکتب معناسنه در (اما جمع اولنجه کاتبلر
دیمکدر) بعض شراح مختار صحاحك کلامنی غلط چیقروب خطاء فاحش ایلمش دیمش که
بضم الكاف وتشديد التاء بمعنى الكتبة والكتاب والمكتب (والمعنى على الاول بالتركى بر یازیجیلر
معلمی (وعلى الثانى بر کتاب معلمی وعلى الثالث بر مکتب معلمی ومختار صحاحك عبارتی
بودر الكتاب بالضم والتشديد الكتبة والكتاب ايضا والمكتب واحد انتهى تأمل تدبر (منه سنده
کتاب جمع کاتبدر اما بونده مکتب مراد در دیین جمعه حصر یلدکنده اظهار جهل ایلمش
بس معلوم اولدیکه کتاب مکتب ایله بر معنایه در (و یا حرف وحدت (ورا ادات مفعول * دیدم
دردیار مغرب ترش روی وتلخ کفتار و بدخوی ومردم آزار وکدا طبع وناپرهیزکار که عیش
مسلمانان بدیدن او تبه کشتی وخواندن قرآنش دل مردم سیه کردی جمعی پسران پاکیزه
ودختران دوشیزه بدست جفای او کرفتار نه زهرهٔ خنده ونه یارای کفتار که عارض سیمین
یکی را طبانچه زدی وکاه ساق بلورین دیکری را شکنجه کردی القصه شنیدم که طرفی از
خیانت او معلوم کردند بزدندش و براندند ومکتب اورا بمصلحی دادند پارسایی سلیم نیك
مردی حلیم که سخن جز بحکم ضرورت نکفتی وموجب آزار کس بر زبانش نرفتی کودکانرا
هیبت استاد نخستین از سر بدر رفت ومعلم دومین را اخلاق ملکی دیدند دیو یکدیکر شدند
وباعتماد حلم او ترك علم کردند ودر اغلب اوقات بازیچه فراهم نشستندی ولوح درست ناکرده در سر

رد سروری

رد شمعی

یکره کرشکستندی * ترش روی وصف ترکیبی در اکشی صورتلی دیمکدر (تلخ کفتار آجی سوزلی
دیمکدر (بدخوی (ومردم (ازارده بویله در یرامز خویلی آدم انجیدیجی (کدا طبع دیلنجی
طبیعتلی یعنی طمعکار (ناپرهیزکار (کار ادات فاعلدر پرهیزسز (یعنی فاسق وفاجر (تبه (تانك
وباء عربینك فتحه لری وهاء اصلیه ایله (تباهدن مخفف فاسد دیمکدر (کشتی یا حرف حکایه
اولوردی دیمکدر (کردی یاسیده بویله در (جمعی (یا حرف وحدت بربلوك دیمکدر (پسران
پاکیزه بیانیه (پاکیزه پاك معناسنه در (دختران دوشیزه ده بیانیه در (دوشیزه قزاوغلان
معناسنه در (باحرف صله (دست جفای او بیانیه ولامیه در (کرفتار مبتلا دیمکدر زهرهٔ خنده
لامیه (زهره لغتده جکر یانده اولان اوده دیرلر اما اصطلاحده مجال وقدرت معناسنده مستعملدر
(نتکه شاعر دیمش (بیت) زهره ندارم که بپرسم ابت) (تیروکمان دارد ابروی تو (خنده اسمدر
کولمه معناسنه (یارای کفتار مصدرك مفعولنه اضافتیدر (زیرا یارا قدرت معناسنه اسمدر
مصدری (یارستن (ویاریدن کلور (کفتار کلیجی معناسنه در اما اصلنده وصف ترکیبیدر نهایتی
ترکیب خفی قبیلندندر سوز کتوریجی معناسنه (صکره نفس کلامه اطلاق ایلدیلر (که کاهدن
مخففدر (عارض سیمین بیانیه (عجم رایی مفتوح اوقور سابقا نتکه بیان اولندی (بونده عارضدن
رد سروری
مراد یوزدر (رخله تعبیر ایده نه دخل ایدوب یوزك ایکی یانیدر دیینه سهو یاد یکن بلمزایمش
(طبانچه باء وجیم عجمیلر ایله ترکجه هپاز وشپله دیرلر (ساق بلور بن بیانیه (بلاور بانك کسری
ولام مفتوحك تشدیدیله در اصلنده (اماعوام تحریف ایدوب لام مخففك ضمیله استعمال ایدر
(ویا حرف نسبت (ونون حرف تأکید (دیکره اضافتی لامیه (ویا حرف وحدت (ورا حرف تخصیص
(طرفی یا حرف وحدت برمقدار دیمکدر (بمصلحی با حرف صله (ویا حرف وحدت افعال
بابندن اسم فاعلدر اهل صلاح دیمکدر (پارسایی بدادر مصلحدن (ویا حرف وحدت (سلیم
صفتی نیك مرد صفت بعد الصفة (ویا حرف وحدت (حلیم نیك مرده صفت (که حرف
رابط صفت (باحرف مصاحبت (حکم امر معناسنه در (یعنی شان وکار (موجب سبب معناسنه در
(موجبك ازاره وازارك کسره اضافتلری لامیه لردر (کودکان زا الف ونون ادات جمع ورا حرف
تخصیص (هیبت خوف معناسنه در (نخست نونك وخانك ضمه لریله وسینك سکونیله اول
دیمکدر (ویا حرف نسبت (ونون حرف تأکید (دومین یا ونون سابق کبی (ورا حرف تخصیص
(اخلاق ملکی بیانیه (ویا حرف نسبت (باحرف صله (اعتماد حلم او مصدرك مفعولنه اضافتیدر
ولامیه (ترك علم ده مصدرك مفعولنه اضافتیدر (اغلب اوقات لامیه اکثر اوقات دیمکدر (باحرف
صله بازیچه اویجق (چه حرف تصغیردر (فراهم مجموع معناسنه در (اوح لامك فتحی وواوك
سکونیله تخته دیمکدر (عربك وعجمك اولادی قرآن شریفی تختهدن اوکرنورلر (درست ناکرده
(یعنی اندهیاز یلانی تمام از برلمکسز (در سر یکدیکر (در حرف صله (نشستندی (وشکستندی
(یالری حرف حکایه در (محصول ترکیب) برمکتب خانه معلمنی کوردم دیار مغربده اکشی صورتلی
وآجی سوزلی ویرامز خویلی وادم انجیدیجی ودیلنجی طبیعتلی اهل طمع وفاسق وفاجر که مسلمانلرك
دیرلکی آنی کورمکله فاسد اولوردی وقرآن اوقوماسی خلقك کوکلنی قرآردردی
بربلوك پاك وپاکیزه اوغلانجقلر وبکر قزلرانك جفاسی الینه مبتلا انك خوف وخشیتندن نه کولمکه
مجاللری ونه بری بریله سویلشمکه قدرتلری وارایدی کاه برینك عارض سیمینه طبانچه اورردی
وکاه برغیرینك ساق بلاورینی شکنجیه یعنی فلقه یه چکردی قصه نك اوته سی بودر که برمقدار
خبثندن معلوم ایلدیلر انی دوکدیلر ومکتبدن سوردیلر ومکتبنی برصالح کیمسه یه ویردیلر
برزاهد وعابد وسلیم وبوایو حلیم کیمسه یه که سوزی امر ضرور تسزسو یلمزدی ودیلندن

کیسه‌یی اچمك صادر اولمزدی بویله اولنجه اوغلانجقلرك اولکی استادك خوفی باشندن کیتدی وایکنجی معلمك اخلاق ملکیسنی کوردیلر بری برینه شیطان اولدیلر وانك حلمنه اعتماد ایله علم اوقومغی ترك ایلدیلر واکثر اوقاتده بری برله اوبون اوینامغه اوتورورلردی واوحی تمام اوکرنوب بتارزدن اول بری برینك باشنه قادرلردی * بیت * استاد معلم چو بود کم آزار * خرسك بازند کودکان دربازار * کم بونك کبی یرلرده ترك کلیدن عبارتدر (پس کم آزار انجتمیجی دیمکدر (خرسك خانك کسری ورانك سکونیله وسینك فتحیله اوزنجه اشك اوینه دیرلر وبعضیلر دیدیلر خرس آیودر وکاف حرف تصغیر اسکی بسکی کبه‌لردن وکملردن آیو شکلنده برصورت پیدا ایدرلر وبریسی اول صورته کروب انی اوینادر رومده رمضان کونلرنده خیال اوینادقلری کبی والکل وجد (محصول بیت) استاد معلم چونکه کم آزار اوله یعنی حلیم وسلیم اوله اوغلانجقلر بازارده خرسك اوینونی اوینارلر بعض نسخه‌ده (استاد ومعلم دوشمن واوعظانه * بعد از دو هفته بردر آن مسجد کذر کردم معلم اولین را دیدم که دل خوش کرده بودند وبمقام خویش بازآورده انصاف برنجیدم ولاحول کفتن کفتم که ابلیس را دیکربار معلم ملائکه چرا کردند پیرمردی جهان دیده بشنید وبخندید وکفت نشنیده که کفته اند * بعض نسخه‌ده (دل برو خوش کرده بودند واقعدر (انصاف بونك کبی یرلرده زیاده معناسنه‌در (لاحول ولاقوة الابالله العلی العظیم دیمکدر (محصول ترکیب) ایکی هفته‌دن صکره اول مسجدك قپوسنه کذر ایلدم کوردم اولکی یاوز معلمك کوکلنی خوش ایلمشلر وینه کندی مقامنه کتورمشلر الحق بومعنی ایچون زیاده انجندم ولاحول دیه‌رك دیدم شیطانی ینه ملکره نیچون معلم ایلدیلر برپیرمرد جهان دیده ایشندی وکولدی ودیدی ایشتمامشمیسین که دیمشلردر (نشنیده‌ده همزه خطاب ایچوندر دیین قابل خطاب دکلش * مثنوی * پادشاهی پسر بمکتب داد * لوح سیمینش بر کنار نهاد * لوح سیمین بیانیه (لوح لغتده مطلق تختدر اما عرب وعجم اولادی اوستندن تعلم ایلدکاری تخته‌نك جنسنه علم اولمشدر (پس کومشدنده اولسه اکا لوح دیرلر آنکچون لوح سیمین دیمشدر (معلوم اوله که ابناء سلاطینك لوحی کومشدن اولور اماغایله اینجه اولورمش (بونده سیمینك نوننا کیدی وشین ضمیری ضرورت وزن ایچون ساکن اوقومق کرك وضمیر پسره راجعدر کناریاندر (امابونده مراد قولتقدر (محصول بیت) برپادشاه اوغلنی مکتبه ویردی کومشدن برلوح قولتوغنه قودی (یعنی اکابر کومش لوح ویردی * برسر لوح اونوشته بزر * جور استاد به که مهر پدر * سر لوح لامیه‌در اوبه اضافتده بویله‌در (نوشته واو یله وبایله لغتدر جور استاد مصدرك فاعلنه اضافتیدر (مهر پدر لامیه‌در مهر بونده محبت معناسنه‌در (محصول بیت) اول شاه زاده‌نك لوحی اوجنه آلتونله یعنی آلتون صو یله یازلمشیدی یازیلان بومصراعدر که (استادك جور وجفاسی بابانك محبتندن یکدر زیرا جور استاد علم وفضله ایرشدرر ومهر پدر جهله * حکایت * پارسا زاده‌ئرا نعمت بی قیاس از ترکهٔ عمان بدست افتاد فسق وفجور آغاز کردومبذری پیشه کرفت فی الجمله چیزی نماند از سائر معاصی ومنکری که نکرد ومسکری که نخورد باری بنصیحتش کفتم ای فرزند دخل آب روانست وعیش آسیای کردان یعنی خرج فراوان مسلم کسی راباشد کدخل معین دارد * پارسازاده‌ئرا یا حرف وحدت وهمزه حرف توسل ورا حرف تخصیص (همزه وحدت ایچوندر دیین خطا ایلمش (ترکه تانك فتحی ورانك کسریله متروك معناسنه‌در (طلبه لامك کسریله مطلوبه معناسنه اولدیغی کبی آخرنده همزه اضافت ایچون کلمشدر (عمان عمك جمعیدر اسلوب عجم اوزره عربیده اعمام کلور جمع قلت وزنی اوزره (مبذر تفعیل بابندن اسم فاعلدر مسرف دیمکدر (ویا حرف مصدر (سائر معاصی بیانیه (سائر جمیع دیمکدر (ومعاصی معصیتك جمعیدر کناه معناسنه (منکر اسم

مفعولدر افعال بابندن نامشروع معناسنه ویاحرف وحدت (مسکرافعال بابندن اسم فاعلدر سکر ویرن نسنه ویاحرف وحدت (باری یاحرف وحدت برکره دیمکدر (بنصیحتش تقدیری بطریق نصیحتدر (دخل دالك فتحی وخاء معجمه نك سکونیله خارجدن کلوب الکه کرن نسنه یه دیرلر (آب روان آقان صو یعنی سریع الزوالدر (عیش یعنی ذوق وصفا (آسیای کردان بیانیه آسیا وآسیاب بابله دکرمن دیمکدر کردآن کاف عجمله صفت مشبهه‌در کردیدندن دونه‌کن دیمکدر (خرج فراوان بیانیه (کسی یاحرف وحدت (ورا حرف صله (دخل معین بیانیه (محصول ترکیب) برعابد زاده‌نك عمیلرینك متروکاتندن نعمت بی قیاس وبیحد النه دوشدی یعنی اوزانسز ماله مالك اولدی فسق وفجوره باشلادی واسرافی کندی‌یه صنعت طوتندی حاصل کلام هیچ برنسنه قالمدی جمیع معاصیدن وبرمنکر ونامشروع قالمدی که ایلمدی یعنی جمیع منکراتی ایشلدی وبر مسکر یوب سرخوش ایدن نسنه قالمدی که ایچمدی واستعمال ایلمدی حضرت شیخ بیورر برکره بن کا نصیح طریقیله دیدم ای اوغل دخل یعنی بوالیکه کیرن نعمت بی کران آب رواندر یعنی اقر صو کبی اکلنمز کچر کیدر وذوق وصفا دونه کن دکرمندر یعنی بوالدیغن او کیدر کیدر یعنی ییکه وایچمکه مال طیانمز حاصلی چوق خرج برکیسه یه مسلمدر که دخل معینی اوله حاصلی معین کلوری اوله * قطعه * چود خلت نیست خرج آهسته ترکن * که میکویند ملاحان سرودی * که حرف تعلیل (سرود ایر معناسنه‌در یعنی ایرلادقلری نسنه (ویاحرف وحدت (محصول بیت) پارسازاده یه خطاب ایدوب بیورر چونکه معین کلورك یوقدر خرجی یاب یاواش یاپ یعنی خرجی چوق ایلمه زیرا کمیجیلر برایرسو یلرلر یعنی ایرلرلر ایر بیوردیغی بیت ثانیدر * اکر باران بکوهستان نبارد * بسالی دجله کردد خشك رودی * با حرف صله (کوهستان طاغلق (بسالی باحرف ظرف (و یاحرف وحدت (دجله دالك کسری وجیم عربك سکونیله بغداد ایرمغی (کرددفعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده مستتر دجله یه راجع ضمیر (خشك قوری دیمکدر یابس معناسنه (دود دره یه دیرلر (و یاحرف وحدت (محصول بیت) اکر طاغلرده باران یاغمزسه بر ییلده دجله ایرمغی برقوری دره اولور یعنی بریابس چای اولور حاصلی یغموردن معاونت اولمایجه دجله صو بی اقوب دوکنور پسره تمثیل طریقیله بیورر سنکده چونکه معین کلورك یوقدر چوق خرج ایله اکده‌کی تیز دوکنور * عقل وادب پیش کیر ولهو ولعب بکذار که چون نعمت سپری شود سختی بری و پشیمانی خوری پسر ازلذت نای ونوش این سخن در کوش نیاورد و برقول من اعتراض کرد وکفت راحت عاجل بتشویش محنت آجل منغض کردن خلاف رأی خردمندانست * نه‌وهبتی لایق اولمیان نسنه‌یه صرف ایلمکه دیرلر (لعب لامك فتحی وعینك کسریله وسکونیله ولامك کسری وعینك سکونیله لغتدر (لعب فرح طلب ایلمکدر حسن اولمیان نسنه ایله (که حرف تعلیل (سپری سینك وباء عجمك ضمه‌لریله دوکمك معناسنه‌در (پسر یعنی پارسازاده (نای لفظ مشترکدر بوغزه‌دودك یننده بونده ایکیسنه‌ده مساغ وار برینه قصر ایلین تقصیر ایلمش (نوش اسم مصدر در نوشیدندن ایچمه وایچکی معناسنه (عاجل شمدی حاضر معناسنه‌در (وآجل الف ممدود ایله حاضر اولمیوب کلجکه دیرلر (منغض مکدر دیمکدر (محصول ترکیب (پسره دیدم عقل وادبی اوکوکه طوت یعنی عاقل ومؤدب اول ولعب ولهوی ترك ایله زیرا چونکه نعمت دوکنه شدت ایلدرسین یعنی چکرسین وپشیمانلق یرسین اوغلان بوغز وایچکی لذتندن ویاساز وسوز وایچکی لذتندن حاصلی یمه وایچمه لذتندن بوسوزی قولاغنه کتورمدی یعنی قولاغنه قویمدی وبنم سوزیمه اعتراض ایلدی ودیدی شمدی حاضر راحت و حضوری کلجك محنتك تشویشیله مکدر ایلمك خلاف فکر وتدبیر عقلادر * مثنوی * خداوندان کام

زد عمی

ونيك بخنى * چرا سختى برند از بيم سختى * خداوند صاحب ومالك معناسنه در (الف ونون ادات
جمعدر (كامه اضافتى اسم فاعلك مفعولنه اضافتيدر (واو حرف عطف (نيك بخت وصف تركيبيدر
(ويا حرف مصدر (چرا جيمده فتح وكسر جائزدر (سخت شديد معناسنه در (ويا حرف مصدر
شدت ديمكدر (برند فعل مضارع جمع غائب ايلدبرلر بيم قورقى سختى به اضافتى لاميه (محصول بيت)
اصحاب كام يعنى مراد واصحاب نيكبختى يعنى دولت نيچون شدت ايلدرلر يعنى چكرلر شدت
قور قوسندن يعنى بن برز زمان زحمت وشدت چكرم ديو قورقوسندن الان نيچون شدت چكرلر
حاصلى كلجك زمانده فقر واحتياج چكرم خوفندن بالفعل نيچون متألم اولورلر * بروشادى كن
اى يارد لفروز * غم فردا نشايد خوردن امروز * بروفعل امر مفرد مخاطبدر رويدندن كيت
ديمكدر رفتندن ديينلر خطا ايلديلر (بايى ضمه يه تخصيص ايلينلر روستايلق ايلمشلر (شادى يا
رد ابن سيدى على وسرورى
حرف مصدر (كن فعل امر مفرد مخاطبدر كنيدندن ايله ديمكدر (يار دلفروز بيانيه (دلفروز دالك
كسرى ولامك فتحى وفانك سكونيله وصف تركيبيدر فروزيدندن كه مخففدر افروزيدندن كوكل
يالكاندريجى يعنى روشن ايديجى حاصلى مسرور ايديجى ديمكدر (غم فردا لاميه ايرته نك غمى
ديمكدر (محصول بيت) وارشنلك ايله اى دلفروز يار يعنى بو كونى خوش كور ايرته نك غمى بو كون
يمك لايق دكلدر نتكه شاعر بيورر (بيت) غم ناآمده خوردن بنقدم رنجه مى دارد) (همان بهتر كه
بافردا كذارم كار فردارا * فكيف مراكه درصدر مروت نشسته ام وعقد فتوت بسته وذكر
انعام در افواه عوام افتاده * فكيف خصوصا ديمكدر ابياتك مضموننددن مستثنادر (مرابكا
ديمكدر (كه حرف رابط صفت (صدر مروت لاميه در مجازا (عقد فتوت ده بويله در (ذكر انعام مصدرك
مصدره اضافتيدر لاميه (انعام افعال بابندن مصدردر احسان معناسنه (افواه عوام لاميه
(محصول تركيب) هر كسه مذكور مدعى ايله عامل اولق لازم خصوصا بكا كه صدر مروتده اوتوردم
يعنى كرم واحسان باشنده وفتوت وجومردلك عقدينى بغلمشم يعنى سخا واطف دوكومنى دوكمشم دخى
انعام واحسانم افواه عوامه دوشمشدر حاصلى جومردلكله مشهور عالم اولمشم * مثنوى * هركه
علم شد بسخا وكرم * بند نشايد كه نهد بر درم * علم بونده مشهور معناسنه در (درم دالك كسرى
ورانك فتحيله اقچه معناسنه در عربجه درهم ديرلر دالك كسرى ورانك سكونى وهانك فتحيله
(محصول بيت) هر كس كه مشهور اولدى سخا وكرم له لايق دكلدر كه اقچه سنه دوكوم دوكه يعنى
بذل الجيوب صنقليه وكرم واحسانى ترك ايليه * نام نكوبى چو برون شد بكوى * در نتوانى كه
بندى بروى * نام نكو بيانيه (ويا حرف مصدر تقديرى نام نيكو بيت سنك آدك ايلكى معناسنه (برون
طشره ديمكدر ظرفدر (بجم بانك كسريله اوقور اما روستاييلرى ضميله بس برون لفظنى بضمتين عبارتيله
قيد ايلاين روستاييلق ايلمش (شد بونده رفت معناسنه در (بكوى با حرف صله در (درقپو تقديرى
رد ابن سيد على وسرورى
در احسان وكرمدر (نتوانى فعل نفى مستقبل مفرد مخاطبدر دكلسين ديمكدر (كه حرف
بيان (بندى فعل مضارع مفرد مخاطب بونده بغليه سين ديمكدر (بروى با حرف صله
تقديرى برويدر (محصول بيت) چونكه سنك آدك ايلكى يعنى سخا وكرمك آدى محله يه
طشره چيقدى يعنى فاش اولدى اطف واحسان قپوسنى يوزكه بغلمغه قادر دكلسين حاصلى
سخا وكرمى ترك ايده مزسين زيرا شهرت بند ايلمكه مانعدر (بونده دردن مراد درخانه دردين
بو بابده خطا ايلمش (بروك تقديرينى بروى هيچ كس ديين معناه خطابدن غفلت ايلمش والمعنى
بالتركى قپويى بغليوبلمزسين يوزه ديين معنايى ابو بغلمامش * ديدم كه نصيحت نمى پذيرد ودم
كرم من درآهن سرد اوائر نمى كند ترك مناصحت كردم وروى از مصاحبت او بكر دانيدم
وبكنج سلامت بنشستم وقول حكما راكار بستم كه كفته اند بلغ ماعليك فان لم يقبلوا فما

رد ابن سيد على
رد سرورى
رد سرورى

علیك * نمی پذیرد فعل نفی مستقبل مفرد غائب قبول ایلمز دیمکدر (دم کرم من بیانیه ولامیه (در
حرف صله (آهن سرد ا وسابق کبی بیانیه ولامیه ترك منا صحت مصدرك مصدره اضافتی
لامیه در (مناصحت مفاعله بابنك مصدر اولید ر نصیحت معناسنه (بلغ فعل امر مفرد مذکر
مخاطبدر تفعیل بابندن ایرشدر دیمکدر (ما اسم موصولدر الذی معناسنه (علیك جار مجروریله مقدر
ثبت یه متعلقدر وجملهٔ فعلیه اعرابدن محلی یوق صلهٔ موصولدر موصول صله سیله اعرابدن
محلا منصوب مفعول بلغ در (ان حرف شرط (ولم حرف جزم (یقبلوا فعل جحد مطلق علامت
جزم نونك سقوطیدر (فما علیك ما اسم استفهام حرف نفی اولمقده جائز (علیك اولکی
کبیدر (محصول ترکیب) کوردم که پسر نصیحت قبول ایلمز وبنم اسی نفسم انك صوق دمورینه
اثر ایلمز یعنی دمور کبی شدید کوکلنه کار ایلمز اکا نصیحتی ترك ایلدم ومصاحبتندن یوزم دوندردم
وکنج سلامتده اوتوردم وحکما قولنی ایش بغلدم یعنی کار ایلدم که دیمشلردر سنك اوزریکه
لازم اولان قولی ایصال ایله اکر قبول ایلمزلرسه سکا نسنه یوق یاخود سکا نه وار اندن یعنی
قبول ایلمدکلرندن سکا ضرر یوق زیرا ما علی الرسول الا البلاغ در * قطعه * کرچه دانی که
نشنوند بکو * هرچه میدانی از نصیحت وپند * نشنوند فعل نفی مستقبل جمع غائب بونده قبول
ایلمزلر معناسنه در (محصول بیت) کرچه بلورسین که سوزوکی دیکلمزلر سن سویله هر نسنه یی که بلورسین
نصیحت وپنددن یعنی سکا لازم نصیحتدر کرکسه قبول ایلسونلر کرکسه قبول ایلمسونلر
* زود باشد که خیره سر بینی * بدوپای اوفتاده اندر بند * خیره سر عاجز وزبون وسر اسمه
(بینی نك مفعول اولی ومصراع ثانینك مضمونی مفعول ثانیسی (بدوپای با حرف مصاحبت
(اوفتاده واوله اصل اوزره (اندر ادات صله (محصول بیت) تیز اولور که نصیحت دکلین
سر سمی ایکی ایاغیله دوزاغه دوشمش کورر سین یعنی بر مصیبته کرفتار کورر سین * دست
بردست میزند که دریغ * نشنیدم حدیث دانشمند * (محصول بیت) خیره سر النی النه اورر که حیف
دانشمندك سوزینی ایشتمدم دیو یعنی نادم وپشیمان اولوب نصیحت دکلمدو کنه حیف یر * پس
ازمدتی آنچه اندیشه کرده بودم از نکبت حالش بصورت بدیدم که پاره پاره برهم میدوخت ولقمه
لقمه همی اندوخت دلم از ضعف حالش بهم برامد مروت ندیدم درچنین حالت ریش درونش را
بملامت خراشیدن ونمك پاشیدن بادل خود کفتم * (محصول ترکیب) برمدتدن صکره شول نسنه یی که
اول فکر ایلمشیدم انك نکبت حالندن ظاهر اکوردم که یمه یمه اوزره دیکردی ولقمه لقمه
قزانوردی یعنی جر ایدردی کوکلم ضعف حالندن وزیاده فقر وفناسندن مکدر ومنقبض
اولدی بویله حالتده مروت کورمدم ریش درونی یعنی خاطری یاره سنی حاصلی ریش دلنی
ملامتله طرملیوب اوستنه توز صاچمق یعنی انی ارزلیوب کوکلنی مجروح ایلمکی مروت کورمدم
* کندی کوکلمه دیدم * مثنوی * حریف سفله در پایان مستی * نیندیشد زروز
تنکدستی * حریف سفله بیانیه سبنك کسری وضمیله لغتدر (در حرف ظرف (پایان مستی
لامیه (ویا حرف مصدر (نیندیشد فعل نفی مستقبل مفرد غائب (روز تنکدستی لامیه (ویا
حرف مصدر (محصول بیت)دنی یعنی الجق باده نوش مستلك نهایتنده حاصلی غایت سکرده
ال طارلغندن وفقردن قایرمز یعنی صوکنی فکر ایدوب قایرمز حاصلی ال طارلغی کونی یادینه کلمز
* درخت اندر بهاران برفشاند * زمستان لاجرم بی برك ماند * درخت مبتدأ (اندر ادات
ظرف (بهاران جمع بهاردر خلاف قیاس اوزره (بر یمشدر میوه معناسنه (فشاند فعل مضارع
مفرد غائب ساکر وصاچار معناسنه خبر مبتدادر (برفشاندك مقدم مفعولیدر (زمستان زاده
فتح وکسر جائز قیش دیمکدر (لاجرم لاشبهة ولا محالة دیمکدر برك یپرق وازق بونده

پیراق مرادر (ماند فعل مضارع مفرد غائب قالور (محصول بیت) ایام بهارده درخت یمنین سلکر ودوکر قیشین شبهه سز بپراقسز بله قالورقصه‌دن حصه بودر که پارسازاده اول زیاده حرکت ایدوب آخرتهی دست قالدی شویله که جره محتاج اولدی * حکایت * پاشاهی سپری بادیبی داد وکفت این فرزند تست تربیتش چنان که یکی ازفرزندان خود سالی بروسعی کرد بجایی نرسید وفرزندان ادیب در فضل وبلاغت منتهی شدند ملك دانشمندرا مؤاخذه کرد وکفت وعده را خلاف کردی وشرط وفا بجانیاوردی کفت ای ملك تربیت یکسانست ولیکن استعداد مختلف * پادشاهی وپسری یالری حرف وحدت (باحرف صله (ادیب مؤدب معناسنه‌در (ویاحرف وحدت (محصول ترکیب بر پادشاه اوغلنی براستاد ادیبه ویردی یعنی بر معلمه ویردی ودیدی بوسنك اوغلکدر بوکه کندی اوغللرك کبی تربیه ویر معلم بریل مقداری بوکه سعی وکوشش ایلدی یعنی تعلیمنده تقصیر ایلمدی لیکن برمرتبه‌یه واصل اولمدی حاصلی هیچ برنسنه تحصیل ایده مدی ومعلمك اوغللری فضل وبلاغتده منتهی اولدیلر پاشاه ادیبی مؤاخذه ایلدی کانه که کناه ایلمش اوله پادشاهك اعتقادنجه زیرا مؤاخذه کناهکاره اولور لیکن بونده مراد عتابدر وپادشاه دیدی اوغلمك تعلیمنده خلاف وعد ایلدك وشرط وفایی یرینه کتورمدك کانه که معلم دیمش ایمش کندی فرزندلرمدن اکا زیاده سعی ایده‌ین وکندی فرزندلری کامل اولوب وشاهزاده کمالدن بی بهره اولدیغنی ملك تعلیمده تقصیره حمل ایدوب ادیبی مؤاخذه ایدوب عتاب وخطاب ایدرادیب دیدی ای پادشاه تربیت برابردر لیکن استعداد وقابلیت مختلفدر * قطعه * کرچه سیم وزرزسنك آیدهمی * درهمه سنکی نباشد زروسیم * زسنك دیدیکی مجازا در زیرا سیم وزرطپراقدن چیقر لیکن طاشك اصلی طپراقدر دیمش اصحاب علم طبیعی علی الخصوص سیم وزرچیقن براواق اواق طاش سزاولمازنتکه مشاهددر (آیدهمی اصلنده همی آیددرضرورت وزن ایچون تقدیم وتاخیراولدی (زروسیم راده تشدید ضرورت وزن ایچوندر (محصول بیت) شاهزاده ایچون تمثیل بیوروب دیرکه کرچه سیم وزرطاشدن چیقر اما هرطاشده زروسیم اولماز واقعده بویله‌در * برهمه عالم همی تابد سهیل * جایی انبان می کند جایی ادیم * همی تابد یلدرار یعنی پرتوصالر (سهیل سینك ضمی وهانك فتحی تصغیرشکلی اوزره برکوکب درکه دیار یمن اوزره طلوع ایدر خاصه سی بعض اشیایه قرمزیلق لونی ویرمکدر کرهٔ ارضك هریرنده مرئی دکل یعنی هریرده کورنمز پس مصنفك برهمه عالم همی تابد بیوردیغی ادعایی‌در (جایی یاحرف وحدت (انبان طاغرجق (وادیم سختیان (محصول بیت) بنده تمثیل طریقیله بیوررکه سهیل یلدزی جمیع عالمه پرتوصالر لیکن بریرده طاغرجق حاصل ایدر یعنی مشین وبریرده سختیان وبلغری یعنی هرنسنه‌یه استعدادنه نسبت رنك ویرر یعنی فیاضده بخل یوق لیکن استعداد مختلفدر (میکند بونده میشود معناسنه‌در دیبن بیندن مقصوده واصل اولمامش در * حکایت * یکی راشنیدم از پیران مربی که مریدی رامی کفت چندان که تعلق خاطر آدمی زاد بروزیست اکر بروزی ده بودی بمقام ازملائکه در کذشتی * تعلق خاطر مصدرك فاعلنه اضافتیدر (وآدمی زاده اضافتی لامیه در (باحرف صله روزی یاء اصلیه ایله رزق معناسنه در اکرحرف شرط (باحرف صله (روزی ده وصف ترکیبیدر دهیدندن رزق ویریجی دیمکدر بمقام باحرف ظرف وباحرف صله (محصول ترکیب) پیران مریبدن برینی ایشتدمکه برمریدنه سوبلردی اولقدرکه آدم اوغلنك خاطرینك رزقه تعلقی وار اکر رزق ویریجی خدایه اولیدی مرتبه ومقامده ملائکه دن کچردی یعنی انلردن خدایه اقرب اولوردی * قطعه * فراموشت نکردایزددرآن حال * که بودی نطفهٔ مدفون ومدهوش * ایزد همزه‌نك

رد سمی

کسری و یانك سکونی وزاء عربینك کسریله تکری دیمکدر خدا معناسنه (که حرف رابط
صفت) بودی یاحرف حکایه (نطفهٔ مدفون بیانیه (ومدهوش معطوفدر مدفونه (نطفه
اتابلندن اناقرنته دوشن صو که اوغلان اندن منعقد اولور (مدهوش لایعقل دیمکدر (محصول بیت)
یعنی سنی خدا فراموش ایلدی اول حالده که نطفهٔ مدفون ومدهوش ایدك یعنی انانك قرنده مدفون
لایعقل نطفه ایدك * روانت داد وعقل و طبع وادراك * جمال ونطق ورأی وفکرت وهوش *
روان بونده روحدر (محصول بیت) خدا سکا روح و یردی دخی عقل وطبع وادراك وجمال
یعنی حسن ونطق یعنی تکلم ورأی یعنی تدبیر وفکر (وهوش قافیه ضرورتی ایچون کلمشدر والا
عقله اکتفا اولنور (فکرتك تاسی علامت نقلدر نتکه سابقا برایکی یرده مرور ایلدی پس نفس
رد شمعی
کلمه دندر دیین بو نقلدن خبردار دکل ایمش * ده انکشتت مرتب کرد بردست * دو بازویت مرکب
ساخت بردوش * (محصول بیت) سنك الکده اون پرمق مرتب ایلدی یعنی ایکی الکه اون پرمق
و یردی وایکی اوموزك اوزره ایکی بازو ترکیب ایلدی یعنی سکا ایکی قول و یردی * کنون پنداری ای
ناچیز همت * که خواهد کردنت روزی فراموش * پنداری فعل مضارع مفرد مخاطب پندار یدندن
صانمقدر ظن معناسنه معنای استفهامی متضمن (ناچیز همت همتسز دیمکدر (خواهد کردن
ایدیسردر دیمکدر (وتا ضمیر خطاب (روزی یاحرف وحدت اعتبار اولنورسه برکون دیمکدر
امایا نفس کلمه دن اعتبار اولنورسه رزق دیمك اولور پس تقدیر کلام (که خواهد روزیت کردن
فراموش اولور ولکل وجه (محصول بیت) شمدی اویله می ظن ایدرسین ای بی همت که
سنی برکون اونیدیسردر و یاکه سنك رزقکی اونیدیسردر حاصلی سکا بو قدر اشیا اعطا ایلین
هیچ برکون وظیفهٔ روزیکی فراموش ایلمز * حکایت * اعرابی رادیدم که پسر خودرا میکفت
یابنی انك مسئول یوم القیمة ماذا اکتسبت ولایقال بمن انتسبت یعنی تراخواهند پرسیدن که عملت
چیست ونکویند که پدرت کیست * اعرابی را یاحرف وحدت (ورا ادات مفعول (یاحرف ندا
(بنی بانك ضمی ونون و یاء مشددك فتحه لریله ابنی نك تصغیریدر اوغلجغم دیمکدر (ما اسم استفهام
(وذا اسم موصول ترکیبله براسم حکمنده قلنمشدر ای شیء معناسنه (اکتسبت نك مقدم مفعولیدر
اکتسبت فعل ماضی مفرد مذکر مخاطب کسب ایلدك یعنی قزاندك (بمن باحرف صله (من اسم
استفهام (انتسبت فعل ماضی مفرد مذکر مخاطب کیمه منسوب اولدك دیمکدر (عملت تاسی ضمیر
خطاب (پدرت تاسیده بویله در (محصول ترکیب) براعرابی کوردمکه کندی اوغلنه سویلردی
ای بنم اوغلجغم تحقیق سن قیامت کوننده مسئولسین یعنی صورلورسین دنیاده نه کسب ایلدك وسکا
دینلمز کیمه منسوبسین یعنی سندن صورلور که دنیاده خیرمی اشلدك شرمی ودیمزلر که بابالك کیمدر
شریفمیدر حسیس میدر حاصلی حسبکدن مسئولسین نسبکدن دکل * قطعه * جامهٔ کعبه را که
میپوشند * اونه از کرم پیله نامی شد * جامهٔ یاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل (کعبه را را
ادات مفعول (که حرف رابط صفت (میپوشند فعل مضارع جمع غائب کیدررلر واورترلر دیمکدر
بعض نسخه ده می بوسند واقعدر باء عربیله وسین مهمله ایله بوس ایدرلر یعنی اوپرلر دیمکدر
بو تقدیرجه جامه کعبه یه مضاف اولمق لازمدر (او ضمیری جامه یه راجعدر (نه حرف نفی معناده شده
مقیددر (کرم پیله لامیه (کرم کاف عربك کسریله ورانك سکونیله قورت دیمکدر (پیله باء عجمك
کسریله ایپك دیمکدر (نامی یاحرف نسبتدر آدلی دیمکدر یعنی مشهور (نامی اسم فاعلدر نمودن
رد شمعی
دیین بونی عربی ظن ایلمش (محصول بیت) برجامه یی که کعبه یه کیدررلر یعنی انکله کعبه یی اورترلر
یاخود کعبه نك جامه سنی که اوپرلر یعنی اکا تعظیم وتبجیل ایدرلر اول جامه ایپك قوردندن نامدار
ومشهور اولمدی والا ایپك قوردنده ده تعظیم ایدوب اوپرلردی بس ایمدی اصلی بودر که * باعزیزی

نشست روزی چند * لاجرم همچو او کرامی شد * یا حرف مصاحبت اعزیزی یا حرف وحدت
(روزی یاحرف وحدت (کرامی کاف عجمك کسری وضمیله و یا اصلیه ایله عزیز معناسنده در کرامی
کرامه منسوبدر دیین خلاف سویلمشدر (محصول بیت) بلکه جامهٔ کعبه برعزیزایله اوتوردی
رد ابن سید علی
برنجه کون یعنی کعبهٔ مکرمه مقارنت ایلدی پس شبهه یوق انك کبی عزیز اولدی یعنی
شرفی اندن کسب ایلدی * حکایت * در تصانیف حکما آورده اند که کژدم را ولادت
معهود نیست چنانکه سائر حیوانات را بلکه احشای مادررا بخورند وشکمش را بدرند وراه
صحرا کیرند وآن پوستها که درخانهٔ کردم بیند اثر انست باری این نکته راپیش بزرکی همی کفتم
کفت دل من بصدق این حدیث کواهی میدهد وجز چنین نشاید بود که درحالت خردی بامادر
و پدر چنین معامله کرده اند لاجرم در بزرکی چنین مقبولند ومحبوب * تصانیف تصنیفك جمعیدر
مصنف معناسنه (حکما یه اضافت لامیه در (اورده اند روایت ایلمشلر (کژدم کاف عربك فتحی
وزای عجمك سکونیله عقربه دیرلر (ورا حرف تخصیص (ولادت معهود بیانیه ولادت مصدردر
طوغمق معناسنه مراد بودر که سائر حیواناتك کبی اناسی قرنندن ولادتی اولماز (احشا جمع حشادر
ایچربسی معناسنه بخورند جمع صیغه سنی یرادیلدی زیرا برقرندن برقاچی چیقار (محصول ترکیب)
حکما مصنفاتنده روایت ایلمشلردر که عقربك سائر حیوانك کبی ولادتی معین دکلدر یعنی سائر حیوانات
کبی اناسی قرنندن تولد ایلمز بلکه انالرینك ایچریسنی یرلر وقرننی یرتارلر وصحرا یولنی طوتارلر
واول دریلر که عقربك خانه سنده کوریلور بو ایلدکلری اوضاعك اثریدر برکره بونکته یی براولونك
قتنده سویلدم دیر شیخ دیدی که بنم کوکلم بوسوزك کرچکلکنه شهادت ویرر و بوندن غیری
نسنه اولمق لایق دکل زیرا خردهلك حالتنده انایه واتایه بویله معامله ایلدیلر یعنی انلرله بویله
معامله ایلدکلری ایچون بلاشبهه بیوکلکده بونجلاین محبوبلر ومقبوللردر * قطعه * پسری راپدر
وصیت کرد *کای جوانمرد یادکیر این پند * پسری را یاحرف وحدت (ورا ادات مفعول (پدر
تقدیری پدرشدر ضرورت وزن ایچون ضمیر ترك اولندی (که حرف بیان (وای حرف ندا جوانمرد
اریکت وسخی آدم (یادکیر خاطرکده طوت یعنی ازبرله دیمکدر (این پند بیت آتینك مضمونته
اشارتدر (محصول بیت) براوغلنه باباسی وصیت ایلدیکه ای جوانمرد بو پندی ازبرله * هرکه
بااصل خود وفا نکند * نشود دوست روی ودولتمند * یاحرف صله (اصل خود لامیه (دوست
روی وصف ترکیبیدر مقبول معناسنده مستعملدر (دولتمند مند ادات نسبتدر دولتلو دیمکدر (پس
(دولتمند وصف ترکیبیدر دینلر فارس میدان فرس دکللرایمش (محصول بیت) هرکسکه کندی
رد ابن سید علی وسروری
اصلنه وفا ایلمز یعنی لطف واحسان اوزره اولماز اول کیمسه مقبول ودولتلو اولماز یعنی دولت
وسعادت یوزین کورمز * لطیفه * کژدم را کفتند چرا بزمستان بیرون نمی آیی کفت بتابستانم چه
حرمتست که بزمستان نیز بیایم * (محصول ترکیب) عقربه دیدیلر قشین نیچون طشره کلمزسین یعنی
چقمزسین دیدی یازین نه حرمتم وار که قشین دخی طشره کلم * حکایت * فقیرهٔ درویشی
حامله بود مدت حملش بسرآمد درویش را درهمه عمر فرزند نیامده بود کفت اکر خدای عزوجل
مرا پسری دهد جزاین خرقه که پوشیده ام هرچه ملك منست بذل درویشان کنم اتفاقا
زنش پسری آورد شادمانی کرد وسفرهٔ یاران بموجب شرط بنهاد پس ازچند سال که ازسفر
شام بازامدم بمحلهٔ آن درویش برکذشتم واز کیفیت حالش پرسیدم کفتند بزندان شحنه درست
کفتم سبب چیست کفتند پسرش خمر خورده است وعربده کرده وخون یکی ریخته وازشهر
کریخته پدر را بعلت آن سلسله در نای وبندکران برپای نهاده اند کفتم این بلارا بدعا
خواسته است * فقیرهٔ درویشی لامیه (همزه وحدت ایچوندر دیین ایکی جهتدن خطا ایلمش

اولکی اولدرکه وحدت ایچون مخصوص اولان یادر همزه دکلدر ایکنجی اولدرکه وحدتنی قبول
ایلدیکمز تقدیرجه اضافتی مانع اولور ومعنی فاسد اولور (حامله وحامل یوکلی عورته دیرلر
(حامل دیین دیدیکه بو صفت زنانه مخصوصدر پس التباس لازم کلمز اما حامله دیین بونی جاری
علی الفعل قیلدی جاری علی الفعلك معناسی اولدرکه صیغه یه کتوره لر مثلا حملت تحمل فهی
حاملة دیرلر بو اسلوبه مبنی علی الفعلده دیرلر (مرضع ومرضعه ده بو قبیلدندر فقدبر (جمیع شراح — رد شراح جمیعا
بو مقامدن اهمال ایله کچمشدر (وبعضیسی حامل یازمش لیکن جمیع متونه مخالف یازمش — ردسروری
(مدت حمل لامیه (پسر امد نهایتنه کلدی یعنی وضع حمل وقتی کلدی بعض نسخه ده
امد یرینه اورد واقعدر (پس مدت مفعول صریحی اولور (وپسر غیر صریحی (درویش را
(راحرف تخصیص (پسری یاحرف وحدت (ملك میمك کسریله مالك اولدیغی اشیا
(ایثار درویشان مصدرك مفعولنه اضافتیدر بذل معناسنه (سفرهٔ یاران لامیه (باحرف
مصاحبت (موجب جیمك فتحیله مقتضا معناسنه در (شرطه اضافتی لامیه در (باحرف
ظرف (زندان شحنه لامیه در (در بامتضمن اولدیغی معنای ظرفیتی تأکید ایدر نتکه مکرر مرور
ایلدی (عربده سرخوش صو اشنه دیرلر (پدرش راشین پسره راجعدر (واحرف تخصیص
(سلسله زنجیر (در حرف صله (نای بونده بوغز معناسنه در بعض نسخه ده نای یرینه کردن
واقعدر (محصول ترکیب) بر درویشك خاتونی یوکلیدی حمل مدتی نهایته واردی (یعنی
وضع حملی قریب اولدی ودرویشك جمیع عمرنده هیچ فرزندی کلامش ایدی دیدی اکر
خدای تعالی بکا براوغل ویررسه بو کیدیکم خرقه دن غیری هرنه ملکم ایسه درویشلره بذل
ایده یم اتفاق عورتی اوغل طوغردی (شادمانلق ایلدی (وموجب شرطله درویشلره
سفره قودی (یعنی ضیافت ایلدی نیجه ییلدنصکره که شام سفرندن کروکلدم اول درویشك
محله سنه اوغرام وکیفیت حالندن سؤال ایلدم دیدیلر که صو باشی زندانندهدر دیدم که سبب
ندر دیدیلر که اوغلی خمر ایچمشدر وعربده ایلمش وبرینك قانن دوکمش یعنی بر کیمسه قتل
ایلمش وشهردن قاچمش یعنی قصاص قورقوسندن باباسنك اول سببله زنجیر بوغزینه یعنی
بیونه وآغر بوقاغی ایاغنه قومشلر دیدم که بو بلایی خدادن دعا ایله دیلمشدر * قطعه * زنان
باردارای مرد هشیار * اکر وقت ولادت مار زایند * زنان باردار بیانیه (باردار وصف
ترکیبی در یوك طوتیجی دیمکدر (یعنی یوکلی خاتونلر (مرد هشیار بیانیه اصلی هوشیار ایدی
ضرورت وزن ایچون واو حذف اولندی معلوم اوله که عرب دیلندن غیری دیلده صفتله — مطلب
موصوف بیننده مطابقت لازم دکل انکیچون زنانه بارداری مفرد ایکن صفت قیلدی (پس
ضرورت شعر ایچون مفرد ایراد ایلدی دیین مخالف سویلدی واداسنده مسامحه واردر زیرا — رد ابن سید علی
ضرورت شعر ایچون دیمك اداد کلدر ضرورت وزن ایچون دیرلر (وهشیار وصف ترکیبیدر
(هوشله یاردن عقل کندی یه یار دیمکدر (آیقده وعاقلده مستعمل لفظدر (پس برینه قصر
ایلینلر تقصیر ایلمشلر (وقت ولادت ظرف زمانك مصدره اضافتیدر (وزاینده مفعول — رد ابن سید علی وسروری
فیهیدر (ومار مفعول بهی (زایند فعل مضارع جمع غائب طوغره لر دیمکدر (محصول بیت)
حملی عورتلر ای مرد هشیار اکر ولادت وقتنده والدینه ییلان طوغرسه لر * ازان بهتر بنزدیك
خردمند * که فرزندان ناهموار زایند * ازان مصراع ثانینك مضموننه اشارتدر (که حرف
بیان (فرزندان ناهموار بیانیه (ناهموار ناموافق ونامساعد دیمکدر (زیرا هموار دوز دیمکدر
(پس دوز اولماق معناسنه عدم وفاق ومساعده لازمدر (فرزندان مفعول زایندهدر
(محصول بیت) ولادت وقتی مار طوغرسه لر عاقل قتنده اندن یکرکدر که ناموافق اولاد طوغرالر

يعنى بدبخت وبدخوى اولاد طوغمقدن (زيرا يلانى تربيه ايدوب احوالنده زحمت چكمزلر بلكه تولد ايلدكى كبى قتل ايدرلر اما فرزندك آخرى نيجه اولاجغن كيمسه بلمز وتربيه سنده نيجه زحمت ومشقت چكرلر صكره اقاربندن غيرى اباعد ينه ده نيجه دورلى نكبتيار يشور

* حكايت * طفل بودم كه بزركى را پرسيدم از بلوغ كفت در مسطور آمده است كه سه نشان دارد يكى پانزده سالكى ودوم احتلام وسوم آمدن موى زهار اما در حقيقت يك نشان دارد كه در بند رضاى حق جل وعلا بيش ازان باشد كه در بند حظ نفس هركه دروا اين صفت موجود نيست محققان بالغ نشمارندش * كه حرف بيان (بزركى را ياحرف وحدت (ورا ادات مفعول (مسطور كتب اسم مفعول قائم مقام فاعلنه مضافدر (اصلى كتب مسطوره در (بعض نسخه ده در كتب مسطورست واقعدر (پانزده باء عجميله ونون وزانك سكونيله اون بش ديمكدر (سالكى ياحرف مصدر (وكاف عجمى هاء رسميدن بدل حرف توسط (پس كى معناى مصدريت افاده ايدر دينلر زائد سويلمشلر (آمدن موى مصدرك فاعلنه اضافتيدر (زهاره اضافت لاميه در زانك فتحيله قاسق ديمكدر (در حرف ظرف (بند رضاى حق لاميه لردر (بيش باء عربله زياده معناسنه در ((ازان بند حظ نفسه اشارتدر تقديرى نفس خوددر (محققان جمع محققدر اهل تحقيق ديمكدر (الف ونون ادات جمعدر اسلوب عجم اوزره (محصول تركيب) طفل ايدمكه براولويه صوردم احوال بلوغدن (يعنى انسان نه وقت بالغ اولور ونشانى ندر ديدى كه كتابلرده مسطوردركه اوچ نشانى وار بريسى اون بش ياشدر وايكنجيسى احتلامدر واوچنجيسى قاسق قللى كلمكدر اما حقيقتده برنشانى وار اولدركه خداى تعالينك رضاسى قيدنده اندن ارتق اوله كه كندى حظ نفسى قيدنده يعنى كندى حظ نفسى قيدنده اولديغندن خدانك رضاسى قيدنده ارتق اوله حاصل هروجهله خداى تعالينك رضاسنى كوزه ده * قطعه * نصورت آدمى شد قطرهٔ آب * كه چل روزش قرار اندر رحم ماند * باحرف ظرف (قطرهٔ آب بيانيه در (همزه حرف وحدتدر دين خطا سويلمش كه وحدت ايچون منصوص اولان يادر همزه دكلدر (مصراع ده تقديم وتأخير وار در تقديرى قطرهٔ آب بصورت آدمى شددر (كه حرف تعليل (چل چهلدن مخففدر قرق ديمكدر (روزش شين قطرهٔ آبه راجعدر (اما معناده قراره مقيددر (قرار بونده مستقر معناسنه در قرار ايديجى ديمكدر (رحم رانك فتحى وحاء مهمله نك كسريله آناقرنده اوغلان ياتغى دير لر (ماند بونده قالدى ديمكدر (محصول بيت) قطرهٔ آب يعنى نطفه صورتا وياصورتده آدمى ايلدى زيرا قرق كون مقدارى اناقرنده مستقر اولدى يعنى انده قرار ايلدى * وكرچل ساله را عقل وادب نيست * بحقيقتش نشايد آدمى خواند * (ساله راها رسمى مقدار افاده ايدر (وراحرف تخصيص (بحقيقتش شين خواند فعلنه مقيددر (وخواند (وخواندن معناسنه در (محصول بيت) اكر قرق ياشلينك عقل وادبى اولمزسه حقيقتده وياحقيقتنه اكا آدمى ديمك اولماز يعنى اهل تحقيق اكا انسان ديمز * قطعه * جوانمردى واطفست آدميت * همين نقش هيولانى مپندار * جوانمردى مقدم خبر وياحرف مصدر سخا وكرم ديمكدر (لطف معطوفدر اكا (آدميت ياونا ادات مصدردر اسلوب عرب اوزره انسانيت كبى مبتدادر خبر مقدمه (همين نجق ديمكدر (نقش هيولانى بيانيه (هيولانى حقيقتله بلكه حكمت كتابلرينى كورمكه موقوفدر (اكثر متونده نونله واقعدر (اما قياس هيولايى در ياايله (هيولا هرنسنه نك ماده سنه ديرلر نقش هيولانى هنردن وكمالدن خالى نقش ديمكدر (مپندار فعل نهى مفرد مخاطبدر (پنداريدندن ظن ايله ديمكدر (پنداشتن دن دين خلط سويلدى (محصول بيت) آدميلك جوانمردلك واطفدر همان نقش بى معنى يعنى صورت

رد ابن سيد على وسرورى

رد شمعى

رد ابن سيد على وسرورى

بی هنزوبی کمال دکلدر انجق * هنر باید که صورت میتوان ساخت * بایوانها در از شنکرف وزنکار *
هنر مبتدأ (باید خبری (که حرف تعلیل (صورت میتوان ساختك مقدم مفعولی) ساخت مصدر
معناسنه‌در (با حرف ظرف (ایوانها جمع ایواندر مراد چار طاقدر تکه سابقا بیان اولندی (در
بانك متضمن اولدیغی معنای ظرفیتی تأکید ایدر (دری بونده باب معناسنه اخذ ایلین بو باده خطا	رد سروری
ایلمش (شنکرف شینك کسری ونونك سکونی وکاف عجمك فتحی وراك سکونیله زنجفر دیدکاری
که قزل مرکب اندن اولور (وزنکار زاء عجمك فتحی ونونك سکونیله قلم زنکار دیدکاری رنکدر
(محصول بیت) هنر کرك که چارطاقلرده شنکرف وزنکاردن صورت دوزمك اولور یعنی صورت
بی معنی‌یه اعتبار یوقدر (حاصلی انسان صورتنده اولوب بی هنر اولمق نقش دیواره مشابه اولمقدر
*چو انسان را نباشد فضل واحسان * چه فرق از آدمی تا نقش دیوار * اکثر متون تا نقش واقعدر تا ایله
انتهاء غایت ایچون (واز عبارتی بوکه قرینه‌در (محصول بیت) چونکه انسانك فضل واحسانی اولمیه
آدمیدن نقش دیواره دك فرق ندر یعنی فرق یوقدر حاصلی بی معرفت اولان انسان ایله نقش دیوار
برابردر * بدست آوردن دنیا هنر نیست * یکی را کر توانی دل بدست آر * بدست با حرف صله (آوردن
دنیا مصدرك مفعولنه اضافتیدر (یکی را را حرف تخصیص دل آرك مفعول صریحی (و بدست غیر
صریحی آر فعل امر مفرد مخاطبدر آریدندن که مخففدر آوریدندن کتوردیمکدر (محصول بیت) (دنیا
ال کتورمك هنر دکلدر اکر قادر ایسك بر ینك کوکلنی اله کتور (یعنی کوکل اله المقدر هنر یوقسه
مال واسباب دنیا دکلدر (دل بدست آور که حج اکبرست) بیتلری رباعی دیو یازنلر غایت بی دانش	رد شمعی
ایمش * حکایت * سالی نزاع در میان پیادکان حجیج افتاد وداعی هم در آن سفر پیاده بود
انصاف در سر وروی یکدیکر افتادیم وداد فسق وجدال بدادیم کجاوه نشینی را شنیدم که با عدیل
خود همی کفت یاللعجب پیادهٔ عاج چون عرصهٔ شطرنج بسر میبرد فرزین میشود یعنی به از آن
میشود که بود و پیادکان حجیج عرصهٔ بادیه بسر بردند و بتر شدند * سالی یا حرف وحدت (نزاع
یعنی جدال (در حرف صله (میان پیادکان حجاج لامیه‌لردر (داعی هم یعنی شیخ (انصاف
الحق دیمکدر مبالغه مراددر (در حرف صله (سر وروی یکدیکر افتادیم بری بریزه
دوشدك دیمکدر زیاده نزاع وجدالدن عبارتدر حاصلی محکم خصومت ایلدك (وداد فسق
وجدال بدادیم فسق وجداله عدالت ویردك یعنی فسق وجدالده قصور قومدق آیت کریمه‌یه
تلمیح یوررکه (فلا رفث ولا فسوق ولا جدال فی الحج) یعنی فسوق وجدال منهی ایکن بز رعایت
ایده میوب حدن آشوردق (کجاوه نشین وصف ترکیبیدر (کجاوه کاف وجیم عربیلر ایله اوستی آچق
محفه‌در که مصردن وشامدن حاجیلر اکا بنرلر اما هودج اوستی اورتولی یعنی مقبب محفه‌در که دوه‌یه
بر یاننی قورلر انجق کعبه‌یه وارن بیلور (با حرف صله (عدیل خود لامیه (عدیل فعیل فاعل
معناسنه‌در ترکیده کدش دیمکدر یعنی قرشوکی محفه‌یه بنن کیسه (یاللعجب فتح لام تعجبیدا ایله دریاللماء
کبی کاه اولورکه لام مکسور اولوقونور مدی محذوف اولمق اعتباریله تقدیری یاقوم ائتو اللعجب دیمك
اولور وبونده یا صاح ایت للعجب دیمکدر لامك کسرینه قائل اولمق ظاهر بودرکه کتب نحویه
تتبع ایلمامشدر (پیادهٔ عاج شطرنج پیاده‌سی ولامیه‌در (عاج فیل کوکنه دیرلر (شطرنج شینك کسریله در
صحیحی زیرا بر اسمی یعنی اسم اعجمی‌یی تعریب ایلدکلرنده عربیده وزنلرینه الحاق ایدرلر	ردسروری
یعنی وزنلرینه رد ایدرلر عربیده لغت عربیده خود فعلل فانك فتحیله یوقدر اما کسریله وار
جردحل لفظی یورغون دوه‌یه دیرلر پس شطرنجی جردحله الحاق ایلدیلر اما کتب فارسیده
بو اعتبار لازم دکل پس انکیچون فتح شینله مشهوردر اکثر متونده عاج لفظندن صکره شطرنج
یوقدر همان عرصه دن صکره وار انجق (بسر با حرف صله (بسر بردن نهایت وغایت مراددر	ردشراح جمعا

ردشراح جميعا

(برد فعل مضارع مفرد غائبدر بردن ایلتمك مصدرندن الدر دیمكدر بریدندن بنك ضمیله كسرنده دیمك دكلدر (عرصهٔ بادیه را لامیه (ورا ادات مفعول (محصول تركیب) بریل حجاج پیادهلری اراسنده نزاع وجدال دوشدی بن دعاجیده اول سفرده پیاده ایدم الحق محكم بری برینه دوشدك وفسق وفجوره عدالت و یردك یعنی فسق وجدالی كماله ایلتدك واجراسنده قصور قومدق حاصلی فلارفث ولافسوق آیت كریمه سنه تمام مخالفت ایلدك بركجاوه نشینی ایشتد مكه كندی عدیلنه سویلردی یاللعجب فیل كو كندن دوزوان پیاده چونكه شطرنج میدانی باشه ایلده فرزین اولور (شیخ بونی تفسیر ایدوب بیورر یعنی اول اولدیغندن یك اولور زیرا بواونده خصوصا فرنكیده فرزین ركن اعظمدر اماحجاج پیادهلری صحراء مكه میدانی غایته ایلتدیلر واولكیدن بتراولدیلر

ردابن سیدعلی وسروری

* قطعه * ازمن بكوی حاجیٔ مردم كزای را * كو پوستین خلق بازارمی درد * بكوی باء تأكیدایله فعل امر مفرد مخاطبدر كویدندن سویله دیمكدر كفتندن دیدیلر خطاایلدیلر (حاجیٔ مردم كزای

رد سروری

بیانیه (مردم كزای وصف تركیبیدر كزایدندن مردم دالایجی یعنی اصریجی دیمكدر كزیدندن اخذایدن احوال اشتقاقدن آكاه دكل ایمش (حاجی اصلنده حاجدر یعنی نصر بابنك مضاعفندن اسم فاعلدر اجتماع مثلین ثقیل اولدیغیچون مثلینك ثانیسنی یایه قلب ایلدیلر تقضی البازی كبی حاجی اولدی (كو اصلنده كه او ایدی (كه حرف رابط صفت (او ضمیر غائب حاجی یه راجعدر حذف وایصال طریقیله كو اولدی (پوستین لغتده كوركدر كه عربجه فروه دیرلر اماعجم بویله یرلرده غیبت ومساویدن پوستین دیمكله كنایت ایدر مراد اذا وجفادر (خلق اضافتی لامیه در (پوستین برینه آستین یازالرمذكور كنایه یی بیلمدكلرندن جمع نسخه مخالف یازمشلر (باحرف مصاحبت (آزار الف ممدود ایله اسم مصدر دز آزاریدندن انجتمه دیمكدر (می درد فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده حاجی یه راجع ضمیردر دریدندن یرتمق معناسنه دالده فتح وكسر جائزدر (محصول بیت) بندن حاجیٔ مردم كزایه یعنی مردم آزاره سویله انجلین حاجی كه غیبت ومساوی سببیله خلقك عرضنی خرق وكسر ایدر یعنی خلقی آزار ایدر * حاجی تو نیستی شترست از برای آنك * بیچاره خار میخورد وبارمی برد * برای ادات تعلیلدر اجل معناسنه (از برای تك مصراع ثانی یه مرهوندر (بیچاره یعنی شتر بار بونده یوك معناسنه در (خار میخوردك وبا می بردك مقدم مفعوللریدر (محصول بیت) ای مردم كزای سن دكلسین حاجی بلكه شتردر زیرا بیچاره شتر خار یر ویوك ایلدر یعنی یوك چكرسن ایسه اوز رینه یوكلنوب حضور ایدرسن لفظ بارده ایهام یورمش تأمل ایدر * حكایت * هندو بی نفط اندازی همی آموخت حكیمی كفتش تراكه خانه نینست بازی نه اینست * هندو یی یاحرف وحدت (نفط انداز وصف تركیبیدر اندازیدندن (نفط نونك فتحی وكسریله وفانك سكونیله نفط یاغی كه شهرواندن كلور (ویاحرف مصدر مراد قومبره اتمجیدر كه حصارلردن وكمیلردن اتارلر (همی اموخت فعل لازمدر حكایت حال ماضی افاده ایدر اوكرنوردی دیمكدر (حكیمی یاحرف وحدت (خانه اضافتسز (نی قامشدر (ویاحرف نسبت ونون حرف تأكید نسبت

رد سروری وشمعی

ردابن سید علی وسروری

رد شمعی

(یا ونون ایكیسی بیله نسبت ایچوندر دیینلر بیلمزلر ایمش (نیین لفظی ادات خبرله تركیب ایلیوب همزهٔ مجتلبه ایله توسط ایدنلر املادن بی خبرلر ایمشلر (بازی او یون معناسنه درانده اولان یا خطاب ایچوندر دیین قابل خطاب دكل ایمش نه ادات نفی (این اسم اشارتدر نفط اندازلغه (محصول تركیب) برهندو نفط اندازلق صنعتنی اوكرنوردی یعنی قومبره اتمجلق فننی برحكیم اكا دیدی سنك كه خانك یعنی اوك قامشدندر او یوك بودكلدر (شارحك بریسی خانهٔ نیین اولدركه قمشدن یایله وبریسی بوادابی بكنیوب سنك اوك قمشدندر دیمش حق الانصاف مآل بردر

بكمديكى بى تقريبيدر * بيت * تاندانى كه سخن عين صوابست مكوى * وآنچه دانى كه نه
نيكوش جوابست مكوى * تا ادات توقيت اندانى فعل نفى استقبال مفرد مخاطب (كه حرف بيان
(مكوى فعل نهى مفرد مخاطب سويلمه ديمكدر (مصراع ثانينك تقديرى وآنچه دانى كه نه
نيكوست جوابش مكو (محصول بيت) مادامكه بيلمه سين كه سوزعين صوابدر اول سوزى سويلمه
و اول سوزى كه بيله سين كه ايو دكلدر اكا جواب سويلمه يعنى مقبول اولميان سوزك جوابيله مقيد
اولمه يعنى حكيمك هندويه سويلديكى سوزعين صوابدر ومسئلهٔ بى جواب حاصلى بيتدن
نصيحت عام چيقار پس بو بيتك ماسبقه مناسبتى قليلدر ديين مناسبتى بيلمه مش (ومصراع ردابن سيدعلى رد سرورى
ثانينك معناسنى زيرا حقه اصابت ايلمزسين وعملك ضايع ايدرسين ديينده معنايه اصابت ايلمامش
واول نسنه يى كه بيلورسين كه ايو ومعقول حواب دكلدر سويلمه ديين معقول جواب ايلمامش
* حكايت * مردكى رادرد چشم خاست پيش بيطارى رفت كه مرا دوا كن بيطار ازآنچه رد شمعى
درچشم چهار پايان كردى درديدهٔ كشيد كورشد حكومت پيش داور بردند كفت بروهيچ
تاوان نيست اكراين خر نبودى پيش بيطار نرفتى مقصود ازين سخن آنست كه هركه ناآزموده
راكار بزرك فرمايد باآن كه ندامت برد بنزديك خردمندان بخفت رآى منسوب كردد * مردك
كاف عربى حرف تصغيردر مراد تصغير تحقيردر (ورا حرف تخصيص (دردچشم كوز آغريسى
(خاست لغتده قالقدى ديمكدر امامراد پيدا وحادث اولدى ديمكدر (بيطار باء عربك فتحى
وياك سكونيله نعلبند ديمكدر بيطرده لغتدر (كه حرف بيان (دوا علاج ديمكدر (ازآنچه
اول نسنه دن يعنى اول اوتدن ديمكدر (درحرف صله (چشم چهار پايان لاميه دورت اياقلى
حيوانات مراددر (كردى ياحرف حكايه (درحرف صله (ديدهٔ اولاميه (حكومت حانك
وكافك ضمه لريله خصومت ديمكدر (داور حاكمدر بونده قاضى مراددر (برو يعنى بربيطار
(شارحك بريسى قاضى بيطاره خطابا بويله ديدى ديمش ايكن سهودر (تاوان اودكه ديرلركه رد سرورى
عربيده ارش ديرلر (ناآزموده صنانمامش يعنى تجربه اولنمامش (ورا ادات مفعول (كاربزرك بيانيه
(فرمايد بيوره (محصول تركيب) برار جكزك يعنى برابلهك كوز اغريسى حادث اولدى بيطار قتنه
واردى كه بكا علاج ايله ديو بيطار دخى اول نسنه دن يعنى اول اوتدنكه طوارلرك كوزلرينه ايدردى
يعنى قوياردى انك كوزينه چكدى كور اولدى حكومتى يعنى خصومتى قاضى اوكنه ايلتديلر
طلب ارش ايچون قاضى ديدى نعلبنده بوندن ارش لازم دكل زيرا اكر بو مردك خراولميدى
بيطار قتنه كتمزدى حضرت شيخ بيورر مقصود بو سوزدن اولدركه هركيمسه كه مجرب وممتحن
اولميان كيمسه يه اوا ويعنى عظيم ايش بيوره انك برله كه پشيمانلق ايلدر يعنى جكر عقلا قتنده
خفت رأيه منسوب وسخافت فكرله مذموم اولور * قطعه * ندهد هوشمند روشن راى *
بفرومايه كارهاى خطير * ندهد فعل نفى مستقبل مفرد غائب (هوشمند روشن راى بيانيه
(روشن راى وصف تركيبيدر آچيق فكرلى وكورتدبيرلى ديمكدر (باحرف صله (فرومايه الحق اصالى
دنى الاصل معناسنه (كارهاى خطير بيانيه عظيم ومخوف ايشلر ديمكدر (محصول بيت) آچق فكرلى
وكورتدبيرلى عاقل دنى الاصل اوانه عظيم ومخوف ايشلر وبرمز يعنى عظيم ايشلر بيورمز ندهدك
كارهاى خطير مفعول صريحى (وبفرومايه غير صريحى * بورياباف اكرچه بافنده ست *
نبرندش بكارگاه حرير * بورياباف وصف تركيبيدر (بافنده دن بورياطقويجى ديمكدر
بوريا سابقا بيان اولندى (بونده مراد حصير بافقدر باقى بافتن دن اخذ ايدنلر سهو ايلمشلر ردابن سيدعلى وسرورى
(بافندست هاء رسمى وهمزهٔ مجتلبه ضرورت وزن ايچون لفظا وكتابة ترك اولندى حذف وايصال
طريقيله كتابتده اثبات ايدنلر خطا ايلديلر (نتكه سابقا ادلتيله بيان اولندى (نبرند فعل نفى مستقبل ردابن سيدعلى وسرورى وشمعى

جمع غائب وجائز در که فعل نهی غائب اوله شین ضمیر بوریا بفه راجعدر (با حرف صله (کارگاه
وکارخانه بر معنایه در حریره اضافتی لامیه در (محصول بیت) حصیر طوقویجی اکرچه طوقویجیدر
یعنی اکا ده طوقویجی دیرلر لیکن انی حریر کارخانه سنه ایلتمزلر ایشلتمزلر و یا ایلتمزلر زیرا
اول کارك استعدادی یوقدر حاصلی هر کسه قابلیتنه کوره کار تکلیف اولنمق کرکدر که آخرنده ندامت
وخسران چکلمیه * حکایت * یکی از بزرگان پسری شایسته داشت وفات یافت پرسیدندش که
بر صندوق تربتش چه نویسیم گفت آیات کتاب مجید را عزت وشرف بیش از انست که بر چنین جایها
نویسند که بروزگار سوده گردد وخلایق برو بگذرند وسگان بروشاشند اگر بضرورت چیزی می
نویسید این دو بیت کفایت می کند * شایسته یانك فتحی وکسریله لایق معناسنه در معقول ومقبول
دیمکدر (پرسیدند فعل مضارع جمع غائب صورندیلر دیمکدر شین ضمیر یکی یه راجعدر (که حرف بیان
(صندوق صادك ضمیله مشهورتر کیجه صاندوق دیدکلریدر جمع صنادیق در تربته اضافتی لامیه در
وشین ضمیر پسره راجعدر (آیات کتاب مجیدرا لامیه و بیانیه در ورا حرف تخصیص (که حرف تعلیل
(بروزکار با حرف مصاحبت زمانله دیمکدر (سوده گرد دسودن سورتمك وازمك (گردد کاف
عجمك فتحیله (پس سوده گردد ازیلور واشینور (یعنی محو اولوردیمکدر شراحك بریسی گرددی شود
رد سروری
معناسنه الوب محو شود دیمش (وبریسی بوکا افترا ایدوب محو شدد دیدی دیمش (لیکن نسخه لری
تتبع ایلدك هیچ برنسنده شد بولمدی جمیعا نسخده شود بولندی (پس معلوم اولدی که محض
افترا ایمش (شاشند ایکی شینله تبول ایدرلر فعل مضارع جمع غائبدر شیندن صکره سین ایله در
رد ابن سید علی
دیین خطا ایلمش (اگر بضرورت (با حرف مصاحبت (می نویسید فعل مضارع جمع مخاطب
فعل شرط واقعدر اگر بالضروری یازارسکز دیمکدر (بو سوزانی کوستر که نسنه یازمق لازم دکل
واگر ضروری ایسه (این دو بیت کفایت می کند بو ایکی بیت کفایت ایلر (محصول ترکیب)
اکابر دن برینك معقول ومقبول اوغلی وارایدی وفات ایلدی (بعضی کیمسه لر صوردیلر که مقبره سی
صندوقنه نه یازالم دیو (دیدی کتاب مجیدك آیتلرینك عزت وشرفی اندن زیاده درکه بونجلین یرلره
انلری یازالر (زیرا مرور ایامله محو اولور وخلق اوزرندن چکر کچر (وکلاب اوزرنه تبول ایدر
یعنی سکر (بس اگر برنسنه یازمق لازم ایسه بو ایکی بیتی یازك یعنی با ضرور برنسنه یازارسکز
بو ایکی بیت کفایت ایدر * قطعه * وه که هر گه که سبزه در بستان * بدمیدی چه خوش شدی دل من *
وه واوك فتحی وهاء اصلیه ایله واه دن مخففدر که استغراب وتحسر وتحزن وندامت مقامنده مستعمل
لفظدر بونی عربی ظن ایدوب اسماء افعالدن اولان واهادن مخفف اکلیوب نه مقام تعجبده مستعمل
رد ابن سید علی
لفظدر وتحقیقی مختار صحاحه احاله ایلین کیمسه نك حقنده واه واه دیملیدر که حرف بیان (هرگه
کاف عجمیله کاه دن مخففدر هر وقت دیمکدر (که نه حرف بیان (سبزه در بستان واو ایله استعمال
ایدر عجم و واوسز عرب (با حرف تأکید (دمیدی یا حرف حکایه مصدری دمیدن کاور بتمك
وباورمك واوفورمك ویل اسمك وبرنسنه طلوع ایلك بونده بتردی دیمکدر (شدی یاسیده حرف
حکایه در (دل من لامیه (محصول بیت) واه که هر وقت که بوستانده سبزه بتردی بنم حیاتمده
یعنی دیریکن نه خوش اولوردی بنم کوکلم (یعنی زیاده مسرور اولوب کشت باغ وراغ ایدردم
رد ابن سید علی
حاصلی بو ایکی بیت وفات ایدن پسرك جانبندندر بدمیدی عبارتندن صکره (یعنی اگر در بوستان
هر زمان سبزه من بدمیدی (یعنی آن پسر من ظاهر شدی دینك جمیع غرایبندن بو اداسی اغربدر
بگذر ای دوست تا بوقت بهار * سبزه بینی دمیده از گل من * بگذر فعل امر مفرد مخاطب که
تا حرف تعلیل (بوقت با حرف ظرف بهاره اضافت لامیه (بینی فعل مضارع مفرد مخاطب کوره سین
دیمکدر (دمیده ماضیدن قسم در بتمش دیمکدر (محصول بیت) ای دوست قبریمه کذرایله

يعنى اوغره تا كيم بهار وقتنده قبرم بالجغندن سبزه بتمش كوره سين يعنى بن حياتمده ايكن عالم سبزه زارنى سير ايدبكم كبى سن بنم تراعمدن بتن سبزه زارى سير ايله از برينه برنازنلر جميع نسخه‌لره مخالف يازمشلر* حكايت * پارسايى بريكى ازخدا وندان نعمت كذر كرديد كه رد شراح جميعا
بندهٔ رادست وپاى استوار بسته عقوبت همى كرد كفت اى پسر همچوتو مخلوقى راخداى عزوجل اسير حكم تو كردانيده است وترابروى فضيلت نهاده شكر نعمت حق تعالى بجاى آروچندين جفا بروى روامدار نبايد كه فردا در قيامت اين بنده ازتو به باشد وشرمسارى برى* پارسايى ياحرف وحدت (بندهٔ رايا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (ورا ادات مفعول (استوار محكم ديمكدر (عقوبت اشكنجه ديمكدر (مخلوقى رايا حرف وحدت (ورا ادات مفعول (اسيرحكم تولاميه‌لردر (كردانيده كاف عجمك فتحيله ماضيدن قسمدر تصييرمعناسنى افاده ايدر مخلوقى مفعول اولى (واسير مفعول ثانيسى (وفاعلى خدادر (ترارا حرف تخصيص سنك ديمكدر (بروى اول قولك اوزرينه (بجاى باحرف صله (آرفعل امر مفرد مخاطبدر (اريدندن كه مخففدر آوريدندن كتور ديمكدر (امردر اوردندن ديينلر سهو ايلمشلر (بروى قولك اوزرينه ديمكدر (نبايد فعل نفى مستقبل مفرد غائبدر (بايدندن (بايستن دن ديينلر خطا ايلديلر اولميا كه ديمكدر (كه رد ابن سيدعلى وسرورى
حرف بيان (شرمسارى (ياحرف مصدر اوتانغلق (برى ايلده سين (محصول تركيب) رد ابن سيدعلى وسرورى
برعابد اصحاب نعمتدن برينك يانته اوغرادى كوردى كه برقولينك الين واياغن محكم بغليوب شكنجه ايدر زاهد ديدى اى اوغل سنك كبى برمخلوقى خداى تعالى سنك حكمكه وامر كه اسير ايلمشدر وآنك اوزرينه سنك فضيلتك قومشدر يعنى سنى آنك اوزرينه سيد وحاكم قومشدر خدا انك نعمتنه شكرى برينه كتور وانك اوزرينه بوقدر جفاى روا وجائز كورمه اوليه كه يارين قيامت كوننده بو بنده سندن يك اوله واوتانغلق ايلده سين يعنى بجاب چكه سين ديمكدر * مثنوى * بربنده مكير خشم بسيار * جورش مكن وداش ميازار* مكير فعل نهى مفرد مخاطب طوتمه ديمكدر (خشم بسيار بيانيه (ومكيرك مفعول صريحى (وبرنده غيرصريحى (جورش مصدرك مفعولنه اضافتيدر (مكن فعل نهى مفرد مخاطب (جورش مقدم مفعولى (داش معطوفدر جورشه (ميازار فعل نهى مفرد مخاطب در (ازاريدندن انجتمه ديمكدر داش مقدم مفعولى (وضميرلر بنده‌يه راجعدر (محصول بيت) خطاب عام طريقيله بيورر قولك اوزرينه چوق خشم طوتمه يعنى زياده غضب ايله اكا جور وجفا ايلمه وكوكلنى انجتمه (حاصلى قولك ايسه‌ده اكا ظلم ايلمه * اوراتو بده درم خريدى* آخرنه بقدرت آفريدى * اورارا ادات مفعول (بده درم (باحرف مقابله كلام مجازيدر (خريدى خانك وراك كسره‌لرله فعل ماضى مفرد مخاطب صاتون الدك ديمكدر (آخر ادات تأكيد (نه حرف نفى معناده آفريده‌يه مقيد (افريدى فعل ماضى مفرد مخاطب يارتدك ديمكدر (محصول بيت) اول بنده‌يى سن اون اقچه‌يه الدك برمقدار مالدن كنايتدر انى قدرتكله خلق ايلمدك حاصلى قوالكدر مخلوقت دكلدر پس بوقدر جفايى اكا لايق كورمه * اين حكم وغرور وخشم تاچند * هست ازتو بزركترخداوند * خشم خانك فتحيله اصحدر (تا حرف انتهادر الى معناسنه (محصول بيت) بوحكم وغرور وغضب قچانه دك يعنى نيجه‌يه رسندن اولورق خداوندواردر يعنى سندن بيوك فندى تكريدر * اى خواجهٔ ارسلان واغوش * فرمان ده خود مكن فراموش * خواجه بونده افندى معناسنه در ارسلان واغوشه اضافتى لاميه‌در بونلر برقولدن كنايتدر رومده سياوش وفريدون كبى (فرمان ده وصف تركيبيدر بورق وبريجى ديمكدر (دهيدندن معناسنى قوت دهندهٔ خودديين فتى ترزابق سويلش *خوده اضافت اسم فاعلك رد ابن سيد على

مفعولنه اضافتیدر (وفرمان ده مکنك مفعول اولی (وفراموش ثانیسی (محصول بیت) ای
ارسلان وآغوشـك افندیسی کندکه بو برق ویریجی خدایی فراموش ایلمه (یعنی سنی قوله
وخدمتکاره مالك ایلین خدایی اونتمه (پس قوللرکی رفقله طوت شدتله طوتمه * درخبرست
ازپیغمبرعلیه الصلوة والسلام که بزرکترحسرتی در روزقیامت آن باشد که بندهٔ صالح را ببهشت
برد وخداوند فاسـق بدوزخ * حسرتی (یاحرف وحدت و یاحرف تنکیر (بندهٔ صـالح
(وخداوند فاسق بیانیه لردر(محصول ترکیب)(حضرت پیغمبردن علیه الصلوة والسلام حدیث
شریفده وارداولمشدر که قیامت کوننده اولورق حسرت اولدر که بندهٔ صالحی جنته (وخداوند
طالحی دوزخه ایلته لر(یعنی قول جنته کیده وافندیسی دوزخه * قطعه * برغلامی که طوع خدمت
تست * خشم بی حد مران وطیره مکیر * غلامی یاحرف وحدت (که حرف رابط صفت
(طوع طانك فتحیله مصدردر انقیاد معناسنه (خدمته اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (تست
لامیه (خشم بی حد بیانیه (ومرانك مفعول صریحی (وبرغلامی غیرصریحی (مران فعل نهی مفرد
مخاطبدر رانیدندن سورمه دیمکدر (طیره قافقدر غضب معناسنه (خشمه معطوف (مکیرفعل
نهی مفرد مخاطب طوتمه دیمکدر (محصول بیت) برغلامك اوزرینه آنجلین غلام که سنك
خدمتکه مطیع ومنقاددر اول غلامه خشم بی حد سورمه واکا غضب طوتمه حاصلی برغلام که
خدمتکی طوع ورغبتله ایدر اکا حددن بیرون خشم سوروب اوستنه غضبلنوب جوروجفا اوزره
اوله * که فضیحت بود براوزشمار * بنده ازاد وخواجه در زنجیر * که حرف تعلیل (فضیحت
فنك فتحی وضادك کسریله رسوایلق دیمکدر (باحرف ظرف (زوشمار ظرف زمانك مصدره
اضافتیدر (محصول بیت) خدمتکه مطیع اولان قولك اوزرینه بیحد غضب سورمه زیرا رسوالق
اولور وبارسوالقدر یوم حسابده یعنی حشر کوننده بنده آزاده اوله یعنی جنته لایق اوله وافندی
زنجیرده اوله یعنی دوزخه مستحق اوله * حکایت * سالی از بلخ باشامیان سفر بودراه ازحرامیان
برخطر جوانی ببدرقه همراه ما ٢ شد سپرباز وچرخ انداز وسلحشور وبیش زور که ده مرد ٢ من
توانا کمان اورازه کردندی وزورآوران روی زمین پشت اوربزمین نیاوردندی امامتنعم بودوسایه نسخه
پرورده نه جهان دیده ونه سفرکرده رعد کوس دلاوران بکوش اونرسیده وبرق شمشیرسواران
ندیده * سالی یاحرف وحدت (بلخ خراسان توابعندن برعظیم شـهرك اسمیدرکه حضرت
مولانانك پدری اول دیاردندر (باحرف صله درالی معناسنه (شامیان سرحد هندده برمملکتك اسمیدر
عربستانده شام کبی وروم ایلنده بوسنه کبی شامیان برینه همدان یازان حوال کاتباندن هیچ خبردار رد شمعی
دکل ایمش زیرا بلخدن همدانه دك صافی عجم در غیربسی دکلدر (سفر بودسفر اولدی یاسفرم
وارایدی (بودفعل ماضی اوله (ویاادات زمانیه (خطر بونده خوف معناسنه درو بر بوده مقدردر
(جوانی یاحرف وحدت ببدرقه باحرف مصاحبت تقدیری بطریق بدرقه دربدرقه اجرتله یعنی کرا
ایله قلاوزاق ایلمکه دیرلر (درج بابندن مصدردر (بدرقه یه حارس دیوب یعنی دوندارد یمکله تفسیر رد سروری
ایلین زیاده تفسیرایلمش (ومقام بیانده بدرقه ایله دیین معناسین بیلمز ایمش (سپرباز وصف ترکیبیدر رد شمعی
بازیدندن قلقان اوینادیجی دیمکدر که براوبندر سلحشورلر آراسنده یعنی برفندر شراح مستقلا رد شراح جمیعا
برفن اولدیغنی بلمدکلرندن اهمالله کچمشلر (چرخ انداز وصف ترکیبیدر (اندازیدندن چرخ لفظ
مشترکدر بوررایه مناسب بك بابدرکه کریسی آلندقدن صکره ایکی باشی بربره کلمه زنبورك یابنده ه
چرخ دیرلر که رومده اکا زنبرك دیرلر وبونك اوقنه ناوك دیرلر کاف عربیله (پس چرخ اندازدن
مرادناوك اندازدر مجازمرسل طریقیله یعنی ذکرمحل وارادهٔ حال دیمکدر (پس زنبرك آتیجی وچرخ
آتیجی دینلر مسامحه ایلمشلر (سلحشورعجم اصطلاحلرنده آلات حرب اوینادیجی یعنی قوللنیجی رد سروری وشمعی

قوللانيجى (بيش زور زياده زورلى ديمكدر (ده اون (مرد توانا بيانيه ذهه صفتدر (كمان اولاميه (زه
زاء عربك كسريله بونده ياى كريشى مراددر (كردندى ياحكايت حال ماضى افاده ايدر بعض
نسخه ده نكردندى واقعدر ايدمزلردى ديمكدر (زور آور وصف تركيبيدر زوركتوريجى يعنى
زورلى والف ونون ادات جمعدر (رويه وروبك زمينه اضافتلرى لاميه لردر (پشت اولاميه (ورا
ادات مفعول (بزمين باحرف صله (نياوردندى فعل نفى ماضى جمع غائب (و ياحرف حكايه بو فقره ده
در مصارعه عبارتنى ايراد ايليلر جمع نسخه لره مخالف ايراد ايلمشلر (متنعم تفعل بابندن اسم فاعلدر رد شراح جميعا
نعمت ايچنده بيومش ونعمته معتاد اولمش ديمكدر (سايهٔ پرورده كولكه ده بسلنمش يعنى شدت
وزحمت روزكار كورممش حاصلى اودن طشره چيقمامش (رعد كوس دلاوران لاميه لردر (رعد
رانك فتحى وعينك سكونيله كوك كورلكدر بونده مراد مطلقا اوزدر كوسى سابقا بيان ايلمشز بونده
دلاورلرك كوكسى صداسى مراددر رعددن ديين بيانه صدءلمش (دلاور اندن مراد بهادرلردر رد شمعي
(بكوش او باحرف صله واضافت لاميه در (برق شمشير سواران لاميه لردر (محصول تركيب) بر ييل
بلخدن شاميانه سفرم واقع اولدى ويول حراميلردن خطرده ايدى برجوان قولاغزاق طريقيله
بزه همراه اولدى بوجوان سپر با زوناوك اندازو سلحشور و بيش زور ايديكه اون قوتلى
ارانك يايته كريش چكوردى يعنى اون زولى ادم يابنى قوررلردى ياخود قور امزدى
و يريوزينك زوريلرى ارقاسنى يره كتوره مزلردى حضرت شيخ جوانك خصوصنده
اغراقى بيوردى اما بوجوان متنعم ايدى وسايهٔ پرورده يعنى اناسى قوينندن طشره چقمامش
حضور وصفاده بيومش نه جهان كورمش ونه سفر ايلمش بهادرلرك كوسى آوزى
قولاغنه ايرممش وآتليلرك قليچى ييلدرامسنى كورممش * بيت * نيفتاده دردست دشمن اسير *
بكردش نباريده باران تير * نيفتاده ماضيدن قسم همزه يايه قلب اولمش دوشمامش ديمكدر
(در حرف صله (دست دشمن لاميه (اسير نيفتاده نك مفعول صريحى (ودردست غير صريحى
(باحرف صله وياحرف ظرف (كرد كاف عجمك كسرى ورانك سكونيله بونده اطراف ديمكدر
(شين ضمير مذكور جوانه راجعدر (نباريده ماضيدن قسم فعل نفى مفرد غائب (باران فاعلى تيره
اضافتى بيانيه (محصول بيت) مذكور جوان دشمن النه اسير واقع اولمامش حضرت شيخ
طرابلس فرنكنده اولديغى كبى اطرافنه اوق يغمورى ياغمامش حاصلى نه اولمش ونه صواش
كورمش * انفاق من واين جوان درپى هم دوان هران ديوار قديم كه پيش آمدى بقوت بازو
بيفكندى وهر درخت عظيم كه ديدى بزور سرپنجه بركندى وتفاخر كنان كفتى * در پى هم
برى بريمزارد نجه (دوان صفت مشبهه در دويدندن يلرك ديمكدر (ديوار قديم بيانيه (آمدى ياحرف
حكايه (بيفكندى ياحرف حكايه بيقردى ديمكدر (درخت عظيمده بيانيه در (كه حرف رابط
صفت (ديدى ياحرف حكايه (بركندى كاف عربك فتحيله وياء حكايه ايله قوپردى ديمكدر
(محصول تركيب) اتفاق بن بوجوان ايله برى بريمز اردنجه ايله كن ايدك يعنى يلوب كيدركن
هر اول اسكى ديوار كه او كومزه كلوردى قوت بازو ايله يقاردى وهر اولو اغاجيكه كورردى
زور سرپنجه ايله كوكندن قوپارردى وتفاخر ايدهرك درايدى * بيت * پيل كونا كتف وبازوى
كردان ببند * شير كونا كف وسرپنجهٔ مردان ببند * پيل معروف (كو كاف عربك ضميله قنى
ديمكدر عربيده اين ديرلر (تا حرف تعليل عربيده كى معناسنه (كتف كاف عربك فتحى وتانك
كسريله باغرين معناسنه در فارسيجه شانه ديرلر (بازو قولدر آرشده ديرلر همزه نك فتحى ورانك
كسريله (كردان كاف عجمك فتحيله صفت مشبهه در كرديدندن دونوكن ديمكدر مراد جسلك
وچوكلك درز رافلاك الى صومدر يعنى سائر حيواناتك كبى ديزده اكلمز پس كردانلق صفتى بولنمز

ردسروری
بو نی مصراع ثانی یه قافیه دوشورن فیله نسبت کتف وبازوی کردان مناسبتنی بیلمزیمش (کردان
ردسروری
کاف فارسیله صفتدر کردانیدندن دینن بومدعاده خطاایلمش زیرا کردان لازمدردونه کن
دیمکدر وکردانیدن متعدیدر دوندرمك دیمکدر (بازوی کردان اضافتی بیانیه دردونه کن بازو
کرد کافنك ضمیله در للطابع
دیمکدر بعضیلر کاف عجمك ضمیله اوقودیلر کردك جمعی یعنی بهادرلر بویله اوقنجه هیچ تأویله
احتیاج والتمز زیرا حرف روی متحرك اولنجه حرف قیدك ماقبلنده اولان حرکت مختلف اولمق
جائزدر بونده ایسه حرف روی دالدر ومتحرکدر وحرف قید رادر پس ماقبلنك حرکتی مختلف
اولمق جائزدر نتکه فن قافیه یه عالم اولان واقفدرنتکه حضرت مولانا جامی قافیه رساله سنده
ردسروری
ایرادبیورمشدر (رباعی کرسوز توام یك نفس آهسته شود) (ازدود دلم راه نفس بسته شود)
(دردیده ازان آب همی کردانم) (تاهرچه نه نقش تست ازو شسته شود) بورباعیده سینك ماقبلی
ردسروری
ایکی یرده مفتوح وبریرده مضموم واقعدر پس کاف عجمك ضمیله کردان اوقویانی ردایلین
مردوددرهم لفظ جهتندن هم معنی جهتندن (کف آیه در که عربجه راحه دیرلر (واو حرف
ردسروری
عطف سرپنجه پرمق اوجی پس کفی سرپنجه یه اضافت ایلین معنایه عالم دکل ایمش (مردانه
اضافتی لامیه در (مردان بریته کردان یازان سرپنجه یی کردانه اضافت ایلدکدن صکره معنایی
بویله تصویرایدب دیر (والمعنی بالترکی ارسلان قنی تاپنجه اوجی دوندریجی آیایه یی کوزه
بو تصویرده اوچ خطاسی واردر بلکه زیاده الفاظ قافیه تصویرنده وکفی سرپنجه یه اضافتده
وکردانی متعدی طوتمه سنده وسرپنجه یی اکا مضاف قیلوب دنوب مفعول به ایلمه سنده حاصلی
بومصورك معنادن هیچ وقوفی یوغیمش پس بویله کتابلره شرح یازمق نه زحمت ایدی بو شارحه
ردشمعی
تابع اولوب الفاظ قافیه یی تبدیل ایلینده مناسبت بیلمز ایمش (محصول بیت) فیل قنی تاکیم
بهادرلرك یغرینی وقواونی کوره یعنی بهادرلرك قوت وزوری نه مرتبه اولدیغنی کوره
زیرا بن انلردنم یا ارسلان قنی تاشیرمردلرك کف وسرپنجه سنی کوره یعنی شیرك هنری
پنجه ده دراماشیرمردلره نسبت مغلوبدر هنری وار ایسه کلسون بنمله پنجه طوتسون
کورسون که کف وسرپنجه نجه اولور * ما درین حالت بودیم که دوهندواز دست سنکی
سر براوردند وقصد قتال ما کردند دردست یکی چوبی ودربغل دیکری کلوخ کوبی جوان
راکفتم چه پایی * که حرف بیان (دست سنك لامیه (ویا حرف وحدت (قصد قتال ما
مصدرك مصدره اضافتیدر ولامیه (چوبی یا حرف وحدت (در حرف ظرف (بغل بانك وغینك
فتحه لریله قولتق دیمکدر عربی ابط دیر (همزه نك وبانك کسره لریله (دیکره اضافتی لامیه در
(کلوخ کوب وصف ترکیبیدر (کوبیدندن کلوخ کاف عربك ولامك ضمه لریله کسك که تارلاده
ردسروری
اولور (کوبی کوفتندن اخذ ایلین سهو ایلمش (کلوخ کوبك ایکی کافی بله وباسی فارسیلردر
ردابن سید علی
دینلقی خطا ایلمش (یا حرف وحدت پایی فعل مضارع مفرد مخاطب نه طورورسین دیمکدر
(محصول ترکیب) برجوان ایله بو حالتده ایکن ایکی هند وبر طاشن اردندن باش قالدردیلر
وبزم قتالمزه یعنی بزمله مقاتله یه قصد ایلدیلر برینك النده براغج وبرینك قولتوغنده برکسك
ردابن سید علی وسروری
ازجك اوجی توقه لی براغج جوانه دیدم نه اکلنورسین اشته ارلك دمیدر * بیت * یارانجه داری
زمردی وزور * که دشمن بپای خود آمد بکور * یارا مردر (اریدندن اوردندن دیدیلر غلط
سویلمشلر (داری فعل مضارع مفرد مخاطب (مردی یا حرف مصدر (که حرف تعلیل (دشمن
مبتدا (با حرف مصاحبت (آمده متعلق (پای خود لامیه (بکور با حرف صله (آمده متعلق
جمله فعلیه خبر مبتدادر (بکورك تقدیری بکورش در (محصول بیت) جوانه دیدم کتوراول
نسنه یه که مالك سین ارلکدن وزوردن یعنی ارلك وبهادراق وقتیدر زیرا دشمن کندی ایاغیله

ردسروری

قیرنه کلدی یعنی اولجك برار ار بکورش تقدیر ایدنه دخل ایدن ذره مقداری معنایه دخولی یوقدر * تیروکمان رادیدم ازدست جوان افتادولرزه براستخوان *استخواند نصکره برافتاد تقدیر اولنور بوتقدیره قابل اولمین سجع احوالن بلمز ایش (محصول ترکیب) کوردم که جوانك اوق ویای الندن دوشدی وکوکنده دترمه دوشدی یعنی حوفندن اندامنه لرزه دوشدی * بیت *

نه هرکه موی شکافد بتیرجوشن خای * بزورحمله جنك اوران بداردپای * نه حرف نفی معناده مصراع ثانی یه مصروفدر (حاصلی (بداردفعلنه مقیددر (هرکه اصلنده هرکس که درنتکه مکرر بیان اولندی (شکاف فعل مضارع مفرد غائب یارر دیمکدر (موی مفعول صریحی (وبتیر غیر صریحی (جوشن خای بیانیه (جوشن خای وصف ترکیبیدر خایدندن جوشن چینیجی (یعنی جوشن یرتیجی ودلیجی تیر دیمکدر (باحرف مصاحبت (زورحمله جنك آوران لامیه لردر (جنك آوروصف ترکیبیدر جنك کتوریجی (یعنی صواشجی معناسنه بهادردن کنایه‌در (الف ونون ادات جمعدر (بدارد فعل مضارع مفرد غائب (پای مفعول صریحی (وبزورغیرصریحی (محصول بیت) اویله دکلدرهر کیمسه که جوشن چینیجی تیر ایله قیل یاره یعنی استاد تیر اندازاوله جنك آورلرك جمله سی زور ینـه اباق طوته یعنی تحمل ایلیه یعنی استاد تیرانداز وسلحشور صواش میداننده ثابت قدم اولوب پاید ار اولماز * چاره جزان ندیدم که رخت وسلاح وجامه رها کردیم وجان بسلامت بردیم (محصول ترکیب) اندن غیری چاره کورمدك که اسباب ویراغی ولباسی ترك ایلدك وجانی سلامته ایلتدك یعنی مالملکمزی ویرمکله اولمکدن خلاص بولدق * قطعه * بکارهای کران مرد کاردیده فرست * که شیرشرزه در اردبزیر خم کمند * باحرف صله (کارهای کران بیانیه (کران کاف عجمك کسریله اغر دیمکدر ثقیل معناسنه (امابونده عظیم معناسنه‌در (مرد کاردیده بیانیه ایش کورمش اردیمکدر (فرست فانك ورانك کسریله وسینك سکونیله فعل امر مفرد مخاطبـدر (فرستیدندن (فرستادندن دینلر غلط سویلشلر (که حرف تعلیل (شیر شرزه بیانیه شرزه باوزلغندن دیش صریدن جانور (درحرف تأکید (آرد فعل مضارع مفرد غائب کتوره دیمکدر (باحرف صله (زیرخم کمند لامیه لردر (زیرالت معناسنه‌در عربجه (تحت دیرلر (خم خانك فتحیله بوکلدر (میمده تشدید ضرورت وزن ایچوندر بونده حلقهٔ کمند مراددر (محصول بیت) عظیم ایشلره ایش کورمش مجرب روزکار کیمسه کوندر تاکیم شیرشرزه یعنی کوکرمش ارسلان کبی بهادر بهلوانلری کمندی حلقه‌سی التنه کتوروب شکار ایلیه اول زمانده الات حربك بربیده کمند ایمش حاصلی اولومصلحتلره تجارب کثیره ایله مجرب کیمسلر کوندرکار کورممش ناازموده کوندرمه خطاب عامدر * جوان اکرچه قوی بال وپیل تن باشد * بجنك دشمنش ازهول بکسلد پیوند * قوی بال وصف ترکیبیدر قوی حال معناسنه‌در زیرا بال بونده حال وبوی وبوس معناسنه اولمغه محتملدر (قول اولقده ممکندر بازو معناسنه (امامهابت معناسنه نه عربی ونه فارسی لغتلرده وار (پیل تن وصف ترکیبیدر فیل جثه‌لی دیمکدر عظم جسمدن عبارتدر (باحرف ظرف (جنك دشمن لامیه‌در وشین جوانه راجعدر (هول هانك فتحیله خوف معناسنه‌در (باحرف تأکید (کسلد کاف عجمك ضمیله وکسریله وسین ولامك فتحه لریله فعل مضارع مفرد غائبدر (کسلیدندن لازم ومتعدی کلور (بونده متعدیدر (کسیختن دن اخذ ایدوب لازمدر دیین ایکی قولنده بله خطا ایلمش (تنکیم تحقیق معنادن معلوم اولیسردر (پیوند بونده اته اوردقلری پیوند در کوستك معناسنه (رومده اوزدی کوستکی دیدکلری کبی قیجمق مقامنده (انلرده بکسیخت پیوند (وبکسـلد پیوند دیرلر (پس بونده پیوندی بند معناسنه اخذ ایدوب اکله شرح ایلین زیاده فاسدشرح اتمش زیرا انلرا کی بندایله تعبیرایدرلر

ردابن سیدعلی وسروری

رد سروری وشمعی

رد سروری

(مثلا بندانکشتان دیرلر برمفلرده اولان بوغملره (پیوند انکشتان دیمزلر (سائر اعضاده ده تعبیر
بویله‌در (محصول بیت) جوان اکرچه قوی حالی و بوبلی بوسنلی ومحکم قوالی وقنانلی اولور
وفیل کوده لی وجسامتلی یعنی مجسم وعظیم جثه لی اولور دشمن جنکنده اول جوان قورقودن
رد سروری
اوزر کوستکی یعنی فرارایدر رخچار (مصراع ثانیدك ترکیجه معناسی دشمن جنکنده انك قورقودن
اوز یلورآکی دیین معنانك بلن اوزه‌مش الله رحمت ایلیه (مجموع بیتك معناسی جوان اکرچه مهابتلو
وقوتلو دخی ابری کوده لو اوله اول کیسه دشمن جنکندن خوفدن پیوندی قرار اکرایاغنده
پیوند اولسه دیین عجبا او یور کنی سو یلدی بومعنابی عفی الله عنه * نبرد پیش مصاف آزموده
رد شمعی
معلومست * چنان کمسئله شرع پیش دانشمند * نبرد نونك و بانك فتحه‌لریله ورانك سکونیله
جنك دیمکدر صواش معناسنه مبتدادر (پیش مصاف ازموده تقدیری پیش مرد مصاف
آزموده‌در (مصاف میمك ضمیله نبرد له مرادفدر (مصاف ازموده جنك صنامش یعنی جنکه
کرمش وچیقمش دیمکدر مجرب حروب معناسنه (معلومست خبرمبتدادر (مسئلهٔ شرع و پیش
دانشمند لامیه‌لردر (محصول بیت) جنك صنامشك قتنده جنك یعنی صواش کورمش وصواشه
کرمش وچیقمش کیسه قتنده حرب وقتنده معلومدر شویلکه مسئله شرع دانشمند قتنده
معلومدر یعنی اهلنه هرنسنه اساندر * حکایت توانکرزادهٔ رادیدم برسر کور پدرش نشسته
و بادرویش بچهٔ مناظره در پیوسته که صندوق تربت پدرم سنکینست وکتابهٔ رنکین
فیروزه معرب پیروزه در
للطابع
وفرش رخام انداخته وخشت فیروزه در وساخته بکور پدرت چه ماند خشتی وفراهم اورده
ومشتی دوخاك بران پاشیده درویش پسراین بشنید وکفت خاموش که تاپدرت زیراین سنك
کران برخود بجنبیده باشد پدرم ببهشت رسیده باشد در خبرست (موت الفقراء راحة * توانکرزادهٔ
رد شمعی
(همزه‌سی وحدت ایچوند ردیین یاوه‌سویلمش (بلکه یاحرف وحدت (وهمزه حرف توسل در
(راادات مفعول (کور کاف عجمك ضمیله قبردر (سرکور لامیه قبراوجی دیمکدر (پدره اضافتینه
لامیه‌در (شین توانکرزادیه راجعدر (باحرف مصاحبت (درویش بچه درویش یاورسی (یعنی
رد ابن سید علی و سروری
اوغلنجغی (بچهٔ یاحرف وحدت وهمزه حرف توسل (بچه یرینه زاده یازانلر صحیح نسخه‌لره مخالف
یازمشلر (در حرف تأکید (پیوسته اولشدرمش یعنی ایصال ایلمش (که حرف بیان (صندوق
صادك ضمیله فصیحدر مراد قبر اوزره یاپدقلری صندقدر (تربه وتربتك پدره (وپدرك میم
رد شراح جمیعا
متکلمه اضافتلری لامیه‌لردر (سنکینست عبارتنی همزهٔ بحتابه ایله یاز انلر املادن اکاه دکللرایمش
(یاحرف نسبت (ونون حرف تأکیددرسنکه منسوب یعنی طاشدندر (کتابهٔ رنکین بیانیه (مراد
قبرطاشلری نه یاز یلان نسنه‌در (فرش رخام بیانیه (رخام رانك ضمیله مرمره‌دیرلر (خشت کرپیج
(پیروزه‌یه اضافتی بیانیه (درحرف ظرف (اوضمیری (رخامه راجعدر مراد بودرکه قبرینك
مرمری فیروزه ایله مرصعدر (وساخته بوکه قرینه‌در (لیکن خشت عبارتنده مسامحه ایلمشدر
زیرا فیروزه خرده اولور (خشت اولمق مرتبه سنده ایری اولماز (بعض نسخه‌ده در وساخته
برینه (دروبرده واقعدر بنه مراد ترصیعدر (باحرف صله (کور پدرت لامیه (ماند فعل
مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده کور پدره راجع ضمیر در بکزر دیمکدر (ماندن مشتق
رد ابن سید علی و سروری
(مانستن دن دینلر سهو ایلمشلر (چه ماند استفهام انکاریدر (یعنی بکزمز دیمکدر (خشتی یاحرف
وحدت (فراهم اورده بریره کتورلمش (مشتی (یاحرف وحدت (برو یعنی خشتك اوزرینه
(پاشیده اسم مفعولدر صاچلمش معناسنه (درویش زاده یعنی درویش بچه (خاموش فعل
امر مفرد مخاطب اسم دیمکدر (که حرف تعلیل (زیراین سنك کران لامیه و بیانیه‌در (کران اغر
معناسنه‌در (باحرف تأکید جنبیده اسم مفعولدر دپرنمش معناسنه (موت الفقراء مرفوع مبتدا

(فقرا به اضافتی مصدرك فاعله اضافتیدر (راحة لفظا مرفوع خبر مبتدادر (محصول تركیب) بر توانكرزاده یعنی بر اكابرزاده كوردم كه باباسنك قبری اوجنده اوتورمش و بردرویش زاده ایله مناظره اولاشدرمش یعنی بحث ایدركه بنم بابامك قبری صندوقی طاشدندر واوزرنده رنكین وملون خط یازلمشدر یعنی تاریخ وفاتی وغیری نسنه سی التون صو یله یازلمشدر نتكه عادت بویله در واطرافنده مرمر فرش دوشنمش یعنی همجا طاشلری والواح قبر پیروزه ایله مرصعدر سنك بابانك قبرینه نه بكزر یعنی بكزمز برایكی كر یج بر یره كتورلمش یعنی برایكی كر یج چاتلمش و برایكی آوچ طپراق اوستنه صاچلمش یعنی برایكی آوج طپراق اوستنه دوكلمش درویش بچه بوسوزینی ایشتدی ودیدی اپسم اول كه تاسنك بابانك بوآغرطاشك آلتنده كندی كندینه قیدامش اوله بنم بابام جنته واصل اولمش اولور زیرا حدیث شریفده یوردركه فقرانك اولومی راحت وحضوردر زیرا بونسنه لری بوقدر كه انك حسرتیله چكیده ل * بیت * خر كه كمتر نهند بروی بار * بره آسوده ترکند رفتار * كه حرف رابط صفت (وی ضمیری خره راجعدر (بار یوك (باحرف ظرف (ره رانك فتحیله راهدن مخففدر (اسوده دیكلنمش دیمكدر راحت معناسنه (ترادات تفضیلدر اسوده رك دیمكدر یعنی حضورلیرك وراحتلیرك (رفتار یوریش دیمكدر (خر مبتدا (ومصراع ثانی خبری (محصول بیت) خر كه اوزرینه یوكی ازرق قویلر یعنی یوكی كه ازرق و یینی رك اوله بولده اسوده رك رفتار ایدر یعنی یینی رك یورر حاصلی یوكی خفیف اولمغله كندی چوبكرك یورر* قطعه * مرد درویش كه بارستم فاقه كشید * بدرمرك هماناكه سبكبار اید * مرد درویش بیاید (كه حرف رابط صفت (بارستم فاقه لامیه و بیانیه درفقر ظلمی یوكی دیمكدر (باحرف صله (در مرك لامیه در مجازا (همانا كانه معناسنه بكزر دیمكدر (كه حرف بیان (سبكبار وصف تركیبی اقسامندندر یینی یوكلی دیمكدر زیرا سبك یینی دیمكدر (وبار یوكدر (محصول بیت) مرد درویش كه فقر جوری وجفاسی یوكنی دنیاده چكدی یعنی دنیاده فقر آتشنه یاندی ویاقلدی بكزر كه موت قپوسنه یینی یوكلی كله حاصلی دنیاده متوغل دكلدر كه حساب وعذاب یوكارینی چكوب كتوره نتكه شاعر یورمشدر (مصراع باتغه اودون هر كشی بوندن ایلدرلر * وآنكه در نعمت ودر راحت واسایش زیست * مردنش زین همه شك نیست كه دشوار اید (محصول بیت) امااول كیمسه كه نعمت وراحت وآسایشده دیرلدی وچكندی اول كیمسه نك اولمسی بونلرك جمعندن یعنی نعمت وراحت وآسایشدن شك یوقدر كه مشكل كلور زیرا اوته سنك حالی معلوم دكلدر حاصلی موت الفقراء راحة * بهمه حال اسیری كز بندی برهد * بهترش دان زامیری كه كرفتار اید * اسیری یاحرف وحدت (كه حرف رابط صفت (بندی یاسیده حرف وحدتدر نسبتدر دیین خطاسو یلش (برهد فعل مضارع مفرد غائبدر (رهیدندن قورتیله دیمكدر مضارعدر رهانیدندن دیین خطا ایلش (بهترش شین اسیره راجعدر (امیری یاسی حرف وحدت (كرفتار مبتلا دیمكدر (محصول بیت) جمع احوالده براسیر كه بربنددن خلاص بولوب قورتیله انی سن بكرك بیل بربكدن كه بربنده كرفتار ومبتلا اوله حاصلی محبوس بكدن حبسدن خلاص بولش بنده بكركدر * حكایت * بزركی راپرسیدم ازمعنای این حدیث كه (اعدی عدوك نفسك التی بین جنبیك) كفت بحكم آن كه هر آن دوشمنكه باوی احسان كنی دوست كردد مكر نفس كه چندان كه مدارایش كنی مخالفت زیادت كند * اعدی اسم تفضیلدر عداعدودن تجاوز معناسنه اظلم دیمكدر (عدو فعولدر فاعل معناسنه صدیقه مقابل انده مذكر ومؤنث برابردر اسم جنسدر جمع مقامده زیرا اسم تفضیل تعدد اقتضا ایدن شیئه مضاف اولور معرفه اولدقده (اعدی تقدیرا مرفوع مبتدا (وعدوك مضاف الیه نفسك لفظا مرفوع خبر مبتدادر مراد نفس اماره

ردسروزی
ردشمی

(التی اسم موصول مفرد مؤنث محلا مرفوع صفت نفسدر (بین مقدر ثبنت ویاکانت فعلنه متعلق
مضاف اولمشدر جنبیك یه كه جنبك تثنیه سیدر حالت جرده (وجمله ظرفیه نك اعرابدن
محلی یوق صله سیدر اسم موصولك (كفت بزرك دیدی (بحكم آن كه اول سببله كه (محصول تركیب)
حضرت شیخ بیورر راولویه بو حدیثك معناسندن سؤال ایلدم كه سنك دشمنلریكك دشمنز كی
وظالمركی نفسك درر كه ایكی بهلوك بیننده در (یعنی دائما سنكله اولوب وسندن بر نفس منفك اولمیان
نفس امار كدر دیدی اول سببله اعدای عدوكدر كه هر آن اول دشمنه كه احسان ایلرسین سكا
دوست اولور (الا نفس بویله دكل بلكه هر نقدر كه مدارا ورفق اكه زیاده ایدرسین اول سكا مخالفتی
زیاده ایدر * قطعه * فرشته خوی شود آدمی بكم خوردن * وكرخوری چو بهایم بیوفتی
چوجماد * فرشته خوی وصف تركیبدر ملك خویلی وعادتلی دیمكدر (با حرف مصاحبت
(كم بونده ازمعناسنه در (خوردن مصدردر اكل معناسنه قلت اكلله دیمكدر (بهایم بهیمه نك
جمعیدر چارپا حیوانات معناسنه در (با حرف تأكید (یوفتی اصلی اوفتیدر بامقارنتیله همزه یایه
قلب اولمشدر نتكه سابقا بیان اولنمشدر فعل مضارع مفرد مخاطب در (اوفتیدندن دوشرسین
دیمكدر (اوفتادندن دیین خطا ایلمش (جماد جیمك فتحیله ازدیاد اوزره اولمیان اشیاده مستعملدر رد سروری
یعنی بیومیان وآرتمیان اشیاده (محصول بیت) آدمی قلت اكلله فرشته خویلی اولور (یعنی خلوق
وملایم اولور وعبادت وطاعته چابك اولور غائبدن مخاطبه التفات ایدوب بیورر واكر حیوانات كبی
چوق یرسك جماد كبی یقلوب دوشرسین نه عبادته مالك اولورسین ونه طاعته (حاصلی قلت اكل
وشرب انسانی ملكیت صفتلرینه ایصال ایدر وكثرت حیوانیت * مراد هر كه برآری مطیع
امر توشد * خلاف نفس كه كردن كشد چو یافت مراد * (مراد هر كه بیانیه (مراد مفعول برآری در
(هر كه اصلنده هر كس كه در كه حذف وایصال طریقیله كه حرف ایكن اسم اولدی (بر حرف تأكید
(اری فعل مضارع مفرد مخاطبدر (اریدندن كه مخففدر اوریدندن (مطیع امر اسم فاعلك
مفعولنه اضافتیدر (وتو یه اضافت لامیه در (خلاف نفس مصدرك فاعلنه ویامفعولنه اضافتیدر
(كه حرف بیان (كردن كشد بیون چكر (یعنی سر كشلك وعناد ایدر (محصول بیت) هر كیمسه نك
كه مرادینی حاصل ایلیه سین سنك امریكه مطیع اولور اما نفس ظالم بونك خلافنجه در كه كردن كش
ومعاند اولور چونكه مرادین بولدی (یعنی هر نقدر كه رعایت ایلسك مطیع فرمانك اولماز رد شمعی
(بلكه طغیانی زیاده اولور (منه سنده خلاف نفسه مضاف دكلدر دیین عجب كج طبع ایمش
* جدال سعدی با مدعی در بیان توانكری ودرویشی * یكی درصورت درویشان نه برسیرت ایشان
در محفلی * محفلی نك ماقبلنه ومابعدنه (دیدم عبارتنی زیاده ایدنلر زائد ایلمشلر * نشسته وشنعتی رد شارح جیها
در پیوسته ودفتر شكایت باز كرده وذم توانكران اغاز سخن بدینجا رسانیده كه درویشانرا دست
قدرت بسته است وتوانكران را پای ارادت شكسته * محفل مجلس (ویا حرف وحدت (شنعت
رسوایلق (ویا حرف تنكیر حرف وحدت دیین اصابت ایلمامش (در حرف تأكید (پیوسته ماضیدن رد شمعی
قسم مفرد غائب اولاشدرمش یعنی مجلسه اضافت ایلمش حاصلی شنیع وفضیح كلمات ایلكه
باشلامش (پس دخی برشنعته اولاشمش دیین خیلی شنعت ایلمش (اغازدن صكره بر كرده مقدردر رد شمعی
(محصول تركیب) بریسی درویشلر صورتنده اما انلرك اخلاق وسیرتنده دكل بر مجلسده اوتورمش
واوتوردیغی مجلسده شناعت وفضاحت ایصال ایلمش یعنی قبیح سوزلر سویلمكه باشلامش وشكایت
دفترینی اچمش یعنی شكایته باشلامش واغنیایی ذم ایلمكه اغاز ایلمش سوزی بو مرتبه یه
ایرشدر مشكه فقرانك ودرویشانك دست قدرتی بغلیدر یعنی بر نسنه یه مالك وقادر دكللردر
واغنیانك ارادتی ایاغی شكسته در یعنی درویشلره ارادت ومحبتلری یوقدر حاصلی فقرایه محبت

اوزره دکللردر شکسته‌دن صکره براست مقدردر * بیت * کریمان رابدست اندردرم
نیست * درم داران عالم را کرم نیست * کریمانرا را ادات تخصیص (بدست اندریعنی اندردست
(اندربانك معنای ظرفیتنی تأکیدایدر (درم دار وصف ترکیبیدر مالدار معناسنه والف ونون ادات
جمعدر (عالمه اضافتی لامیه‌در (ورا حرف تخصیص (محصول بیت) کریملرك النده درم یوق
یعنی کریم طبع اولنلرك سرمایهٔ کرمی یوق یعنی اقچه‌یه مالك دکللروعالم درم دارلرینك کرمی یوق
یعنی ماله مالك اولنلرك طبع کرمی یوق حاصلی کریملرك مالی یوق مالدارلرك کرمی یوق * مراکه
پروردهٔ نعمت بزرکانم این سخن ناپسند آمد کفتم ای یار توانکران دخل مسکینانندوذخیرهٔ کوشه
نشینان ومقصد زایران وکهف مسافران ومتحمل بار کران ازبهر راحت دیکران دست تناول بطعام
آنکه برند که متعلقان وزیردستان بخورند وفضلهٔ مکارم ایشان باراملوپیران واقارب وجیران
رسیده * مرا بکادیمکدر (را ادات (مفعول (که حرف رابط صفت (پروردهٔ نعمت بزرکان لامیه‌لردر
اولولرك نعمتی پرورده‌سی یعنی بسلنمشی (میم ضمیر متکلم (ناپسند نامقبول بعض نسخه‌ده سخت آمد
دیمش (توانکران مبتدا (دخل مسکینان لامیه وخبر مبتدا (دخل کشینك خارجدن ملکنه
داخل نسنه در اقچه وغیری نسنه (ذخیرهٔ کوشه نشینان لامیه‌در دخله معطوف (ذخیره ازقدر
(مقصد زائران لامیه‌در (مقصد اسم مکاندر ضرب بابندن (زائران زائرك جمعیدر زیارت اید یجی
معناسنه (کهف مسافران لامیه کهف مغاره‌در بونده ملجاء مراددر صغناجق یردیمکدر (متحمل
بارکران لامیه وبیانیه‌در (بارکران آغریوك دیمکدر (بهر راحت دیکران لامیه‌لردر غیریلرك
راحتیچون دیمکدر (دست تناول لامیه‌در مجازا طعام ییمك ایچون ال اوزاتمق (بطعام باحرف
صله (آنکه کاف عجمیله آنکاهدن مخففدر اول وقت دیمکدر (برندباك ورانك فتحه‌لریله فعل مضارع
جمع غائبدر ایلدرلر یعنی صونارلر (که حرف بیان (زیردست رانك سکونیله وصف ترکیبی اقسامندندر
ال التنده اولنلر قول کبی وخدمتکار کبیلر (والف ونون ادات جمعدر (فضلهٔ مکارم ایشان
لامیه‌لردر (فضله زیاده ارتق معناسنه (مکارم مساجد کبی منتهاء جموع وزنی اوزره درمفردی
مکرمت کاورایکی میمك فتحی ورانك ضمیله ایلك دیمکدر کرم واحسان معناسنه انلرك نعمتنك فضله سی
دیمکدر (باحرف صله (اراملِ ارملك وارمله نك جمعیدر زوجه‌سی اولان یعنی وفات ایدن اره
ارمل دیرلروزوجی وفات ایدن زنه ارمله (اقارب منتهای جموعدن اکاربکیدر یقین اولان خصملر
(اقارب جمع اقربا واقربا جمع قریب دیین احوال جموعی قیاسی ظن ایلمش (جیران جمع ردشمعی
جاردر قوکشیلر دیمکدر (بعض شارح کلستانك نیچه لغتلرینی کاه فارسی عبارتیله شرح ایلر وکاه رد سروری
ترکی (غرابت بونده‌در که غیرینك ترکیله وفارسیله شرح ایلدیکنه دخل ایدر (محصول ترکیب) بکا که
اولولرك نعمتی پرورده‌سیم بو کیسه‌نك سوزی نامقبول کلدی یعنی سوزینی بکنمدم دیدم ای یار
اغنیا مساکینك معینی یعنی کاوریدرو کوشه نشین اولان فقرانك ذخیره‌لریدر وزیارتجیلرك مقصدیدر
یعنی زائرلر انلرك انعام واحسانه قصد ایدوب واررلر ومسافرلرك صغناجق وقونجق یرلری
حاصلی مسافرخانه‌لریدر وغیریلرك راحتیچون آغریوکه متحمللردر یعنی فقرا ومساکین حضور
وصفا سورمك ایچون زحمت اختیار ایدرلر اللرین طعامه اول وقت صونارلر که متعلقلری واللری
التنده اولان قوللری وخدمتکارلری ییمك ییه‌لر وانلرك نعمتنك فضله سی یعنی زیاده سی طول
عورتلره وپیرلره وخصملره وقوکشولره ایرشمش اوله حاصلی بونلرك جمعنه طعاملری واصل
(اولمینجه کندیلری طعامه ال صونمازلر * نظم * توانکرانرا وقفست ونذر ومهمانی * زکات
وفطره واعتاق وهدی وقربانی * توانکرانرا را حرف تخصیص (نذر آدق معناسنه در یعنی
ر کیمسه برنسنه‌یی فقرایه ویا امیرلره ویا علمایه ادار (مهمانی یا حرف مصدر قونقاق دیمکدر

(فطره رمضان بیرامنده فقرایه ویردکاری بغدای وسائر نسنه (اعتاق افعال بابندن مصدردر قول ازاد ایتمك (هدی هانك فتحیله ودالك سکونیله حرم شریفه اهدی اولنان طوار در قیون وصغر ودوه کبی نسنه (قربانی یا حرف نسبت قربانه لایق طوار هرنه ایسه (محصول بیت) اغنیانك وقفی ونذری وقونقلغی وزکاتی وفطره سی وقول وجاریه ازاد ایتمه سی وهدیی وقربانی وار یعنی مذکورلرك جمیعنه مالکلردر (معلوم اوله که مصراع اول سکته له اوقونور بو نظمه رباعی دینلر زیاده خطا ایلدیلر ☼ توکی بدولت ایشان رسی که نتوانی ☼ جزاین دو رکعت وان هم بصد پریشانی ☼ کی وقتدن سوءالدر استفهام انکاری طریقیله قچن دیمکدر (با حرف صله (دولت ایشان لامیه انلرك دولتنه دیمکدر (رسی فعل مضارع مفرد مخاطب ایریشیرسین دیمکدر (که حرف تعلیل (نتوانی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب قادر دکلسین دیمکدر (دو رکعت اقل صلاتدن کنایتدر زیرا نماز ایکی رکعتدن اکسك اولمز (پریشانی یا حرف مصدر (محصول بیت) سن اغنیانك بوقدر خیراتیله دولتنه قچن واصل اولورسین که قادر دکلسین بو ایکی رکعت نمازدن غیری یه آنیده یوز پریشانلغله زیرا فقر واحتیاجله صفای خاطر بولنماز صفای خاطر بولنمایجق صفای صلات بولنماز * اکر قدرت جودست واکر قوت سجود توانکران را به میسر می شود که مال مزکی دارند وجامهٔ پاك وعرض مصون ودل فارغ وقوت طاعت در لقمهٔ لطیفست وصحت عبادت در کسوهٔ نظیف پیداست که از معدهٔ خالی چه قوت آید واز دست تهی چه مروت واز پای بسته چه سیر آید واز شکم کرسنه چه خیر ☼ قدرت جود مصدرك مفعولنه اضافتیدر سخایه قدرت دیمکدر (قوت سجود ده بویله (که حرف تعلیل (درمال مزکی بیانیه مزکی اسم مفعولدر تفعیل بابندن زکاتی چیقمش مال مطهر معناسنه (عرض مصون بیانیه مصون اسم مفعولدر صان یصون دن یعنی نصر بابنك اجوف واوی سندن (قوت طاعت مصدرك مفعولنه اضافتیدر ومبتدا (در حرف ظرف (لقمهٔ لطیف بیانیه وخبر مبتدادر صحت عبادت مصدرك فاعلنه اضافتیدر ومبتدا (در حرف ظرف (کسوهٔ نظیف بیانیه وخبر مبتدادر (پیداست مبتداء محذوفه خبردر تقدیری این معنی ویا این حال پیداست (که حرف بیان (معدهٔ خالی بیانیه معده میمك فتحی وعینك کسریله ومیمك کسری وعینك سکونیله انسانده شردن یرینه در حیوانده شکم (کرسنه بیانیه در بعض نسخه ده شکم برهنه دست واقعدر بوتقدیرجه اضافت لامیه اوله جق اندن دیمکدر (محصول ترکیب) اکر سخایه قدرت واکر سجوده یعنی عباده قوت اغنیایه فقرادن یك میسر اولور زیرا مال مزکالری وار یعنی زکاتن ویرمکله مالری پاك وطاهردر ولباسلری پاك وعرضلری جردن وفسق وفجوردن مصون ومحفوظدر وکوکللری تشویش نان وجامه دن فارغ وقوت طاعت لقمهٔ لطیفه ده در وصحت عبادت کسوهٔ نظیف وطاهرده در معلوم وظاهردر که معدهٔ خالیدن نه قوت یعنی معده خالی اولیجق عبادت وطاعته مجال قالماز وبوش الدن نه مروت کلور وبغلو ایقدن نه سیر کلور یعنی وجه معاشله مقید اولان کیمسه سیره کیدهمز زیرا انکله مقیددر رواج فرندن ویا آج کیمسه نك الندن نه خیر کلور (جمیع بونلر معدهٔ خالی یه معطوفدر استفهام انکاری طریقیله حاصلی هب بونلر ظاهر وهویدادر صحت عبادتی مبتدا وپیداست لفظنی خبر طوتوب معناسنی عبادتك صحتی پاك لباسده ظاهردر دیین عجب ناپاك سویلمش ☼ قطعه ☼ شب پراکنده خسبد آن که پدید ☼ نبود وجه بامدادانش ☼ شب ظرف زمان (خسبد فعل مضارع مفرد غائب خسیدندنکه مشترکدر یاتمق واویومق ینده (پراکنده با وکاف عجمك فتحه لریله طاغق دیمکدر پریشان معناسنه پرا کنده ده دیرلر (آن که ان کس که تقدیرنده درنتکه مکرر ذکر اولندی (پدید با عجمك فتحیله اوقور عجم امارومیلرباء عربك

رد شراح جمیع

رد شمعی

مصراع ثانی یه مرهوندر آشکاره (نبود فعل نفی مستقبل اولمیه دیمکدر (وجه بامداد لامیه وجه بونده خرج معناسنه در (بامدادان و با مداد ایرته دیمکدر (شین مصراع اوله که یه راجعدر (محصول بیت) کیجه پریشان و بی حضور یاتور و اویور اول کیسه که انك آشکاره اولمیه ایرته خرجلغی یعنی ایرته خرجنه جغی اولمیان کیسه کیجه تشویشدن نه یته بیلور ونه اویویه * مور کرد آورد بتابستان * تا فراغت بود زمستانش * مور مبتدا (کرد آورد کاف عجمك کسریله بونده جمع معناسنه در (آورد فعل مضارع مفرد غائب اکیسینك ترکیبندن جمع ایلر معناسی چیقر خبر مبتدادر (با حرف ظرف (تابستان یاز معناسنه مستعملدر اصلنده تاب حرارت واسیجق معناسنه در (وستان مدخولنك کثرتن افاده ایدر کلستان وبهارستان ونکارستان کبی پس اصل معناسی اسیلك دیمکدر اسماء منقوله دندر (تا حرف تعلیل (فراغت مصدردر دلالت وزنی اوزره (زمستان قیش فصلنه دیرلر (تابستان یاز فصلنه دیدکلری کبی (اصلنده زم زانك فتحیله صوغه دیرلر (وستان بنه سابق کبیدر پس اصل معناسی صوقلق دیمکدر (زمستان فراغتك ظرف زمانیدر درزمستان تقدیرنده (شین معناده فراغته مقیددر (محصول بیت) قرنجه یازین اوازمنی جمع ایدر تا کیم قیشك فراغتی اوله یعنی آسوده حال اولوب حضور ایلیه * فراغت با فاقه نپیوندد و جمعیت در تنك دستی صورت نبندد یکی تحرمهٔ عشا بسته ودیکری منتظر عشا نشسته هرکز این بدان کی ماند * فراغت مصدردر دلالت وزنی اوزره بونده مبتدادر (با حرف مصاحبت نپیونده متعلق (فاقه فقر (نپیوندد فعل نفی مستقبل مفرد غائب خبر مبتدادر حاصل اولماز یعنی جمع اولماز (جمعیت مبتدا یعنی جمعیت خاطر (در حرف ظرف (تنك دست وصف ترکیبیدر (ویا حرف مصدر (نبندد خبر مبتدادر (صورت مقدم مفعولی (تحرمه تفعیل بابندن مصدردر یاء مصدر حذف اولنوب بدانه تاورلمشدر یانك وجودیله تایی جمع ایدنلر غالبا بو قاعده دن آکاه دکللر ایمش (عشایه کسر عینله اضافتی لامیه در (تحرمه تکبیرة الافتتاح وعشا بونده اخشام نمازیدر (منتظر عشا اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (عشاءینك فتحیله اخشام طعامی (این یعنی منتظر عشا (با حرف صله (آن یعنی صاحب تحرمه (ماند فعل مضارع مفرد غائب بکزر دیمکدر (محصول ترکیب) فراغت فقره متصل اولمز یعنی فقر ایله حاصل وجامع اولمز وجمعیت خاطر ال طارلغنده صورت بغلمز یعنی ایکیسی بر یرده جمع اولمز برسی تکبیرة الافتتاح ال بغلمش یعنی شروع ایلمش وبری عشایه منتظر اوتورمش یعنی اخشام طعامی نه یردن پیدا اولور دیو هر جانبه متوجه اوتورمش حاصلی غنی فراغت قلب ایله عبادت وطاعته شروع ایلمش اوله وفقیر نمازه شروع ایلیوب اخشام یمکی نه یردن کلور دیو منتظر اولمش اوله هیچ بو فقیر اول غنی یه بکزرمی استفهام انکاریدر یعنی بکزمز * بیت * خداوند روزی بحق مشتغل * پراکنده روزی پراکنده دل * خداوند روزی لامیه صاحب رزق دیمکدر مبتدا (بحق مشتغله متعلقدر (که خبر مبتدادر واسم فاعلدر افتعال بابندن (پراکنده مبتدا طاشق دیمکدر (روزی فاعلی (پراکنده دل خبر مبتدا (ودل فاعلی (محصول بیت) رزق صاحبی اولان غنی حقه عبادت وطاعت صفای قلب ایله وفراغت خاطر ایله مشغولدر اما رزقی پریشان و پراکنده اولان فقیرنه عبادتی عبادت ونه طاعتی طاعت اولور زیرا پراکنده دل وپریشان خاطر اولمغله صحت عبادت بولنمز * پس عبادت اینان بمحل قبول نزدیکترست که جمعند وحاضر نه پریشان وپراکنده خاطر که اسباب معیشت ساخته و باوراد وعبادت پرداخته عرب کوید (اعوذ بالله من الفقر المکب ومجاورة من لا احب ودر خبرست (الفقر سواد الوجه فی الدارین کفت نشنیدهٔ که پیغمبر علیه الصلوة والسلام کفت (الفقر فخری) کفتم خاموش که اشارت خواجهٔ عالم بفقر طائفه ایست که مردان میدان رضااند وتسلیم تیر قضا نه اینان که خرقهٔ ابرار پوشند ولقمهٔ

زدابن سیدعلی وسروزی

ادرارفرشند * پس بونده شرط محذوفك جوابنه داخل اولان فا معناسنه در (عبادت ایشان
مصدرك فاعلنه اضافتیدر اغنیایه اشارتدر (بمحل قبول باحرف صله (نزدیکتره متعلقدر واضافت
بیانیه (عبادت مبتدا (ونزدیکتر خبری (که حرف تعلیل (جمعند یعنی اغنیا جمعی انلره اسناد مجازادر
رد سروری — قبلری مجموع اولوب پریشان اولمدیغیچون (که حرف تعلیل (اسباب معیشت لامیه ومبتدا (ساخته
خبری ماضیدن قسمدر وفاعلی اغنیادر پس اسم مفعول دیین معلومدر که اسم مفعول معناسنی
رد سروری — ملاحظه ایلمز ایمش (باوراد عبادت باحرف صله پرداخته یه متعلق واضافت بیانیه (پرداخته
ماضیدن قسم مفرد غائب فاعلی ینه اغنیادر (بوکاده اسم مفعول دیوب محله غیر مناسب نجه دورلی
معنالر ویرن عجب غافل وجود شریف ایمش طیب الله ثراه (پرداخته بونده مشتغل معناسنه در (فقر
معروف (مکب اسم فاعلدر افعال بابنك مضاعفندن لغت عربده نادرکلن افعالدندر که ثلاثیسی
متعدی وافعالی لازم کلور (کبینه فاکب دیرلر فلانی یوزی اوزره دوشردم اولده دوشدی دیمکدر
بوتقدیرا اوزره مکب اولان فقیردر لیکن بونده فقره اسناد اولدی مجازا بوصورتده مبالغه وار که اکباب
فقیر فقرده برمرتبه یه واردی که اکباب کندیدن غیری صفتنه که فقردر اکا بیله عارض اولدی (یعنی
کندیدن غیری فقری بیله یوزی اوزره دوشدی وجائزدر که اکباب ملازمت معناسنه اوله (یعنی فقر
ملازم ومداوم دن اللهم صغنورم دیمك اوله واکل وجه (مجاورت مفاعله بابندن مصدردر جوار کبی
که مصدر ثانیسیدر (پس مجاورت جواردن مشتقدر دیمك همان مصدر مصدردن مشتقدر دیمکدر
رد ابن سید علی وسروری — بوایسه کلام لغودر فتدبر (منه اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتیدر من اسم موصولدر الذی
معناسنه (لا احب اصلی لا احبه در (سجعی رعایت ایلمك ایچون ضمیر مفعول حذف اولندی (لا احب
فعل نفی استقبال نفس متکلم وحده در جملهٔ فعلیه اعرابدن محلی یوق صله سیدر اسم موصولك
(الفقر لفظا مرفوع مبتدا (سواد الوجه لفظا مرفوع خبری (سواد مصدردر قرالق معناسنه
بونك ثلاثیده فعلی مستعمل دکلدر (بلکه افعالده وافعیلالده مستعملدر سائر الوانکده حالی بویله در
(پس (سواد الوجه یوز قرالغی دیمکدر (فی الدارین جار مجروریله سواده متعلقدر (نشنیدهٔ
رد شمعی — همزه سنی خطاب ایچون طوتان قابل خطاب دکل ایمش (الفقر فخری جملهٔ اسمیه (بونده کفتك
مقول قولی واقع اولمش (الفقر مبتدا (فخری جار مجروریله تقدیرا مرفوع خبری یا ضمیر متکلمدر
(خاموش فعل امر مفرد مخاطب (خاموشیدندن (که حرف تعلیل (اشارت خواجه مصدرك فاعلنه
اضافتیدر (وعالمه اضافت لامیه در (باحرف صله (فقر طائفه لامیه (و یا حرف وحدت (وهمزه
رد شمعی — حرف توسل همزنی حرف وحدت طوتان اسکی ضلالتی اوزره یوریمش (که حرف رابط صفت
(مردان میدان رضا لامیه وبیانیه در (انداستك جمعیدر (تسلیم مردانه معطوفدر میدانه عطف
رد ابن سید علی — ایدن خطا ایلمش ورضایه عطف ایلین خبط عشوی ایلمش شو یلکه هیچ ملاحظه یه مالك دکل ایمش
(تسلیمك تیره اضافتی مصدرك مفعولنه در (وتیرك قضایه بیانیه بعض نسخه ده سپر تیر قضا واقعدر یعنی — وزی
تسلیم برینه سپر واقع اولمش قضادن صکره براند مقدردر (نه حرف نفی (فقر ایشان لامیه وفقر طائفه دن
منفیدر (که حرف رابط صفت (خرقهٔ ابرار لامیه (و پوشندك مقدم مفعولیدر (ابرار برك و یا بارك
جمعیدر ابولر دیمکدر (پوشند فعل مضارع جمع غائبدر (فقه ادرار لامیه ادرار وظیفه دیمکدر فروشندك
مقدم مفعولیدر (فروشند فعل مضارع جمع غائبدر (فروشیدندن فروختن دن دینلر خطا سویلمشلر
رد ابن سید علی وسروری — (محصول ترکیب) وقتا کیم اغنیانك احوالی مذکور کبی اولدیسه بونلرك عبادتی محل قبوله نقیزقدر
فقرا عبادتندن زیرا جمع وحاضرلردر یعنی تشویش وغصه لری یوقدر پریشان و پراکنده خاطر
دکللردر یعنی جمعیت خاطر وصفای قلبه مالکلردر زیرا اسباب معیشتلرین دوزمشلر واورادو عبادته
مشغوللردر یعنی اغیاردن فارغ اولوب عبادته مشتغللردر عرب دیر که اللهم التجالیدرین یوزی اوزره

دوشن فقردن یعنی شول فقردن که صاحبی انك شدت وزحمتندن یوزی اوزره دوشر یعنی خور
وحقیر اولور دخی اللهه التجا ایدرین سومدیکیم کیسه نك قوکشولغندن وحدیث شریفده وارد
اولمشدر که فقر ایکی عالمده یوزقره لغیدر درویش بندن بوسوزلری ایشدنجه دیدی ایشتمامش میسنکه
پیغمبر علیه الصلوة والسلام دیدی فقر بنم فخرمدر که فقری کندی ذات شریفنه اضافت ایلدی
بن دیدم ایسم که خواجهٔ عالمك الفقر فخری بیوردیغی برطائفه نك فقرینه اشارتدر که رضا
میداننك ارلریدر یعنی قضایه رضا کتورن مردلره وقضا وقدر تیرینه تسلیم وسپر اولان درویشلره
اشارتدر بوطائفه نك فقرینه اشارت دکلدر که ابورلك واولورك خرقه سنی کیرلر ووظیفه لقمه لرین
دنیایه طمعلرندن صاتارلر حاصلی دنیایه کمال حرصلرندن بیعوب صاتارلر * رباعی * ای طبل بلندبانك
درباطن هیچ * بی توشه چه تدبیر کنی وقت بسیج * ای حرف ندا (طبل مجازا منادی (بلندبانکه
اضافتی بیانیه بونده طبلدن مراد کندینی مدح ایله ده تصلف ایلین کیمسه در اما لغتده طاوله دیرلر
(بلندبانك وصف ترکیبیدر یوکسك آوازلی دیمکدر (وبونك درباطنه اضافتی بیانیه در (درباطنی رد ابن سید علی وسروزی
ماقبلنه عطف ایدنلر صحیح نسخه لره مخالف ایتمشلر (بانکدن صکره که حرفنی ایراد ایدوب وباطنی
هیچه مضاف قیلوب معناسنی ای بلند آوازلی طبل که باطنکده هیچ معرفت وفضلدن نسنه یوقدر
دیین هم وزنده وهم معناده خطا ایتمش فتأمل (بی توشه ازقسمز (وقت بسیج لامیه (بسیج باوجیم ردشمعی
بجمیله سفر یراغنه دیرلر بعضیلر باء عربیله اوقورلر (اما جیمك عربی اولمسنی تجویز ایلین قافیه
فندن اگاه دکلمش (محصول بیت) ای بلند اوازلی باطننده هیچ نسنه اولمین طبل یاخود ای ردسروری
باطننده هیچ نسنه اولمین بلند اوازلی طبل توشه سزنه تدبیر ایدرسین اخرت یراغن کورمك
وقتنده یعنی هرکس اخرت اسبابن تدارك ایلدکده سن بوزرق وریا یوکیله نه تدبیر ایدرسین * روی
طمع ازخلق بپیچ ار مردی * تسبیح هزاردانه بردست مپیچ * روی طمع لامیه در مجازا (بپیچ فعل
امر مفرد مخاطبدر پیچیدندن بونده دوندر دیمکدر (ار اکردن مخففدر (مردی یا حرف خطاب
(تسبیح هزاردانه بیانیه (ظاهر هزاردانه بیوردیغی ضرورت وزن ایچوندر والا اعداد تاصد دانه
اولمقدر (بردست ال اوزرنده دیمکدر جمیع متون (بردست واقعدر معناده انی اقتضا ایدر (پس
درزدست یازان مخالف یازمش (مپیچ فعل نهی مفرد مخاطب دوندرمه دیمکدر یعنی چورمه
(محصول بیت) خلقدن طمع یوزینی دوندر اکر ارایسك یعنی هیچ کیمسه دن برنسنه رجا ایتمه اکر ردشمعی
کرچکدن درویش ایسك بیك دانه لی تسبیحی الکه الوب چورمه حاصلی صوفیلق ودرویشلك تسبیح
چورمکله اولاز همان خلقدن طمع یوزین چویروب هیچ کیمسه دن نسنه امید ایتمامکدر * درویش
بی معرفت نیارامد تا فقرش بکفر انجامد که (کاد الفقر ان یکون کفرا) نشاید جز بوجود نعمت برهنهٔ
را پوشیدن یا در استخلاص کرفتاری کوشیدن ابنای جنس مارا بمرتبهٔ ایشان که رساند وید علیا
بید سفلی چه ماند نه بینی که حق جل وعلا در محکم تنزیل از نعمت اهل بهشت خبر می دهد که
(اولئك لهم رزق معلوم فواکه وهم مکرمون فی جنات النعیم) تا بدانی که مشغول کفاف از دولت عفاف
محرومست وملك فراغت زیر نکین رزق معلوم * درویش بی معرفت بیانیه (نیارامد فعل نفی مستقبل
مفرد غائب ارام ایلمز یعنی ساکن اولوب تك طورمز (تا حتی معناسنه در (فقرش ضمیری درویشه راجعدر
بکفر با حرف مصاحبت (انجامد آخر اولور (یعنی فقری کفرله اخر اولور (ویا فقر انی کفرله اخر ایدر
(یعنی ختم ایدر (حاصلی فقر آنی کفره ایرشدرر (پس معناسی فقری کفره ایرشوردیین معنای
مطابقیسنی سویلمامش (که حرف تعلیل (کاد کاد فعلدر افعال مقاربه دن (الفقر لفظا مرفوع اسمی ردسروری
(ان یکون کفرا تاویل مفرده خبری (با حرف مصاحبت (وجود نعمت لامیه (برهنه بانك فتحی
وضمیله ورانك فتحیله چپلاق دیمکدر عریان معناسنه (ویا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل

(ورا ادآدت مفعول (پوشیدن لفظ مشترکدر کیمك واورتمك بیننده (بونده کیمك معناسی یاقشمز اورتمك معناسیده بویله (مکر پوشانیدن معناسنی تضمین ایده وز (یعنی کیدرمك ویااورتمکله کیدرمکدن تعبیرایده وز (استخلاص کرفتاری مصدرك مفعولنه اضافتیدر (تخلیص کرفتار معناسنه (ویاحرف وحدت (ابنای جنس مالامیه لردر (ورا ادآت مفعول (باحرف صله (مرتبهٔ ایشان لامیه در انلرك مرتبه سنه دیمکدر (که اسمدر من استفهام معناسنه کیم دیمکدر (رساندرانك فتحیله ایرشدرر معناسنه در (ابنای جنس مفعول صریحی (وبمرتبه غیر صریحی (بعض نسخه ده که یرینه کی واقعدر بوتقدیرجه (رساندك فاعلی فقر اولور معنی دخی مستقیم وجسبان اولور تأمل تدر (یدعلیا بیانیه یدال دردست معناسند (علیا عینك ضمی ولامك سکونیله مؤنث اعلی در یوجه دیمکدر بلند معناسنه (مراددست اعطادر (یعنی ویریجی ال (باحرف صله (یدسفلی سینك ضمی وفانك سکونیله اسفلك مؤنثیدر ینه بیانیه الت الی دست زیرمعناسنه مرادفقیرك الیدرکه النجی در (چه ادآت استفهام (ماندنونك فتحیله فعل مضارع مفرد غائبدر (ماندن بکزمك معناسنه (نبینی که فعل نفی استقبال مفرد مخاطب استفهامی متضمن کورمزمیسین دیمکدر (که حرف بیان (حق جل وعلا (درحرف ظرف (محکم تنزیل لامیه (محکمدن مراد ایکیدن خالی دکل یا کتب اصولده ذکراولنان اوله (یعنی تأویله محتاج اولمیان آیت ویامعنای لغویسی مراد اوله والکل وجه (نعمت اهل بهشت لامیه لردر (خبرمید هدك مفعول صریحی (وازنعمت غیرصریحی (اولئك محلا مرفوع مبتدا (لهم جار ومجروریله مقدر حصل یه متعلق (ورزق لفظا مرفوع فاعل ظرفدر وجملهٔ ظرفیه خبرمبتدا در (ومعلوم صفت رزقدر فواکه رزقی تفسیر ایدر (بعضیلر عطف بیان رزقدر دیدیلر (وبعضیلر بدلدر اندن دیدیلر (فواکه فاکهه نك جمعیدر یعنی یمشلر (وهم مکرمون مبتدا وخبرجملهٔ اسمیه اعرابدن محلا منصوب جملهٔ حالیه (فی جنات النعیم مکرمونه متعلقدر (نعیم نعمت معناسنه در (تاحرف تنبیه (بدانی فعل مضارع مفرد مخاطب (که حرف بیان (مشغول مشتغل معناسنه در (کفاف کاف عربك فتحیله رزق دیمکدر واضافت لامیه در (دولت عفافده بویله در (عینك فتحیله (ملك فراغت بیانیه (زرنکین رزق لامیه لردر (ومعلومه اضافت بیانیه (نکین نونك وکاف عجمك کسریله یوزك قاشنه دیرلر وعربجه فص دیرلر فانك فتحی وصادك تشدیدیله (محصول ترکیب) معرفتسزدرویش ارام وقرار ایلمز یعنی تك دورمز نافقری کفرله آخر اولور ویاکفره ایریشور ویاانی کفره ایرشدرر حاصلی معرفتسزدرویشك اوته سی کفره چیقار زیرا حدیث شریفده بیورر فقر کفر اولمغه قریبدر یعنی کفره قریبدر حاصلی فقرنا اهل کیسه یی عصمتدن اخراج ایدوب کفره برابرلیشه ادخال ایدر نعمت دنیا وجودندن غیریله برچیلغی کیدرمك قابل وممکن دکل ویاراسیری دشمن الندن ومحبوسی زنداندن تخلیص ایلمکه اندن غیریله ممکن اولمز واکاسعی وکوشش انسز لایق وسزاوار دکل بزم ابنای جنسمزی یعنی فقراء صوفیه یی انلرك مرتبه سنه فقرچن ایصال ایدر ویدعلیا یعنی اعطاواحسان ایدیجی ال یدسفلایه یعنی زکات وصدقات واحسانات وعطیات قبول ایدیجی اله نه بکزر یعنی بکزمز استفهام انکاریدر کورمزمیسنکه الله تعالی محکم تنزیلده یعنی کلام مجیدنده اهل جنت نعمتندن خبرویروب بیوررکه انلرك معلوم ومعین رزقلری واردرکه اول رزق میوه لردر واول اهل بهشت جنات نعیمده یعنی جنان نعمتلرنده مکرم ومعززلردر تابلهسین که رزقه وکفافه مشغول ومقیداولان دولت عفافدن یعنی حرامدن پرهیز ایلمدن محرومدر وملك فراغت رزق معلومك نکینی التنده در یعنی هرکسك که رزق معلومی ونعمت معینی واردر صفای قلبه وفراغت خاطره مالکدر * بیت * آنه کنز انماید

اندر خواب * همه عالم بچشم چشمهٔ آب * تشنکان تشنه نك جمیدر (ورا حرف تخصیص
(نماید فعل مضارع مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه کور ینور دیمکدر (اندر اداة ظرف (خواب
بونده دوش معناسنه‌در (همه عالم جمع عالم دیمکدر (نمایدك نائب عن الفاعلیدر (بچشم باء صله
ایله مفعول غیر صریحی (وچشمهٔ آب اضافت بیانیه ایله صریحی (محصول بیت) تشنه‌لرك دوشده
کوزینه جمیع عالم صوچشمه‌سی کورینور یعنی هرکس اویانقلقده نکه فکر وملاحظه ایدرسه
اویودقده دوشنده آنی کورر حاصلی قصه‌دن حصه بودرکه فقر آی بی معرفتلرده فراغت بال
وصفای درون اولماز زیرا کوکللری فقر جهتندن هزار وسوسه ایله موسوسدر * هرکجا که سختی
کشیدهٔ وتلخی چشیدهٔ رابینی خودرا بشره در کارهای مخوف انداز دواز توابع آن نپرهیزدواز
عقوبت اخرت نهراسد وحلال ازحرام نشناسد * سختی یا حرف مصدر (کشیدهٔ یا حرف وحدت
(وهمزه حرف توسل (تلخی یا حرف مصدر (چشیدهٔ یا حرف وحدت (وهمزه حرف توصل (ورا
اداة مفعول (بشره شره فتح شین وراوهاء اصلیه ایله حرص معناسنه‌در (نهراسد فعل نفی
مستقبل مفرد غائب (محصول ترکیب) هریرده که شدت چکمش واجیاق طاتمشی کوررسین کندینی
حرصله قورقنج ایشلره اتار وانك توابعندن صاقنمز وعقوبت اخرتدن قورقمز وحلالی حرامدن
بیلمز * قطعه * سکی راکر کلوخی برسراید * زشادی برجهد کین استخوانست * سکی یا حرف
وحدت (ورا حرف تخصیص (کلوخ کاف عربك ضمی وفتحیله ولامك ضمیله کسکه دیرلرکه
تارلاده وغیری یرده اولور (ویا حرف وحدت (برحرف استلا (شادی یا حرف مصدر (برحرف
تأکید (جهد جیم عربك وهانك فتحلریله فعل مضارع مفرد غائب صچرار دیمکدر (جهدی
جهیدندن یعنی جیم عجمك ضمیله اشتقاق ایدنلر تصرف جدید ایتمشلر (کین (که حرف تعلیل ردشمعی
(این اسم اشارتدر (کلوخه ومبتدا (واستخوان خبری (محصول بیت) برکلبك برکسك باشی اوزرینه
کلسه یعنی برکیمسه برکلبه برکسك اتسه واوستندن آشسه شادلقدن صچرار که بو استخواندر
دیو استخوانه زیاده تمالکندن قصه‌دن حصه بودرکه زیاده فقر واحتیاجندن یانده برکیمسه
جبنه ال اورسه ظن ایدرکه کندییه برنسنه احسان ایدر * وکرنعشی دوکس بردوش کیرند *
لئیم الطبع پندارد که خوانست * نعش نونك فتحی وعینك سکونیله قبره میت کتوره‌جك صال
(یعنی تابوت اکرایچنده میت اولورسه عرب اکا جنازه دیر جیمك کسریله (واکر میت اولمیوب
خالی اولورسه اکاسریر دیرلر (یا حرف وحدت (برحرف استعلا (دوش اوموز (کیرند فعل
مضارع جمع غائب (معلوم اوله که عرب دیلندن غیریده تثنیه وجمع صیغه‌ده مشترکدر (لئیم مضاف
الحق دیمکدر دنی الاصل وشحیح النفس معناسنه (طبعه اضافتی فعیلك فاعلنه اضافتیدر (پندارد
فعل مضارع مفرد غائب (پندار یدندن ظن ایدر دیمکدر (که حرف بیان (خوان بونده سفره رد شراح جمیعا
معناسنه‌در (طعام دینلر پندار یله سویلنلر (محصول بیت) واکر ایکی کیمسه برنعشی اوموزینه
الوب کوتورسلر دنی الاصل وشحیح النفس ظن ایدرکه سفره درکه ایچنده طعام وار لئیم الطبعی
کلبه تشبیه ایلدی طعامه زیاده حرصنده مراد فقیر بی معرفتدر * اما صاحب دنیا بعین
عنایت حق ملحوظست وبحلال ازحرام محفوظ من همانا که تقدیر این سخن نکردم وبرهان
بیان نیاوردم انصاف ازتو توقع دارم هرکز دیدی که دست دغابی برکتف بسته یانی نوایی
درزندان نشسته یاپردهٔ معصومی دریده یاکفی ازمعصم بریده الابعلت درویشی شیرمردان را
بحکم ضرورت درنقبها کرفته اند وکعبها سفته ومحتملست که درویش رانفس اماره مطالبت
کند چون قوت احصانش نباشد بعصیان مبتلا کردد که بطن وفرج توأمانند یعنی یا احداث نسخه
دوفرزند یك شکمند مادام که این برجاست ان برپاست شنیدم که درویشی را باحدث خبثی

بكر فتند بان كه شر مسارى بر دبيم سنكسارى بود كفت اى مسلمانان زرندارم كه زن كنم وقوت
ندارم كه صبر كنم چه كنم لا رهبانية فى الاسلام * صاحب دنيا اسم فاعلك مفعولنه اضافتيدر
(با حرف مصاحبت (عين عنايت بيانيه (وحقه اضافت لاميه (ملحوظ منظور معناسنه در اصلده
لحظ كوز اوجيله بقمدر (همانا بونده كانه معناسنه در لازمى فرض وقياسدر (تقرير اين سخن
مصدرك مفعولنه اضافتيدر (برهان دليل معناسنه در بيانه اضافتى اسم فاعلك مفعولنه اضافتيدر
(انصاف دارمك مفعول اولى (وتوقع ثانيسى توقع بونده اميد معناسنه در (هركز بعض شراح
هيچله بيان ايلمش (وبعضيسى ديمش هركز لفظى بديهيانندر بيانه احتياجى يوقدر ليكن هركز
عبارتى فارسيدر تركيبه نسبت بيانه احتياجى واردر كما لا يخفى (ديدى فعل ماضى مفرد مخاطب
استفهامى متضمن (دست دغا لاميه (دغا بركيسه يه ديرلر كه ظاهرى باطنه اويميه (حاصلى)
حيله باز وقلب ودغل معناسنده مستعملدر (ويا حرف وحدت (بى نوايى يا حرف وحدت
(پرده معصوم لاميه (تقديرى پردهٔ عرض معصومدر (يعنى بر پاك وپرهيز كارك عرضى
پرده سى ديمكدر (دريده بونده اسم مفعولدر يرتلمش ديمكدر (كنى (يا حرف وحدت (معصم
ميمك كسرى وغينك سكونى وصادك فتحيله الده بلزك يرنه ديرلر (بريده بونده اسم
مفعولدر كسلمش معناسنه (الادآت استثنادر مذكورلردن (با حرف مصاحبت
(علت درويشى لاميه در ياء مصدريه ايله (شير مردان ارسلان ارلر بهادردن كنايتدر
(نقب نونك فتحى وقافك سكونيله تحريف ايدوب لغم ديديكلريدر (بونده مراد اوغريلق
ايچون ديوار دلمكدر (كعب طوپقدر (سفته سينك ضمى وفانك سكونيله ماضيدن قسمدر
(اند تقديريله دلمشلر ديمكدر مراد بوقاغودن طوپوقلرى مجروح اولمقدر (سفته اسم مفعولدر
دين مفعولى فاعلدن فرق ايلمزيمش (درويش رانفس اماره (را حرف تخصيص واضافت
بيانيه در تقديرى امارة بالسؤدر يرامزلغه امر ايدن نفس ديمكدر (قوت احصان مصدرك رد سرورى
مصدره اضافتيدر (وشنه لاميه (بعصيان با حرف صله (كه حرف تعليل (بطن بانك فتحى
وطانك سكونيله قرن معناسنه دركه فارسيجه شكم ديرلر (فرجدن مرادارك وعورتك قبليدر
يعنى اوكارى (توأمان تانك وهمزنك فتحه دريله ايكز معناسنه در يعنى قرندن بريردن طوغان ايكى
اوغلانه ديرلر فارسيجه همزاد ديرلر (شيخ شرح ايدوب يعنى بطن وفرج بر شكمك ايكى فرزنديدر
(اين اسم اشارتدر بطنه وآن اشارتدر فرجه (درويشى را (يا حرف وحدت (ورا حرف تخصيص
(با حرف ظرف (حدث خبث بيانيه مردار حالده ديمكدر (مراد زنادر (بالان كه انك بريله ديمكدر
عرب مع ذلك دير (شرمسار صفت مشبهه در خجل معناسنه (ويا حرف مصدر بيم سنكسار لاميه
(ويا حرف مصدر (زن كنم اولنم ديمكدر زيرا زن كردن اولنمك معناسنه در (ع) مرديت بيازماى
وانكه زن كن (رهبانيت رانك فتحيله وهانك سكونيله مصدردر رهب يرهبدن يعنى علم
بابندن مصدرى رهبتده كلور رانك فتحى وهانك سكونيله (لا رهبانية فى الاسلام تلميحدر
برمطول حديث شريفدكه انده (لا رهبانية ولا تبتل فى الاسلام) واقعدر (يعنى دين اسلامده
افعال رهبان اولماز (يعنى صوم دايمى وكشيشلر بلا سين كيمك وات (يعنى لحم ييمك وبوندن
غيرى نيجه احوال (تبتل تفعل بابندن مصدردر نكاحى ترك ايدوب نسادن كليا منقطع اولمقدر
(محصول تركيب) بى معرفت درويشك احوالى مذكور كبى در اما اصحاب دنيا يعنى اغنيا
(خدانك عين عنايتيله منظورلردر (وحلال سبيله حرامدن محفوظلر كانه كه بن بوسوزى تقرير ايلمدم
وبيانمه برهان ودليل كتورمدم سندن انصاف اميدبن طوتارم هركز كوردكمى بر عيار وحيله
بازك الى اردينه بغلى اوله ويا بر بى نوا زندانده اوتورمش اوله يعنى زندانه كرمش اوله ويا بر معصومك

عرضی پرده سی یرتلمش اوله (ویا برآیه بلزك یرندن کسلمش اوله (الادرویشلك وفقیرلك علتیله
شیرمردلری وبهادرلری ضرورت فقر سبیله اوه کرمك ایچون دیوار دلمکده طرتوب اباغنه
بوقاغی اوروب طوپقلرین مجروح ایلمشلر (حاصلی کرجکدن بهادر ارلر فقر ضرورتیله
نامعقول ایشلره ارتکاب ایدوب باشلرینه بلالر کلمش (واحتمالدرکه درویشك نفس اماره سی
مطالبه ایلیه (پس چونکه قوت احصانی یعنی صیانت نفسی اولیه عصیانه مبتلا اولور (زیرا
بطن وفرج ایکزلردر (یعنی برقرندن طوغمش ایکی اوغولدر مادمکه قرن یرنده درفرج اباغ
اوزره‌در یعنی قرن طوق اولدقجه فرج حرکت ایدز (ایشتدم که بردرویشی برنا مشروع ایشده
طوتدیلر (حاصلی ازناده طوتدیلر انك ریله که عجاب چکدی طاشلنمق قورقوسی اولدی (درویش
دیدی ای مسلمانلر الجه‌م * یوقدر که اولنم (واول قدر قوتم یوقدر که صبر ایدم نیجه ایده‌م دین
اسلامده رهبانیت اولمازیعنی کششلر عادت وقانونی اولماز * وازجملهٔ مواجب سکون وجمعیت
درون که خـداوندان نعمت راست یکی آنست که هرشب صنمی در برکیرند وهرروز جوانی
ازسرکه صبح تابانرا دست از صبـاحت اوبردلست وسرو خرامان راپای خجـالت درکل *
جملهٔ مواجب سکون لامیه لردر (مواجب جمع موجب درکه مصدر میمیدر وجوب معناسـنه
بونده مراد سببدر اسم مکان ظن ایدنلر ظن فاسد ایلمشلر ٢ (که حرف رابط صفت خداوندان
نعمت اصحاب نعمت دیمکدر (یعنی اسم فاعلك مفعولنه اضـافتی‌در (را حرف تخصیصدر
لام جاره معناسنه (یکی مبتدا (آنست خبری (که حرف بیان (صنمی یاحرف وحدت (بربونده
سـینه وپهلو معناسنه‌در (جوانی یاحرف مصدر (ازسر باشدن دیمکدر استیناف معناسنه
(ینـه کیرند مقـدردر (که حرف رابط صفت (صبح تابان بیانیـه (ورا حرف تخصیص
(صباحت جمال معناسنه‌در (اوبه اضافتی لامیه‌در (دل بونده یورك معناسنه‌در (سروخرامان
بیانیه (خرامان صفت مشبهه‌در صـالنغان معناسنه (پای خجالت لامیه‌در مجازا (پای درکل
اولمق عجزدن ومغلوبلقدن کنایه‌در (محصول ترکیب) جملهٔ اسباب سکون وجمعیت دروندنکه
نعمت صاحبلرینکدر یعنی انلره مخصوصـدر بریسی اولدرکه هرکیجه برصنمی پهلویه چکرلر
وهرکون باشدن یکیتلك کسب ایدرلر یعنی کوزللرله یاتوب قالقمغله تازه جوان اولورلر انجلاین صنم
که صبح تابانك الی انك حسن وجمالندن یورکی اوزره‌در یعنی بوقدر حسن وجمال صاحبی ایکن
انك صباحتی رشك وحسدندن یورکی صنجر پس الی یورکی اوزره طوتارتکه یورکی صانجن
کیسه بویله ایدر بونده دلدن سینه‌یی مراد ایدنلر معنای مقصوده واصل اولمامشلر ٣ دخی اول صنمك
صباحتندن وخرامان قامتندن سروخرامانك خجالت اباغی بالچقده دررشك وحسددن یعنی
انك قامتی کبی خرامان اولمدیغندن عجاب چکوب حیرتده قالمش ینه سجع رعایتی ایچون ادات خبر
یعنی سین وناءقدردر * بیت * بخون عزیزان فروبرده چنك * سرانکشتها کرده عناب رنك *
باحرف صله خون عزیزان لامیه (فروبرده ماضیدن قسمدر مفرد غائب فاعلی مذکور صنمه
راجع تحتنـده ضمیردر (فروبرده اسم مفعول دیـین فاعلی مفعولدن فرق ایلمزمش ٤ (چنك
مفعول صریحی وبخون غیر صریحی چنکدن مراد پنجه‌در پرمقلردر دیین خطـا ایلمش ٥
(سرانکشتها رانك کسریله ٦ پرمقلر اوجی کرده‌نك مفعول اولی (عنـاب رنك وصف ترکیبی
ومفعول ثانیسی (عناب عینك ضمی ونونك تشدیدیله ایکده دیدکلری یمشدر فارسیجه سنجد
دیرلر (محصول بیت) عزیزلرك یعنی عاشقلرك قاننه پنجه سنی بـاترمش یعنی نیجه عاشق قتل ایلمش
وپرمقلر اوجنی قیزاردوب اول قاندن عناب ٧ رنك ایلمش حاصلی پرمقلرینك اوجنك قزللغی
حنادن دکلدر بلکه قتل ایلدکلری عشاقك قانندن رنك آمیز اولمش * محالست که باوجود

٢ رد شراح جمیعا
٣ رد ابن سید علی وسروری
٤ زد سروری
٥ رد سروری
٦ لکن ضرورت وزن ایچون بوراده سرك راسی ساکن اوقنور للطابع
٧ عناب مشهور میوه در وترکیده دخی عنـاب دیرلر شارح مرحومك ایکده ایله تفسیری یرنده دکلدر زیرا ایکده بشقه میوه‌دن که عربیسی غینك ضمی وفتح باوسکون نون والفـك مدیله غبیراء در فی الحقیقة بونك فارسیسی سنجد وعنابك تبرخوندر للطابع

حسن طلعت او کرد مناهی کردند ویاقصد تباهی کنند * که حرف بیان یا حرف مصاحبت
(وجود حسن طلعت اولامیه لردر بونده طلعت یوز معناسنه در (کرد مناهی لامیه (کرد کاف
عجمك کسری ورانك سکونیله اطراف معناسنه در (مناهی منهینك جمعیدر یعنی شرع شریف
نهی ایلدیکی معنالر حاصلی نامشروع ایشلر دیمکدر (کردند کاف عجمك فتحی ورانك سکونیله
فعل مضارع جمع غائبدر چکزینلر دیمکدر (قصد تباهی مصدرك مفعولنه اضافتیدر (تباه
تانك فتحیله فاسد دیمکدر (ویا حرف مصدر فساد معناسنه (محصول ترکیب) محللدر که اول
صنمك حسن طلعتی وجودیله اغنیا نامشروع ایشلر اطرافده چکزینلر ویا مساده قصد ایدلر
* بیت * دلی که حور بهشتی ربود ویغما کرد * کی التفات کند بر بتان یغمایی * دلی یا حرف
وحدت (که حرف رابط صفت (حور بهشتی بیانیه (حور عربیده احورك وحوراءنك جمعیدر
حرا احمرك وحمراءنك جمعی اولدیغی کبی ایکن عجم حور لفظنی مقام مفردده استعمال ایدرلر
(بهشتی یا حرف نسبت (ربود رانك فتحی وضمیله فعل ماضی مفرد غائبدر (دل ربودك
مفعولی (ویغما کردك (بر حرف صله (بتان یغمایی بیانیه (یا حرف نسبت یغمایه منسوب بتلر
دیمکدر (محصول بیت) بر کوکلی جنت حوری قپدی ویغما ایلدی یعنی بر کوکل که جنت
حورینه تعلق ایدوب اکا عاشق اولدی قچن التفات ایدر دنیانك یغماجی محبوبلرینه یعنی جنت
حوری کبی کوزللره مالك اولان کیمسه انلردن انلره قچن التفات ایدر بتان یغماییدن مراد
روسپی زنلر ومستعمل اوغلانلردر دیین قتی یاوه سویلمش * بیت * من کان بین یدیه ما اشتهی
رطب * یغنیه ذلك عن رجم العناقید * من اسم موصول (وکان ناقصه (بین یدیه لامیه او کنده
دیمکدر قدام معناسنه بو عبارتی بو معنایه استعمال ایدرلر (وما بونده مصدریه حینیه در یعنی
دوام افاده ایدر (اشتهی افتعال بابندن فعل ماضی مفرد مذکر غائبدر ناقص بائیدن فاعلی
تحتنده موصوله راجع ضمیردر (رطب رانك ضمی وطانك فتحیله لفظا مرفوع فاعلی کان در
جملهٔ فعلیه اعرابدن محلی یوق صلهٔ موصولدر موصول صله سیله اعرابدن محلا مرفوع
مبتدا (یغنی فعل مضارع مفرد مذکر غائبدر ناقص بائیدن وضمیر بارز موصوله راجعدر
(ذلك لفظا مرفوع فاعل یغنیدر ورطبه اشارت وجملهٔ فعلیه اعرابدن محلا مرفوع خبر
مبتدادر که موصول صله سیله در (عن حرف جر یغنی فعلنه متعلق (رجم عنا قید
مصدرك مفعولنه اضافتیدر رجم طاش اتمقدرلر (عنا قید عنقودك جمعیدر لغتده اوزم
صلقیمیدر اما بونده مراد خرما صلقیمیدر (محصول بیت) بر کیمسه که او کنده اشتها ایلدکجه
تازه خرما اوله یعنی کوکلی استدکجه رطبه مالك اوله بو کا مالك اولمق یعنی رطبه اکا استغنا ویرر خرما
صلقمه طاش اتمقدن حاصلی حاضر وارایکن حاضر اولمینه سعی ایلمکه احتیاج مصراع اولك
معناسنی شول کیمسه نك تازه خرما اشتهاسی اوله اول نسنه آنك او کنده اوله دیین ومصراع
ثانیی بو کا کوره بیان ایلین معلومدر که بیتك معناسنه واصل اولمامشدر * اغلب تهی دستان
دامن عصمت بمعصیت الایند و کرسنکان نان ربایند * اغلب اکثر دیمکدر (تهی دستان اضافتی
لامیه در (تهی دست تانك فتحی و کسریله لغتدر وصف ترکیبی اقسامندندر الی بوش دیمکدر صفر
الید معناسنه (والف ونون ادات جمعدر (اغلب مبتدا (والایند خبری دامن مفعول صریحی
(وبمعصیت غیر صریحی (دامن عصمت بیانیه (عصمت پاکلك معناسنه در (با حرف
مصاحبت (معصیت کناه دیمکدر (الایند فعل مضارع جمع غائبدر (لاییدن (وکرسنکان
کاف عجمك ضمی ورانك کسری وسینك سکونیله آج کیمسه لر (کافك اوار که ضرورت وزن
ایچون راساکن وسین مکسور اوقنور بونده مبتدا واقعدر (اصلنده مبتدا مقدر اغلب لفظیدر

ردشمعی
لکن اقتضای جزالت معنی
شمعی مرحومك دیدیکیدر
فتدبر للطابع

ردشمعی

ضرورتسز ایکیسی دخی لغتدر
للطابع

(فقره سابقه‌ده کبی (وربایند ر رانك فتحی وضمیله فعل مضارع جمع غائبدر (ربایندن ربودن دیلر خطا ایلشلر (نان مقدم مفعولی (جمله فعلیه خبر مبتدادر معناسی قاپارلر دیمکدر (محصول ترکیب) تهی دستلرك یعنی فقرانك اکثری عصمت اتکنی معصیته بولاشدررلر یعنی ردابن سیدعلی وسروری
کناه سببیله کندینی رسوای ایدرلر و آج اولانلرك اکثری اتمك قاپارلر حاصلی بی عرض ووقار اولورلر
* بیت * چون سك درنده کوشت یافت نپرسد * کین شتر صالحست یاخر دجال * سك درنده یائیله داله فتح و کسر جائزدر (ورانك فتح و تشدید ضرورت وزن ایچوندر یرتجی کلب دیمکدر (سك مبتدا (ویافت خبری (وکوشت کاف عجمك ضمیله ات دیمکدر لحم معناسنه (یافتك مقدم مفعولیدر بولدی دیمکدر (نپرسد فعل نفی مستقبل مفرد غائب صورمز دیمکدر (مصراع ثانی به مرهوندر (کین اصلنده که این ایدی (که حرف بیان (واین اشاندر کوشته (شتر صالح لامیه (یا حرف عطف (خر دجال لامیه دجال مسیح کذاب دیدکاری لعینك اسمیدر (محصول بیت) چون که یرتیجی کلب یعنی کلب عقورات بولدی صورمز که بو ات شتر صالحك آتیمیدر یوخسه خر دجالك اتیمیدر یعنی حلال وحرام فرق ایلز اج اولان فقیرده بویله در که بیجك نه نجه حلال وحرام دیو البته بولدیغن بیرونه‌سی طعان اولنجه جاع حرامدن احتراز ایلمز * بسیار مستوران بعلت درویشی در عین فساد افتاده اند وعرض دین گرامی بباد زشت نامی داده‌ اند * مستوردن مراد پرهیزکارلردر (دین گرامی یائیله یاحرف صله (بازشت نامی بیائیه (زشت نام وصف ترکیبیدر چرکین آدلی دیمکدر (ویاحرف مصدر (عرض داده اندك مقدم مفعول صریحیدر (وبباد غیر صریحی (محصول ترکیب) چوق مستورلر فقیراق علتیله محض فساده دوشمشلردر وعرض ودین شرفنی زشت نالمق یلنه ویرمشلردر یعنی حرامه ارتکاب ایلمك سببیله عرض ووقارینی هبایه ویرمشلر * بیت * باگرسنکی قوت پرهیز نماند * افلاس عنان از کف تقوی بستاند * باحرف مصاحبت (کرسنه ضرورت وزن ایچون سابقا مذکور اولان کبیدر (وکاف عجم هاء رسمیدن بدلدر (ویاحرف مصدر (قوت پرهیز مصدرك فاعلنه ویامفعولنه اضافتیدر (نماند فعل نفی مستقبل مفرد غائب قالماز دیمکدر (افلاس مصدردر افعال بابندن مفلس وفقیر اولمق دیمکدر مبتدا واقعدر وبستاند خبری (وعنان خبرك مفعول صریحی (واز کف غیر صریحی (کف تقوی لامیه‌در مجازا (بستاند فعل مستقبل مفرد غائب با تأکید ایله الور دیمکدر (محصول بیت) آجلقله قوت پرهیز قالماز یعنی آجلق پرهیزه مانعدر مفلسلك وفقیرلك تقوی الندن عنان اختیاری اولور حاصلی فقر تقوایه مانعدر زیرا تقوی غناسز اولماز * حالی که من این سخن بگفتم عنان طاقت درویش از دست تحمل برفت وتیغ زبان برکشید واسب فصاحت در میدان وقاحت جهانید و برمن دوانید و گفت چندان مبالغه در وصف ایشان کردی و سخنهای پریشان گفتی که وهم تصور کند که تریاقند ویا کلید خزانه ارزاق * حالی دیمك فی الحال دیمکدر (که حرف بیان (عنان طاقت درویش بیانیه ولامیه‌در (دست تحمل بیانیه (تیغ زبانده بویله‌در (اسب فصاحت (میدان وقاحتده بویله‌در (فصاحت رسوا ایاق (وقاحت ادبسزلك (جهانید جیم عربك فتحیه فعل ماضی مفرد غائبدر (جهانیدندن صچرتدی دیمکدر (دوانید دال مهمله‌نك فتحیله فعل ماضی مفرد غائبدر (دوانیدندن یلدردی دیمکدر (زهر فاقه بیانیه (کلید خزینه ارزاق لامیه‌لردر (کلیدك کاف عربك فتحیله مفتاح معناسنه‌در (محصول ترکیب) فی الحال که بن بو سوزلری سویلدم درویشك طاقتی دیزکنی تحملی الدن کتدی (یعنی سوزمه طاقت وتحمل کتورمدی واوزرمه دل قلجنی چکدی یعنی دیللنمکه باشلدی ورسوا ایاق آتی ادبسزلك میداننده صچرتدی) یعنی رسوایانه

ادیمزلرکه باشلادی (و بنم اوزرمه یلدردی (ودیدی اغنیالک حقنده وصفنده اولهدر مبالغه ایلدك (واولدکلی انلر ایچون بر ایشان سوزلر سویلدك که قوت واهمه تصور ایلرکه فقر وفاقه زهرینه تریاقلردر (ویا فقرانك رزقلری خزینه سنك مفتاحیدرلر * مثنی متکبر ومغرور ومعجب ونفور ومشتغل مال ونعمت ومفتتن جاه وثروت سخن نگویند الا بسفاهت ونظر نکنند الا بکراهت علمارا بگدایی منسوب کنند وفقرارا به بی سروپایی معیوب گردانند بغرور مالی که دارند وعزت جاهی که پندارند برتر از همه نشینند وخود بهتر از همه بینند آن در سر دارند که بکسی سر بردارند بیخبر از قول حکما که گفته اند هر که بطاعت از دیگران کمست و بنعمت بیش بصورت توانگرست و بمعنی درویش * مثنی مثنی یعنی ضمی وشینك سکونیله بونده آوج معناسنه در فلندن کنایه در ومراد تحقیردر (ویا حرف وحدت (معجب اسم فاعلدر افعال بابندن متکبر وخود بین معناسنه (نفور فعول در فاعل معناسنه مبالغه ایچون زیاده نفرت ایدیجی معناسنه (مشتغل مال اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر ماله مشغول دیمکدر (مفتتن اسم مفعولدر افتعال بابندن جاهه اضافتی قائم مقام فاعله اضافتیدر مفتون جاه دیمکدر (ثروت ثانك وواوك فتحه لری راءنك سکونیله غنا معناسنه در (سفاهت خفت معناسنه در

ردابن سید علی

مقابلیدر (به بی سروپایی باحرف مصاحبت (حرف صله دیین غلط سویلمش (بی سروپا شول کیمسه یه دیرلر که بی پروا کزوب هیچ برکار وکسبه تقید ایلیه (گردانند بونده کنند معناسنه در باحرف مصاحبت (غرور مال لامیه (ویا حرف وحدت (که حرف رابط صفت عزت جاه غرور مال کبیدر (ویا حرف وحدت (که نه حرف صفت (نه آن در سر دارند یعنی باشلرنده آنی طوتارلر (حاصلی باشلرنده اول هواوهوا یوقدر دیمکدر (که حرف بیان (بکسی باحرف صله (ویا حرف وحدت (سر بردارندك مقدم مفعولیدر (یعنی بر کیمسه یه التفات ایدوب باشین قالدیرمزلر حاصلی تکبر کوسترلر (محصول ترکیب) اغنیا دیدکلری آوج متکبر ومغرورلردر وخودبین ونفوررمال ونعمته مشتغل ومنصب ودولتك مفتونلری سوز سویلمزلر الا سفاهتله وفقرایه نظر ایلمزلر الا کراهتله علمایی دیلنجیلکه منسوب ایدرلر (یعنی علما کدالردر دیرلر (وفقرایی بی سر وپا غلته معیوب ایدرلر (یعنی بر بلنك باشی وایاغی یوق سز بی پرواوبی کار وکسب ایشسز وجسز حریفلردر دیرلر) رمال غرور یله که دوتارلر (یعنی کندیلرده اولان مالك غروری سببیه ورمنصب عزتیله که ظن ایدرلر یعنی منصبی عزیز وشریفدر دیو ظنی سببیله مجلسده جمع نادن یوقاری اوتورلر کندیلرینی جمعندن یکرک بیلورلر (وباشلرنده اولان غرور وتکبر یوقدر که کیمسه یه باشلرین قالدروب التفات ایدهلر قول حکمادن بیخبرلردر که دیمشلرکه هر کیمسه که طاعله وباطاعتده غیریلردن اکسکدر (ونعمتله ویانعمتده زیاده در صورتده غنیدر (اما معناده فقیردر

* بیت * گر بی هنر بمال کند کبر بر حکیم * کون خرش شمار اگر گاو عنبر است * (بمال باحرف سبب (کبر کافك کسریله کبرك معناسنه در (کون خرش لامیه لردر (کون کاف عربك ضمیله وواو اصلیه ایله کوت دیمکدر در معناسنه کا اولور که واوی حذف ایدوب کن دیرلر (شین ضمیر بی همزه راجعدر (شمار فعل امر مفرد مخاطب (گاو عنبر لامیه در بعضلر دیدیلرکه عنبر دکز صغرندن حاصل اولور یعنی انك ترسندن پس بوسوز اکا کوره در (محصول بیت) اگر هنرسز مال سببیله حکیم اوزره کبر وغرور ایدرسه انی کون خرصای یعنی کون خرعد ایله اگر کاو عنبر ابسه ده یعنی انی احقر ناسدن عد ایله اشرافدن عد ایلمه * گفتم مذمت ایشان روامدار که خداوندان کرمند گفت خطا گفتی که بنده درمند چه فائده که ابراذ رند و برکس نمی بارند وچشمهٔ آفتابند و برکس نمی تابند و برمرکب استطاعت سوارند ونمی رانند قدمی بهر خدا ننهند ودرمی

بی بن واذی ند هد. مالی بشقت فراهم آورند و بخست نکهدارند و بحسرت بکذارند وحکما
فته اند سیم بخیل وقتی ازخاك برآید که وی بخاك رود * ابراذار لامیه (آذار وآذر الفله و لفیز
وذال برینه زایله بونده مارت آیی مراددر (پس صوك کوز آیی دیدن تاریخ جلالی به نسبت سونلمش که — رد ابن سید علی
بونده اول مراد دکلدر (وتعمیم ایدوب بهارك صوك آیی و کوزك صوك آیی وقیش آیی دین — رد سروری
اصابت ایلمامش (بارندبونده یغدرمزلر دیمکدر متعدی معناسنه یعنی یغمور یاغدرمزلر دیمکدر
مراد کیمسه به احسان ایلمزلر دیمکدر (تابنده متعدیدر یعنی کیمسه اوزره پرتو صالمازلر (مرکب
استطاعت بیانیه (محصول ترکیب) دیدم که اغنیانك مذهبنی رواطرتمه زیرا کرم صاحبلریدر دیدی
خطاسو یلدك که اقچه قوللریدرنه فائده که آذار بلوطیدرلر و کیمسه اوزرینه یغمازلر و کونش
چشمه سیدرلر و کیمسه اوزرینه ضیا و پرتو صالمزلر وقدرت مرکبنه سوارلردر و آشوب کتمزلر
یعنی کیمسه یه احسان ایلمزلر خدا ایچون برقدم قومزلر یعنی الله ایچون بر آدم آدملامزلر و براقچه
کیمسه یه منتسز واذاسزو ویرمزلر و بیك مشقتله مالی جمع ایدرلر و خستله صاقلرلر وحسرتله
کیدوب مالی بونده قورلر و حکما دیمشلر مال بخیل اولوقت یردن چیقار که کندی یره کیرر
یعنی اولور * بیت * برنج وسعی کسی نعمتی بچنك آرد * دیکرکس ایدنی بیج وسعی بردارد * رنج
باحرف مصاحبت (کسی یاحرف وحدت (نعمتی یاسیده بوله در (بچنك باحرف صله در
(ارد فعل مضارع مفرد غائبدر آریدندن کتورر دیمکدر (آید فعل مضارع مفرد غائب
کلور دیمکدر (بردارد قالدیرر دیمکدر (محصول بیت) رنج وسعیله یعنی زحمت ومشقتله
برکیمسه برنعمتی اله کتورروکا نصیب اولیوب غیری کیمسه کلور ورنج وسعیسز یعنی زحمت
ومشقتسز قالدرر یعنی ورنه بی رنج وجمت اولور بر * کفتم بر بخل خداوندان نعمت وقوف نیافته
الا بعلت کدایی ورنه هر که طمع یکسونهد کریم وبخیلش یکسان نماید محك داند که زرچیست
وکدا داند که ممسك کیست کفت بتجربه از میکویم که متعلقان بردربدارند و غلیظان شداد برکارند
تابارعزیزان ندهند ودست برسینه صاحب تمیزان نهند و کویند که کس درسرای نیست وبحقیقت
راست کفته باشند * برحرف استعلا (بخل خداوندان نعمت لامیه لردر (ورنه واکردن مخففدر
یوخسه دیمکدر (طمع نهدك مفعول اولی (ویکسو ثانیسی (یکسان برابر دیمکدر (نماید فعل مضارع
مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه کورینور دیمکدر (محك میمك فتحی وکسریله اولق جائزدر اسم
الت ویا اسم مکان اعتباریله (ممسك اسم فاعلدر افعال بابندن خسیس معناسنه (بتجربه آ
باحرف مصاحبت واضافت لامیه در (غلیظان شداد بیانیه (شداد شدیدك جمعیدر محکم معناسنه — شداد کاتب
(برکارند کاف عجمك ضمیله نصب ایدرلر (تاحرف تعلیل (بارعزیزان لامیه (بار بونده اجازت — وزنده در
معناسنه در (صاحب تمیزان اضافتله وقطعله اوقومق جائز (سرای بوتك کبی یرلرده خانه — للطابع
معناسنده در (محصول ترکیب) دیدمکه اصحاب نعمتك بخلنه وقوف بولمامشسن الا کدالق علتیله
والا هر کیمسه که طمعی برجانبه قویه یعنی ترك طمع ایلیه کریم و بخیل اکا برابر کورینور محك بلور که
کومش التون ندر (وکدا بلورکه ممسك کیمدر یعنی خسیسی کدا بلورکه الدمه فسنه و یرمز
درویش دیدی اول تجربه ایله دیرمکه متعلقاتی قپوده قورلر ومحکم غلیظلری قپولرنده نصب
ایدرلر یعنی قپوجی ایدرلر تا عزیز ان علما وصلحایه اجازت ویرمیه لر که ایچرو کروب بولوشه لر (وصاحب
تمیزك کوکسنه ال قویه لرودیرلر که اوده کیمسه یوقدر دیولیکن کرچك دیمش اولورلر * بیت *
انراکه عقل وهمت وتدبیرورأی نیست * خوش کفت پرده دارکه کس درسرای نیست *
انرا را حرف تخصیص (پرده دار قپوجیدر که عرب حاجب دیر (محصول بیت) اول کیمسه نك که
عقل وهمت وتدبیر وفکری یوقدر کوزل دیدی پرده دار که اوده کیمسه یوقدر یعنی بوتك کبی

کیسه‌لر یوق مثابه سنده در * کفتم بعذر آن که از دست متوقعان بجان آمده اند واز رقعهٔ کدایان
بفغان ومحال عقلست که اکر ریك بیابان درشود چشم کدایان پرشود * باحرف مصاحبت (عذر آن
لامیه در (که حرف بیان (دست متوقعان لامیه در (متوقع تفعل بابندن اسم فاعلدر امیدلی دیمکدر
والف ونون ادات جمعدر (رقعهٔ کدایان لامیه (بجان بفغان باری حرف صله در (محال عقل لامیه
(که حرف بیان (ریك بیابان لامیه ریك رانك کسری وکاف عجمله قم دیمکدر عرب رمل دیر رانك فتحی
ومیمك سکونیله رمال بوندندر (در دالك ضمی وراء مشدد ایله انجو دیمکدر ایکن رابونده ساکن اوقنور
پر لفظنه موافق اولمغیچون (چشم کدایان لامیه (پرشود پر اوله یعنی کوزلری طویه قناعتدن کنایتدر
(محصول ترکیب) بن درویشه دیدم متعلقان وغلاظ شدادی قپویه قودقلری انکیچوندر یعنی
اول عذر ایله درکه احسانلر بنی امید ایدنلرك الندن جانه کلمشلر یعنی جاندن بیزار اولمشلر وجرار
رقعه سندن ناله وفغانه حاصلی دیلنجیلر الندن بیزار اولمشلر انکیچون قپولر بنه ادم قورلر ومحال
عقلدر که بیابانك قمی انجو اولسه کدالرك کوزی طویه یعنی اغنیا هر کون برخزینه اولشدرسه
بونلره قناعت کلمز * بیت * دیدهٔ اهل طمع بنعمت دنیا * پرنشود همچنانکه چاه بشبنم * دیدهٔ
اهل طمع لامیه لردر (واهلك اضافتی بطنیدر یعنی لامك کسره سنی اشباعله اوقومق کرك موزون اوله (باحرف مصاحبت (نعمت دنیا لامیه در (نعمت تاسنك کسری اشباعله اوقونمق کرك
ناموزون اولمیه دینلمز زیاده ناموزون سویلمشلر زیرا انی اشباعله اوقومق بیتی ناموزن ایدر
همچنانکه کافی ساکن اوقق کرك وزن ایچون دینلر اصلا اوزاندن خبرلری یوغیمش (چاه قویی
(باحرف مصاحبت (بشبنم چه معناسنه درکیم کیجه ایله یغار عربجه ندادرز (محصول بیت) اهل
طمعك دیده سی دنیا نعمتیله پر اولمز یعنی طویمز چاه شبنمله پر اولمدیغی کبی یعنی بو محال اولدیغی کبی
اول محالدر * حاتم طایی که بیابان نشین بود اکردر شهر بودی ازجوش کدایان بیچاره کشتی
وجامه برتن او پاره * محصول ترکیب) حاتم طایی صحرانشین ایدی اکر شهرده اولیدی دیلنجیلر
کثرتندن بیچاره ومضطر اولوردی واوز رنده لباس فقیرلقدن پاره پاره اولوردی * کفتامن
برحال ایشان رحمت میبرم کفتم نه برمال ایشان حسرت میخوری * محصول ترکیب) درویش
دیدی بن انلرك حالنه رحمت ایلدرم یعنی حاللرینه ترحم ایدرمکه نعمت دنیایه مالکلر در وثواب
کسب ایلمزلر بن دیدمکه اویله دکل بلکه انلرك مالنه حسرت یرسین یعنی حسرت چکرسین
* مادرین کفتار وهردو بهم کرفتار هر بیدقی که براندی بدفع آن بکوشیدمی وهرشاهی که
بخواندی بفرزین بپوشیدمی تانقد کیسهٔ همت همه درباخت وتیر جعبهٔ حجت همه بینداخت *
بیدق شطرنج آلاتندن پیاده دن معربدر (ویا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (راندی یا حرف
حکایه سورردی دیمکدر (باحرف صله (دفع آن مصدرك مفعولنه اضافتیدر (باحرف تأکید رد سروری وشمعی
(کوشیدمی یا حرف حکایه دوریشردم یعنی سعی ایدردم (شاهی یا حرف وحدت مراد شاه دیمکدن
کشت دیمکدر شاهدن مراد بونده کشت کافك ضمیله عوام تحریف ایدوب کشت دیرلر کافك کسریله
دیین تحریف عوام ایلمشدر زیرا عجم کافك کسریله اوقورنکد تتبع ایدنه معلومدر (که حرف
رابط صفت (باحرف مصاحبت (فرزین آلات شطرنجدن برمعروف التدر (بپوشیدمی یا حرف
حکایه بونده اورتردم دیمکدر (تاحتی معناسنه در (نقد کیسهٔ همت لامیه وبیانیه در (در حرف
تأکید (باخت اوینتدی دیمکدر یعنی کیسهٔ همتدن نه وار ایسه نسنه قومایوب دوکندی (وتیر جعبهٔ
حجت لامیه وبیانیه در (جعبه ترکش معناسنه در (محصول ترکیب) بزدر ویشله بو کلامده ایدك
وایکیمز بری بریمزله کرفتار یعنی قاورشمش ایدك هر بیدقیکه سورردی انك دفعنه سعی ایدردم
یعنی هرنه سوزکه سویلردی انی موجه جوابله رد ایدوب قارشیلردم وهر بار که کشت شاه دیردی انی

رد سروری وشمعی

فرزانه سپر ایدردم یعنی کلامنه هر برحجت و برهان که سوق ایدردی انی قوی دلیللر له منع و دفع
ایدردم تا کیم جمیع نقد کیسهٔ همتی دوکندی یعنی سویلیجك سوزی قالمدی بلکه جمیع ما ملکنی.
یعنی بیلدیکنی بالتمام اوینادی وافنا ایلدی وحجت ترکشنك اوقونی جمعا اتدی یعنی حجت و دلیلی
قالمدی حاصلی تله جقلشمکه مجالی قالمدی * قطعه * هان تاسپر نیفکنی از حملهٔ فصیح * کورا
جزان مبالغهٔ مستعار نیست * هان ادات تنبیه در اکاه اول غافل اولمه معناسنه پس حاضر باش
دیین مسامحه ایلمش (تا ادات تأکید در بونك کبی یرلرده سپر قلقان دیمکدر نیفکنی فعل نفی مستقبل مفرد رد ابن سید علی
مخاطب برقیه سین دیمکدر سپر مفعول صریحی (واز حمله غیر صریحی (جملهٔ فصیح لامیه و یا بیانیه
فصیحك حمله سندن و یا فصیح حمله دن (کورا اصلنده که اورا ایدی حذف و ایصال ایلدیلر (مبالغهٔ
مستعار بیانیه در (محصول بیت) اکاه اول غافل اولمه قلقانك براقیاسین یعنی عجز کوسترمیه سین
سپر براقق عجز کوسترمکدن عبارتدر فصیح کیمسه نك هجوم و حمله سندن یعنی فصاحتله تکلم
ایلیندن اوشنمه زیرا انك اولمبالغهٔ مستعاردن غیری نسنه سی یوقدر یعنی فصاحتله تکلمی طبعی
دکلدر نشانمه طریقیله در حضرت شیخك خطاب عام طریقیله بند بدر فقدر * دین ورز و معرفت
که سخندان سجع کوی * بردر سلاح دارد و کس در حصار نیست * ورز واوك فتحی وراءنك
سکونیله فعل امر مفرد مخاطبدر (ورزیدندن سعی ایلمك معناسنه (دین مقدم مفعولی (ومعرفت
اکا معطوفدر (که حرف تعلیل (سخن دان سجع کوی بیانیه ایکی وصف ترکیبیدن مرکبدر
(سخن دان سوز بیلیجی (وسجع کوی سجع سویلیجی یعنی مسجع سوز سویلیجی دیمکدر (بردر بر حرف
صله قپوده دیمکدر (قپو اوزره دیین الحق سویلمش (سلاح سینك کسریله آلت حربدر (محصول بیت رد شمعی
دینه و معرفته سعی و کوشش ایله زیرا سجع کوی سخندان قپوده یراق طوتر اما حصارده کیمسه یوق
یعنی سخندان سجع کوی شول حصاره بکزر که قپوسنده آلت حرب اوله (اما حصارده صواش
اری اولمیه یعنی معرفتی کسبی دکلدر مستعادر حاصلی همان نشانمه در اوته سی یوقدر اندن اوشنمه زیرا
شوندن بوندن درمه چتمه در (بر در سلاح دار دك معناسنی قلعه قپوسنده سلاحی وار دیین ابی رد سروری
سلاحدار اق ایده ممش زیرا بو کلامدن مراد تشبیه در یعنی اغزلغی نشانمه اولانی ایچریسی خالی
قپوسی یراقلی حصاره بکزتمش * عاقبت الامر دلیلش نماند ذلیلش کردم دست تعدی دراز کرد
و بیهوده کفتن آغاز و سنت جاهلانست که چون بدلیل از خصم فروماند سلسلهٔ خصومت
بجنبانند چون آزر بت تراش که بحجت با پسر برنیامد بجنك برخاست که قال الله تعالی (لئن لم تنته
لارجمنك) دشنام داد سقطش کفتم کریبانم در بد زنخدانش کرفتم * دلیلش ضمیر در و یشه
راجعدر) ذلیلش ضمیر بده (یعنی ادلهٔ قویه ایله اکا غالب اولمغله انی حقیر و خوار ایلدم (دست تعدی
لامیه در مجازا (تعدی تفعل بابندن مصدر در دالك کسری یایی صیانت ایچوندر نتکه کتب صرفده
مبین در (دراز کرد اوزاتدی دیمکدر یعنی بکا ال اوزاتدی (معناسنی خصومته شروع ایلدی رد شمعی
دیین بد سویلمش (منه سنده تعدی تجاوز معناسنه در اما خصومت معناسنه استعمال اولنور دیین رد شمعی
افترا ایلمش زیرا دراز کرد بو استعماله مانعدر (بیهوده کفتن آغاز یعنی آغاز کرد دیمکدر
بیهوده زاید و باطل معناسنه در (بعض شراح بالین تربت یحیی حکایه سنده دماغ بیهده
بخت و خیال باطل بست بیوردیغنده (بیهده هرزه و باطل معناسنه در دیمش (و بونده بیهوده
هرزه معناسنه در دیمش (زیرا هرزه باطل معناسنه در (و بعض شارح هرزه نك معناسنه واصل
اولمدیغندن حددن بیرون هرزه سوزلر سویلمش نتکه دائما عادتی بو له در (سنت بونده سیرت و عادت رد سروری
معناسنه در (جاهلانه اضافتی لامیه در بعض نسخه ده واو برینه (که سنت واقعدر واو حرف حال
(وکه حرف تعلیل اولور (که حرف بیان (وچون حرف تعلیل (بدلیل با حرف مصاحبت و با حرف

ظرف دلیل ایله و یاد ایلده دیمکدر (فرو ماند عاجز قالدلر معناسنه در زیرا ماندن قالمقدر وفرو ماندن عاجز قالمقـدر (سلسلهٔ خصومت بیانیه در (بجنبانند دپره درلر یعنی خصومت ایدرلر (چون ادات تشبیه (آزر زاء معجمه وراء مهمله ایله ابراهیم پیغمبرك علیه السلام اناسنك آدیدر (بت تراشه اضافتی بیانیه در (بت تراش وصف ترکیبیدر تراشیدندن بت یونجی دیمکدر یعنی فنی وصنعتی بت تراشلق ایمش نتکه بعض تواریخده مثبتدر که انك زماننده انك کبی بت یونار یوغیدی اکر انسان شکلنده و اکر بعض حیوان شکلنده (که حرف بیان (بحجت باحرف ظرف ویاحرف مصاحبت (باپسر باحرف مصاحبت تقدیری باپسرش در حذف ایصال ایلدی (بر نیامد چیقشامدی یعنی چقشامدی (حاصلی احتجاجده غلبه ایده مدی جنکه قالقدی (یعنی اوغلیله جنکه مباشر اولدی نتکه کلام شریفده بیورر کد (اراغب انت عن آلهتی یاابراهیم لئن لم تنته لارجمنك واهجرنی ملیا) *دشنام دادسقطش کفتم کریبانم دربد زنخدانش کرفتم * همزه حرف استفهام راغب اسم فاعلدر علم بابندن عن حرفیله استعمال اولنسه اعراض معناسنه در (انت ضمیر مرفوع منفصـل محلا مرفوع فاعل راغب در (عن حرف جر راغبه متعلقدر (الهه الهك جمـیدر بونده اصنام مراددر یاء ضمیر متکلم محلا مجرور مضاف الیه در بنم معبودلرمدن دیمکدر (یاحرف ندا (ابراهیم منـادی (لئن لام حرف موطئهٔ قسم (ان حرف شرط (لم تنته فعـل جحد مطلق حرف شرط معناسنی استقباله نقل ایلمشدر (لئن لم تنته جملهٔ شرطیه (لارجمنك لام حرف جواب قسم (ارجم فعل مضارع متکلم وحده در رجم دن بونده مراد شتم وذم در شیطان رجیم بوندندر یعنی لعنله مرمی معناسنه وبعضیلر دیدیلر که مراد رجمدن طاش اتمقدر زیرا رجمك معنـاسی رمی بالرجام در دیمشلر راءنك کسریله که رجمه نك جمعیدر همزه ولمزة وزنی اوزرینـه (یعنی سنی طاشلرله اوروم یااولهسین ویابندن قچاسین (ونون مثقله حرف تأکید (وکاف ضمیر منصوب متصل مفعولی والله البتهسنی رجم ایدرم دیمکدر (واهجرنی واو حرف استیناف اهجر فعل امر مفرد مذکر مخاطبدر نصر بابندن ونون حرف وقایه ویاء ضمیر منصوب متصل مفعولی (بنـدن ایرل دیمکـدر واهجر منی تقـدیرنده (ملیـا زمانا طویلا دیمکدر ظرف زمانلغله منصوبدر (محصول ترکیب) عاقبت الامر درویشك اثبات مدعا ایچون دلیلی قالمدی آنی غلبه سببیله ذلیل وحقیر ایلدم تعدی النی بکا اوزاتدی یعنی بنی اوردی دخی باطل سویلمکه باشلدی وجاهللرك رسم وعادتیدر که چون دلیل ایله خصمدن عاجز قالوب زبون اولهلر خصومت زنجیرینی دپرهدرلر یعنی خصومت ایلمکه باشلرلر آزر بت تراش کبی که احتجاجده اوغلیله چیقشامدی جنکه قالقدی یعنی اوغلیله صواشه باشلدی یعنی حضرت ابراهیم بته طپمقدن نهی ایدوب خدانك عبادتنه دعوت ایلدیسه دیدی یاابراهیم سن بنم معبودلرمدن اعراضمی ایدرسین والله اکر بو اعراضدن منتهی اولمزسك یعنی بوندن یغلنوب منهی اولمزسك البتهسنی رجم ایدرم یادل ایله یاطاشـله تاکیم یااولهسین ویابندن قچاسین ایرل بندن وبنی ترك ایله نیچـه زمان سنی کورمیهیم درویش بکا سوکدی بنـده اکانا معقول سویلدم اولده یقـامی یرتدی بنده صقالنه یاپشدم حاصـلی دو کشمکه باشـلدق * بیت * اودرمن ومن در وفتـاده * خلق ازپی مادوآن وخندآن *
ایکی یرده در حرفی ادات صله در فتاده اکثر نسخهده هاء رسمیله واقعدر (وبعضنده (فتادیم واقعدر (ایکن انده مراد بودر دوشدك دیمکدر (او مبتدا (فتاده خبردر (وخلق مبتدا (پی مالامیه (دوآن صفت مشبهه در (دویدندن یلك معناسـنه وخندانده خندیدندن صفت مشبـهه در خبر مبتدا مقدر (شدند ویابودند اولور (محصول بیت) اول درویش بکاو بن اکا دوشدك یعنی بری بر یمزله چکشه وصواشه دوشـدك خلق بزم اردمزجه یلکن وکولکن اولدیلر یعنی یلرك

وكوزلك اردیمزه دوشدیلر * انکشت بعجب جهانی ازگفت وشنید مابدندان * انکشت تعجب
بیانیه وبالامیه درمجازا (جهانی با حرف نسبت (جهان خلقی دیمکدر (کفت وشنید اسم مصدردر
دیمه وایشتمه معناسنه (کفتن (وشنیدن معناسنه مصدردر دیین خطا ایلمش (مابه اضافت رد شمعی
لامیه در (باحرف ظرف (دندان دیش دیمکدر (محصول بیت) جهان خلقنك تعجب برمغی
بزم دیمه مزدن وایشتمزدن دیشنده ایدی یعنی تعجب ایدوب برمقلرین اصررلردی تشکه مقام
تعجبده عادتدر برمغی دیشه المق برمق اصرمق معناسنه در * القصه * مرافعۀ این سخن پیش قاضی
بردیم وبحکومت عدل راضی شدیم تاحاکم مسلمانان مصلحتی بجوید ودرمیان توانکران
ودرویشان فرقی بکوید قاضی چون هیئت ما بدید ومنطق مابشنید سر بجیب تفکر فرو برد
وبعد ازتأمل بسیار سر برآورد وکفت ای آنکه توانکران راثنا کفتی وبردرویشان جفاروا داشتی
بدآن که هرجاکه کلست خارست وباخمر خمارست وبرسر کنج مار وانجاکه درشهوارست نهنك
مردم خوارست لذت عیش دنیار الدغۀ اجل در پست ونعیم بهشت رادیوار مکاره درپیش *
القصه محصل کلام (مرافعۀ این سخن مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وبردیمك مقدم مفعول اولی
(وپیش قاضی ثانیسی (مرافعه ایکی خصم دعوی ایله حاکم قتنه وارمغه دیرلر مفاعله بابندن
مصدردر (باحرف صله (حکومت مصدردر حکم معناسنه (عدل اضافتی لامیه در (وعدل بونده
عادل معناسنه در (بعض نسخه ده قاضی عدل واقعدر (راضی شدیمك مفعول صریحی (وبحکومت
غیر صریحی (تاحرف تعلیل (حاکم مسلمانان لامیه (مصلحتی بجویدك مقدم مفعولیدر (ویاحرف
وحدت (درحرف ظرف (میان توانکران لامیه (درویشان اکا معطوف (فرقی یا حرف وحدت
ویاحرف تنکیر (فرق بکویدك مفعول صریحی ودرمیان غیر صریحی (قاضی مبتدا (چون ادات
تعلیل (هیئت ما لامیه (وبدیدك مقدم مفعولی (ومنطق ما ده لامیه در (وبشنیدك مقدم مفعولیدر
(منطق مصدر میمیدر نطق معناسنه (بونده مراد حاصل بالمصدر درکه کلامدر (باحرف صله
(جیب تفکر لامیه در مجازا (سرفرو بردك مفعول صریحی (وبجیب غیر صریحی (وجملۀ فعلیه
جواب تعلیلدر (وتعلیل جوابیله خبر مبتدادر فتدبر (فرو بونك کبی یرلرده تأکید افاده ایدر اکرچه
فی الجمله اشاغه لق معناسنه دلالت ایدر تأمل (بسیار مصدرك فاعلنه اضافتیدر (سربرآوردك
مفعول بهی (وبعد مفعول فیهی (برآورد قالدردی دیمکدر (ای حرف ندا (آن که تقدیری
(آن کس که در (توانکران راکفتی نك مفعول اولی (وثنا ثانیسی (وجفاداشتی نك مفعول
اول صریحی (وروا ثانیسی (بردرویشان غیر صریحی (داشتی فعل مضارع مفرد مخاطبدر
(درشهوار بیانیه غایتله ایو واری یعنی صافی واری انجو یعنی بیوك شاهانه دیمکدر (حاصلی
پادشاهه لایق انجو (نهنك مردم خوار بیانیه (ونهنك تمساح دیمکدرکه نیل دکزنده
چوق اولور لیکن انجو اولان دکزده تمساح اولقده نظر وار مکرکیم کلام ادعائی اوله
(مردم خوار وصف ترکیبیدر (لذت عیش دنیا لامیه لردر (ورا حرف تخصیص (الدغۀ اجل
لامیه در مجازا (الدغه لامك فتحی ودالك سکونیله اصلنده عقرب صوقوند بسنه دیرلر بس
مصدر معناسنی ویرنلر اصابت ایلامشلر زیرا مصدری لدغ وتلداغ کلور (نعیم بهشت لامیه
(ورا حرف تخصیص (دیوار مکاره بیانیه (مکاره مکروهك جمعیدر بو کلام حدیث شریفه رد ابن سید علی وسروری
تلمیحدر قال علیه الصلوة والسلام (حفت الجنة بالمکاره والنار بالشهوات) (حفت فعل ماضی
مفرد مؤنث غائبه مبنی للمفعول قاپلندی دیمکدر احاطه دن عبارتدر تزیین اولندی دیین خطا رد شمعی
سویلمش یعنی جنت زحمت ومشقتله قاپلندی حاصلی جنته داخل اولمق استین تکالیف شرعیه یی
اختیار ایلمك کرك (محصول ترکیب) حاصل کلام بوسوزك یعنی اغنیا ایله فقرا بیننی تشخص

وتمییز ایلمك سوزینی قاضی قتنه ایلتدك یعنی بومدعای قاضی یه عرض ایلدك وقاضی عادلك حکومتنه
راضی اولدق تا کیم مسلمانلرك حاکمی بر مصلحت ارایوب بوله واغنیا ایله فقرا بیننده بر فرق تمییز
سویلیه قاضی چونکیم درویشله بزم هیئت وشکلمزی کوردی وکلامزی ایشتدی باشنی تفکر
یقه سنه ایندی وچوق فکردن صکره باشنی قالدردی ودیدی ای شول کیمسه که اغنیایه ثنا
سویلدك یعنی دعا وثنالرینه مشغول اولدین ودرویشلره جفایی جائز کوردك یعنی درویشلری ذم
وقدح ایدرسین سن بیلکه هرنه یرده که کل وار البتّه دکن وار وهر یرده که خمر وار خمار وار یعنی البتّه
خمر خمار ویرر وهرنه یرده که دفینه وار البتّه انی بکلر مار وار زیرا دفینه یی قرق بیلدن صکره
اژدر تصرف ایدر دیرلر وشول یرده که در شهوار وار نهنك مردم خوار وار یعنی هرشیئك ضدندن
خالی دکل دنیا دیرلکی لذتنك اجل صوقندیسی ارده یعنی حیاتدن صکره ممات ضروریدر
وجنت نعمتلرینك دیوار مکاره اوکنده ده یعنی جنته داخل اولمغه اول نیجه زحمت ومشقت
چکمك کرك دیوار مکارهدن مراد موانع شدیده دیمکدر * بیت * جور دشمن چه کند گر نکشد
طالب دوست * گنج ومار وگل وخار وغم وشادی بهمند * مصراع اول قلبه محمولدر تقدیری طالب
دوست گر نکشد جور دشمن چه کند (نکشدك فاعلی طالب دوستدر (وجور دشمن مفعولی (جور
دشمن لامیه (طالب دوست اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (بهمند نون ودال اسنادك ادات جمعیدر
(محصول بیت) دوستك طالبی یعنی دوستنه طالب اکر دشمنك جورینی چکمزسه نه ایلر یعنی
نیه قادردر والندن نه کلور البتّه چکمك لازمدر (مصراع ثانی مقام تعلیلده در زیرا دفینه ایله
ماربیله در وکل ایله خار بیله در وغم ایله شادلق بیله در * نظر نکنی در بستان که بید مشکست
وچوب خشك همچنان درزمرهٔ توانکران شاکر ند وکفور ودر حلقهٔ درویشان صابرند وضجور *
نکنی فعل نفی استقبال مفرد مخاطب استفهامی متضمن نظر ایلزمیسین دیمکدر (در حرف صله
(بستان عرب واوسز استعمال ایدر وعجم واو ایله (که حرف بیان (بید مشك لامیه در (بید
سکوت در عربجه خلاف دیرلر امابید مشك قواق جنسندن برنوع در که کوزل قوقوسی
وار (چوب خشك بیانیه در زمرهٔ توانکرانده بویله در (کفور فعول فاعل معناسنه در کفران
نعمت معناسنه (در حرف ظرفدر ایکی یرده بیله (حلقهٔ درویشان بیانیه تفنن ایچون انده
زمره دیدی وبونده حلقه (ضجورده فعول فاعل معناسنه در مقابلی صبوردر ضجرتدن مشتق
کوکل طارلغی معناسنه (محصول ترکیب) بستانه نظر ایلزمیسین که انده بید مشك ده چوب
خشکده وار نه بونك کبی اغنیا بلوکنده شاکرده وار کفران نعمتده وحلقهٔ درویشانده
صبورده وار ضجورده یعنی فقره تحمل ایلیوب اظهار عجز وضجرت کوسترلر * بیت * اکر ژاله
هر قطرهٔ درشدی * چو خرمهره بازار ازو پرشدی * ژاله بونده چه معناسنه در که کیجه یغار
(قطرهٔ یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل همزه حرف وحدتدر دیین غلط سویلمش ردشدی
(در تخفیف را ایله در ضرورت وزن وقافیه ایچون (چو ادات تشبیه (خرمهره اشك
بونجغینه دیرلر (ازو اصلنده از او ایدی حذف وایصال ایله ازو اولدی (او ضمیری دره راجعدر
(محصول بیت) اکرچه ژاله نك هر بر قطره سی لؤلؤ اولیدی خرمهره کبی بازار اندن طوپطولو
اولوردی کثرتندن (قصه دن حصه بودر کیم نه هر بر غنی سخی وکرم ایدیجی ونه هر
بر درویش اهل توکل وقناعتدر * مقربان حضرت حق جل وعلا توانکرانند درویش
سیرت ودرویشانند توانکر همت مهین توانکر آنست که غم درویشان بخورد وبهین
درویشان انکه کم توانکران نکیرد قال الله تعالی (ومن یتوکل علی الله فهو حسبه * مقربان
حضرت حق لامیه وبیانیه در ومبتدا (توانکرآن خبری (درویش سیرت وصف

ترکیبی در صفت توانکران (درویشـانند توانکرانه معطوف (توانکر همت وصف ترکیبی
صفت درویشاندر (مهین توانکران لامیه‌در (مه میمك کسری وهاء اصلیه ایله اولو دیمکدر
بزرك معناسنه (ویاحرف نسبت (ونون حرف تأکید اولوبه منسوب دیمکدر معنای لازمیسی
اولو قدربونده مبتدا واقعدر آنست خبری (که حرف بیان (غم درویشان لامیه ومبتدا
(بخورد فعل مضارع مفرد غائب خبر مبتدا درویشلرك غمین یه دیمکدر (وبهین درویشان
لامیه(بهین مهینه معطوف (بهانك کسری وهاء اصلیه ایله‌یك دیمکدر (ویانون سابق کبی(انکه
تقدیری آنست که در (کم توانکران لامیه‌در کم کاف عربك ضمی ومیم مشدد ایله‌عربیه‌دریك
دیمکدر آستین معناسنه (غم درویشـان بخوردك مقدم مفعولی اولدیغی کبی (کم توانکران
نکیردك مقدم مفعولیدر(بعض نسخه‌ده کم توانکران کیرد واقعدر(کم لغتده اکسك معناسنه‌در
اما بونك کبی یرلرده ترکدن کنایه‌در (معناسی اغنیانك ترك طوتمه یعنی اکاری ترك ایلیه‌حاصلی
حطام دنیا ایچون انلره عرض حاجت واظهار عجز ایلمیه بلکه توکل وقناعتی پیشه ایدینه
تنکه کلام شریف بیورر (من اسم شرط (یتوکل تفعل بابندن فعل مضارع مفرد مذکر غائب
فعل شرط (علی الله جار ومجرور فعل شرطه متعلقدر (فهوفا جواب شرطه داخلدر(هوضمیر
مرفوع منفصل محلا مرفوع مبتدا (حسبه لفظا مرفوع خبرمبتدا وجملهٔ اسمیه جواب
شرط (حسب حانك فتحی وسینك سکونیله اسماء افعالدندر کافی معناسنه (محصول ترکیب)
قاضی بیورر که حضرت خدانك مقربلری درویش سیرتلی اغنیادر واغنیا همتلو درویشلردر
(حاصلی خدانك مقبوللری ایکی طائفه‌در بریسی صورتا غنی وسیرتادرویش اولاندر (وبریسی
صورتا درویش وسیرت وهمتده غنی اولانـدر (اغنیانك اولورغی اولدرکه غم درویشانی یه
(یعنی انلرك رعایتیله مقید اوله (ودرویشلرك ایی رك اولدرکه اغنیانك آستینی ابرام والحاح ایله
طوتمیه یعنی انلردن برنسنه دیلمیه (ویا غنیانی کلیا ترك ایلیوب انلره عرض حاجت واظهـار
فقر ایلیـه (تنکه خدا بیورر هر کیسه که خدایه توکل ایلیه الله تعالی اکا کافیدر غیره
احتیاج ایتدرمز * پس روی عتاب ازمن بدرویش کردو کفت ای که کفتی توانکران مشتغل
مناهی اندومست ملاهی نعم طائفهٔ چنین که کفتی هستند قاصر همت وکافر نعمت ببرندو بنهند
ونخورند وندهند اکر بمثل باران نبارد ویاجهان طوفان برارد باعتماد مکنت خویش ازمحنت
درویش نپرسند وازخدای تعالی نترسندوکویند * پس اندن صکره دیمکدر(روی عتاب لامیه‌در
مجازا (بدرویش باحرف صله ای که تقدیری ای انکه‌درحذف وایصال واقع اولدی(مشتغل
مناهی اسم فاعلك مفعوانه اضافتیدرمست ملاهی لامیه مناهی شریعت نهی ایلدیکی اموردر
(بعض نسخه‌ده مناهی برینه تباهی واقعدر باطل وفاسد ایشلر معناسنه (وملاهی لهوك
جمعیدر بازی دیمکدر یعنی اویون (نعم نونك وعینك فتحه لریله حرف تصدیقدر (طائفـهٔ
یا حرف وحدت وهمزه حرف توسل(وحدت ایچوندر دیین غلط سویلدی (قاصرهمت (وکافر ردشمعی
نعمت وصف ترکیبیلردر اضافتلرین تجویز ایدنلر قاصر همتلر ایمش (ببرند فعل مضارع جمع ردابن سیدعلی
غائب ایلدرلر یعنی مالی (بنهند بنه مذکور کبی قورلر (یعنی صقلرلر دیمکدر (نخورند فعل ردشمعی
نفی استقبال جمع غائب یمزلر دیمکدر بعض نسخـه ده بابایله دوشمش بخورند کندیلری یرلر
معناسنه(ندهند سابق کبی ویرمزلر (یعنی خیراته صرف ایلمزلر دیمکدر (بمثل مثلا معناسنه‌در
(نبارد فعل نفی مستقبل مفرد غائب یغمیه دیمکـدر (جهان برآردك مقدم مفعولی (طوفان
مبتدا برارد خبری (طوفان چوق یغمور وچوق صوکه قپلـدق برقومیه (برارد فعل مضارع
مفرد غائب احاطه ایلیـه (یعنی قپلیه (باحرف مصاحبت (اعتمـاد مصدردر افتعال بابندن

طیتمق وصو یلمغك (مكنت قدرت معناسنه مصدردر (لیكن ثلاثیدن فعل مستعمل دكلدر
(خویش واو رسمیله كندی دیمكدر (اعتماد مكنت مصدرك مفعولنه اضافتیدر (وخویشه
اضافت لامیه (محنت درویش لامیه در (نپرسد فعل نفی استقبال جمع غائب صورمزلر
(نترسنده بویله در قورقزلر (محصول تركیب) (پس عتاب یوزینی بندن درویشه
ایلدی بوسوز اول معنایه اشارت ایدركه قاضی شیخی اغنیایی مطلقا درویشان اوزرینه
ترجیح ایلدیكنه یعنی ایلدیكیچون تخطئه ایلمش اوله قندر یعنی قاضی كلام عتاب آمیزینی بندن
درویشه صرف ایلدی ودیدی ای شول كیمسه كه دیدك اغنیا مشتغل مناهیلردر ومست ملاهی
یعنی لهو ولعبك مستلریدر كرچك بونلردن برطائفه دیدیكك كبیدرلر قاصر همت وكافر نعمت یعنی
همتسز وكفران نعمت درلر مالی ایلدرلر وخزینه لرینه قولر و یمزلر وخیراته صرف ایدوب
كیمسه یه ویرمزلر و یاكندیلری ییرلر اما كیمسه یه ویرمزلر اكر مثلا باران یغمیوب عالم قحط اولورسه
وسر بسر جهانی طوفان قپلرسه كندیلرك قدرتلرینه اعتمادله درویشك محنت وعذابندن
صورمزلر وخدادن قورقزلردیرلر * بیت * كرازنیستی دیكری شد هلاك * مرا هست
بط رازطوفان چه باك * نیستی یا حرف مصدر (دیكری یا حرف وحدت (مرا بنم دیمكدر (را حرف
تخصیصدر (بط بانك فتحیله قاز معناسنه در اصلنده مشدددر لیكن عجم تخفیف ایدر (را حرف
تخصیص (و یا ادات مفعول قازك وقازه دیمكدر (باك بای عربیله اعمك وقایرمق دیمكدر كه
عربجه مبالات دیرلر (محصول بیت) مذكور اغنیادیر كه اكر یوقلقدن برغیری كیمسه هلاك اولدیسه
نیم واردر قازك طوفاندن نه باكی واردر زیرا غرق اولمز یعنی كندیلرك مالی ومالنه اعتماد ایدوب
بویله دیرلر امافقرا حالنه نظر والتفاتلری یوق * بیت * وراكبات نیاقا فی هوادجها * لم یلتفتن
الی من غاص فی الكثب * واو حرف رب درتقدیری رب نساء راكبات در (راكبات راكبة جمعیدر
اسم فاعل جمع مؤنثدر موصوفه اعتماد ایلدیكیچون عمل ایلمشدر نیاق ناقه نك جمعیدر دیشی دوه لره
دیرلر لفظا منصوب مفعولیدر (راكباتك فی هوادجها جار ومجرور جمله ظرفیه حالدر (نیاق دن كه
مفعول راكبات در (هوادج هودجك جمعیدر برنوع محفه در كه دوه نك اوزرینه برینی اوررلر
انجق اوستی اورتلی اولور عورتلره مخصوصدر ارلر ایچنده اوتورمزمكه خانی عرفاته چیقدقده قزلری
وكلنلری هودجلرله چیقارحج ایلینلر باور ضمیر مؤنث راكباته راجعدر ایكی فصیح لغتك بریسی
اوزره یعنی هوادجها وهوادجهن لغتدر النساء فعلت وفعلن كبی نهایتی بونده ها اولور انجق
ضرورت وزن ایچون (لم یلتفتن فعل جحد مطلق جمع مؤنث غائبه التفات ایلمدیلر دیمكدر
جواب رب در (الی من غاص الی حرف جر فعل جحده متعلق (من محلا مجرور اسم موصول (غاص
فعل ماضی مفرد مذكر غائب اجوف واوی طالدی دیمكدر غوصدن مشتقدر اكثرصویه طالمقده
استعمال ایدرلر غواص بوندندر (فی الكثب فی غاص یه متعلقدر (كثب كافك وثاء مثلثك ضمه لریله
كثیبك جمعیدر رسر رسریرك جمعی اولدیغی كبی قومك چوقلغنه دیرلر (محصول بیت) ناقه لره راكب
چوق نسا اول ناقه لر انلرك هودجلری التنده اولدقلری حالده اول نساء التفات ایلمدیلر قوملره
طالوب بتان كیمسه یه یعنی دوه لره بنن خاتونلر حاصلی دوه اوزره هودجلره راكب اولان خاتونلر
قومه بتابتا كیدن پیاده لره التفات ایلمدیلر دیمكدر بو بیت ماقبلنی توضیح وتنویر طریقیله كلمشدر
* بیت * دونان چوكلیم خویش بیرون برند * كویند چه غم كر همه عالم مردند * دونان جمع دوندر
الف ونون ادات جمعدر (چو حرف تعلیل (كلیم خویش لامیه (وبردندك مفعول اولی (وبیرون
ثانیسی (كویند جواب تعلیلدر (محصول بیت) الچقلر چونكه كندی كلیمنی صودن قورتردیلر
یعنی محنت وبلای دنیادن خلاص بولدیلر دیرلر نه غم اكر جمیع عالم اولدیسه حاصلی همان

کندی نفس خبیثنی تدارك ایدوب قارر غیریله هیچ مقید اولمز اما ایلر کندی نفسنی قیردیغی
کبی سائر خلقیده قارر بلکه سائری نفسندن تقدیم ایدر شکه کتابلرده بعض کیمسه لردن نقل
ایدرلر * قومی برین صفت که بیان کردم وطائفهٔ دیکر خوان نعم نهاده وصلای کرم درداده
ومیان بخدمت بسته وابرو بتواضع کشاده طالب نام ومغفرت وصاحب دنیا وآخرت * قومی
یا حرف وحدت (وطائفهٔ دیکر بیانیه (یا حرف وحدت وهمزه حرف توسل (همزه حرف وحدت در
دیین غلط سو یلمش (خوان نعم لامیه در زیرا خوان سفره (ونعم طعاملر معناسنه اکرچه نعم جمع ردشمعی
نعمتدر وطعامدن اعم (خوانی طعام معناسنه اخذ ایدن یلزایمش (صلای کرم لامیه) در حرف
تأکید (داده ویرمش یعنی احسان وکرمنی عام ایلمشلر وعلما وفقرانك خدمتنه بل بغلمشلر (ابرو
همزه نك فتحی وبانك سکونی وواو اصلیه ایله قاش معناسنه در (کشاده نك مفعول صریحی (وبتواضع ردسروری
غیر صریحی (طالب نام اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر ونون ودال اسنك جمیدر (محصول ترکیب)
قاضی دیر که برقوم بو صفت اوزره در که بیان ایلدم وبر طائفه دخی نعمتلر سفره سنی قومش یعنی نعمت
سفره سنی دوشه مش وکرم واحسان صلاسنی ویرمش یعنی کرم واحسانی تعمیم ایلمش وتواضعله
قاشین اچمش یعنی کرمش یعنی یوزین وکوزین بوروشدروب اضطرابدن قاشین چاتمز بلکه اضف
ایلکدن حظ ایلرانی نامك طالبلریدر یعنی ایلکله اکلمغه طالبلردر تا کیم ذکر خیر مغفرتلرینه سبب اوله
وصاحب دنیا وآخرتدرلر یعنی هم دنیاده خیرایله مذکورلردر وهم آخرتده یعنی اولدکلرندن صکره
ینه خیرایله اکلورلر * چون بندکان حضرت پادشاه عالم مؤید من عند الله مظفر ومنصور علی
الاعداء مالك ازمة الانام حامی ثغور الاسلام وارث ملك سلیمان اعدل ملوك زمان مظفر
الدین ابو بکر سعد ادام الله ایامه ونصر اعلامه * ظاهر بودر که بو القاب ذکر قاضی جانبندندر
(چون ادات تشبیه (بندکان حضرت پادشاه لامیه لردر بندکاندن مراد پادشاه ملازمتنده اولان
اکابردر عالمه اضافت لامیه در بعض نسخه ده عالم یرینه عادل واقعدر (مؤید تفعیل بابندن
اسم مفعولدر محکم دیمکدر (من عند الله مؤیده متعلقدر (مظفرده تفعیل بابندن اسم مفعولدر
بونده غالب معناسنه در (منصور معروف (علی الاعداء مظفر ومنصوره متعلقدر علی سبیل
البدل (مالك ازمة الانام مالکك ازمه یه اضافتی اسم فاعلك مفعولنه اضافتیدر (ازمه زمامك
جمعیدر انامه اضافتی لامیه در (انام معرف باللام اولیجق ازمه یه تالازمدر اولمایجق لازم دکل
قدر (زمام اویان دیزکنی (وانام خلق معناسنه در (حامی ثغور الاسلام لامیه لردر (حامی حافظ
معناسنه در حمایه دن حامینك ثغوره اضافتی اسم فاعلك مفعولنه در ترکیب عربی اعتبار اولنسه
حامینك یاسنی ساکن تلفظ اولنور اما فارسی اعتبار اولنسه مکسور اوقونور (ثغور ثغرك
جمعیدر دشمندن خوف اولنه جق یردیمکدر (وارث ملك سلیمان سابقا ایکی قرینه کبیدر اضافتده
واعرابده (اعدل ملوك الزمان لامیه لردر (عدل اسم تفضیل (مظفر الدین پادشاهك لقبیدر
وابو بکر کنیتی تقدیری ابو بکر بن سعددر (ادام فعل ماضی مفرد مذکر غائبدر افعال بابندن
مقام دعاده واقعدر الله لفظ مرفوع فاعلی (وایامه منصوب مفعولی (ونصر اعلامه بوده
اعرابده قرینهٔ سابقه کبیدر (اعلام علمك جمعیدر سنجاقلر دیمکدر (محصول ترکیب) بوذکر
ایلدیکمز اصحاب خیرات اغنیا پادشاه زمانك بنده لری کبیدر یعنی پادشاه عالمك اعیان واکابری
مذکور اغنیا کبی اصحاب لطف وکرمدرکه اول پادشاه مؤید من عند الله در دخی اعدا اوزرینه
مظفر ومنصوردر جمیع خلقك زماملرینك مالکیدر یعنی جمیع خلایق اکا مطیعدر اسلام
دربندلرینك حافظیدر یعنی دشمن کیجك یرلری حفظ ایدر سلیمان ملکنك یعنی تختنك وارثیدر
نتکه دیباچه ده مفصلا بیان اولندی ایدی زمان پادشاهلرینك عادلیدر مذکور القابله ملقب

واوصافله موصوف مظفر الدين ابوبكر بن سعد درالله تعالى ايامنى دائم ايلسون يعنى عمرينى ودولت وسعادتنى باقى وثابت ايلسون وسنجاقلرينى منصور ومظفر ايلسون هرنه جانبه توجه ايدوب حركت ايدرسه * قطعه * پدر بجاى پسر هرگز اين كرم نكند * كه دست جود تو باخاندان آدم كرد * پدر مبتدا (باحرف صله (جاى بونك كبى يرلرده تحسين لفظ وتكميل وزن ايچون كاور وجائزدر حق معناسنه اوله (وپسره اضافتى لاميه اوله (نكندك بجاى پسر مفعول غير صريحيدر (واين كرم صريحى وجملهٔ فعليه خبر مبتدادر (كه حرف بيان ويارابط صفت (دست جود تو لاميه در مجازا ومبتدا وتويه اضافتى لاميه در (باحرف صله (خاندان آدم لاميدر (وكردك مفعول غير صريحى وجملهٔ فعليه خبر مبتدادر (محصول بيت) اتااوغوله هرگز بو كرمى ايلمز كه سنك جودك الى خاندان آدمه ايلدى يعنى اولاد وذريات آدمه سن ايلديكك لطف وكرمى كيمسه كندى اولادينه ايلمز * خداى خواست كه برعالمى ببخشايد * ترا برحمت خود پادشاه عالم كرد * خداى مبتدا (خواست خبرى (كه حرف بيان (عالمى ياحرف تنكير (ويا حرف نسبت عالمه ويا عالمه منسوب اولنه ديمكدر (ببخشايد فعل مضارع مفرد غائبدر بخشايدندن اسركمك يعنى ترحم ايلمك ديمكدر (تراسنى ديمكدر (باحرف مصاحبت (رحمت خود لاميه (پادشاه عالمده لاميه در (تراكردك مفعول صريح اولى وپادشاه عالم ثانيسى وبرحمت غير صريحى (محصول بيت) الله تعالى ديلديكه عالمه ويا اهل عالمه ترحم ايليه پس سنى كندى رحمتيله عالمه پادشاه ايلدى يعنى سنى خداى تعالى عالمه رحمت كوندردى حضرت محمد عليه الصلاة والسلامك امتنى رعايت ايليه سين حضرت محمد صلى الله عليه وسلمى ايكى عالمه رحمت كوندرديكى كبى * قاضى چون سخن بدين پايه رسانيد وازحد قياس ما اسب مبالغه دركذرانيد بمقتضاى حكم قضا رضادادیم وازما مضى دركذشتيم وبعذر ماجرى طريق مدارا كرفتيم وسر تدارك برقدم يكديكر نهاديم وبوسه

راه مدارا نسخه

برسر وروى همديكر داديم وختم سخن بدين دوبيت بود * قاضى مبتدا (چون ادات تعليل (سخن رسانيدك مفعول صريحى (وبدين پايه غير صريحى (پايه مرتبه ديمكدر (رسانيد فعل متعديدر ايرشدردى ديمكدر (حدقياس مالاميه لردر (وكذرانيدك مفعول غير صريحى (اسب مبالغه بيانيه ومفعول صريحى (درحرف تأكيد (كذرانيد فعل ماضى مفرد غائبدر (كذرانيدندن (الف ونون ادات تعديه كچوردى ديمكدر (باحرف صله (مقتضاى حكم قضا لاميه لردر (وداديمك مفعول غير صريحى (ورضا صريحى (وجملهٔ فعليه جواب تعليل وجملهٔ تعليليه خبر مبتدادر (ما اسم موصول (مضى فعل ماضى مفرد مذكر غائب جملهٔ فعليه صلهٔ موصولدر (در حرف تأكيد (كذشتيم فعل ماضى متكلم مع الغير كچدك ديمكدر (باحرف مصاحبت (عذر ماجرى لاميه (وما موصول (وجرى فعل ماضى مفرد مذكر غائب جارى اولدى (يعنى مرور ايلدى ديمكدر (طريق مدارا لاميه (اصلى مدارات درليكن عجم مفاعله بابنك ناقصندن تاء مصدرك حذفيله استعمال ايدر (سرنهاديمك مفعول صريحى (وتدارك غير صريحى (برقدم يكديكرده بوبله در وقوم يكديكر لاميه دربرى برينك قدمنه تداركله باش اوردن قودق (وبوسه داديمك مفعول صريحى (وبرسرو روى همديكر غير صريحى (ختم سخن لاميه در (يعنى مصدرك مفعوله اضافتيدر (محصول تركيب) قاضى سوزى چونكه بومرتبه يه ايرشدردى وبزم حد قياسمزدن اسب مبالغه يى كچوردى حكم قضا مقتضاسنه رضا ويردك وماضادن كچدك وماجرى عذريله يعنى ارامزده كچن جنك وجدال عذريله يعنى بوسببله مدارا طريقنى طوتدق وتداركله برى برينك اياغنه باش قودق يعنى احوالمز حد تعذيره وارمشيدى كچن غوغا ايچون پس مصالحه طريقين طوتدق قبل شرعدن بزه برنسنه توجه ايلسون ديوبرى برينك روينه بوسه ويردك

یعنی او بشدك نتکه حالت مصالحه ده عادتدر وسوزك ختمی وتمامی بوابکی بیله اولدی *قطعه*
مکن زکردش کیتی شکایت ای درویش * که تیره بختی اکرهم برین نسق مردی * کردش کیتی
لامیه در (کردش اسم مصدر دردونش معناسنه (کردیدندن کاف عجمك فتحیله (وکیتی کاف
عجمك کسریله جهان دیمکدر (که حرف تعلیل (تیره بخت وصف ترکیبیدر سیه بخت معناسنه
(وبا ضمیر خطاب (نسق نون وسینك فتحه لریله اسلوب وطریق معناسنه (هم بونده تحسین
لفظ وتکمیل وزن ایچون کلمشدر (مع معناسنه در دیین معلومدر که نه همك معناسنی بلورمش نه رد سروری
معنك (مردی فعل ماضی مفرد مخاطبدر مردندن (محصول بیت) جهان کردشندن یعنی دونشندن
شکایت ایله ای درویش زیرا سیه بختسین اکر بو اسلوب وطریق اوزره اولورسك یعنی درویشلك
توکل وقناعتدر وتسلیم ورضا درویشه شکایت لایق دکل زیرا شکایت بد بختلقدر * توانکرا
چو دل ودست کامرانت هست * بخور ببخش که دنیا وآخرت بردی * توانکرا الف حرف ندادر
چو حرف تعلیل (دل کوکل (دست کامران بیانیه (بخور فعل امر مفرد مخاطب (ببخش ده
بویله در بخشیدندن (که حرف تعلیل (بردی فعل ماضی مفرد مخاطبدر بردندن ایلتدك دیمکدر
(محصول بیت) ای توانکر چونکه مراد سوریجی الك وکوکلك واردر یعنی چونکه خداسکا
مرادك وردی یی وبغشله زیرا هم دنیا وهم آخرت کتوردك یعنی دنیا وآخرت سنك اولدی
حاصلی ییمکله دنیا وبغشلمقله آخرت سنك اولدی یعنی ییوب ویرمکله دنیا وآخرته مالك اولدك
*باب هشتم درآداب صحبت *باب هشتم بیانیه (آداب ادبك جمعیدر خیرلی خویلرك اجتماعنه
درلر ادیب شول کشی یه درلر که خیرلی خویلرانده جمع اوله (صحبته اضافتی لامیه در* حکمت *
مال ازبهر آسایش عمرست نه عمر ازبهر کرد کردن مال عاقلی راپرسیدند نیکبخت
کیست وبدبخت که کفت نیکبخت انکه خورد وکشت وبدبخت انکه مرد وهشت *مال
سکون لامله مبتدا ومابعدی خبری بهر آسایش عمر لامیه لردر (آسایش دیکلنش معناسنه اسم
مصدر درآساییدندن (بهر کرد کردن مال لامیه لردر (کرد کردن کاف عجمك کسریله وعینك
فتحیله جمع ایلمك دیمکدر عاقلی یا حرف وحدت (ورا حرف مفعول (نیکبخت وصف ترکیبیدر
ایو بختلو معناسنه بدبخت یرامز بختلو معناسنه در (که تقدیری کیست در (کشت کاف عربك
کسریله وسکون شینله فعل ماضی مفرد غائب در اکدی معناسنه (وهشت هانك کسری
وشینك سکونیله فعل ماضی مفرد غائبدر قودی یعنی ترك ایلدی دیمکدر (کشت کشتن وهشت
هشتن دن مشتقدر (محصول ترکیب) مال عمرك آسایش وحضوری ایچوندر عمر مال جمع ایلمك ایچون
دکلدر (برعاقله صوردیلر که ایو بختلی کیمدر ویرامز بختلی کیم دیدی ایو بختلی اولدر کیم اکدی
وییدی (اکدی دیمکدر مراد آخرت ایچون بذل ایلدی (الدنیا مزرعة الاخرة) اعتباریله
(وبدبخت اولدر کیم اولدی وقودی (یعنی ورثه وحسده ده ترك ایلدی وکندی (وبدبختك یرینه
چیست یاران احوال سعیدن غافل ایش * بیت * مکن نمازبران هیچکس که هیچ نکرد رد سروری وشمعی
* که عمر در سر تحصیل مال کرد ونخورد * مکن نماز نمازقیله دیمکدر (هیچکس سفله ودنی
معناسنه (که حرف رابط صفت (هیچ نکرد یعنی برخیرلی وفائده لی ایش ایشلمدی (حاصلی
حقه لایق عمل ایلمدی (که حرف تعلیل (عمر کردك مفعول اولی ومقدر صرف ثانیسی (در حرف
ظرف (سر تحصیل لامیه ماله اضافت مصدرك مفعولنه در (محصول بیت) اولدیکندن صکره
نماز قیلمه اول سفله وناکسك اوزرنده که خدایه لایق عمل ایشلمدی (حاصلی آخرت یولنه
برخیر ایلمدی (زیرا عمرینی تحصیل مال سوداسنه صرف وتلف ایلدی ویمدی (یعنی نه کندی
یدی ونه خدا ایچون ییدردی * پند * حضرت موسی علیه السلام قارون را نصیحت

كرد كه (احسن كما احسن الله اليك) نشنيد وعاقبتش شنيدى *قارون را (را ادات مفعول كه حرف
بيان احسن فعل امر مفرد مذكر مخاطب در افعال بابندن احسان ايله ديمكدر (كما كاف
حرف تشبيه (وما حرف مصدر (احسن فعل ماضى مفرد مذكر غائب (الله فاعلى (اليك
جار ومجرور فعل ماضى يه متعلقدر (نشنيد فعل نفى ماضى مفرد غائب فاعلى قاروندر ايشتمدى
يعنى پندينى دكلمدى وقبول ايلمدى ديمكدر (عاقبتش ضمير قارونه راجعدر (شنيدى فعل
ماضى مفرد مخاطب عاقبت نيجه اولديغن ايشتدك ديمكدر (محصول تركيب) موسى پيغمبر
عليه السلام قارونه نصيحت ايلدى كه خدانك قوللرينه احسان ايله يعنى مالكدن زكات
وصدقه اعطا ايله نتكه الله تعالى سكا احسان واعطا ايلدى (قارون موسانك پندينى ديكلمدى
(يعنى قبول ايلمدى عاقبت نيجه اولديغن مفصل ايشتدك باب اولده* قطعه *آن كس كه بدينار
ودرم خير نيند وخت *سر عاقبت اندر سر دينار ودرم كرد *معلوم اوله كه بعض مقامده
ان كه‌نك تقديرينى (ان كس كه ايدردك بوندن معلوم اولسون اول تقدير (بدينار ودرم (با حرف مضب
مصاحبت (نيند وخت فعل نفى ماضى مفرد غائب قزانمدى (يعنى كسب ايلمدى (باء مزدن
متعلبدر (نتكه مفصل بيانى كچمشدر (خير مفعول صريحى (وبدينار غير صريحى (سر كردك
مفعول اول صريحى (وتلف (ويا صرف مقدر ثانيسى (واندر سر مفعول فيهى (اولكى سر باش
معناسنه در وايكنجيسى سودا معناسنه در (محصول بيت) اول كيمسه كه دينار ودرم سببيله
خير كسب ايلمدى (يعنى مالنى خيراته صرف ايلمدى باشنى عاقبت دينار ودرم سوداسنده تلف
ايلدى (يعنى اول سودا ايله فوت اولدى قارون كبى* خواهى ممتع شوى از نعمت دنيا *با خلق
كرم كن كه خدا باتو كرم كرد *خواهى فعل مضارع مفرد مخاطب در معناى شرطى متضمن
ديلرسك ديمكدر (ممتع اسم فاعلدر تفعل بابندن فائده مند وبهره مند ديمكدر (بعض نسخه ده
(خواهى كه ممتع شوى واقعدر تفعيل بابندن اسم مفعول (ليكن معنى بردر (شوى فعل مضارع
مفرد مخاطب اوله‌سين ديمكدر (با حرف صله (كه حرف تعليل (خدا مبتدا (وكرد خبرى (وكرم
مفعول صريحى (وباتو غير صريحى (وبا حرف صله (محصول بيت) ديلرسك كه دنيا نعمتندن
فائده مند وبهره مند اوله‌سين خدانك خلقنه كرم ايله (چونكه خدا سكا كرم ايلدى* عرب
كويد (جد ولا تمنن فان الفائدة اليك عائدة* جد جيمك ضميله فعل امر مفرد مذكر مخاطبدر
جاد يجود دن يعنى نصر بابنك اجوف واويسندن قل كبى قال يقول دن جومرد لك ايله ديمكدر
(ولا تمنن فعل نهى مفرد مذكر مخاطب منت ايلمه (يعنى ايلك ايلديكك كيمسه يه منت ايلمه
(فان الفائدة (فا حرف تعليل نهى در (زيرا تحقيق انك فائده‌سى ديمكدر (اليك جار ومجرور عائده يه
متعلقدر (محصول تركيب) عرب ديرجومرد لك ايله ومنت قومه جومرد لك ايلديكك كيمسه اوزرينه
زيرا ايلديكك جومرد لكك فائده‌سى ينه سكا عائددر (يعنى فائده‌سى سكادور (نتكه شيخ
شرح ايدوب بيورر* يعنى ببخش وعطاده ومنت منه كه فائدهٔ آن بتو بازمى كرد* محصول تركيب)
يعنى بخشش ايله وعطا وير يعنى احسان ايله ومنت قومه) زيرا فائده‌سى ينه سكادور (حاصلى
فائده‌سى سكادر اول وير ديككه دكلدر* قطعه *درخت كرم هر كجا بيخ كرد* كذشت از فلك
شاخ وبالاى او *درخت كرم بيانيه (بيخ كرد بيخ كوكدر باء عربينك كسريله كوك ايلدى (يعنى
كوك صالدى ديمكدر (درخت مبتدا (وكر خبرى (وبيخ مفعول صريحى (وهر كجا مفعول فيهى
(كذشت فعل ماضى مفرد غائب كچدى ديمكدر (يعنى تجاوز ايلدى (از فلك مفعول غير صريحى
(شاخ دال وبداق معناسنه در (بالابوى ديمكدر اويه اضافت لاميه در (محصول بيت)
كرم درختى هر يرده كه كوك صالدى (يعنى مستحكم اولدى (يعنى نه يرده كه ثابت وقائم اولوب

يراشـدي انك بوي ودال وبداغي فلكدن كچدي حاصلي ثوابي عرش اعلايه واصل اولدي
*كرامید وآری کز وبرخوری *بمنت منه اره برپای او*امید وار امیدلی دیمكدر زیرا وآر نسبت
معناسني افاده ايدر ميده تشـديد ضرورت وزن ايچوندر (وياضمير خطاب (كز وتقديري كه
ازودر (كه حرف بيان (واوضميري درخت كرمه راجعدر (بربونده حاصل وميوه معناسنه در
(خوری فعل مضارع مفرد مخاطبدر يه‌سين ديمكدر (بمنت باحرف مصاحبت (منه فعل نهي
مفرد مخاطب نهيدندن (نونك فتحي وكسريله نهادندن اخذ ايدنلر يـامزل ايش (اره دستره در
تشدید ضروت وزن ايچوندر (برحرف استعلا (پای اولاميه ضمير درخته راجعدر (اره منهك
مفعول صريحي وبرپای وبمنت غيرصريحلري (محصول بيت) اكر اميدلي ايسـك كه مذكور
درختدن ميوه وحاصل يه‌سين منتله دينه دسـتره قومه يعني ايلديكك كرمي منت ايله كه
ضايع ايله حاصل ايلديكك احساني من واذا ايله ابطال ايله (كما قال الله تعالى ولا تبطلوا صدقاتكم
بالمن والاذى) اره‌دن مراد منت دركه احسان وكرمك ثوابني ابطال ايدر بعض نسخه ده اميدوآری
برنه واوله اميد داری دوشمش دالله ليكن معنـالر متقـاربدر *قطعه*شـكر خداى كن كه
موفق شدی بخير*زانعام وفضل اونه معطل كذاشتت*شكر خداى مصدرك مفعولنه اضافتي در
(كه حرف تعليل (موفق اسم مفعولدر تفعيل بابندن توفيق وهدايت ويرلمش معناسنه (شـدی
فعـل ماضي مفرد مخاطب اولدك ديمكدر (بخير باحرف مصـاحبت وياحرف صـله خيرايله
وياخيره ديمكدر (انعام فضل اولاميه در (نه حرف نفي معناده كذاشـته مقيددر نكذاشـتت
تقديرنده (محصول بيت) خدايه شكرايله كه خيرايله موفق اولدك وياخيره توفيق وهدايت بولدك
خداى تعالى كندی انعام وفضلندن سني معطل قومدی (يعني لطف واحسانندن سـني معطل
ترك ايلمدی *منت منه كه خدمت سلطان همی كنی*منت شـناس ازوكه بخدمت بداشـتت
(كه حرف بيان (خدمت سلطان مصدرك مفعولنه اضافتيدر (شناس فعل امر مفرد مخاطب
(ازوضميری سـلطانه راجعدر (كه حرف بيان (بخدمت باحرف ظرف تقديری بخدمتش در
(محصول بيت) منت قومه كه پادشاهه خدمت ايدرم ديو (يعني پادشـاهه بن سـكا خدمت
ايدرين ديو منت ايله بلكه پادشاهدن منت بيلكه سني خدمتنده طوتدی يعني سـني خدمتكار
ايدنديكني اندن منت بيل سـني خدمتكار ايدنمسـه نيجـه ايدردك* حكمت*دو كس رنج
بيهوده بردندوسعي بی فائده كردنديكی آن كه اندوخت ونخورد ديكران كه آموخت ونكرد*
رنج بيهـوده بيانيـه (سـعي بی فائده‌ده بويله‌در) اندوخت تقـديری (مال اندوخت در
(آموخت تقديری علم آموخت در (نكرد تقديری عمل نكرد در (محصول تركيب) ايكی كيمسـه
باطل وزائد يره رنج وزحمت ايلديلر (يعني يوق يره امك چكديلر وفائده سز يره سعي وكوشش
ايلديلر (بريسی اولدر كه مالي قزندی ويمـدی (وبريسی اولدر كه علم اوكرندی ومقتضـای
علمله عمـل ايلمدی *مثنوی *علم چندان كه پيشـتر خوانی *چون عمل در تو نيست نادانی*علم
خواندك مقـدم مفعولی (محصـول بيت) علمي نقدر كه زياده رك اوقوسـك چونكه سـنده
عمل يوقدر نادان سـين يعني جاهل سـين*نه محقق بودنه دانشمند *چارپايی بروكتابی چند*
محقق تفعيل بابندن اسم فاعلدر مسـائلی دلائل ايله اثبات ايدنه ديرلر (حرف نفي معناده فعله
مقيددر نبود تقديرنده (چار پادورت ايقلي حيوان نبودك فاعليدر وياحرف وحدت (بروكتابي
ياحرف وحدت جمله ظرفيه صـفت چارپا در چند نيچه ديمكدر (محصول بيت) محقق اولماز
دانشمندده اولماز برحيوان كه اوزنده برنيچه كتاب اوله يعني اوستنده برنيچه كتاب اولان چارپا
نه محقق اولورنه دانشمند يعني علمله عامل اولميان كيمسـه برنيچه كتابي يوكلنمش حيواندر كه

زداي سينه‌تي وسروري

(كلام)

کلام خداده واقعدر (کمثل الحمار یحمل اسفارا) اسفار سفرک جمعیدر کتاب معناسنه * آرتهی
مغز را چه علم وخبر * که بروهیز مست ویا دفتر * تهی مغز وصف ترکیبیدر عقلسز دیمکدر
تانك فتح وکسری جائزدر (رااداتِ تخصیص (که حرف بیان (هیزم هانك کسریله وزانك ضمیله اودون
معناسنه در (دفتردن مراد کتابدر بونی قافیه ضرورتی ایچون اختیار ایلدی (محصول بیت) اول
بیلی سزك یعنی عقلسزك نه علم وخبری وار یعنی علمی وخبری یوقدر که اوزرنده اودونیدر
یوقسه دفتر می حاصلی بر یوکدر چکر اما بیلمزکه یوکی ندر * حکمت * علم ازبهر دین
پرورد نست نه ازبهر دنیا خوردن * (محصول ترکیب) علم دینی تربیت وتقویت ایچوندر دنیا یمك
ایچون دکلدر (یعنی تحصیل دنیا ایچون ووسیلهٔ جاه ایچون دکلدر علم * بیت * هرکه پرهیز
وعلم وزهد فروخت * خرمنی کرد کرد وپاك بسوخت * (خرمنی یا حرف وحدت کرد کرد جمع
ایلدی دیمکدر پاك بسوخت تمام یاقدی هیچ نسنه قومدی دیمکدر ارالرنده بو مستعملدر (محصول بیت)
هر کیمسه که خلق عالمه پرهیز وعلم وزهد صاتدی (یعنی بونلری وسیلهٔ تحصیل مال وجاه ایلدی
برخرمن جمع ایلدی وپاك یاقدی هیچ نسنه قومدی یعنی آخرته باعث مغفرت اولمز مفادهسی
همان دنیاده در انجق * حکمت * عالم ناپرهیز کار کوریست مشعله دار یهدی ولا یهتدی)
عالم ناپرهیز کار بیانیه در (کار کاف عجمیله ادات فاعلدر جی معناسنه (عالم مبتدا (کوریست
خبری (یا حرف وحدت (مشعله دار وصف ترکیبیدر (داریدندن مشعله طوتیجی دیمکدر (یهدی
فعل مضارع مفرد مذکر غائبدر ضرب بابنك ناقص یائیسندن نامه یول کوستر (یعنی مطلوبه
واصل اوله جق طریقی کوستر (لا یهتدی فعل نفی مستقبل مفرد مذکر غائبدر افتعال بابنك ناقص
یائیسندن مهتدی اولمز (یعنی هدایت بولمز (محصول ترکیب) پرهیز ایلمیجی عالم یعنی پرهیزسز
اهل علم مشعله دار بر کوردر یعنی اکا بکزر (زیرا اول مشعله بله خلقه یول کوستر اما کندی
انکله یول کورمز (حاصلی عالم غیر عاملدن بر کیمسه علم کسب ایدوب عمل ایلسه مهتدی اولور
واعظ غیر متعظدنده بوبله ناصح غیر متنصح دنده * بیت * بی فائده هرکه عمر در باخت
چیزی نخرید زر بینداخت * (عمر درباختك مقدم مفعولیدر (چیزی یا حرف وحدت
زربینداختك مقدم مفعولیدر (محصول بیت) هر کیمسه که فائدهسز یره عمرین اوینادی
یعنی عبث یره صرف ایدوب ضایع ایلدی شول کیمسه یه بکزرکه هیچ بر نسنه المدی وآقچهسنی
بیانه آندی یعنی نسنه صاتون المدی وآقچهسنی طاغتدی وتلف ایلدی * حکمت * ملك ازخرد
مندان جمال کیرد ودین از پرهیزکاران کمال یابد پادشاهان بنصیحت خردمندان محتاج ترند که
خردمندان بتقرب پادشاهان * ملکدن مراد مملکتدر (دیندن مراد دین اسلامدر (کمال یابد
فعل مضارع مفرد غائبدر یافتندن یافتن دن دیمك خطا ایلمش یافتن یائیدن یائمزده واقع اولان متونده کمال
یابد دوشمش اگرچه که قیاس مقدر کیرد اولمق ایدی بس یابدی یازانه اعتراض نی تقریبدر محتاج ترند
زادات تفضیل (وکه من تفضیلیه معناسنه در (محصول ترکیب) مملکت عقلادن جمال طوتار یعنی
شول مملکت که انده عقلا اوله کوزل اولور زیرا عقلا زینت عالمدر دین اسلام دخی پرهیزکارلردن
کمال بولور یعنی دین اسلام اهل زهد وتقوادن کمال بولور زیرا هر ایشلری شرعی اولور
پادشاهلر عقلانك نصیحتنه محتاجرقلردر عقلا پادشاهلرك تقربنه ایسه یعنی عقلا اولقدر
سلاطینك تقربنه محتاج دکللردر که سلاطین انلرك نصیحتنه محتاجلردر * قطعه * پندم اگر
بشنوی ای پادشاه * درهمه دفتر به ازین پند نیست * پندم بعض نسخهده پندی واقعدر
یاء وحدتله اما پندم میمسز ویاسز یازمزده موجود اولان متونده یوقدر پس میملی نسخهیی
اختیار ایدنه اعتراض قلت تتبعدن کلور (دفتردن مراد کتابدر (محصول بیت) ای

رد ابن سید علی
رد سروری

رد سروری

رد سروری

پادشاه اکر بنم پندمی ایشیدرسك جمیع کتابلرده بوندن ایو پند یوقدر اول پند بیت ثانیدر *جز بخرد مند مفرما عمل* کرچه عمل کار خرد مند نیست* بخرد مند (باحرف صله (مفرما فعل نهی مفرد مخاطبدر(فرمایدندن فرمودندن دین خطا ایلمش (محصول بیت) ای پادشاه عاقلدن غیری یه عمل بیورمه اکرچه عمل عاقل ایشی دکل یعنی سن عملکی عاقلدن غیری یه ویرمه اکرچه که عاقل اولان عمل قبول ایلمز* حکمت * سه چیز پایدار نماند مال بی تجارت وعلم بی بحث وملك بی سیاست رحم اوردن بریدان ستمست بر نیکان وعفو کردن ازظالمان جورست بردرویشان* (محصول ترکیب) اوچ نسنه ثابت وپایدار قالماز(بریسی تجارتسز مال(یعنی مال که انکله تجارت اولنمیه یاپ یاپ خرجنور کیدر ومذاکره سز علم ده فراموش اولور کیدر وسیاستسز ملك وسلطنت دخی پایدار قالماز(زیرا بوسببله ظلمه طغیان ایدوب مملکت الدن کیدر (نتکه سه بنی کندی بیان ایدوب بیورر یرامزلره رحم کنورمك (یعنی ترحم ایلمك ایولره ظلمدر (وظالملردن ظلمی عفو ایلمك درویشلره (یعنی فقرایه جور وجفادر پس ظلمه سلطنت قائم اولماز (زیرا یرامزلر ایولره (وظالملر فقرایه جفا ایدرلر پس بددعایه سبب اولور که سلطنت انکله ثابت وپایدار اولماز *بیت* خبیث راچو تعهد کنی وبنوازی * بدولت توکنه می کنند بانبازی خبیث مردار دیمکدر(ورا ادات مفعول تعهد تفعل بابندن مصدردر تحفظ ورعایت معناسنه در (بنوازی باء تأکید ایله فعل مضارع مفرد مخاطب اوخشایه سین دیمکدر(بدولت باحرف ظرف وباحرف مصاحبت تو یه اضافت لامیه در(کنه می کنندك مفعول صریحی (وانبازی غیرصریحی باحرف مصاحبت (انباز اورتغه دیرلر شریك معناسنه (وباحرف مصدر(محصول بیت) خبیثی چونکه رعایت وحمایت ایلیوب اوخشیه سین سنك دولتکده وپادولتکله اورتقلغه کناه ایلر (یعنی سن اکا رعایت ایلدکك سببله ظلمه رضا ویرمکدر(پس ظلمه انکله شریك اولورسین* حکمت* بردوستیٔ پادشاهان اعتماد نتوان کرد وبراواز خوش کودکان غره نباید بود که آن بخیالی متبدل شود واین بخوابی متغیر کردد *برحرف استعلا (دوستی یاحرف مصدر اضافت ایچون مکسور اوقنور واضافت لامیه در(نتوان کردك (بردوستی مفعول غیرصریحی واعتماد صریحی(آواز خوش کودکان بیانیه ولامیه در(کودك ایکی کاف عربیدر واولکیسی مضموم ودال مفتوح اوغلنجق دیمکدر (الف ونون ادات جمعدر (غره غینك کسریله دراغت(اماعجم فتح غینله اوقور (غره نبایدك مفعول صریحی (وبرآواز غیرصریحی (کردوبود مصدر معناسنه در(که حرف تعلیل (آن اسم اشارتدر دوستی یه (باحرف مصاحبت (خیال بونده ظن ووهم معناسنه در (این اسم اشارتدر اوازه (باحرف سبب (خواب بونده دوش دیمکدر مراد احتلامدر(محصول ترکیب) پادشاهلرك دوستلغنه اعتماد ایلمك اولماز واوغلنجقلرك کوزل اوازینه مغرور اولمامق کرك(زیرا پادشاهلرك دوستلغی برخیال ایله متبدل اولور یعنی برسوء ظنله دوستلغی بوزار واطفالك اوازی احتلام سببیله متغیر اولور * بیت * معشوق هزار دوست رادل ندهی *ورمی دهی آن دل بجدایی بنهی * معشوق هزار دوست بیانیه (هزاردوست وصف ترکیبی در بیك دوستلی (یعنی بیك عاشقلی (ورا ادات مفعول(ندهی نونك فتحی ودالك فتحی وکسریله وهانك کسریله فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب ویرمیه سین دیمکدر (معشوق مفعول اولی ودل ثانیسی(ور (وا کردن مخففدر(نتکه کرانله ذکر اولدی (میدهی فعل مضارع مفرد مخاطب فعل شرطدر (بجدایی باحرف صله او یاحرف مصدر (بنهی باحرف استقبال (نهی نونك فتحی وکسر بله وهانك کسریله فعل مضارع مفرد مخاطب قوباسین دیمکدر جواب شرط در (آن دل مفعول صریحی و بجدایی غیرصریحی

رد سروری
رد ابن سید علی
رد ابن سید علی

(محصول بیت) یك دوستلی معشوقه کوکل و یرمه سین (یعنی اکا عاشق اولماسین واکر اکا کوکل ویروب عاشق اولورسك اول کوکلی فراقه قورسین (یعنی وصل میسر اولیوب فراق چکر (جدایی ده یای اول اشباعید دیین فاسد سویلمش که یاء اصلیه در (بنهی نك نونی کسره یه تخصیص ایلین بی وجه ایلمش ایکی مصراعك آخرنده یار کسره نك اشباعندن حاصلدر دیین خطا ایلمش * حکمت * هر آن سری که دادی بادوست درمیان منه چه دانی که وقتی دشمن کردد وهر کزندی که توانی بدشمن مرسان باشد که وقتی دوست کردد رازی که خواهی نهان ماند باکسی درمیان منه اکرچه معتمد بود که هیچکس بر سر تواز تو مشفق ترنباشد * سری یاحرف وحدت (که حرف رابط صفت (باحرف مصاحبت دوستله دیمکدر (درمیان (در حرف صله (منه قومه دوستله اورته یه قومه (یعنی دوستنه افشا ایله (وقتی یاحرف وحدت (کزند کاف عجمك ضمی وزانك فتحی ونونك سکونیله ضرر معناسنه در (و یاحرف وحدت (که حرف رابط صفت توانی فعل مضارع مفرد مخاطبدر (توانیدندن قادرسین دیمکدر (بدشمن باحرف صله (مرسان فعل نهی مفرد مخاطب ایرشدرمه دیمکدر (الف ونون ادات تعدیه در (باشد که اوله که یعنی جائزکه دیمکدر (وقتی یاحرف وحدت (رازی یاحرف وحدت (که حرف رابط صفت (خواهی فعل مضارع مفرد مخاطب دیلرسك دیمکدر نهان کزلی ماند فعل مضارع مفرد غائب قاله دیمکدر (معتمد اسم مفعولدر افتعال بابندن ایناندیغك کیمسه (که حرف تعلیل (مشفق افعال بابندن اسم فاعلدر محبتلی وشفقتلی معناسنه وترادات تفضیلدر (محصول ترکیب) هر براول سرك که واردر یعنی هر بر سرك که وارانی دوستله اورته یه قومه یعنی انکاه اول سری سویلشوب اکا افشا ایلمه نه بیلورسین که بروقت دشمنك اوله یعنی اراکزه عداوت دوشه وخلقه رازکی افشا ایلیه وهر بر ضرره که قادرسین دوشمنکه ایرشدرمه جائزکه برزمان دوستك اوله صکره اوتانمق لازم کلور بر رازکه کزلی قالدیغن دیلرسك کیمسه ایله اراده قومه انی یعنی ایکیکز اراسنده کتوروب انی سویلشمك حاصلی انی کیمسه یه دیمه اکرچه ایناندیغك کیمسه ایسه ده زیرا هیچ کیمسه سنك سر یکه سندن محبتلیرك ومشفقرق اولمازیعنی سن حفظ ایده میجه کندی رازیکی غیر بلر هیچ حفظ ایلمز زیرا کیمسه کیمسه نك سر ینه خزینه دار اولماز * قطعه * خامشی به که ضمیر دل خویش * باکسی کفتن وکفتن که مکوی * خاموشی (وخموشی (خامشی (وخمشی یاء مصدریه ایله اسم اولمق (ضمیر بوندہ سردر (دله وخویشه اضافتلر لامیه لردر (باحرف صله (کسی (یاحرف وحدت (کفتن مصدردر سویلمك معناسنه ایکی یرده بله (که حرف بیان (مکوی فعل نهی مفرد مخاطب سویلمه دیمکدر (محصول بیت) اسم اولمق یکدر کندی کوکلك سرینی بر کیمسه یه دیمکدن ودیمك که کیمسه یه سویلمه یعنی بر کیمسه یه رازکی دیمکدن وتنبیه ایلمکدن که بورازی کیمسه یه افشا ایلمه دیو اسم اولوب رازکی کیمسه یه دیممك یکدر ✻ ای سلیم آب زسر چشمه ببند ✻ که چو پرشد نتوان بستن جوی ✻ سلیم بونده ساده دل معناسنه در (یعنی بون (آب ببندك مفعول صریحی (وزسر چشمه غیر صریحی (سرچشمه رانك سکونیله بکار باشی دیمکدر (ببند فعل امر مفرد مخاطبدر بغله دیمکدر (که حرف تعلیل (پرشد چوق اولدی دیمکدر (یعنی چونکه ایرمق اولدی (نتوان بستن بغلمق اولماز (جوی ایرمق (بستنك مفعولی اضافتله اوقفده جائز (پس مصدر مفعولنه مضاف اولور (بوتقدیرجه شدك فاعلی آبه راجع ضمیر اولور (پس جوی بده شد ایله بستن تنازع ایلردیین معنای بیته واصل اولمامش (محصول بیت) ای ساده دل آبی بکار باشندن سد ایله زیرا چونکه چوق اولوب ایرمق اولدی ایرمغی بغلمق اولماز قصه دن حصه بودر که سن سرك آنی سرچشمه دلکده بند ایدوب ایکی دودغکدن

رد ابن سید علی

طشره آنی چیقرمه والا تمام عالمه منتشر اولور * بیت * سخنی در نهان نباید گفت * که بهر انجمن نشاید گفت * سخنی یا حرف وحدت (در حرف ظرف نهان گزلی (گفت گفتن معناسنه در (ایکی پرده بیله (که حرف رابط صفت (انجمن درنك دیمکدر مجمع معناسنه (محصول بیت) بر سوزی گزلیده دیمك گرکز که اول سوزی هر مجلسده سویلمك لایق دکل یعنی بر کلام که هر مجلسده آنی آشکاره سویلمك لایق وجائز اولمیه اول کلامی خفیة یعنی مخفی سویلمك گرکز * حکمت * دشمنی ضعیف که در طاعت آید و دوستی نماید مقصودوی جز آن نیست که دشمنی قوی گردد و گفته اند بر دوستیٔ دوستان اعتماد نیست تا بتملق دشمنان چه رسد هر که دشمن کوچك را حقیر شمارد بدان ماند که آتش اندك را مهمل گذارد * دشمنی یا حرف وحدت (ضعیف صفت دشمندر (بعض نسخه ده دشمن ضعیف واقعدر اضافتله (که حرف بیان (و یا رابط صفت (درطاعت (در حرف صله (آیدکله دیمکدر (دوستی (یا حرف وحدت (نماید کوستره دیمکدر (نمایدندن (بو فقره نی ماقبلنه عطف تفسیری حکمنده اعتبار ایدن ملاحظه سی یوغیمش (مقصودوی لامیه وی دشمنه راجعدر (دشمنی یا حرف مصدر (گردد کاف عجمك فتحیله فعل مضارع مفرد غائب گردیدندن بونده اوله دیمکدر وعقلا دیشلردر (بر حرف صله (دوستیٔ دوستان یا حرف مصدر واضافت لامیه در (تا ادات تعجب عجبا معناسنه و بعضیلر دیدیلر (که حرف تنبیه در آگاه اول غافل اولمه معناسنه (با حرف صله (تملق تفعل بابندن مصدردر یالتاقلمق معناسنه (چه رسد تقدیری چه اعتماد رسددر یعنی دشمنلرك تملقنه اعتماد ایرشور استفهام انکاریدر یعنی اعتماد ایرشمز حاصلی اعتماد یوقدر دیمکدر (معناسی دشمنلرك تملقنه ایرشور یعنی اعتبار بوقدر دیین حق ادایی ایده مامش (هر که یعنی هر کس که (دشمن کوچك بیانیه (ورا ادات مفعول (شماردك مفعول اولی وحقیر ثانیسی (شمارد فعل مضارع مفرد غائب درشمار یدندن بونده صایه دیمکدر (بدآن با حرف صله (وآن اشارتدر بر مقدره حاله وقصه وقضیه وغیریلری ماند فعل مضارع مفرد غائبدر ماندندن زیرا مانستن مانیدن وار وماندن مانیدن وار اولکیلری بکزمك معناسنه در وثانیلری قالمق وقومق معناسنه در فاحفظ پس بونده مانستندن مشتقدرر دینلر غلط سویلمشلر (که حرف بیان (آتش اندك بیانیه (ورا ادات مفعول گذاردك مفعول اولی (ومهمل ثانیسی (گذارد کاف عجمك ضمیله ترك ایلیه یعنی اهمال ایده (محصول ترکیب) بر ضعیف دشمن که طاعتده کله یعنی سکا مطیع اوله ودوستلق کوستره انك مقصودی اندن غیری نسنه دکلدر الا دشمنلك قوی ومستحکم اوله حاصلی دشمنلکنی زیاده ایلمك ایچوندر سکا مطیع اولوب محبت کوستردیکی تا کیم فرصت وقتنده ایشین ایشلیه وعقلا دیشلردر کیم دوستلرك دوستلغنه اعتماد یوقدر یا دشمنلرك التقلغنه نه اعتماد ایرشور یعنی اعتماد یوقدر هر کیمکه کوجك دشمنی حقیر وضعیف عد ایلیه اکا بکزر که ازاجق آتشی مهمل ترك ایده یعنی ضرر رندن قورقوب سو یندرمیه زیرا رقلیجمی بر شهری یقار * قطعه * امروز بکش که میتوان کشت * کاتش چو بلند شد جهان سوخت * بکش فعل امر مفرد مخاطبدر آتشده سو یندرمك معناسنده مستعملدر وذی روح اولنده قتل معناسنه پس بکشك مفعول آتش اعتبار اولورسه سو یندر دیمکدر ودشمن اعتبار اولورسه قتل ایله دیمکدر (که حرف بیان (میتوان کشت کشتن تقدیرنده یعنی سو یندرمك و یا قتل ایلمك ممکندر دیمکدر (مصراع ثانی ایکی وجهله بیله علت اولمغه قابلدر زیرا آتش دیمکدر (بلند باده فتح وضم جائزدر پس فتحه یی انکار ایدنلرك بملری یوغیمش (جهان سوختك مقدم مفعولیدر (محصول بیت) بو کون سو یندر و یا اولدر که سو یندرمکه واولدرمکه ممکندر زیرا چونکه

رد شروری

رد شمعی

مطلب رد شراح جمیعا

رد شروری وشمعی

اتش حقیق و یا تش دشمنی بلند اولدی یعنی چوغلدی و بیودی جهانی یاقدی وفنایه ویردی
حاصلی فرصت ال و برمشیکن مضرتک وضارک ضررینی دفع ایلمك کرك زیرا یوبوب ارتدقدن صکره
عالمی فنایه ویرر (بعض شراح مصراع ثانیده شدیرینه شوداوسه بیت موزون ومستقیم
ردابن سیدعلی
اواوردی دیمش پس بوندن معلومدر که موزونی وناموزونی تشخیص ایلمز ایمش باکلستانه شرح
یازمق نه زحمت ایدی (سوخت فعل ماضی مفرد غائب لازمله متعدی بینده مشترك مستعملدر
ردابن سیدعلی وسروری
بونده متعدیدر (پس چو لفظنی ادات شرط اکلیوب ماضی یه مستقبل معناسنی و یرنلر معنای
شرطی اکلمزلر ایمش * مگذار که زه کند کمارا * دشمن چو بتیر میتوان دوخت * کمان کندک
مفعول اولی (وزه ثانیسی ودشمن فاعلی وجمله مفعول مگذاردر که فعل نهی مفرد مخاطبدر
(زه یای کریشی زه کند کمارایه کر بش کچوره یعنی یابین قوره (بتیر تقدیری بتیرشدر ضمیر دشمنه
ردسروری
راجعدر (دوختك دشمن مقدم مفعولیدر حاصلی متنازع فیه در (و بتیر مفعول غیرصریحیدر
وبو اعرابه منکر اولوب دشمنك مابعدی صفتیدر دیین معنی جانبله اشنالغی یوغیمش (دوخت
فعل ماضی مفرد غائبدر دوختندن که مشترکدر درزیلر دیکمسیله برنسنه یی مخلامق بینده
بونده مراد مخلمقدر که ترکیده ده بومعنایه مستعملدر مثلا اوقیله مخلادی دیرلر (محصول بیت)
قومه که دشمن یایینه کر بش کچوره یعنی یابنی قوروب جنکه متهیء اوله چونکه انی اوقیله مخلامق
یعنی اوقه دیکوب هلاك ایلمك ممکندر حاصلی دشمنه فرصت وامان و یرمك کرك * بیت *
سخن درمیان دودشمن چنان کوی که اکردوست شوند شرم زده نباشی * شرم زده وصف
ترکیبی اقسامندندر (شرم زده نباشی شرم زده اولمیه سین یعنی اوتانمیه سین (محصول ترکیب)
ایکی دشمنك اراسنده سوزی شویله سویله که اکر بربریله دوست اولورلرسه اوتانمش اولمه سین
یعنی خجل وشرمنده اولمیه سین * مثنوی * میان دوکس جنك چون اتشست * سخن چین
بدبخت هیزم کشست * میان دوکس لامیه وظرف مکان (و جنك مبتدأ وما بعدی خبری
درشراح جمیعا
(اتش وکش عبارتلرینه سین وتایی املا ایلیوب همزه مجتلبه اثبات ایدنلر املا احوالندن
اکاه دکللر ایمش (چون ادات تشبیه (سخن چین وصف ترکیبیدر (چینیدندن بحسب لغت
سوز دیوشیر یجی دیمکدر اما غمز معناسنده مستعملدر (بدبخته اضافتی بیانیه در (هیزم کش
وصف ترکیبیدر کشیدندن اودون چکیجی یعنی طاشیجی (سخن چین مبتدا (وهیزم کش
خبری (محصول بیت) ایکی کشینك اراسنده جنك اتش کبیدر اما بدبخت غماز اول اتشك
اودونی طاشیجیدر حاصلی جنك اتشنی اوفلیجیدر * کنند این وان خوش دکرباره دل *
وی اندر میان کوربخت وخجل * این وان کنندك فاعلی (ودل مفعول اولی (وخوش ثانیسی
(ودکرباره ظرف زمان (وی مبتدا (سخن چینه راجعدر (اندرمیان ظرف مکان (کور بخت
وصف ترکیبیدر (بدبخت ومکدر الحال دیمکدر) شوربخته دیرلر خبر مبتدادر (خجل شرمنده
معناسنه در (محصول بیت) اول ایکی دشمن بربریله کوکللرین خوش ایدرلر یعنی مصالحه یدوب
باریشیرلر اما سخن چین اورتاده خبیث طالع ومکدر حال شرمنده در همان غمازلغی کندی یه
قالور انجق * میان دوتن اتش افروختن * نه عقلست خود درمیان سوختن * میان دوتن لامیه
(وافروختنك ظرف مکانی) واتش مفعول افروختن یاقمق معناسنه در (خود سوختنك مقدم
مفعولیدر متعدی اولنجه اما لازم اولمقده قابلدر تأمل اندر (ودرمیان ظرف مکانی) محصول بیت
ایکی تنك یعنی کیسه نك اراسنده اتش عداوت یاقمقدر مقتضای عقلدن دکلدر کندی اراده
رد سروری
یاقق بو بیت کانه که ماقبلنه نسبت مقام تعلیلده در یعنی ایکی کیسه نك اراسنده غمازلق ایلمك کندی
شر وفساد اتشنه یاقوب یاندرمقدر مذکور ابیاتك اولنه قطعه یرینه بیت یازان غلط یازمش

* قطعه * درسخن بادوستان آهسته باش * تانداردشمن خونخواره کوش * درحرف ظرف
(باحرف مصاحبت دوستلرله دیمکدر (آهسته یاب یاپ یعنی قتی قتی سویله کیمسه ایشتمسون (تاحرف
تعلیل (ندارد فعل نفی مستقبل مفرد غائب (دشمن خون خواره بیانیه وفاعل ندارد (خونخواره
وصف ترکیبیدر قان ایچیجی معناسنه (وهاءرسمی حرف تخصیص (کوش کاف عجمک ضمیله
قولاق دیمکدر قولاق طوتمقدن دیکلمک مراددر ترکیده دکله دیجک یرده قولاق طوت دیرلر
(محصول بیت) سوزده یعنی سوز سویلدکده دوستلرله آهسته اول یعنی یک سویله تاکیم قان
ایچیجی دشمن قولاق طوتوب دکلمسون زیرا سر یکه مطلع اولوب خلقه فاش ایدر * پیش دیوار انچه
کوبی هوش دار * تانباشد در پس دیوار کوش * پیش دیوارلامیه (هوش عقل واوص معناسنه در
دارك مقدم مفعولیدر (ودارفعل امر مفرد مخاطبدر (دار یدندن اوصك طوت یعنی عقلك اویار
حاصلی اکاه اول غافیل اوله دیمکدر (تاحرف تنبیه تاکیم دیمکدر (پس دیوارلامیه در (کوش
فاعل نباشددر (محصول بیت) دیوار اوکنده اول نسنه بی که سویلرسین عقلك اویار یعنی عاقلانه
دیرن تاکیم دیوار اردنده قولاق اولمیه یعنی سوزك دکلر اولمیه زیرا رازك فاش ایدر بعض نسخه ده
هوش دار برینه کوش دار واقعدر * حکمت * هرکه با دشمنان دوستان خود صلح کند سر آزار
دوستان دارد * باحرف مصاحبت (دشمنان (دوستان خود لامیه لردر (صلح کندك مفعول صریحی
(و بادشمنان غیرصریحی (که بونده اسمدر من شرطیه معناسنه (کند فعل شرط (ومصراع
ثانی جوابی (سرازار دوستان لامیه لردر (ودارد لك مقدم مفعولیدر (سر بونده سودا معناسنه در
(وآزار اسم مصدردر انجتمه معناسنه (دوستانه اضافتی مصدرك مفعولنه اضافتیدر (محصول ترکیب)
هر کیمسه که کندی دوستلرینك دشمنلری ایله صلح ایلیه یعنی انلرله دوستلق ایلیه دوستلرینی انجتمك
سوداسین طوتار یعنی دوستلرینی بیحضور ایلمك مرادیدر * بیت * بشوی ای خردمند ازان
دوست دست * که بادشمنانت بود همنشست * باحرف تأکید (شوی شینك ضمیله فعل امر
مفرد مخاطبدر (شو یدندن شستن دن دیین سهو ایلمش (دست بشویك مفعول صریحی ردابن سید علی وسروری
(وازان دوست غیرصریحی (که حرف رابط صفت (باحرف مصاحبت (دشمنانت (تاضمیر
خطابدر (هم نشست مجالسی ومخالطی دیمکدر (محصول بیت) ای خردمند اول دوستكدن
الك یو یعنی اول دوستی ترك ایله که دشمنلرکله مصاحب ومجالس اوله * حکمت * چون
در امضای کاری متردد باشی ان طرف اختیار کن که بی آزار تر براید * امضا افعال بابندن
مصدردر کچورمك معناسنه (کاره اضافتی مفعولنه در (و یاحرف وحدت (متردد تفعل
بابندن اسم فاعلدر (باشی فعل مضارع مفرد مخاطبدر باشیدندن متردد اوله سین
(یعنی ایده یمی ایتمیه یمی دیو (ان طرف کنك مفعول اولی (واختیار ثانیسی (که حرف بیان
(بی حرف سلب (آزار اسم مصدر (وترادات تفضیل (براید حاصل اوله دیمکدر (محصول ترکیب
چونکه برایشی کچورمکده (یعنی ایشلمکده متردد اولاسین حاصلی ایشلمك وایشلمامك بیننده
دغدغه لك اوله اول جانبی اختیار ایله که انجینمکسزلك وانجتمکسزلك حاصل اوله یعنی نه سن انجنه سین
ونه کیمسه انجنه حاصلی زحمت اولمیان جانبی اختیار ایلمك کرك * بیت * بامردم سهل کوی دشوار
مکوی * باانکه در صلح زند جنك مجوی * باحرف صله (یاحرف مصاحبت (مردم سهل کوی بیانیه ردابن سید علي وسروری
(مردم برینه مردیازلر صحیح نسخه لره مخالف یازمشلر (ومردك دالی سکونیله دردیدکلری الخش ردابن سید علی
خطا یا دندر (وکوی امردر کفتن مصدرندن دیدکلری بنده ایکی خطا واراول بوکه کوی بونده فعل
دکلدر اسمدر که سهلله ترکیب اولوب وصف ترکیبی اولمش وکوی فعل واقع اولدیغی یرده کفتن دن
مشتق اولمز (کو ییدندن مشتقدر علی کل حال بوشارحلر بوبیتك معناسنه واصل اولمامشلر

(پس سهل کوی وصف ترکیبیدر ملایم ورفقله سویلیجی دیمکدر (دشوار چنك دیمکدر مشکل معناسنه (سهله مقابلدر که قولای معناسنه در (یعنی اسان (مکوی فعل نهی مفرد مخاطب (باحرف مصاحبت (ان اسم اشارت وکه اسمدر کیسه معناسنه (درصلح لامیه (وزندك مقدم مفعولی (جنك بجویك مقدم مفعولی (بجوی فعل نهی مفرد مخاطبدر (جو یدندن (محصول بیت سهل کوی مردمه یعنی رفق وملایمتله سویلیجی کیسه یه جنك یعنی کوچ و یاوز سوز یله اول کیسه ایله که صلح قپوسنی اورر یعنی قاقر جنك ایلك دیله یعنی صلحه مائل وراغب اولان کیسه ایله صواشه مائل وراغب اولمه بلکه صلح اوزره اول انکله * حکمت * تاکار بزر برمی آید جان ردخطر افکندن نشاید * تابونده حرف توقیتدر (کار مبتدا (برمی آید خبری حاصل اولور دیمکدر (بزر خبره متعلقدر (در حرف صله (خطر خانك وطانك فتحه لریله خوف معناسنه در افکندنك مفعول غیر صریحی (وجان صریحی (محصول ترکیب) مادام که ایش اقچه والتونله حاصل اولور کشی جانی خوف وخطره برمق لایق دکل یعنی ضرری دفع ایلك ایچون مالی صرف ایلك لازمدر زیرا مشهور سوزدر که مال بلایه قلقاندر * بیت * چو دست ازهمه حیلتی درکسست * حلالست بردن بشمشیر دست * دست مبتدا (حیلتی (یا حرف وحدت (در حرف تأکید (کسست کاف عجمك ضمی وکسری وسین اولك فتحی وکسریله اغتدر (بونده سینده فتح لازمدر قافیه ضرور تیچون (اما کافده ایکی حرکت یله جائزدر فعل ماضی مفرد غائب مبنی للمفعول معناسنه در خبر مبتدادر کسلدی واوزلدی دیمکدر (حلالست مقدم خبر (و بردن مؤخر مبتدا (ودست مفعول صریحی (وبشمشیر باء صله ایله غیر صریحی (محصول بیت چونکه ال جمیع حیله لردن اوزلدی وکسلدی یعنی هیچ وجهله حیله یه مجال قالمایجق قلجه ال صونمق حلالدر زیرا اخر الحیل السیف در * پند * برعجز دشمن رحمت مکن که قادر شود برتو رحمت نکند * (محصول ترکیب) دشمنك عجزنه وزبونلغنه مرحمت ایلمه یعنی زبوندر دیو اسرکمه زیرا قادر اولورسه اول سنی اسرکمز بونثری نظم ظن ایدوب اولنده بیت یازان نثردن نظم فرق ایدردکل ایمش * بیت * دشمن چو بینی ناتوان لاف ازبروت خود مزن * مغز یست درهر استخوان مردیست درهر پیرهن * دشمن بینی نك مفعول اولی (وناتوان ثانیسی (بروت بالك وراتك ضمه لریله بیقدر که عربجه شارب وسبات دیرلر (مغز بینی وایلك معناسنه در (و یا حرف وحدت (مردیستدرینه یا حرف وحدت (پیرهن کوملك مصراع ثانی اوله نسبت حکم تعلیلده واقعدر (محصول بیت) چونکه دشمنکی ناتوان وضعیف کوره سین کندی بیغکدن لاف اورمه یعنی قوت وقدرتکه مغرور اولوب بیغکی بوروب لاف اوروب او کنمه زیرا هر کمیکده ایلك واروهر کوملکده ار وار یعنی عالم خالی دکلدر هیچ سزمدکك دن کاه اولور که ارلکلر وبهادر لکلر کلور که آدم حیران قالور نتکه ترکیده سزمدکك طاش باش یارار دیرلر مزن نهیدر زدندن دیبن اصابت ایلمامش * لطیفه * هرکه بدبر ابکشد خلق را از بلای او برهاند واورا ازعذاب خدای * بدی با حرف وحدت (ورا ادات مفعول (بکشدك مقدم مفعولیدر (خلق را را ادات مفعول (برهاندك مقدم مفعول صریحی (وازبلای اولامیه ایله غیر صریحی (برهاند باء استقباله فعل مضارع مفرد غائب قورتریدیمکدر (الف ونون ادات تعدیه در اصلی رهیدندر صکره رهانیدن اورا معطوفدر خلق را یه (محصول ترکیب) هر کیمسه که بریرامزی قتل ایدرسه خلقی انك بلاسندن خلاص ایدر وانی عذاب خدادن زیرا اشادجه کناه کسب ایدر که عذابه باعث اولور * قطعه * پسند بدست بخشایش وایکن * منه برریش خلق آزار مرهم * پسند بدست باعجمك فتحیله اصلی پسندیده استدر هاء رسمیله و همزه مجتنبه ایله پس ضرورت وزن ایچون ایکسی بله کتابتدن

ردشمی

ردسروری

رد ابن سید علی وسروری

ونلفظدن ترك اولندی ایمدی ایکیسن بیله کتابتده اثبات ایدوب وصل همزه ایله دینلر غلط ایتمشلر
(بخشایش اسم مصدردر اسر کیش معناسنده یعنی مرحمت (لیکن ادات استدراك (منه فعل نهی
مفرد مخاطبدر (نهید ندن قومه دیمکدر نهادندن دیین سهو ایلمش (ریش بونده یاره‌در (خلق
آزاره اضافتی بیانیه‌در (خلق آزار وصف ترکیبدر آزاریدندن خلق انجدیجی دیمکدر آزردندن

رد سروری
رد ابن سید علی

اخذ ایلین خطا ایلمش (مرهم یاره‌یه قودقلری نسنه‌در معربدر (منهك مفعول صریحی (وبر ریش
غیرصریحی (محصول بیت) مرحمت مقبولدر ولیکن خلق انجدیجینك یاره‌سنه مرهم اورمه یعنی
ظالمی اسر کیوب درد ینه درمان ایله حاصلی ظالمه رحم ایله * ندانست نکه رحمت کرد برمار * که آن
ظلمست بر فرزند آدم * ندانست فعل نفی مفرد غائب بیلمدی دیمکدر وجائزدر که استفهامی
متضمن اوله یعنی بیلمدیمی دیمك اوله (آن اسم اشارتدر که‌یه (که بونده اسم واقعدر کس معناسنه (وان
ندانستك فاعلیدر (رحمت کردك مفعول صریحی و برمار غیرصریحی (که حرف بیان (آن اسم اشارتدر
رحمته ومبتدادر (وظلمست خبری (بر حرف استعلا ظلمه متعلق (فرزند آدم لامیه (محصول بیت)
بیلدی ویا بیلمدیمی اول کیمسه که یلانه رحمت ایدوب انی قتل ایلمدیکه اول رحمت آدم اوغللرینه
ظلمدر زیرا فرصت بولدقده آدمی صوقر رحم ایلمز ایمدی اکا رحم ظلم صریحدر * تحذیر * نصیحت
ازدشمن پذیرفتن خطاست ولیکن شنیدن رواست تا بخلاف آن کار کنی وان عین صوابست *
پذیرفتن با عجمك فتحی وذال معجمه نك کسری ورانك ضمیله قبول ایلمك معناسنه‌در بونده مبتدادر
(ونصیحت مفعول صریحی (وازدشمن غیرصریحی (وخطاست خبری (لیکن ادات استدراك
(شنیدن مبتدا (رواست خبری جائزدیمکدر (تا حرف تعلیل (بخلاف آن کنینك مفعول غیر
صریحی (وکار صریحی (وآن اسم اشارتدر خلافه ومبتدا (عین صوابست بیانیه وخبر مبتدا
(محصول ترکیب) دشمندن نصیحت قبول ایلمك خطادر اما ایشتمك جائزدرتا کیم اول نصیحتك
خلافنجه ایش ایشلیه‌سن واول خلاف خود عین صوابدر * مثنوی * حذر کن زانچه دشمن
کویدان کن * که بر زانوزنی دست تغابن * که حرف تعلیل (بر حرف استعلا (زانونونك ضمیله دیز
معناسنه‌درکه عربجه رکبه دیرلر (زنی فعل مضارع مفرد مخاطب اورورسین دیمکدر (زنیدندن
دست تغابن لامیه‌در مجازا (زنینك مفعول صریحی (وبر زانو غیرصریحی (تغابن تفاعل بابندن مصدر
الدنمق معناسنه بونده مشارکت مراد دکلدر (محصول بیت) حذر ایله اول نسنه‌دن که دشمنك
مکانی ایله دیه یعنی دشمنك حکایه وردیغی نسنه‌دن حذر ایله صقین انی ایشلمه زیرا تغابن وندامت
النی دیزیکه اورورسین یعنی انك سوزیله برایش ایشلرسك الدانوب پشیمان اولورسین نیچون دشمن
سوزیله عامل اولدم دیو * کرت راهی نماید راست چون تیر * ازو بر کرد راه دست چپ کیر * کرت
تا ضمیر خطاب) راهی یا حرف وحدت (نماید فعل مضارع مفرد غائب ضمیر تا مفعول اولی (وراه
ثانیسی (وراست صفت راهدر (چون ادات تشبیه (ازو اصلی ازاودر ضمیر اوراهه راجعدر
بعض نسخه‌ده او یرینه ان واقعدر اسم اشارتدر راهه (بر حرف تأکید (کرد کاف عجمك
فتحیله فعل امر مفرد مخاطبدر کردیدندن دون دیمکدر ارجع معناسنه (راه دست چپ لامیه
و بیانیه‌در بونده چپ ذکری (راست مناسبتیله‌در زیرا چپ صوله وراست صاغه دیرلر
(راه کیرك مقدم مفعولی (محصول بیت) کرسکا دشمنك اوق کبی برطوغری یول کوسترسه البته اول
یولدن دون وصول الیولی طوت بوندن مراد بودرکه دیدیکینك خلافنی ایشله * حکمت *
خشم بیش از حد وحشت آرد ولطف بی وقت هیبت ببرد نه چندان درشتی کن که از تو سیر کردند ونه
چندان نرمی که بر تو دلیر شوند * خشم بیش بیانیه ومبتدا اضافتی نیجو بزایلیلر لذت کلامدن
بی ذوق ایتمشلر (از حد بیشه متعلقدر (وحشت بونده نفرت معناسنه‌در (وارد ك مقدم مفعولیدر

رد ابن سید علی وسروری

(واردخبر مبتدادر (لطف بی‌وقت ده‌یسانیه درو مبتدا (وهیبت ببردك مقدم مفعولیدر (و ببردخبر مبتدادر (درشتی درشت ایری دیمکدر غلیظ وحسن معناسنه (یاحرف مصدر غلظت وخشونت معناسنه در (سیر بونك کبی یرلرده اوصانمق ونفرت ایتمك معناسنه در (کردند کاف عجمك فتحیله فعل مضارع جمع غائبدر اولەلر معناسنه کینونت افاده ایدرسندن اوصانه‌لر دیمکدر (نرمی نرم یومشق (ویاحرف مصدر (دلیر بهادر معناسنه‌درغلبه دن کنایەدر (محصول ترکیب) حددن زیاده غضب نفرت ووحشت کتورر یعنی غضوب اولان کیمسه دن خلق نفرت ایدرلر کلب عقوردن کبی ووقتسز لطف آدمك هیبتنی وصلابتنی ایلدر یعنی عزت وعظمی ضایع ایدر ایمدی نه اوالقدر خشونت وغلظت ایله کەسندن طویارلر یعنی اوصانوب نفرت ایدەلرونه اولقدر ملایمت ورفق ایله که اوزر یکه بهادر اولوب غالب اولالر حاصلی نه‌یاوز اول آصلاسین نه یواش اول باصلاسین

* مثنوی * درشتی ونرمی بهم دربهست * چوفاصد که‌جراح ومرهم نهست * درشت ایری دیمکدر یومشق مقابلی (ویاحرف مصدر (نرمیده‌ده یاحرف مصدردر (بهم باحرف صله (وهم ادات اجتماعدرهمخانه وهمحجره وهمراه کبی بونده بری بریله دیمکدر (در بانك افاده ایلدیکی معنایی تأکید ایدر (به‌یك دیمکدر (فاصداسم فاعلدرقان الیجی معناسنه مصدری فصدکلور فانك فتحی وصادك سکونیله (که‌حرف بیان (جراح یاره‌اوران کیمسه بونده مراد طمری یاره‌لمکدر (مرهم‌نه وصف ترکیبیدر نهیدندن مرهم قویجی دیمکدر (محصول بیت) خشونت وملایمت بری بریله یعنی بیله اولمق یکدر نتژده بیوردیغی کبی قان الیجی کبی که هم طمری یاره‌لر وهم اوکلتمق ایچون ینه مرهم قوریاره یه (بهم در بهك تقدیرینی دربهم بهست دیین تراکیب

رد شمعی

فارسینك استعمالاتنه واصل دکل ایمش * درشتی نکیرد خردمند پیش * نه‌سستی که‌ناقص کند قدر خویش * درشتی نکیردك مقدم مفعولی (وخردمند فاعلی (وپیش مفعول ثانیسی (نه‌سستی ینه سستی نکیردك مفعولیدر یعنی مقدر نکیردك تقدیری سستی هم نکیرد (که‌حرف تعلیل (ویا حرف بیان (قدرخو یش لامیه وکندك مفعول اولی وناقص ثانیسی (محصول بیت) خودمند یعنی عاقل کیمسه خشونت وغلظتی اوکه طوتماز یعنی خشونت وغلظتله عاقل اولماز حاصلی درشت خو یلغی عادت و پیش ایدنمز ملایمت وتواضعی دخی کار ایدنمز که کندی قدرینی ناقص ایلیه یعنی زیاده رفق وملایمت آدمی خلق یاننده‌نی قدر ایدر * نه‌مرخو یشتن را

فزونی نهد * نه‌یکباره تن درمذلت دهد * نه‌حرف نفی معناده نهده‌مقیدر ننهد تقدیرنده (مرانك معناسنی تأکید ایدر (خو یشتن واو رسمیله کندی دیمکدر (فزونی یاحرف مصدردر (نه‌ینه حرف نفی دهده مقیدر (یکباره برکره دن و براوغوردن دیمکدر (تن بونده وجود معناسنه‌در (درحرف صله (مذلت لامك تشدیدیله مصدر میمیدر ذات معناسنه (دهد فعل مضارع مفرد غائبدر و یرر دیمکدر ایکی فعلك بیله فاعل خردمنددر (محصول بیت)عاقل اولان کندی یه ارتفاق قومز یعنی تعظم وتکبر ایدوب کندینی بیوك طوتمز حاصلی بیوکلنمز برکره دن وبر اوغوردن کندی وجودینی ده مذلته و یرمز یعنی کندینه تحقیر ایدوب وجودینی ذات وهوانه دوشرمز حاصلی نه مقدارندن زیاده بیوکلنورونه کندینی ذلیل وحقیر طوتوب کوچکلنور حاصلی

کندینی ذلته دوشروب پایمال ایتدرمز * مثنوی * شبانی باپدر گفت ای خردمند * مرا تعلیم ده پیرانه یك پند * شبان شینك ضمیله چبان دیمکدر (ویاحرف وحدت (باپدر یعنی باپدرش (ده دالك کسریله وهاء اصلیه ایله فعل امر مفرد مخاطبدر دهیدندن و یر دیمکدر دادندن دیەلر سهو ایلەلر (پیرانه هاء رسمی بونك کبی یرلرده تخصیص ولیاقت معناسنی افاده ایدر (محصول بیت)

ردابن سید علی وسروری

برچوبان بابانه دیدی ای خردمند بکاپیرله لایق ومناسب برپندویر یعنی بکار برنصیحت ویر * بکفتابنك مردی کن نه چندآن * كه كردد چهره كرك تیزدندان * نیك مرد وصف تركیبیدر (ویاحرف مصدر (كه حرف تعلیل (كردد فعل مضارع مفرد غائب اوله دیمكدر (چیره جیم عجمك كسریله غالب وبكین معناسنه در (كرك تیزدندان بیانیه تیزدندان وصف تركیبیدر كسكین دیشلی دیمكدر (كرددك كرك اسمی وچیره خبریدر زیرامعناسی صیرورتی متضمندر (محصول بیت) باباسی چوبانه دیدی نیك مردلك ایله یعنی رفق ولین اوزره اول اما اولقدر دكل كه كسكین دیشلی قورد سكا غالب اوله وقیونلری یكی هلاك ایلیه حاصلی اول دكاو ملایم اوله كه سكا ضرر مترتب اوله چوبانه لایق ومناسب پندبوقدر اولورانجق * حكمت * دو كس دشمن ملك ودینند پادشاه بی حلم وزاهد بی علم * لف ونشر مرتب طریقیله (محصول تركیب) ایكی كیمسه مملكت ودینك دشمنلریدر بریسی پادشاه بی حلم در كه غضبی سببیله خلق اندن نفرت ایدوب قچارومملكتی خالی قالور بریسیده زاهد بی علمدر كه جهلی سببیله دینداراولان امیلری طریق مستقیمدن اضلال ایدوب ضلالته دوشرر * بیت * برسر ملك مبادان ملك فرمان ده * كه خدارانبود بندهٔ فرمان بردار * (برحرف استعلا (سرملك لامیه (مبادنهیله دعادر (آن تقدیری (آن كس در (ملك فرمان ده بیانیه (فرمان ده وصف تركیبیدر بویرق ویریجی معناسنه (كه حرف رابط صفت (بندهٔ فرمان بردار بیانیه (فرمان بردار وصف تركیبیدر بردار یدندن بویرق قالدریجی معناسی لازمی بویرق طوتیجیدر (محصول بیت) مملكت اوزرینه اول كیمسه بویرق ویریجی پادشاه اولمسون كه خدانك بویروغن طوتیجی قولی اولمیه یعنی امر ونهیینه مطیع اولوب اكا امتثال ایلیه وجائزدر آن اسم اشارتی ملك فرمان دهه اوله پس (محصول مصراع) مملكت اوزره اول فرمان ویریجی پادشاه ثابت وقائم اولمسون یعنی هالك وفانی اولسون آه حاصلی پادشاه ظالمه بددعادر * حكمت * پادشاه باید كه تابحدی بردشمنان خشم نراند كه دوستانرا اعتماد نماند آتش خشم اول درخداوند افتد آنكه زبانه بخصم رسد یانرسد * باید فعل مضارع مفرد غائب كرك دیمكدر (كه حرف بیان (تاحرف انتها (بحدی یاحرف صله (ویاحرف وحدت (بردشمنان (برحرف استعلا ویاحرف صله (خشم خانك فتحی وكسریله لغتدر (نراند فعل نفی مستقبل مفرد غائب فاعلی تحتنده پادشاهه راجع ضمیردر ومفعول صریحی (خشم (وغیرصریحی بردشمناندر وجملهٔ فعلیه خبرمبتدادر كه پادشاهدر رانیدندن مشتقدر راندن دینلر سهو ایلشلر (كه حرف بیان (دوستانرا را حرف تخصیص (آتش خشم بیانیه بوكلام ما قبلنه نسبت حكم تعلیلده واقعدر (درحرف صله خداوند خشم لامیه صاحب خشم دیمكدر (افتد همزه نك فتحی وضمیله فعل مضارع مفرد غائبدر فاعلی تحتنده آتش خشمه راجع ضمیردر دوشر (دیمكدر (آنكه اندن صكره دیمكدر (زبانه زانك فتحی وضمیله آتش یالیكی بخصم باحرف صله (رسد فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده زبانه راجع ضمیردر یاحرف عطف (نرسد فعل نفی مستقبل مفرد غائب فاعلی سابق كیدر (محصول تركیب) پادشاه كركدر كیم دشمنلره برحدده وبرمرتبه ده غضب سورمیه كه دوستلرك اكا اعتمادی قالمیه زیرا جائزدر كیم دوستلر غضبندن خوف ایدوب كندیه ضرر ایرشدره لرهیچ نسنه ایلمزلرسه ده نفرتلری مقرردر (زیرا خشم آتشی اول صاحبنی یاقراندن صكره یالیكی خصمه ایرشه ویاایرشمیه حاصلی كندینه ضرری مقرردر پس خصمه ضرر ایلیه ویاایلمیه * مثنوی * نشاید بنی آدم خاكزاده * كه درسر كند كبروتندی وباد * نشاید فعل نفی مستقبل مفرد غائب عربیده لاینبغی معناسنه (بنی آدم لامیه اصلنده بنین ایدی اضافتله نون ساقط اولمشدر (خاكزاده اضافتی بیانیه در خاكزاده وصف تركیبیدر بحسب لغت طپراقدن طوغیجی دیمكدر لكن مراد خاكدن مخلوق

ردابن سیدعلی و سروری

رد شمعی

اولاندر (که حرف بیان (درحرف (صله حرف ظرف طوتی یوطوتمامش (درسر کندك مفعول
غیر صریحی (وکبره طوفانیله صریحی (تندایتی دیمکدر یعنی کسکین (و یاحرف مصدریاوزاق
وحدت دیمك اولور (بادبونده هوامعناسنه‌در که خفتدن عبارتدر (محصول بیت) لایق دکلدر
خاکدن مخلوق اولان بنی آدم که باشنه کبر وحدت وهوایی ایلیه یعنی بونلری باشنه قویه (حاصلی
بونلرله متصف اولمق لایق دکلدر * ترا با چنین کرمی وسر کشی * نپندارم از خاك یار آتشی *
تراسنی دیمکدر (باحرف مصاحبت (چنین تشبیه معناسنی متضمن اسم اشارتدر (حاصلی ادات
تشبیه ایله اسم اشارتدن مرکبدر بو بحالین دیمکدر (کرم ایسیجق دیمکدر بونده تیز معناسنه‌در
(و یاحرف مصدر مراد حدت وتیزلکدر (سرکش وصف ترکیبیدر (بحسب لغت باش
چکیجی دیمکدر کشیدندن مشتق اما معانده معناسنده مستعملدر (و یاحرف مصدر معاندلق دیمکدر
(نپندارم فعل نفی مستقبل متکلم وحده (مفعول صریحی ترادر وغیر صریحلری (باچنین ایله
ازخاکدر (یاحرف عطفدر عربیده ام واو کبی آتشیده کی یاضمیر خطابدر (محصول بیت)
سنی بو حدت وسرکشلکله ظن ایلزمکه خاکدن سین یوخسه آتشدن سین یعنی یقینم وظنم
بوقدر که بنی آدم کبی خاکدنمی خلق اولدك یوخسه شیطان لعین کبی آتشدنمی (حاصلی
بو ایکی معنی بیننده مترددم (بعض متونده مصراع ثانی نپندارم ازخاکی ازآتشی واقعدر
ایکی یاء خطابله (محصول مصراع) سنی خاکدن مخلوق اولدیغك ظن ایلزم بلکه عزازل
ملعون کبی ناردن مخلوقسین (دعاکویك قتنده اشبه واوجه متون بودر تأمل تدبر * قطعه *
درخاك بیلقان برسیدم بعابدی * کفتم مرا بتربیت ازجهل پاك کن * درحرف ظرف (خاك
بیلقان لامیه بیلقان بانك فتحی و یانك سکونیله ولامك فتحیله بدخشان ولایتنده برناحیه‌نك
اسمیدر (بعابدی باحرف صله (و یاحرف وحدت (کفتم تقدیری کفتمش درمرا و پاك کن فعلنك
مفعول صریحلریدر و بتربیت ازجهل غیر صریحلری (محصول بیت) بیلقان ولایتنده برعابده
ایرشدم دیر حضرت شیخ یعنی سیاحلغم زماننده اکا واصل اولدم زیرا حضرت شیخك دنیایی
کزمکدن مرادی اهل اللهه وصوادر پس هر برده که برعزیز وار ایشتسه آنك جانبنه عزم ایدرمش
نتکه بعض حکایه‌لردن معلومدر اول عابده دیدم بنی تربیتکله جهلدن پاك ایله حاصلی بنی ارشاد ایله
* کفتا بروچو خاك تحمل کن ای فقیه * یا هرچه خوانده‌ٔ در زیرخاك کن * کفتا عابد دیدی
برو باء مکسور ادات تأکیددر (باء ضمیله اوقیان روستا یلاق ایدرمش (چوادات تشبیه
فقیه‌دن بونده مراد عالمدر (یا هرچه یاحرف عطف (خوانده‌ٔ ماضیدن قسمدر (و یا ضمیر
خطاب (وهمزه حرف توسل هرنکه اوقومشسك دیمکدر (درحرف تأکید (زیرخاك لامیه
(زیرزانك کسریله آلت معناسنه عربجه تحت دیرلر (محصول بیت) عابد دیدی ای فقیه
وار خاك کبی هرجفا وجوره تحمل ایله (زیرا علمك مقتضاسی تواضع وتحملدر کبر وغرور دکل
پس اکرسکا کبر وغرور علم تواضع وتحمله مانع اولورسه جمیع اوقودیغکی یعنی تحصیل
ایلدیککی خاك آلتنه ایله یعنی نسیا منسیا ترك ایله زیرا در و بشاك وصوفیلق علم ومعرفت
وجودیله تحصیل اولماز بلکه یوقلق وفنا ایله کسب اولور انکیچون مشایخ علما ارشادنده
زحمت چکرلر زیرا عالم وهمدن خالی دکل پس عابدك مرادی بودر کیم علم وکاله تحمل وتواضع
الو یرسه فبها ونعمت والا بونلر اسباب پند اردرکه درویشلکه مانعدر پس بونلری
فراموش اولمش منزلنه تنزیل ایدوب آسوده حال اول که علم لدنی میسر اوله حاصلی یا علمله
تحمل وتواضع ایله و یا علمی ترك ایله مانع راه اولمسون * مطایبه * بدخوی دردست دشمنی
کرفتارست که هرکجا رود ازچنك عقوبت او خلاص نیابد * بدخوی وصف ترکیبی در

رد ابن سید علی وسروری

یارامز خویلی دیمکدر (درحرف صله دربامعناسنه (دست دشمن لامیه (ویاحرف وحدت
(کهحرف رابط صفت (هرکجاکه هرقنده که دیمکدر (کهحرف بیان در (رودفعل مضارع
مفرد غائب کیدر دیمکدر (چنك عقوبت بیانیه (واو یه اضافت لامیه در (نیابدفعل نفی مستقبل
مفرد غائب (محصول ترکیب) بدخوی بردشمن النه کرفتاردر کههر زه یه کیدرسه آنك عقوبتی
پنجه سندن خلاص بولماز یعنی بد خو یاق اکه بر بلادر که قنده کیدرسه الدن خالی اولماز * بیت *
اکرزدست بلا برفلك رود بدخوی * زدست خوی بدخویش در بلاباشد * دست بلالامیه در
مجازا (برفلك فلك اوزره دیمکدر (دست خوی بدخویش لامیه و بیانیه ولامیه در (لف ونشر
طریقیله (محصول بیت) اکر بلاالندن بدخوی فلك اوزره کیدرسه (یعنی فلکه چقرسه
کندینك یارامز خویی الندن بلاده اولور یعنی کندینك یارامز خویی هرقنده کیدرسه کندی یه
قرین بلادر * پند * چو بینی که درسپاه دشمن تفرقه افتاد توجمع باش واکرجمع شونداز پریشانی
اندیشه کن * کهحرف بیان (درحرف صله (سپاه دشمن لامیه (تفرقه تفعیل بابندن مصدر در
یاء مصدر سماعا حذف اولنوب بدانه تاورلمشدر طاغتلق دیمکدر (باش فعل امر مفرد مخاطبدر
(باشیدندن * جمع اول یعنی پریشان وبی حضوراوله (محصول ترکیب) چونکه کوره سین که
دشمنك لشکرینه پریشانلق و پراکندهلك دوشدی سن جمع اول قورقمه واکر کوره سین که
جمع اولوب درنك ایدرلر (پریشانلقدن اندیشه ایله یعنی صقین درنکاری سنك ایچون اولمسون
* قطعه * برو بادوستان آسوده بنشین * چو بینی درمیان دشمنان جنك * برو بانك کسری
ورانك فتحیله فعل امر مفرد مخاطب کیت دیمکدر (بانك ضمیله دینلر روستاییلغه مائل ایمشلر
(و برورفتن مصدرندن مشتقدر دینلر علما اشتقاقله اصلا مناسبتلری یوغیمش (باحرف
مصاحبت (آسوده بونده مستریح معناسنهدر (یعنی فارغ وراحت دیمکدر (محصول بیت)
واردوستلرکله آسوده حال وفارغ البال اوتور یعنی حضورایله چونکه دشمنلرك ارسنده جنك
وجدال کوره سین * وکر بینی که باهم یك زبانند * کمان رازه کن و بر باره برسنك * باهم بری بریله
دیمکدر (یك زبان رانك فتحی وضمیله وصف ترکیبیدر بردیلی معناسنه (یعنی متحد ومتفق
(کمان رارااادات مفعول (زه کن زه کرش دیمکدر زانك کسری وهاء اصلیهایله (کن کاف عربك
ضمیله ایله دیمکدر فعل امر مفرد مخاطب درکنیدندن (کمان مفعول اولی وزه ثانیسی (برحرف
استعلا (باره هاء رسمیله وبارووا وله حصار معناسنهدر (وایکنجی برفعل امر مفرد مخاطبدر
بریدندن ایلت دیمکدر (سنك مفعول صریحی (وبرباره غیر صریحی (محصول بیت) واکر دشمنلرکی
بری بریلهیك دل و یکزبان کوره سین (یعنی متفق فی الکلام ومتحد فی المرام کوره سین جنك
ایچون یایکی قور وحصاره طاش ایلت (یعنی سنکله جنکاریی مقرر بیلوب صواشه حاضر
اول حصاراوزره طاش ایلت دیمکدن مرادی بودر که دشمن حصاره یوریش ایلدکده اکا آتمغیچون
طاش حاضرله (زیرا اول زماندهطوب وتوفنك یوغیمش اماا وق وسائر یراقلروارایمش (دیرلر که
طوب وتفنك درتیوز ییل انجق وارانکروسدن یعنی ایهدن چقالی والعهدة علی الراوی * تنبیه *
دشمن چواز همه حیلتی درماند سلسله دوستی بجنباند پس انکه بدوستی کارها کند که دشمن
نتوان کرد * حیلتی یاحرف تنکیر (درماندفعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده ضمیر دشمنه
راجعدر فعل تعلیل واقعدر (تقدیری چودرماند از همه حیلتی در (سلسلهٔ دوستی بیانیه (و یاحرف
مصدر (بجنباند باء استقبالدهفعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده دشمنه راجع ضمیردر
(جنبانیدندن دپردردیمکدر (یعنی دوستلق ومحبت اظهار اید رجواب تعلیلدر (وجملهٔ تعلیلیه
خبرمبتدادرکه لفظ دشمندر (پس بونك کبی برلرده مطلق عطف معناسنی افاده ایدر (انکه

ردان سید علی وسروری
ردان سید علی وسروری

اندنصکره دیمکدر (بدوستی (با حرف مصاحبت (و با حرف مصدر (کارها کندك مفعول صریحی (و بدوستی غیرصریحی (که حرف رابط صفت (دشمن مبتدا (نتوان کرد کردن معناسنه خبری (محصول ترکیب) دشمن چونکه حیله دن عاجزقاله (دوستلق سلسله سنی دپره در (یعنی محبت ودوستلق اظهار ایدر (واندن صکره دوستلق صورتیله ایشلرایلرکه دشمن ایلکه قادر دکلدر * پند * سرمار بدست دشمن بکوب که از احدی الحسنیین خالی نباشد اکراین غالب آمد مار کشتی واکران ازدشمن رستی * سرمار لامیه (با حرف مصاحبت (دست دشمن لامیه (بکوبك سرمار مفعول صریحی (و بدست دشمن غیر صریحی (با حرف تأکید (کوب کاف عربك ضمیله فعل امر مفرد مخاطبدر (کو بیدندن (کوفتدن دردیینلر خطا ایلشلر (کاف عجمیله دربن غلط سو یلش (که حرف تعلیل (احدی همزه نك کسری وحانك سکونی ودالك فتحیله احدك همزه نك وحانك فتحه لر یله مؤنثیدر (حسنیین حانك ضمی وسینك سکونی ونونك فتحی و یای اولکیده ونانیك سکونیله حسنی نك تثنیه سیدر که احسنك مؤنثدر (افضلك فضلی واعلی نك علیا مؤنثی اولدیغی کبی موصوفی محذوفدر (تقدیری احدی الفائدتین الحسنیین ایکی کوکچك فائده نك بریسندن (خالی نباشد خالی اولماز دیمکدر (این اسم اشارتدر دشمنه (کشتی فعل ماضی مفرد مخاطب دپلدك یعنی قتل ایلدك دیمکدر (وآن اسم اشارتدر ماره (رستی رانك فتحیله فعل ماضی مفرد مخاطبدر (رستن دن قورتلدك دیمکدر (محصول ترکیب) مارك کله سنی یعنی باشنی دشمن ایله دوك یعنی از یعنی دشمنکه انی اولدرد (زیرا ایکی کوزل فائده نك برندن خالی اولماز (اکر دشمن ماره غالب اولورسه ماری قتل ایلمش اولورسین (واکر مار دشمنکه غالب اولورسه دشمندن قورتلدك یعنی قورتلمش اولورسین * بیت *

روز معرکه ایمن مشو که خصم ضعیف * که مغز شیر برارد چو دل زجان برداشت * با حرف ظرف روزمعرکه لامیه اسم مکاندر صواش یرینه دیرلر اما بونده جنك مرادر (ایمن همزه نك ومیمك کسره لریله امین معناسنه در (مشو میمك وشینك فتحه لریله فعل نهی مفرد مخاطبدر شو بدندن اوله دیمکدر (خصم ضعیف بیانیه (که حرف تعلیل (مغز شیر لامیه مغز بینی وایلك بونده باشك بینیسی مراددر (وشیر ارسلان (برآرد چیقارر (چو حرف تعلیل (دل برداشتك مفعول صریحی وزجان غیر صریحی (برداشت فعل ماضی مفرد غائب قالدردی دیمکدر (محصول بیت) صواش کوننده خصم ضعیفدن امین اوله زیرا ارسلانك بینی سین چیقارر چونکه دیلنی جاندن قالدردی یعنی خصم هرنقدر ضعیف اولورسه جاندن نا امید اولنجه ارسلانه غلبه ایدوب آنی هلاك ایدر پس خصمك ضعفنه بقمق اولماز که کاه اولور که اقو یا ایشین ایشلرنکه ملك زاده کوتاه وحقیر حکایه سنده بجه ی * پند * خبری که دانی که دلی بیازارد توخاموش باش تادکری بیارد * خبری یا حرف وحدت (که حرف رابط صفت (دانی فعل مضارع مفرد مخاطب (که حرف بیان (دلی یا حرف وحدت (بیازاردك مقدم مفعولیدر (تا حرف تعلیل (دیکری یا حرف وحدت (بیاردك فاعلی تحتنده دیکره راجع ضمیردر ومفعولی برمقدر خبر (محصول ترکیب) برخبری که بلورسین که برکوکل انجیدر (یعنی اول خبری سو یلد یکك تقدیرجه بیله سین که برخاطر انجنوب پریشان اولور اول خبری سن سو یله دیمه تاکیم برغیری کیسه کتوروب سو یلسون

* بیت * بلبلا مژده بهار بیار * خبر بد ببوم باز کذار * بلبلا الف حرف ندا (مژده بهار لامیه (خبر بد بیانیه (وکذارك مفعول صریحیدر (و ببوم غیر صریحی بازادات تأکید کذار فعل امر مفرد مخاطب ترك ایله دیمکدر (محصول بیت) ای بلبل سن بهار مژده سین کتور زیرا سکا دوشن اولدر و براماز خبری بوم شومه ترك ایله که بد خبرا کا لایقدر * تحذیر * بادشاهرا

ردابن سید علی وسروری
ردابن سید علی

بر خیانت کسی واقف مکردان مکرانکه که برقبول کلی واثق باشی و کرنه در هلاك خود همی کوشی *
پادشاه‌رارا ادات مفعول (بر حرف استعلا (خیانت کسی لامیه و یا حرف وحدت (مکردان
فعل نهی مفرد مخاطبدر (کردانیدن ندن ایله دیمکدر اصلی کردیدندر اولمق معناسنه یعنی
صیرورت معناسنه والف ونون ادات تعدیه در ایلمك معناسنه افاده ایدر (مکر ادات استثنا (انکه
اول وقت دیمکدر (که حرف بیان (قبول کلی بیانیه (واثق اسم فاعلدر معتمد معناسنه مصدری
وثوق وثقه کاورعده وزنی اوزره ترکیجه طیانجی معناسنه دیمکدر (باشی فعل مضارع مفرد مخاطب
اوله سین دیمکدر (وکرنه استثنادن مستثنادر یعنی واکر واثق کلی اولمزسك (همی کوشی همی بونده
ادات استمراردر (محصول ترکیب) پادشاهی بر کیسه‌نك خیانتنه واقف ایلمه یعنی اکا کیسه خیانتنی
اعلام ایلمه مکر که قبول کلیه معتمد اولاسین یعنی سوزك انك قتنده مقبول ومسلم اولدیغن بله سین
حاصلی مقبول مقر بلردن اوله سین والا کندی هلاککه سعی وکوشش ایدرسین * بیت *
بسیج سخن کفتن انکاه کن * که دانی که در کار کیرد سخن * بسیج سخن کفتن لامیه در بسیج لغتده
یول یراغی وغیر یسیدر اما بونده تدارك معناسنه در (سخن کفتن سوز سویلمك (که حرف بیان
دانی فعل مضارع مفرد مخاطبدر دانیدندن بیله سین دیمکدر (که حرف بیان (در ادات تأکید
(کار کیرد تأثیر ایلر دیمکدر فاعلی سخندر (محصول بیت) سوز سویلمك فکرینی وتدارکنی اول وقت
ایله که بیله سین که سوزك تأثیر ایدر یعنی سوزکك نفوذی اولدیغنی بیلکدن صکره سوز سویلمکه
متهیء اول * مطایبه * هر که نصیحت خود رای میکند او خود بنصیحت کری محتاجست * که
بونده اسمدر کم معناسنه (نصیحت خود رای مصدرك مفعولنه اضافتیدر (خود رای وصف ترکیبیدر
کندی رأیله عامل اولوب غیرینك سوزینی دیکلمینه خود رای دیرلر وایکنجی یا حرف وحدت
وضمیر غائب بیت اولنده که‌یه راجعدر خود ادات تأکید (با حرف صله نصیحت کر کاف عجمك
فتحیله نصیحتجی زیرا کر ادات فاعلدر جی معناسنه (و یا حرف وحدت (محصول بیت)
هر کس که بر خود رای وخود پسنده نصیحت ایدر اول کس بر ناصحه محتاجدر که اکا دیه نیچون
خود رایه پند ونصیحت ایدوب سوز جوهرینی ضایع ایدرسین اول باورسنکه سوزك طوتماز (پس اکا
نصیحت جونلدن ناشیدر * ملاطفه * فریب دشمن مخور وغرور مداح مخر که ان دام زرق
نهاده است واین کام طمع کشاده احمق راستایش خوش اید چون لاشه که در کعبش دمی فربه نماید *
فریب فانك ورانك کسریله اسم مصدردر (فریبیدندن الداه معناسنه (فریفتن دن دینلر
خطا سویلمشلر (دشمنه اضافتی لامیه (مخور فعل نهی مفرد مخاطبدر (خور یدندن ییه دیمکدر
خوردندن دیین غلط سویلمش (غرور مداح مصدرك فاعلنه اضافتیدر (مخر میمك وخانك
فتحه‌لریله فعل نهی مفرد مخاطبدر (خریدندن صاتون المه دیمکدر (فریب مبتدا ومخور خبری
وغرور مبتدا ومخر خبری (که حرف تعلیل (آن اسم اشارتدر دشمنه ومبتدا (دام زرق بیانیه
و یا لامیه در مجازا ونهادنك مقدم مفعولی ونهاده خبر مبتدادر (این اسم اشارتدر مداحه ومبتدا
کام طمع ده بیانیه و یا لامیه در مجازا کاف عربیله در بونده اغز مراد در کاف فارسیله دینلر
فاسد سویلمشلر کشاده نك مقدم مفعولیدر وکشاده خبر مبتدا در این اسم اشارتنی دشمنه
وآن اسم اشارتنی مداحه صرف ایدنلر قریبی بعیددن تشخیص وتمییز ایلمزلر ایش (احمق را
خوش ایدك مقدم مفعولی وستایش مبتدا واسم مصدردر ستاییدندن سینك کسریله اوکش
دیمکدر ستودندن دینلر سهو ایلمشلر خوش اید خبر مبتدا در چون ادات تشبیه لاشه میت دیمکدر
ترکیده تحریف ایدوب لش دیرلر معناسی لاغر دیین زیاده اغرسو یلمش (که حرف بیان در حرف
صله (کعب کافك فتحی وعینك سکونیله طبوق دیمکدر وشین لاشه‌یه راجعدر (دمی دالك

رد ابن سید علی وسروری
رد ابن سید علی

درشراح جیعا
ردشراح جیعا
ردابن سید علی وسروری
ردابن سید علی

فتحی ومیمك كسریله فعل مضارع مفرد مخاطبدر (دمیدندن افورمك دیمكدر قصابلر باجغه اوفور دكلری كبی (دركعبش دمینك مقدم منعولیدر (فربه فانك فتحی وبانك كسری ورانك سكونی وهاء اصلیه ایله سمز دیمكدر عربجه سمین دیرلر مبتدا واقعدر (ونماید خبری (محصول تركیب) فریب دشمنی یچه یعنی آنك الدامسیله الدانمه ومداحك غرور وغفلتنی صاتون المه یعنی آنك مدحیله مغرور اولمه زیرا اول دشمن زرق ومكر وحیله دوزاغنی قوروب سنی نفاقیله غافل قلمق استر (وبومداح طمع دهانی آچمشدر ظرافتله سندن برنسنه المق استرحاصلی سنی مدح ایلمسی الله ایچون دكلدر بلكه سنی مدحله مغرور ایدوب سندن رجائزه المق استر تكه اكثر خلق بویله در اماسن احمق دوشمه زیرا احمق اولانه ستایش خوش كلور لاشه كبی كه باجغنه اوفوره سین سمز كورینور یعنی احمق انی سمز ظن ایدر ایمدی سنده بر زراقك مدحیله مغرور اولوب شیشمه وقبرمه *قطعه* الاتا نشنوی مدح سخن كوی* كه اندك مایه نفعی از تو دادر* الا حرف تنبیه (تا حرف تعلیل (نشنوی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطبدر بونده مراد معنای نهی درایشتمه دیمكدر شنویدندن مشتق (مدح سخن كوی مصدرك فاعلنه اضافتیدر ونشنوینك مفعولی (سخن كوی وصف تركیبیدر سوز سویلیجینك مدحی معناسنه در (كه حرف تعلیل (اندك آز یعنی قلیل دیمكدر (مایه بونك كبی یرلرده سرمایه ومقدار معناسنه در (نفعی یا حرف وحدت ویا حرف تنكیر (محصول بیت) آكاه اول غافل اولمه تاكیم مداحك مدحنی دكلمیه سین یعنی مدحیله مغرور اولمیاسین زیرا سندن ازاجق مقدار فائده طمع طوتار یعنی سنی مدح ایلمه دن طمعی سندن جزئی فائده در الله ایچون سنی مدح ایلمز* اكر روزی مرادش برنیاری *دوصد چندان عیوبت برشمارد* روزی یا حرف وحدت (مرادش ضمیر سخن كویه راجعدر (برنیاری فعل مضارع مفرد مخاطبدر آریدندن كه مخففدر آوریدندن همزه یایه مبدل اولمشدر نتكه سابقا بیان اولمشدر فعل شرط واقعدر (دوصد ایكیوز دیمكدر (چندان اولقدر دیمكدر یعنی ایكیوز مدحی قدر دیمكدر (عیوب عیبك جمعیدر (وتا ضمیر خطاب (برحرف تأكید (شمارد فعل مضارع مفرد غائب عد ایدر دیمكدر جواب شرطدر وعیوب مقدم مفعولی (محصول بیت) اكر بركون مداحك مرادینی حاصل ایلمیه سین ایكیوز مدحی قدر عیبلركی صیار یعنی سنی چوق چوق ذم ایدر *تربیت* متكلم راتا كسی عیب نكیرد سخنش صلاح نپذیرد* متكلم را را ادات مفعول (ویا حرف تخصیص (تا حرف توقیت (كسی یا حرف وحدت (سخنش شین متكلمه راجعدر (نپذیرد فعل نفی مستقبل مفرد غائب قبول ایلمز دیمكدر (محصول تركیب) متكلمك مادام كه بر كیمسه عیبنی طوتمیه سوزی صلاح قبول ایلمز یعنی سوزی مقبول اولماز *بیت* مشو غره برحسن كفتار خویش *بتحسین نادان وپندار خویش* مشو فعل نهی مفرد مخاطب (غره مغرور معناسنه در (برحرف صله (حسن كفتار خویش لامیه لردر (بتحسین باشو غره یه متعلقدر نادانه اضافتی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (پندار خویش ده بویله در لیكن پندار اسم مصدر در مصدر دكلدر (محصول بیت) مغرور اولمه كندی حسن كفتاریكه یعنی كوزل سوزیكه نادانك تحسینی سببیله وكندی پنداركله یعنی كندیكه حسن ظنكله كندیكه غرور ویرمه *لطیفه* همه كس عقل خود بكمال نماید وفرزند خویش بجمال* (محصول تركیب) جمیع كیمسه كندی عقلی كمال ایله كورینور وكندی اوغلی جمال ایله یعنی هركس عقلنی كامل بیلور وفرزندنی صاحب جمال اكلر *قطعه* یكی جهود ومسلمان نزاع می كردند *چنانكه خنده كرفت از حدیث ایشانم *یك رویكی بریسی دیمكدر لیكن كاه اولور كه یكی یی بك معناسنده استعمال ایدرلر (خنده اسم مصدر در كولمه معناسنه (حدیث بونده سوز وقصه معناسنه در

(محصول بيت) برجهود ايله برمسلمان نزاع ايدرلردى شويلكه بنى خنده طوتدى انلرك قصه سندن
بطيره كفت مسلمان كراين قبالهٔ من درست نيست خدايا جهود ميرانم* باحرف مصاحبت
(طيره طانك كسريله غضب معناسنه در (قباله قافك فتحيله قاضى مكتوبينه ديرلر (قبالهٔ من
لاميه ومصراع ثانى يه مرهون (خدايا الف حرف ندا (ميرانم فعل امر مفرد مخاطبدر ميرانيدندن
اصلى مردن وميريدندر اولمك معناسنه (والف ونون تعديه ايله ميرانيدن اولدى اولدورمك
معناسنه پس ميرانم بنى اولدر ديمكدر (محصول بيت) غضبله مسلمان ديدى اكر بنم بو قبالم
كرچك دكل ايسه ياالله بنى جهود اولدر يعنى بنى جهود ختم ايله حاصلى جهود قوپايم
ديمكدر *جهود كفت بتوريت ميخورم سوكند* اكر خلاف كنم همچو تو مسلمانم * بتوريت
باحرف صله يا تصرفات اعجامدندر موسى وعيسى كبى عليهما السلام (سوكند يمين معناسنه در
(محصول بيت) جهود ديدى توراته يمين ايچرم يعنى اند ايچرم اكر يمينده خلاف ايدرسم
سنك كبى مسلمانم يعنى سنك كبى مسلمان اولايم *كر ازبسيط زمين عقل منعدم كردد * بخود
كمان نبرد هيچ كس كه نادانم* بسيط زمين لاميه در روى زمين معناسنه (بخود باحرف صله
(محصول بيت) اكر يريوزندن عقل منعدم اولوب كيدرسه يعنى دنياده نام ونشانى
قالمزسه هيچ كيمسه كنديه ظن ايلمز يعنى ايلمزكه بن نادانم ديو يعنى هر كس كنديى
عاقل ودانا اعتقاد ايدر* مطايبه * ده آدمى برسفره بخورند ودوسك برجيفهٔ بسر نبرند
حريص باجهانى كرسنه است وقانع بنانى سير* ده آدمى اون آدم ديمكدر (برسفرهٔ
ياحرف وحدت (وهمزه حرف توسل همزه بى حرف وحدت دين خطا ايلمش بعض نسخه ده
سفره يرينه (خوانچه) واقعدر بنه سفره معناسنه (جيفه مردار ديمكدر (وياحرف وحدت
و(همزه حرف توسط همزه حرف وحدتدر دين اظهار جهل ايلمش (بسر باحرف صله سر
بونك كبى يرلرده حدوغايت معناسنه در (نبرند فعل نفى مستقبل جمع غائب باشه ايلتمزلر يعنى جيفه
اوزره اكلى تكميل ايدوب حدوپايانه ايلتمزلر حاصلى اتحاد وامتزاج ايلمزلر ديمكدر بعض نسخه ده
(جيفه يرينه مردارى واقعدر ليكن معنا بردر (حريص مبتدا (باحرف مصاحبت (باجهانى
تقديرى باملك جهانيدر (ياحرف تنكير در (حرف وحدت دين استقامت معنادن خبردار
دكلدر (كرسنه خبر مبتدادر (وقانع مبتدا (بنانى باحرف مصاحبت (وياحرف وحدت (سيرخبر
مبتدادر توق ديمكدر (محصول تركيب) اون انسان برسفره اوزره اوتوروب ييك يرلر اما ايكى سك
برجيفه اوزره تتيم وتكميل اكل ايلمزلر بلكه غوغا ايدرلر يعنى خرلداشيرلر حريص اولان كيمسه
جهان ملكيله آچدر يعنى تمام دنياايله كنديه قناعت كلمز اما قانع اولان كيمسه براتمكله توقدر يعنى
براتمك النه كردكد نصكره كيمسه يه عرض احتياج وبيان حال ايلمز (باجهانى معناسنى بتون جهانه
دين (وبنانى برنانه دين معلومدر كه نانك معناسنى احاطه ايلمامشدر *بيت* رودهٔ تنك بيك نان
تهى پر كردد* نعمت روى زمين پر نكند ديدهٔ تنك* رودهٔ تنك يانيه روده رانك ضميله بغرسقدر كه
عربجه معادير ميمك كسريله (تنك تانك فتحى ونونك سكونيله وكاف عجمله طار ديمكدر كه
عربجه ضيق ديرلر ضاد معجمه نك فتحى وياء مشددك كسريله (بيك باحرف مصاحبت (نان تهى
بيانيه تهى تانك فتح وكسريله وهانك كسريله لغتده بوش ديمكدر خالى معناسنه اما بونده نان تهيدن
مراد قتقسز اتمكدر يعنى خبز بلا دام (پر كردد پر اولور ديمكدر يعنى طويار (نعمت روى زمين لاميه لردر
(پر نكند پر ايلمز يعنى طويورمز (ديدهٔ تنك بيانيه (روده مبتدا (پر كردد خبرى بيك نان تهى خبره
متعلق (نعمت مبتدا (پر نكند خبرى (ديدهٔ تنك مفعولى (محصول بيت) بوش بغرسق قتقسز
براتمكله پر اولور يعنى طولار مراد طويمقدر اما يريوزينك نعمتى طار كوزى يعنى اچ كوزى پر ايلمز يعنى

طوبورمز حاصلی زیاده حرصدن کنایه‌در * مثنوی * پدر چون دور عمرش منقضی کشت * مرا این
یك نصیحت کرد وبکذشت * پدر مبتدا (چون ادات تعلیل (دور عمر لامیه زمان عمرش دیمکدر
(بو مصراع تقدیم وتأخیره محمولدر تقدیری پدرم چون کشت منقضی دور عمرش در (پس کشت
فعل تعلیل مفرد غائب (ومنقضی اسم فاعلدر انفعال بابندن دوکندی دیمکدر وکشتنك اسمی
(ودور عمرده تنازع ایلدیلر (منقضی فاعلیله (وکشت خبراکله مرا بکا دیمکدر (کرد فعل ماضی مفرد
غائب فاعلی تحتنده پدره راجع ضمیردر (واین یك نصیحت مقدم مفعولی (بکذشت فعل ماضی
مفرد غائب بنه فاعلی ضمیر پدردر وجملهٔ فعلیه معطوفدر جملهٔ فعلیه‌یه که جواب تعلیلدر وجملهٔ
تعلیلیه خبر مبتدادر (محصول بیت) پدرم چونکه زمان عمری منقضی اولدی یعنی دوکندی بکا
بو برنصیحتی ایلدی وکتدی یعنی وفات ایلدی اول نصیحت بودر نصکره کلن ابکی بیتدر معلوم
اوله که بو ابیات ثلثه‌نك ماقبلنه تعلقی یوقدر * که شهوت آتشست ازوی بپرهیز * بخود برآتش
دوزخ مکن تیز * که حرف بیان نصیحتدر (شهوت بونده جماعدن حاصل اولان لذتدر مبتدادر
(وآتش خبری یا حرف تأکید (پرهیز فعل امر مفرد مخاطبدر پرهیزیدندن عربجه احتما
دیرلر افتعال بابندن مصدردر (بخود با حرف صله ویا حرف مصاحبت کندیکه ویا کندکله
دیمکدر بر یا متضمن اولدیغی وافاده ایلدیکی معنای تأکید ایدر نتکه سابقا) روی زمین برنشان
نماند دیو بیورمش ایدی (آتش دوزخ لامیه ومکننك مفعول اولی (وتیز مفعول ثانیسی
(تیز کسکین ویاوز دیمکدر (محصول بیت) پدرك بکا نصیحتی بودر که شهوت آتشدر اندن
پرهیز ایله کندیکه جهنم آتشنی یاوز ایلمه یاخود کندکله جهنم آتشنی تیز ایلمه یعنی کندیکی
دوزخه اتمغله آتشنی یاوزلندرمه زیرا آتشه برنسنه برقك البته پارلار وعلی الخصوص یانمغه قابل
رد ابن سید علی
نسنه اوله (تیزی بونده بر سبیل استعجال معناسنه اخذ ایلین غریب عجله ایلمش (وتیزی آتشه
رد ابن سید علی
صفت ایدوب کندیکی آتش تیزه آتمه دیدیکی خود عجایب عجیبه دندر وتور کجه معناسنی کندی
رد سروری وشمعی
اوزرکه جهنم اودنی تیز ایلمه دینلر ظاهر بودرکه باء حرف زائد طوتمشلر یاخود معنی بویله
ردشمعی
اوله که کندیکی دوزخ آتشی اوزره تیز ایلمه دیین تصرف خاص ایلمش * درآن آتش نداری
طاقت سوز * بصبر آبی برین آتش زن امروز * درآن آتش یعنی درآتش دوزخ (طاقت سوز
مصدرك مفعوله اضافتیدر (یعنی سوزه قدرت وطاقت طوتمزسین دیمکدر (بصبر با حرف
مصاحبت (آبی یا حرف وحدت (برحرف استعلا (واین آتشدن مراد آتش شهوتدر (زن فعل امر
مفرد مخاطبدر (زنیدندن اوردیمکدر زدندن دینلر سهو ایلمشلر (زننك آب مفعول صریحی وبصبر
رد ابن سید علی وسروری
غیر صریحی (برین آتشده بویله‌در (وامروز ظرف زمانی (محصول بیت) اول آتش دوزخك
سوز وحرارتنه طاقت کتورمزسین باری بو کون بو آتش شهوته صبرایله صواوز یعنی صبر صوینی
اوزرینه سپ حاصلی صبر ایدوب ترك شهوت ایله صبرایله صو اورمقدن مقصود شهوت آتشنی
سوندرمکدر * حکمت * هر که درحال توانایی نیکویی نکند در وقت ناتوانی سختی بیند * حال
توانایی لامیه (توانا صفت مشبهه‌در کوچلی وقدرتلی دیمکدر (ویاء اولی اصلی (ویاء ثانیه
حرف مصدردر (نیکویی یارییده بویله‌در (نیکویی نکندك مقدم مفعولیدر (ودرحال ظرف
زمان (وقت ناتوانی لامیه (ناتوانی یا حرف مصدر کوجسزلك وقدرتسزلك وقتنده دیمکدر
(سختی یا حرف مصدر (بیند فعل مضارع مفرد غائب در (بینیدندن کورر دیمکدر (سختی مقدم
مفعولی (ودروقت ظرف زمانی (محصول ترکیب) هر کیمکه قدرتی حالنده احسان وکرم ایلمیه
قدرتسزلك حالنده شدت کورر یعنی زحمت چکر * بیت * بداختر تراز مردم ازار نیست *
که روز مصیبت کسش یار نیست * بداختر وصف ترکیبیدر بدبخت کبی (وتر ادات تفضیل

(مردم ازار وصف ترکیبیدر ازآریدندن مردم انجدیجی دیمکدر (که حرف تعلیل (روزمصیبت لامیه (کسش ضمیر مردم ازاره راجعدر (محصول بیت) مردم ازاردن بدبختك وبدطالعك کیسه اولماز زیرا مصیبت وبلا کوننده اکا کیسه یار دکلدر یعنی باشنه رحال کالدکده کیسه اکا یار اولمز * حکمت * جان در حمایت یکدمست ودنیا وجودی میان دوعدم دین بدنیا فروشان خرند یوسف بفروشند تاچه خرند * جاندن مراد روح وحیاندر (درحرف ظرف (حمایت یکدم لامیه (حمایت مصدردر حفظ معناسنه (ودم نفس معناسنه (پس مادامکه نفس داخل وخارجدر دوحیات ثابت وقائمدر (نفس که منقطع اولدی حیات کیدوب ممات لازمدر (پس حیات برنفسك حفظنده دیمکك معناسی بودر (وجودی یاحرف وحدت (میان دوعدم لامیه در بریسی عدم سابقدر که اکا عدم قدیم دیرلر وبریسی عدم لاحقدر که اکا عدم حادث دیرلر (یاحرف مقابله (دنیا فروش وصف ترکیبیدر (فروشیدندن صاتمق معناسنه (خر معروفدر حمار معناسنه (ونون ودال ادات خبر (استك جمیدر والف ونون ادات جمیدر (فروشان ظاهرا دنیاله ترکیب اولمشدر (اما حقیقتده دینه قیددر (دین فروشان تقدیرنده (بفروشند فعل مستقبل جمع غائب (یوسف مقدم مفعولی (تاعجبا دیمکدر (خرند خانك فتحی وکسریله ورانك فتحیله فعل مضارع جمع غائبدر خریدندن (محصول ترکیب) حیات حیوانات برنفسك حفظنده در ودنیا ایکی عدم بیننده بروجود دریعنی موجود اولان اشیا عدمدن وجوده کلمشدر وینه جمیعا عدمه رجوع ایدر دینی دنیایه صاتیجیلر حمارلردر یعنی حمار وبقرکبی برباولك لایعقل احمقلردر یوسفی صاترلر عجبا انك بهاسیله آندن یك نه آلورلر یعنی دینی دنیایه صاتانلر یوسفی برقاج بچمزاقچه یه صاتانلر کبیدر * الم اعهد الیکم یابنی آدم ان لاتعبدوا الشیطان * همزه حرف استفهام (الم اعهد فعل جحد مطلق عهد بونده وصیت معناسنه (الیکم فعل جحده متعلق (یاحرف ندا (بنی اصلندن بنین ایدی اضافتله نون دوشدی ان لاتعبدوا تأویل مفردده فعل جحدك محلا منصوب مفعولیدر نونك سقوطی علامت نصبدر (الشیطان لاتعبدونك مفعولی (محصول آیت) ای آدم اوغللری سزه وصیت ایلدمی شیطانه عبادت ایلمك دیو یعنی عبادته امر ایدیجی یعنی خدایه عبادته وغیریدن نهی ایدیجی عقلی وسمعی دلیللر وحجتلر نصب ایلدمی استفهام انکاریدر یعنی ایلدم دیمکدر عبادتی شیطانه تخصیص ایلدی زیرا کندی یه عبادته امر ایدیجی اول ملعوندر * بیت * بقول دشمن پیمان دوست بشکستی * ببین که ازکه بریدی وباکه پیوستی * باحرف مصاحبت (قول دشمن لامیه (پیمان دوستده بویله در وبشکستنك مقدم مفعولی (بشکستی فعل ماضی مفرد مخاطب (ببین فعل امر دربینیدندن (که حرف بیان وایکنجی که اسمدر کیم معناسنه (بریدی (بانك ضمیله فعل مضارع مفرد مخاطب مبنی للمفعول معناسنه کسلدك دیمکدر (باحرف صله (که نه اسمدر کیم معناسنه) پیوستی (باء عجمك وواوك فتحی وبانك سکونیله فعل ماضی مفرد مخاطب اولاشدك (یعنی واصل اولدك دیمکدر (محصول بیت) دشمن قولیله دوستك عهد وپیمانی صدك یعنی بوزدك کورکه کیمدن کسلدك وکیمه اولاشدك یعنی کور که نیجه کیسدن ایرلدك ونیجه کیسه یه واصل اولدوك حاصلی شیطانك اغواسیله خدانك عهد وپیمانی صدك کورکه ایدی کیمدن منقطع اولدوك وکیمه متصل * حکمت * شیطان بامخلصان برنمی آید وسلطان بامفلسان * شیطان مبتدا (باحرف مصاحبت (مخلصان خدا دوستلری (الف ونون ادات جمع (برنمی آید چیقشامز (یعنی مخلصلری اضلال ایدهمز زیرا توجهلری دائما رب عزته درهوا وهوسه دکلدرکه شیطان انلره وسوسه ویرمکه قادر اوله (برنمی اید خبر مبتدادر (وبامخلصان اکا متعلق (سلطان بامفلسانده بویله در یعنی پادشاه مفلسلرایله چیقشامز حاصلی انلردن

حق تخلیص ایده مز زیرا برنسنه یه مالك دکلدر که انی الوب حفلشه فقرهٔ اولك معناسنی رد سروری
شیطان مخلصلره موافق ومصاحب اولماز دیبن معنایی مقصوده موافق سویلامش وفقرهٔ رد سروری
ثانیه نك معناسنی سلطانده مقاسلره موافق ومصاحب اولمازدید کیده اولکیدن اخش واوحش
سویلمش * مثنوی * وامش مده آن که بی نمازست * ورخود دهنش زفاقه بازست * وام بورج
دیمکدر که عربجه (قرض دیرلر (وشین ضمیر اضمار قبل الذکر طریقیله که یه راجعدر (مده میمك
فتحی ودالك کسری وهاء اصلیه ایله فعل نهی مفرد مخاطبدر خطاب عام طریقیله ویرمه
دیمکدر (دهیدندن (آن که اول کیمسه که دیمکدر (که بونده اسمدر کیمسه معناسنه (ورخود
(واکرخود دن مخففدر (دهنش ضمیرنه که یه راجعدر (فاقه فقر دیمکدر (وباز آچق
معناسنه (محصول بیت) اودنج ویرمه اول کیمسه یه که بی نمازدر یعنی تارك صلوتدر واکر
فرضا آغزی فقردن اچیق ایسه ده یعنی اکرچه زیاده فقیر اولوب معاشنده متحیر ایسه ده رمرتبه که
برنسنه بولمیاسه اغزینه قویاجق واغزی آچلقندن آچیق قالسه * کوفرض خدا نمی کذارد *
ازقرض تو نیز غم ندارد * کواصلنده که اوایدی (که حرف تعلیل (واو ضمیری بی نماز اولان
که یه راجعدر (فرض خدا لامیله (نمی کزارد زا ایله ادا ایلمز ذال ایله یازانلر املادن اکاه
دکللر دیمش (فرض تولامیه (فرض (وقرض بیننده صنعت تجنیس خط واردر (نیز حرف رد شراح جمیعا
عطفدر دخی دیمکدر (محصول بیت) زیرا بی نماز خدانك فرضنی ادا ایلمز یعنی اوزرینه مفروض
اولانی ادا ایلمز سنك قرضکدنده غم طوتماز یعنی بورجنی ادا ایلمه ده بی پروادر که هیچ اداسی
خاطرینه کلمز * حکمت * هرچه زود براید دیر نپاید * زود تیز دیمکدر (دیر کج (محصول ترکیب)
هرنسنه که تیز حاصل اولور اول نسنه چوق زمان اکلمز * قطعه * خاك مشرق شنیده ام که
کنند * بچهل سال کاسهٔ چینی * خاك مشرق لامیه (وکنندك مقدم مفعولی (باحرف ظرف
(چهل سال ظرف زمان (کاسهٔ چینی بیانیه (وکنندك مفعول ثانیسی (محصول بیت (ایشتمشم که
خاك مشرقی قرق یلده کاسهٔ چینی ایدرلر یعنی قرق یلده فغفوری ایدرلر بعضیلر بددیلر که بونده
خاکدن مراد مملکتدر خاك یلقان یوردیغی کبی ودربغداد بوکه قرینه در بویله اولنجه خاك
کنندك ظرف مکانی اولور ومحصول بویله اولور که دیار مشرقده مسموعدر که قرق یلده کاسهٔ
چینی یاپارلر والکل وجه * صد بروزی کنند دربغداد * لاجرم قیمتش همی بینی * صد یعنی
صد کاسه (بروزی باحرف ظرف (وروز ظرف زمان (ویا حرف وحدت (کنندك صد کاسه
مفعول صریحی (وبروزی ظرف زمانی (ودربغداد ظرف مکانی (لاجرم لاشك ولامحاله
دیمکدر (محصول بیت) یوز کاسه یاپارلر برکونده بغداده لاجرم قیمتنی کوریورسین یعنی رد شمعی
چوقدر واچوز قیمتش ضمیر صد کاسهٔ بغدادیه راجعدر کاسهٔ چینی یه ارجاع ایلین دور ودراز
افکاره دوشمش * قطعه * مرغك ازبیضه برون آید و روزی طلبد * وادمی بچه ندارد خبر
ازعقل وتمیز * مرغك کاف حرف تصغیر قوشجغز دیمکدر (بیضه (بانك فتحیله بونده یورده
دیمکدر (برون ایدچیقار دیمکدر (روزی رزق معناسنه در (طلبدك مقدم مفعولیدر (آدمی
بچه آدم یوریسی (یعنی اوغلا نجغی (ندارد خبر طوتماز (یعنی بیخبردر تمیزك اصلی
تمییزدر (اماعجم یانك حذفیله استعمال ایدر (محصول بیت) قوشجغز یوردهدن چقار همان
رزق طلب ایدر یعنی یوردهدن چقدیغی کبی کزوب دانه دیوشمکه باشلر اما آدمی زاده اناسندن
طوغدقده عقل وتمیزدن بیخبردر اغزنه ممه ویرلرسه الورامر واکر ویرمزلرسه اچ قالور
* انکه ناکاه کسی کشت بچیزی نرسید * وین بتمکین وفضیلت بکذشت از همه چیز * ان اسم
اشارتدر (مرغکه (که حرف بیان (ناکاه بونده دفعهٔ بلاتدریج دیمکدر (کسی یا حرف وحدت

بونده معنی چیزی اقتضا ایدردی لیکن وزن ضرورتندن کسی یورمش (کشت فعل ماضی مفرد غائب اولدی دیمکدر صار معناسنه (وبن اشارتدر آدمی بچه یه (باحرف مصاحبت (وباحرف ظرف (تمکین قدرت معناسنه در (بگذشت فعل ماضی مفرد غائب کچدی یعنی تجاوز ایلدی (همه چیز جمیع اشیادن عبارتدر (محصول بیت) اول مرغك که برکره دن ویراوغوردن نوعندن فرد واحد کامل اولادی هیچ بر مرتبه یه واصل اولمدی یعنی انسان کبی معزز ومکرم اولمدی حاصلی مقام عزت وکرامته واصل اولمدی اما آدمی زاده تمکین وفضیلتله ویاتمکین وفضیلتده جمیع مخلوقاتدن کچدی یعنی عزت وکرامتده جمیع اشیادن ایلری کتدی حاصلی تشریف (ولقد کرمنا بنی ادم) ایله مشرف اولدی یعنی هرنسنه که کچ حاصل اولور تیز حاصل اولاندن اعز واکرمدر *ابگینه همه جا هست ازان قدرش نیست *لعل دشوار بدست ایداز انست عزیز* ابگینه الف ممدوده وسکون بایله وکاف عجمك کسریله صرچه دیمکدر که عرب زجاج وقاروره دیر (همه جا هر یرده دیمکدر (ازان ادات تعلیلدر انکیچون معناسنه (دشوار مشکل دیمکدر (بدست با حرف صله (ازان بنده ادات تعلیلدر (محصول بیت) بو بیت ایکی سابق بیتی تنویر ایدر بیورر که صرچه هر یرده واردر یعنی هر یرده بولنور هر یرده بولنور بیوردیغی کلام ادعائیدر حقیقی دکل انکیچون قدر وقیمتی یوقدر یعنی کثیر الوجود اولدیغیچون ذی قیمت دکل اما لعل مشکل اله کلور یعنی تحصیلی کوچدر انکیچون عزیز ومعتبردر* حکمت *کارها بصبر برآید ومستعجل بسر درآید *محصول ترکیب) مصالح صبرایله حاصل اولور یعنی هر ایش صبر وتأنیله ابو حاصل اولور ومستعجل یعنی ابو بجی کیسه ابو مکله سورچروا ورنواور یعنی یقلور وایشی ایلرو کاوب حاصل اولماز * مثنوی بچشم خویش دیدم دربیابان * که مرد آهسته بگذشت ازشتابان *باحرف مصاحبت (وچشم خویش لامیه (که حرف بیان (مرد آهسته قلبه محمولدر تقدیری آهسته رفتار مرددر وبعضیلر دیدیلر اصلنده مرد آهسته رفتار ایدی اضافتله ضرورت وزن ایچون اضافتدن قطع اولنوب همزه وصلله ساقط اولوب فتحه سی داله نقل اولنوب وصلاه اوقنور (شتابان صفت مشبهه در (شتابیدندن ایوه کن معناسنه (محصول بیت) کندی کوزمله کوردم که بیابانده آهسته رفتار مرد مردشتاباندن کچدی یعنی یورومه ده آهسته کیدن عجله ایله کیدندن سبق ایلدی یعنی منزله اندن ایلری واصل اولدی *سمند بادپای ازتك فروماند *شتربان همچنان آهسته میراند* سمند سینك ومیمك فتحه لریله صاری وقوله وباغزآنده مستعمل اغلبدر اشتراك طریقیله (بادپایه اضافتی بیانیه در (بادپای برکلمات اصلنده وصف ترکیبیدر بل اقلی معناسنه (تك تانك فتحی وکاف عربیله اسم مصدردر تکیدن ن یلك معناسنه بونده یله دیمکدر (فروماند عاجز قالدی دیمکدر (شتربان دوهجی دیمکدر (بان ادات فاعلدر بجی معناسنه (همچنان اولکی کبی یعنی آهسته آهسته میراند سورردی یعنی قالدی (محصول بیت) دیدکیم بیابانده سمند باد پا یلوب یورتمقدن عاجز قالدی اما دوه جی آهسته آهسته دوه سنی سوروب کیدردی هیچ قالمدی یعنی بیابانده کندی کوزمله بویله کوردم *مطایبه *نادان رابه ازخاموشی نیست واکر این مصلحت بدانستی نادان نبودی* نادان را (را حرف صله (خاموشی یا حرف مصدر (بدانستی ونبودی یاری حکایت ایچوندر (محصول ترکیب) نادانه یعنی جاهله اپسم اولمقدن یك اولماز واکر بو مصلحتی بیلیدی نادان اولمزدی یعنی سکوت ایدوب خاموش اولق کندی مقداری بیلمکدن ناشیدر بوایسه نفس علم ومعرفتدر *قطعه *چون نداری کمال وفضل ان به* کرزبان دردهن نکه داری* (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر چونکه کمال وفضلك یوقدر اول یکدر که دیلکی اغزنده حفظ ایلیه سین یعنی تکلم ایلیه سین *ادمی رازبان فضیحه کند * جوز بی مغزرا سبکساری * فضیحه رسوا

دیمکدر ضرورت وزن ایچون تا هاء رسمی شکلنده اوقونور (جوز بی مغز بیاید (جوز جیمك فتحیله
قوز معناسنه در ومغزدن مراد ایچیدر (ورا حرف صله در (محصول بیت) انسان دلی رسوای ایدر
ایچسز قوزی یعنی ایچدن خالی اولان جوزی سبکسارلق یعنی خفت رسوای ایدر حاصلی انسانی
دلی وجوزی خفت رسوای وبی اعتبار ایدر زیرا جوزی الـده الان خفتدن بلور ایچی
اولمدیغـنی پس اعتبـار ایلیوب یانه آتار (جوزه ادات تشـبیه تقدیر ایدنلر زائد ایلشـلر رد سروری وشمعی
* قطعـه * خری را ابلهی تعلیم می داد * بروبر صرف کرده عمر دائم * خری را رادات مفعول
(ابلهی یا حرف وحدت می دادك مفعول اولی خر (وثانیسی تعلیم در (بروا صلنـده برا وایدی
ضرورت وزن ایچون حذف وایصـال اولـدی (ایکنجی برادات تأکیددر (کرده نك
عمر مفعول اول صریحی (وصرف ثانیسی (وبرو مفعول غـیر صریحی (دائم کرده یه قیددر
(محصـول بیت) بر ابله برخره تکلم تعلیم ایدردی یعنی انی نطقه کتورمکه قصد ایدردی دائم
وهر زمان انك اوزره یعنی تعلیمی اوزره عمرینی صرف ایلمشیدی (حاصلی دائما ایسی انك تعلیمنه
مصروف ایدی * حکیمی گفتش ای نادان چه کوشی * درین سودا بترس از لوم لائم * لوم لامك
فتحیله مصدردر لام یلومدن یعنی نصر بابندن اجوف واویدندن ازارلق معناسنه (ولائم اسم
فاعلدر ازارایجی دیمکدر (محصول بیت) بر حکیم اول ابلهه دیدی ای نادان نه چالشورسین یعنی
نه زحمت چکرسین بو سوداده لائمك لومندن قورق (حاصلی اعتراض ایدن معترضدن صاقن
یعنی ملامت ایدیجیلرك ملامتندن احتراز ایله * نیاموزد بهائم از تو گفتار * تو خاموشی بیاموز
از بهائم * (محصول بیت) بو بیت تتمه قول حکیمدر (ابلهه دیر که حیوان سندن گفتار اوکرنمز یعنی
سندن تکلم اوکرنمز * ایدی سن حیواندن ایسم اولمغی اوکرن (حاصلی اول سندن سوز اوکرنمك
احتمالی یوق بای سـن اندن سـکوت ایلمکی اوکرن * مثنوی * هر که تأمل نکند در جواب *
بیشتر آید سخنش ناصواب * (محصول بیت) هر کیمسه که جوابده فکر وتأمل ایلیه ویا ایلمز یعنی
فکرسز برنسـیه جواب ویره اکثر سـوزی ناصواب کلور یعنی خطـا واقع اولور * یا سخن
آرای چو مردم بهوش * یا بنشین همچو بهایم خموش * یا حرف تردید (سخن آرایك مقدم مفعول
صریحی در (وبهوش غیر صریحی (آرای فعل امر مفرد مخاطبدر آرایدندن بزمك یعنی زینت
ایلمك معناسنه (محصول بیت) یا سوزیلیجك سوزی عقل وفکر ایله برخوشجه بزه یعنی عاقلانه سویله
ویا حیوانات کبی ایسم اوتور یعـنی سـکوت ایله دیمکدر * مطایبه * هر که با دانا از خود بحث کند
تا بدانند که داناست بدانند که نادانست * با حرف مصاحبت (دانا ترد انا عالم (وتر ادات تفضیل در
تا حرف تعلیل (بدانند بیلهلر دیمکدر (که حرف بیان (بدانند لفظ مشترکدر مضارعله امر غائب
بیننده بیلهلر ویا بیلسونلر دیمکدر (محصول ترکیب) بر کیمسه که کندیدن عالمرك بر کیمسـه ایله بحث
ایلر تا بیلهلر که داناادر یعنی دیسونلر که عالمدر دیو بیلورلر که ویا بیلسونلر که جاهلدر والا کندیدن
عالمرکله بحث ایلمزدی * بیت چون درآید به از توئی بسخن * گرچه به دانی اعتراض مکن *
تو بی یای ثانی ضمیر خطابدر (بسخن با در آیده متعلقدر وحرف مصاحبت حرف ظرف دیوب
معناسنی چونکه سوزده بر کیمسه سندن یك که دیبن سوز سویلهده ایو دکل ایمش (محصول بیت) رد شمعی
چونکه سندن ایو بر کیمسه تکلمه ونطقه کله یعنی سوز سویلیه باشلایه اگرچه اول سوزی سندن ایوده
بلورسك اعتراض ایلمه (زیرا جائزدر که اول سوزی بر وجهله توجیه ایلیه که سنك بیلدیککدن
اشبه واوجه اوله * لطیفه * هر که با بدان نشـیند نیکی نبیند * (محصول ترکیب) هر کیمسـه که
یرامزلرله اوتورر ایلك کورمز * مثنوی * گر نشیند فرشته با دیو * وحشت آموزد وخیانت وریو *
فرشته) یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسط (همزه حرف وحدتدر دینلمش (آموزد رد شمعی

فعل مضارع مفرد غائب اوکرنور دیمکدر (ریورانك کسریله حیله ومکر معناسنه در (محصول بیت)
کرفتند اکر اوتور رسه دیمکدر (یعنی برفرشته دیو ایله اوتوررسه اول دیودن وحشت وخیانت
وربو اوکرنور (حاصلی اندن اوکرندیکی محض شردر هیچ خیر اوکرنمز *بیت* ازبدان نیکوبی
نیاموزی * نکند کرك پوستین دوزی * بوستین دوز وصف ترکیبیدر (دوزیدندن کورك
دیکیجی (ویا حرف مصدر (حاصلی کورکجیلك دیمکدر (مصراع ثانی مقام تعلیلده در (محصول
بیت) خطاب عام طریقیله بیورر یرامزلردن ایلك اوکرنمزسین زیرا قوردن کورکجیلك کلمز
(یعنی قورد کورکجیلك ایلمز (زیرا طبیعتی یرتجیلك اوزره مجبولدر دیکیجیلك اوزره دکل (حاصلی
قورددن پوستین دوزلك کلمدیکی کبی یرامزلردن ایلك کلمز * پند * مردمان راعیب نهانی
آشکارامکن که مرایشان رارسوا کنی وخودرا بی اعتماد * مردمان را رادت تخصیص (عیب
نهانی بیانیه (آشکارا (وآشکاره (وآشکار برمعنایه در (که حرف تعلیل (مر حرف تأکید (یعنی رانك
معناسنی تأکید ایدر (محصول ترکیب) مردمك کیزلی عیبنی آشکاره ایلمه زیرا انلری رسوای ایدرسین
وکندیکی اعتمادسز یعنی سکا هیچ برنسنه اینانمیوب سندن هرکس نفرت ایدر * تشبیه *
هرکه علم خواند وعمل نکرد بدان ماند که کاور آند وتخم نیفشاند * بدان باحرف صله ردال
همزه دن مبدلدر بان تقدیرنده (ماند فعل مضارع مفرد غائبدر بکزر دیمکدر مانیدندن مانستندن
دیبن خطا ایلدی (که حرف بیان (کاو کاف عجمله صغر دیمکدر بقر معناسنه (راند فعل ردشعی
ماضی مفرد غائب سوردی دیمکدر کاو مقدم مفعولی اوکوز سوردی دیمکدر مراد چفت
سورمکدر (نیفشاند فعل نفی ماضی مفرد غائب صاچمدی دیمکدر تخم مقدم مفعولیدر
(محصول ترکیب) هرکیمسه که علم اوقودی یعنی تحصیل علم ایلدی وعلمله عمل ایلمدی اول
کیمسه یه بکزر که چفت سوردی ودانه صاچمدی یعنی اکین اکمدی * عبرت * ازتن بی دل
طاعت نیاید وپوست بی مغز بضاعت رانشاید * تندن مراد شخصدر (و بی دلدن مراد
صاحب قلب اولمیاندر زیرا اهل الله اصحاب قلوب دیرلر مراد شرلی قلبدر که انده محبت خدا
ومیل آخرت اوله ایمدی بویله اولمیان شخصدن طاعت کلمز (پوست بی مغز بیانیه پوستدن
وندن مراد قبق درکه عربجه قشردیرلر (ومغزدن مراد ایچدر فندق وفستق وبادم ایچی کبی
بضاعت سرمایه (محصول ترکیب) شخص بی قلبدن یعنی بی محبت حقدن ومیل آخرتدن
طاعت خدا کلمز یعنی صدقله طاعت وعبادت ایلمز بلکه ایلدیکی ریا ایله در ایچسز قبق دخی
بضاعت وسرمایه یه لایق دکلدر یعنی بیع وشرایه لایق اولماز حاصلی تن بی قلب قشر بی لبه
بکزر که هیچ برنسنه یه یرامز * تنبیه * نه هرکه درمجادله چست درمعامله درست * نه حرف نفی
مجموع ترکیبه مصروفدر (محصول ترکیب) بویله دکلدر که هرکیمسه که بحث وجدلده چست
وچابکدر معامله ده یعنی تقوا وصلاحده وخدا ایله معامله ده درستدر زیرا نیجه بحاث واردر که
صلاح وتقواسی هیچ یوقدر (معلوم اوله که بوسجعده ادات خبر یعنی سین وتا مقدردر چستست
ویادرستست تقدیرنده در * بیت * بس قامت خوش که زیر چادر باشد * چون بازکنی مادر
مادر باشد * بس چوق دیمکدر (قامت خوش بیانیه (که حرف ربط صفت زیر چادر لامیه بونده
چادردن دالك فتحیله عورتلر بوردیکی چارمراددر که دیار عربده اکثر عورتلر آنی استعمال ایدرلر
(بازکنی آچه سین دیمکدر (مادر مادر لامیه درمعلوم اوله که چوندن برضمیر غائب محذوفدر ضرورت
زنا ایچون چونش تقدیرنده (محصول بیت) چوق کوزل قامت که چادر التنده اولور یعنی چار التنده
چوق قامت لطیف وموزون کورینور اما چونکه اول چاری اوستندن آچه سین وکوره سین انك اناسی
اولور ویااول چار صاحبنك اناسی اناسی اولور یعنی صورتا کوزل کورینور اما حقیقتده برباشلی قاری

اولور حاصلی ظاهره اعتبار یوق حکم باطنکدر * حکمت * اکر شبهاهمه قدر بودی پس
شب قدر بی قدر بودی * ایکی بودی ده یا حرف حکایه در (محصول ترکیب) اکر کیجه لر جمیعا
قدر کیجه سی اولیدی قدر کیجه سی بی قدر وبی اعتبار اولوردی بعض نسخه ده بی قدر یرینه
چه قدر واقعدر * بیت * کر سنك همه لعل بدخشان بودی * پس قیمت لعل وسنك یکسان
بودی * لعل بدخشان لامیه (بودی ده یا حرف حکایه در ایکی یرده بیله (محصول بیت)
اکر هر بر طاش لعل بدخشان اولیدی پس لعل وطاشك قیمتی یکسان اولوردی یعنی ایکیسنك
براولوردی قیمتی ایدی قلیل الوجود اولانك اعتباری زیاده ایش کثیر الوجود اولاندن * حکمت *
نه هر که بصورت نکوست سیرت زیبا دروست کار اندرون دارد نه پوست * بصورت با حرف
ظرف (سیرت زیبا بیانیه سیرت خلق معناسنه در (زیبا صفت مشبهه در یاراشق ویاقشق دیمکدر
(دروست اصلنده در اوست اوضمیری که یه راجعدر (اندرون بونده قلب معناسنه در (پوستدن
مراد ظاهر حالدر (محصول ترکیب) بویله دکلدر که هر کیمکه صورتده ایودر سیرت زیبا انده در
یعنی هر کس که صورتده وسیماده ایو وکوزلدر اویله دکلدر که انده سیرت زیبا واخلاق حسنه
اوله بلکه بعضیسی بویله وبعضیسی خلافنجه در زیرا ایش قلبکدر پوستك دکلدر یعنی مصلحت
باطنکدر ظاهرك دکلدر حاصلی هر کسك باطننه نظر ایلمك کرك ظاهرینه دکل * قطعه *
توان شناخت بیك روز در شمائل مرد که تا کجاش رسیدست پایکاه علوم * شناخت بونده
شناختن معناسنه در (شمائل مرد لامیه در اخلاق مرد دیمکدر مرهوندر (که حرف
بیان (تا حرف انتها (کجاش ضمیر مرده راجعدر (پایکاه پانك سکونیله مرتبه دیمکدر (علومه
اضافت لامیه در (محصول بیت) آدمك اخلاق واطوارندن بر کونده بیلمك ممکندر که نیره دك
ایرشمشدر مرتبهٔ علومی یعنی اخلاق واطوارندن کشینك مرتبه ومقام علومی نه حدده
واصلدر بیلمك اولور * ولی زباطنش ایمن مباش غره مشو * که خبث نفس نکردد بسالها
معلوم * ولی ادات استدراك (باطنش ضمیری (مرده راجعدر (که حرف تعلیل (خبث نفس لامیه
(محصول بیت) اما باطنندن امین ومغرور اولمه زیرا خبث نفس ییللر ایله معلوم اولمز * نخو یف *
هر که با بزرکان ستیزد خون خود ریزد * (محصول ترکیب) هر کیمکه اکابرله لج وعناد ایلرسه
کندی قاننی دوکر یعنی کندی کندینی هلاك ایدر زیرا اکابرله چیقشاماز * قطعه * خویشتن
را بزرك می بینی * راست کفتند یك دو بیند لوج * می بینی فعل مضارع مفرد مخاطب کورورسین
دیمکدر (خویشتن مفعول اولی (وبزرك ثانیسی (راست بونده کرچك معناسنه (بیند فعل
مضارع مفرد غائب کورور دیمکدر (بیندن (یك مفعول اولی (ودو ثانیسی (لوج لامك ضمی
وجیم عربله شاشی دیمکدر احول معناسنه (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر که کندیکی
اولو کورورسین کرچك دیدیلر ویا دیمشلردر که شاشی بری ایکی کورر یعنی سن غرور وتکبر کدن
کندیکی اولو کوردکك شاشینك بری ایکی کوردیکی کبی فاسددر زیرا اوقدر نه سی بوقدر * زود بینی شکسته
پیشانی * تو که بازی بسر کنی باقوج * زود زانك ضمیله تیز دیمکدر ظرف زماندر (بیننك
شکسته مفعول اولی (وپیشانی ثانیسی بازی اویون دیمکدر (کننك مفعول صریحی) وبسرله
(باقوج غیر صریحلری (قوج لفظ مشترکدر ترکله فارسی بیننده (محصول بیت) تیز زمان
النکی شکسته کورورسین سن که باشکله قوچله اویون اوینارسین یعنی کله کله قوچله طوقشورسین
ترکیده قوچ جیم عجمله در قافیه رعایتیچون بونده عربی اوقنور فندبر * پند * بپنجه با شیر ومشت
بشمشیر کار خرد مند آن نیست * معلوم اوله که بونك کبیلر برمقدرله ملحوظدر (باشیر با حرف
بامصاحبت وبا حرف صله (باشمشیر با حرف صله (محصول ترکیب) ارسلانله پنجه طوتشمق

و یا ارسلانه پنجه اورمق وبومر وغی شمشیره اورمق عقلا ایشی دکلدر زیرا انلر کندینی تهلکه یه صالمازن ومضرتدن احترازن ایدرلر *بیت* جنك ور زورآوری مکن بامست* پیش سرپنجه دربغل نه دست* زورآور وصف ترکیبیدر آوریدندن زور کتوریجی (ویاحرف مصدر زورآورلك دیمکدر (بامست باحرف مصاحبت (پیش سرپنجه لامیه (سرپنجه قوی وغالب معناسنه در (بغل بانك وغـین معجمه نك فتحه لریله قولتق دیمکدر (نه نونك کسری وهاء اصـلیه ایله فعل امر مفرد مخاطبدر (نهیدندن مستقبلاتنده نونك فتحیله مستعملدر (نه نهادندندر دینلر سهو ایلشلر (دست مفعول صریحی (ودربغل غیر صریحی (وپیش ظرف مکانی (محصول بیت) مست ایله جنك وزور کتوریجیلك ایلیه یعنی انکله محاربه ومقاتله ایدوب اکاقوت بازوکی کوسترمه پس قوی وغالب کیمسـه نك اوکنده الکی قولتوغکه قو یعنی انکله جنـك وجدال ایدوب خصومت کوسترمه * تحذیر * ضعیفی که باقوی دلاوری کند یاردشمنست درهلاك خویش * ضعیفی یاحرف وحدت (که حرف بیان وباحرف رابط صفت (وباحرف مصاحبت (دلاور وصف ترکیبیدر آوریدندن بهادر معناسنه در (یار دشمن لامیه (هلاك خویش ده بویله در (محصول ترکیب) برضعیف که قویله برابر دلاورلك ایلیه واکا بهادراق کوستره یعنی اکا بهادراق صتا وکندینی اکا کوره دلیر طونه کندی هلاکنده دشمنك معین وناصریدر * قطعه * سایه پرورده راچه طاقت آن* که رود بامبارزان بقتال* سایه پرورده کولکه ده بسلنمش (یعنی ناز ونعمت ایچنده بیومش (ورا ادات تخصیص (طاقت ان لامیه در (که حرف بیان (باحرف مصاحبت (مبارز بهادر دیمکدر (والف ونون ادات جمعدر (بقتال باحرف صله (قتال مفاعله بابنك مصدر ثانیسیدر (بامبارزان روده ده (قتالده متعلق اولمق جائز (محصـول بیت) سایه پرورده نك نه قدرت وطاقتی اوله اول نسنه یه که بهادر ارلرله جنکه ومقاتله یه واره* سست باز وبجهل میفکند پنجه بامرد آهنین چنکال* سست بازووصف ترکیبیدر بازوسی ضعیف کیمسه دیمکدر (بجهل (باحرف مصاحبت (میفکند فعل مضارع مفرد غائب برآغور دیمکدر (پنجه مفعول صریحی (وبجهل وبامرد غیر صریحلری (مرد آهنین چنکال بیانیه در (آهنین چنکال وصف ترکیبیدر دمور قینقلی (یعنی پنجه لی دیمکدر (محصول بیت) ضعیف بازولی اولان کیمسه جهالیله دمور پنجه لی اولان کیمسه یه پنجه براغور یعنی انکله پنجه طوتشور آهنین چنکال قوی بازوایدن کنایتدر ومحکم پنجه ایدن عبارتدر *توبیخ* هر که نصیحت نشنود سرملامت شنیدن دارد * سربونده سودا وهوس معناسنه در (محصول ترکیب) هر کیمکه نصیحت دیکلمز یعنی قبول ایلمز ملامت ایشتمك سوداسین طوتار حاصلی آزارلنمق سوداسین طوتار یعنی ازارلنمق استر* بیت* چون نیاید نصیحت درکوش* اکرت سرزنش کنم خاموش* نصیحت درکوش تقدیری (نصیحت درکوشتدر (اکرت سرزنش کنم تقدیری (اکرسرزنش کنمت (ویا اکرسرزنشست کنم در (خاموش فعل امر مفرد مخاطبدر ایسم اول دیمکدر (محصـول بیت) چونکه نصیحت قولغکه کرمز اکر بن سکا توبیخ وسرزنش ایدرسم ایسم اول *لطیفه* بی هنران هنرمندان راتوانند دیدن همچون سکان بازاری سك شکاری رابینند ومشغله برارند وپیش آمدن نیارند* سکان بازاری بیانیه (سك شکاریده بویله در (مشغله غوغا (برآرند قالدررلر دیمکدر (نیارند فعل نفی مستقبل جمع غائبدر یاریدندن قادر اولمازلر دیمکدر (برمصدری دخی یارستن درقدرت معناسنه (پس نیاردی ارستن دن اخذ ایدن سهو ایلمش (محصول ترکیب) هنرسزلر هنرلیلری کورمکه قادر اولمازلر یعنی انلرله برابرلك ایده مزلر ومعارضه ومقابله قیله مزلر بازار ایتلری کبی که آو ایتنی کوررلر وغوغا وعوعو قالدررلر امّا ینی الدرلر وایلری کلمکه قادر اولمازلر * تحذیر* سفله چون بهتر باکسی

ردابن سیدعلی وسروری

رد شمعی

برنيايد بخبثش دربوستين افتد * برنيايد چيقشامز (يعنى مقابله ومعارضه ايدهمز (محصول تركيب) سنله كيمسه يعنى دنى وناكس چونكه هنرده وياهنرله بر كيمسنداله چقشامز يعنى مقابله ومعارضه ايدهمز خباثته غيبته دوشر حاصلى اردنجه قدح ايلمكه باشلر * بيت * كند هر آينه غيبت حسود كوته دست * كه درمقابله كنكش بود زبان مقال * هرآينه البته ديمكدر (غيبت غينك مجمهنك كسرى وبانك فتحيله بر كيمسهنك اردنجه غائبانه سويلهديلر شول سوزى كه ايشتديكى تقديرجه مغموم اوله اكر اول سويلديكى سوز كرچكسه غيبت ديرلر واكر كذب ودروغ ايسه بهتان ديرلر (حسود كوته دست بيانيدر (كوته دست وصف تركيبيدر قصه اللى ديمكدر نسنهيه قادر اولميان كيمسنهده مستعملدر (كه حرف تعليل (كنك كاف اول عربى ومضمومدر (وكاف ثانى عجمى (معلوم اوله كه نون ساكندن صكره اخرده كاف واقع اولسه البته عجميدر فاحفظ (شين ضمير حسوده راجعدر (امامعناده مقاله مقيد در (محصول بيت) حسود كوته دست يعنى عاجز مطلب
بى قدرت البته غيبت ايدر حاصلى غيبتن قوماززيرا مقابله ده زبان مقالى كنك اولور يعنى دلى طوتلور نطقه قادر اولماز (كنك كاف عجمك ضميله فصيحدر ديين خطا سويلمش * شكايت * اكرجور ردشمی
شكم نيستى هيچ مرغى دردام نيفتادى بلكه صياد دام ننهادى * جورشكم لاميه (نيستى (ياحرف حكايه (مرغى ياحرف وحدت (دردام درحرف صله (نيفتادى ياحرف حكايه (صياد مبالغه ايله اسم فاعلدر آوجى ديمكدر (ننهاد فعل نفى حال ماضى مفرد غائب (وياحرف حكايه (محصول تركيب) كرجور شكم يوق ايمش سه يعنى آچلق بلاسى بوغيمشسه هيچ برمرغ دامه دوشمزدى بلكه آوجى دوزاق قورمزدى زيرا بوغزدردى اولمسه مرغ دامه وارمزدى
*عبرت * حكيمان دير ديرخورند وعابدان نيم سير وزاهدان تاسدرمق وجوانان تاطبق بركيرد وپيران تاعرق كنند اماقلندر آنچند آن كه درمعده جاى نفس نماند وبرسفره روزى كس * حكيملر كچ كچ (يعنى صبرك يرلر تاكيم طعام هضم اوله (وعابدلر نيم سير (يعنى تمام طويمازلر (تاحرف انتها (سدرمق مصدرك مفعولنه اضافتيدر رمق سد ديمكدر (رمق جانك صوكيدر (مراد اولمجك جديمك يرلر ديمكدر (تاحرف انتها (طبقدن مراد ايچندن يمك يينن اسبابدر صحن وتپسى وطاس كبى (بركيرند قالدرالر ديمكدر (تاينه حرف انتها (عرق كنندرايدلر ديمكدر (معده ميمك فتحى وعينك كسريله وميمك كسرى وعينك سكونيله انسانده حيوان جنسنك شيردانى يرنده مستعملدر (يعنى تحريف ايدوب شيردن ديدكلريدر (جاى نفس لاميه در (نماند فعل نفى مستقبل مفرد غائب قالميه ديمكدر (روزىء كس لاميه (محصول تركيب) حكيملر صبرك يمك يرلر تاكيم يدكلرى هضم اوله وعابدلر يارم طويمجه يعنى تمام طوق اولمجه ييرلر وزاهدلر سدرمقجه يعنى جانى تنده حفظ ايلك مقدارنجه حاصلى اوليمجه وجوانلر اوكلرندن ظرف طعام قالقنجه يعنى ايچنده اولانى دوكدنجه وپيرلر درلينجه اماقلندرلر اوقدريرلر كه معدهده نفسه يرقالميه وسفرهده كيمسهنك رزقى ونفقهسى يعنى جوانلر طبقده ييك قالمايجه يرز اماقلندرلر سفرهده اتمك دخى قالمايجه يرلر وجائزدر كه خورند فعل امر غائب اوله يعنى هرطائفه مذكور اولان مقدارى يسونلر ديمك اوله * بيت * اسير بند شكم رادوشب نكيرد خواب * شبى معدهء سنكى شبى زدلتنكى * اسير بند شكم لاميه وبيانيه در (بند شكم مجازدر (ورا ادات تخصيص (نكيردك خواب فاعلى (واسير بند شكم مقدم مفعولى (ودوشب ظرف زمانى (شبى ياحرف وحدت (معده ميمك كسرى وعينك سكونيله ذكراولنان كبى در (سنكى يه اضافتى بيانيه در (وياحرف نسبت طاشه منسوب معدهدن (يعنى زياده طوقلقدن طاش كبى بكشمش معدهدن ديمكدر (دلتنك وصف تركيبيدر كوكلى طار (وياحرف مصدر كوكل طارلغى ديمكدر (محصول بيت) شكم قيدينه

اسیر اولان کیمسه‌یی ایکی کیجه اویقوطوتمز یعنی ایکی کیجه اویقواویماز بر کیجه زیاده چوق یمك
یمك ثقلتندن و بر کیجه طعام یعنی یمك بولمدیغی اجلدن کوکلی طارلقندن *وعظ* مشورت
بازنان تباهست وسخاوت بامفسدان کناه* محصول ترکیب) زنلرله مشورت فاسددر ومفسدلره
سخاوت و کرم کناه زیرا فسادینك ازدیادینه باعثدر *بیت * ترحم برپلنك تیز دندان * ستمکاری
بود بر کوسفندان *پلنك تیز دندان بیانیه‌در (ستمکار ظالم دیمکدر (ویا حرف مصدر (محصول بیت)
کسکین دیشلی قپلانه ترحم ایدوب انی اسرکمك ستمکارلق یعنی ظالمقدر قیونلره حاصلی ظالملره
مهر ومحبت مظلوملره جفا وظلمدر دیمکدر * پند * (هر کرا که دشمن درپیشست اکرنکشد
دشمن خویشست * (محصول ترکیب) هر کیمك که دشمن اوکنده‌در اکر آنی اولدرمزسه
کندی‌یه دشمندر زیرا دشمن فرصت بولنجه انی اولدرر *بیت * سنك دردست ومار برسر
سنك * خیره رایی بودقیاس ودرنك * خیره رایی وصف ترکیبیدر احمق فکرلی دیمکدر (ویا
حرف مصدر در الحق وضعیف فکرلیك دیمکدر (درنك دالك فتحی وکسریله ورانك
فتحیله اکلنمك دیمکدر (محصول بیت) طاش الکده اوله ویلان برطاشك اوزنده اوله الحق
فکرلیلکدر قیاس ودرنك یعنی اورایممی واورمایایممی دیو قیاس وتردد ایلمك فکرك فسادندندر
*وکروهی ازخردمندان بخلاف این مصلحت دیده اند وکفته اند که درکشتن بندیان تأمل
اولیترست بحکم آن که اختیار باقیست توان کشت وتوان هشت تاا کربی تأمل کشته شود
محتملست که مصلحتی فوت شود که تدارك مثل آن ممتنع باشد*کروهی یا حرف وحدت (کروه
کاف عجمك ورانك ضمه‌لریله بلوك معناسنه‌در (کشتن بندیان مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(بندی بندباغ معناسنه‌در که عربجه قید دیرلر (ویا حرف نسبت بنده منسوب دیمکدر یعنی
محبوس (والف ونون ادات جمعدر محبوسلر دیمکدر بعض نسخه‌ده بندکان واقعدر (کشت
کشتن وهشت هشتن معناسنه در صالیویرمك یعنی ترك ایلمك (تاحرف تعلیل (کشته شود
اسم مفعولدر مقتول اوله دیمکدر (محتمل اسم فاعلدر افتعال بابندن (که حرف بیان (مصلحتی یا
حرف وحدت (که حرف رابط صفت ویا حرف بیان (تدارك مثل آن مصدرك مفعولنه
اضافتیدر ولامیه‌در (ممتنع اسم فاعلدر افتعال بابندن (محصول ترکیب)اما بر بلوك عقلادن
بونك خلافنی مصلحت کورمشلردر ودیمشلرکه محبوسلری قتل ایلمکده تأمل اولیترکدر یعنی قتلنده
عجله ایلامك کرك اول سبیله که اختیار باقیدر قتل ممکن وترك ایدوب ازاد ایلمك ممکن زیرا اکر
تأملسز قتل اولورایسه احتمالدر که بر مصلحت فوت اوله که اول مصلحت کبینك تدارکی
ممتنع اوله یعنی قتل سببیله فوت اولنجه تدارکی ممتنع اولور بهر حال * مثنوی * نیك سهلست
زنده بی جان کرد☼کشته راباز زنده نتوان کرد☼نیك بونك کبی یرده محکم معناسنه‌در قتی
آساندر دیمك اولور(زنده کردك مقدم مفعول صریحی (وبی جان خبر صریحی (وکرد کردن
معناسنه‌در (وکشته نتوان کردك مفعول اولی(وزنده مفعول ثانیسی (وبازمان معناسنی متضمندر
(محصول بیت)قتی قولایدر زندهٔ بی جانسز ایلمك یعنی زنده‌نك جانن الق اما مقتولی ینه جانلی
ایلمك ممکن دکل☼شرط عقلست صبر تیرانداز ☼که چورفت ازکمان نیاید باز☼شرط عقل
لامیه‌ومقدم خبر(وصبر تیرانداز مؤخر مبتدا ولامیه(وتیرانداز وصف ترکیبیدر اندازیدندن
انداختن‌دن دینلر سهو ایمشلر (که حرف تعلیل (ازکمان رفته متعلقدر (نیاید فعل نفی مستقبل ردابن سید علی و سروری
مفرد غائب(بازینه دیمکدر(محصول بیت)شرط عقلدر تیراندازك صبری یعنی اوقی آتمازدن اول
دوشنه‌جك یری ملاحظه ایلمك کرك زیرا چونکه اوق یایدن کتدی یعنی چیقدی ینه عودت
ایلمز *نصیحت☼حکمی که باحتمال درافتد باید که عزت توقع ندارد ☼ بعض نسخه‌ده توقع

عزت واقعدر اضافتله * وجاهلی که بزبان آوری برحکیمی غالب اید عجب نیست که سنکست
جوهری رامی شکند * برحکیم که جهله ایله جمع اولوب مختلط اوله کرکدرکه المردن عزت
امید ایلیه و برجاهل که تکلمله برحکیم که غالب اوله عجب دکلدر که طاشدر جوهری کسر ایدر
* بیت * نه عجب کرفرورود نفسش * عندلیبی غراب هم قفسش * نه حرف نفی (فرورود
لغتده اشاغه کیده دیمکدر اما استعمالده باتمق معناسنه در تنکه ترکیده سسی باتدی دیرلر (نفسش
شین ضمیر اضمار قبل الذکر طریقیله عندلیبه راجعدر (عندلیب بلبله درلر (و یا حرف وحدت
غراب مبتدا (وهم قفس خبری وجمله صفت عندلیب در (قفسی عرب صادله استعمال ایدر
وعجم سینله (محصول بیت) نه عجب یعنی عجب دکل اکرنفسی باتارسه عندلیبك که غراب هم قفسی اوله
یعنی قفسدشی اوله (حاصلی غرابك آوازی عندلیبك اوازینی بصرسه عجب دکل * بیت *
کرهنرمندز اوباش جفایی بیند * تادل خویش نیازارد ودرهم نشزد * اوباش جمع صیغه سیله
مستعملدر اوندان معناسنه وبعضلر دیدیلر که مفردی بوش درقلب بعض طریقیله جمع اولدی
(جفایی یا حرف وحدت ویا حرف تنکیر (تا حرف تنبیه (دل خویش لامیه (ونیازاردك مقدم مفعولی
نیازارد لفظ مشترکدر فعل نفی مستقبل ایله نهی غائب بیننده انجنمیه ویا انجنمسین دیمکدر (درهم
لغتده قرشمورش دیمکدر امابونده بحضور معناسنه در (نشودینه مشترکدر بیحضور اولمیه ویا
اولمسون دیمکدر (محصول بیت) اکر هنرمندار اذل واسافلدن جفاکوررسه البته کندی
کوکلنی انجنمیه ویا انجنمسون وبیحضور اولمیه ویا اولمسون * سنك بدکوهر اکر کاسهٔ زرین شکند *
قیمت سنك نیفزاید وزرکم نشود * سنك بدکوهر بیانیه (کاسهٔ زرین ده بویله در (زر النون
(ویا حرف نسبت (ونون حرف تأکید (شکند فعل مضارع مفرد غائب فعل شرط واقعدر صیرسه
دیمکدر (قیمت سنك لامیه (نیفزاید فعل نفی مستقبل آرتمز (یعنی زیاده اولماز (قیمت زر مبتدا (ونشود
خبر مبتدا (وکم خبر نشود در واسمی تحتنده قیمت زره راجع ضمیردر (محصول بیت) سنك بدکوهر
یعنی بداصل اکر التوندن کاسه‌یی صیرسه یعنی شکست ایدرسه اول سنکك قیمتی زیاده اولماز (وکاسهٔ
مکسورك زری قیمتی اکسلمز (حاصلی کسریله جوهرینه نقصان کلمز که قیمتدن قالە (وقیمتنه نقصان
کله (بوبیت ضرب مثل حکمنده واقعدر زیاده شهرتندن * لطیفه * خردمندی راکه درزمرهٔ
اجلاف سخن صورت نبندد شکفت مدارکه آواز بربط باغلبهٔ دهل برنیاید وبوی عبیر ازکند سیر
فروماند * خرد مندیرا را حرف تخصیص (که حرف بیان (زمره زانك ضمی ومیمك سکونیله باولك
معناسنه درا جلافه اضافت بیانیه در (اجلاف جلفك جمعیدر غلیظ طبعلی یابس اولان کیمسه‌یه دیرلر
(سخن نبندد دك مفعول اولی (صورت ثانیسی شکفت شینك وکافك ضمه‌لریله وکسره‌لریله عجب معناسنه
اسمدر کسره‌یه تخصیص ایدنلر بیلمزلر ایمش (مدار فعل نهی مفرد مخاطب طوتمه دیمکدر (که حرف ردشراح جمیعا
تعلیل (اواز بربط لامیه (بربط ایکی بانك فتحه‌لریله وسکون رایله قوپزدر (با حرف مصاحبت (غلبهٔ
دهل لامیه (برنیاید چیقماز یعنی طاول یانبجه اوازی ظاهر اولماز (دهل دالك وهانك ضمه‌لریله طاول
معناسنه در * بوی عبیر لامیه عبیر عینك فتحی وبانك کسریله کرزل قوقولی اون کبی برنسنه در (کند
سیر ده لامیه در (کند کاف عجمك فتحی وسکون نونیله چرکین قوقویه دیرلر (سیر سینك کسریله
صرمساق معناسنه در (فروماند فعل مضارع مفرد غائب بونده مغلوب اولور دیمکدر
(محصول ترکیب) برعاقلك که اجلاف وناسزالر بلوکنده سوزی صورت بغلامز یعنی انلر ارآسنده که
سوزی رونق والتفات بولوب مسموع اولماز عجب مدار (یعنی عجب طوتمه زیرا قوپوزاوازی طاول ایله
چیقماز (یعنی طاول یاننده اوازی ایشیدلمز وعبیر قوقوسی صرمساق قوقوسندن مغلوب اولور (یعنی
صرمساق قوقوسی عبیر قوقوسینی بصار (زیرا لطیف قوقونك خبیث قوقو یاننده ظهوری اولماز

* مثنوی *بلند اوازنادان کردن افراخت * که دانا را بی شرمی بینداخت* بلند اوازنادان بیانیه
ومبتدا کردن افراختك مقدم مفعولیدر (وافراخت فعل ماضی مفرد غائب یوجه لندی وقالدردی
دیمکدر زیاده بك چاغرمقدن عبارتدر (جملهٔ فعلیه خبر مبتدادر (بلند آواز وصف ترکیبیدر
بوکسك اوازلی دیمکدر (بلند آوازی اضافتدن قطع ایدنلر اسلوب عجمه واصل دکللرایمش (کردن
افراختك معناسنی اقدام وهجوم ایله تفسیر ایدنلر معنای مقصوده مخالف سویلمشلر (که حرف رابط ردشراح جمیعا
صفت (دانا را ادات مفعول (با حرف مصاحبت (بی شرمی یا حرف مصدر حیاسزلغله دیمکدر ردشراح جمیعا
(بینداخت افتده اتدی دیمکدر (امابونده ناساز کلماتله بوکه غلبه ایلدی دیمکدر (بینداختك دانا
مفعول صریحی (وبی شرمی غیر صریحی (محصول بیت) بوکسك اوازلی برنادان بوینن یوجلدی
یعنی بك بك چاغردی شوله که بردانایی حیاسزلغله مغلوب ومقهور ایلدی (زیرا جهله آدم اوزرینه
بك چاغرمغی برمعرفت اکلر *نمی داند که اهنك حجازی * فروماند زبانك طبل غازی *نمی داند
فعل نفی مستقبل بیلمز دیمکدر (که حرف بیان (اهنك بونده اوازمعناسنه در حجازی یه اضافتی بیانیه
(معلوم اوله که علم انغامك اصولی درددر اولکیسی راستدر که جمیع نغمه نك اصلیدر ایکنجیسی عراقدر
اوچنجیسی زیر افکندر دردنجیسی اصفهاندر بودرتدن هر برینك ایکی فرعی وار لیکن بزبونده
لازم اولانی بیان ایدرز انجق پس عراقك ایکی فرعی وار بری مایاه وبری بوسلك دروهر ایکی
فرعدن مخرج اولان نغمه یه آوازه دیرلر پس مایاه وبوسلكك اوازه سی حجاز درفاحفظ (پس شراحك
حجاز اون ایکی مقامدن برمقامك اسمیدر دیدکاری باطل ادادر که محض جهلدن ناشیدر
وبعضیسی علم انغام یرینه علم موسیقی دیمش خطا ایلمش زیرا موسیقی صافی ترنمدر غیری نسنه ردشراح جمیعا
دکلدر (آهنك حجازی مرهوندر (فروماند سابقا مذکور اولان کبیدر (بانك طبل غازی لامیه رد ابن سید علی
وبیانیه در (طبل طاول معناسنه در (غازی لفظ مشترکدر اهل غزایه وجانبازه دیرلر لیکن طبل
غازی طاوله دیرلر طبل بازدن احتراز ایچون (پس بونده جانبازطاولی دیبن خیلی پهلواناق اظهار
ایلمش (محصول بیت) بلندآوار نادان بیلمز که آهنك حجازی یعنی آوازهٔ حجازی طاول آوازندن بتار رد شمعی
قالور یعنی انك یاننده ایشیدلمز زیرا طاولك یاننده بوری وصورنای وزیل وبونلر کبیلر ایشیدیلور انجق
(نازك نغمه که انسان حنجره سندن پیدا اولور قنده ایشیدیلور* حکمت *جوهر اکردر
خلاب افتد همچنان نفیسست وغبار اکر برفلك رسد هنوز خسیس استعداد بی تربیت دریغست
وتربیت نامستعد ضایع خاکستر اکرچه نسب عالی دارد که آتش جوهر علویست ولیکن چون بنفس
خود هنری ندارد باخاك برابرست قیمت شکرنه از نیست که ان خاصیت ویست * خلاب خانك فتحی
وکسریله چرکاب معناسنه در (همچنان کذلك معناسنه در یعنی دوشمزدن اولکی کبی (هنوزالان
دیمکدر بعض نسخه ده همان واقعدر هنوز یرینه (استعداد بی تربیت بیانیه ومبتدا (ودریغست
خبری (وتربیت نامستعد مصدرك مفعوله اضافتیدر ومبتدا وضایع خبری (خاکستر کول (نسب عالی
بیانیه (که حرف تعلیل (آتش مبتدا (جوهر علوی خبری (با حرف ظرف (نفس خود بیانیه (هنری
یا حرف وحدت ویا تنکیر (محصول ترکیب) جوهر اکر خلابه ده دوشرسه ینه نفیسدر یعنی ذاتنه
تغیر ونقصان کلمز وغبار اکر فلکه ده ایریشورسه ینه همان خسیسدر یعنی مقام شریفه وصول ایله
خساستدن چیقوب شریف اولمز تربیتسز قابلیت ظلم وحیفدر یعنی استعدادی اولان کیمسه یی تربیه
ایلیوب اهمال ایلمك ظلم وحیفدر وناقابلی تربیه ایلمك ضایعدر کول اکرچه عالی نسب طوتار یعنی
نسبی عالیدر زیرا آتش جوهر علویدر زیرا عناصرك جمیعندن اعلادر اما کولك چون کندی نفسنده
جوهری یوقدر خاکله برابردر اندن چوق تفاوتی یوقدر شکرك قیمتی قمشدن دکلدر بلکه اول
قیمت واعتبار کندی خاصیت وخاصه سیدر * مثنوی * چو کنعان راطبیعت بی هنر بود*

پیمبرزادکی قدرش نفزود * کنعان حضرت نوح علیه السلامك کندینه عاصی اولان اوغلیدرکه سائر مشرکلرله طوفانه غرق اولدی (را ادات تخصیص پیغامبر و پیغمبر و پیامبر و پیمبر هپ بر معنایه در خبر ایلتیجی دیمکدر بر بیدندن (کاف عجم ها ء رسمیدن بدلدر (و یا حرف مصدر (نیفزود فعل نفی ماضی مفرد غائب افزودندن که لازمله متعدی بیننده مشترکدر بونده متعدیدر که قدر مفعولیدر (محصول بیت) چونکه کنعانك خلقت وطبیعتی هنرسز ایدی پیغمبر اوغلی اولمق قدر بنی ارتورمدی بلکه سائر مشرکینله بیله غرق اولدی (فکان من المغرقین) انك حقنده در * هنر بنمای اگر داری نه گوهر * گل از خارست و ابراهیم از آزر * هنر بننك مقدم مفعولیدر گوهردن مراد بونك کبی یرلرده اصلدر که نسبدر آزر حضرت ابراهیم علیه السلامك باباسیدر که بتلر یونردی (محصول بیت) هنر کوستر اگر وارایسه گوهر ونسب گوسترمه گورمز میسین که گل دیکندن طوغر وپیدا اولور وابراهیم آزردن پس اصله ونسبه اعتبار یوق بلکه ذاته وحسبه در * لطیفه * مشك آنست که ببوید نه آن که عطار بگوید دانا چون طبلهٔ عطارست خاموش وهنر نمای ونادان چون طبل غازیست بلند اواز ومیان تهی * ببوید فعل مضارع مفرد غائب بوییدندن لازمله متعدی بیننده مشترکدر بونده لازمدر قوقی ویره معناسنه (طبلهٔ عطار لامیه در طبلهٔ عطار اولدر که عطار دیار عرب وعجمده بر طبله یه انواع بخوراتی ترتیب ایدوب صتارامار ومده بو اسلوب اولمز (هنر نمای وصف ترکیبیدر نمایدندن هنر کوستریجی دیمکدر (بلند اواز وصف ترکیبیدر (میان تهی ده وصف ترکیبیدر ایچی بوش دیمکدر (محصول ترکیب) مشك اولدر که کندی قوقه یعنی قوقوسی چیقه اول دگلدر که یعنی عطار سویلیه عطارك تعریفیله اولان مشکه اعتبار یوقدر عالم طبلهٔ عطار کبی اپسمدر وهنر کوستریجی یعنی تصلف ایلیوب اظهار هنر ایلر اما نادان طاول کبی بلند آواز وایچی بوشدر یعنی همان او کمه سی وار انجق اما هنردن بی بهره در طبل غازی بی جانباز طاولنه تخصیص ایلین طاول کبی میان تهی در * قطعه * عالم اندر میان جاهل را * مثلی گفته اند صدیقان * میان جاهل لامیه (جاهلدن مراد جنسیدر (و را معاده عالمه قیددر عالم را میان جاهلان تقدیرنده در مرهوندر (مثلی یا حرف وحدت (مرادمثلدن تمثیلدر (صدیقان صدیقك جمعیدر صادك ودال مشددك کسره لریله صفت مشبهه در (محصول بیت) جهله اراسنده عالمه بر تمثیل سویلشلر صدیقلر اول تمثیل بیت ثانیدر * شاهدی در میان کورانست * مصحفی در میان زندیقان * شاهدی یا حرف وحدت (مصحفی ده بویله در (زندیقان (زانك ودالك کسره لریله (زندیقك جمعیدر ملحدان معناسنه (یعنی حشر اجساده قائل اولمیان ظالملر (محصول بیت) جاهللر اراسنده عالمك مثلی بر محبوبدر کورلر اراسنده وبر مصحفدر زندیقلر اراسنده یعنی بونلره بکزر عالم جهله ایچنده * پند * دوستی را که بعمری فراچنك آرند نشاید که بیکدم بیازارند * دوستی (یا حرف وحدت ورا ادات مفعول (که حرف رابط صفت (یا حرف ظرف (وعمر بونك کبی یرلرده مدتدن عبارتدر (و یا حرف وحدت بر مدتده و بر زمانده دیمکدر (فرا بونك کبی یرلرده ادات صله در (چنکدن مراد الدر (آرند فعل مضارع جمع غائبدر (بیکدم (یا حرف ظرف (ودم نفس وساعت معناسنه در و بر دمده و بر ساعتده دیمکدر (بیازارند فعل مضارع جمع غائب انجیده لر دیمکدر (محصول ترکیب) بر دوستی بر مدتده اله کتوره لر یعنی تحصیل ایده لر لایق دگلدر کیم آنی بر نفسده انجیدوب بیحضور ایده لر * بیت * سنکی بچند سال شود لعل پاره زنهار تا بیك نفسش نشکنی بسنك * سنکی یا حرف وحدت (بچند سال با حرف ظرف نیجه ییلده دیمکدر (شود فعل مضارع مفرد غائب فاعلی (یعنی اسمی تحتنده سنکه راجع ضمیردر (وخبری (لعل پار در (تقدیری پارهٔ لعل در (زنهار ادات تنبیه (تا حرف تأکید (یا حرف

ردشمی

زندیق مطولده بیان اولندیغی اوزره صانع عالمی نافی وقاموس بیانجه نور وظلمتك قدیم اولمرینه قائل اولان وعلی قول آخرته وربوبیته ایمانی اولمیان دینسزلره وعند البعض کفری کیزلیوب صورتا ایمان واسلام اظهار ایدن منافقه دینور للطابع

ظرف (بك نفس بر نفسده دیمكدر (شين لعل پاره يه راجعدر (نشكنی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب صيدسين ديمكدر (يعنی كسرايلمزسين (محصول بيت) برطاش نيجه يالده برلعل پاره سی اواورزنهار تاربفسده انی طاشله كسرايلمه سين بو بيت كچن نثره تمام تنوير وتنظيردر * تشبيه * عقل در دست نفس چنان كرفتارست كه مرد عاجز در دست زن كربز * دست نفس لاميه در مجازا (مراد عاجز بيانيه (زن كربزده بو يله در (كربز كاف عجمك ضمی وراءك سكونی وباءك ضميله زورلی وقوتلی وزيرك ديمكدر (محصول تركيب) عقل نفسك النده آنجلين كرفتاردر كه عاجزار قوتلی عورت النده * بيت * درخرمی برسرايی ببند * كه بانك زن ازوی برآيد بلند * درخرمی بيانيه در ياء بطنيله (برسرايی ياحرف وحدت (كه حرف رابط صفت (بانك زن لاميه در عورتك اوآزی (وی ضمير غائبدر سرايه راجع (برايد چيقار ديمكدر (محصول بيت) اول اولك اوزرينه شنلك وشادلق قپوسنی بغله يعنی قپه اندن عورتك اوازی يوكسك چيقه يعنی عورتك اوازينی طاشره ده اولان خلق ايشيده * حكمت * رای بی قوت مكر وفسونست وقوت بی رأی جهل وجنون * رأی فكر ديمكدر (بی قوته اضافتی بيانيه در (يعنی بی قوت عقل مكروفسون عطف تفسيری قبيلندندر زائد وبی فائده ديمكدر (قوت بی رأيده بيانيه در (يعنی قوت عقل بی رأی وتدبير جهل وجنوندر (محصول تركيب) رأی خالص بی قوت عقل و بی فائده وبی نتيجه ايشدر وعقل بی رأی وتدبير صافی جهل وجنوندر حاصلی رأی وتدبيره عقل لازمدر وعقله رأی وتدبير لازمدر يعنی هرايشده عقل و رأی بيله اولمق كرك * بيت * تميز بايد وتدبير وعقل انكه ملك * كه ملك ودولت نادان سلاح جنك خداست * تميز (ياء اول اسلوب عجم اوزره ضرورت وزن ايچون حذف اولنمشدر (ملك لفظ مشتركدر مملكت وسلطنت بيننده بونده ايكيسنه ده مساغ وار (كه حرف تعليل (دولت ملكه معطوف ونادانه مضافدر لاميه ايله (سلاح جنك خدا لاميه لردر (محصول بيت) انسانه تميز وتدبير وعقل كرك اندنصكره مملكت وسلطنت زيرا نادانك ملكی ودولتی خدا ايله جنك ايلمكه براقدر (يعنی خدانك امر ونهيينه مخالفت ايلمكه سببدر * تربيت * جوانمردی كه بخورد وبدهد به از عابدی كه روزه دارد وبنهد * جوانمردی ياحرف وحدت (كه حرف رابط صفت (عابدی ياحرف وحدت (كه حرف رابط صفت (روزه داردك مقدم مفعولی اوروج طوته ديمكدر (بنهد فعل مضارع مفرد غائب قويه ديمكدر (يعنی صقليه وحفظ ايليه (حاصلی ادخار ايليه (محصول تركيب) برسخی كيسه كه يه وغيريه بذل ايليه يكدر رشول عابددن كه صائم اوله وكندی يمييه وينه كندی ايچون حفظ ايليه * قطعه * هر كه ترك شهوت از بهر قبول خلق كرده است ازشهوت حلال درشهوت حرام افتاده است * ترك شهوت مصدرك مفعولنه اضافتيدر شهوتدن مراد لذت دنيويه در (بهر ادات تعليل (قبول خلق مصدرك فاعلنه اضافتيدر يعنی خلقك مقبولی اولمغيچون (شهوت حلال وشهوت حرام بيانيه لردر (محصول تركيب) هر كيمكه آرزو ولذت دنيايی خلقك قبولیچون ترك ايلمشدر يعنی برهيز كارمرتاض اكلسونلرديو اول دنيادن كلن لذت حلالدن لذت حرامه دوشمشدر زيرا ايلديكی وضع ريا ايله در رياسه اما تحقيق قتنده كفردر العياذبالله تعالی * بيت * عابد كه نه از بهرخدا كوشه نشيند * بيچاره درآيينه تاريك چه بيند * كه حرف بيان (نه حرف نفی معناده نشيننده مقيددر (كوشه نشيندك ظرف مكانی بردر تقديريله (از بهرخداده اكا متعلقدر (درحرف ظرف آيينه تاريك بيانيه (چه ادات استفهام (بيند فعل مضارع مفرد غائب نه كورر ديمكدر استفهام انكاری طريقيله يعنی كورمز (عابد مبتدا ومابعدی صفتی (بيچاره مبتداء ثانی (وچه بيند خبر ثانی وثانی خبريله خبراول بيچاره عابددن بدل اولمقده

جائزدر (محصول بيت) عابدكه خدا ايچون كوشه ده اوتورمه يعنى الله ايچون كوشه نشين اولمه ده ريا ايچون اوله بيچاره عابد قراكلق آينه ده نه كورر يعنى آينه قلبى كه ريا زنكيله پاسلنمش اوله انده نور وفيض خدا عكس ايلمز * لطيفه * اندك اندك خيلى شود وقطره قطره سيلى كردد يعنى آنان كه دست قدرت ندارند سنك خردنكه دارند تا وقت فرصت دمار از دماغ ظالم بر آرند * اندك اندك تأكيد لفظى (خيلى ياحرف تنكير بونده چوق ديمكدر (شود اولور ديمكدر (وقطره قطره يينه تأكيد لفظى (سيلى ياحرف تنكير (خيلى وسيلى يالرنده حرف وحدت ديين انلت كلامدن بيخبرايمش (كردد فعل مضارع مفرد غائب شود كبى صيرورت معناسنى افاده ايدر اولور ديمكدر حضرت شيخ معناى مرادى يعنى ايله شرح ايدوب بيورر (آنان آنك جمعيدر انلر ديمكدر (كه حرف رابط صفت (دست قدرت بيانيه (ندارند طوتمزلر بوقلقدن كنايه در (سنك خرد تركيب مزجيدر (سنك زيره كبى طاش اواغى ديمكدر تركيب اضافى ده اولمغه ده قابلدر (نكه دآرند فعل امر جمع غائب حفظ ايلسونلر ديمكدر فعل مضارعده اولمق ممكندر امكان بعيد ايله (تا حرف تعليل يا حرف ظرف (وقت فرصت لاميه (دمار دالك فتحى وكسريله انتقام معناسنه در (دماغ دالك كسريله بونده باشك بينيسى مراددر (برآرند چيقاره لر ديمكدر (محصول تركيب) ازاجق ازاجق برنسنه برى برينه منضم اولنجه چوق اولور مثلا صو قطره قطره بربره جمع اولنجه سيل اولور بونك معناسى بودر كه شونلرك كه دست قدرتلرى يوقدر يعنى برنسنه يه قادر دكللر سنك خرده يى حفظ ايدرو ياحفظ ايلسونلر تا كيم فرصت وقتنده ظالمك دماغندن انتقام حاصل ايده لر يعنى دماغنى چيقره لر حاصلى اندن انتقام اله لر يعنى انى هلاك ايده لر ديمكدر * بيت *

رد شمعى

وقطر على قطر اذا اتفقت نهر * ونهر الى نهر اذا اجتمعت بحر * قطر لفظا مرفوع مبتدا على قطر جار مجرور يله اتفقته متعلقدر (اتفقت فعل ماضى مفرد مؤنث غائبه در افتعال بابندن اصلى اوتفقت ايدى قبل تاء افتعال واو واقع اولدى تاحرفدر حروف مهموسه دن وواو حرفدر حروف مجهوره دن بينهماده تنافر وتباعد واقع اولديغيچون واوى تايه قلب ايدوب تانى تاده ادغام ايلديلر (اتفقت اولدى (نهر لفظا مرفوع خبر مبتدادر (ونهر لفظا مرفوع مبتدا (الى نهر اجتمعته متعلق اجتمعت انضمت معناسنى متضمن اولديغيچون الى ايله تعديه ايلدى (بحر لفظا مرفوع خبر مبتدادر (محصول بيت) طمله طمله اوزره چكن متفق اولسه ارمق اولور يعنى قطرات برى بريله مجتمع اولسه نهر اولور ونهر انهر يله مجتمع اولسه بحر اولور يعنى انهار برى برينه منضم اولسه بحر عظيم اولور * بيت * اندك اندك بهم شود بسيار * دانه دانست غله در انبار * دانستى هاء رسمى وهمزه مجتلبه ايله يازانلر املادن اكاه دكللر ايمش (محصول بيت) ازاجق ازاجق برى بريله جمع اولنجق چوق اولور كورمزمى سين كه انبارده غله دانه دانه در يعنى دانه لر برى بريله جمع اولور انبار طوپ طولار (غله غينك فتحى ولامك تشديديله توركيجه تخل ديدكلردر * حكمت * عالم را نشايد كه سفاهت از عامى بحلم دركذراند كه هر دو طرف را زيان دارد هيبت اين كم شود وجهل اين مستحكم * عالم را را ادات مفعول (كه حرف بيان (سفاهت مصدردر سفه دن يعنى حسن بابندن زيرا لغت ايكى بابدن مستعملدر علم وحسن علمدن مصدر سفه اما حسن دن سفاه وسفاهت كلور (بونده حلمك نقيضى مراددر (عامى جاهل معناسنه در (اصلنده ميم مشدددر اما عجم تخفيف ميله اوقور (بحلم با حرف سبب (در حرف تأكيد (كذراند فعل مضارع مفرد غائب كچوره ديمكدر (يعنى حلم سببيله سفاهتنى ترك ايليه (حاصلى سفاهتدن اغماض عين ايليه (كه حرف تعليل (هر دو طرفدن مراد عالم وعابدر (را ادات صله (هيبت آن لاميه اشارتدر عالمه (كم بونده ناقص معناسنه در (جهل اين لاميه اشارتدر عامى يه (مستحكم محكم

رد شراح جميعا

مستحكم ده قياس اسم فاعل وزنى اوزرينه كلمك ايدى زيرا استحكم فعل لازمدر اندن اسم مفعول كلمز مكر كه حرف جر ايله لكن بونده كم كلمه سنه سجع موافق اولسون ديو اسم مفعول ايراد ايلمش فتدبر *

(يعنى قوى ديمكدر (محصول تركيب) عالمه لايق دكلدر حلم سببيله عاميدن صادر اولان سفاهتى
اهمال ايدوب ترك ايليه يعنى ايلديكى سفاهتنه مقيد اولميوب ٩ ديميه زيرا ايكى جانبه بيله زيان
ورر عالمك هيبتنه نقصان و يرر وعاميك جهلى محكم اولور زيرا بونك اهما ايله اكا غرور
كاور كه طغيانه سبب اولور * بيت * چو با سفله كوبى بلطف وخوشى * فزون كرددش
كبرو كردن كشى * چو ادات تعليل (با حرف صله (سفله الحق ودنى كيسه (فزون افزوندن
مخففدر زياده معناسنه اسمدر (كردد فعل مضارع مفرد غائب اولور ديمكدر (شين ضميره ناده
كشى يه مقيد در كشيش تقديرنده (كردن كش معاند معناسنه در (محصول بيت) چونكه
الجغه (يعنى دنى يه وسفيهه لطفله وايلكله سوز سويليه سين كبرى وعنادى زياده اولور
(يعنى وسوسه يه دوشركه بندن قورقديغندن بكا ملايم سويلر ديو * موعظه * معصيت
ازهر كه صادر شود ناپسند ست وازعلما ناپسندتر كه علم سلاح جنك شيطانست وخداوند
سلاح راچون باسيرى برند شرمسارى بيشتر بود * معصيت يعنى كناه وعصيان (ناپسند
نامقبول ديمكدر (زيرا خدايه خلاف وشيطانه طاعتدر (وازعلما اما علمادن (ناپسندتر
نامقبولركدر (كه حرف تعليل (علم مبتدا (سلاح جنك شيطان لاميه لردر (وخبر مبتدا (واو
حرف حال (خداوند سلاح لاميه صاحب سلاح ديمكدر (ورا ادات مفعول (چون حرف
تعليل (باحرف مصاحبت (اسيرى ياحرف مصدر (برند فعل مضارع جمع غائب ايلدهلر ديمكدر
(خداوند مفعول صريحى (و باسيرى غير صريحى (شرمسارى مبتدا (وياحرف مصدر بيشتر بود
خبر مبتدا وجملهٔ اسميه جواب تعليل (محصول تركيب) عصيان وكناه هر كيمدن كه صادر
اولورسه نامقبولدر (اما علمادن نامقبولركدر (زيرا علم سلاح جنك شيطاندر (يعنى شيطانله
جنك ايلمكه ياقدير وراق صاحبنى چونكه اسيرلكه ايلدهلر خجالت زياده رك اولور * مثنوى *
عامىٔ نادان پريشان روزكار * به زدانشمند ناپرهيزكار * عامىٔ نادان بيانيه (پريشان روزكار
وصف تركيبى وصفت عامى ومبتدا ومصراع ثانى خبرى (دانشمند ناپرهيزكاربيانيه (محصول بيت)
احوالى وامورى پريشان عامىٔ نادان پرهيزسز دانشمنددن يكدر (يعنى بو صفتلى دانشمنددن
اول صفتلى عامى يكدر عامى بى جهل صفتندن تجويد ايلمك كركدر كم نادانه اضافتى صحيح اوله (يعنى
عوامدن برشخص معناسنه * كان بنابينايى ازاره اوفتاد * وين دو چشمش بود درچاه اوفتاد *
كان كه حرف تعليل آن اشارتدر عامى يه (باحرف مصاحبت نابينا ناادات نفى بينا صفت مشبههدر
بينيدندن كوره كن ديمكدر (وياحرف مصدر نابينالغله ديمكدر راوفتاد واوايله دوشدى ديمكدر (وين
اسم اشارتدر دانشمنده (محصول بيث) زيرا عامى نابينالغنه يولدن دوشدى يعنى جهل ونادانلغله
ضلالته دوشدى امادانشمندك ايكى كوزى وارايكن چاه ضلالته دوشدى (يعنى اول جهل ايله
ضلالته دوشدى وبو علمله عامل اولمديغندن * مطايبه * هر كه درزندكى نانش نخورند چون
بميرد نامش نبرند * (محصول تركيب) هر كيمكه ديريلكنده وصاغلغنده (يعنى حال حياتنده
اتمكين يمزلر چونكيم اولور يعنى اولنجك آدنى ايلمزلر يعنى اكمزلر * حكمت * يوسف عليه السلام
درخشك سالى مصر سير نخوردى تا كرسنكان را فراموش نكند لذت انكورزن بيوه داند
نه خداوند ميوه * خشك سال قورقلق ييل (وياحرف مصدر مصره اضافتى لاميه در (تاحرف
تعليل زن بيوه طول عورت (محصول تركيب) يوسف پيغمبر عليه السلام مصرك قورقلق
ييلنده (يعنى قحطلق ييلنده طرق يمزدى (يعنى طويجه يمزدى تاكيم آچلرى فراموش ايليه
بلكه كنديني انلردن ايلمكه قصد ايدردى آچلر حالنى بلمك ايچون (زيرا اوزومك لذتنى طول
عورت بلور كه فقير ومحتاجدر ميوه صاحبى (يعنى انكور امى بيلز (زيرا مراد ايلديكى

٩ (طمه) نسخهٔ مستعمله در لاطابع

اوراکل ایدر * مثنوی * آن که در راحت وتنعم زیست * اوچه داند که حال گرسنه چیست *
(تنعم تفعل بابندن مصدردر نعمت ایچنده اولمق (زیست فعل ماضی مفرد غائب دیرلدی
دیمکدر (که حرف بیان (حال گرسنه لامیه (محصول بیت) اول کیمسه که نعمت وراحتده تعیش ایلدی
یعنی انده بیودی وکچندی اول کیمسه نه بیلور که آجك حالی ندر (حاصلی آجك حالنی اول کیمسه
بیلور که اچلق چکمش اوله * حال درماند کان کسی داند * که باحوال خود فروماند * حال
درماند کان لامیه در (مانده عاجز کاف عجم حرف توسط والف ونون ادات جمع (که حرف رابط صفت
(با حرف ظرف (احوال خود لامیه (فر وادات تأکید در اما مانده مستعمل اولسه عاجز معناسنی
رد ابن سید علی و مسروری
افاده ایدر (ماند بونده فعل مضارع مفرد غائبدر مانیدندن قالمق معناسنه ماندندن دینلر غلط
سویلمشلر (محصول بیت) عاجزلرك حالنی بر کیمسه بیلور که کندی احوال واطوارنده عاجز قاله
یعنی دورلی عجز چکن بیلور عاجزلرك حالنی * قطعه * ای که بر مرکب تازنده سواری هش دار *
(که خرخارکش مسکین درآب وکلست * ای حرف ندا منادی محذوف تقدیری ای کسی که
(مرکب تازنده بیانیه یلیجی ویوریجی بنت دیمکدر (یعنی چویك وچابك مرکب (سواری یا ضمیر
خطاب اتلی سین دیمکدر (هش دار هوشله فعل امر مفرد مخاطبدر اوصك طوت یعنی اوصلی اول
حاصلی عقلك اویار (که حرف تعلیل (خرخارکش لامیه ویا بیانیه (خارکش وصف ترکیبی در
دیکن چکیجی دیمکدر (مسکینه اضافت بیانیه در یاء بطنیله (خره خارکش صفت اول اولنجه
مسکین صفت ثانی اولور پس ایکی اضافت بیانیه اولور تأمل (محصول بیت) ای شول کیمسه که
یلیجی مرکب (یعنی بنت اوزره سوارسین عقلك باشیکه دیوشر (یعنی جمع ایله وبیهوش
وغافل یوریمه (زیرا مسکین خارکشك خری ویا مسکین خارکش خرآب وکل ارالسنده در (یعنی
رد مسروری
آب وکله باتمش قالمش چیقامز برمدد ایله بالچقدن چیقسون (مسکین برینه سوخته یازان وزنه
خفت ویرمش (لکن نسخه لره مخالف یازمش (وبالجمله ضرورت وزن ایچون مسکینك یای تلفظه
کلمز * آتش ازخانهٔ همسایهٔ درویش مخواه * کانچه برروزن او می کذرد دود دلست * خانهٔ
همسایهٔ درویش لامیه ویانیه در (همسایه قوکشی (ودرویشدن مراد فقیردر) آتش مخواهك
مفعول صریحی وازخانه غیر صریحی (مخواه فعل نهی مفرد مخاطبدر (خواهیدندن دیلمه وایستمه
دیمکدر (کانچه که حرف تعلیل آن اسم اشارتدر چه نك مضمونته (بر روزن او بعض نسخه ده
ازروزن او واقعدر معنی بردر (روزن رانك وزانك فتحه لریله وواوك سکونیله باجه وپنجره بونده مراد
اوجاقدر که عجم بخاری دیر او ضمیری درویشه راجعدر (می کذرد فعل مضارع مفرد غائب کچر دیمکدر
یعنی مرور ایلر (محصول بیت) فقیر قوکشینك خانه سندن آتش ایستمه زیرا اول نسنه که انك باجه سندن
واوجاغندن چیقار کوکلی دوتوندر یعنی دوداهیدر حاصلی فقرا قوکشیلرك احوالنه نظر ایلکه
ترغیبدر (مخواه فعل نهی در (خواستن دن دینلر سهو ایلمشلر * وعظ * درویش ضعیف حال
رد ابن سید علی و مسروری
درتنکیٔ خشك سال مپرس که چونی مکر بشرطان که مرهمی بریشش نهی ومعلومی درپیشش *
بنهی
نسخه
درویش ضعیف حال بیانیه ضعیف حال وصف ترکیبی در (ورادات مفعول (در حرف ظرف
تنکیٔ خشك سال لامیه (تنکی یا حرف مصدر خشك سال ترکیب مزجیدر قوراقلق ییل معناسنه
اصلنده سال خشك ایدی اضافتله صکره ترکیب مزجی ایلدیلر (مپرس فعل نهی مفرد
مخاطبدر پرسیدندن صورمه دیمکدر (درویش مفعول صریحی ودرتنکی غیر صریحی (که حرف
بیان (چونی واو اصلیه ویاء خطابله نیجه سین دیمکدر (مرهمی یا حرف وحدت (بر حرف صله
(ریش بونده یاره معناسنه در وشین ضمیر درویشه راجعدر بنهی فعل مضارع مفرد مخاطب
قویاسین دیمکدر (ومعلومی پیشش بونك کبی یرلرده معلومدن مراد نقددر (محصول ترکیب)

احوال واطواری صعیف اولان درویشه قوراقاق وحطلق یل طارلغنده صورمه که نیجه سین
وحالكندر الاول شرطله که فقر وفاقه یارەسنه احسان وکرم مرهمنی قویاسین واوکنه برمقدار
نقد براغه سین حاصلی بونك کبی بیلده الله برنسنه ویروب عطیه ایلمایجه ندر حالك درویش دیو
صورمیه سین * قطعه * خری که بینی وباری بکل درا فتاده * بدل بر وشفقت کن ولی مرو
بسرش * خری (یا حرف وحدت (که حرف بیان ویا حرف رابط صفت) بینی فعل مضارع
مفرد مخاطب کورر سین دیمکدر (بارخره معطوف (ویا حرف وحدت (بکل با حرف صله
در حرف تأکید (افتاده دوشمش دیمکدر ماضیدن قسم (بدل با حرف مصاحبت داله
یعنی کوکل ایله (بر واصلنده براوایدی (بر حرف صله ویا استعلا (شفقت شین وفا وقافك
فتحه لریله مرحمت دیمکدر اسرکمك معناسنه (کن کاف عربك ضمیله فعل امر مفرد مخاطبدر
ایله معناسنه (ولی ادات استدراك (مرو فعل نهی مفرد مخاطبدر رویدندن کتمه دیمکدر (بسرش
با حرف صله وشین ضمیر خره راجعدر (محصول بیت) برخری وبریوکی یعنی یوکیله باچفه که
دوشمش کوره سین کوکل ایله اکا شفقت ومرحمت ایله اماباشنه ویانینه وارمه اکر باچقدن
چیقمغه قادر دکل ایسك (مرو برینه مرن بازان نسخه لر مخالف یازمش * کنون که رفتی
رد سروری
وپرسیدیش که چون افتاده * میان بند چومردان بکیردم خرش * کنون کاف عربك ونونك
ضمه لریله اکنوندن مخففدر شمدی معناسنه (که حرف بیان (پرسیدی یا ضمیر خطاب (شینه
اتصال ضرورت وزن ایچون مفتوح قلنمشدر شین قرینه ایله صاحب خره راجعدر زیرا خر
وباری صاحبسز اولماز البته (پس بوشین حرف زائددر دینلر زائد سویلمشلر (که حرف بیان
ردشراح جمیعا
(چون جیم عجم واوصلیه ایله نیجه دیمکدر کیف معناسنه (میان بل معناسنه درکه عرب اکا
وسط دیر (بیندك مقدم مفعولیدر بیل بغلقدن مراد پراقلنوب حاضرلنمقدر (چوادات تشبیه
(مردان الف ونون ادات جمع ارلر دیمکدر (بکیر فعل امر مفرد مخاطبدر کیریدندن طوت دیمکدر
کرفتندن دینلر سهو ایلمشلر (دم خرلامیه ومفعول بکیردر دم دالك ضمی وتشدیدمیله قویرق
ردابن سیدعلی وسروری
ردشراح جمیعا
دیمکدر تشدید ضرورت وزن ایچوندر شین ینه صاحب خره راجعدر سابق کبی شمر ایچون
زائددر دینلر زائد سویلمشلر (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر شمدیکه واردك صاحبنی
صوردك که باچفه نیجه ونوجهله دوشدی دیو بلکی بغله یعنی اتککی بیلکه چال وخرینك
قویرغنه یاپش بعض نسخه ده کوش خرش واقعدر * وعظ * دوچیز محال عقلست خوردن
بیش ازرزق مقسوم ومردن پیش ازوقت معلوم * (محصول ترکیب) ایکی نسنه محال عقلدر
بریسی رزق مقدر ومقسومدن زیاده یمك وبریسی وقت معلومدن یعنی معیندن اول اولمك
حاصلی ازلده مقدر اولاندن زیاده یمز واجل کونندن اول کیمسه اولمز * قطعه * قضا دکر
نشود کر هزار ناله وآه * بشکر یا بشکایت برآید ازدهنی * قضادن مراد حکم ازلیدر دکر بونده
غیر معناسنه دریعنی تغییر وتبدیل اولاز (هزار ناله وآه مرهوندر (بشکر با حرف مصاحبت (یا
حرف عطفدر ام واو معناسنه (برآید چیقا دیمکدر (قضا مبتدا نشود خبری هزار معدودیله
مبتدا (برآید خبری ایکی یاواز حرفی خبره متعلقدر (دهنی یا حرف وحدت (محصول بیت)
قضا وقدر خدا متغیر اولمازا کربیك ناله وآه شکرله ویاشکایتله بر دهندن چیقه یعنی بر کیمسه کندی
حالندن کرکسه شاکر اولسون وکرکسه شاکر اولماسون انکیچون حکم ازلی بوزلماز * فرشتهٔ که
وکیلست برخزینهٔ باد * چه غم خورد که بمیرد چراغ بیوه زنی * فرشتهٔ یا حرف وحدت (وهمزه
حرف توسط همزه وحدت ایچوندر دیین غلط سویلمش (که حرف رابط صفت (وکیل موکل
رد شمعی
معناسنه درکه مراد حضرت میکائیلدر (خزینهٔ باد لامبد (که حرف بیان (بمیرد فعل مضارع

ردسروری

مفرد غائب سونه دیمکدر زیرا مر دن لفظ مشتر کدر اولمکله سونمك بیننده (چراغ بیوه زن لامیه (ویا حرف وحدت بیوه زن یرینه پیره زن یازان صحیح نسخه لره مخالف یازمش (محصول بیت) بر فرشته که بادخزینه سی اوزره وکیلدر نه غم بیرا کر برطول عورتك چراغنی سو یندورسه یعنی انك چراغی سو یمکله کندی خدمتنی ترك ایلمز * نصیحت * ای طالب روزی بنشین که بخوری وای مطلوب اجل مرو که جان نبری * (محصول ترکیب) ای رزقه طالب اولان کیمسه اوتور که یه سین یعنی رزق قنده ایسه ایاغکه کلور انی سن ارمق لازم دکلدر وای اجلك مطلوبی اولان شخص قاچمکه جان قورترمزسین زیرا اجل قنده ایسه سنی بولور کرکسه اوکوز بوینوز ینه کیرسه‌ك * قطعه * جهد رزق ارکنی ورنکنی * برساند خدای عزوجل * جهد رزق مصدرك مفعولنه اضافتیدر رزقه سعی واجتهاد دیمکدر (محصول بیت) رزق ایچون سعی وجهد ایلرسکده ایلمزسه‌کده البته خدای عزوجل یتشدرر هر قنده ایسه * ورروی دردهان شیرو پلنك * نخورندت مکر بروز اجل * وراصلنده واکر در (روی فعل مضارع مفرد مخاطب (در حرف صله (دهان شیر لامیه (نخورندت فعل نفی مستقبل (وتا ضمیر منصوب متصل سنی یمزلر دیمکدر (مکر ادات استثنا (با حرف ظرف (روز اجل لامیه (محصول بیت) واکر شیرو پلنکك اغزینه وار رسه‌ك یعنی اغزلرینه کررسك سنی یمزلر الاجل کوننده یعنی اجل تقدیر اولان کونده * حکمت * بنانهاده دست نرسد وچیزی که نهاده است هرجاکه هست برسد * با حرف صله (نا حرف نفی قونلمشه دیمکدر نرسدك مفعول غیر صریحیدر (چیزی (یا حرف وحدت (محصول ترکیب) ازلده تعین اولمیوب قونلمامشه ال ایرشمز ورزقنه که ازلده قونلوب تعیین اولمشدر هر نه یرده که واردر ایرشور حاصلی مقدر اولان هر قنده ایسه صاحبنه واصل اولور اماازلده تعیین اولمیان بیك سعی وکوششله اله کلمز * بیت * شنیدهٔ که سکندر رفت تاظلمات * بچند محنت وخورد آنکه خورد آب حیات * شنیدهٔ یا ضمیر خطاب (وهمزه حرف توسل (که حرف بیان (وتا حرف انتها (ظلمات جمع ظلمتدر قرا کولقلر دیمکدر اما اعجام اکثر مفرد مقامنده استعمال ایدرلر (بچند محنت برفته متعلقدر (خورد بوند ایچدی دیمکدر (محصول بیت) ایشتمش سنکه سکندر ظلمته دك نیجه محنتله کندی وآب حیتی ایچن ایچدی یعنی آب حیات حضرت حضر علیه السلامه میسر اولدی اکا اولمدی * حکمت * صیادبی روزی دردجله ماهی نکیرد وماهی بی اجل درخشکی نمیرد * صیادبی روزی بیانیه (دجله بغداد ارمغی (ماهی بی اجل بیانیه (خشکی یا حرف مصدر قوریلق دیمکدر (نمیرد فعل نفی استقبال مفرد غائب اولمز دیمکدر (محصول ترکیب (نصیبسز صیاد دجله ارماغنده بالق طوتمز واجلسز بالق قوریلقده اولمز * بیت * مسکین حریص درهمه عالم همی دود * اودرقفای رزق واجل درقفای اوست * همی دود فعل مضارع مفرد غائب یلرویوپرر او ضمیری حریصه راجعدر قفای رزق لامیه درقفای اوست ده بوبله در (محصول بیت) مسکین حریص جمیع عالمده یلر یورر یعنی اشاغه و یوقاری سکردر اول رزق اردنجه یلرو یورر واجل انك اردنجه یلرو یورر اما اول بوحالدن غافل * انتباه * توانکر فاسق کلوخ زراندودست ودرویش صالح شاهد خاک آلود این دلق موسیست مرقع وآن ریش فرعونست مرصع شدت نیکان روی درفرج دارد ودولت بدان سردر نشیب * توانکر فاسق بیانیه ومبتدا (کلوخ زراندود بیانیه وخبر مبتدا (زراندود وصف ترکیبیدر التونله صوانمش یعنی یالدزلنمش (کلوخ کاف عربك ولامك ضمه لریله کسك دیمکدر (درویش صالح بیانیه ومبتدا (شاهد خاک آلود بیانیه وخبر مبتدا (وخاک آلود وصف ترکیبیدر طپراغه بولاشق دیمکدر (این اسم اشارتدر درویشه ومبتدا (وخرقهٔ موسی لامیه وخبر مبتدا (مرقع یاماتمش دیمکدر صفت خرقه‌در (وانا هم اشارتدر

خرقه
نسخه

(توانکر فاسقه ومبتدا (وریش فرعون لامیه وخبرمبتدا (مرصع اسم مفعولدر تفعیل بابندن
جواهرله طونانمش دیمکدر زیرا فرعونك صقالی جواهرله بزنمش ایدی تتکه مشهوردر (مرصع
جواهراوتوردلمش کشه والتونه دیرلر بونده ریشه صفتدر (شدت نیکان لامیه ومبتدا (روی داردك
مفعول صریحی (ودرفرج غیرصریحی وجملهٔ فعلیه خبرمبتدادر (درفرج درحرف صله (فرج
فرح کبیدر لفظا ومعنی (دولت بدان لامیه ومبتدا (سرمقدردارك مفعول صریحیدر (ودرنشیب
غیری صریحی وجملهٔ فعلیه خبرمبتدادر (نشیب انش معناسنه در (محصول ترکیب) فاسق غنی
التون یالدزلی کسکدر یعنی طاشی قالیلی وایچی واپلی (وصالح درویش طپراغه بولاشق محبوبدر یعنی
توزلی دلبردر بودرویش صالح حضرت موسی نك بمالی خرقه سی کبیدر که برپیغمبرك کسوه سی در
که عزت وشرفده مکه اورتسی کبیدر واول فاسق غنی فرعونك مرصع صقالی کبیدر که کندی
کبی خبیث درایشه بارایان همان جواهر بدر ایلرك شدت یوزینی فرجه طوتار یعنی چکدکاری شدتك
توجهی فرجه درحاصلی شدتدن تیز خلاص بولورلر اما یرامزلرك دولتی باشی اشاغه طوتار دیمکدن
مراد زوالی تیزدر حاصلی سریع الزوالدر* قطعه *هرکراجاه ودولتست وبدان *خاطرخسته در
نخواهدیافت *هرکراتقدیری هرکراکه درضرورت وزن ایچون رابطه حذف اولندی (وبدان
واوحرف حال (وباحرف سبب ودال همزه دن مبدلدر اصلی بان درمرهوندر (خاطر خسته
بیانیه ویالامیه درمجروح خاطری ویامجروحك خاطرینی (درادات تأکید در (دال برینه
واو یازوب وراوقین زیاده وروکتمشدر (یاخت بونده یاختن معناسنه در زیرا مضارعه مقارندر ردشمعی
(خاطرخسته نخواهدیافتك مفعول صریحی (وبدان غیرصریحی (محصول بیت) هرکیمك که منصب
ودولتی وار یعنی هرکیمکه صاحب جاه ودولتدر حال بوکه اول منصب ودولت سببیله برمجروح
خاطری ویامجروحك خاطرینی یعنی برشکسته دلی تدارك وتفقد ایلیسه درحاصلی برکوکل
اله کتورمز وجائزدرکه بدانك باسی حرف ظرف اوله یعنی اول جاه ودولتده اولدوغی حینده
شکسته دللری رعایت ایلیه دیمك اوله مجموع بیتك معناسی هرکیمك که منصبی ودولتی واردر لیکن ردشمعی
انکله خسته نك خاطرین اکر بولمق استمیه دیبین تصویر معناده عجب بی نظیر ایمش عفاالله عنه
*خبرش ده که هیچ دولت وجاه * بسرای دیکرنخواهدیافت * خبرش شین هرکراده کی
که یه راجعدرکه معناء شرطی متضمندر پس بوبیت جواب شرط اولور (ده فعل امرمفرد
مخاطبدر حطاب عام طریقیله (دهیدندن دالك فتحی وکسریله خبر مقدم مفعولی (که حرف
بیان (هیچ دولت وجاه نخواهد یافتك مقدم مفعول صریحی (وبسرای دکرغیرصریحی (باحرف
ظرف واضافتی بیانیه در (محصول بیت) شکسته خاطری جبرایلین صاحب جاه ودولته خبر
ویرکه دار آخرتده هیچ دولت وجاه بولمیسردر یعنی دنیاده منصب ودولت سببیله نام ادله
رعایت ایدوب خیرات ایلین دار آخرتده هیچ منصب ومرتبه بولمز یعنی انده منظور نظر خدا
اولمز دیمکدر * لطیفه * حسود ازنعمت حق بخیلست ومردم بی کناه رادشمن * حسود
مبتدا (وبخیل خبری (وازنعمت حق اضافتی لامیه ایله خبره متعلق (مردم بی کناه بیانیه ودشمنك
مقدم مفعولیدر (محصول بیت) حسود خدانك نعمتندن بخیلدر یعنی خدانك ویردوکی نعمته
بخل ایدوب محسوددن زوالنی استروکناه سزمردمه عدودر یعنی خدا محسوده نعمت ویردیکیچون
عداوت ایدر حال بوکه انك هیچ کناهی یوقدر زیرا نعمتنی خدا کندی لطف واحسانیله ویردی
بواندن زور وقوته المدی (مردم اسم جنسدر قلیله وکثیره شامل پس مردمی کشیله بیان ایلین
بومعنایه واصل دکل ایمش * قطعه * مردکی خشت مغزرادیدم * رفته درپوستین صاحب ردشمعی
جاه * مردکی بونده کاف عربی تصغیر وتحقیردر و یاحرف وحدت بعض نسخه ده اضافتله

واقعدر یعنی بیانیه ایله) خشك مغز وصف ترکیبیدر قوری بینلی یعنی بی عقل ودانشکه بونده
مراد حسود در (ورا ادات مفعول (مردك دیده‌ك مقدم مفعولیدر (وخشك مغز صفتی (رفته
دیده‌ك مفعول ثانیسی (درحرف صله (پوستین باء عجمك ضمیله وسینك سكونی وتانك كسریله
غیبت ومذمت معناسنه‌در (صاحبه وصاحبك جاهه اضافتی لامیه‌لردر (محصول بیت)
برعقلسز حسود ارجكزی كوردم صاحب منصبك مذمت وغیبته كتمش یعنی صاحب منصبی
غیبت ایدر كوردم *كفتم ای خواجه كرتو بدبختی *مردم نیك بخت راچه كناه *بدبختی یاضمیر
ردسروری خطاب (مردم نیك بخت بیانیه (وراحرف تخصیص (محصول بیت) مرد كه دیدم ای خواجه
اكر بدبخت ایسك یعنی طالعك نحس ایسه نیك بخت مردمك نه كناهی وار سنك بدبخت
اولدیغكدن دولت ورفعتی ویرن خدادر پس غیرینك نه كناهی وار (و نظمی نثرطن ایدوب قطعه
یرینه حكمت یازن نظمی نثردن فرق ایلمز ایمش *قطعه *الا تا نخواهی بلا بر حسود *كه ان بخت
بركشته خود در بلاست *الا حرف تنبیه (تا حرف تأكید (نخواهی فعل نفی مستقبل مفرد
مخاطب دیلیه‌سین دیمكدر بلا مفعول صریحی (وبرحسود غیر صریحی (كه حرف تعلیل (بخت
بركشته تانك سكونیله وصف تركیبیدر (خود بونده جائزدر كه كندی معناسنه وجائزدر كه تحسین
لفظ ایچون اوله (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورر آكاه اول غافل اولمه تا كیم حسوده
ردابن سید علی وسروری بلا ومصیبت استیه‌سین زیرا اول بركشته طالع ومعكوس بخت كندی بلاده‌در یعنی حسد
بر بلادر كه اول اكا كرفتاردر *چه حاجت كه باوی كنی دشمنی *كه اوراچنان دشمنی در قفاست*
(باوی با حرف صله وضمیر حسوده راجعدر (دشمنی یا حرف مصدر (كه حرف تعلیل (اورا ضمیر
ینه حسوده راجعدر (ورا حرف تخصیص (چنان اشارتدر حسود دن مستفاد اولان حسده
(دشمنی یا حرف وحدت (محصول بیت) نه حاجت كه حسوده دشمنلك ایلیه‌سین یعنی سن اكا دشمنلك
ایلمكه احتیاج یوق زیرا كندینك حسد كبی دشمنی وار قفاسنده حاصلی هر قنده كیم كیدرسه حسدی
كندینه دشمندر (بونظمك اولنده قطعه یرینه تشبیه وحكمت یزانلر نظمی ونثری بربلورلر ایمش
*تشبیه *تلمیذ بی ارادت عاشق بی زراست ورونده بی معرفت مرغ بی پر وعالم بی عمل درخت بی بر وزاهد
بی علم خانه بی در *تلمیذ تانك ومیمك كسریله شاكرد معناسنه در بونده عابدر طالبه ومریده (ارادت
افعال بابندن مصدردر طلب ومحبت مراددر (تلمیذ بی ارادت بیانیه ومبتدا (عاشق بی زر بیانیه وخبر
مبتدا (رونده بی معرفت بیانیه ومبتدا (مرغ بی پر ینه بویله خبری (رونده دن مراد سیاح عالمدر
(پر بونده قنت معناسنه در بوندنصكره ایكی فقره نكده اعرابی بویله‌در (محصول تركیب)
طلبسز وارادتسز شاكرد وطالب اقچه‌سز عاشق كبیدر كه مراد ومقصودینه ظفر بولمز
وسیاح بی معرفت قنتسز قوش كبیدر كه اضطراب والمدن خالی اولماز وعملسز عالم یمشسز
فیض اغاج كبیدر كه اندن انتفاع قابل دكلدر زیرا فیاض اولمز وزاهد جاهل قپوسز خانه در یعنی
نسخه كیسه‌یی ارشاد ایلمكیچون اغزینی چوب سوز سویلمكه قادر دكل دمبسته قالور خانه بی در كبی
*نصیحت *مراد از نزول قرآن تحصیل سیرت خوبست نه ترتیل سوره مكتوب عامی متعبد
پیاده رفته است وعالم متهاون سوار خفته عاصی كه دست بردارد به از عابدی كه كبر در
سر دارد *نزول قرآن مصدرك فاعلنه اضافتیدر تحصیل سیرت مصدرك مفعولنه
اضافتیدر (وخوبه اضافت بیانیه در (ترتیل سوره مكتوب اضافتیده سابق كبیدر
(ترتیل تفعیل بابندن مصدردر مراد تجوید ایله اوقومقدر (عامی متعبد بیانیه ومبتدادر (پیاده رفته
بیانیه وخبری (عالم متهاونده بیانیه ومبتدا (متهاون اسم فاعلدر تفاعل بابندن كاهل معناسنه
(سوار خفته بیانیه وخبر مبتدا یولده اویمش اتلی دیمكدر (عاصی یا حرف وحدت (كه حرف

رابط صفت (دست بردآرك مقدم مفعوليدر (عاصی مبتدا (ودست بردآرد صفتی (به ازعابدی
خبرمبتدا (ویا حرف وحدت (كه حرف رابط صفت كرداردك مقدم مفعول صریحی (ودرسر
غیرصریحی (محصول تركیب) مراد نزول قرآندن تحصیل خلق خوب وسیرت محبوبدر
تجوید سورهٔ مكتوب دكلدر یعنی قرآنی تجوید وترتیل ایله اوقومق دكلدر متعبد جاهل بوله
دوشوب كیدن پیاده كیبیدر كه پاپ پاپ منزله ایریشور وعالم كاهل یولده اویوب قالان اتلی
كیبیدر كه منزله مشكل ایریشور برعاصی كه تضرع ونیاز ایله خدایه ال قالدیروب كناه وجرمنه
اعتراف ایدوب زاریلق ایلیه باشنده كبر وغرور اولان عابددن یكدر حاصلی كناهنه معترف
عاصی عبادتیله مغرور عابد وزاهددن یكدر * بیت * سرهنك لطیف خوی دلدار *
بهتر زفقیه مردم آزار * سرهنك لطیف خوی دلدار بیانیه‌لردر (لطیف خوی ودلدار وصف
تركیبیلردر لطیف خوبلی وكوكل رعایت ایدیجی دیمكدر (سرهنك مبتدا (وبهتر خبر (فقیه
مردم آزار بیانیه (مردم آزار وصف تركیبیدر آزاریدندن مردم انجدیجی دیمكدر (محصول بیت)
كوكل اله آلیجی لطیف خوبلی سرهنك یعنی سرعسكر مردم ازار فقیهدن یكدر حاصلی موذی
فقیهدن ملایم وخوشخوی سرهنك یكدر * مطایبه * یكی راكفتند عالم بی عمل بچه ماند
كفت بزنبور بی عسل * (محصول تركیب) برینه دیدیلر كه عملسز عالم نیه بكزر دیدی بالسز
آریه بكزر (ماند فعل مضارع مفرد غائبدر ماندندن بكزمك معناسنه مانستندن دیین سهو
ایلمش * بیت * زنبور درشت بی مروت راكوی * باری چوعسل نمی دهی نیش مزن * زنبور
درشت بی مروت رالامیه‌لردر (زنبور مطلقا آریدر اماسیاق كلامدن مفهوم اولان بال آریسندن
غیری اوله‌قدر (درشت دالك وراك ضمه‌لریله یومشق مقابلی ایری معناسنه‌در (نیشدن بونده
آری ایكنه‌سی مراد در (مزنك مقدم مفعولیدر اورمه دیمكدر (محصول بیت) خطاب عام
طریقیله بیورر مروتسزخشن آریه سویله چونكه عسل و برمزسین باری نیش اورمه یعنی
آدم اوغلنی صوقمه حاصلی چونكه فائدك یوق باری زیانكده اولماسون (كوی امر حاضردر
كفتندن دیینلر خطا سویلمشلر * تشبیه * مرد بی مروت زنست وزاهد باطمع رهزن * مرد
بی مروت بیانیه ومبتدا (وزن خبری (وزاهد باطمع بیانیه ومبتدا (ورهزن وصف تركیبی خبری
یول اوریجی دیمكدر یعنی حرامی زنیدندن (محصول تركیب) مروتسزار عورت كیبیدر وطمعكار
زاهد یول كسیجی كیبیدر یعنی خلقك مالنی ریا ایله القده حرامی كیبدر كه خلقك مالنی رایكان
آلور * قطعه * ای بناموس كرده جامه سپید * بهرپندار خلق ونامه سیاه * ای حرف ندا
منادی محذوف (یا حرف مصاحبت (ناموس بونده عرض وغیرت معناسنه‌در (كرده
ایلمش دیمكدر ماضیدن قسمدر (جامه مفعول اول صریحی (وسپید ثانیسی (وبناموس غیرصریحی
(بهرپندار خلق لامیه‌لردر وكرده‌یه مقید (نامه جامه‌یه معطوفدر واعرابی جامه سپید اعرابی
كیبدر (نامه‌دن مراد دفتراعمالدر سپید وسفید برمعنایه‌در (محصول بیت) ای ناموس وغیرتله
لباسنی بیاض ایلین خلقك حسن ظنی ایچون ونامهٔ عملنی كثرت ذنوبله سیاه ایلین (یعنی ظاهرینی
ریا ایله تزیین ایدوب باطننی كثرت ذنوبله تسوید ایلین كیمسه * دست كوتاه باید ازدنیا *
آستین چه درازوچه كوتاه * (محصول بیت) دنیادن ال قصه كرك (یعنی دنیادن الی چكمك
كرك وقفتان یكی اوزون اولمق نه وقصه اولمق نه (یعنی لباسه اعتبار یوقدر اعمال صالحه
وخلوص طویته‌در كركسه اطلس كی وكركسه عبا (زهد وتقوی قبا وعبایله دكلدر بلكه
بیت پاك وقلب صافله‌در (چه لفظلرنده اولان كسره برمقدار اشباعله اوقنمق كركدركیم وزنه
نقصان كلید (بعض نسخه‌ده چه برینه خواه واقعدر (ایكن سرعتله اوقنمق كركدر كم موزون اوله

ردشمعی

ردشراح جمیعا

لطیفه دو کس را حسرت ازدل بدر نرود وپای تغابن ازکل برنیاید تاجری کشتی شکسته
ووارثی باقلندران نشسته *پای تغابن بیانیه (تغابن تفاعل بابندن مصدردر الدانمق وزیان ایلك
(ازکل تقدیری ازکل ندامتدر (تاجری یاحرف وحدت (وارثی ده بویله در (باقلندران نشسته یه
متعلق (محصول ترکیب) ایکی کیسه نك کوکلندن حسرت طشره چیقماز وتغابن ایاغی کل
ندامتدن خارج اولماز یعنی چیقماز (بریسی کمیسی پاره لنمش بازرکان (وبریسی قلندرلرله اوتورب
طورمش وارث (یعنی کمی سفرینی اختیار ایتدیکیچون تاجر مادامکه صاغدر ندامت چکر
وقلندرلرله اختلاط ایلین وارث مال موروثمی نیچون انلره بذل ایتدم دیو دائما پشیمانلق چکر
ردشراح جیما
یکی ودوم عبارتلرینی متن ظن ایدوب یازانلر سهو ایلمشلر * قطعه * پیش درویشان بود
خونت مباح * کرنباشد درمیان مالت سبیل * (محصول بیت) خطاب عام طریقیله بیورز
درویشلر قتنده قانك وقتلك مباح وحلال اولور اکرمالك اراده سبیل اولمازسه (یعنی انلره مالکی
بذل ایلمزسك (زیرا درویشلرله اختلاط ایدن انلرك رنکنه کیرمك کرك (انلرایسه مالکی درمیان
ردشمعی
ایدرلر (یعنی بوکونه ایرتیه قالسون دیمزلر (پیش درویشانك معناسنی ظاهرا درویش اولانلرك
قتنده دیین ظاهرا قیدی زائد واقع اولمش * یامرو یابار ازرق پیرهن * یابکش برخانمان
انکشت نیل *یابونده حرف تردید در عربیده اما کبی کسر همزه ایله (مر وفعل نهی مفرد مخاطب
کتمه دیمکدر (رویدندن (باحرف مصاحبت (یارازرق پیرهن بیانیه (ازرق پیرهن وصف
ترکیبی درکوك کوملکلی دیمکدر زیرا ازرق کوك رنك معناسنه در (یاحرف عطف (بکش فعل امر
مفرد مخاطبدر (کشیدندن چك دیمکدر (برحرف استعلا (خانمان مال وملك معناسنه در ترکیبله
اسم واحد قلنمشدر (حلیمی لغتنده اورق دیمش وبعض لغت اکا مساعددر وبعضیسی ماسبقه
(انکشت نیل بیانیه در (زیرا انکشت بونده برمق معناسنه دکلدر بلکه چوتك دانه سیدر (نیل
نونك کسریله چویت دیمکدر بوشول قصه یه تلمیحدر که زمان سابقده بر کیسه نك اوندن برعزیز
میت چیقسه سوقاق قپوسنك اوست یاننی برمقدار چویتله بویاردی اول اوماتم خانه اولدیغنه
دلالت ایلك ایچون کذلك بجه واران کیسه قپوسنك اطرافنی کرجله آغردرلر بجه وارد یغی اندن
معلوم اولسون دیو الآن شامده وغیریسندن بوقاعده مستعملدر پس انکشت نیل چکمکدن مراد
چویتله رنکلمکدر بونده ایهام طریقیله مذکوردر (محصول بیت) یاکوك کوملکلی مصاحبله بورومه
یعنی اختلاط ایله ویا ایدرسك سنده اثواب واثقالکی چویت رنکنه چك یعنی انکله همرنك اول
مراد بودر که هرطائفه ایله که اختلاط ایدرسین انلرك رنکنه کیروب انلرله همرنك اول بجه صفا
بولرسین (مجموع بیتك معناسنی یاخود کوك کوملکلی یاریله کتمه یعنی نامعقول یاریله باش قوشمه
یاخود خانمانك اوزره چویت برمغنی چك یعنی جمیع مالکدن امیدی قطع ایله دیین بیتك معناسنه
ردشمعی
انکشت نیل چکمش درتأمل تدر * یامکن باپیلبانان دوستی *یابنا کن خانهٔ درخورد پیل * یابنه
اما معناسنه در (مکن فعل نهی مفرد مخاطبدر (کنیدندن ایله دیمکدر (باحرف مصاحبت
(پیلبان فیلجی دیمکدر (زیرا پیل فیل دیمکدر بلکه فیل اندن معربدر (وبان ادات فاعلدر یجی معناسنه
والف ونون ادات جمع (دوستی یاء مصدرله مکنك مفعول صریحی وباپیلبانان غیر صریحی
(یاحرف عطف (بناکنك مفعول اول صریحی (وخانه ثانیسی (ویاحرف وحدت (وهمزه
حرف توسل (درخورد پیل اسم فاعلك مفعولنه اضافتی قبیلندندر (زیرادرخورد ودرخور
دالله ودالسز لایق معناسنه در بواوچ بیت بیله خطاب عام طریقیله واقعدر (محصول بیت)
یافیلجیلرله دوستلق واختلاط ایله ویاخود فیله لایق برخانه بنا ایله یاکه کلدکده انده یاته وقالقه
(حاصلی مصاحبت ایلدیکك کیسنك هرحالنه موافقت ومطابقت ایلك کرك کیم امتزاج

تمکن اوله والا اختلاطی ترك ایلمك كرك (حضرت شیخ خلقله اسلوب مصاحبتی تعلیم بیورر * پند *
خلعت سلطان اکرچه عزیزست جامهٔ خلقان خود ازان بعزت ترو خوان بزرکان اکرچه
لذیذست خردهٔ انبان خود ازان بلذت تر * خلعت سلطان لامیه (جامهٔ خلقان خود بیانیه
ولامیه در (خلقان خانك ضمی وسکون لامله خلقك جمعدر خانك ولامك فتحه لریله اسکی دیمکدر
کهنه معناسنه (خوان بزرکان لامیه نعمت بزرکان دیمکدر (خردهٔ انبان خود لامیه لردر ایکی ردنشعی
برده خود عبارتی کندی معناسنه در (که غائبه ومخاطبه ومتکلمه شاملدر پس متکلمه
تخصیص ایلین بلا مخصص ایلمش (انبان طاغرجق خردهٔ انبان طاغرجق اواغی دیمکدر بو سوز
اکا کوره در کیم عرب وعجم فقراسی آز بغنی طاغرجقده کتوررلر (بعزت تر) وبلذت تر بالری
تخصیص ونسبت معناسنی افاده ایدر عزتلیرك والذتلیرك دیمکدر (محصول ترکیب) پادشاه
خلعتی اکرچه عزیز وشریفدر لیکن کیشنك کندی کهنه لباسلری اندن عزتلیرکدر زیرا بخشش
حجابدن خالی دکل واکابرك نعمتی اکرچه لذیذدر اما کیشنك کندی طغرجغی خردهسی
اندن لذتلیرکدر (زیرا بی منت وبی حجابدر اولکی فقرهنك معناسنی لیکن کندی کهنه لرم اندن
عز ترك ایله در (وایکنجی فقرهنك لیکن کندی طغرجغم خردهسی اندن لذ ترك ایله در دیین ردشعی
تصویر کج معناده عجب بی نظیر ایش عفا الله عنه * بیت * سرکه ازدست رنج خویش وتره
بهتر ازنان ده خدا وبره * دست رنج ترکیب مزجی ال امکی دیمکدر (خویشه اضافت
لامیه در (تره سرکه یه معطوفدر معروف نباتدر (سرکه مبتدا (وبهتر خبری (نان ده خدا
لامیه (ده خدا کوی اسی (یعنی صاحبی هر کیم ایسه کتخداسی وغیریسی کبی ترکیب مزجیدر
(اصلنده خدای ده ایدی اضافتله که ترکیب مزجیده قانون بودر (بره بانك فتحیله قوزی
دیمکدر نانه معطوفدر (محصول بیت) کیشنك کندی کسبندن (یعنی الی امکندن سرکه وتره
کوی کتخداسنك نان وبره سندن یکرکدر زیرا بی منت وبی حجابدر (حاصلی کشی کندی الی امکیله
قانع اولمق غیرینك مفت نعمتندن یکرکدر که حجابدن خالی دکل * حکمت * خلاف راه صوابست
ونقض عهد اولی الالباب دار وبکمان خوردن وراه نادیده بی کاروان رفتن ازامام مرشد رحمه الله تعالى
محمد غزالی پرسیدند که بدین منزلت درعلوم چه کونه رسیدی کفت بدان چه که نسخه
هرچه ندانستم از پرسیدن آن ننك نداشتم * خلاف راه صواب لامیه وبیانیه ومقدم خبر
(نقض عهد اولی الالباب لامیه لردر (وخلافه معطوف (دار وخوردنك مقدم مفعول صریحی
وبکمان غیر صریحی (وخوردن مؤخر مبتدادر (راه نادیده بیانیه ودارویه معطوف ورفتنك
مفعول صریحی وبی کاروان غیر صریحی امام مرشد بیانیه (محمد عطف بیان امام غزالی
صفت نسبیی زانك تشدیدیله در نتکه حضرت مولانا جامی قدس سره سبحة الابرارده ایراد
بیورمش (مثنوی) ناکهان نیر اقبال بتافت) (ره سوی احمد غزالی یافت) (رشتهٔ عهد
بغزالی بست) (سر این رشته اش افتاد بدست) (بدین پاین دیمکدر نتکه مکرر بیان اولندی
(منزلت مرتبه دیمکدر بدان چه بان چه دیمکدر (پرسیدن آن مصدرك مفعولنه اضافتیدر
(محصول ترکیب) صواب یولك خلافیدر واصحاب عقولك نقض عهدیدر کمانیله دوا ایچمك
وایچمك یعنی شبهه لی غیر مجرب دوا استعمال ایلمك وکورلمامش یوله کاروانسز کتمك زیرا جائزدر که
دار ومهلك اوله وضرر ایلیه وطریق مخالف یره چیقوب هلاکه مؤدی اوله امام مرشد
محمد غزالیدن سؤال ایلدیلر علومده بو مرتبه یه نیجه ایرشدك ونه ایله واصل اولدوك دیدی
اول نسنه ایله که هر نسنه یی که بیلمدم انی صورمدن عار طوتمدم یعنی عار ایتمدم * قطعه * امید
عافیت انکه بود موافق عقل * که نبض رابطبیعت شناس بنمایی * امید عافیت مصدرك

مفعولنه اضافتيدر انكه اول وقت ديمكدر (موافق عقل اسم فاعلك مفعولنه اضافتيدر
(كه حرف بيان (نبض لغتده حركتدر اما بونده طمرك صحرامدسی مراد در (ورادات
رد ابن سيد على
مفعول (باحرف صله (طبيعت شناس وصف تركيبيدر (شناسيدندن شناختندن ديين
غلط سو يلمش مراد طبيب حاذقدر (ينمايی فعل مضارع مفرد مخاطب كوسترهسين ديمكدر
(نمايدندن (محصول بيت) صحت وعافيت اميد ايلك اول وقت عقله موافق اولور كه نبضكی حاذق
طبيبه كوسترهسين زيرا اهمال ايلك عقله موافق دكل قصه دن حصه بودر كه اهل علم واهل فضل
اولمق امبدی اول وقت عقله موافق ومطابق اولور كه مشكلات ومشتبهاتكی اهلنه عرض ايلكه عار
ايلمهسين *بپرس هرچه ندانی كه ذل پرسيدن* دليل راه تو باشد بعزدانايی* كه حرف تعليل
(ذل پرسيدن مصدرك مصدره اضافتيدر (ذل ذالك ضميله ولامك تشديديله حقارت معناسنه در
مرهوندر (دليل راه اسم فاعلك مفعولنه اضافتيدر (وتويه اضافتی لاميه (باحرف صله (عزدانايی
مصدرك فاعلنه اضافتيدر (محصول بيت) هر نسنه يی كه بيلزسين صور زيرا صورمق ذاتی عاقلك
وداناالق عزت وشرفنه سكابول قلاغوزی اولور يعنی اكرچه كه سؤالده نوعا هوان وار ليكن نهايتی
عزت وحرمتدر* حكمت *هرانچه دانی كه مرانيه معلوم تو خواهد شد بپرسيدن آن تعجيل مكن كه
حكمت رازيان دارد* بعض نسخهده حكمت يرينه هيبت واقعدر محصول تركيب) هر اول نسنه يی كه
بيلوزسين البته سنك معلومك اوليسردر يعنی لابدسن انی بروجهله بيله جكسين انی سؤال ايلهده
استعجال ايله زيرا هيبتی حكمتكه زيان ويرر زيرا خفت عقل وفكركه حمل اولنور ظاهر بودركه
بيوردبغی بديهياتده اوله زيرا نظرياتده سؤال ضروريدر اكرچه كه نظرياته حمل ابدوب ترك
عجله يه وتأخيرك اولاو بنه حكم ايلكده قابلدرتكيم حضرت داود ايله لقمان قصه سنده مشهوردر
قطعه چولقمان ديد كاندر دست داود * همی اهن بمعجز موم كردد* همی تقديرده كردد
فعلنه مقيددر (همی كردد ديمكدر اولور معناسنه (بمعجز باحرف مصاحبت (وتاضرورت وزن
ايچون حذف اولنمشدر (مومدن مراد بال موميدر (محصول بيت) چونكه لقمان كوردی كه
حضرت داودك النده موقوت معجزه ايله موم اولور يعنی بال مومی كبی يومشورو ايله التسزره اوررر
نپرسيدش چه می سازی كه دانست كه بی پرسيدنش معلوم كردد* پرسيدش ضمير مستتر لقمانه
راجعدر (وبارز داوده (كه دانست مرهون (كه حرف تعليل (ودانستك فاعلی تحتنده لقمانه
راجع ضمير (كه حرف بيان (بی پرسيدنش ضمير لقمانه راجعدر (محصول بيت) لقمان داردن
بوحالی كورنجه اكا صورمديكه نه ايشلرسين زيرا بيلديكه صورمقسزين اكا معلوم اولبسردر
بوسوزك اصلی بودر كه قاضی تفسيرنده بيورر شول يرده كه خدا بيورر (ولقد آتينا لقمان الحكمة)
بيورمشكه لقمانك جملهٔ حكمتندر كه حضرت داوده برای مصاحب اولدی واول طورميوب
زره طوقوردی ولقمان هيچ سؤال ايلزديكه بوياپديغك ندر پس تمام ياپد قدنصكره حضرت
داود كيدی وديدی نه خوشجه صواش كوملكيدر پس لقمان ديدی الصمت حكم وقليل فاعله يعنی
سكوت حكمتدر حال بوكه فاعلی ازدر وبعضلر ديديلر كه بر ييل مقداری يانه كلوب كيدردی بوحالی
بلك ايچون اما سؤال ايلزدی اوله كه سؤالسز بيلم ديو وبعضلر ديديلر كه بو مذكور قصه شول
يرده در كه سكوتدن ضرر مترتب اولميه والا سؤال لازمدر* ادب* ازاوازم صحبت يكی انست كه جانه
بپردازی ياباخانه خدای درسازی * اوازم لازمك جمعيدر صحبته اضافتی اسم فاعلك مفعولنه
اضافتيدر (صحبت مصاحبت معناسنه در (كه حرف بيان (خانه پردازينك مقدم مفعوليدر
(باحرف تأكيد (پردازی فعل مضارع مفرد مخاطبدر پردازيدندن بوشالتمق معناسنه (پرداختندن
رد ابن سيد على وسرورى
ديين خطا سويلمش (پرداختن وپردازيدن مشتركدر بوشالتمق ايله بر نسنه يی دوزمك وياپمق وتمام

ایلمك بیننده (یا حرف تردید یا برینه حرف تعلیل یعنی تا یازان اصلا معنایه وصولی یوغیمش یا بویله کتابلره — ردسروری
شرح یازمق نه زحمت ایدی (با حرف مصاحبت (خانه خدای صاحب خانه دیمکدر ترکیب
مزجیدر اصلنده خدای خانه ایدی اضافتله بویله ترکیبلرده خدا صاحب معناسنه درده خدا
وکدخدا کبیدر (سازی فعل مضارع مفرد مخاطبدر سازیدندن موافقت ومطابقت ایلیه سین — ردابن سید علی وسروری
دیمکدرز یرا بو مصدر مشتقاتیله در حرفیله مستعمل اولنجه بو معنایی افاده ایدر فاحفظه (ساختندن
مشتقدر دیلر غلط سویلمشلرنتکه عادتلریدر (محصول ترکیب) خلقله اسلوب مصاحبتك واختلاطك
لوازمندن بر یسی اولدر که اولدیغك اوال او یسه انی تخلیه ایلیه سین یعنی بوشالداسین
کلیندر اودن چیقماقدن (زیرا اودن چقمایجه او بشالماز (یاخود صاحب خانه ایله امتزاج ایدوب
اکا موافقت ایلیه سین حاصلی ال اونده اولمدیغك تقدیرجه اواسی ایله موافقت وملاطفت اوزره
اولمق کرکسین (و یا اوندن چیقمق کرکسین که اراکزده برودت وکدورت واقع اولمیه (پردازی یی
تمام اولمق معناسنه اخذایدن ناتمام ایش (بونده پرداز یدندن مراد اغیاردن خالی قلمق قدر دیین — رد ابن سید علی
ترکیبی راست معنادن خالی قلمشدر (خانه پرداز ینك معناسی کیمسه نك خانه سنده اولماسین دیین — ردسروری
یاوه سو یلمش * قطعه * حکایت برمزاج مستمع کوی * اکردانی که دارد باتو میلی * حکایت — ردشمعی
کویك مفعول صریحی (و برمزاج غیرصریحی (مستمعه اضافت لامیه در (دارد فعل مضارع
مفرد غائب فاعلی تحتنده مستمعه راجع ضمیرد (باتو باحرف صله (میلی یا حرف تنکیر (میل داردك
مفعول صریحی (و باتو غیرصریحی (میلی یاسی حرف وحدت طوتن لذتکلامدن آکاه — ردسروری وشمعی
دکل ایمش (محصول بیت) حکایتی مستمعك مزاجنجه سویله اکر بلورسك که سکا میلی وار
وسوز یکه رغبتی زیرا بو تقدیرجه کلامك اصغا ایدر وسوزك ضایع اولماز * هرآن عاقل که با مجنون
نشیند * نکوید جز حدیث روی لیلی * که حرف رابط صفت (با مجنون باحرف مصاحبت (نشیند
فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده عاقله راجع ضمیردر (نکوید مشترکدر فعل مضارع ایله
امر غائب بیننده سو یلمز و یاسو یلسون (جز غیر معناسنه در (حدیث روی لیلی لامیه لردر (هرآن عاقل
مبتدا (ونکوید خبری (ومابعدی مقول قول (نکو یدی مضارعه تخصیص ایدنلر بلامخصص
ایلمشلر (محصول بیت) هر اول عاقل که مجنونله اوتوره یعنی مصاحبت ایلیه سو یلمز و یاسو یلسون — ردسروری وشمعی
لیلینك رویی قصه سندن غیری نسنه (یعنی مصاحبتی حدیث روی لیلی اولسون حاصلی سوزی همان
لیلی جانبندن اولسون زیرا مجنونك مقصودی اکا منحصردر * مطایبه * هر که با بدان نشیند
اکرچه طبیعت ایشان نکیرد بطریق ایشان متهم کرد دچنان که اکر شخصی بخرابات رود بنماز
کزاردن منسوب شود بخمر خوردن * بعض نسخه ده اکرچه یرینه (اکرنیز واقعدر (وبطریق
یرینه (بفعل واقعدر ایشانه اضافت لامیه در متهم افتعال بابندن اسم مفعولدر (شخصی یا حرف وحدت
(بخرابات باحرف صله (روده متعلق (بنمازده بویله در (کزاردن ادا ایلمك دیمکدر (بخمر خوردن
شوده متعلقدر (محصول ترکیب) هر کیمکه یرمزلرله اوتورر یعنی مصاحبت واختلاط ایدر اکرچه — (اوطورر) نسخه مستعمله در
انلرك طبیعتلرین طوتمزسه یعنی انلرك خو یله خو یلنمزسه ده لیکن انلرك طریقیله متهم اولور — للغایع
حاصلی انلرك فعلنی اکا اسناد ایدرلر (شویله که بر کیمسه اکر که میخانه یه نماز قلمه کیدرو یا کیدرسه
انده وارمق سبیله شراب ایچمکده منسوب اولور * مثنوی * رقم برخود بنادانی کشیدی * که نادان را
بصحبت بر کزیدی * (رقم رانك وقافك فتحه لریله خط معناسنه اسمدر (بر حرف صله (بنادانی
باحرف صله و یا حرف مصاحبت (و یا حرف مصدر کندی نادانلغکه و یا کند که نادانلغله (کشیدی
چکردك (یعنی نادانلغکه اقرار واعتراف ایلمدك دیمکدر (که حرف تعلیل (نادان را (را ادات مفعول
(بصحبت باحرف صله (تقدیری بصحبت خوددر (بر حرف تأکید (کزیدی فعل ماضی

(مفرد)

مفرد مخاطب اختيار ايلدك ديمكدر (نادان مفعول صريحى وبصحبت غير صريحى (محصول بيت)
كندى نادانلغكه رقم چكمك يعنى جهلكه اعتراف واقرار ايلدك زيرا نادانى مصاحبتكه
اختيار ايلدك يعنى جاهله صحبت ايلمك كشينك جهلنه دليل در *طلب كردم زدانايى يكى پند*
مرا كفت كه بانادان مپيوند* (محصول بيت) خلقله اختلاط ومصاحبت ايچون بر عالمدن
بر نصيحت طلب ايلدم بكاديدى كه جاهله مخالط ومصاحب اولمه بيت آتى مقام تعليلده واقعدر
*كه كر داناى عصرى خر بباشى *وكر نادانى ابله تر بباشى *داناى عصر لاميه (ويا ضمير خطاب
(باحرف تأكيد (باشى فعل مضارع مفرد مخاطب اولورسين ديمكدر (ابلهتر ابلهرك ديمكدر
(محصول بيت) زيرا داناى عصر ايسك نادانله مصاحبت سببيله خر اولورسين واكر نادان ايسك
ابلهرك اولورسين زيرا صحبت مؤثردر بيتده دورت يرده يا ضمير خطاب واقعدر * عبرت *
حلم شتر چنان كه معلومست اكر طفلى مهارش كيرد وصد فرسنك ببرد كردن از متابعت
او نپيچيد اما اكر دره هو لناك پيش آيد كه موجب هلاك باشد وطفل بنادانى آنجا خواهد
رفتن زمام از كفش در كسلاند وديكر مطاوعت نكند كه هنكام درشتى ملاطفت مذمومست
وكفته اند كه دشمن بملاطفت دوست نكردد بلكه طمع زياده كند * حلم شتر لاميه
(طفلى ياحرف وحدت (مهار ميمك فتحيله يولار ديمكدر وشين شتره راجعدر (فرسنك
فارسى (وفرسخ عربيدر فارك فتحه لريله بر ميل مقدارى يره ديرلر بعضيلر (وبعضيلر ثلث فرسنك
بر ميلدر ديديلر (وبعضيلر درت بيك ادم ودرت يوز ادم (وبعضيلر اوچ فرسنك ديمشلر (دره لفظ
مشتركدر بجمله ترك بينده (وياحرف وحدت (وهمزه حرف توسل (هولناك صفت دره درقور قنج
معناسنه (كه حرف رابط صفت (موجب هلاك اسم فاعلك مفعولنه اضافتيدر (واو حرف
حال (زمام دركسلاندك مفعول صريحى (واز كفش غير صريحى (وشين طفله راجعدر (در حرف
تأكيد (كسلاند كاف عجمك ضمى وكسريله لغتدر (كسلانيدن دن (كسلاندندن دين خطا رد سرورى
ايلمش (كه حرف تعليل (هنكام درشتى لاميه هنكام وقت معناسنه در (درشتى ياحرف مصدر خشونت
ديمكدر (ملاطفت ملايمت ديمكدر (محصول تركيب) حضرت شيخ دوه نك حلمنى بيان ايدوب
بيورر دوه نك حلمى شويله كه معلومدر اكر بر طفل يولارينى طوتسه ويوز فرسخ يره ايلتسه بويننى
انك متابعتندن دوندرمز اما اكر اوكنه بر قورقنج دره كلسه كه سبب هلاك اولسه وطفل نادانلغله
انده وارمق ديلسه يولارى الندن چكوب اوزر ودخى مطاوعت ايلمز زيرا خشونت وقتنده
ملايمت مذمومدر وديمشلردر كه دشمن ملايمت سببيله دوست اولماز بلكه طمعى زياده ايدر
* قطعه * كسى كه لطف كند با تو خاك پايش باش * وكر خلاف كند در دو چشمش
اكن خاك* اكن الف ممدود ايله وكاف عجمك فتحيله فعل امر مفرد مخاطبدر (اكنيدندن برنسنه يى
برنسنه يه طقمق وطولدرمق معناسنه (اكندندن ديينلر خطا ايلمشلر (خاك مفعول صريحى رد شراح جميعا
(ودر چشم غير صريحى وايكى شين كسى يه راجعدر (محصول بيت) بر كيمسه كه سكا لطف
ايليه انك خاكپايى اول واكر سكا خلاف ايدرسه ايكى كوزينه طپراق طولدر حاصلى سكا مخالف اولنه
سن زياده مخالف اول كوزينه طپراق طولدرمقدن مراد اكا عداوت وبغض كوزيله بقمقدر
حاصلى طپراق كوزينه دى *سخن بالطف وكرم بادرشت خوى مكوى *كه زنك خورده نكردد
بنرم سوهان پاك* باحرف صله (درشت خو وصف تركيبيدر ايرى خويلى معناسنه ملايم خويلينك
نقيضى يعنى غليظ (مكوى فعل نهى سويلمه ديمكدر (كه حرف تعليل (زنك خورده وصف تركيبيدر
پاس يمش ديمكدر (باحرف مصاحبت (نرم سوهان صفتك موصوفنه اضافتى قبيلندندر
زيرا نرم يومشق ديمكدر كه عرب (ناعم) ديرصفت مشبهه در (وسوهان سينك ضمله اكه يه ديرلر

اصلی سوهان نرم دریومشق اکه دیمکدر (نکرددك اسمی تحتنده (زنك خوردیه راجع ضمیردر
وخبری پاکدر (ونرم سوهان مفعول صریحی (محصول بیت) درشت خویلی به وغلیظ طبیعتلی به
سوزی لطف وکرمله سویله یعنی اکا سوزده ملایمت کوسترمه زیرا پاس یمش دمور یومشق اکه ایله
پاك اولماز مصراع ثانی مقام تعلیلده واقعدر *ادب* هرکه درمیان سخن دیکران افتد
تا مایهٔ فضلش بدانند پایهٔ جهلش بشناسند* (محصول ترکیب) هرکیمکه غیریلرك سوزی ارا سنه
دوشه یعنی سوزی ارا سنه کیره تاکیم فضلینك مقدارینی بیله لر دیو جهلینك مرتبه سنی اکلرلر
بواسلوب خلقك مصاحبتنده چوق واقع اولور اما اکثرناس بونك قباحتنی اکلامزلر *قطعه*
ندهد مرد هوشمند جواب *مکرانکه کزو سؤال کنند* مکر ادات استثنا (ان که اواوقت دیمکدر
(کزو اصلنده (که ازوایدی حذف وایصال واقع اولمشدر (محصول بیت) اوصلی اولان کیمسنه
جواب ویرمز مکر اول وقت که اندن سؤال ایلیه لر یعنی عاقل کشیدن برنسنه یی صورمایجه جوابه
متصدی اولماز سکوت ایدر* کرچه برحق بودمزآج سخن *حمل دعویش برمحال کنند* مزاج
سخن لامیه در اصل سخن دیمکدر (تقدیری مزاج سخنش درشین ضرورت وزن ایچون حذف
اولندی (حمل دعویش مصدرك مفعولنه اضافتیدر (دعویده واو مکسور ویا ساکن اوقنور (وشینه
مرد هوشمنده راجعدر بو بیت سابقه مقام تعلیلده واقعدر (محصول بیت) مرد هوشمند انوکچون
مسؤل اولمایجه جواب ویرمز زیرا سوزینك اصلی حق اوزره اولوب انده هیچ کذب وشبهه اولمازسه
سوزینی کذب ومحاله حمل ایدوب اینانمزلر پس سؤال اولنمایجه جوابه مبادرت ایلمز* ادب *
ریشی درون جامه داشتم حضرت شیخ رحمه الله هرروز پرسیدی که ریشت چونست ونپرسیدی
که کجاست دانستم که ازآن احترازمی کند که ذکر هرعضوی روا نباشد وخردمندان کفته اند
هرکه سخن نسنجد ازجوابش برنجد * ریش یاره (ویا حرف وحدت (درون جامه لامیه
قفتان ایچنده (یعنی ستری لازم اولان برمده برچبانم وارایدی (پرسیدی یا حرف حکایه صورردی
دیمکدر (که حرف بیان (ریشت تا ضمیر خطاب بعض نسخه ده دملت واقعدر ریشت برینه
دالك ضمی ومیمك ولامك فتحیله چبان دیمکدر (نسنجد فعل نفی مستقبل مفرد غائب طارتماز
یعنی میزان عقله اورماز (سخن مقدم مفعولیدر (محصول ترکیب) قفتانم ایچنده یعنی ستری
لازم اولان برمده یارم وارایدی یعنی چبانم حضرت شیخ شهاب الدین سهروردی هرکون
صورر دیکه یارك ویا چبانك نیجه در اما صورمز دیکه نه یرده در بیلدمکه اندن احتراز ایدرکه
برعضوی اکمق جائزدکلدر زیرا جائزدرکه ذکری قبیح اولان عضوده اوله وعقلا دیمشلردر
هرکیم که سویلدیکی سوزی میزان عقله ومعیار فکرله وزن ایلمز اول سوزك جوابندن زحمت
چکر یعنی بی حضور اولور زیرا سویلدیکی سوزینه کوره جواب ایشیدر * قطعه * تانیك
ندانی که سخن عین صوابست * باید که بکفتن دهن ازهم نکشایی* تا حرف توقیت (بکفتن
با حرف صله (ازهم بری برندن یعنی یومقدن (نکشایی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب (محصول بیت)
مادامکه ایو بیلمیه سین که سوز عین صوابدر یعنی کرچکدن صواب اولدیغنی بیلمینجه کرکدرکه
سویلمکه اغزیکی یومقدن اچیه سین حاصلی اغزیکی یوموق طوتوب عین صواب اولمیان
سوزی سویلمیه سین که صوکی ندامتدر* کرراست سخن کویی ودربند بمانی * به زان که
دروغت دهد ازبند رهایی * کرراست سخن کویی تقدیری کرسخن راست کویی در
ضرورت وزن ایچون تقدیم وتأخیر قلندی (دربند یعنی درحبس (بمانی فعل مضارع مفرد
مخاطبدر مانیدندن قالورسك ویاقاله سن دیمکدر (دروغت تاء خطاب معناده دهده مقیددر
دهدت تقدیرنده (رهایی یاء ثانی حرف مصدردر قورتلمق دیمکدر خلاص معناسنه (محصول بیت)

اکر سوزی کرچك سویلرسك وزندانده قالورسك یعنی طوغری سویلدیکك ایچون حبسده
قالورسك اندن یکدرکه یلان سکا حبسدن خلاص ویره حضرت شیخك بو سوزی کشینك
کندی ذاتنه راجع احوالده‌در اما اغیاره نسبت دروغ مصلحت آمیزی راست فتنه انکیزدن
اولی طوتمشدر پس بین الکلامین تناقض لازم کلمز تأمل ایدر * تشبیه * دروغ کفتن بضربت
لازب ماند که اکر نیز جراحت درست شود نشان نماند چون برادران یوسف علیه الصلوة
والسلام که بدروغ موسوم شدند بر راست کفتن ایشان نیز اعتماد نماند قال الله تعالی (بل سولت
لکم انفسکم امرا فصبر جمیل * دروغ کفتنك مقولیدر وکفتن مبتدا وماند خبری (وبضربت لازب
خبره متعلقدر واضافت بیانیه‌در (لزوب الصوق وثبوت معناسنه‌در یعنی یاپشمق وثابت اولمق
(ماند فعل مضارع مفرد غائبدر مانیدندن بکزر دیمکدر مانستندن دینلر خطا ایتمشلر (که حرف
بیان (نیز حرف عطفده معناسنی افاده ایدر مثلا اکر جراحت درست ده اولورسه دیمکدر (نشان
مبتدا (وبماند خبری وجملهٔ اسمیه جواب شرطدر (ماند فعل مضارع مفرد غائب قالور دیمکدر
مانیدن ماندندن دینلر خبط عشوی ایتمشلر (چون ادات تشبیه (برادران یوسف علیه الصلوة
والسلام لامیه (که حرف بیان وبا حرف رابط صفت (موسوم مبتدا (وشدند خبری (وبدروغ
موسومه متعلقدر نشانلنمش وعلامتلنمش دیمکدر جملهٔ اسمیه صفت برادراندر (بر حرف صله
(راست کفتنك مقولی وایشانه اضافتی مصدرك فاعلنه‌در (اعتماد مبتدا نماند فعل نفی ماضی
مفرد غائب قالمدی دیمکدر خبر مبتدادر (بر راست کفتن اعتماده متعلق (بو قصه‌نك اصلی
بودرکیم یوسفك قرداشلری یوسفی باباسندن نیجه درلو حیله ایله آلوب قویی یه براقدیلر وکوملکنه
بر مقدار قان بولاشدردیلر واخشام بابالرینه اغلیو اغلیو کلدیلر که یوسفی قورت ییدی دیو
حضرت یعقوب قوت معجزه ایله قوردلری جمع ایدوب یوسفمی قنقکز ییدی دیو سؤال ایدیجك
جمیعی یمین ایلدیلر که بزدن بو خطا صادر اولمدی دیو پس یعقوب علیه الصلوة والسلام بیلدیکه
بو خصوصده اوغللری کاذبلردر برغیری حال اولمشدر ایمدی مصردن کلوب اوغلك سرقه
ایلدی ومصر پادشاهی بو جرم ایچون انی الیقودی دیجك یعقوب اینانمادی ودیدی (بل سولت
لکم انفسکم الآیة (محصول ترکیب) یلان سویلك ثابت یره ویاره بکزر که جراحت
اوکاورسه ده نشانی قالور یوسفك قرداشلری کبی که یلانله نشانلنوب معلوم اولدیلر
کرچك سویلدکلرینه ده اعتماد قالمدی زیرا مصردن کتوردکلری خبر کندیلرك علمنه
نسبت صحیح ایدی زیرا یوسفك ایلدیکی حیله‌یی بیلمزلر دی ایکن چونکه یوسف خصوصنده
کذب ایتمشلر ایدی بابالری بو خبرلرینه اعتماد ایلمدی ودیدی خبر ویردیککز کبی دکلدر اصل
قصه بلکه بونده سزك بر حیله کز وصنعکز واردر اندنصکره دیدی فصبر جمیل تقدیری فامری
صبر جمیلدر یعنی مبتدای محذوفه خبر اوله ویاخود تقدیری فصبر جمیل اجمل یعنی صبر مبتدای
موصوف واجمل خبری اوله * قطعه * کسی را که عادت بود راستی * خطا کر کنند در
کزارندازو * کسی یا حرف وحدت (ورا حرف تخصیص (که حرف بیان (راستی یا حرف
مصدر طوغریلق وکرچکلك دیمکدر (در کزارند فعل مضارع جمع غائب ترك ایدرلر دیمکدر
یعنی مؤاخذه ایلمزلر (ز واصلنده ازاو ایدی حذف وایصال ایلدیلر ضمیر کسی یه راجعدر
(محصول بیت) برکیسه‌نك که عادتی وخویی کرچکلك وطوغریلق اوله اکر خطا ایدرسه اندن
کچرلر یعنی خطاسنه اعتبار ایلیوب اغماض عین ایدرلر حاصلی خطاسنی صواب عد ایدرلر * و کر
نامور شد بناراستی * دکر راست باور ندارند ازو * نامور نام اسمدر (وورواوك فتحیله ادات
نسبت آدلی دیمکدر یعنی مشهور (با حرف مصاحبت (ونا ادات توصیف نفی (ویا حرف مصدر

ردشراح جمیعا

ردشراح جمیعا
مانستن مانیدندن بکزمك
وماندك مانیدندن قالمق
وقومق معناسنه‌در سعد

(نار استی نقیض راستیدر مراد یلانجیلقـدر (راست ندارندك مفعول اولی (وباور ثانیسی
باور واوك فتحیله اینمقدر تصدیق معناسنه (محصول بیت) واکر برکیمسه ناراستلغله نامدار
ومشهور اولدیسه دخی کرچکی وطوغری یی اندن اینانمزلر یعنی یلانجیلغله شهرت ردسر و ری وشمی
بولدقدنصکره کیمسه اندن کرچکی وطوغری یی تصدیق ایلمز * قطعـه * دروغی نکیرند
صاحب دلان * برآن کس که پیوسته کفتست راست * دروغی یاحرف تنکیر (حرف وحدت
دیینلر خطا سویلمشلر (نکیرندك مقدم مفعولیدر یعنی صریحی (وبرآن کس غیر صریحی پیوسته
دائم دیمکدر (محصول بیت) صاحب دللر یلان طوتمامشلر شول کیمسه نك اوزرینه که دائما کرچك
سویله یی کلمشدر یعنی دائما کرچك وطوغری سویلینك کذبنی ط تمامشلر زیرا بونجلین کیمسه دن
کذب صادر اولمازمکر خطا ایله وخطایده اعتبار یوق * وکرمشتهرشد بنار آستی * اکر راست
کوید توکویی خطاست * مشتهر اسم فاعلدر افتعال بابندن حضرت شیخ نفسنی قصد
ایدرب سبقده نامور ویرنده مشتهر پیرردی برمعنیه اولمه کرکچون (توکویی خصب عامدر
(محصول بیت) واکر برکیمسه نار آستلغله یعنی کذبله مشهور ونامدار اولورسه کرچکی سویلرسه
سن خطادر یعنی یلاندر دیرسین * مطایبه * اجل کائنات ازروی ظاهر آدمیست واذل موجودات
سك وباتفاق سك حق شناس به از آدمی ناسپاس * اجل لامك تشدیدیله اسم تفضیلدر
اعظم معناسنه (کائناته اضافتی لامیه در (ازروی ظاهر قیدی انکیچوندر که خدای تعالی (واقد
کرمنا بنی آدم بیورمشدر لیکن حقیقتده جائزدر که خدانك قتنده بنی آدمدن اکرم واشرف
مخلوق اوله بلمزده واقع اولان متونده هب بوقید موجود در اماشراح بوقید یرینه باتفاق ردشراح جیما
عبارتنی ایراد ایلمشلر وفیه نظر (اجل مبتدا وآدمیست خبری (اذل ده لامك تشدیدیله اسم تفضیلدر
حقارت وهوان معناسنه (موجوداته اضافتی لامیه در (وازروی ظاهر قیدی بنه مقدردر زیرا
جائزدر که حقیقتده سکدن احقر مخلوق اوله (اذل مبتدا وسك خبری (وباتفاق یعنی باتفاق
خردمندآن (خردمندآن عبارتنی متن ظن ایدوب یازانلر زائد یازمشلر (سك حق شناس یانیه حق
شناس وصف ترکیبیدر حق بابیجی سك دیمکدر مبتدادر (وبه خبری (آدمی ناسپاس بیانیه انسان ردشراح جیما
غیر شاکر دیمکدر کفور معناسنه یعنی کفران نعمت (محصول ترکیب) کائناتك اجل واعظمی ظاهر
یوزندن آدمیدر واذل واحقر موجودات کلبدر واتفاق عقلا ایله کلب حق شناس انسان ناسپاسدن
یکدر زیرا کلبی دوکسك وقوسك قپوکی قوبوب کتمز اما انسان ادنی بهانه ایله الوب بوربورر
* قطعه * سکی را لقمـهٔ هرکز فراموش * نکردد کر زنی صد نوبتش سنك * سکی
یاحرف وحدت (وراحرف تخصیص برسکك دیمکدر (لقمهٔ یاحرف وحدت ویاحرف تنکیر ردشمی
(وهمزه حرف توصل (همزه حرف وحدتدر دیین خطا سویلمش (فراموش مرهوندر نکردد
تقدیری فراموشش نکرددددر ضرورت وزن ایچون حذف وایصال اولدی (زنی فعل
مضارع مفرد مخاطب اورسك دیمکدر (نوبتش ضمیری سکه راجعدر زنینك سك مفعول
بهی وصد نوبت مفعول فیهی (محصول بیت) برسکك و یاسکك برلقمه فراموشی اولماز
یعنی ویردکك لقمه یی اونتمز اکر یوز کره اکه طاش اورسك (یعنی یوز کره طاشله واغاجله زدابن سید علی وسروری
اوروب قوسك قپوك قوب کتمز (نکردد عبارتنی عنده عبارتیله قید ایدنلر زائد ایلمشلر (برکلبه
برلقمه هرکز فراموش اولماز دیین راحرف تخصیص اولدیغنی بلمز ایمش که ترزیق سویلمش
* وکر عمری نوازی سفلهٔ را * بکمتر چیزی آید باتو در جنك * عمری یاحرف وحدت برزمان
دیمکدر (نوازی فعل مضارع مفرد مخاطب نوازیدن اوخشیه سین یعنی رعایت ایلیه سین زدسر و ری
(نواختن دن دیین خطا ایلمش (سفلهٔ یاحرف وحدتدر همزه نی حرف وحدتدر دیین

اسکی خطاسی اوزره مصراولمش (ورا ادات مفعول برسفله بی دیمکدر (نوازیش مفعول بهیدر
(وعمر مفعول فیهی (بکمتر باحرف سبب (کمتر بونده آزرق یعنی جزؤی معناسنه در (چیزی
یاحرف وحدت (اکثر متونده یایوقدر (باتو باحرف مصاحبت (در حرف صله در با معناسنه
(محصول بیت) اماکر برزمان راحتنی رعایت ایدوب اوخشیه سین آزرق نسنه سببیله (یعنی
جزؤی بهانه ایله سنکله جنکه کاور حاصلی ازاجق بهانه ایله سنکله چکشور روصه واشر یعنی
ایلدیکك ایلکی رعایت ایلمز *لطیفه * ازنفس پرورهنروری نیاید و بی هنرسروری رانشاید *
نفس پرور وصف ترکیبی درتن پرورکبی پرور یدندن (هنرورهنرلی دیمکدر (ز را ورادات
نسبتدر (و یاحرف مصدر (سرور باش اری (یعنی رئیس القوم ویاحرف مصدرورا
حرف صله (محصول ترکیب) نفس پروردن نفسنی بسلمکه مقید اولان کیمسه دن هنرلك
کلمز (یعنی اهل هنر اولماز (وهنرسز کیمسه سرورلکه ورئیس قوم اولمغه لایق اولماز
* مثنوی * مکن رحم برکاو بسیارخوار * که بسیار خسبست بسیار خوار * کاو بسیار خوار
یانیه در چوق ییجی صغر بسیار خوار وصف ترکیبی در (خوار یدندن (الف اصلیه ایله
ایکن الفك حذفیله استعمالی زیاده اولدیغیچون چوق کیمسه الفی حرف زائد ظن ایدر (خوردن
(وخوریدن (وخواریدن برمعنایه مصدرلردر (بعض نسخه ده (خوار بر بنه بارکاور چوق یوکلی
(یعنی چوق یوك چکیجی بویله اولنجه قافیه مکرر اولماز (بونده خواری حقیر معناسنه اخذایدن رد شمعی
بسیارخوار ایمش (که حرف تعلیل (بسیار خسب وصف ترکیبی در (خسبیدندن چوق
او یو یجی دیمکدر (بعض نسخه ده (بسیار خواب واقع در بونده بومعنایه (بسیار خوار ده
وصف ترکیبی درسابق کبی ومؤخر مبتدا (و بسیار خسب مقدم خبر (پس بسیار خواری رد شراح جمیعا
بسیارخسبه عطف ایدنلر مقصودینه واصل دکللرایمش (وخواری خوردندن اخذ ایدن
خطا ایلمش *(محصول بیت) مرحمت ایله چوق ییك بین کاوه بونده کاودن مراد مرد
اکولدر (یعنی چوق ییك ییجی شخص درتشبیه طریقیله حقیقت کاو دکلدر قند بر یعنی
تن پرور اولان اکول کیمسه یه رحم ایله یعنی انسان منزلنه تنزیل ایدوب آنی اسیرکه زیرا
چوق ییجی وچوق یاتیجی وچوق او یو یجیدر مصراع اولده بسیار خوار کاوه صفت واقع
اولمش وثانیده مبتدا پس قافیه یه بوقدر تغایر کفایت ایدر تأمل ایدر * چر کاوار همی
بایدت فربهی * چو خرتن بجورکسان در دهی * چوادات تشبیه (همی ادات مضارعتدر
(باید فعل مضارع مفرد غائب (وتا ضمیر منصوب متصل مفعولی (وفربهی یاء مصدریه ایله
فاعلی (فربه نك فتحی وراڭ سکونی وبانك کسری وهاء اصلیه ایله سمز معناسنه در (چو بنه
ادات تشبیه (تندن مراد کندی وجودیدر (با حرف صله (جورکسان لامیه (در حرف
تأکید(دهی دالك فتحی وکسریله وهانك کسریله فعل مضارع مفرد مخاطبدر و یرسین
دیمکدرتن دهینك مقدم مفعولیدر (محصول بیت) کاوکبی اکرسکا سمزلك کرکسه یعنی
کندیکی سمرتمك استرسك خرکبی تنکی کیمسه لرجوربنه ویرسین حاصلی کندیکی سمرتمك
استرسك خرکبی وجودیکی الك جور وجفاسنه تسلیم ایلمك کرکسین کاو وخر ایلدکی کبی
(فربهی بایدك مفعولیدر دینلر مفعولله فاعلی فرق ایدر دکلرایمش * تربیت * در انجیل
آمده است که ای فرزند آدم اکرت انکری دهمت ازمن مشتغل شوی واکردرویش کنمت رد شمعی
تنکدل نشینی پس حلاوت ذکرمن کجا یابی و بعبادت من کی شتابی (محصول ترکیب) رد ابن سید علی وسروری
انجیلده کلمشدر که ای آدم اوغلی اکرسکا غنا ویررسم بندن اوردنیویه مشغول اوله رسین
واکرسنی فقیرومحتاج ایدرسم تنکدل وغمناك اوطورسین (پس نم ذکرم لذتنی نره ده بوله سین

و بنم عادتمه خچن الو رسین (یعنی بنی قنده ذکر اید رسین و بنم قوللوغمی خچن اید رسین
* قطعه * که اندر نعمتی مغرور وغافل * که در تنکدستی خسته ور یش * که کاه دن مخففدر
نعمتی یاضمیر خطاب معناده مغرور وغافله مصروفدر (اندر ادات ظرف (تنکدست وصف
ترکیبی در الی طار یعنی فقیر کیسه (ویا حرف مصدر (وخسته ور یشه ر یای ضمیر تقدیر اولنور
(محصول بیت) کاه نعمت وغناده مغرور وغافل سین (یعنی دنیا نعمتنه مشغول اولمغله حقدن
زاهل وغافل سین وکاه ال طارلغنده خسته ومجروح سین (یعنی افلاس وفقردن دل ریش
ومجروح خاطر سین * چودر سرا وضراحالت اینست * ندانم کی بحق پردازی ازخویش *
(سرا بونده سرور وحبور معناسنه در (ضراغم وغصه معناسنه (پردازی فعل مضارع
مفرد مخاطب در(پرداز یدن پرداختن دن دیین سهوایلش مشغول اولورسین معناسنه
(ازخویش کند کدن (محصول بیت) چونکه حالت سرور ده وغمده حالك بودر بیلزم
کند کدن خدا یه نوقت مشغول اولورسین * عبرت * ارادت بیچون یکی راازتخت شاهی زدسروری
فروداردو دیکری رادرشکم ماهی نکهدارد * ارادت بیچون لامیه بیچون بی کیف دیمکدر
(تخت شاهی بیانیه در (زیرا یاحرف نسبتدر حرف مصدر دینلر غلط سویلمش (فروداردبونده
ایندر رمعناسنه در (دیکری یاحرف وحدت (ورا ادات مفعول (شکم ماهی لامیه ماهی بالقدر روشهی
بالغك قرنده دیمکدر نکهدارد حفظ ایدر دیمکدر (محصول ترکیب) خدانك ارادتی بریسنی
تخت سلطنتدن ایندرر (یعنی پادشاهلغنی فراغت ایدوب درویش اولور (ابراهیم ادهم
(و یحیی بن معاذ که شیخ محیی الدین عربینك دایسیدر بونلر کبی یه اشارتدر(زیرا جائزدر که
ادیان سابقه ده دخی نیجه بونلر کبی پادشاهلر تختلرین براقش اوله لرو برغیریسنی بالق قرنده (یعنی
قورساغنده حفظ ایدر یعنی اوله رمز دیری طوتر یونس پیغمبر علیه السلام کبی * بیت * وقتست خوش
آن راکه بود ذکر تومونس * ورخود بود اندرشکم حوت چو یونس * وقتست بعض نسخه ده
وقتست واقعدر یای وحدتله خوش وقتك صفتیدر (آن را (را حرف تخصیص انکس راتقدیرنده در
(که حرف رابط صفت (ذکر تو مصدرك مفعولنه اضافتیدر(مونس اسم فاعلدر افعال بابندن
ورواکردن مخففدر (خود ادات تأکید (شکم حوت لامیه حوت عربجه بالق دیمکدر یونس
بونده نونك کسریله درقافیه رعایتیچون (محصول بیت) اول کسك وقتی خوشدر که سنك
ذکرك اکا مونس اوله یعنی دائما سنی ذکر ایدنك وقتی وحالی خوشدر کرکسه بالق قورساغنده
اوله یونس علیه السلام کبی زیرا حضرت یونس علیه السلام بالق قرنده ذکر خدایی
هیچ ترك ایلامشدر * حکمت * اکر تیغ قهر بر کشد نبی وولی سر در کشد واکر غمزه لطف بجنباند
بدان رابنیکان در رساند * سر درکشد باشنی کر وچکر یعنی خوف ایدوب سکر ونطقه قادر
اولماز (غمزۀ لطف بیانیه یعنی لطف محض (بجنباند فعل مضارع مفرد غائب دپره ده دیمکدر
بدان بدك جمعیدر یرامزلر دیمکدر یعنی اشقیا (ورا ادات مفعول (باحرف صله نیکان ایلر یعنی
سعدا (در حرف تأکید (رساند فعل مضارع مفرد غائب فاعلی خدادر(محصول ترکیب) اکر
خدا قهر قلیجنی چکرسه یعنی اظهار جلال ایدرسه نبی وولی باشین کندویه چکوب سکر قورقوسندن
واکر لطف غمزه سین دپره درسه یعنی لطف اظهار ایدرسه شقیلری سعیدلره ایرشدرر یعنی
شقیلری سعیدلر مقامنه ایصال ایدر * قطعه * کر بمحشر خطاب قهر کند * انبیا راچه جای
معذرتست * خطاب قهر لامیه جای معذرت ده بویله در معذرت مغفرت وزنی اوزره مصدردر
(محصول بیت) اکر خدای تعالی محشرده قهر ایله خطاب ایدوب اظهار غضب ایدرسه
انبیانك و یا انبیایه نه عذر یر بدر یعنی انبیا یه عذره مجال اولماز (ویا انبیانك اعتذاره مجالی اولماز

* پرده ازروی لطف کو بردار * کاشقیارا امید مغفرتست * روی لطف لامیه در مجازا
(کوبونك کبی یرلرده تأکید افاده ایدر انجق اکرچه نوعا تکلفله معنی ویرمکده قابلدر (بردآر فعل
امر مفرد مخاطب قالدر دیمکدر (که حرف تعلیل (اشقیا شقینك جمیدر (ورا ادات تخصیص
(امید مغفرت مصدرك مصدره اضافتیدر (محصول بیت) خدایه خطاب ایدوب مناجات ایدر
(یارب لطف یوزندن پرده یی قالدر یعنی رفع حجاب ایدوب اظهار لطف ایله زیرا اشقیانك امیدی
مغفرتی واریعنی مغفرت وعفو رجا ایدر حاصلی کناهکارلر غفران رجا ایدرلر ایمدی اظهار لطف ایله
محروم قالمسونلر رحمتکدن * وعظ * هرکه بتأدیب دنیی راه صواب نکیرد بتعذیب عقبی
کرفتار آید قال الله تعالی (ولنذیقنهم من العذاب الادنی دون العذاب الاکبر * هرکه اصلنده
هرکس که درتنکه مکرر بیان اولندی پس که اسمدرکیم معناسنه هرکه معنای شرطی
متضمندر (باحرف مصاحبت (تأدیب دنیی مصدرك فاعلنه اضافتیدر (راه صواب بیانیه
(ونکیردك مفعول صریحی (وبتأدیب غیرصریحی (باحرف مصاحبت (تعذیب عقبی مصدرك
فاعلنه اضافتیدر (وآیدك مفعول غیرصریحی (وکرفتار صریحی وجمله فعلیه جواب شرط
(عذاب ادنادن غرض دنیا عذابیدر قتل واسیرلك وبونلردن غیری عذابلر اما مجاهد دیدیکه
عذاب قبردر (دون بونده قبل معناسنه در (عذاب اکبر عذاب آخرتدر (محصول ترکیب)
هرکیمسه که دنیا تأدیبیله صواب یولی طوتمازیعنی راه صوابه کتمز آخرت تعذیبنه کرفتار اولور یعنی
آخرت عذابنی چکرتنکه خدا یوررالبته بزانلره دنیا عذابنی طاتدیررز آخرت عذابندن اول یعنی
هم دنیاده تعذیب ایدر زانلری وهم اخرتده آیت کریمه کفار حقنده در (دون لفظنی غیر عبارتیله ردسروری وشمعی
تفسیر ایدنلر لغته مخالف ایلمشلر * بیت * پندست خطاب مهتران آنکه بند * چون پند دهند ونشنوی
بند نهند * پندست مقدم خبر (خطاب مهتران لامیه ومؤخر مبتدا (آنکه بند یعنی اندنصکره
قید وحبس دیمکدر (چون ادات تعلیل (پند دهندك مقدم مفعولی (دهند فعل مضارع جمع
غائب ویررلر دیمکدر (نشنوی فعل نفی مستقبل مفرد مخاطب ایشتمیه سین دیمکدر (بند نهندك
مقدم مفعولی (نهند فعل مضارع جمع غائب قورلر دیمکدر (محصول بیت) اولولرك خطابی
نصیحتدر اندنصکره بنددر یعنی حبس وقید درچونکه نصیحت و یره لر وایشتمیه سین الیکه
وایاغکه باغ قورلر حاصلی نصیحت پذیر اولمازیسه سنی حبس ایدرلر * عبرت * نیك بختان
بحکایات وامثال پیشینیان پند کیرند پیش ازآن که پسینیان بواقعهٔ ایشان مثل زنند * نیکبخت
وصف ترکیبیدر ایو بختلی دیمکدر یعنی سعادتلی (الف ونون ادات جمعدر (امثال پیشینیان
لامیه (پیشین یا حرف نسبت ونون حرف تأکید و یاء ثانی های رسمیدن بدلدر اصلی پیشینه دز
والف ونون ادات جمعدر پسینیانده اعرابیده بویله در (باحرف مصاحبت (واقعهٔ ایشان لامیه
مثل زنندك مقدم مفعولیدر (محصول ترکیب) مسعود بخت اولانلر کندیلردن اوکدن کلنلرك
امثال وحکایاتیله نصیحت طوتارلر یعنی متنصح اولورلر اندن اول که کندیلردنصکره کلنلر
انلرك واقعه سیله مثل اوررلر حاصلی سعادتلیلر کندیلردن اول کلن ایلرك امثال وحکایاتیله پند
پذیر اولورلر کندیلردنصکره کلنلر کندیلرك احوال وواقعاتنی ضرب مثل ایلمزدن اول * قطعه *
نرود مرغ سوی دانه فراز * چون دکر مرغ بیند اندربند * نرود فعل نفی مستقبل مفرد غائب
ومرغ فاعلی (سوی دانه لامیه جانب دانه دیمکدر (فراز سویی تأکید ایدر فده فتحه وکسره
جائزدر (چون ادات تعلیل (دکر مرغ غیر مرغ دیمکدر (بیندك مقدم مفعول صریحی (واندربند ردسروری وشمعی
غیرصریحی (محصول بیت) مرغ دانه جانبنه وارماز یعنی دانه یه توجه ایلمز چونکه غیر مرغی
بندده کوره یعنی دوزاغه طوتلمش کوره (فراز بونده قرب ومقابله معناسنه در دیلر سهو ایلمشلر

* پند کیرازمصائب دکران * تانکیرند دیکران زتو پند * پند کیرك مقدم مفعولیدر (کیرفعل امر مفرد مخاطبدر طوت معناسنه (مصائب مصیبتك جمعیدر (دیکرانه اضافت لامیه در (تا حرف تعلیل و یا حرف دوام (نکیرند فعل نفی مستقبل جمع غائب طوتمیه‌لر (دیکران یا ایله دراصلی اوزره (محصول بیت) خطاب عام طریقیله یوررغیر یلرمصیبتلرندن نصیحت طوت تاکیم غیر یلرسندن نصیحت طوتمیه‌لر یعنی خلق عالمه عبرت اولمزدن اول غیربلردن عبرت ال وانکله متنصح اول * حکمت * آن راکه کوش ارادت کران افریده اند چون کند که بشنود وآنرا که بکمند سعادت کشیده اند چوکند که نرود * آن را را حرف تخصیص (که حرف بیان (کوش ارادات بیانیه (کران کاف عجمك کسریله اغر دیمکدر صممدن کنایتدر (آفریده اند ماضیدن قسم جمع غائب یاراتمشلردر دیمکدر (چون واو اصلیه ایله نیجه دیمکدر کیف معناسنه (بشنود فعل مضارع مفرد غائب (وآنراکه واول کیمسه یی که دیمکدر (با حرف صله (کمند سعادت بیانیه (کشیده اند ماضیدن قسم جمع غائب چکمشلردر دیمکدر (محصول ترکیب) اول کیمسه نك که ارادتی قولغنی آغر یعنی صاغر یراتمشلردر یعنی حق سوز قبول ایلمکه ارادت قولغنی اغر خلق ایلمشلر حاصلی کوکلی قولغنی ارادتدن خالی خلق ایلمشلر درنیجه ایلرکه ایشیده یعنی نه چاره ایدرکه کلام خداورسولی ایشیده بیله وقبول ایلیه واول کیمسه یی که سعادت کمندیله چکمشلردر یعنی مسعود ونیکبخت خلق ایلمشلر نیجه ایدرکه چکدکاری یره کتمیه یعنی بالضروری چکدکاری یره کیدر حاصلی بر کیمسه یی که شقی خلق ایلمشلر درنه چاره ایدرکه مسعود ونیکبخت اوله بیله وبر کیمسه یی که مسعود ونیکبخت خلق ایلمشلراوله نیجه شقی وبدبخت اوله بیلور نتکه الشقی شقی فی بطن امه والسعید سعید فی بطن امه‌در * قطعه * شب تاریك دوستان خدای * می‌تابد چوروز رخشنده * شب تاریك دوستان خدای بیانیه ولامیه‌لردر (شبی بونده ظرف زمان اعتبار ایدوب قراکلق کیجه ده دیین بیلزایمش (می ادات استمرار (وبا حرف تأکید تابد فعل مضارع مفرغائب پارلدار دیمکدر (چو ادات تشبیه (روزرخشنده بیانیه رخشنده اسم فاعل مفرد غائب اصلی درخشنده ایدی تخفیف ایدوب رخشنده دیدیلر (محصول بیت) خدا دوستلرینك قراکلق کیجه سی روز رخشنده کبی پارلدار یعنی ضیا وپرر یعنی کیجه سی وکوندزی رابردر نوروضیاوبرمده حاصلی کیجه سی کوندزی کبی نورانیدر * وین سعادت بزور بازونیست * تا نبخشد خدای بخشنده * وین سعادت اشارتدر (شب تاریك روزروشن کبی رخشان اولمسنه (با حرف مصاحبت (زور بازو لامیه در (تا حرف توقیت (نبخشد فعل نفی استقبال مفرد غائب (خدای بخشنده فاعلیدر اضافت بیانیه ایله (بخشنده اسم فاعلدر بخشیدندن (محصول بیت) لیکن مذکور سعادت زوربازو وقوت پنجه ایله دکلدر ولا کثرت عبادت وطاعتله در مادامکه محسن ومعطی خدای بغشلیه حاصلی عطیهٔ خدادر کسبی دکلدر * رباعی * رد ابن سید علی
ازتو بکه نالم که دکر داورنیست * وزدست توهیچ دست بالاترنیست * بونده رباعی برینه قطعه یازانلر عجب تشخیص صاحبی ایمشلر (تونك ضمنی اشباعله اوقومق کرکدر کیم وزنه خلل کلیه (بکه با حرف صله وکه اسمدر کیم معناسنه (نالم فعل مضارع متکلم وحده‌در (که حرف تعلیل (داورواوك فتحیله حاکم معناسنه در (دست تولامیه (هیچ دست مبتدا (بالاترنیست خبری (وزدست توخبره متعلق (دستی بالایه مضاف ایدن فن فارسیده عجب ماهرایمش (محصول بیت) رد ابن سید علی وسروری
یارب سندن کیمه شکایت ایدوب ناله وزاری ایده‌یِن که سندن غیری حاکم مطلق یوقدر وسنك قدرتك الندن یوجرك برال یوقدر یعنی سنك قدرتك الی جمیع اللردن اوستوندر زیرا قادر مطلق سن سین نتکه بیورمش سین (یدالله فوق ایدیهم) * ان راکه تورهبری کنی کم نشود * رد شمعی

وآن راکه توکم کنی کسش رهبر نیست *(محصول بیت) یارب اول کیمسه یه که سن دلالت وهدایت
ایدرسین اول ضال وکم اولمز یعنی ضلالته دوشمز اما اول کیمسه یی که سن کم ایدرسین یعنی
اضلال ایدرسین هیچ کیمسه اکا هادی ورهبر اولماز العیاذ بالله تعالی * عبرت * کدای نیك
انجام به از پادشاه بدفرجام * کدای نیك انجام بیانیه (پادشاه بدفرجامده بویله در (نیك انجام
وبدفرجام وصف ترکیبیدر (انجام وفرجام عاقبت وصوك معناسنه در (محصول ترکیب) عاقبتی ایی
یعنی خیر کدا پادشاه بدفرجامدن یکدر یعنی عاقبتی شر اولان پادشاهدن یکدر * بیت * غمی کز
پیش شادمانی بری * به از شادیی پس غم خوری * غمی یا حرف وحدت (کز که حرف رابط
صفت (پی باء عجمك فتحیله پس معناسنه درآرد وصوك معناسنه (وشین ضمه راجعدر (شادمان
وصف ترکیبیدر ماندن بکزمك معناسنه صکره سرور معناسنه اسم اولدی آسمان کبی که
وصف ترکیبی ایکن فلکه اسم اولدی (ویا حرف مصدر شادمانلق دیمکدر پس اوچ لفظدن
مرکب اولدی (شاد که صفت مشبهه در فرح معناسنه فانك فتحی ورانك کسریله (ومان که
مرخمدر ماندهدن ویای مصدردن فتأمل (شادیی یای اول حرف مصدر وثانی حرف وحدت
شادیده اولان یا مصدریه در وهمزه اضافت ایچوندر دیبن سؤال اولنسه همزه قنده در
واصافتنیه در عجب نه جواب ورردی اوله (کز که حرف رابط صفت (پسش شین شادی یه
راجعدر (محصول بیت) برغم که انك اردنجه شادمانلق وسرور چکه سین یعنی اردنجه — رد شمعی
شاد وخرم اولورسین اول شادلق وسروردن یکدر که اردنجه غم یرسین حاصلی صوکی سرور
اولان غصه یکدر صوکی غصه اولان سروردن * لطیفه * زمین را از آسمان نثارست
وآسمان را از زمین غبار کل اناء یترشح بما فیه * زمین را را حرف تخصیص ویا حرف صله در
بامعناسنه (نثار بونده صاچی معناسنه در (یعنی اول نسنه که صاچرلر اقچه وآلتون کبی اما بونده
باران مراددر (اناء همزهنك کسریله ظرف دیمکدر (یعنی قاب (یترشح فعل مضارع مفرد مذکر
غائبدر تفعل بابندن سزرد یمکدر (بما با حرف مصاحبت ما اسم موصولدر الذی معناسنه (فیه جار
ومجرور جملهء ظرفیه اعرابدن محلی یوق صلهء موصولدر (محصول ترکیب) زمینه آسماندن حاصلی
نثار باراندر ویا زمینك اسماندن محصولی نثار باراندر اما اسمانه زمیندن غبار ویا اسمانك
زمیندن غبار قندر هر ظرف کندینك ایچندهاولانله سزر یعنی ایچندهنه وار ایسه طاشره سندن اول
سزر واول چیقار * بیت * کرت خوی من امد ناسزاوار * تو خوی نیك خویش ازدست مکدار *
کرت ضمیر خطاب (خوی من لامیه (ناسزاوار ناموافق وغیرلایق (خوی نیك خویش بیانیه
ولامیه در (محصول بیت) اکر سکا بنم خویم وخصلتم ناموافق وناسزاوار کلدیسه سن کندی
ایی خویکی وخلقکی الدن قومه یعنی ترك ایلمه * ادب * حق تعالی می بیندومی پوشد وهمسایه
نمی بیندومی خروشد * می خروشد فعل مضارع مفرد غائبدر (خروشیدندن چو قرامق
(مثلا چوملك وقزن وغیریسی چوقرادیغی کبی چوقرامق (بونده مراد کورلك وچغرمقدر
(محصول ترکیب) خدای تعالی قوللرك عیوب وجرائمی کورر وستر ایدر اما قو کشو کورمز
وچغرر یعنی غائبانه نیجه دورلی افترالر ایدر * بیت * نعوذ بالله اکر خلق غیبدان بودی *
کسی بحال خود از دست کس نیاسودی * غیبدان وصف ترکیبی در غائب بلیجی دیمکدر
دانیدندن (دانستن دن دیبن خطا ایلمش (با حرف ظرف (حال خود لامیه (نیاسودی فعل نفی حکایت — رد ابن سید علی
حال ماضی دیکلمزدی وراحت اولمزدی دیمکدر (محصول بیت) نعوذ بالله یعنی خدایه صغنورم
خلقك شرندن اکر خلق عالم غیب بلیجی اولیدی یعنی احوال غیبدن خبردار اولیدی هیچ بر کیمسه
کندی حالنده کیمسه الندن اسایش وحضور ایلمزدی یعنی خلق بری برینك عیوبنه مطلع اولیدی

رد ابن سید علی
شیح بر کیسه دنیاده خلقدن سالم زندکانی ایلمزدی (بحال حودك معناسنی بسبب حال نفسه
دیبن خطادیمش *مطایبه* زرازمعدن بکاکندن بدراید واز دست بخیل بجان کندن برنیاید*
معدن دالك کسری ایله اسم مکاندر ضرب بابندن (باحرف سبب (کاف کاف عربیله مرادف
معدن در (کندن قازمقدر (بدراید چیقار دیمکدر (زرمفعول صریحی (وازمعدن غیرصریحی
(بکان کندنده اکا متعلقدر (دست بخیل لامیه (بجان کندن بکان کندن کبیدر اعرابده
(تقدیری بجان کندن بدرآیددر بعض نسخه ده برنیاید واقعدر (جان کندندن مراد جان
جکشمکدر یعنی بلا ومشقت چکمك (محصول ترکیب) التون معدندن معدینی قازمغله چیقار
اما بخیلك الندن جان جکشمکله چیقار یعنی چوق زحمت ومشقت جکمکله الندن چیقار حاصلی
زیاده امساك ایلدیکندن دکه بلا ایله الندن الثماز پس برنیایدك معناسی بو وجهله راست
کلور معدندنصکره کان ذکری جانله قافیه ده مطابق اولمغیچوندر وتفنن قصد ایچون
وتکراردن احتراز ایچون در (مصراع ثانینك معناسی بخیلك الندن التون اولمکله چیقاردیبن
رد شمعی
مقصود اولان معنایی چیقارهمش *قطعه* دونان نخورند وکوش دارند * کویند امیدبه که
خورده * دون بونده خسیس وناکس معناسنه در (الف ونون ادات جمع در (ونخورند خبری
(کوش داشتن ودآریدن صقلیوب حفظ ایلمکدر (نخورندك (وکوش دارندك مفعولی
محذوف مالدر (امیدبه تقدیر امید خور دن به در (که من تفضیلیه معناسنه در (خور ده
تقدیری خورده شده در (محصول بیت) بخیل وخسیس اولنلر مالنی یمزلر وصاقلرلر دیرلر که
ییمك امیدی یکدر یمش اولمقدن یعنی یبوب مفلس ومحتاج اولمقدن صاقلیوب هرچین ایسه
ییرم دیو امیدلنمك یکدر نتکه عرب دیر (المأمول خیر من المأکول) یعنی صاقلیوب امیدلنمك
یمش اولمقدن یکدر * روزی بینی بکام دشمن * زرمانده وخاکسار مرده * روزی یاحرف
وحدت (بینی فعل مضارع مفرد مخاطب (باحرف مصاحبت (کام دشمن لامیه د شمنك
مرادنجه دیمکدر مرهوندر (زر مبتدا مانده فعل ماضیدن قسم مفرد غائب (خاکسار
مرده زرمانده یه معطوفدر وایکسی یله بیننك مفعول صریحلری (وبکام دشمن غیرصریحی
(خاکسار لغتده طپراقلق دیمکدر (اما استعمالده طپراقده یاتوب یوالنن کیسه یه دیرلر
رد سروری
دیار عربك مزبله لکده یاتن عریان مجانینی کبی بونده ده خاکسار ایله دیوانه دن تعبیر ایلمش
زیرا کشی کسب ایلدیکی مالی یبوب صاقلمق جنوندن ناشیدر (خاکسار رجل کثیر الترابدر که تراب
درهم ودنیارك اصلیدر دیبن کیسه نك طپراق باشنه معنی تصویر یله معنای بیتی اول بویله
تصویر ایدوب که والمعنی روزی بینی دشمن رازرمانده ومرده حال کونه بخاك الوده تکرار بروجهله
رد ابن سید علی
دخی تصویر ایدوب (روزی بینی برمراد دشمش که زرش مانده بوارثان ونش بخاك الوده مرده
شده دیبن معنای ینی عجب ترآب الوده ایلمش عفی الله عن سیئاته (پس محصول بیت) برکون
کوررسین دشمنك مرادنجه زر قالمش وخاکسار اولمش یعنی مالن قویوب کتمش مصراع
اولده سکت وازغفلت اولنماسین یعنی بینی سکتله اوقونور * ادب * هر که بزیردستان نبخشاید
بجور زبردستان کرفتار اید *زبردست وصف ترکیبیدر (والف ونون ادات جمعدر کشینك
الی التنده اولمردن عبارتدر خدمه ورعایا کبی (نبخشاید فعل نفی مستقبل مفرد غائب ترحم ایلمز
دیمکدر (بجور باحرف صله (جور زبر دستان لامیه در (زبردست زیردستك نقیضیدر
والف ونون ادات جمع اقویادن عبارتدر (محصول ترکیب) هرکیمکه الی التنده کیلره
وضعفایه مرحمت ایلمز اقویانك جور وجفاسنه کرفتار کاور یعنی مبتلا اولور حاصلی ضعفایه
رحم ایلمیان اقویا قهرینه مبتلا اولور * مثنوی * نه هر بازو که دروی قوتی هست

* بردی عاجزان رابشکند دست * قوتی یاحرف تنکیر بردی باحرف مصاحبت) ویاحرف
مصدر (عاجزان را (راحرف تخصیص (بشکند فعل مضارع مفرد غائب فاعلی تحتنده بازویه
راجع ضمیر (وعاجزان مفعول اول صریحی وثانیسی دست (و بردی غیرصریحی (محصول بیت)
اویله دکلدرکه بازوکه انده قوت واردر یعنی قوتلیدرمی دلکاء وزور ایله عاجزلرك النی صریعنی
شکست ایدردکلدر حاصلی بویله ایدرسه یاننده قالمز دیمکدر بلکه خدا اندن انتقام الور
و کیسه حقنی کیسه ده قومز * ضعیفان رامکن بردل گزندی * که درمانی بجوری زورمندی *
ضعیفان راراحرف تخصیص (گزند ضرر ویاحرف تنکیر (که حرف تعلیل (درمانی فعل
رد ابن سید علی و سروری مضارع مفرد مخاطب عاجز قالورسین دیمکدر ماندن ماندندن دیلرخطا ایتلر (باحرف ظرف
جورزورمندلامیه (ویاحرف وحدت (محصول بیت) ضعفانك کوکلنه گزند ایلمه یعنی ضرر وزیان
ایرشدرمه زیرا برزورمندك جور جفاسنده عاجز قالورسین یعنی دست قهرینه گرفتار اولورسین
رد ابن سید علی و سروری زیادنیا محل مکافاتدر (کاندین تدان) در (گزندك یاسی حرف وحدتدر بعضیلر یاش زورمند
رد ابن سید علی و سروری وصف ترکیبیدر دیدیلرخطای فاحش ایلدیلر * حکمت * عاقل چون خلاف درمیان بیند بجهد
وچون صلح بیند لنگر بنهد که انجا سلامت برکنارست واینجا حلاوت درمیان * بجهد فعل مضارع
مفرد غائب صچرار دیمکدر (یعنی صچرادر معناسنه (حاصلی صاواور واراده طورمز
(لنگر بنهد لنگر قور (یعنی قرارایدر وثابت اولور (لنگر کیلرده اولور اصلده امابونك کبی
یرلرده تثبت وقرار مراددر (محصول ترکیب) عاقل اولان کشی چونکه اورتهده خلاف
کوره صچرادر انده طورمز (اماچونکه صلح اراده کوره ثابت اولوب قرارایدر (زیرا انده
سلامت کنارده در و بونده حلاوت ولذت میانده (لف ونشر مرتبه رعایت ایلدی * حکمت *
مقامر راسه شش می باید ولیکن سه یك می آید * (مقامر مفاعله بابندن اسم فاعلدر بونده مراد
اوجیله نرد وطولی اوینایندر (سه شش اوچ کره آلتی دیمکدر (وسه یك اوچ کره بر دیمکدر (ترکیبك
معناسی ظاهرامذکور اولان کبیدر امام ادسه وشش دروسه و یکدرفتامل (محصول ترکیب)
مقامره سه شش کرکدر لیکن سه یك کلور (یعنی روز کارداتما کشینك مرادی اوزره اولماز * بیت *
هزار بار چراگاه خوشترازمیدان * ولیکن اسب ندارد بدست خویش عنان * بار بونده کره
معناسنه در (چراگاه اوتلاق (زیرا چرا اسمدر اوتلمه معناسنه چریدندن (وکاه ظرف مکان
(محصول بیت) بیك کره اوتلاق میداندن یکدر ویکن آتك دزکنی کندی النده دکلدرکه ایستدیکی
یرده اوله * تضرع * درویشی درمناجات میگفت یا رب بدان رحمت کن که بدانکه خود رحمت
کرده که ابنانرا نیك آفریده * درویشی یاحرف وحدت (میگفت می حرف حکایت (بدحرف
صله درایکی یرده بیله (معلوم اوله که عربیده رحمت علی حرفیله مستعمل اولدیغی کبی فارسیده ده
مطلب برحرفیله مستعملدر (بدان جمع بددر (ونیکان جمع نیك (خود ادات تأکید (کرده ماضی قسم
مفرد مخاطب (که حرف تعلیل (آفریده ماضیدن قسم مفرد مخاطب یاراتمش سین دیمکدر
ردشمعی کرده ده وآفریده ده همزه لرخطاب ایچوندر دیین معهودجهلی اوزره مصر اولمشدر
(محصول ترکیب) بردرویش مناجاتده سویلردی یارب یاراملزلره رحمت ایله که ایلره خود رحمت
ایلمش سین (زیرا انلری ایی یراتمش سین یعنی انلری ایی خلق ایدیکك انلره رحمت ایلمکدر
* حکمت * اول کسی که علم بجامه و انکشتری دردست نهاد جمشید بود گفتندش چرا همه
زینت وارایش بچپ داری وفضیلت راست راست گفت راست رازینت راستی تمامست * کسی
یاحرف وحدت (که حرف بیان (علم بونده قفتانه وضع ایلدکاری نشاندرکه اولزمانده صاغ اومزدن
اشغه کوکسمز اوزره قفتانك ططرهسنه بعض شکوفه شکلنده و یا بعض حیوانات شکلنده ایدکن

پیدا ایدرلردی که اکا علم دیرلردی واول قفتانه جامهٔ علم ذکه سابقا مفصل بیان اولندی
(انکشتری همزه‌نك فتحی ونونك سکونی وکاف عجمك ضمی وشین معجمه‌نك سکونی وتانك فتحی
ورانك کسری ویاء اصلیه ایله یوزك معناسنه در (دردست درحرف صله دریا معناسنه اول کسی مبتدا
(وجمشید بود خبری) جمشید جیمك فتحی ومیمك سکونیله قدیم پادشاهلردن براولو پادشاهك
اسمیدر (بچپ باحرف صله (وجیم و باعجمیلردرصول معناسنه درکه عربیده یسار درلر (یانك
فتحیله(واوحرف حال (فضیلت مبتدا)راست راست خبری اولکی (راست برکلمه درصاغ ال
وصاغ جانب معناسنه که عربجه (یمین دیرلر (وایکنجی (راست مرکبدررا ایله ادات خبردن که
سین وتادر معناسی راستکدر دیمك اولور(راست رارا ادات صله راسته دیمکدر (زینت راستی
لامیه (ویاحرف مصدر (تمام بونده کافی معناسنه در (محصول ترکیب)اول برکیسه که قفتانه علم
واله یوزك قودی (یعنی برمغه یوزك طاقدی جمشیددر (اکادیدیلر نیچون جمیع زینت وآرایشی
صول اله وبردك حال بوکه فضیلت صاغ الکدر (دیدی که صاغ اله راستلق زینتی کافیدر (راستی
عبارتنده ایهام وار(یعنی صاغلق وطوغریلق معناسی *قطعه *فریدون کفت نقاشان چین را*
که پیرامون خرکاهش بدوزند * فریدون باب اولك اولنده مفصل ذکری کچمشدر (نقاشان
چین لامیه (ورا ادات مفعول (که حرف رابط مقول وقولدر(پیرآمون باء عجمك کسریله اسمدر
اطراف معناسنه(پیرآمنده دیرلر (خرکاه خانك کسریله ورانك سکونیله قره اوکه کیجه ایله
اورتلوردریم او یده دیرلر(حاصلی قبه شکلی اولور(خرکاه بونده اوتاغ معناسنه دردیبن خرکاهی
بیلز ایمش (بدوزند فعل مضارع جمع غائب دیکه‌لر دیمکدر مفعولی (یعنی دیکلجك نسنه
بیت ثانیدر (زیرا عادتدر اوتاغلرده وچادرلرده رنك آمیز یزلردن بعض نسنه کوب دیکرلر مثلا ردشمعی
مبارك بادوسعادت باد عبارتلرینی کوب دیکرلر(بومعنایه واصل اولمیان مصراع ثانینك معناسی که
انك اوتاغنك اطرافنی دیکه‌لر یعنی لازم اولان برمرمت ایده‌لر دیبن زیاده‌رز بق سویلمش ردشمعی
بدوزند فعل مضارعدر دوختندن دینلر خطا ایلمشلر * بدان رانیك دآرای مردهشیار *
که نیکان خودبزرك ونیك روزند * بدان رارا ادات مفعول (وبدان دارك مفعول اولی (ونیك رد ابن سید علی وسروری
مفعول ثانیسنی (ودار فعل امر مفرد مخاطبدر دار یدندن طوت دیمکدر (که حرف تعلیل (خود
ادات تأکید(بزرك ونیك روزند تقدیری (بزرکند ونیك روزند اولور وسعادتلی بردر دیمکدر (پس رد ابن سید علی وسروری
بزرکانند ونیك روزانند دیو تقدیر ایلکه احتیاج وقدر(محصول بیت) خرکاهك اطرافنه دیکلجك
بو بیتدر که برامزلری ابی طوت یعنی ابی رعایت ایله ای مردهشیار زیرا ایلر خود اولولر ونیك
بختلردر (نیك روزدیمکدن غرض صاحب سعادتلردر دیمکدر حاصلی برامزلری ابی رعایت
ایلمك کرك که ایلر رعایتی قفجیله الورلر که شانلری رعایت اقتضا ایدر(مجموع بیتك معناسی برامزلری ردشمعی
ابی طوت یعنی انلره ابی رعایت ایله ای عاقل کشی زیرا ایلر خود اولورلر وسعادتلردر سنك (ابو) نسخهٔ مستعمله در
دعاکه اصلا احتیاجلری بوقدر دیبن بددعایه مستحق ایش * حکمت *بزرکی راکفتند باچندین للطابع
فضیلت که دست راست دارد خاتم چرا در دست چپ میکنند کفت ندانی که همیشه اهل فضل
محروم باشد *ندانی فعل مضارع مفرد مخاطبدر استفهام انکاری طریقیله (محصول ترکیب)
براولو یه دیدیلر که بوقدر فضیلتله که صاغ الك واردر یعنی صاغ الده وارخاتمی نیچون صول اله
ایدرلر یعنی صول الك صرچه برماغنه طاقرلر صاغ الده وصرچه برماغنه طاقرلر دیدی بلزمیسین که
دائما اهل فضل محرومدر * بیت * آن که حظ آفرید وروزی سخت * یافضیلت همی دهد یا بخت *
حظ حانك فتحی وظانك تشدیدیله نصیب معناسنه در(آفرید ك مقدم مفعولیدر (روزی یای
اصلیه ایله رزق معناسنه در (سختك مقدم مفعولیدر (سخت فعل ماضی مفرد غائبدر (ساخت

لفظندن مخفف يعنى ايلدى حاصلى راندى ديمكدر (محصول بيت) اول كيمسه كه نصيب راندى ورزق پيدا ايلدى يعنى وجوده كتوردى آدمه بافضيلت ويرر وبابخت ودوات بعضى نسخده بخت رينه تخت واقعدر لطيفدر * ملاطفه * نصيحت پادشاهان مسلم كسى راست كه بيم سر ندارد واميد زر * (محصول تركيب) پادشاهلره نصيحت ايلمك بر كيمسه يه مسلمدر كه باش قورقوسى واميد زرى اولميه يعنى نه اولمك خوفى اوله ونه دينار ودرم اميدى * مثنوى * موحد چه درپاى ريزى زرش * چه شمشير هندى نهى برسرش * موحد اسم فاعلدر تفعيل بابندن خدايى برايجى توحيدندندر (چه بونك كبى يرلرده مساوات معناسنى افاده ايدر (ريزى فعل مضارعدر (ريزيدندن دوكه سين ديمكدر (ريختن دن ديينلر خطا ايلديلر (زرش شين معناده پايه مقيددر تقديرى درپايش در (شمشير هندى بيانيه (نهى فعل مضارع مفرد مخاطبدر (نهيدندن نونك فتحى وكسريله قومق معناسنه (محصول بيت) موحد اولان كيمسه يه نسبت اياغنه التونله اقچه دوكسين نه وباشى اوزره قلج طوتاسين نه يعنى اياغنه مال دوككله باشى اوزره قلج طوتمق برابردر نه اندن سوينور ونه بوندن ير ينور * اميد وهراسش نباشد ز كس * برينست بنياد توحيد وبس هراس حانك كسريله خوف معناسنه در يعنى قورقو (وشين موحده راجعدر (برينست مقدم خبردر (بنياد توحيد لاميه ومبتدا (واوبس اله بونك كبى يرلرده فقط معناسنه در (محصول بيت) موحدك كيمسه دن اميد وهراسى اولماز يعنى نه كيمسه دن قورقوسى و پرواسى ونه كيمسه دن اميد ورجاسى وار (بنياد توحيد بونك اوزره در انجق يعنى نه كيمسه دن بيمى ونه كيمسه دن اميدى اوله * لطيفه *

بادشاه ازبهر دفع ستمكار انست وشحنه براى خون خواران وقاضى مصلحت جوى طراران هرگز دوخصم بحق راضى پيش قاضى نروند * دفع ستمكاران مصدرك مفعولنه اضافتيدر (شحنه صوباشى يه ديرلر (خون خوار وصف تركيبيدر قان ايچيجى معناسنه (خواريدندن والف ونون ادات جمع (مصلحت جوى وصف تركيبيدر جوييدندن طرارانه اضافتى اسم فاعلك مفعولنه اضافتيدر (پادشاه مبتدا ومابعدى خبرى (وشحنه مبتدا ومابعدى خبرى (وقاضى مبتدا (ومابعدى خبرى طراران كسيجى يه ديرلر (فارسيجه كيسه بر ديرز (محصول تركيب) پادشاه ظالمرك ظلمنى دفع ايلمك ايچوندر وصوباشى قان ايچيجى ظالملر ايچوندر يعنى قانليلرك واهل شر وفسادك خلقدن ضرربنى دفع ايلمك ايچوندر وقاضى طرارلرك مصلحتنه متعلق احوالى كورمك ايچوندر يعنى شريعته متعلق امورى كورمك ايچوندر يعنى طراره نه لازمدر ديو شرعله كورمك ايچوندر هرگز حقه راضى ايكى خصم قاضى اوكنه كتمزلر زيرا هر كس حقنه راضى اولدقدنصكره خصومته احتياج قالماز بعض نسخه ده هرگز دوخصم زپيش قاضى راضى نروند واقعدر (يعنى هرگز ايكى خصم قاضى قتندن راضى كتمزلر بلكه بريسى راضى كيدرسه بريسى ناراضى كيدر * قطعه * چوحق معاينه دانى كه مى بايد داد * بلطف به كه بجنك آورى ودلتنكى * معاينه مفاعله بابندن مصدردر (كه حرف بيان (مى حرف استمرار (وباحرف تأكيد (بايد فعل مضارع مفرد غائب كرك ديمكدر (بلطف برمقدر دادن مصدرينه متعلقدر (كه من تفضيليه معناسنه در (جنك آور وصف تركيبيدر محارب (يعنى صواشيجى معناسنه (وياحرف مصدر (دلتنك ده وصف تركيبيدر كوكلى طار معناسنه (وياحرف مصدر كوكل طارلغى ديمكدر (محصول بيت) چونكه معاينه بيلورسين كه الك حقنى ويرمك كركدر لطفله ويرمك يكدر كه صواشيجيلغله وكوكل طارلغيله ايسه حاصلى حقوق ناسى ملايمت ورفقله ادا ايلمك يكدر محاربه ومجادله ايله ادا ايلمكدن (دلتنكى جنكه عطف ايدوب واورى كافيد طوتوب اى وبدلتنكى اورى اورى ديماى خطابله ديين زياده باطل سويلمش و بروجهله دخى معنى تصور ايدوب بلطف دادن به كه بجنك اورى دادى وبدلتنكى دادى

رد ابن سيد على وسرورى

رد ابن سيد على

ایکی وصف ترکیبی‌به داخل ایکی یای مصدریه ایله دیین عجب قوی نوزیق کوی ایش عفا الله عنه * حراج اکرنکزارد کسی بطیبت نفس * بقهر ازو بستانند مرد سرهنکی * طیبت مصدردر طاب یطیب دن تطیابد، کاورتانك فتحیله بونده ایلك معناسنه در (مردسرهنکی بیانیه در موصوف وصفی ضرورت وزن وقافیه ایچون افراد ایلدی (والا فله نسبت جمع مناسب ایدی (یعنی مردان سرهنکیان (محصول بیت) اکر برکیسه خراجی طیبت نفس وصفای خاطرله ادا ایلمزسه مردسرهنکی اندن آنی قهریله الور زیرا حق شرعیدر هیچ کیمسه اکا انکار ایلمز * مطایبه * همه کس رادندان بترشی کند کرد و قاضی را بشیرینی * (محصول ترکیب) هر کسك دیشی اکشی نسنه چکاء کند اولور یعنی قاشر اما قاضینك طاطلیله که هیچ نسنه کسمز اولور ترشیده وشیرینده یارنسبت ایچوندر * بیت * قاضی که برشوت بخورد پنج خیار * ثابت کند از بهر توده خربزه زار * برشوت باحرف مصاحبت (وراده کسره وضمه جائزدر (خربزه زار کارزار ولاله زار کبی‌در (یعنی قاون لق کثرندن کنایه‌در (حاصلی قاون بستانی دیمکدر (محصول بیت) قاضی که رشوت طریقیله بش خیار کل ایلیه سنکچون اون قاونلق ثابت ایدوب مقر ایدر * لطیفه * قحبهٔ پیرازنا بکاری چه کند که توبه نکند وشحنهٔ معزول زمردم ازاری * نابکاری فاسق وفاجرده استعمال ایدرلر (ویا حرف مصدردر (بونده مراد نابکاز یدن زنادر قرینه قیامیله (محصول ترکیب) پیرقحبه زنادن نه ایلیه که توبه ایلمیه یعنی توبه ایلیوب نیه قادردر زیرا بوزینه کیمسه باقز توبه ایلیوب نیه مالکدر بالضرور توبه ایدر شحنهٔ معزوالده خلق ازارلقدن توبه ایلسه نه ایلیه بیلور یعنی خلق انجتمکه قادر دکلدر زیرا معزولدر پس توبه ایلمسی ضروریدر * بیت * جوان کوشه نشین شیر مرد راه خداست * که پیرخود نتواند زکوشهٔ برخاست * جوان کوشه نشین بیانیه در (کوشه نشین وصف ترکیبیدر کوشه ده اوتریجی دیمکدر (شیر مرد ترکیب مزجیدر (اصلی مرد شیردر اضافت بیانیه ایله ارسلان ار یعنی ارسلان کبی ار حاصلی پهلوان وبهادر دیمکدر مصراع مبتدا وخبردن مرکبدر که حرف تعلیل خودادات تأکید (کوشهٔ ده یا حرف وحدت (وهمزه حرف توسل (همزه حرف وحدتدر دیین اسکی خطاسی اوزره مصر اولمش (برخاست برخاستن معناسنه‌در (محصول بیت) کوشه نشین جوان خدا یولینك شیرمردیدر یعنی هوادن چوب نفسنه غالب اولوب کوشه وعزلت اختیار ایدن جوان کرچکدن اردر زیرا پیرخود برکوشه دن قیام ایلمکه قادر دکلدر پس بر کوشه ده اوتورماسی ضروریدر * بیت * جوان سخت می باید که از شهوت بپرهیزد * که پیرسست رغبت راخود آلت برنمی خیزد * جوان سخت بیانیه (که حرف تعلیل (پیرسست رغبت بیانیه (سست رغبت وصف ترکیبیدر رغبت میل معناسنه‌در (وراحرف تخصیص (نمی خیزد فعل نفی مستقبل مفرد غائب خیزیدندن قالقماز دیمکدر (حصول بیت) محکم جوان کرکدر کیم شهوتدن پرهیز ایلیه یعنی نفسی وشهوتی غالب ایکن پرهیز ایلمك هنردر زیرا پیر بی قدرت وطاقته پرهیز امر ضروریدر که آلتی مستعده ایلمز یعنی قالقماز که برنامشروع ایشه مرتکب اوله * حکمت * حکیمی را پرسیدند که چندین درخت نامور که خدای تعالی آفریده است بلند وبرومند هیچ یکی را آزاد نخوانند مکر سرو را که ثمره ندارد درین چه حکمتست کفت هریکی را دخلی معینست ووقتی معلوم که کاهی بوجود آن تازه است وکاهی بعدم آن پژمرده وسرو را هیچ ازین چیزی نیست ودرهمه وقت تازه است واین صفت آزادکانست * درخت نامور بیانیه نامور ناملی دیمکدر زیرا ورنسبت معناسنی افاده ایدر معنای لازمسی مشهور ونامدار دیمکدر لازمله تفسیر ایدنه دخل ایدن کندی مدخولدر (برومند

ردشمعی

ردمه وری

رد ابن سید علی

بونده یمشلی دیمکدر زیرا بر یمشدر (ومند ادات نسبت دولتمند وحاجتمند کبی نهایتی بر الفظیله واو سز استعمال معهود دکلدر یعنی رمند دیمزلر واو مبالغه ایچون زیاده اولندی دیین عندی سویلمش (بعض نسخه ده بلند برینه بارور واقعدر (یعنی بارور وبرومند دوشمش وجهدن خالی دکل زیرا باراغج حاصلنه دیرلر (وور ادات نسبتدر لی معناسنه (که ثمره ندارد مقام حالده واقعدر حال بوکه ثمره سی یوقدر دیمکدر (ثمره میوه معناسنه در بونده کانجه سؤالدر (وکفت مابعدیله جواب (دخل بونده حاصلی معناسنه در (ویا حرف وحدت ویا حرف تنکیر (هر درخته دخل معین اثبات ایلمك مبالغه طریقیله در (زیرا هر بر درختك حاصلی اولماز قندر (وقتیده بولمه در (کاهی یا حرف وحدت (پژمرده بالك فتحی وزاء عجمك سکونی ومیك ضمی وراء مهملهنك سکونیله صولمش دیمکدر فعل ماضیدن قسمدر (واین صفت آزاد کانست جمله حالیه در (محصول ترکیب) حکمادن برینه سؤال ایلدیلر که بو قدر نامور ونامدار درخت که خدای تعالی خلق ایلمشدر بارور وبرومند هیچ برینه آزاد دیمزلر الا سروه یمشی وحاصلی یوغیکن بونده نه حکمتدر حکیم دیدیکه درختلرك هر برینك معین حاصلی ومعلوم وقتی واردر که کاهی اول حاصل وجودیله تازه در وکاهی عدمیله پژمرده وسروك بوندن هیچ نسنه سی یوقدر وجمیع اوقاتده تازه در حال بوکه بو حالت آزادلر صفتیدر *قطعه* بر آنچه می کذرد دل منه که دجله بسی * پس از خلیفه بخواهد کذشت در بغداد * دل منهك مفعول صریحی (وبر آنچه غیر صریحی (ومی کذرد آنچه نك صفتی (که حرف تعلیل (دجله بغدادده شطك اسمیدر یعنی بغداد ایرمغنه غیری یرده شط دیرلر اما بغدادده دجله دیرلر (بسی چوق زمان (دجله بسی مرهوندر (پس از خلیفه خلیفه دنصکره دیمکدر خلیفه دن بونده مراد معتصم بالله در که آخر خلفای دولت عباسیه در که هولاکو آنی هلاك ایلدکدنصکره دنیادن خلافت کلیا مرفوع اولوب دور سلاطین ظهور ایلدی یعنی هریره پادشاهلر حکم ایلمکه باشلادی مثلا بغدادده ابتداء سلاطین ایلخانیه حاکم اولدی اق قیونلی زمانه دك اندنصکره قزلباش اندنصکره آل عثمان آلهی دولت وشوکتلری قیامته دك ممتد اولسون آمین (کذشت بونده کذشتن معناسنه در (در بغداد از بغداد تقدیرنده در (محصول بیت) اول نسنه یه که کچر یعنی ثابت وباقی اولیوب فانی اولان نسنه یه کوکل بغلمه یعنی تعلیق قلب ایلمه زیرا دجله چوق زمان خلیفهٔ معتصمدنصکره بغداددن کچسردر یعنی فانی وکذران اولان اشیا آقر صو حکمنده در که تعلیق قلبه لایق دکل شراح بو بیتك

ردشراح جمیعا

تحقیقنده اهمال ایلمشلر ظاهر مراده واصل اولمدقلرندن اهمال ایلمشلر * کرت زدست برآید چو نخل باش کریم * ورت زدست نیاید چو سرو باش آزاد * کرت تاء خطاب معناده دستده مقیددر زدست تقدیرنده در (نخل بوند خرما غاجیدر (باش فعل امر مفرد مخاطب اول دیمکدر اسمی تحتنده انت وخبری کریم لفظیدر مصراع ثانی اولکی کبیدر اعرابده (محصول بیت) اکر الکدن کلورسه خرما اغاجی کبی کریم اول خرما اغاجینك کرامتی اولدر که هر بری ایشه یرار قیونك کبی که هر بری بر نسنه یه کرکدر واکر خرما اغاجی کبی الکدن کریم اولمق کلمزسه باری سرو کبی آزاده اول یعنی سروبار وبردن آزاد اولدیغی کبی سنده تعلق دنیادن سالم اول حضور ایلیه سین سرو کبی آزاد اول کیمسه یه جفا ایلمه دیین معنابه جفا ایلمش * وعظ * دو کس مردند وتحسر بردند آن که داشت ونخورد وآن که دانست ونکرد (محصول ترکیب) ایکی

رد شمعی

کیمسه اولدیلر وتحسر ایلتدیلر یعنی حسرتله کتدیلر بری اولدر که ماله مالك اولدی ویمدی وبری اولکه علمه مالك اولدی وموجبیله عمل ایلمدی * قطعه * کس نبیند بخیل فاضل را * که نه در عیب کفتنش کوشد * بخیل فاضل بیانیه (ورادت مفعول

(كه حرف بيان (نه حرف نفى معناده كوشده مقيددر پس فعل نفى مستقبل اولور (درعيب
(درحرف صله كفتنش شين ضمير بخيل فاضله راجعدر (محصول بيت) كيمسه فاضل بخيلى
كورمز كه انك عيبنى سويلكه دورشميه يعنى عيوبن تعديد ايلمكه سعى ايلر امّا حاصلى فضل
بخل عيبنى ستر ايلمز هرنقدر فاضل ايسه ده *ور كريمى دوصدكنه دارد* كرمش عيبها فروپوشد
كريمى يا حرف وحدت (فروادات تأكيد (محصول بيت) اما اكر بر كريمك ايكيوز عيبى
وكناهى اولورسه كرمى واحسانى جميع عيوبنى ستر ايدر (*خاتمة الكتاب* تمام شد كتاب كلستان
والله المستعان درين جمله چنان كه رسم مؤلفانست ازشعر متقدمان بطريق استعاره تلفيق
نرفت* والله مبتدا (المستعان اسم مفعولدر استفعال بابندن لفظا مرفوع خبر مبتدادر (معاونت
طلب اولنان كيمسه يه مستعان ديرلر بونده الله در (درين جمله يعنى جميع كتابده (بورايه كلنجه پس سكز
بابه حصر ايدنلر معقول ايلمامشلر (رسم مؤلفان لاميه عادت مؤلفان ديمكدر (شعر متقدمان لاميه ردابن سيدعلى وسرورى
(تلفيق تفعيل بابندن مصدردر برشيئى برنسنه يه ضم ايدوب قاتمغه ديرلر (محصول تركيب) كتاب
كلستان تمام اولدى ومستعان الله تعالى در يعنى عون اندن مطلوبدر كتابده انك اعانتيله تمام
اولدى بو جمع كتابده انجلين كه مؤلفين متقدمينك عادتيدر يعنى قديم مؤلفينك قانونيدر شعراى
متقدمينك اشعارندن استعاره طريقيله تلفيق واقع اولمدى يعنى سوزمه كيمسه سوزينى قاتمدم
غيريلر قاتديغى كبى بلكه بونده واقع اولان نظم ونثر هب بنمدر نتكه حريرى مقاماتنده بوله يورمش
ومعشرات السحريه صاحبى بونلره تقليد ايلمش نتكه ديباجه سنده يازمش *بيت* كهن خرقهٔ
خويش پيراستن* به ازجامهٔ عاريت خواستن* كهن خرقهٔ خويش بيانيه ولاميه در (پيراستن زه مك
وسلمك معناسنه در (جامهٔ عاريت بيانيه (محصول بيت) كشى كنديسنك اسكى خرقه سنى يمايوب
صلاح ايلمسى جامهٔ عاريتى خلقدن استمكدن يكدر حاصلى كنديسنك اسكى لباسنى يمايوب كيمك
الك عاريت لباسنى كيمكدن يكدر (مصراع اولك معناسى كندى كهنه خرقم ايله بزنمك يعنى انى
كيمك ديوب وحاشيه ده بكهن خرقهٔ خويش تقديرنده در ديمك بيته زياده نامعقول وترزيق لباس
كيدرمكدر *غالب كفتار سعدى طرب انكيزست وطيبت آميز وكوته نظران رابدين علت زبان
طعن درازكردد كه مغز دماغ بيهوده بردن ودود چرغ بى فائده خوردن كار خردمندان نيست وليكن
برأى روشن صاحب دلان كه روى سخن درايشانست پوشيده نماند كه در موعظهاى شافى
درسلك عبارت كشيده است وداروى تلخ نصيحت بشهد ظرافت برآميخته تاطبع مخاطب ملول
نشود وازدولت قبول محروم نماند* غالب كفتار سعدى لاميه لردر ومبتدا (طرب انكيز وصف دعظه هاى نسخه
تركيبدر وخبر مبتدا (انكيز يدندن قوپرمق وپيدا ايلمك يعنى طرب قوپاريجى وپيدا ايديجى ديمكدر
(انكيختندن اخذ ايدنلر خطا ايلمشلر (وطيبت آميز وصف تركيبيدر (طيبت مصدردر طاب
بطيب دن ايلك وكوزلك معناسنه (آميز يدندن قرشدرمق معناسنه (آميختندن اخذ ايدنلر خطا ردابن سيدعلى وسرورى
ايلمشلر (وكوته نظر بصيرتسز ديمكدر (والف ونون ادات جمعدر حاصلى وصف تركيبيدر ردابن سيدعلى وسرورى
(وراحرف تخصيص (بدين علت بوعلتله يعنى كفتارى سعدى (طرب انكيز وطيبت آميز اولديغى
جهتدن بصيرتسزلرك زبان طعنى دراز اولور (كه حرف بيان (مغز دماغ) بيهوده مغز
وندهء بينى معناسنه دردماغ ونده بينى طوران برمراد باشدر (مغز دماغ بيهوده لاميه وبيانيه در
(مغز بردنك مقدم مفعولى درباطل يره امك چكمكدن عبارتدر (دود چراغ بى فائده لاميه
وبيانيه درسابق كبى باطل يره تضييع اوقات ايلمكه ديرلر (دودخوردنك مقدم مفعوليدر (رأى
روشن صاحب دلان بيانيه ولاميه در (كه حرف رابط صفت (روى سخن لاميه در مجازا (درايشان
(درحرف صله در با معناسنه (پوشيده نماند مخفى قاليه ديمكدر (درموعظه هاى شافى بيانيه لردر

(درانجو (موعظه مصدر میمیدر وعظ معناسنه (وها ادات جمع (در حرف صله (سلك عبارت بیانیه (سلك سینك كسری ولامك سكونیله دیزی ایپلكنه دیرلر (داروی تلخ نصیحت بیانیه لردر (باحرف مصاحبت (شهد ظرافت بیانیه شهد كوجج بالنه درلر (بزحرف تأكید (آمیخته ماضیدن قسم مفرد غائب قرشدرمش دیمكدر (محصول تركیت) سعدینك اكثر كلامنی طرب انكیزدر وطیبت آمیز وبصیرتسزلرك سعدینك كلامی بویله اولدیغی علتله زبان طعنلری درآز اولور كه مغز دماغ بیهوده ایلمك ودود چراغ بی فائده ییك عقلا ایشی دكلدر اما صاحب دللرك رأی روشننه كه سوزك ظاهری وتوجهی انلره درمخفی قالمیه كه شفا ویریجی نصیحتلر انجوسنی سلك عبارته جكمشدر یعنی جوهر كبی كلامنی تركیب وترتیب ایلمشدر دخی نصیحت آجی داروسنی شهد ظرافتله قرشدرمشدر تاكیم مخاطبك طبعی ملول اولمیه ودولت قبولدن محروم قالمیه * مثنوی * ما نصیحت بجای خود كردیم * روزكاری درین بسر بردیم * بجای خود تقدیری (بجای خود شدر ضرورت وزن ایچون حذف وایصال اولدی ضمیر نصیحته راجعدر (روزكاری یاحرف وحدت (درین یعنی در نصیحت (بسر باحرف صله حده وغایته دیمكدر (بردیم ایلتدك دیمكدر (محصول بیت) بز نصیحتی محلنده ایلدك بر زمانی یعنی برمدتی بو نصیحتده حده وغایته ایلتدك حاصلی برمدت بو بابده عمر كچوردك * كر نیاید بكوش رغبت كس * بر رسولان پیام باشد وبس * نیایدك فاعلی نصیحتدر (باحرف صله (كوش رغبت كس بیانیه ولامیه در (كوش رغبتدن مراد رغبتله دیكلمكدر (رسول ایلچی وخبرجی در یعنی خبر ایلدوب كتوریجی به دیرلر فعول بمعنی فاعلدر (پیام خبردر (بس انجق دیمكدر (محصول بیت) اكر بنم نصیحتم كیمسه نك كوش رغبتنه كلمزسه یعنی كیمسه رغبتله ایشیدوب دیكلمزسه باكه نسنه لازم كلمزسه زیرا خبرجیلر اوزرینه خبر ویرمكدر لازم اولان انجق قبول ایتدرمك لازم دكل زیرا (وما على الرسول الا البلاغ) دریعنی خبرجی اوزرینه واجب اولان همان ایصال خبردر انجق طوندرمق دكلدر * قطعه * یاناظرا فیه سل بالله مرحمة * على المصنف واستغفر لكاتبه * یاحرف ندا (ناظرا منادای غیر مقصوده یعنی نكره (فیه ضمیر كتاب كلستانه راجعدر (سل سینك فتحی وسكون لامله فعل امر مفرد مخاطبدر سئل یسئل دن همزه سماعا حذف اولنمشدر اما سال یسال دن اولنجه عین الفعل قیاسا حذف اولنمش اولور (بالله بامن معناسنه در بعض نسخه ده لله دوشمشدر بنه بو معنایه (مرحمة مفعول سلدر (على المصنف (سله (ویا مرحمة متعلقدر (واستغفر سله معطوفدر (الكاتبه استغفره متعلق (وضمیر كاتبه راجعدر (محصول بیت) ای كتاب كلستانه ناظر اولان یعنی مطالعه ایدن الله تعالیدن مصنفه رحمت استه وكاتبنه غفران طلب ایله * واطلب لنفسك من خیر تریده * من بعد ذلك غفرانا لصاحبه * واو حرف عطف (اطلب فعل امر مفرد مخاطب طلب ایله دیمكدر (لنفسك اطلبه متعلقدر (من خیرده (ترید فعل مضارع مفرد مذكر مخاطب (به بانقویت عمل ایچون كلمشدر تقدیری تریده در (من بعد ذلك غفرانا برمقدر اطلبك مفعولی به صریحیدر (ولصاحبه غیر صریحی (محصول بیت) دخی ای كلستانه ناظر اولان كیمسه دخی نفسكه استدیكك خیری طلب ایله یعنی هر نه خیر كه مراد كدر انی خدادن طلب ایله وبو سؤال وطلبدن صكره صاحبنه ومالكنه غفران طلب ایله (معلوم اوله كه صحیح نسخه لرده بیت اولده سئل بالله در وبعضنده سل لله در (اما حرف جر سز سل الله هیچ برنده واقع دكل زیرا بویله اولنجه ناموزون اولور كه بو بحر بسیط مثمندر كه اوچنجی جزئی سالمدر یعنی مستفعلن

ردشراح جمیعا رحمة الله علیهم اجمعین للطابع

لیکن شراح جبعا سـل الله یازمشلر پس معلومدر که اشعار عرب اوزاننده قاصرلر ایمش

تم الکتاب بعون الملك الوهاب

تاریخ کتاب

شود مکیم شرحه هاتف دیدی تمت   غدایدی صورز ایسك سال هجرت تمت

صفر ماهینك اوچنجیدی روزی   که تکمیلنی مولی قیلدی روزی ١٠٠٤

مبارك اولسون اوقویوب یازانه

دخی سهو وخطاسنی دوزانه

مطبعهٔ عامره ده طبع وتمثیل اولنمشدر   فی را ١٥ سنه ١٢٨٦